

Quadregesimale beati Bernardini de chr[ist]iana religione.

<https://hdl.handle.net/1874/461648>

RAR
6-31

THO
RAR
6-31.^{qu.}

Cm

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
 - de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
 - the spine
 - the head edge
 - the fore edge
 - the bottom edge
 - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

autem votum solū impedit p̄trahendū s̄ nō
dirimit iam p̄tractum. Et ratio huius est q̄ i
simplici voto vnū vinculū solum ligat: in so-
lenni autem duplex: sic i p̄posito dici potest
Ex hoc autem colligi habet error qui q̄tidie
practicā p̄tra restituēdas vsuras seu rapi-
nas. Ad cuius intelligentiā ponatur casus
et detur vnus decem milia habuit de vsuris
vel de rapinis inter que q̄nq; milia reperit
tur certa et q̄nq; milia incerta sint t̄m in morte
de bonis istius non inueniunt nisi tria mi-
lia et sic non sufficiunt ad satisfaciendū solū
modo certa certis: tunc manifeste apparet q̄
si quid pro satisfactione incertorum accipit
vt pauperib; seu in p̄ias causas dispensetur
totum noua rapina est et est q̄dammodo face-
re raptorem christum in pauperibus suis. Pro
pterea quicunq; hoc intelligit atq; nouit li-
cet pauper sit vel paupib; dispenset si quicq;
inde accepit et rapinam cōmittit et satisfacere
obligatur his qui debent habere certa q̄ ta-
men p̄trariū q̄tidie intelligim; fieri: quia q̄
restitui debet certis p̄sonis non potest pau-
perib; dispensari. extra de ho. in. c. sicut di-
gnum.

De male ablata prius q̄ alia de-
bita restitui debent. Cap. ij.

Secunda regula est de certis q̄ fm
Alexan. lomar. talis ē. Male ab-
lata certa prius q̄ alia incerta resti-
tui debent. Ad intellectū tamen re-
gule huius notandū est: q̄ fm triplicem vo-
luntate creditoris p̄tingit debitorem habere
substantiā eius. Prima est voluntas violenta.
sc̄da p̄ditionata. tertia dō dicit p̄forma-
ta. Prima autem voluntas p̄currit in rapina
furto et similib;. sc̄da dō in vsura. tertia in re-
liquis p̄tractib; iustis. Et fm hūc triplicem vo-
luntatis gradum homo varie prius et poste-
rius restituere obligat. Prima autem est vo-
luntas violenta: hoc autem p̄tingit q̄n ause-
runtur hōi sua p̄tra voluntate suam vt dixi
per rapinam et furtum: p̄pterea talia prius
restituēda sunt q̄ vsura et cetera debita alia.
Q̄d p̄pter tria p̄tingit. Primo p̄pter offen-
sionem. sc̄do p̄pter expropationē. tertio p̄-
pter compulsionē. Primo inq; prius restitui
debet certa rapina et furtum q̄ vsura et alia
debita iusta et hoc p̄pter offensionē. Nam in
eis maior infertur iniuria quia illa penitus
sunt inuoluntaria: vsura dō in aliquo est vo-
luntaria. scilicet voluntate p̄ditionata: p̄p̄-
hoc de sui natura minorem iniuriā in proxi-

mum sapit. Alia dō debita sine iniuria sunt
quia voluntaria sunt. Et ideo rapina et furtū
prius restitui debent q̄ ipsa vsura et alia de-
bita licito modo p̄tracta: ac eadem ratione p̄-
us rapina q̄ furtum restitui debet quia etiā
grauior in rapina q̄ in furto violenta et in-
iuria. primo irrogat. Secundo p̄pter ex-
propationē. Nam in rapina et furto fm omnes
doctores dñum non trāferit: maxime si ex-
tant habita illis modis. Et iō talia nūq; sunt
taliter possidentis: in vsura dō fm doctores
multos dñum trāferri videt. Tertio p̄p̄-
compulsionē. Magis enī debitor compellit
et artatur a iure restituere que extorsit p̄ ra-
pinam et furtum q̄ que habuit per vsuram:
Nam ad restituendū vsuram compellit di-
uino et ecclesiastico iure: sed ad restituendū
rapinam et furtum artatur diuino ecclesiasti-
co et humano siue iure ciuili. Et in super ad-
uertendū est q̄ si debitor non in solidū resti-
tueret q̄d extorsit per rapinam et furtum et
etiam q̄d habuit per vsurā teneret in solidū
restituere prius q̄d habuit per rapinā et fur-
tum q̄ q̄d habuit per vsuram. Et hoc maxi-
me ostendit duplici ratione. Primo ratione
voluntatis p̄currentis. sc̄do ratione iuris co-
artantis. Primo ratione voluntatis p̄currē-
tis. Nam ille qui per vsurā spoliatus est sicut
supra diximus sua voluntate spoliatus est:
qui autem spoliatus est per furtum atq; rapi-
nam contra voluntate suam dicitur spolia-
tus. Sed restitutio illius qui spoliatus est of-
no contra voluntate suam impediri non de-
bet per restitutionē illius qui spoliatus ē cō-
sentiente voluntate sua. Secundo ratione
iuris coartantis: aperte nempe sp̄picim; q̄ a
iure ciuili homo compellit ad restitutionē in
solidum rapine et furti non obstante q̄ p̄ hoc
talit non potens reddatur ad plene restituē-
dum vsuras. hoc est sententia m̄gr̄i Seral. de
senis de ordine fratrum heremitarū. Secundo
autem voluntas dicitur p̄ditionata que ca-
dit scilicet in vsura. In hac igitur quia nō ca-
dit voluntas libera sed quadā p̄ditione coar-
tata: ideo prius tenetur homo restituere que
habuit per vsuram q̄ que habuit per alios
p̄tractus voluntarie factos. Huius autē ra-
tio est fm Alexan. lomar. quia in restitutio-
ne debitorum solum iusticia obseruat: sed in re-
stitutione vsure et quozūlibet male ablatozū
non solum iusticia seruatur sed etiam iniuria
deo facta et proximo amouet. Propterea ta-
lis restitutio p̄ferenda est. Si q̄nq; tamē con-
trariū obseruetur quia et talia debita iusta in

satisfactione p̄ponant male ablati. Adū-
tendū q̄ in duplici casu hoc fieri potest. Pri-
mo scilicet q̄ debita sunt clara et manifesta et
restituēdas vsure et male ablatozū nō sic: sed
sunt vtiq; inq̄rende quia obscure sunt. Sed
sicut in p̄cedentib; patz clarū semp̄ p̄cedit ob-
scurum in hūano iure. Secundo q̄ res q̄ de-
betur determinata est: verbi gratia. l. vel. c.
et male ablata restituēda non sic sunt deter-
minata sed in iure determinatū in determinatū
p̄cedit inq̄tum hōi sicut etiam ex p̄cedenti-
bus patet. Hic enī ordo de q̄ nup̄ hic dixim;
in restituēdo multonēs non seruatur: quia nō
semper p̄ponit clarū et determinatū obscu-
ro et indeterminatū: quia q̄d iuris est a paud
obseruat. Tercia autem voluntas dicitur con-
formata: quia in iustis p̄tractib; voluntas cō-
trahentiū in simul p̄formatur: p̄pterea habita
cum tali voluntate post p̄cedentia restitui de-
bent. In restituēdo autem talium aliqua prius
restituēda sunt. Nam prius restitui debet q̄
cunq; certa debita q̄ quecūq; ad p̄ias causas
relicta atq; donata. Cuius ratio est: q̄ dona-
tio et legatorū ad p̄ias causas largitio sunt ex
supererogationis p̄silio vel sunt forte bo na
incerta. Restitutio autē male ablatozū seu alio
rum debitorū certozū sunt ex obligatiōis p̄-
cepto: prius enī restitui debent fm necessita-
tem p̄cepti q̄ que sunt supererogatiōis p̄siliū.
Hic s̄m̄e p̄cor. Archi. in. c. non sane. xiiij. q.
v. hinc et Ray. ait: q̄ si creditores vel legata-
rii simul veniant ad heredē: primo est credi-
torib; satisfaciendū: sed si venerint sepatim li-
berabit heres soluēdo per ordinē cuiuslib; ve-
nienti siue creditorū siue legatariorū dum t̄m
nihil in dolo vel fraude operet. Verū tamē
si legatarij p̄ueniunt creditores et accipiunt
vel posteriores creditores priores et potiores
in iure p̄ueniunt creditores postmodū veni-
entes heredē in quietare non debet: nisi d̄ he-
reditate remaserit ei: Unde possit adhuc illi
satisfacere sed habent tanq; potiores ius su-
um saluū p̄tra legatarios qui primo accepe-
runt: similis et creditores antiquiores p̄tra po-
steriores qui acceperat primo. Idem q̄ ait
v̄. et addit q̄ si heres credit vel scit heredita-
tem vltra debita non extendi siue ex p̄tractū
vel quasi: seu ex maleficio vel q̄si nihil legata-
rijs debz dare. Si dō q̄ntatē debitorū nescit
debet creditorib; satisfacere primo. Et si lega-
tarij prius vel vel simul cū creditorib; lega-
tarij petant etiam creditorib; potiorib; prius ē
sauenidū. Si autem nihil d̄ hereditate rema-
net solutus debitorū legatarij non tenent. Si

vero hūc ordinē mutauerit heres: primo. s.
soluendo legatarijs: sc̄do secūdis creditorib;
priusq; priorib; in foro p̄sciētie mime libera-
tur nisi hoc faciat ignorans reputans scilicet
hereditatē sufficere ad oia soluēda vel nesci-
ens hunc creditore esse potiore. Hic autē con-
cordat etiam Hostien.

Circa contractus licitos an hō
prius restituere obligat. Ca. iij.

Etia regula est de ipsa prioritate
ipis que talis est. Q̄ ceteris parti-
bus qui prior est tpe potior est in
iure: vt in. c. qui prior. extra de re
gu. iij. in. vj. Huius regule ratio ē ex priori-
tate obligatiōis et debiti q̄q; posteriora debi-
ta in soluēdo anteriorib; q̄nq; p̄ferunt. Aut
p̄pter pignus a creditore habitū: aut p̄pter
actionē p̄uilegiatā q̄d debet rōne tutele vt
depositū prius soluendū est q̄ id q̄d debetur
ex alijs actionib; non p̄uilegiatis: vbi autē
sunt p̄uilegia paria. scilicet p̄sonarū vel actio-
nū in simul et equalit satisfaciendū: nisi ex ali-
quo illoz p̄betur q̄ alteri p̄ferēdus sit fm le-
gem pacti seu scripti vel vsus approbati: hec
autem notari solent. C. de ho. auct. iij. p̄. l.
pro debito. Ad pleniorē autē intellectum
p̄dictoz ponat talis casus. Campoz q̄dam
qui cambij tenebat tapetū rupit et aufugit q̄
etiam mercator erat. Hodo autē veniūt de-
ponentes et petūt deposita: veniūt vendētes
et petunt venditos p̄anos aut p̄cia eozū dē
veniūt hypothecarij et petunt se p̄ferri: veni-
unt p̄ donibus vxores et nurus: veniunt alijs
simplices chyrogpharij oēs isti veniūt siml.
Querit modo quo ordine et quib; prius sat-
ficiendū est: Dicendū est fm Bal. de paru-
sio i. di. l. p̄ debito. q̄ talis ordo seruāndus sit
Primo enī satisfacere debet dñs rerū. Ter-
tigratia: Deponētī si extat depositū. vt. ff. d̄
p̄uile. cre. l. si. et. l. j. ventri. §. in bonis. co. ti.
Secundo satisfact mercū venditori si extent
merces: hoc est ipse merces ei restituant tāq;
singulariter pro p̄cio obligate. Si autem plus
valerent id plus reddet ad cōmodū alioz
creditorū. vt. ff. de acti. empri. l. iulian. §. of-
ferri. Si iste merces non extant sed vendite
sunt et loco earū alie surrogate non reddun-
tur loco earū quia non sunt. p̄ p̄cio obliga-
te. vt. ff. de in rem ver. l. quidā. vbi d̄ hoc no-
tabilis tex. Huius autē ratio assignat q̄ p̄-
cium ex re illa ad redactū obligatū non erat
ergo nec etiā res que emis et habet ex eo.
Idem q̄ in p̄mutatione dicendū est: q̄ vbi

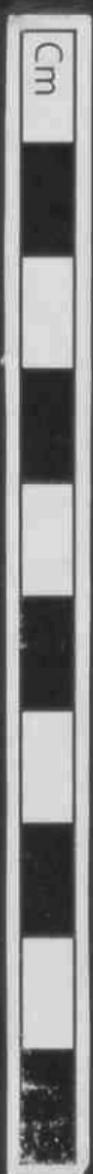
Cm

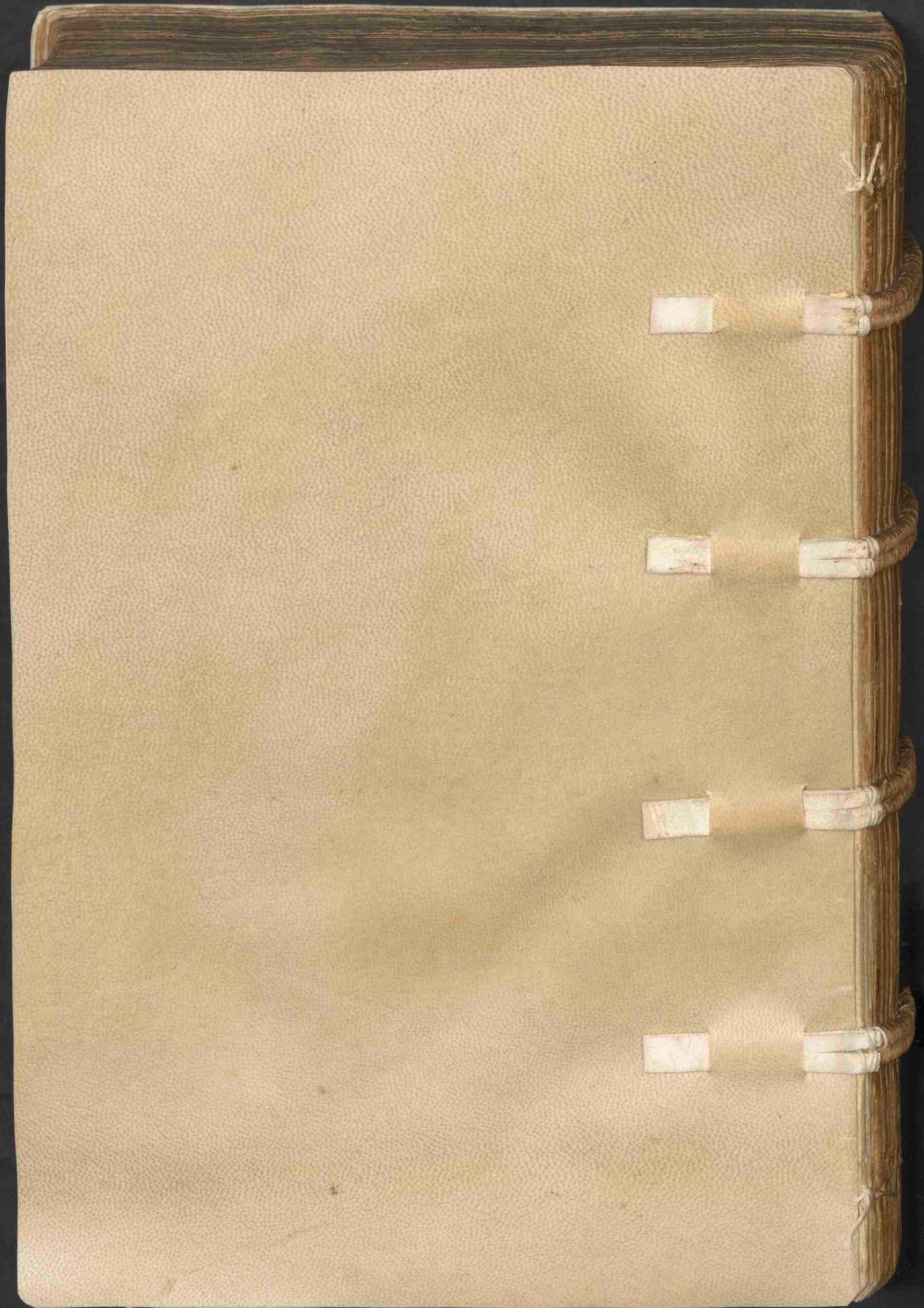
Cm

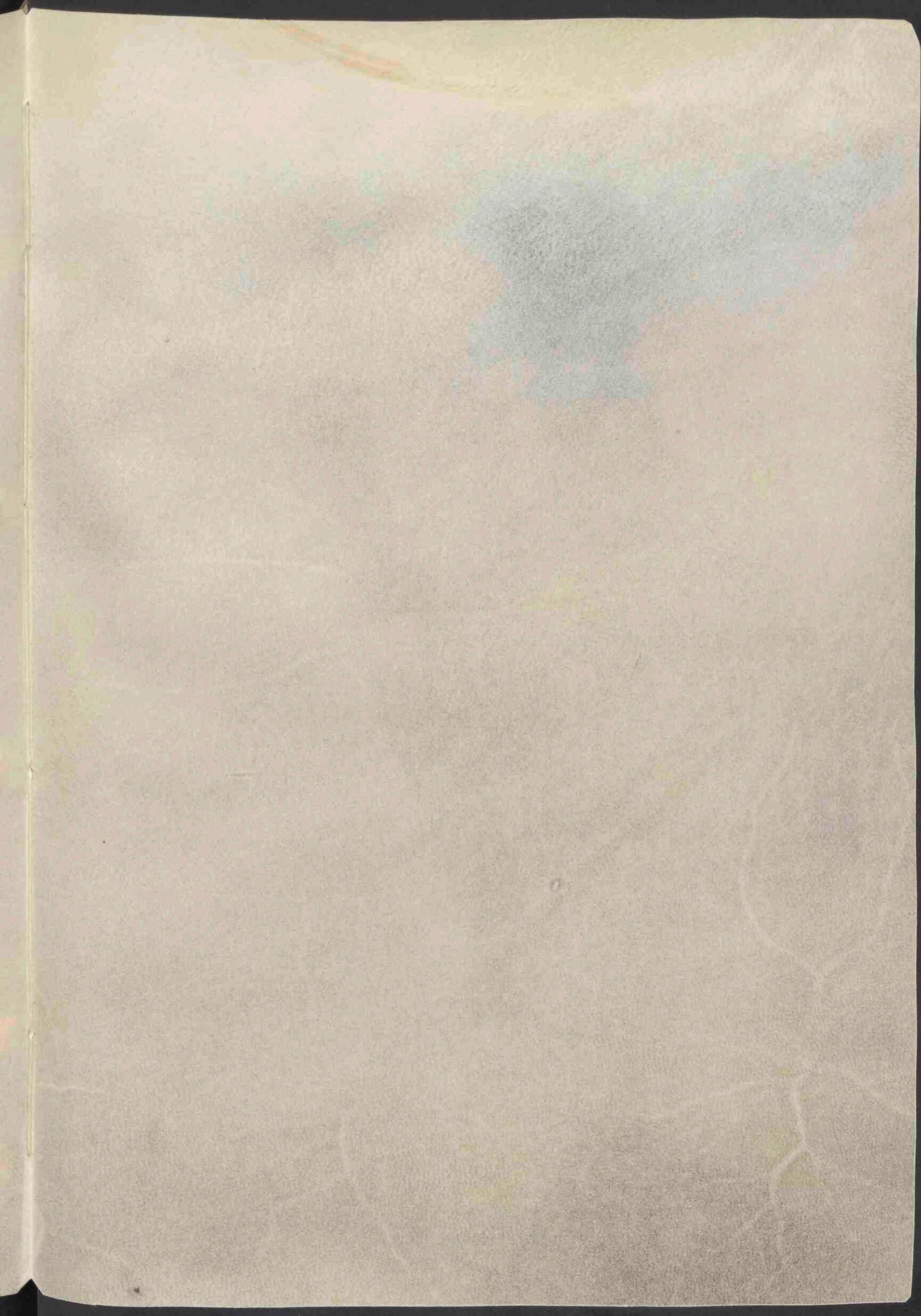

The image shows the fore-edge of a very thick, antique book. The pages are numerous, tightly packed, and have a distinct wavy, undulating pattern across the entire thickness. The paper is heavily aged, showing a range of brown and tan hues. At the top of the image, the book's binding is visible, appearing to be made of a dark, possibly leather or cloth material, with some wear and tear. To the right of the book, a vertical ruler is placed for scale. The ruler has alternating black and white segments, and the label 'Cm' is printed at the top right of the ruler's scale.

Cm

gentleman
31-8-99

Kast 6
31

Quadragesimale beati **B**er
nardini de xp̄iana religione.

Tabula alphabetica utilis
cōtinēs principalia contenta in
hoc libro.

Aduersitates dant iusti z qre b fit on
dit mult rōnib⁹ fmōe. viij. z. xxij.
Alearū lud⁹ ipugna⁹ ser. xlij.
Aie dignitas z bñficia ei collata ser. ij.
Angelica saluatio p ordinē ser. llij.
Adoratio ser. ix. Assūptio btē marie. f. lxi
Batorū exercitia fmōe. lxxv.
Btōz spiritū glia i regno dei z casus
malozū ser. lx.
Beatoz glia subalis seu essentialis ser. lxxij.
Btōzū corporū z subali glia ser. lxxij.
Btōzū glia accidētali ser. lxxij.
Blasphemia horribilis ser. xij.
Cena dñi z de. xij. fructib⁹ sacri euchar-
stie ser. liij.
Cōtritio ser. xij. Cōfessio ser. xv.
Cōsuetudo mala z d remedijs ser. xxj.
Cōiugali pudicia z iordinata affectiōe act⁹
matrimonialis ser. xvij.
Credere debet qlibet : ponunt aut. xij. ipedi-
menta qre hō nō credit ser. xxvj.
Laude mulierum. ser. xlvij.
Detractio pestifera ser. xxij.
Dimittere seu idulgē inimicū ser. xxij.
Dilectio diuina ser. xlij.
Deo triplex exhibēd⁹ ē honor ser. ix.
Deo qlibz tenet ad sbiectōez. f. llij. ar. llij. c. llij.
Dolores. xij. qd pctor i hora mortū patit. ser.
Duplicitas ser. xxxij.
Ecclēstici qd qta veneratiōe honora-
ri debent ser. xx.
Elemosyna ser. vij.
Extremū iudiciū ser. xi.
Eucharistie sacm z fruct⁹ ei⁹. xij. ser. liij.
Fidei firmitates. xij. ser. j.
Fidei nccitas cōtas dignitas ser. ij.
Fides xpiana ē daz dēmiata ad quam
qlibet obligat ser. llij.
Fidei. xij. nobilitates ser. liij.
Fidei impedimenta. xij. ser. xxvij.
Fili⁹ pdigus ser. xxvij.
Gloria spiritū btōz i regno dei z casus
malozū ser. lx.
Glia sbalis seu eēntial aiaz btōz. f. lxxij.
Glia zsubstāntialis corporū btōz ser. lxxij.
Glia accidētalis q ē in btis ser. lxxij.
Gtriplici ser. xxvij. ar. ij.
ho or triplex exhibēd⁹ ē deo ser. ix. ar. llij
Iuniū de ei⁹ obligatiōe z exēptiōe vbi
circa pfectionē ieiunij ponunt. xij. fru-
ctus ser. v.
Iesu nō ie gliso z titulo triūphali ser. xlij.

Indulgere inimicū z remittere. ser. xxvij.
Iudicio vltimo ser. xij.
Iuramentū z piurisi ser. xlv.
Lud⁹ alearū. f. xlij. Libri phibiti. f. llij. ar. xij. c. j.
Maria ser. lxxij.
Msimonij sacfo: qd liceat z qd nō. f. xvij.
Msimonij sacfoz honesta mliere ser. xlvij.
Martyres mag⁹ p fide passi sūt. f. j. ar. ij. c. llij.
Mendaciū execrādū ser. xxxj.
Mūdi pēpt⁹ z mūdanozū natura ser. l.
Nomen iesu gloriofum ser. xlij.
Nomen iesu desiderabile ibidem
Oratio cū suis excellētis ser. vj.
Ordines ecclesiastici quō venerari de-
bent ser. xx.
Oratio dñica exponit ser. vj.
Prcialitate impia ser. xxv.
Paradisū pugna z sa comāno. f. lxxv.
Passio xpi s⁹ ama ser. lv.
Pctōrib⁹ supuēni. q. pcta i sine vite. f. xij.
Pctōrib⁹ qre ppera a deo tribuūt. ser. xxij.
Penuētie ipedimēta. xij. ser. xij.
Periurij z iuramentū ser. xlv.
Religio de q pulcher dialog⁹ ser. xvj.
Restitutio ser. xxvij.
Restituere qd obligat ser. xxxij.
Restitutio vsurarū ser. xxxv.
Restituē qd z qstū hō obligat vbi de triplici
dāno spūali corporali z tpali qd pximo solet i
ferri z de debita satisfactiōe illoz. ser. xxxvj.
Restitutio spūaliū rerū ser. xxxvij.
Restituere qd obligat vbi tres regule po-
nunt. f. xxxvij.
Restituē q loco res aliene restituende sint ac
d prudēti seu discreto mō aliēa istituēdi. f. xl
Resurrectio capiti nri iesu xpi vbi agit d ipi⁹
nccitate ipalitate z iocūditate ser. lvij.
Resurrectio hūana nccria ser. lvij.
Regno vniūali z dñio iesu xpi ser. lxx.
Salutatio angelica declarat ser. llij.
Sacm diuinū z d bis q male se l⁹ cir-
ca illud ser. liij.
Sacri ligni vite. xij. fruct⁹. ser. liij.
Sacm: quō qlibz se ppare dz ad suscipiēdū.
Teplū quō sit honorādū cū qdib⁹ ecclēsticis
Timor dei ser. xxx. ser. xx.
Tanitanib⁹ mūdanicis z pompis. ser. xlvij.
De mltitudie maloz q ex vanitanib⁹ se-
r. xlvij.
Generatio honor z quūf. ser. xlvj.
cult⁹ deo exhibēd⁹ est ser. ix.
Viuere bñ ē viuere sic decet in phemio.
Virgo maria de cui⁹ gra z glia ser. lxx.
Vanitates mlierū in caudis ser. xlvij.
Ydolatria z cultu demonū ser. x.

Proemiū de christiane religiōis cōmēdatiōe

Incipit liber de christiana religione per totā quadragesimā editus per sanctus Bernardinū de senis ordinis fratrum minorū. Et primo ad sequens opus proemium vbi christiana religio diuersimode cōmendat.

Nunc manēt fides spes et

charitas tria hec. i. Coz. iij. Religionis christiane nūde et immaculate sanctissimo et contemplantes: et miserabili eius ruine comparantes: ad multorum aīas de profundo vitioꝝ pelago eruendas et ad semitas veritatē reducēdas: duce dño nro iesu christo et dulcissima mīse eius et sc̄ssimo patre nostro Francisco: libet in occurrēti quadragesima de christiana religione tractare.

Tante nāq; necessitatē: tanteq; utilitatē ē noticia eius: vt solum illius ignorātia erubescēda sit. sicut dicit p̄bs Apuleius. Aut enī: Interrogat⁹ an sc̄ias statuā facere: absq; rubore respondebis nescio: qz non pudet te non esse significū. id est. statuariū. Interrogatus an sc̄ias bñ viuere: nō audebis dicere nescio huiusmodi enī ignorātia adeo vbiq; damnata est: vt oīs natio illam gladio et igne examinet et p̄fliget. Cū. n. oē animal irrōnale sc̄iat: vt ita dicam: viuere s̄m q̄ ipsum decet: quid est magis maioriq; damnatiōe in humano genere dignū q̄ ignorātia bñ viuēdi. Bene autē viuere: est viuere sicut decet. Nihil enī adeo decet vitam nostrā: vti religiositas vera. nihil adeo pōt habere decoꝝ vt illā. Nam totus et solus decoz hūane vite ipsa religiositas est. Ipsa etiam est p̄fectio ad quam nati sumus: queq; dem hic apprehēdenda est et semp̄ p̄tinuis p̄fectib⁹ augenda: et tandem est in gloria p̄sumanda. Nam sicut Ec̄c̄i. c. j. scriptū est. Religiositas custodiet te et iustificabit cor et iocūditatē atq; gaudiū dabit. Religiositas enī custodit. s. a culpa et pena. Iustificat autē cor per diuinā gratiā: datq; iocūditatē. s. animi in p̄senti: atq; gaudiū. s. p̄sumate beatitudinis in futuro. Unde h̄mōi christiane religionis fruct⁹ idem p̄sus est: qui et diuini cultus. Oium autē utilitatū utilitas et oium fructū fructus: atq; oium desiderioꝝ

finis optatus est felicitas sempiterna: p̄p̄ quā oēs substātie nobiles hoc est rōnales et intelligibiles create sunt. Quia autē nec gressu nec volatu nec natatu nec alio quocūq; motu q̄ sacratissimo cultu dei: nec alia via nisi sincerissima et immaculatissima religiōe illius: hoc est qua ei adheret et vnū: possibile est venire ad felicitatē eternā: ideo vtilissimū existi maui desideratib⁹ deum: viam hui⁹ sacratissime religiōis de sanctorū doctoꝝ et m̄ḡoꝝ theologoꝝ traditis apire: et tractatū ipsū d̄ religione christiana intitulare: vt min⁹ periti discant viuere sicut christianos decet. Talis etenim vite iam in p̄senti gloriosum fructū etiam portamus cū vitam celibem inchoam⁹ sicut ap̄ls. ij. Coz. j. ait: Gloria n̄ra hec est testimonium p̄sciētie nostre. In futuro autē post hanc vitam expectat⁹ eiusdē cumulatissima plenitudo: que erit potissima pars felicitatē eterne. Totum autē deo viuere: religiōis p̄sumatio est ac simul beatitudinis et glorie plenitudo.

Quia igit̄ s̄m Chrys. Fides est christiane religionis primū et stabilissimū fundamentū p̄magis radix atq; p̄ncipiū diuini cultus. propterea necesse habem⁹ christiana fidem p̄mo firmiter stabilire. q̄d et intēdim⁹ agere vsq; ad sequentē feriam q̄rtā. tunc autē p̄ticulari⁹ ipsius christiane religiōis edificium distinguem⁹. Ad iaciendū h̄mōi fundamentū christiane fidei: ad p̄sens q̄ttuor p̄tēplatiōes p̄mittam⁹ de fide. Prima erit de fidei christiane firmitate in qua ostendunt⁹ eiusdē fidei. xij. firmitates. Secūda de fidei necessitate: de q̄ hodie in die: vbi ostendit⁹ q̄tū necessaria ē fides. Tertia de fidei singularitate: et de hac feria. ij. agemus declarātes que homo credere obligat. Quarta de fidei gr̄ositate: et de hac in sequenti feria. iij. vbi gr̄ositatē fidei ostendemus.

Unica in quinquagesima demane De fidei christiane firmitate vbi declarant⁹ eiusdē fidei. xij. firmitates. Sermo primus.

Nunc autem manent fides spes charitas tria h̄c in se comp̄hendūt totū edificium sp̄uale: sed fides est ipsius edificij stabile fundamentū in quo tota christiana religio stabilit̄. Ad q̄d q̄dem firmandum vel potius firmissimum demonstrādū: et ad p̄uincendum omnes hereticos et paganos: atq; firmandū quoslibz christianos va-

Dñica i quinquagesima de christia. fi. firmi.

cillantes in fide: duodecim ostendam⁹ catho-
lice et christiane fidei firmitates. Prima est pre-
nunciatio pphetica. secunda scripturarum con-
cordia. tertia auctoritas scribentium. quarta dili-
gentia recipientium. Addant^r alie quatuor. Pri-
ma est honestas pientorum. secunda inhonestas
singulorum errorum. tertia asperitas martyrorum
quarta lympiditas seu claritas miraculorum. Su-
peraddant^r alie quatuor. Prima est diuina ho-
norificetia. secunda est ecclesie pmanentia. ter-
tia est iudeorum captiuitas. quarta diuine puidē-
tie equitas.

Articulus primus de quattu-
or fidei firmitatibus. Et primo quod
christiana fides est vera ex testi-
monio pphetarum. **Cap. i.**

Prima igitur christiane fidei firmi-
tas est pñciatio pphetica. Cum
enim vera fides nihil aliud sit quam di-
gna et debita eorum que pertinent ad
fundamentum religionis credulitas: ideo ne-
cesse est ut illa sit vera qua deo creditur: et quod
credendum est ipsum deum verum colendum.
Et si ipsa credulitas haberet diminutionem
vel imperfectionem aut errorem: necesse esset ha-
bere similia et affectiones et operationes que ex
ipsa credulitate descendunt. Quia igitur in di-
uino cultu defectus necessarie partis et dei
que peccatum est et error atque blasphemia: ideo
necesse est credulitate prenoiatam que funda-
mentum est diuini cultus ac nostre religionis:
puram esse ac liberam a falsitate errore et in-
tegram. scilicet sine diminutione necessarie partis.
Hominum autem credulitas videlicet de deo et de
his que eius sunt que nec errorem habeat fal-
sitate nec diminutionem necessarie partis: ne-
quaquam innotescere potuit: nisi ppheticis et reue-
latione diuina. Propterea manifestum est fidei
seu credulitate que fundamentum est vere re-
ligionis et pncipiū diuini cultus: per se esse ex
ppheta vel reuelatione diuina: nec per alium mo-
dum innotescere potest. Solus enim deus et non
alius naturaliter preuidet certitudinaliter p-
tingentia que sunt futura: ergo solus ipse vel ab
ipso instructus illa potest certitudinaliter pre-
uidere. Talis enim est christianorum catholica fi-
des. Nulla enim alia secta pphetis solis illa
innititur in parte. et si qua innititur: in quantum
innititur concordat huic fidei. Propterea in parte
illa non errat dummodo pphetico eloquio-
rum intelligentiam non peruertat. Quod quod-
dem propter iudeos populos dicimus. quod in mul-

tis fidei articulis recte sentiunt: fideique catho-
lice in hoc sentiunt inducti testimoniis p-
phetarum. Quorum ubi dissentit ipsa ppheta-
rum eloquia: non tam falsa quam etiam ridicu-
losa interpretatione errorum suo aptare conantur.
Quia autem admiranda concordia sit impletorum
et traditorum per christum ad ea que de ipso et
de ipsius ecclesia predicata et pfigurata fue-
rant in veteri testamento: satis clarescere potest
ei qui utrumque testamentum perspexerit diligenter.
et manifeste comprehendet quod a nullo huma-
no ingenio talis impletio potuisset fieri vel
cogitari. Nam sicut auri grana sunt inter are-
nas dispersa: sic magnalia et humilia christi sunt
in scripturis veteris testamenti per partes hinc
inde dispersa. Et hoc sub talibus modis: quod
nisi per operis euidentiā ista in se simul sub
debito ordine adunata: aditum nequaquam pos-
sent vel ad plenum veraciter intelligi: nisi per
singularissimam et clarissimam visionem vel reue-
lationem dei. Et hoc quidem facile est aduertere
ei qui concordiam veteris testamenti et noui per
experiētiā et perspicacem intelligentiam comprobat
hanc viam tagit Augustinus. xij. de ciui. dei. c. x. d.
Cetera se narrasse preterita ex his que futura pre-
nunciat que cum tanta veritate implentur ostē-
dit. Et Gregorius in omelia dñice de aduentu in-
quit: Cum multa iam pñciata completa sint
Dubium non est quod sequantur etiam pauca que
restant: quia sequentium rerum certitudo est
preteritorum exhibitio.

Quod ex concordia scripturarum
fides christiana ostendit eam vera.
Capitulum. ij.

Secunda autem christiane fidei firmi-
tas est scripturarum concordia. Sed
enimvero in plogo primi libri sup-
sententia. q. ij. In non euidentiis nec pncipia
euidentiā sic habentibus ex terminis: non reso-
nant firmiter et infallibiliter multi diuersimodo
de dispositi: nisi a causa superiori ipso intellectu
inclinentur ad sensum. sed scriptores cano-
nis varie dispositi et diuersis modis existen-
tes in talibus non euidentiis omnino concordab-
ant et resonabant. Et hoc pertractat Augustinus.
xvij. lib. de ciui. dei. c. d. Auctores nostri
pauci esse debuerunt: ne multitudie vilescer-
et quod religione carum esse oporteret: nec ta-
men ita pauci ut eorum sensus non sit miranda
neque in multitudine pphorum facile quis inuen-
rit: inter quos cuncta que senserunt conueniant.
Quod quidem sicut ibidem patet: per multa
exempla probat: que sunt pulcherrima ad

videndū. Si quis autem obstat quod posteriores licet aliter dispositi quam priores in alijs temporibus existentes: tamen habuerunt doctrinam precedentium in scripturis atque credendo acquirunt sicut discipuli magistro doctrine. et sic nihil dissonum a prioribus describerunt licet deus non doceret hos et illos. Sed contra hoc obicit Augustinus ubi dicit de prioribus De labore litterario monimenta suorum dogmatum reliquerunt quam discipulis legerunt: et licet in aliquibus essent assensientes prioribus ut discipuli: alia tamen improbauerunt: ut patet ibidem de Antisthene et Aristippo: qui ambo socratici: tamen in quibusdam contradixerunt. Et quoniam discipulus tradidit magistro: sicut patet de Aristotele qui tradidit platonem. Quomodo autem non contradixissent posteriores nostri prioribus aliquibus: si non habuissent doctorem communem eorum intellectum ad eandem non euidetiam inclinatum. Ratio huius concordantie ex exemplo solis patere potest. qui cum per diuersas fenestras domus ingreditur: cuiuslibet fenestre sol ab altero alterius fenestre nullomodo discordans est. Sic fuit in scriptoribus scripturarum: qui quasi fenestre fuerunt luminibus diuersorum ad illuminandum domum ecclesie dei. Nam sicut deus qui est sol illuminans vniuersum: nunc in semetipso discordat: sic et predicti scriptores eodem consensu lumine illustrati in omnibus extiterunt concordantes. Unde per Augustinum inquit loquens de scriptoribus scripturarum. De medio petrarum dabunt voces. id est. de medio sancte trinitatis emittunt personarum sensum in scripturis atque originem talis concordie doctrine clarius exprimens subdit: Rigans. scilicet tu deus montes. id est illos eminentes sanctos atque prophetas: de superioribus tuis. id est. de tuis optimis donis et illustrationibus sanctis. Quare autem hec inter hos scribentes concordia sit: ex munere dei et ex lectione aliorum scriptorum etiam patere potest si attente legantur historie prophetales: ubi reperitur expresse quod ezechiel prophetauit in babilone tempore quo hieremias prophetauit in iudea. Et cum non solum diceret illa que a moyse quasi communi magistro eorum potuerunt habere sed alia multa: in illis euidetiam poterant dissentire cum non esset euidetia ex terminis nisi habuissent aliquem doctorem communem supra intellectum humanum. Non cum minori admiratione pensanda est concordia non solum dictorum sed etiam operum et gestorum sanctorum omnium etiam fere catholicorum qui in dei ecclesia extiterunt: ab ipso christo usque ad tempora nostra. Nam in his que legis et fidei

nostre sunt: nec in puncto quidem discordant. licet in his que per opinionem probabilem currunt: aliqui aliter vnus quam alter reperiat sentire. Unde per hec clarescere potest quia et posteriores et priores in vnum eundemque spiritum congregati: vnam constituerunt ecclesiam sponsam vnicam iesu saluatoris: in vnam et eandem fidem: in eandem spem atque in eandem charitatem spiritualiter ordinata. ut verificetur quod Mat. xxi. c. scriptum est: quod turbe que precedebant et que sequebantur clamabant dicentes: Hosanna filio dauid: benedictus qui venit in nomine patris in terra et gloria in excelsis. **Vera ostenditur christiana fides ex scribentium auctoritate et dignitate. Capitulum. iij.**

Tertia firmitas est auctoritas scribentium. Nam aut libri scripturę sunt istorum auctorum quorum esse dicuntur: aut non. Primo autem si sunt eorum cum mendacium maxime in fide et moribus tanta seueritate condemnatur: quod verissimum est eos fuisse mentitos dicendo: hec dicit dominus: si deus non fuisset locutus. Si autem dicas illos fuisse deceptos non autem mentitos. Contra ait enim apostolus. i. Cor. xij. Scio hominem in christo ante annos. xiiij. siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit raptus huiusmodi usque ad tertium celum. Et scio huiusmodi hominem siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit: quoniam raptus est in paradysum: et audiuit archana verba que non licet homini loqui. Quę quidem assertiones non videntur fuisse absque mendacio graui: si asseres non fuisse de huiusmodi certus. Asseres namque dubium tanquam verum et certum: mendacium vel non longe a mendacio est. Et illa namque reuelatione apostoli et ex multis alijs factis manifeste concluditur: quod intellectus eorum non potuerunt induci ad asserendum ita firmiter de illis quorum non potuerunt noticiam ex naturalibus obtinere sicut asserunt nisi ab agente supernaturali fuissent supernaturaliter illustrati. Si iterum dicas propter lucrum fuisse mentitos: aperte contrarium patet cum per illis ad que homines inducere voluerunt: non solum temporalia bona sed tribulationes maximas atque vltima supplicia sustulerunt. Secundo autem si predicti libri non sunt eorum qui habuerunt graue inconueniens esse videtur: quod sic negabatur quicumque alius liber et forma illius cuius libelle dicitur. Quare enim isti soli falso ascripti sunt auctorum: quorum non erant: quod quidem dicere absurdum manifeste apparet. Amplius

Dñica i quinquagesima de christia. fi. firmi.

aut illi qui libros eis ascripserunt fuerunt christiani: aut non. **P**rimo autem si fuerunt christiani: quod tales libros eis tam mendaciter ascripserunt: cum lex christiana tam seuerè mendacium psequitur. **D**s. testante qui ait: **P**erdes oēs qui loquuntur mendacium. **Q**uod etiam asserunt deum multa fuisse locutum que ibi narrantur: et personis quibus libri intitulantur si hec vera non extiterunt. **Q**uomodo in super libris istis ita autentici extiterunt atque ita diuulgati esse talium auctorum: nisi fuissent eorum: et ipsi auctores autentici extitissent. **U**nde **A**ugustinus. **l**ib. de ciui. dei. c. ij. loquens de christo ait: **P**rius christus per prophetas deinde per seipsum postea per apostolos quantum satis est indicat locutus. **S**cripturam prodidit que canonicam noiam eminentissime auctoritatem. **E**t in decretis di. ix. c. **S**i ad scripturas admissa fuerint officiosa mendacia: quid in eis remanebit auctoritatis: que tandem de scripturis illis sententia profertur: cuius pondere pretentiose falsitatis obteritur improbitas. **E**t. c. ego iterum ait: **E**go solis eis scriptorum libris qui canonici appellatur didici hunc timorem honoris referre ut nullum eorum scribendo errasse audeam credere: aut si in eis aliquid offedero quod videatur pertrari veritati: nihil aliud existimo quam mendosum esse codicem vel non esse assecutum interpretem quod dictum est: vel me mime intellexisse non ambigam. **A**lios autem ita lego ut quanta licet scititate quanta doctrina polleant: non ideo veram putem quia ipsi ita senserunt: sed quia mihi per alios auctores vel canonicas vel probabiles rationes: quod a vero non abhorreat persuadere potuerunt. **S**ecundo autem si illi qui predictos libros scripserunt non fuerunt christiani: non videtur verisimile quod voluerint tales libros prescribere atque alijs ascribere et sectam et ritum viuendi magnificare cuius contrarium credebant et obseruabant. **H**ec **S**cotus ubi supra.

Que pertinent ad fidem christianam quanta diligentia sint recepta. **C**apitulum. iij.

Quarta firmitas est diligentia recipientium que sic patere potest. **A**ur enim nulli credes de pingenti quod non vidisti: et ita non credes mundum factum fuisse ante te: nec locum esse in mundo in quo non fueris: nec istum esse patrem tuum: nec istam matrem tuam: et sic talis incredulitas destruet totam polyticam vitam. **S**i autem vis alicui credere de pingentibus quod tibi non est nec fuit

euidens: communitari maxime credendum est siue illis quos tota communitas approbat: et maxime si communitas illa famosa est et honesta: et cum maxima diligentia recipit approbanda. **T**alis utique est scripture canon. **L**ata nepe apud iudeos de libris habendis in canone solertia fuit: et tanta apud christianos de libris recipiendis tanquam autentici quod de nulla scriptura per autentica habenda tanta sollicitudo inuenta est: precipue cum tam solennes communitates de scripturis ipsis curam gesserunt tanquam de pertinentibus ad salutem necessaria. **U**nde **A**ugustinus. **l**ib. xvij. de ciui. dei. xxxvij. c. ait: quod etiam scriptura enoch de qua iudas in canonica sua mentionem facit non recipitur in canone. **E**t multe alie scripture de quibus fit mentio in libris regum. ubi aperte demonstrat quod illa sola in canone recepta sunt que auctores non sicut homines sed prophete divina inspiratione scripserunt. **E**t. xl. c. ait: **I**lli israelite quibus credita sunt eloquia dei nullo modo pseudo prophetas cum veris parilitate sententiarum profunderent: sed concordantes inter se atque in nullo dissentientes sacrarum litterarum veraces ad eis cogitabant et tenebant auctores. **H**ec etiam **S**cotus.

Articulus. ij. ubi ponuntur alie quattuor christiane fidei firmitates. **P**rima est de honestate et rationabilitate credendorum in christiana fide. **C**apitulum. j.

Prima firmitas est honestas seu rationabilitas credendorum et in christiana fide pretentorum. **S**ane sola catholica fides credit deo. **N**am christiane fidei solus deus veritatis imo deus veritas testis est. **N**am siue credat per miracula seu per oracula prophetarum ubique et in omnibus illi credit cuius testimonium credit. **Q**ua de re si in aliquo erraret quod tamen impossibile est: non ei esset imputandum sed ipsi testificari deo cuius fidei ipse est dator testificator et doctor. **S**ola enim christiana fides ad spem venie gratie et glorie subleuat humanam corda: dum predicat imensam magnitudinem misericordie dei: et tam imensam quam miseriam nostram assumere dignum est. **N**ulla etenim via magis suaderi communitati generis humani potuit: deus glorie sue nos velle habere socios quam per hanc miseriam nostre sortium in iis et multo efficacius quam tam ignominiosam atque acerbissimam mortem subiit. **Q**uid enim magis ad spem venie mentes erigere potuit et verisimilius ostendere valuit

Sermo

deum velle misereri hoib⁹ q̄ p̄ mianū p̄-
prio filio suo vt eis p̄cēt nō p̄p̄cīt: r̄ ipse filius
vt imunes r̄ illesi ipsi abirēt latrocinioꝝ ipso
rum diḡ⁹ ē p̄ferre suspēdiū? **C**redulitas enī
hoꝝ ē qui ruina desp̄atiois in p̄cōrib⁹ penit⁹
phibet r̄ aūt̄it: r̄ sp̄e magnificā velut colū nā
firmissimaz in corde hūano erigit r̄ p̄firmat.
Hec sola ē que corda subūsa erigē portare et
fulcire sufficit. **D**ēs enī alie secte oēs q̄ erro-
res aut fulcimēta spei penit⁹ tollūt: aut debi-
lia adhibēt fundamēta instar festucarūz vel
palearū que sup̄portare cor hūanū oīno nō
p̄nt. **S**ola enī catholica fides ad verā r̄ viuifi-
cā charitatē inflāmat. **S**icut enī ignis ignē
maxime generat atq̄ p̄ tactu suo q̄ sūt igni-
bilia inflāmat. **S**ic ignis dīne dilectōis b̄n-
ficio d̄nice incarnatiōis p̄ credulitatē cordib⁹
hoīuz applicat⁹ ignē sc̄tē dilectōis in deū in
illis generat amozēq̄ viuifico incēdit atq̄ in-
flāmat. **L**etera nāq̄ b̄nficia dei velut scintille
sunt ac p̄modice puule ad inflāmāduz hūa-
na corda. **B**nficiū aut̄ incarnatiōis atq̄ redē-
ptionis nō solū est sicut mōs igne⁹ cordibus
n̄ris inflāmādis p̄ credulitatē apposit⁹: imo
incompabiliū maior ignis q̄ eēt tor⁹ mūdus
si tor⁹ arderet. **Q**uo enī maior ē dei fili⁹ toto
mūdo: tāto corda hūana maḡ calefacē v̄z et
inflāmāre p̄ hāc credulitatē ei applicat⁹ q̄ to-
tus mūdus corpa n̄ra si tor⁹ ardēt. **Q**uot at̄
sunt torres r̄ faces aliq̄ ignes ad calefacien-
da corpa calore sensibili: sic sunt dei b̄nficia
ad calefaciēda corda calore dīni amor̄. **M**a-
nifestū est igit̄ q̄ si tor⁹ mūdus ardēt modic⁹
ignis eēt ad calefaciēdū q̄b̄cūq̄ corpus: imo
nullus compatiōe b̄nficiū hui⁹ ad calefacien-
dū corda hūana. **D**ia x̄o alia b̄nficia cordib⁹
aliarū gētiū implicānt q̄ vt dixim⁹ q̄ si modicē
scintille sunt ad hūc ignē. **M**anifestuz est
oēs alias gētes a dīno amore frigiditas eē cō-
patiōe christianoz: r̄ iō mortuas cū calor ille
solus sit viuific⁹ r̄ vital. **P**reterea qd̄ honesti-
us atq̄ rōnabili⁹ q̄ deū tanq̄ finē vltimū su-
per oīa diligi r̄ p̄ximū sicut seipsum. i. ad id
ad qd̄ seipsum d̄z diligē s̄m Greg. **I**n his enī
duob⁹ p̄ceptis tota lex p̄det r̄ p̄p̄he sicut d̄z
Mat. xxi. **S**ola etiā christiana fides mētib⁹
applicat maximū dī timorē dū p̄ eā credif̄ iu-
sticia ei⁹ in vltio districta r̄ p̄tumaces atq̄ re-
belles eiusq̄ vindictaz efna eē duratiōe r̄ in-
cogitabil̄ acerbitate. **D**ēs enī alie secte r̄ hūc
timorē r̄ alias affectiōes aut penit⁹ tollūt aut
piūt dīnitat̄ diminutiōe deo iuriosa. **Q**uid
etiā honesti⁹ q̄ qd̄ **M**at. vii. scrip. ē. **D**ia q̄-
cunq̄ vult vt faciāt vob̄ hoīes r̄ vos facite il-
lis. **E**x illi q̄ si p̄actid̄ p̄ncipiū alia p̄cipua i

I

scriptur̄ sequunt̄: tradita oīno rōn̄p̄sona et
honestā sicut de rōnabilitate eoz sigillatim
clare sc̄ p̄t cuilibet speculāt̄: de p̄ceptis p̄silijs
et sacris fidei orthodoxe qz i oib⁹ videt̄ eē q̄ si
qdā explicatio legi nature: que s̄m apl̄m ad
Rho. i. c. scripta ē in cordib⁹ n̄ris. **D**e hone-
state aut̄ christiane legi ait Aug⁹. ii. de ci. dei
c. xxviii. **N**ihil turpe aut flagitiosuz spectan-
dū imitādūq̄ vnicūq̄ p̄ponit̄ vbi mira dei
aut miracula narrāt̄ aut dona laudant̄ aut
b̄nficia postulant̄. hec de morib⁹. **S**z r̄ b̄ cre-
dibilib⁹ etiā patz: qz i christiana fide nihil de
deo credim⁹ vel sentim⁹ qd̄ aliquā importet
ipfectionē: imo etiā maḡ attestat̄ p̄fectiōi di-
uine q̄ oppositū ei⁹. **P**atz de trinitate p̄sona-
rū de incarnatiōe verbi r̄ sic de ceteri sc̄ssim-
is r̄ rōnabilib⁹ atq̄ honestis.

Quia fulgeāt honestate r̄ rō-
ne que cōtinent̄ in christiana fi-
de. **C**apitulum. ii.

Secūda firmitas ē inhonestas et
irrōnabilitas singloꝝ error̄. **Q**uia
ta enī fuit amētia paganoz colen-
tiū idola opa manuū suarū in q̄b⁹ nihil ē nu-
minis sicut satis on̄dūt etiā ipsi nāles p̄h̄s
multo efficaci⁹ doctozes sc̄ti. **Q**uid etiā addu-
cere p̄nt deceptissimi saraceni illius vilissimi
porci machometi sectatores. **Q**uid inq̄ pro-
scriptur̄ allegare potest qd̄ porcis r̄ asinis cō-
uenit gulā r̄ coitū p̄ vltia b̄ritudie expectan-
tes? **Q**uā etiā remuneratiōe r̄ p̄missionē de-
spiciēs p̄h̄s **A**uicēna: q̄ q̄ si extitit illius secte
ix. metaphysice. ii. c. alium q̄ si p̄fectionē sinez
magisq̄ rōnali hoī p̄gruētē ponēs ait: **L**ex
n̄ra quā dedit machomet⁹ on̄dit p̄fectionē se-
licitatis r̄ miserie q̄ sunt s̄m corp⁹. **S**z ē alia p̄-
missio q̄ apprehēdit̄ intellectu. **E**t addit: **S**a-
pientib⁹ multo maḡ fuit cupiditas ad osten-
dendū aliā felicitatē q̄ corpoz: q̄ q̄ quis dare-
tur eis: nō tñ attēder̄ nec tñ app̄ciati sūt eaz
cōpatiōe felicitat̄ q̄ est p̄iunctio p̄me x̄itati. **J**u-
dei q̄ insensati r̄ rudes nouū testm̄ p̄dēnāt:
qd̄ qd̄ in veteri testō p̄mittit̄: sic on̄dit apl̄s
ii. c. ad **H**eb. on̄dēt̄ q̄ illipide sint eoz cerimo-
nie sine x̄po. **N**ōne x̄pm̄ aduēisse r̄ ita nouū
testm̄ ab ipso p̄ncipat̄ p̄mulgatū r̄ sic aut̄ēti-
cū fore acceptādū eoz p̄phie on̄dūt. **U**nde
Ben. xlix. c. sc̄p. ē. **N**ō auferet̄ sceptr̄ d̄ iuda
et dux de femore ei⁹ donec veniat q̄ mittēd⁹
est r̄ ipse erit expectatio gēniū. **D**an. q̄. ix. c.
sc̄p. ē. **C**ū venerit sc̄tus sc̄toꝝ cessabit vinctio
v̄ra. **Q**uid enī asini manichei fablant̄ p̄muz
māifestū cū r̄ ipsi r̄ si nō fuerit p̄mi mali: tam̄
fuerit multū mali: tātaq̄ cecitate obtenebrat̄

Dñica i quinquagesima de christia. fi. firmi.

uit eos malū vt nō intelligerēt q̄ oē ens in-
q̄tū ens est bonū: nec coguerūt q̄ verū testm̄
in nouo fuerit aurēice approbatū. Qñ etiā
multitudo hēticōz habuit ortum nisi de scri-
pturis sacris male inpretati: sicut testat̄ Au-
gu. in li. lxxxij. q. lxx. di. Non pōt error qui
palliat christiano noie orti nisi de scripturis
nō intellecti. Et h̄ iō qz p̄cedētia z seq̄ntia nō
p̄ulē solz circūstātia sc̄pturarū illūiare sn̄iaz
vt d̄r ibidē. q. v. Et addit: Nec etiā alia loca
sc̄pture p̄ulē: vñ hēses exorte sūt p se legē-
do q̄ p̄ferēdo repulse sūt: qz p̄ferētes repulsi
sunt qz p̄ferētes sn̄ias diūsas adduxerūt q̄ ex
se mutuo iuicē videri potuerūt q̄lis eēt intelli-
gendū. Cōtra q̄s ē aug. verbū s̄ eplam fundamēti:
Nō crederē in q̄t euāgē. nisi qz ecclie
catholice credo q̄ totū canonē eqliē vt certuz
recipiat. Quid etiā dicem⁹ de varijs doctri-
nis z sectis phōz mltā irrōnabilia p̄tinētib⁹
sicut de policijs diūsis a varijs p̄his diūsi-
mode ordianis. in. ij. pol. Arist. p̄bat. Polici-
cia q̄s sua in q̄busdā est etiā inbonesta. Nam
tradēs policiā suā inq̄t: Expedi ad tēperati-
am cōitū facē seniorib⁹: dicitqz nullū orbatū
debere nutriri atqz horrēdā insaniā supad-
dit di. q̄ si q̄s generauerit filios vltra sufficiē-
tiā diuitiarū anteq̄ sentiat̄ vita: fiat abozsus
hēc Sco. vbi. s̄.

De aspitate martyrioz quib⁹
apozobata ē christiana fides.

Capitulum. iij.

Quia fidei firmitas ē martyrioz
aspitas. Per martyria nāqz x̄itas
fidei clari⁹ elucescit qñ patus ē hō
mon p̄ veritate quaz p̄dicat. Mā z x̄ps p̄ fi-
dei testionio mortu⁹ ē: similit̄ z p̄p̄he an̄ euā-
geliū p̄ testionio fidei mortui sunt esaias hie-
remias ezechielz alij multi. Pro fide aut̄ chri-
stiana q̄ta passi sunt martyres osidit apls ad
heb. xj. c. d. Sc̄ti p̄ fi. vice. reg. opati sūt iusti-
ciā: adepti sūt repromissōes. Obturauerūt
ōza leonū: extinxerūt impetū ignis: effuga-
uerūt acie gladij: p̄ualuerūt d̄ infirmitate: ca-
stra x̄teft exteroz: acceperūt mulieres de res-
urrectione mortuos suos. Alij aut̄ distenti
sunt nō suscipiētes redēptionē vt meliorē in-
uenirēt resurrectionē. Alij x̄o ludibria z ver-
bera expti insup z vincula z carcēs: lapidati
sūt: secti sūt: rēptati sūt: i occisiōe gladij mor-
tui sūt. Circūic̄t i melotis z i pellib⁹ caprimif
egētes āgustiat̄ afflicti q̄b⁹ dign⁹ n̄ erat mū-
dus. In solitudib⁹ errātes: i mōtib⁹ z in spe-
luncis z i cauinis terre. Et hi oēs testionio fi-
dei p̄bati iuēti sūt. Tāto ardore fidei marty-

res illi feruebāt vt i oib⁹ oprobrijs vitupijs
z supplicijs sp̄ sentirēt dulcorē ac iocūditatez
Ad h̄ enī sūmū p̄ducebat illos fidei feruor et
dulcor vt q̄to ḡuioza p̄ x̄po portauerūt tanto
se vltro ad duriora tolerāda offerrēt. Qñ in
psona martyrū ad Rhoma. viij. c. apls ait:
Quis nos sepabit a charitate x̄pi? Triblatio
an angustia: an p̄secutio: an nuditas: an pe-
riculū: an fames: an gladi⁹? Sic scriptū ē. qz
pp̄ te mortificamur tota die: estati sum⁹ sic
oues occisiōis. S̄z i his oib⁹ supam⁹ pp̄t eū
q̄ dilexit nos. Cert⁹ sum enī: qz neqz mors ne-
qz vita: neqz āgeli: neqz p̄ncipat⁹: neqz x̄tu-
tes: neqz instātia: neqz futura: neqz fortitu-
do: neqz altitudo: neqz pfundū: neqz creatu-
ra alia poterit nos sepere a charitate dei que
est i x̄po iesu dño n̄ro. Ecce q̄ta q̄toqz ardo-
re fidei sc̄ti martyres p̄ fide orthodoxa sunt
passi. Q̄to igit̄ supplicio digni sunt q̄ negle-
cta imo despecta illoz fide p̄ corpib⁹ ab egri-
tudie liberādis recur suz h̄nt ad vetulas isen-
satas z magas aut ad q̄scūqz incātatozes vel
incātatrices q̄ p̄ alijs z demētis suis firmā-
dis i feruētū aq̄ p̄ tps vicesime p̄t̄ hore digi-
tū nō tenerēt. S̄z h̄ alibi lati⁹ tractādūz ē
demētia p̄sumata. Credit cec⁹ canī de via et
baculo de aq̄ pfunda. Creditqz expto i arte
sua: z nō credit̄ martyrib⁹ sc̄tis z x̄po q̄ tot z
tāta supplicia atqz mortē sustinuerūt p̄ fide sua.

Qz p̄ vera miracula testat̄ de ve-
rā eē christiā fidē. **C**ap. iij.

Quia fidei firmitas ē miraclozū
lympiditas seu claritas. Nulla nē-
pe gēs nulla secta miracula h̄z p̄ter
xp̄ianā fidē quā sp̄ z comutata sūt
miracula z secuta. Mā ab ipso abel vsqz ad le-
gē datā p̄ moyses z i gēte hebreoz mirabilia
multiplicia atqz ab exitu egypti vsqz ad in-
gressuz terre p̄missiōis comutata atqz solaz-
ta sunt: gētēqz z pplz hebreoz nec deseruerūt
eā donec ipsa deseruit fidē verā: tūc enī cū ip-
sa fide i aplis z alijs ex iudea credētib⁹ trāsta-
ta sūt ad eccliaz ex iudeis z gētib⁹ āgregatā
ac p̄ dei grāz vsqz i hodiernū diē euidēt p̄se-
uerāt i illa: ita vt ea positā videant̄ etiā miracu-
la posita: atqz ea remota videant̄ miracula
remouē vt q̄si sint ipsi⁹ fidei testionia z effe-
ctus inseparabil̄ p̄comitātia illā. Nec enī ido-
latre q̄s paganos vocam⁹: nec gēs macho-
meti q̄s dicim⁹ saracenos: neqz iudei neqz he-
retici legū ac sectarū suarū vnqz aliq̄d mira-
culū h̄nt. Mā licet hēticī p̄ sua p̄fidia morant̄
nunqz tū miracula h̄nt vel habuerūt. In cui⁹
mysteriū Exo. viij. magi i illo digito defen-

derere non valentes sicut aaron in cynifes conuertere puluerem terre: id dixerit digitus dei est hic. Miracula autem appellamus virtutis solius digne insolitas operationes atque mirandas cursumque nature prius quales vtiq; sunt suscitationes mortuorum: illuinationes cecorum. mundationes leproso- rum: liberationes demoniacorum: effugationes et religationes demoniorum: et similia que omnia nisi virtute divina fieri nequaquam possunt. Propterea et vera dei testimonia sunt: nec quod christiana recepta est fides: nisi divinis testimoniis. id est miraculis confirmata: nec creditum est apostolis et prophetis nisi doctrina sua miraculis confirmaretur: et testimoniis creditum est dei aut testimonia non possunt in alio esse falsa. Unde dei testimonia crediti sunt articuli fidei et recepti: que et ipsi omnes veri necessario sunt. Ergo tam mirificorum operum testimoniis sola christiana fide confirmare nec ab initio cessavit nec adhuc etiam cessat misericors deus: necesse est hanc solam esse veridicam ipsorum placitam atque gratiam. Amplius nonne in nomine dilectissimi domini nostri iesu christi crucifixi et mortui alij mortui ab eius adventu manifeste sunt per apostolos suscitati: et per viros sanctos etiam hodie suscitantur. Et quod etiam maius seu evidenti miraculum est ipsi apostoli martyresque confessores mortui mortuos suscitavit et alia multa miracula operantur: et ad ipsos iam mortuos viri fideles per imperatorem miraculis sepe recurrunt atque per illos obtinent illa fieri. Apparet igitur hanc fidem non solum in vivis sed etiam in mortuis fidelibus miracula obtinere. Infideles vero atque heretici sicut nec vivi possunt aliquid apud deum: sic etiam mortui nec se possunt nec alios adiuuare. Apparet quoque solidum testimonium de veritate fidei dum ei fideles etiam mortui miracula attestant et quam viui tenuerant etiam post mortem miracula approbant et confirmant. Et his omnibus manifeste apparet quod si in fide christiana est error deo qui neminem potest fallere imputandum est. Unde Rich. j. de trinitate. ij. c. ait: Dne si est error a te decepti sumus: nam tot et tantis signis confirmata sunt que non nisi per te possent fieri. Si quis autem obstet miracula illa nequaquam fuisse facta. Ridebimus ei si christiana est et hac in fidelitate deceptus illud quod ait maximus in sermone plurimorum martyrum vbi inquit: Magni periculi res est si per prophetarum oracula per apostolorum testimonia per martyrum vulnera veterem itaque fidem quasi novellam discutere presumas: et per tam manifestos duces in errore permanere et morientium sudores ociosa disputatio preterdat. Si quis autem vel extiterit infidelis vel alia deuota curiositate fuerit incitatus. Ridebimus ei que vel fuerunt facta miracula in christiana fide: sicuti christianorum scripture testantur aut non. Si autem fuisse facta fateris: sufficit nobis te veritati consentire.

Si autem negas omnia illa fuisse facta te quincim multiplici via. Primo. scilicet evidentiissima ratione si mul et aucte. scilicet compatiendo. tertio experientia. Primo quod ratione pariter et aucte Aug. xxij. li. de ciui. dei. v. vbi inquit: Si illa miracula facta esse non credunt nobis vniuersi grade miraculum sufficit: quia iam orbis terrarum sine vllis miraculis credidit et multum notabilia que tangit in. j. c. Si quis autem diligenter perierit tria haec. primum que hanc fidem predicauerunt. scilicet quod predicauerunt. tertio quod predicauerunt. Patent ad adiutem sine miraculis mundum fuisse peruersum ad fidem extitisse miracula miraculorum. Primo namque considera que hanc fidem predicauerunt per que vbi. s. audi Aug. dicente: Si quidem quod credimus dicat incredibile esse: non minus incredibile est homines ignobiles infirmos paucissimosque ac impitios rem tam incredibilem tam efficaciter mundo et in illo etiam docti persuadere potuisse ut mundus illa credat sic et crederet videtur. Secundo considera quod predicauerunt: de quo Aug. in epistolam fundamenti. Quis tantam multitudinem ad peccata pernam ad legem pertraham carni et sanguini seruadam inducet nisi deus. Tertio que considera quod predicauerunt. Unde Aug. de ciui. dei. xxij. li. c. ij. ait: Quid incredibile est ad legem pertraham carni et sanguini doctis paucis rudes et pauperes possent plurimos potentes et sapientes pertere. Quod quidem patet de multis sapientibus. Primo fidei rebellibus postea peruersis: ut de paulo peruerso persecutore: et de augustino peruerso per manicheos aliquot seducto postea doctore illustrissimo: de dionysio peruerso pagano peruerso postea pauli secretissimo ac illustrissimo discipulo: et cyprano peruerso sceleratissimo magistro postea scriptissimo martyre doctore et episcopo sic de alijs innuis. Secundo te quincim compatione. Unde Aug. li. iij. de ciui. dei. c. xvij. Si libris magicis et angurij credunt cur cum illis libris credere nolunt ista esse facta: Tertio te quincim evidenti experientia. Nam quedam miracula tanta evidenti sunt patrata que nisi ab omnino peruersis mentibus negari nequaquam possunt: sicuti sunt miracula facta a beato filio nostro coram constantino imperatore: tam in curatio eius lepre que in disputatione per iudeos que vtiq; facta tanquam celeberrima mundum mime latuerunt. Si quis iterum obstet que miracula faciet et antichristus. Ridebimus ei que magis oria in vera miracula dei et facta antichristi falsa miracula diaboli. De differentia tractat Aug. de utilitate credendi. Admirabile inquit voco quicquid arduum super praesens vel facultate mirantis apparet quedam summam admirationem faciunt: quod magna gratiam et beniuolentiam percipiunt: quia fuerunt christi miracula: et alia plura que ibi diffuse tractat.

Dñica i quinquagesima de christia. si. firmi.

nosq; de hmoi differētia lati^o alibi tractatu-
ri sumus.

Articulus. iij. de quattuor vl-
timis firmitatib⁹ z ostētio q^o so-
la fides christiana honorificat
deum. **Capitulum. i.**

Prima fidei firmitas ē dei honori-
ficētia. Sola enī fides xp̄iana p̄di-
cat ea q̄ maxie honozē dei suadēt.
Sola. n. xp̄iana fides idolatriā de h̄ secto ef-
fugauit q̄ iñ ab initio legi vsq; ad christū nō
solū in ip̄lo paganoz s̄ nec etiā in ip̄lo iudeo-
rū potuit aliq̄ mō excludi. Sola xp̄iana fides
dilatāt magnificētia cultus vni⁹ dei. Nā p̄ fi-
dem xp̄i tot⁹ mūdus plus accessit ad verita-
tē z etiā intelligētia q̄ vnq; potuerit fieri i le-
ge: nūc aut̄ tāta credit veritas dinitati vt eti-
am in trib⁹ p̄sonis summe vn⁹ z summe sim-
plex oīno eē credat̄ z a sapiētib⁹ intelligatur
Sola enī xp̄iana fides ē que i nullo detrahāt
potētie dei cū oīs secta p̄ditōis eidē ex toto
detrahāt vel ex pte. Multa enī dicit oīs hui⁹
modi secta creatorē nō posse vel nō aliē posse
ea facē q̄ faciat. S; ipsa sola catholica fides
libratē potētie ei⁹ z credit z pcedit i vltio. Si-
milis z aplitudinē z fortitudinē que tria siml⁹
accepta: videlicet libtas fortitudo z amplitu-
do potētie z h̄ in vltio rō sunt siue explicatio
oipotētie lucida z pfecta. Est enī oipotētia
verissima rōe: potētia libera i vltio librat̄: et
fortis i vltio fortitudis z ampla i vltio ampli-
tudis. Sapiē q̄ ip̄s⁹ etiaz multi p̄meliose
detrahūt s̄ generalit̄ oēs h̄ctit̄ increduli ei⁹
dem detrahūt bonitati. Alie enī male senti-
unt de iusticia ei⁹ sicut q̄ dixerūt ipsum nūq;
reqrē vel vindicare p̄cā aut saltē eternis ea
nō vindicaturū sup̄plicijs. Aut male sentiūt
de mīa: sicut q̄ dixerūt nō eē reūsiōē aiab⁹
post lapsum z destruxerūt p̄niam z oēm aliā
viā reūsiōis ad ipsum deū. Alij de b̄ficijs
eius tāto neq; tāto p̄nitios⁹ senserūt q̄to
maiora eiusdē b̄ficiā ausi sunt discredē z ne-
gare q̄tia sunt b̄ficiū incarnatōis filij dei et
redēptiōis generi h̄iani: rep̄atōq; ip̄s⁹ z ad ḡ-
tiā z ad gloriā sempit̄nā. Alij s̄ liberalitatē ip̄s⁹
us z largitatē neq;issime blasphemare nō ve-
rētur q̄ negāt eū esse remūeratorē delictozū
suoz. Similit̄ p̄tra gr̄uitā z naturalē ei⁹ b̄fici-
centiā multi in p̄melia dei delirauerūt at-
tribuētes bona qb⁹ in mūdo isto vtimur. v̄l
fato vel stellis vel cuidā nature dicētes her-
bas z plātas fruges z fruct⁹ nō a deo creari s̄
terrā a seip̄sa h̄mōi p̄ducē. Quides igi⁹ q̄ so-

la catholica fides dei p̄melias declinat z fu-
git atq; honozis sui diminutiones abhorret
sola senties de ip̄so magnifice sicuti ip̄suz de-
cet. Sola igi⁹ est q̄ ip̄se honorificat absq; de-
tractiōe sui honozis vel p̄melia sui. Qua-
re manifestū est hāc solā esse veridicā z ei ac-
ceptabilē fidem.

Ostabilis p̄manētia ecclesie
dei ostēdit verā esse christianam
fidem. **Capitulum. ij.**

Secūda xp̄iane fidei firmitas ē ecc-
lesie p̄manētia. Nō enī pōt deficē
fides ecclesie dei q̄ sup̄ firmā petrā
xp̄m fundata ē. Qñ Mat. xvi. c. ait dñs ad
petrū. Tu es petr⁹ z sup̄ hāc petrā edificabo
ecclesiā meā: z porte inferi nō p̄uea. adū. cā
Nec etiā deficē pōt fides quā de⁹ p̄ p̄ficiā suā
semp̄tuef: sicut ip̄se Mat. xxvij. c. p̄misit d.
Ego vobiscū sum oib⁹ dieb⁹ vsq; ad p̄sumā-
tionē seculi. Nō pōt deficē fides p̄ q̄ p̄seruā-
da fili⁹ dei ad p̄rem orauit. Qñ Luc. xxi. ait
dñs ad petrū. Ego p̄ te rogauī petre vt non
deficiat fides tua: z tu aliqui p̄uerus p̄firma-
frēs tuos. Hinc Aug⁹. de vtilitate credendi
c. viij. ait: Dubitam⁹ nos ei⁹ ecclesie gremio
credē q̄ vsq; ad p̄sumationē generi h̄iani ab
aplica fide p̄ successiōes ep̄oz firmata hereti-
cis circūlatrātib⁹ culmē auēraū obrinuit. Et
parū post subdit: Quid ē aliud inḡtum esse
ori dei q̄ tāto labore p̄dicte auēti resistē velle
p̄robat̄ etiā firmitas fidei n̄se ex snia gama-
lielis Act. v. Si ē ex hoib⁹ p̄siliū h̄ aut op⁹ dis-
soluet: si x̄o ex deo ē nō poterit. I. dissoluē
eos: ne forte z deo repugre inueniamī.

Christiana fides ex iudeo-
rū captiuitate ostēdit esse vera
Capitulum. iij.

Tertia firmitas est iudeoz captiui-
tas q̄ tāto tpe pdurat. Si enī dñs
Iesus xp̄s fuit ab eis ex vero zelo
et recto p̄cullus z reprobat⁹: tūc fm legē z p̄-
phetarū. p̄missa debuerūt tam t̄p̄alit̄ q̄ sp̄ia-
liter foueri a deo etiaz plus q̄ ante z p̄cipue
cū nusq; ab idolatria fuerūt sic imunes sicut
erāt tpe christi. Quō ḡ z ex q̄ cā a tpe illo z c̄-
tra sic sunt t̄p̄alit̄ captiuati z sp̄ialit̄ destituti
et deserti a gr̄a dei: vt extūc nō solū nullū ve-
rū p̄pham habuerint: imo tam ad intellectū
dinoz q̄ ad sp̄iales affect⁹ z mores cui⁹ uis
iudicio sane mēt̄l̄ appareāt deprauati z a dei
religiōe terribilit̄ derelicti. Q̄ diu enī steterūt
in vera fide exaltauit illos de⁹ sup̄ oē hoium

gen? sicut patet in terra qua dedit eis et in lege et regno et templo et victorijs miracul etia si gnis et ppbis et cultu et bnificijs. Postq autē dei filiū negauerūt et ei? fidē abiecerūt nulla gens adeo fuit depssa et abiecta oppssioibus tyrānoꝝ latronū sicarioꝝ scismatib? et depopulatoꝝ mutuis et dissentiōib? et obsidiōibus pestibus et cladib? gladio fame captiuitate nece strage feruitute ludibrijs venditio ne et despatione: sicut legi? sup eos euenisse oēs has maledictiōes que liqdius cernē poterit. Si q? sine iosephi et qnq? libros legerit egypti. In illis qdez legi? q? capta hierusalem oēs iudei fuerūt capti atq? triginta dati sunt p denario vno q?diu emptores inuenti sunt. Demūq? positi in nauib? compellebantur comedere que gesserāt in captiuitate libros legis non habere ac filios non circūcidere cogebant. Qñ etiam strahēbāt anteq? vxores suas cum quib? straxerāt cognoscere auderēt sub pena capitalis snie: adducebant eas ad centuriōes pssides vel iudices: vt eas violādo p̄cognoscerēt vel eas alijs traderent vel illas sibi haberēt q̄tū vellent. Si autem ois scriptura loquens de p̄suris eoz oino cessaret saltem hoc hūanis oculis vbiq? manifeste claret q? gens iudaica que qñdam pulcherrima fuit atq? decora et nobilissima forma: mō manifeste apparet abiectissima vilissima et turpissima debilis et meretriculosa vltra omnes alias nationes.

Q? videretur esse deus impius et iniquus si vera non esset fides christiana. Capitulum. iij.

Quarta et vltima christiane fidei firmitas est diuine puidencie equitas et pietas. Si dñs iesus christ? fuisset erroneus tunc q̄tū ad omnia supradicta puidencia dei fuisset impia et iniqua: quia per testimōia sua summā occasionem dedisset et dari permisisset oino errādi. Preterea nullatenus credibile est: q? deus nullam rectam viā salutis generi humano puidere: aut q? non omni tempe genus humanū est aptum dirigi et p̄uerti ad deum vtilē viam salutis q̄tum ex se est non ostendit. Si igitur non solum ex pncipijs vere fidei sed etiam ex pncipijs naturalis rationis omnis secta fidei christiane p̄traria potest cōvinci esse erronea in multis oportet in christo et fide eius rectā et vtilē viam salutis eē generi humano p̄uisam. Quomodo enī credendū est deum derelinquere illos qui salu-

tem toto corde requirūt. Hanc autem multi feruentissime requirētes ad christianā fidē conuersi sunt et q̄to feruentiores facti sunt i querēdo: tanto in hac fide p̄firmati sunt subito: penitētesq; in ea de p̄terita malicia sua in mirabilem vitam mutati sunt: et plures q̄ tormenta aspera sustulerunt que pbata nō videntur nisi deus hanc fidei viam sacre scripture innitēte ordinari ad salutem irrefragabiliter approbaret sibi firmiter adherere: ea feruenter viuere: atq; in eadem vsq; ad finem ardentē perseuerare nobis concedat qui est benedictus fidelis et ver? sponsus dominus iesus christus. Qui cum patre et cum spiritu sancto viuūt et regnat in secula seculorum Amen.

Dominica in quinquagesima infra diem de fidei necessitate equitate et dignitate. Ser. ij.

Nunc autem manent fides spes charitas tria h̄terum vbi. s. Jam perspeximus christiane religionis fidē eē solam stabilem atq; veram. Hunc x̄o de secunda p̄templatione hoc est de fidei oportunitate disseramus. Ad dicendū tamē intelligentiam norandū est: q? fides de qua h̄ agere intendimus prima et initialis est inter omnes virtutes: et quasi capitalis honorificentia summi dei. Ipsa nempe caput humane mentis. id est. intellectum ad adorandū et venerandū dei altissimā maiestātē primū incuruat atq; inclināt. Iuxta quod. ij. Cor. x. In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequiū christi. Et merito quidē Nam quemadmodū intellectus primus est inter omnes vires humane mentis: ita necesse est q? eius operatio que est fides: eiusq; obsequium atq; religiositas sit etiam prima inter omnes virtutes. Propterea fides dicitur fundamentum et caput totius religionis seu religiositatis in vita ista. Ex quo sequitur q? eius operatio prima est in operib? dei atq; eius obsequium in cultu et honorificentia dei est primū: sicut testatur ps. dicens. Omnia opera eius in fide. Et iterum apostolus ad Heb. xi. c. ait: Fides est substantia sperandarum rerum argumentum non apparentium: vbi apte fidē esse substantiam dicit q̄si substantiā: q? p̄ eā totū spūale edificium sustentat.

Dñica in quinquagesima de fi. necessi. equi.

Ite Chrysostomus ait: Fides est sanctissime religionis fundamentum. Ad iactandum igitur atque stabiliedum hanc sanctissimum fundamentum tria ad presens contemplantur de fide.

Articulus primus quod omnino in omni cultu necessaria est fides.

Primo contemplantur fidei necessitate. secundum fidei equitatem. tertio fidei dignitatem. Primo inquam fidei necessitate. Si quis enim diligenter advertet non solum in christiana religione: verumetiam in omni cultu necessaria respicit esse fidem: Quod quidem tripliciter ostendi potest. Primo respectu dei cui cultus fidei exhibetur. secundum respectu hominis a quo exhibetur. tertio respectu cultus qui exhibetur.

Quod necessaria est fides respectu dei cui cultus exhibetur. **Cap. i.**

Primo quidem ostendam necessariam esse fidem respectu dei cui cultus fidei exhibetur. Et hoc maxime propter tria. Primo videlicet propter suam incomprehensibilitatem. secundo propter suam improbabilitatem. tertio propter suam dignitatem. Primo inquam necessaria est fides respectu dei. propter suam incomprehensibilitatem. Nam eo ipso quod deus est excedit intellectum humanum eo quod per intellectum absque fide non potest intelligi neque capi: sicut **Exo. xxxiiij. c.** ipse dominus ait: Non videbit me homo et vivet. Et iterum **Jo. j.** Nemo deus vidit unquam. Et de hoc rationem assignat apostolus. **1. Timoth. vi. d.** quod deus habitat lucem inaccessibilem quam nullus hominum vidit nec videre potest. Non necesse est quod fidei capiamur et teneamus quod de seipso nobis ipse revelat cum intellectum nostrum excedant. Propterea **Esa. viij. ait:** Nisi crediderint non permanebit. Cum igitur opera magni dei intellectu non possint capi necessaria est nobis fides: alias per cultum in nullo eum honorarem ac per hoc non eum colerem sed scirem. Hic enim. **xj. ad Hebr.** apostolus ait: Operum accedente. scilicet ad deum credere: quod aliter eum non potest intelligere. Secundo necessaria est propter dei improbabilitatem. Si enim didicimus quod idem deo credis: quod certa et cogenti ratione scis. scilicet quod metiri non potest. Sed propter quod aut scis quod ille qui loquitur sit deus pro rationem aut non. Primum autem non est dare pro necessariam rationem. Si autem scire non potes: quod ille qui loquitur sit deus: ergo scis hoc per fidem ergo fides necessaria est. Et dato quod pro rationem certam scires quod ipsa est pura veritas non tamen ex hoc est honor sibi credere neque virtus: quod similiter cuiusque trifidatorum fidem daret si ipsorum scires non posse metiri. Tertio necessaria est fides propter dei dignitatem. In omni namque religionis cultu oportet ferre honorem deo quocumque reputet pro deo: alias non esset cultus. Et ex hoc quidem ar-

guo. Aut ei credendum est quod dicit et absque alia ratione aut cum ratione. Si autem cum ratione sic nullus ei exhibet honorem sicut dignus est exhiberi: quod ita bene credens unum medietati de mundo ex quo pro rationem dictum suum firmaret et roboraret ac fulciret. Si autem sine ratione hoc est autem fides. Propterea apostolus. **xj. c. ad Hebr.** concludit d. Sine fide impossibile est placere deo.

Quod autem necessaria est fides respectu hominis a quo cultus exhibetur et maxime propter tria. **Cap. ij.**

Secundo ostendemus possumus necessarias esse fidem respectu hominis a quo cultus exhibetur. Et hoc etiam triplici ratione hyltine due ostendat ipsam fidem nostram catholicam esse necessariam. Debent enim mens esse primo alicui cultui obligata. secundo altissimo subiugata. tertio in deo significata. Primo inquam dicitur mens esse alicui cultui obligata. Quilibet enim ex quo ratio est capax alicuius cultus necessario esse dicitur: sed pro rationem dato quod omnia per demonstrationem sciri possent: non tamen potest quilibet statim scire: imo indiget multo studio et investigatione: ergo oportet quod illud fide teneatur: cum infra cultum seipsum teneatur esse. Hinc apostolus. **iiij. c. ad Rom.** ait: Arbitramur hominum iustificari ex fide. Secundo dicitur humana mens esse altissimo subiugata. Eodem nempe iure et equo pleno tenetur subditus esse intellectus humanus altissimo creatori: sicut ipse affectus equi debitor est obedientie ad eundem. Quod autem debitor sit humanus affectus exhibere deo debitam subiectionem testatur divinum preceptum **Deut. vj. d.** Diliges deum. deum. ex toto. cor. t. et ex toto. animi. t. et ex toto. fort. t. et ex toto. me. t. sicuti lucas addit. i. diliges deum super omnia. Nam secundum **Greg.** in moral. Inculcatio est verborum que sunt amoris excellentia: ut sit ei crebra ingematio ad fortis exprimentum et impimentum altitudinem atque vehementiam mandati divini et ligamen. Adeo enim humanus affectus arbitri est dei parere mandatis: ut etiam pro seipsum necesse habeat operationes suas operari: utpote pro seipsum nihil velle vel amare desiderare vel odire et contra seipsum dimicare propter ipsum. Unde **Jo. xij.** dominus ait: Qui amat amicum suum. pro eadem: et qui odit amicum suum. in hoc mundo. in vi. eter. custo. eam. Sic etiam intellectus humanus necessario obligatur pro seipsum pugne et operari propter deum. Nulla autem operatio habet existere potest nisi illa que est credere. Tenetur igitur pro se credere propter ipsum de operationibus autem intellectus solum credere habet bellum. Comprehendimus autem operari in eo quod credere est: quoniam credere quod dicitur est opinari. Nam credere nihil aliud est nisi vehementer opinari. Scire autem propter fortitudinem et firmitatem suam non habet bellum nisi sophisticum quod quidem ipsa levitate ei

quod est scire non tam vincit quam dissolvitur velut nebula et evanescit: sicut illusio et fantasia. Ipsum quoque cogitandum et bellum habet: et bellum est propter cogitationes que improbabissime se ingerunt humane menti. Quod quidem evidētissimuz et durissimū est in temptatiōib' blasphemie mētalis. Similit' autē propter cogitatioēs mūdās et rectas que intēdū cū multa difficultate et vix obtineri possunt: ita ut per h' videat' ap'ls. ij. Cor. iij. c. attestari et dicē: Nō quod sim' sufficientes aliqd cogitare a nob' quāsi ex nob'. Tertio tenet hūana mēs eē in deo grāissima. Cū enī tota sit aīa gloriificāda: h' ē gloria felicitat' etne vestiēda nec redderet gloria nisi grāe: nec supuestitio glie nisi quod puestitū innēit grā tota: igit' grāificāda ē h' ex necitate siue grā vestiēda. Quare intel'lect' grā sine grāis vestiēdus ē in' quā palā est p'mā eē fidē quā credit aīaz deo grā esse spōsaz: sicut d' sec. c. ij. ad talē aīam dñs ait: Spōsabo te mihi in fide. Et ad Rhom. xiiij. c. ap'ls ait: Quod quod nō ē ex fide p'ctū est. Ex his igit' patz necessaria eē fidē respectu hoīs a quā cult' fidei exhibetur.

Que necessaria ē fides respectu cult' qui exhibet deo et maxime

propter tria. Cap. iij.

Tertio oīdam' necessaria eē fides respectu cult' quod deo exhibet: et maxime propter tria. Primo propter ei' incertitudinē. Secundo propter ei' dubitationē. tertio propter ei' artationē. Primo in quibus necessaria ē fides respectu cult' propter ei' incertitudinē. Cultus nēpe dei mīme eē pot' de reb' hūitib' necessitat' evidētia: quā iā eēt scia et nō cult': quod est de reb' in quibus pot' dubietas oriri. S'portz autē quod sit ibi firma adhesio quā nō ē nisi per fidē: fides quoque necessaria ē in oī cultu. Secundo etiā est necessaria fides respectu cult' propter ei' dubitationē. Quia enī in quibus cultu dubitatioēs oriunt' atq' errores: nō necessariū est aliud vtrūq' pcludens: alit' nō esset firmitas in aliq' cultu: si fides est vtrūq' pcludēs: quod fides necessaria ē quod nos adiuuet in duob': Nā facit intellectuz primo p'p'tū. Secundo discretū. Primo enī fides red' dit intellectū facit et p'p'tū ad credēdū credenda si duriciā et dubietatē: Quod sic ait ap'ls j. Cor. xij. Caritas oīa credit h' nō oīb' credit h' tū hīs quā veritas ipsa suadet. Secundo red' dit intellectū discretū ad renūciēdū nō credēda si errorē. Est etenim sicut lāpas ad effugandas caligies et errores p'fites quā in aīa p'tinuc lucet. Quod autē in oī cultu possunt dubitationes atq' errores insurgē patz: quod vel oīa eēt p'bara certissima rōne et sic nō cult' si scia esset:

vel possit ibi errores vel dubitatioēs insurgē et sic necessaria ē ibi fides. Tertio quoque necessaria est fides respectu cult' propter eius artationem. Nullus ē enī dei cult' in quocūq' statu in quod discredēs non arceatur iuste ad expellēdū incredulitatē siue ad remouēdū errorē si quez h'z si cultū illi' dei. Et sit nō capies quod fidei sit iuste cogit' ad credēdū quod ipsi maiores credūt. Si igit' iusta ē coactio h' et phibitio errorū iusta ē necessario etiā impatio credulitatū siue creditioē illi' cult'. Nā impossibile est quod sit iusta p'ceptio nisi sit debita obia: quod in oī religioīs cultu necessaria ē fides siue obia in intellectus ad credēdū ignora.

Articulus. ij. quod rōnabilis sit modus cognoscēdi per fidē absqz naturali rōne.

Secundo p'teplemur fidei equitatem. Equus et rōnabilis ē mod' iste cognoscēdi per fidē: et maxie propter tria. Primo quod deo ē gloriosus. Secundo quod hoī ē meritoz'. tertio quod i se ē laude dign'.

Quod gloriosus ē deo adherere per fidē absqz naturali rōne. Ca. j.

Primo enī mod' ipse cognoscēdi per fidē deo ē gloriosus. Gloriosus ē enīz p'ncipi si credat' eius simplici vbo absqz cautioē pigris vel fidei iussoris aut etiā iuramēti. At ecōtra igniōsus ē ei si simplici ei' vbo nō credat': imo etiā cultibz viro note bōitat' et sufficiēt' facultat' molestū vtiqz ē si ei' simplici vbo nō credat': quōtomagis regi glorie ē exosum quod vtiqz nescit fallere neqz falli si nō credit' verb' ei' sine cautioē naturalū rōnū: quā greci quāt' vel sine cautioē miraculoz quā quērit iudei: sicut. j. Cor. j. c. ap'ls ait: Iudei siq' penit' et greci sapiam quāt': nos autē p'dicam' christū crucifixū: iudeis quod scādālū: gētib' autē stulticiā: ipsis autē vocatis iudeis atqz grecis xpm dei dicit' et dei sapiam. Quāt' autē deo displiceat tal' curiositas infidel' oīdit dñs Abat. xij. quod querētib' ab eo signuz r'ndit d. Generatio mala et adultera: mala morib' et adultera per infidelitatē in p'fey meū signū quāt': et signū nō dabitur ei nisi signū iōne. Hypocras atqz p'ichagoras hāc legē iniūp'f' discipulis suis ut si eēt au si i sentētis suis introgare propter quod h' eēt eis per rōne dicētis auctas: quōtomag' dina auctas per efficacissima rōne habēda ē. Ex p'dicti igit' claret quod quocūqz alia credulitas nisi illa quā pure fidei ē nihil aliud ē erga deū nisi i grātia eius quod in illa credit hoī deo: in alia autē sib' ipsi.

Unica in quinquagesima de fi. necessi. equi.

Quod meritorium est homini absque probationibus credere deo. **Ca. ij.**

Secundo etiam modus ille cognoscendi per fidem est homini meritorium. Cum enim homo assentit deo in his que non sunt sensui manifesta nec etiam per se nota intellectui: nec violentia necessarie probationis ostensa libera est assentio illa et ideo meritoria. Assentio vero que homo assentit vel manifeste sensui vel per se notis intellectui vel necessario probatione merito non habet quod quasi coacta est. **Ubi glo. Greg. sup illud Heb. x. Hites fiduciam in introitu sanctorum in sanguine christi inquit: Fides non habet meritum ubi humana ratio prebet expimentum. Et norant dicit humana ratio. i. humanus et naturalis sensus. Que enim gratia est creditori si sub bona cautione credat verbo alicui. Circa hoc autem potest queri iuxta predictum Greg. Verbum: vix ratio inducta ad ea que fidei sunt fidei meritum diminuat vel accrescat. Ad quod **Tho. ij. q. ij. ar. x. respondit di. Quid actus fidei potest esse victoriosus in quantum subiacet voluntati non solum quantum ad intellectum sed etiam quantum ad assensum. Ratio autem humana ducta ad ea que sunt fidei dupliciter potest se habere ad voluntatem credentem: uno quod modo sicut precedens: alio modo sicut consequens. Primo autem modo sicut precedens: puta cum quis aut non habet voluntatem aut non habet promptam voluntatem credendi nisi rationes humane inducerent. Et sic humana ratio inducta diminuit meritum fidei: sicut passio precedens electionem in virtutibus moralibus diminuit laudem virtuosum actus. Sicut enim homo actus virtutum moralium exercet deus propter iudicium rationis non propter passionem: ita debet credere homo ea que sunt fidei non propter rationem humanam sed propter charitatem divinam. Secundo autem modo ratio humana potest se habere ad voluntatem credentem sicut consequens. Cum enim homo promptam voluntatem habet ad credendum diligit creditam veritatem et super ea cogitat et amplectitur si que rationes ad hoc inuenire potest. Et quantum ad hoc ratio humana meritum fidei non excludit sed signum meritum amplioris: sicut etiam passio consequens in virtutibus moralibus promptioris voluntatis est signum. Et signum est **Jo. iij. c. cum samaritani ad mulierem per quam humana ratio designat dixerunt: Jam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiimus quod hoc est vere saluator mundi. Preterea apostolus. j. De. iij. Parati spiritus ad satisfactionem omni poscenti vos ratione de ea que non vobis est fides et spes. Ratio autem ad hoc sic inducet apostolus si per hoc meritum fidei minueret. Ac per hoc patet quod ratio adducta ad articulos fidei vel facit ad fidem et tunc euacuat meritum: vel si facit sed declarat fidem et meritum augmetur: sicut in persona catholice fidei **Eccl. xx. iij. c. inquit: Qui elucidat me: vitam eternam habebit********

Quia laude dignus sit modus ipse se cognoscendi per fidem. Cap. iij.

Tertio quod modus iste cognoscendi per fidem est laude dignus. Ratio. non est virtuosum sic etiam nec credere quod manifeste probabile est sed virtuosum est et laude dignum credere deo in his que sensus et ratio non suadent sicut fecit abraham de quo inquit apostolus. **iiij. c. ad Romanos. Qui in spiritu credidit: ubi glo. Preterea spes secundum naturam fuit dum iuuenis cum iuuenula secundum naturam sobole spat non tamen habuit modo spiritum illi spei spat. s. vt vetulus ex vetula sterili generaret. De eodem habet **Gen. c. xv. Dixit dominus ad abraham que egredietur de utero tuo habebit eum heredem. Et in eodem. Suscipe celum et numeras stellas eius si potes: sic erit semine tuum. Impossibile enim poterat hoc videri cum dominus concludisset saram **Gen. xvj. Similitur etiam beata virgo benedicta **Lu. j. c. que angelo credidit in illa sublimi permissione: propterea ait illa gloriosa elisabeth. Beata que credidisti: quam proficient in te ea que dicta sunt tibi a domino. Aliter contra moyses et aaron **Num. xx. de incredulitate periti sunt. Ubi dominus ad illos ait: Quod non credidisti mihi vt sanctificares me coram filiis israel: non introducetis hos populos in terram quam daturus sum eis. Zacharias etiam punis **Lu. j. Ecce inquit angelus: Et tacens et impotens loquutus est in die que hoc fiet per eo quod non credidisti verbis meis. Propterea **Eccl. xvj scrip. est. In gente incredibili exardescet ira. Et **Apo. xxj. dominus ait: Incredulis et execratis et homicidis et fornicatoribus et veneficis et idolatris et omnibus medicamentis: per illos erit in stagis igne ardenti et sulphure quod est mors secunda.****************

Articulus. iij. de dignitate fidei et quantum ad donum excedit acquirita et naturalia dona.

Tertio preplemur fidei dignitates. Sicut. **n. Jaco. j. c. cano. sue inquit: De dona. op. et oem do. pte. desur. est desc. a pa. lu. Propterea distingui possumus triplicia dona. Primo data bona. secundo data meliora. tertio data optima. Prima enim a deo dantur per acquisitionem. secunda per inclinationem. tertia per infusionem.**

De bonis datis a deo per humanam acquisitionem. Cap. j.

Primo autem sunt quedam dona bona que scilicet dat deus per hominis acquisitionem: sicut sunt omnes scientie a rebus acquisite: vtputa septem liberales artes. gramatica: phisica:

theol. 28. Similiter et virtutes morales frequenter et assuetudine operum generate. Eodem modo diuitie delitie et magnificentie tyales: que omnia et multa priorum atque aliorum infidelium a bonorum diuini largitore accipi et obtineri possunt ipso donante: a peccatoribus multis etiam dum permanent in peccatis. Propterea apostolus. i. Corinth. xii. ait: Si linguis hominum loquar et angelorum charitatem autem non habeam factus sum velut es sonans aut cymbalum tinniens. Et iterum. c. xj. ad Rhoma. Sine penitentia enim sunt dona. scilicet talia a deo data.

De datis a deo melioribus per inclinationem. Capitulum. ij.

Secundo autem sunt data a deo meliora: sicuti sunt virtutes et scientie naturales. similiter naturales diuitie atque delitie: que eodem naturam non corrumpunt sed illustrant et decorant et meliorant. Virtutes autem naturales vocamus naturalem prudentiam: naturalem iustitiam: naturalem fortitudinem: naturalem temperantiam: naturalem mansuetudinem: naturalem pietatem: magnificentiam: grauitatem: zelum letitiam: amorem: gratiam: mititatem et similia. Scientias naturales vocamus que a natura nobis indite sunt: sicut nostrimet et eorum que sunt in animalibus nostris. Cuiusmodi est viuere intelligere gaudere tristere timere sperare atque opposita eorumdem. Horum igitur est in nobis scientia naturalis quorum nobis ignorantia impossibilis est. Diuitie vero naturales in corpore sunt sanitas fortitudo pulcritudo libertas nobilitas sensuum prosperitas et similia. In anima vero perspicacitas intellectus ingenij acutior memoria tenax etc. Diuitie vero naturalis honestatis sunt et honeste: in rebus videlicet honestis honestate naturali et per se non, sicut delectari de profectu scientiarum: delectari in bonis opibus et honestis: ut est delectari in subueniendo egenis: in honorandis parentibus: in seruando fide amicum: et sic de similibus.

De dato optimo quod est fides supra animas a deo superius. Capitulum. iij.

Tertio vero loco atque sublimiori sunt data optima: et hec super naturas sunt. Propterea naturam nostram sursum supra semetipsas trahunt in sublime. scilicet ad gloriam eternalem. propter

quod manifeste patet talia data optima maiora et fortiora esse naturalibus necnon et nobiliora et sublimiora. Ex naturalibus enim solummodo descendit ad inferiora et nullo modo supra naturam vel naturalia: per ipsa supernaturalia ad eterna. Quia igitur inter naturam et gloriam gratia intermedia est: gloria autem in fortitudine magnitudine nobilitate et sublimitate vltima est seu summa. Necessario ex his omnibus secunda est gratia. et vltima est natura quasi minor ex omnibus quam gratia. Ex qua sequitur quod fides de qua hic loquimur quacumque cognitione naturali maior fortior sublimior et nobilior est. Propterea verum dicit quicumque ait quod nihil certius fide: nec enim reperies vere fidelem qui non prius accederet affirmationem et negationem de eodem dici posse: quam vnum ex articulis fidei non esse verum. Quia autem fides gratia sit et virtus: ex hoc manifeste apparet quod nulla virtus contra se esse potest vel etiam super se nulla potentia et hoc per se. Quia nulla virtus vel potentia per semetipsam est maior vel fortior se. Humanus igitur intellectus per semetipsum non potest credere contra se: hoc est contra omnia que pro eo sunt et sua sunt et quodammodo ipsum adiuuant illuminant et naturaliter fulciunt: vel supra se neque vincere se. Cuius igitur habeat necesse credere contra se. propterea necessarium sibi est credere contra omnia sua naturalia adiutoria et contra omnem illuminationem sibi contrariam. Cuius igitur credere nihil aliud sit quam illuminari et videre: propterea necesse habet videre contra omnem suum lumen naturale et illuminari. Videre autem nequaquam potest nec illuminari nisi per lumen: quare necesse est ipsum illuminari fortiori lumine et fortiori illuminatione quam naturali. Naturalibus autem illuminationibus nulla fortior est nisi gratia aut gloria. Ideo illuminatio eius cum in presenti possit esse gloria et illuminationes naturales deuiuat: necessario erit gratia que gratia a deo datur his qui humiliter suscipiunt illam. Unde et ad Eph. apostolus ait: Gratia enim saluati estis per fidem et hoc non ex vobis. scilicet solis: dei enim donum est non ex opibus ne quis gloriatur. Et Bern. etiam ait: Transgreditur enim fides fines rationis humane: nature usum et experientie terminos. Et. i. Corinth. xij. Nemo potest dicere dominus iesus nisi in spiritu sancto. Ille nempe dicit dominus iesus in spiritu sancto quod corde ore et opere dominus iesus profiteatur. Quod nobis adimplere concedat ipse dominus iesus christus qui cum patre et spiritu sancto viuunt et regnant in secula seculorum Amen.

Fe. ij. p^o dñicā in quinquagesima de fi. vnita.

Feria. ij. post dñicam in quinquagesima q^o fides sola est vera et determinata ad quam de necessitate quilibet obligat. Ser. iij.

Anc manent fides spes charitas tria hec. Item vbi. s. Per iam dicta clare scit: q^o necessariū est esse fidem: et q^o equus et dignus est modus credēdi. Ad ad tertiam p^otemplationē de fide oculos subleuemus que est de fidei singularitate. Tres enim singularitates p^onet vera fides. Prima est vnionis. secūda determinationis. tertia est obligatiōis. Propterea fm has tres singularitates: tria mysteria distinguam^o. Primū b^o fidei vnione. secūdū de fidei determinatione. tertium de fidei obligatione.

Articul^o prim^o q^o fides christiana ex necessitate ē vna sola.

Primū mysterium de fidei vnione vnam esse fidem pculdubio necessariū est: in qua necesse est vniri et adunari populū dei qui vere ē populus electorū ipsum vera religione colētium. Hanc veram fidem pbari potest esse vnicam. Primo ex parte sui. secūdo ex parte dei. tertio ex parte mūdi seu nostri.

Ex parte sui ipsius fidei pbat^o q^o ex necessitate est vera.

Capitulum. j.
Primo autem dicam^o q^o ex pte ipsius fidei necesse est esse vnicā atq^o solā. Et hoc duplici. primo s^o suam essentiam. scō q^ostum ad credita. Primo autem modo fides est vna in seipsa fm suaz essentia. Non enī oportet vt diuifice^o ppter diuersitatē creditorū: aut vt multiplicet ppter multitudinē eorundē. Ratio est: qm̄ non est ab ipsis: sed est diuine bñficentie gratuitum donū et gratia a solo summo opifice supinfusa. Si autem a rebus esset: necessario sequeretur dispositiōes rerū in vnitate et multitudine et in idempnitare et diuersitate. Quēadmodū est i arithmetica et geometria que diuerse scientie sunt ppter diuersitatē rerum. de quibus sunt et a quibus etiam sunt velut vmbre et imagines earum relucētes in speculo intellectus: sic necessario fides ac credulitas que a rebus sunt: aut eedem sunt p idē p^oritate earum: aut diuerse p diuersitate ip-

sarum. His autem intellectina quoniā non est a rebus ipsis sed ab vno datore oīum bonorum deo: non reruz dispositiōes sequit^o: vt dixim^o sed imitat vnitatē essentie sue manens vna et eadem: non obfistente diuersitate aut multitudine intelligibiliū. Sic et fides ab vno et eodem datore deo vna persistit atq^o eadem non impediēte diuersitate vel multitudine creditorū vel credibiliū. Euidens autē exemplum est in virtute visibili et visionibus que ex eadem causa vna est qua fides et vis intellectiua: ille x^o diuerse et multe: ppter eā de3 causas qua arithmetica et geometria. Fides x^o cautionaria et pignozaria h^o est pbat^o onibus suasa vel exorta quoniā ad rem est quēadmodū et scientie mortue sequunt diuifitionē rerum: et ppter hoc diuersificat et multiplicat fm diuersitatē et multitudinē rerum de quibus et a quibus est. Secundo autem modo fides est vna vnitate creditorū: nō quia illa vnū sunt sed quia vna. id est. cōmunis credentib^o. Cōmunitas autem credēdorū que vsualiter articuli fidei nūcupat: alia sunt velut radices pmitiue et fundamēta primaria: alia sunt sicut rami descēdētes ab huiusmodi radicib^o et sicut partes diuifōis de quibus infra dicitur.

Quod fides est vna de necessitate ex parte dei. Capitulum. ij.

Secundo necesse est ex pte dei vnicam esse fidem. Scriptum est enī Eph. iij. c. Vnus dñs vna fides vnū baptisma. Quz igitur creator oīum per omnē mundū sit vnus in semetipso: et quicqd est in seipso creator equalit^o sit in omnibus: ppterea quicqd debet ei ppter se debetur ei ab oibus cōmunis. Preterea vna est in se veritas diuinaliū: quā non diuersificat neq^o variat in aliq^o eorū diuersitas vel varietas: non enī pēdy villo modo ex hominibus hūmōi veritas rerum vel dispositiōibus eorundem. Vnius autem veritatis vna ē apphensio q^ostum ad apphensum vel apphensum: licz sint variū modi apphensionū. Quia igitur illa apphensio propter causas quas in precedenti sermone diximus: non possit esse in cōmunitate hominū nisi credulitas necessario vna: ideo cōmunis est credulitas hūmōi rerum si qua est in cōmunitate hominum: sicut et cōmunis est veritas. Credulitas inq^o super quam tanq^o super fundamētum edificādus sit diuinus cultus veraq^o religio dei. Super errores enī neq^o sincerus

cul^o neq; vera religio aliquo modo fundari potest: cum error pertinet in rebus hmoi impietas sit et blasphemia aduersus deum. Eadem via est ostendere: quia comunis est vera credulitas de reb^o alijs q; diuinis. Eadem eni est veritas rerum aliaru ad religionem pertinentiu: eadez inq; apud oes: et id comunis. De comuni autez oibus veritate comunis est et necessaria vera credulitas. q; re manifestum est de rebus ad religionem pertinentib^o sicut comunis est et eadez apud omnes veritas: sic comunem esse veram credulitatem et eandem apud oes. Quicqd autem contra veram credulitate est: error vtiq; necessario iudicandus est. psequens igitur est omnem credulitate que comuni fidei ptradicit: impietatis ee errorem et ideo gladio et igne exterminadu.

Q fides ex parte hominu de necessitate est vna. **Cap. iij.**

Tertio ex parte hominu seu mundi necesse est fidem esse vnam. Cum eni natura hominu eadez sit apud oes et naturalia eadez apud oes: ideo quecuq; debent creatori iure nature vel naturaliu et iure naturali: comunis ei debentur ab omnibus et apud omnes: Quare cultus qui deo debet naturaliter: siue ppter sui ipsius excellentia siue ppter donoru et beneficioru naturaliu obligationez: comunis est et idem apud omnes. Quare et credulitas vera de his rebus oibus ad cultum ei et religionem veram pertinentib^o que fundamentum est cultus deo debiti et vere religionis: eadez est q;stum ad credita apud omes et si i modo crededi possit esse varietas mlti. Preterea sicut religio vna et comunis debet esse in hoibus: sic necessario vnu et idem ipsius fundamentu oportet esse in eisdem. No est autem dubiu qn vna et comunem oportet esse religionem qua deus colatur ei q; placeatur et seruiatur ab oibus. Q; autem religionem vnam oportet esse in oibus qui religionis capaces sunt: id manifestu est quoniam nec debitam vite honestate cuiq; non seruare licitum esse potest: nec debitum deo cultum eidem non impedere. Quicunq; igitur sit debitus deo cultus: illu necesse est eadem ab oibus exhiberi. Non eni debitus ei simpliciter cultus q; potest ei sine iniuria subtrahi vel negari. Iuxta hanc viam manifestum est non esse debitam vite honestatez: q; sine dehonestatione vite potest ab hoie no ser

uari: videlicet qn est capax huius honestati. Eodem modo intelligim^o et de cultu. quia pculdubio non est simpliciter deo debiti qui a quocunq; qui idoneus est ad ipsum colendum: potest eidem absq; iniuria denegari. Propterea necesse est vnam atq; comunem fidem fundamentu esse religionis in oibus: cum nunq; vlli licitum esse possit aliam vitam agere nisi qua colitur deus qua ei placetur atq; seruitur. Et pdictis igitur patet vnam esse catholicam fidem quaz latine vniusa dicimus seu comunem: que dicenda est vniusa atq; comunis religionis stabile fundamentu.

Articulus. ij. Q numer^o credendoru debet esse determinat^o finitus et certus et maxime pro-

Ppter tria. Secundum mysteriu circa fidem est de determinatione. Determinatus eni finitus et certus esse debet numerus credendoru. Et maxime ppter tria. Primo ratione cogitationis. secundo ratione affectionis. tertio ratione operationis seu executionis.

Numerus credendoru debet esse determinat^o vt intellectu percipi possit. **Capitulum. 1.**

Primo eni esse debet determinat^o et certus numer^o credendoru ratione cogitationis. Si eni infinit^o esset numer^o credendoru: intrasibil^o esset non solum doctrina et eruditione sed cogitatu et narratione. Q; neq; ad narrationem huiusmodi credendoru sufficeret doctoroz. neq; ad auditu vel cogitationem eoru sufficeret spiritus. Adulto igitur minus ad cognitionez vel credulitate ipsoz: ideo impossibil^o esset hominib^o credulitas eoz. S; credulitate talium necesse ee fundamentu totius religionis sic sup^o dictu est. Manifeste igit psequens est religionem non posse fundari: cum corda hominu in quibus solum religio fundata est: credulitate infinitam seu infinitoru portare non possint. et ipsi operari seu fundatores h est doctoroz et pdicatores fundamentu hmoi neq; docendo neq; predicando neq; etiaz simpliciter narrando preiacere villo modo sufficiant. Neq; eni humana virtus ad enarrationem infinitorum sufficit. et etiaz si sufficeret: tempus hoc faciendi in vita ista nequaquam haberet. cu tempus presentis vite finitum sit. Infinitis autem

Fe. ij. p^o dñicā in quinquagesima de fi. vnita.

narratiōib⁹ q̄stūcūq⁹ breuib⁹: tempus finitum sufficere nequaquā potest: eo q̄ nullum finitum infinita tanta quacūq⁹ q̄stitate demonstrata continere possit. **P**onē igitur huiusmodi esse infinita de quibus loquimur: ē destruere credulitatē eorum que sūt fundamentum religionis. et propter hoc religionē infundabilē facere: quare et in edificabilem. **H**oc igitur est destruere religionē et etiā de medio auferre salutarem doctrinam ac p̄ dicationē fidei et religionis. **R**estat ergo finita esse et determinata numero credenda ista fundamentalia religionis humane.

Numerus credēdoꝝ debet esse determinatus vt certius pascantur affectiones. **Cap. ij.**

Secundo debet numer⁹ credēdoꝝ esse determinat⁹ et certus ratione affectionis siue causa operum diuini cultus atq⁹ apprehēssionis. siue causa affectionū ad cultum dei: ideo necesse est diuini cultus operib⁹ subesse certas et determinatas apprehēssiones: ex quibus pcedant affectiones: ex quibus causent⁹ opera cultus dei. **H**e autem apprehēssiones non possunt esse certitudines vel certe in cōmunitate hominū propter breuitatem intellectus et paucitatē exercitatiōis indocti vulgi omniumq⁹ simpliciū et ignorantū veritatē. quare ex necessitate hmoi apprehēssiones nō sunt nisi credulitates aut opiniōes. **Q**ue qm̄ prima sunt in eis q̄ ad veraz religionē et diuinū cultum pertinent: necessario pncipia sunt et fundamenta et radices illius. **M**anifestus est igitur certas esse et numero determinatas apprehēssiones de his que p̄tinent ad fundamentum vere religionis: quare et ipsa apprehensa. **H**ec autem sunt que articuli fidei nominant⁹: quibus affectiones ad dei cultū adherent.

Numerus credendoꝝ debet esse determinat⁹ vt credita possint executioni mandari. **Ca. ij**

Tertio debet esse numer⁹ credēdoꝝ determinatus et certus ratione opationis seu executiōis. **N**az aut aliqua sunt seruitia que cōmuniter exhibenda sunt deo a cūctis hoib⁹ et quibus sine dei iniuria et blasphemia contradici nō potest: aut non: **S**i quis dixerit q̄ nulla sunt hmoi: sequitur ergo nihil certum habere veram religionem siue diuinū cultū

Si enī absq⁹ dei p̄tūmelia vel blasphemā potest dici vel ab vno vel a plurib⁹ de quocūq⁹ seruitio qd̄ ipsi deo altissimo non debet. **E**rgo p̄culdubio nullū ei seruitiū p̄certo debetur. **S**i enī ei aliqd̄ debetur: d̄ illo nō posset dici sine iniuria dei qn̄ ipsi debeatur. **Q**are si de quolibet seruitio potest dici sine iniuria dei q̄ ipsi non debeat: p̄ certo nullum ei debetur. **A**mplius euident⁹ etenim certum est q̄ sine iniuria dei et p̄tūmelia non posset dici deum non esse adorandū venerandū orandū et. his similia. **Q**uare manifestū est aliqua esse seruitia que necesse habent oēs homines deo exhibere recognoscere et p̄fiteri. **H**ec autem infinita esse nō possunt: qm̄ si infinita essent: non soluz exhiberi non possent sed neq⁹ etiā recogsci neq⁹ numerari neq⁹ noiari. **C**erta igitur et numero determinata sunt seruitia: que cōmunitas hominū ex necessitate tenetur imp̄dere deo altissimo. **A**gregatio autem horum: est integer diuinus cultus qui ex necessitate deo exhibēdus ē h̄ est preter voluntaria et superogata.

Articulus. ij. Quomō quilibet obligatur ad fidem et articulos eius.

Tertiu⁹ mysteriū p̄siderandū de fide est de eius obligatione. **Q**uilibet enī obligat⁹ ad fidem: sed alit⁹ doctus: aliter indoctus. **P**ropterea triplicē fidem distinguere possum⁹. **P**rima est fides abundans. secūda fides sufficiens. tertia fides reficiens.

De fide necessaria prelatis et viris doctis. **Capitulum. j.**

Prima autem dicitur fides abundans que aliter explicata nuncupatur. **T**alis fides est credere omnes articulos fidei explicite. id est particularit⁹ et expresse. **E**t s̄m Bonauen. in ij. di. xv. q. ij. hoc non exigūt de necessitate salutis nisi illis qui habent alios docere: sicut docti et prelati predicatorēs et p̄fessores. **U**nde hi tenent⁹ scire fidem explicitā et distinctam s̄m exigentiā sui status et gradus. **M**ax talium ignorantia si errant: excusat in his q̄ pertinent ad statum suū: sicut p̄batur eē de iniur. et dam. da. c. si culpa. **C**oncor. Tho. ij. q. ij. **E**x simbolo autez hmoi obligantur ad fidem et noticiam aliquatē trium scripturarum: ad maiorem tamen vel minozē s̄m q̄ magis postulat hois ppriū officiū seu stat⁹.

Prima scriptura est nouū testamētū : ppte
rea in symbolo scrip. est. fm scripturas: b au
tez est dicere: Credo incarnationē christi: na
tūitate: passionē: resurrectionē: z cetera que
de dño iesu christo dictate spūsancto in no
uo testamēto scripta sunt. Secūda scriptura
est testamētū vetus qđ etiā in symbolo pti
netur: cum dicit: Qui locut⁹ est p pphetas.
Dēs quippe pphete fuerūt qui libros testa
menti veteris pscripterūt: sicut pater de moy
se qui pmos qnq; libros testamēti veteri cō
scripsit. Similit^r Job: salomon: esaias: ps. et
sic de alijs scriptoribus veteri z testamēti.
Tertia scriptura credenda est. Quicquid
a sancta rhomana ecclesia in decretis decre
talib⁹ atq; exuagantib⁹ determinat qđ etiā
in symbolo pti net: cum dicit: Et vnā sanctā
catholicā z aplicam ecclesiā. Sūt q; z alie scri
pture q; in triplici dña regere ptingit. Et de
his varie sentiendū est. Nam quedā sunt ap
pbate: quedā autē reprobate: quedā vō du
bitate. Primo enī sunt scripture quedā vltra
pdictas ab ecclesia approbate: sicut cōmunis
q̄tuor doctoz pncipaliū scripta. Item ope
ra beati Cypriani: Gregorij nazāzeni: Atha
nasij: Basilij: Prosperi: Leonis cuz multis
alijs de qbus. xv. di. c. sancta rhomana eccle
sia. Item opa beati Bernardi. Itē op⁹ Ale
xandri de hal de ordine minoz qđ fecit sup
mgfo sniarū de quo patet parisi⁹ in nfo con
uentu autētica bulla. Sunt etiā pleriq; alijs
de quib⁹ longū esset narrare. Secūdo quedā
sunt scripture ab ecclesia reprobate: d quib⁹
xv. di. c. sancta rhoma. eccle. s. hec in his sē
milia vbi multoz scriptura damnat. Itēz eē
de hereti. c. vnico in cleff. pdenat doctri
na libri qđ de aia simplici nūcupat: vbi expli
cantur plurimi illius libri errores. Per Jo.
q; xxij. in quadā exuaganti que incipit: Ex
coicatis sententiā ipso facto incurrūt qui re
tinent libros in quib⁹ z per quos demones
inuocant. i. libros necromācie. Sunt q; phi
biti libri in quibus pti net sortes: auguria:
diuinationes z p similia: de quibus latius ali
bi differem⁹. Libz q; de arte amādi ab Qui
dio scriptū: quis apud christicolaf non dicat
esse phibitū cum etiā apud carnales infide
les execrabilis putaret: q̄tum q; periculum
imo ruinosus casus sit fragiliū mentiū fre
quentare libros poeticos. i. lasciuos. cum pa
tenti expientia docet ap⁹ s. j. Loz. xv. dicens
Corrūpunt bonos mores colloquia pzaua.
Tertio q; sūt quedā scripture ab ecclesia du
bitate. Duplicit^r eteni de illis ecclesia dubitat

Primo quia firmiter auctores nō nouit. In
ter hos libros computat liber d infantia sal
uatori. De penitētia Origenis: sortes aplo
rum. Epistola dñi ad abagarū scripta. Re
uelatio que pauli appellat: transit^r sancte ma
rie: penitētia ade: collatiōes patrū: de quib⁹
oibus z p similibus multa habent in p
allega. c. sancta rhoma. eccle. s. in primis. xv
di. Tertio q; sunt alie scripture ab ecclesia du
bitate vel nō approbate: videlicet alique opi
niones diuersoz doctoz etiā approbatorū
inter se ptradicientiū in qbusdā que sunt ne
cessaria ad salutē. Sicut pater de Salomo
ne quem Aug⁹. opinat esse damnatū: z Am
bro. illum eē saluatū: z sic de multis alijs z si
milib⁹ de qbus ecclesia pmittit varie sentien
dum tam de antiqs q; de doctoribus nouis.
Secūdo enī Sco. et hostien. qñ sunt diuersa
iura z opinionēs que tamē non ptra deuz z
bonos mores ceteris parib⁹ humanior pre
renda est eē de transac. c. si. Alias enī standū
est illi qui meliori rationi innitit extra d fef.
c. capellanus.

**De fide necessaria communi
vulgo sine qua nō est sal⁹. Ca. ij**

Secūda autē dicit fides sufficiens.
Sūt in hūano genere multi q; pro
pter breuitatē intellect⁹ aut pauci
tatē expientie aut defectū doctri
ne vel grē non capiūt explicite z expse. i. in
pticulari que comprehendunt in symbolo hoc
est in catholica fide: sed nullū est gen⁹ hoīuz
et intellectu naturalit^r adeo tardū: qđ saltē in
vnūsalī z generali credulitate qđqd ad fun
damētū vere religiōis pti net capere nō possit.
Nullus enī oīno in oibus repitur q; credere
non possit verū esse quicqd sacris eloquijs
p ti netur: quicqd spū dei edocti hoīes docue
rūt credendū esse. Similit^r de deo verū eē qđ
quid de ipso pphete pphetauerūt. Nullus
est enī adeo pti net qui non facile acq̄scat vt
credat imitādos eē sanctos z sapiētes viros
imitādos esse in q; in fide z morib⁹ z qđ nō fa
cile credat hmōi hoīes videre vel nosse veri
tatem q; indocti z vulgares hoīes nōdū ca
pere sufficiūt. Propterea fm Bonauē. vbi
s. Sufficiens fides est cū homo hmōi aliq; ar
ticulos credit implicite: aliquos vō expli
cite. Et talis est fides necessaria ad salutem.
Articuli autem q; oportet credere explicite
iste precipue sunt. s. vnitas essentie: trinitas
psonarū. Sed quia in noie patris z filij z spi
ritus sancti se signāt fideles: z pferūt ecclesia

Vnica i quinquagesima de christia. fi. vnita.

nica sacramēta: ideo ipso actu assignationis h̄ possunt scire fideles. Similit̄ de redemptore oportet credere natiuitatē passionē resurrectionē peccatorū remissionē. Et hos q̄dem cognoscere p̄nt ex ipsis solēnitatib⁹ quas ecclesia solēnizat atq; ex actib⁹ sacerdotū: p̄pterea ab horum cognitōe nullus excipit̄ q̄ vti tur ratione. Similit̄ tenet̄ credere futurū iudiciū: alios x̄o articulos sufficit credere implicite et in q̄dā generalitate: mō h̄mōi vt habeat p̄ hos p̄positū credendi q̄cqd̄ romana ecclesia credit in p̄ticulari dissentēdi a nullo et cum catholicis et etiaz p̄latis seu doctoribus explicant̄ acq̄scendo.

De fide que non sufficit ad salutem que condēnat̄ triplici ratione. Capitulum. iij.

Tertia fides deficiēs nūcupat̄. Itā fm̄ Bonauē. vbi. s̄. Credere oēs articulos fidei implicite est fidei diminute. Vñ non sufficit in habentib⁹ vsu liberi arbitrii: quia oīno eē non p̄t q̄ p̄uersatus inter fideles non sit negligēs et p̄ceptoz salutis sue q̄n habeat explicitā cognitōnē d̄ aliquib⁹ articulis sup̄dictis: Insuper fides illuminat ad assentiendū illis. Q̄ aut̄ talis fides non sufficiat ad salutē p̄t̄ triplici ratione p̄bari. Nam quilibz obligat̄ p̄mo ad dei cognitōnē. sc̄do ad dei dilectionē. tertio ad dei subiectionē. Primo autem de necessitate salutis quilibet obligat̄ ad dei cognitōnē. Nullo enī p̄uilegio exceptus est intellectus human⁹ a diuino cultu et vera religione quē admodū nec affectus. Illa enī que sunt in intellectu h̄ est apprehēsiōes p̄ncipia sunt et cause atq; fundamēta eorū que sunt in affectu. Similiter ea que sunt in affectu h̄ est affectiones cause sunt et p̄ncipia atq; fundamēta eorum que sunt in effectu. id est. in opatione. Quare religio intellect⁹ cā est p̄ncipiū atq; fundamentū totius sequēns religionis atq; diuini cultus. Religio aut̄ intellect⁹ non potest esse nisi apprehensio. Apprehensio autem in cōmunitate hominū non potest esse certitudo p̄pter causas iam p̄dictas: quare credulitas est necessaria religio intellect⁹. Nece sse est autem omnē intellectū capacem religiōis et religiosum esse ne et deus iniuriēs: et penā tante iniurie iuste incurrat. In omni igitur intellectu humano necesse est fundari credulitatem religiosā: intellectum inq; qui potest esse capax illius q̄d dicimus p̄pter par-

uulos et alios impeditos. Hec autem credulitas quia necessario est de his que pariūt in nobis affectiones ex quibus sunt operatio nes diuini cultus necessario est de rebus q̄s diximus et de similibus. Secundo de necessitate quilibz tenetur ad dei dilectionē et affectionē. Quomodū nullus hominū exceptus est nisi p̄uilegio diabolico q̄d est p̄tinax in d̄ni blasphemia vel p̄tūmelia exceptus inq; ab operib⁹ deo ex necessitate debitis sic neq; ab affectionib⁹ ex quibus debent esse huiusmodi opationes: quare nec ab apprehensionib⁹ que causant huiusmodi affectiones. Hec autem sunt sicut predictum est apprehensiones radicales articuloz fidei et credulitas eorūdem. Ex quo manifeste apparet a credulitate articuloz fidei nulluz hominem credulitatis capacem esse exceptum imo ad illam eodem iure teneri omnes et singulos quo tenentur ad ipsam religionem et diuinum cultum. Tertio quilibet de necessitate tenetur deo ad subiectionem. Nullum quidem dubium est neminem deum colere nisi qui credit ipsum esse et nisi qui credit de eo illa propter que merito debetur eidez cultus quem ipsi impendit. Verbi gratia: Nemo exhibet ei seruitutis officium nisi qui credit et reputat eundem d̄m. Similiter nemo impendit ei latric cultum nisi qui credit ipsum esse deum. Et iuxta hunc modum nemo orat vel adorat illum nisi qui credit eum se posse scire et velle iuuare: et ita se habet per singulas partes diuini cultus ac vere religionis. Quare manifestum est cum generalit̄ p̄portiones sint partes similes eorū tota: quia integro diuino cultui hoc est autem ex omnibus debitis deo seruitijs aggregato subest ex necessitate fides integra: hoc est ex omnibus articulis aggregata: ad quoz credulitatem necessario tenent̄ quicunq; ad exhibitionem diuini cultus et vere religionis obseruantia obligati sunt. Sciendum est autem fm̄ Alexan. de hal. et Bonauen. q̄ nato et nutrito in deserto cui nulla explicatio facta est de aliquo articulo fidei: sufficit preparatiue et si non expletive fides omnīū implicita. id est. credere de deo q̄d credebatur i lege nature. Et ad hoc illuminat cognitio innata vel per se reuelando vel per angelum illuminando vel per hominē predicando. Quā nobis concedat qui est benedictus in secula seculorum Amen.

**Feria tertia post dominicam i
l. de fidei nobilitate vbi duode-
cim eius nobilitates declaratur
Sermo quartus.**

Hinc manēt fi

Ndes spes charitas tria hec. Iterū
vbi supra. **U**sum ē in preceden-
tibus q̄ sola vnica ē fides. et in q̄-
bus determinata sit: q̄dōs omnes obligamur
ad eā. **N**ūc autē restat quartā ei cōtemplatio
nem considerare q̄ ē de fidei ḡrositate. **D**uo
decim em̄ sunt eius gratiositates. quarū q̄-
tuor ptinet ad incipientes. quattuor ad pfici-
entes. et q̄tuor ad pfectos. **P**rimo p incipi-
entibus quattuor nota gratiositates. quarū p̄-
ma dicit fundatio. sc̄da purgatio. tertia viuifi-
catio. quarta illuminatio. **S**c̄do p pfecti-
bus quattuor alias gratiositates cōsidera.
quarū prima dicit distinctio. sc̄da p̄nerio. ter-
tia desponsatio. quarta p̄ctio seu defensio.
Tertio etiā pfectis quattuor addant̄ gratio-
sitates. quarū p̄ma dicit p̄batio. sc̄da opatio
tertia triūphatio. quarta coronatio.

**Articul⁹ prim⁹ de quattuor no-
bilitatib⁹ fidei ptinetib⁹ ad icipi-
entes. et primo oñdit qd̄ ē funda-
mentū toti⁹ edificij spūalis. Ca. i.**

Prima quidem gratiositas vere fi-
dei fundatio nūcupat̄. **F**ides em̄
sic ex precedentib⁹ patz ē fundamē-
tum toti⁹ edificij spūalis. i. omnis
gr̄e et omnis gl̄ie. **P**ropterea **A**pl̄us. xj. c. ad
heb. fidē diffiniēs ait. **F**ides ē substātia spe-
randarū rerum argumentū nō apparentiū.
Quā diffinitionē declarās **B**onaueñ. in. iij.
di. xxxij. q. v. ait. **D**iffinitio et notificatio ē
recte assignata: cū nihil ptineat sup̄flūū: nihil
etiā diminutū. et hoc ē qm̄ p̄ ip̄am notificatio-
nē vel ipsi⁹ diffinitionē. **P**rimo eētia plene
indicat̄ sc̄do apte māifestat̄. tertio ab oib⁹ alijs
sperat̄. hoc ē in pposito reperire si quis bñ
aduertit. **P**rimo em̄ fidei eētia indicat̄. **N**ā
fides fm̄ essentiā suā aliqd̄ respicit ex pte affe-
ctus. et aliqd̄ ex pte intellect⁹. quia habet affe-
ctum stabilire et intellectū illuminare. **P**rimo
em̄ inq̄tū habet affectū stabilire d̄ substā-
tia q̄ si substans fundamētū. sc̄do autē inq̄tū
habet intellectū illuminare dicit̄ argumentū
Sc̄do p diffinitionē res apte manifestat̄. **E**t
qm̄ habet̄ virtutis duplici⁹ notificari habz. i.

p finē vltimū et p suū obiectum. ideo hec duo
ap̄ls manifestat. **P**rimo finē vltimū: **F**inis at̄
ipsi⁹ fidei cōsistit in eterna beatitudine quaz
speram⁹. ideo dicit sperandarū rerū. sc̄do suū
obiectū qd̄ cōsistit in v̄itate nō visa. et ideo di-
cit nō apparentiū. tertio p diffinitiones res ab
omib⁹ sepat̄. **H**abet em̄ fides in formis sepa-
ri a fide formata et distingui ab habitu cuius-
libet alteri⁹ virtutis. **P**rimo em̄ distingui hz a
fide in formi inq̄tū sustentat totā fabricā spi-
ritualem. ideo dicit̄ substātia sperandarū
rerū. **S**c̄do at̄ ab alijs habitib⁹ virtutū inq̄tū
virtuti nō in se facit adherere. ideo dicit̄ argu-
mentū nō apparentiū. **E**t ex hoc sic patz q̄ p̄-
dicta notificatio nihil cōtinet sup̄flūū. nec di-
minutū: nec est in ea clausula nec dicitio sup-
flua imo etiā nec ociosa. **S**ic ergo fm̄ p̄bm
argentū viuū principium ē oim̄ metallozū et
albedo cūctorū colorū. sic fides est p̄ncipium
oim̄ virtutū atqz donozū. **E**st etiā radix omni-
um gratiarū. **U**n̄ **A**ug⁹ sup̄ **J**ob. **S**icut in ra-
dice arboris nulla prorsus sp̄s apparet pul-
chritudinis. et tñ quicqd̄ ē in arbore pulchri-
tudinis et decoris ex illa p̄cedit. sic ex fidei hu-
militate quicqd̄ meriti: quicqd̄ beatitudinis
aia susceptura est ex fidei fundamēto p̄cedit
Qd̄ p̄s. v̄bo viuifico manifestat cū ait. **O**m-
nia opa eius in fide.

**Qz p fidē viuā oia pctā ab aia
expurgantur. Cap̄ secūdū.**

Sc̄da gratiositas fidei purgatio
noiaf. **P**urgat̄ em̄ aia ab omib⁹
inq̄namētis et culpis cū in ea fides
est viuā quēadmodū ei⁹ fortissimā
cōcupiscentiā timor erubescētie aut mortis ex-
tinguit. et hoc p opinionē fortē aut dubitati-
onē cū ip̄a dubitatio fortis fuerit. **S**ic v̄tqz
fides om̄em labē diluit pctozū. sicut **A**ct. xv.
c. scri. ē. **F**ide purificās corda eoz. **U**no em̄
mō lux diei. alio modo patibulum. atqz alio-
mō ptās latrones effugat. **S**ic nihil phibz fi-
dei lucē fugare vitia et pctā et vnā quāqz vir-
tem in aia inferere et plantare. **J**ō **P**rou. xv.
scrip. est. **P**er misericōdiam et fidē purgant̄ pec-
cata. **I**tē **B**erñ in eplā quadā. **S**ola fides et
mētis ad deū cōuersio sine effusione sangui-
nis et sine pfusōe aque salutē sine dubio ope-
rat̄ volēti. sed nō volenti. phibēte necessitati
articulo baptisari qd̄ etiā patz di. iij. c. bap-
tismus vel aliud sacramentū.

Qz aie vita ē v̄a fides. Ca. iij.

Col. iij. Est vinculum perfectiois: quia charitas nunquam excidit: sic dicit **Aplos. i. Col. xij.** Et connectit membra utriusque ecclesie militantis scilicet et triumphantis cum capite nostro christo.

Per fidem anima a domino desponsatur.

Cap. iij.

Quia gratiositas dicitur desponsatio: quia per fidem christo sponso anima desponsatur: ut quasi fides sit annulus desponsationis eius: sicut

Osee. i. scriptum est. Sponsabo te mihi in fide. **Et. i. Timoth. ij.** Saluabit per filiorum. id est. per bonorum operum generationem si permanserit in fide. id est. si in fide perseverauerit. In huius autem mysterium **Luc. xv.** Annulus in manu filii prodigi datus est: ut per annulum desponsationis denotet: sicut. **ij. Corinth. xi.** aplos ait. Desponsavi enim vos uni viro virginem castam exhibere christo. Per manum vero opera demonstratur: quia sicut **Iaco. i. canonic. sue. c. ij. ait.** Fides sine operibus mortua est.

Fides defendat animam a contrariis suis. Ca. iij.

Quia gratiositas protectio seu defensio dicta est. Protegitur enim et defenditur anima per fidem a mundi superbia: luxuria: et auaricia

De quibus. **i. Job. ij.** Omne quod est in mundo: aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut superbia vite. **Et Deus. iij.** In solitudine illa magna. id est. in mundo est serpens flatu adurens: hoc est luxuria: et scorpio brachijs amplectens: hoc est superbia multa ambiens: et dipsas qui est serpens hominem occidens per sitim cum momordit eum: et hoc est auaricia. Contra hec. **i. Pet. v.** scriptum est. Aduersarius vester diabolus etc. Unde fides figuratur in columna nubis in die refrigerans populum in deserto. **Exo. xij. ca.** Et per noctem illuminans eum. Unde **Eph. viij.** In omnibus sumentes scutum fidei. **Et ps.** Scuto circumdabit te veritas eius etc. totum usque. Cadent a latere tuo mille etc. **Et Dani. vi.** Nulla lesio inuenta est in eo qui credidit deo. Ad hoc **Amb.** super **Beati immaculati.** Fides inexercitata languescit acerbis: ociosa temptat incommodis: remissas excubias callidus insidiator irrupit: assuetus autem bello virum hostiaria fraus instruit: et gloriose prouehit palma victoriae. Pax ergo fidei corruptela mala est.

Articulus tertius de quatuor no-

bililatibus fidei que pertinent ad perfectos. Et primo per fidem anima comprobatur. **Ca. i.**

Prima fidei gratiositas conueniens ad perfectos probatio nominatur. In tribulationibus enim probatur vera fides. Unde. **i. Pet. i.** scriptum est

Abhodie nunc si oportet contristari in varijs temptationibus ut probatio fidei vestre preciosior sit auro quod per ignem probatur etc. **Judith. viij.** Temptati sunt patres nostri ut probarentur: si vere colerent deum suum. Demores esse debemus quomodo pater noster abraham temptatus est: et per multas tribulationes probatus: amicus dei effectus est: sic Isaac: sic iacob: sic Moyses: et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transferuntur fideles: hoc ibi. **Et Bern.** de duodecim gradibus humilitatis. Qualis sit cuiusque fides: tribulatio probat.

Quia omnia miracula virtute fidei perpetrantur. Ca. secundum

Secunda fidei gratiositas est operatio scilicet miraculorum: que quidem virtuti fidei tribuuntur. Unde **Matth. vi.** deus ait. Signa autem eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demonia eijcient. linguis loquentur nouis: serpentes tollent. et si mortiferum quid biberint non eis nocebit: super egros manum imponent et bene habebunt. Attribuent autem miracula virtuti fidei secundum **Bonauesium.** in centiloquio. Quia ipsa est prima virtus que supra se eleuat intellectum: captiuas eius in obsequium iesu christi: et ideo meretur de congruo apud deum opus arduum impetrare: ad quod non se extendit possibilitas admirantis. Et hoc est quod tangit in diffinitione miraculi. Miraculum est arduum et insolitum opus supra spem et facultatem admirantis consistens. **Jo. Matth. xv.** Cananee dicitur ait. Domine magna est fides tua: fiat tibi sicut vis: et sanata est filia eius ex illa hora. **Matth.** quoque. **xvij.** dominus ait. Si habueritis fidem sicut granum sinapis. scilicet firmam: patientem humilem et fortem: dicetis huic monti transi et transibit: et nihil erit vobis impossibile. Unde **Exo. xij.** Cum extendisset moyses manum: diuisa est aqua et ingressi sunt filii israel per medium sicci maris: eratque aqua quasi murus a dextera et a sinistra eorum et leua. **Et iterum Matth. ix.** dominus ait. Si potes credere omnia possible sunt credenti. **Et iterum Matth. xxi.** Siculnea ex mas

Feria. iij. p^o dñicā in .l. de fidei nobilitate

ledictione domini arefacta mirantibus disci-
pulis ait. Amen dico vobis si habueritis fi-
dem et non hesitaueritis: non solum de ficulnea fa-
ciatis: sed et si monti huic dixeritis tolle te. et iac-
ta te in mare: et ita fiet. Et omnia quecumque pe-
tieritis in nomine meo et in oratione creden-
tes: accipietis. Exemplum notabile a pleris-
que narratur: quod cum gentiles catholicos oppressis-
sent: eosque non sinerent vivere sub tributo: re-
ctor illius patrie episcopos et clericos convocat
ut de catholica fide redderet rationem. Solen-
ni disputatione iam facta: iamque confutatis et
convictis erroribus paganorum: ait iudex fide-
libus. Si dixerit iesus christus. Si habueris-
tis fidem. etc. ut dictum est: responderibus illis
quod sic ait. Ergo vos tali die montem illum qui
est in terra mea in mare secundum legem vestram tra-
sferatis: aut lex vestra falsa apparebit: et vos si-
cut infideles sustinebitis sententiam capitalem.
Cum autem ad .liij. dies presignata fuisset
indixerunt in ecclesia catholica ieiunium et ora-
tionem. Cumque ad presignatum diem mestri catho-
lici et clerici pervenirent: fidelis quidam cum me-
sticie requisivit. Et causa audita: assumpto
martello die presignata ad montis radicem per-
venit. Sequente autem eum multitudine fidelium
cum mesticia cordis episcopis ait. Dixit ne do-
minus hoc in euangelio nostro: quibus respon-
dentibus quod sic ait. Quomodo ergo vos super
hoc trepidi dubitatis. Et in trepido animo fide-
que securus: cum martello montem percussit: ait
mons in nomine domini iesu christi quod hoc di-
xit: precipio tibi ut hinc transferas te in mare: quod
statim paruit imperanti.

**De virtute fidei omnia testamen-
ta et male consuetudines trium-
phant. Ca. iij.**

Quarta gratiositas triumphatio di-
citur. Triumphat enim anima per
ardorem fidei contra omnia tempta-
menta. Unde Apoc. xix. scriptus
est. Et ecce equus albus: et qui sedebat super eum
vocabatur fidelis et verax. Et. j. Job. v. dicitur
Omnis quod natum est ex deo vincit mundum
et hec est victoria que vincit mundum fides no-
stra. Et ad heb. xi. Sancti per fidem vicerunt
regna. etc. Et iterum. j. Regum. xvij. Tulit da-
vid lapidem unum: et funda iecit et percussit
philisteum in fronte: et infixus est lapis et ceci-
dit in faciem suam: ut innuat quod diabolica tem-
pamenta et vincula malorumque desideria ma-
li amores virtute fidei dirumpunt. psterunt

et annihilant. In ingressu enim ipse mo-
les malarum consuetudinum de mente quam
illustrat: adit: sicut ps. testatur. Ipsi videtes. s.
per lumen fidei sic admirari sunt malicis con-
suetudinis male: conturbati sunt. s. per contritio-
nem: commoti sunt contra malam consuetudinem:
tremor apprehendit eos. Ibi. id est. in anima illa
fidei dolores ut pueritatis propter conformatio-
nem in spiritu vehementi ceteres naues thar-
sis. Navis multos cum portat consuetudines
malam designat: que multos ad eternum sup-
plicium gerit. Tharsis dissipans specula inter-
pretatur: ut per hoc ostendatur quod consuetudines in
quibus unus alterius quasi speculum respici-
do sequitur in ruinam per feruorem fidei dissipantur
et relinquuntur.

**De perseverantem fidei anima
in gloria coronatur. Ca. iij.**

Quarta gratiositas coronatio no-
minat. Per ipsam enim anima in glo-
ria coronatur. Unde anime fidelis
Apoc. ij. dominus ait. Esto fidelis usque
ad mortem et dabo tibi coronam vite. Ubi do-
minus dicit tria. Primo petit fidelitatem: quod
nihil preciosius servitio christi putet: propter
quod dominum derelinquat: ideo ait. Esto fidelis.
Secundo petit perseverantiam. s. ut propter tribu-
lationes et temptationes in fide non deficiat.
Matth. xxij. ca. Qui autem perseveraverit usque
in finem hic salvus erit. propterea subdit usque
ad mortem. Cum enim homini nihil terribilius
sit morte: ceteras tribulationes facilliter vin-
cit qui propter christum morti non cedit. Et me-
rito quidem usque ad mortem ait. Non enim minus
debetur deo quam tempali domino. Sunt namque
plerique qui tempalem dominum ita diligunt:
ut se tempali morte exponant. Et satis qui-
dem iniuste: cum iste in eius servitio plus im-
pendat quam ille restituere valeat. Tale namque ob-
sequium soli deo debetur: qui solus restituere
sufficit omnem damnatum. Talis namque zelus debet
in quolibet christiano esse de fide christi ut po-
tius velit fidelem sanguinem fundere quam fidei
christi negare. Tertio autem talibus promittit
coronam: ideo subdit. Et dabo tibi coronam
vite: vita enim delectationem habet: corona ve-
ro propter periculum in quo perficitur eterni-
tatem demonstrat. Corona ergo vite eterne
delectatio seu leticia est que digne illis reddi-
tur: qui pro fide christi usque ad mortem cum
cetera aspera patiuntur. Hec duodecim gratiosi-
tates fidei duodecim fructus ligni vite pos-
sunt nominari. Propterea. Proverb. iij. ca.

mystice scriptum est. Lignum vite est his qui apprehenderint eam: et qui tenuerint eam beatus. **O** gratiosa et amabilis fidei virtus. Quis igitur te non amabit que fundamentum es omnis gratie et virtutis: purgans peccata: viuificans animas: illuminas cecos: distinguis electos: connectis membra capiti nostro christo: animas fideles deo facis sponas: protegis et defendis: probas iustos: miracula operaris: in omnibus triumphas: atque eterna felicitate perseverantes in te coronas. **I**n quos connumerabiles reddat nos dominus Iesus christus qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

In die cinerum de sacro ieiunio. Sermo quintus.

Quoniam ieiunatis

Quoniam ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. **A**th. vi. Nam domino adiuuante ad sacrum tempus quadragesime perducti sumus. **I**n quo ordinandum est modus per totam quadragesimam continuandus. **C**um igitur tractaturi sumus de christiana religione: iamque de illa in precedentibus stabilitum sit solidum fundamentum et edificium ipsius: corda ora et opera extendamus. **E**t ut ordinato progressu sermo recte et utiliter dirigatur qualibus die quadragesime de vna religio sit agemus. **D**iebus vero dominicis duabus: ita quod qualibet septimana de octo religio sit agemus usque vero ad futuram dominicam solum quattuor premittemus. **P**rima est religiositas ieiunij: et de hac in presenti die ubi de ieiunio fit mentio dicemus. **S**ecunda est religiositas orandi: de qua in sequenti die ubi sacra dominica oratio exponetur. **T**ertia est religiositas largiendi: et de hac feria. vi. ubi de elemosyna tractaturi sumus. **Q**uarta est religiositas patiendi: de qua sabbato futuro disseremus: ubi ostendetur multiplices rationes quare iustis aduersa dantur. **E**t merito hic ordo tenendus est. **N**am sublimia quidem sunt hec tria opera. **P**rima cum sint principalia opera satisfactoria. scilicet ieiunium: oratio: et elemosyna: **I**eiunium contra luxuriam: **O**ratio contra superbiam: **E**lemosyna contra auariciam. **E**t de his tribus **T**ob. c. xij. ait. **B**ona est oratio cum ieiunio et elemosyna. **E**t sicut quidam aiunt ad has reducuntur omnes alie satisfactiones. **N**am vigi-

lie: peregrinationes: discipline: abstinentia cunctaque opera affligentia carnem ad ieiunium reducuntur. **O**pera autem misericordie spiritualia reducuntur ad orationem. **O**pera vero misericordie corporalis ad elemosynam. **P**ropterea per ieiunium ordinatur homo ad seipsum: per orationem ad deum. per elemosynam vero ad proximum. **I**tem fit satisfactio de bonis corporis per ieiunium: de bonis anime per orationem: de bonis exterioribus per elemosynam. **S**ed quartum. scilicet aduersa pati de quo in sabbato futuro hec tria predicta probat si veraciter fiant. **N**am vita iustorum est benefacere et mala pati. **D**e primo. scilicet ieiunio ait dominus. **C**um ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. scilicet qui hic seculum perdunt et regnum amittunt. **C**irca autem ieiunium quod a sancta ecclesia ponitur. quasi religionis initium tria consideremus. **P**rimo eius perfectionem. secundo eius obligationem. tertio eius exemptionem.

De duodecim fructibus sanctissimi ieiunij. **A**rticulus primus.

Prima consideratio de ieiunij perfectione. **D**e quo Hieronimus ad demetriadem ait. **I**eiunium non solum est perfecta virtus: sed etiam ceterarum virtutum fundamentum et sanctificatio et pudicitia. **D**uodecim possunt distinguui perfectissimi fructus sanctissimi ieiunij. **S**unt triplicem statum. scilicet purgatiuum: illuminatiuum: et perfectiuum. **P**rimi quattuor habent mentem purgare. secundi quattuor mentem illuminare. tertij quattuor mentem perficere. **P**rimi quattuor qui habent mentem purgare hi sunt. **P**rimus dicitur refrenatio. secundus satisfactio. tertius declinatio. quartus placatio. **S**ecundi autem qui habent mentem illuminare hi sunt. **P**rimus videlicet est clarificatio. secundus cibatio. tertius sanctificatio. quartus fornicatio. **A**ddantur alij quattuor qui habent mentem perficere: quorum **P**rimus dicitur eradicatio. secundus sacrificatio. tertius triumphatio. quartus glorificatio. **P**ropterea hec etiam in prefatione quadragesime ecclesia canit. **Q**ui corporali ieiunio vitia comprimis. **E**t hoc quo ad statum purgatiuum. **M**entem eleuas. **E**t hoc quo ad statum illuminatiuum. **V**irtutem largiris et premia. **E**t hoc quo ad statum perfectiuum.

De primis quattuor fructibus

In die cinerum

ieiunij qui pertinet ad statum purgatum. Et primo quod per ieiunium vniuersa vitia refrenantur. **Primus fructus.**

Primus fructus dicitur refrenatio. Domat enim corpus et eius illecebras premit: quanto enim corpus magis fouetur: tanto anima magis attenuatur et conuerso. Ratio huius est: quia ieiunium parte superiorem regnare facit super inferiorem: et austeriorem eam ab illecebris carnis reddit. Nam exercendo se ad austeros et amaros actus ieiunij: exercet se ad virtutem vel virilitatem: et excutit a se omnem molliam et inerciam in qua subiacet sue carni et sibi ipsi. Unde in huius exemplum seponit apostolus. I. Corinth. ix. c. di. Castigo corpus meum et in seruitutem redigo. Per castigationem inquit se corpus in seruitutem redigere. Et merito. Nam cum corpus in creatione factum fuerit anime seruus ex patrata culpa factum est anime dominus: sed per penitentiam et ieiunia in seruitutem debitam etiam reformatur: ut merito per abstinentiam gula anima corpori dominetur: sicut per inobedientiam gula caro anime inobediens facta est: quam diu enim Eua in paradiso abstinuit virgo permansit. Preterea hester ut dicitur. xiiij. c. humiliavit corpus suum ieiunijs. Subtrahit lignis olle cessat feruor. Remota causa remouetur effectus. Non potest sine anima moueri corpus. Non sine sole radius. Non sine mari fluuius. Non sine fonte riuulus. Nec sine radice ramusculus. Sic nec sine gula rebelle est corpus. Unde merito illi irrisione digni censendi sunt qui dicunt carnem se non posse domare: cum homo possit ei ieiunando cibum subtrahere. Non enim est castrum adeo forte quod expugnari non possit: si ei victualia subtrahantur. Non est pugil adeo probus qui etiam a debili vinci non valeat: si forte necesse habeat dietam tenere quam voluerit debilis. Non est ignis adeo magnus et validus: qui lignis subtrahentis non deficiat. Unde Proverb. xxvj. Cui defecerint ligna extinguetur ignis. Si ad hoc per impotentiam te excusas: audi sententiam contra te Genes. xvj. Ecce ancilla in manibus tuis est. Ad hoc vide. dist. xxxv. sexto die.

Quod per ieiunium de preteritis culpis deo anima satisfact.

De sacro ieiunio

Secundus fructus.

Secundus fructus est satisfactio. Cum enim anima ieiunijs refrenauit corpus satisfactionem de preteritis culpis consequi iustissimum est: quod per ieiunium convenientissime potest fieri. Est enim vnum de tribus precipuis remedijs penitentiae: et vnum de potissimis instrumentis iusticie penitentialis seu satisfactionis sicut ex precedentibus patet. Pro libidine enim perpetrata: subtractio delectationi iustissime recompensat. Qui illicita perpetrat: debet satisfaciendo ab aliquibus licitis abstinere: sed ieiunium satisfactio pro commissis et omissis: sicut patet dist. xxvj. c. igit.

Quod mediante ieiunio homo a ruina culpe declinat. Tertius fructus.

Tertius fructus est declinatio. Non enim sufficit pro perpetratis criminibus satisfacere: nisi etiam ad futura cauenda quis conetur. quod quidem per ieiunium fit. Cum enim sit corpus afflictuum concupiscentiam debilitas: futuris peccatis obsistit. Unde Hieronymus ad Demetriadem. Post cogitationum diligentissimam cautionem ieiuniorum tibi a rina sumenda sunt: et cantandum cum David. Humiliaui in ieiunio animam meam. Et paulo post. Ignita sunt diaboli iacula que simul vulnerant et inflammant: et a rege babilonis tribus pueris preparantur. Sed quomodo ibi quartus speciem habens filij dei incensos mitigat ardores: sic in animo virginali: et ore celesti: et ieiuniorum frigore puellarum calor extinguitur: et humano corpori angelorum conuersatio preparatur. Auicule veniente ancipitrem sepem intrant orti et vinee densitate spinarum et sepium fures euadunt. Qui thesaurum suum custodire cupit ostium claudit. Sic qui cupit animam suam custodire os suum claudere debet. Arborum cortex aspera apparet: sed econtrario medullam seruat. Spica plena granis sub aristulis pungentibus ab auiculacris manet tuta. Taxus propter asperitatem pellis a vulpe teneri non solet: Quia ex cornu aspero carnem eius dentibus non potest ledere. Hinc est quod sancti olim cum volebant carnis incentiuum extinguere taxum pelles vestiebant: quam meliorem vocabant. Delicatus insuper hospes: non libenter moram trahit ubi ignis friget. Et Isido. de sum. bo. c. viij.

Leuia ieiunia fortia tela sunt aduersus tem-
ptamenta demoniorum: cito enim per absti-
nentiã vincunt.

Qui diuina iracundia p ieiuni-
um mitigatur. **Quartus fructus**

Quartus fructus dicitur placatio. Luz
vi dicit Gal. v. Caro concupiscit ad-
uersus spiritum. Refrenata perulan-
ti carne ne rebellet spiritui humiliat: spiritus
ne recalcitret deo: ex quo benigne placat de-
us ne peccatori vel scelerato populo per iu-
dicia aspera irascatur: quod totum opera-
tur ieiunium. Unde Ione. c. iij. scribitur. Sa-
ctum est verbum domini ad Jonam. secun-
do dicens. Surge et vade in ninive ciuitatem
magnam et predica ibi in ea predicationem
quam ego loquor ad te. Et surrexit Jonas
et abiit in ninive iuxta verbum domini: et ni-
nive erat ciuitas magna itinere dierum tri-
um. Et cepit Jonas introire ciuitatem itine-
re diei vnus: et clamauit et dixit: adhuc qua-
draginta dies et ninive subuertetur. Et cre-
diderunt viri ninuite domino et predicaue-
runt ieiunium et vestiti sunt sacco et maioze
vsq; ad minore. Et puenit verbum ad regem
niniue: et surrexit de solio suo: et abiecit vesti-
mentum suum a se: et vestitus est sacco: et sedit
in cinere: et clamauit et dixit. In ninive ex ore
regi et principum eius di. Homines et iumenta
et boues et pecora non gnscunt quicquid nec
pascantur: et aquam non bibant: et homines
operiantur sacco: et iumenta clament ad do-
minum in fortitudine: et conuertatur vir a
via sua mala et ab iniquitate que est in mani-
bus eorum. Quis scit si conuertatur et igno-
scat deus et reuertatur a furore ire sue et non
peribimus. Et vidit deus opera eorum. quia
conuersi sunt de via sua mala et misertus est
deus super maliciam quam locutus fuerat vt fa-
ceret eis et non fecit. Ratio autem quare iei-
unio placatur deusest: quia cum vniuerse
vie domini sint misericordia et veritas: si vnus
eius fugis manum: alteri te propinquas. Si
misericordiam fugis iusticie approximas: et
econuerso. Igitur cum ieiunium sit euasium
ire dei: metem propinquat misericordie eius.
Unde Ambrosius. Nullum est tam graue delictum
quod abstinentia non purgetur.

De secundis quattuor fructi-

bus ieiunij qui pertinent ad sta-
tum illuminatiuum: Et primo
quod per ieiunium intellectus illumi-
natur in operandis et speculandis
Quintus fructus.

Primus fructus est clarificatio. Ela.
xxvii. Quem docebit deus scien-
tiam: et quem intelligere faciet au-
ditum: ablactatos lacte auulsos
ab uberibus. Duplex quidam intelligentia
per ieiunium acquiritur. Prima in operan-
dis. secunda in speculandis. In operandis quod
dem: quia vt legitur Exod. xxiiij. Moyse post
ieiunium data est lex. Unde Ambrosius in libro
de ieiunio Moyse ait. De ieiunio legem de-
dit ipsumque ieiunantem non voces magne
non fulgura: non nubes ymbrosa et fumigans
syna terruit. Non enim introisset in nubem et
dei vocem loquentis de medio ignis sine pe-
riculo salutis audisset nisi munitus armis ie-
iunij: quadraginta enim diebus ieiunauit in
monte vt legem acciperet a domino deo no-
stro. Et in superioribus quidem montis daba-
tur lex Moyse ieiunanti: inferioribus vero
populo manducanti preuaricatio sacrilega
accendebatur epulantium: quo spectaculo
motus fregit tabulas Moyses: indignum iu-
dicans vt ebrio populo lex daretur. hec ille
Secundo acquiritur per ieiunium intelligentia
in speculandis. Nam ad perspicuitatem et
puritatem orationis et contemplationis mi-
ro modo disponit. Nonne lectio predicatio: et
oratio: ieiuno stomacho melius capiuntur et
exercentur? Unde Hieronymus contra Iou-
inianum. Daniel atque tres pueri reuelatio-
nem somniorum ieiunio reuelant. Pastus
que legumibus pulchrioribus et prudentioribus in-
ueniuntur. Eodemque libro inquit Helyas qui
draginta dierum ieiunio preparatus dominum
vidit in monte oreb: audiuitque ab eo. Quid
tu hic agis Helya. Multo familiarior vox ista
quod istius: Adamybi es. Illa enim pastus terre
bat et perditum hec ieiunanti famulo blandi-
ebatur. Iterum Hieronymus. Nihil sic in-
telligentiam obruit vt comessatio et ebrietas
Et alibi inquit venter pinguis non gignit te-
nuem sensum. De Iohanne etiam in pathmos insu-
la apocalypsis reuelatio facta est. Apostoli que-
que ieiunantes et orantes: in igneis linguis
b 4

In die cinerum

Spiritus sanctum acceperunt. Act. ij. Gloriosus quoque Franciscus quadraginta diebus in solitudine montis orans ieiunauit in pane et aqua: et ibi sic accepit ex ore dei postea asseruit sacratissimam regulam scribi fecit. Dani. ix. scribitur: quod postquam Daniel orauerat dominum in quadragesima ieiunio sibi angelo reuelate mysteriorum sacramenta cognoscere meruit. Et Hieron. libro. ij. de sum. bo. c. viij. Per ieiunium occulta mysteriorum celestium reuelantur.

¶ Quod propter ieiunium spirituales et corporales suauitates et cibi a domino ministrantur. **¶** Sextus fructus.

Secundus fructus est cibatio. Cum enim mens fuerit illuminata ex cognito homo faciliter delectatur: et sic ex ieiunio diuine dulcedini intendendo spirituali delectationi inebriatur. Unde Job. xx. vij. scriptum est. Quis preparat coruo escam quando pulli eius clamant ad deum? Super quo Gregorius ait. Quod coruorum parentes contempnunt pascere eos donec nigrescant: sed videns deus clamorem eorum: de rore celi pascit eos. Similiter autem deus eos pascit quos abijcit mundus qui ad dominum clamant: et propter eum ieiunant teste virgine gloriosa que inquit. Esuriētes impleuit bonis et diuites dimisit inanes. Et in ps. quoque dicitur. Quod deus dat escam pulis coruorum in uocantibus eum. In huius signum Matth. iij. Cum ieiunasset iesus. ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Et Act. x. Cornelio ieiunanti apparuit angelus: nec tantum spirituales cibum subministrat deus ob meritum ieiunandi: sed etiam corporales sicut patet de sancto Paulo primo heremita: qui ieiunium prolongabat quousque medietas panis sibi mitteretur a domino: cui in aduentu Anthonij integer ablatu est. Danieli insuper per Abachuc dominus pauit: sicut scribitur Dani. xij. c.

¶ Quod per ieiunium acquiritur corporalis sanitas et seruatur. **¶** Septimus fructus.

Tertius fructus est sanctificatio. Iuste naturam sequitur sanitas ieiunanti diuina suauitate gustata. Sic enim electuaria et confortatiui cibi ad ualitudines

De sacro ieiunio

producent debiles: sic spirituales suauitates et refectiones in aliquibus tantum a mente redunt in carnem: quod ex sanatiua delectatione spiritus resultat in eis sanitas carnis. Cuius Ecclesia. xxxvij. In multis enim elcis erit infirmitas: et auaritia appropinquabit usque ad coleram: propter crapulam multi perierunt uel obierunt: qui autem abstinentes est adiciet uitam. Item. c. xxxj. utere. q. homo frugibus que tibi apponuntur. Et post. Sanitas est anime et corporis sobrius potus. Item Hieronymus. Superfluitas cibi generat morbos varios et mortiferos: moderata uero relectio sanat egritudinem: procurat sospitatem et hilaritatem: Galienus insuper ait. Abstinentia summa est medicina. Exemplum de prelato qui non poterat curari medicina: sed factus monachus propter ieiunia et abstinentiam curatus est. Qui ad tempus cum uisitaretur a medico dum comederet fabas: interrogatus quomodo sanus factus esset: respondit fame et fabis etc. Iterum doceantur egroti ut corpore fiant sani. Unde de conse. di. v. ne tales. Chrysostomus ait. Morbi saturitate nimia concitantur. Et. c. sequenti scribitur. Legimus quosdam morbo articulari et podagre humoribus laborantes proscriptioe bonorum ad simplicem mensam: et pauperes cibos redactos conualuisse. Laruerunt enim sollicitudine dispensationi domus: et epularum largitate que et corpus frangunt et animam. Aridet Oratius appetitum ciborum: qui consumpti relinquunt penitentiam uel penam. Chrysostomus ubi supra.

¶ Quod per moderata ieiunia spiritus et corpora roborantur. **¶** viij. fructus.

Quartus fructus est fortificatio: que bene sequitur ad precedentia: cum sanitas in fortitudinem conualescat: facit enim ieiunium ad labores promptum: ad patientiam firmum: ad constantiam solidum: et ad omnem fortitudinem preparatum. Unde in decretis. di. xxxvj. sexto die dicitur. quod cognitio infirmitatis in cibo. firmitatis uirtus in ieiunio. ij. Corinth. xij. Cum infirmior fortior sum.

¶ De ultimis quattuor fructibus ieiunij qui pertinent ad perfectos

Et primo q̄ per ieiunium eradicatur proprius amor. **Primus fructus.**

Primus fructus est eradicatio. Per ieiunium namq̄ eradicatur proprius amor qui radix est omnium viciorum. Unde apostolus. i. Timoth. vi. Radix enim omnium malorum est cupiditas. A proprio enim amore procedunt carnalis amor: sicut sue vite et sensualium delectationum. Item sensuum et carnis vigor ad immanendum delectationibus et delectabilibus mundi. Hec est illa bestia de qua Apocal. xii. ubi dicitur. Vidi bestiam ascendentem de mari habentem capita septem et cornua. x. et super decem cornua decem dyademata: et super eius capita nomina blasphemie. etc. Hic proprius amor ascendit de mari: quia sp̄ amara fugit. Hic vii. capita quia ex eo. vii. capitalia vitia generantur: decem vero cornua gestat: quia cunctis dei preceptis continue aduersatur: decem vero dyademata gloriatio est de vniuersitate malorum. Habetq̄ super septem capita nomina blasphemie: quia talis amor animam blasphemie plenam reddit.

Et per ieiunium se offert homo quasi sacrificium coram deo. **Decimus fructus.**

Secundus fructus est sacrificatio. Per afflictionem enim ieiunium fit de homine iusto deo sacrificium vespertinum et matutinum. Vespertinum quo ad corpus: matutinum quo ad spiritum. Et de viroq̄ ps̄. ait. Sacrificium deo spiritus contribulatus. id est simul cum corpore per ieiunium tribulatus. In hoc autem sacrificio mactamus et affligimus membra nostra: et diuino cultui mancipamus: et quasi in holocaustum carnem nostram offerimus in cendio famis et in edie. Ad quod sacrificium hortabatur apostolus. c. xii. ad Rom. cum dicebat. Obsecro vos per misericordiam dei ut exhibeatis corda vestra hostiam viuente sciam deo placentem rationabile obsequium vestrum. Et ideo hoc vltimum h̄ adiunxit. ne per sacrificium indiscreti ieiunium corpora destruantur ineptaq̄ fiant ad seruitium dei et ad spiritualia dona quod sepe in nouiciis feruoribus solet fieri iuxta sententiam

salomonis. Caph. j. Adolescentule dilexerunt te nimis. De quibus ps̄. ait. Ascendunt usq̄ ad celos et descendunt sc̄ postea usq̄ ad abyssos: anima vero eorum in malis tabescebat: quia tales contracti mente et corpore antra tepiditatis et impatientie fiunt.

Et per ieiunium superantur demonia et aduersa et iusti quecumq̄ ardua operantur. **Undecimus fructus.**

Tertius fructus est triumphatio. Eradicato namq̄ amore proprio sacrificioq̄ spirituali per ieiunium consummato: ad triumphalem victoriam carnis per mundalium mens ascendit. Per virilitatem enim ieiunium. Primo vincuntur demonia. Unde Math. iij. Post ieiunium dominus iesus de hoste triumphat. Fames lupum de silua pellit. id est diabolus de mente obscura supba et luxuriosa. Iuxta illud Job. xl. Sub vmbra dormit in secreto calami in locis humentibus. Secundo superantur aduersa. Unde Amb. Est quedam gemme natura quam adamantem vocat nec facile igne consumitur: que imposta focus igne sc̄: illico sublata de flamma tanq̄ aquarum in fusione munda resplendet. Talia erant hebreorum puerorum corpora et de ieiunio in adamantem transformata naturam vaporem ignis non ad dispendium sui: sed ad gratiam mutabatur. Daniel quoq̄ trium hebdomarum ieiunio leones docuit ieiunare missus in lacum in adamantina soliditate abstinentie rigore membra duratus non potuit vulnerari. Sicut enim constrixerant ieiunia: ut in corpore ferarum morsibus locus esse non posset: clausa tenebant leones ora que abstinentia prophetice sanctitatis comprimebat ut ea fere aperire non possent veluti quibusdam vinculis alligata. hec ille. Tertio operantur ardua. Unde Ambrosius in libro de ieiunio. Magna est virtus ieiunium: deniq̄ tam speciosa militia est ut ieiunare delectaret christum: tam valida ut ad celum homines eleuaret. Et ut humanis magis diuis utar exemplis Helyas ieiunio ore clausit celum: ieiunio pluuias orone deponit: ieiunus ignem eduxit de celo: ieiunus raptus est ad celum: et quadraginta dierum ieiunio acquisiuit diuinam presentiam: tunc deniq̄ plus meruit quando am-

In die cinerū

plius ieiunauit. Quis enim humana virtute igneos equos et currus potuisset ascendere nisi qui naturam corporis incorruptibilis humani ieiunij virtute mutasset. *hec ille.*

¶ Quod ieiunium in celestem patriam introducit. **¶** Duodecimus fructus.

Quartus fructus est gloriatio: quod bene ad omnia precedentia sequitur: sicut cantat ecclesia. *Paradisus aperuit nobis ieiunij tempus.* Et. iij. Regl. ij. *Helyas post ieiunium raptus est in celum.* Et merito quia gula celum nobis claudit: sed ieiunium illud nobis aperuit. In huius mysterium post ieiunium quod dragesime statim resurrectionis gloria celebratur. *Unde. j. Corinth. ix. Omnis qui in agone contendit: ab omnibus se abstinet: et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant: nos autem incorruptam.* Pro omnibus quod supra dictis audi Augustinum in quodam sermone de oratione et ieiunio. *Ieiunium mentem purgat: sensum subleuat: carnem spiritui subiicit: cor contritum et humiliatum facit: quod deus non spernit concupiscentie nebulas dispergit: libidinum ardorem extinguit: castitatis lumen accendit.* Et subdit *Ieiunium verbositatem non amat: diuicias superfluitatem reputat: superbiam spernit: humilitatem commendat: prestat homini seipsum intelligere esse infirmum et fragilem.*

¶ Articulus secundus de triplici ieiunio et de temporibus in quibus homines ieiunare tenentur.

¶ Secunda consideratio est de ieiunij obligatione. Ad triplex quodam ieiunium homines obligantur. **¶** Primo ad ieiunium nature. **¶** Secundo ad ieiunium penitentie. **¶** tertio ad ieiunium ecclesie. **¶** Primo obligatur homo ad ieiunium nature. *Logit nempe et obligat lex ipsa nature: ut quilibet ieiunius cohibeat in se peccata: valet enim ieiunius ut ex precedentibus patet: et ad vitandum peccata: et ad presequendum bona.* **¶** Preterea unusquisque ex naturali ratione tenetur tantum ieiunius uti quantum sibi est necessarium ad predicta. **¶** Et ideo cum homo ieiunando abstinet a peccatis: tunc est ieiunium

De sacro ieiunio

virtuosum. **¶** Unde Ambrosius. lxxxvi. di. c. quid prodest. sic inquit. *Quid enim prodest ieiunare visceribus: et luxuriare venatibus abstinere a cibis et errare peccatis.* **¶** Secundo obligatur homo ad ieiunium penitentie. **¶** scilicet cum ei in confessione pro penitentia ieiunia imponuntur que quidam satisfactoria sunt: quia subtractione delectationis homo afflictionem assumit: et illam sicut predictus est pro peccati libidine recompensat: sicut *Abat. xvij. dominus ait. Hoc genus demoniorum non eicitur nisi in oratione et ieiunio.* **¶** Insuper quod concupiscentiam debilitat contra peccata futura preseruat: satisfacit etiam pro commissis atque omissis sicut etiam ex precedentibus patet. **¶** Tertio obligatur homo ad ieiunium ecclesie: quia sic est ab ecclesia institutum. **¶** scilicet quod aliquibus temporibus homo ieiunare tenetur. **¶** unde preceptum est ieiunium. **¶** Primo pro tota quadragesima exceptis diebus dominicis: sicut patet de *psal. di. v. c. ieiunia et c. se.* **¶** Clericis autem quibuscumque iniunctum est ieiunium incipere a quadragesima: sicut patet *di. iij. statuimus. et c. denique.* **¶** sed consilium est secundum gloriam. **¶** Secundo in quattuor anni temporibus. *xxvj. di. c. statuimus.* **¶** Tertio in omnibus vigiliis apostolorum *Philippi et Jacobi et Johannis euangeliste et Barnabe exceptis. et de obser. ieiunio. c. consilium.* **¶** Quarto in vigilia dominice natiuitatis: que natiuitas si venerit feria sexta hi qui nec voto nec ex regula abstinentia carni sunt stricti: tali die carnibus uti possunt secundum consuetudinem ecclesie generalis: nec tamen hi reprehendendi sunt qui ab eis ob deuotionem volunt abstinere. *et de obser. ieiunio. c. explicari.* **¶** Quinto in vigilia pentecostes ut notatur. *xxvj. di. necessario.* **¶** Sexto in assumptione virginis gloriose. *extra. de obser. ieiunio. c. j.* **¶** Septimo in vigilia beati Johannis baptiste sancti Laurentij et omnium sanctorum: et hoc de consuetudine approbata que ligat: sicut patet *di. j. consuetudo. et di. xj. c. ecclesiasticarum. et c. i. his.* **¶** Octauo in vigilia beati Bartholomei que obseruari debet secundum consuetudinem festi vel preterite. *extra. de obser. ieiunio. c. consilium.* **¶** Nono debetur ieiunium secundum consuetudinem patrie approbatam. quod consuetudo obligat ut predictum est: unde si in aliqua regione seu diocesi sit aliquod ieiunium consuetum: quod tamen prius scriptum non est preceptum: nihilominus est ab externis ibi etiam obseruandum. **¶** Decimo in tribus diebus rogationum ante ascensionem domini ieiunandum est. *de conse.*

dist. iij. rogationes. sed vt ibidem glosa dicit consilium est. vbi tamē est approbata consuetudo ieiunandi: est per equivalētiā sub p̄cepto: sicut ex precedētibus patet. **Cum** hoc concordat etiā **Hostien.** Undecimo ieiunia indicta ab episcopis etiā obseruanda sunt de consecra. di. v. ieiunia. 7 di. iij. c. j. Duodecimo ieiunium aduentus sicut in patria d̄ cōsuetudine est p̄ceptum. aliter autē non fm̄ **Hostien.** extra de obserua. ieiun. ca. cōsiliū. licet honestum sit q̄ clerici 7 maxime presbyteri. Similit̄ est de consuetudine ieiunare in feria quarta sexta 7 sabbato: vt patet de consecra. dist. iij. c. ieiunia. 7 c. sabbato. In omnibus autē vigilijs festozum que feria secūda veniunt in precedēti sabbato ieiunanduz est: vt in predicto. c. consilium. ordinatum est 7 c. ex parte.

Articulus tertius de duodecim generibus hominum que ad ieiunium non ligātur.

Tertia consideratio est de ieiunij exceptione. Regulariter nempe a ieiunio exempti sunt quicūq; nō ieiunandi rationalem 7 legitimam causam habent: sicut patet extra de obserua. ieiun. c. consilium. vbi scriptum est. Legi non subiacer necessitas. Laueat tamen sibi quicūq; sibi falso indulget ne carnaliter decipiat semetipsum. Qui em̄ ieiunaret qualibet die p̄ lucrando florenum: nec posse ieiunare se dicit pro lucrando celum: manifeste declarat q̄ amplius diligit numum q̄ deum: possunt t̄m̄ aliqui rationabiliter a ieiunio excusari. quozum **Primi** sunt pueri: qui ideo excusantur: quia cibus in eis est materia duplicis virtutis. s. nutritiue 7 augmentatiue. **Quo** ad nutritiuam indigent frequenti cibo propter nature debilitatem: sed virtus naturalis illū digerere non posset si multus esset: ideo frequentiori 7 meliore 7 minori q̄ alij nutriēdi sunt. **Quo** ad augmentatiuam vero etiā indigent nutrimento maiori. propterea duz sunt in augmento quod fm̄ **P̄m** est vt in pluribus vsq; ad finem tantū septennij ad ieiunium non tenentur: nisi forte interpolatim. **Alexander** de hal. dicit. Si tales sunt q̄ i eis virtus suppleat etatem. Propter duo tamen ante predictā etatem inducendi sunt. **Primo** propter vitiozū refrenationem. s. cum sunt

lasciui 7 dissoluti: quia tunc 7 si forte non obligantur ex p̄cepto ecclesie: obligantur tamen ex p̄cepto legi nature: que dicitur a feruenti 7 exuberanti corporis olla extrahenda esse alimentozum fomenta. **Secundo** propter generalem cōmotionem 7 misericōdie impetratiōem 7 conuersionem: imō propter imminētē tribulationem etiā pueris in signū penitentie arctioris ieiunia indicenda sunt. **Uti** **Joel. ij.** Sanctificate ieiunium. **Sequit.** **Co-**adunate senes: congregate paruulos 7 surgentes ybera. s. vt eozū exemplo ceteri animentur: 7 vt eozū innocentia placetur deo. **Cum** etiā niniuitis **Jone. iij.** sicut visum est superius ieiunij sit iniunctū. **Secūdo** excusantur nouitij 7 minores religiosi: qui vt ait **Bern.** fm̄ discretionem p̄clatorum ieiunare debēt. **Tertij** excusabiles sunt pauperes: qui tamen fm̄ **Thom.** Si possunt habere tantum simul q̄ sufficiat ad vnam comestionem a ieiunio nō excusantur. si vero habere nō possunt excusabiles sunt. Similiter quando p̄pter precedentem inediā ieiunij sufferre non valent: concordat **Richardus.** **Quarti** sunt peregrinantes: vbi aduertendum est q̄ si peregrinatio cōmode differri potest aut minui seu anticipari absq; detrimento: propter hoc nō sunt ecclesie ieiunia intermittenda: alias p̄termitti possunt fm̄ **Richarduz** 7 **Thom.** 7 maxime si tempus ieiunij importabilis p̄occupat in via: vel quia dies festus alicui immineret ad quem hic ex deuotione puenire desiderat: v̄ quia mora in patria periculum habet vel spirituale aut originale: s̄ tamen intelligimus de illis qui tantū affliguntur itineris labore q̄ simul itinerare 7 ieiunare non possunt. **Nec** obstat q̄ p̄ceptum consilio p̄ponendum sit: quia intentio dātis hoc p̄ceptum non est excludere alias p̄as 7 necessarias causas. **Secus** tamē est de p̄ceptis legis nature que prohibent illū quod fm̄ se est semper malum. **Quinti** sunt cursores: **Secūm** em̄ **Alexādrū** de hal. Nulla afflictio: neq; peregrinationis: neq; itinerationis absoluit a ieiunio ab ecclesia instituto nisi dispēsante necessitate: 7 hoc auctoritate clauium. **Sexti** sunt operantes: qui si ieiunādo competentē possunt habere victum pro se 7 sua familia de qua incumbit sibi cura: seu quia als sunt diuites: siue quia de minori labore ieiunium suum secū cōpariēte sufficientia lucrari possunt a ieiunio nō excusantur. **Ex** quo patet q̄ intentio maioris lucri non

necessarij nō excusat tales a culpa si ieiunijs frāgūt: nec etiā a peccato imunes sunt q̄ oparios p̄ducere nolunt nisi cū pacto q̄ ieiunijs soluant: nisi forte talis necessitas immineret q̄ rōnabiliter opus pro quo laborat festināciam postularet: cōcordat Richar. Septimi sunt mense nobilium seruitores: qui si ex cā necessaria p̄ueniant aliquātulum comedēdi horam ex toto comedendo: vel modicum p̄libando: ne seruiendo deficiant: et hoc faciunt iam positis mensis vel modicum ante: ita quod propter temporis continuatiōnem vna mensa debeat reputari: nō credo q̄ peccent: sic nec etiam peccant seruitores mediocrium personarum qui surgūt de mensa dominozū suorū vt pro vino vadant v̄l enenia deferant: iterum reuertentes ad mensam cōmestionem continuāt iam inceptam: hoc sentit Rodonens. cum quo satis concordat Bonauē. Octavi sūt obiles et infirmi q̄ ad arbitriū boni viri dimittere ieiuniū possunt Noni sunt p̄sone antique: et idem dicendū est de debilib⁹ et infirmis s̄m Innoē. Decimi sunt pregnantēs que tantū non possunt dimittere ieiunium sed etiā debēt. Si immineret periculum plis s̄m Rodonens. habent etiā suscipe nutrimentū non tantū pro se sed etiam pro sua prole. Insuper s̄o ent pregnantēs habere desideria inordinata diuersorum ciborum et quādoq; ita intensa q̄ nisi aliquo modo possunt satisfacere appetitui suo esset periculū fet⁹ s̄m Richar. Undecimi sunt nutrices que etiam possunt dimittere ieiuniū duz lactant cum etiam habeant recipere nutrimentum pro se et pro prole. Duodecimi sunt vxores de quibus notandum est: q̄ mulieris caput est vir in omnibus excepto coniugij debito. Propterea abstinentie vota potest mulier vouere viro permittente: que tamē promissa implere nō potest illo prohibente: et h̄ p̄pter seruitutis conditionem: quia in omnibus supradictis debet suo viro subesse. xxxiiij. q. v. manifestum. et c. se. Ieiunia autē ecclesie s̄m Innoēsi. dimittere nō debet sed forte p̄pter viri scandalum euitandum potest pro prius sacerdos vel confessor dispensare facilliter. ar. l. di. x. consuetum. c. ij. vt constitueret. et. de de. exco. c. latores: cōcordat Hosti. De dispensatione autē ieiunij notandum est: q̄ si euidentis causa sit potest homo per se ipsum statuti obseruantiam p̄terire: p̄sertim consuetudine interueniente vel si nō pos

set ad superiores de facili habere recursum. Si autē causa dubia sit: debet homo ad superiorē recurrere qui potestatem habet in talib⁹ dispensare. Et hoc obseruandum ē in ieiunijs ab ecclesia institutis ad que omnes rationabiliter obligantur: nisi eis fuerit impedimētuz aliq̄ speciale. cōcordat Thom. Qui ieiunio nō est exemptus disponat se in hac sacra quadragesima ieiunare: visa illius obligatione atq; diligēt p̄sata illi⁹ p̄fectio: quā intelligere: querere: et consequi nobis concedat sacri ieiunij institutor: adiutor: et p̄miator domin⁹ noster iesus christus. Qui cū patre et spiritu sancto viuit et regnat deus. amē.

Feria quinta post cineres de dominica oratioe. Sermo. vi.

Domine puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur. **Abat. he. viij. Necessitatem patientis atq; orantis et supplicantis verba sunt ista. Primitur enim ad litteram q̄ euz introisset Iesus capharnaum: accessit ad eū Lenturio rogans eum. Et subdens orationem ait. Domine puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur. Sicut enim ex precedentibus patet. Premisso iam primo opere satisfactorio pro luxuria quod est ieiunium per quod ordinatur corpus ad spiritum subiiciendo carnem sub imperio rationis. Nunc vero tractandum est de secundo opere satisfactorio pro superbia quod ē oratio: per quam ordinatur homo ad deum subiiciendo spiritum sub imperio sanctissime voluntatis dei. Et hoc orans postulat Lenturio. id est. superior ratio dicens. Domine puer meus. id est. seruus meus ad litteram. Nam s̄m consuetudinem scripturarum serui pueri dicebantur. Unde. ij. Regum. ij. Surgant pueri et ludant coram nobis. Per Lenturiōis autē puerum superbus a deo rebellis spiritus designatur qui merito seruus dicitur: quia vt scribitur Job. viij. Qui facit peccatum seruus est peccati. Et seruire deo regnare est. Hic autē seruus in domo carnis iacet vitijs prostratus. Paralytic⁹ vero quia omnibus spiritualibus virtutibus est destitutus et male torquetur dū sp̄ remordente cōsciētia cruciat. Ex his igit parz: q̄ s̄m mo-**

ralem intelligentiam in propositis verbis secunda religiositas. s. exorandi mystice demonstrat cum superior ratio a dño p orationem postulat spiritum ab hmōi infirmitatib⁹ liberari. **T**ractatur igit de oratione: quia oratiōi dominice nulla oratio equari potest: ideo omnibus alijs circa hanc materiam p̄missis de illa solūmodo differamus. **C**irca quam ad presens tria consideremus. Primo eius excellentiam. secūdo eius beniuolentiam. tertio eius continentia.

Articul⁹ primus de triplici excellentia dnice orationis.

Primo em̄ considerando excellentiam tante orationis triplicē eius distinguamus excellentiam. **E**xcellit em̄ cunctas alias orationes. Primo in dignitate. secūdo in breuitate. tertio in utilitate seu fecunditate.

Propter tria em̄ fecit dñs hanc orationem proprio ore suo. **C**a. primum.

Excellit enim hec sancta oratio. **P**rimo in dignitate cum ab ipso dño qui oratur composita sit et edita: sicut **M**atth. vi. cap. patet. **E**x quo manifeste apparet: q̄ nec sapientius: nec feruentius: nec insup̄ utilius vel salubrius potuit ab alio hui⁹ orationis forma componi. **F**ecit aut̄ illam propria ore maxime propter tria. **P**rimo sc̄z vt adhibeatur huic orationi maior reuerentia. secūdo maior diligentia. tertio maior confidentia. **P**rimo vt adhibeatur huic orationi maior reuerentia. **U**nde **A**ug⁹. **M**axima ab oib⁹ fidelib⁹ reuerentia dominice orationi exhibēda est: quia ab ipso summo doctore facta est: vnde ab omnib⁹ sciri debet. **P**ropt̄a si tanta reuerentia dignum est christi vestimentū: quod corpus exteri⁹ tetigit et mortuū est: quāto magis hec sacra oratio que de christi corpore exiit et viuit: dicente **A**p̄lo **H**eb. iij. **V**iuus est sermo dei et efficitur. **S**ecūdo vt adhibeatur maior diligentia. sc̄z indicendo illam: ruminando illam: saporando illam: cum sint verba mire altitudinis et virtutis et altissimi filij dei contineat sensus. **U**nde **L**iprianus. **A**mica et familiaris est illa oratio dñi de suo rogare. **E**t **C**hriso. ite-

rum ait. **Q**uā fidelis et beata hec oratio ē cui⁹ ordinem nobis doctor vite ac magister celestis instituit. **T**ertio vt adhibeatur maior confidentia. **C**um em̄ deus misericors sit et iustus: exaudire nō debet nisi in his que ad suum spectant honorem et nostram salutem: hec aut̄ nescimus nisi instruamur ab ipso. **P**ropt̄ea dulcissim⁹ iesus ne vagaremur incerti omnium peccatorum nobis in hac oratione formam dedit: vt fideliter orās iuxta in hac oratione contenta de postulatis non habeat dubitare. **I**uxta illud **J**aco. i. **P**ostulet in fide nihil hesitās.

Propterea facta est a domino hec oratio ita breuis. **C**apitulum secundum.

Secundo autem excellit hec oratio in breuitate. **F**ecit enim illam dñs breuem iuxta vaticiniuz **R**homa. no. ca. ix. **V**erbum breuiatum faciet dominus super omnes terram: **A**tq̄ ad hanc breuitatem illam reduxit triplici ratione. **P**rimo videlicet pro facili recordatione. secūdo pro clarioꝝ cognitione. tertio pro feruentiori deuotione. **P**rimo pro facilioꝝ recordatione: et hoc quo ad memoriam sc̄z: vt in disciplina celestium memoria non laboret: sed quod simplicis fidei est anima facilliter discat: atq̄ iexcusabilis sit de illi⁹ ignorantia omnis homo. **U**nde **A**ugustin⁹. **P**aucis verbis multiplices res comprehendit: vt sicut cito simplicitas fidei sufficientiam sue salutis addisceret: et prudentia ingeniosozū p̄funditate mysterioꝝ stuperet. **S**ecūdo pro clarioꝝ cognitione: et hoc quo ad intelligentiam. **F**acilius em̄ intelliguntur et capiuntur ingenio breuia q̄ phylacteria longa. **U**nde dominus cum doceret quid sit gloria sempiternatorum illud sacramentum diuina breuitate complexus est: dicens **J**oh. xvij. **H**ec est vita eterna vt cognoscant te solum deum verū et quem misisti iesum christuz. **T**ertio pro feruentiori deuotione: et hoc quo ad voluntatem. **P**inguedo enim deuotionis est q̄ deo acceptum reddit sacrificium nostre orationis: sicut **P**s. ait. **I**n nomine tuo leuabo manus meas: sicut adipe et pinguedie repleatur anima mea. **P**erumq̄ enim per orationis prolixitatez pia deuotio obtundi solet: propt̄ea **M**atth. vi. caplo dominus ait: **O**rautes autē nolite multum loqui. **E**t **A**ugustinus.

Feria. v. p^o cineres

Absit ab oratione multa locutio: sed non de-
sit multa deuotio: sed feruens perseveret in
tentio.

Quoē petibile necessarius ad
impetrandum in dominica ora-
tione conclusum est. **Capitulum**
tertium.

Tertio vero excellit hec oratio sacra
in utilitate seu fecunditate: quia quicquid
est petibile et necessarium ad
impetrandum in istis septem petitionibus con-
tinet. Quod quidem sic patere potest. Omne enim
petibile aut est pro bonis adipiscendis: aut pro
malis amouendis: aut ad confirmationem vtrius-
que. Primo si est pro bonis adipiscendis pro se
et pro alijs: aut est bonum glorie: aut est bo-
num gratie: aut bonum nature ad quod re-
ducitur bonum fortune. Primo enim petimus
bonum glorie. ibi. Adueniat regnum tuum
secundo bonum gratie. ibi. Fiat voluntas tua: sicut
in celo et in terra. tertio bonum nature. ibi. Pa-
nostrum quotidianum da nobis hodie. Se-
cundo pro malis amouendis pro se et pro alijs.
Est autem malum triplex. Quoddam tenet ratio-
nem preteriti: quoddam presentis: atque quoddam
futuri: siue quoddam est malum culpe siue trans-
gressionis quoddam est malum pene siue tem-
ptationis: quoddam est malum pene siue tri-
bulatio: omnis. Primum petit amoueri in dimissio-
ne debitorum. secundum in victoria temptationum
tertium in liberatione a pressura delusorum ad-
uersorum. Tertio ad confirmationem seu ad
consummationem vtriusque. scilicet boni adepti et
mali amoti pro se et pro alijs. Sequitur septi-
mum quod tertium est in ordine primum. scilicet sancti-
ficetur nomen tuum. Tunc autem vere sanctifi-
catur nomen dei in nobis: quoniam et bonum neces-
sarium obtinetur: et omne malum penitus amo-
uetur. Pensate ergo diligenter dilectissimi fra-
tres: quia sunt in hac oratione dominica sacra-
menta: quae multa: quae etiam magna. Insuper quae breui-
simode collecta ut nihil omnino pretermittitur
sit quod in huius celestis ac diuine orationis
compendio comprehendatur. Unde Augustinus
Quaecumque alia verba in oratione dicimus: nihil ali-
ud dicimus quam in illa oratione positum est:
si recte et congruenter oramus.

**Articulus secundus. Quod triplex
christi beniuolentia est in exor-
dio diuine orationis.**

De dominica oratione

Secundo consideremus dominice
orationis beniuolentiam. Triplex
enim in exordio huius orationis a de-
uoto oratore beniuolentia capta-
tur. Primo ex parte rogati cum dicitur pater.
secundo ex parte rogantis cum dicitur noster.
tertio ex parte assensorum rogati cum dicitur
qui es in celis. etc.

**Quod triplici ratione dicimus deum
patrem. Ca. i.**

Primo enim captatur beniuolentia
ab orante ex parte rogati: cum di-
citur. Pater. Docet etenim christus
quomodo possimus patris aures

beniuolam inclinare cum dicere decet pater:
ut recolamus quod deus ipse est pater. Primo
ratione creationis. secundo ratione redem-
ptionis. tertio ratione glorificationis. Pri-
mo in quo recolamus quod deus est pater ratione
creationis. Fecit enim hominem ad imagi-
nem et similitudinem suam: ut dicitur Genes. i.
cap. 7. Deutero. xxxij. scriptum est. Nun-
quid non ipse est pater tuus qui possedit te et
fecit et creauit te. Secundo recolamus quod ipse
est pater ratione redemptionis. Unde Iob.
iij. Sic deus dilexit mundum: ut filium suum
unigenitum daret. scilicet in precium redem-
ptionis nostre. Et iterum Iob. j. Quotquot
autem receperunt eum dedit eis potestatem
filios dei fieri his qui credunt in nomine eius.
Unde Augustinus ait. Nunquam inuenitur pre-
ceptum in veteri testamento quod orationi pre-
mitteretur. Pater noster. sed solum christia-
nis. Alijs quidem dominus: nobis enim man-
datur ut dicamus. Pater noster. quia per spi-
ritum adoptionis christo mediante suscepimus:
ut sicut deus noster pater est creatione
sic sit pater singulari dilectione et consolatio-
ne. Pater nomen est dulcioris amoris. Quia
secundum Augustinum. hoc nomine patris chari-
tas excitatur. Unde Iherem. iij. ipsemet pater
ait. Saltem a malo voca me pater me: dux
virginitatis mee tu es. Et iterum Chrysostomus. in-
quit. Patres se magis voluit dici quam dominum
ut fiduciam daret impetranti: quia serui non
semper impetrant. Et Bernardus. Oratio que pa-
terno dulcescit nomine omnium petitionum
nostrarum impetrandarum fiduciam mihi
prestatur. Quia secundum Chrysostomum. tanti muneris gra-
tiam consecuti sumus: ut non solum serui:
sed filij efficeremur: quasi filij agere. id est. puerari

debem⁹ vt id nos esse qd dicimur in speciali actu pbem⁹. Tertio recolam⁹ qd ipse sit futurus pat rōne glorificationis. qz oim beatorū p gloriā pater erit. cū clara facie videbim⁹ ei⁹ pulchritudine. possidebim⁹ ei⁹ maiestatem. atqz plenissime et cōpletissime diligem⁹ et pfruemur ei⁹ suauitate. qz sicut ps. testat. Gloria h est omib⁹ sancti eius.

Quod triplicē dilectionē oim creatorū cū dicimus noster aīaz dilatamus. **Ca. secundū.**

Secūdo captat beniuolētia ex pte rogantis cū dicit nō. nec dicimus me⁹ qz soli xpo hoc dicere competit. qui dei ē fili⁹ p naturā. Dicim⁹ aut noster vt ad triplicē naturā creatā p dilectionē ppter amores dei aīa dilataet. Primo ad naturā spūalē. scō ad naturā rationalē. tertio ad naturā corpale. Primo aut orādo et dicēdo. Pater nō: habet aīa dilatari ad naturā spūalem. i. ad totā multitudinē spirituum beatorū q nobiscū sunt omnes filij dei. Juxta illud Job. xxxviii. Quis deiecit lapidem angularē terre cū melaudaret astra matutina: et iubilaret omnes filij dei. Lapis at angularis est xps sicut ipemet ait Abath. xxi. ca. Mūqz legistis in scripturis. Lapidē quē reprobauerūt edificātes hic fact⁹ est in caput anguli. Hūc lapidē tunc deus deiecit cū angelis p reuelationē incarnādum xpm eē ostēdit: de quo ipm laudabant astra matutina. i. angeli creati. et iubilabant omnes filij dei. i. angeli iaz beati. Ex hoc patz. qd angeli etiā sic et nos filij dei denoiant: ad quozū amorē tanqz ad fies orādo aīa dilataet. Secūdo xō cū dicim⁹ noster habet p charitatē anima dilatari ad naturā rōnalem. i. ad totū humanū gen⁹. scz vt duplex amoris pceptum cōpleat. videlicet dei cū dicimus pater: et primi cū pluraliter dicim⁹ noster et nō me⁹. In his duob⁹ mandatis tota lex pendet et pphe. sicut scribitur Abath. xxii. Ex hoc em oīa nra magi exaudivilis ē. Cū Lhyf. Libēter audit de⁹ quādo xpian⁹ nō solū p se orat. s etiam p primo pro se em orare nature ē. p altero grē: pro se orare cogit necēitas: p alio charitas. Dulcior est aut oīa aīa deū. quā nō necēitas mittit s quā fraternitatis charitas pmittit. Cū Jaco. vlt. scrip. ē. Orate pinuicē vt saluemī. Hinc vtiqz ē qd dñs iesus xps vnitas et pacis amator et doctor p uatim noluit pcez fieri. vt quicūqz pcat. nō tm p se fundat orationem. sed p toto iplo oret. Unde in tota hac oratio

ne docuit semp pluralit⁹ loqui. sicut manifeste apparet in vitimis quatuor petitionibus hui⁹ sanctissime orōnis. Hinc Bre. xxv. moral. inquit. Quisquis intercedere p alijs nititur sibi potius ex charitate suffragat. et p se metipso citi⁹ exaudiri meret quāto deuotius p alijs intercedit. Hinc ps. ait. Et oīo mea i sinu meo pueret. Tertio quoqz cū dicimus nō ad naturā corpalem ex abundāti creatori dilectione p amorē aīa dilataet. tū quia amore dilecti omnia diligibilia sunt. tum quia snt Aug. De⁹ creauit omnia ppter hoīem et hoīem ppter se.

Quod triplicē varietatē celozū in quibus habitat deus cū oramus ē aīa subleuāda. **Ca. tertiu**

Tertio captat beniuolētia ab orante ex pte assensorū rogati cū dicit. qui es in celis. In triplici aut varietate celozū dicit eē deus. Primo in celis nature. scō in celis grē. tertio in celis glorie. Primo em dī eē in celis nature. id ē in corpalibus celis. vt altitudo sui eē nobis sensualib⁹ ingerat p existētia eius in altissimo loco etiā corpali. ac p celozū eminentiā resurgentiā et influentiā. pīs eminentiā. filij resurgentiā et spūlanti influentiā. a quo omne datum optimū et omne donū pfectū descendit clarius cognoscat. sicut ps. ait. Leti enarrat gloriam dei. Scō esse dī in celis grē hoc ē in iustis in qb⁹ habitat de⁹. Primo p fidē Eph. iij. habitare p fidē xpm i cordib⁹ vris. Scō p dilectionē. i. Job. iij. De⁹ charitas ē et qui ma. in cha. in dō ma. et deus i eo. Tertio per mādatorū impletionē. Job. xiiij. Si qd diligit me fimonē me. ser. et pī me⁹ dili. eum et ad eū ve. et māsi. apud eū faciem. Tertio dī esse in celis grē videlicet in beati. in quozū intellectu ē p clarā visionē. i. memoria p certā possessionē. in voluntate p cōsummātā dilectionē sicut Esa. xlvj. dñs dicit. Dabo in syon salutem et in israel gloriā meā. Ex hoc em fiducia nobis auget cū et ipi solliciti sunt p nob orare deū. inter quos supeminētissima ē virgo gloriōsa maria. Possumus etiā ad altiorē intelligentiā intellectū spūaliter subleuare. vt p eē i celis velit deū ostēdere eē in altissimis sue nature pprietatib⁹ omib⁹ creaturis incōprensibilib⁹ et celatis.

Articulus tertius in quo septē petitiones orationis dominice p ordinē declarantur.

Feria. v. p^o cineres

Tertio xpo p^o siderem^o d^o vice ofonis cōtinētia. Et licet alit in supioribus distincta sit. tñ p^o clariozi et faciliozi itelligētia aliter ordinē. Nam prime tres ordinant aiām ad ipm deū. Quattuor xpo sequētes specialit^r respectū habent ad hominis defectū. Per tres aut^m primas ordinat^r ad ipsuz deuz anima. et hoc dupliciter. Primo quidē p^o gratiam. scdo xpo p^o gloriā. Primo em̄ in deum ordinat^r p^o gratiā. et hoc tripliciter. P^oio intelligētia p^o fidem. Secūdo memoria p^o spes. Tertio xpo voluntas p^o charitatem.

Petitio prima de triplici sanctificatione nois dei. Ca. primū

Primo em̄ ordinat^r ad deū humanus intellect^o p^o fidē. Et hoc docet dñs postulare in prima petitione cū dicit. Sanctificet nomē tuum. Tripliciter em̄ per ipsaz sanctificat in nobis nomen dei. Primo p^o dei cognitionez. scdo p^o nostri sanctificationē. tertio p^o primi edificationem. Primo quidē p^o dei cognitionē. Nomen em̄ a notamine dictū est vt notamē ablato ta. p^o syncopam dicat nomen. Un̄ et nomen noticiam designat. Nomine etiam res quelibet cognoscunt. Oramus igitur dicentes. Sanctificet nomen tuū. id ē. da domine plume fidei intelligere sanctitatē tuam. vt p^o hoc te summū bonū iam cognitum diligam^o toto affectu. atqz honoremus et colamus omni conatu. Secūdū aut^m hunc intellectum ait Aug^o. Sanctificet nomen tuū. id ē. sanctum innotescat vt nihil sanctius exprimetur. Scdo sanctificat in nobis dei nomē p^o nostri sanctificationē. Cū em̄ cognouerim^o deū sanctitatē infinite necesse vtiqz ē vt et hoc testetur sanctitas vite quod iam facere vel sentit lingua intelligere. aliter esset fides mortua et informis sicut testat^r Iacobus. ij. canoñ. sue dicēs. Si des sine opibus mortua ē. Tūc ergo nomē dei sanctificat in nobis cum sanctitatē p^o nos in eo cognita mutamur. Et ad hoc hortatur dñs Leuit. xj. di. Sancti estote qm̄ ego sanctus sum. Hinc aut^m Chryf. ait. Sanctificam^o deum in nobis: qm̄ sciētes eū sanctū timem^o et sollicitē vigilam^o ne forte violem^o sanctitatē nois eius p^o opa mala: sicut q^o p^o clara veste indutus est fugit om̄em rem sordidaz ne p^o dat grām candoris. Tertio sanctificat nomē dei in nobis p^o primi edificationē: vt sicut christiani vocamur nomine. sic virtutem christiā tatis mōstrem^o p^o exemplū in ope. Un̄ Mat. v. c. p^o cipit dñs dicēs. Sic luceat lux vestra co

De dñica orōne

ram hominibus vt vide. opa ve. bona: et gloria. ve. qui in celis ē. Hoc em̄ ē primū et summum q^o mens christiana petere debet q^o in se laudet dei factura atqz glorificet ille qui fecit eam.

Petitio secunda de triplici regno dei. Ca. ij.

Secūdo xpo p^o spem nostrā memoria ordinat^r in deū: quod postulamus in secūda petitione dicentes. Adueniat regnū tuū. Triplex ē regnū quod p^o spes aduenire a dño postulam^o. Primū ē regnū cōsciētie. secundū ē regnum ecclie. tertū ē regnū glorie. Primo em̄ petimus aduenire regnum cōsciētie cum dicim^o. Adueniat regnū tuū. i. regnet in nostra conscientia amor tu^o. Iusticia nempe p^o mū in nobis p^o fiait: cū quadā difficultate cōpellente nos ipso dei amore tandē reddat nobis nō solum facilis: s^o et delectabilis. Et ideo regnat in nobis amor dei p^o iusticie libertatem quasi in p^orio suo regno. Et de hoc Apoc. i. cap. scrip. est. Fecisti nos deo n^o regnum. Et dominus Luc. xij. Regnū dei intra vos est. Et iterū. ij. Corinth. i. apostol^o ait. Gloria n^o ē testimoniū cōsciētie n^o. Secūdo postulamus aduenire regnum ecclie. i. vistra defensione atqz dilata ecclie tuae vt amon^o p^osecutoribus tyrannozū hereticozū ac fallozū fratruz in vera tranquillitate seruiēdo tibi in nobis cū gloria regēs. De quo regno Ap^ols. xij. c. ad Rhoma. inquit. Nō est regnū dei. i. sancta ecclia esca nec etiā potus: s^o iusticia et pax et gaudium in spiritu scō. Tertio poscim^o aduenire regnū glorie dicētes. Adueniat regnum tuū. quia sicut p^o testat^r. Regnū tuū regnum omnū seculozū. et dñatio tua in generatione et generationē. Un̄ iuxta illud Sapieñ. Iusti regnabūt cū deo in secula seculozū. Amē.

Petitio tertia de triplici voluntate dei cui petimus conformari. Ca. iij.

Tertio ordinat^r in deū humana voluntas p^o charitatē. Et hic poscim^o cum dicim^o. Fiat voluntas tua sic in celo et in terra. Tria siquidē vult deus in nobis. Primo vitz reformationem nature. scdo multiplicationem gratie. tertio consummationē glorie. Primo inqz vult reformationē nature que a p^oma sua institutione p^o culpam reformata est: et iuxta hanc primam dei voluntatem hec petitio tripliciter ex-

ponitur. **Primo.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra. id est sicut fit in synderisi quod semper malum refugit et ad bonum stimulat et inclinatur sic fiat in conscientia nostra per expulsionem mali et dilectionem boni. **Secundo modo.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut fit in ratione que semper appetit bonum: sic etiam fiat in sensualitate que semper bonis omnibus aduersatur et appetit malum: sicut apostolus Gal. c. v. estat. d. Caro concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem. **Unde Lyprianus.** Idcirco quotidianis imo continuis orationibus hoc precamur in celo et in terra voluntatem dei circa nos fieri: quia hec est voluntas dei ut terrena celestibus cedant et spiritualia et diuina preualeant. **Tertio modo.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut voluntas tua fit in iusto: sic etiam fiat in peccatore. **Nam secundum Augustinum.** Voluntas equidem dei est peccatoris salus. **Juxta illud Ezech. xvij.** Nunquid voluntas mee est mors impij: et non magis ut conuertatur et viuat. **Oratio igitur ut sancta voluntas eius in peccatoribus consequatur effectus per adiutorium suum.** **Secundo vult deus in nobis multiplicationem gratie.** Et secundum hoc etiam tripliciter exponatur. **Primo modo.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut voluntas tua fit in celo cui spiritualis influxus et infusio gratie sic fiat per executionis effectum et subsequente opere. **Secundo modo.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut voluntas fit in desiderijs sic fiat in voluntatibus. **Juxta illud psalmus.** Concupiscit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. **Tertio modo.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut fit tua voluntas in celo materiali et omnia tenet ordinem et cursus suum in pace: sic et in terra in omnibus seruetur pax et concordia: ita ut ab omnibus cognoscat que sit voluntas tua bona beneplacens et perfecta: sicut apostolus ait ad Rom. xij. **Tertio vult deus in nobis glorie consummationes.** Et secundum hoc etiam tripliciter declarat. **Primo.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est secundum Augustinum: sicut in angelis sic etiam in hominibus. **Et Isaac in collationibus patrum.** Non potest esse maior oratio quam optare ut terrena mereantur celestibus adequari. **Non quidem est aliud dicere.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra quam ut fiant homines similes angelis: et sicut voluntas dei ab illis impletur in celo: ita etiam hi qui sunt in terra: non suam sed eius vniuersi faciant voluntatem. **Secundo.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra. id est sicut fit in

celo assumptis nature: ita sic fiat in terra infirmitatis nostre qui eius. s. sumus membra. **Tertio modo.** Siat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut in tuo celato et eterno consilio est dispositum et ordinatum et factum: sic fiat in terra id est in omni creatura que respectu tui est terra per extrinsecum opus.

Secunda expositio predictarum trium petitionum. Ca. iij.

Quarto autem ordinatur anima in deum per gratiam. Et secundum hoc predicte tres petitiones aliter possunt exponi secundum anagogicum intellectum. In prima enim petitione poscimus intellectum illuminari visione summe veritatis in qua vere ac dare nomen dei sanctificatur: quia videbimus eum sicuti est: ut dicitur. i. Job. ij. In secunda pre poscimus memoriam quietari possessione summe maiestatis quod quidem nos efficit reges: sicut Apoc. c. i. scriptum est de christo. Qui est primogenitus mortuorum et princeps regum terre. Et hoc postulamus cum dicimus. Adueniat regnum tuum. In tertia vero petitione petimus nostram in dei voluntate totaliter transformari fruitione summe bonitatis: et fit in nobis voluntas dei sicut in celo anime sic in terra corporis iam beati: quia sicut dicitur Job. xxij. Tunc super omnipotentem delicijs affluens.

Petitio quarta de triplici pane quo indigemus a domino subueniri. Ca. v.

Quattuor autem petitiones sequentes habent specialem respectum ad nostrum defectum. Nam ad tria predicta secundum quod ordinantur animam ad deum per gratiam siue per gloriam duplicem habemus defectum. **Primus est impotentia** quia ad ipsa ex nobis non possumus pervenire. **Secundus est malicia** quia illa conamur impugnare. **Contra primum qui est impotentia est quarta petitio ideo auxilium postulamus dicentes.** Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. **Triplex enim panis ad predicta indigemus.** **Primo panis corporali.** secundo panis spirituali. tertio panis sacramentali. **Primo solum per corpus indigemus.** secundo solum per animam. tertius vero quodammodo est necessarius pro utroque: quod spiritualiter et sacramentaliter manducatur. **Primo inquam indigemus panis corporali ideo postulamus dicentes.** Panem nostrum. etc. **In qua petitione quicquid est necessarium humano corpori postulatur.** Sed quia qui tetigerit picem co

inquinabit ab ea: vt dicit **Eccl. xiiij.** **I**do sub necessitatis pallio ne rebus temporalibus implicemur atq; frenis inficiamur docet in desiderio terrenozū. s. vitia euitare. **P**rimū ē superfluitas que apostatare facit a deo. i. ab oī bono. **U**n **Deutl. xxxiiij.** **D**an sicut largit ex basan. **D**an em̄ cā z basan pinguedo inierp̄taf: quia ex supfluis cā data multi piclitātur. **P**ropterea **Sapiēs.** **P**rouerb. xxx. c. orabat di. **U**n victui meo tribue necessaria: ne forte satiat? alliciar ad negandū: p̄pterea perē docemur panē. **S**cōm ē rapacitas que ex desiderio supfluoꝝ sequi solet: ideo dicit nostrū nō alienū: quod quidē est om̄e illicite acq̄situm. **T**ertiuū est anxietas. **L**icē em̄ pleriq; abstineant ab illicitis lucris: rari tñ effugiūt superflua z indefessam sollicitudinē terrenozū lucrozū. **U**n ne in longū nimis desideria petitionis nostre velim? extendere: z cōtra phibitionem dñi. **M**atth. vj. de crastino cogitare ait quotidianū nō ad multos annos in horreis z cellaris vbi fuaf: de quo multi pauperes alij possent viuere cū eis supflua debeantur. **Q**uodidian? panis nihilomin? dici pōt quicqd p loco z tempe discreta z debita sollicitudo referuat. **Q**uartū est arrogantia: sūt nāq; pleriq; qui diuicias quas possidēt suorum vel suorū laboriz sollicitudini ac industrie gloriā tribuētes obliuiscunt illas se suscepisse a deo rapinā cōtra dei gloriā arbitantes. **C**ōtra quos subdit **Dauid.** s. tu cui? sunt vniuersa: qz vt ps̄. testatur: **D**omini ē terra z plenitudo eius. **D**a inq̄t tanq; tuū tu q̄ das escam om̄i carni. **Q**uintū est tenacitas que q̄dem ex p̄cedenti arrogantia oriū habet. **C**ū em̄ homo diuitias suas labori suo ac industrie tribuit om̄is diminutio substantie sue q̄si exinanitio aie sue ē: p̄pterea ad retinēdas diuitias vngulas curuas habet z miluus ex cupiditate factus semp corde ore z ope clamat nio nio nio. **C**ōtra quod dñs docet orare ac dicere nobis non mibi: **U**n. xlvij. di. c. sicut. **E**sturiētū panis est quē tu detines: nudozū vestimentū est quod tu recludis: miserozū redemptio z absolutio ē pecunia quā tu i terra abscondis. **S**extū est longeuitas seu imortalitas. **S**ūt etem̄ quidā qui sicut nunq; mori vellent: sic semp se victuros esse existimant totoꝝ affectu terrenis imersi p̄sens seculum vanū z naufragiū plenū sibi cōstituunt paradisum. **C**ōtra qd dicit dñs **Hodie. q. d.** petite que necessaria sunt ad p̄sens temp? quia nescitis quid vobis supuentura periat dies. **S**ecundo indigem? pane spūali. **E**t hunc pe-

timus dicētes. **P**anē nostrū. zc. **M**atth. iiii. **N**ō in solo pane viuit homo sed de om̄i verbo qd p̄cedit d ore dei. **U**n **Aug.** inq̄t. **S**icut nullū est mai? signū p̄destinationis et̄net: q̄ dei verba libēter audire: sic nullū peius ē signum q̄ illa cōtempnere. **I**do **Jo. viij.** scriptum est. **Q**ui ex deo est verba dei audit: p̄pterea vos nō auditis quia ex deo non estis. **T**ertio indigemus pane sacramentali qui q̄ti die p̄fici in altari. **P**etimus ergo vt sic istuz accipim? in sanctissimo sacramēto: ita nobis proficiat ad salutem: sicut **Job. vi. c.** scrip est. **Q**ui māducauerit ex hoc pane viuet i efnū.

Petitio quinta. **T**riplex ratio quare homo parcendo offendētibus consequitur remissionem suarū offensionum. **C. a. vj.**

Secūdu defectus ne gratiā z gloriā cōsequamur est malicia. **E**t h quidem triplex est. **P**rima videlz tenet rationē p̄teriti: z hec est malicia culpe seu transgressionis. secunda tenet rationē p̄sentis: z hec est malicia pugne seu tēptationis. tertia tenet rationē futuri: z hec ē malicia pene seu tribulationis. **P**rima q̄dez malicia q̄ tenet rationē p̄teriti est malicia culpe seu trāsgressionis: p̄pterea in hac petitione oramus. **D**imittē nobis debita nostra sic z nos dimittim? debitorib? n̄ris. **I**n qua quidē petitione hac nos certa cōditione z sp̄sione cōstringit: vt sic nob? dimitti debita posulemus: s̄ q̄ z ip̄ si dimittim? debitorib? nostris scientes impetrare qd petim? p̄ peccatū nō posse nisi z ip̄i circa peccātes in nos paria faciamus. **S**ed forte mirant quidā quare h plus attribuaf actui isti? dilectionis q̄ ceteris alijs actib? virtuosis: cū magis attribuendū eē videaf actui orōnis v̄l cuiusq; actui charitatis deo imediate vnitiuo. **A**d quod dicē dū q̄ licet charitas p̄mū ad om̄es actus sibi necessarios hāc remissionē impetret seu hoīem viuificet: christus tñ attribuit ei p̄ncipiū ad p̄dictū miscōie actū. **E**t hoc ex triplici ratiōe. **P**rimo p̄pter eius excellentiā. secūdo propter ei? correspondentiā. tertio p̄pter ei? experientiam. **P**rimo inq; p̄pter ei? excellentiā vt ostendaf singularitas dñi eius: z q̄ singulariter deus actū istū dilectionis p̄cipue exigit z acceptat. **I**n cui? mysteriū p̄ter z exemplum christus in cruce pendēs cūctis alijs p̄posuit illud verbū. **L**uc. xliij. **P**ater dimittē illis quia nesciunt quid faciunt. **S**ecundo attribuit ei hoc p̄pter eius correspondentiam

habet enim quandam condignitatem et proportio-
nabilitatem correspondentie mutue et decen-
tis: quia indulgere et indulgentiam impetra-
re sibi, mutuo correspondent: sicut **Matth.** v
in beatitudinibus meriti ad premia varias cor-
respondentias dominus assignauit. **Unde Aug^o.**
In manibus nostris et nostro arbitrio posu-
it deus unde saluemur et damnemur. **Dimittit**
et dimittet tibi: si non dimiseris nec deus di-
mittet tibi. Ineffabilis est eius clementia qui
neminem vult perire: viamque breuem salutem in-
ueniendi ostendit. **Et Lyprian^o.** Excusatio ti-
bi nulla est in die iudicii cum secundum tuam sententi-
am iudicaris et quod feceris hoc ipse patieris. **Ter-**
tio hoc illi attribuit propter eius experientiam hoc
est ut ostendat quod in presenti vita orationis actus
putat in deum absolute refertur non utique est per-
fectus ac per consequens nec deo perfecte gratus
nisi ad dilectionem proximi usque ad inimicos et
usque ad indulgentiam offensarum si patenter ex-
tendat: de quo utique psalmus ait. **Omnia** consum-
mationis vidi sine latum mandatum tuum nimis.
Quia enim deus inuisibilis est: proximus autem
visibilis: quia etiam quidam actus diuini amo-
ris sepius habet nimis falsam similitudinem
puri et sinceris amoris quam habeat actus quo
quis ex corde iniurias parcat et amplectitur ini-
micos: idcirco vult deus quod veritas sui amo-
ris in homine visibili comprobetur qui tanquam dei
imago nobis proponitur loco eius et in quo sen-
sibilis et infallibilis probari potest si ho-
mo vere diligit deum saltem in illis actibus
qui sensibilibus nostre nature repugnare vi-
dentur.

Petitio sexta de triplici tempta-
tione. **Ca. vii.**

Secunda quidem malicia ne scilicet gra-
tiam et gloriam consequamur est ma-
licia pugne seu temptationis. **Et** h-
tinet rationem presentis. **Et** per hac
sexta petitio subinfertur cum dicitur. **Et** ne nos i-
ducas in temptationem. **Non** enim dicimus non per-
mittas nobis fieri temptationes: quod quidem
esset obdormitio virtutum atque euacuatio meri-
torum. **Hec** insuper poscimus: mitte nobis tem-
ptationes quod esset presumptio meritorum:
sed humiliter postulamus dicentes. **Et** ne nos
inducas in temptationem: hoc est si permittis nos
duci ad temptationem ut excitemur: non tamen
permittas per consensum induci ne sepemur. **Tri-**
plex siquidem est temptatio in qua petimus
nos non induci. **Prima** datur a carne. **Secunda** a dia-
bolo. **tertia** vero a mundo. **Prima** quidem da-

tur a propria carne. **Dupliciter** enim temptat ca-
ro. **Primo** retrahendo a bono. **secundo** incli-
nando ad malum. **Primo** quidem retrahendo a
bono. **Spiritus** enim de sua natura semper inclinat-
ur ad bonum: sed caro infecta illi continue ad-
uersatur. **Unde** apostolus **Rhoma. vii.** **Condelector**
legi dei secundum interiore hominem. **et.** **Et** **Sap.**
ix. scribitur. **Corpus** quod corrumpitur aggrauat
animam. **Et** grauis sit talis temptatio ostendit
Greg^o. cum inquit. **Natura** pestis efficacior sit
ad nocendum quam familiaris inimicus. **et.** **Secun-**
do autem temptat caro inclinando ad malum cum
semper inclinet et querat illecebras voluptatis
Et de hoc **Iaco. i. c.** inquit. **vnusquisque** tempta-
tur a concupiscentia sua. **Secunda** vero tempta-
tio datur a diabolo sicut. **i. canoⁿ. lue. v. c.** **pe-**
trus ait. **Aduersarius** vester diabolus t. l. r.
cir. q. q. de. c. re. f. in fide. **Dupliciter** enim nos
temptat aduersarius noster. **Primo** alliciendo.
secundo intricando. **Primo** quidem alliciendo et
maxime sub specie boni ut saltim curuetur mens
a rectitudine virtutis. **Uti. ij. Corinth.** **ij.** **apostolus**
ait. **Sathanas** transfiguratur se in angelum lu-
cis. **Secundo** autem intricando. **scilicet** ne mens que ce-
cidit a peccatis resurgat. **Idem** **Iob. xl.** scrip-
t. **Merui** testiculorum eius proplexi sunt. **Ter-**
tio quoque temptat mundus ad hoc in duplici
modo. **Primo** per aduersitatem. **secundo** per
prosperitatem: atque in decuplo plus per prosperita-
tem quam per aduersitatem. sicut psalmus ait. **Cadent**
alate tuo mille et decem milia a dextris tuis.
id est a prosperis tuis.

Petitio septima de triplici mo-
do liberationis a malo **Ca. viii.**

Tertia malicia tenet rationem futu-
ri. **Et** hec est malicia pene seu tri-
bulationis. **Et** per hac septima peti-
tio annotatur cum dicitur. **Sed** libera nos a malo.
Triplex autem a malo pene petimus liberari. **Primo**
ei petimus liberari per supportationem. **secundo** per con-
solationem. **tertio** per obliuionem. **Primo** enim
petimus liberari per supportationem a malo tri-
bulationis et pene. **Cum** enim dicat apostolus. **viii. c.**
ad Rhoma. **Et** diligentibus deum omnia coo-
perantur in bonum: hic est quod iustis omnia aduer-
sa per supportationem et patientiam conuertuntur
in bonum: propterea non oramus libera nos a
tribulatione et pene sed a malo: quia aduer-
sitates conuertuntur iustis ad gloriam et coronam
Letere nempe virtutes virtutis homines bo-
nis sed patientia virtutis eius malis. **Inc. ij. Co-**
rinth. **iiij.** **apostolus** ait. **Tribulationem** patimur
et sustinemus. **Secundo** per consolationem. **Uti**

Veria. vi. post cineres

ij. Corinth. j. ap[osto]lus de d[omi]no ait. Qui consolatur nos in omni tribulatione n[ost]ra. Et ibidem itez inquit. Sicut abundat passiones christi i nobis ita p[er] christu[m] abundat consolatio n[ost]ra. Et Bern[ardus]. Q[ui] abundat tribulatio n[ost]ra p[ro] do[m]i[n]o abundat consolatio n[ost]ra per eum. Tertio p[er] obliuione[m] que maxime ex sp[irit]ualibus consolationibus sequi solet. Hinc Proverb. xxxj. c. salomon ait. Date sinceram mercedem et vinu[m] his qui amaro sunt animo: bibant et obliuiscantur egestatis sue et doloris sui non recordentur amplius. Sp[irit]ualis nempe leticia denotata in vino: sic humana[m] mentem absorbet vt omnem egestatem atq[ue] dolorē que[m] in m[un]danis varietatibus et necessitatib[us] patit[ur] p[er] nihil reputet et illi faciet obliuisci. Atq[ue] verificat q[uo]d Joseph Gen. xxij. de se testat[ur] est di. Obluisci fecit me deus laboru[m] meoru[m]. In fine vero orationis d[omi]ne cōclusio subinferit. Amē in q[ui]bus est op[er]atio adimplerionis omniu[m] p[re]dicto[rum]. Et s[ecundu]m Hiero. est signaculu[m] d[omi]ne orationis. q[ui] concludendo dicamus Amen .i. fideliter ac vere fiant nobis g[ra]te postulate: vt p[er] eas conscendere mereamur ad gloriā sempiternam. In qua d[omi]nus iesus christus cuz p[re]z. s. l. vi. et regnat in. s. l. Amen.

Veria sexta post cineres de elemosyna. Sermo. vii.

Cautem faciente elemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Math. vi. Positis in p[re]cedentibus duob[us] operib[us] satisfactorijs. s. ieiunio et oratione: n[un]c x[ristus] merito subdi debet de tertio quod est elemosyna: q[ui] quidem p[ro] auaricia satisfacit: et p[er] hanc ordinant temp[or]alia bona ad corpus humanu[m] ex dilectionis amore. De ipsa igit[ur] d[omi]nus ait. Te aut[em] faciente elemosyna[m] ne. s. l. q. f. d. r. Sc[ilicet] c[on]tra Chrys[ostomum] per sup[er]abundantiā vel hyp[er]bolice locutus est d[omi]nus. q. d. Si possibile e[ss]et te et tuas manus latere op[er]u[m] tuu[m] conari deberes ad occultandū tibi et tue manus: ergo ex hoc optie exaggerat q[ui]ta diligentia et cautela sit op[er]u[m] bonu[m] omni humane glorie abscondendū. Nichilomin[us] p[ar]abolice designauit esse in homine duplicis intentionis aspectu[m]: vnus ē sinister aspiciens ad ista exteriora. secundus est dext[er] aspiciens ad eterna. Hi aut[em] vtriq[ue] manus cōparantur: quia sicut op[er]amur p[er] manum atq[ue] largimur dona: sic p[er] intentionem facim[us] regimus et largimur opa nostra. Innuere g[er]m[in]at

De elemosyna

tendit q[uo]d elemosyne opus et quecu[m]q[ue] alia opa virtuosa recta intentione incepta nullatenus retorquenda sunt ad intentionē sinistra[m]: imo totaliter abscondēda ab illa. Et ibi ostendit tertia religio sitas. s. largiendi elemosynam sine intentione corrupta. Circa quā tria consideremus. Primo elemosyne descriptionem. secūdo elemosyne cōditionē. tertio elemosyne gratificationē seu mutationē.

Articulus primus in quo per descriptionem quid sit elemosyna declaratur.

Primo em[er]si consideremus elemosyne descriptionē vel diffinitionem id ē. quid ē elemosyna. Solet a q[ui]busdā sic describi. Elemosyna ē opus in quo dat[ur] aliq[ui]d indigenti ex compassione p[ro]pter deum. Dicit[ur] em[er]si elemosyna ab eo quod est verbū grecū: et est idem q[uo]d misereor: cui[us] impatiu[m] ē elcysōn. i. miserere: a q[ui]bus eleos. id ē. misericōdia. et inde elemosyna. i. misericōdia. Et dicitur elemosyna ab ely q[uo]d est de[us] et moys[es] q[uo]d est aqua. quasi aqua dei. misericōdia aut[em] miseris necessaria est. Sicut em[er]si ex nature institutione quilibet miserā a se expellit in q[ui]ntu[m] potest: ita qui misericors est a primo suo miserā amouet illi subueniēdo et bona sua cōmunicādo. p[ro]pterea in descriptione dicit[ur] q[uo]d est opus in q[ui]bus aliquid dat[ur] indigenti ex cōpassione: nec t[ame]n talis cōmunicatio meritoria est nisi p[ro]pter diuinum amorē fiat. Vel clarius dici pot[est] q[uo]d in p[re]dicta descriptione tangunt[ur] quattuor que ad p[er]fectionē elemosyne requirunt[ur]. Primo itaq[ue] miserā que motiuū misericōdie est. idō ibi d[icitur] indigenti. Secundo misericōdia que nascitur in nobis ex miseria aliena: ideo addit[ur] ex compassione. Tertio effectus in releuando alienā miserā: p[ro]pterea subdit[ur] opus in q[ui]bus aliquid dat[ur]. Quarto est intentio recta in de[us] et h[oc] dat[ur] elemosyne rōnem merēdi. Talis it[em] diffinitio p[er]tinet ad elemosynā p[ur] significat ipsaz rem datam.

Articulus secundus de septem cōditionibus s[ecundu]m quas elemosyna debet dari.

Secūdo aut[em] circa elemosyne conditionem cōsiderandū est in dando exemplum Zachei qui Luc. x. ca. 19 ait ad d[omi]n[u]m. Ecce dimidiū bonoru[m] meoru[m] d[omi]ne do paup[er]ibus. In quib[us] sanctissimis verbis ponunt[ur] septē conditiones quas habere debet elemosyna vt grata sit d[omi]no. Pri-

ma cōditio est gratiositas ibi. ecce. secūda largitas ibi: dimidiū. tertia bonitas ibi: bonoz quarta pprietas ibi: meozū. quinta sinceritas ibi: dñe. sexta liberalitas ibi: do. septima pietas ibi: paupibus.

Quattuor reddunt elemosynam gratiosam: et q̄ in vita est danda. **Ca. j.**

Prima cōditio est gratiositas: propterea dicit: ecce. In quo quidem verbo ex quattuor lris composito inuit q̄ ad hoc q̄ elemosyna sit gratiosa quattuor communitates habere debet. Primo iocundū affectū. secundo hilare vultum. tertio suauē verbū. quarto p̄mptum effectum seu modū. Primo et̄m fieri debet elemosyna cū iocundo affectu: sicut. ij. Corin. ix. scriptū est. Nō ex tristitia aut ex necessitate: hilarē em̄ datorē diligit deus. Iterū q̄q̄ habet in canōn. sac. xv. di. due. Elemosyna que corporaliter datur si sine benigno cordō tribuitur om̄ino nō sufficit. Secūdo fieri d̄z cū hilari vultu. Unde Eccl. xxxv. In om̄i dato hilarē fac vultū tuū. Et. c. iij. Congregatiōi pauperū affabilē te facito. Tertio cum suauī verbo. Eccl. xvij. Nōne ardozem refrigēbit ros: sic et verbū melius q̄ datur. Quarto cū p̄mpto affectu seu mō. Ad b̄ Eccl. iij. Nō protrahas datū angustiati. Et Proverb. iij. Ne dicas amico tuo vadez cras dabo tibi cū statim dare possis. Et Job. xxxj. Si negaui paupi quod volebat et oculos vidue expectare feci. s. sicut faciunt quidā insensibiles et insensari qui paupibus p̄ elemosyna ad ostiū eorum accedentibus diu nihil respondēt: de mum dicunt vadas cū deo: Unde Sen. Nihil carius em̄ q̄ q̄ cū multis p̄cibus comparatur. Ita ergo quattuor faciunt elemosynam gratiosam. Et hec expr̄munt in b̄ termino Ecce. Sic etiā accipit Esa. xij. Ecce deus saluator meus: quia deus in mundū dñdēs et in elemosynam se nobis paupib⁹ donās b̄ predicta quattuor obseruauit. Hec quoq̄ quattuor obseruauit etiā quedā deuota mulier q̄ cum esset in ecclesia et missa cantaretur. ibide accessit ad eam paup quidā nudus frigore et algore grauit̄ cruciat⁹: pieq̄ sibi elemosynam postulauit: quē cum pia mulier asperisset: misericōdia mora cogitauit q̄ si iret domū p̄deret missam: si aut̄ missam expectaret paup algore cruciaret: et iocūdo affectu et hilari vultu illi dulciter ait. Dulcissime mi frater expe-

cta modicum atq̄ victa ar̄ta necessitate pauperis frigesctis cito ad angulum ecclesie p̄rexit clāq̄ sup̄plectilē exiit paupiq̄ i elemosynam hilariter dedit: missam quoq̄ in eodē passu quo illam cantari dimiserat reinuenit. **I**sta gratiositas venorata in Ecce inuit q̄ in vita elemosyna maxime fieri debet vt lumen ecclesie morientis pedes p̄cedat non sequatur. Nō sicut faciunt infantuli quidam q̄ de pane vel caseo seu pomo dum comedunt quod volunt demū fastiditi alteri donāt: vel tales similes sunt terreo vasculo in quo auari pueri recōdunt denarios quos hincinde coadunari possunt: de quo vase nisi frangatur: nequaq̄ extrahi valent: cōtra quos ps̄. ait. Ne timueris cum diues factus fuerit homo. et cū ml. fu. glo. do. ei⁹ qm̄ cum interierit nō su. oia neq̄ de. cum eo gloria eius. Et alibi dormierunt sompnū suum et nihil inueniunt om̄es viri di. in manib⁹ suis.

Quanta largitate debeat elemosyna dispensari. **Ca. ij.**

Secūda cōditio debet esse largitas scz in dando elemosynas: ideo s̄ dicitur dimidiū. Unde Tob. iij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue. Nam nunq̄ ex hoc aliquem ad paupertatem nisi forte ad voluntariam vidimus vel legimus deuenisse: quod ip̄e apostol⁹. ij. Corin. ix. testat̄ di. Qui parce seminat p̄ce et metet: et qui seminat in b̄dictionibus d̄ b̄n dictionibus et metet. Luc. quoq̄. vi. dñs ait. Om̄i petenti te tribue. Sicut ad l̄ am seruauit quidam deuotus dei: qui cū om̄ia dedisset amore christi et p̄pter obseruantiam hui⁹ p̄fecti consilij cū adhuc aliq̄ elemosynam postularent nihilq̄ ei remansisset proiecit se in manus poscentiū di. Cum iam nihil ad dandum remanseret: suscipite memetipsum: exēplo christi qui cū om̄ia nobis donauerit finaliter in cruce expansis brachijs nobis obtulit semetipsum. Unde Job. iij. Sic deus dilexit mundū vt filium suū vnigenitum daret. Sed mirabile quidē ē q̄ amplius communit̄er recipiunt in elemosynis mendicantes a paupibus q̄ a diuitibus: vt manifeste daret q̄ ip̄e diuicie insatiabilitatem et ariditātē in auarozū mentibus augmentant. Malum ytiq̄ signum arboris est: cum non fructificat iuxta aquam sicut alie in terra arida.

Quod et si pauperibus elemosyna non sit tribuenda de optimis

tamen dari debet de bonis non de noxijs atq; corruptis. **Ca. iij**

Quia conditio est bonitas q; pauperibus debet dari nō dicēdo optima sed bona: non corrupta neq; nocua. Et dicit subdit bonoz. **Uñ** Prouerb. c. iij. scriptū est. De pmitijs frugū tuarum da paupibus. Honorum etiam inquit: quia temporalia a deo creata bona bonis cooperant in bonum si de illis indigentib; subministrant. Aliter em̄ eisdem sunt ad ruinam sicut columpna nimio pondere p̄ssa ruat: sed idem pondus diuersis columpnis circumstantibus si cōmode dispenset stabit: sicut apostolus Gal. vj. c. ait. Alter alterius onera portate: et sic adimplebitis legem christi. Et intelligat q; diuitum onera que sunt diuitie et peccata: paupes quodāmodo ferre debent: atq; diuites pauperum obligantur infirmitates et necessitates sustentare. Sepe etiam humores supflui sunt ad hominis necessitate et substantia supflua sepius est causa peccati onis eterne.

Que de proprio elemosyna danda est q; impium sit distribuere aliena si certa sunt. **Ca. iij.**

Quarta conditio est p̄prietas. id ē. debet homo dare non de alieno sed de suo: deo subdit meorum. **Uñ** et se fecisse testat. Job. xxxj. c. dicens De vellerib; ouiu mearū calefactus est scilicet paup. Et Prouerb. iij. Honora dñm de tua substantia. s. nō de aliena. Et Eccl. xxxij. Immolans ex iniquo maculata est oblatio eius. Et sequitur. Qui offert sacrificium de substantia paupis quasi victimat filium in conspectu patris sui: quod exponit. j. q. j. c. nō est putanda. Unde dicit quātus etiā sit dolor patris p̄pendamus si in eius cōspectu filius victimet. Ex hoc facile cognoscit quātū apud deū dolor exasperat qñ ei sacrificiū de rapina tribuitur. Et iterū. xij. q. v. c. j. Nolite velle elemosynas facere de fenore et vsuris hoc est de certis: quia de incertis pōt elemosyna fieri. xij. q. v. c. qui habetis. et c. se. Et Irido. de rapinis ac omnibus alienis elemosynā facere non est miserationis officiū sed criminis pōt incrementum: eius quidē criminosis et criminis causa est: quia talis sibi ipsi occasionem p̄stat vt de peccato p̄ restitutionem exire non valeat. Unde talis elemosyna dicit aquilina seu etiam leonina: cōtra hoc. xij. q. v. p̄ totū. et.

de iur. iuran. etate. de deci. c. tua nobis. in fine. pōt tñ tantus excessus charitatis eē in dāte quod apud deum excusat si dat: non dico de rapina aut furto aut vsura: sed de substantia quā ad ipm nō p̄tinet dispensare. Sic accidit cuidam cōuerfo cisterciensi qui suas tunicas paupibus dabat cōtra voluntatem p̄lati sui: de quo cuz consuleret summus pontifex Alexander. dum ad pres gallie transiret respondit: tu cōuerse quocienscūq; tibi charitas suadet dat: tu abbas quociens eum inuenieris inobedientem da. i. verbera. In talib; tñ multū cauendum ē cum qñq; diabolus se trāffiguret in angelum lucis vt sub pretextu boni qñq; fiant mala.

Que recta intentione elemosyna dāda est et triplici genere hominum qui mala intentione dispensant elemosynas suas. et d̄ remuneratione eorum. **Ca. v.**

Quinta conditio est sinceritas. id est intentio recta p̄ deo. p̄pterea ad dicit dñe. q. d. p̄ amore tuo. In elemosyna em̄ pius pensat deus animum p̄m q; datū: sicut patet. xlij. di. c. qui escamus. Et Leuit. ij. Omne quod obtuleris dño absq; fermēto erit. **Uñ** ad Matth. vj. Cum facis elemosynā noli tuba canere ante te: sic hypocrite faciunt in synagogis et vicis vt honorent ab hominib;. Amen dico vobis receperit mercedem suā. In quib; verbis tres veritates circa elemosynā a dño declarant. In p̄ma nāq; dirigit intentionē. In secūda ostendit hypocritarū conditionē. In tertia addit eorum remunerationē. In p̄ma nāq; d̄ute nostrā dirigit intentionē. Cū facis elemosynā nō. tu. ca. ante te. Sunt nepe pleriq; qui canunt elemosynas suas tubas premittēdo an se: quidam vero secum. alij vero post se. P̄mi nēpe faciētes elemosynas canunt an se et alij sunt qui cum fastu et gloria distribuunt illas. Scdm em̄ Chrys. Tuba denotat omnē actū seu sermonē p̄ quē bonū opus iactāter magnificat et p̄dicat. Secūdi aut qui secū deferunt tubas sunt qui cum fastu pomposo et vano quibusdam diebus congregant p̄ elemosynis distribuendis multitudinem pauperum ante ostium suum. Tertij qui post se deferunt tubas sunt qui capellas et paramēta calices hospitalia et consilia in vita p̄ mortem statuunt fieri cum insignijs et armis suis aut cū scriptura vel sculptura in pariete scul-

pta seu depicta. Sed qui executor est talis intentionis vt ad plenum impleat illam: faciat depingi tubicinancium circulum circa arma siue circa lfas: vt quiltubarū premiū exāsiuit ipsarū abundantiorē copiā sortiant. S; q̄ rectius agere conaret cum talia fiant de impie acquisitis z maxime de certis sicut fieri aliqui solet. Suspendat in talibus sua ppria insignia seu arma que sunt pprie furiū z latronū patibulum vti iusticia poscit z ipse meref. Mira nempe infania mundane iniquitatis z vanitatis: vt nō solum velint peccare dum viuūt. sed etiā quodāmodo peccare conant postq̄ de hoc seculo decesserunt. Nec tñ vitupare p hoc intendimus elemosynas manifestas: cū Chrys. dicat. **Q**z sicut lampas accensa nō potest celari sic nec opus iusticie potest abscondi. **N**ō ergo est deo ingrata elemosyna que videtur: sed que ppterca fit vt videatur: cuius manifestissimū signū est talia insignia sc̄pturē pdicte z arma saltem p̄bent exemplū malū z habēt speciem mali. **I**n secunda equidem veritate ostēdit dñs hypocritarū conditionem. s. in elemosynis dandis. **E**t de h̄ subdit: sicut hypocrite faciunt in synagogis z in vicis vt honozificent ab hominibus. **D**upliciter nempe dolosa calliditate z simulatione hypocrite in elemosynis gratiam suam pcurant. **P**rimo in synagogis. s. vt videant a sapientibus z notabilib⁹ viris qui eis possint p̄bere credibile z validum testimoniū bone fame. **S**ecūdo in vicis. s. vt videant a turbis z sic apud omnes eorū bonitas publice. **E**t hoc nō ad gloriā dei nec ppter bonum exemplū. sed vt honozificent ab hominibus. **I**n tertia siquidem veritate subdit eorū remunerationem di. **A**men dico vobis receperunt mercedem suam. i. fumosam culpā sibi debitā: suā inquit nō dei. q. d. velit. **S**ufficit eis q̄ habent illam gratiam quam finaliter omnes suo ope questerunt z seipsos indignos dei gloria iudicauerūt. **E**t his igiſ patet q̄ta sinceritate z rectitudine in elemosynis ad deum est intentio virigenda. **S**ūt tñ pleriq̄ qui ex quadam importunitate coacti elemosynas pauperibus porrigunt. **D**e quibus Aug⁹. super ps. ait. **Q**ui dat vt careat tedio interpellātis nō vt reficiat viscera indigentis z rem z meritum pdit. nullum etenim mun⁹ deo plene ē ḡtum nisi ex amore procedat. **N**on pōt panis ad cibū placere nisi fuerit igne decoct⁹. **U**nō j. Corin. h. xiiij. ap̄s ait. **S**i distribuero omnes facultates meas in cibos pauperū. cha-

ritatem aut nō habuero nihil mihi pdest. **P**esent ergo auari elemosynas pauperibus impie denegantes q̄o darēt in necessitatis articulo primo vel dño ppriam aiām siue vitāz q̄n p deo nolunt sincere impendere modicā elemosynam.

Qz elemosyna danda est libere nō vendenda. **C**a. vi.

Sexta conditio est liberalitas quia libere pauperibus impendere elemosynas debet: ideo subdit: do nō dicit vendo: sicut quidā q̄nq̄ faciūt z maxime mulieres quedā que q̄busdā pauperibus feminis elemosynas ideo porrigūt: vt demū in quibusdā seruitijs remunerentur z iaz in p̄senti receperūt mercedem suā. **S**ed audiat quelibet talis quod ei **Eccl. xix. c.** ait **S**up humilē animo fortior esto: z p elemosyna nō trahas illum. s. ad seruitiū tuū. ppter ea **Luc. x.** ait dñs. **C**um facis cōuiuium voca paupes z debiles claudos z cecos z beatus eris: q̄m nō habent tibi retribuere: retribuēt enim tibi in retributione iustorū. **E**t iterū **Ps. lii.** de clementia ait. **N**ihil est venali miscōia turpius.

Qz pauperis indigentia atq̄ pietas mouere debet ad elemosynas largiendum: et de duob⁹ erroribus elemosynas dispensantium. **C**a. vii.

Septima conditio est pietas. id ē. ppter pietatē ex pauperis necessitate mouentē: ideo subdit pauperibus: **U**nde **Bern.** **I**n vase vacuo liqrē elemosyne fundite. **I**n implendo. **iiij. Regū iiij.** **C**asa vacua p̄cepit helyseus impleri non pauca. **E**t **Greg⁹** in moral. **I**niuriā facit oris stillam proijciens in mari. **E**t **Eccl. lviij. sc̄p. ē** **C**um effuderis esurienti animā tuā z animam afflictam repleueris: tunc oriet in tenebris lux tua. **E**t iterum eodē. **c.** **F**range esurienti panē tuū: z egenos vagosq̄ induci domum tuā: cū videri nudū op̄i eum: z carnem tuam ne despexeris. **N**ō enim est dāda elemosyna nisi indigenti. **E**xemplo nature q̄ corporibus mēbris p̄m eorū necessitatem distribu: it cibū: terre quoq̄ sitienti aqua utilis est: nō sitienti dampnosa. **I**n hoc tñ multi dupliciter errant. **N**am quidā sunt in elemosynis dandis inconsiderati: quidā autem curiosi. **Q**uāmo enim sunt quidam in dandis elemosynis i

Sabbato p^o cineres Quare aduersa datur iu.

cōsiderati: qđ plerūq; ex vicio simplicitatē ha-
bet originem. Nō omni q̄storiz trutanno ac ri-
baldo elemosyna danda ē. **Uñ Eccl. xij.** Da
iustoz ne dederis pctōzi. s. ad fomentū pecca-
ti. Sūt em̄ quidā qui questozū exercent offici-
um: z in tabernis atq; alijs inhonesti loci con-
uersantes turpitudinis ostēdūt exempluz: q̄
quos ex de pe. z re. c. cum ex eo. imo sicut. v.
q. v. c. nō om̄is. scrip. ē. **Meli^o** cū seueritate
diligere: q̄ cū benignitate decipe: vtili^o esuri-
enti panis tollit si de cibo secur^o iusticiam ne-
gligebat q̄ esurienti panis frangitur: vt iu-
sticie seduct^o acquiescat: z q̄ freneticū ligat et
qui litargicū excitat: ambob^o molestus: am-
bos amat. **Sunt** quidā similes cuidam iocū-
latozi: qui licz a suo cōfessore de talibus mo-
neret: tñ ad mortem veniēs voluit dimittere
dñio ciuitatis z ep̄o diuiti atq; stipēdarijs di.
Vos religiosi z sacerdotes dicitis q̄ debem^o
dñm imitari: sic ergo volo facere sic de^o q̄ sua
diuitib^o z potentib^o donat. **Meritor** etenim
prudens pecunia sua in certo tempe egens:
nō cōmodat illā homini qui ad nūdinas nō
est venturus: nec aduocato damus salariuz
quē cōtra nos expectam^o esse cōtrariuz. **Sic**
nec passim om̄ib^o impijs ē elemosyna largiē-
da nisi in extrema necessitate. **lxxxvi. di. pasce**
Secūdo sunt qđaz in dandis elemosynis cu-
riofsi quod cōmuniter ex auaricia pcedere so-
let: nec volunt elemosynā dare sub p̄textu bñ
locandi eā nisi videant paupem iam semine-
cem. q. velint ei duplex bñficiū dependere et
vite remissionem z elemosyne subuentionē.
Tanta etiā diligentia volunt quidā suas ele-
mosynas dependere tñ modo iustis: vt ante
voluerint in paupem mirabilia videre q̄ ele-
mosynam dare. cōtra quos di. xli. c. quiesca-
mus. **Joh. lxxxv. ait.** Quiescam^o ab hac ab-
surda curiositate z diabolica z pemptoria. **Et**
sequit. **Si** p nutrimento postular: nō in his ex-
animes quō abraam se hospitalē circa om̄es
ostendebat. **Si** scrutator esset circa refugien-
tes ad se: nunq; angelos hospicio recepisset.
Fortassis em̄ nō putasset eos angelos sed cū
reliquis repellēt: sed qm̄ om̄es recipiebat: re-
cepit z angelos. **Noli** em̄ ex vita eozū quos
suscipis mercedem: tibi tributur^o est de^o: sed
ex voluntate et honorificētia multa ex miseri-
cordia ex bonitate. **Unde** glosa. in p̄dicto. c.
quiescamus ait. **Q̄** quicūq; quis elemosynā
pent p nutrimento: tūc semp z indistincte est
elemosyna danda. j. q. ij. c. q̄ pio. z. xi. q. iij. q̄
niam. **Si** aut nō possum^o om̄ib^o sufficere: tūc
dandū ē poti^o bono q̄ malo: z cōsanguineo

q̄ extraneo z sic de singulis sicut alibi patet.
Et fm hoc intelligendū est qđ dñs ait. **Desu-**
det elemosyna in manu tua donec inuenias
iustū cui des. **Et** **Lam. ij.** Ordinauit i me cha-
ritatem. **Et** id qđ scribit. **lxxxvi. di. non satis.**

Articulus tertius de duobus ex quib^o elemosyna suscipit gra- tie et meriti incrementum.

Tertio principaliter p̄siderem^o gra-
tificationē seu mutationē. **Elemo-**
syna em̄ ex duob^o suscipit meriti z
gratie incrementū. **Primo** videt^o
ex affectu interiori. scđo ex dato exteriori. **Prī-**
mo quidē ex affectu interiori. s. dantis: et sic
respectu p̄mij essentialis efficacia elemosyne
magis pensat^o ex affectu feruenti dantis q̄ ex
dato: sed respectu p̄mij accidentalitatis: vt remis-
sionis pene vel alicui^o h̄mōi magis pensatur
elemosyne efficacia ex magnitudine dati: nisi
ex pte altera intentio volūtatit magnitudini
exterioris dati p̄ponderet. **Pōt** em̄ tam intē-
sa voluntas z affectio feruens esse in dando q̄
nō tñ om̄em absorbet reatum: verūctiam tot
tam penā: sicut de cōtritione doctores tenēt.
Secundo elemosyna suscipit meriti incremē-
tum ex dato exteriori. i. ex pte ip̄am elemosy-
nam recipientis: in q̄stū obligat ad oranduz
p̄ illo qui elemosynā dedit: z maior efficacia i
maiori dato existit i q̄stū p̄ h̄ ples z magi debi-
tiores efficiūt. **Sz** de^o q̄ duo sint eq̄les i cha-
ritate: elas faciāt eq̄les: s. alē cū ḡuaminc: alē
x̄o cū hylaritate: q̄s hoz magi mereūt q̄stū ad
dimissionē pene. **Dicēdū** q̄ si ḡuamē illū p̄ce-
dit ex radice auaricie vel ex reliquijs ei^o: nō
est ex hoc magi satisfactoria sed minus: quia
procedit ex peccati radice ex qua nō debet cō-
modū reportare. **Si** pueniat ex radice cōple-
xionis pprie magis est satisfactoria z merito-
ria q̄stū ad dimissionē pene cū sit magi pena-
lis. **Si** aut obijciat illud. **ij. Corinth. ix.** hyla-
rem datorē diligit de^o. **Dicēdū** q̄ h̄ intelligit^o
de dilectiōe q̄ de^o eū remunerat in p̄nti dans
aliqd gaudiū sp̄iale qđ nō h̄z q̄ dat cū graua
mine: **Uñ** dici pōt q̄ hylaris sumit^o ibi p volū-
tarioz spontaneo: sic etiā innuit aplus. **Non**
em̄ inculpat colericus si nō pōt leuiter ieu-
nare: sic nec melancolic^o si nō pōt leuiter z hy-
larit dare. **h̄** **Guilhel. de milirona.** **Ex** p̄dictis
igif p̄tz z qđ sit elemosynaz quō dāda sit atq;
ex qđ^o mai^o suscipiat meriti incrementū: vt quibz
aict ad elemosynas largiēdas: p̄ q̄s z in p̄nti
psequat gram z in suo ḡliaz. **Ad** quā nos p̄-
ducat magn^o elemosynari^o iesus xp̄us. **Qui**

cū p̄re z sp̄sc̄o uiuit z regnat in .s. se. Amen.
Sabbato post cineres quare
aduersa dantur iustis multis ra
tiōib⁹ demonstratur. Ser. viij.

Sat nauis in

medio mari. **Matth. vi.** **3a**
in p̄cedētib⁹ s̄mōib⁹ tribus
opib⁹ satisfactorijs. s. ieiunio
orone z elemosyna declara
tis ad rēptationē z p̄batōz. s. vtrū talia in x̄a
charitate s̄nt appropinquandū est. **3pa** nēpe
mūdi aduersa clari⁹ manifestant si iustozum
opa in veritate s̄nt. **Iuxta illud Jac. j.** Pati
enna op⁹ p̄fectū habet: q̄d in aplis ip̄e d̄nis eti
am monstrauit exp̄ientia: s̄c̄ ad s̄ram p̄posi
tum x̄bū ondit cum dicit. **Erat nauis in me
dio mari.** **Mozaliter** t̄m p̄ mare amarū z flu
ctuationib⁹ plenū: status aduersitat̄ z ama
ritudinis demonstrat. **In hoc fluctuat:** sed nō
perit nauis humane mentis: dū iust⁹ tribula
tionib⁹ agitaf. **In hac aut̄ nauī sunt discipu
li. i.** disciplinati affectus: q̄ nō p̄ verā peniten
tiam in trib⁹ p̄cedētib⁹ opibus mūdānā vera
citer despererūt: q̄ ip̄a patiens aduersozū to
lerantia manifestat. **Et in h̄ oriz̄ q̄rta religio
sitas que d̄r religio sitas patiēdi:** sine q̄ nemo
adult⁹ saluari p̄t. **Uñ apls. x. c. ad Iheb. in
quit.** Patiētia vobis necessaria ē. qz vti p̄s. te
stat. **Mirabiles elatiōes maris:** sed sperādū
in d̄no. **Mirabilis in aliis d̄nis:** testimonia ei⁹
credibilia facta sunt nimis. **Sed forte miran
tur quidā quare de⁹ nauē h̄ ē iustos in mari
p̄sentis seculi p̄mittit tot fluctib⁹: tot calami
tatib⁹: ac tot tribulatiōib⁹ agitari? Ad q̄d di
cendū q̄ talia adūsa eis dant. **Primo** p̄ reme
dio medicinali. sc̄do p̄ succursu spiritalia.
li. tertio p̄ dono diuinali.**

**Articulus prim⁹ q̄ iustis ad
uersa dantur pro triplici medici
na vt sequitur.**

Primo q̄dē dāt p̄ remedio medicinali
vñ formāt tres triplicate rōnes. **1a**
dāt p̄mo p̄ medicina purgatiua. sc̄do
p̄ medicina p̄suatiua. t̄t̄o p̄ medicina p̄solidatiua.

**Q̄z aduersa in hoib⁹ iustis
purgātur tria. Ca. j.**

Primo inq̄s dāt p̄ medicina purgatiua
**Uñ i triplici rōe adūsa dāt s̄m q̄ tria
in nob̄ idigēt purgatiōe. s. vt purgenē
Pr̄o offēnsiōes. sc̄do affectiōes. t̄t̄o p̄suetu**

dines. **Pr̄o** dāt ad purgādū offēnsiōes: q̄s i
q̄ tā innocēs ē vt absq̄ crimie uiuat vi. **Ioh.
j. Ioh. j.** **Si dixerim⁹ qz p̄ctm̄ nō habem⁹: ip̄i
nos seducim⁹ z x̄tras in nob̄ nō ē.** **Insup. i.** si
forte mortalib⁹ culpīs q̄dā in p̄nti nō s̄nt a
stricti: fūest t̄m in eis in p̄terito irretiti: p̄p̄lea
merito indigēt emēdari atqz purgari. **iō Ihe
ro. ait.** **Radix p̄cti sine ignē tornētū p̄sumi s̄
p̄t.** **Et Greg⁹. in q̄r.** **Q̄d** luna ferro: fornar au
ro: flagella grano: h̄ facit tribulatio iusto. **Sic
cut nouacula pili sup̄flua de corpe amouētur
z acutis pectinib⁹ purgant: lane z capita a se
cib⁹ suis z p̄āni acrimonia saponis: z luxurio
aut fullonū herbis mūdari solēt: sic iustozum
mētes a tribulationib⁹ tolerat. vñ **Malach.
iij. de d̄no ait.** **Sedebit** p̄lās z emūdās argē
tū z purgabit filios leui: q̄ iterpraf assūpt⁹. s.
ad iusticie statū. i. viros x̄tuolos z iustos. **Se
cūdo** dant ad purgādū affectiōes: q̄b⁹ sepi⁹
mēs mūdānis z tāstozijs iheret. s. i t̄pali gau
dio: dolore: spe: timore: odio z d̄siderio. **Uñ
s̄m sniam salomōis Proū. xxij.** **Ecce** deriso
rē z exibit cū eo iurgū cessabūtqz cause z stu
melie. **Ite** s̄c̄ sarclō sp̄inez nocue herbe euel
lunt de satis: sic radicales affectiōes aiaz cor
rūpētes de mētib⁹ iustozū tribulatiōib⁹ extir
pant. vñ. p̄s. **Argētū. s. igne** tribulatiōis exa
minatū: terre hoc ē in terrea affectiōe: purga
tū septuplū p̄p̄ p̄dictas septē affectiōes: ne
sc̄z iusti s̄nt sic corū q̄ nō redijt ad noe in arcā
Gen. viij. vñ Greg⁹. **Qui** in p̄nti q̄sita felici
tate iuenit: auctorē q̄ eā tribuit nō req̄rit. **Et
Proū. xx.** **Liuz** vulneris absterget mala et
plage in interiorib⁹ v̄ct̄i. **Tertio** dantur ad
purgandū malas p̄suetudines z malos ha
bit⁹ sepe iueteratos in nobis. vñ **Apoē. vij. d̄
talib⁹ sc̄p. ē.** **Hi** sunt q̄ venērūt magna tribu
latione: z lauerūt st̄o. suas: z dealbauerūt eas i
sanguie agni: q̄ meritorias facit i eis habitas
passiones: ablatas habitib⁹ z p̄suetudib⁹ mal.**

**Aduersa propter tria p̄seruat
iustos. Ca. ij.**

Secūdo dant iustis adūsa p̄ medi
cina p̄suatiua. **Et** hoc iterū ex tri
plici causa. **Primo** qz remouēt pec
candi occasiōes. sc̄do qz dant men
tales occupationes. tertio qz sunt iustozū de
fensiōes. **Pr̄o** em̄ adūsitates remouēt peccā
di occasiōes. **Sic** etiā abstinentiā z dietā tenē
ab idigētib⁹ p̄suat: z p̄ cōis a morbis q̄ ex i
digestione generant: sic paup̄tas: infirmitas
z quecunqz alia temporalis aduersitas pre
seruat a culpīs: que venire solēt ex p̄sperita

Sabbato p^o cineres Quare aduersa datur iu.

te magnificentiarū delictarū diuiciarū z con-
similiū. Unde mens in tribulatione posita ē
locus ille aridus. de quo **Matth. xij.** Cū im-
mundus spiritus exierit ab homine: vadit p
loca arida querens requiem: z nō inuenit. At
ecōtra de eodem imundo spiritu: z loco eius
dicit **Job. xl.** Sub ymbra dormit i secreto ca-
lami in locis humentib^o. Secundo dat men-
tales occupationes ne. s. mens noxia cogitā-
do ruat. **Ido** scribitur **Eccī. xj.** Malicia. i. af-
flictio vnius hore obliuionē facit luxurie ma-
xime. Ad hoc ponit **hierō.** in epistola ad ru-
sticū exemplum de quodam iuvene di. **Q** i
quodam cenobio quidam adolescens nulla
opis magnitudine flagrantiam poterat car-
nis extinguere: vnde cum piclitantem pater
monasterij vidēs hac arte seruauit imperās
cuidam viro graui: vt cum iurgijs atq; con-
uictijs misectaretur: z post irrogatam iniuriā
prius veniret ad querimonias: vocati testes
pro eo loquebant qui contumeliam fecerat.
Solus pater monasterij defensionem oppo-
nebat: ne abundanti tristitia frat absorberet
ita annus decursus est. Quo expleto inter-
rogatus adolescens sup cogitationibus p̄sti-
nis rīdet. Pater viuere me non licet: z forni-
cari licebit z p consequens sic euasit. Tertio
sunt iustorum defensiones. Est em̄ tribulatio
sicut fossatum muniēs castrum mentis a sup-
bia z a ceteris peccatis que a prosperitate se-
quunt. Unde **Exod. xiiij.** Aque erāt filijs isrl
p muro a dextris. i. a p̄speris: a quibus plu-
rimi submerguntur. Est etiam sicut alt^o mu-
rus z fortis p̄seruans a p̄cipitio: z ab hostili
impetu inimicorum. i. alijs z ceterorum viti-
orum concussione. Est insup sicut sepes mu-
niens ortum mentis maxime ab auaricie cul-
pa. Unde **Dee. ij.** Sepia viam tuam spinis
id ē. detractationibus z murmuratiōib^o atq;
blasphemijs p̄tra te factis.

**Propter tria iusti p aduersa i
gratjs et virtutibus confirman-
tur. Ca. iij.**

Tertio danf aduersa iustis p medi-
cina consolidatiua. Consolidatur
em̄ mēs humana p aduersa in ac-
quiritis gratijs atq; bonis maxie
ppter tria. Primo ppter recollectionem. se-
cundo ppter roborationem. tertio ppter ex-
pulsionem. Primo ppter recollectionē. Nā
virtus interior mētis: dum a suo cōtrario ex-
terius puocare se sentit: mox etiam cum sopi-
ta omnes spūs vires in seipsam resumit: sicut

expimento certissimo patz q ignis nō tactus
nec ylo vento pulsatus cito deficit p seipsum
sed econtra aliqua cōtrarietate sicut folibus
artatus omes vires suas recolligit in seipm.
Sic terra frigore coartata in hyeme calozē re-
colligit intra se. Et humanus stomachus ex
frigore in hyeme naturalē calozem ad seipm
attrahit. In disputationibus insup graui ar-
gumento obiecto omes intelligentie vires i
mente recolligunt. z fortius virtus in infir-
mitate perficitur. Secundo consolidat p: o-
pter roborationē. Et tribulationibus enim
mens forti^o roborat: quod sequit ex p̄dictis
Nam ignis competenti vento pulsar^o in ma-
iorem erigitur flāmā fortiusq; figurat z inca-
lescit. Sicut etiā patet de terraz stomacho fri-
gore coartatis. Propterea **Sen. li. de puidē-
tia** ait. Non est arbor magna neq; fortis: nisi
quā frequēs ventus incurfat. Ipsa em̄ vera
tione constringitur: z radices celsius figit. Et
Greg^o. Electozū desideria dum premunt ad
uersitate crescunt: sic ignis statu p̄mitur vt cō-
ualescat: z vñ extingui credit roborat. Tertio
cōsolidatur ppter expulsionē cōtrarij sui: qd
etiam ex duob^o p̄dictis facile conspicitur scq;
Nam lateres igne decocti ictibus non tā fa-
cile cedunt sicut crudi. Tyrones nempe p
p̄liozum exercitia fiunt milites strenui z discre-
ti: scholastici qd; disputadoz nodosa sophis-
mata dissoluedo: fiunt magis ad resistendū
contrarijs p̄mpti. Subnatorē in tempesta-
te in acie milite intelligas: sic iustis calamitas
virtutis est occasio nō ruine.

**Articulus secundus p aduer-
sa nepe tripliciter domin^o succur-
rit iustis.**

Secundo danf aduersa iustis p suc-
cursu spiritali. vñ trahunt alie
tres triplicate rōnes. Nam datur
eis adūsa ad tria. P̄rio ad eos exci-
tandū. scdo ad eos illuminandū. tertio ad eos
conseruandum.

**Quo cum aduersitatib^o de^o pro-
pter tria excitat iustos. Ca. ij.**

Primo qdē iusti adūsa danf ad eos ex-
citandū: z h maxie p̄p̄ tria. P̄rio vt vi-
uāt antēn^o. scdo vt clamēt affectuosi^o
tū vt ipetrēt copiosi^o. P̄rio vt viuāt artēn^o.
Sepe etem̄ sicut iust^o qdā opa iusticie exercēs
z q̄si oia detestāda delinquēs sibi ipsi qdāmō
sufficere arbitretur: z quodam pigricie lom-
pno torpescēs talētū grē ad lucrū sibi p̄cessū

in terra reponat: vt dicit **Matth. xv.** Tale autē dñs tribulationes pugno pcutiens in latere p apostolum ait **Eph. v.** Surge qui dormis. In hui⁹ mysteriū **Act. xij.** dum dormiret in carcere **Petrus.** Ecce angelus dñi astitit pcuttoq; latere petri excitauit eum dicens **Surge velocit.** Angeliq; suasu herodis vincula ⁊ carcerē dereliquit. Sic moralit̄ percutitur iustus laboribus ⁊ erumpnis vt abijciatur vincula negligentie ⁊ relinquat carcerem pigricie ⁊ torporis. Secundo vt clamant affectuosus ⁊ inuocent. s. auxilium saluatoris. **Unde Aug.** Premunt iusti in ecclia: vt pressi clamēt: clamantes exaudiant: exauditi glorificent deum. **Tria** vtiq; sunt que faciūt auxiliūz fortiter inuocare. **Accensus ignis** i domo subintrans: atq; in nauī: ⁊ tempestas vebemens in mari. **Unde Matth. viij.** clamāt discipuli dicentes. **Dñe** salua nos perimus. Sic nempe ignis afflictionū ⁊ aque tribulationum: insup ⁊ tempestates psecutionuz iustos torpentes excitant ad affectuosum clamorem. **Et tunc** quippe vt testat̄ ps̄. **Prope ē dñs** omnibus inuocantibus eum in veritate. **Tertio** vt impetrent copiosius. **Ex** duobus quippe que nuperrime dicta sūt. s. qz mēs vigilat attentius ⁊ inuocat feruentius. necesse est qd aptior fiat ad gratiā acceptandam: ⁊ copiosius impetrandam. ideo in psona dñi ait ps̄. **Inuocabit me et ego exaudiam eum** cuz ipso sum in tribulatione teripiam eum ⁊ glorificabo eum.

Q cum aduersis de tribus illuminantur iusti. **Ca. scdm.**

Secundo dantur aduersa iustis ad illuminandum. **Tripliter** namq; illuminat̄ mens expurgata aduſitate. **Primo** vici ad cognitionem sui. **secundo** ad cognitionem dei. **tertio** ad cognitionem mūdi. **Primo** illuminat̄ ad cognitionem sui. **Solent** nempe homines mēte alienati ligari atq; in plantis pedū cōtundi: vt p dolore corpis redeat sensus mentis. Sic vtiq; qui a sui cognitione alienati sunt: a deo p flagella ad seipos recognoscendum misericorditer coartant: ictibus catuli cogunt. atq; docent̄ stare: ⁊ equi ⁊ boues compositē ire. **Sic** filius prodigus **Luc. v.** ad seipm reuſus est. **Quis** inq; puer nisi flagell ⁊ virga abijciat stulticiam suam: sicut **Prover. xxij.** scriptū ē **Stulticia** colligata est in corde pueri: sed virga disciplic fugabit illā. **Sic** vtiq; stulta ignorantia sui: nō nisi flagelloz disciplina fuga-

tur. **Unde** **Apoē. iij.** domin⁹ suadet iusto dñ. **Unge** collirio oculos tuos vt videas. **Collirium** quippe ex quodam puluere atq; medicinali aqua permixta: oculisq; apposita sua a crimoniam albuginē oculozū abstergit. **Quid** per collirium quo iniungendi sunt oculi corporales: nisi tribulatio qua iniungendi sunt p patientem mansuetudinem oculi spirituales: vt recognoscat homo peccata sua. **Nam** fm **Gregl.** oculos quos culpa claudit: pena aperit. **Secundo** per aduersitates mens iusti illuminatur ad cognitionē dei. **Unde** **Esa. xxvij.** **Sola** vexatio dabit̄ intellectum auiditui. **Tribulatio** vtiq; est illud amarū fel quo oculi tobie. id ē. viri iusti ad dei cognitiones fuerunt illuminati. **Tobie. xi.** **Unde** **Judic. ij.** scriptum est. **Ite** sunt gentes quas dimisit dominus in terra promissionis: vt p has erudiret israelem. s. ad dei cognitionem. **Uti** de habitis tribulationibus. i. humiliationis regratians dño propheta ait. **Bonum** mihi quia humiliasti me: vt discas iustificationes tuas. id ē. voluntates tuas iustificantes animas. **Tertio** p aduersa anima iusti illuminatur ad cognitionem mundi. **Ex** forti nāq; nubium cōcussione coruscato in aere generat̄. **Unde** etiam in noctis tenebris circumstantis pericula subito lumine demonstrantur. **Sic** ex tribulationum quassatione mūd⁹ iste plenus periculis ⁊ laqueis ⁊ malignitaribus potest cerni atq; cognosci. **Qz** verum est qd scribitur. **j. Job. v.** **Mundus** totus in maligno positus est. **Propterea. j. Job. ij.** omnibus cōsulit apostolica veritas di. **Polite** diligē mūdum: nec ea que in mundo sunt. **Et** in eodē c. rationem assignans ait. **Quia** mund⁹ transit ⁊ cōcupiscentia eius: quod intelligēs apostolus ad **Phil. ij.** ait. **Omnia** arbitratus sum vt stercorea.

Q p aduersitates iusti tripliciter cōseruantur. **Ca. iij.**

Tertio datur iustis aduersa ad cōseruandum. **Cōseruantur** enim grate virtutes ⁊ merita acquisita **triplici** ex causa per aduersa. **Primo** videlicet ex laborioso lucro. **secundo** ex amozoso stimulo. **tertio** ex gratioso adiutorio. **Primo** quidem grate virtutes ⁊ merita cōseruantur ex laborioso lucro. **Notabili** qd dem animaduersione pensandum est qd altiora dona nequaq; cōseruari solent accepta si absq; erumpnoso labore fuerint acq̄sita: sic experientia in scriptura sacra apertius mani-

Sabbato p^o cineres Quare aduersa datur iu.

festat. unde em luciferum a tanta altitudine gratie cernimus cecidisse: nisi quia tanta dona absq; labore adeptus est. Et de hoc Esa. xliij. c. interrogat eum quodammodo di. Quo modo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris? Unde adam et eua: ecclie pastor a dno constitutus: et alij plures p. prospera aut. p. tempore reliquerunt deum: nisi quia absq; sudoribus et erumpnis adepti sunt alioz dona largitatis diuine vt discat quilibet nostrum de acceptis gratijs exultare in domino cum tremore. Et si sine labore accepit dona possideat illa cu magno timore. Secundo conseruantur predicta bona ex amozoso stimulo. Magna nempe et mirabilis et omni acceptioe digna est miscdia dei: que p. malos quadoq; corra iustos duras et grauas infamias suscitare pmittit: vt p. aquam infamie vinu nimis gratiosi nominis temperetur: ne iusti mens incurat spiritalē ebrietatē. unde deuiare habeat a vero lumine virtutis: quod quidē moral' Greg^o. elegantissime scribit. vj. q. j. sunt pleriq; .xv. vbi ait. Sunt plurimi qui vitā bonorum fortasse amplius q; debent laudant: et ne aliqua elatio de laude subrepat permittit deus malos in obtreccationem et oburgationem prumpere: vt si qua culpa ab ore laudantium in corde nascitur: ab ore vituperantium suffocet. hec ille. Magnū ergo periculum est laudari: quia tales laudationes homines precipitant in ruinā. Amplectēdi sunt em qui nos blasphemant vitupant et rephendunt: quia ne ruamus vtiq; nos sustentant. Unde in vitis patrū quidā de senioribus ait. Nisi velauerit pastor oculos animalis molētis ad molam vertit se animal: et comedit labores suos: sic deus pmittit nobis insurgere diffamatores et validas tribulationes q; oculos nostre mentis obnubilēt ne bona q; operamur videntes erigamur in supbiam: pda musq; lucrum nostrorum laboriosorum sudorum. Tertio etiam conseruantur predicta bona ex gratioso adiutorio. i. in tribulatioe dato. Tribulatio em hominē volentem saluari quasi cogit eum: vt nō solum pugnet p. virtute contra quā temptatur et angustiat. verū etiam vt querat auxilium nō solum dei sed etiam seruatorū eius. Interim misericors deus tribulatis oratione multorum in auxilium ppe est: sicut ps. testat di. Juxta est dominus his qui tribulato sunt corde et humiles spiritu saluabit. Et iterum Greg^o. inquit. Nisi ps. p. tribulationē melius se seruari sci-

ret nō diceret. Proba me domine et tēpta me.

Articulus tertius q; p aduersitates iustis datur a do tria dona

Quarto dantur aduersa iustis p dono diuinali. Triplex siquidē donum donatur parentibus iusti cū eis aduersa dantur. Primum est donum conformitatis. secundum est donum suauitatis. tertium est donū iocūditatis.

Quod triplex donum conformitatis cum christo prestant aduersa. Ca. j.

Primum autem est donum conformitatis. In quo quidē dono ostēditur q; aduersa cum dantur iusti tripliciter sunt signa cōformatōis

cum dno iesu christo: Primo quia sunt signa imitationis. secūdo sunt signa associationis. tertio sunt signa vniōis seu pfectionis. Primo sunt signa imitationis hoc est q; iust' seqtur christum. Quz em christus sit caput iustorum. Juxta aplm Ep^h. v. Caput ecclie ē xps. Quo em graditur caput debet et membra sequi: teste etem Luc. xliij. c. Pro nobis redimendis oportuit pati christum et ita intrare i gloriā suam. Decens vtiq; est membra ei⁹ qui sunt iusti per passionū tolerantiam suo capiti conformari: quia vt ipse dñs Luc. vj. c. attestatur. Non est discipulus super magistrum: nec seruus maior domino suo: si me psecuti sunt et vos persequentur. Secūdo sūt signa associationis. Unde aplus. ij. Corintl. j. ait. Sicut socij passionum estis: sic et consolationis eritis. Magnū quippe preconiu est iustorum conformes fieri imagini filij dei et portare insignia christi que sunt tribulationes atq; aduersa. Tertio sunt signa perfectionis seu vniōis. Unde dominus Luc. vj. ait. Perfectus erit ois si sit sic mgr ei⁹ q; pass⁹ ē vsq; ad mortē: mortē autē crud: sic Phil. ij. c. ait apostol⁹.

Quod tres suauitates p aduersa acquirunt iusti. Ca. ij.

Recūdu ē donū suauitatis. In adūsis em dā iusti saporosus gust⁹: sapidus q; affect⁹ et pur⁹ ad triplicia dona: sic sc⁹. ē. Ex mali gustu fit dulci⁹ oē bonū. Primo ad bona temporalia. secūdo ad bona corpalia. tertio ad bona spūalia. Primo em fm deum dulcius sapiunt per aduersa tpalia

unt in hora mortis agem⁹. Septima e religio sitas cofitens: vbi cofessiois pparatio discretio z integratio ostendit. Octava est religio sitas regulas: vbi demonstrabit perfectio sacre religionis.

De honore et cultu dei: seu sanctissime trinitatis. Et primo ponuntur tria credibilia fundamenta necessaria ad salutem. Ser. ix.

Primo pro pma religiositate q honorans nuncupat: dñs ait. **Dñm deũ tuũ adorabis z illi soli seruies.** Iterũ vbi supra. **Ad cui⁹ intelligentiã notandum est q tria sunt rã necessaria ad credendum q sine eorũ crudelitate nõ est homini salus.** Primũ est credere deũ esse. secundũ credere deũ esse vnicũ creatorem. tertiu credere deũ esse trinũ z vnũ. Primũ in q̃ z radicale fundamentũ omniũ credendorũ est credere deũ esse: hoc em̃ sublato nihil de eo creditur: ppter qd̃ cultus ei z honorificetiã impẽdãt. Nullus em̃ honor: null⁹ timor: null⁹ amor ei ipendere: z iterũ nulla spes euenit i eũ: nulla d̃ eo fiducia: q̃re nec curabit nec etiã cogitabit. Propterea manifestũ e incredulitatem hui⁹ articuli atq̃ negationẽ ipsi⁹ destructionem esse diuini cultus z subuersionem totius edificij religiosi. Manifestũ igit̃ est hũc esse articulum p̃mariũ z fundamentũ atq̃ caput fidei que credit: z nulli hominũ eẽ posse excusationẽ de ei⁹ p̃tinaci incredulitate atq̃ negatione. Propterea **Exod. iij. ait domin⁹. Ego sum qui sum: z dicas filiis israel: q̃ e missi me ad vos.** Et **Job. c. ix. Si non ille est q̃ ergo e.** Esa. quoq̃. xliij. dicit dñs. **Intelligatis quia ego ipse sum.** Et **apls. ij. Corinth. j. Nõ est apud illum e z nõ: s̃ est in illo est.** Secundũ necessariũ ad salutem est credere deũ esse vnicũ creatore: z nõ esse ei e regione vel ex aduerso aliũ vllõ modorũ: sed ipm̃ solũ eẽ principiu z principẽ vniuersitatis ac singularis z vniuersalis imperij dñm z omniũ seculorum. Cõtra quẽ articulu blasphemant nefandissimi manichei: qui duo principia vident licet beatorũ z malorũ: z duos p̃ncipes lucis z tenebrarũ: z duos p̃ncipatus siue regna et duo vniuersa. s. bonorũ z malorũ isanissima p̃tinacia mentiunt. Cõtra quos **Joh. j. c. ait. Omnia p ipsum facta sunt z sine ipso factũ est nihil.** Tertium aut̃ necessariũ ad salutẽ e cre-

dere deum esse trinũ z vnũ: qd̃ qui nõ credit cũ nõ minus sit vnaqueq̃ psonarũ q̃ diuina essentia: vllõ modorũ sibi om̃em estimationẽ detrabit glorie: specialiter aut̃ ipi p̃sone quaz denegat imo in vna quaz supra modũ blasphemat contra singulas. Et sicut p̃dictũ est: nullũ vestigiũ illi relinquit diuini honoris aut cultus: cum eodem iure p̃ om̃ia z debito eq̃li diuinus honor sacerq̃ cultus om̃ibus illis debeat p̃sonis. Et de hoc **Joh. j. Joh. v. ca. ait. Tres sunt qui testimoniũ dant in celo pater verbũ z spũs sanctus: z hi tres vnũ sunt.** Amplius si quis negaret deum creasse mundum: nõ est dubiu quin intollerabiliter blasphemaret. Quz igitur incompatibiliter maior sit gloria ipse filius genitori suo q̃ mũd⁹ creatori: z tãt⁹ vtiq̃ maior q̃to ipse fili⁹ maior mũdo est: apte incompatibiliter nequius blasphemant qui negant deum patrem genuisse filium: q̃ qui negant eum creasse mundum. Et ad hunc modũ est ostẽdere de spiritu sancto qui est p̃mum z maximum donum largitatis ipsius. Ex quo manifeste apparet q̃tũ diuine largitati detrabit qui h̃mõ donuz ex eo nõ procedere cõten dit. Cum em̃ alia dona cõparatione illius nihil sint: manifestum est q̃ quasi nihil diuine largitati relinquit cõparatione eius quod detrabit ei qui donũ spũs sancti ei auferre presumat. Ampli⁹ si p̃p̃ha dicere ausus est. **Delectasti me dñe in factura tua: q̃to forti⁹ dicere poterat. Delectasti me dñe in genitura tua ppter filiu: z in p̃cessura tua ppter spiritũ sanctum.** Ex his igit̃ manifestum est q̃ quecũq̃ de deo credenda sunt: aut sunt ei p̃ se: hoc est sine respectu z cõparatione aliarum rerum aut non: z si sunt per se partim sunt ea que diximus: partim consequentia ex his. Consequentia autem vocamus eternitatem simplicitatem: impassibilitatem: personarum equalitatem: et multa cõsimilia que posito fundamento trinitatis ex necessitate sequuntur personas vel aliquam seu aliquas ex predictis. Tria igitur hec que premisimus principia sunt z radices ac fundamenta aliorum. Eorum vero que de deo sunt et de ipso dicuntur respectu et de cõparatione rerum aliarum principia z radicalia sunt p̃ om̃ia sapientia z bonitas. Omnia em̃ alia consequentia horum sũt: sicut q̃ dicitur creator: q̃ dicitur pater: q̃ dicitur nutricius: q̃ dicitur lux et dux hominum et consimilia. **Ex crudelitate enim horum trium oriuntur om̃es partes diuini cult⁹. Eorũ igit̃**

que p̄tinet ad diuinū honorē et cultū: quedā p̄tinent ad diuinā potentia: quedā ad diuinā sapientia: quedā ad diuinā clemētia. Et hoc ostendit verbū p̄allegatū cū dicit: Dñm deum tuū adorabis. etc. Nam p̄mo ad potentia p̄tinet illud dominū. Secūdo ad sapientia illud quod dicit deū. Deus enī videns interpreta tur: et ideo dei sapientia apte demonstra. Tertio ad clemētia p̄tinerē videt quod dicit tuum: quia ipse deus ex charitate sua factus est noster.

Articul⁹ prim⁹ qd deo propter infinitam potentiam ei⁹ triplex est exhibend⁹ cultus et honor.

Primo enī altitudini et sup̄essentie diuine potentie triplex exhibend⁹ est honor et cultus. Prim⁹ dicitur adoratio. secundus dicitur exoratio. tertius dicitur veneratio. Nam q̄ dei potentiaz infinita esse credēdo cognoscit deū adorandū exorandū et venerandū intelligit.

Quid est adoratio et de quatuor actib⁹ adorationis. Ca. i.

Primus diuine potentie cultus et honor dicitur adoratio. Est enī adoratio subiectio et humiliatio interior et exterior: qua nos deo subiectos eē ad p̄dendū vel saluandū plenarie p̄fitemur. Sic adorabat dñm ps̄. vi. In manibus tuis sortes mee. Consistit autē hec adoratio in quattuor actib⁹. Primo in inclinatione capitis. secūdo in curuatione corporis. tertio in genuflectione poplicis. quarto in totali prostratione hominis. Primo in inclinatione capitis vt cū nominat iesus vel xps̄ in sacris solēnijs. ex. de imu. ec. c. decet domum dñi sanctitudinem. Et hoc maxime facere debem⁹ vt discamus erubescere ex nostrorū peccatorū consideratione: sicut fecit publican⁹. Luc. xviii. q̄ nō audebat oculos ad celum leuare. etc. Discamus a bonis indolis pueris: qui cum dereliquerint atq; redarguti fuerint in clinato capite erubescūt. Sic et nos cum a p̄e nostro qui in celis est rephendimur qui aie n̄re in q̄t filia babilonis misera: tūc anima sicut filia bona ploret. di. illud Threno. iij. Memoria memor ero et tabescet in me anima mea. Et iterum dicat cū ps̄. Fuerūt mihi lachryme mee panes. etc. Secūdo in curuatione. s. cum dicitur gloria patri et hoc in signū: q̄ omni fragili miseria quo ad animaz et quo ad corp⁹ pleni sumus: et q̄ ad iterum ruendum atq; peccan

dum et deficiendū prompti sum⁹ quod in corpore stercore et immūdicia pleno demōstrat. Unde Job. x. Memēro queso q̄ sicut lutum feceris me: et in puluere reduces me. Tertio in genuflectione poplicis. s. in eleuatione corporis christi et cōsimilib⁹: talis quidē debz eē reuerentia: qualis est cui reuerētia exhibet. Si enī dñum seculare cū genu sinistro: qz ex pte dei dñs corporis et temporalis substantie ē. Si platus genu dextro: quia ex pte dei domin⁹ anime phibetur. Si papa cum vtroq; Abul to amplius debem⁹ genuflectere deo. Iuxta illud Ep̄. iij. Flecto gēua mea ad patrē domini nostri iesu xpi. Et Rhoma. viii. Tu ego dicit dñs: quia mihi curuabit omne genu Qui ergo corā sacramēto corporis christi soluz vno genu se curuat: similis est iudeis illo mō se genuflectētib⁹ corā christo tpe passionis. Quarto totali p̄stratione hominis. s. i signū q̄ finem vite nostre cōsiderare debemus: vel in signū q̄ p̄fitemur nihil esse ex nobis. Hūc autē modum tenet ecclesia tempe passionis in quattuor passionib⁹ q̄ dicitur. Et in clinato capite emisit spiritū. Venite ergo sicut ps̄. ait adorem⁹ et p̄damus ante deū plorem⁹ corā domino. etc.

Quid est exoratio. et qd quattuor ei⁹ actib⁹ diuina potentia inclinatur. Ca. ii.

Secundus autē diuine potentie honor et cult⁹ dicitur exoratio. Per exorationē enī ad dei potentia cōfugimus inclinandā. Per quattuor enī nobis diuina potētia inclinatur. Primo p̄ orationē. secundo p̄ deprecationem. tertio p̄ sacificationē. quarto p̄ thurificationē. Primo enī diuina potentia inclinatur p̄ orationē que fit p̄ bonis optinendis: sicut patet in dominica oratione cum dicimus. Pater noster etc. In qua oratione postulam⁹ que sunt necessaria ad hominis vtriusq; salutes. Et de h̄ etiam ps̄. ait. Verba mea auribus p̄cipe dñe intellige clamorem meum. Intēde voci orationis mee: rex meus et deus meus. Secūdo inclinatur p̄ deprecationē que fit p̄ malis remouendis: sicut fecit Tobias. iij. c. pro plaga civitatis amouenda: et sara pro opprobrio virorum occisorum. sequitur In illo tēpore ex audite sunt preces amborum in cōspectu glorie summi dei: et missus ē angel⁹ dñi raphael vt curaret ambos: quorū sūt vno tpe of̄c̄nes in cōspectu dñi p̄tate. Ad h̄ etiā ps̄ ait. Dep̄catus sum faciē tuā in to. cor. meo. Abi. mei

et exaudi me. Et Jaco. v. c. Multum enim valet
 deprecatio iusti assidua. Tertio per sacrificacionem
 ut audiamur. Sacrificium dicitur ex hoc quod homo fa-
 cit aliquid sacrum: sed super omnia sacrificia: imo
 sacrificium sacrificiorum est corpus sanctissimi iesu
 christi: sicut patet de psal. di. j. c. nihil. Et ideo
 de illo psalmista ait. Sacrificium laudis homo meum et il-
 liter quo ostendam illi salutare dei. Quarto per
 thurificacionem ut exaudiamur. Thurificacio
 nempe designat non tantum odorem sacrificii: sed etiam
 solennitatem dei in cuius honorem sacrificium cele-
 bratur. que quidem Exod. xxx. in thimiamate fi-
 guratur. Et quia omnis gratia a domino impetranda
 ex iesu christi merito nobis datur et ad nos de-
 scendit ministerio angelorum atque sanctorum. Ju-
 xta illud Hebr. j. Omnes sunt administratorum
 spiritus. et. ij. Corinth. ij. apostolus ait. Odorem
 noticie sue spargit per nos in omni loco. Ibo alta-
 ris thurificatio per quod christus significatur in
 ecclesia premititur primo: deinde officio mini-
 stros thurificant omnes per ordinem circumstantes.

Quid veneratio: et quod ad illam
 quattuor necessaria sunt. Ca. iij.

Tertius autem diuine potentie honor
 et cultus est veneratio. scilicet qua ad di-
 uinam potentiam vel ad sacra eius
 non nisi deceter hoc est loti et purifi-
 cati mente et corde accedere presumamus. Hec
 autem quattuor requirit. Primo sacrorum locorum
 magnificentiam. secundo ministrorum mundiciam:
 tertio necessariorum decentiam. quarto cerimo-
 niarum armoniam. Primo enim veneratio requi-
 rit sacrorum locorum magnificentiam et decorem.
 Et merito quidem quia est ibi presentia dei: sicut
 psalmista ait. Dominus in templo sancto suo. Est insup-
 er ibi communiter domini presentia sacramenti. De hoc
 iterum psalmista ait. Dominus in loco sancto suo. Est in-
 super etiam ibi presentia militum angelorum astantium
 coram domino: qui est in hostia consecrata. In ea
 suscipimus sanctissima sacramenta. Nam ibi ba-
 ptisamur: confirmamur: emundamur: ibi sacri
 ordines dantur. ibi suscipimus corpus sanctis-
 simum iesu christi: ibi indulgentiarum gratie condonantur.
 Que omnia in spiritu contemplas iacob. Genes.
 xxvij. admirans ait. Quod terribilis inquit est lo-
 cus iste: non est aliud nisi domus dei et porta
 celi: propterea requirit magnificentiam et deco-
 rem. Secundo ministrorum mundiciam. scilicet in con-
 tractando diuinarum ecclesiasticarum sacrarum. Quarta
 puritate pollere debet quorum ministerio iusti-
 ficanter impium: reconcilianter reum: curantur infirmi:
 illuminantur ceci: mundantur leprosi: et mortui de-
 nique suscitantur: profecto mundus esse debet qui vi-

cem christi gerit in terris: et maxime cum alijs et si-
 bi dispensat officium sacrificii. Ad hoc facit quod
 scribitur ex. de imu. ec. c. decet dominum. Et Esa.
 j. Lauamini mundi estote. Tertio necessario-
 rum decetia. scilicet in apparatu vasorum luminarium
 vestimentorum et huiusmodi que omnia clamant et osten-
 dunt gloriam et magnificentiam cultus: ad quod
 hortatur Salomon Proverb. iij. Honora do-
 minum de tua substantia. Hinc. j. Reg. ij. ait do-
 minus. Qui honorauerit me. scilicet in predictis glo-
 rificabo eum. scilicet honoribus sempiternis. Quarto
 ceremoniarum armoniam. scilicet decentiam et ordinem vel
 celebritatem cationum psalmodiarum diuotionum
 et lectionum: necnon et tota festiuitas musicorum
 huic seruire debet. Vbi secundum Augustinum. x. confessio.
 Per aurium oblectamenta infirmorum mens in
 affectum pietatis assurgat: non ad ostentationem
 et delectationem puocandam sed carnalibus talia
 incarnalia conuertuntur: quia sicut secundum Apolin-
 vium. c. ad Rom. Diligentibus deum omnia cooperantur
 in bonum: ita non diligentibus deum omnia coo-
 perant in malum.

Articulus secundus de triplici cultu
 et honore qui exhibendus est deo
 propter infinitam sapientiam eius.

Secundo enim quod eum deum credit sapien-
 tie infinite esse: et quod omnia ad nudum
 intuitum tria deo impeditur. Et sic tri-
 plex est diuine sapientie cultus et ho-
 nor. Primus est timor. secundus est pudor. tertius est
 dolor. In oculis nempe dei aliquid agere inti-
 morate: impudenter: et impenitentem: non est ho-
 minis quod credat eum omnia aspiceret oculis sapien-
 tie sue: cum deus videns interpretatur. Iuxta illud Hebr.
 iij. Omnia nuda et aperta sunt oculis eius.

Timor dei duo generat in homi-
 na mente. Ca. j.

Primus autem diuine sapientie honor et cultus
 est timor. scilicet qui ostendit culpam et diuinarum
 iustitiam: sicut psalmista ait. Initium sapientie ti-
 mor domini: intellectus bonorum. o. sa. eu. Et ex
 his duo bona oriuntur: stupor et tremor. Primo
 ex timore oritur stupor. scilicet diuini iudicii quod conti-
 nue consuevit a deo peccatoribus infligi: quod preterplans
 propheta de se ait. Oia iudicia eius in conspectu meo
 et iustitias eius non repuli a me. Et ad hoc hortatur
 Ecclesi. xvij. c. di. Cognoscite iustitias et iudicia
 dei. scilicet ut stupeant. Hic utique est quod in diuino cultu
 ita reputantur diuina iudicia sicut et beneficia ut stu-
 peamur peccare coram diuina sapientia. Recoli-
 mus enim diuina iudicia primi angelus: Ade: dilu-
 uij: sodome: dō: salomonis: samsonis. pet. et

ultimi iudicij vt stupor in mentib⁹ nris gene-
retur. Secūdo ex timore oris tremor. s. eter-
ni supplicij pctōrib⁹ preparati vbi p̄siderare de-
bet homo q̄ momentaneū est qđ delectat: sed
eternū qđ cruciat. Ponderetq; sniam chrisi
dicentis p̄tra damnatos Mat. xxy. Discedi
te a me maledicti in ignem eternū. qui prepa-
tus est diabolo ⁊ angelis eius: Nō p̄siderās
p̄s ait: Timor ⁊ tremor venerūt sup me ⁊ cō-
tererūt me tenebre. Et iō in cultu dei sepius
infernale iudiciū vel supplicij rep̄ramus.

De pudore generat duo. Cap. ij

Secūdo diuine sapie honor ⁊ cul-
tus ē pudor qđ cōmissa repenset et
p̄sideret: ex quo duo bona etiā or-
tum habent. s. verecūdia ⁊ erube-
scentia. Primo verecūdia. s. culpe cōmissē.
Exemplū de Magdalena Lu. vij. que stans
retro secus pedes dñi iesu lachrymis cepit ri-
gare pedes eius ⁊ vnguēto vngēbat. Simili-
ter etiam publican⁹ Lu. xvij. non audebat
oculos ad celū leuare: sed p̄cutiebat pect⁹ su-
um di. Deus p̄picius esto mihi pctōri. Secū-
do erubescētia. s. pene inflite: qz sicut p̄s ait:
Multa flagella pctōris spantes autē in dño
mīa circūdabit. Et iō gestus vtriusq; s. vere-
cūdie ⁊ erubescētie in diuino cultu frequen-
tius recoluntur.

**Ex dolore duo i anima generā-
tur. Capitulum tertium.**

Tertius autē diuine sapie honor et
cultus est dolor qđ pensata emēdet
p̄ veram p̄niam: ex quo duo insu-
per oriunt bona. s. p̄fessio ⁊ corre-
ptio. Primo ex dolore oris p̄fessio peccati de-
ficti sicut p̄s ait: Dixi p̄fitebor aduersum me
iniusticiā meā dño ⁊ tu remisisti impietate
peccati mei. Et alibi. Confitebor tibi dñe i to-
to corde meo: in p̄silio iustoz ⁊ p̄gregatione
Secūdo oris correptio peccati p̄fessio p̄ veraz
circūsp̄ctionē. Exemplo p̄phete qđ de se ait:
Cogitauī vias meas ⁊ p̄uer. pe. me. in testio-
nia tua. s. vt amplius non delinquā. Et ideo
vtrūq; exercitam⁹ in diuino cultu: ⁊ h̄ quidē
vt vere p̄fiteamur ⁊ emēdemur. Et his qđ di-
cta sunt patet qđ timoris ē ostendere: pudoris
videre: ⁊ doloris delere ⁊ emēdare offensas
quas in dei oculis cūcta cernētis opari p̄-
sumpsit in ḡnissim⁹ homo.

**Articulus tertius De deo pro-
pter infinitam clementiam eius
triplex est exhibendus honor.**

Tertio p̄pter infinitā dei bonitatē
tres cultus ei exhibēdi sunt. Qui
enī credit deū esse bonū ⁊ b̄nificū
tres honores ei impēdit. Quozū

prim⁹ est ḡritudo deuotiōis. Secūdo p̄m-
pitudo dilectiōis. Tertio ē recitudo inten-
tionis. Quasi tres principales sint effectus
amoris. Quicūq; enī diuinā bonitatē plene
credit ⁊ p̄siderat est grat⁹ ob eius b̄nificentiā
p̄romptus ob eius beniuolentiā. Fidus ob
eius b̄nepatentiā: qđ sunt tres actus b̄oitatis.

**Deuote gratitudis quattuor
cōparatiōes vel actus. Cap. i.**

Primus autē diuine clementie cult⁹
et honor est gratitudo deuotiōis
scilicet circa b̄nificia dei qđ ingratū
et indignis sua dona nō cessat qđ

tidie multiplici elargiri. Huius autē ḡritudi-
nis quattuor sunt act⁹ q̄s exercem⁹ ⁊ frequen-
tamus q̄tidie in diuino cultu. Prim⁹ ē reco-
gnitio. Secūdo b̄ndictio. Tertius collau-
datio. Quart⁹ glorificatio. Primus est reco-
gnitio que est ḡratiactio p̄ receptis. Unde
p̄s ait: Cantabo dño .i. recognoscēdo rece-
pta b̄nificia: laudabo dñm qđ bona tribuit mi-
hi. Quia vt dicit Jaco. j. Omne datū optimū
et oēs donū p̄f. ⁊c. Et dicit pluralit⁹ bona: qz
dat deus ⁊ bona sp̄alia ⁊ bona corp̄alia ⁊ bo-
na sp̄alia. Et qđ his oib⁹ meli⁹ ē dabit: da-
bit etiā gloriā sempit̄nā. Propterea alibi p̄s.
inq̄t: Quid retribuā dño p̄ oibus que retri-
buit mihi? Secūdo est benedictio que ē bo-
noz imprecatio largitori: sicut ibi: Benedi-
ctus es dñe deus patrū nr̄oz ⁊ laudabilis et
gloriosus in secula. Et iterū Apo. vij. B̄n-
dictio ⁊ claritas ⁊ sapiāz ḡratiactio honor ⁊
virtus ⁊ fortitudo deo nro in secula seculoz
amen. Et denuo p̄s ait: B̄ndicā dñm in om-
ni tpe: semper laus eius in ore meo. Tertius
collaudatio que est b̄nifactoris magnificatio
vt pote cū dicim⁹: Tibi dñe gloria imperium
et honor: ⁊ magnificētia: nobis autē p̄fusio et
opprobriū semp̄ debet. Unde p̄s inq̄t: Ma-
gnificate do. m. ⁊ ex. nō. eius in idipsum. Et
alibi idem ait: Magnus dñs ⁊ laudabilis ni-
mis: in ciuitate dei nr̄i in monte sancto eius.
Et iterū dicit: Benedicā aīa mea do. dñe deus
meus mag. e. vehemēt. Et alibi. Lauda aīa
mea dñm: laudabo dñm in vita mea. Et glo-
riosa virgo ait: Magnificat aīa mea dñm. s.
non meipsam Lu. j. Quartus glorificatio qđ
est b̄nificioz ⁊ b̄nifactoris p̄dicatio diuulgatio
publicatio atq; diffamatio ad oēs. Gloria. n.
nihil aliud est q̄ clara subtilis ⁊ lata fama.

Unde ap[osto]l[us]. j. ad Timoth[um]. j. Regi seculor[um] imor. inui. so. deo ho. z gloria in secula seculor[um] amen. Et iteru[m] p[ater] ait: Quis sicut d[omi]n[us] deus noster q[ui] in altis habitat: z humilia respicit in celo z in terra.

Prompte dilectio[n]is quattuor sunt signa. **C**apitul[um]. ij.

Secundu[m] diuine clementie cultus z honor est p[ro]p[ri]etudo dilectionis circa eius beniuolentia[m] qui culpa[m] indulget z alleviat miseria[m] seu pena[m]. Hui[us] aut[em] p[ro]p[ri]etudo dilectio[n]is quattuor sunt signa: Quor[um] primu[m] est p[ro]p[ri]etudo. scdm p[ro]p[ri]etudo. tertiu[m] elemosyna. quartum indulgentia. Primu[m] eni[m] signu[m] p[ro]p[ri]etudo dilectio[n]is est penitentia. s. gratanter recepta ad satisfaciendu[m] p[ro] culpa co[m]missa: In ipsa etenim homo seip[s]us offert deo vt dignu[m] morte[m] q[ua]si sacrificiu[m]: sicut p[ater] ait: Sacrificiu[m] deo sp[irit]us p[ro]tribulat[us]: cor co[n]tritu[m] z humiliatu[m] deus no[n] despiciet. **S**ecundu[m] signu[m] est elemosyna. s. p[ro]p[ri]etudo vel quecu[m]q[ue] afflictio z maceratio carnis: vt caro crucifigat[ur] cum vitijs z p[ro]cupiscet[i]js: sicut p[ater] ait d[omi]n[us] **Mat.** xvj. Qui vult venire post me abneget semetip[s]um z tollat crucem sua[m] z sequatur me. Et **Paulus Gal.** ij. de se ait: Confir[m] sum cruci. Et iteru[m]. v. c. Qui aut[em] christi sunt carne[m] suam crucifixeru[n]t cum vitijs z p[ro]cupiscet[i]js. **T**ertiu[m] signu[m] est elemosyna que e[st] subuentio miserationis corp[or]alis ad alteri[m] miseria[m] releuanda[m]: sub quo sunt vna z eade[m] ratione opa mie corp[or]alis z sp[irit]ualis. Corp[or]alis sicut pascere esuriente[m]: potare sitiente[m]: colligere hospitem: vestire nudu[m]: visitare infirmu[m]: z redimere captiuu[m]. Sp[irit]ualis aut[em] sicut docere ignorante[m]: p[ro]solari afflictu[m]: remittere offendentem: portare onerosos: z orare p[ro] peccato[r]ib[us]. Nam vt scribit **Mat.** v. Beati misericordes q[ui] ipsi misericordiam p[ro]sequunt[ur]. **Q**uartu[m] est indulgentia. s. loco[r] sancto[r]um z ois p[ro]p[ri]etudo nis vel labor acceptus volu[n]tarie p[ro] suo[r]um venia peccato[r]um: sicut ire ad sepulcru[m]: ad sanctu[m] **Jacobu[m]**: ire rhoma[m]: ire ad sancta[m] **Maria[m]** de porciacula p[ro]p[ri]etudo assisiu[m] vbi b[ea]tus **Franciscu[s]** impetravit a deo: q[ui] quicu[m]q[ue] prima die augusti p[ro]stratus z p[ro]fessus intrauerit ecclesia[m] illam: plenam indulgentia[m] p[ro]sequat[ur] oium peccato[r]um suo[r]um.

Recte intencio[n]is quattuor sunt fructus. **C**apitul[um]. iij.

Tertius diuine clementie cultus et honor est rectitudo intencio[n]is circa eius patientia[m] qua peccato[r]ibus

differt vindicta[m]. Hec aut[em] rectitudo est ad vitandu[m] vindicta[m] z ultionem ad dirigendos pedes n[ost]ros in viam pacis: sicut d[omi]n[us] **Matth.** vj. c. ait: Si oculus tuus simplex fuerit: totu[m] corpus tuu[m] lucidu[m] erit. Huius rectitudinis intencio[n]is quattuor sunt fructus: Prim[us] videlicet reminiscetia. scdm diligetia. tertius p[ro]uidetia quatuor p[ro]p[ri]etudo. **P**rim[us] fructus est reminiscetia que e[st] recordatio offense totius ite[ra]te: z p[ro]p[ri]etudo venie totius collate seu co[n]dicite z p[ro]donate vt p[ro] hoc scias libent[er] alijs offensas vel iniurias septies: imo sepius q[ua]m septuagies septies in te peccato[r]ib[us] indulgere: sicut p[ater] ait d[omi]n[us] **Lu.** vj. Dimittite z dimittenti. Et iteru[m] **Mat.** vj. in ofone d[omi]nica postulamus dicentes: Dimittite nobis debita n[ost]ra: sicut et nos te. **S**ecundu[m] fructus est diligetia se exercens in tali eius seruitio in sacris sacrificijs et sacris studijs anteq[uam] veniat dies ultimus extreme ultionis. Unde ap[osto]l[us]. ij. **Corinth.** vj hortamur vos ne in vacuu[m] gratia[m] dei recipiatis: **Tit** eni[m]: **1**pe ac. ex. te z in die sa. adiuui te. **E**cce nu[n]c t[em]p[us] ac. ec. nu[n]c dies salutis. Et idem ad **Gal.** vj. iteru[m] ait: Dum t[em]p[us] habemus opemur bonu[m]. **T**ertius fructus est p[ro]uidetia. s. declinatio a piculis q[ui]bus cadere possit in fouea[m] damnatio[n]is eterne: sciens q[ui] j. **Jo.** v. ap[osto]l[us] ait: **A**du[m] totus in maligno posu[er]it e[st]. **Q**uartus fructus est p[ro]p[ri]etudo anhelatio per desideriu[m] celestiu[m] ad remuneratione[m] eterna[m] semp[er] sibi suspecta de obstaculo q[ui]o finalit[er] no[n] p[ro]tingat: Unde p[ater] ait: **Q**ueadmodu[m] desit. cer. ad fon. aqua. ita desit. ani. m. ad te de. **S**ituit aia mea ad de. fon. vi. q[ui] ve. z appa. ante fa. dei. **F**uerit mi. la. m. pa. die ac no. du[m] dz mi. q[ui]i. vbi est deus tuus. **A**d hec oia notandum est: q[ui] idem opus exteri[us] diuini cultus pot[est] fieri ex diuersa virtute z diuerso fine: vt sacrificare vel ad honorandu[m] solu[m] eius magnificetia[m] tantu[m]: vel ad obtinendu[m] veniam t[ame]n: vel ad impetrandu[m] gra[tia]m tantu[m]: z ad obtinenda[m] tantu[m] eterna[m] remuneratione[m]. Et q[ui]sq[ue] p[ro]pter hec oia simul si placuerit offeret[ur] z sic de alijs. In his aut[em] breuiter p[ro]cludim[us] scripsisse me trinitatis diuinitat[um] cultu[m] vt in eodem deuota mes possit facili[ter] exerceri p[ro] illud In memoria repleat[ur] diuina im[en]sitate p[ro]ris. In intelligetia diuina sapia filij: z in volutate diuina dulcedine sp[irit]us sancti. Qui in trinitate p[ro]fecta p[ro] eterna secula regnat: cum quibus nos p[ro]regnare faciat d[omi]n[us] iesus christus p[ro] infinita secula seculor[um] Amen.

Dominū deū tu
um adorabis: et illi soli serues.

Matth. iij. Satis ut puto h
mane paruit de cultu sanctissi
me trinitatis. Merito igitur nunc tractan
dum est de idolatrie cultu: per quē t. nra infi
pientia ac temeritate homines delirauerūt et
apostatauerūt a vero diuino cultu: atq; ho
die i reliquis huiusmodi pseuerant: ut ad
ozent pro deo demones in vilissimis creatu
ris: qđ dñs phibens in verbo pposito ait:
Dñm deum tuū adorabis: et illi soli serues.
In quo verbo scđa. i. refrenans religioſitas
demonstrat: cum p̄cipiat christus deū solū
modo et non aliū adorandū: et illi soli toto co
namine seruiendū. Tria igitur circa idola
triam p̄siderem⁹ ad p̄sens: ut ois noster affe
ctus sermo et actus ab omni cultu idolatrie
refrenet. Primo idolatrie orignationē. secu
do idolatrie offensionē. tertio idolatrie dila
tationē.

**Articulus primus de origine
idolatrie: et triplici ei⁹ varietate**

Primo inq; p̄sideremus idolatrie
orignationē. Prenorandū est ta
men qđ idolum dictum ē ab eo qđ
est idos fm Isidoꝝ: idos autē for
mam dicit ab idea tractā sicut Sen. ait: Pro
pterea idolū dicit p̄prie simulacrū rep̄itati
uum rei existentis vel rei ficte. Et fm h̄ idola
tria p̄prie dicit cum simulacra colunt. Ex cōi
tamen p̄suetudine: quia gcutiles creaturas
colebant sub q̄busdam imaginib⁹ imposiū
est idolatrie nomē ad significandū qualem
cunq; creature cultum etiam si sine imagini
bus fieret: vel sic dicta est idolatria quasi ido
lorum latria: non quia ois hmōi ex necessa
rio seruitutis ut dictum est idolis impende
retur: sed quia vel primū idolis exhibita est
vel quia frequētius. **7** Aduertendū est etiā
qđ in prima etate non fuit idolatria p̄pter re
centem memoriā creatōdis mūdi: ex q̄ vige
bat cognitio veri dei in seculo illo. sed in se
cunda etate reperta est. s. tempore abrae ut
infra patebit. In sexta xō etate exclusa est p
virtutem et doctrinam christi qui de diabolo
triphauit: sicut ipse predixit Job. xiiij. Nūc
iudiciū est mūdi: nūc princeps huius mūdi
eijcietur foras: licz multe reliquie ut infra di
cetur: maxime his t̄pibus adhuc etiam inter
christianos reperiat̄ur. Erat antiqui⁹ ido
lorum seu imaginū differētia triplex. Que

dam eni erant imagines tm̄: quedam xō ha
bitacula demonū: quedam autem dij facticij
vocabantur.

Quoniam in principio idolatrie que
dam erant imagines tantū. **Ca. j.**

Primo eni erant quedam imagi
nes tm̄. s. ad rēp̄sentationē eozuz
quoz imagines erant: nihilq; nu
minis credebant h̄re: sicut nec nūc

apud nos sanctorū imagines reputant. Re
fert namq; beatus Fulgētius lib. j. ethymol.
suarum qđ diofantes lacedomoz auctor li
bzos. xiiij. scripsit antiq̄tatū in quibus ait sy
rophane egyptium familia substantiaq; lo
cupletem filiū genuisse quem ait velut in ois
substantie successore ineffabilē vltra q̄ pas
nitas exigebat affectu erga filiū deditū fuisse
Isq; dum aduersis fortune incurſib⁹ rapere
tur: quo patri crudele gemie orbitans dereli
quisset elogiū: ut et posteritatis p̄petuale suf
fragiū denegasset: et substātie p̄pagāde subi
tam acceptionē adduceret. qđ igitur faceret
aut secūda paternitas in sterilitate damnata
aut felix substantia in successiōe curtata. Pa
rum erat ut non haberet qđ habuit nisi etiā
nec esset qui obtineret qđ reliq̄t: deniq; dolo
ris angustia que semper inq̄rit necessitatē so
latium filij sui simulacrū in edibus instituit:
dumq; tristitie remediū querit semariū po
tius doloris inuenit: nesciens qđ sola sit me
dicina miseriarū obliuio. Secerat eni ille vn
de luctus resurrectōdis in dies acq̄rerent nō
in quo luctus solatiū inueniret: deniq; idolū
dictum est. id est. idos doli: qđ latine spiritus
doloris nos dicimus. Namq; vniuersa fami
lia in dñi adulationez aut coronas plecteret:
aut flores inferre: aut odoramenta si latio
succendere p̄sueuerat. Nonnulli etiam seruo
rum culpabiles dñi furā euitantes ad simu
lacrū pfugi veniam merebant: et quasi salu
tis cerūssimo collatoꝝ floꝝ atq; thuris offe
rebant munuscula: timoris potius effectū q̄
amoris affectu. Deniq; huius rei non ime
mor et petronius ait: Primos i orbe deos fe
cit timor. Nam et meritanoz musicus in chzo
moropoyon lib. artis musice quē scripsit ait:
Dñi doloris quem prima compūctio huma
ni finxit generis. Ex hinc ergo inueterat⁹ er
ror humanis pedetentib⁹ p̄sertum decipul
baratro quodam sene crudelitatis plabaf.
Et hoc Sap. xiiij. habetur. Cepit idolatria
apud grecos: fm Isidoꝝ a promotho qđ pri
mus simulacra hominū finxit de luto. Ju
d

dei autem dicunt q̄ hismael primus simula-
 crum de lino fecit. Dicunt etiam quidam q̄
 idolatria cepit a n̄erob: qui vt dicit cogebat
 hoies adorare ignez. Alij etiam dicunt q̄ t̄
 pore abrae idolatria cepit: quo tpe n̄m̄ edi-
 ficauit niniue quā a suo noie denolauit. Ab
 isto idolatria in syria orta est: sicut a syropha-
 ne in egypto quem etiam ninus bello subie-
 cit. Moztuo autem patre eius belo patris fe-
 cit imaginē: cui hoies ceperūt diuines exhi-
 bere honores: quia rex q̄buslibz p̄cebat reis
 qui p̄fugiebant ad eam. Huius exēplo pluri-
 mi suis charis decedentibz imagines statue-
 runt: et sicut ab idolo belli cetera traxerūt ori-
 ginem ita q̄ et denoiationē. Sicut eni assyrj
 vocabant belum sic et alie lingue in id e ma-
 ta sua noia formauerūt: quidam dicētes bel
 quidam boal: quidam baalim et sic d̄ alijs hu-
 iusmodi. Q̄ antiquus hostis aduertēs po-
 suit se in huiusmodi idolis: cepitq̄ dare re-
 sponfa vt homies induceret in errores. Hoc
 nanq̄ modo insensati hoies vt deos hoies
 coluerūt: sicut ex libris et fabulis gentiū cer-
 tum est. Quidam etiam infirmitatis et mor-
 talitatis sue obliti se deos adorādos p̄stue-
 runt. Nam sicut expresse legitur Judith .ij.
 Nabuchodonosor p̄cepit holoferni principi
 militie sue: vt oēs deos terre exterminaret: vi-
 delicet vt ipse solus deus diceret: ab his na-
 tionibz que possent holofernis potētia sub-
 iugari. Et iterum in .vj. eiusdem holofernes
 inquit. Ut sciant oēs gentes qm̄ nabucho-
 donosor deus terre est: et p̄ter ipsum alter
 non est. Similivessania p̄morus gayus cesar
 in templo dñi q̄ erat in hierusalē: statuā si-
 bi erigi fecit: vt vel ipsa vel potius ipse in ea
 pro deo ab hoibus coleret. Ex tam dictis ap-
 paret que erant idolorū imagines tm̄.

**Q̄ i ipso exordio idolatrie que-
 dam imagines erant habitacu-
 la demoniorum. Cap. ij.**

Secūdo erant quedam habitacula
 deoz: hoc est demonioz. p̄s. testa-
 te qui ait: Qm̄ oēs dñj gentiū de-
 monia. In his idolis vel imagini-
 bus demones ludificabāt idolatras et illecti
 sacrificijs eoz et impijssimis honoribz respō-
 sa dabant eisdem ac si illa inhabitaret. Ad h̄
 autem herbis et aromatis et cantilenis exe-
 crabilibus ipsas imagines se p̄secrare puta-
 bant: et ipsos demones induci: videlicet vt ip-
 se fierent sacra habitacula deoz: et ipsi ad in-
 habitandū inducerent. Inter dñm autem sola

hoze obseruatiōe qua imago huiusmodi vel
 funderet vel sculperet: idē fieri opinati sunt
 et i libris eoz q̄ p̄ dei gratiā iam ex maria pre-
 pierūt ista regiunt. Huiusmodi autē imagi-
 nes nec colebant vt dñj: nec noiabāt nisi for-
 sitan hoc errore fieret inspicitissimoz hoium
 qui imagines huiusmodi i n̄sa demonū dan-
 tes loqui putarēt: adeo incircūspectiq̄ insen-
 sati erant vt in parte ista non distinguere-
 rent sicut et forsitan multi simplices sunt adhuc q̄
 inter imagines sanctorū et ipsos sanctos i su-
 is ofonibus non distinguūt: imo orationes
 quas ad sanctos facere debent: ad ipsas ima-
 gines faciunt. Potuit autem esse et credibile
 est causam semp̄ fuisse et esse maliciā demonū
 vt imagines huiusmodi in q̄bus habitare vi-
 debant: vel pro se vel in honorē sui: vel etiaz
 tanq̄ deos vellent et facerēt adorare: et in tali
 errore vsq̄ ad mortem impenitentē pseuera-
 re. Et de huiusmodi Apocal. ix. scriptum est
 Neq̄ penitentia egerunt de opibus manuū
 suarū vt non adorarent demoniaz simula-
 cra aureaz argēteaz erea et lignea et lapidea:
 que scilicet ab effectu que in talibz opatur:
 neq̄ videre possunt neq̄ audire neq̄ambu-
 lare.

**Q̄ quedam imagines dñj facti-
 cij quasi imagines deificate nū-
 cupabantur. Cap. iij.**

Tertio genus idolorū seu imaginū
 erant fm̄ opinionē eozum dñj facti-
 cij: hoc est quibus velut splen-
 dor quidam diuinitatis et virtus
 numinis infūdebat seu imprimebat: et vel a
 spiritibz celestibus vel ab ipsis stellis et celis
 ac lumiaribus et cum iuxta obseruatiōes eozū
 sub certis horis et p̄stellatiōibz vel fundeban-
 tur vel sculpebant vel fabricabant. Quā ima-
 ginati sunt hoies q̄ quasi vnū fieret ex idolo
 celesti virtute: sicut fit vnū ex anima et cor-
 pore: et q̄ illa virtus influxa de celis esset que-
 dam virtus diuinitatis in idolo. Et s̄deo ho-
 mines sic decepti statuerūt demōi tanq̄ deo
 sacra et sacrificia: vt habet Sap. xiiij. Hec au-
 tem fuit opinio hermetis trimegisti vt dicit
 Aug. .ij. de ciui. dei: imo q̄ execrabilis ē hu-
 ius erroris velut reliquie adhuc apud veru-
 las mltas etiā christianas in q̄busdā patrijs
 extant. Dicūt nanq̄ oēs imagines sexagesi-
 mo anno a factione sua virtutem sortiri d̄ ce-
 lis: et deiceps q̄ diu durauerit obtinere. H̄is
 imaginibz sensum magia seu subfumigatio-
 nes verbaq̄ et decātatiōes p̄stiterūt ac si ve-

ri dñi illi dñi facticij essent. Hanc autem adin-
 uentionē extollit mercurius in lib. quem scri-
 psit de helya. id est. de deo deoz di. Int om-
 nia mirabilia mirabilius est q̄ homo potuit
 diuinā naturā inuenire et eā efficere. Tū ex-
 presse dicit q̄ deoz alij sunt naturales: alij fa-
 cticij: et ne aliqua esset dubitatio de intellectu
 et intentione eius. Interrogat̄ in eodem li-
 bro ab asclepio discipulo eius statuas dicitis o
 termegiste statuas o alesepi. Et iterū: Mira-
 ris o alesepi et nunquid tu diffidis q̄ hoies fa-
 ciunt deos: et post pauca: Sicuti de⁹ aut do-
 minus vt sui similes essent deos fecit et nos: ita
 humanitas deos suos ex sui vultus simi-
 litudine fingat. Et alibi dñs et pater vel qd̄ ē
 summū deus vt effector est celestiu deoz: ita
 homo est effector deoz qui in tēplo sunt hu-
 mana primitate p̄enti. Et q̄ de statuīs quas
 demones inhabitare credebat hoc expresse
 intellexerit: aptius in sequētib⁹ patefecit. De
 his verbis vides o alesepi q̄tenus tuipe dif-
 fidis statuas aīatas sensu vel spū plenas tan-
 ta et talia facientes statuas futuroz p̄scias et
 Et iterum: Qui nostri inuenerūt artem qua
 deos efficerent cui inuente adiūxerūt demo-
 ni natura puenientē materiā eāq̄ miscentes
 qm̄ hoies facere nō poterāt euocantes aīas
 deoz vel angeloz eas indiderūt imaginib⁹
 sanctis diuinisq̄ mysterijs per quas idola et
 bñfaciēdi et malefaciēdi vires habere potui-
 sent. Et iterū: Horū deoz o termegiste qui
 terreni habēt cuiusmodi est q̄litas: stat ale-
 sepi de lapidib⁹ et de oratiōib⁹ vim diuinita-
 tis naturalem in se habentib⁹: Et ppter hāc
 causam sacrificijs frequētib⁹ oblectant: hym-
 nis etiam et laudib⁹ et dulcissimis sonis i mo-
 re celestis armonie p̄cinentib⁹. Siue igitur
 ista duo genera idolorū execrabilūq̄ imagi-
 num intellexit mercurius in verbis istis: siue
 illud solū gen⁹ cui natus demonū inditas di-
 cit nullaten⁹ dubitandū est qn̄ virtutem di-
 uinam et numen attribuerint. Huiusmodi er-
 roneis statuīs et imaginib⁹ vel sub certis cō-
 stellatiōibus solūmodo factis vel nefandis
 sacrificijs et orationib⁹ scripturis et figuris ad-
 hibitis cum ipsis p̄stellationib⁹. In quem er-
 rorem inducti videntur ex opinione stellarū
 luminū et celoz. Quēadmodū enim ab ipsis
 p̄stellationib⁹ nascentib⁹ sub ipsis credebāt
 puenire cum fauste et fortunate essent super-
 eminentias quasdam hoibus videlicet vt re-
 ges et p̄cipes aut p̄phete aut sapiētes eēt
 ante alios: sic virtutes non quidem ita obti-
 neri sed magis p̄standi puenire credebāt

imaginib⁹. Et hoc expresse legit in libris eoz
 quos de prestigijs et imaginibus alijsq̄ sacri
 legis maleficijs p̄scripserunt. Quibusdā enī
 imaginib⁹ posuerūt virtutē p̄standi honores
 seu dñationes atq̄ p̄relatiōes aut artes aut
 eloquentiā. Et imagini musce sub certa con-
 stellatione sculpta attribuerūt virtutē fugā-
 di muscas ab oī loco in quo ipsa foret. Simi-
 liter et imagini scorpiōis fugandi oēs scor-
 piones a ciuitate vel regiōe i qua sculpta eēt
 Eodem modo et imaginib⁹ quorūdam ani-
 maliū posuerūt virtutes p̄gregādi ea. Simi-
 liter et quibusdam speculis virtutem liberan-
 di quemcūq̄ captiuū vel incarceratū vellēt.
 Manifestum est autem virtutes p̄standi ho-
 nores et dignitates et sapientiā et p̄phetiam
 atq̄ eloquentiā non esse virtutem nisi dei oī-
 potētis: ex quo manifestū ē eos dei gloriā et
 honorem et virtutem transtulisse in huiusmo-
 di imagines: nec solum in imagines sed etiā
 in ea imagines non sunt sicut in stellas ipsas
 et luminarias: nec in ipsa solum sed in figuras
 quasdam quarū alias sigilla planetarū alias
 ānulos alias characteres eoz alias imagies
 vocant cum nullam earum similitudinē ha-
 beant. Crediderūt etiam quidam deos vel
 sibīipsis partitos fuisse et hoc forte vel domi-
 ni deozum ipsis distribuisse terrarū orbem.
 Plato enī sensit deum deoz orbem terrarū
 eis regendū tradidisse ac distribuisse: Qui-
 dam etiam sic bestialit̄ insanuerūt vt deum
 hebreoz vnū ex his opinaret̄: et forte obtinu-
 isse vt deus esset populi hebreoz.

Articulus. ij. Quod propter tria idolatria grauiſſima culpa est.

Secundo principalit̄ p̄siderem⁹ ido-
 latrie offensionez. Cum enī latria
 summe venerationis cultus sit et
 obsequiū honorificentie p̄sumate
 merito soli deo altissimo debita est: ipse enī
 in primis et maxime in omnib⁹ modis est ve-
 nerandus et honorādus atq̄ colendus. Cū
 igitur huiusmodi cultus seu obsequiū ad ali-
 ud translata sit siue illud sit siue non sit: et q̄-
 quid illud sit intolerabili⁹ a diuino gladio et
 igne exterminanda iniuria et p̄tumentia de al-
 tissimo irrogat̄. Hec iniuriōsa p̄tumentia tri-
 plex est. Prima videlicet ex eo q̄ ei debite ho-
 norificentie cultus subtrahit̄. secūda ex eo q̄
 alij impenditur et appropriat̄. tertia ex eo q̄ ei
 aliud equatur. Quēadmodū si aliquis re-
 gi vel dño suo honorem regium ei debitum
 subtraheret et alij illum impenderet et in regl

illius regno vel ciuitate alium sibi in potentia et honorificentia coequaret. Aggrauat autem nefas istud vilitas eius et ignobilitas atque impotentia siue infirmitas in quas honor ille incommutabilis transmutat. Execrabilis quidem peccauerunt qui honorem illum in quadrupedes aut reptilia quae qui in homines transferunt: et qui in imagines animalium quae qui in homines aut animalia mutauerunt: sicut Rhoma. j. apostolus. Mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis: et volucrum et quadrupedum et serpentum. Et iterum ps. dicit. Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. Vides ergo ad quod status dei iniurias et contumelias insipientissimi homines deuenerunt: ut non solum in mimas et vilissimas creaturas honorem et gloriam transferunt creatoris: sed etiam in imagines eorum: imo etiam quae horridissimum et stupidissimum simulque ridiculosissimum auditu est: sicut in itinerario clementis: hoc est quod in libro disputationum petri contra simonem magus legitur etiam strepitus ventris adorare nec veriti sunt nec erubuerunt: ut verificet quod dicit eis Rhoma. j. apostolus ait: dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. sed etiam hodie extant in barbaria de gentibus aquilonis quae tonitruum pro deo adorant.

Articulus. iij. Quod per triplicem modum diabolus in mundo idolatriam disseminauit et dilatauit atque conseruat.

Tertio consideremus idolatrie dilationem. Dimissis tamen infidelibus ad quos per idola stulta et vana ut ex precedentibus patet idolatria dilatata est: ad solos christicolos venimus qui occultiori non salubriori fallacia deluduntur. Tribus nempe operibus seu modis inter christicolos idolatriam in mundo disseminauerunt et disseminant semper demones infernales. Primo in falsa scientia. secundo in ficta potentia. tertio in occulta malicia.

Per quam scientiam demones valent prescire futura. Et quod quattuor modis hoc consequi possunt. Cap. j.

Primo quidem demones disseminauerunt in mundo idolatriam falsam scientiam. Produxit autem hanc

pestem diuinitio demonum qua futura quaedam et alia occulta predicere videbant: per se enim veram diuinitatem habere credebant. Unde et diuinitio quasi diuinitatis mutatio dicta est. solius enim diuine intelligentiae ac sapientiae est occulta nosse et reuelare. Ad intelligentiam autem horum quae demones prescire possunt secundum Rhoma. in. ij. di. vij. q. iij. Notandum est quod futurorum triplex est genus. Primo enim sunt quaedam futura quae habent determinatam causam et infallibile. secundo sunt quaedam quae habent determinatam causam sed fallibilem. tertio vero sunt quaedam quae habent causam indeterminatam et fallibilem.

Primo enim sunt quaedam futura quae habent determinatam causam et infallibile: ut illa quae attenduntur circa morum corporum superiorum: in quibus est determinatio et ois impedimenti remorior: et talia possunt certitudinaliter sciri non solum a deo et in deo: sed etiam in creatura et in sua causa sicut tempus eclipsis et similia. Secundo sunt quaedam quae habent determinatam causam sed fallibilem: ut illa quae sunt secundum inferiorem naturam quae ideo habent causam determinatam: quia intentio nature mouet determinate ad vnum. Ideo vero fallibilem quia multiplex potest impedimentum occurrere: ut pote quod ager semina tus si terra pinguis est et bona dispositio corporum superiorum afferat fructum pinguem. Et illa possunt quodammodo sciri et presciri non tamen a deo sed etiam a creatura quae nouit naturas rerum superiorum et inferiorum: non tamen ita certitudinaliter sicut praedicta. Tertio sunt quaedam quae habent causam indeterminatam et fallibilem: sicut ea quae sunt a voluntate nostra: quae quidem indeterminata est propter se quod est ad opposita et fallibilis: etiam quia possunt volenti perficere occurrere multa impedimenta: et talia non possunt certitudinaliter sciri ab aliqua creatura in seipsa sed solum a deo vel per reuelationem diuinam. Unde Dam. lib. ij. c. iij. ait: Quod futura neque angeli neque demones nouerunt. scilicet naturali cognitione et loquitur de futuris contingenti bus huius autem ratio est: quia cognitio creature pendet ex re: quoniam igitur res incerta est: et in se et in sua causa: ideo creatura non potest certitudinaliter noscere aut prescire illa. Diuina autem cognitio non pendet a re aliqua: imo omnia quae nouit secundum modum suae virtutis nouit. Et quia veritas sibi certissima est: ideo certissime contingit noscere ut necessaria et sicut certissime nouit ita potest certitudinaliter

liter' demonstrare et reuelare: ideo hec p̄cogni-
tio futuroꝝ vel dei est vel a deo. Et ideo cuz
talia futura p̄dicunt: predictio illa diuinitio
nūcupat: quia talis diuin' est actus. Et quia
demōes supbi maxime desiderant honorari
vt deus: ideo conant' ostēdere hoc in se habe-
re. Et ideo dicere q̄ demones p̄ seip̄s futu-
ra p̄tingētia certitudinalit' p̄sciant hoc ē eis
attribuere q̄d dei est: ideo est ibi apta infide-
litas: et infidelitati frequēnt' idolatria anera
est: ideo diuinitio p̄hibet' oīno. **Sed no-**
tante aduertendū est q̄ q̄uis demones nō
possint p̄ seip̄s futura p̄tingētia certitudi-
naliter scire tamē frequēnt' p̄dicunt vera: qz
euentū futuroꝝ aliq̄ modo p̄sentiūt vel p̄-
sciunt. **Q̄d** quidem q̄druplici' p̄tingere pōt
fm Aug. in. iij. sup. Gen. ad litteras. **Primo**
sensus seu ingenij acrimonia. scdo multa ex-
perientia. tertio dolosa cautela et malicia. q̄r-
to x̄o aliena doctrina. **Primo** q̄dem sen-
sus seu ingenij acrimonia vt q̄n vident et dili-
genter p̄siderāt ad q̄d inclinēt affectio n̄ra
vel que sint inducētia vel retrahētia. hāc au-
tem acrimoniā sensus p̄ficiat celeritas motus
eoz. **Q̄d** declarās idem Aug. xxxvj. q. iij.
c. j. ait: **Predicti** demones acumie sensus et
celeritate motus multa ante cogitata p̄nū-
ciant vel nūciant que hoīes pro sensus terre-
ni tarditate mirant'. **Secūdo** multa seu lō-
ga experientia. **Unde** Aug. vbi. s. c. c. ait: **Ac-**
cessit etiam demōibus p̄ tam longū tempus
quo eoz vita p̄tendit rerū longe maior exp̄-
ientia q̄ potest hoībus p̄pter breuitatem vi-
te puenire. **Et** subdit: **Aliq̄n** autem non que
ipsi faciunt sed que naturalib' signis vera fu-
tura p̄noscunt: que signa in hoīuz sensus ve-
nire non possunt ante p̄dicunt. **Neq̄** enī qz
p̄uidet medicus q̄d p̄uidere nescit huius ar-
tis ignarus non tamen diuin' habendus ē:
hec ille. **Ex** his patet q̄ quia tam longo tem-
pore naturas humanas et virtutes et infirmi-
tates eozum et dispositiōes rerum exp̄ti p̄-
curare possunt futura et predicere ac opari
mira que human' sensus ignorat. **Tertio**
dolosa cautela quando p̄ponit homo aliq̄d
facere et illud p̄dicat quasi illud alius sit factu-
rus. **Quarto** aliena doctrina cū iusto dei
iudicio p̄mittendo addiscunt aliquid ab an-
gelis bonis. **Ex** his igitur patet q̄ licz demo-
nes non possint futura p̄tingētia certitudi-
naliter p̄uidere: possunt tamen p̄babilē illa
p̄sentire: et per hunc modū ac per hanc scien-
tiam in eis ab idolatriis non intellecta idola-
tria maximū fomentū sumpsit.

De triplici ficta demonū po-
testate per quam hoīes in idola-
triam plabuntur. Cap. ij.

Secundo autem modo vel opere
dissemiauerūt demones idolatri-
am per orbem terrarū. scilicet ficta
potentia. **Triplē** potentiam
ostendebant demones deceptis hoīb' p̄p̄-
quam induci sunt in idolatrie labem et ad-
huc plurimi inducunt. **Primam** placādi cō-
trarietates et turbatiōes. scdm sedandi tem-
pestates et fluctuatiōes. tertiam sanādi infir-
mitates et lēssiones. **Primā** quidem demo-
nes habere ostendunt potestātē. scilicet pla-
candi p̄trarietates guerras et turbatiōes: si-
cut patuit in rhomanis qui pro victorijs ob-
tinendis aduersarijsq̄ sedandis idolis imo-
labāt et inde postulata plerūq̄ obtinuisse ar-
bitrati sunt: sicut ex valerio maximo atq̄ ex
alijs historioḡphis patet. **Inter** christianos
autem licet aliter opantur eadem: sicut de q̄-
busdam astrologis et mathematicis patet: q̄
re certissime fatendū est grauem fore offen-
sam circa ea que ab hoīs volūtate depēdent
astrozum iudicijs vt: quia diabolus vt ho-
mines trahat in p̄ditōis errore: opibus eoz
qui iudicijs astroꝝ intendūt sepius se imiscz
Unde Aug. ij. lib. sup. Gen. ad litteram ait:
Fatendū est q̄n ab istis. s. mathematicis ve-
ra dicunt instinctu quodaz occultissimo dia-
boli quem nesciētes humane mētes patiunt
q̄d cum ad decipiendū hoīes sit spiritū im-
mūdoꝝ et seductoz operatio est. **Secūda**
quoq̄ demones ostendūt habere potestates
scilicet sedandi tempestates et fluctuationes:
circa quos dimissis paganoz ludibrijs ad so-
los christianos diuertamus sermonē. **Ille** in-
cantat turbidū tempus quibusdaz p̄iuratio-
nibus et euaginato ense. **Alius** extra ostium
domus sue p̄icit catenā que appendit super
ignem. **Alter** frustū combusti ligni de die na-
talis relictū contra tempestātē extra domum
emittit et p̄similia multa: omni quidem stulti-
cia plena. **Quid** dicam de nauigantib' ma-
re qui certis seruatis diebus ex vana sup̄sti-
tione non naturali quidem cognitiōe vt in-
ciperent iter vt d̄ p̄prio loco abirent dies ob-
seruantes et horas. **Contra** quos habet. xx-
vj. q. j. c. id quod. j. q. j. c. nō obseruet. **Qui-**
dam quoq̄ cum oziri viderint tempestatem
gladium in nauis arbozem figunt. **Alij** cum
descendere viderint quandam nubem quā
quidam imagonē vocant que solet de mari

haurire cum nauis piculo: aquam illam euaginato ac vibrato ense quibusdam piurationibus incidere quodammodo simulat: et sic de similibus multis. **T**ertiam quidem potentiam ostendebant atque ostendunt. scilicet sanandi infirmitates et lisiones: et hoc dum ab eis irrogandis cessabant et se circa remedia aponebant. **I**nterdum namque iustorum occulto vel manifesto iudicio dei diuersas et varias infirmitates irrogare hominibus peccatoribus permittunt. **I**nterdum etiam prohibentur nihil omnino peccatis in his habentes nisi quantum diuine voluntatis beneplacitum aut concesserit aut permiserit operari: cum diuine potestati plenissimo iure ac seruitute subdantur ad restringendum: limitandum: auferendum: transferendum: suspendendum: et relaxandum. **D**e virtutibus autem naturalibus habet **Exo. iij.** De virtute ignis que suspensa est a combustionem rubi. **S**imiliter et in virtute aque que suspensa fuit a fluxu et submersione in diuisione maris rubri **Exo. x. c.** **Q**uomodo magis potuerunt et necesse habent parere rationales creature beneplacitis imperiosissime voluntatis dei: et voluntarie si bone sunt vel etiam inuite si sunt male. **Q**uod igitur scire interdum permittuntur limites et restrictiones potestatum suarum ipsi demones: similiter et relaxationes et amplificatioes: quid igitur mirum si potuerunt hominibus predicare: et infirmitates quas irrogauerunt et infirmitatum cessationes ut sic et posse nocere viderent: et posse pedes: omnino tacentes quod dei iudicio et voluntate et mala irrogare permittentur: et ab illis destituti compellebantur. **S**i etenim homini reuelaretur omnino approbaret se non esse timendum cum creatoris imperio adeo ligata teneat eorum potestas: ut non quotiens neque quanta vellent mala hominibus inferre valerent: sed quotiens et quantum fuerit omnipotentissima creatoris voluntas: que et ab infestatione hominum eosdem compescit licet inuitos: et ad eandem eos relaxat putet et glorie suae salutem hominum prospicit expedire iustitiamque suam decernere. **D**e hoc maximum exemplum patet in passione apostoli bartholomei de demone astaroth: qui in templo suo idolo consecrato egros quos infirmitatibus variis cruciabat ad se pro auxilio recurrentes: non sanitate dando sed infirmitates quas irrogauerat amouendo videbat curare. **D**e huiusmodi forte sunt multi erronei et ab isto eodem vel ab alio demone excecati qui patientes caducum vel regium morbum in die assumptionis in opprobrium virginis vel in die apostoli bartholomei in dedecus apostoli dei in eorum templis die noctuque saltantes diuer-

sasque insanias maxime ne casu in terram ruant obseruantes credunt se per annum ab illa egritudine illesos stare: cum iudicio dei: et in peccatorum malicia exigente demones et illos tali egritudine in corporis dispendium ledant et cum tali annuario censu et sacrificio placati fuerint in dispendium spiritus a tali molestia ad tempus cessent. **N**ec aduertunt huiusmodi insani atque demones quod si vera dei curatio esset: non saltibus dissolutionibus atque trussis in sacris edibus: sed fidelissimis deuotissimis atque instantissimis et pijs orationibus impetraret: non annali reciduatione spiritus et corporis: sed vera sospitate et puerabili gratia vtriusque. **M**ultos quoque maligni spiritus eodem diuino iudicio permittente in corpore diuersis necessitatibus et supplicijs vexant qui facturati vel malefaciati aut amaliati credunt: prudentes quod vel ipsi vel sanaguinei sui seu amici pro liberatione ad incantatores et incantatrices recurrere debent: ut sic et vexatos et liberatos et fauentes et huiusmodi permittentes et licitum esse credentes atque omnes huiusmodi sustinentes: vel non contradicentes in laqueis idolatrie pestis possideat captiuatos. **J**uxta illud **lxxxvi. di. c.** facientis. scriptum est. **N**on caret scrupulo conscientie occulte: qui manifesto facinori destituit obuiare. **E**t quod mirabili est huiusmodi spiritus infernales intantum alienant vexatorum obtenebratas mentes: quod tanquam dulcissimis precibus suis complicitatibus supplicia inferorum nec tales miseris miserabiles hoc aduertunt. **E**t licet ipsi demones varijs sacrificijs ac nefandis modis illecti et inclinati a corporeis cruciatibus quibus cessent: fortioribus tamen catenis vexatorum ac participantium spiritus tenent. **J**uxtaque diuini sententiam **Matth. xij.** **S**icut nouissima eorum peiora prioribus: cum si vnus ex talibus egrediatur spiritus: septem illo deteriores reuertentur in eo. **S**ed de varijs infirmitatibus pro quibus liberandis stultorum turba demonibus varia sacrificia libat aliqd modo pratico differamus discretis legentibus atque predicantibus reliqua similia detestanda: sed diuersas patrias perquirere relinquentes: a planta enim pedis usque ad verticem non est in homine membrum neque locus pro quo sanando non fiant a diabolo ab impijs idolatrie sacrificia multa. **P**rimo namque contra dolorem capitis quidam non comedunt de capite et alias stulticias operantur. **C**ontra dolorem frontis suos habent incantandi modos et ritus. **C**ontra dolorem aurium ope-

rantur quidam que turpe est dicere vel cogitare multo amplius operari. **Contra fluxum sanguinis per nares vel aliunde: habet quosdam incantationes quibus vtuntur cum lapidibus niuis postis circa nares.** **Contra dolorem dentium tangunt dentem cum dente hominis suspensi: vel osse alterius defuncti vel quibusdam verbis gladium in terra frangunt: vel cum pulsantur campane in die sabbati sancti ponunt ferrum inter dentes et similia multa.** **Contra dolorem siue tumefactionem gutturis seu contra cantarellas incantant cum cultello qui habeat manubrium nigrum.** **Contra malum gyaphij portant anulos fufos duz legitur passio christi dies et horas contra apostolum obseruantes.** **Contra ossa siue membra distorta vtuntur arundinibus vel nouellis auclanaz: duos tenet ex utroque capite illas: diaboloque iungit eas: cumque putent miraculum esse diabolo sacrificium presentant: demum opus diaboli quasi stans reliquias ad collum suspendunt.** **Contra malum lumborum stat infirmus pronus in terram quasi diabolum adorando: et mulier que duos filios ex vno partu produxerit duas in manibus tenens colos calcando pedibus lumbos eius tribus vicibus pertransit eum que dam interim insania dicendo et risu digna.** **Contra defectum lactis vel malum yberum mulierum quis exprimere sufficit quod dementias operantur.** **Contra passiones vermium maxime puerozum scribunt super frontem vel super ventrem infirmi: quidam proijciunt in aquam liquefactum plumbum vel oleum cum filo puella virginis ponunt super puerum.** **Contra malum vmbilici multas faciunt insantias in super quando illum a puero separant alias dementias operantur.** **Contra carnem calefactam quam infirmitatem quidam vocant ignem siluestrem vel carnem crepatam: quidam numerant eum pede lapides muri per cursum eleuato pede ad murum: de mum osculatur suum genu et alia plura insania.** **Contra venam retortam in crure incantant in bacili atque faciunt diabolo adiuuantem et aqua in vas terre de bacili ascendit.** **Contra febrem continuam tertianam vel quartanam dant herbarum folia scripta ad comedendum ieiuno stomacho: vel pomum scriptum siue scriptam hostiam et hoc tribus diebus quasi diabolus velit preferri christo qui semel in ultimo infirmitatis in sacramento assumitur ab infirmo diabolus autem tertio sumitur in necessitatis articulo sumitur etiam a**

non ieiuno: sed diabolois venerabilius ter a ieiuno stomacho vult sumi. **Contra quasdam infirmitates puerozum faciunt illos transferre per radices concauas quercuum vel propagines siue per foramen recente.** **Admittunt etiam puerozum panniculos nicaenis vtulis ad mensurandum.** **Contra fascinulum inuenabilia sunt: quidam etiam infirmitati dicta missa faciunt fieri loco scabelli ventum cum missali super egrorum vt sanetur.** **Contra morbum regium siue morbum caducum ponunt duodecim candelas ad duodecim apostolos et cum infirmus sit prius baptisatus in nomine iesu christi tunc rebaptisatur in nomine diaboli cum mutatur nomen impositum in baptisimo et imponitur nomen apostoli si quem remanserit candela accensa.** **Contra guirectiones siue sagittas portant guirectionem sancti sebastiani in festo eius in ipsius dedecus cum quibusdam insanis obseruantibus fabricatum.** **Contra guirectiones cum non valent de vulnere trahi incantant dicentes: Longinus fuit hebreus etc. quod patens mendacium est vt animaduertant tales homines infideles quod diuina permittente iusticia: et diabolus qui mendax est et pater mendacij cum illum guirectionem infigi fecit et illum ne extraheretur: retinuit donec idolatrie sacrificium ei exhibitum fuerit.** **Quod quidem manifestum apparet cum solum duobus digitis quasi idolatrie signo ferrum de vulnere extrahatur.** **Cum infirmus non potest mori et quodammodo desideret quidam mortem eius discooperiunt tectum super eum: vel leuant eum de illo loco: dicentes quod sibi est penna alicuius auis que non permittit illum mori: ergo persequens occidit eum.** **Contra vulnera incantant dicentes: Tres boni fratres etc. quod quidem non tamen mendacium sed etiam ridiculum manifeste apparet: tunc ibi diabolus cui sacrificium exhibet primum manifestum propter oleum et lanam: pro occultum remedium prestat.** **Quidam seruunt pelliculam cum qua ortus est puer: et quod horrendum est etiam audire illam maledictam carnem et pellem baptisari faciunt in ungi unctione sacra: et multa horrenda inde fiunt que fari mime licet.** **Contra parere non valentes innumerabiles et incredibiles stulticie sunt: dum pariunt quedam expellunt muscipulas ne pariant feminam: post partum vero putant esse pagane signo crucis signant ab obstetrice vel vt pagane non filant quousque ecclesiaz intrent.** **Hec et similia diuino occulto iudicio pmittente et diabolo nota supra naturam:**

sed fm naturam inuisibilis operante ad cor-
porum sanitatem per quasdam obseruanti-
as et incantationes insanas stultis pficere vi-
dentur: licet oīno in se contineant pñciosissi-
mam anime et corporis falsitatē et hoīs vtri-
usq; finalem pditionē. **H**is quoq; supadden-
dum est qd cum suo adiutorio demōes ad sa-
nandas infirmitates induxerūt homines ac
mulieres ex illa impia impietate huiusmodi
mentes ad tantam insaniam deducūt vt par-
uulis maxime qñq; etiam et adultis nocere
desiderēt: qd cernentes demones qui talib⁹
dñantur in tantam incredulitatē precipitat
eos vt et nocendi et sanandi occidēdi et libera-
di quibusdam sacrificijs prius receptis suis
cultoribus videant tribuere potestātē. **I**n
his impijssimas feras sunt quedam crude-
lissime mulieres et etiam quidam viri creden-
tes et pñtentes se cum dyana seu iobyana vt
herodiade et innumera multitudine mulierū
equitare super quasdam bestias: et multa ter-
rarum spacia intēpeste noctis silentio pran-
sire eiusq; iussionib⁹ obedire velut deo: et cer-
tis noctib⁹ sicut nocte iouis et nocte p^o dñicā
diem ad eius seruitiū euocari. **A**sserunt etiā
ab illis aliquas creaturas maxime paruulos
pueros post se in deterius vel in melius per-
mutare: aut in aliam speciem et similitudinez
trāsformare. **D**e huiusmodi latius habetur
xxvi. q. v. c. episcopi cor. vbi predicta in snia
de huiusmodi habent. **E**t subditur: **U**tinā
he sole in pfidia sua perissent et non multos
secum ad infidelitatis interitum ptraxissent.
Nam et innumera multitudo hac falsa opinio-
ne decepta hec vera esse credit: et credendo a
recta fide deuiat et errore pannoz inuoluit:
cum aliqd diuinitatis aut numis extra vnū
deum arbitratur. **E**t sequit: **S**iquidem ipse
sathanas qui trāsfiguratur se in angelum lucis
cum mentem cuiusq; mulieris cepit et hanc p
infidelitatem subiugauerit ilico transformatur
se in diuersarum psonarū species atq; simili-
tudines: et mentem quam captiuam tenet in
somnia deludens modo leta: modo tristia:
modo cognitas: modo incognitas personas
ostendens p deuias queq; deducit: et cum so-
lus spiritus hoc patitur: infidelis hoc non in
anima sed in corpore euenire opinat. **Q**uis
enī in somnis et nocturnis visionib⁹ non ex-
tra seipsum educit et multa videt dormiēdo
que vigilando nunq;. **Q**uis xō tam stultus
et hebes sit qui hec oīa que i solo spiritu fue-
runt etiam in corpore accidere arbitret: sicut
et paulus non audet se dicere raptum in cor-

poze. **E**t subditur: **Q**uisquis ergo posse fieri
aliquam creaturam in melius aut in deteri⁹
imutari aut transformari in aliam speciē vel
in aliam similitudinē non ab ipso creatore q
omnia fecit et per quem oīa facta sunt: pcul-
dubio infidelis est et pagano deterior. **I**p^o q
super talibus audierit veritatem et pñaciter
hoc sic fieri asseruerit post informationē pre-
dictam.

De occulta malicia demonū
qui dum per naturalia operant
vt homines in errorem inducāt
supra naturam operari se mon-
strant. **¶ Capitulum. iij.**

Ergo xō modo vel opere demo-
nes idolatriam dilatauerūt. scilicet
occulta malicia. **M**irificētia enim
quorūdam operum que etiam ve-
ra opera naturalia sunt: quia pcurante ma-
licia demonū ipsas naturas vel p iungentiū
vel cōmiscentiū vel aliter ad opandū expedi-
entium et adiuuantū facta sunt: demonum
opera credebant ab ignorantib⁹ ista. **E**t hu-
iusmodi opibus est magica naturalis q ne-
romancia seu phisicam plurimi vocant vel
multum improprie: atq; est totius sciētie na-
turalis pars yndecima. **H**ec igitur mirifica
hoies huius sciētie ignari que natura virtu-
tibus a creatore sibi inditis opabatur credebāt
demonē operari: et ppter hoc non solū po-
tentiam magnā et mirificā eis attribuerūt sed
etiam oīpotentiā. **E**t hoc quidem in duplicē
ignominia et iniuria creatoris. **P**rimo q vir-
tutem que talia opabatur ab ipso creatore re-
mouebant. **S**cdo etiā ab ipsa natura cum et
ipsius creatoris esset vt auctoris et dñantē et
am ipsius nature et absq; vlla rebellionē et
ptradictiōe seruiētis. **D**e hōi autem ope-
ribus est subita generatio ranarū pediculo-
rum et vermiū aliorūq; aialū et quorūdam alio-
rum: in qbus oibus solum natura naturalit
operatur. **I**n hōi autē adhibent adiutoria
quedam que ipsa semina nature pfortant et
accūit a deo: q opus generatiōis intrin accē-
rent vt ab ipsis q hoc ignorāt nō opus videa-
tur nature que talia tardius pfuevit efficere
sed poti⁹ virtutū nature qbus impantē que
dicta vbi reuiget et seruet christiana religio si
qō talia et talit opatur ab impitis de talibus
maleficijs reputatur: et non virtute alicuius
nature sed magis adiutorio et potentia de-
monum huiusmodi facere extimatur. **Q**ui

autem in talibus sunt docti talia non mirantur sed si sunt vere fideles in his glorificant creatorem: scientes q̄ sola omnipotentissimo voluntate ipsius operatur natura. Et iuxta consuetudinem notam hominibus et preter consuetudinem non solum nouis modis sed etiam res nouas. Non enim dubitandum est in nouis seminum commixtionibus et ipsorum adiutorijs noua animalia et etiam nondum visa posse utique generari sicut aperte docetur in libro nezech: ut per hec cognoscat sapientia summi dei: honoretur et glorificet potentia eius: ac dilatato affectu diligatur eius clementia et charitas infinita qui propter nos tot mirabilia fecit. ut nos traheret ad seipsum nunc per gratiam et in fine per gloriam quam nobis concedat in secula seculorum Amen.

Seria. ij. post primam dominicam in. xl. De ultimo iudicio. Ser. xi.

Discedite a me

maledicti in ignem eternum. **Matth. xxv.** Cum enim secundum apostolum ut predictum est auaricia sit idolorum seruitus: et de idolatria sit in procedentibus tactum: iam de punitione ipsius idolatrie que in auaricia cumulat agendum est. Que tamen punitione licet in mundi fine temporaliter futura sit: erit nihilominus in ultima christi sententia eternalis sicut in verbo preallegato euangelista testatur christus contra reprobos sententiam fulminaturum atque dicitur: **Discedite a me maledicti in ignem eternum.** In quo quidem verbo tertium videlicet timorans religiositas demonstrat. Quis etenim non timebit atque pauebit quando cum attenta consideratione pensabit: quod horrendum sit iuxta apostolum. **x. c. ad hebr.** incidere in manus dei uiuentis: et utrumque hominem eternis ignibus ac supplicijs condemnandum. De hac igitur timorata religiositate tria mysteria distinguam. Primum iudicialis actionis. secundum iudicialis indignationis. tertium iudicialis executionis.

Articulus primus. De peccatis propter que exterminabitur mundus.

Primum autem mysterium timorans incutiens est iudicialis actionis. Tria siquidem sunt peccata deo horrenda propter que contra rationalem creaturam irascitur deus. **Su-**

perbia. scilicet qua offenditur deus per spiritum. Luxuria qua offenditur deus per corpus. Auaricia qua offenditur deus per temporalem substantiam. De his peccatis. **i. Job. ij.** Quod est in mundo: aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut superbia vite. Secundum ergo hec tria peccata: tria sunt generalia iudicia dei. Primum quod iam factum est contra angelos deo rebelles: de quo **Apostolus. iij. Factum est prelium magnum in celo etc.** Et sequitur: **Et proiectus est draco ille magnus ser. an. qui uoluit diabolum et sa. qui se. v. orbem: et proiectus est in terram et angeli eius cum illo missi sunt.** Et paulo ante ait: quod draco cauda sua traherat tertiam partem stellarum. id est angelorum celi et misit eas in terram. Secundum iudicium factum est contra luxuriam: de quo **Gen. vi.** scriptum est: **Quidens autem deus quod multa malicia hominum esset in terra: et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore: penituit eum quod hominem fecisset in terra.** Et sequitur quod induxit diluuium ad delendam omnem carnem. Tertium iudicium futurum est quod quidem contra auariciam per ignem fiet: sicut **Abalach. iij. c. ait: Ecce dies uenit succensa sicut caminum: et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem sicut stipula: et inflamabit eos dies ueniens dicit dominus exercituum: que non relinquet eis radicem et germen.** Et merito in his talibus iudicijs condigne culpis date sunt pene. Nam superbi etes angeli sunt humiliati defluentes per lasciuiam: in defluentibus aquis sunt submersi: et insatiabiles auari cum suis substantijs insatiabiliter concupitis totaliter erunt insatiabili igne combusti. Tanto enim mirabilius est hoc iudicium quam alia duo: quia de primo remanserunt due angelorum partes: de secundo remanserunt octo anime ut dicit beatus **Petrus. in. j. canonica. c. iij.** sed de hoc tertio nulla relinquet in terra. Unde **Matth. xxij. scrip. est. Cum uideritis abominationem desolationis que dicta est a dauid propheta stan. in lo. s. qui le. intelligat: ubi notanter aduerte quod nec superbia nec luxuria licet idola dici possint sicut et auaricia que est idolorum seruitus: ut dicit apostolus **Gal. v.** tamen dicta non sunt idolum desolationis sed solum auaricia: quia ex iudicio auaricie ignis ante ipsum procedet. Quod exprimere uolens dominus notanter de operibus misericordie non exercitatis: hoc est de operibus omissionis et propter auariciam derelictis in iudicio agatur. Quid ergo de operibus commissionis. id est. de furtis et rapinis**

vsuris proditionib⁹ homicidijs z psimil b⁹.
Articulus. ij. de vltima indignatione summi dei contra scelestum mundum.

Secundū mysteriū timorez incutiens est iudicialis indignōis. Sicut enī dedignat⁹ est dñs p^ora superbiam angeloz intantuz vt ad tartara p^opitaret ad terram: atq⁹ p^ora luxuriam intantū: vt non nisi octo anime remanerent in terra vt ex p^ocedentib⁹ patet. Sic z q^odammodo terribil⁹ dedignabit⁹ p^ora auariciam mūdi: ita vt non dicat tñ sicut tpe diluuij ait: Penitet me fecisse hoicm: sed penitet me redemisse hoicm. Et de hac vltima indignatione dñi p^ora mūdū Apocal. x. ad litteram scriptum est. Et angelus quem vidi stantem supra mare z supra terrā leuauit manū suaz ad celum z iurauit per viuētē in secula seculoz qui creauit celum z oia que in eo sunt et terrā z oia que in ea sunt: z mare z ea que in eo sunt q^o tempus ampli⁹ non erit. Sed i diebus vocis septimi angeli cum cepit tuba canere p^osumabit⁹ mysteriū dei. In quibus sacratissimis verbis ostendit q^o senescēte mundo in scelerib⁹ p^osumatis irasceat p^ora eum rex viuoz z mortuoz deus. i. christus cuius ire resistere nemo potest. vt dicit Job. c. ix. atq⁹ in euasibilis erit illius furor. Et maxime p^opt^oria: quia ad puniēdū erit primo infinite potentie. scdo infinite sapie. tertio infinite iusticie.

Q^o summa dei potentia indignabitur contra mūdū. Cap. j.

Primo quidem erit turbat⁹ cōtra mūdū christus in quo est infinite potentia p^opterea punire poterit scelestū mūdū. Et de hoc Job. ait: Angelus quem vidi stantem supra mare leuauit manū suam ad celum. Quid p^o hunc angelū nisi christum qui Esa. ix. c. dicitur est magni p^osiliij angelus: qui vita parit z doctrina de deo diligēdo mūdū magnū p^osiliū dedit. Hic stare supra mare z sup terram dicit: quia ipsi potestas maris z terre tradita est: cum z in terra signa fecerit: z sup mare sicis pedibus ambulauerit. Sed p^oueniētius sup mare z sup terram dicit stare: q^o potestātē h^oz cui vult z p^ospera distribuere z aduersa seculi monstrare. Terra autē fructifera ex q^o delitie crescunt mūdi p^osperitatē signat: Utriusq⁹ enī fortune dispensator est christus teste ps. qui de se ait: Deus meus es tu: in manibus tuis fortes mee. Necnō in his inferiori-

bus solum potestatem habet sed etiam i celo: Propterea subinfert: Leuauit ma. su. ad celum. Quid enī per manū christi: nisi oipotētia eius qua equalis patri est p^oueniētius demonstratur: hanc postulabat p^opheta per incarnationē mitti in mūdū cum dicebat i ps. Mitte manū tuam de alto: cripe mez libera me de aquis multis: z de manu filiozū alienozum. Et Esa. xlvij. Manus mea fundauit terram: z dextera mea mensa est celos Ipse enī est per quē facta sunt oia z sine ipso factum est nihil. Bene ergo manū suam ad celum leuauit: quia eadem cum p^ore oipotētiā habet: Ideo Abai. h. xxvij. c. de se ait: Data est mihi ois potestas in celo z in terra. Et ps iterum inquit: Altitudo manus suas leuauit. Huius autem man⁹ spūssancū digitus dicitur est Exo. viij. c.

Indignabitur contra mundus infinita sapientia dei. Cap. ij.

Secundo p^ora mūdū scelestum erit turbatus christus qui est infinite sapiētie: p^opterea punire sciet: iō Job. subdit: Et iurauit p^o viuētē in secula seculoz. In quo q^odem iuramento certitudo ostendit futuroz: cum oia que diuino p^osilio decreta atq⁹ diffinita sunt irritari nequaq⁹ possint. Qui enī sententiā p^opter peccatoz p^onam variat: sicut Job. ij. in niuiue patet. Prehabitu p^osiliū de iustificatiōe vel punitiōe eozum nequaq⁹ mutat. Unde xxij. q. iij. incōmutabilis noiaf. Et ps ait: Inrauit dñs z non penitebit eum. Indicat ergo iuramentū diuinū diuini p^osiliij imutabilitatem z firmitatē. Propterea Heb. vi. ap^olus ait: q^o abūdantiū volens deus ostēdere pollicitatiōes heredibus imobilitatē p^osiliij sui interposuit iusiurandū. Ad hoc quidem christus interposuit iuramentū iurans p^o viuētē in secula seculoz. Per deum patrem filius iurat qui vnū cum patre p^osiliū tractat: vt quēadmodū dei filius cum eterno patre oia vno p^osilio pdidit: sic z oia cum patre pari p^osilio p^osumabit. Propterea subdit: Qui creauit celū z oia q^o in eo sūt: terrā z oia que in ea sunt: mare z oia que in eo sunt. Omnia enī h^oz tū ad statū in q^o nūc sunt p^osumabunt: vt quēadmodū p^octōres oib⁹ creaturis corporibus peccādo abusi sunt. s. b^onficijs celestib⁹: terrēis atq⁹ marinis corrupti qua corruptiōne triplex mūdi machia pulchritudinē ordinis sui in q^ondā relaxā vetustatē amisit: sic ad christi noui hois aduētū q^o vētū ē viuos et mortuos iudicare renouata decus maioris

honestatis repabunt in secundo adam scilicet christo per ipsi iusticia quam in primo adam amiserunt. Unde. ij. pe. c. iij. de aduentu christi loquens beatus petrus ait: *Et celi ardentes calore soluentur: et elementa ignis ardore tepefcent. Nouos ergo celos et nouam terram atque promissa ipsius expectamus in quibus iusticia habitabit.*

Quod indignabitur mundus seueram iusticia summam dei. *Cap. iij.*

Tertio contra scelestum mundum erit turbatus christus qui est infinite iusticie: ideo vult punire malos et reddere unicuique secundum opera sua. propterea addit quod tempus amplius non erit. potest enim hoc referri specialiter ad merita iustorum et demerita reproborum. Tempus siquidem presentis vite ad merendum eternitatem hominibus indultum est: quo quod peccatores ad eterne salutis demeritum abutuntur: iuste et hoc cum ceteris donis dei quibus male utuntur aufertur: sicut apoc. xxv. c. scriptum est. *Qui non habet et id quod videtur habere aufertur ab eo. Peccato nempe damnandus meritorium ex tempore sibi processu nequaquam habet: tempus tantum ipsum habere videtur quod dum fruitur occupacione huius labilis vite: propterea quod ad suam damnationem habet aufertur ab eo ne obnoxium se efficiat in inferno supplicii grauioris. sed pro proximitate horum possumus attendere ex eo quod Jo. addit. Sed in diebus vocis septimi angeli cum cepit tuba canere presumabit mysterium dei. Cum enim simus in sexto ecclesie statu atque in sexta apocalypsis tuba sicut alibi latius traditum est: nihil aliud restat nisi septimus status in quo rex omnium filiorum superbie antichristus venturus est per quem in corruptione sua cuiusque viuere licebit sicut libebit. Et in hac nouissima tuba. i. corinth. xv. apostolus attestat christum ad iudicium esse venturum omnesque in aduentu eius esse resurrecturos. Omnes quippe resurgentur sed non omnes immutabimur in momento in actu oculi in nouissima tuba. Et tunc presumabit mysterium dei.*

Articulus. iij. De iudicio saluandorum et damnandorum et ad hoc euangelium de iudicio declaratur.

Tertium mysterium timorem incutiens est iudicialis executio: sicut enim presertim testatur antequam christus veniat iudicare viuos et mortuos: ignis ante ipsum pre-

detur inflamabit in circuitu inimicos eius. Terribilis nempe erit huiusmodi ignis quia virtute diuina. Et ignis qui manet in spera sua atque ignis mundi huius et purgatorij et inferni simul concurrunt preuenientes faciem iudicantis. Et quattuor ergo ignibus diuino iudicio fiet vnus qui quattuor predictorum ignium officium exercebit. Nam ignis terrestris purgabit iustos: puniet et malos: incinerabit corpora et consumet terrenam scientiam. Ignis autem elementaris elementa subtiliabit atque ad inuouationem disponet. Ignis autem purgatorij purgabit electos illos quibus purgatio necessaria erit. Ignis vero inferni impios iam incipiet cruciare. Ipse hec sequetur quod apostolus. i. thessa. iij. ait: Ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet. de celo. Quae tuba erit vox christi dulcissima iustis: sed terribiliter contra reprobos intonantis et dicentis: *Surgite mortui venite ad iudicium: sicut presertim ait: Deus deorum dominus locutus est et voca. terram. i. totum humanum genus ad iudicium suum: imo ad huiusmodi iudicij sententiam vocabit suppositos et inferos vniuersos di. Deut. xxxij. Audite celi que loquor: audi at terra verba oris mei. Et alibi idem ait: Aduocauit celum de sursum et ter. di. po. suum. Tanti namque terroris erit illa vox christi: ut spero. dicere audeat. Siue comedam siue bibam siue aliquid aliud agam: semper mihi videtur in meis auribus insonare vox ista: *Surgite mortui venite ad iudicium. Tunc quippe omnes mortui resurgent ad impium christi et apparebunt coram domini maiestate: sicut. i. corinth. v. apostolus ait: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal christi. Sedebit enim christus in eminentissimo loco supra vallem iosaphat et omnes sancti cum eo: mali vero inferius in terra quam dislexerunt. Et hoc ostenditur in euangelio hodierno apoc. xxv. in quo ponuntur tria consideranda secundum iudicalem executionem. Primum est maiestas triumphalis: ibi: *Cum venerit filius hominis. secundum est equitas iusticialis: ibi: Tunc dicet rex. tertium est irreuocabilitas eternalis: ibi: Et ibunt hi in supplicium eternum.***

De triumphali maiestate domini iudicantis cum qua in iudicio apparebit. *Cap. j.*

Primo consideranda est maiestas triumphalis. i. iudicantis. In qua etiam considera duo. Primo triumphalem aduentum. secundo triumphalem processum. Primo considera triumphalem aduentum tantum iudicis de quo quattuor in euangelio describuntur. Primum est incertitudo

iudicij. secundū plenitudo imperij. tertium celsitudo fastigij. quartum pulchritudo p^oforij
Primo quidem in euāgelio describitur incertitudo iudicij: ideo dicit dñs: **L**um uenerit zc. nec alibi in scriptura ip̄s determinat quā christus ad iudiciū sit uentur^o: imo de ei^o incertitudie. j. **T**hessal. v. c. ap̄tus ait: **D**ies dñi sicut fur ita ueniet. **E**t **M**at. xxiiij. dñs ait: **D**e die autem illo z hora nemo scit. **S**ecundo describitur plenitudo imperij: p^opterea subinfertur fili^o hois: in q̄ notat q̄ erit deus z homo christus: quā mūdū iudicatur^o est: nō ergo erit iudex adaz qui nō filius hois sed a deo creatus est: nec erit eua: quia nō filius sed filia hois fuit si dici licet. nec alius homo qz quilibet est filius hois nō hois: qz ex patre z matre quilibet generat: sed erit fili^o hois. i. intacte uirginis: z p^osequens z fili^o dei: ergo erit iudex deus z homo. **E**rit nāqz inq̄rtum deus iudex ordinarius: sed inq̄rtū homo iudex adueniet delegatus. **U**nde p̄s ait: **D**eus manifeste ueniet. s. in hoc aduētū: qui sub nube carnis n̄se latuit in primo aduentu. **D**eus noster p^o p^oformitatē nature. id est. homo z nō silebit: sicut ante pilatum in primo aduentu: sed p^odemnabit impios z p^omiabit in fontes. **T**ertio describitur celsitudo fastigij: **I**deo subdit: **I**n maiestate sua. s. gloriofa qui in primo aduentu apparuit i natura infirma: tūc enī apparuit iudicadus: nūc x̄o iudicaturus. **E**t licet inenarrabilis gaudij z leticie plena talis maiestas futura sit iustis: tamen iniustis apparebit terribilis z horrenda. **I**n q̄rum p̄sona **J**ob. xiiij. ait: **Q**uis mihi tribuat vt in infer. p̄teg. me: z abscon. me do. pran. su. tuus. **U**bi **B**regio. ait: q̄ mali mallent esse in inferno q̄ videre christum iratum. **E**t iterū p̄s ait: **Q**uis nouit p̄tatem ire tue z p̄re timore tuo iram tuā dinūterare? **E**t iterū patet **M**alach. iij. **Q**uis poterit cogitare diem aduentus eius: z quis stabit ad uidentū eum? **E**t **A**pocal. vi. scriptum est. qz dicent montib^o z petris: **L**adite super nos z abscondite nos a facie sedentis sup thronuz et ab ira agni. **Q**uarto describitur plenitudo p^oforij: ideo subdit: **E**t oēs angeli eius cū eo. **V**enient nāqz angeli z p̄p̄t iudicis honorem atqz p̄pter iudicij executionez: eo qz ministerio angeloz z sancti deducēt in celum: z impij z demones ad inferos rapient **N**ōie tamen angeloz bonoz p̄fecti euāgelici exprimunt: inter quos beata uirgo obrinz principatū: demū beatus **J**ohānes baptista atqz apostoli z eoz p̄fecti imitatores qui oēs

maiestatiue q̄si iudicis assessores supra inferiores in sedib^o p̄sidentur: **S**icut **M**atth. xix. p̄dixit dñs atqz iurando firmanit di. **A**men dico uobis: qz uos qui secuti estis me in reg. cum se. fi. ho. in se. ma. f. sede. z uos super se. duodecim iudi. duode. tribus israel. **P**er q̄s x̄ij. licet principales ap̄li intelligant vt exprimantur: tamen supra būdās numerus p̄fectorum imitātū christū in tali nūero denotat. **U**nde **E**sa. iij. ait: **D**ñs ad iudicandū ueniet cum seniorib^o populi sui. **S**ecundo p̄sidera triūphalem p̄cessum: de quo etiaz in euāgelio q̄rtuoz scribunt. **P**rimū est magnitudo triūphi. sc̄m multitudiū collegij. tertuz dissimilitudo meriti. quartū aptitudo loci. **P**rimū enī subdit magnitudo triūphi: ideo euāgelista ait: **T**unc sedebit sup sedem maiestatis sue. **Q**uid enī per hanc sedem nisi maiestas que data est christo hoī denotat: de q̄ p̄s ait: **S**edes tua deus in se. se. uirga di. uirga regni tui. **E**t alibi itez dicit: **T**hronus ei^o sicut sol in p̄spectu meo. **S**c̄m additur multitudo collegij: cum subdit: **E**t p̄gre. ante facie ei^o oēs gētes. glo. ois etas. ois sexus quia. s. mali z boni: boni per angelos: mali p̄ demones. **T**ertiuū ponitur dissimilitudo meriti: ideo addit: **E**t sepabit eos abinuicem **S**epabit inq̄ singloz merita discutiedoz uocaliter diuersis noibus appello hos hedos: alios x̄o oues. ideo subdit: **S**icut pastor segregat oues ab hedis. **I**n ouib^o omēs iusti merito denotant z p̄pter simplicitatē z p̄p̄t fecunditatē z p̄pter eoz mititatē: sicut de ill^o p̄s ait: **P**ropter te mortificamur tota die exterminati sum^o sicut oues occisōis. **P**er hedos autem impij denotant p̄pter fidelitatē z carnalitatē z p̄pter sterilitatē. **Q**uarto subiungitur aptitudo loci. **U**nde euāgelista ait: **E**t sta. oues quidem a dex. hedos autem a sinistris. s. m q̄ in p̄senti uita per diuersa itinera inceserūt. q. d. hos approbo: qui recta uia iuerunt: hos x̄o reprobo qui per deuia inceserunt: **J**uxta q̄d **P**rouerb. iij. scribitur: **U**ias que a dextris sunt nouit dñs: peruerse x̄o que a sinistris sunt.

De remuneratione beatoruz atqz malozum. **C**ap. ij.

Secundo in hac iudiciali executione p̄sideranda est equitas iusticialis: in qua duplex retributio demonstrat. **P**rima est remuneratio iustoz. secūda autē punitio impiozum. **P**rima remuneratio est iustozum: de qua qua-

duplex veritas demonstrat. Prima glorificationis. scilicet commendationis. tertia humilitationis. quarta approbationis. Prima enim ostendit de hac remuneratione iustorum veritas glorificationis. Unde subdit: Tunc dicit rex his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei pos. pa. vo. reg. a. p. sti. mundi. **O** dulcissima allocutio et vox omni iocunditate ac suavitate repleta: qua inuitant ad visionem ad possessionem et ad fructum totius sanctissime trinitatis. Primo inuitat eos ad glorificationem dei. Venite. Venite inquit ad me fontem vite indeficientem: ad me lucem glorie viuificantem: ad me torrentes voluptatis inebriantem: ad me inquit plenitudinem veritatis inuidantem. Secundo dat benedictionem dei. Benedicite. id est bonis nature gratie et glorie inseparabiliter addicti. Tertio attribuit patrie dilectioni dei. patris mei: qua benedictus deus et pater domini nostri iesu christi benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in christo iesu: sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius: sicut ait apostolus **Ep. i.** Quarto introducit eos in possessionem dei. possidete. scilicet eternaliter filii visionem: patrie tentationem: et spiritus sancti fructum: et anime et corporis eternam glorificationem. Quinto donat eis regni sublimationem. id est facit eos reges dei. regnum. Nam quilibet beatus rex erit totius celestis regni: sicut **Apocal. j. c.** scribitur. **Primogenitus** mortuorum et princeps regum terre. Sexto manifestat predestinationem dei. paratum vobis. Septimo concludit predictorum omnium confirmationem dei. a constitutione mundi. **Secunda** veritas est commendationis qua christus commendat iustos de operibus misericordie dei. Esuriui et dedistis mihi manducare: ergo frange esurienti panem tuum: ut dicit **Isa. lvij.** Esuriui et dedistis mihi bibere: ergo si inimicus tuus sit: potum da illi. Sicut ait apostolus ad **Rhoma. xij.** Hospes eram et collegisti me ergo hospitales inuicem sine murmuratione. Sicut scriptum est **Mat. xxv.** Audus eram et opulstis me. ergo cum videris nudum operi eum et carnem tuam ne despereris: ut dicit **Isa. lvij.** Infirmus eram et ve. ad me: ergo non te pigeat visitare infirmum. **Eccl. x.** In carcere eram et venistis ad me. ergo visita incarcerationum: **Exemplo** regis de quo legitur **Hiere. xvij.** quod **Hiere** remiaz prophetam in carcere visitauit. De primo opere misericordie quod est sepultura nulla mentio hic fit eo quod misericordia sit proximo in quantum videlicet christi membris: mortuus autem in quantum mortuus est nequaquam est membris christi: sicut apostolus **ij. ad heb.** inquit. **Christus** autem semper viuens est.

Sit autem hic specialis mentio de operibus misericordie corporalis maxime propter duo. Primo ad prouocandum omnes ad misericordiam. scilicet ad ostendendum quod mirabilis misericordia superat iudicium et vincit rigorem iusticie. Unde **Petrus** **Ra. i.** quodam sermone ait: In regno celi coram angelis omnibus in prouentu resurgentium quod abel passus sit: quod mundum saluauit noe: quod abraham fideem custodiuit: quod moyses legem dedit: quod petrus etiam primus crucem ascendit deus tacet et clamat quod pauper comedit. **Esuriui** et dedisti mihi manducare. **Qui** enim misericors est: dignus misericordia est. **Secundo** mentio fit solum de operibus misericordie corporalis: quia per ista designantur opera misericordie spiritualia. Indigent enim inferiores foris doctrina et facili seu suauis: foris est ut cibum: suauis vero ut potus. Indigent etiam protegi contra exteriores temptationes: et pie in suis nuditatibus et erubescerentis operiri. **Debent** enim maiores reuereri et quasi non videre: imo et posse operire et ornare spirituales nuditates inferiorum. **Debent** etiam eis visitationem tam correctoriam quam consolatoriam: et bene respectu debilitatum spiritus etiam respectu carceris peccatorum. **Hic** **Rabanus** ait: **Qui** esuriens pane verbi dei reficit: qui sitientem potu sapientie refrigerat: qui errantem in domo patris inuocat: qui innocentem protegit: qui infirmum in fide assumit: qui tribulatione oppresso subuenit compatiedo vel consolando veram dilectionem implet. **Uel** misericordie opera spiritualia sunt septem. **Primum** docere ignorantem. **secundum** consulere dubitanti. **tercium** corrigere peccantem. **quartum** consolari tristem. **quintum** remittere offendenti. **sextum** portare onerosos. **septimum** pro omnibus orare. **Unde** de vtriusque operibus misericordie versus dantur. **Uisitatio** posto cibo redimo te go colligo condo. **Consule** castiga solare doce remitte ser ora. **Tertia** veritas est humilitationis qua scilicet iusti indignos se reputabunt tanta gloria propter que si nulla opera sua. **Et** de hoc euangelista subiungit: **Tunc** respondebunt iusti dicentes: **Domine** quoniam vidimus te esuriens et pauperem te: sitientem et dedimus tibi potum: quoniam autem te vidimus hospitem et collegimus te: aut nudum et cooperuimus te: aut quoniam te vidimus infirmum aut incarcerationum et venimus ad te. **Hec** autem non quasi ignorantes dicent: sed quasi admirantes super tanta unitate capitis et membrorum christi. **Nam** designat plenam illuminationem eorum super seipsos. **Uel** dici potest quod si iusti hoc dicent sic eis ridentur a christo sicut nunc sequitur. **Quarta** veritas est approbationis de qua subdit: **Et** rident rex dicit illi: **Amē**

collata. s. eterne afflictiois ad damnatos: et eterne gloriificatiois ad saluatos. **P**rima autem inie irreuocabilitas retribuet damnatis. **E**t de hac subiugit christus: **E**t ibunt hi i suppliciu eternu. **C**um eni ab ore iudicis sententia fuerit plati iam et excusatio reproborum annihilata: quid agent peccatores impij: quo terrore pauescent: quo merore marcescet q latibulo se abscondent: supra erit iudex terribilissime turbatus: subitus infern horribilissimus pparatus: **I**uxta oes sancti iustas iudicis approbantes: atq iusti et reprobi damnatoz crimina cognoscetes: contra angeli boni ad tartara ppellentes: a dextris pctā accusantia: a sinistris demonia ad inferos trahentia: interius conscientia remordens: exterius mudus exurens. **T**otus eni ignis ille q pcedet faciem iudicantis et ois calliditas eius pglomeratos inuoluet et attrahet ad inferos peccatores et sic precipitant ruent in suppliciu sempiternu. **U**nde fm **B**ug. lib. e. de aia. **Q**uis putas tunc meror erit que tristitia cum sepabuntur impij a psortio sanctor et a visioe dei et traditi in demonu pteate ibunt cu impijs i ignem eternu: ibiqz semp erunt in luctu et gemitu sine fine: vbi erit dolor itolerabil: fetor incompatibilis: timor horribilis: mors corporis et anime sine spe venie et mie. **E**t ibi qui torquet aliqn non fatigat: nec qui torquet aliqui moris: s moris vt semp viuat: et sic viuat vt semper moriat. **H**ec ille. **S**ecunda autem sententia irreuocabilitas retribuet saluatis: d qua euagelista subiugit: **I**usti autem in vita eternam: vbi noie eterne vite datur intelligi gloria sempiterna: vt ex ipso modo loquedi aperte clarescat q ois alia vita mors et miseria est potius nucupada respectu illius gloriose sempitneqz vite: vbi iocunditas sine merore: vnitas sine diuisione: satietas sine fastidio: perpetuitas sine tedio: formositas admirabilis: libertas summa: dignitas alta: conformitas voluntatu: societas dignitatu: securitas inuariata: et tranquillitas psimata consistit. **A**d quam nos pducat dñs iesus christus qui cum patre et spūsancto est sup oia diligendus: laudandus: et gloriificandus regnans p oia secula seculoz Amen.

Feria. iij. post primā dñicā in xl. **B**evera contritioe. **S**er. xij.

Quam intrasset iesus hierosolymā cōmota ē vniuersa ciuitas. **M**at. xxi. **P**rimus

vtiqz obstinatus et durus est quem non contendit et perit tam terribilis inia iudicantis q̄ta in pcedenti die ostendim⁹ tpe iudicij expectare peccatores. sed qui sensatus est mente talia ptimescēs intellectu illuminat atqz recognoscēs seipsum p̄eritam detestat vitam p̄eritur humiliat et in rectam ad dñm dirigitur viam. **E**t hoc est q mystice et moralit per verbum ppositū demonstrat cum dicit: **C**um intrasset iesus hierosolymā: cōmota est vniuersa ciuitas. **Q**uid autem p hierosolymaz aliud q̄ p̄scientia p̄gruenti⁹ designat. **H**ierusalem nempe interpretatur visio pacis: q̄ i humana p̄scientia inter deum et animā intellectus semper debet videre p̄ceqz absqz quocunqz remorsu. ps. testante: qui de deo et cōp̄scientia locutus est dum ait: **F**actus est in pace locus eius. **H**anc hierosolymā deus tūc siquidem intrat cum p̄scientiā lumie veritatis irradiat: et sic p̄ detestationē culpārū atqz puram p̄tritionē a malo ad bonū vniuersa mentis ciuitas cōmouet. **U**nde mystice hec est p̄batia piscina **J**oh. v. que ab āgelo mouebatur. **I**n hāc autem qui prior descendit post motionē aque sanus sit a quacunqz venietur infirmitate mortalis culpe. **E**t in hoc q̄ta. s. p̄terens religiositas indicat: de qua triplex mysteriū p̄templemur. **P**rimum de p̄tritionis q̄dditate: scdm d̄ p̄tritionis qualitate: tertiu de p̄tritionis q̄titate. **D**e quibus per ordinem ps. in. l. ps. ait: **C**or p̄triu: hoc quo ad primū: et humiliatū: hoc quo ad scd̄z deus non despiciet: hoc quo ad tertiu addit **A**rticulus primus: **I**n quo p̄ triplicem veritatem quid est vera contritio declaratur.

Primū siquidē mysteriū est: de cōtritionis quidditate: qd̄ quidez ps̄ exprimit di. **C**or p̄tritu. **C**irca h̄ autem vt clarius exprimat: quid est p̄tritio vera: tres veritates circa illā p̄side remus. **P**rimo eius diffinitionē. scdo ei⁹ de uominationē. tertio eius impfectionē.

Contritionis declarat diffinitio magistralis. **C**ap. i.

In prima veritate p̄siderem⁹ eius diffinitionē. **C**ontritio fm **P**e. in iij. di. xij. sic mḡaliter diffinitur. **C**ontritio est dolor volūtarie assūptus p̄ peccis cū p̄posito p̄stēdi et satisfaciēdi. **N**ā sicut in naturalib⁹ aliqd̄ p̄teri d̄ q̄n totaliter in mīmas p̄tes reducitur: ita cor hominis

Feria. iij. p. j. dñicā in xl. De vera cōtritione

conteri dicit qñ affectus peccati fm oēm sui partē in eo totalit̄ p̄ringit̄ et p̄fectē a pctō resilit. Et qz talis resilitio dolor qdā ē ideo cōtritio p̄ dolorē tanq̄ p̄ p̄p̄iū genus diffinit̄. Addit̄ aut̄ volūtariē assumpt̄: tanq̄ differētia ponēs in genere morali. Et addit̄ p̄ peccatis: tanq̄ materia specificās loco vltie differētie. Hec ergo ē diffinitio competēs p̄tritionis inq̄tū est acus virtutis: sed vt est ps sacramēti penitēcie sic oportet qd addat̄ cuz p̄posito p̄fitendi: p̄cordat̄ **Tho. ibidem.**

Ex trib⁹ trahit̄ moraliter vere contritionis nomē. Cap. ij.

In secūda veritate p̄siderem⁹ eius denoiationē. i. q̄re sic p̄tritio nominat̄. Vbi notandū est fm **Bo-namue. in. iij. di. xij. q. ij. tria** in s̄ sunt p̄siderāda. Primo qd̄ p̄terit̄. sc̄do cuz q̄ p̄teritur. tertio vbi p̄terit̄. **Primo** p̄siderandū est qd̄ p̄teritur. Duo enī p̄teri debent scz cor et culpe. Primo p̄teri debet cor qd̄ ad litterā in vera p̄tritiōe totū terit̄ p̄ nimia angustia dolore et indignatiōe quā p̄tra peccata sua p̄cepit. **Unde Iohel. ij. Scindite corda v̄ra.** Sc̄do p̄teri debent culpe que quidez dolore illo p̄terunt. i. simul et totalit̄ terunt in corde: hoc autē p̄fecte fit cū peccata totalit̄ abijciūt a corde. vñ ps̄. **Effundite corā illo cor da v̄ra.** Et **Thren. ij. Effunde sicut a quā cor tuū.** **Sc̄do** p̄siderandū est cū quo p̄terit̄: qz scz duplici mola. Prima. s. diuine spei. sc̄da timoris dei. Prima. s. diuine spei: et hec ē inferior sensum eluās ad spem venie: veniēs ex p̄sideratiōe mie dei: ne mens peccatis obruta desperet. **Vñ Esa. v. c. scriptū est. Quis ambulauit in tenebris. s. pctōz et non ei lux speret in noie dñi et iniat̄ sup dñm deū suū.** Et **Esa. xlij. peccatrici et q̄si despate a dño dictum est. Tolle molam. s. spei et mole farinaz** Secūda mola timor est dei deorsum depri-mens q̄. s. asa timet penam ex p̄sideratiōe diuine iusticie: recolens qd̄ ap̄ls **Heb. x. c. ait: qz horrendū est incidere in man⁹ dei viuētis** He due mole duo sunt pedes q̄s posuit angelus super mare et sup terrā: sicut **Apocal. x. scriptum ē. Et posuit pedem dextz super mare: et sinistrū sup terram.** Quid p̄ angelus nisi angelica p̄tritiōis gr̄a a deo p̄ angelum missa: q̄ pedē puidēcie seu volūtatis dei ponit sup mare mētis amaricate ne de iusticia dei desperet: et sinistrū sup terrā mūdialis et criminose mētis: ne de mia dei p̄sumat. q. calcando mare mētis p̄trite illud ps̄. dicat. **Spera in deo: et sinistro calcādo terrā ne p̄sumat**

addat: **Et fac bonitatē.** Hoz enī duoz alterz sine altero ad ruinā non ad salutē est. **In cuius mysteriū Deut. xxij. p̄cepit dñs moysi: Non accipies loco pignoris inferiorē aut superiorē molā solā. s. fm vtrāqz vel nullaz: qz ad litterā vna sola mola nulli vtilis est: videlicet nec accepta nec relicta.** Sic ad mores nec sperandū sine dei timore nec timenduz sine dei spe. Sola nempe timoris mola cayn et iudas salutis farinā molere volentes interiecit̄ q̄s etiā pleriqz in morte sequiūt̄. **Maxim⁹** qz numerus pctōz de dei mia p̄sumētis: mola inanis spei molūt qui q̄tidie in scelerib⁹ plurimis irretiti nec se emēdare volētēs in dei mia sperant: **Contra q̄s Apocal. xij. Angelus p̄ mediū celū volans clamitat alta voce di. Timete dñm.** Tertio dō p̄terit̄ in tribus potentijs in mēoria amare recordādo. **Esa. xxxvij. Recogitabo tibi.** Sc̄do in intellectu recognoscēdo deum offendisse dō. **Tibi soli peccaui.** Tertio i volūtate volūtariē penitētiā agendo. dō. **Ecce in flagella par⁹ sum.** Quarto p̄siderandū est quare p̄terit̄. p̄pter enī duo habet p̄teri mens hūana. Primo videlicet qz aia est delicata. sc̄do qz pctōzis consciētia est dura et impetrata. Primo enī debz mens p̄teri qz aia est delicata: formata ē enī ad imaginē dei. Propterea ait illi deus **Canticor. iij. Tota pulchra es amica mea et macula nō est in te. s. ex natura a me formata: s̄ ex malicia a te p̄petrata.** Sc̄do qz p̄scia peccatoris ē dura et impetrata: **Facit enī peccatum in p̄scietia sicut pestiferum virus in sanguine seu i carne hūana: induratur etenī cor: sicut virtus indurat carnē.** Hinc **Job. xli. Indurabit̄ cor eius quasi lapis.** Et **Ecci. iij. scriptum est. Cor durū male habebit in nouissimo. i. si sic se repit̄ in vltima hora mortis** **Inde Greg. ait: Contritio apostema pungit p̄fessio aperit et sanie emittit: satisfactio cathaplasinata apponit.** Per hāc igit̄ p̄ctio-nem p̄terit̄ cor hūanū: et tūc pcti delectatio totalit̄ effūd̄: neqz de illo remanet sapor neqz virtus: pctā enī ad hoc p̄terunt vt simul et totalit̄ distrabant̄.

De differentia inter attritionem et contritionē. Cap. iij.

In tertia aut̄ veritate p̄sideremus p̄tritiōis impfectionē. Donūt̄ docto. dñam in attritionē et p̄tritiō-nē. Attritio enī est act⁹ displicētie nō cū priuatiōe informatus: s̄ p̄tritio ē act⁹ charitate informatus. Attritio enī oriit̄ ex timore pene: p̄tritio dō ex p̄sideratiōe diuine

offense. **I**te attritio elicif a volūitate: p̄tritio
 x̄o a gr̄a. Proptea attritio gr̄a iformata effi-
 cif p̄tritio. **S** magl̄ pp̄rie p̄fidem̄ eoz d̄iaz
Et primo videam̄ de attritioe. Attritioe aut̄
 cor̄ pctōris solū i aliq̄l ptes frāgīf. **P**icif enī
 res atteri q̄n solū res in diuerfas ptes dimi-
 nuif̄ z cōminuif̄: sic cor̄ hoīs in ptes frangīf
 q̄n solū de magnis pctis dolet sicut de homi-
 cidio p̄ditioe incēdīs piurijs blasphemijs
 sodomijs z manifestis vsuris seu rapinis de
 adulterijs sacrilegijs stupris z p̄similib̄. **D**e
 paruis aut̄ culpīs licet mortalib̄ nō multuz
 curat neq̄ de eis dolet: sicut de vēditioe ter-
 mini z de acq̄sitis pillū: de frēq̄ntatioe mun-
 danoz iuramētoz q̄ nō celebrauerit festa: d̄
 mēsuris z pōderib̄ falsis: de acq̄sitis p̄ ludū
 q̄ habuit odia: inuidias p̄cialitates: q̄ secur̄
 fuerit aleas: breuia spectacula tripudia: q̄ n̄
 audierit tpe debito missas: nec ieiunauerit
 vt tenet: q̄ detraxerit: murmurauerit: p̄rimū
 vt tenet: q̄ detraxerit: murmurauerit: p̄rimū
 diffamauerit: p̄nitiosa p̄silia dederit: p̄tra ec-
 clesiasticā lib̄tatē fecerit: z inde z aliū de in ec-
 clesiasticā lib̄tatē fuerit multiplicif irretit̄ z sic de
 cōicatioib̄ fuerit multiplicif irretit̄ z sic de
 p̄similib̄. **N**ec etiā multū imo nihil curabūt
 seu dolebūt de sup̄fluis vestib̄ p̄ciosis curio-
 sis illicite acq̄sitis z vanis nec de fucatur̄ non
 de mortuis suis vel alienis capillis: nec d̄ cau-
 dis nec de ribaldis nō de altissimis trāpalis
 et manū amplis sup̄fluis anul̄ z iocalib̄ p̄-
 ciosis z similib̄ cūcti. **C**ū aut̄ nō solū attritio
 ne s̄ veraci p̄tritioe cor̄ pctōris p̄tritū fuerit
 dolebit z veracif̄ p̄teret̄ de oib̄ pctis z culpīs
 cōmissiois z omissiois magnis z puis: dole-
 bit z p̄teret̄ de oi culpa cordis z oris z operis
 de oi indebito visu auditu gustu odoratu et
 tactu: de oi passu pedis p̄tra dei honozē facto
 dolebit de oib̄ pctis simul z singulis singla-
 rit̄ z de maiorib̄ magl̄ ita q̄ nullus pcti affe-
 ctus remanebit i eo: z i volūtate dei ascēdēs
 eius b̄nplacito se totalif̄ p̄formabit: nihil de-
 niq̄ sui oīno i se reseruās. **T**ūc aut̄ cor̄ pctō-
 ris est complurizatū z p̄ hūilitatē doloze z cō-
 tritionē ad mīma reductum: z tūc tale cor̄ fit
 deo sacrificiū: sicut p̄s dicit: **S**acrificium deo
 spūs p̄tribulat̄. **A**d cognoscēdū aut̄ p̄ ma-
 nifesta siḡ q̄ sint corda p̄trita aut̄ attrita: pōt
 similitudo poni de duob̄ mōticulis q̄rū vn̄
 est d̄ frustis laterū coaceruat̄: al̄ d̄ d̄ plu-
 rizat̄ laterib̄ i mortario z malleis ferreis cu-
 mulat̄. **S**i aut̄ mōs illoz fractoz laterū ma-
 nu seu baculo hinc inde moueat̄: rumorē ex-
 citat iuxta violētā mor̄: nec effigiē seu vesti-
 giū retinebit: si q̄s cruce vel manū aut pedē
 amouēdo posuerit sup̄ illū. **R**ecōtra de oi-
 bus eueniet de illo mōticulo laterū pluriza-

to. **S**ic cor̄ attritū z nō vere p̄tritū remurmu-
 rat z recalcitrat monitioib̄ z obedētis p̄fel-
 foris atq̄ obliuiscif̄ statim z iniūcte p̄nie z sa-
 tisfacere de pctis atq̄ oīuz correctionū p̄ce-
 proz iniūctoꝝ a p̄uido p̄fessoze. **S**ignū cō-
 trariū cordis p̄triti totū ē p̄trariū opari. **A**d-
 uertendū est tñ q̄ si hō dispōit se p̄ attritionē
 et facit q̄d in se ē: d̄s infūdīt gr̄am gr̄ū facien-
 tem de necessitate p̄ verā p̄tritionē. **N**ō qui-
 dē de necessitate coactiois s̄ de necessitate i-
 mutabilitat̄ ex p̄sumptioe imutabilitat̄ sue
 et ordiatiois sue q̄ imutabilif̄ z liberalif̄ ordi-
 nauit se daturū gr̄am dei petēti: z q̄ in se est
 faciēti. **I**n Apoca. iij. **E**go sto ad ostiū z pul-
 so zc. vsq̄ ibi: cenabo cū illo z ipse mecum. **E**t
 iij. **R**eg. iij. de vidua in mysteriū scriptū ē.
Quī filij offerebāt vasa z illa infūdebat. s. oleū
 qz diuina gr̄a infūdīt se p̄panti: p̄pterea soli
 assilat q̄ domū n̄ ingredit̄ nisi fenestra apiat̄

Articulus. ij. de triplici quali- tate contritionis.

Ecū dū mysteriū est de p̄tritiois q̄-
 litate. **E**t de h̄ p̄s. subiūgit: **E**t hu-
 militatū. s. sub diuino b̄nplacito et
 mādato cū p̄ri diuinis p̄ceptis rebellio fuerit
De q̄litate aut̄ p̄tritiois tria ad p̄s p̄sidere-
 mus. **P**rimo facilitatē. sc̄do difficultatē. ter-
 tio p̄trarietatem.

Quod facile ē libere volūtati adi- pisci contritionem. **C**ap. j.

Primo p̄siderem̄ p̄tritiois facilita-
 tez. s. ex pte n̄ra. **S**icut enī scribit̄
 extra de reg. iu. c. j. **U**nūq̄q̄q̄ per
 q̄scūq̄ causas nascit̄ p̄ easdē dis-
 soluit̄. **C**ū aut̄ pctm̄ p̄ volūtat̄ actū. i. p̄ displi-
 centiā z doloze q̄stū est ex pte n̄ra tolli p̄t. **E**t
 cū h̄mōi doloze h̄re semp̄ sit in hoīs p̄tate: n̄
 aut̄ h̄re doloze sensibilē: iō d̄s nō req̄rit dolo-
 rem sensibilē de p̄tritiois necessitate s̄ est de
 ei p̄fectione vt. j. patebit̄ fm̄ Bonāuē. pe. z
 host. aliosq̄ doc. **E**x his patet q̄ facilis ē ex
 pte n̄ra p̄tritionē h̄re qz ex libera volūtate p̄-
 cedit q̄ volūtate q̄libet libere pōt vt̄. **U**nde
Ecci. xv. **A**nte hoīem vita z mors. **E**t iteruz
 in eo. c. ait: **D**eus ab initio p̄stituit hoīem et
 reliq̄t̄ illū in māu p̄siliū sui.

Quod magna atq̄ difficilis res est habere cōtritionē. qd̄ quidē maxie p̄ quinq̄ apparz. **C**a. ij.

Secundo p̄siderem̄ p̄tritiois diffi-
 cultatē. **A**icet in volūtat̄ lib̄tate z
 rōnis electō p̄tritiois p̄sistat̄: tñ ex
 altera pte difficilimū est h̄re vera-

Feria. iij. p. j. dñicā in xl. De vera cōtritione

cem p̄tritionē. **P**ā fm Bonāuen. in. iij. di. xvj. ar. ij. Dolor in q̄tū est displicētia rōnis i vera p̄tritionē mēsurat fm q̄titatē charitatis aut in compatidē ad iniquos p̄ amorē q̄ diu in corde ē dñiuz v̄dicat sibi i eo nec vnq̄ est ibi nisi sit dñia. Propterea ad h̄ q̄ aliq̄s habeat charitatē necesse ē q̄ sup oīa diligit deum etiā sup seipsum: h̄ aut sit cū p̄ nullo cōmodo vel incōmodo deū offendere velit. Et h̄ intelligēdū est de displicētia rōnis. vñ tm̄ dz p̄ctm̄ displicere rōni q̄ nullo pacto nullo cōmodo vel incōmodo velit p̄sensisse vel etiā p̄sentire in ipsum qm̄ voluntas q̄ ex aliq̄ causa p̄sentit in culpa iusta mīme esse potest. Propterea sicut nō est necesse h̄ntē charitatem velle mori p̄ christo s̄ in casu i q̄ vel oportet ipsum amittere charitatē vel corporeā vitam tūc tenet magi mori p̄ christo q̄ amittere charitatē: sic in p̄posito intelligēdū est fm eum. Et his apte elici p̄t q̄ q̄ p̄terit̄ p̄ncipalit̄ p̄p̄ timorē inferni r̄ nō p̄p̄ amorē dei nō est in statu salutis: qz nō dolet amore dei sed amore sui: vt r̄ si cessaret dānatio ex peccata culpa cessaret r̄ p̄tritio illa. **S** fm **S**co. in. iij. di. xx. licet ad verā p̄tritionē p̄currat timor humiliās dz tm̄ p̄currere amor inflammans: vñ r̄ si in p̄ctōre inijct̄ timor pene su perueniēs tm̄ amor talē timorē dz repellere sicut. j. **J**oh. iij. scriptū est: Timor nō est in charitate s̄ p̄fecta charitas foras mittit timorē. Et ad h̄ p̄t̄ exēplū san. Augl. lib. xiiij. de ciui. dei. c. **Q** sicut qm̄ volum̄ suere v̄l duos p̄anos diuerfos iūgere habem̄ acum et imponim̄ sericū vel serici filū sicq̄ suimus s̄ demū remouet̄ acus filo serici remanētē Sic ad p̄iūgendū deū r̄ aiām p̄ctōris req̄rit̄ acus id est. dei timor r̄ inferni horroz q̄ velut acus compūgat̄ animū p̄ctōris r̄ dei amorē. q. filū serici introducat. his nēpe duob̄ d̄s r̄ anim̄ p̄ctōris p̄iūgn̄t̄: r̄ tm̄ r̄manz̄ amor. q. serici filū qz charitas nūq̄ excidit: vt dz. j. **C**oz. xiiij. sed acus. i. inferni timor introducēs amozes cessat. **R**ichar. qz d̄ me. vij. in. iij. di. xx. q. j. qnq̄ dicit̄ oīno esse necessaria ad salutē. **P**rimū est efficac̄ dolor de p̄teritis culpis. **S**cōz p̄positū cauēdi a mortalib̄ in futuro. **T**ertium si possibile ē p̄fessio vera. **Q**uartū p̄ posse satisfactio iusta. **Q**uintū aut̄ qd̄ cetera ḡta reddit est q̄ h̄ oīa p̄ncipalit̄ moueant̄ amore dei nō p̄p̄ timorē inferni. Et ad h̄ etiā **A**ugu. de pe. di. ij. c. nullus. Et his ergo aperte patet q̄ difficile sit h̄re verā p̄tritionē. Descēdere tm̄ ad h̄c penā vel ad illā hoīes nō tenentur: imo stulte faceret si q̄s seipsum vel aliuz nimis sollicitaret sup̄ hm̄dī p̄ticularib̄ penis

huius opiniōis ē **T**ho. Inno. et **H**ost.

Quā hec cōtrarietas facilis et difficilis contritionis ortum su mat. **C**apitulum. iij.

Tertio p̄siderem̄ p̄tritiōis p̄trarietate. **A**dirū eq̄dē est de p̄tritiōe videre tantā oppositā p̄trarietatem. sed facile q̄s aduertit si spūs ac carnis oppositam naturā penset. Ex pte nanq̄ spūs facile est p̄tritiōē h̄re: ex p̄tēo carnis difficile: dicente dño **M**at. xxvj. **S**pūs qd̄ē p̄m̄p̄r̄ est caro aut̄ infirma. Et **G**al. v. ap̄t̄us ait: **C**aro p̄cupi. aduer. spi. r̄ sp̄ri. aduer. car. hec enīz sibi nūicē aduersant̄ vt non q̄cūq̄ vultis ita faciatis. **Q**uā igit̄ caro magis spūi dñat̄: sicut in hoīb̄ carnalib̄ lasciuīs atq̄ mūdānis: tāto p̄tritiō difficilior ē r̄ ecōuerso cū in vera cōtritiōe spūs dñet̄ carni. **L**uz igit̄ rō in hoīe triūphalit̄ dñat̄ quedā pax int̄ spm̄ r̄ carnez regnat: vñ in vera p̄tritiōe rō subijct̄ deo et caro subijct̄ rōni. De his duab̄ subiectionibus p̄s ait: **M**isericordia r̄ veritas obuiauef̄t sibi. i. in subiectionē rōnis ad deū. **I**usticia et pax osculate sunt. i. in subiectionē carnis ad rōnē: r̄ sic vñ veniat h̄ p̄trarietas manifeste apparet.

Articulus. iij. de triplici gradu vere contritionis.

Tertium mysteriū est de p̄tritiōis q̄titate. Et d̄ h̄ p̄s. subdit: **D**e n̄ despicies s̄ large appreciaris. **U**nde triplicē vtilitatē sequit̄ cor p̄trituuz fm q̄ triplex p̄tritiōis ḡdus distingui potest **P**rim̄ ē p̄tritiōis sufficiens. sc̄d̄s ē p̄tritiōis eminet̄is. tertio ē p̄tritiōis exuberāns.

De cōtritiōe necessaria ad salutē que tria in aīa opat̄. **C**ap. j.

Prim̄ inq̄ p̄tritiōis ḡdus dz p̄tritiōis sufficiens q̄ sicut ex p̄cedentib̄ patet ē vera displicētia rōnis p̄ quā oīa crimīa remittunt̄: r̄ h̄ ē necessaria ad salutē. **T**ria siq̄dem efficit̄ i aīa p̄tritiō h̄. **P**rimo purgationē. sc̄do sanationē. tertio viuificationē. **P**rimo enī p̄tritiō h̄ necria ad salutē i aīa opat̄ purgationē. **I**n cuius mysteriū scribit̄. iij. **R**egl. v. q̄ inq̄t̄ heliseus ad naamā syrū. **G**lade r̄ lauare septies in iordane. **J**ordanis nēpe riū iudicij inter p̄tatur p̄ quē qd̄ aliud p̄ueniēt̄ desiḡt̄ q̄s cōtritiō lumīosa q̄ q̄si ad modū riuī mēre illūnando atq̄ discutiēdo irrigat̄ ḡta saluatoris atq̄ emūdat̄ illā a q̄cūq̄ sordē maculatā culpe. **H**ec siq̄dē septies lauaf̄ cū p̄scia p̄ctōris a

septēplici mortali culpa purgat. Sic euenit
 magdalene de q̄ sicut dicit **Lu. x.** et **Mar. xvj.**
 seprē demonia. i. vniuersitas pctōz ciecta
 sunt. Scđo x̄o p̄ritio opat̄ sanationē. **Mar.**
 dñs adueniēte p̄ritio sanāt in aīa vulnera
 pctōz. **Uñ p̄s.** de ipso ait: **Qui sanāt p̄ritos**
 corde et alli. p̄tri. coz. **Discat pctōz prudens**
 ab ipsa natura cerui: de q̄ **Isido.** ait: **Quis**
 vulneratū se sentit currit ad mōtes et ibi her
 bas amaras q̄rit atq̄ comedēs illas curat:
 vulnera et sagittas a se expellit. Sic pctōz coz
 p̄s. dicat **Leuaui** oeu. me. in montes. i. i. san
 ctos p̄ subsidio impetrādo: vs̄ ve. aux. mibi
Ab ipsis q̄dē p̄ supplicationē ac coz imitatio
 nē querat herbas amare p̄ritiois: a q̄b̄ ex
 pellunt sagitte tēptationū et curant vulnera
 pctōz. **Tertio** x̄o p̄ritio opat̄ viuificationē.
 Ex ea nāq̄ aīa reduc̄ a morte culpe ad vitā
 grē. **In** cur̄ mysteriū **Esa. xxxvij.** d. ezechia
 exēplū patet q̄ cū audisset ab esaia: **Dispone**
 domui tue qz moriet̄. s. cozpalit̄ et non viues
 spūalit̄: p̄p̄ p̄ritio nē ei atq̄ fletū nō tm̄ vi
 tam spūalē p̄secut̄ ē s̄ etiā vite cozpali illi q̄n
 decim āni supadditi sunt.

**De eminenti cōtritiōe que tm̄
 nō est necessaria ad salutē sed ex
 consilio suadetur. Cap. ij.**

Quod dicitur p̄ritiois q̄d p̄ritio emi
 nens siue abūdās denotat. Et tal
 p̄ritio nō solū est displicētia rōnis
 et volūtati s̄ etiā passio affectiois
 in sensualitatē resultans. Talis autem dolor
 fm̄ **Bonaue.** in. iij. di. xvj. nō est necessari:
 nec ē in p̄tate hūana. Talis inq̄ dolor nō se
 quit̄ amorē s̄ sequit̄ affectionē et affectio ex
 perimētale cognitionē et delectationē. Et nō
 oēs h̄nt expic̄tiā diuine delectatiois: iō non
 oēs ita sensibiliter dolēt de pctis suis. **Igit̄** q̄
 hō maḡ doleat de pctis suis q̄ de amissione
 dulcissimi filij vel toti sube sue vel patrie et
 sanitat̄ et librat̄ vel pp̄rie vite vel parētele et
 oīum t̄paliū bonoz: h̄ q̄dē p̄fectiois ē et con
 grūū nō aut̄ obligatiois et necessarium. **Ad**
 hāc nō p̄cipiēdo s̄ hortādo inuitabat **Hiere.**
 c. vj. di. **Luctū** vni geniti fac tibi plāctū ama
 rū. **Amaro** q̄dē luctu p̄figit̄ coz mulier̄ cum
 vnicū filiū pdit: q̄stomaḡ hō q̄ solū vnicū spi
 ritū h̄z p̄ q̄ alterū nequaq̄ ponere pōt ama
 ro luctu lachrymarū d̄z q̄nē vtiq̄ pdit cū mor
 talit̄ deū offendit. **Hoc** luctu amaricabat coz
 p̄phete dicēti: **Fuerūt** mi. lachry. m. pa. die
 ac noc. dū d̄z mi. q̄ti. vbi est d̄s tuus.

De summo et perfecto contri

tionis gradu. Cap. iij.

Quod dicitur p̄ritiois q̄d p̄ritio exube
 rans dicta ē. Sicut enī ex p̄cedēti
 bus patet p̄ritio pōt excusari ex
 pte rōnis et ex pte affectionis. Ex
 pte q̄dē rōnis a charitate causat̄ displicētia
 culpe: et h̄ ē ad necessitatē sicut p̄dictū est. Ex
 parte aut̄ affectiois causat̄ dolor sensit̄ in
 corde: et h̄ ē ad superogationē. Ex vtroq̄ au
 tem mō pōt p̄ritio tm̄ intēdi et augmētari q̄
 ois pena quā hō meret̄ ex culpa in p̄fiti secu
 lo vel in futuro ei plenarie remitteret̄ a deo:
 q̄d q̄dē est maximū donū paucisq̄ p̄cessum.
Uñ de h̄ **Hiero.** ait: **Lachryma** extinguit
 infernalē ignē: quē tota aq̄ nō extingueret
 oceanū. **Et Bern.** **O** hūilis lachryma: tuū est
 regnū: tua ē potētia: ante p̄spectū iudicij nō
 vereris accedere sola: si intraueri q̄cqd̄ petie
 ris obtineb̄: accusantib̄ silētiū imponis: de
 ore principis sniam rapl̄: q̄d plura vincis in
 uincibile supas oipotētē. **Exēplū** patet i ma
 gdalena **Lu. vij.** de q̄ dñs ait: **Remittunt** ei
 pctā multa: q̄m dilexit multū. **Eccē** remissio
 culpe ex charitate q̄n rōne displicētiā gene
 rauit. i. **De. iij.** **Charitas** opit̄ multitudines
 pctōz. **Deinde** iterū ait: **Remittunt** tibi pec
 cata tua: bis replicās **Remittunt**: vt in p̄
 mo indicet remissionē culpe: in scđo x̄o ostē
 dat remissionē plenariā pene. p̄p̄ que duo
 ei in fine p̄clusit di. **Uade** i pace. s. et p̄p̄ mū
 dationē p̄scie et p̄p̄ amotionē pene. **Idez** q̄
 p̄tigit de latrone cui **Lu. xxij.** dñs ait: **Amē**
 dico tibi: hodie mecū eris i p̄adyso **Lū** q̄ ad
 illa etna gaudia misericordit̄ nos assumat: q̄
 huic latroni ita cito tā largaz miam fecit dñs
 iesus christ̄: q̄ cū p̄fe et spūsc̄tōviuit et reḡt in
 secula seculoz **Amen.**

**Feria. iij. post primā dñicam
 in. xl. de duodecim piculis que
 supueniūt pctōrib̄ in vltio fine
 Sermo. xij.**

Fuit nouissima
 hois illi peiora priorib̄ **Mar.**
 cū. **Forticia** siq̄dē est diuini ver
 bi atq̄ cuiuslibz grē: vt illis q̄ digne suscipiūt
 illa p̄uertant in bonū: **Illis** at̄ q̄ illa respuūt
 p̄uertant in malū: sicut de se dñs **Jo. ix. c.** ait
Ego aut̄ in iudiciū veni i mūdū: vt q̄ non vi
 dent videāt: lumē. s. grē acceptātes: et q̄ vidēt
 id est. vidēt eis eē vidētes ceci fiāt: veritatis
 lumē. s. respuētes. **Ex** his igit̄ ap̄issime pa
 ter q̄ q̄ audito q̄ seueritate pctōres i extremo

iudicio punient nō pterifz emendat sicut in pcedēti sermōe demonstratū est: necesse ē ei vt impio corde obstinatissime induret non tū dū viuit: verū etiā cū ad vite extremū venit: sicut in verbo palleгато apte dñs manifestat cū ait: **S**ūt nouissima hoīs ill' peiora porib' **I**n qb' dñs qnta. i. expauescēt religiositas mō strā p quā p̄siderat hō prudēs picla q̄ in tali extremitate iminēt pctōzi atqz expauescit pō derās q̄ insana sit impenitentiū vita. **D**e periculofo igif statu coꝝ q̄ diu male viuēdo vsqz ad extremū vite sine pñia pseuerāt disseram? **L**oco autē extremū in illis q̄ ex causis euidentibus iudicādi sunt mortū pp̄nq̄ fm causas inferiores opantes vt in plurib': vt pote i infirmitate qñ iaz ad gradū desperatū attingit iudicio medicoꝝ vel in alijs piculis: vt in submersioe aque qb' statim iminerz piculū mortis. **L**icet etiā satis extremū piculū sit in pctis diu vixisse z cū graui infirmitate venire alcapozale maxie tpe pestis de q̄ fm q̄dū suū etiā intelligēdū est. **T**ales nāqz. xij. picula digno dei iudicio incurrūt ex qb' difficilimū z qñ impossibile ē aiām euadere cū salute. **E**t d' talib' ponam q̄ttuoz picula p̄ma. **P**rimū ē passionū alteratioz terribilis vexatio. scz ē charitatis priuatio. tertiu' pctōz habitatio. q̄rtū seruilis p̄ditio. **A**ddant alia q̄ttuoz picula duriora. **P**rimū est diaboli impugnio. scdm̄ p̄saliū intricatio siue occupatio. tertiu' naturaliu' gfarū p̄sumptio. q̄rtū a deo elongatio. **S**upaddant alia q̄ttuoz. **P**rimū virtutū z b̄toꝝ abomatio. scdm̄ mētī alienatio et alteratio. tertiu' iusta a deo z a mūdo derelictio. q̄rtū z vltimū t̄pis ablatio z cessatio.

Articulus prim' de .iij. piculis grauib' que pctōrib' iminēt i extremis. **E**t primus est q̄ ne possit vere cōteri a diuersis simis passiōib' alterat. **Cap. j.**

Primū qdē piculū est passionū alteratioz terribil' vexatio. **A**d est ei i tali pctōzis extremitate insensitiua pte maxim' dolor z cruciatus: vel maxim' timor vel qñqz vterqz simul. **E**t vtracqz passio vehemēs nata ē impedire liberū arbitriū z vsū libere rōnis z volūtatis. **E**t lz oēs iste q̄ttuoz passioēs rōnēz mētē hoīnis habeāt alterare. **A**utū s̄z Aug. li. lxxxv. q. q. xxxvj. passioēs causate a tristabilibus pl' mouēt q̄ passioēs causate a delectabilibus **E**t nihilomin' delectatiōis passio vehemēs qñqz etiā impedit totalit' vel fere vsū rōnis

hūane: vt ait Aug. li. de ciui. dei. c. **A**to igif priuabūt vel alterabūt ampli' vsū rōnis tristabiles passioēs doloris vidēz z timoris. **A**ct' autē displicētie de pctō ad h' q̄ sit sufficiens ad verā pñiam siue intrinsecā solaz seu ad facti pñie dignā susceptionē necessario requirit vsū liberū rōnis z volūtatis q̄ qñ impossibile vidēt tali adesse. **S**i vō dicas q̄ dolor vel timor q̄ mētī hoīs inest nō totaliter impedit intellectū vel volūtate: pcedo q̄dem **A**ultū tñ impedimētū p̄stat z p̄sc̄qñ remissus vt impfect' vsus intellect' z volūtatis tūc pōt haberi q̄ vix sufficit ad sufficiētē displicētiā z req̄sita ad pñiam verā. **H**oc piculū tāgit Aug. de pe. di. vij. c. nullus. di. **N**ullus expectz qñ peccare n̄ pōt arbitriū ei q̄rat libratem vt delere possit cōmissa non necessitate. **Q**ui pri' itaqz a pctis reliquit q̄ ip̄e ea reliqt nō ea libere s̄ qñ necessitate p̄denat. **T**āt' nē pe aliqñ sensiu' dolor opprimet z cruciatus mēbra coartat q̄ vix hō aliud cogitare valet **U**ñ Greg. in q̄t: **T**āta ē vis doloris q̄ alibi s̄ p̄t ferri vis cogitatiōis. **P**robat etiā h' p̄ exēplū. **S**it q̄ habeat dilectissimū filiū suū p̄ ocul' suis ad mortē horribilē p̄patū vicinūqz habeat infirmū de cui' incōmodo nihil vel modicum cogitat nec etiā an̄ oculos suos hz quid mirū si dilectū filiū quē an̄ oculos suos tenet recogitat z infirmi obliuiscit quem nō videt nec diligit multū. **S**ic in pposito sensual' appetit' z carnal' amor ē fili' dilect' quem pctōz cruciatū in tormētis an̄ oculos suos hz: **A**b-sens vicin' modicū qdē dilect' ē z ip̄e d̄s seu ppri' spūs cui' pctōz obliuiscit: dū angustia rī dolore z timore cōprimif. **S**i autē vicinum spm̄ suū intelligere volum' cui' etiā tūc obliuiscit. testimoniu' ab Aug. habem' in sermone Innocētū dicēte: **H**ac aiaduersione pcutit pctōz vt moriēs obliuiscat sui q̄ dum viueret oblitus est dei.

Secūdū piculus est q̄ huiusmodi pctōres in terribili bello mortis inermes sunt qz charitate z ceteris virtutibus sunt priuati. **Capitulum. ij.**

Secūdū qdē piculū pctōzi iminēt i extremis qdē ē charitat' siue dilectiōis priuatio. **A**d h' eni vt pctōz rū displicētia sit ḡta deo necesse ē q̄ sit debite circumstāciata z maxie circumstātia p̄cipūz finis h' ē q̄ sit volūtaria pp̄t deū sicut de sene penitēte p̄s ait: **V**olūtarie facri ficabo tibi z p̄si. nō tuo dñe qm̄ bonus est. **E**t

Aug^o. in p̄dicto. c. nullus inq̄r: Scriptur̄ est
 neminē sine charitate saluū eē: nō itaq̄ in so-
 lo timore viuit hō. **Q**uem ergo penitet sero
 oportet nō solū deū timere iudicē sed iustuz
 diligere nō tm̄ penā timeat sed anxiet̄ p̄ glo-
 ria. **E**x verbis igiŕ Aug. patet q̄ licz hō time-
 at penā timori tm̄ p̄ponere d̄z charitatē diui-
 nā. **S**ed difficile ē in tali extremitate h̄re hūc
 actū hac p̄ncipali circūstātia intentionatuz
 et regulatū. **E**t h̄ maxime pp̄t duo. **P**rimo
 qz timet infernū: nā qui vsq̄ tūc fuit impeni-
 tens nō videt tūc a seipso extorq̄re displicēti-
 am nouā pctōz suoz nisi timore iminēt̄ pe-
 ne nō charitatē diuine. **P**resumit enī q̄ si re-
 morus eēt a pena sicut pri^o nō extorq̄ret a se
 ipso displicētiā illā sicut nec etiā pri^o. **S**ecun-
 do qz timet mortē. **N**ā saltē aliqd̄ simpliciter
 inuolūtariū videt causa istī^o displicētiē. s. ex-
 peccatio mortī. **P**pinque: mors enī ista inuo-
 luntaria ē: q̄ nō sit nisi ex suppositiōe cuius-
 dam inuolūtariū nō simplicit̄ volūtariū dici
 pōt sicut p̄ exēplū patet. **N**ō enī oīno volūta-
 rie p̄ficat q̄s merces suas i mari nisi ex suppo-
 sitiōe cuiusdā piclitaratiōis quā nollit: qd̄ āt̄ sit
 nisi sit volūtariū nō est multū acceptabile illi
 cui fit: qz nō videt pp̄t ei^o amorē fieri. **C**aret
 igiŕ ex iam dictis q̄ durū z arduū est q̄ talis
 deū sup oīa amet quē antea sup oīa odiebat.
Exēpli causa. **S**i q̄s foret cordialis amic^o re-
 gis ḡnate naturalit̄ tm̄ subdit^o regi arrogan-
 tie z faueret iuxta posse regi ḡnate atq̄ no-
 ceret toto conate regi arrogantiē: z in hac ini-
 micitia pseueraret p̄ q̄ttuoz ānos: z supuēirz
 casus q̄ rex arrogantiē capet eū multisq̄ cru-
 ciatib^o torq̄ret illū nōne q̄si impossibile esset
 et incredibile q̄ capt^o talis verteret amorē
 ad regē arrogantiē totoq̄ corde eū diligeret
 sup cūctos hoies ton^o orb^o: sup socios super
 amicos sup filios z ceteros p̄ sanguineos su-
 os. **I**nsup addat q̄ eū specialit̄ diligeret qz
 eū captiuum teneret z cruciaret: z ecōuerso
 auerteret amorē suū a rege ḡnate z illū odi-
 ret sup oēs hoies mūdi quē tm̄ prius dilexit
 nullamq̄ causam dederit ei d̄ nouo odio ge-
 nerādo. **S**ic vtiq̄ in p̄posito eēt de rege d̄o
 d̄no iesu christo z eius aduersario infernali
 atq̄ de hoie pctōze in extremis agēte p̄redi-
 cto modo. **D**et̄ etiam in exēplū alter q̄ in fur-
 to a qdā iusto iudice comp̄hēsus ē pseuera-
 uitq̄ longo tpe in furādo: finalit̄ iusta sentē-
 tia p̄dēnat: ad mortē ducit̄ ad patibulū qd̄
 an se p̄spiciēs lachrymabilit̄ veniā poscit di-
 nō se impostērū similia patratuz. **Q**uis esti-
 mabit h̄ illū diciturū amore reipublice vel iu-
 sti d̄ni aut iudicio z nō poti^o timore atq̄ pa-

uore mortis? Sic est in p̄posito de eo quē pe-
 nitet in extremis.

Tertiu^o periculū est qz mali ha-
 bitus z cōsuetudines peccatoz
 ne penitere valeat retinent pec-
 catozem. **C**apitulū. iij.

Tertiu^o piculū imminēs peccatori i
 periculo mortis est peccatoz habi-
 tuatio. **N**am habitus vsq̄ tūc cō-
 tractus multum ab actu penitētiē
 retrahit peccatozē. **H**oc periculū tangit Au-
 gust. de pe. di. viij. c. nullus. vbi ait: **T**imen-
 dum est de penitēte sero: quem enī morbus
 vrget z pena terret: ad veram vix veniet sa-
 tisfactionē. **M**axime cū filij quos maxime di-
 lexit sint p̄sentes vxor z mūdos ad se vocet
 multos solet penitētia serotina decipe. **I**n-
 tellige integre hec delectabilia esse p̄sentiā in
 se vel in fantasmatibus vehement̄ impressa.
Sive autem vno modo siue altero ex vehe-
 mentia habitus p̄tinuati multū inclināz ad
 se inordinate amandū: z per p̄sequens ma-
 gnam faciunt difficultatē ne sit sufficiēs di-
 spositio ad culpe deletionē. **A**mpla enī ē via
 per quam piscis intrat in massam: letuscq̄ co-
 medit inuentam escam: sed postea q̄si vult in-
 de exire nō potest. **S**ic euenit peccatori qui
 habitum vitiozū induit: p̄pterea clamans
 dauid dicebat: **S**aluū me fac deus: qm̄ intra-
 uerūt aque vsq̄ ad animā meam. **I**nsir^o suz
 in li. pro. z non est substantia. **D**ifficilius nē-
 pe curatur antiquū vulnus: sordescq̄ inuete-
 rate magno abluuntur labore. **L**ana etiam
 iacens in tinctura difficile potest in colorem
 album reduci. **M**anus insuper quas recen-
 tes nuces tinxerunt non paruo labore pur-
 gantur. **G**rauius etiam curantur sordes et
 vulnera mentis q̄ ventris. **I**n huius autem
 mysteriū **P**rouerb. xxx. scriptū est. **T**ria sūt
 mibi difficilia. **U**ia aquile in celo. i. superbus
Uia colubri super petram. id est. auarus. et
 via nauis in medio mari. id est. luxuriosus.
Ratio huius difficultatis est: quia super ta-
 les ruit maledictio illa: de qua ps̄ ait: **F**iat ei
 sicut vestimentum quo operitur: z sicut zo-
 na qua semper p̄cingitur. **I**n horum autē
 figuram populus israel qui diu captiu^o fue-
 rat siue steterat sub pharaonica seruitute ab
 ea difficultiter liberatus est: sicut in **E**xo. patz
Nonne etiam pharaonem in peccatis inue-
 teratum penis multiplicibus afflixit deus: et
 licet ore sepius peniteret z populum se di-
 missurū spōderet tam nūq̄ vere penituit.
 vñ merito aīa z corpe interijt sic p̄hibz aug^o.

Sabbato p^o cineres Quare aduersa datur iu.

considerati: quod plerumque ex vicio simplicitatis habet originem. Non omni quistorum trutinano ac ribaldo elemosyna danda est. **Ubi** Eccl. xij. Da iusto et ne dederis peccatori. s. ad fomentum peccati. **Sunt** enim quidam qui questorum exercent officium: et in tabernis atque alijs inhonesti loci conuersantes turpitudinis ostendunt exemplum: quos et de pe. et re. c. cum ex eo. imo sicut. v. q. v. c. non omnis. scrip. e. **Melius** est cum seueritate diligere: quam cum benignitate decipere: vtili esurienti panis tollit si de cibo securus iusticiam negligebat quam esurienti panis frangitur: vt iusticie seductus acquiescat: et quod freneticum ligat et qui litargicum excitat: ambobus molestus: ambo amat. **Sunt** quidam similes cuidam ioculatori: qui licet a suo confessorum de talibus moneretur: tamen ad mortem veniens voluit dimittere officium ciuitatis et episcopo diuiti atque stipendarijs di. **Vos** religiosi et sacerdotes dicitis quod debemus dominum imitari: sic ergo volo facere sicut deus quod sua diuitibus et potentibus donat. **Mercator** etenim prudens pecunia sua in certo tempore egens: non commodat illi homini qui ad nuditas non est venturus: nec aduocato damus salariuz quem contra nos expectamus esse contrariuz. **Sic** nec passim omnibus impijs est elemosyna largienda nisi in extrema necessitate. lxxxvi. di. pasce. **Secundo** sunt quedam in dandis elemosynis curiosi quod communiter ex auaricia procedere solent: nec volunt elemosynam dare sub preterito bene locandi eam nisi videant pauperem iam seminecem. q. velint ei duplex beneficium dependere et vite remissionem et elemosyne subuentionem. **Tanta** etiam diligentia volunt quidam suas elemosynas dependere termino iustis: vt ante voluerint in pauperem mirabilia videre quam elemosynam dare. contra quos di. xli. c. quiescamus. **Joh. Lxxv. ait.** Quiescamus ab hac absurda curiositate et diabolica et peptoria. **Et** sequitur. **Si** pro nutrimento postulat: non in his ex animis quomodo abraam se hospitalem circa omnes ostendebat. **Si** scrutator esset circa refugientes ad se: nunquam angelos hospitio recepisset. **Fortassis** enim non putasset eos angelos sed cum reliquis repelleret: sed quoniam omnes recipiebat: recepit et angelos. **Noli** enim ex vita eorum quos suscipis mercedem: tibi tributurum est deus: sed ex voluntate et honorificetia multa ex misericordia ex bonitate. **Unde** glosa. in predicto. c. quiescamus ait. **Quod** quicumque quis elemosynam petit pro nutrimento: tunc semper et indistincte est elemosyna danda. j. q. ij. c. quod pio. et xi. q. iij. q. niam. **Si** autem non possumus omnibus sufficere: tunc dandum est potius bono quam malo: et consanguineo

quam extraneo et sic de singulis sicut alibi patet. **Et** in hoc intelligendum est quod dominus ait. **Desudet** elemosyna in manu tua donec inuenias iustum cui des. **Et** Lasi. ij. **Ordinauit** in me charitatem. **Et** id quod scribit. lxxxvi. di. non satis. **Articulus** tertius de duobus ex quibus elemosyna suscipit gratie et meriti incrementum.

Primo principaliter consideremus gratificationem seu mutationem. **Elemosyna** enim ex duobus suscipit meriti et gratie incrementum. **Primo** videlicet ex affectu interiori. scilicet ex dato exteriori. **Primo** quidem ex affectu interiori. s. dantis: et sic respectu proprii essentialis efficacia elemosyne magis pensatur ex affectu feruenti dantis quam ex dato: sed respectu proprii accidentaliter: vt remissionis pene vel alicuius homini magis pensatur elemosyne efficacia ex magnitudine dati: nisi ex parte altera intentio voluntatis magnitudinem exterioris dati preponderet. **Potest** enim tam intensa voluntas et affectio feruens esse in dando quam non tamen omnem absorbet reatum: verumtamen totam penam: sicut de contritione doctores tenent. **Secundo** elemosyna suscipit meriti incrementum ex dato exteriori. i. ex parte ipsam elemosynam recipientis: in quantum obligat ad orandum pro illo qui elemosynam dedit: et maior efficacia in maiori dato existit in quantum pro his plures et magis debet labores efficiunt. **Sed** deus quod duo sint equeles in charitate et eas faciat equeles: s. alii cum quamquam: alii vero cum hilaritate: quod horum magis meretur quantum ad dimissionem pene. **Dicendum** quod si quamquam illud procedit ex radice auaricie vel ex reliquijs eius: non est ex hoc magis satisfactoria sed minus: quia procedit ex peccati radice ex qua non debet commodum reportare. **Si** pueniat ex radice completionis proprie magis est satisfactoria et meritoria quantum ad dimissionem pene cum sit magis penalis. **Si** autem obicit illud. ij. **Corinth. ix.** **Hylarior** datorum diligite deum. **Dicendum** quod hoc intelligitur de dilectione quam deus eius remunerat in presenti dante aliquid gaudium spirituale quod non habet quod dat cum graua mine: **Ubi** dici potest quod hilaris sumit ibi pro voluntario spontaneo: sicut etiam innuit apostolus. **Non** enim inculpatus colericus si non potest leuiter ieiunare: sic nec melancolicus si non potest leuiter et hilariter dare. **h. Guilhelm. de miliona.** **Ex** predictis igitur patet et quod sit elemosynarum quantum danda sit atque ex quibus maior suscipiat meriti incrementum: vt quibus alicuius ad elemosynas largiendas: pro quibus et in presenti presequatur gram et in futuro gloriam. **Ad** quam nos perducatur magnus elemosynarum iesus christus. **Qui**

cū p̄re z sp̄sco viuit z regnat in .f. se. Amen.
Sabbato post cineres quare
 aduersa dantur iustis multis ra
 tiōib⁹ demonstratur. Ser. viij.

Rat navis in
 medio mari. *Matth. vi.* Jā
 in p̄cedētib⁹ fmōib⁹ tribus
 opib⁹ satisfactorijs .f. ieiunio
 orōne z elemosyna declara

tis ad tēptationē z p̄batōz .f. vtrū talia in x̄a
 charitate fiāt appropinquandū est. J̄p̄a nēpē
 mūdi aduersa clari⁹ manifestant si iustozum
 opa in veritate fiāt. Juxta illud Jac. i. Pati
 enna op⁹ p̄fectū habet: qđ in apl̄is ip̄e dñs eti
 am monstrauit exp̄ientia: sic ad l̄fam p̄posi
 tum x̄bū on̄dit cum dicit. Erat navis in me
 dio mari. Moraliter tñ p̄ mare amarū z flu
 ctuationib⁹ plenū: status aduersitat̄ z ama
 ritudinis demonstrat. In hoc fluctuat: sed nō
 perit navis humane mentis: dū iust⁹ tribula
 tionib⁹ agitat. In hac aut̄ nauī sunt discipu
 li .i. disciplinati affectus: qđ nō p̄ verā peniten
 tiam in trib⁹ p̄cedētib⁹ opib⁹ mūdā vera
 ceter despererūt: qđ ip̄a patiens aduersozū to
 lerantia manifestat. Et in h̄ oriz̄ q̄rta religio
 sitas que d̄r religiositas patiēdi: sine q̄ nemo
 adult⁹ saluari p̄t. *Uñ apl̄s .x. c. ad Hebr. in*
quit. Patiētia vobis necessaria ē. qz vti ps̄. te
stat. Mirabiles elatiōes maris: sed sperādū
in dño. Mirabilis in alt̄ dñs: testimonia ei⁹
credibilia facta sunt nimis. Sed forte miran
tur quidā quare de⁹ nauē h̄ ē iustos in mari
p̄sentis seculi p̄mittit tot fluctib⁹: tot calami
tantib⁹: ac tot tribulatiōib⁹ agitari? Ad qđ di
cendū qđ talia adūsa eis dant. Primo p̄ reme
edio medicinali . scđo p̄ succursu spiritua
li. tertio p̄ dono diuinali.

Articulus prim⁹ qđ iustis ad
 uersa dantur pro triplici medici
 na vt sequitur.

Primo qđē dāt p̄ remedio medicinali
 vñ formāt tres triplicate rōnes. Nā
 dāt p̄mo p̄ medicina purgatiua. scđo
 p̄ medicina p̄uatiua. t̄t̄o p̄ medicina p̄solidaria.

Qz p̄ aduersa in hoib⁹ iustis
 purgātur tria. Ca. i.

Primo inq̄ dāt p̄ medicina purgatiua
 Uñ i triplici rōe adūsa dāt fm̄ qđ tria
 in nob̄ idigēt purgatiōe .f. vt purgenē
 P̄tio offēnsiōes. scđo affectiōes. t̄tio p̄suetu

dines. P̄tio dāt ad purgādū offēnsiōes: qđ i
 q̄ tā innocēs ē vt absq̄ crimie viuat vi. *Joh.*
i. Joh. i. Si dixerim⁹ qz pctm̄ nō habem⁹: ip̄i
nos seducim⁹ z vitas in nob̄ nō ē. In sup. i. si
forte mortalib⁹ culp̄is qđā in p̄nti nō sunt az
stricti: fūct tñ in eis in p̄terito irretiti: p̄p̄ea
merito indigēt emēdari atqz purgari. id̄ h̄ie
ro. ait. Radix pcti sine ignē tormēti p̄sumi n̄
p̄t. Et Greg⁹. in q̄t. Qđ luma ferro: fornar au
ro: flagella grano: h̄ facit tribulatio iusto. Si
cut nouacula pili sup̄flua de corpe amouētur
z acutis pectinib⁹ purgant: lane z capita a fe
cib⁹ suis z p̄ani acrimonia saponis: z litiuio
aut fullonū herbis mūdari solēt: sic iustozum
mētes a tribulationib⁹ tolerat. vñ Malach.
ij. de dño ait. Sedebit p̄lās z emūdās argē
tū z purgabit filios leui: qđ iterp̄tat assūpt⁹ .f.
ad iusticie statū. i. viros x̄tuosos z iustos. Se
cūdo dant ad purgādū affectiōes: qđ septi⁹
mēs mūdantis z t̄sitorijs iheret. f. i t̄pali gau
dio: dolore: spe: timore: odio z d̄siderio. Uñ
fm̄ sniam salomōis Proū. xxij. Ecce deriso
rē z eribit cū eo iurgū cessabūt qz cause z p̄u
melie. Itē sic sarco spinez nociue herbe euēl
lunt de satis: sic radicales affectiōes aiaz cor
rūpētes de mētib⁹ iustozū tribulatiōib⁹ extir
pant. vñ. ps̄. Argētū .f. igne tribulatiōis exa
minatū: terre hoc ē in terrea affectiōe: purga
tū septuplū p̄p̄ p̄dictas septē affectiōes: ne
scz iusti fiāt sic corū qđ nō redūt ad noe in arcā
Gen. viij. vñ Greg⁹. Qui in p̄nti q̄lita felici
tate iuenit: auctorē qđ eā tribuit nō req̄rit. Et
Proū. xx. Livoz vulneris absterget mala et
plage in interiorib⁹ v̄tri. Tertio dantur ad
purgandū malas p̄suetudines z malos ha
bit⁹ sepe iucteratos in nobis. vñ Apoē. vij. d
talib⁹ sc̄p. ē. Hi sunt qđ venēt d̄ magna tribu
lacione: z lauet̄ t̄sto. suas: z dealbaueēt eas i
sanguie agni: qđ meritorias facit i eis habitas
passiones: ablat̄is habitib⁹ z p̄suetudib⁹ mal.

Aduersa propter tria p̄seruat
 iustos. Ca. ij.

Secūdo dant iustis adūsa p̄ medi
 cina p̄uatiua. Et hoc iterū ex tri
 plici causa. Primo qz remouēt pec
 candi occasiōes. scđo qz dant men
 tales occupationes. tertio qz sunt iustozū de
 fensiōes. P̄tio em̄ adūstrates remouēt peccā
 di occasiōes. Sic etiā abstinentiā z dietā tenē
 ab idigētib⁹ p̄suat: z p̄ p̄ns a morbis qđ ex i
 digestionē generant: sic paup̄tas: infirmitas
 z quēcunqz alia temporalis aduersitas pre
 seruat a culp̄is: que venire solēt ex p̄sp̄erita

Sabbato p^o cineres Quare aduersa datur iu.

te magnificentiarū delictarū diuiciarū z con-
similiū. Unde mens in tribulatione posita ē
locus ille aridus. de quo **Matth. xij.** Cū im-
mundus spiritus exierit ab homine: vadit p
loca arida querens requiem z nō inuenit. At
ecōtra de eodem imundo spiritu: z loco eius
dicit **Job. xl.** Sub ymbra dormit i secreto ca-
lami in locis humentib^o. Secundo dat men-
tales occupationes ne. i. mens noxia cogitā-
do ruat. **Job** scribitur **Eccl. xj.** Malicia. i. af-
flictio vnius hore obliuionē facit luxurie ma-
xime. Ad hoc ponit **Hiero.** in epistola ad ru-
sticū exemplum de quodam iuvene di. **Q** i
quodam cenobio quidam adolescens nulla
opis magnitudine flagrantiam poterat car-
nis extinguere: vnde eum piclitantem pater
monasterij vidēs hac arte seruauit imperās
cuidam viro graui: vt cum iurgijs atq; con-
uitijs misectaretur: z post irrogatam iniuriā
prius veniret ad querimonias: vocati testes
pro eo loquebant qui contumeliam fecerat.
Solus pater monasterij defensionem oppo-
nebat: ne abundantia tristitia frat absorberet
ita annus decursus est. Quo expleto inter-
rogatus adolescens sup cogitationibus psti-
nis rīdet. Pater viuere me non licet: z forni-
cari licebit z p consequens sic euasit. Tertio
sunt iustorum defensiones. Est em̄ tribulatio
sicut fossatum muniēs castrum mentis a sup-
bia z a ceteris peccatis que a prosperitate se-
quunt. Unde **Exod. xiiij.** Aque erāt filijs isrl
p muro a dextris. i. a p̄speris: a quibus plu-
rimū submerguntur. Est etiam sicut alt^o mu-
rus z fortis p̄seruans a p̄cipitio: z ab hostili
impetu inimicorum. i. alijs z ceterorum viti-
orum concussione. Est insup sicut sepes mu-
niens ortum mentis maxime ab auaricie cul-
pa. Unde **Osee. ij.** Septia viam tuam spinis
id ē. detractationibus z murmuratiōib^o atq;
blasphemijs p̄tra te factis.

**Propter tria iusti p aduersa i
gratjs et virtutibus confirmantur. Ca. iij.**

Tertio dan̄ aduersa iustis p medi-
cina consolidatiua. Consolidatur
em̄ mēs humana p aduersa in ac-
quisitis gratijs atq; bonis maxie
ppter tria. Primo ppter recollectionem. se-
cundo ppter roborationem. tertio ppter ex-
pulsionem. Primo ppter recollectionē. Nā
virtus interior mētis: dum a suo cōtrario ex-
terius puocare se sentit: mox etiam cum sopi-
ta om̄es spūs vires in seipsam resumit: sicut

expimento certissimo patz q; ignis nō tactus
nec villo vento pulsatus cito deficit p seipsum
sed econtra aliqua cōtrarietate sicut folibus
artatus om̄es vires suas recolligit in seipm.
Sic terra frigore coartata in hyeme calozē re-
colligit intra se. Et humanus stomachus ex
frigore in hyeme naturalē calozem ad seipm
attrahit. In disputationibus insup graui ar-
gumento obiecto om̄es intelligentie vires i
mente recolligunt. z fortius virtus in infir-
mitate perficitur. Secundo consolidat p̄z o-
pter roborationē. Ex tribulationibus enim
mens for̄t^o roborat: quod sequit ex p̄dictis
Nam ignis competenti vento pulsat^o in ma-
iorem erigitur flāmā fortiusq; figurat^o z inca-
lescit. Sicut etiā patet de terraz stomacho fri-
goze coartans. Propterea **Gen. li.** de puidē-
tia ait. Non est arbor magna neq; fortis: nisi
quā frequēs ventus incurSAT. Ipsa em̄ vera-
tione constringitur: z radices celsius figit. Et
Greg^o. Electorū desideria dum premunt^o ad
uersitate crescunt: sic ignis flatu p̄mitur vt cō-
ualescat: z vñ extingui credit^o roborat^o. Tertio
cōsolidatur ppter expulsionē cōtrarij sui: qd̄
etiam ex duob^o p̄dictis facile conspicitur seq̄
Nam lateres igne decocti ictibus non tā fa-
cile cedunt sicut crudi. Tyrones nempe p p̄-
siorum exercitia fiunt milites strenui z discre-
ti: scholastici q; disputadoz nodosa sophis-
mata dissolueno: fiunt magis ad resistendū
contrarijs p̄mpti. Gubernatozē in tempesta-
te in acie milite intelligas: sic iustis calamitas
virtutis est occasio nō ruine.

**Articulus secundus p aduer-
sa nepe tripliciter domin^o succur-
rit iustis.**

Secundo dan̄ aduersa iustis p suc-
cursu spirituali. vñ trabunt alie
tres triplicate rōnes. Nam datur
eis adūsa ad tria. Pr̄o ad eos exci-
tandū. sc̄o ad eos illuminandū. tertio ad eos
conseruandum.

**Quia cum aduersitatib^o de^o pro-
pter tria excitat iustos. Ca. ij.**

Primo qd̄ iusti adūsa dan̄ ad eos ex-
citandū: z h maxie ppter tria. Pr̄o vt vi-
uāt attent^o. sc̄o vt clamēt affectuosi^o
vt ipetrēt copiosi^o. Pr̄o vt viuāt attent^o.
Sepe etem̄ fit vt iust^o qdā opa iusticie exercēs
z q̄si oia detestāda delinquēs sib̄ ipsi qdāmō
sufficere arbitretur: z quodam pigricie lom-
pno torpescēs talētū grē ad lucrū sibi p̄cessū

Quartū piculū est q̄ ī tali extremitate pctā nō volutarie sed necessarie dimittunt. **Cap. iiii.**

Quartū piculū est seruilis p̄ditio. Q̄to enī aliq̄s in corpe minus est dñs sui actus: tanto req̄rit intensi or displicētia mentis ad h̄ q̄ sit dispositio sufficiēs ad deletonē cōmisse culpe. Pctōr aut̄ in extremis agēs min⁹ est dñs: qz nullo mō est dñs actus exterioris ad peccandum. Req̄rere aut̄ fm̄ strictā iusticiā dei displicētie intēsior mor⁹ tam ad iustificationē eius q̄ ad iustificationē sani: cū tñ vix possit habere eque intēsium. Hoc asit piculū tangit Aug⁹. de pe. di. vii. c. q̄q̄. Age p̄niam dū sanus es: si sic agis dico tibi qz secur⁹ es: qz penitentiam egisti eo tpe q̄ peccare potuisti. Si vis agere p̄niam qm̄ iam peccare non potes pctā te dimiserūt nō tu illa: admin⁹ nō tu illa libere pctā dimittit sicut facit san⁹. Et iō q̄tuz deficit in te de lib̄tate tñ fm̄ rigorē req̄rit in te intēsior mor⁹ quē vix vel nunq̄ poterit in talibus extremis aīa infelix h̄re. Ad h̄ idem Aug⁹. vbi. s. c. nullus. Illi aut̄ q̄ cū potuerit nunq̄ auerti voluerūt p̄fiteres cū iam peccare nequeūt nec sic facile acōrunt q̄ volunt. Sz dices forte tūc pctm̄ dimittit pctōr. Respondet Aug⁹. vbi. s. di. Que sunt res: aut ignoscit tibi aut nō ignoscit: qd̄ hoz tibi futurū sit nescio. ergo tene certū z dimitte incertum. Multi exēplū suscipiūt a latrone cuius et si fuerit sera p̄nia tñ nō fuit sera indulgentia. Nec tales auertūt qz nec simile de aliquo alio legit̄ in tota sacra scriptura. Et qz posit⁹ sit in summitate mōtis mic̄ dei in figura hūa ni generis latrociniātī z sola dei mīa liberati. In sup̄ vt testat̄ Magl. i. iiii. sen. di. xx. in fic. j. Licet latro veniā meruisset in fine de omni crimie nō tñ dedit baptisat̄ peccādi z p̄seuerandi auctoritatē. Hec q̄tuor picula iam p̄tacta ponit Sco. in. iiii. sen. di. xx. q. j.

Articulus. ij. de alijs quattuor piculis grauiorib⁹ que sup̄ueniūt pctōrib⁹ in vltio finet̄ z peccatū est qz tūc maxie forti⁹ quas vnquā fecerāt ante a demonib⁹ impugnantur. **Cap. j.**

Primū siqdē piculū est obseruatiū et insidiantū demonū impuḡtio. Scdm̄ enī Greg. tāto diabol⁹ grauiorē tēptatiōes ingerit q̄toma

gis pctōrē appropinq̄ri fini p̄spicit. Insidiat̄ enī in abscondito q̄si leo ī spe. sua. Insidiat̄ vt ra. pau. ra. pau. dū attra. cū. Et sicut muri legus ad forā: mē insidiat̄ muri: ita diabolus in fine vitez p̄pe exitū aie insidiat̄ pctōri. In tali pctōri Eccl. xj. c. p̄cauet di. Attēde tibi a pestifero. i. diabolo: fabricat enī mala. s. culpe in vita ne forte hora. s. mori inducat̄ sup̄ te subsannationē imp̄petuū. Si igit̄ pctōr nō potuit impias tēptatiōes tolerare qm̄ caderz qm̄ erat san⁹: quō grauiorē tolerabit qm̄ erit infirm⁹: Peridēdus vtiqz foret q̄ iuuenis est et san⁹ z fortis dicit se puḡre nō posse: demū cum fact⁹ est ita debilis z infirm⁹ qz se mouere nō pōt petit campū certamīs ingredi armaqz sibi postulat dari. Maior vtiqz derisio puenit h̄mōi pctōri q̄ tpe tam piculoso z arto debilis z infirm⁹ p̄tra insidias z versucias et violentas demonū puḡre querit cuz sicut ait apls Eph. vi. Nō est nob̄ colluctatio marie tpe illo aduersus car. z sanguinē s̄ ad p̄zin. z p̄tates ad mūdi rectores tenebrarū harū: cōtra sp̄talia neq̄tie in celestib⁹. Itē apls Pe. j. Pe. v. Vigilate ait: qz aduersari⁹ vester diabolus tanqz leo ru. cir. q̄. quē deuo. cui rest. for. in fide. i. in fideli mādatorz obseruatione in vita.

Secūdū piculū est cū hō se reperit intricatū mūdialib⁹ in extremis. **Capitulum. ij.**

Secūdū piculū est īpaliū intricatio occupatio z affectio. Naturale q̄dem ē z exp̄ictia h̄ clare ostēdit qz ea q̄ versant̄ in mente viuētis versantur etiā cōit̄ in mēte moriētis. Diligit in vita gloriā z honores: fastū z p̄pas: dñatio nes z tyrānias videt eas q̄ tñ diligit in se annihilari z verificari in eo qd̄ scriptū est Job xx. Si ascēderit vsqz in celum sup̄bia ei⁹: z caput eius nubes tengerit q̄si sterq̄liniū in fine p̄des: videbat enī p̄ri⁹ inesse sibi rerū oīuz affluentiā natos p̄ficiētes seruos alacres fecūdos greges: horrea pl̄ca: apothecas abūda re in vita sanitate: in sanitate abūdantiā: i abū dātia pacē: in pace securitatē: i securitate felicitatē. Et iuxta ps̄. sniaz: Quoz filij s̄c̄ no. plā. in iuuē. s. filie eoz cōpo. circū. vt simi. tē. Promp̄ eo. ple. eruc. ex h̄ i illud. Dues eo. se. abū. i edi. s. bo. e. crasse. Non est rui. ma. neqz trāsī. neqz cla. i pla. eoz. Cōspicit infelix pctōr se derelinquere orbatos filios q̄s tñ dilexit qz p̄ eis aīaz suā donauit. Cōtemplat̄ la chrymātē vxorē parētes delicias z diuitias. Q̄stus dolor: Q̄stus horror: Q̄stus

anime merorū cū talis aspiciat his omnib⁹ bre
ui puncto in eternum priuari quibus tñ in-
uisceratus et irretitus est. Quot anxietates:
quot timores: quot pauores: quot innu-
merabiles et varie cogitationes a demonib⁹
a carne a mūdo a p̄suetudie mala ab ipsa p̄-
pria malicia sua in tali extremo ei⁹ ingerunt
mētē. In q̄rū p̄sona Job. xx. inq̄t: Cogitatio-
nes mee varie succedūt mihi et mēs mea p̄ di-
uersa rapit. Tūc exp̄it illud Eccl̄i. xij. Quod mors
q̄ amara ē mēoria tua. Et lamētabilis p̄que-
rit cū pinguissimo agab. i. Regl̄. xv. q̄ dice-
bat: Siccine sepet amara mors. s. dulcissimū
mediū p̄sens: videlicet mūdū q̄ est mediū in-
p̄teritū seculū et futurū. Et p̄s. ait etiā in p̄so-
na illi⁹. Cor meū p̄turbatū est in mez formido
morsis ce. su. me. Timor et tremor ve. su. me
et p̄tere. me tenebre. i. caligauerūt affect⁹ me
os tenebrose mūdi delectariōes. Ecce talis
p̄ctōr in tāto piculo p̄stitur⁹ qd cogitat: qd di-
sponit: qd deniq̄ in ei⁹ mēte versat: qd autez
nisi ad qd afficit. Nam lingua significat locū
doloris. Exēplū Noui hoīem q̄ dū morere
tur sicut i vita fecerat nihil nisi denarios no-
minabat clamabat furebat seruūq̄ vocabat
di. Curre post talē qui soluit mihi talē mone-
tam falsam: porta mihi denarioz bursaz dic-
tali q̄ trāsiuit termin⁹ solutiōis sue: heu me
talis in tot denarijs me decepit et inūeras ta-
les demētias sicut versabat in corde ita eru-
ctabat ex ore: teste christo q̄ Matt̄. xij. ait:
Malus hō de malo thesauro cordis sui pro-
fert mala. Noui etiā fr̄em q̄ a parētib⁹ cuius-
dam magni diuitis req̄sit⁹ q̄ illi diuiti i extre-
mis agēdi p̄niam suaderet. Steterat nanq̄
vlt̄a. xxx. ānos absq̄ p̄fessioe: festin⁹ in so-
lerti aio illuc religiosus accessit: hortabat blā-
da dulcedie illū ad dei amorē sanctūq̄ timo-
rem aieq̄ sue salutē: et ad sp̄em magnam mie-
dei q̄ indigebat. Rūdet. Quū ascēdit cente-
nariū pipis: fratre aut̄ ad verba salut̄ redeū-
te rūdet. Et centenariū lane q̄tū valet: Adh̄
fratre ad eadē verba redeūte rūdet. Sūt ne
adhuc reuerse galee de baruti: diu steterunt
naues de aq̄ mora. Est ne bonū for̄ de cyna-
momo et zucharo: Oh mercācie nihil hodie
valēt. Illo aut̄ semp ad ea q̄ viuēs amauerat
linguā vertente ait frat̄: Dilecte mi frat̄ volo
q̄ his dimissis cū sis in extremis: iā de anima
tua p̄ses p̄tēdo dño: te accuses et mīam ab
eo hūili corde postules. Tūc voce maḡ et do-
loroso clamore rūdit. Nō possum. nō possum
nō possum. q̄b⁹ dicit̄ cuz diabolo expirauit.
Rōnib⁹ veritatib⁹ et exēplis iā patet verā cē-
sniam saluatoris Mat. vi. dicētis. Ubi ē the-

aur⁹ tu⁹ dñi viuīs: ubi ē et cor tuū dū morieris
Tertiu piculū est qz i extremis
agēti nō tātū auferē gratia cha-
ritatis s̄ gratie gratis date. c. iij.

Tertiu piculū est naturalū ḡfaruz
p̄sumptio. Duo nēpe sunt gene-
ra ḡfarū. Unū est gr̄e ḡficatū qd
est charitas. Alterū gr̄e ḡtis date
ad q̄s p̄seruādas et p̄firmādas Apocal. iij. in
h̄ hortat dñs di. Esto vigilās et p̄firma cetera
q̄ moritura erāt. Solert nāq̄ vigilare debe-
mus ne principalē ḡfam. s. charitatē pdam⁹
quā et si p̄ mortalē culpā pdiderim⁹ subito ce-
tera q̄ moritura erāt. i. ḡras ḡtis datas p̄fir-
mare debem⁹ qd sit vt ait p̄s. Viuēs viuens
id est. viuēs et san⁹ p̄stebit tibi. Summe cle-
mentie d̄s: licet enī gr̄a iustificās subito et to-
ta simul hoīe se auerēte a dō auferat: dona-
tū et gr̄e ḡtis date paulatim decrescūt duz hō
impie uiuit. In extremis aut̄ agēti et maxie
p̄ctōri auferunt. Et h̄ ex euidentissima diuine
mie et iusticie dispēsatōe sapiētissime ordina-
tur vt ex ea pte q̄ gr̄e minuūt p̄riue cōmine-
tur iusticia dei q̄ peniteat p̄ctōrē in extremis
agēti: et ex alia pte q̄ gr̄e nōdū oīno ablate
sunt iuuent̄ ad p̄niam p̄ficiēdam. Uñ Eccl̄s
xij. c. inq̄t: Memēto creatoris tui in die iuue-
tutis sue: et post diē: anteq̄ veniat. s. in extre-
mis tenebrescat sol lumen et stelle et luna et re-
uertatur nubes post pluuiā. Varia sunt gr̄a
rū ḡtis datarū genera: qdā mētales videlicet
intellect⁹ bon⁹ et clar⁹ volūtas libera et memo-
ria firma. Hec sunt velut sol lucēs in intelle-
ctu: calens i volūate: et vigenis in memoria
De q̄ sole cū hō est iuuenis et san⁹ inq̄t Eccl̄i.
xij. Sol illuminās p̄ oīa resperit: lumē est cō-
sciētie scintilla. De lumine p̄s. ait: Signū est
sup nos lumē vult⁹ tui dñe. Stelle sunt sen-
sus n̄si tam corpales q̄ sp̄uales: de q̄b⁹ Ba-
ruch. iij. Stelle dederūt lumē in custodijs su-
is. Luna corp⁹ n̄m denotat siue aperitum
n̄m carnalē mutabilē velut luna: de q̄ Eccl̄i.
xxvij. Stultus in luna mutat: q̄ oīa in vlt̄ia
infirmitate tenebrescunt diuinoq̄ iudicio fit
vt tanto maior in mēte p̄reptoris fiat cecitas
q̄to maior p̄cedētū ḡfarū fuit p̄ri⁹ in mente
hūana claritas. Hec aut̄ cecitas in nube no-
tatur. In iugib⁹ enī imbrib⁹ spissior semper
nubes esse solet q̄ posterior ē. sicut q̄to imber
gr̄e iugioz irrogauerit corp⁹ et mēte tanto ce-
citas nubes q̄ p̄ceptā ḡraz p̄seq̄ spissior erit
i extremis. Propt̄ea nos hortat apl̄s. ij. Co-
rinth. vi. di. Hortamur vos ne i vacuū ḡraz
di ficipiat. Et Eccl̄s. iij. Dia t̄pl̄ h̄nt: qz tps se

minādi z tps metēdi: in vita seminat hō z in morte metit. Unde Proverb. xx. Propf frigus piger arare noluit: mēdicabit in estate. Stultus eēt agricola q̄ magnā sparet messes in estate si nihil semiaffet in hyeme. Unde. ij. Loz. ix. Qui parce seminat parce z metet. parce seminat q̄ in vitijs enutrit. Uñ in extremo parce etiā de virtutib⁹ metet. Et subdit ibidē: Et q̄ semiat in bñdictiōib⁹. i. q̄ virtuose viuit de bñdictiōib⁹. i. virtutib⁹ z metet. Et Gal. vi. Que semiauit hō h̄ z metet: qm̄ q̄ semiat in carne sua. i. carnalit viuit de carne z metet corruptionē: q̄ aut̄ semiat in spiritu sancto de spūs sancto metet vitaz eternam.

¶ Quartū piculū qz i extremis insensat⁹ pctōz se repit a deo elōgatum z surdum. Cap. iij.

Quartū piculū est a deo elongatio. In q̄libet eni pctō mortali elongatur hō a christo plus q̄ p mille dietas. Uñ Gen. xi. Lū p̄ficiscerentur de oriēte inuenerūt campū in terra sennaar z habitauerūt in eo. Oriēs ytiqz christ⁹ est: teste zacharia Luc. i. q̄ ait: Visitauit nos oriens ex alto: ab isto oriēte recedētes habitant in pctōz fetore. Sennaar interpretat⁹ fetoz vel excussio dentiu⁹: z denorat fetentē z vitiosam vitā quā qui sequit̄ excutiunt ei dentes qb⁹ masticare poterat opa dei pp̄ q̄s necesse ē ei interire fame. Et de h̄ ps̄. ait: Qui elongant se a te pibūt: pdidisti oēs. i. perdes oēs q̄ stulte p̄cuerant fornicant abs te. Ibi est filius pdig⁹ de q̄ Lu. xv. scriptū est. Qui pegre p̄fect⁹ est in regionē longinquā. Naz vt ait ps̄. Longe a pec. z maxie in pctis p̄suerantib⁹ salus. Or̄ igit̄ ita a deo sunt elongati difficulti⁹ audiūt deū clamātē. Clamat ad pctōzē q̄uidie deus vocat pulsat. Uñ ps̄. ait: Deus deoz dñs locut⁹ ē z vo. terram. i. nos hoies: clamās illud h̄iere. xxij. Terra. terra. terra. audi sermonē dñi. Ecce t̄na pctōzis citatio. Prima ē natural corruptio sicut in p̄cedenti piculo patet. Secda ē accidētal infirmitas. Tertia est pemptoria. i. ipsa extremitas vite. Propterea admonet tales dñs Deus. xxxij. c. di. Audiat terra verba oris mei. Et licet dñs q̄tidie p̄temnat ab eis: tñ nō dediḡ nec vocare desistit. Propterea ps̄. subdit: A sol ortu. i. ab infantia in q̄ puer nascit: sol iusticie p̄ baptismū vsqz ad occasum. i. vsqz ad mortē in q̄ occidit eis oīs spes gr̄e venie et glorie. Cū ergo dñs vocauerit terrā si nō venit nō eā ignorātia excusabit s̄ p̄tumar malicia accusabit: dicēte dño Job. xv. Si non ve-

nissim⁹ z locut⁹ eis fuissim⁹: pctm̄ non h̄rent. vñ tales nō ignorātes s̄ rabidi z furibundi a ps̄. dicunt̄ cuz ait: Furoz illis. i. tpe extremo fm̄ similitudinē serpētis. i. vulnerati sic aspidis surde z ob. au. suas. i. terra. i. terrenozū amore z cauda. i. vana spe longioris vite ne audiat dñm se vocantem.

¶ Articulus. iij. de quattuor vltimis grauiſſimis piculis superuenientib⁹ pctōz in vltimo fine. Primū est qz oēs virtutes et gratias tanquā vitia z errores tales abominant. Cap. j.

Primū piculū est virtutū z bonoz abominatio. Amaritudo eni spūalis z diutine infirmitatis videlicet pcti inueterati q̄ maxie i extremo sentit: facit oēs virtutes z spūalia dona desipere: imo odiosa sentire: ita vt in his que dei sunt vez videat falsum z falsum vez: bonuz videat malū z malū bonū: dulce videat amarū z amarū dulce: q̄ oia in xtutib⁹ z vitijs tales expiri p̄tingit iudicio iusti dei. Et h̄ ē maledictio in q̄ p̄numerat̄ dñs p̄ Esa. v. di. Ue vob q̄. i. tpe vltimi finis dicitis malū bonū: et bonū malū: ponētes tenebras lucē: z lucē tenebras: ponētes amarū dulce: z dulce amarū. Et licet q̄s talis fundat lachrymas: tunc dat pect⁹: miam poscat adhuc sunt dubia h̄ siḡ. Uñ Aug⁹. Qui differt penitere vsqz i fine vix aut nunqz bñ penitet: quia q̄ credit vera eē p̄ritio mortis ē instātis exasperatio

¶ Secundū piculū est qz tales in maiori periculo sepe amentes fiunt. Capitulū. ij.

Secundū piculū est mētis alienatio. Alienat eni in talib⁹ mēs multis oppressa vexatiōib⁹. Hinc etenim vexat dolor inde mortis expectate z nō expectate timor: hinc pctōz seruitus inde tēptātes demōes: illinc mūdi affectiōes et intricatiōes: pdit sensum: amittit mēoziaz nihilqz min⁹ curat q̄ pp̄riā aiāz. Propterea ps̄. de talib⁹ ait: Nō est i morte q̄ memor sit tui: z p̄ se q̄ns nec etiā sui: in inferno aut̄ q̄s p̄fitebit tibi. q. d. nullus: sicut. q. nullus pctōz hmōi i morte recordat̄ tui. ¶ Def̄ exēpli cā q̄ aliqz fuerit p̄curator alic⁹ dñi p̄ q̄ttuoz ānos sicqz fuerit impudēs q̄ nihil notauit vel scripsit de sibi cōmissis in toto tpe illo. Die tñ ab illo expectata vocat eū dñs q̄rēs oino videre et audire compositū d̄ his que gesta sunt per

eum et importune contra eum agit di. Redde ratione villi. tue. Statuit spacium vni diei vltimius hore cogit ille reddere ratione. Nunquid reddet oium gestoz pure compositu bonum integrum et clarum: vere credo quod non: quia oium non poterit recordare. Sed dices ad impossibile nemo tenet: peccatoz suoz non recordatur: deus misericors eius: de his que memoria tenet prestabit. Ad hoc rident Aug. de pe. di. vij. c. q. di. Si quis positus in vltima necessitate sue egritudinis voluerit accipere penam et accepit et mox reconciliat: et hinc vadit fateor vobis non illi negam quod petit: sed non presumam quod bene hinc exit. Si securus hinc exierit ego nescio penam dare possumus: securitate vero non. Ratio horum est quod seipsum coegit per anime sue negligentiam suorum crimina reminisci non posse: et sue scientie ignorantiam crassam et supinam habere que hoiem non excusat. Teste aplo. j. Cor. xiiij. Qui ignorat ignorabit. sicut si quis se per altissimam turrim precipitaret si dum descenderet se inde picisse peniteret credo quod saluum resumere non valeret sed oporteret quod totam longitudinem saltus mensuraret et terram tangeret de p. p. q. deo possibilem esset illi a corpore morte saluare. Ego non credo in hoc sperandum: qui de hoc presumit perbet saluum et nos expectabim non videre miraculum: sed iudicabim stultum ridiculum. Preterea si ponderetur Aug. verba presupponit quod velit accipere penitentiam et accipiat in extremis et tamen non presumit quod bene hinc exeat. Quid presumendum est illis qui oino in memores salutis sue: vel quasi expectant vltimam horam et confessio suoz scelerum nihil aliud est nisi quod facti quasi ameres et ingrossata lingua nihil aliud habent nisi bla bla. ble. han. heu. hui. hei. De hac mundana stulticia et presummata infantia quid de eo aliud restat nisi quod infernus eum expectat uiuens vni p. s. ait. Peccator prestabit tibi cupientiam sequi et penam euadere sempiternam.

Tertium piculum est quod iusto iudicio dei sepe tales a deo et a mundo in manibus demonum relinquuntur. Capitulum. iij.

Periculum piculum est iusta a deo et a mundo in manibus diaboli derelictio quod maxie puenit diuitibus et magnatibus. Non audent quisque talibus confessionem vel confessionem suadere nec etiam noiare nisi et raro vsque ad insensatam extremitatem. De quo pulchre Aug. in quada sermone ait: Adors v-

get et pena terret ad vera vix veniet homo satisfacione. Qui enim persona nobilis infirmas vix inuenit aliquis qui de salute anime sue audeat sibi loqui. Executores sollicitant circa diuitias et thesauros: medici circa corporis medicinas vxoz filij amici solant infirmum: et sic miserum permittit de peccatis suis cogitare nec statum et finem vite salubrit ordinare. At quantum piculum sit primo medicis de propria et infirmorum aia non curantibus ostendit decretalis ex. de pe. et re. c. cum infirmitas. vbi dicit: Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato pueniat dicente domino languido quem sanauerat. Glade et amplius noli peccare ne deteri aliquid tibi pringat: presentis scripto statuim et districte precipimus medicis corporum: vt cum eos ad infirmos vocari pringerit ipsos ante oia moneant et inducant vt medicos aduocet aie: vt prout fuerit infirmo de spirituali salute psumum: ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur: cum causa cessante cesset effectus. Hoc quidem inter alia huic causam dedit edicto quod quidam in egritudinis lecto iacetes cum eis a medicis suaderet vt aiarum salutem disponant in desperationis baratrum ruunt: vnde facili piculum incurrunt. Si autem medici hoc decreto tanta seueritate ad predicta cogunt: quantum magis parentes fratres filij vxozes ceterique sanguinei et propinqui ad practa artant: cum ceteri etiam proximi pro loco et tpe et instante necessitate ad hoc ex diuino precepto obligati sint dicente domino ad. xxij. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Solent nempe tales et maxime vxozes dicere recordantibus de confessione et confessione infirmi. Non dum est tps: sed vt vera gloria huic maledicto textui apponatur. Non est tps: vere non est tempus cum diabolus super infirmum habeat tantam potestatem dum mente et corpore compositum: sicut vtiqz tps est quod memoria deficiet et sensu ingrossataque lingua cum neque nescit et quidam nolit vel inefficaciter velit prestari scelera sua: vere in quibus tps est quod diabolus ad tartarea regiam suam potest et eos qui de infirmi aia negligentes in tanto periculo sunt finaliter cum eo ferat. Ponderent autem omnes predicti rationem quam ponit decretalis pallegata. Nam causa cessante cessat et effectus. Causa infirmitatum sepius sicut dicitur ibi sunt criminata peccata quibus per confessionem veram cessantibus cessat effectus. scilicet infirmitatis. Et sic liberatur infirmus. i. honoratur medicus: et vxoz cum amicis et sanguineis solatur. Si autem infirmus ob vxozis stulticiam a penitentia cesset non cessat infirmitatis et mortis causa. id est. peccatum sed deficit ei male vita.

Ponderent itaq; & solerti attentione p̄sidentur qui oculos habent q̄ ex medicoꝝ v̄corumq; & p̄sanguineoꝝ culpa ac aiali insensibilitate & crudeli pietate damnent̄ eorum q̄ absq; saltem efficaci penitētia moriunt̄.

¶ Quartus periculū est q̄ multis diuino iudicio insperate auferitur penitentie tps. Cap. iiii.

Quartum & vltimū piculū est temporis ablatio & cessatio. Sperat ei p̄sumptuosus peccator in extremitate t̄pis penitere. Ad quē Berni.

Quid tibi de futuro tpe: tam temerarie p̄sumis o miser tanq; deus pater tempora & momenta in tua non in sua posuit p̄ate. Vide peccator p̄mo t̄pis p̄ciositate: quia modico tpe potest homo lucrari veniam: gratiā & gloriā: male x̄o expensum obligat ad tormentum eternū. **O** si talis mercancia ad infernū portaret̄: solum tempus dimidie hore ad penitendū emerent illud pro mille mundis si possent. **T̄ar** ē enī thesaur⁹ t̄pis p̄ciosus q̄ vt ait Berni. Non est tempus vite impensum q̄ non exigatur qualis sit expensum nec non viuens recogita. **S**ecūdo infelix peccator temporis labilitatem. Quid enī aliud est p̄sens tempus nisi quidam p̄tinuus & fluctuosus & velocissim⁹ cursus in quo hoīs v̄tra quasi currētī flumini simlatur: q̄ cum ad mare puenerit perdit nomē. **I**uxta illud p̄s Ad nihilum deueniēt tanq; aqua decurrēs inten. ar. suū. s. corporeos gestus donec infirmentur. **E**t Job. viij. Dies mei velociores fuerunt cursore: & velocius trāsierūt q̄ a texente tela succidit. **R**ecogita tertio peccator infelix t̄pis irreuocabilitatē: p̄p̄ q̄ Berni. ait: vocat enī irreuocabilit̄ tempus nec tam auertit insipiens quid amittat. **P**ensa quarto demens peccator t̄pis breuitatem. **A**udi Job. xiiij. Breues dies hoīs sunt. **E**t idem i co. c. Homo natus de muliere breui viuens tempore. **C**onsidera q̄nto obstinate peccator t̄pis incertitudinē. **N**ihil enī certius morte: nihil incertius hora mortis. **P**ropterea Apocak. iij. in q̄nta ecclia ad talem peccatorē d̄s ait: **E**sto vigilans. **E**t subdit: **S**i ergo nō vigilaueris veniam ad te tanq; fur & nesciēs qua hora veniam. **S**icut etiam lithargic⁹ t̄diu dormit donec soporē morte p̄cludat: sic male viuens cito eternam mortem incurrit si viuens cito per p̄niam euigilare nō curat. **E**sto ergo vigilās o peccator si euigilare nolueris ad dei m̄iam te vocantem euigilaberis

ad dei iusticiā te damnantē: de qua d̄s subdit: **S**i ergo non vigilaueris veniā ad te tāq; fur. **S**ur etenī ad hoc venit vt thesaurū indiligenter custoditū tollat. **T**hesaur⁹ v̄tiq; indiligentē custoditus est p̄ciosissimū tempus q̄ merito d̄s p̄ctōri tollit: quia illud male viuendo in lucro non ponit. **U**nde Mat. xiiij. inquit b̄i dictus iesus: **Q**ui enī habet dabit ei & abūdabit: qui autem non habet: id q̄ videtur habere auferet ab eo. **H**abet v̄tiq; iustus tempus q̄ b̄i expandit. **H**uic t̄pis h̄siti t̄pis in fine datur & spaciū recogitādi & etiam purgandi p̄scientiā suam: & abūdabit. s. plenitudie vera: veniā magna: gr̄a larga: & gloria infinita. **N**lle x̄o non habet: qui male viuendo amisit p̄ciosissimū t̄pis: & tamen diuino iudicio & diabolico ope fit vt sicut peccator stulte tempus dum viuere amisit: sic stultissime in incerto tpe mortis speret ita q̄ duz tempus penitēdi in fine se speret habere digno iudicio dei p̄ inexpectatā vel subitanā mortem spaciū penitendi non valeat obtinere. **P**ropt̄ q̄ admonet nos d̄s **Matth.** xxiiij. di. **V**igilate ergo: q̄ nescitis qua hora d̄s vester venturus sit. **P**ropterea carat ecclesia: **E**mēdemus in melius que ignorant̄ peccauim⁹: ne forte p̄occupati die mortis q̄ramus spaciū penitētie & inuenire nō possimus. **E**t ap̄s Gal. vi. **D**um tempus habemus opemur bonū. **E**t. ij. **Coz.** vi. **T**pe accēpto exaudiui te. **A**ccēpto. s. vite exaudiui te id est. exaudiā te: & in die salutis adiuui te. **E**cce nūc t̄pis accē. ec. nūc di. salu. **P**ropterea aia exclamans **Aug.** ait: **O** vita p̄sens q̄ multos decipis: que dū coguaseris nihil es cum videris ymbra es: cū exaltaris fum⁹ es insipientib⁹ dulcis es: sapientib⁹ x̄o amara es: qui te querūt non te cognoscūt: & qui te cognoscūt non te querūt: qui te fugiunt ipsi te intelligūt: vera non est via quā tu ostēdis fugitiua est velut somniū. **A**lijs ostēdis te longam vt p̄das in fine: alijs breuem vt duz penitere volunt non p̄mittas. alijs longam vt faciant quecūq; volunt: alijs angustaz vt non faciant bonū. alijs tristem vt non p̄solētur de bono. **H**ec sunt. xiiij. picula de q̄b⁹ p̄s. in p̄sona h̄mōi p̄ctōris ait: **P**ericula inferni inuenerūt me. **Q**uod etiam potest esse thesaur⁹ in materia occurrenti. **E**x his igit̄ periculis patet q̄ vigilanter q̄q; solerter oib⁹ viuendū sit ne p̄occupati sim⁹ in his in aliquo p̄dictoꝝ in hora mortis: cū etiā d̄s in verbo p̄posito de tali peccatore dicat q̄ sūt nouissima hoīs illius peiora priorib⁹. **E**t p̄s. testat̄

qđ idem experiētia ministrat: q̄ mors pctōz est pessima. A qua nos eripiat mīa iesu chri sti. Qui cuz patre z spūsancto viuūt z regnat in secula seculozum Amen.

Seria. v. post primā dñicam i xl. de. xij. doloribus quos patif pctōz in hora mortis. Ser. xiiij

Filia mea male

a demonio verat̄. **A**bat̄. xv. Scđm enī sententiā saluatoris Job. iij. Qui non credit. s. pba re picula antedicta sicut pdictū est iam iudicatus est. s. expiri dolores q̄bus pctōres i vltimo sine merent̄ affligi nisi respiciant. De q̄bus dolorib⁹ ps. in psona anime peccatricl in hora mortis afflicte inquit in ps. xvij. **A**rcū dederūt me dolores mortis. Qđ pōt eē aliud thema in p̄senti materia. Et ad hūc mozem sensum loquit̄ verbū p̄allegatū in psona impij pctōris in vltimo laborāns ac lamētabilit̄ dicentis: **F**ilia mea male a demonio verat̄. **Q**ue x̄o est filia hec nisi anima criminosa: cuius filia dicta est nō amore gr̄e sed in stinctu nature. **H**ec autem male a demonio veratur: cum diuino iudicio pmittēre in fine vite priuata gratijs z adiutorio dei multiplicibus cruciatib⁹ z dolorib⁹ atq; demonijs relaxatur. **I**n quibus sacratissimis verbis sc̄pta religiositas. s. p̄stringens apertius indicatur: quia per eam aptat̄ homo z qđāmodo p̄stringit̄ ante talem finem dolorib⁹ plenum de salute sue aic̄ puidere. **D**uodeci igitur sunt dolores quos cōiter patiunt̄ impij pctōres in vltimo sine. **H**os autem tres q̄ternarios distinguam⁹. **E**t primo ponam⁹ quatuor primos dolores z cruciat⁹ graues. **P**rimus est dolor afflictionis. scđs est dolor cogitationis. tertius est dolor priuationis. quartus est dolor separationis. **A**ddant̄ etiā quatuor alij grauiōres. **Q**uoz primus est dolor dubitationis. scđs est dolor offensiois. tertius est dolor obligatiois. q̄rtus est dolor citationis. **S**upaddant̄ relictī quatuor ḡuissimi in supmo. **Q**uoz primus est dolor p̄sentationis. scđs est dolor examinationis. tertius ē dolor sniationis. q̄rtus est dolor damnationis

Articulus primus de primis quattuor dolorib⁹ in vltimo fine cruciantibus peccatorem. Et primus dolor est de afflictioni-

bus que cruciat̄ ei⁹ corp⁹. Ca. i.

Prim⁹ in q̄s est dolor afflictiois. **D**olet caput: dolz corpus: dolent̄ brachia: dolent̄ mēbra cuncta: z viscera patiunt̄ intra. **A**stat vxoz psanguinei: medici z tor⁹ cumulus parētele circūstat: vnus psolat̄ afflictū: alius spem porrigit̄ sanitat̄. **D**edelā ordinat̄ ille: alius dat si rupos: alter addit̄ emplastrū. **S**ūt p̄fricatio nēs caloziq; sedādo: aqua rosea funditur ad manus: z per eandē pedib⁹ refrigeriū dat̄. **E**t cū his nihilomin⁹ p̄ualescit̄ dolor: torquetur corpus vlulat̄ lamētaf: heu heu hoy hey hem hem: descēdit ad vltimū stratī reascēdit vnde descēderat: z de tāto tamq; acerbocru ciatu ait vxoz. **D**ñs opez ferat̄ illi sup̄ lec. dolo. e. vni. stra. e. versasti. i. versare fecisti i infirmitate eius. **E**t ipse impatiēs lamentabit̄ ait ps. xvij. **D**olores inferni circūdedert̄ me

De varijs cogitatioibus que vltio sine cruciat̄ pctōres. Ca. ij

Scđd⁹ ē dolor cogitatiois. **Q**uatuoz qđem genera cogitationū in firmi pctōris inuadūt mentē: vide licet doloris amoris timoris z spei **H**i sunt quatuoz cogitationū venti de quibus in mysterio **D**asi. vij. scriptū est. **Q**uattuoz venti pugbāt in mari magno. s. in amarica: ta mente magni pctōris. **E**t vna parte insurgit cogitatio dolorosa: mens enī a dolore coz poro transfigit̄ z cassat̄. **U**n̄ **B**reg. ait: **A**gri tudine opprimeris: nihil aliud cogitare poteris: quia dirigit̄ tota intentio menti vbi sentitur vis doloris. **E**t altera x̄o parte psurgit cogitatio amorosa: videlicet amor filioz: vxoris: diuitiarū: honoz: status: z coz oiu3 que viuens in mūdo vitiose dilexit. **U**nde **E**ccl. xxxij. **A**ir in multis expertus. s. siue malis siue bonis cogitabit̄ multa: videlicet sim ea q̄ expertus est. sed tales male viuēdo nō experiuntur nisi opera mala sic male moriēdo cogitant. **E**t alia etiam pte insurgūt in eo cogitationes timorose: timet mortē: pauet in fernū seculū alterū abhorret ita vt vere dicere possit cum ps. **T**imor z tre. ve. sup me z p̄texit me tenebre. i. cogitationes tenebrose. **A**ic3 autem iustus naturalit̄ timeat mortē: nam etiā eā extimuit christ⁹: longa tñ dñia timet eā peccator z iustus. **S**icut si duo in carcere sint q̄rū vnus expectat suspēdi z alē liberari. **T**pe aut̄ statuto cū ambo de carcere euocant̄: vn⁹ timet nō exire: ali⁹ enī egredi iocundat̄. **S**ic vtiq; p̄tingit de carcere cozpali: cuz inde per

Fe. v. p. j. do. i. xl. de. xij. dolo. quos pa. pec.

mortem egrediunt iusti et peccatores. Hinc ap[osto]l[us] Phil. j. ait: Cupio dissolui et esse cum christo. Et ps. inquit: Educ de custodia animam meam. Sed peccator timet coram iudice comparere: et sciens quidem sibi quod expauescit expectat. Ex parte autem reliqua insurgunt cogitationes spei. Adira quidem stulticia: quia dum moritur adhuc mortem euadere arbitrat: quod cum optat illud sperat: quod abhorret quodammodo non expectat. Cupit vivere: credit vivere: nollet mori: non credit mori: et miratur mori: quia omnino nollet mori et euadere cupit: euadere credit: sanitatem optat: sanitatem expectat. Similis est visio qui tempore hyemis dum nullum signum pomorum apparet eleuato capite ad arbores ait: Hoc anno erunt multa poma: hoc ideo inquit: quia sic esse vellet. Sic infelix peccator diabolo instigante de anima sua ne disponat: sperat adhuc se longam habere vitam: protrahe quos ps. ait: Viri sanguis et dolo. non dimittis dies suos. id est homines mundanas diuitias persequentes et proximis suis nocentes: non dimittis dies suos. Nunquam enim peccator mori vellet ideo hac spe falsa sibi sponte vitam longam: imo quasi sine fine vitam et si ceterum annis viuat non dimittit dies suos. In cuius mysterium Lu. xij. scrip. est de diuite qui sibi spondebat longam vitam di. Anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos req[ui]esce: comede: bibe: epulare. Ecce quod sicut optabat in delitijs longam vitam sic eam sibi securo animo permittebat sed illam non dimittit. Unde sequitur ibi: Dicit autem illi dominus. Stulte hac nocte animam tuam repe. a te: que autem paruius erunt? Ad hoc etiam Job. xxij. scrip. est. Viri iniqui sublati sunt ante tempus suum. id est a se speratum: vel quod per falsam affectionem et spem fecerant suum. Sed nonne Eccles. vij. contrarium scrip. est: vbi dicit: Iustus perit in iusticia sua et impius multo viuunt tempore. Ad hoc clara ratio patet per hoc quod dicit ps. dies suos: non dicit dies etatis sue sed dies suos. id est quos inordinata affectione huius vite ipsi sibi permiserunt. Considera etiam quanta diuersitate contrariarum cogitationum huius peccatoris anima perquassat: dolere: afficere: timere et sperare. Quod ergo timere sperare: et quod sperare timere: odit salubria: amat pericula et danosa. Unde Jacobus de tuderto. Quattro veteri muta el mare che la mente far turbare. lo timere et lo sperare la dolere et gaudere. Latine. Quattuor veteri mutant mare qui mentem faciunt turbare. id est timor: spes: dolor et gaudium. Et Esa. lvij. scri. est. Co[m]p[er]it quod mare feruens. In cogitationibus suis quod quiescere non potest: maxime in hoc extremo.

De anxio cruciatu malorum: cum per mortem omnibus magnificentijs delictis et diuitijs in eternum conspiciunt se priuari. Cap. iij.

Quod est dolo priuatiōis. Elidetur enim se priuari mundana gloria et fatuosa supbia delictis carnis et substantia temporalis. Quod est dolo est quod se priuari conspiciunt gloria pompa et supbia mundiali in quibus posuerat totam spem suam cum videt se expiri quod Esa. xl. scriptum est. Dis caro fenit: et omnis gloria eius quasi flos agris exiccatus est fenem et cecidit flos eius: vere utique vere probat quod flos est marcescens dum moritur qui olim floruit dum in florida etate in florido mundo florido corde stetit: qui flos utique cadit dum fenit corporis et stabescit. Conspectum etiam in se verificari quod ps. inquit: Abane. scilicet delitie puericie sicut herba transeat. id est transiit mane. scilicet adolescentie et iuuentutis gloriose floreat per mundanos fastus et pompas et pertransiit vespere. id est vltima hora mortis: decidat per infirmitatem: induret per dolorosam et obstinam desperationem et areseat per presumptam mortem. Cumque in extremis laborat et omnia pallent: fatiscit spiritus: arescunt membra: oculi percantur: lingua palato adheret: omnes sensus: totum exhaustum corpus clamare videntur in horum persona illud Sap. v. Quid nobis profuit supbia nostra: aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis: transiit hec omnia tanquam ymbra. Quod est etiam horrore quod conspiciunt se priuari delictis carnis: dilecta vxore: amatis filiis: pbans luxurijs: consuetis solatijs: sonis: cantilenis: ludis: trufis: et iocis. Unde hugo. lib. de anima ait: Quid profuit istis inanis gloria breuis leticia: mundi potentia: carnis voluptas: false diuitie: magna familia: et mala concupiscentia. Vbi risus: vbi iocus: vbi iactantia: vbi arrogantia. de tanta leticia quanta tristitia: post tantam voluptatem tam grauis miseria. De illa exaltatione ceciderunt in magnam ruinam et magna tormeta. Et iuxta quod ironice dicit Esa. Liberet te ne congregati tui. id est denarii. Unde miratur ps. in persona iustorum di. Quod facti in desolationem subito defecerunt: pierunt propter iniquitatem suam. Et in persona iuuenis pulchre delitiose et vane sed deformate propter infirmitatem et in extremis agendis ait Job. xix. Spoliauit. scilicet infirmitas grauis gloriam meam et abstulit coronam de capite meo. Ad litteram vel coronam vocat capillos vanos vel cetera capitis ornamenta: destruxit me vndique et pro-

et. q. auulſe arbori abſtulit ſpem meā quam habebam in delitijs ⁊ vanitatib⁹ meis. **Q**uod in ſup merorū cum ſpiciat ſe priuari diuitijs mūdi quas tanto labore acq̄ſiuit: tanto timore ſuaui: ⁊ nūc tanto dolore relinquit: quas tanto amore dilexit: vidz enī q̄ nihil ſe cum portare poteſt niſi pctā ſua q̄bus eas in debite ꝓgregauit: iuxta illud **Job. xxvij.** **D**ives cū dormierit nihil ſecum afferet: aperiet oculos ſuos ⁊ nihil inueniet. i. pctā q̄d vere eſt nihil: quia de vero eſſe hominem priuat. **E**t alibi habet in p̄ſ. **D**ormierūt ſomnū. ſ. et nihil inuenerūt oēs vi. diuiti. in manib⁹ ſuis **E**t iterū in p̄ſ. **N**e timueris cū di. fac. fuerit homo: ⁊ cū multipli. ſu. glo. do. eius: qm̄ cuz inte. non ſu. oia: neqz de. cuz eo gloria eius. **Q**uod iuſti vidētes verent in eis iuſta iudicia dei ⁊ roborāt in fide. **U**nde in p̄ſ. **V**idebūt iuſti ⁊ ti. ⁊ ſup eū ri. ⁊ di. **E**cce hō qui nō po. deū adiuto. ſuū: ſed ſpa. i. multi. di. ſu. ⁊ priua. in vanitate ſua. **E**t vere ꝓualuit in vanitate cū tales diuitie ꝓgregate nec ad corpālē vitam tenendā nec ad victum ⁊ veſtitū corpi vel aſe ꝓferāt: iuxta illud **Eccl̄s. v.** **Q**ui amat diuitias fructū non capiet ex eis. **E**xempluz de illo diuite qui ſibi portari fecit oēs denarios ⁊ theſauros ſuos q̄s doloroſe alloquens dicebat: **D**enarij mei. **T**heſauri mei: en morioz: iuuate me queſo: iuuate me denarij mei: relinquā ne vos dilecti denarij mei: tan gebat eos: palpabat: ofclabaf eos: amplexa batur eos: lamentabaſ. denarij mei: heu me denarij mei. demū accepto argēteo vaſe in il lud. q. rabiſis morſib⁹ reſtringēs cum dia bolo expirauit. **Q**uid igif ille ſecum porta uit niſi peccata ſua. **E**t ſicut dicit **Mat. xvi.** **Q**uid ꝓdeſt hō ſi mūdū vniū. lu. aie xō ſue detri. pariaſ: **Q**uid portant dñi d̄ diuitijs ſuis: qd̄ duces: qd̄ reges: qd̄ etiā oēs impato res: **Q**uod intelligēs ſoldan⁹ magn⁹ in ſa racenos approximas vltimo ſini ſudarium q̄ poſt mortem induēdus erat ante ſe ꝓſentari iuſſit: demūqz ꝓ ciuitatē ꝓclamari fecit: tm̄ tm̄: tm̄ de omnibus rebus ſuis princeps ma gnus ſoldanus portat. **I**nſup qd̄ relinquit auari cum moriunt ob elemoſynas largas. **A**udi teſtamentū eoz. **P**ro elemoſyna aiam dant demonib⁹: corpus terre ⁊ deuozantib⁹ vermibus: diuitias xō mūdo ⁊ mūdānis ho minibus: vides cū q̄ta canitate nō dico cha ritate moriunt tales ⁊ q̄ magni elemoſyna rij ſunt. **S**ed doloroſi⁹ eſt talis qm̄ ipſo iaz ſeminece ⁊ moriente: videt ante oculos ſuos diuitias ſuas aſportari ab his q̄s odit: cū ꝓ

tius vellet q̄ ſubmergerent vel ꝓſcerentur in mari q̄ q̄ venient ad eoz manus: vt veri ficetur qd̄ dictū eſt ꝓ ꝓphetam. **R**elinquet ali. d. ſu. ⁊ ſepul. eo. do. il. in eternū. **E**t iterū ſcriptū eſt **Eſa. iij.** **E**xactores ſui ſpoliaueſt eum. **I**nſuper qd̄ his oibus deterius eſt im peditur a ꝓſanguineis infirmus ⁊ qm̄qz a ſi lijs ne poſſit teſtari ⁊ ꝓſiteri vt non faciat cō ſcientiam de male acq̄ſitis volens reſtituere illa. **E**t ſic iuſto dei iudicio cogatur in bara trum deſperatiōis demergi atqz damnari.

De dolore anime peccatrici cum ſepatur a carne quas ſuper omnia diligebat. Cap. iij.

Quartus eſt dolor ſepatiōis. **C**re ſcit autez ante mortē anguſtia cor poralis tanta tam ardua ⁊ taz gra uis q̄ta ⁊ qualis nec fuit nec ē an te ꝓquallationē iſtam in ꝓſenti vita. qd̄ ⁊ ſi nō in cunctis in plurimis tm̄ pater: quia ꝓre do lore magno quo ꝓremunt ſeipſos etiam cuz horribili aſpectu diſcerpūt. **R**atio autez tan ti doloris in lib. de ſpū ⁊ aſa. c. xvij. aſſignat: vbi dicit. **Q**uia aſa recedens a corpe trahit oēs potentias ſecū: ſenſum imaginationē ratio nem intellectū intelligentiā ꝓcupiſcibilitatez irafibilitatē. **E**t ex his ſm̄ merita afficiſ ad dolore vel delectationē. hec ibi. **I**nſelix autē peccator qui non ſolū naturali amore: verū etiam inordinata affectiōe carni ſue ꝓgluti natus ⁊ glomeratus atqz ligatus eſt q̄to do lore q̄toqz horroze ſentit illam fortem ⁊ incō parabilē violentiā conquaſſantē ꝓr quā ne xus illi ⁊ viſcales nodi q̄bus corpus ⁊ anima naturalis ⁊ criminalis iuncti ſunt dirumpunt fari non licet: expiri autem non poteſt: expe ctari cum timore debet qd̄ expiri quidem ne ceſſe eſt: non eſt ytiqz mēbz: nō articulus: nō neruus: non inſtura: non deniqz in toto cor pore locus: qui hoc inestimabili dolore nō in uoluatur. **E**t bene verificet verbū p̄ſ. qui i ꝓſona talis morientis ait: **C**ircūdederūt me dolores mortis. **H**ic autem dolor tantus eſt q̄ aufert ⁊ occupat oēs ſenſus ⁊ artus etiam in vno iuſto. **I**n pedibus aufert poteſtatem gradiēdi: a manibus ⁊ a corpe poteſtatē tan gendi: ab oculis videndi: olfactum a narib⁹ auditum ab auribus: guſtus a palato: ita vt verificet illud qd̄ ſcriptum eſt **Hiere. ix.** **A**ſcē dit mors ꝓ fenestras veſtras. **I**uſtis autem licet amara ſit mors ex ꝓditionē nature: eſt tamen eis amabilis ex beneplacito volunta tis diue. **R**edūt q̄ mors ſit de carcere egreſ

Fe. v. p. j. do. i. xl. de. xij. dolo. quos pa. pec.

sus: cxiij finis: terminus presentium erumnarum: pegrinatiois quies: ad portum applicatio: oneris grauissimi depositio: egressus de ruinosam domo: liberatio egritudinum: euasio cunctorum piculorum: debiti nature solutio: victoria pugne: reditus ad patriam: principium vite: et ingressus ad gloriam sempiternam. Unde cum ps. dicunt. Propterea non timebimus dum terra. s. carnis: et transferent motes. s. carnales sensus in cor maris. i. in amarum mortem.

Articulus. ij. de secundis quatuor doloribus in ultimo fine cruciantibus peccatores. Et primus dolor agitatur peccatoris mentes dubitationibus ac timoribus plenam. Capitulum. j.

Primus est dolor dubitationis. **P**roptus timor et tremor quasi se videt peccator morti propinquum et euadere nequaquam posse. Talis nempe fuit Chrysostomus in sermone de patientia. **P**roxiens cum ceteros salutat donec sue mentis dominus est: donec sua lingua loqui poterit: valet inquit amici mei et domini pro me orate. **I**ter enim pago extraneum quod nunquam ambulauit: et in regione longinquam quam nunquam vidi: et in seculum alteri animarum unde nullus reuersus est: et in mansiones metuendas: ad quas nullus me comitatur et ante iudicem terribilem ubi nescio quid mihi contingat. **E**cce quero adiutorem et non est qui me eripiat: qui me comitetur: et nullus mihi compatitur: nec de gentibus est vir mecum: ut scriptura verificet Deum. xxviii. **D**abit cor pauillum et deficientes oculos et animam presumptam merore: et erit vita tua pendens ante te: timebis die ac nocte. **I**n homini etiam exemplum: **D**ominus quidam cum prope finem interitus esset inquit: **D**omine domine quantum peremptus est mundus iste **E**cce ego qui tot habeo castra et hospicia ad hospitandum: et tamen nescio quo hac nocte ire de beam: aut quis me debeat hospitari.

Secundus dolor de horrore peccatorum suorum cum priusquam spiritus a corpore sepe ante mentis oculos presentantur. Capitulum. ij.

Secundus dolor est offensiois. **C**um enim plene defatigato corpore et viribus exhaustis caro fuerit equalifata: anima multo liberius tunc in momento videt sibi occurrere omnia quecumque fecit

bona et mala: iusto ad letitiam et consolationem: peccatori in mestitia et confusione: **I**uxta illud apostoli **R**homa. viij. **D**iligentibus deum omnia cooperantur in bonum: et a contrario sensu non diligentibus deum a peccatoribus omnia cooperantur in malum. s. bona et mala. **I**mpio igitur omnia scelera sua et malicia peccatorum suorum ante mentis oculos presentant: videt peccatorum suorum multitudinem: videt turpitudinem: videt magnitudinem: videt in gratitudinem: videt quod deturpauerunt in felicitate anime pulchritudinem: videt quod subiugata est peccato: priuata est eterno regno: et obligata est in sempiternum in inferno. **I**uxta quod **D**eus. xxxi. scriptum est. **O**ccurrent vobis mala in extremo tempore. **E**t **E**ccl. xj. **I**n fine hominis venditatio operum eius. **T**antus est enim dolor ex his pueniens: retractatio ista tam grauis quam anima turbata in desperationis barathrum precipitare se cogitur. propter peccata sua mentis clamore valido lamentabiliter di. **T**orrentes iniquitatis protur. me. **T**orrentis princeps flumen et terrenus dictus est et designat peccatum. quod quidem maxime tunc precipitando in desperationem terret animam infelicem: dum ipsa respicit et intelligit in finitam malitiam eius. **U**nde **G**reg. ait: **P**roxi mit diues et oculos aperit: quia cum moritur id anima videre cogit quod dum viueret preuidere contempsit.

Tertius vtiq; dolor est cum mens diiudicat tormenta futura que passura est in eternum. Capitulum. iij.

Tertius est dolor obligationis qui in anima oritur: et quasi iam iste incipit diiudicare et propter iniquitates suas vniuersa debita gehene tormenta in ictu oculi sibi puidet imminere: **I**uxta ps. **I**nitiam in persona talis peccatoris loquenti. **D**olores inferni cir. me. **E**t **J**ob. xxi. hoc idem testatur d. **V**idebunt oculi eius interfectionem: et de furore omnipotentis bibet. s. velit nolit.

Quartus dolor est citationis cum se conspiciat peccatrix anima ante iustum iudicem per diabolum necessario aduocari. Capitulum. iij.

Quartus dolor est citationis. **P**resentat se diabolum peccatoris anime morientis ut illam presentet domino iudicanti: clamoreque valido vocat eam di. **T**eni prope infelix anima coram deo. **P**roptus terror: o quantum horrore: o quantum stupor quasi ab infelice anima respiciunt demones prepara-

ti ad escam. **O** aia insensata quis te tuebitur in hora tante necessitat: quis solabit: quis comitabit. **A**udi quid a dño imponit diabo lo animā coram deo citanti sbiere. xv. **S**i dixerit ad te. s. anime citate p te q egrediemur: **D**icit dñs: dices suple o diabole infernalis qui ad mortē ad mortē: et qui ad gladiuz ad gladiū: et qui ad famē ad famē: et qui ad captiuitatem ad captiuitatē. **D**uplex est enī mort qstū ad p̄sens spectat. s. spūalis culpe et eterne pene. **D**e qbus Gen. ij. scriptū est: q inqt dñs ade z eue. **Q**uacūqz hora comederit. s. de ligno vetito: morte moriemī spūali z eternali: spūali p culpam: eternali p penā. **E**st in super duplex gladius. s. p̄sciētie pungentis et p̄scie rodentis: pungentī in p̄senti seculo: rodentis aut in futuro. **D**e primo Proū. xij. **E**t qui p̄mittit. s. diabolus alliciēdo: z. q. gladio pun git. s. p̄scie aia. **A**lius gladius ē conscientie rodentis Esa. lxxvj. **V**ermis eoz nō moriet. **E**st etiam duplex fames. scz fames gfe z p̄sumptio eterne pene. **D**e prima Proverb. x. **N**ō affligz dñs fame aiam iusti. **D**e secūdo ps. **F**amē patient vt canes. **I**tem est duplex captiuitas. s. criminalis z infernalis. **E**t de his duab⁹ Apocal. xij. **Q**ui in captiuitatem duxerūt: in captiuitatē vadant. i. q captiuauerūt aiam p culpā: ecce prima captiuitas: captiuabunt in aia z corpe p etnā penam: ecce secūda captiuitas q captiuat hoies infelices. **D**icit q dñs q anime p̄scēti q egrediamur: diabol⁹ r̄ideat: **Q**ui hucusqz peruenit ad mortē spūalem: veniat ad mortē etnalem. **E**t ad gladiū pungentē aiam: veniat ad gladiū mordentē aiam. **E**t qui ad famem gfe: veniat ad famē nature. **E**t qui ad captiuitatē culpe: veniat ad captiuitatē infernalis pene: vbi infelix aia in manib⁹ demonū eternaliter captiuat. **E**cce desperatiu⁹ dolor quē cum aia citat a diabolo ei p̄cipit dñs nūciari **E**t sicut Apocal. vj. c. de diabolo scriptū est: **D**ata est ei ptās. s. a dño sup q̄tuor ptes terre. i. sup q̄tuor vitiosas pctōris affectiōes interficere gladio fame morte: z bestijs terre. i. demonib⁹. **D**e quo euadere iustos ps. orabat di. **N**e tradas bestijs aias p̄sentes tibi: que q̄druplex ptās diabolo aiam peccatricē citanti cōmissa est.

Articulus. iij. de quattuor vltimis consumatis z exterminatis dolorib⁹ peccator. **P**rimus dolor est cuz peccatrix anima an

te terribilem iudicem constituit condemnanda. **C**ap. j.

Prim⁹ autē dolor est p̄sationis **T**pe autē mortis tam boni qz mali comparēt corā christo: ideo dicitur obitus: qz obuiam venit anime christus: z iusti suscipiūt p̄solationē z impij p̄fusionē: maxie erubescētes q culpa sua non effectualit̄ redempti sanguine iesu christi sunt. **U**n Apocal. j. scriptum est. **V**idebit eum ois oculus z qui eū pupugerūt: z tunc plangent se sup eum oēs trib⁹ terre. **C**ū autē aia pctōris corā dño p̄sentat p̄fusionē plena voce terribili interrogat eam di. illud **A**bat. xxij. **L**uius est imago hec scriptio. **E**t in crepatie addit: vbi sunt insignia p̄celse trinitatis: vbi insignia diuine claritat: vbi sūt incendia paterne charitat: vbi eloquia supne ciuitat. **L**ui⁹ est imago hec z superscriptio: qd est illud hospiciū qd tu p̄duxisti: qd est illud precii qd tecū attulisti: qd nanqz est confortiū cū quo accessisti: qd illud eduliū quo te p̄munisti. **L**ui⁹ inqz est imago hec z superscriptio: **U**bi est locus in quo debes quiescere: vbi est cibus q te debes reficere: vbi ē census q te debes redimere: vbi est cetus qui te debet defendere?

Secundus dolor iminet anime peccatrici cum coram deo examinatur z multipliciter d suis sceleribus accusatur. **C**ap. ij.

Secūdu⁹ ē dolor examinatiōis corā summo iudice. **S**ubstituta aia infelice ad examinatiōē trāsītēs a diuisis diuersimode accusat. **A**ccusat eā p̄scia sua: iuxta apli sniam **R**ho. ij. **T**estimoniū reddēte illis p̄scia eoz z in se cogitationū accusantiū aut etiā defēdētiū: i die q iudicabit dñs occulta hoium. **Q**d etiā ipse ps. testat in p̄sona p̄scie loqns z dicens ad aiam peccatricē. **E**xististi iniqz q ero tui simil: argu. te. z sta. te p̄tra faciē tuā. **A**ccusant eā sua opa mala. **U**n Apocal. iij. **V**bi mor. q in domino moriunt. **E**t addit: **O**pa enī il. seq. il. **Q**d verbū exponēs **B**erñ. ait: **O**pa bona seq. bonos: sed opa mala p̄seq. malos. **E**t ps qz ait: **C**ogitē dñs iu. fa. in op. ma. su. comp̄hen. ē pctōz. **S**icut interuenit ericio: q cū furaret poma fugit ipsis sup spinulas dorri in fixis: fugiēsqz comp̄hendit cū furto suo. **A**ccusant eā demōes infernales. **U**n Apoc. xij **A**ccusator fratru q accusabat illos an p̄spe-

Fe. v. p. j. do. i. xl. de. xij. dolo. quos pa. pec.

ctum dei nostri die ac nocte. Unde psalium
Eccii. xvij. attente considerandum est. Ante iudicium para iusticiam tibi: et antequam loquaris disc. Ante languorem adhibe medicinam: et ante iudicium interroga teipsum in prospectu dei et inuenies ppitiationem. Aug. in sermone ait Presto erit diabolus et recitabit verba pfectionis nostre et obijciat nobis in faciem quicquid fecerimus in qua die peccauimus: in quo loco: et quid operis tunc temporis facere debebamus: concurrunt ad animam pfundendam et rapiendam milia terribilium demoniorum: omnes contra illam insultantes dei beneficia improperantes atque cuncta scelera accusantes. Quotus anime tunc tremor. Quotus timor cum oia pendenda anime nudabunt. Et ut dicit Job. xxvj. Columne celi premiscunt aduentum eius Abbas agathon cum moreretur: mansit per tres dies immobilis tenens oculos apertos: ad quos fratres. Pater abba ubi es: respondit in prospectu diuini iudicij. Et illi. Times pater: ait ille: Laboravi virtute qua potui in custodiendis mandatis dei: sed nescio si opa mea placuerint coram deo: quia alia sunt iudicia dei: alia hominum. Et cum vellent eum amplius interrogare ait: Nolite quia ego occupatus sum. Quid ergo faciet infelix peccator: cum coram diuino iudicio comparebit. Unde Aug. inquit et diabolus coram deo et anima astans dicet Equissime iudex iudica istum esse meum ob culpam: qui tuus esse noluit per gratiam: tuus per naturam: meus per malitiam: tuus per passionem: sed meus per observationem.

Tertius dolor sup infelicem animam irruit cum contra eam a dno sententia irrenocabilis pmulgatur. Capitulum. iij.

Quartus dolor est inuentionis. scilicet cum terribilis illa sententia ex ore altissimi sup infelicem peccatoris animam fulmiabit dicitur dno. Mat. xxij. Ligati pedibus et manibus projicite eum in tene. exte. Exteriores enim tenebre noiant: quia existentes in eis expulsus est a ciuitate scilicet. Et dicitur a simili serui vel filij existenti in domo regis qui propter aliquam culpam expellitur et ponitur extra in carcere tenebroso. Unde iuxta illud Esa. iij. Ne impio in malis: retributio manuum suarum fiet ei. Tunc peccatrici anime fit sicut pdici canibus circumdate: falcone sup eam tuete. Unde intellectuali cogitatione clamare cogit illud ps. Circudederunt me car. multi. i. demones psalium malig. ob.

me. Inuis patrum dicebat abbas helias. Tres res timeo. Una est quasi egressura est de corpore meo anima mea. Secunda quasi occursum sum deo. Tertia. scilicet quasi pferenda est sententia. Inflexibilis est enim diuina iusticia: iuxta illud Pro. vij. Zelus et furor viri non parcat in die vindicte: nec accenscet cuiusquam precibus: nec recipiet per redemptionem dona plurima. Et Aug. in lib. de symbolo. Ille iudex non gratia puenitur: nec misericordia iam flectitur: nec pecunia corrumpitur: nec satisfactioe vel penitentia mitigatur. Hic igitur dum tempus habet agat anima per seipsam quod diu est locus misericordie quia ibi erit locus iusticie.

Quartus dolor anime peccatricis est cuius eterna supplicia experitur. Capitulum. iij.

Quartus dolor est dolor damnationis. scilicet cum anima per illam terribilem sententiam aspicit se priuari in eternum omni leticia: et affligi omni tristitia et dolorosa pena. In huius mysterium Apocal. x. scrip. est. Angelus qui est christus descendens animam peccatricem clamat animam. scilicet descendendo quemadmodum leo cum rugit: de quo rugitu Amos. iij. Leo rugit. scilicet sententiam promulgando quam non timebit. scilicet contra eum talis sententia data erit. Et sequitur: Et cum clamasset locuta sunt septem tonitrua voces suas. Septem namque tonitrua vniuersitatem cruciatum inducunt infernorum: ut generali septenario culpe corruideat septenarius vniuersae pene. Horum tonitruorum primum est damnatum irrecupabile. secundum pena interminabilis tertium dolor desparabilis. quartum confusio intolerabilis. quintum paupertas inexplabilis. sextum presumptio miserabilis. septimum deo rebellio interna et externa implacabilis. De quolibet predictorum tonitruorum ps. ait: Etenim sagitte tue transferunt: vox io. tu. in rota. Sagitte nempe que transendo desistunt sunt vndecim ante istum puenientes dolores: sed vox tonitruum christi tunc est in rota. scilicet cum anima peccatoris septem predictis afflictionibus eternaliter cruciatur Sagitta nempe finem seu metam attingit. Rota deo finem nescit ut per se ostendatur quod per dolores temporales iam peritros supaddunt alij etnales. Unde Apocal. ix. mystice scriptum est Ne vnum abijt: et ecce alia duo ve veniunt post hec. Primum quidem ve quod abijt est afflictio cum vndecim doloribus corporalium mortis: sed duo ve que supaddunt sunt dolores duplices. scilicet damni et sensus que in damnatis nunquam attingent finem. A quibus ve nos eripiat nostri benignitas saluatoris: qui cum patre et spiritu

sancto uiuit ⁊ regnat in secula seculorū Amē
¶ Feria. vi. post primam dñicā
in. xl. d. vera confessioe. Ser. xv.

Surge tolle grabatū tuū ⁊ ambula

Jobā. v. Spiritus sancti quidem p̄scientiam impiam stimulantī verba sunt ista. Quis enī tam obstinat⁹ ⁊ durus q̄ auditis piculis ⁊ dolorib⁹ qui in vltimis iminent pctōi si illa repēset mente nō respiscat atq; ad suscipiēdā diuinā gratiā se habiliter et disponat. Semper enī diuina mīa ad indulgentiā est parata nisi peccātis malicia aduerletur. Quēadmodū enī ipse sol facile ingredit per fenestrā nisi clausa pseueret. Sic vtiq; virtus radiantis gr̄e mentem ingredit si corde humiliato suscipiat. Propterea Apocal. iij. scriptum est. Ego sto ad ostium. s. voluntatis peccantis: ⁊ pulso. s. p̄ lumen veritatis ⁊ bonitatis: si quis audierit vocem meā ad penitentiā ⁊ mīam inuitantē: ⁊ aperuerit mihi per p̄sensum intrabo ad eum p̄ gratiā gr̄ificantē: ⁊ cenabo cū illo per gratiā pseuerantem ⁊ ille mecum p̄ gratiā videlicet p̄summantem. Hoc deniq; modo sp̄s veritatis p̄scientiā impiam stimulat ⁊ ppulsat di. Surge tolle grabatū tuū ⁊ ambula. Surge inq; anima pigra ⁊ neq;: relinque scelera ⁊ peccata: tolle grabatū tuū. i. onus iniquitatū tuarū p̄ veram p̄fessionē in leue penitētie iugū cōmutando assume: ⁊ ambula p̄ itinera recta: que antea gressus secuta es p̄ itinera tortuosa atq; puerſa. Et in hoc septima. i. p̄fitem religioſitas indicat: p̄ quam anima impia peccata grauiā p̄fitem ⁊ relinquēs onus amoroſe penitētie etiam assumit. De hac igiſ cōfessionis religioſitate ⁊ maxime in p̄fessionē necessaria p̄templemur tria. Primū p̄fessionis p̄pationē. scdm̄ p̄fessionis discretionem tertii p̄fessionis integrationē. Que quidez tria p̄ ordinem p̄s. tangit in p̄s. lxxv. di. Logitatio hoīs p̄fitebit tibi. Confessiois p̄pationem exprimit cum dicit: Logitatio: discretionem x̄o adiūgit cum ait: hoīs: homo enī est animal p̄ discretionē rationale. Integrationem x̄o subiūgit cum inquit: p̄fitebit tibi. id est. siml̄ ⁊ integre fatebit tibi o misericors deus.

¶ Articulus primus de tribus modis se p̄pandi ad veram cōfessionem.

Primo inq; p̄templemur p̄fessionis p̄pationē. Pleriq; enī minimū seu nullum fructū de p̄fessionē reportant quia impparati ad illam vadunt. Cūq; ad p̄fessionē tota vis penitentie sacramēti reducat: valde necessariū est vt cum tota mentis p̄pationē p̄scia discutatur. Difficilimū nempē imo quasi impossibile est hoīem in mūdialib⁹ multiplici intricatū ⁊ maxime si absq; p̄fessionē steterit diu subito oīum pctōz suoz plenarie reminisci. Sed qđ nequit fieri vigore subite recordationis fit ingenio sollicitate recogitatiois teste Esa. q. xxxvij. c. i. vere p̄itētī p̄sona ait. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine anime mee. In qbus sacratissimis verbis triplex p̄pationē veri penitentiū que p̄fessionem p̄cedere debet p̄ ordinez demonstrat. Prima p̄pationē est recogitatiois ibi: Recogitabo tibi. Ex hac autē sequit sc̄da. s. recordationis ibi: oēs annos meos. Ex hac seq̄t tertia. s. amaricationis ibi: in amaritudine anime mee.

¶ Prima p̄pationē ad confessionem fit per diligentē recordationem oīum omissoz ⁊ cōmissorum. ¶ Capitulum. j.

Prima quidez p̄pationē est recogitationis. Ait enī: Recogitabo tibi. s. o dñe deus meus. Moranter autem dicit: Recogitabo tibi. i. iterum atq; iterum cogitabo. Contra multos vtiq; insensatos qui ad p̄fessionē imppeditati accedunt ⁊ peccatis suis nullā vel tenuissimam solertiam ⁊ recogitationē vident habere: cum tamen in veritate illuminati aie cōstent. Hec maiora negocia ⁊ debita esse q̄ q̄cūq; alia possit habere homo in p̄senti vita. Ista sunt tam ardua opa ⁊ negocia magna q̄ pro eis dei filius passus est opprobriū mortis ⁊ dire crucis. Sunt etiā tanto exanime diḡ q̄ pro illis discutiēdis veniet dñs ad iudiciū cum senatorib⁹ terre: vniuersam rōnalē creaturam ad illa dijudicāda puocabit. De celo angelos ⁊ sanctos: de mūdo bonos ⁊ malos et de inferno demōes ⁊ dānatos. Quī adat. xxv. scriptū est. Cum venerit filius hoīs i maiestate sua: ⁊ oēs angeli eius cū eo: tūc p̄gre. ante eum om. gen. Insensata mortalitū cura in vanis: cum q̄sta solertia ⁊ diligētia annuatim rationes suas reuident ⁊ p̄vident et calculāt ⁊ discutiūt seculi mercatores: anime

ho sue stolidi pctores p plurimos anos peccatis obrute ac submerse ratiões cuz dño ne gligunt cum tanto piculo reuidere. Duo maxime sunt recogitanda aie que vult veracit penitere. Primo est beneficia recepta. scd3 mala comissa. Primo qdem recogitanda sunt bñficia recepta. s. bñficiũ creatiõis: redemptionis: recõciliatiõis. Item cũcta recepta beneficia spũalia corpalia z tpalia z fm diuersas pditiões z stat. Masale eqdẽ e q recordario et recogitatio boni i intelligẽtia generat lumen veri: ex qbus duob' sat facili' puocat amor ipsi' boni magisq' dilectio dñs bonũ qui deus est. Propterea Leuit. vi. pcepit dominus di. Ignis in altari meo semp ardebit quẽ nutriet sacerdos subijciẽs ligna mane p singulos dies. Quid p ignem nisi ardẽs dilectio dei: de quo Lu. xij. dñs ait: Ignẽ veni mittere in terram z qd volo nisi vt ardeat? Altare siqdem. q. alta res altitudinẽ humani cordis aperte demõstrat. In illo semp arde re debet ignis diuini amoris quez sacerdos id est. ronalis intellectus pseruat z fouet cũ ligna receptor' bñficioz p singulos dies recogitãdo q̃tidie magis ac magis i amore feruescit. Secũdo recogitãda sunt mala comissa z bona omissa z specialius z cordialius et attentius grauiora: exceptis peccat' delectabilib' z lasciuis i quoz cogitãtib' nequaq' diu imorandũ est: sed cur sim pcurrẽda sunt ne mentẽ sua inficiant labe. Nam Eccl. xij. c. scriptũ est. Qui tenerit picez. s. p tactũ cogitationis morose comq̃nabit ab ea. Talis nempe recogitatio pctõz mag' q̃tidie illuminat intellectũ ad recognitionẽ suaz offensio num: aperit p eaz malicia demonũ: elucescit insup vanitas z piculũ oĩum mũdanoz ex qbus oĩbus odiũ z detestatio vite pterite generat. Propterea ad h' hortabat penitentem dñs lbiere. ij. Vide vias tuas i pualle. s. mẽtis hũlitate: scito qd feceris cursor leuit. q. s. tam impmeditate curris ad p̃fessionem.

Secũda preparatio fit per peccator' recordationẽ quam pctõz septemplici discussione cõsequi potest. Capitulum. ij.

Secũda aut preparatio penitent' e recordationis q̃bũ ex recogitãtiõẽ merito oriũ hz. Et de hac recordatione addidit Esa. oēs annos meos. vbi artificiosum vtiq' modũ expmit recolendi sufficienter oĩum pctõz: q̃ cũ diu absq'

penitentia maxime vera in criminib' vitam duxerũt h' recolẽdi artificio op' hñt. Septez eni ingenijs poterũt oĩum pctõz suoz de qbus penitere tenent' facili' remiseri. Qu enim ppheta ait: oēs annos meos: Propterea penitens pmo discutiat vitam suaz atq' discutat diuersas etates suas. s. puericie: adoleſcẽtie: iuuentut' virilitat' senectut' zc. Secũdo p̃sideret diuersos status. s. virginalẽ: vidua lem: z m̃imonialẽ: z si aliquẽ docuit malum aliq' vel induxit ad malum. Tertio p̃sideret diuersas fortunas. s. psperitatis z aduersitatis. Quarto p̃sideret diuersa officia que plerunq' exercitauit. Quinto p̃sideret diuersas societates cum quibus p̃uersatus est. Sexto p̃sideret diuersa loca: ciuitates: castra: villas domos in qbus fuit. Septimo p̃sideret diuersas culpas quib' deum offendit corde p̃sentiendo: ore loq̃ndo: z ope adimplẽdo. Ex his septem ingenijs satis puenient' z competent' inueniet homo quicq' mali opatus est in oĩbus annis vite sue: qz vt ait Eccl. iij. Est tps spgendi lapides. i. pctã in p̃fessioẽ: z tps colligendi. i. peccata recordandi.

Tertia preparatio ante cõfessionem fit per amaritudinẽ contriti cordis. Capitulum. iij.

Tertia p̃paratio aũ p̃fessionẽ est amaricatiõis. Cũ subdit Esa. in amaritudine aie mee: que q̃dez ad veram recordationẽ z recogitãtiõẽ merito debet fieri. Hec aũt aie amaritudo vera p̃ritio est: sine qua p̃cedẽte inanis z vana est p̃fessio seq̃ns. Ad hãc amaritudinẽ lbiere. xxxj. c. hortabat pctõrẽ di. Statue tibi specula: pone tibi amaritudines. dirige cor tuũ in viã rectã. Hãc aũt amaritudinẽ sentiebat ps. cũ ait: Rugiebã a gemitu cordis mei. Et alibi: Suerũt mihi lachryme mee pa. die ac noc. du di. m. q̃ti. vbi e dñs tu'. Et iterum Esa. xxxvij. i. psona veri p̃riti cordis ait: Ecce i pace amaritudo mea amarissima. In pace nanq' e cũ amaritudie mens hũana qñ d suis offensis cũ volũtaria q̃ete p̃sciẽ crunat: atq' de p̃teritis culpis cũ gaudio amaricat: que primo qdem amara e ex adeptiõne etne pene: sed amarior ex amissione eterne glorie sed amarissima quidem est ex impia p̃petratione diuine offense.

Articulus. ij. de discretiõẽ necessaria ad veram confessionem

Secundū in p̄fessione necessarium est discretio: de q̄ p̄s. subdit hoīs. Cum enī homo sit aīal rationale rationē discretioni esse necessariā in p̄fessione ostendit cū dicit hoīs: non utiq̄ aīalis indiscreti. p̄tra q̄sdam qui tanq̄ aīalia absq̄ vlla discretiōe ad p̄fessionē accedunt. Triplex nanq̄ discretio necessaria ē vere penitenti. Prima est electiōis. sc̄ba sollicitudis tertia modificatiōis.

Quia discretiōe debet eligi cōfessor bonus qui de tribus maxime sit ornatus. s. scientia. vita et auctoritate. **Cap. j.**

Prima est discretio electionis. s. vt sciat eligere necessariū et sibi competentē p̄fessorē s̄m variū p̄fessionem statū. Aria nanq̄ sum̄ necessaria p̄fessori vt sufficientē possit p̄fessionē p̄uiderē: h̄ est q̄ sciat vel it̄ possit p̄ tōrib̄ in penitentiā subuenire: aliter non est sine piculo p̄fessoris et penitētis. Primū est sciētia. sc̄m ē vita. tertiuū est auctas. Primo enī est ei necessaria scia: debz enī habere claritatē cognitiōnis: sicut dicit Auḡ. de pe. di. vj. c. j. Laueat iudex sp̄ialis vt sicut nō cōmiserit crimē nequicie ita vt nō careat munere scie. **O**portet enī q̄ sciat coḡscere q̄d d̄z iudicare. **J**udiciaria nanq̄ p̄tās h̄ exposulat vt q̄d iudicare debet discernat. Sicut enī in lege veteri officium sacerdotis erat iudicare de lepra vel si lep̄ et d̄ differētis lepre: et vn̄ q̄sc̄ leprosus vel imūdus a lepra iudicab̄ arbitrio sacerdotis: vt d̄z Leuit. xij. Sic sacerdos euāgelic̄ iudicare debet de lepra sp̄iali. i. de pctis et de differētis pctōz. Sacerdos enī sine scientia est sicut ductor cecus in via: qz sacerdos habet officiuū p̄cundi: et viam salutis alijs ostendendi. **U**nde **A**bat. xv. d̄ns ait: Accus si ceco ducatur p̄stet: ambo in foueā cadūt. **U**n̄ ij. **P**aral. xix. p̄cipiens iosaphat iudicab̄ ait: **E**lide qd faciatis: non enī hoīs exerceat iudiciū sed d̄ni: et q̄d cūq̄ iudicauerit in vos reundabit: sit timor d̄ni vobiscū. **A**duertant oēs p̄fessores q̄ nullus artē aliquā docere p̄sumit nisi didicerit. **D**ifficilior aut̄ ars nulla utiq̄ est regimie aīarū: sicut ait **G**rego. lib. j. pastorat. c. j. **N**ulla ars doceri p̄sumit: nisi p̄us intēta meditatiōe discat. **A**b impitis q̄ pastorale magisteriū qua temeritate suscipit: qm̄ est ars artū regimie aīarū. **A**lie q̄dem ar

tes liberales et mechanice p̄sumunt doceri sine piculo aīarū et corporū. **A**rs x̄o medendi corporibus et si q̄sq̄ doceri valz sine piculo aīarum non sine piculo corporū detrimēto. **S**z regimen aīarū in p̄fessōib̄ audiēdis ab impitis exerceri nō valet sine piculo aīarum tam p̄fessōib̄ q̄ etiā p̄fessōz. **U**n̄ **G**rego. vbi. s. **Q**uis cogitationū vulnera occultiora eē ne sciat vulnerib̄ viscerū: et tñ sepe q̄ p̄cepta sp̄alia nō nouerūt cordis se medicos p̄fiteri nō metuūt: dūq̄ pigmētoz seu p̄fessionuz vim nesciunt videri medici cordis nō erubescunt. **C**ōfessor enī q̄tiens se ingerit ad audiēdas p̄fessōes: toties se offert ad r̄ndendū d̄ quolibet: et inter dū de casib̄ inopinatis et alijs si audiat et questōib̄ valde p̄plexis: q̄ tam̄ in scholis forte nō auderet r̄ndere de minima questione: vbi si r̄nderet min̄ bene: licet forte erubescēdi causam inde haberet: nō tñ sibi nec auditorib̄ piculū aīarū vel corporū imineret. **S**i x̄o p̄fessōes audiēdo non vere iudicat seu docet seipsuz et p̄fessionē in foueā p̄ditōis inducit. **P**ropterea plura tenet scire. **P**rimo enī sacerdos tenet h̄re scientiam et si nō p̄uenientē saltē tamen competentem. **C**ompetēs aut̄ nūcupat que necessaria est ad executionem ordinis cuiuscūq̄. **N**am in q̄stum est sacramētoz minister scire tenet que sit debita materia vel forma cuiuscūq̄: bet sacramenti et modum recte singula dispensandi. **I**n q̄stum autem doctor est tenetur saltē scire fidei rudimenta. **I**n q̄stum x̄o in foro conscientie iudex est tenetur scire discernere inter lepram et lepram: et inter non lepram et lepram: saltē in his peccatis que sunt omnibus notoria. **S**ecūdo autem tenet scire dirigere penitentem per viam necessariā ad salutem s̄m statum cuiuscūq̄ quem in p̄fessione suscipit audire. **I**n alijs autem de quibus etiam dubitant sapientes: plerūq̄ debz simplex sacerdos tantam discretionem habere: q̄ saltē sciat de huiusmodi dubitare: et q̄ nec p̄cedendum est in eis sine superiorū consilio ad quos debeat et possit remittere penitentem. **T**ertio q̄ debet scire que sint peccata capitalia et que mortalia saltē in cōmuni et que venialia in genere. **Q**uarto insup debet scire s̄m hosti. que pertinet ad dispensationes et absolutiōes et restitutiōes illicite acq̄sitōz ad bella p̄ncipum et cōtratū et ad talias et exactiones eorum: et ad contractū mercatorum vtrum sint illiciti vel liciti: vt per h̄ sciat vtrum prohibere debeat consentēz vt suspendere a cōmuniōe: an licētare vel vtz

Fe. vi. p. j. do. i. xl. de vera confessione

ille teneat ad restitutionē vel non. Nam cuz sit pceptum semel in āno assumē corp^o christi si pffoz phibeat illum cōicare qui peccatus mortale non habet: vel forte iudicat illicituz esse qđ licitum est: vel si licētiā nō licētiandū quia forte iudicat licitū qđ illicitū est tam cōfessor qđ pfitens in foueam cadunt: nisi forte pbabilis ignorātia excuset illum puta qz habuit doctozē aliquem autenticū z famosum cuius innitit^o opinioni. **Ex his. s. patz qđ si cōfessor non est expertus in casib^o ita qđ p seipsum nesciat iudicare: nec etiaz nouerit dubitare cum expresso piculo capitis sui. i. anime audit in penitētia pfitētes.** **In sup z illi qđ sciunt impiciam eius cum illo peunt nisi iterato pfitentur hōi qui in hmōi noscat cum scientia iudicare.** **Contra qđsdaz qui querūt medicos spūales. i. pffozes ignaros: vt de eterna damnatiōe obtineant melius for.** **Unde Aug^o. de pe. di. j. §. quem penitiz ait: Qui cōfiteri vult peccata vt inueniat grām querat sacerdotē scientē ligare atqz soluere: ne si negligens extiterit circa se negligat ab eo qđ eū misericordit^{er} monet z petit ne ambo in foueam cadant.** **Scđm enī alexan. de hal. in. iij. Scire ligare z soluere est scire ostendere illi que requirunt ad absolutiōnē a peccato z ligare cuz penitētia competēt.** **Ex pmissis etiam patet: qđ qui non ordinant nisi ex deuotione vt missas celebrēt: sicut quidam deuoti religiosi qui non habēt aīarū curaz nec audiunt pffozes ad hmōi sciendū non sunt astricti.** **Sed qui curam recipit animarū z tenetur pffozes audire vel se ingerit eis nisi habeant scientiā competētē vt dictum est: mortalit^{er} peccat audiēdo pffozes: z qui euz instituit ampli^o peccat: z institutū ministrare pmittēs etiam mortalit^{er} peccat si sua interest hmōi phibere: hec oīa i snia sentit **Durādus** et cū eo cōiter oēs doc. **Secūdo enī necessaria est pffozī vita si qua velit sine sui dispendio alijs salubria remedia puidere.** **Tantaz nempe debz habere puritatē affectiōis vt sit dignus minister dñi nři iesu christi z fidelis dispēfator ministeroz dei: vt ait apls. j. Corinth. iij. Et. j. Pe. iij. Sicut boni dispensatores multiformis grē dei.** **Debz enī pffoz iustus esse multiplici rōne.** **Primo quidē iustus esse debet ministerio cui^o iustificant^{ur} impij: recōciliant^{ur} rei: curant^{ur} infirmi: illuminant^{ur} ceci: mūdant^{ur} leprosi: z mortui deniqz suscitant^{ur}.** **Secūdo autem iustus z purus debz esse qui vicem christi gerit cum psonā eius representat in terris qui arbiter z medius existit****

inter peccatores z deū: z quicqd pñiciat in penitētie foro clauē vtiqz non errante: deus ipse i celi pffozio aucte sua pfirmat: sicut ipse dñs **Mat. xvj. testat^{ur} d. Quodcūqz ligaueris sup terraz erit ligatū z in celis: z qđcūqz solueris sup terram erit solutum z in celis.** **Tertio debet esse pffoz iustus. i. sine mortali crimine: aliter mortalit^{er} peccat sacramentū penitētie ministrādo indigne nisi prius peniteat cum pposito pffozēdi qđ cito oportunitatem habebit.** **Argumētū ad h^o de pe. di. vj c. j. vbi Aug. ait: Sacerdos itaqz cui oīs peccator offerit aī quē statuit oīs languoz i nullo coz iudicādus est que in alijs iudicare est pmpus: iudicans tm aliū qui iudicādus est seipsum pdemnat.** **Hec ille.** **Hi tales deteriores dici possunt etiam phariseis qui summā sapientiā insidijs capere pntēdētes cū mulierem adulterā adduxissent ad iesum Jo. viij. Et ille rñdisset eis. Qui sine peccato est vřm primus in eaz lapidē mittat: oēs se recognouerūt pctōres: ppterea nullus eam lapidare psumpsit.** **Quarto insup debet non tm cē iustus sed etiā in iusticia firmus z solidatus iam ex auditis in pffozione sepe excitant^{ur} in pffozore pcupiscētie motus.** **Nam fm Greg. Difficile est fontem nō turbari vbi abluunt^{ur} sordes: sed in bonis z fortib^o sacerdotibus.** **Scđm alex. de hal. hec ipsa turbatio meritoria est dū virilit^{er} ptradicit^{ur}.** **In malis autē fragilibus mortifera est dū mentalit^{er} inquinant^{ur} et atrocit^{er} vulnerant^{ur}.** **Unde Bern. sup cantica sermōe. xvij. ait: Tu frater cui firma charitas nondū est sed a deo tenera z arūdine ta vt oi statui cedat qua fronte aliena vulnera curare aut ambis aut acq̄scis: noli esse nisi iustus: sufficit tibi si diligis pximū tuuz sicut teipsum.** **Non enī salutē pximi debes querere in salutis pprie detrimentū.** **Et. j. Jobrem si recte sapis concham te exhibeb non canalem: hec siqdem pene simul recipit et effundit: illa xō donec impleat expectat: et quo supabūdat sine suo dāno cōicat.** **Sūt tamen pleriqz qui nō pffozes fragilitatez et impiciam suam in audiēdis pffozib^o seipfos pccipitant sub pallio charitatis seu vt rectius dicam impie charitatis.** **Non enī charitas est que ppriam destruit charitatē: cū oīs charitas in hōie incipiat a seipso.** **Et si aliqui tales causa aliorum videant esse salutis: id quoqz facile non credit discretus z doct^o sciens qđ non potest peccatozem dirigere p viā salutis qui illam mime nouit.** **Sed dicet aliquis. Quid faciam cum non reperiantur ta**

les vt dicit confessores iusti et docti cui con-
fitebor an ergo confessionem dimittam. Cui
de pe. di. j. c. fi. pulchre respondet Aug. di.
Qui ergo p̄fiteat̄ sacerdoti meliori q̄ p̄t̄ p̄fi-
teatur. Hec ille. Si etiam p̄ multa militaria de-
beret ire ad illū querendus est talis: nec am-
plius negligēdus est sp̄s q̄ mortale corpus
p̄ quo sanādo longa et grauiā itinera assu-
munt. Demū cū oīs talis vt dictū est repiri n̄
possit tūc dicendū est: q̄ q̄n̄ non potest id fie-
ri q̄d vis id velis q̄d possis: dūmō talis eliga-
tur p̄fessor qui ab ecclesia aliq̄ non sit p̄cisus:
nec q̄ ex tali p̄fessione maior ruina sequatur
Propterea multū cauere debēt iuuenes mu-
lieres ne p̄fiteant̄ lasciuīs iuuenib⁹ atq̄ p̄fel-
sozibus malis: et maxime cum in fedas luxu-
rias lapsi sunt: iuxta p̄siliū Eccl̄i. iij. qui ait:
Non p̄fundaris p̄fiteri peccata tua: hec con-
fessio suadet. Et addit: Et ne subijcias te hoī
pro peccato. i. ne p̄fitearis indifferent omī sa-
cerdoti: h̄ autem cautela indicit̄. Et iter. xxx.
vij. c. A p̄siliario malo serua aiām tuā. Ter-
tio ē necessaria p̄fessori auctas qua possit ab-
soluere penitētes. Et licet multa hic dicenda
circa hoc essent: tamen breuitat̄ causa soluz
hoc notandū est semp. Quia cum sacerdos nō
soluat nisi ligādo ad aliquid faciendū: ille so-
lus absoluere potest qui p̄ ipsuz potest ad ali-
quid faciendū ligare. Ideo oportet q̄ homo
p̄fiteat̄ pp̄rio sacerdoti nisi in q̄busdam cas-
ibus de q̄bus alibi differem⁹. Alienus aut̄ eū
non potest soluere vel ligare: d̄ pe. di. vij. pla-
cuit. Proprius x̄o sacerdos quo ad hoc in-
telligit̄: oīs ille qui illius ordinariā curam ha-
bet: sicut papa legatus ep̄s parochialis: sed
nec parochialis ab oībus absoluere p̄t̄: qz
excipiunt̄ ep̄ales casus atq̄ papales. Talis
autem sacerdos pp̄rius absoluere potest sub-
ditum suū vbiq̄ siue intra territorii prochie
sue siue extra: cū penitētia de iurisdicōe vo-
luntaria sit. Cū de loco nihil expressum est
in. c. oīs vtriusq̄ sexus. ex de pe. et re. hec fm̄
Tho. in. iij. di. xvij. Predicatores aut̄ et mio-
res olim poterant libere audire ex p̄uilegio
benedicti. xj. q̄d incipit: Inter cūctos: q̄d ho-
die vacat. Ad hoc ergo q̄ nūc possint p̄fessio-
nes audire oportet q̄ mḡr vel puincialis p̄-
dicatoz vel eoz vicarij et generales vel puin-
ciales ministri aut custodes mioz primo ac-
cedant ad p̄sentiam ordinarioz p̄ se vel p̄ ali-
os fratres et petant vt fratres qui electi fue-
rint in eoz diocef. vel ciuitatib⁹ p̄fessioes au-
dire valeant et penitētiās imponere et peni-
tentes absoluere. Post hec dicti p̄lati ordinū

eligant p̄sonas idoneas et representent vel fa-
ciant p̄sentari dictis p̄relatis ecclesiarū vt de
ipsoz licentia et gratia possint audire p̄fessio-
nes. Qui tamen p̄sentati non poterūt audi-
re in alio ep̄atu. Et debent ipsi electi esse i nu-
mero put vniuersitas cleri et populi hoc exi-
git. Et si p̄lati licentiā p̄cesserint: tunc p̄redi-
cte p̄sone dictum officii exequant̄. Et si dicti
p̄lati quenq̄ de p̄sentatis non admiserint
loco eius ponat̄ alius. Si x̄o absolute licen-
tiam dare recusauerint: p̄cedit̄ eis licētia au-
toritate aplica. Tales tñ non pp̄ter hoc pos-
sunt absoluere plus q̄ parochialis sacerdos
nisi p̄lati ecclesiarū dare vellent: hec in cle-
men. de sepul. c. dudū. Hec p̄ hoc q̄ cōmittit̄
siue datur alicui licētia: q̄ alienos parochia-
nos valeat audire: sit p̄iudiciū pp̄rio sacerdo-
ti: eo q̄ iurisdicōis potestas alicui non ē cō-
missa in fauorē suū: sed in plebis vtilitatem et
ad honorē dei. Et ideo si sup̄iorib⁹ p̄lati vi-
detur expedire ad plebis salutē et dei hono-
rem: q̄ alijs cōmittat̄ in nullo inferiorib⁹ p̄re-
latis p̄iudiciū sit: nec iterum tenet̄ subdit⁹ pe-
tere licentiā a pp̄rio sacerdote: q̄s q̄ glo. in. c.
oīs vtriusq̄ sexus hoc dicat: quia p̄ clemen-
tem. iij. tanq̄ oīno falsa damnata fuit in q̄-
dam p̄uilegio indulto p̄dicatoz et mioz
bus q̄d incipit: Quidam temere. In q̄ p̄ui-
legio determinatū fuit q̄ illi quibus a sup̄io-
ribus cōmittit̄ talis licentia p̄fessiones audi-
endi possint audire etiam p̄tradicentib⁹ sa-
cerdotib⁹ parochialib⁹ et inuitis. Et hoc te-
net̄ Jo. an. de pe. et si ep̄us lib. vij. Et p̄fessus
sacerdoti habenti cōmissionē a sup̄ioz vt di-
ctum est non tenetur p̄fiteri pp̄rio sacerdoti
illa peccata que iam p̄fessus fuit cuz iam sint
dimissa: sicut patet in extraua. Jo. xxij. q̄ in-
cipit: Uas electiōis. Sed pp̄ter statutū eccle-
sie de p̄fessione faciēda pp̄rio sacerdoti se-
mel in anno debet eodem modo se habere si-
cut ille qui habet venialia solum et illa p̄fiteri
vt quidam dicunt vel p̄fiteri se a pctō morta-
li immunem.

**Quanta solertia peccator ad
confitendum debet captare con-
ueniens tempus. Cap. ij.**

Quanta discretio quam in confes-
sione homo tenere debz est sollici-
tudinis. scilicet p̄ueniendo temp⁹
ante q̄dragesimā vel saltem in p̄n-
cipio quadragesime: sicut p̄rouerb. xvij. c.
scriptum est. Iustus in principio scilicet qua-
dragesime accusator est sui. Et iterū p̄s. ait:

Fe. vi. p. j. do. i. xl. de vera confessione

Preoccupem⁹ faciem eius i⁹ p⁹essione. **A**ulti quicq³ labore torius q³dragesime pdunt p⁹ negligentia vel laborez vnus hore qua possent p⁹iteri. Plus etenim valet vnū ieiuniū in gratia q³ centum in culpa. Si autez obijcias hoc posse fieri p⁹tritionē. Rūdemus q³ hoc securius fit p⁹essionē in qua fit homo quicq³ de attrito p⁹ritus. Qui autez plongant vsq³ ad finē q³dragesime sunt. q. q³ lauāt man⁹ nō ante mensam sed cum iam. q. sumperint cibum. Stultus eōdem est qui tunc arua p⁹terita segete purgat cum iam messuerit maiorem partem. Stultus insuper est qui ante pegrinat⁹ q³ p⁹iteat. Addatur etiam q³ ita de die in diē dicētes more corui: cras cras cras p⁹essionē plongant vt vsq³ ad vltimā q³dragesime septimanā z eius septimane vltimuz diem p⁹iam z dei gratiā fugiētes ad diē pascē veniūt: atq³ de illo sani corpe z egri mēte euadētes: sed aīam z diuina p⁹icientes p⁹ter gum vsq³ ad sequentē annū in eandē dē mētiā redeunt ruituri: z sic vsq³ ad vltimū vite in simili insania p⁹seuerant.

De diuerso z discreto modo confitendi varia genera peccatorum. Capitulum. iij.

Quia discretio quā oportet habere in p⁹essione est modificatiōis h⁹ est discretum habere modū in dicendo peccata sua. Sunt enī quedam peccata leuia: quedā xō grauiā: quedā xō horribilissima z g⁹uissima. Sic i modo dicendi fm g⁹uitatē culpe p⁹ncianda sunt verba doloris z displicētie. Sunt nanq³ pleriq³ qui magno meroze leuia grauāt: ac scelera- tissima z horrēda quadā insensibilitate z inercia. q. fabulam manifestant.

Articulus. iij. Quare integra debet esse confessio penitētis ex tribus consistit.

Tertiu in p⁹essione necessarium est integratio. Et de hoc p⁹ subdit: Confitebit⁹ tibi. Confiteri est siml oia pctā fateri. Tria siqdē sunt ex qb⁹ p⁹essio redditur diminuta. q. triplex defectus. Primus est malicie. scds est circūstantie. tertius negligētie.

Quoniam non est integra cōfessio cū peccator tacet aliquam mortale culpam: nec illi indulget de⁹ ma

xime propter tria. Cap. j.

Primus defectus est malicie: cum scz homo maliciose aut ex verecū dia aliq³ pctm mortale scient ce- lat. Contra talem **Osce. xij. Ab-**

scōditū est pctm eius: dolores pturient⁹ ve nient ei. s. torquet illum: z remordēte p⁹scien- tia mala. Et sicut testat⁹ Beda. Quid p⁹dest si tota ciuitas custodiat: z vnū foramen p⁹ q³ hostes intrant relinquat. Ferz quidē q³ diu in vulnē est si p⁹sunt vnguenta. Quid enī ē aliud pctm celare q³ ignem in sinu portare. Sed vti p⁹rou. xvij. scriptū est. Qui absco dit scelera sua nō diriget: qui aut p⁹essus fue rit z reliquit ea miam p⁹sequet. Sed forte mi- ratur quisq³ quare nō parcat deus pctōri sal- tem peccata illa que p⁹iteat. Cui rūdet: q³ d⁹ h⁹ potest triplex ratio assignari. Primo videli- cet rōne diuine bonitatis. scdo rōne diuine pu- ritatis. tertio rōne diuine veritatis. Primo qui dem rōne diuine bonitatis. Nam fm Aug⁹. Adira dei bonitas veniā non dimidiat: naz aut totū aut nihil ppiciādo donat. Equidēz summa iniqtas ē ab eo q³ est bon⁹ dimidiā sperare veniā. Scdo rōne diuine puritatis. Nō dimittit mortalis culpa: nisi adueniēte spūsancti grā que digne exq⁹rit generalem mūdiciā in hospitiō suo: licet diabolus tanq³ iufernalis z cupidus porcus p⁹ticlarit in mū dicia p⁹tentus sit. Tertio rōne diuine verita- tis. Retinē nāq³ i p⁹scia aliq³ mortale crimē nihil aliud ē q³ p⁹ditore ppriū retinere in do mo sua vt in spato eū tradat in māb⁹ inimi- corz suoz. Deo siqdē displicet z abomiabile est cohabitare cū p⁹ditore amicorz suoz. Cū de talib⁹ crimib⁹ occulte retēt⁹ Sap. iij. scri- ptū est. Traducēt eos ex adūso iniqtates eorum Tales vtiq³ nō p⁹itent: qz p⁹iteri sicut dicitū ē: est simul oia fateri: fateri enī sed non p⁹iteat.

Quas peccatorz circūstanti- as tenet penitēs cofiteri. Ca. ij.

Secundus defectus est circūstan- tia q³. s. aliqua circūstantia gra- uis culpe in confessione non dici- tur. Sicut enī fieri solet ignis ad comburendū non solum ex arboris trunco sed etiā ex eius ramis: sic g⁹ hennali igne cre- mari potest anima ex circūstantijs peccato- rum sicut ex principalib⁹ culpis. Sed aduer- tendū est q³ circūstantiarū q³ attingūt pecca- tum tria sūt genera. Quedā alleuātes: quedā in aliud genus trabētes: quedāz xō aliq³ mō agguantes. Prime quidē circūstantie alleuā-

antes non sunt p̄fitende nisi p̄pter hoc vt satisfaciatur homini aliene p̄ficiētie vel in q̄stidiōi vt vt p̄uideat eius scandaloz p̄turbatiōi: vt p̄tē si timeret p̄fessorē ex hoc accipere occasiones ad malum: vel etiam si t̄m̄ diminuat vt sit in genere veniale: sicut p̄pter infirmitatē in .xl. comedere carnes: ita t̄m̄ q̄ a latere non sit gulositas aliqua. Et ratio hec est: quia in p̄fessione non debet p̄ctōr se excusare sed accusare. Sc̄be x̄o circūstantie sunt in aliud gen̄o trahentes. Et hec s̄m̄ Bonauē. et alexā. de hal. sunt de necessitate p̄fitēde: vt cognoscere p̄iugam vel p̄sanguineā: tenet enī genus peccati exprimere. Tertie circūstantie sunt aliquo modo aggrauātes. Et hec s̄m̄ Bonauen. et Tho. non sunt de necessitate p̄fitende sed de bono et equo. Sed tamen Guil. antiq. si circūstantie non sint notabilis aggrauātes vt scientia et inq̄ritudo et similia p̄fiteri non ē necesse. Si x̄o notabilis sint aggrauātes t̄m̄ debent p̄fiteri. Non enī sufficit ei qui mille marcas rapuit dicēdo ego rapui aliena: q̄ possz verificari si duos solidos rapuisset: nec sufficit illi qui vulnerauit aliū gladio dicēdo percussit primū. Multas quidem circūstantias aggrauātes tangit Auḡ. d̄ pe. di. v. c. j. que et a doctorib̄ in his tribus versib̄ p̄cludūf. Aggruat ordo: locus: p̄sona: scia: tēp̄. Etas: p̄ditio: numerus: moza: copia: causa. Et mozus et culpa: status altus lucta pusilla. Que oia sic intelligi p̄fit. Primo aggruat ordo. i. si est subdiacon̄o dyaconus aut sacerdos. secūdo loc̄ si ē sacer. tertio p̄sona hoc ē si ē m̄i monio copulata. quarto sciētia q̄ non ignoranter fecit. q̄nto tempus. i. sacrū. sexto etas septimo p̄ditio. i. vtrū nobilis furtuz fecerit octauo numerus. i. q̄tiens peccauerit in luxuria. nono moza. i. si steterit in peccato viginti annis: q̄ hoc dicēdo simul p̄fiteref. xl. p̄ctā mortalia que cōmisit infra illud tempus: q̄ si obediuit p̄cepto ecclesie de semel p̄fitendo in anno et cōicādo. decimo copia. i. q̄tuz abstulit vtrum multum vel parum. vn decimo causa. i. ex qua causa comedit i q̄dragesima carnes: si p̄pter gulam aut p̄pter infirmitatem duodecimo est modus in culpa si manifeste peccauit aut in luxuria modum naturalē nō seruauit. tertio decimo status altus. id est. si religiosus vel religiosa vel p̄latus. q̄rtodecimo lucta pusilla: quia parua temptatiōe stimulatus siue nulla sed illam p̄uenit.

De duplici obliuiscētia et q̄n in tali casu tenetur quis iterum

confiteri. **Capitulum. iij.**

Tertius defectus in p̄fessione ē negligentia. Ad cuius intelligētiā queri potest: vtrum qui in p̄fessione obliuiscit alicui peccati et ad tēpus recolat illud teneat de necessitate iteruz p̄fiteri. Ad q̄ dicēdū s̄m̄ Richar. in. iij. di. xvij. q̄ hec obliuio culpe: aut fuit ex diligentia: aut ex negligentia. Primo si fuerit ex diligentia: quia. i. peccator obliuiscit alicui mortalis culpe et tamē adhibuit debitam diligentiam put de cōi lege p̄mittit hūana fragilitas nec tamen vltorius alicui mortalis p̄cti potuit reminisci: non credo q̄ tentione necessitatis teneatur illud p̄fiteri sacerdoti p̄ori: obliuiscatur tamen illud p̄fiteri alteri sacerdoti. Secūdo x̄o si fuit talis ignorantia et negligentia: videlicet q̄ p̄fitens fuit ignorans ignorantia affectata vel crassa: credo q̄ p̄iori sacerdoti teneatur tentione necessitatis illud p̄fiteri si illum cōmode repire potest et non sit ab illo postea soluendi auctoritas interdicta: aut p̄dictum peccatū et oia alia mortalia p̄iori sacerdoti p̄fessa put recolere potest p̄fiteref alteri sacerdoti. In di. xvij. ij. arti. addit q̄ q̄ per talem negligentia obliuiscit alicui mortalis culpe si h̄ mō suscipit corp̄ x̄pi peccat mortalit. Et hui' snie ē Sco. Qui q̄ hac p̄p̄atiōe sollicita: discretiōe attēta: integratiōe cōpleta sicut p̄dictum est veraciter p̄fessus fuerit peccata sua sperare debet in dulcissima misericordia dei q̄ ab eo miam p̄sequet: et veniaz ex gratia in qua p̄seuerans vsq̄ in finem ad gloriā p̄ueniet sempiternā. Quam nobis p̄cedat d̄ns iesus christus qui cuz patre et spiritu sancto viuunt et regnat i secula seclorū amē

Sabbato post primā d̄nicas in. xl. d̄ sacra religioe. Ser. xvj.

Asumpsit iesus petrum et iacobus et iohannem fratrem eius: et duxit illos in montem excelsum seorsum ab anti. xvij. et in euāgelio hodierno. Et vera vtiq̄ p̄fessione non t̄m̄ humana mens a maculis criminū emundat: verum etiam ad maiora illustratur lumine veritatis. Hinc p̄s. ad talem hominem ait: Confessionem et decorem induisti amictus lumine sicut vestimento. Hinc est q̄ per confessionem expurgatis maculis p̄ctōz induisti d̄ntū et gr̄az decore: atq̄ plume dei abijcis atq̄ spernis malicias car-

Sabbato p^o. j. do. i. xl. de sacra religione

nis demonū atq; mūdi. **H**ac etenī arte deludunt demones hoīem infelicem: nam p bona t^oalia z mūdana seducūt carnem: atq; p carnem finalit deludūt mentem. **Q**uōd p̄cipiēs anima p̄fessionē a virtūis emūdata: mūdana despicit: carnem affligit: demonib⁹ virili animo resistit: z aliqñ ad religionē pfugiens sicut ad vere turissimū locum illum assumit. **U**nde ad maiorē intelligentiā piculosi status mūdaniz status religiōis securi: notanduz ē q̄ in tribus p̄sistit sapiētia imo dementia scilicet malicia mūdi: videlicet in supbia luxuria et anaricia. **P**rima in mēte spūali. scda in suba corporali. tertia dō in adminiculo t^oali. **H**ec mala sunt fundamentū totius edificij criminosi z mūdiat: teste **Jo. q. j. Jo. ij. c. air: Q**uōd est in mūdo aut est p̄cupiscētia carnis: aut p̄cupiscētia o. aut supbia vite. **S**ic sunt tria his p̄traria que sunt fundamentū totius edificij spūalis. scilicet obediētia: castitas: z paup̄tas. **A**longant enī nos non soluz a malo: sed ab oī causa mali que in illis tribus peccati p̄sistit. **H**ec tria fundamenta p̄s. ostēdit cum in p̄s. **Lxvij. air: D**ñs in loco sancto suo. **O**stēdit autem primo castitatem di. **D**ñs in loco sancto suo est. **L**ocus enī p̄tinens est. **E**cce p̄tinētia siue castitas. **H**āc docuit christus **Mat. xix.** **S**unt eunuchi qui se castrauerūt p̄pter regnū celoz. **S**ecūdo subdit paup̄tatē di. **S**ancto. **S**anctus enī qui sine terra dicitur. **E**cce paup̄tas que merito dicitur sancta quia p̄sistit in abdicatione oīs p̄prietati. **D**e qua **Mat. xix.** **S**i vis p̄fectus esse: vade z vende omīa q̄ habes z da pau. z habebis thesaurū in celo z veni z sequere me. **Et Lu. xiiij.** **Q**ui non abrenūciauerit oībus que possidet: non potest meus esse discipulus. **T**ertio de obediētia p̄pheta subdit di. suo. **S**it enī locus aīe vere dei per obediētia puram. **D**e qua obediētia p̄s. inquit: **V**olūtariē sacrificabo tibi. **D**e hac etiam dñs **Mat. xvj. air: Q**ui vult venire post me: abne. se. z tol. cru. suam z seq. me. **P**er obediētia enī anima subijciat deo: vt vere dicere possit: **S**iat voluntas tua sicut in celo z in terra. **P**er castitatē caro subijciat imperio rationis. **A**d **Gal. v. ap̄ls air: F**ructus autem spiritus castitas. **P**er paup̄tatem totus mundus corpori nostro subiungat. **U**nde **Deuf. xj.** **O**mnis locus quem calcauerit pes vester: vester erit. **C**alcare enī despiciere est. **R**eligio igitur est locus quem dñs elegit in habitaculū suū: qui mystice per montem transfiguratiōis in verbo p̄posito monstratus est cum dicit. **A**ssumpsit iesus petrum z

iacobū z iohannē fra. ei. z duxit illos in montem excelsum seorsum. **I**n quo octaua. i. regularis religiositas demonstrat. **Q**uid per hunc montem excelsum nisi eminētia z celsitudo religionis a limosis vallibus mūdialium eleuate. **H**ic est mons dei: mons pinguis mons in quo beneplacitū est deo habitare: i eo etenī dñs habitabit in finem. **I**n hūc montem assumit dñs tres discipulos suos: hoc ē tria euāgelica vota z dñi p̄fecta consilia. **P**rimum est obediētia que in petro demonstratur. **P**etrus etiam simon nuncupat. **S**imō nempe obediens interpretat. **S**ecundū castitas in iohanne virgine indicat. **T**ertium dō paup̄tas que designatur in iacobo q̄ supplantans festinantem interpretat. **M**undus enī per t^oalia animam nititur supplantare. **Q**ui ergo vult diaboliū supare s̄m **G**regorium vestimenta abijciat ne succūbat. **A**ssumit autem istos tres discipulos seorsum. i. sepatim a turbis: quia hec tria vota in locis sepatim a turbis melius obseruantur. **S**z recte in euangelio subinfertur. **R**espondens autem petrus. id est. obediens vere dicit ad iesum. **D**ñe bonū est nos hic esse. scilicet in religione. **R**ationes autē z causas quare melius est esse in statu religionis q̄ seculi exprimit deuotus **B**erñ. cum verbus hoc ad hūc sensum exponens dicit: **B**onuz est nos hic esse videlicet in religione: quia i ea homo viuit purius: cadit rarius: resurgit veloci⁹: incedit cautius: quiescit securius: irroza⁹ frequentius: purgatur citius: moritur p̄fidentius: z premia⁹ copiosius. **I**n quibus sententijs mirabiliter breuiter z egregie **B**erñ. exprimit nouez rationes quare in religioe melius sit esse q̄ in statu seculari. **H**arum autem rationū tres prime maxime concernūt religionis ingressum z initiū: secūde tres religionis p̄cessuz: tres vltie religionis terminū.

Articulus primus continens tres rationes pertinentes ad religionis initiū quare melius sit in religione quā in statu seculari conuersari. **P**rima ratio est quia ibi homo viuit purius z maxime propter tria. **Cap. j.**

Prima ratio quare melius sit in sancta religione q̄ in statu seculi conuersari est: quia homo viuit purius z maxime propter tria. **P**ri-

mo propter obedientiam, secundo propter castitatem, tertio propter paupertatem. **P**rimum propter obedientiam: cum eradicat radicem cunctorum malorum que est voluntas propria et proprius amor. De qua radice, i. Timotheo, vi. apostolus ait: Radix omnium malorum est cupiditas id est, proprius amor secundum Augustinum, et affectio proprie voluntatis ex qua cuncta mala originem habent sed iniquitatum radicem cum suis sequelis sancta obedientia arefacit. **I**n huius mysterium iij. Regum, v. dicit heliseus, i. precipiens pharaonem ad naaman syrum, i. ad obedientem subditum. **E**t ecce obedientia sancta: et lauare septies in iordane, i. si obediens fuerit lauaberis ab omnium peccatorum labe seu culpam. **I**ordanis enim riuus iudicij interpretatur. **I**lle nempe septies in iordane lauat: qui per luminosam et discretam obedientiam ab omni culpa mundatur. **E**t sequitur textus. **D**escendit ergo, i. humiliter subditus obediuit et lauit iuxta sermonem hominis dei, i. pharaonis qui est loco dei: et restituta est caro eius sicut caro pueri paruuli et mundata est a lepra. **Q**uia per obedientiam fit homo sicut paruulus humilis atque purus: propterea dominus ad hebraeos, xviii. ait: **N**isi uersi fuerint, glo. s. ab elatione et efficiamini sicut paruuli, i. humiles et innocentes non intrabitis in regnum celorum. **S**ecundo uiuit homo purius propter castitatem. **C**astitas enim purificat atque pulchrificat humanam carnem ab inquinamento carnali: **S**icut Sapientia, iij. c. scriptum est. **Q**ue pulchra est casta generatio cum claritate. **T**ertio uiuit homo purus propter paupertatem que purificat ab omnibus terrenis transitorijs mundi atque ad simplicitatem colubina ad ducit et ad prudentiam serpentinam: iuxta preceptum domini ad hebraeos, x. **E**stote prudentes sicut serpentes et simplices sicut colubine. **Q**ue autem per paupertatem mens ad ista ascendat ostendit apostolus, iij. Cor. viij. c. qui ait: **A**lissima paupertas eorum abundauit in diuitias. **E**cce prudentia serpentina que diuitem facit sensibus luminosissimis: simplicitas eorum: **E**cce simplicitas colubina que mundat ab omnibus criminosis. **A**t e contra propter diuitias cumulas multas scelera perpetrantur. **P**ropterea dominus ut predictum est hec tria consilia principalia dedit contra superbas luxurias et auaricias mundi: intelligens quod illecebris aia in seculo inquinat dum per hec tria vota peccandi occasiones non fugit.

Secunda ratio est quia homo in religione cadit rarius: et maxime propter tria. **Cap. ij.**

Secunda ratio est: quia in religione homo cadit rarius. **E**t maxime quia ibi fugit tria que coniter ducunt ad casum. **F**ugit enim primo vitiosas occasiones, scilicet vitiosas uersationes, tertio vitiosas consuetudines. **P**rimum amplius quam in seculo fugit vitiosas occasiones iuxta preceptum domini ad hebraeos, v. ait: **S**i oculus tuus, i. res a te dilecta tanquam oculus scandalizat te: erue eum et proice abs te. **E**xpediit enim tibi, i. necessarium est ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum eat in gehennam. **S**ecundo amplius fugit vitiosas uersationes. **H**inc preceptum inquit: **C**um sancto sanctus eris: et cum viro innocente innocens eris: et cum electo electus eris: et cum peruerso peruerteris. **E**t iterum dicit: **S**i, s. in seculo videbas furem currebas cum eo: ecce auaricia: et cum adulteris peccata, tuam ponebas: ecce luxuria: quia ex habitis occasioibus multi in talia crimina ruunt. **E**ccli. q. xij. c. ait: **Q**ui comunicat superbo, i. mundo induit superbiam: ecce superbia. **T**ertio amplius fugit vitiosas consuetudines, s. mentiendi decipiendi falsificandi luxuriandi simlandi iurandi et piurandi ac defacili blasphemandi et similia iniquitatum que in seculo sine magna difficultate euitari non possunt: que si non velit habebit multos aduersarios. **H**inc ad uersantes in seculo Iheremias, xij. c. ait: **S**i potest ethyops mutare pellem suam aut pardus uarietates suas: et vos poteritis benefacere cum didicerit malum. **P**ropterea ad tales apostolus Eph. iij. ait: **I**nduite, s. in religione nouum hominem qui secundum deum creatus est. **E**t quidem in religione gratia mirabiliter operatur: ut qui hodie a mendacibus et periuribus et luxurijs et similibus abstinerere non poterat cras religionem ingressus illorum vitiorum amplius nunc recorderet: quia hec est mutatio dextere excelsi: nam dextera domini fecit uirtutem. **H**inc de religione preferuamtem ab his tribus malis piclitanibus seclares **E**ccli. j. scriptum est. **R**eligiositas custodit te scilicet ab occasionibus malis: et iustificabit cor tuum, scilicet a societatibus prauis: et iocunditatem videt exterius atque gaudium interius dabit, scilicet vitiosis consuetudinibus seculi a te expulsi. **I**n seculo enim homo non potest effugere blandientes occasiones attrahentes conuersationes nec impellentes consuetudines propterea in eo ruere necesse est. **H**inc de talibus propheta ait: **F**iant, id est, fiunt uic illorum tenebre: ecce primum: et lubricum: ecce secundum: et angelus domini persequens eos: ecce tertium. **S**ed de his latius sermone, l. et, lxxij, agendum est

Sabbato p^o. j. do. i. xl. de sacra religione

Tertia ratio q^u in religioe ho-
mo resurgit velocius ⁊ maxime
propter tria. **Capitulum. iij.**

Tertia ratio quia in religioe resur-
git homo veloci^o. Licet tanq^u ho-
mo q^u cadat: tria adiutoria i re-
ligione magis q^u in seculo iuuant
ad resurgendū. **Primū** est lectio. sc^{ilicet} exhor-
tatio. tertiu^m exēplatio. **Primū** ad resurgē-
dum adiutoriu^m est lectio. q^uotidie enī legunt li-
broz sanctorz atq^{ue} docto^{rum} lucida documēta:
q^uotidie audiunt in mensa ⁊ extra mensam p^{re}-
ritoz resurgentiū manifesta exēpla. **Hic** me-
rito d^{icitur} verbis d^{omi}ni p^{ro}pheta ait: Declaratio ser-
monū tuoz illuminat. s. ad resurgendū ⁊ in-
tellectū dat paruulis. **Sc^odm** adiutoriu^m est ex-
hortatio. s. patrū ⁊ socioz qui exhortant ad
resurgendū ⁊ ad sinceritatē immaculate vite.
Tanta est enī grā societati bone vt firme ciui-
tati merito competat. **Hinc** salomon **Prōv.**
xviij. ait: **G**ratia qui adiuuat a fratre q^usi ciui-
tas. i. ciuitū vnitas firma videt: quia vnus al-
terum firmiter tenet ne cadat: vel si ceciderit
adiuuat vt resurgat. **Tertiu^m** adiutoriu^m est ex-
emplatio. **Plus** enī mouēt exēpla q^u verba:
p^{ro}pter exemplū enī bonoz patrū ac fidelium
socioz homo p^{ro}tinue resurgere p^{ro}pullatur.
Et contra sicut **Eccl^o. iij.** **T**e soli inquit: q^u-
cum ceciderit non habebit subleuantē se. **Et**
vere sol^o est imo in maiori piculo est male so-
ciatus q^u solus. **Et** h^umoī est qui seculi p^{ro}fortiū
habet. **Nam** si p^{ro}dicatores ieiunia: orōnes: ⁊
p^{ro}similia bona homo frequētat p^{ro}plexq^{ue} ab alijs
deridetur ⁊ hypocrita reputat despiciat et p^{ro}-
nihilō estimat. **Et** ecōuerso sicut p^{ro}pheta ait:
Laudat peccator in desiderijs a. s. ⁊ iniquus
benedicit. **Exhortatores** ml^{ti}os habz ad ma-
lum q^u in hoc obsequiū se p^{ro}stare deo certissi-
me arbitrant. **Exēpla** q^u mala atq^{ue} innumera-
bilia alia atq^{ue} de oī genere muscoz quotidie
imo q^uotidie velit nolit coram oculis ingerunt

Articulus. ij. de tribus alijs
rationib^{us} pertinētib^{us} ad religio-
nis processum. **Prima** est q^u in
religione incedit cautius ⁊ ma-
xime propter tria. **Capitulum. j.**

Prima ratio est q^u in religioe ho-
mo incedit cautius nec mirū. **Nam**
religio est vere sapiētie schola in
qua discit homo sapiētiā dei: per
quā cautius incedit in via sua. **Prop^{ter}** tria ei

hec sapia spūalis acq^uri potest que maxime i
religione exercitant. **Pr^o**mo a deo p^{ro} oratio-
nem. sc^odo a p^{ro}ximo p^{ro} instructionē. tertio a se
ipso p^{ro} expimentationē. **Pr^o**mo enī acq^u-
ritur hec sapiētia cautius ad incedendū a deo
per orōnem. **Nam** p^{ro}eam mens eleuata i de-
um purificat serenat ⁊ illuminat ad co^gscen-
das necessarias virtutes. **Unde** **Bern^o**. ad
fratres de monte dei. **O**ratio illuminat ⁊ cō-
fortat. **Nulli** enī suam grā q^ustunt in se cō-
negat deus. **Et** q^uod est gratia in hūana mēte
nisi cecitatis lumen q^u sic spūaliter dirigit euz
sicut materiale lumen dirigit corpus: ⁊ h^u de-
uote orantib^{us} datur. **Unde** **Aug^o**. ait: **A**p^{ro}-
soli us soluunt dubia oratioe q^u inq^uisitione. **Hic**
Tob. iij. c. ait: **S**i tempe benedic deum ⁊ pe-
te ab eo vt vias tuas dirigat: q^uod quidē quo-
tidie in religione seruaf. **Secūdo** acq^uirit sa-
pientia a p^{ro}ximo p^{ro} instructionē: quia in reli-
gione quotidie homo pie a maiorib^{us} in sapi-
entia edocet. **Sicut** **Eccl^o. xvij. c.** scriptum ē:
Qui miam. s. aiarū habet docet ⁊ erudit. q^u-
p^{ro} pastor. **Tertio** acq^uirit sapiam a seipso p^{ro} expi-
mentationē multarū temptationū atq^{ue} pug-
rum. **Non** quidem auditu atq^{ue} narratione
bellicoz gestoz: sed experientia pugne fit ho-
mo doctus in bellica arte. **Sic** etiam in spūa-
li pugna. **Unde** **Eccl^o. iij.** scriptū est. **Q**ui nō
est temptat^{us} q^uod sit vir in multis exp^{er}tus cogi-
tabit multa: ⁊ qui ml^{ti}a didicit enarrabit. s. p^{ro}-
experientiam intellectum: qui non est ex-
pertus pauca recognoscit. **Nulla** nempe ma-
ior experientia in p^{ro}senti militia d^{icitur} decipulis hu-
ius mundi acq^uiri pōt q^u i campo ⁊ lucta re-
ligionis. **Illuc** enī oēs malicie atq^{ue} versucie
atq^{ue} virus demonuz effundunt. **In** seculo
autem. q^u i egypto q^u tenebre interpretat mē-
tes a diuino lumie aliene ignorant hincide
oberrant: in malicijs instruunt atq^{ue} nullum
expimentum sumūt nisi operū impioz.

Secūda ratio est: **Q**u^{ia} homo
in religioe quiescit securi^{us} ⁊ ma-
xime propter tria. **Capitulum. ij.**

Secūda rō ratio ē q^u ibi hō quie-
scit securi^{us}. **Nō** enī molestaf a tri-
bus piculis q^u sicut experientia docet
infestāt hoīes seculares ⁊ co^gz cō-
scientias turbāt atq^{ue} irremediabilib^{us} piculis
plena sunt. **Primū** est stat^{us} ⁊ regimē seculare
sc^odm amor parētalis. tertiu^m autez occupatio
mūdiālis. **Primū** piculū est status ⁊ regi-
men seculare. **Q**u^{ia} q^u exp^{er}iri possz q^uta p^{ro}pe-
talia regimia p^{ro}petrant. **Q**uis in talib^{us} p^{ro}stis

tutus continere se vult scit et valz et potest qm p bono cōtatis sue seu dñi in pñs aut in offi cñs ptra iusticiā agat: nemo seipsum fallat: nullus chariorē amicum fallere potest q̄ se ipsum velit nolit. Huiusmōi necesse est ei in iusticiā fouere: innocētes opprimere: sectas et pcalitates imitari: impios exaltare: iniq̄s pdescendere: iniusta bella sectari: leges iniq̄s condere vel seruare ppter vsurarios publicos sicut. j. videbit: vel ppter alia patrata cōtra ecclesiasticā libertatem guissimas excōicatiōnes subire: ac ppter plura de p̄dictis ad satisfactiōē impossibilē se reddere obligatus vt verificet qd̄ Eccl̄. xij. scriptū est. Qui tergē picem coinq̄nabit ab ea. Secundū periculū est amor parental̄s maxime vxorū et filiorū ppter quos multi vt abūdent diuitijs: locudent in delictijs: effundant in luxurijs exaltent in magnificētijs: p se obliuioni traduntur: non tm̄ vitam eternalē sed etiā temporalem: vt verificet qd̄ Abat. x. dñs ait: Inimici hoīs domestici eius. Tertiū periculū est occupatio mūdialis que multipliciē distrahit et lacerat: atq̄ pquassat mentē: neq̄ sinit eā ad salutem necessaria meditari. Nūc enī rapit eam insatiabilis spes lucrorū: nūc dolor et merorū de amissioe bonorū: nūc gaudiū qz obueniūt p̄cupita: nūc timor amittēdi optata: nūc decipit: nūc decipit: nūc alienam substantiam rapit: nūc alieni rapiūt sibi suam: nunc in mūdialib⁹ exaltat: nūc deijcit et humiliat: nūc torquet suspitiōib⁹: nūc cruciat p̄questionibus: nūc molestat in domo: nūc extra domū: nūc in ciuitate: nūc dō in rure: nunc ab amicis: nūc ab inimicis: nūc ex votis pprijs nūc dō ex alienis: nec vnq̄s sinit aia quiescere ad salutem ppriā exq̄rendā: sed semper in mūdialib⁹ cogit fluctuare. Propterea ad eā Thres. ij. Hiere. ait: Abagna est velut mare contritio tua.

Tertia ratio est quia i religio ne homo irrorat frequentius et maxime propter tria. **Cap. iij.**

Tertia aut ratio est qz homo irroratur frequentius. Tota enī religioſa vita aiaz ordinat et disponit ad gratiam acq̄rendā. Tria sunt qb⁹ tota vita religioſa insitit: per que mens disponit atq̄ preparat ad grām acq̄rendā. Primū videlicet est hūilitas in intellectu. scdm̄ ē puritas in affectu. tertiū est veritas in effectu. Primū est hūilitas in intellectu. Totū enī religionis exercitiū ad hūc pperat fines: vt hō

p multiplices hūiliatiōes ad cognitiones sui ipsius puenire cogat. Q̄to i hoīe maior erit cognitio sui: tāto maior infundit̄ gratia dei. Unde Jac. iij. ait: Supbis deus resistit: humilibus autē dat grām. Sicut enī magnes attrahit ferrū: sic hūilitas grām ad se trahit. Unde Lu. j. iubilādo cātat beata virgo. Qz respexit hu. an. sue: ecce enī ex h̄ bea. me di. om. gene. Secundū est puritas in affectu. Sēper enī religio ad puritatē mentis et corporis elaborat vt grām et gloriā mereat adipisci visionis dñe. Juxta sententiā saluatoris Abat. v. Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt. scilicet nūc p grām demūq̄ p gloriā. Tertiū est veritas in effectu. Lum enī mens in religione oī filatione abiecta incedit p itinera veritatis: currit p̄tinue obuiam p munere oīuz bonorū largitori de p̄digno qd̄ammodo cogel ad grās largiendū. Propterea ps. ait: Veritas de terra. i. de hoīe adhuc pegrinate i terra orta est: et iusticia d̄ celo p̄spexit. s. p gratiā infusōē. Et itez dicit. Misericordia et veritas obuiauērit sibi. Misericordia qd̄em ex pre dei vt munera offerent: et iusticia ex pre hoīs dona suscipientis.

Articulus. iij. continēs tres vltimas rationes ad religionis terminum pertinentes. Prima ratio est qz homo i religioe purgatur citius et maxime propter tria. **Capitulum. j.**

Prima ratio ē quia homo purgatur citius. Nemo enī in p̄senti seculo neq̄ imunis viuūt a culpa saltē veniali. Hinc. j. Jo. j. c. de se et coaplis suis ait: Si dixerimus quia pctm̄ non habemus ipsi nos seducim⁹ et veritas in nob̄ non est: q̄to magis ceteri q̄ tali gr̄arū copia nō sunt dotata. Quilibet ergo de culpis suis indiget expurgari. Sed q̄ desiderat sacre religioſis statum non solū ad merita cumulāda: verū etiā ad crimia velocius expurgāda dinoscere poterit ordinatā: qz p̄fectionē p̄nie in se comprehendit: Vñ nec ē tam graue crimē pro cuius satisfactioe religioſis assumptio hoī nō possit imponi: qz religioſis status oēm aliā satisfactiōē trāscēdit. Vñ. xxxij. q. ij. c. admonē Astulfo q̄ ppriā vxorē interfecit de ingressu religionis. q. meli⁹ et leui⁹ p̄sūuz dat alioq̄n ei durissima p̄nia assignat. Tria siq̄dē sunt exercitioz genera in religioe cōiter frequentata. Quēdā spūalia: quēdā corpalia: quēdā

tpalia. Primo eni frequētant in religioe que
dam exercitia spūalia vtputa officii diuinū
oratio priuata: aqua bñdicta: videret adora
re sepi^o sacramētū: dñica ofo: credo: missarū
freqntatio: meditatio christi passi: tūso pe
ctoris cū p̄ritioe z deuotioe: intrare ecclesiā
p̄secratā: celebrare missas: cōicare deuote: cō
fessio sacramētalis: p̄fessio generalis z simi
lia. Secūdo frequētant quedā exercitia corpa
lia: vtputa nō se expoliare in lecto ieiunia iti
neravigilie castitas discipline: in nocte surge
re ad matutinū z cūcta p̄similia. Tertio fre
quentant quedā opa tpalia vel exercitia vt
puta lucrari industria sua viciū: elemosynas
mēdicare: exercere coq̄nā: gubnare canapā:
laborare in hortō: facere sacristiā z p̄similia
exercitia monasterij vel p̄uentus. Hec oia in
religione fiunt amplius q̄ in seculo facilioza
securioza z vtilioza. Primo q̄dē sūt facilio
za: z maxime rōne societati. Eq̄ eni leuioza la
boze gradiunt in via simul multi q̄ soli. Sic
in religione vnus exēplo alteri^o aiatus in bo
no leui^o opaf. Sc̄do sūt securioza q̄ in secu
lari statu: qz bona opata in societate multoz
min^o ab inani gloria molestant. Nā seculari
si bene fecerit solus int̄ multos apparet v̄tuo
sus z iust^o: minusqz extra religiois castra cō
tra aduersarios munit^o est. In p̄gregatione
autem si vnus ieiunat z ceteri ieiunāt: si vigi
lat siue orat: z ceteri h̄ etiā opant. Ex q̄ fit vt
non facile homo sibi appareat singularis mi
nusqz patentē ingressum habeat ipsa gloria
vana. Tertio q̄ sūt vtilioza: qz. q. oia opera
sup̄dicta cū merito obediētie exercent: p̄pte
rea sicut. j. patebit magi meritoria sūt. Ex su
p̄dictis patent̄ apparet qz hō multiplici rō
ne in religione q̄ in seculo citius expurgat.

**Secūda ratio est qz hō in reli
gione moriē confidenti^o z maxi
me propter tria. Capitulum. ij.**

Secūda ratio est qz hō moriē p̄fiden
tius. Hanc anime p̄fidentia tria p̄
stant. Primū multiplicatio bono
rū. sc̄dm paucitas maloz. tertium
raritas impedimētōz. Primo p̄stant fiducia
moriēdi multiplicatio bonoz. i. obseruantia
non solū p̄ceptoz sanctorū: verū etiā p̄fecto
rum p̄silioz: expiētia virtutū: multiplicatio
donoz: bñitudinū calor: sacroz fauor: socie
tas nō solū angelicōz viroz: verū etiā ip̄sozū
angeloz sanctorū q̄ obeūtū fauorabiles astant
sicut p̄pheta ait: P̄reuerūt p̄ncipes p̄iūc.
psal. in medio iuuēcularū tympanistriarūz.

Ibi eni p̄tinue christi passio inconsummato
amore spesqz de mia eius ad memoriā reuo
catur: ibi exhortatio ad phase. i. pasca glorio
sum cū angelis celebrandū. Secūdo p̄stat fi
duciam moriēdi paucitas maloz. Venit eni
p̄nceps hui^o mūdi in fidiās calcaneo h̄ ē fini
mulieris. i. aie sponse christi: nec inuenit ali
quā mortalē culpā in eius volūate p̄p̄t obe
dientie humilitatē: nō in carne p̄p̄t purissi
mam castitatē: non in suba hui^o mūdi p̄pter
scitissimā paup̄tatē. Tertio p̄stat fiduciā mori
endi raritas impedimētōz. Religiosus eni
in tali extremo nō reperit se imersum z intrica
tum in h̄ seculo neqz: nec ē alligat^o vxoris te
neritudine: nō filioz amore: non cōpassione
nubiliū filiarū: neqz affectioe diuitiarū: non
testamentoz violēta dispositioe: nec in super
creditoz veratioe z p̄turbatioe: ecce quō mo
ritur p̄fident^o. Vñ in p̄sona veri religiosi mo
rientis Job. xxix. c. ait: In nidulo meo mori
ar z sicut palma multiplicabo dies meos. i. i
gloria sempiterna.

**Tertia ratio est qz hō p̄mias
copiosius z maxime p̄pter tria
Capitulum. iij.**

Tertia ratio est qz homo p̄mias co
piosius. Cui^o p̄miationis ratio tri
plex ē. Prima rōne p̄ceptoz. sc̄da
rōne p̄silioz. tertia rōne votoz. Primo q̄dēz
rōne p̄ceptoz. Nam in religioe meli^o seruari
p̄nt p̄cepta q̄ in seculo ceteri parib^o: p̄p̄t qd
p̄fectiori p̄ceptoz obseruatiōi mai^o p̄mū p̄e
parat. Secūdo rōne p̄silioz: q̄ maioris meri
ti sunt q̄ seruare p̄cepta. Nam p̄cepta sepāt
nos ab illicitis: sed p̄silia a p̄cessis. Per p̄ce
ptum eni declinam^o p̄ctū: sed p̄ p̄siliū occasi
ones peccādi. Itē p̄ p̄cepta maxie negatiua
penas fugim^o: sed p̄mū p̄ p̄siliū cumulam^o.
Tertio rōne votoz. Ampli^o eni meret qz cū
aliqd facit ex voto q̄ si faceret sine voto. Qd
q̄dem triplici rōne ostendi pōt. Primo rōne
donatiois. sc̄do rōne multiplicatiois. tertio
rōne p̄firmatiois. Primo q̄dē rōne donatio
nis: fm eni Greg. sup̄ Ezech. h̄ int̄ sacrificiūz
et holocaustū distat: qz oē holocaustū sacrifi
cium ē: z nō oē sacrificiū holocaustū. In sa
crificio eni ps pecudis. In holocausto xō to
tū pecus offerri p̄sueuerat. Cū q̄ aliqs suūz
aliqd deo vouet: z aliqd nō vouet sacrificiūz
est. Cū xō oē qd hz: oē qd viuū: oē qd sapit
oipotēti deo vouerit holocaustū est. Qd q̄
dem implet per tria religiois vota. Per sa
crificij eni oblationē fm anique legi māda

tum p peccatis satisfaccē oportebat: sicut in Leuit. scrip. ē. **U**n p̄s. cū dixisset. **Q**ue dicit i cor. v̄ris r̄ in cubilib' v̄ris compūgimini: statim de satisfaccōe subinfert. **S**acrificate sacrificiū iusticie. i. facite opa iusta r̄ recta post penitencie lamēta: vt exponit glo. **S**icut ḡ holocaustū sacrificiū est p̄fectū: ita p̄ h̄ tria sc̄ssima vota aia se p̄fecte sacrificat deo: cui r̄ d̄ exteriorib' rebus r̄ de corpe pp̄rio: r̄ de pp̄rio sp̄i modulosum holocaustum offert. **S**icq̄ astrictio h̄ nō solū d̄ p̄fectione nō minuit sed culmen p̄fectiōis inducit: q̄ de n̄fo facit diuinū dū nō solū actū sed etiam voluntatez dedicans deo totū illud qd̄ est offert r̄ redigit sub iure d̄no dei. **H**oc est enī illud sacerdotale officiū oīum p̄fectoz̄ in q̄ nō ē distinctio iudei r̄ greci: masculi r̄ femie: serui r̄ liberi: q̄ oib' volentib' p̄fectos esse p̄uenit illud qd̄. j. p̄. ij. **A**nthonomatice scriptuz̄ est **G**los estis genus electū: regale sacerdotiū: gens sancta: populus acq̄sitiōis vt virtutes eius annūcietis q̄ de tenebris vos vocauit i admirabile lumē suū. **P**ropterea Aug' tra. ctans illud p̄s. **S**icut iurauit d̄no votū: vouit deo iacob ait: **Q**uid vouem' d̄no nisi vt simus templū dei. **N**ihil enī possum' gratius deo offerre q̄ q̄ dicam' illud **E**sa. xxvi. **P**osside nos. **H**ec Aug'. **S**i igitur perfectius possidet qui possidet quo ad pp̄rietatem r̄ q̄ ad vsum: q̄ qui quo ad vsum tm̄ p̄fectius deo sacrificat qui deo se offert r̄ q̄ ad vsum corpis et q̄ ad arbitriū voluntatis. **S**ic etiam patenter ostēdit Anselm. in lib. de similitudinibus ponēs sensuale exemplū de duob' q̄rū vn' tpe suo offert d̄no arboris fructū sed arbor retinet pp̄rietatē. **A**lter vō largit' vtrinq̄: et hoc donū secūdi p̄ oblationē tanq̄ liberali' offerētis dicit merito p̄ferendā. **A**c p̄ h̄ iurta huius similitudinē opus vouentū acceptabilius ē q̄ nō vouentū. **E**t iam dictis patere potest: q̄ q̄ facit aliqd̄ sine voto dat ei solum qd̄ facit p̄pter eius amorē. **Q**ui enī nō soluz̄ facit sed etiam vouet non tm̄ dat ei qd̄ facit sed etiā potentiā qua illud facit: facit enī se n̄ posse q̄n faciat qd̄ prius nō facere licite poterat. **S**c̄do meret' religiosus amplius p̄miari rōne multiplicatiōis siue adiūctiōis. **N**ā qd̄libet bonū finitū est a n̄seratiōe alteri' boni maior ē. **N**ulli enī dubiū esse debet q̄n ipsa p̄missio boni sit aliqd̄ bonū. **N**onne q̄ hm̄oi aliqd̄ p̄mittit bonū aliqd̄ ei iam imp̄dere se ostendit. **I**n hm̄oi iudiciū q̄bus aliquid pro mittit gr̄as agūt. **V**otū nempe ē quedaz̄ facta deo p̄missio: sicut patet p̄ illud qd̄ **E**c̄s. v

scriptū est. **S**i quid vouisti deo ne mozeris reddere: displicet enī ei infidelis r̄ stulta p̄missio. **T**ertio rōne p̄firmatiōis. **A**d laudem enī op̄is boni p̄inet q̄ volūtas firmet' in bono: sicut v̄riq̄ ad grauitatē culpe q̄ voluntas sit obstinata in malo. **E**st autē manifestuz̄ q̄ qui aliqd̄ vouet volūtatē suam firmat ad id qd̄ vouet: r̄ sic cū implet qd̄ vouerat op' bonum ex firmata volūtatē p̄cedit. **S**icut igit' ad grauamē culpe p̄inet q̄ ex p̄posito firmato aliqd̄ operet' malū: est enī h̄ ex malicia peccare: ita ad cumulū meriti clare p̄tinere apparet q̄ aliqd̄ opus bonuz̄ operetur ex voto. **E**x his tribus rōnibus clarescere pōt: q̄ q̄ ex voto aliqd̄ opatur plus deo donat: plura bona multiplicat atq̄ firmitus in bono ope secō firmat ceteris parib' meret': r̄ sic p̄ p̄sequens in celesti gloria copios' p̄miat'. **H**ec autē dixisse velim de religiōe r̄ religiosis seruanti' p̄ professionē suā: nō autē de dissolutis r̄ sceleratis. **E**x p̄dictis. ix. rōnib' beati bernardi lucidissime patet q̄ta differētia sit inter vitam seculi neq̄ r̄ vitam religiosam angelicā r̄ diuinā que vere dici potest celestis vita: ac quelibet p̄gregatio seruoꝝ dei p̄fectionē suā seruantiū quodāmodo parua paradysus appellari potest in terra. **H**āc autē sanctā religionem a longe p̄pheta p̄templās p̄s. cxxij. p̄gratulanter ait: **E**cce q̄ bonū r̄ q̄ io. ha. fra. i vnū qd̄ q̄dem pōt esse thema in occurrētī sermōe vel in p̄ntī sermōe vbi p̄fectio religiōis q̄ ad eius celestē vitam ac q̄tū ad eius triplex votum aptius demonstrat'. **P**rimo q̄ ad obedientiam: ibi: **E**cce q̄ bonū. **S**c̄do q̄ ad castitatez̄ ibi: et q̄ iocundū. **T**ertio q̄ ad paupertatē: ibi habitare fr̄es in vnū. **Q**ue oibus illa desiderantib' plene r̄ p̄fecte seruare p̄cedat inuituz̄ caput r̄ rector ac p̄miū oīum religionū ipse christus d̄ns n̄r q̄ cū p̄re r̄ sp̄s̄sancto viuūt et regnat in secula seculoz̄ Amen.

Vnica. ij. in. xl. d̄ mane ordo dicendor' p̄ hebdomadā sequētem. **S**ermo. xvij.

Faciat vnusquisq̄ v̄m suū vas possidere i sacrificatiōe r̄ honore. j. **T**hessa. iij. c. **S**ilua seu viridariū christiāe religiōis quā hucusq̄ ingressi sum' iam p̄ticulari' p̄tēplātes ad sedam occurrentē septimanaz̄ huius sancte q̄dragesime feruentiori animo inflāmemur. **I**am enī incipiūt incallescere corda nostraz̄: atq̄ emulatiōe seruētiori animi nostri

vt video ad meliora charismata reuiuiscunt
 Nam eni hycms trāsijt imber abijt z recessit
 flores desiderioꝝ sanctorꝝ apparuerūt in ter-
 ra nostra: tps putatiōis aduenit. Propterea
 ad feruētius inflāmandū corda: alias octo re-
 ligioſitates addam. Prima dicitur mſimonialis
 vbi de honestate ſacralis mſimonij. i. qd
 liceat z qd non liceat in actu mſimonij vela-
 ri ſeu abſcondi debet. **S**cōda pudicitia. **T**er-
 tia ponderabilis dicta ē: z ibi. xij. impedimē-
 ta puie apientur. **Q**uarta est clerical' vbi ec-
 cleſiaſtica dignitas declarabit. **Q**uinta dicitur
 ſuetudinalis: vbi ostendem' puerſita-
 tem ſuetudis male z remedia ptra eā. **S**e-
 xta nūcupat iudicialis: vbi demonſtrabim'
 quare pſpera dant malis. **S**eptima noſatur
 verbalis in q̄ detractionis malignitas descri-
 betur. **O**ctaua pñialis est dicta: vbi euāgelij
 um de pñſione filij p̄digi moralit' exponem'

Vñica. ij. in. xl. in mane d' cō-
 iugij honestate. Et primo poni-
 tur inſinuatio quedam ad duos
 hodiernos sermones. **Ser. xvij**

Prima autem re-

Pligioſitas mſimonialis mereſ
 dici. Et de hac vbi. s. apłus ait:
 Sciat vnusq̄sq̄ veſtrū ſuū vas
 poſſidere in ſcificatiōeꝝ honore. Quia q̄ ho-
 die tractaturi ſum' de ſcimonia p̄iugali: cū
 mſimonialis actus quoq̄modo in p̄dicatio-
 ne p̄tingere ſciens nescio q̄ndam impude-
 tiam ſonat: ideo non parū neceſſariuz puto
 inſinuatiōe prudētī opus eſſe: z ante ingreſ-
 ſum ſermōis huic tractatui quedā neceſſaria
 p̄libare. Hec aut' tria ſunt videlicet. **V**eritas
 honestas: z fidelitas. **H** est dicere veritatem:
 ſeruare honestatē: z habere fidelitatē. **P**re-
 dicatoꝝ nempe opus eſt circa hāc materiam
 oportuno tpe veritatē dicere: nec q̄ min' ne-
 ceſſarium ei puto in verbis z modo hone-
 ſtatem ſeruare. **I**dem q̄ exiſtimo auditoꝝ
 bus in aſcultādo patientē fidelitatē tenē. **D**i-
 co igit' q̄ cum p̄ceptū de correctiōe fraterna
 ſit p̄ceptū affirmatiuū: obligat' veritatis anū-
 ciatoꝝ ſaltem p̄ loco z tpe hanc materiaz p̄lo
 annūciare. **E**ſt nempe ſm Aug. in. iij. li. de
 doc. chriſtia. doctoꝝis officiū illuminare dele-
 ctari z tandem flectere mentes auditoꝝ ſiue
 erudire exhortari z arguere. q. quidā ſol: ſi-
 cuti Eccl. xlij. c. ſcrip. eſt. **S**ol illumināſ p̄ oia
 reſpexit. **T**unc nanq̄ ſolaris doctrina illu-

minantis p̄ oia reſpicit cum ſcclera que i ſa-
 cro mſimonio ſiunt ab eo prudētissime nun-
 ciantur: hoc etenī ex officio ſibi incūbit. **U**n
 Bern. ait: **N**on licet tacere cui ex officio in-
 cumbit peccātes arguere. **U**e igitur peccato-
 ri abſcondenti hmōi veritatē: qd intelligens
 apłs. j. **C**oz. ix. ait: **U**e mihi eſt ſi nō euāgelij
 zauero. **O**bligat' nanq̄ quilibet p̄dicatoꝝ ſi
 abſq̄ rōnabili cauſa hanc p̄terit' veritatē cir-
 ca hoc de populo dño reddere rōnem: tā de
 cōmiſſis p̄teritis q̄ etiam de p̄ſentib' z futu-
 ris cum ſua culpa z inſano ſilentio aie redē-
 pte chriſti ſanguie p̄cioſo piclitenſ. **N**ec intel-
 ligunt qdā: qm vt p̄s. teſtat'. **V**eritatē requi-
 ret deus z retribuet abundant' facientib' ſu-
 perbiam. **S**ic utiq̄ ſunt tales de q̄bus **E**ſa.
 lvi. c. ait: **L**anes muti nō valentes latrare: ſi-
 ue ex ignauiā ſiue ex iniqua vita aut ex putri-
 da fama ſiue ex aliqua alia irrōnabili cauſa.
Primo nanq̄ tenent' dño reddere rōnez de
 hmōi p̄teritis culpīs de q̄bus infelices pec-
 catoꝝes z ceci mīme q̄sq̄ p̄ſeſſi ſunt. **E**t q̄ hor-
 ribilius eſt corpus dñicū cum talib' ſcleris-
 bus ſuſceperūt de quibus ſi fuiſſent cdocti
 multi p̄ſeſſi eſſent. **S**ecūdo habebūt redde-
 re rationē de hmōi p̄ſentib' culpīs in quib'
 in mſimonio p̄ſtituti abſq̄ penitētia z que-
 dam ſupina ignoꝝtia ſe imergūt ſicut ſuſi
 volutabro luti: a quibus illuminati plurimuz
 abſtinerēt qui beſtialit' errantes putāt q̄cūq̄
 impetuoſus libidinis furoꝝ impetit licitū eē
 poſſe. **T**ertio q̄ redditori ſunt rationē de q̄
 buſcunq̄ criminib' que ex eoz taciturnita-
 te in poſterū cōmittent'. p̄ quibus oibus ex-
 tra de homici. in. c. ſicut dignū. s. iij. **N**on ca-
 ret ſcrupulo p̄ceſſiōis occulte qui manifeſto
 facinoꝝi deſinit obuiare. **A**d idēz. lxxxvj. di.
 in. c. facientis vbi ſcriptū eſt. **F**aciens pro-
 culdubio culpā hz qui qd potest corrigē ne-
 gligit emēdare. **E**t itēz: **N**egligere cū poſſis
 p̄turbare puerſos nihil aliud eſt q̄ fouere.
Secūdo obligant' p̄dicatoꝝes in hmōi ſermo-
 nibus nihilomin' p̄mittere honestatem.
Debent enī hec ab eis tractari prudenter ca-
 ſte z ſobrie. **P**rimo nanq̄ debet hoc dici pru-
 denter hoc eſt ne talit' p̄dicent' q̄ multa enoz-
 mia que in mſimonio perpetrant' ignorata
 a multis diſcantur: a plurimis cauteq̄ verb
 coopertis vtendū eſt: vt non videntes nō vi-
 deant z inexperti in talibus ceci ſiant. **S**ecū-
 do debent dici etiam caſte: multa nanq̄ ne-
 quaq̄ poſſunt caſte fieri que tamen p̄nt ca-
 ſte dici. **N**eq̄ tñ phibetur veritatis doctoꝝ
 inhoneſta q̄ inhoneſte loqui: minusq̄ malū

esset talia cum silentio p̄terire q̄z cum popu-
li scandalo predicare. **Tertio** debet hoc pre-
dicari sobrie z moderate z q̄stum sufficit ne
quid amplius nec quid minus ne videlicet ta-
curnitate damnūz nimietate scandalū oria-
tur: sicut **Rhoma**. xij. scriptū est. **Non plus**
sapere q̄z oportet sapere: sed sapere ad sobrie-
tatem non ad paucitatem siue ad nimietatem.
Tertio obligatur in super populus hoc si-
deliter audire ne errent. **Nam** circa hoc pec-
cantes non excusat ignorantia: non negligē-
tia: non etiam malicia. **Primo** nanqz non ex-
cusat in talibus ignorantia: nam quilibet de
necessitate salutis tenetur scire quicquid ad su-
um statum de necessitate dinoscit p̄tinere: ali-
ter per ignorantiaz errant s̄m **Tho**. ij. ij. q.
xij. **Qui** errat ignorantia iuris corā deo mi-
nime excusat: sicut si errat iudex per ignorā-
tiam que ad officium suum spectat promul-
getqz per ignorantiam sententiā falsam: obli-
gatur quidem hōi illi qui inde est lesus ad
interesse: z sic de singulis. extra de iniur. et
dam. da. c. si culpa. **Sic** in p̄posito errans in
facto m̄rimoniali p̄ ignorantiam non excusa-
tur cum quilibet in m̄rimonio p̄stitutus te-
neatur se informare z discere que ad m̄rimo-
nū sacri p̄tinet honestatem. i. quid in copula
carnali licet z quid non licet: qd̄ que in talibz
non semper licet: qd̄cunqz licet. **Sed** quia iu-
uencule sunt in hōi in experte debent ho-
neste doceri a parentibz vel a p̄fessoribz suis
vel a quibuscūqz fidelibus z discretis. **Ideo**
in mane anteqz tradat puella iuueni ad car-
nalis copule p̄sumptionē: debent iuuenis
et puella humiliter p̄fiteri z deuote assumere
corpus christi z nuptiale benedictionē a sa-
cerdote suscipere: p̄pter cuius reuerentiā p̄siliū
ab ecclesia datur: q̄ prima nocte seq̄nte post
sacram benedictionē a carnali copula utiqz
debeant abstinere: sicut patet. xxij. di. c. sp̄s
suis: vbi dicitur. **Sponsus** z **sponsa** cum b̄n-
dicendi sunt a sacerdote a parentibz suis v̄l
a paranymp̄his offerant qui cum benedi-
ctionē acceperint eadem nocte p̄pter reuerē-
tiam ipsius benedictionis in virginitate p̄ma-
neant. **Secūdo** in hōi nō excusat negligē-
tia cum non curent discere qd̄ eoz statui sci-
re necessarium est: quia abutens m̄rimonio
ignoranter peccat mortalit̄. **Et** autem talis
ignorantia siue negligētia non excuset satis
aperte patet extra de iniur. z dam. da. in. c. si
culpa. vbi d̄z. **Si** culpa tua datū ē dānū v̄l in-
iuria irrogata seu alijs irrogantibz op̄e for-
te tulisti aut hec impericia tua seu negligē-

tia euenerūt iure super his satisfacē te oportet
nec ignorantia te excusat si scire debuisti ex
facto tuo iniuriam verisimilit̄ posse p̄tingere
vel iacturam. **Tertio** q̄z z multomin⁹ excu-
sat eos malicia que q̄dem manifeste apparet
in illis qui cum p̄dicatoz p̄nūciat aliquo die
determinato hanc materiā tractari non soluz
renuūt auisati venire: verū etiam p̄prias vr-
ozes vel alios multiplici imp̄dire conant̄:
nec z ipsi audiant tam necessarias veritates
q̄d v̄tinam nō fiat vt licent̄ z absqz rebellionē
multa possint circa hec scelera p̄petrare. **Co-**
tra hōi p̄pheta ait: **Noluit** intelligē vt be-
ne ageret. **Mirantur** q̄dam insani z ignorā-
tes hoc p̄dicari sed non mirantur hoc perpe-
trari. **Qui** amplius in hōi inquinant magis
has tam necessarias veritates audire de-
dignantur: z horrent salubria dicta z nō hor-
ribilia facta: pudet abluī z non pudet inq̄na-
ri: stulta malicia z p̄nitiosa neq̄tia murmura-
re z detrabere sermonibz veritatis z fauere
opibus p̄auitatis. **Nōne** oīa hec que tracta-
turi sumus ponit z tradit scriptura sacra et
magni doctores non tm̄ antiqui verū etiam
moderni sicut hi qui zelotes fuerūt saluti ani-
marū. **Non** equidem despicerēt auarum de-
stercore extrahentem pecuniā z despiciūt p̄-
dicatozem de luxuriarū stercore erigentem
animā. **Nonne** inquinat sol p̄tingens queqz
corrupta: nec mens zelotis p̄dicatozis bone-
ste tractantis aliqua impudica? **Possunt** enī
tales porcis assilari qui amplius delectant̄
in rebus cenosis q̄z in odoriferis rosīs. **Sic**
istis plus placet porcini amor z fetor q̄z p̄-
dicatiois decore z odor. **Nihil** nanqz effrena-
te luxurie euidentius signum est q̄z de hōi
sermonibus indignari vel dedignari: vlcero-
sus oē qd̄ tangit eum asperū putat: scabio-
sus rasorē horret: fur lucem: puer p̄ceptozes
freneticus ligamentū: adultera sponsum: et
obstinatus luxuriosus hōi documentum.
Unde **Eccl̄i**. xxj. scriptum est. **Uerbu** sapiēs
qd̄cunqz audierit sciens laudabit z addiciet:
audiuit luxuriosus z displicebit illi: z p̄iciet
illud post dorsum suū. **Cum** enī equo tangi-
tur marcidū dorsum recalcitrat: z rugit por-
cus cū ei aufertur opratus cibus. **Contra** ta-
les etiam **Bern̄**. ait: **Mirabilis** insania iras-
cimur sananti z non irascimur vulneranti.
Et **Grego**. **Egra** mens predicationē nō susti-
net quia tacto vulnere dolet. **Contra** quos
Proverb̄. xij. **Qui** odit increpationē insipi-
ens est. **His** itaqz necessario iaz p̄missis ad
p̄ceptum apostoli redeamus. **Ait** enī: **Sci-**

at vnusquisq; vestrū vas suū possidere i sanctificatione ⁊ honore. Viri vtiq; vas est vxor illius: ⁊ econuerso teste petro apostolo qui p̄me canonice sue. c. iij. ait: Infirmiori vasculo. id est. vxori honorem impientes. Tunc autem quilibet eorum suū corporis vas recte possidet cum illud s̄m iudiciū recte rationis frenando regit. Sed quia apostolus. j. Corinth. vij. ait: Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir: Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet s̄ mulier. Querant ad clariorē declarationē tria.

Articulus primus sub titulo questionis de potestate quā habent coniuges in pari suo quo ad debitum nuptiale.

Primo namq; queritur an huiusmodi apostolica sententia ita intelligatur q; vnusquisq; coniugum teneatur compari suo debitum reddere quotienscūq; ⁊ quomodocūq; ⁊ quāntodocunq; petierit illud: qd̄ prima facie sic intelligendū esse videtur. Ad qd̄ s̄m docto. dicendum est q; circa debitū m̄rimoniale tres veritates considerande sunt. scilicet q; in eius vsu. Primo debet esse temperantia moderata. secūdo obedientia ordinata. tertio prudentia discreta.

Per tria frena rationabiliter refrenari debet debitum coniugale. Capitulum. j.

Prima namq; veritas est q; reddi vel exerceri debet m̄rimoniale debitum cum temperantia moderata. Tria siquidem frena teneri circa hoc debent in rationis manu. Primū itaq; frenū est q; non solum ius sit ibi proprietatis: vt non nisi cum ppria ⁊ legitima vxore fiat: verum etiā q; stet infra limites m̄rimonij veri: videlicet q; cum illa nō cum alia si non eēt vxor hoc nequaquā faceret. Nam s̄m Aug. et alexan. de bal. Si excedit limites m̄rimonij videlicet q; etiā licet non esset vxor hoc idē faceret: tunc m̄rimonialis actus semper mortale peccatum est. Unde hierony. Et habet xxxj. q. iij. c. origo: vbi sic ait: Origo quedā honesta erat amoris. scilicet causa vitæ fornicationis: sed magnitudo deformis: nihil at̄ interest ex qua honesta causa quis insaniat. Unde ⁊ sextus in sententijs. Adulter est inquit in suam amator ardētior. In aliena q̄p-

pe vxore ois amor turpis est in sua nimius. Sapiens iudicio debet amare coniugem non affectu: non regnet in eo impetus voluptatis nec preceps feratur ad coitum. Nihil est se dius q; vxorem amare. q. adulterā. Hec hierony. Secundū frenū est q; non fiat tpe menstruorū cōmuniū cōtingētū: quia s̄m hiero. et Isido. lib. ethymol. est i periculū mēstruorum p̄ceptū ⁊ vltra quādam horrendā ⁊ q. insatiabilē seu incontingendā ⁊ merito abscondendā immūdiā secum gerit: vnde p̄sumitur affectus tunc cōuenientū ad carnalem immūdiā nimis esse p̄liuef. Unde Leuit. xvij. morale p̄ceptū datur ad qd̄ etiā obligamur in noua lege vbi dicitur. Ad mulierem que paritur menstrua non accedas: vbi glo. necessario tunc vtiq; cōtinentia iudicif. Et Ezech. xviii. Ad mulierem menstruatam non accesserit: vbi glo. p̄cipit vt non soluz in alienis sed etiā in suis modū ⁊ tempora seruant. Unde s̄m Bonauē. i. iij. di. xxxij. Tempus menstruorū aut est s̄m naturā cōmunes scilicet semel in mense: aut p̄ter naturā cōmuniem. et sic quilibet eorū potest petere et exigere si nimis duret quia filij tunc non generant: ⁊ ideo non est piculum. Si autē sit s̄m naturam: aut ergo reddit violēt aut ex ignorantia ⁊ tunc excusat: aut reddit libent ⁊ petat scienter ⁊ tunc peccat mortalit̄: quia facit p̄tra p̄ceptum morale. Scdm̄ autem Alex. de bal. exigere scienter est peccatum mortale: reddere autem petenti cuius non timet probabile piculū non est peccatū mortale. Quare autem reddere debitum tunc non sit mortale sicut exigere s̄m Bonauē. ratio est: quia exigere est in voluntate hois: reddere autem in necessitate viri vel mulieris. Non enī p̄cepit deus in veteri lege non reddere sed exigere. Exigere autem contra diuinū p̄ceptū manat a lege carnali. Reddere autem vt p̄dictum est manat ab obedientia m̄rimoniali. Tho. autem addit q; mulieri passionē suam non est semper tutum viro pprio indicare ⁊ maxime si sodomitico peccato est infectus ne exinde ei vxor aboiabil fiat sicut talib; facile fieri solet. Si autem vxori de viri prudentia et bonitate constat tunc ei honeste reuelare potest. Hec autem cum multa discretionē in pulpito tractanda sunt. Et prius mulieres hortande sunt dulciter ne erubescant de his que absq; peccato ministrat natura: sed de his que non carent mortali culpa. Solent namq; mulieres multum erubescere talia aut dire nisi multum caute ⁊ discrete tangant et

sobrie. Tertium frenum est q̄ modus coeundi contra naturam non fiat. Duplicit̄ autem fit contra naturam s̄m Tho. in. iij. Primo modo quando pretermittit̄ debitum vas. secundo si pretermittit̄ debitum modus a natura statutus q̄tum ad situm. In primo quidem semper mortale peccatū est: quia proles sequi non potest: et sic totalit̄ intentio nature frustratur. In secundo autem non semper est mortale vt dicunt quidam: potest tamē q̄isq̄ esse signum mortalis concupiscentie et esset peccatum: tunc autem quando amplius a dispositione naturali recedit tanto q̄ius est. Quisq̄ autem potest subreptio esse vt cum alterum modum non patitur dispositio corporalis. Eodemq̄ modo excusari potest s̄m Guil. si p̄pter egritudinem vel p̄pter piculum suffocandi fetum in utero manentem aut p̄pter aliam rationabilē causam fiat. Q̄tum autē peccatum sit cum p̄pria vxore peccare contra naturam ostendit Aug. . xxxij. q. vij. c. adulterij malum. Adulterij maluz vincit fornicationē: vincit ab incestu: peius est enī cuz matre q̄ cum aliena vxore concumbere: sed et oīuz hoz pessimū est q̄ p̄tra naturā fit. Et sequitur: vsus qui est contra naturā execrabiliter fit cum meretrice sed execrabilis est cū vxore. Quot indicibilis et execrabilibus et quot incredibilis modis viri abutunt̄ vxoribus suis: quis vnq̄ exprimere honeste possit: non vtiq̄ videntur copule conjugales s̄ abusiones porcine et vltra q̄ bestiales. Et licet vxores q̄isq̄ sint male contente: tamen q̄ cum q̄ modo consentiūt non effugiunt tam horrendū facinus q̄ scelestius sit q̄ peccare cum p̄prio patre. Potius deberēt p̄prio patri cōmisceri s̄m naturam q̄ cum marito contra naturā: sicut ex Aug. verbis clari pat̄ penset nunc mulier q̄ libenter assentiret in hoc p̄prio patri. Vir autem p̄siderare debz q̄tum scelus sit cuz matre misceri: et grauius hoc monstratur p̄pria vxore abuti.

Qua obedientia sunt coniuges inuicem obligati quo ad debitum conjugale. Cap. ij.

Secunda veritas est q̄ reddere debitum conjugale debz esse cū obedientia ordinata. Duplex obedientia distingui potest. scilicet regularis et coniugalis. Regularis quidem per votū astricta est: et tamen nullus subditus obedire tenetur prelato suo in his que sunt contra articulos fidei: vel contra precepta vel p̄hibi-

tiones dei vel contra generale statutum et h̄mōi. Unde. xj. q. iij. c. non enī semper: vbi dicitur. Non enī semper malum est obedire precepto. Cum enī prelat̄ iubet que deo contraria sunt tunc ei obediendū non est. vbi dicit glo. q̄ inferior non solum obedire nō debet cum preceptum est iniustum: sed etiā cuz ei est inhonestum. Secūda obedientia est coniugalis: que quidem carnalibus concupiscentiis necessario est cōmixta: quapropter incredibile est q̄ talis obedientia strictior et imitatio sit q̄ obedientia regularis. Cum obedientia euangelica et regularis iuxta mensuram p̄prie p̄fessionis p̄prieq̄ salutis limites certos habeat sibi p̄fixos: indubitanter p̄phanum est dicere q̄ obedientia coniugalis sit ita artans supra omnem limitē sobrietatis p̄prieq̄ salutis: q̄ coniugis non solum semp sed ad semp obedire teneatur cōpari suo. Ac si quisq̄ aperte dicat q̄ si exigit hoc cōpar semper in luto degere teneatur: semperq̄ in illo agitari vt porca. Absit q̄ sanctitas coniugalis et sacra coniugia populi dei et membrorum christi ad talem rabiem et sordiciem sint astricta. Quapropter tenendū est q̄ nullus coniugum obedire tenetur alteri in cōmercio coniugali sub quocūq̄ modo qui nimis fortiter nimisq̄ aperte et periculose disponat et inclinet animū obedientis ad precipitiū mortalis peccati: et in notabilē ac periculosā dispositionem virtualis honestatis et pudicitie sancte spiritualisq̄ vite et charitatis in domini precepto habende. Impossibile enī est q̄ huiusmodi obedientia diuino iure transcendat limites charitatis diuine: aut q̄ obliget ad aliquid q̄ contrarium est saluti anime sue: aut pudicitie sancte et honestati siue etiam spirituali et christiane vite qua homo tenetur carnem spiritui subiugare. Unde sicut nemo sane mentis diceret: q̄ vxor debeat obedire compari suo ad concubendū in sacro altari vel in alio sancto loco: sic nec dicere debz q̄ ad concubendū die noctuq̄ et quasi infinitis sibi debeat obedire: quia esset vtiq̄ maioris impudentie q̄ in cane.

Qua prudentia se debent inuicem coniuges regere quo ad matrimonij actum. Cap. iij.

Tertia veritas est q̄ circa matrimonij actum debz esse prudentia discretiva. In oib' nanq̄ officiis et actibus diuersis vna oib' neq̄q̄ p̄t poni mēsurā sic pat̄ iesu et potu: q̄ q̄ erit nimis

vnus erit alteri parū: et cibus expediēs vnus no-
rius fiet alteri. Sic vtiq; in cōmercio mīmo-
niali vna oibus nequaq; poni potest mēsu-
ra: sed necesse est attendē diuersas et singlas
circūstantias psonarū et maxime quo ad tria.
Primo quo ad corpales eorū dispositiones
scz iuuentutis et senectutis: debilitatis et forti-
tudinis: sanitatis et infirmitatū: et sic de p̄simi-
libus. **S**ecūdo quo ad mētales eorū p̄ditio-
nes: hic est modestus: alter discholus: iste di-
cretus: alter fatuus: alius temperat⁹: alius im-
moderat⁹: vnus rōnalis: alter bestialis: vn⁹
castus: alius luxuriosus: et sic de p̄similibus
Tertio quo ad dīnos ḡrarū influxus et spūa-
les visitatiōes: quibūdam enī p̄iugum sicut ego
iam plurices reperi adeo quōq; imittit tantus
carnaliū horror: tantus deuotionū et gustu-
um appetitus: q; absq; summo horrore et ma-
gna difficultate nequeūt debitū reddere cō-
iugale: et tunc deus certe in parte ad reddi-
tiōnē hmōi debiti p̄ spūsancti p̄iuatā lege
que cōi legi p̄iudicat videt aliquatit impedi-
re. **A**d p̄figendū tamen in singulari mensu-
ram hui⁹ obediētie ne mens declinet p̄ deuiā
latitudis carnis vel p̄sciētie scrupulose tres
virtutes spūalit̄ p̄sulende sunt que maxime
p̄ mulierib⁹ dici possunt tres p̄siliatrices. s.
discretio: p̄sciētia: et charitas. **H**ic p̄sulēda est
p̄ mentis p̄siderationē virtus p̄prie discreti-
onis et prudētie que discrete p̄sideret i se et in
corpore suo corpales et mētales dispositiōes
et ḡras spūales. **C**onsciētie q; p̄prie ordina-
tus instinctus examinādus est. **C**haritas eti-
am per quedam charitatiū sensum tam p̄-
prie salutis q; corpis sui pensanda est. **S**i au-
tem hec sufficere non vident: potest p̄figi
discrete mensura hec p̄ p̄silia p̄itorum et spūa-
lium p̄fessorū. **P**eritorū dixi quia multi sunt n̄
p̄iti p̄fessores: sed inscū p̄fessores ipsi ceci s̄nt
cecorū duces. **M**at. xv. c. **C**ecus si ceco duca-
tum p̄stet: ambo in foueas cadunt. **S**pūa-
lium x̄o dixi: quia plurimi sunt nimis fauo-
rabiles ad p̄silia carnis p̄ eo q; de dīno spū
et suauitatib⁹ eius parū vel nihil gustāt. **N**e-
mo enī dat qd̄ nō habet. **E**t sicuti apls. j. **L**o-
rintb. ij. ait: **A**nimalis hō nō p̄cipit ea q; s̄nt
spiritus dei: stulticia enī est illi et nō p̄t intel-
ligere quia spūalit̄ examināt. **S**pūalis autē
oia d̄iudicat. **I**deo autē spūalit̄ in dei spū-
tu illuminātis talia p̄silia querēda sunt. **Q**ui
enī taliū spūalit̄ donorū non habent expimē-
tum p̄uipendūt et negligūt impedimentū spū-
ritualit̄ ḡrarum et deuotionū in alligatis ad
negocia carnis et p̄pterea plus debito stant

cum p̄silijs huiusmodi ligamēto et parum p̄
vinculis dīni amoris. **S**ed dici p̄t illi qui tali
bus p̄silijs credit. **A**mice caro et sanguis re-
uelauit tibi. **C**ontra quos **H**ierony. p̄tra **J**o-
uinianū lib. vlti. circa finem sic ait: **S**emper
p̄seudo p̄phete dulcia p̄dicant et ad modicū
tempis placet. **A**mara x̄o est veritas: et q; eā
p̄dicant replent amaritudine. **E**gregia sa-
ne vox raro ieiunare: crebrius bibite: nō enī
potestis implere opa nuptiarū nisi mullum
et carnes et vinū electū sumpseritis: viribus
opus est ad libidinē. **E**t paulo post his p̄sili-
ijs bubulci tui pastorib⁹ n̄ris ditiores sunt
et hirci plurimas secum capras trahūt: equi
insaniētes in feminas facti sunt: et in placen-
tias suas p̄thnephas scripturarū solant ex-
emplis. **S**ed et ipse muliercule misere et mise-
rabiles p̄ceptoris sui verba calcātes. **Q**uid
enī nisi semen req̄rit deus non solū pudicitū
am sed etiaz verecundiā p̄diderūt: maiorisq;
p̄ccitate defendunt libidinē q; exerceant
hucusq;.

Articulus. ij. sub titulo que-
stionis qñ coniuges possunt vlt
debent licite coniugale debitū.

Secūdo querit p̄pter eandē apli
sententiā. s. q; mulier potestate sui
corporis non habet tē. **S**i peccat
mulier si ad bñ placitū viri sui licet
inordinatū tamen reddit sibi debitū postula-
ti. **N**am peccare videtur p̄pter multa. **P**ri-
mo quia sibi videtur dare causas fornicatio-
nis aut extrordinate pollutiōis: et sic p̄ se-
quens dare sibi videt occasionē piclitandi.
Secūdo quia dat illi occasionē eam odiendi
et domestice discordie: ex qua sepius non so-
lum ipsi sed totum regnū et trāquilla pax fa-
milie perturbatur. **T**ertio quia ipsa mariti
salutem p̄curare et p̄seruare tenet et non con-
sentiendo videlicet eum ruere in peiora p̄p̄
quod videtur q; ei debeat p̄sentire. **A**d que
oia per tria notabilia r̄ndendum est.

Nemo in matrimonio non
mortaliter vel venialiter peccet
compari suo reddere debitum.

Capitulum. j.

Primū notabile est q; quilibet am-
plius obligatur mortale peccatū
vitare i se q; in q̄cūq; altero. **E**t h̄
intm̄ q; fm̄ **B**uzj. in lib. p̄tra mendaciū. **P**ro
nullo mortali i altero euitādo o; hō scienter

venialis peccare. Et Anselm. in li. Cur deus
 hō. Poti⁹ deberet hō totū mūdū pmittere p̄re
 q̄ facere mīmū nutum p̄tra voluntatez dei.
 Unde. xxij. q. ij. c. si q̄s. sic inquit Aug⁹. Si
 quis ad te p̄fugeret qui de mēdacio tuo a te
 liberari possit non eris mentitur⁹. Os enīz
 q̄d mentis occidit animā. Et ibidem. c. faciat
 idem ait: Faciat homo etiā p̄ tpali salute ho-
 minū q̄d potest: cū autem ad h̄ ventū fuerit
 vt tali saluti nisi peccādo p̄fulere nō possit iā
 se existimet non habere q̄d faciat. Ad h̄ idēz
 xxij. q. ij. ne quis arbitret: et de vsur. c. su-
 per eo. Hoc idem sentit Aug⁹. sup p̄s. expo.
 illud verbū p̄s. Perdes oēs q̄ loquunt mē-
 daciū. Et etiā Greg. exponēs idem p̄s. ver-
 bum in. xvij. moralīū. c. ij. Ex q̄bus oib⁹ pa-
 tet q̄ mulier non tenet p̄ vitanda fornicatio-
 ne in marito pprio vel altero malo in corpo-
 re suo aliqd̄ facere q̄d sit inuidēs piculū sa-
 lutis pprie aut in euidentē offensaz alicuius
 diuini p̄cepti: cum fm̄ aplm̄ Rhoma. iij. Nō
 sunt faciēda mala vt eueniant bona. Nec mi-
 retur quisq̄ si viro negat q̄d sui iuris esse vi-
 detur. Nam cum p̄tra rōnem debitū postu-
 let non querit sibi de iure debitū sed iniurio-
 se querit recipe alienū: p̄pterea iuste et meri-
 torie sibi poterit denegari. Unde sicut dñō
 infirmāti vel furibūde irascenti et ab ancilla
 ppriū vinū vel gladiū postulāti: ab ancilla li-
 cite et salutifere denegat. imo etiā de talis
 dñi manibus aliq̄ licite amouet. Et licet illi
 dñō tunc displiceat tamē ad rectā rediēs ra-
 tionem p̄solat. Sic viro petenti compari cor-
 pus tanq̄ suū: potest et q̄nc̄ debet in ipsi⁹ pe-
 tentis p̄tra salutem aliq̄ pie et licite denega-
 ri. Et tūc maxie poterit fieri q̄n̄ pbabilis spe-
 ratur q̄ non ex hoc in fornicationē ruet sed
 potius a p̄cupie vitio magis ac magis ex h̄
 sanabit in futurū: ad diuinūq̄ amorē ac spi-
 ritualiū societate cum compare suo in dō ha-
 bendaz plenius p̄ducere: q̄n̄ p̄ tpe ex suo
 vitio molestet. Precipue etiā tunc salutifere
 licet q̄n̄ alter coniugū scit hoc ita discrete et rati-
 onabiliter denegare q̄ modus ipse fugiendi si-
 ue negandi in altero stimulos libidinis com-
 primū et caste p̄scientie stilum acuit: augetq̄
 in ipso reuerentiam in negantem et piam de-
 uotionem.

¶ **Q** per triplicem p̄uidētiāz
 potest quilibet coniugum effu-
 gere debitum reddere compari
 suo. **Capitulum. ij.**

¶ **S**ecundū nō:abile est q̄ sicut d̄ san-
 ctissima elisabeth et q̄busdam alijs
 feminis sanctis legim⁹ multū san-
 ctis et honestis modis p̄sit pudice
 et deuote mulieres suoz viroz carnales aspe-
 ctus p̄cupias et amplex⁹ et q̄scunq̄ p̄cubitus
 prudenter subterfugere tam p̄ salute ppria
 q̄ etiā p̄ salute et vtilitate viroz suoz: q̄d q̄-
 dem varijs prudentib⁹ modis fieri p̄t. Pri-
 mo p̄ exempla sanctital et deuotiōis et oimō-
 de honestatis abijciendo a se oēm ambicio-
 sam pompā vestimētoz et vanitatū. Nam in
 monstrādo se velle honestatē cum compare
 suo custodire: vanitatesq̄ et pompas coram
 alijs ostentare nihil aliud est q̄ suā fictionez
 ostendere et de se suo viro zelopyriā genera-
 re. Scōdo p̄ multiplices sermōes rōnabiles et
 pias suassiones sicut q̄n̄ ex eoz corde p̄cedit
 nouerūt facere in optatis mulieres prudent-
 tes. Tertio p̄ cautas et puidas dissimulatiōes: si-
 cut vxozē surgere de mane bona hora: de se-
 ro tarde ire dormitū: et sic de p̄similib⁹ quas
 cauta et circūspecta prudētia docet. Per hos
 eteni modos sepi⁹ factū est q̄ tales mulieres
 deuote et sapiētes tanq̄ scriissime et castissime
 a viris pprijs sunt dilecte et maria reuerētia
 venerate. Sepi⁹ eteni est p̄batū his modis
 carnalem virū per castā p̄ugem. sc̄rificatū eē
 et conuerso.

¶ **Ex** quib⁹ iudicijs patz q̄ ho-
 mo reddere debitum non tenet.

Capitulum. iij.

¶ **T**ertū q̄ notabile est q̄ alter p̄u-
 gum longa exp̄ientia didicit q̄ ex
 frequentī et p̄mpta redditiōe debiti
 suus compar nullo modo ad meliora dispo-
 nitur: nec a carnali impietate retrahit: nec
 imposterū p̄ h̄ retrahēdus p̄sumit: q̄n̄ pot⁹
 semper in se perseueret durus: in proximus
 impius et oino a deo separatus et alienus.
 Non q̄ caste coniugi tantopere est curandū
 vt semper ad votum satisfaciāt libidini indu-
 rati cordis et obstinati. Et precipue vbi diui-
 norum charismatum vberem p̄uentum ex
 hoc sibi subtrahi apertissime experit. Puto
 enim q̄ omnis diuinitus instigatus et accen-
 sus ad altiora dona si in consi. nili casu talis
 coniugis poneretur aliter iudicaretur. Haz
 lucta carnaliū et pugna cum spū suo et detri-
 mentorum experientia comprobata ipsum
 tūc exp̄imentalius et efficacius edocet. Non
 ex his aliquo modo intendo quin p̄efatum

Domica. ij. in. xl. de pudicitia coniugali

debitū in q̄tū debitū est nō debeat sp̄ reddi.
¶ Articulus. iij. sub titulo que-
stionis q̄ in duobus casib⁹ qui-
bus mortaliter peccat non red-
dens debitum compari suo.

Quæritio est querēdū p̄pter idē apo-
stolicū verbū. Mulier sui corpori
potestatē non habet ⁊ ecōuerso.
An obediētia m̄rimonial act⁹ ad
comparem suū ita sit ar̄ta: q̄ ois natus seu
simplex petitio hui⁹ debiti ad obediēdū tāq̄
ex necessitate in piculū mortalis pcti astrin-
gat. Ad q̄s dicendū q̄ non. Ratio hui⁹ ē: qz
si ad hoc astringeret obediētia hec longe stri-
ctior esset q̄ obediētia ecclesiastica vel regu-
laris que solū astringit ad mortale peccatū
q̄n̄ exp̄sse manifestat p̄ vocem vel litteras v̄l
aliq̄s aliud euidēs ⁊ manifestū signum. Du-
plex t̄n̄ potest esse causa siue ratio de necessi-
tate salutis obligās ad mortale si m̄rimonia
le debitum non reddatur.

¶ Qz cum discretionē exactus si-
non reddit debitum mortaliter
peccat. ¶ Capitulum. i.

Prima ē exactio siue v̄gens peti-
tio qz in petente multū differt in-
uitatio simplex vel petitio a vera-
tione p̄ceptor̄ia vel cogēte. T̄n̄ nisi p̄ siḡ que
cunq̄ sufficiēt appareat q̄ p̄cise ⁊ cogent̄ pe-
tens intēdit debitū sibi reddi: nō obligat cō-
parem ad reddendū ex necessitate p̄cepti.
Magna t̄n̄ est differētia int̄ veratōes ⁊ p̄ce-
pta que obligant ad debitū reddendū v̄ro-
res: ⁊ illa que obligāt viros: qz euidētiores
veratōes expectare p̄sūt p̄iuges q̄ mariti.
Cui⁹ triplex pot̄ esse ratio. Primo qz mulie-
res verecūdiōres sunt ad exp̄tendū q̄ viri.
Secūdo qz talis petitio vilior ⁊ ignomiosior
est mulieri q̄ viro. v̄n̄ fm̄ naturalē instinctio-
nem ⁊ cursum pot̄ h̄nt rōnē patienti ⁊ susci-
pientis q̄ exigent̄ ⁊ stimulant̄ ⁊ rōnem sub-
diti plusq̄ d̄nant̄: ⁊ ideo petitōis improbi-
tas maiorē impudēt̄ā sapit ⁊ turpius stat in
eis q̄ in viris. T̄rtia rō est qz mulieres ma-
gis sunt sub regimie viri q̄ ecōuerso.

¶ Qn̄ hō n̄ exact⁹ tenet reddere
debitum compari suo. Cap. ij.

Secūda exactio obligās ad reddē-
dum debitū p̄iugale ē euitatio im-
minentis piculi fornicatiōis vel al-
terius carnalis pcti in cōpare suo

qz nō euidēt̄ apparet d̄z alī alteri debitū red-
dere etiā non req̄situs: ⁊ maxime in h̄ astrin-
gitur vir v̄rozi plus q̄ ecōuerso: p̄pter has
tres rōnes imēdiate p̄tractatas. Ex p̄dictis
igitur patere pot̄ q̄ta diligēt̄ia p̄ceptū apo-
stoli p̄seruandū sit: vt sciat vnusq̄sq̄ vestruz
suū vas possidere in sanctificatiōe ⁊ honore.
cum sit m̄rimoniū tante sanctitat̄. q̄s obser-
uare p̄ suā gr̄am vobis p̄cedat legitim⁹ san-
ctissim⁹ ⁊ pudicissim⁹ aiarū sponsus d̄ns no-
ster iesus christ⁹: qui cū p̄fe ⁊ sp̄s̄sancto viuūt
et regnat in secula seculorū. Amen.

¶ D̄nica. ij. in. xl. infra diem de
pudicitia coniugali. Ser. xvij.

Sciat vnusquis

qz v̄m suū vas possidere in sc̄i-
ficatiōe ⁊ honore. Iterū vbi. s̄.

Tanta quippe ē necessitas ac cō-
seq̄nda vtilitas in hac materia explicāda: vt
et dicēdi discretio audaci dilectione indiscre-
to imo p̄nitioso silentio silentiū ponat. Ra-
ra siq̄dē auis est in terra huiuscemōdi sermo
et rarissime p̄dicatus: nec piget honestat̄ p̄-
uidos amatores nec vtiq̄ sup̄flūū putāt mul-
ta hoc mane relicta sunt plen⁹ hos explica-
re tam ad noticiam hoz non indocte apl̄us
iterū nos cōmoneat ⁊ ad hoz intelligentiaz
iterum exhortet̄ di. Sciat vnusq̄sq̄ vestrum
suū vas possidere in sanctificatiōe ⁊ hono-
re. In quibus verbis solerti aiaduēsiōe p̄-
sandum est q̄ omnis porcina coinq̄natio in
tam notabili sacramento ex trib⁹ causis eue-
nire solet. Primo ex ignorantia. secūdo ex
fragilitate. tertio ex carnalitate ⁊ a carnali
voluntate. hinc contra om̄ia p̄dicta aposto-
lus tria p̄cepta ponit. p̄primū contra igno-
rantiam di. Sciat vnusq̄sq̄ vestruz: a quo
ex varijs causis nullum eximit: quia omnes
tangit fm̄ tamen diuersos gradus. Secū-
dum contra fragilitatē d̄. suū vas possidere
T̄rtiū contra carnalitatē: ibi: i sanctificatiō-
ne ⁊ honore. Et i his p̄ceptis sc̄da. i. pudicitia
religiositas indicata est que vtiq̄ obseruat̄
cum m̄rimoniale p̄iugium per sanctificatiō-
nem pudicitie honorat̄. Propter h̄c igitur
religiositatem iterum queri potest: An exer-
cens opus coniugale solum propter volu-
ptatem aut saltem principalius propter ip-
sam sic tamen q̄ nullo modo hoc ageret nisi
cuz legitia sua v̄roze nec insup̄ modo inafali
peccet: an mortalit̄ peccare possit. Ad q̄s di-
cendū q̄ i m̄rimonial̄ actu etiā cū p̄ditōib⁹ sup̄-

dicitur potest venire mortalis culpa. Et hoc maxime propter tria. Primo videlicet propter inordinatam affectionem. Secundo propter nimiam frequentationem. Tertio propter circumstantem conditionem.

Articulus primus quoniam inordinata affectio in actu matrimoniali propter tria signa cognosci potest.

Primo quidem in predicto casu potest esse culpa propter inordinatam affectionem. Cum enim Augustinus regulariter diffiniat mortale peccatum. scilicet quod est contra incommutabili bono rebus commutabilibus adherere. Sequitur quod quicquid super deum et propter quod deus amat non careat mortali culpa. Unde idem Augustinus in libro de bono coniugali inquit: Si magis in sua provisione diligunt quod honestius est quam quod inhonestius. id est quod est nuptiarum quam quod non est nuptiarum hoc auctore apostolo eis firmi venias est peccatum. Si vero equiperet vel preferat deo est mortale peccatum. Hoc idem per Hieronymum patet in predicto. c. origo. xxxij. q. iij. Hoc idem etiam in exemplo patere potest. Sicut enim quis potest seipsum aut suas possessiones vel pecunias diligere supra deum: sic etiam potest et uxorem propriam et carnalem pulchritudinem eius: ipsiusque deliciarum et eius carnalium coitum supra deum amare: quam sic diligens eam ab omni aliena muliere sibi proponeret firmiter precauere. Propterea datur quod aliquis sibi firmius caueat ab omni illicita tractatione alienae rei et de vino proprio se ingerat et inebrietur: et de carnibus a se iustissime emptis per ingluviam peccet vel in aliqua re propria et excessivam avaritiam perdescat et plusquam in deum inardescat ita quod totum cor eius sit ibi: quod dubitat talem peccare mortaliter et in eternum animam suam dammare. Quia apostolus. i. Thessal. iij. ait: Non in passione desiderij. scilicet commiseri debet. Loquitur enim ibi de commercio coniugali. Et subdit: sicut et gentes que ignorant deum. Et iterum Augustinus ait: De uxore non licet dicere facio quod volo de meo cum ipsa non sit sua sed capitis sui christi. Tria nempe sunt signa inter coniuges inordinatae affectionis. Primum signum est zelotypia. secundum meretricialis ornatus. tertium absque rationabili causa dare filios alijs ad nutriendum.

De zelotypia inter coniuges que est signum inordinati affectus

Capitulum. i.

Primum namque signum est zelotypia in altero coniugum vel in utroque. Contra zelotem virum Ecclesiasticus. ix. c. ait: Non zelos mulierem sinus tui. Narrat Egesippus quod

herodes rex ex nimia dilectione propriam uxorem occidit: factus amens nec credens eam esse mortuam alloquebatur ut vivam. De zelote etiam muliere Ecclesiasticus. xxvj. scriptum est. Dolor cordis et luctus mulier zelotypa. Si autem ambo sunt zelotes adiuvet eos deus.

De meretricalis ornatus in muliere inordinati affectus est signum.

Capitulum. ij.

Secundum signum inordinati affectus est meretricalis ornatus: qui quicquid provenit ex concupiscentia mulieris: quod tunc se feliciorum putat cum ravidius inordinatius et amentius coniunx diligit illam ultra omnes limites honestatis. Ad cuius incentivum se fucat: colorat: ornatur: vanitates meretricias repetit et sectatur. Et quod peius est in possessione se palliat: id est se hoc facere ut solus placeat viro suo. quod inter coniugem et uxorem nequeat esse inordinatus et criminosus affectus. Cuius ut superflue diligentem a viris non sufficiunt ornatus et fucamenta currunt ad magas: frequentant malicias: multiplicat nephanda remedia que quicquid si innotesceret viris proculdubio cum anime periculoso dispendio etiam corporalis interirent. Ad tales etiam demeritas et peccata potissime patrocinio habent matres que filias tanto feliciores putant quanto diligunt bestialius a mariis: idolaque eorum fiant spreto deo. Quicquid etiam ex viro provenit in uxore superfluum et meretricialis ornatus impioseque dicit: Volo te fucari: falso decore ornari et quod mirabilius risus dignius quam uxores suas proprias phenas pingunt colorant et ornant operibus studentes illas amittere quam forte iam perdiderunt. Quicquid talis inordinatus ornatus provenit ex utroqueque fatuitate. Unde Hieronymus contra Iovinianum li. j. circa finem inquit: Refert Seneca se cognovisse quandam ornatum hominem qui exiturus in publicum cum uxoris fasciis pectus colligabat et ne percipere quidem hore presentia eius carere poterat: potionemque nullam nisi alteri tactum labijs viri et uxorem hauriebatur: alia deinceps non minus inepta facientes in que impudica vis cedentis affectus erupebat.

Quando dant filios nutricibus ad lactandum sit licitum an non.

Capitulum. iij.

Tertium quoque signum inordinati affectus est absque rationabili causa dare filios nutricibus ad alendum: quod vult habuit in plurimis ortu atque sequela dare demonstrat Augustinus in c. ad eum in li. di. d.

Domica. ij. in. xl. de pudicitia coniugali

Prava autem consuetudo in coniugatorum moribus surrexit in filios quos gignunt mulieres nutrire contemnunt: eosque alijs mulieribus ad nutriendum tradunt: quod videlicet ex sola carnis incognitione videtur inuentum: quod dum se continere non vult despicitur lactare quos gignunt. Ideo itaque quod filios suos ex prava consuetudine alijs ad nutriendum tradunt nisi purgationis transferit tempus viris suis non debent admisceri. Sed excusant se quedam dicentes hoc facere viros suos hoc velle ut non lactando facilius possint alios procreare. Contra quos Augustinus in predicto. c. ad eius inquit: Ad eius deo concubitu vir suus accedere non debet quousque quod gignit ablacretur. Et licet contra hoc agendo non putet semper fore mortale peccatum: tamen in plurimis satis evidens est iudicium dei ut que ad lactandum filios tradunt pauciores minorisque vite filios habeant quam mulieres ceterae proprios filios nutrientes. Et quod mirabile est si viuunt cum sint filij nutriti a nutricibus vitiosis licet habeant parentes multis donis et virtutibus decoratos degenerant quousque in tantum quod alterius progeniei fore potius suspicentur. Nam nutriti lacte ouium hedus tenerior sensim capillus efficitur. Agni deo si caprarum lactem vellera duriora fieri conperitum est. In arboribus etiam humorum et glacie prope modum maiorem partem quam seminis esse constat. Sic facile ab ebriosis nutriti ebriosi saltem inclinatiue sunt: a furiosis nutriti ebrii saltem inclinantur ad furiam: a luxuriosis educati inclinantur ad luxuriam: et sic de similibus multis.

Articulus. ij. imoderata frequentatio matrimonialis actus propter tria.

Secundus actus matrimonialis de peccatis peccationibus potest esse mortalis propter imoderatam frequentationem. Ex qua frequentatione triplex dissipatio sequitur. Prima est corporalis. secunda de spiritualis. tertia autem eternalis.

De duplici malo corporali quod continua frequentatione actus matrimonialis euenire solet. Cap. i.

Prima est dissipatio corporalis. Duo enim pericula corporalia euenire solent ex hac frequentatione effrenata. Primum insecundum: id est secundum infirmitatem. Primum est periculum insecundum. Solus vitiosus ex nimia frequentatione sepe contingere infructuosum conceptus impedimentum: vel filiorum vita non diuturna. Sicut Sapientia. iij. scriptum est. Ab ini-

quo thoro exterminabit seminem. Effrenata etenim voluptas est que principali intentione sanctissimi matrimonij antefert: que vitiosus est procreatio filiorum: quia propter iudicio dei sepe fit licet non propter hoc eueniat semper ut plus filij careant qui generationis opus plus frequentant. Secundum periculum est infirmitas. id est in alitro coniugio quod sepe coniugibus nouo coniugio concupulatis sepe contingere solet: nisi a parentibus prudenter provideatur. Multi insuper efficiuntur amentes. Sicut. ij. Esdre. iij. scriptum est. Multi dementes facti sunt propter uxores suas. Demencia quidem ceteris infirmitatibus periculosior est eo quod cum corporali salute qui hoc morbo laborat etiam sensum perdat.

Quia dissipatio bonorum spiritualium subsequatur ex continua frequentatione matrimonialis actus. Capitulū. ij.

Secunda dissipatio que sequi solet ex nimia frequentatione matrimonialis actus est spiritualis. Dissipatur enim ex hoc omnis spiritualis virtus: et maxime quod ad tria. Primo quod ad seipsum. secundo quod ad proximum. tertio quo ad deum. De quibus latius alibi in sermone de malis que in homine facit luxuria. Ad presens autem sufficiat dictum Hieronymo. In Iouinianum li. j. in fi. sic dicens: contra nimium amorem uxorum. Amor forme rationis oblatio est et infamie primus sedum mitemque pueniens animo solo spiriti vitium turbat et sollicitudo: altos et generosos spiritus frangit: a magnis cogitationibus ad infimas detrahit: querulos iracundos temerarios. id est dure impiosos seruire blandos omnibus inuitiles ipse nouissime amorem facit. Nam cum fruenti insatiabili cupiditate flagrat plura tempora suspitionibus lacrymis et questionibus perdit: odiumque sui facit: et ipse nouissime in odium est. Et sequitur: Non iudicio ducit sed furoris et uxorum pulchrum quousque custodes accubit. Ad idem quod Bernardus ait: Luxuria est sicut ebria: delectatio momentanea: amaritudo eterna: lucem odit: tenebras appetit: velamentum querit: sensus hebetatur: appetitum plenum auriatate: fatietas plena penalitate.

Quia ex nimio usu matrimonialis actus quousque pereunt in eternum filij. Capitulū. iij.

Tertia dissipatio pueniens ex nimia frequentatione matrimonialis actus est eternalis. Sepe enim ex hoc effrenata

to et impetuoso actu pthnephas filij pprii et
corpaliē et eternalē puniunt dum occidunt
in ventre matris. Contra quos Amb. super
ep̄lam ad Corinth. ait: Ipsa ratio pcepti par
tus iuxta legem cessare vsum carnis his de
bere t̄pibus demōstrat. Ec̄cs in sup. c. iij. ait:
T̄ps ē amplexandi et t̄ps longe fieri ab āplexi
bus. Isidorus q̄. xxxij. q. vij. c. non solū ait:
Sūt autē quidā qui sicut aialia absq̄ vlla dī
scretione indefinēt libidini seruiūt q̄s ego
nec minutis pecudib⁹ compauerim. Pecō
ra enī cū p̄cipiūt vltra non indulgent mari
bus copiam sui. Si enī oī die vel qualibet se
p̄mana sererent arua nequaq̄ ad maturi
tatis puenirent fructū. Q̄nī autē talis p̄cubit⁹
sit mortale vel veniale p̄ctm̄: distiguit Alex.
d̄ hal. di. Et si p̄sumit vehement̄ d̄ periculo
partus peccat mortalit̄. Si v̄o fiat vitade for
nicatiōis causa eo q̄ in parte p̄gredit̄ fm̄ mo
tum libidinis peccat veniale. Nō solū autē
talis imoderata frequētia causa necis sp̄ia
lis corpalis et eternalis est filioꝝ: verū etiā ip
soꝝ p̄cubentū. Audiū n̄ris t̄pib⁹ in notabi
li ciuitate italie euenisse: q̄ cum iuuenis nup
v̄ore ducta misceret cū ea inter eius ample
xus erinc̄ est. Acc mirū: Legim⁹ enī Tob.
vi. angelū dixisse robie timētī saraz accipe in
v̄ore eo q̄ septē eius p̄cedētes viri a demo
ne necati essent. Audi me et ostendā tibi q̄ sūt
q̄bus p̄t p̄ualere demoniū: hi nāq̄ q̄ p̄iugia
ita suscipiūt vt deū a se et a sua mēte excludāt
et sue libidini ita vacēt sicut equ⁹ et mulus q̄
bus nō est intellect⁹ habz sup̄ eos demon po
testatē. Tu ḡ cū accepis eā ingressus cubicu
lum p̄ tres dies p̄tinēs esto ab ea et nihil ali
ud nisi orationib⁹ vacabis cum ea.

**Articulus. iij. de triplici cir
cumstātia p̄ quā quis peccat in
actu debiti coniugalis.**

Tertio etiā cum p̄dictis p̄ditionib⁹
in matrimonialis act⁹ p̄t esse mortal
p̄pter circūstantē p̄ditionē. Tri
plex nāq̄ circūstātia reddit mortalē p̄dī
ctum actū. Primo circūstātia modi. sc̄do cir
cumstātia loci. tertio circūstātia t̄pis.

**Ex quib⁹ modis circūstātib⁹
culpabile reddit̄ debitum cōiu
gale. Capitulum. j.**

Primo q̄dem reddit̄ culpabilē m̄ri
monialis act⁹ ex circūstātia modi
sc̄z cū ibi p̄currūt q̄dā effrenati et li
bidinosi nimis ac meretricales abusus: qui

q̄uis nō sint directe p̄tra naturā: nō t̄n erūt
absq̄ mortali culpa. De q̄bus ad p̄ns tres
abusionis explicem⁹ modos. Prim⁹ est i vi
su. sc̄ds in ore. tertio in tactu. Prim⁹ quidem
in visu. sc̄z cū nimij nimisq̄ p̄tinuati libidino
si abusus imūdoꝝ aspectū quib⁹ oīa turpia
et verecūda nō dico imminente necessitate vel
casu: sed cū oī porcina et execrabili complacē
tia speculant̄. Quedā etiā possunt cū hōne
state p̄tingi: que nō p̄nt cū honestate studio
se videri. Quis dubitat effrenatū et in hō
nētū affectū vltraq̄ limites sacri christiā se vel
le videri vel pati videri pudet dicē nudos.
Ihic quippe ocul⁹ q̄ te sc̄dālizat a te vtiq̄ p̄
iiciendus est dicēte d̄no Mat. v. Si oculus
tuus sc̄dālizat te: erue eū et p̄ice abs te. Et
Zach. v. Vidit zacharias amphoras et dicit
angelus: Hic ē oculus eoz in vniūsa terra.
Numeri q̄. xv. p̄ceptū est talib⁹ q̄ nō seq̄nt̄
cogitatiōes suas et oculos p̄ res varias for
nicantes sed magis memores p̄ceptorū d̄ni
faciant ea: sintq̄ sancti d̄no deo suo. Secun
dus abusionis modus est in ore cū interue
niunt ibi nō solū verba et sermōes p̄cubitus
et pudēdoꝝ forde abomi
biles exprimunt̄:
verū etiā abusus osculoꝝ libidinosissime et im
moderatissime frequētatōꝝ. Tertius abusi
onis modus est i tactu q̄n. sc̄z ibi p̄currūt nimij
nimisq̄ libidinosi et p̄tinuati abusus p̄tractu
um: q̄bus nō solū faciē sed etiā diuersa cor
poris loca et q̄ turpius ē pudetq̄ dicere etiā
et pudendā impudētissime p̄tractēt: que qui
dem indubitan̄ sunt euidentissime signa por
cine impudētie et potius sc̄ozoz et meretricū
q̄ in sacro p̄iugio p̄iūctoꝝ. Absit q̄ p̄iūx viro
iūcta m̄rimonio sancto teneat̄ ad h̄mōi eui
dētis impudentie meretricia blādimenta.
Sūt t̄n quedā blādīmētoꝝ genera q̄ sub de
bito moderamēte p̄nt licite exhiberi: et p̄cipue
vbi ad h̄ potius instigat pietas et sacra cōiu
gij charitas q̄ libido carnalis: et vbi ab om
nimoda recusatōe taliū euident̄ apparet p̄iū
gem in ḡues discordias vel imūdicias p̄cipi
pitari. Puto etenim q̄ p̄iūx tūc p̄tra charitates
p̄iugi debitā faceret nisi forsan ex frequētia
multa vel modo petēdi vel exigēdi ad imo
deratiā vererent̄. Cū enī hui⁹ actus ad ius
p̄ugale nō spectēt et defacili in plures imode
rantiā vergūt: plusq̄ quicq̄ talia inflāmāt ad
malū q̄ ipse p̄iugalis p̄cubit⁹ sine his oībus
simpliciter p̄summar̄. Q̄is mens pudica et ca
sta secure p̄t in talib⁹ facere p̄scientiā strictā
Atq̄ p̄ ea que dicta sunt nequaq̄ in t̄do q̄n
v̄oz teneat̄ viro ad casta et decētia siḡ amici
b

tie vere. Nam quilibet socij aut domestici aut
p̄ciues: imo etiā vniuersi fideles s̄m p̄portio
nes statuū suoz tenent ad charitatis signa
sib̄i nuicē exhibēda. Sed certe charitas nō
augeri sed plus infici solet his carnalib⁹ blā
dimentis in q̄bus facillime insolescit.

**Quo loco phibitū sit exerce
re coniugalem actum. Cap. ij.**

Secūdo culpabilis reddit m̄rimo
nialis actus ex circūstantia loci.
Nāz s̄m Bonauē. et Alex. d̄ hal.
cum Tho. licet debitū reddendū
sit oī tpe sicut iam p̄dictū est et infra dicit: nō
tamen reddendū est in oī loco qz locus pol
lui potest et recōciliatōe indiget: nō autē sic
tps. Nunquā etiā ex sola pl̄s intentiōe carna
lis ꝑcubitus in ecclesia vel in altari complet⁹
nō includz mortale irreuerētiā in diuina: q̄s
enī hoc audet dubitare. Si etiā alibi fieret in
oculis plurimū nōne enormē impudiciā de
monstraret et necessariū velamē debiti pudō
ris excluderet. Multa nēpe p̄nt honeste fie
ri que nō possunt honeste videri: p̄pterea te
nendū est q̄ debitū reddendū est salua semp
que in talib⁹ exigat honestate. Unde Guiter
rephensibiles sunt multi parētes q̄ filiis et fi
liabus alijsq̄ ꝑiūctis nō longe manētib⁹ sed
et scientib⁹ et intelligētib⁹ reddūt vel exigūt
q̄d deterius ē debitū iugale. Ex q̄ sepi⁹ mul
ti pueri et puelle licet se fingāt nō intelligē fa
ctum tm̄ irrigant ad enormia et malū exēplū
et scandalum inde sumūt.

**Quo tpe illicitū sit coniuges
in simul comisceri. Cap. iij.**

Tertio reddit culpabilis m̄rimo
nialis actus ex circūstātia t̄pis
Triplici nanqz tpe illicitū est exi
gere debitū iugale. Primo vide
licet tpe orōnis. scdo tpe solēnitat̄. tertio tpe
cōmunionis. Primo nanqz nō licet exigere
debitū tpe orōnis. Nam in die ꝑcessiōis et ie
iunioz ab ecclesia statutoz ꝑuenire non de
bent. Cū. j. Ro. ij. ap̄ls ait: Nolite fraudare
inuiicē nisi forte ex ꝑsensu ad tps vt vacet
orōni. Nam etiā a licitis abstinentū est vt
facilius impetrari possit q̄d petiū: vt dicit in
c. christiano. xxxij. q. iij. Scdm̄ autē Alex. de
hal. in. ij. di. Qui nulla necessitate duct⁹ sed
causa satiāde libidinis tpe debito orōni ꝑe
tit instānt copulam carnalē nō causa ꝑcrea
tionis mortalit̄ ꝑccat. Et dicit de tpe solē
niter instituto ab ecclesia. Aliter autem esset

si peteret causa vitāde fornicatiōis in se vel i
altera p̄sona. Reddens autē tali tpe s̄m cun
dem p̄t non peccare si reddit q̄d alienū est
et cū anxietate animi p̄pter illud q̄d est ibi d̄
morbo ꝑcupiscētie. Scdm̄ autē Ray. exactus
debet reddere nisi caute et sine ꝑiculo ꝑosset
differre: s̄m Bonauē. in. iij. di. xxxj. Eccle
sia instituit diebus ꝑcessiōnū ieiunioz et solē
nitū festoz abstinere ab vsu carnali ad carnif
reꝑssionē et mentis eleuationē: vt s̄m Aug.
vbi. s̄. facillius impetrem⁹. Intendit autē ec
clesia illis diebus vsum carnis dissuadere s̄
non totalit̄ ꝑhibere: et ideo illis dieb⁹ redde
re cum displicētia nō est ꝑccatū mortale: exi
gere autem p̄pter carnis infirmitatē non est
mortale sed graue veniale: exigere autem ex
ꝑtempni et cū irreuerētia t̄pis ꝑccatū morta
le est: ꝑcor. Ray. cum eo. **T**ertio non licet
exigere debitū in tpe solēnitatis et diebus fe
stiuis. Unde Aug⁹. xxxij. q. iij. c. q̄tiēscūqz
ait: Dies natalis d̄ni aut relique festiuitates
si aduenerint non solū ab infidelū ꝑcubina
rum ꝑortio: sed etiā a ꝑꝑrijs vxozib⁹ absti
nere. Tamen de ꝑtentib⁹ et reddentib⁹ eo
dem modo tenendū est sicut de tpe oratiōis
s̄m allegatos doctozes distinctū est. Ad que
facit Amb. xxxij. q. j. c. si causa: vbi inq̄r: Si
causa ꝑcreandoz filioz ducit vxoz non mul
tum tps videt ꝑcessum ad ipsum vsum: quia
et dies festi et dies ꝑcessiōis et ipsa ratio cō
ceptus et partus iuxta legē cessare vsum car
nis his debere t̄pibus demōstrat: que q̄dem
lex Leuit. xij. et. xvij. c. inuenitur. **T**ertio
cessandum est a m̄rimoniali cōmercio tpe sa
cre cōionis. In lege enī veteri Exo. xix. que
ad tantam sanctitatē et m̄dicā nō astringe
bat sicut lex noua iubet a d̄no talibus dieb⁹
per abstinentiā ab vxozib⁹ sanctificari vt digne
parati essent ad suscipiēda mandata deiz ad
videnda mirabilia eius. Iterū autē. j. Reg.
c. xxj. Anteqz abimelech sacerdos sanctū pa
nem ꝑpositiōis dare vellet ipsi dauid: a sau
lis facie fugiente ait: Non habeo panes laici
cos ad manū sed tm̄ panem sanctū: si m̄di
sunt pueri et maxie a mulierib⁹ manducant
Cui dauid r̄ndit: Si d̄ mulierib⁹ agit ꝑtinui
mus nos ab heri et nudi⁹ terti⁹ q̄n egrediebā
mur: et fuerunt vasa pueroz sancta. Ad hec
xxxij. q. iij. c. vbi dicit. Scias fratres cha
rissimi q̄m quicūqz vxori debitum reddit va
care non potest orationi nec de carnib⁹ agni
comedere debet. Item si panis ꝑpositiōis
ab his qui vxozes suas tetigerant comedi nō
poterat: q̄tomagis panis iste qui d̄ celo des

scendit non potest ab his qui coniugalibus paulo ante herere amplexibus violare atque contingere. Verba sunt Hiero. de ple. di. ij. c. ois. vbi dicit: **Q**uis homo ante sacram communionem a propria uxore abstinere debet tribus aut quattuor aut quinque aut septem diebus. Verba enim sacri scripti sunt. Et licet glo. dicat hoc esse consilium non preceptum tamen alij secus dicunt. **U**n de Guil. de cremona eps papie. in. iij. et i. de eucharistie sacro circa fi. arti. primi ait: **Q**uod in crastinum coniugatus debet ab actu infirmitatis continere propter tria. Primo quia mentis multum distrahit a deuotione debita que requiritur in sacra commione. Secundo quia talis actus multum distrahit a debita reuerentia debita huic sacro. Tertio quia talis actus obnubilat acies intellectus quibus limpidissima deus esse preterea talis abstinere a tali actu in morte filij et similis presertim: ergo pueniens est quatenus abstinere in hoc casu non solum a peccato debetum sed etiam a reddendo. **S**ecundum enim Grego. xxiij. q. iij. c. vir ait: **S**i quis vero sua commione non cupiditate voluptatis captus sed solummodo creando filiorum gratia vti profecto iste siue de ingressu ecclesie siue de sumendo officii corporis sanguinisque mysterio suo est iudicio relinquendus: quia pro nos prohiberi non debet accipere qui in igne positus nescit ardere. **S**ed quod est hic et laudabimus eum: fecit enim mirabilia in vita sua. **E**xaminet enim quilibet conscientiam suam nec decipiat quisque seipsum quia deceptus erit. **S**ed de exigentibus et reddentibus debitum tempore sacre communionis videtur dicendum sicut de oratione et tempore et diebus festiuis a doctoribus distinctum est circa debitum coniugale. **I**ta igitur deo dante iuxta apostoli documentum per ea que dicta sunt scire poterit unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione et honore. **Q**uod et velle et proficere nobis precetur misericors deus qui in trinitate perfecta gloriosus vivit et regnat in secula seculorum Amen.

Feria. ij. post. ij. dominica in .xl. de duodecim penitentia impedimentis. Sermo. xix.

Advertimini in peccatis vestris Joh. viij.

In multis quidem errasse divina gratia inspirante iam novit charitas vestra et maxime circa illa que in die precedenti tractata sunt: que licet convertantur in iuges graviora videri debeant: graviora et periculosiora censeri habent quam talia impudenter

atque horrenda extra statum infirmitatis facta reperiunt: nec homini atque alia scelera penetrasse nosse sufficit ascultanti nisi digna penitentia subsequatur. Solent nempe demones multiplicitate via impedire peccantes ne ad penitentiam convertantur. Quibus blanditiis: quibus malitiis: et quibus violentiis. Per blanditias enim inuisant in mundialibus voluntate: per malitias obtenebrant intelligentiam in peccatis: per violentias debilitant facultatem ut per hoc infelix peccator volendo nolit: cognoscendo ignorat: et conando nequeat ad salutarem viam redire. In huius autem mysterium prophetam in ps. lxxvij. in persona talis anime infelicis ait: **I**nfixus sum in limo. Et in hoc vitio tenacitas indicatur. Et addit: profundus: et in hoc cecitas demonstratur. Et subdit: et non est substantia in quo debilitas nunciatur. Quod quidem verbum presentis materia potest esse thema. De his denique tribus simul hoc est de inuisitatis: excecatis et obstinatis. **H**iere. xxiij. c. ait: **P**olluti sunt et in domo mea inveni malum eorum dicit dominus: ideo via illorum erit quasi lubricum: ecce primum: in tenebras impellens: ecce secundum: et corruet in ea: ecce tertium. Ad hos ergo in proposito verbo dirigitur terribilis sermo christi cum ait: **A**dvertimini in peccatis vestris: si impenitentes suple perseveraverit in sceleribus vestris. In quo utique verbo exprimitur tertia religiositas que ponderabilis dicta est: quia valde ponderanda sunt verba huius cum sint plata ob ore infallibilis veritatis. **C**ausa autem mystica quare tales moriuntur in peccatis suis **H**iere. xxiij. posita est vbi dicitur: quod vallis siluestris habebat puteos multos bituminis. **Q**uid per vallem siluestrem nisi presens seculum neque exprimitur: quod quidem ad similitudinem vallis siluestris est locus exilij: locus contagij et locus periculi. **P**ropterea. j. Joh. ij. scriptum est. **N**olite diligere mundum nec ea que in mundo sunt. **H**ec quidam mundana vallis multos puteos habet bituminis: quia in ea sunt multi et bituminiati casus in quos peccatores ruentes difficillime resurgere habent. **D**e quibus duodecim subiungemus per ordinem secundum quod duodecim sunt que impediunt confessionem et veram penitentiam facere de commissis. **D**e quibus quattuor pertinent ad tenacitatem: quattuor ad cecitatem: et quattuor ad debilitatem impenitentium peccatorum.

Articulus primus de quattuor impedimentis penitentia que

Se. ij. p. ij. do. in. xl. de. xij. pnie impedimen.

impediunt voluntatem ne peni-
tere velit.

Primi quidem abissales putei bituminis infernalis ad tenacitatez corrodentes subdantur. Primus est amor peccadi. secundus horror satisfaciendi. tertius nimia verecundia. quartus consuetudo mala.

Primū impenitentis impedimentum ne penitere velit est amor peccandi. Capitulum. j.

Primus est amor peccadi. Cuius enim in talibus caro spiritus dicitur: iamque sensus anime carnales effecti subdantur sensibus carnis operatione proprii amoris qui in homini regnat. Ideo necesse est ut amor peccandi continuo crescat et in mundanis oblectamentis inuisceat effectus quasi in sua bitumine requiescat: nec tamen homini insensati advertunt quod sicut Gregorius ait: Tunc est quod oblectat: eternum vero quod cruciat. Et Ecclesiasticus. iij. ait: Qui amat piculum in illo bibit. Periculum namque est neglectis celestibus adherere terrenis: eternis temporalia: corpus spiritus et proprium amorem dilectioni eterni domini anteferre. Iuxta quod Proverbia. j. scriptum est. Stulti ea que sibi sunt noxia capiunt. Recolunt enim miserabiles peccatores delectationum quas in preterito experiri sunt: quod sine illis non possint ducere vitam suam falso et nequam iudicio imaginantur. Amant magnificentias: amant delicias: amant divitias: retinent aliena: et sicut in his non finem habere anxie occupantur: ita quod nequam se habere credunt. Infelicissimi et stolidissimi peccatores sicut patet ait: Filii hominum versus quod gravi corde: ut quid dicitis vanitates et queritis mendacium. De huiusmodi genere erat dives ille: qui oblitus deo totum affectum posuerat in peccatis. De quo dominus Lucas. xvj. ait: Homo quidam erat dives: ecce avaricia: qui induebat purpura et bysso: ecce superbia: et epulabatur quotidie splendide: ecce luxuria. Sed et subdit: Mortuus est dives et sepultus est in inferno: hoc est in sathane camerio. Ecce primum salutis impedimentum videlicet peccadi amor: cum quo iste vixit cum eodem obediens eternaliter peremptus est. Hic est bituminis puteus primum: de quo Apocalypsis. ix. scriptum est. Vidi stellam. id est luciferum de celo cecidisse in terram: hoc est in terrenum sensum: et data est ei clavis putei abyssi: quia processa est illi libertas proprie voluntatis ad seipsum magis quam deum diligendum: et aperuit: quia primum passus

lam fecit puteum abyssi. id est amorem peccadi: qui merito puteus dici potest: quia sicut qui in puteum cadit per seipsum inde resiliere non potest sic qui peccadi amorem ruit cum sit anima spiritus vadens et non rediens per semetipsum nequam evadere valet. Abyssus quod puteus dignissime nominatur: quia sine ipsa bonitate divina amor peccadi manet. Testante Job. xxvij. c. qui ait: Dicit abyssus: non est in me. scilicet per gratificantem gratiam bonitas dei.

Secundū autem impedimentum voluntatis male satisfaciendi est horror. Capitulum. ij.

Secundus autem puteus bituminis est horror satisfaciendi et restituendi. Facile namque est ruere in puteum offensionis: sed in homini putei bitumine implicatur videns satisfaciendi difficultatem stupet et horret et in damnationis statu animam propriam derelinquit. Audiat nempe vel pensat quod si vult propter dignum penitere necesse est illi aliena restituere: sicut usuras: rapinas: symonias et furta et omnia mala lucra. Item oportet quod satisfaciat illatis damnis: restituat ablatas famas: indulgeat inimicis: specialitatibus renunciet universis maxime gibelline et gualfe: sine qua renuntiatio facta corde ore et opere nullus unquam absolvi debet vel potest: sicut in tractatu contra specialitates latum ostenditur est. Item necesse est quod renunciet omnibus sectis et omnibus officiis specialiter assumptis vel datis. Item videt sibi necesse satisfacere emissis votis exequi testamenta quibus ore hoc est permissione siue instrumento obligatus est. Item mercancias non plus propter dilatatum tempus et terminum vendere quam sine illo lucrūque iam acquisitum exinde satisfacere plene cum sit usura in conscientie foro tenetur: sicut patet ex de usuris. in. c. consuluit. Item se videt obligatum satisfacere usuras et rapinas: aliasque iniquitatis lucra que sui predecessores sibi dereliquerunt. Insuper horrent satisfacere publice sicut similiter publice peccaverunt quia sic tenentur. ex de pe. et re. c. j. Horret etiam potissime mulieres amovere a se superfluas vanitates et vestes: sumptuosa iocundalia: ad ultimos capillos: diabolica fucamenta spectacula et choreas que omnia peccatorum occasiones sunt quasi oino si homo vere penitere vult a se removere tenetur. Nam ut scribitur de pe. di. iij. circa principium. Penitentia est peccatorum causas excidere: nec earum suggestionibus aditum indulgere. Erta nempe hoc tempore peccatoribus apparet via que ducit ad vitam: arta quippe

nimis maxime restituere aliena: cū tamē vt dicit̄ ex de reg. iur. lib. vi. Non dimittit̄ peccatū nisi restituat̄ ablatū. Hic igit̄ satisfactio nis horroz puteus bitumis est: d̄ quo Pro uerb. xxiij. dicit̄. Puteus angust⁹ aliena scz satisfacere. Propterea hiere. viij. c. ait: Attē di et auscultauit: nemo qd̄ bonū ē loquit̄: nul lus est q̄ agat p̄niaz super pctō suo di. qd̄ feci oēs pueri sunt ad cursum suū. q. equus ad impetum suū vadens ad prelium.

Tertiu impedimentū penitē tie impediēs volūtātē est vere cundia indiscreta. Cap. iij.

Tertius puteus bitumis est nimia verecūdia. In hisubiūgunt multi hypocrite ⁊ supbi de foris cupien tes apparere hoib⁹ virtuos⁹ ⁊ sani cum intus sint vitiosissimi ⁊ infirmi. Hec verecundia est inordinata: ⁊ ne vere peniteant plurimū mulierib⁹ obest marie circa opa car nis. Sed i his ⁊ psimilib⁹ facit diabolus peccatozi sicut cani in cuius os p̄icit̄ carnes ne latret. Hec verecūdia pute⁹ ille est de q̄ sama ritana Jo. iij. ad dñm ait: Puteus altus est id est. pfundus. Profunda nanqz ruina verecundia est in quā qui cadit n̄ facillime euadit: qz puteus bitumie plenus: hoc est stulto rubore animā a peccatis euadere nō pmittit Sed vniet vtiqz dies illa: veniet inqz tps d̄ q̄ dñs Sopho. i. ait: In tpe illo scrutabor hie rusalem in lucernis: ⁊ visitabo sup viros defiros in fecibus suis. Contra qd̄ Bern. ait: Infania nimia hoiz: pudet sordes abstergere ⁊ non pudet inq̄nari: pudet sordes abstergere ⁊ non pudet strahere: abstergit̄ caligat ⁊ temnitur sia. Et Eccl. iij. Non pfundaris p̄ aia tua di cere vex: est enī pfusso adducēs pctm: ⁊ ē cofusio adducens gloriā. i. gratiā.

Quartū penitētie impedimē tum impediēs volūtātē est ma licia male consuetudis. Cap. iij.

Quartus pute⁹ bitumis ē psuetudo mala. Cū enī Jo. viij. dñs dicit̄. Qui facit pctm seru⁹ est peccati: necesse est vt q̄ psuetudinē ma lam diu sub iugo iniquitatz subiect⁹ fuit: sine magna difficultate nequaqz resurgere possit In q̄rū psona hiere. Thren. i. ait: Vigila uit iugum iniquitatz mearū in manu ei⁹. i. consuetudinis male: ouolute sūt ⁊ impositē collo meo: infirmata est virt⁹ mea: dedit me dominus. i. pmittit̄ in manu de qua nō pote

ro surgere. Hoc est iugū de quo Eccl. xl. scri ptum est. Iugū graue sup filios adā. Hic ē la pis qui Jo. xj. lazaro supposit⁹ erat. vbi glo. Difficile surgit quē moles male psuetudinis p̄mit. Et hic q̄dem est labor q̄ filij israhel duris opibus palearū luti ⁊ lateris p̄mebant sub pharaonica seruitute: sicut patet Exo. j. Cu ius rōnem assignat Hug. d̄ san. vi. sup regula lam Aug. di. Cogitatio praua parit delecta tionē: delectatio psensum: psensus opationē opatio psuetudinē. psuetudo necessitatē: ne cessitas cogit. et sic fit. q. irremediabilis mor bus. q. inossata gutta ⁊ incurabilis lepra. De quo Eccl. i. Peruersi difficile corrigunt̄. Et hiere. xij. Si mutare potest ethyops pelles suam: aut pardus varietates suas: ⁊ vos po teritis benefacere cū didicerit̄ malū. Simil nanqz est mala psuetudo puteo q̄ in fundo ē latus ⁊ in ore artus ppter qd̄ difficil⁹ hō in de egredi potest: ppterea Bern. xvi. scriptuz est. Nō nomē putei illius ē latitudo: qz lata ē via que ducit ad pditionē ⁊ multi ingrediūt p̄ eā. Et hiere. xlvij. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua ⁊ requieuit i fecib⁹ suis. Ec ce quattuor bituminis putei mirabilē cecitate inuiscentes hois volūtātē ne salubris velit et valeat penitere.

Articulus. ij. de alijs quattu or penitētie impedimentis que impediūt intellectū ne sciat vera citer penitere.

Secūdo alijs quattuor bituminis putei p̄tinētes ad cecitatē aie subiūgan tur. Quoz primus est incredulitas. scds ignozātia. tern⁹ exēpluz delinq̄ndi q̄rtus spes diu viuendi.

Primū penitētie impedimen tum impediēs intellectū est in credulitas. Cap. j.

Primus bituminis pute⁹ est incre dulitas siue defect⁹ fidei. Plurimi nēpe psiderātes religiosoz ⁊ cleri sceleratā vitā ex h̄ vacillātes imo multotiens deficiētes in fide nō credūt a recto sumptam non estimātes q̄ illa que de nra fide sunt scri pta sint vera sed scripta fuerint nō dei spira mine sed hūana ⁊ deceptoria inuentioe: non credētes diuinis scripturis neqz doctoribus sc̄tis: sicut de p̄stis t̄pis infidelib⁹ christianis p̄pheta testat⁹ ē di. Nec fideles habiti sunt i testamēto eius. Hinc etenī psēq̄ns est q̄ clauū virtutē nō credūt: ecclesiastica sacra de

Fe. ij. p. ij. do. in. xl. de. xij. pnie impedimen.

spiciūt aiām esse non putāt: vitia nō cuitant virtutes nō reputāt. nō horrēt inferos: celestia nime p̄cupiscūt: sed trāsitorijs cordialit̄ adherētes hoc seculū sibi statuēt paradysū. **Q**uia enī h̄ ab vno infidelitat̄ fonte p̄cedunt. **R**esciūt nēpe distinguere int̄ prelatoꝝ & sacerdotū gradū & vitā. **L**icet enī vita multoꝝ clericōꝝ sit crimib⁹ plena: auētās tū in illis est sancta & venerāda: sicut in sermōe seq̄nti patebit. **H**uius enī infidelitas ē p̄fessionē impediens & p̄pter exēpla mala clericōꝝ auētē p̄temnēs. **E**st illa plūbea massa q̄ os amphore. i. terrene p̄scie obstructū ē: & mulier q̄ impietas b̄ in amphora ē p̄clusa: q̄ impietas male voluntat̄ p̄ impiam in p̄scia clausa est. **D**e q̄b⁹ patet **Zach. v. c.** **T**alis incredulitas p̄mus cecitatis bitumiosus pute⁹ est: de quo p̄s. ait: **Tu dō deus deduces eos. s. incredulos in puteū interitus h̄ est infidelitat̄ ignorantia vñ habeāt eternalit̄ interire.**

Secundū impedimentū impediens intellectū est ignorātia

Capitulum. ij.

Secundus pute⁹ bitumis ē ignorātia ceca. **I**gnorat enī infelix p̄ctōꝝ suū miserū & miserabilē statū. **N**ō enī intelligit quē offendit. s. deū: q̄d cōmisit sc̄z peccatū: cui seruiuit. s. diabolo: q̄tū tps p̄didit q̄d recupare nō poterit in eternū. **I**gnorat etiā q̄d p̄didit q̄z p̄adysum: q̄tam pulchritudinē amisit. s. aīe sue: q̄d icurrit. s. acerbissimā inferni penā. **S**ic **Proū. viij.** scriptus est. **I**gnorat stultus q̄ ad vincula trahat̄: dō nec trāsfigat sagitta cor eius. **I**nsup de talibus p̄s ait: **R**escierūt neq̄ intellexerūt in tenebris ambulāt: mo. oīa fundamta terre. s. in p̄cto sue dānose mortis. **H**ic pute⁹ bituminis ille ē de q̄. ij. **Regl. xvij.** mystice dictū est: q̄ tulit mulier & expādīt velamē super os putei. **H**ec mulier cecitas ē que tūc velamen sup os putei p̄dit cū igrātā sui stat⁹ aiāz peccatoris inducit: **S**ed vt testat̄ apl̄s. j. **Corin. xiiij.** **S**i q̄s ignorat ignorabit. **E**t p̄s. de illis p̄dicat. **V**eniat. i. veniet illi laque⁹ quē ignorat. **E**t **Proū. xxj.** **I**mpiget ad laqueos mortis q̄s ignorat. **E**sa. vij. **S**i nō crediderit nō p̄manebit.

Tertiuū impedimentū penitētie impediens est exemplum delinquendi.

Quartus pute⁹ ē exēplum delinquendi. **C**onsiderat enī hō p̄ctōꝝ q̄ multi

sunt qui male viuūt sicut & ipse & q̄siq̄z pei⁹: q̄ rū quidā sunt eo sapiētiores in scia & natura nobiliores etiā in p̄genie & in fame celebritate. **I**nfideliterq̄z interrogat & mirat̄ di. **M**un q̄d tot & tanti dānari debēt. **C**ontra q̄s **Eccl. xxxij.** scriptū est. **P**ctōꝝ hō vitabit correptionem & fm voluntatē suā inueniet compassionē. **E**t eiusdē. c. vij. **N**ō pecces in multitudie ciuitatis: h̄ est exēplo multitudis p̄raue. **R**ōnē dō assignat **Aug. ij. q. j. c. multi. di.** **N**ā nō p̄pterea min⁹ ardebūt q̄z cū multis ardebūt imo etiā magis: q̄z q̄to plura i igne sunt ligna tanto magis inualescūt ignis. **Q**uō naturali q̄dā instinctu intelligēs diues ille epulo **Lu. xvj.** **R**ogabat abraam vt mitteret lazaz in mūdū dñq̄z fr̄ibus suis q̄s i mūdo reliquerat p̄niaz p̄dicare. **E**t i h̄ n̄ ē vex q̄d b̄z. **S**ola cium ē miseris socios h̄rējn penis: quia q̄to plures in inferno damnant̄: tanto amplius accidētalis pena augmētat̄ eis. **H**inc **Proū. xx. c.** scriptū est. **P**ondus & p̄odus: mēsurat mēsurā. i. p̄siderare secū alios p̄ctōꝝes vtzq̄z abomiabile est apud deū. **H**oc q̄dā sapiens ait: **S**i oēs deberēt saluari dēpto vno: timerem ne forē ille. **E**t si oēs deberēt dānari ex cepto vno: laborarē q̄ essem ille. **H**oc ē in mystico sensu puteus ille: de q̄. j. **Bachab. vij.** scriptū est. **Q**uosdā de populo mactauit in puteum magnū. p̄icit.

Quartū impedimentū penitētie intellectū obfuscat̄ ē spes longioris vite.

Capitulum. iij.

Quartus pute⁹ est spes diu viuēdi. **C**ontra q̄s p̄s. ait: **V**iri sanguinū et dolosi nō dimi. di. suos. s. quia tanta est falsa spes q̄ diu viuē credunt q̄ sic p̄cupiscūt: q̄ licet centū & amplius viuēt anis adhuc nō dimidiarēt dies suos fm **Alex. de bal. qz. s.** cupiūt nunq̄z mori: vnde si viuēt etiā mille anis nunq̄z dimidiarent terminū p̄cupitū. **A**ddat̄ q̄ **Iaco. iij. c.** ait: **Q**ue ē vita n̄ra: vapor ad modicū p̄arēt et deiceps exterminabit̄. **E**t **Job. xiiij.** ait: **H**ō natus de muliere breui viuēs tpe: repl. mul. mise. q̄ q̄si flos egre. & p̄te. & su. ve. ym. & nū. i eo. sta. p̄ma. **E**t. c. xx. **L**aus impioꝝ breuis est: & gaudiū hypocrite adistar p̄cti. **S**i ascenderit vsq̄ ad celū supbia ei⁹: & caput ei⁹ nubes tetigerit: q̄si sterq̄limū in fine p̄detur. **E**t q̄ eū viderāt dicēt: **U**bi ē: velut somnium aduolās nō inueniet̄: trāsiet sicut visio nocturna. **E**t p̄s. etiā ait: **V**idi impiū sup exal. & ele. sicut ce. libani: trā. & ecce n̄ erat: & que. eū & n̄

est inuentus locus eius. Et iterum **Mat. xiiij.** Tigilate nescitis enim quoniam dominus veniet: sero an media nocte: an gallicantu: an mane: ne cum venerit reperire inueniat vos dormientes. Hic est puteus de quo **Gen. xxvi.** dicitur: quod ysaac appellauit alium puteum inimicitia quia hec vana et falsissima spes quotidie inimicitia inter deum et animam augmentat. In hunc puteum ceciderat et pemptus est diues ille: de quo **Lu. xiiij.** scriptum est. Quae aie sue dicebat: Anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos: requiesce: comede: bibe: et epulare. Dixit autem illi deus. Stulte hac nocte animam tuam repetent a te: que autem parasti cui? erunt: imo tu quae parasti cui? eris: Hi sunt quatuor putei ad intellectum tenebrositatem corde spondentes in quibus defixa intelligentia excecatur ut nesciat ad patriam viam reuertii.

Articulus. iij. de ultimis quatuor impedimentis patriae impediunt facultatem peccatis ne valeat penitere.

Quartus est sunt alii quatuor putei bituminis pertinentes ad facultatem videlicet ne quasi valeat penitere hominem peccatore. **Primum** est pigritia. scilicet timor recidendi. **tertium** presumptio. **quartus** despectio.

Primum patriae impedimentum ne homo penitere possit negligens pigritia nuncupatur. Cap. j.

Primus autem puteus est pigritia. scilicet quod homo differt de die in die penitere et peccare. Nil enim homini seipso vilius est plusquam seipsum negligit quam aliquid suorum. **Contra quod Pro. xix.** Qui negligit vias suas mortificabit. Sunt namque plerique qui peccatorum sarcina vel arena graui et criminibus pleni expectant quadragessimam. Ecce iam venit putatio ista tunc iam transiit hebdomada prima: venit secunda iam tertia et quarta recedit: iamque abeunte quinta et sexta ad septimam iam veniamus. Ecce igitur iam nunc tempus acceptabile et nihilominus ad confessionem non venit ut verificetur quod de talibus **Esa. xxviii.** scriptum est. **Quada remada. s. tu deus inspiratioes sanctas expecta reexpecta. s. de anno in annum de die in die quod reuertat ad patriam: modicum ibi modicum ibi: sed modicum reuertunt ad patriam est quadragesima: et modicum in quadragesima ut vadant et cadant retrosum. i. semper deteriorent et perant. s. in naturalibus bonis et illaqueant criminibus multis et capiant in eternis supplicijs. Sunt nempe quidam similes accipitri pingui vel satis siluestri quod non vult veni-**

re nisi carnes rubee ostendant. Sic tales negligentes et pigri ad peccandum non vadunt nisi die veneris sancta quibus verum valeat penitentia illa de qua valde timendum est: tunc quia impedimenti accedunt: tunc quia multitudinem tunc ad confessionem currenti paucitas non sufficit confessorum: tum quia rari sunt confessores intelligentes et zelum animarum habentes. Propterea sequitur quod in tribus verbis peccator erit impeditus nolo dicere absolutus et expeditus ab eis: et sic deterioris conditionis domum reuertetur peccator quam prius esset cum se credat fuisse confessum et non est: imo forte per mortale peccatum suum confessorem secum ad inferos traxit: si in tali officio negligens vel insufficientis fuit. Ecce quod periculum secum portat negligentia ista. Hic est ille puteus de quo **Lu. xiiij.** dominus ait: Cuius vestrum asinus vel bos in puteum cadit et non continuo. i. sine dilatione extrahet illum. Hinc de hoc pigro dicitur **Eccl. xxij.** De stercore bovis lapidabitur piger.

Secundum impedimentum penitentiae impediens facultate est recidendi timor. Cap. ij.

Secundus puteus est timor recidendi. Dicit enim intra se insensatus peccator. Quid mihi proderit confiteri: quomodo potero in bonis inceptis perseverare cum ardua sit via que ducit ad vitam: ut dicitur **Mat. viij.** quomodo me potero a luxuria et posterum pertinere: similiter ab iniustis lucris: a mendacijs: a blasphemijs: a piurijs: ab iniurijs et vanitatibus: a ludis: choreis et gulostantibus: quomodo potero ieiunia ecclesie obseruare et festa: quomodo effugiam peccalitates et officia peccaliter data et similia: quomodo potero effugere verberationes diaboli cui sunt mille nocendi artes et modi ut dicitur **Mat. xviij. q. ij. c. viij.** Quomodo etiam euadent laqueos mundi qui allicit decipit et trahit et nos fragiles ad relapsum producit. Nec aduertit peccator quod ex assumpta penitentia hostis debilius factus est: confusus discedit: unde et si iterum reuertatur miteme timidus est. Nam ut **hieronymus** ait: Parum timidus est hostis quod non potest vincere nisi volentem. Insuper ex depositione peccati et ex secure conscientie libertate homo robustior est contra insidias eius tanquam fortis armatus et a carcere liberatus: quia penitentia armatura dei est. de quo **Eph. vi.** apostolus ait: Induite vos armatura dei ut possitis stare adversus insidias diaboli etc. Insuper adiutores habet omnem cetum iustorum: quia in mystico corpore christi per gratiam manens particeps fit omnium aliorum me-

horum propheta testante qui ait: Particeps ego sum oium timentium te et custo. man. tua. Propterea nonne etiam dominus illuminationem et protectionem saluationis propinquior est: prope etenim ait: Dominus illuminatio mea: et salus mea que timebo. Dominus protector vite mee: a quo trepidabo. Et Job. xvij. Pone me iuxta te: et cuius vis manus pugnet contra me. Et Rhoma. viij. Si deus pro nobis quis contra nos? Hic est puteus iuramenti: de quo Gen. xlvj. scriptum est. Venit ad puteum iuramenti. Nam qui in hunc puteum ruit quasi trepidando iurat per penitentiam nunquam reuertitur: ex quo sequens est quod dominus iurat quod si peccator non peniteat nunquam misericordiam consequetur. Iurauit dominus et non penitebit eum.

Tertium impedimentum penitendi debilitas facultatis est presumptio de misericordia dei. Ca. iij.

Tertius puteus bitumis est presumptio. scilicet de misericordia dei: videlicet quod male viuendo deus misereatur et indulgeat peccatori: quod est dominus iudicare iniustum et persequens quodammodo blasphemare eum sicut in talium persona presertim ait: Non videbit dominus nec intelliget deus iacob. Contra quos Eccli. v. Ne dicas miserationem domini magna est. Nam ut Greg. ait: Misericordiam dei debemus erubescere si iusticiam eius nolumus formidare. Insup. Hiero. ait: Magna est misericordia dei: imo maior quam credis sed non minor iusticia. Contra hanc presumptionem exclamando Eccli. xxxvij. ait: Quod presumptio nequissima: unde creata est a deo. q. d. non: sed est opus demonis que semper in vita male agentibus hanc presumptionem inspirat ne penitentiam agant. Quibus comminat dominus Lu. xij. Nisi penitentiam egerint omnes simul peribitis. Et Eccli. ij. Si penitentiam non egerimus: incidemus in manus dei et non in manus hominum. Hic est puteus de quo dicit Gen. xxvj. Quod nomen putei ab eo quod acciderat vocauerunt calumnia quia magna calumnia imponitur deo de iniusticia taliter presumptus.

Quartum et ultimum impedimentum penitentie impediens facultates despatio est de misericordia dei. Ca. iij.

Quartus et ultimus bitumis puteus est desperatio. scilicet de misericordia dei etiam penitere nolendo quod est reputare deum impium et crudelem: sicut fecit cayn qui Gen. iij. c. ait: Maior est iniquitas mea quam ut veniam merear. Et iudas qui dum dominum perdidisset abiit et laqueo se suspendit

Mat. xxvij. Sunt etiam quidam que desperantes sua propria salute criminibus se immergunt: sicut apostolus ait Eph. iij. Desperantes semetipsos in pudicitie tradiderunt. Contra quos presertim ait: Misericordia dei ab eterno et usque in eternum super te est. Idem que gloriosa virgo maria ait: Et misericordia eius a pagine in pagine. Et Eccli. xvij. Cum auerterit se impius ab impietate sua quam operatus est et fecerit iudicium et iusticiam: ipse animam suam iustificabit. Et Leo papa. xxvj. q. vj. c. his. ait: Misericordie dei nec mensuram possumus ponere nec ipsa diffinire. Hic est puteus de quo liberari orabat presertim di. Non absorbeat me profundum: neque vergeat super me puteus os suum. Quod exponens Aug. ait: Puteus est profunditas humane iniquitatis in qua si cecideris non claudet super te puteus os suum si tu non claudis tuum. Satage igitur peccator humiliter penitere atque ad cor redire ne scis de illis quibus dominus super ait: Abominemini in peccatis vestris. Confitemini confidenter et cum propheta humiles funde preces dei. De profundis clamaui ad te domine: deo. exau. vo. m. et sic tu que eras in profundo limi defixus corde peritro ore confitendo et ope satisfaciendo mereberis misericordiam dei imperare. Quam nobis precetur dominus iesus christus que viuunt et reg. in se. se. Amē.

Seria. iij. post. ij. dominicas i. xl.

Quarta veneratione honorari debent ecclesiastici gradus. Ser. xx

Super cathedram

moysi federunt scribe et pharisei. Quia que quecumque dixerint vobis seruare et facite: sed non opera eorum nolite facere

Mat. xxij. Si enim ubi cuius periculum imminet ibi maior solertia succurrendum est: tantoque ne gencia cuius pericula sunt quanto idem maius periculum cernit posse imminere: potissime cum malum induit pallium bonitatis aut ignorantia serpit per itinera falsitatis. In omni autem sunt quidam qui predicantes vel intacta vel indiscussa relinquunt vel peccantes populi audire renouunt: aut magne impietatis hec mala esse non credunt: imo que periculosius est in his de quibus hodie agimus sunt aliqua in quibus grauius offendendo quidam deo arbitrantur se obsequium prestare. Nec auertunt quod dominus per Esa. c. v. minatur di. Ne vobis qui dicitis malum bonum: et bonum malum: ponentes tenebras lucem: et lucem tenebras: ponentes amarum in dulce et dulce in amarum. Cuiusmodi esse noscuntur qui nec sancta reputant nec sacris deferunt

nec in multis deferendum esse intelligunt. hinc sequitur qd inter maxima et piculissima impedimenta penitentie diffusius tractanda qm in precedenti sermone fecerimus numeranda sunt. Propterea in verbo pposito dñs ait: Super cathedram moysi sederunt scribe et pharisei etc. Ad litteram eni: quia in cathedra regendi et precipiendi sedent pontifices et doctores quando docent et predicant populo mandata dei: ideo per cathedram regendi et precipiendi atq; docendi auctoritas designatur quasi dicere velit dñs. In hac cathedra auctoritatis ecclesiastice dum deo pmittente et ecclesia clerici pseuerant. Omnia quecuq; dixerint vobis. s. ad cathedram. i. ad eorum officium spectantia seruate. i. in corde p meoziam et voluntatem bonam: et facite. i. sata gite opere adimplere: sm xpo opera eoz. s. si mala sunt nolite facere. q. d. Auctoritate dei q in eis residet parere curate: opera xpo q vtiq; sunt illorum non dei cuz mala sunt oino imitari caute: sm q glo. interli. ait: Doctrinaz tenete non vitam. Et de hac differentia dignitatis seu potestatis psonaru tenentiu illam. Magister sen. in. ij. d. vl. c. pe. discutiit diligenter. Chrysostomus q; ait: Frequenter d hodie malo doctrina bona pcedit. Ecce terra vilis preciosum aurum pducit. Nunquid propter terram vstem preciosum aurum ptemnitur: non. sed sicut aurum eligitur et terra relinquitur: sic et nos debemus doctrinam accipere et mores relinquere. Nam apibus herbe necessarie non sunt sed flores herbarum. Flores colligunt et herbas relinquunt. Sic et flores doctrine colligite et puerfatione relinquitte vbi sit inutilis herba. In quibus verbis qrtia b est clericalis religiositas et auctoritas indicatur qua fit vt ex presenti precepto dñi qlibet dignitati ecclesie parere debeat que non peccat clericus crimen fugiat quando peccat. Ad plerumque atq; vtiliorem intelligentiam dicendorum circa venerationem sacrorum et ecclesiastice potestatis et dignitatis tria ad pnsens consideremus. Primo sacrum locum. secundo sacrum gradum. tertio sacrum pceptum.

Articulus primus. Qrtia veneratione sunt digna ecclesiastica templa.

Primo autem consideremus circa venerationem sacrorum ipsummet sacrum locum et templum. Quod quidem reuerentia dignum esse probatur se ptriplici ratione seu respectu. Primo propter

presentiam dei. secundo propter reuerentiam dñici sacramenti. tertio propter assistentiam angelorum. quarto propter diuersa beneficia ibidem nobis donata. quinto propter maiorum exempla et signa. sexto quia sunt ibi res sacre. septimo quia ibi diuina officia celebrantur.

De ecclesia reuerentia digna est quia ibi est presentia dei. Ca. i.

Primo quidem templum dei reuerentia dignum est propter presentiam dei. Relucet quidem in templo sancto presentia dñi sabaoth: sicut ps. testatur di. Dñs in templo sancto suo. Et iterum idem ait: Deus in loco sancto suo. hinc omnes fideles hortatur alibi d. Adorate dominum in atrio sancto eius. Qd in persona fidelium id facere spondit di. Introibimus in tabernaculum eius: ado. in loco vbi sit. pe. des eius.

Quanta sit templis dei reuerentia exhibenda quando ibi est presentia dñici sacramenti. Ca. ij.

Secundo est templis dei reuerentia exhibenda propter presentiam dominici sacramenti. Qd quidem in hoc seculo est super oia venerandum. Charissimi qrtia reuerentia ac modestia circumspecta ingredimur et moramur i aulis dñorum ac in presentia magnatorum ne qcq; irrisione dignum agamus seu loquamur. qrtoma gis in presentia eius qui est rex regum et dñs dñantium. hinc Hiero. ad pamachium et oceanum in. ij. epla inqt. Timeo ne qm primum introim' ecclesiam sic d nob rideat ds: sicut scriptum est. Qui habit in ce. irri. eos: et dñs subsan. eos. Qrtia igitur indignitate turbat dñs contra illos q aspectibus impudicis et peccationibus esfrenatis sacra dei templa et edes tanq; publica prostibula meretricum pphanat. Qua insuper iusticia s matres et psanguineas irasces seueritas dei q tanq; meretriculas coronatas pstituit filias et puellas coram oculis peccatorum in templis sacris: imo in pspectu dñici sacris duz diuina mysteria celebrant. Qua deniq; snia punient qcuq; ibidem turpia atq; sacrilega opant. In sanum humanum genus tra vos. i. Lorum. ij. aplos acerrima pclamant pdenatione di. Si qs templum dei violauerit dispedet illum ds. hinc etia ad lraz forte qsq; hmoi mulieres dispedit in ptu. Contra huiusmodi Apoca. c. vii. scri. e. Fori canes et venefici. hinc minas et idiq;

tur p **Esa. c. j. dñs di. Cognouit bos possessorem suum: et asinus praesepem domini sui: israel autem. i. populus christianus me non cognouit: et populus meus non intellexit. Et ego gēti peccatrici: populo qui iniquitate: semi nequus: filius sceleratis. Discat igitur homines insensati ab irrationalibus creaturis quanta ueneratione sit dignum dominicum sacramentum: ac cum quanta reuerentia ac tremore puerari debent in ecclesijs ubi continue habet hostia consecrata. **T**otent exemplum de rustico quodam cupido et auaro: qui cum cuperet diuitijs abundare: maleficum consuluit fiducialem querens quod uia ditari posset. Cui maleficus consilium dedit: quod cum in pascua susciperet corpus christi illud secrete ex ore extractum serualet in manu atque in apertum alueolo locaret: et sic cuncte uiciorum apes ad mellificandum ad eum alueolum peruenirent. Quofacto audi mirabile dictum apertum rustici antedicti cum apibus uicinarum ecclesiarum cum altari de ipsa cera sanctissimo sacramento mirando artificium struxerunt. Extrahentes itaque mella de alueolis consummato iam tempore venit rusticus mel querens in eis et uasa reperit uacua. Mirasque deuenit ad alueolum in quo posuerat dominicum corpus. Audit apes mirabilium melodiarum circumquaque in aere resonantes. Quas appropinquaret ad locum ubi erat dominicum sacramentum subito quodam impetu uindicandi omnes ille apes irruerunt in eum aculeis suis illum cunctis uiribus suis affligentes. Sentientes itaque in hominum dei uirtute subito secedit a loco. Currētesque ad proprium sacerdotem aperit scelus suum et miraculum dei patefacit. Congregat populus iudicio sacerdotis: currunt undique gentes et debitis solennibus concurrunt ad locum ubi erat locatum dominicum sacramentum. Quibus appropinquantibus de alueolis eleuantur apes mirabilium melodiarum et resonantibus choris in aere iubilabant. Sacerdote itaque reuerenter respiciente in alueolum antedictum cernit in eo ecclesiam ceream cum altari miro artificio ab apibus fabricatum et super altare residere dominicum sacramentum. Stupet sacerdos cunctisque assistentes admiratione replentur uel admirati replentur deuotione. Extrahentes denique predictam ecclesiam cum dominico sacramento et debita deuotione ad ecclesiam transferentes per summis reliquijs seruauerunt. Ex his manifeste apparet quanta reuerentia et timorosa deuotione assistere habent omnes in ecclesijs in quibus adest dominicum sacramentum. Propterea statutum est de pse. di. ij. c. presbyter. quod semper per infirmis habeat eucharistiam in ecclesia paratam: quia in loco honorabili locare debet cum lampade accensa semper astare. De penia autem male custodientis eucharistiam sacramentum habet in. c. subsequenti ibidem.**

Quod ueneranda sunt dei templa quia ibi astant multitudines angelorum. **Capitulum. iij.**

Tertio ueneranda sunt templa dei propter assistentiam angelorum. Hic apostolus **1. Cor. xj. ait: Debet mulier uelamen habere super caput suum propter angelos.** Quod tripliciter exponit magister sen. super hunc passum in glo. super eptas pauli. Primo propter angelos. scilicet quod ad custodiam cuiuslibet unum bonus angelus deputatus est. Hinc Hieronimus ait: Magna est dignitas animarum: ut unaqueque habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui angelum deputatum. Secundo etiam propter angelos qui assistunt in ecclesia dominico sacramento. **Ubi Gregorius. Quis fidelium dubium habere possit in ipsa imolationis hora ad sacerdotis uocem celos aperiri et in illo christi mysterio angelorum choros adesse uicinis summa sociari: et unum quidem ex inuisibilibus et uisibilibus fieri.** Hec in. iij. sen. di. xj. Tertio modo propter angelos. id est propter ecclesiasticos sacerdotes qui angeli nuncupantur ne. scilicet ex familiarum lasciuo aspectu scandalizent: maxime cum occupant in officijs sacris. Ex his manifeste clarescit quod omnes angeli in ecclesia existentes cum uiderint per mulieres coram dominico sacramento animas sibi in custodiam datas multipliciter auferri contra eas acriter indignantur. Similiter contra quoscumque quocumque modo in ecclesia dominici offendentes.

Quod ecclesie uenerande sunt quia in eis suscipimus multiplicia beneficia dei. **Capitulum. iij.**

Quarto sunt honoranda dominica templa propter diuisa beneficia nobis in eis data. Ibi enim primo baptizamus et ab originali culpa curamur: ex quo efficiamur dilecti filij dei. Sed sicut **Rhoma. viij. apostolus ait: Si filij et heredes: heredes qui dem dei coheredes autem christi.** Secundo confirmamur. scilicet ut stabiliiores simus in gratia dei. Tertio quod ibidem per penias et confessionem reconciliamur: et de lapsu atque relapsu consequimur misericordiam dei. Quarto etiam in eisdem ad diuisa officia spiritualia ordiamur. Quinto in super ibidem audimus diuisa officia et sacra. Sexto in eisdem suscipimus multiplices indulgentias commissorum. Septimo quod ibi suscipimus sanctissimum sacramentum per quod saluamur et liberati sumus. Et merito quibus deus tot beneficijs ibi recepti laudare deum et cum propheta iubilando debet carere dei. Suscepimus deus misericordiam tuam scilicet multiplicem in medio templi tui. Ex ps.

dictis igitur patet q̄ merito his bñficijs lindi-
gnum se reddat q̄ ibidem aliqd̄ indignū ait:
hinc q̄ addendū est q̄ q̄sto sanctior locus ē:
tanto ibi cōmissa grauior est offensa.

Quod in nullo christo sic feruidū
selū ostēdit: sicut pro honorādo
dñico templo. **Cap. v.**

Quinto dñica tēpla honorāda sūt
pp̄ter maiorū exempla et s̄q̄. Et vt
exordiu sumam⁹ a christo: p̄side-
ra mēs deuota q̄sta reuerētia honorauit do-
minus iesus christ⁹ hierosolymis templū dei
Nam cū hierusalē intrabat solit⁹ erat statim
visitare templū: illud q̄ suis officijs et benefi-
cijs honorabit. Ibi enī cōiter predicabat: ibi
orabat: ibi q̄ miracula frequētius faciebat.
Deinde ad oīz n̄m inflāmāda corda ad ze-
lum diuini cultus in templis dei maiorē ze-
lum ostendit p̄tra inhonorātes dñicu tēplū
q̄ p̄tra suos crucifixoꝝ duos aut q̄libet
alios sceleratos. Nec alicui sceleri corrigē-
do legim⁹ posuisse manū nisi p̄tra inhonorā-
tes deū in tēplo suo. Prop̄ h̄ enī vt scribitur
Mat. xxi. Intrauit iesus in templū dei: et eij-
ciebat oēs vendētes et emētes in templo et mē-
sas numularioꝝ et cathedras seu sedilia ven-
dentiū colūbas euerit et dixit eis: Scriptū ē
Esa. lvi. Dom⁹ mea dom⁹ ofonīs vocabitur
vos aut̄ fecistis eam speluncā latronū. Qd̄
x̄bū p̄t̄ i toto p̄nti arti. esse aliud thema Jo.
q̄. c. ij. scriptū est. Qd̄ cū iesus fecisset q̄ si fla-
gellū de funiculis: oēs eiecit de templo: oues
q̄ et boues et numularioꝝ effudit es: et mēsal
vendentiū colūbas euerit. Et his q̄ vendē-
bant colūbas dixit. Auferte illa hinc: et nolite
facere domū p̄ris mei domū negociatiōis
Scribit q̄ Orōss⁹ in chronicis suis. Qd̄ cum
pompeius vigintiduos oriētales expuḡisset
reges: semp̄q̄ in rebus bellicis triumphass̄
ad vltimū in hierusalē veniēs obsedit tēplū
p̄fugiētes ad illud cepit et intemit. Alij q̄ scri-
bunt q̄ etiā ibi collocauerat eq̄s. Ex q̄b⁹ oī-
bus diuino iudicio factū est: vt qui ante i oī-
bus victor erat: post hoc infelicit̄ victus fuit.

Quid dignū est honorare domi-
ni templū cū ibi sint multa diuini
na et sacra. **Cap. vi.**

Quod honorāde sūt ecclia dei. q̄ i
illis sunt res sacre vtpote reliq̄e
sc̄toꝝ: pamēta sacra: calices sacri:
verba sc̄tissima ex ore altissimi pdita: imo de
corde christi egressa sicut d̄ verb̄ sc̄tissimi euā-

gelij patet. hinc monuit beat⁹ fr̄ciscus fra-
tres suos possime ad reuerētiā verborum
sc̄toꝝ: et maxie noī dei. Qñ ait ad insinuādā
in nob̄ n̄si altitudinē creatoris et ipsi n̄faz de-
bitam seruitutē debem⁹ vasa et officialia cu-
stodire que p̄tinēt sc̄tissima v̄ba dñica. Pro-
pter h̄ moneo fr̄es meos et oēs in christo cō-
ferto q̄ten⁹ vbiq̄q̄ inuenerint scripta diui-
na verba sicut p̄nt venerent illa q̄stuz ad eos
spectat: et si inhoneste iacet seu dispersa recolligat
et reponat in honesto loco. In sermōib⁹ q̄s
locut⁹ est dñm honorātes: mlt̄a enī sc̄tificant
p̄ v̄ba dei: x̄tute v̄boꝝ x̄pi altar̄ sc̄tifi sac̄m.
Propter h̄ oīa ob reuerētiā sacroꝝ et deuoti-
onē antiq̄: canes et porci aues et falcones et
quecūq̄ p̄similia dehonēstātia sacra dei p̄ ex-
orcistas de ecclesijs pellebāt. Iux̄ qd̄ Mat.
vij. dñs ait: Nolite sanctū dare cāib⁹: et mar-
garitas nolite p̄icē aī porcos: licz iux̄ altiozē
sensum eijciēdi pot̄ sint canes a veris p̄di-
catorib⁹ detrahētes: atq̄ porci: h̄ ē in ecclesia
p̄catores q̄b⁹ margarite sacrarū rex merito
denegāde sunt.

Quod in ecclesia fiūt officia parady-
si ideo est celebriter honoranda
Capitulum. vij.

Quinto et vltio honorāda sūt dei
tēpla: q̄ in eis oīa officia celebrā-
tur. Quēq̄de oīa officia sunt an-
geloz: sicut cātare p̄dicare legere orare et dñz
laudare. q̄. quelibet ecclesia sit puulus para-
dyus. Ibi enī sicut p̄pheta testat̄ sunt p̄nci-
pes p̄iūcti p̄fallētib⁹ in medio iuueclay tympa-
nistriay. Tales p̄ncipes gaudēt d̄ ecclia sc̄l
officijs atq̄ laudib⁹: sic fac̄ amorosa m̄ cū au-
dit filiolū suū cātare et balbectare. Ex oīb⁹ igit̄
iam p̄dictis manifeste apparet q̄ iux̄tā sniam
Augl. Nemo in oratorio aliqd̄ agere dz nisi
ad qd̄ factū est vñ et nomē accepit. Propter
h̄ oīa statutū ab ecclesia emanauit et d̄ imu-
ec. c. decz domū dñi sc̄tudo lib. vi. vbi scri-
ptum ē. Decet domū dñi sc̄tudo: decz vt in
cui⁹ pace fact⁹ ē loc⁹ eius sc̄l: sit cū debita ve-
neratiōe pacificus. Sit itaq̄ ad ecclesias hūi-
lis et deuor⁹ ingressus: sit i eis q̄eta p̄satio:
deo q̄ta: inspiciētib⁹ placida q̄ p̄siderātes vel
circūstātes nō solū instruat h̄ etiā reficiat. Et
sequit̄: Attēdan̄ in loc̄ eisdē intēl̄ p̄cordijs
fac̄ solētia: duoz ofonib⁹ insistat. Null⁹ i lo-
cis eisdem in quibus cum pace et quiete vo-
ta conuenit celebrari: seditionez excitet: con-
culationem moueat: impetumue commit-
tat. Lessent i illis vniū statū et societarū quo-

rumlibet p̄silia contiones ⁊ publica plamen-
ta: cessent vana ⁊ multo fortius feda: ⁊ p̄-
phana colloquia: cessent p̄fabulatiōes queli-
bet. Sūt postremo quecūq; alia que diuinū
possent perturbare officiū aut oculos diuine
maiestatis offendē ab ipsis p̄sus extranea:
ne vbi est peccatorū venia postulāda ibi pec-
cati detur occasio aut deprehendant p̄ctā com-
mitti. Cessent in ecclesijs earumq; cimiterijs
negociatiōes ⁊ p̄cipue nūdinarū ac fori cui-
cunq; tumultus: ois in eis seculariū iudicio
rum strepitus quiescat: nulla ibi causa p̄lati-
cos criminalis maxime agat. Sint loca eadez
a laicorū p̄tagionib⁹ aliena. Ordinariū locoꝝ
hoc faciant obseruari suadēda suadeāt: inē-
dicta huius canonis auctē compescāt: ad h̄
alios qui in ecclesijs ipsis magis assiduos et
ad p̄missa idoneos deputādo: ⁊ nihilominus
p̄cessus iudiciū seculariū ⁊ specialit̄ p̄late sen-
tentie in eisdē locis oīno careant roboꝝ fir-
mitatib⁹: hec ibi. Quicūq; ergo oīa p̄dicta vel
ignorauerit vel etiam non digna aiaduersione
pensauerit corde ore ⁊ ope attestet. Ac cū
iacob. xxviii. Sc̄i. q. euigilans fateatur ⁊ di-
cat. Vere dñs est in loco isto ⁊ ego nesciebaz
p̄auensq; cū eodem addat: Terribilis est
locus iste: non est hic aliud nisi domus dei ⁊
porta celi.

**Articulus. ij. in quo ostendi-
tur septemplex ratione q̄ta re-
uerentia persone ecclesiastice di-
gna sint.**

Secūdo p̄siderem⁹ circa veneratio-
nem sacrorū sacrum gradū. s. sacer-
dotalem ⁊ p̄scq̄ns etiā maiorū
Licet enī multa in p̄cedentib⁹ in honore ma-
terialiū ecclesiarū sint tacta. Que quidem in
honore p̄sonarū ecclesiasticarū satis apte tē-
dunt fm q. ij. Abachab. c. v. scriptū est. Nō
p̄pter locum gentē sed p̄pter gentē locū ele-
git dñs. Arius tamē atq; vtilius de digni-
tate ecclesiastica disseram⁹ cum necessario h̄
exposcant infelicia t̄pa nostra in quibus huius
sianorū pestifera heresis insurrexit atq; in tā
to roboꝝ diuino iudicio in tam paruo tem-
pore vires sumpsit. Pro tuēda igitur catho-
lica veritate firmiter tenendū est q̄ quilibz sa-
cerdos dum ab ecclesia tolerat licz non sit iu-
stus vt decet debet ab oibus honorari. Et h̄
septuplici ratione seu respectu. Primo ratio-
ne dignitatis. sc̄do ratione medialitatis. ter-
tio rōne p̄ncipalitatis. q̄rto ratione vtilitatis.

q̄nto ratione nobilitatis. sexto ratiōe exem-
plaritatis. septimo ratione potestatis.

**Q̄d debent sacerdotes hono-
rari quia vicem dei tenēt. Cap. i.**

Primo enī honorādi sunt sacerdo-
tes ratione dignitatis. Sunt enī
vicarij dei i terris vt animas chri-
sti sanguine redemptas seruēt cu-
rent ⁊ maxime spūaliter pascant. In cui⁹ my-
steriū Jo. xxi. ait dñs petro: Simon iohan-
nis amas me: dicit ei petrus: Dñe tu oīa no-
sti: tu scis quia amo te. Dicit ei dñs. Pasce
oues meas. Ecce q̄ petro in p̄sona aliorū sa-
cerdotum cōmissa est a dño animarū cura.
Magna ē igit dignitas sacerdotis qui vicē
dei in aiabus pascendis atq; regēdis gerit i
terris. Propterea Eccl̄i. vii. ad horum ho-
nozem hortat di. In tota anima tua time do-
minū ⁊ sacerdotes illius sc̄tifica: honora deū
ex tota anima tua ⁊ honorifica sacerdotes.
Et contra spernētes vel inhonorātes in sa-
cerdotibus ecclesiasticū gradum Lu. x. dñs
ait: Qui vos spernit me spernit. Unde reci-
tat mḡf historiarū: Q̄ cū alexāder capta ga-
za iret hierusalem iadus orabat pro gēte sua
Cui dñs ait: vt p̄sideret ⁊ ciuitatem sericis or-
naret ⁊ pontificalib⁹ indutus obuiam perge-
ret alexandro: q̄d ⁊ fecit cum sacerdotib⁹ ⁊ ci-
uium multitudine magna. Quem cum ale-
xander videret pontificalib⁹ indutum ⁊ sup-
cidarim ianuā in qua erat scriptū nomē dñi
tetragramathou descendit de eq̄ solusq; adijt
et nomē dñi adorauit: atq; p̄nticez vnera-
tus est. Pet̄rib⁹ autē q̄re p̄ntice iudeorū ad-
orasset ait: Nō hūc adorauit sed deū cui⁹ p̄n-
cipatū sacerdotij tenet. Itā p̄ somniū deū in
tali habitu vidi q̄ mihi p̄ncipatū p̄larū se da-
turū in visione p̄misit.

**Honorādi sunt sacerdotes cū
habeāt officiū angelorū inter po-
pulum ⁊ ipsum deum. Cap. ij.**

Secūdo honorādi sunt sacerdotes
rōne medialitatis. Sūt enī media-
tores inf̄ ip̄m ⁊ ipsuz deū. Cū enī
sacerdos publica sit p̄sona atq; to-
tius eccleie sit. q. os. Que q̄dē vnū est corp⁹ p̄
vinculū charitatis. Idcirco nō solū sacerdotis
ofo h̄ ⁊ sc̄i sac̄i oblatio atq; sūptio totū cor-
pus ecclesie b̄z vegetare. h̄inc Malach. iij.
Angelus dñi exercitū nūcupat. Sicut enī
angelus medi⁹ est inter deū ⁊ ipsam aiā seu
populum: sic ⁊ sacerdos huius medialitatis

officium tenet atq; exercere debet. hinc dicitur sacerdos. q. sacrum dans: quia a dño sacra suscipere debet: que r ipse populo suo dispenset. Et licet ipse peccator sit: gratiam tamen in alios ipse transfundit p sue officio dignitatis: vt ponit mgf sen. in. iij. di. xix. c. iij vbi Aug. ait: Dicitur est a dño in numeris ad moysen r aaron sacerdotes. **G**los ponit te nomen meum super filios israel: ego dñs benedicam eos: vt gratiam traditā per mysterium ordinari transfūdāt hoibus: nec voluntas sacerdoti obesse vel pdesse possit sed meritum benedictionē poscentis. **H**ec ille.

Q sacerdotes honorādi sunt quia sunt capita populorum.

Capitulum. iij.

Tertio sunt sacerdotes etiaz honorandi ratione pncipalitat. **O**fficium nancq; capitis i populo habet qd membris r vitam r sensum pntine administrat. sic sacerdos r sensum dei r vitas gratie plo suo dispēsat: p r h dñs sacerdos qñ sacra dās vel qñ sacer dñs. **E**t lyvez sit q qñ caput dolz cetera membra lāguēt. **N**ihilomin⁹ incōpabiliū mal⁹ maluz est q r deterius ē homini habere caput precisum q; caput vulneratum vel fractū. **S**ic vtiq; incōpabiliū populis christianis piculosus r damnosus ē: licet hussite r heretici p rariū dicant nō habere moderno tempe malos religiosos r malos sacerdotes q; illos habere etiam si i multis iusticie aduersent. **Q**uid enī modernis temporib⁹ sequerē si cessaret in popul verbum dei qd hodie a multis non iustis in ecclesia predicatur. **Q**uid si cessarēt p sules cōfessores r celebrātes cetera q; ecclesiastica sacramenta ministrātes. **H**ic. xvj. q. vj. c. si fortassis dictum est: **Q** etiam prelatis inutilib⁹ sit debita reuerētia exhibēda. **N**am ad mēbra non pntinet caput ledere vel impugnare: sed a lesione ptegeret r defensare: seq; pro eo ne ledatur exponere: lesōq; sanitatem oium diligentia pcurare: sicut naturalit hoc agūt corporalia membra.

Q sacerdotalis dignitas honoranda sit propter utilitatem quam ex ea populi consequuntur

Capitulum. iij.

Quarto est sacerdotiū honorandū ratiōe utilitatis. Sacerdotes nāq; populum primo per p fessionem a

maculis purgāt r tanq; spūales medici a vārijs languorib⁹ sanant. **H**inc Eccl. xxxvij. scriptum est. **H**onora medicū ppter necessitatem: creauit enī illum deus. **S**ed quidam tanq; frenetici ptra medicos spūales insanunt: eosq; detractionib⁹ dilacerant r discerpunt. **S**ecundo dō in gratia per sacra pfirmant. **T**ertio q; p auctoritatē celum referāt dicente dño **Mat. xvij.** **Q**uecūq; alligaueritis sup terrā: erunt ligata r in celis: r quecūq; solueritis sup terrā: erūt soluta r in celo: que vtiq; clauē non errāte intelligi debēt nec a tua vtilitate retrahat quozūdā clericoz deformis: vita cum nō despicias in tua necessitate candelā alios qdem illuminantes seq; pntine psumentem. **N**ec insup despicias crucem in capite vie iter tibi monstrātē: nec tam seipsam inde mouentem: nec q; despiciat ipsa campana ad p dicationē alios vocās: nec tamen ipsa quāq; ad p dicationē descēdēs. **U**tiq; discretus r prudēs a quolibet suscipit si qd bonū exemplū pber: impio relinquens impietatem suam. **Q**uia vt scribit **Proū. i.** **F**rustra iacitur rethe. s. exemploz maloz ante oculos pennatoz. i. ante oculatas r xtuofas mentes hoium sensorum. **E**t ad h dñs **Au. xvj.** hortatur di. **F**acite vobis amicos d māmōna iniqtatis. **E**t fm aplm **Rhoma. xij** **N**oli vinci a malo. s. exemplo: sed vince i bono. i. in discreta edificatiōe boni malum scilicet proximi tui.

Q nobilitas sacerdotal' gradus reddat honorabiles sacerdotes. **Capitulum. v.**

Quinto sacerdotali gradui ē reuerentia exhibēda rōne nobilitat. **S**ūt etenim reges r regis eterni filij p p gradū sicut ppheta ait: **E**go dixi dñs estis r filij ex. omnes. **I**n cuius siqdem signū tonsuram. q. coronā in capite gestant. **C**ur deniq; dici nō merent reges cum illi seruiāt cui seruire regnare est. **H**inc autem **Eccl. x.** scriptū est. **S**uper faciem scribe. i. cuiuslibz sacerdotis imponet de⁹ honorē suū: **H**oc lumie illustratus gloriofus franciscus asserere solitus erat: q; si obuiaret angelo simul r sacerdoti prius reuerentiam debitam faceret sacerdoti q; angelo dei.

Q exemplo maiorum r maxime respectu christi a cūctis sūt honorabiles sacerdotes. **Ca. vj**

Sexto honorandi sunt sacerdotes rone exemplaritate. Sumant obsecro miores exempla maiorum. Legimus enim quod postquam fidelissimus imperator cum sacerdotum consilio in ecclesia convocatus: nec primum locum ausus sit tenere nec se probrorum commiscere ceteris sed se de nouissima occupauit. Scias vero quod ab eis approbatas audiuit ita venerat: ac si eas divine maiestatis sensissimum emanasse iudicet. Theodosius quod imperator magnus ob unicam notam tamen eatenus quae a sacerdote mediolanensi. Ambrosio a regali uisu et insigniis imperii suspensus est: et indictam sibi penitentiam homicidii patienter et solenniter egit. Cur tam per multa uagamur? Nonne deus Iesus christus adhuc in tenera etate dum staret in medio doctorum et transgressorum diuine legis matrem cum querenti respondit. **Quid est quod me queretis? nesciebatis quia in his quae propter me sunt oportet me esse.** In hoc manifeste ostendit quod esse in medio doctorum adhuc tamen licet peccantium tenentium locum dei in terris amplius erat esse in his quae propter me erant quam stare in cohabitatione materna: considerata figura carnalis generationis quam mater ipsa tenebat. Voluit nihilominus etiam spirituale affectum carnali proponendum esse manifeste docere: et quod in carnali affectu nequaquam sit cultus et reuerentia summi patris.

¶ Quod sacerdotis potestas est infinita et quod cunctorum creatorum superat potestatem. **Capitulum vii.**

Sextimo est honorandus gradus sacerdotalis ratione potestatis: quod soli habent potestatem corpus dominicum consecrare. Quae quidem potestas tanta est primo quod superat potestatem demonum. secundo superat potestatem angelorum. tertio superat potestatem archangelorum. quarto superat potestatem virginis gloriose et omnium creatorum. **¶** Primo in quibus superat potestatem omnium demonum. Qui quidem habent incompatibilem potestatem per respectum ad quolibet potestatem huius mundi. Sicut Job. xli. de demone testatur dicit. **Non est super terram potestas que ei comparet.** Sed maior utique est sacerdotis potestas. Nam quis demones toto studio ac conamine nitantur per iniquitates peccatorum claudere celum: penitentibus sacerdotibus sacra penitentiae ministrando plures quam illi claudere possunt celum penitentibus seu penitentibus aperire. In cuius mysterium cum sacerdotibus ab episcopis ordinantur: potestas clauium ab eisdem cum sacerdotali characterem ministrant: sicut habetur in. iij. sen. di. xix. **¶** Secundo sacerdotis potestas superat potestatem etiam angelorum. Licet enim unum angelum

possit unum celorum mouere iuxta sententiam. doc. in. iij. sen. tunc mime potestatem unum ipsorum celorum de celo ad terram tam cito transferre: sicut radius solis emittitur ab ipso sole. Sacerdos vero suo mysterio transfert verissimum corpus christi de empyreo celo ad ipsum altare sacratum: et hoc in tanta temporis breuitate seu tam cito sicut est diffusio solaris lucis quemadmodum in. iij. sen. di. xi. prohibetur. **¶** Tertio sacerdotis potestas superat potestatem archangelorum. Quae quemadmodum enim archangeli ad terram praetermittere angelos: sicut habetur de angelica hierarchia: sic sacerdos potest eos euocare ad terras cum dei uisibilia celebrat sacra: teste Grego. i. omelia paschali qui ait: **Quis fidelium dubium habere possit in ipsa immolationis hora ad sacerdotis uocem celum aperire: et in illo christi mysterio angelorum choros adesse summam ymis sociari: Unum quidem ex inuisibilibus atque uisibilibus fieri.** Quae recitat **Abgf** in. iij. sen. di. xi. sicut iterum ad aliud propositum allegatum est. **¶** Quarto quod superat potestatem virginis gloriose et omnium creatorum. Virgo amorosa et benedicta excusa me apud te: quia non obloquor pro te: cum ueritatem quam dixit se esse filius tuus fateor coram te et sacerdotum sicut suspensum est in templo ipse pretulit super te. **¶** In quatuor quidem excedit sacerdotis potestas uirginis potestatem. Primo in breuitate. secundo in maiestate. tertio in immortalitate. quarto in replicabilitate. Primo quidem excedit in breuitate. Si quis enim haberet clauem que quaeque resolutionibus aperire seram: nonne potentior teneret quam ea que eandem seram in octo resolutionibus aperiret? **¶** In uirgine nempe uirginis clauis exiit paradysi: et in octo dictionibus tanquam in octo lingue quasi clauis resolutionibus aperuit celum. Nam cum angelo nunciante respondit octo uerbis. **¶** Primo ait ecce: nec fuit celi reuerata sera: nec in super eum secundo supradixit: ancilla. tertio quoniam dominus ait: sic de reliquis uerbis uirginalis sensus per que omnia simul sumpta et completa celi ianua patefacta est atque uirtute illorum uerborum. **¶** Verbum caro factum est: et habitauit in nobis. Sed longe maior est in hoc sacerdotis dignitas et potestas eorum per quaeque consecrationis uerba ianuas aperiat paradysi atque de celis ad terram christum trahat. **¶** Haec nihilominus consecrationis uerba tante sunt dignitatis atque uirtutis ut silentio nunc ponimus quam eloquio ueneranda sint. **¶** Primum et ultimum per uirtutem fidelium referabo. **¶** Aut. n. sacerdos in consecratione corporis christi. **¶** Hoc. **¶** Per istud uerbum si aperit celum nec

p̄ficiē dñicū sac̄m sed rite reliq̄s iam .platis
 cum vltimū sup̄addit: q̄d est meū: tunc in in-
 stanti celi ianua aperit̄ et in manib⁹ sacerdo-
 tis corpus dñi p̄secrat: et sic excedit sacerdo-
 talis p̄tās virginis p̄tatem in breuitate seu
 paucitate verborū: quia illi in octo: sacerdos
 d̄o in q̄nq; referat paradysum. **Secūdo** ex-
 cedit p̄tatem virginis in maioritate. **Fam** cū
 christus in vterū virginis venit carnemq; al-
 sump̄sit tanta breuitate circūamictus ē: vt si
 iam p̄ceptus in virgine positus fuisset super
 papyrum vel palmā manus: vix eū human⁹
 oculus p̄cepisset licet diuinit⁹ et aīa et corpo-
 re atq; oibus interiorib⁹ et exteriorib⁹ mem-
 bris et lineamentis p̄fecte completus esset: vt
 verificaret̄ q̄d **Esā. x. et ap̄s Rhoma. ix.** de
 christo testati sunt. **Uerū** abbreviatū faciet
 d̄s sup̄ terram. **Et** q̄d in christi p̄sona etiam
 p̄pheta ait: **Ego** aut̄ sum vermis et nō homo
Sed ad sacerdotis .plationē verborū descen-
 dit christus tam magn⁹ in manib⁹ eius sicut
 in altissimo celo regnat. **Tertio** excedit virgi-
 nis p̄tatem in immortalitate. **Fam** in ventre
 virginis mortalis fuit: in altari d̄o est impas-
 sibilis et immortal⁹ dotat⁹. **Quarto** q̄s x̄gis p̄tā-
 tem antecellit in replicabilitate. **Fam** si bea-
 ta virgo replicasset m̄ies illa sui p̄sensu ver-
 ba. **f. Ecce** ancilla dñi fiat mihi fm̄ verbū tuū
 filius dei nunq; amplius d̄ illa sump̄sisset car-
 nem. **Fam** sicut impossibile ē patri .pducere
 aliud verbum .p eo q̄d verbū suū genitus sit
 p̄fectissimū: totaq; p̄sonā generādi exhausit i-
 t̄pe: ita impossibile est matri posse parere ali-
 um filiū vnigenitū dei: cuz p̄ christū in sua ex-
 ceptione p̄sona p̄cipiēdi deum que fm̄ cor-
 pulentā substantiā ab adam in virginē descē-
 dit per lumbos patrū ita exhausta sit q̄ im-
 possibile esset virginē alium dei filiū genera-
 re. **Sed** sacerdos totiens quoties fm̄ ritum
 quem tenet ecclesia p̄secrat corpus christi to-
 tiens descendit de celo filius dei. **Ex** his que
 dicta sunt manifeste apparet q̄ sacerdoti po-
 testas superat oēm aliam potestatem cum sit
 infinita: quia fm̄ omnes doctores finita vir-
 tus non sufficeret ad p̄ficiendū eucharistie sa-
 cramentum. **Ex** quo sequit̄ q̄ potestas sacer-
 dotis est sicut potestas p̄sonarū diuinarum
 quia in panis trāsuatione tanta requiritur
 virtus q̄ta in mūdi creatione: sicut notat̄ in
 p̄alle. di. iij. sen. **Hanc** ergo potestatem vo-
 lens extollere fm̄ hunc sensum ap̄lus. iij. c.
 ad **Heb.** ait: **Habemus** altare de quo edere
 non habent potestatem qui tabernaculo serui-
 unt qui sunt angeli: cum oēs celestes spiritus

simul non possent conficere corpus christi q̄d
 conficere habet sacerdos. **Hoc** ergo confi-
 derans gloriosus franciscus suis fratribus
 ait: **Audite** fratres mei. **Si** beata virgo ho-
 noratur vt dignū est: quia filium dei porta-
 uit in sc̄tissimo vtero suo: si baptista beat⁹ cō-
 tremuit et non audet p̄tingere sanctū dei ver-
 ticem: si sepulchrum in quo p̄ aliquō tempus
 latuit tanta reuerentia venerat̄: q̄tum debz
 esse sanctus et iustus et dignus qui iam non
 mortuū sed glorificatū et in eternū victurum
 in quem desiderant angeli .p̄spicere et p̄tra-
 ctat manib⁹ corde atq; ore assumit et alijs q̄s
 porrigit ad sumēdū. **Quapropter** sicut super
 omne hominū genus p̄pter hoc mysterium
 deus vos honorauit ita et vos cum sup̄ om-
 nes diligere reuereri et honorare curate.

Articulus. iij. vbi ostenditur
septuplici via q̄te culpe ac peri-
culi sit detrahere personis eccle-
siasticis.

Tertio p̄sideremus circa venerati-
 onem sacrorū ipsūz sacrum p̄ce-
 ptum. **f. quo** p̄cepit d̄s p̄sonas ec-
 clesiasticas honorari nec q̄c̄q; detrahere illis
Hinc **Exo. xxij.** p̄cepit d̄s di. **D̄s** n̄ detra-
 has. **D̄i** autem sunt sacerdotes. **In** cui⁹ my-
 steriū. **ii. q. viij. s. de** his. **x. item** loquit̄. **scri-**
ptum est **z. ij. Regl. vi.** **Et** dum arca dñi re-
 duceret̄ de gabaa in hierusalē bobus recal-
 citrantib⁹ arca inclinata est. **Cui** dū oza leui-
 tes manū adhiberet vt eam erigeret a dño p̄-
 cussus interijt. **Per** arcam p̄lati intelligit̄
 tur: per oza subditi: per inclinationē arce ca-
 sus intelligunt̄ platoz: p̄ illū qui manū adhi-
 buit intelligunt̄ reprehēdentes vel accusan-
 tes vitam doctoz qui a dño p̄cussi intereunt
 sez cum id faciūt detrahendo charitatē ac re-
 uerentie ordine nō seruato. **Et. j. q. j. c. mul-**
ti. **Greg.** ait: **Multa** seculariū hoium cū plus
 sacerdotū vitā q̄ suā discutiūt in magnū p̄tē-
 ptionis diuinorū sacramētorū crimen incur-
 rūt. **Maḡ** enī trabe vulneratos oculos h̄ntes
 eamq; negligētes festucam tenuem in alioz
 p̄spiciunt oculis: quā dum incaute festinant
 euellere in foueam erroz dilabunt̄. **Ad**ius
 quidem p̄siderātes q̄ non eos sacerdotū vi-
 ta lederet si ipsi humilit̄ bonis sacerdotū ad-
 monitionibus aurem accōmodarent. **Sed**
 dum hypocritarum more plus illoz famam
 q̄ p̄riam vitam vel vite negligētiā d̄i-
 dicat̄ spernūt sancta monita et sp̄ualia dona:

Fe. iij. p. ij. do. i. xl. Quata ven. ho. de. ec. vi.

ppropterea precipit e[ss]e de p[ri]uilegiis c. religiosi. in de.
Q[uo]d cauendū est religiosi et p[re]dicatores p[re]la-
tis ecclesiarū ne detrahāt: q[uo]d q[uo]dē dignū me-
rito et r[ati]onale ē. Et h[oc] o[mn]i di p[er] septuplici via
p[ri]ma est exceptio nulloz. scda exempla
maioz. tertia admonitio sc[ri]ptoz. q[ua]rta indiscre-
tio reprehensoz. q[ui]nta obstinatio clericoz. se-
xta experientia factoz. septima d[eterioratio] po-
pulozum.

**Q[uo]d p[re]dicator in generali repre-
hendere debet. Capitulum. i.**

Prima nāq[ue] via ē exceptio nul-
loz: q[uia] q[ui] p[re]dicator vitia reprehēdit
sicut nullū no[m]i[n]are debet nec etiā
inculpare: sic nullū exceptuās cui
inuenit p[ro]p[ter] sup[er]biā: p[ro]p[ter] luxuriā: p[ro]p[ter] auari-
ciam et cetera h[uius]m[od]i de p[re]latis et sacerdotib[us] et
religiosis intelligi habet: sicut imo amplius
q[uam] de ceteris q[ui]buscu[m]q[ue]: q[uia] maius pondus et
piculū incūbit eis q[uam] alijs. Cū hinc ap[osto]lus ad
Gal. vi. Unusquisq[ue] onus suū portabit.

**Multiplici patet exēplo q[ui]nta
p[re]latis reuerētia digni sunt. Ca. ij.**

Secūda autē via est exēpla maiozū.
Et p[ri]mo exēplo h[ic]ero. q. xvj. q.
j. c. si clericat[us] inq[ui]r: Nō est hūilita-
tis mee neq[ue] mēsure de m[is]tris ec-
clesiarū sinistrū q[ui]piaz dicere: habēt illi ordi-
nem suū et q[ui]dē. Itē exēplo p[ro]stātini: d[omi]no quo
xvi. di. c. in scripturis rep[er]it p[ro]stātini dixisse
Clere si p[ro]p[ri]js oculis vidissem sacerdotem
dei aut aliquē eoz q[ui] monastico habitu circū
amicti sunt peccantē: chlamydē meā expolia-
rem et coopirē eū ne ab aliq[ui]o videret. Et. xi. q.
j. c. sacerdotib[us] dicit. Ecclesiastica testat h[is]-
toria: q[uo]d cū pie memorie p[ro]stātino p[ri]ncipi scri-
pro oblate accusatiōes p[ro]p[ter] ipsos fuissent li-
bellos quidā accusatiōis accepit et eisdē qui
accusati fuerūt ep[iscop]us p[ro]uocās in eoz p[re]spectu
libellos q[ui]s accepit incendit d[omi]no. Itē et int[er] vos
causas v[est]ras disponite: q[uia] indignū est q[uo]d nos
iudicem[us] deos. In h[oc] si q[ui]dē manifestans q[ui]nta
reuerētia veritus sit p[re]sbyteroz crimia vel cō-
uitia publicare. Et cham reprobi filij maledi-
ctionē incurrere q[ui] p[re]s verēda non textit vt
scribit h[ic]er. ix. Que facta et verba sepe i ca-
sib[us] filib[us] Johānes clemosynari[us] referebat.

**Q[uo]d illuminati facti sp[iritu] induxerūt
ad reuerētiā eccl[esi]astice dignita-
tis. Capitulum. iij.**

Tertia via ē admonitio sc[ri]ptoz. Del

nempe illuminati sp[iritu]s atq[ue] sancti ad hāc re-
uerentiā eccl[esi]astice q[ui]dē induxerūt: int[er] q[ui]s
maxime clarescere p[otes]t ex admonitōe beati
francisci: q[ui] in plerisq[ue] ep[iscop]is suis suos admo-
nebat fratres ne obloquerent[ur] p[ro]p[ter] deri[us] dū
ab ecclesia tolerant[ur] d[omi]no. Si p[ro]p[ter] feceritis ha-
bebunt sacerdotes amicos et adherētes suos
et detrahēt vob[is] et dicitis vestris: et vbi quere-
batis aliarū fructū atq[ue] salutē: totū vertet in
scandalū et p[er]fusionē. Unde cū esset semel in
lombardia et a q[ui]dam heretico accusaret: sibi
sacerdos q[ui]dam statim in p[re]spectu heretici co-
ram sacerdote genuflectēs manū eius oscu-
latus est.

**Q[uo]d sacrilegiū sit p[re]latis eccle-
sie increpare. Capitulum. iij.**

Quartā via est indiscretio rep[re]h[en]-
soz. Si eni in q[ui]libet p[ar]te corri-
gendo charitatis et discretiōis or-
do scruari debet s[ecundum] q[uo]d Mat. xvij
p[re]cepit d[omi]nus: multo amplius in q[ui]libet p[re]lato et
sacerdote atq[ue] religioso: q[uia] ex tali indiscretiō-
ne maioz mala sequunt[ur]: p[ro]p[ter]ea int[er] sacrile-
gia numerat[ur]. Cū. xxij. q. iij. c. nō in p[re]petu-
um. Rabanus ait: Nō in p[re]petuū dānamur
cū iniuste iudicamur: dicite p[ro]p[ter] h[oc]. Nec dāna-
bit illū cū iudicabit illi. Multi sacerdotū cul-
pam zelo dei se p[ro]sequi p[ro]fitent[ur]: sed dū indis-
crete h[oc] agūt: sacrilegiū faciūt: incurrūt: et dum
p[re]cipites q[ui] ad emēdādū ruūt ipsi q[ui] mag[is]
deterius cadunt.

**Q[uo]d ex indiscreta correctiōe nō
corrigit sed deterioratur clerus.**

Capitulum. v.

Quinta via ē obstinatio clericozū:
q[uia] clerus sic publice p[ro]fusus p[ro]p[ter]
ordinē charitatis et iuris deteriora-
t[ur]: et vbi s[ecundum] s[er]mōnem christi vbi. s. de fraternā
correctiōe loq[ui]ntis correctiōis finis esse debe-
at correctio p[er]tōris. h[oc]inc manifeste apparet
sc[ilicet] deterioratiōe eius. Nā abiecto rubore
tales insaniūt p[ro]p[ter] o[mn]em māifestissimā verita-
tem. Et nisi p[re]dicator sit caur[us] cū a secularibus
vt fieri solet impingit[ur] detrahere clero defaci-
li in scandalū ruct. Nā p[ri]mi seculares q[ui] ad
h[oc] agendū impellent suadēte eis aliq[ui]d cōmo-
do sp[iritu] totū p[ro]p[ri]ū agent: imo ipsis sacer-
dotib[us] adherēbunt.

**Q[uo]d p[ro] experientia patet q[ui]nti peri-
culi sit p[re]latis corripere indi-
screte. Capitulum. vj.**

Sexta via ē expiētia scōz. Nā ostēdit h̄ expiētia manifesta: qz nunq̄ vidi ex tali indiscreta correctiōe cōmuni nisi scandalū seq̄ z obnubilatiōē imo q̄nq̄ z fusione veritatis z fraterne salutis. Nā cum p̄dicatoz exemerit gladiuz p̄tra clerum orta iam p̄tentiōe z pugna q̄ de facili fieri solet populi scelera d̄ necessitate tacere oportet. Nā cū vsurarij sodomite sacri legi excōicati ceteriq̄ scelesti se senserint tāgi vbi p̄mo suadebāt p̄dicāti publice rep̄bēdere clerū: ipsi p̄mi adhibebūt clero z sic oīno cessabit in vtriusq̄ dei honor z aīarū fructus. De q̄ exp̄tus Hiero. ait: Frustra niti z neq̄ aliud fatigādo nisi odiū querere extreme demerite est. Hec ille in p̄logo sup̄ **Esdram.**

Qz populo longe deteriores fiunt cum p̄dicatores ecclesie p̄latos redarguunt indiscrete.

Capitulum. vii.

Sextima via ē deterioratio p̄lozū. Nā ex hac indiscreta p̄dicatiōe seu detractiōe pctōres populi deteriorēs sūt. P̄dicat q̄libet q̄tus verbo dei z redarguat scelera grauiā pctōz: intonet p̄tra errātes: fulgura emittat: p̄tra q̄uel iniquitates interferat aliud q̄d tangit clerū statim que q̄ uisime tangūt pctōres sceleratos oblitī sunt. Sola memoria remanet ei⁹ q̄d tetigit sacerdotēs: illud. q. fabula versat in ore vulgi: illō p̄petua mēoria retinet: imo q̄ ridiculosi⁹ ē si p̄ls in sermōe tedio calore seu frigore cruciatur. Et p̄dicatoz p̄tra sacerdotes z p̄latos seu religiosos verbulū p̄ferat aut annūciat se dicturū: statim euigilāt dormiētes affecti tedio hylarescūt calore: insup̄ estuātes aut frigore cruciati in auditu talis oblocutiōis in rorem eis vertit calor: i temperiē estus z i veri amēnitatē horrendū frig⁹: fames q̄s z sitis a memoria euanesūt. Et q̄d deterī⁹ est sceleratissimi pctōres respectu cleri corā p̄p̄rijs oculis sūt iusti z sancti. Hoc autē **Jo.** p̄uidēs affuturum **Apocal.** vi. in sexto sigillo q̄d est temp⁹ p̄ns sicut alibi oīsum ē de h̄mōi ait: Qui dicūt mōtib⁹ z petris: cadite sup̄ nos. Graui⁹ si q̄dez ē q̄ peccare pctm̄ excusare: q̄d tñ cōiter fieri solet vt q̄libet cōium pctōz pctm̄ suū excusare velit p̄ comparatiōē ad pctā superiorum. Quasi enī mōtes sup̄ inferiores se cadūt cuz ruine magnoz hoīuz inferiorz culpas. q. nulas in oculis p̄p̄rijs faciāt apparere. **Th̄** **Hie** re. iij. c. ait: Iustificauit aīam suā adūlatrix israhel in comparatiōe p̄uaricatricis iuda. Auersa

trix si q̄dē israhel ē peccatrix cōitas christiano rum q̄ deo peccādo p̄tinue adūlat. Hec autē nō simplici iusta d̄z nec a deo q̄dē iustificata sed seipsum iustificasse narrat in comparatiōe p̄uaricatricis iuda. Nemo q̄ppe corā deo ex h̄ innocētior siue melior est: quia se peior alius inuenit: tamen iustū seipsum reputat q̄libet inferiorz cum peiorē se attēdit quolibet superiorz: quoz stat⁹ p̄ p̄uaricatiōē iuda p̄grue designat. Iuda enī p̄fessio d̄z que magis debetur statui p̄latoz eo q̄ christum doctrinat virtutū exemplis coram multitudie p̄fiteri tenetur. Sed tu o insensate peccatoz q̄ temeritate audes aīam tuam exemplo sacerdotis impij seu p̄zelati aut cuiuscūq̄ religiosi mali in eternū interitum dare qui exēplo illi⁹ nolles tuam adhuc florentem vineā vindemiare: imo nec denariū pdere. Nunquid etiaz si videres phisicū in interitū ire ex potiōe quā tibi offerret nūq̄d volūtarie sumeres illā: credo certe q̄ n̄. Quō igitur h̄mōi clericoz exēpla sponte sequeris in mortali in tuam perditionē eternam. Addatur q̄s q̄ etiam sepe merito plebis z diuino iudicio fit vt appareat monstrū in populo atq̄ ponat in vtre veteri vinū nouū z dirumpat vt impio p̄lo eis p̄similis p̄ferat: sicut **Sec. c. iij.** ait: **Erit** sicut p̄ls sic z sacerdos. Hoc autē lat⁹ dixisse velim non vt p̄ h̄ maiorz crimia defendant sed gradus ecclesiastici p̄seruent z defendant: q̄bus amotis perit christiana fides q̄s oīno fatendū sit q̄ eoz exempla mala multos ignorantes p̄ fragiles scandalizēt in ecclesia dei. Scripsi etiam latius sup̄dicta vt pleriq̄ p̄dicatores zelum quidez habētes: sed nō semp̄ fm̄ sciam a zelo precipiti p̄seruent atq̄ d̄no operante in clero z in populo per prudentē et circūspectam discretiōē vitia extirpent. atq̄ virtutes z gratie inserāt. Nemo igitur dubius esse debet q̄ reuerentia p̄pter deum circa predicta sacra z mentem in soliditate fidei firmat z deo humilē atq̄ subiectū seruat nec non z diuinā gratiā impetrat: sicut **Eccī. xxxij.** dicitur. Pro reuerētia accedet tibi bona gratia. Quā ex obseruantia predictorum nobis largiri dignetur benignitas saluatoris. Qui cum patre z sp̄s̄ sancto viuūt z regūt in secula seculoz Amen.

Veria. iij. post. ij. dñicam in quadragesima de consuetudine mala z de remedijs contra eam **Sermo vicesimus primus.**

Princes genti-
um dñantur eoz: et q̄ maiores
sunt ptatez exercent inter eos:
non ita erit inter vos. **Mat. xx**

Besterno q̄dez sermōe vtilima tractata sunt
q̄bus et ratio p̄sonat et p̄scia dicitur atq̄ ad ea
ois sc̄ptura artat et exhortat. **Sz** multa q̄dē
p̄dicti p̄stāt impedimēta et maxime inuetera-
ta et impia p̄suetudo peccādi. **Magnas** siq̄-
dem in his et in oibus malis suscipiūt vires
crimina cum ex p̄suetudine sumpserint p̄nci-
patum: q̄d etiā p̄ verbū p̄positū moralit̄ in-
tellectū indicat christus cū ait: **Principes gē-**
tium do. eo. et q̄ rē. Per gentes nempe in to-
ta scriptura sacra crimia et pctā: sicut per po-
pulum dei virtutes et gratie moralit̄ denota-
tur. **Horū** siq̄dem p̄ncipes dñant cum in q̄li-
bet vitio hoīum mala p̄suetudo obtinet p̄nci-
patū. **Et** q̄ tunc in eos maiores exercēt ptā-
tem cū i varia vitia ruere cogūt puerse p̄sue-
tudines. **Sed** non ita erit inter vos puidos
et discretos et christianā religionē sectantes
ait dñs et m̄gr. **In** q̄bus verbis q̄nta. s. p̄sue-
tudinalis religiositas demōstrat. **Circa** quā
tria mysteria ad p̄ns p̄siderem⁹ de p̄suetudi-
ne mala. **Primū** crimiosam dñationem: ibi:
Principes gentiū do. eo. Sc̄dm impiosaz ex-
actionē: ibi: et q̄ maiores sunt ptatez exercent
int̄ eos. **Tertiu** virtuosam liberationē: ibi:
non ita erit int̄ vos. **Ex** his tribus potest ex-
poni illud q̄d scribit̄ in ps̄. vj. in p̄sona aie la-
mentantis de mala p̄suetudine ac dicit̄: **In-**
ueteraui int̄ oēs inimicos meos. **Discedite** a
me oēs q̄ opa. iniq̄. **Qd** in p̄senti materia p̄t
esse aliud thema. **Inueteraui. i. fac⁹** sum ve-
teris hoīs mēbz p̄pter peccati p̄suetudinez
ecce primū: inter oēs inimicos meos. i. inter
demonēs et peccata: ecce sc̄dm. **De** his **Bar-**
ruch. iij. **Quid** est israel q̄ in terra inimicoz
es: inueterasti in terra aliena: coinquat⁹ es
cū mortuis: deputat⁹ es cū descendētibus in
infernū. **Discedite** a me oēs q̄ opamini iniq̄-
tatem. i. p̄suetudinē malam: ecce tertiu.

Articulus prim⁹ de septē offi-
cijis que exercēt in hoīe cōsuetu-
dines male dū in aīa dñantur.

Primū mysteriū circa malā p̄sue-
tudinē p̄tractanduz est p̄siderare
eius crimiosam dñationē. **Iuxta**
q̄d dñs ait: **Principes gentiū do.**
eo. **Qui** enim facit pctā seru⁹ est pcti vt di-
cit dñs **Jo. viij.** **Ideo** aduertendū est q̄ q̄da

tim septem officia exercent p̄suetudines male
dum in hoīe dñantur. **Primū** enī eozū offici-
um est aīam interimere. sc̄dm a bono retar-
dare. **tertiu** in culpis incatenare. **q̄rtū** corda
indurare. **q̄ntū** diabolo subiugare. **sextū** ho-
minē vilificare. **septimū** p̄sc̄ptionē generare

Qz p̄pter malam consuetudi-
nem multa ventalia in mortalia
conuertantur. **Capitulum. j.**

Primū officium malarū ac dñanti-
um p̄suetudinū est aīam interimere.
Multa siq̄dem sunt pctā q̄ ve-
nialiter cōmittunt si nō p̄suetudi-
narie sūt: sed postq̄ in p̄suetudinē trāsierūt
mortalit̄ perpetrant. **Q̄ntū** r̄. vi. c. vnū ora-
rium. s. alias ante mediū scriptū est. **Multa**
enī ex deliberatiōe p̄cedūt que nisi sepi⁹ ite-
rata et in p̄suetudinē fuerint redacta q̄uis q̄-
uent post mortē nō tñ eternalit̄ perdūt. **Er-**
go ex hoc videtur q̄ si in p̄suetudinē transe-
unt mortalia sūt. **Et** de multis talib⁹ de **Au-**
gustini sentiētia in codē. c. subiūgit: vbi ait:
Qz si ebrietas assidua sit inter mortalia com-
putatur. **Et** similit̄ de multis alijs minutū cul-
pis quas ibi enumerat di. **Quoties** aliq̄s in
cibo aut potu plus accipiat q̄ necesse est ad
minuta pctā nouerit prinē: quoties quis pl⁹
loquitur q̄ oporteat: plus tacet q̄ expedit: q̄
tiens paupem importune petentē exasperat
quotiens cum sit corpe sanus alijs ieiunāti-
bus prandere voluerit q̄ intelligit̄ de ieiū-
nijs n̄ p̄ceptis. **Sequit̄:** **Aut** somno dedi-
tus tardus ad ecclesiā: surgit supple nisi mis-
sa sit: debita ex p̄cepto. **Sequit̄:** **Quoties**
excepto filioz desiderio vxorem suam cogue-
rit: quotiens in carcere positos tardius inq̄-
sirit: infirmos tardius visitauerit: si discor-
des ad p̄cordiam reuocare neglexerit: si pl⁹
aut p̄ximū aut vxorem aut filium aut seruū
exasperauerit q̄ oportet: seu cuiq̄ p̄sone ma-
iori aut ex voluntate aut ex necessitate adu-
lari voluerit: et multa p̄similia ponit que ex
p̄suetudine mortalia fiunt.

Qz mala consuetudo ad bene-
opandū reddit hoīem pondero-
sum et grauem. **Capitulum. ij.**

Scundū officiu est a bono retar-
dare. q̄d iuste sequit̄ ex p̄ceden-
ti. **Reddit** enī hoīez ponderosuz
et q̄uem ad opera virtuosa. **Ihinc**
biere. xij. c. ait: **Si** mutare p̄t ethyops pel-
lem suaz: aut pardus varietates suas: et vos

poteris bñsa. cū didicerit malū. **U**sus cito
infectit naturā s̄m Amb. de officijs. Et de b̄
satis. s̄. sermo. xix. ar. j. c. iij. dictum est.

Consuetudo mala in peccatis
hoiem ligat atqz catenat. **Ca. iij.**

Quoniam officium eius est culpīs ligare et
incatenare quod etiā ex p̄cedēti meri
to solet seq̄. **L**igat enī hō ex mala
q̄dam p̄suetudine: sicut d̄ sampso
ne **J**udicij. xvj. mystice scriptū est. **Q**ui p̄mo
septē neruiceis et adhuc humētib⁹ funib⁹ li
gatus ē. sc̄do funib⁹ nouis. tertio licio septē
crinib⁹ capiti circūplexo et clauo in terra desi
co circūligato. q̄rto x̄o post capilloz abrazi
onē cap⁹ exocular⁹ vinculis ferreis catena
tus et incarcerat⁹ ad voluendū molā loco asi
ni deputat⁹ est. **S**ic moralit̄ euenit peccatozi
p̄mo enī ligat⁹ p̄ recentē p̄sensum mēti. se
cūdo p̄ opis nouitatē. tertio p̄ iteratiōis āple
rationē. q̄rto x̄o rasis capillis cogitationuz
bonarū intelligētia exccat⁹: vinculis malarū
p̄suetudinū catenat⁹: ponit̄ in carcere obsti
natiōis puerse et ad molā frēq̄ntatarū impie
tatū tanq̄ bestia ligat⁹ est. **E**t de talib⁹ p̄s ait
In circūitu malarū p̄suetudinū impij ambu
lant. **D**e hac enī catena **E**sa. lviij. ait: **S**i ab
stuleris de medio tui catenā. i. p̄suetudinem
malā suple salu⁹ eris. **I**n idē q̄ mysterium
Jo. xj. **L**azar⁹ q̄riduan⁹ et fetens institis cir
cumligatus erat. **H**inc etiā **B**ern. ait: **U**olu
ptas habita libenter repetit̄: repetita blādīt
p̄suetudo ligat: ratio p̄sopit̄. **F**acit enī p̄sue
tudo sicut recētes nuces q̄b⁹ coindq̄nate ma
nus multis lotionib⁹ non mūdantur.

Indurat utiqz corda consue
tudo peruersa. **Capitulum. iij.**

Quartū officium p̄sequens ex p̄tractis ē
corda indurare. **S**icut enī aq̄ con
stricta gelu longa p̄suetudie chry
stallus efficit̄: sic et humana corda
p̄ctōz gelu p̄ longaz p̄suetudinē p̄stringunt
et indurant. **U**n̄ **E**c̄c̄i. xliij. **F**rigidus vent⁹
aq̄lo flauit. i. temptatio diaboli iualuit: et ge
lauit chrystallus ab aq̄. i. mollia corda facta
sunt dura p̄ p̄suetudinē longā. **E**t iterū **J**ob
xij. scriptū est. **I**ndurabit̄ cor ei⁹. q. lapis. s.
ex p̄suetudine mala: et restringet̄ q̄si mallea
tozis incus: q̄ q̄toplus p̄cutit̄: t̄nto amplius
indurat. **H**inc ē q̄ h̄mōi mēs sit seutor ac ne
quior in flagellis: et vñ ex adūsis debebat hu
miliari et flecti inde in maiorē neq̄tā p̄uale
scit. **I**n cui⁹ mysteriū **A**pocal. xij. scriptū est
Et vidi vñū de capitib⁹ eius occisum i mor

tem. i. vñū de septē criminalib⁹ veniēte causa
emendandū. **E**t plaga mortis eius curata ē
Hoc ē inemēdabile eē p̄sperit̄: p̄p̄ hanc ean
dem causam p̄s. ait: **S**iat. i. fiet ei suū. s. p̄ctm̄
ex p̄suetudine mala sicut vestimentū q̄ operi
tur et sicut zona q̄ semp̄ p̄cingit̄. **H**inc. **E**c̄c̄i.
xliij. **J**udiscipline loq̄le ne assuescat os tu
um: **S**equit̄: hō assuefact⁹ verbis imprope
rij dieb⁹ oibus vite sue non erudiet̄. s. qz in
duratū est cor eius sicut lapis.

Seruum diaboli facit homi
nem consuetudo mala. **Ca. v.**

Quoniam quod ad p̄cedētia sequit̄ offi
cium eius ē aiā diabolo subiuga
re. **M**iseri et miserabiles hoies nō
aditūt q̄ p̄ malā p̄suetudinē dia
bolus in tantā seruitutē et insaniam deducit
eos vt dicē possit eis et facē: sicut. j. **R**egl. xj
Naaas amonites viris iabes q̄b⁹ ait: **I**n h̄ fe
riam vobiscū fedus vt eruā oium vñm ocu
los dextros: ponāqz vos opprobriū in vñū
so israel. **T**unc eis naas. i. diabolus oculos
dextros eruit sibi p̄federat̄ cū intētiōes et af
fectiōes ad dexterā eterne glorie dirigētes p̄
p̄suetudinē malā ad t̄palia et vitiosa. q. sint
stra diuertit vt vere licet sepius sine merito
subiugando se dicē possint illud **E**sa. xxvij.
Percussim⁹ fedus cū morte: et cuz inferno fe
cim⁹ pactum. q. dicāt. **D**anus n̄ras posui
mus in man⁹ diaboli ei homagium faciētes
nunq̄ recedēdi ab eius opibus: nec aduert
imus n̄ram t̄palem et eternaz sub impio talis
dñi et tam impij seruitutem.

Redit consuetudo mala ho
minem despiciabilem et abiectum

Capitulum. vj.

Sextū officium est p̄sequens ad p̄dicta
sc̄z hoiem vilificare. **F**acit enī ho
minē despiciabilem abijciēs ab eo
oēm dignitatē nobilitatē atqz honorē. **U**n̄
de **E**c̄c̄i. xli. de talib⁹ scriptū est. **F**ilij abomia
tionū sūt filij p̄ctōz. i. impiariū culparuz: et q̄
puerfat̄. s. p̄ malā p̄suetudinē: secus domos
impioz aboiationū filij sūt. **F**ilioz p̄ctōz pi
bit hereditas. s. si malas p̄suetudines a paren
tibus sumāt: et cū semie illoz assiduitas opp
briū. s. ex eadē mala p̄suetudine erit. **D**e p̄e
impio conquerunt̄ filij: qm̄ p̄p̄ illū. i. p̄ ma
las p̄suetudines q̄s didicerūt ab illo sunt in
opprobrio. s. t̄pali et sempiterno.

Sub dñio demonū p̄scribit̄
hō ex consuetudine mala. **Ca. vij.**

Je. iij. p. ij. do. in. xl. de cōsue. mala et reme.

Sep̄timū q̄ officū eius p̄st oia su
pra dicta est p̄scriptiōe generare
Sc̄dm enī q̄d habet eē de p̄scrip.
c. vigilāti. P̄scriptiō nō in fauo
rem malefidei possessoris sed in penā rem su
am p̄sequi negligēt̄i introducta ē. Si iusto
iudicio sit vt postq̄ hō rē aliquā pacifice pos
sederit p̄ longū tps ex diuturnitate tps imp
petuū fiat sua: licet eā p̄s p̄tra iusticiā possi
deret. Nec enī demū facile recup̄at possessio
quā tuē antiq̄ p̄scriptiō. Sic p̄scriptiō aīarū
sub dñio antiq̄ hosti iuste a iustissimo dō intro
ducta ē vt ex mala p̄suetudie longa fiat pec
cator imp̄petuū d̄sabolī seru⁹ licet antea illū
diabolus p̄tra iusticiā possideret. In huius
mysteriū Exo. v. Pharao p̄ quē diabolus my
stice figurat filios israel. i. aīas pctōz iure p̄
scriptiōis possidere volebat di. Nescio dñm
et israel non dimittam.

**Articulus. ij. de septuplici ty
rannide quā exercet in homine
consuetudo mala.**

Secūdu mysteriū circa malā p̄sue
tudinē p̄tractādū: est p̄siderare ei
us impiōsam coactionē: de q̄ dñs
subdit: Et q̄ maiores sunt. s. ad inclinanduz
ad mala: p̄tātē. s. violentā exercēt in eos. s. si
bi obediētes. Per septē tyrānides seu violē
tias q̄datim p̄cipitat aīam in infernū. Cōsue
tudo enī mala p̄mo pctā grauiora facit. se
cundo minuit naturalia bona. tertio reddit
p̄mptū ad mala. q̄rto p̄cipitat in pctā. q̄nto
peccare cogit. sexto in vltimā despationē in
ducit. septimo eternaliter damnat.

**Ex maloz cōsuetudine longa
nō leuiora pctā reddūf. Cap. j.**

Prima tyrannis seu violentia p̄sue
tudinē male ē qz peccata q̄uioza
facit. Auget enī crimen p̄suetudo
puersa ex diuturnitate lōgeua: si
cut patet. xxiij. q. j. in. c. scisma. et eē d̄ symo.
c. nō satis. et eē de p̄sue. c. vl. imo q̄sto longi
oz ē p̄suetudo irrōnabilis et puerſa tāto gra
uiora pctā reddunt. Irrōnabilis aut p̄suetu
do ab Inno. exterminat q̄ reprobat a iure si
cut satis nō. eē de p̄sue. c. vl. Et h̄ patet igē
qz p̄suetudo caudarū in vestimēt̄i manicarū
tāto imoderatā amplarū: capilloz mortuoz
localiū imoderate p̄ciosoz et multoz p̄simili
um q̄sto longior ē tāto neq̄oz rōnabilit̄ repu
tatur: imo taliū nō p̄suetudo sed abussio nun
cupāda ē: nec min⁹ q̄ corruptela p̄nitiosa vi
tari dz: sicut patz di. viij. c. mala. vbi dz. Ma

la p̄suetudo nō min⁹ q̄ p̄nitiosa corruptela
vitāda ē q̄ nisi citi⁹ radicū euellat̄ in p̄uilegi
ozū ius ab impijs assumit et incipiūt p̄uari
catiōes varie: p̄sumptiōes celerrime nō cō
p̄resse p̄ legib⁹ venari: et p̄ p̄uilegioz more p̄
petuo celebrari. Et ibidē. c. veritate. Augu.
ait: Nemo p̄suetudinē rōni et veritati p̄pō
nat: qz p̄suetudinē rō et veritas semp exclu
dit. Et. c. se. Grego. ait: Adūtendū est qz dñs
dicit: Ego sum veritas. Et in. c. frustra. Au
gu. etiā inq̄r: Frustra inq̄r qdā cū rōne vicūf
p̄suetudinē nob̄ obijciūt: q̄si p̄suetudo ma
ior sit veritate aut nō sit in sp̄ualib⁹ seq̄nduz
q̄d meli⁹ a sp̄sctō reuelat̄. Hoc plane vez ē:
qz ratio veritatis p̄suetudini p̄ponēda est: si
p̄suetudini veritas suffragat̄ nihil opozz fir
mius retinere. Et. c. p̄suetudo. Bt̄is Lypa
nus ait: Cōsuetudo sine x̄itate vetustas er
roz est. Sed de hmōi corruptelis et abussioni
bus maxime mulierū dices infra.

**Qz p̄ malā cōsuetudinē pau
latim cōsummūf in hoīe gratie
gratis date. Cap. ij.**

Secūda tyrānis ē: qz diminuit na
turalia bona: et maxie bonos mo
res: paulatimqz comedit et deuor
rat ac p̄sumit. Propterea Ec̄ci. xij. c. ait: Nō
est enī ei bñ qui assidu⁹ ē in malis. Et h̄iere.
xlvij. c. ait: Fertilis erat moab. s. in bonis
morib⁹ ab adolescētia: et requeit in fecib⁹ suis
scz p̄pter p̄suetudinē malā. Et sequit̄: Pro
sternēt eū. s. demōset pctā eius: et vasa ei⁹ ex
hauriēt. i. x̄tutes et opa gratuita atqz bonos
mores exhauriēdo p̄sumēt. Hec est q̄rta be
stia que Dañ. vij. describit̄: terribilis et fortis
nimis: h̄is dētes ferreos: et vngues: quēdā
comedēs: quēdā cōminuēs et reliq̄ pedibus
p̄culcat: qz p̄suetudo mala bona q̄uita tollit
atqz p̄sumit bona sp̄ualia acq̄sita: vt puta sci
entiam et virtutes: p̄sumitqz bona naturalia
p̄culcat et atterit. Seu dicam⁹ qz comedit bo
na gr̄e: cōminuit bona fortune. Hinc. j. Ba
chab. j. c. mystice scriptū est. Qz antiochus i
sc̄rificationē in multitudie q̄ui et aliq̄ cōminu
it et alia abstulit. Quid p̄ antiochū nisi diabo
lus infernalis p̄ueniēt⁹ designat̄? Hic siquē
dem mentē ingredit̄ p̄ p̄suetudinē malaz in
multitudine. s. reiteratoz maloz. Et addit q̄
ui: qz q̄ue dānū aīe infert et q̄uit p̄sciaz p̄mit.
Hinc Ec̄cs. xij. c. nos admonet di. Memēto
creatoris tui in dieb⁹ iuuetutis tue: et anteq̄
veniat tps afflictōis: et appropinquēt aīi de
q̄bus dicas: non mihi placēt: anteq̄ tenebre

scat sol et lumē et stelle et luna et reuertant nubes post pluuiā. **L**icet enim iustificās grā subito et tota simul i hoīe se auertēte a deo illi auferat: dona tñ et grē grās date p̄ consuetudinē malā paulatim decrescūt. **E**t h̄ ex euidētissima dispensatiōe iusticie et mie' dei: vt ex ea pte q̄ p̄ iusticiā grē minuunt hō ad p̄niam moueatur atq; ex alia pte q̄ p̄ miam grē nōdū sunt oīno ablata ad p̄ficiēdā p̄niam adiuuef. **P**ericulōsissimū est q̄dem p̄ malā consuetudinē se nescere in pctis. **S**icut exemplū de salomōe habem': qui cum sapiētissim' esset dū p̄ malā consuetudinē p̄seueraret in culpis sic paulatim infatuatus est vt idola sequeret. **S**icut iij. Regl. xij. c. scriptū est. **I**uuent' q̄ ad p̄uersionē et bonā vitā aptior repit cū naturales grē vigent atq; gr̄uita dona q̄ p̄ subiūcta significant nōdū oīno sunt ablata et p̄sumata. **Q**uid igit p̄ solem qui splendēs et vigēs et calens est nisi in iuuetute aīa intelligētia p̄spirantia splendens memoria vigēs atq; volūtas feruēs significat? **E**t qd p̄ lumē nisi luminoso ratio demōstrat. **S**elle siq̄dez sunt corpori sensus in iuuetute splendidi: in corpore quasi stelle in celo fixe. **L**una eādem est ipsa mutabilis caro que sepi' in fluxu lune tanq; luna mutat atq; modo pallefcit: mō albescit: modo in puericia est cornuta: in iuuetute est plena: in senectute reuertit cornuta et curua. **H**ec oīa tunc p̄ malā consuetudinē tenebescūt cum in senectute inuenerata vitia regnant et grē reuertēdi ad deum amisse et p̄sumpte sūt. **E**t qd piculosius est tanto in mentē p̄ceptoris obscurior cecitas generat q̄tū precedentium grarum fuerit abūdantia maior. **E**t h̄ est nubes que post pluuiā reuerti dicit: **I**n iugib' nempe imbrib' spissior atq; obscurior esse solet nubes que posterior est. **S**ic in q̄to iugior in h̄ genere irrozauerit mentem tanto dīno iudicio cecitatis nubes spissior et obscurior in hoīe erit: que p̄temptā grāz per malā consuetudinē subsequet.

Quod per malam consuetudinem reddunt homines ad mala p̄niti et proni. **Capitul. iij.**

Quarta quidē consuetudinis male tyrannus est: quia reddit hoīem prouinum seu p̄mptū ad malū. **T**ales enim sunt sicut peluis in aqua vel gallus super p̄naculū dom': aut molendinū ad ventuz vel sic sine remige nauicla ē in mari: aut puluis in viā vel in platea lanugo. **S**unt etiam hi similes nubib' sine aqua aut nebulis tur-

binibus agitatis vel fluctib' maris: qui a quacunq; temptatiōis agitant impulsu siue carnis siue demōis siue etiā mūdi illuc ducunt et impellunt. **U**nde p̄ fluctuationem quattuor ventoz signant: sicut **D**an. viij. scriptum est. **Q**uattuor venti. i. quattuor affectiōes pugnant in mari magno. s. hūane mentis: qz videlicet tales anime modo inanis gaudēt: modo sine moderamine p̄rstant: modo extolluntur spe vana: modo hō inani timore vilescunt et pusillanimes sūt. **R**atio autē quare tales sic reddunt ad malum p̄niti est ignorantia peccati et delectatio peccati que ex peccatorū frequentatione generari solent. **U**bi **C**elsarius in sermone. **H**abet hoc infelix consuetudo peccati vt q̄to ampli' quisq; peccauerit tanto min' ipsa pctā intelligat et t̄to plus eū peccare delectet. **U**nde **I**sido. in synonymis **A**ssiduitas mores facit: magnus vsus in naturam se vertit.

Quod facile mala consuetudo precipitat hominem de peccato in peccatum. **Cap. iij.**

Quarta tyrānis est qz precipitat i peccata. **N**ō enim aiadūst vel ponderat hō cum i mimo peccat qz ex consuetudine longa decidet in maiora. **S**ic **E**ccl. xij. c. scriptū est. **Q**ui spernit modica paulatim decidet. **U**nde **A**bat. xxvj. habet qz petrus primo christū negauit. scōo p̄ra christū iurauit. tertio hō detestat' ē et iurat atq; anathematizat dñm iesum christū. **H**inc **E**ccl. xxij. canet di. **I**urationi nō assuescat os tuuz: multi enī casus in illa. **E**t iterum in eo. c. ait: **I**ndisciplinate loquere nō assuescat os tuuz est enī in illa verbū peccati. **S**icut exempluz patet de qdam bubulco qui cuz summo mane comederet pira: interrogat' a qdam religioso si iam dixisset ad dei laudem p̄nf: iuramento r̄ndit se illud nescire. **L**icet de iuramento increparef: iurabat itez atq; iurabat et sepius nō iurasse. **D**ūq; idipsum iuramento firmaret iurabat se nō iurare. **P**ropterea atente p̄siderēt artifices et mercates qz si in frequentatiōe iuramentoz et mēdaciōz decipere p̄ximū suū intendūt: vel si absq; tali intētiōne mēdacia et iuramēta frequentāt mortaliter peccāt fm hostieff. cū q̄ p̄cor. **R**ich. et **T**ho.

Quarta violentia consuetudo hominum quasi inuitū peccare cogit. **Cap. v.**

Quinta hō tyrānis ē quia peccare

Fe. iiij. p. ij. do. in. xl. de cōsue. mala et reme.

hōiem cogit: qz si velit nolit. fm adeptā p̄sue-
tudinē peccare necesse ē illi. Scōz enī Berni,
ad fratres de monte dei. Cōsuetudo scōa na-
tura est. Quor eteni sunt q̄ de plano fatent̄
se nō posse p̄tinere a p̄tagione mulierū z p̄si-
milib⁹. Et vñ B nisi qz hec tyrānica p̄suetudo
ad hmōi cogit: v̄gula toriuosa facillit̄ quippe
erigi pōt qd̄ in veteri ligno mime fieri valet.
sic mentib⁹ inueteratis p̄tingere solet. Hinc
Ihugo de san. vic. sicut alibi allegatur est. S.
regulā Augl. ait: Cogitatio p̄ua parit dele-
ctationē: delectatio p̄sensum: p̄sensus opati-
onem: opatio p̄suetudinē: p̄suetudo necessi-
tatem. Necessitas autem non excusat sed po-
tius accusat sicut superius dictum est. Ad h̄
exempluz patere potest de p̄ho qui ex suoz
guitate mox elect⁹ est in regem cuiusdā no-
bilis ciuitatis. Cū ciues hortaret̄ nutrire fili-
os sub mox debita disciplina: atqz illos auer-
tere a prauis p̄suetudinib⁹ vitioz: nec ciues
huic virtuose monitioni oīno parerēt: nutri-
ri fecit duos captiuos catulos ex optimis pa-
rentib⁹ ortos: vnū in coqna cum oī pingue-
dine z inercia corpulēta: aliū vō in oī expiē-
tia loboziōsarū venationū. Ad ips vō ip̄lo
p̄uocato in publico z in sup̄dictis morib⁹ re-
iterato sermone ambob⁹ canib⁹ inibi prepa-
tis in medio populi apponi fecit sartaginez
parapsides masona z p̄similia coqnalīa pin-
guedine plena atqz lepozē insperato dimisit
Facto q̄ signo fm q̄ primo docuerat seruos
huos q̄ dimitterent subito canes. Canis ve-
nationibus assuetus insultu p̄mo dentibus
lepozem rapit. Alius vō canis in coqna nu-
trit⁹ oibus circūstātib⁹ ad lepozē exhortan-
tibus eū: statim cucurrit ad papsides pingues
et ad cetera p̄sueta. Quoquidē memorādo
exemplo ip̄so mysteriū referāte didicest astā-
tes: q̄te sint violentie vires p̄suetudis male
et bone.

¶ Mala consuetudo in pctō-
rum pfundū in vltimaz despera-
tionem inducit. **Cap. vi.**

Sexta tyrānis est: qz in vltimā des-
perationē p̄ducit. Vñ Berni. li.
i. de p̄sideratiōe. Quid nō mutat
p̄suetudo: qd̄ non assiduitate do-
metur: qd̄ nō vsui cedit q̄stūcūqz p̄ amaritu-
dine prius exhorrebat vsu ip̄so in dulce con-
uersum est. Prīmū tibi importabile videtur
aliqd̄ p̄cessu t̄pis si assuescas iudicabis: non
adeo graue paulo post z leue senties: paulo
post etiā delectabit: ita paulatim i cordis du-

riciam vertit. z ex illa in auerfionez. Et h̄ est
p̄fundū pctōz. de q̄ Proū. xvij. c. scriptū est
Pctōz cum in p̄fundū pctōz venerit p̄tēnit
scz p̄pter desperationē surgere a pctis. Qd̄
verbū exponēs glo. inq̄r: Qui longius pctō-
rum tenebris inuolut⁹ est cum semel despe-
rat ex desperationē peccādi sibi frena relaxat
sed opprobriū future damnatiōis nō euitat.
Hi sunt de q̄bus p̄s ait: Sicut vulnerati dor-
mientes in sepulchris q̄rum non es memor
amplius: z ipsi d̄ māu tua repulsi sunt. Vul-
nerati siq̄dem sunt longa p̄suetudie pctōz
multoz: hi dormiūt in sepulchris p̄sciariuz
malarū plus q̄ glis q̄ p̄ sex mēses dormit in
foramine muri. Isti vō dormiūt per. xx. vel
xxx. vel. xl. annos. Hoꝝ siq̄dem non est me-
mor d̄s ad miserendū: qz ipsi obliti sunt d̄ni
creatoris sui: sicut alibi p̄s. ait: Et hec est lon-
ginq̄tas qua pctōz se a d̄no elongat: qz lon-
ge a pctōrib⁹ salus: nec mirū de māu d̄ni re-
pulsi sunt. Abanus enī d̄ni valida est z fortis
ideo q̄s a se p̄icit manu sua: longe repulsi
sunt. Abanifestillimū signū hui⁹ longinq̄ta-
tis est inuerecūda publicatio pctōz: q̄ ex cō-
suetudine pctōz originē habet. Cū Augu-
in enchiri. lxxxij. c. inq̄r: Peccata q̄uis maḡ
z horreda: cū in p̄suetudinē venerit aut p̄ua
aut nulla esse credunt vsqz adeo vt nō soluz
nō occultāda verū etiā predicāda diffaman-
daqz videāt. Et hic ē clamor sodomoz z go-
mozeoz de q̄ Bess. xvij. c. scriptū est. Cla-
mor sodomoz z gomozoz multiplicat⁹ est
quia ipsi sodomite scelera sua absqz erube-
scentia: imo cū gloria publicabāt. Huius im-
pudentie rōnem assignat Greg. sup̄ Ezech.
di. Frontem cordis impudētia atterit culpa
freqns vt q̄ magis cōmittit eo minus de illa
cōmittentis anim⁹ verecūda.

¶ Mala consuetudo finaliter
eternis cruciatibus damnat.

Capitulum. viij.

Septima tyrānis est: qz eternaliter
damnat. Hinc nos admonet sp̄s
veritatis Leuit. xvij. c. di. Iuxta
p̄suetudinē terre egypti nō faciatis zc. Et se-
quitur: Qui fecerit de abomiatiōib⁹ eozum
quippiam p̄ibit. Abherito enī pire debet qui p̄
p̄suetudinē egyptiacam. id est. tenebrosam
se a deo elongat. Hinc p̄s. ait: Qui elongant
se a te p̄ibunt. Licet enī deus vbiqz sit: Atqz
Hiere. xvij. c. dicat deus. E vicino ego sum
et non deus delonge. Longe tamen est ab
impijs per gratiam licet eis sit de. ppe p̄ iu-

sticiam. Unde notant ps. ait: **Q**uod ecce elongant se a te: non te a se cum hoibus sit semper. Iustus per gratiam: malis autem sicut dictum est per iusticiam pibit: etiam inquit: **P**erito quidem perit qui se a vera vita per malam consuetudinem elongando recedit. Dicit etiam Ecce: quia cito venit perditio eorum. Sap. vi. Horrende et cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum fiet eis. Et quanto iuxta ps. verbum tales per longiore consuetudine plongetur iniquitate suam: tanto quod quicquid propinquo et semper acerbior experient iusticiam dei etc.

Articulus. iij. de septem remedijs quibus homo a mala consuetudine liberatur.

Quartum principale mysterium circa malam consuetudinem contemplanda est considerare eius virtuosam liberationem. Cum dicit subdit: Non ita erit in vos sed iustos atque prudentes: quia in vobis conamine et dei auxilio liberabimini a consuetudine mala. Septem sunt remedia quibus cum dei adiutorio a mala consuetudine anima liberatur. Primum est remedium puisionis. secundum inuocationis. tertium de elongationis. quartum abominacionis. quintum despectiois. sextum opposicionis. septimum puerlationis.

Quod in principio et maxime in iuuentute male consuetudini obuiandum est. Cap. i.

Primum enim contra consuetudinem malam est remedium puisionis ut scilicet in sua nouitate et maxime in iuuentute consuetudo mala tollatur. Tenella virgula facile ad rectitudinem flecti potest: transplantata autem radices figit. Paruula avis ex ipso nido erepta melius quam alie domestica fieri solet. Equinus pullus cito discit deponere quedam vitia que antiquus nunquam relinquere solet. Dicit etiam assolis Assino nebrizo tardi muta ambia dura. Noua etiam plica defacili ad partem aliquam vel contrariam verti solet vel potest. Testa recens facile saporem malum perdit. Sic consuetudo noua defacili imutatur. antiqua vero difficilime aut nunquam nisi cum domino quasi miraculo amouetur. Hinc Hieronymus in grecorum historia narrat Alexandrum orbis dominum et moribus leonidis pedagogi sui non potuisse carere vitis quibus adhuc paruulus infectus erat. Et merito quod

dem quia ubi senilis est morbus frustra adiungitur medicina. Antiquus riuulus aluum suum defacili non dimittit. Sic accidit consuetudine mala. Hinc Gregorius in registro Si prauae rei aditus antequam inualecat non clauditur fit latior et erit consuetudine licitum quod ratione constat esse prohibutum. Et Bernus in epistola ad fratres de monte dei. Omnis animus malus priusquam indurescat malicia emolliri potest: sed postquam idurauerit desperandus est. Nec mirum si iam cepta consuetudine mala cum difficultate aliqua remoueat: tamen ad id toto conamine elaborandum est. Nam sicut Bernus in quadam epistola ait: Subito procedenti de umbra ad solem: de ocio ad laborem graue cernitur omne quod inspicitur sed cum ab his dissuesceret ad illa paulisper assuescere ceperit vltus tollit difficultatem: inuenitque facile esse quod ante difficile putauit. sic vtiq; fiet in amonitione consuetudis male.

Quod inuocandum est adiutorium dei atque sanctorum et maxime virginis gloriose ad malam consuetudinem amouendam. Cap. ij.

Secundum est remedium inuocationis. Qui enim a superiori premittitur potestate que conatur illum in perpetuam redigere seruitutem: si prudenter agat in sui adiutorium aduocat fortiorum. Tanta siquidem est potestas aduersarij nostris subicere nos conantis ut Job. xli. dicere audeat. Non est potestas super terram que competat ei. A qua potestate cum fuerimus per malam consuetudinem pressi cum eius potestati resistere non valeamus superior seu suprema. id est diuina potentia est inuocanda atque fideliter ex corde cum propheta clamandum. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuuandum me festina. Et iterum Deus in nomine tuo saluum me fac. Nam sicut Luce. xi. c. dominus ait: Cum fortis armatus. id est diabolus custodit scilicet per malam consuetudinem atrium suum. id est hominem in peccatis: in pace vtiq; mala sunt ea que possidet: si autem fortior illo quod est adiutorium dei fideliter inuocatum superueniens vicerit illum: ipsum scilicet de anima expellendo et malam consuetudinem amouendo vniuersa arma eius in quibus confidebat que sunt iterata peccata auferet. scilicet per penitentiam veram et spolia eius que sunt omnia supradicta mala

Je. v. p. ij. do. i. xl. Quare prospe. pec. a deo

que ex consuetudine generant distribuet. s. p reformationē dignat vitā immaculatā plurimū q̄ valet aliqd̄ vouere in honore virginitis gloriose maxime si sit p̄trariū male consuetudini sue.

¶ Quamouēde sunt occasiones peccati vt male consuetudines emendentur. **Cap. iij.**

Quartū est remediū elōgatiois. In consilia enī christi vnū celeberrimū est oīa religiōis fundamentū est euitare seu fugē peccatōz occasiōes. Hic abar. v. c. dñs ait: Si oculus tuus dext̄ scandalizat te: erue eū et pūce abs te: expedit enī tibi vt peat vnū mēbroz tuozū q̄ totū corp̄ tuū eat in gehennā. Oculi quidā dext̄ plerūq̄ sūt lubricis suspecta p̄sortia. Auaris pata suba elatis fama et gloria: gulosis delicata cibaria et magna p̄uicia: et sic de singulis q̄ maxime nō pugna sed p̄ abscissionē sepationē et elongationē ab hoīe sepant. Qd̄ p̄pheta intelligens ait: Elongauī fugiēs et māsi in solitudine. s. vt fugerē occasiōes peccadi. Hinc etiaz s. Cor. vj. apls ait: Fugite fornicationē. Mira hoīum infania: fugiūt laqueos et rethia aues fere pedicas: hamos et rethia pisces: et q̄ mirabili? ē: Assin? vbi semel ceciderit nūq̄ amplius cadit. Solū est infanū hoīum gen? post multos iteratos casus multiplicatasq̄ ruinas ne iterū cadat lubricos aīe pedes p̄ remotionē occasiōnū stabilire et figere nescit ignorans q̄ hmōi occasiōibus moles male consuetudis p̄mit. Proverbiū quidā v̄sitatū est Ad arca opta el. giusto in pecca.

¶ Considerāda sunt oīa incommoda atq̄ mala que ex mala consuetudine veniūt vt cōtra illa odium generetur. **Cap. iij.**

Quartū est remediū abominatiōis. Abominatiōē male consuetudis sue et peccatōz facile iuenit hō si seriose discutiat et ponderose examinet oēs importunitates et suspitiōes: oēs fetiditates oēs angustias et labores: oīa scādala et opprobria: oēs infanias: oīa picula atq̄ mala: oīa peccatā: oīa dāna: oēs dolores atq̄ merores que misabiliter patēt ex consuetudine mala Verbigra v̄l causa. Penset q̄ de sup̄dicti euenire solēt. Puta de sodomia atq̄ q̄cūq̄ luxuria: d̄ vsura: de p̄cialitate. de ebriositate et gulositate: d̄ alearū ludis: de vanitatib? magaguonibus caudis fucatiōib? ceterisq̄ pompis: de blas-

phemijs: mēdacijs: et iuramentis et p̄similib? Exēplo illi q̄ Deut. xxiij. volēs repudiare vxorē oēs ei? describebat importunitates et feditates. Que oīa p̄dicatoz vtilis et discret? examinator p̄ prudētiā suā discutiat diligēt

¶ Quod magnanimitatē et animi nobilitatē potissime supant

¶ Consuetudines male. **Ca. v**

Quintū est remediū despectionis. Nobilitatē magn? anim? dedigēt eū se adūterit hmōi v̄lissimis nō dico consuetudinib? s̄ abusiōib? et corruptelis tam v̄liss̄ p̄culari. Vñ in dño magnificās et nobilitās semetipsum magnanimē ac viriliter hmōi consuetudines abusiūas despicit et p̄tēnit Vñ de talib? p̄s ait: Ipsi vidētes. s. tales malas consuetudines incurrisse sic admirati sunt. scz de imprudētia sua: p̄turbati sunt videlicet p̄tra malas consuetudines suas: tremor. s. diuini iudiciū apprehēdit eos: qz nec talē timorez a mēte remouere valēt. Ibi dolores. s. p̄tritionis cordialis et displicētie mētalis: vt p̄turiētis extra. s. ventrē mētis hmōi consuetudines p̄uas in spū vehemēti. i. in d̄tute dei: et i vigore sp̄scti a malis consuetudinib? mētem vehētis p̄teres naues tharsis. Naues plurimos gerit in aq̄s et trāsuehit de loco ad locū et de portu ad portū. Et d̄signat malas consuetudines que per mare p̄sentī seculi neq̄ trāsuehunt pereuntiū multitudines ad portum eterne damnatiōis. Nam vt scribitur Eccl. xliij. Qui nauigāt mare. id est. qui p̄siderāt mūdi consuetudines malas: vere enarrāt picula eius que innūerabilia sunt et magna. Et sicut naues variū generis varijs noibus nūcupant: vt ille galee: ille naues: ille berganti: alie burchia: alie cracte: alie fusta: alie galiones et sic de singulis. Sic in mari presentī vite p̄tingit malas consuetudines et varias reperire. Illi ex consuetudine sunt mēdaces: illi carnales: alij blasphematores: alij lusofores: quidam vendunt terminū in mercancijs: quidam in omni verbulo iurant: alij murmūrant: alij sunt gulosi: alij ebrii: alij p̄ciales: alij detractores: Ille femine caudate: ille elate magaguonate: alie fucate: alie capillate: alie depilate et sic de singulis abusiōibus mundi. Qui oēs his abusiōib? et consuetudinib? impijs q̄ vitaz hui? seculi nauigantes ad portū eterne damnatiōis velociter currunt. Q̄ ne quissimaz ferocissimā bestia consuetudo mala mundi cecitas infana. Q̄ p̄ditio aīarū quif ex d̄suctijs tuis i q̄cūq̄ statu et q̄cūq̄ p̄dinōe

evadet nisi qui in spū veherenti pteret naues
tharsis. Tharsis enī dissipās specta solet in-
terptari. Per qđ apte signat qđ malas con-
suetudines euadere cupit ne peat dissipare
id est. dissipātia cognoscere debet et a se re-
mouere specula exēploꝝ maloz ex qđbus vt
plurimū male psuetudines generant. Exē-
plo Bagdat. que vt scribitur Lu. viij. stans
retro secus pedes dñi iesu lachrymis cepit ri-
gare pedes eius: et capillis capitis sui terge-
bat et osculabatur pedes ei⁹ et vngueto vnge-
bat. In qđb⁹ verb⁹ apte mōstrat qđ in spū vehe-
menti septez. i. oēs suas pfregit psuetudines
malas sicut patebit. i. sermōe. xxxviii. ar.

Quod oppositū cōsuetudinis
male atqz etiā ingeniose inclina-
re se debet homo. **Capitulū. vi.**

Sextū est remediū oppositiōis vt. s.
hō in p̄trariā psuetudinē et si non
statim saltē se paulatim inclinet: si
cut solet fieri de xgula tortuosa qđ
i p̄trariū flectit: flexaqz tam diu tenet donec
ad debitū rectitudis reuertat: et nisi teneat
reflexa diu in p̄trariā p̄te impetuosi⁹ reuertit
tur ad curuitatē suā: sed magis ingenio et ar-
te in longā psuetudinē qđrūdā natura flectē-
da ē. Qđ intelligēs bñs Bern. cum quēdā
notabilē cardinalē ad p̄niam inuitaret: nec
ille acquiescere velle ait illi? Si non vis face-
re pacem cum deo saltem cum eo treugam
fac. At ille: Qđ diu: Cui beatus Bernardus
Abstine tribus diebus pro dei amore ab om-
ni illicito: sic autē ille fecit. Addidit. b. Bern.
Trib⁹ alijs dieb⁹ abstineas p̄ amore virginis
gloriosę: qđ etiā fecit. Addidit: nūc alijs trib⁹
dieb⁹ iterū abstineas p̄ amore alioꝝ scōꝝ
qđ etiā ille pfecit. Cūqz. b. Bern. h̄ illū reinci-
pere velle: tūc cardinalis r̄ndit. Nolo amo-
do cū dño treugā facere sed verā pacē. Leue
etenim mihi ē et psuaue decetero abstineā a ma-
lo. Sic luxuriosis et ieiunare nolentib⁹ et mē-
dacib⁹ et blasphemis psulendū est.

Quod cōuersatio int̄ iustos atqz
intrare religionē valet cōtra ma-
lam cōsuetudinē. **Capitulū. viij.**

Sextimū est remediū pulatiōis vt
scz hō cū iustis et x̄tiosis hoib⁹ cō-
uerset. Quia etiā s̄m p̄hm ex cui
ctu formant mores. Et iterū ps.
ait: Cū sancto sanct⁹ eris. Et subdit: Et cū p̄-
uerso puerteris. Nōne legit. i. Regl. x. Qđ
sauletia pphetaret cū veniret in cuneo pro-

phetarū. Nōne etiā a boue maiori discit ara-
re minor? Solet enī vitis erecte arbori alliga-
ri vt nouellā rectitudinē sumat quā indura-
ta iam relinquere nescit. Quibusdā qđ tūtil-
simū et pfecissimū remediū est ponere se in
vincula: Sicut de ancipitre fieri solet cum li-
ber in capia claudit vt muret p̄nas et dum
hicide p̄ capia duolat d̄cidit atqz p̄ne et i al-
terā qđāmodo renouat auē. Sic veterē ho-
minē exuere cupiētes collocare se debent in
capia alicui⁹ sancte religiōis ac religiose con-
gregatiōis vbi qđsi absqz labore: imo qđsi sine
aiadiūstone mirabiliter didiscet et obliuiscet qđ
run dā maloz moꝝ de qđb⁹ antea cum labore
multo victoriā nunqz adept⁹ est. Qđ intelli-
gens apls ad h̄ hortabat Eph. iij. c. cū dice-
bat: Renouami spū mēi vfe et iduite nouū
hoiem qđ s̄m deū creat⁹ est in iusticia et scitā-
te veritatē. Qđ nob⁹ oib⁹ pcedere dignet̄ ies-
us christ⁹ qđ cū p̄re et spūsc̄to est gloriosus et
benedictus in secula seculoz Amen.

Feria. v. post. ij. dñicas in. xl.
Quare pspera pctoribus a deo
tribuuntur. Sermo. xxij.

Mortuus est di-
ues et sepult⁹ ē in inferno Lu.
xxvi. Sicut enī malas psuetu-
dines h̄z mūdus atqz mūdani
vt ex p̄cedentib⁹ patet. Sic qđbusdāz insanis
et desperatis qđsdā malas psuetudines apparz
qđ habeat d̄s. Et maxie in h̄ qđ sepe imo sepi⁹
pctorib⁹ et scelestis pspsa tribuunt. In quoz
psona ps. inqt: Ecce ipsi pctorēs et abūdātes
in seculo obtinuerūt diuitias. Et dixi: qđ sine
causa iustificauī cor meū: et laui int̄ innocētēs
manus meas. Cōtra tales in. ij. c. iuehit Da-
lachias di. Laborare fecistis dñm in sermōi-
bus vris in eo qđ dicit. Qis qđ facit malū bo-
nus ē in pspectu dñi: et tales ei placēt: aut cer-
te vbi ē dñs iudicij? Et. iij. c. lamētabiliter ait:
Inualuerūt sup me d̄ba vfa et dixi: van⁹ ē
qui seruit deo. Et qđ emolumētū habemus
qz custodiim⁹ p̄cepta eius: et ambulauimus
tristes coram dño exercitū. Ergo nūc b̄d̄s
dicim⁹ arrogātes. Si qđē edificati sunt faciē-
tes impietatē et temptauerūt deū et salui facti
sunt. Nec aiaduertūt h̄mōi infideles quez si-
nem et qđ breui tpe tales impij psequūt. Ad
qđ innuēdū in euā. hodie. pabolā pōit dñs
de diuite epulone ac eius dolorosum finē de
monstrās verbū ppositū ait: Mortuus ē di-
ues et sepult⁹ in inferno: vbi ptemplare. Pri

Fe. v. p. ij. do. i. xl. Quare prospe. pec. a deo

mo iudicialē sublimitatē: quia diues. Scdo iusticialē breuitatē: qz mortuus ē. Tertio et- nalem penalitatē: qz sepult⁹ est i inferno. In quo sexta. i. iudicialis religiositas demōstra- tur: p quam vere fideles addiscunt q iudicia dei abyssus multa. Talia nēpe iudicia fide- les aie ptemplātes ⁊ in eis stupendā dei sapi- entiam speculātes dñis splendorib⁹ illustrā- tur: atqz cū ipso ps. quilibz eoz dicit: **C**ogui- dñe qua eqtas iudicia tua. Sed quia tales aie in talibus iudicijs iocūdant: sicut ps. ait **E**xultauerūt filie iude ppe iudicia tua dñe: **I**deo dño inspirāte rōnes hui⁹ iudicij osten- demus ad p̄sens quare p̄spera dant⁹ malis. Et ad hoc nouē possunt rōnes p ordinem as- signari: quaz p̄ime tres p̄tinebūt ad malos alie dō tres ad peiores: vltie dō tres hoib⁹ pessimis poterūt puenire. Aicz oēs oib⁹ im- pijs qdam circūinēssione possint artificialit̄ adaptari.

Articulus primus in quo per tres rationes ostendit̄ quare p̄spera dantur malis.

Primo siqdez p̄spera dantur ma- lis ppter triplicem rōnez. Primo p signo attractiuo. scdo p signo latiffactiuo. tertio p signo exem-

platiuo.

Dantur p̄spera malis vt ex triplici exemplo dei discam⁹ cuz nostris aduersarijs conuersari.

Capitulum. i.

Primo aut̄ p̄spera dant⁹ malis p sig- attractiuo. Cū enī tria appropria- te p̄siderem⁹ in deo: summā sapiē- tiam: summā clementiā: ⁊ summā potentiaz hinc est q vt ad se tripliciter trahat malos dat eis t̄palia bona. Primo videlicet vt eos illu- minet p sapiam. scdo vt eos alliciat p clemen- tiā. tertio vt eos flectat p potentiā. Primo vt eos illuminet p sapiam ostē dēs q misericor- diter scit supportare ad tps hūanā impietatē ac cuiuscūqz vult nouit̄ t̄palem distribuere po- testatē: qd nō intelligētes hmōi pctōres pu- tant talia h̄re ex p̄udentia sua: ⁊ verificat̄ in eis qd de qlibet eoz p̄pheta ait: **A**uferuntur iudicia tua a facie ei⁹: oium inimicōz suorū dñiabilis licet impie viuant. Scdo vt eos alliciat p clemētiā. Cū bñfic⁹ ē etiā adūsarjjs suis **C**ū. a. hat. v. **P**luit sup iustos ⁊ iniustos. Et **J**ob. xxxviij. **Q**uis est pluuie p̄: ⁊ de cuius vtero egressa ē glacies. q. s. in multis etiam

pctōrib⁹ vtilēs sunt. Tertio vt eos flectat per potentiā ostendēs q ipse est q vt ps. testat̄. **P**aupem facit ⁊ ditat hūiliat ⁊ subleuat. **D**e his trib⁹ simul **M**at. v. scriptū est. **Q**uod deus facit oziri solē suū sup bonos ⁊ malos. Et lz ad litterā h̄ verū sit tñ fm mysticū intellectuz in solis splēdore sapia: in eius calore clementia in eius dō vigore dei potētia denotaf: d̄bus bonis ⁊ malis t̄palia bona dispēsare nō ces- sat vt oēs alliciat ad seipsum. **N**ec tñ malozū lapidea corda p hmōi bñficia illuz recogno- scunt amat vel timēt largitorē illoz: vt verifi- cetur qd **E**sa. xxviij. c. ad dñm ait: **M**āda re- manda: māda remāda. s. corpalia ⁊ t̄palia bo- na: expecta reexpecta. s. q pctā relinquunt ⁊ imitent̄ stutes: modicū ibi: ⁊ modicuz ibi. i. nihil ex h̄ mali relinquūt: ⁊ nihil boni sequū- tur: vt vadāt ⁊ cadāt retrosum. i. semp dete- riorent ⁊ p̄terāt. s. ex gūissimis culpis: ⁊ illa queant p̄suetudinib⁹ malis ⁊ capiant. s. sub tyrannide demōnis.

Dantur triplicia bona qñqz malis p quozūdā bonoz suorū remuneratione. **C**apitulum. ij.

Secūdo dant⁹ p̄spera malis p sig- satisfactiuo. Cū enī fm **A**ug. Nullū bonū sit irremuneratū. vult deul p satisfactiōe q̄rūdā bonoz q̄ im- piū opant̄ in terra dare eis hec terrena bona sciēs q nō debeat eos etnalit̄ p̄miare. q. d. ta- li hoī illud **M**at. xx. **T**olle qd tuū est ⁊ vade scz ad incēdia sempiterna. **P**nt aut̄ cē triplicia bona que faciūt mali p̄p̄ que remuuerant̄ a deo. **Q**uedā t̄palia: quedā corpalia: quedā spūalia. **T**̄palia bona p̄tingit facere illos sic dare elemosynas de bene acq̄sit: pascere fa- melicos: potare sitiētes: colligere pauperes vestire nudos: seruire ⁊ puidere infirmis: ⁊ visitare incarceratos ⁊ cū his similia: p̄p̄- rea tales remunerat d̄s t̄pali⁹ bonis. **C**ū b̄ talib⁹ ps. inq̄r: **C**ruce me de māu si. alie. q. os lo. est. va. ⁊ dex. eo. dex. iniq̄. **Q**uoz si. si. no- uel. plā. in iuuē. sua. **P**rom. eo. ple. eruc. ex h̄ in illud. **Q**ues eo. se. abū. in gref. suis: bo. eo. crasse. **N**ō est rui. ma. neqz trāsi. ne. cla. i. pla. eo. bea. dire. po. cu. h̄ sunt: bea. po. cui⁹ do. de. ei⁹. **S**cdō agūt qdā bona corpalia: sic ieiunia: p̄griatiōes: abstinētiās: disciplinas p̄p̄tea dat eis qñqz sanitatē vitā lōgā filios ⁊ filias ⁊ p̄silia corpis bona. **T**ertio opant̄ qdā bona spūalia: sicut orationes ⁊ deuotiones p̄solari tristes: docere ignorātes: p̄sulere du- bitanti: corrigere delinq̄ntem: supportare in

firmos: pccere offendenti: orare p oibus r his similia. Et nihilomin' sūt in mortali culpa v' alias i mala vita. Et p'p'erea tribuit eis aliq' spūalia bona vt verifcet in eis qd dñs abar. vj.c. dicit: Amen dico vobis: receperūt mercedem suam.

Uat deus tpalia bona malis vt ex hoc triplex sumam' ab eo exemplum. **Cap. iij.**

Tertio datur malis a deo tpalia bona p signo exemplatio. Triplex nanq' exemplū de se ex h nob tribuit deus. **Primū** bonitatis. scdm benignitatis. tertiu largitatis. **Primū** exemplū est bonitatis: quia vt dicit **Mat. x.** Nemo bon' nisi solus deus. Et ps. iterū ad dñz ait: Bonus es tu: r in boni. tua do. me iusti. tu. q. d. Bonus es tu: quia licet pctōres opentur plurima mala tribuis tñ eis tpalia bona. **Secūdu** exemplū est benignitatis. Tanta ē enī benignitas saluatoris i largiēdo malis tpalia bona: vt emolliri deberēt coz corda lapidea nihilomin' mag' q' tidie indurant. **Uñ** p'tra huilimodi hoīem **Rhoma. ij.** ap'ls ait: Ignoras quia benignitas dei. s. q' tibi bona tpalia donat ad pniam te adducit. i. adducere debet. **Tertiu** exemplū est largitatis: qz non tñ sua bona tribuit bonis verū etiam inimic' suis. Et tamen tales q' tidie deteriores sūt. **Uñ** p'phetam dñs lamentat' di. Retribuebant p' p'phetam dñs mala p bonis. **Hec** enī tria exēpla tribuit nobis deus vt ex his discam' in diligēdis inimic'is eū imitari qui in se p'ficat qd nobis p'cipit obseruandū di. **Mat. v.** Diligite inimicos v'ros: benefa. his q' ode. vos: r ora. p' p' se. r calū. vos. q. d. Diligite iimicos v'ros exemplo mee bonitatis: bñfacite his q' oderunt vos exemplo mee largitatis: r orate p' p' se q'ntibus r calūnantibus vos exemplo mee benignitatis. Et addit de h rōnē di. **Ut** sitis filij p'ris v'ri q' in celis ē: qz vt ait ap'ls **Rhoma. vij. c.** Si filij r heredes: heredes aut' dei: coheredes x'p'i christi.

Articulus. ij. in quo p tres alias rōnes ondit' quare hoibus

Speioribus' p'spera tribuunt' **Secūdo** p peioribus' tres alias rationes pncipales possumus affigere. **Primo** p sig' despectiuo. scdo p sig' exercitatio. tertio p sig' punitiuo.

Uat p'spa hoib' peioribus' tri-

buunt' in triplex contēptibilitatis exemplum. **Capitulu. j.**

Primo enī talia bona peioribus' tribuunt' p sig' despectiuo r contēptibilitatis exēplo. **Primo.** s. tanq' vana scdo tanq' piculosa. tertio tanq' d'specta siue deiecta. **Primo** dant' eis tanq' vana. **Uñ** ps. **Uelut** somniū surgentiū dñe in ciuitate tua: imaginē ipoz ad nihilū rediges. **Sicut** enī cum q's somniat se esse in mult' delitijs diuitijs r honorib': qñ de somno euigilat intelligit q' nō habebat illa in veritate sed somniū r vanitas erant. **Sic** mūdani p'sperantes q' modo dormiūt in tpalibus' bonis in morte p'cipient q' in veritate diuites nō fuerunt sed sicuti dormiētes somniauerūt. **Uñ** alibi ps. ait: **Dormierūt** somnū su. r nihil inuenerunt r c. imaginē ipoz ait. i. gloriā tpalem que sicut imago apparet in isto somno: hanc excutiet euigilatio mortis. **Quis** enim non despiciet diuitias tpales cum plerunq' cernat' q' eas sectātes ex eis nullū reportent fructum. **Uñ** **Hiere. xlvij.** **Date** florē moab qz florens egrediet. q. d. qz in eis nō habebit nisi florez. **Secūdo** dant' tanq' piculosa. **Itā** sicut. **j. Timoth. vj.** ap'ls ait: **Qui** volūt diuites fieri incidūt in temptationē r in laqueū diaboli. **Quis** enī exp'mit picula diuitiarum et peuntū multitudo? **Nam** vt dicitur **Eccl. xlij.** **Qui** nauigāt mare. id ē. mūdana amara r fluctuosa enarrant pericula eius: r maxime cum in inferno eternaliter cruciantur. **Sicut** pater exemplo huius diuul' epulonis qui de se ait: **Crucior** in hac flāma. **Tertio** datur tanq' despecta siue deiecta. **Tpalia** enim bona sunt quasi ossa p'uiuij paradyi in mūdum missa. **Sepe** enī mal' diuitibus' r magnis hoibus quasi canibus piecta r tamē sicut canis non daret os qd rodit p' impio vel papatu: sic impius diues non daret bona temporalia p' tota gloria sempiterna. **Et** nihilominus iuxta sententiā saluatoris **Mat. xvj. c.** **Quid** pdest homini si vniuersum mūdū lucratur: anime x'o sue detrimentū patiatur.

Uat prospera peioribus dantur pro triplici exercitio virorum iustorum. **Capitulum. ij.**

Secundo dantur p signo exercitatio. i. vt p porētes malos boni exerceantur. **Propterea** i persona fragilium miratur **Abachuc. c. j.** cum inquit: **Quare** respicis contemptores:

Je. v. p. ij. do. i. xl. Quare prospe. pec. a deo

et taces pculcate ipio iustiore se? et facies ho-
mines quasi pisces maris: et quasi reptilia non
habentia duces: et factum est iudicium et ptra-
dictio potentior: ppter h lacerata e lex et no p-
uenit vsq ad finem iudicium: qz impius pua-
let aduersus iustu. **Et Eccl. iij. c. Vidi calu-
nias que sub sole gerunt: et lachrymas inno-
centu et nemine p solatore: nec posse resistere
eoz violentie cunctoz auxilio destitutos: et
laudau magi mortuos qz viuētes: et feliciorē
vtroqz dixi qui nodum natus est. Nihilomi-
nus aduertendū est q iusti in pnti vita in-
digent tribus. Primo pmoueri. scdo pfici. et
tertio in eis virtutes manifestari. Propte-
rea pmittunt iniusti regnare et ptatem sup iu-
stos hfe triplici ratione. Primo ad iustos p-
mouendū. s. in bonū. pmouent aut cū acce-
dunt ad similitudinē christi. Quidē in vi-
ris iustis facit maloz psecutio et tribulationū
multiplex qdratura. Unde tribulatoz est iu-
sti artifex in eo sculpsens et formās imagines
iesu christi vt mereat in celesti edificio collo-
cari. Est optimus faber qui ei fabricat coro-
nam de lapide pioso. Est qz malleus q mēs
iusti qst calix a dño fabricat: vt i eo vinū glie
collocef. Tamen sepe vt talis malleus tandē
morte subitanea et pfusibili pfringat. Unde
Ibiere. l. de p simili ait: Quod p fractus est mal-
leus vniuerse terre. Secūdo aut regnat ma-
li ad iustos pficiendū: quia potētes mali iu-
stos psequunt: et ipsi in iusticia pficiunt: Si-
cut scriptū est **Jaco. j. Patiētia opus pfectū
habet: et maxime quia ad verā innocentia p-
ducit mentes. Non enī ex h vere innocens
est quisqz eo q declinet malum et inocentib?
nocere non velit: nec etiam si bona facit: sed
hec vera innocētia est si iustus declinat ma-
lū et faciens bonū patient sustinet mala et no-
centibus sibi nō indignef: sicut de se p te-
statur. Cū his q ode. pa. erā paci. cuz lo. illis
impug. me gratis. i. sine causa. Sz hec inno-
centia sine pspertate maloz mime pficiat pos-
set q habeant p aduersa pficē bonos. Tertio
aut pspertant mali ad iustos manifestandū.
Cum enī habent ptates et dñia mūdi exerce-
re iustos p illos deus ostēdit alijs bonozum
hūilitatē patientia fidem spem charitatē qz
in tribulationib? habent etiā in eoz hostes
iuxta pceptū dñi **Mat. v. Diligite inimicos
vros: be. h. qui ode. vos: et ora. p pfe. et calū.
vos. Et iterū in eo. c. Luceat lux vra co. ho.
vt vi. bo. opa ve. et gloriifi. pa. ve. q in te. est.
Quod enī sanctos has habuisse virtutes no-
scere poterim? nisi mali aduersitatib? illos******

tanqz vuas in tribulationū torculari pssissent
**Qz peioribus prospera conce-
duntur vt per eos mali triplici-
ter puniantur. Capitulu. iij.**
Tertio dantur p signo punitiuo.
Nam deus p potentes peiores pu-
nit alios malos. **Iuxta qd scriptū
est. Vindicabo me d inimic meis
cum inimic meis: sicut mystice patet Apoc.
ix. de locustis. et in. c. vj. in. ij. sigillo de exter-
minatore. Sicut enī vt dictū est rex p ppiuz
filium semper malefactores non punit et su-
spendit: qn potius pueniēt? est q ad hoc de-
putet aliquos viles et crudeles seu duras et
austeras personas. Sic et in pposito. Non
enī decet q deus viros euāgelicos aut alios
sanctos qui debent in signia summe hūilita-
tis et clementie et summe suauitatis et patiētie
coram oibus clare pferre facere ptra impiof
inseuire. Et ideo inferiores illis et impfectio-
res sunt ad hoc merito deputadi. Sūt tales
manigeldi dedio. i. tortores dei. Cū **Ezech.
xxx. ait dñs: Confortabo brachia regis ba-
bylonis: daboz ei gladiū in manu sua Job
xxxiiij. Regnare facit hoīem hypocritā ppe
peccata populi. Tribus nanqz bonis pctō-
res abutunt in ptumeliā summi dei. s. tpali-
bus corporalib? et spūalib?. Et fm h ex guerris
et aduersitatib? quas inferūt impij malis vt
sic dicam tria bona sequunt in vindictā ma-
lorum. s. bonū tpale: bonū corpale: et bonum
spūale. si ex aliquo respectu liceat dicere bo-
na illa. Primū bonū est tpale. Nam denarij
qs cumulauerāt quidā auari stipēdiarijs ef-
funduntur et cōcantur multis qui vni quo-
dammodo nociui erant: quia cumulauerāt
eos cupidine multa et per multos iniqs mo-
dos: vestes supfluas et varias vel vanas qs.
in maucis erugini et tinea damna bilif ser-
uabantur depdantur stipēdijs: possessioes
aruavinee et viridaria speciosa destruunt in
vindictam impij vsus earū. Domus xpo de
rapinis erecte vsq ad celum iusto iudicio su-
pra domos cadūt. Cū **Esa. j. c. Dereliqunt
dñm: blasphemauerūt sanctū israel: abalie-
nati sunt retrosum. Sequit: Terra vra de-
serta: ciuitates vestre succense sunt igni: re-
gionem vestram coram vobis deuorant alie-
ni et desolabitur sicut i vastitate hostili: et de-
relinquetur filia sion vt vmbra culū in vinea
et sicut tugurium in cucumerario et sicut ci-
uitas que vastatur. Scdm quod inde sequi-
tur est bonum corporeale. Nam occiduntur******

mali et minuit numerus puerorum: quod si uiuerent corrumpere multos iustos: propterea iusto iudicio dei ille suspenditur: ille mactatur: alius comburitur: alius suffocatur: quidam precipitantur: quidam iugulantur. quidam assantur et sic de singulis. **H**ec autem nullo modo fieri poterunt pro iustos viros. Tertium quod sequitur inde est bonum spirituale: quia pauciores damnantur ex tali aduersitate quam ex prosperitate: Unde in psalmo. **C**adent. scilicet in damnationem eternam a latere tuo. id est ex aduersis mille et decem milia a dextris tuis. id est ex prosperitatibus mundi.

Articulus tertius in quo per tres ultimas rationes ostenditur quare hominibus pessimis bona tribuuntur.

Tertio pro pessimis tres alias principales rationes possumus subinferre. **D**ant enim prospera pessimis viris. Primo pro signo intricatiuo. secundo pro signo confusiuo. tertio pro signo damnatiuo.

Dantur pessimis hominibus temporalia bona ut tripliciter mundialibus intricentur.

Primo enim dantur pro signo intricatiuo. Unde Augustinus epistola v. nihil infelicius felicitate peccantium qua penalis nutritur iniquitas et mala voluntas interior roboratur. **J**udicium enim diuine iracundie hoc permittit: quod reprobi in illis inferioribus inuoluantur demergantur: illaqueantur intricentur. **I**uxta illud Apocalypsis xxiij. **Q**ui in sordibus est sordescat adhuc. **P**ermittunt enim submergi in tribus in quibus totum mundus imperfectus est: In diuitiis uicis et auariciis. **I**n delictis et luxuriis. **I**n magnificentis et superbis. **P**rimo in diuitiis et auariciis. **U**nde Sapientia xiiij. **C**reature dei in odium facte sunt in temptationem anime hominum. scilicet mundanorum atque pitorum: qui ex auaricia se implicant in furtis rapinis usuris simoniis et similibus malis et consimilibus. **S**ecundo in delictis et luxuriis ut inuoluantur in eis sic suscipi uoluntate luti: uidelicet in impudiciis in incestibus in adulteriis in fornicationibus in sacrilegiis et in sodomis et consimilibus. **T**ertio in magnificentis et superbis in uanitatibus atque pompis: in tyranniis et uolentis: in parcialitatibus et diuisionibus: in sectis et consimilibus

istis. **U**nde ad hominum hominem inquit in xxvij. ca. **H**iere. **F**ac tibi vincula et cathenas. et pones eas in collo tuo: et mittas eas ad regem edon: et ad regem moab: et ad regem filiorum amon: et ad regem tyri et sydonis. etc. ut innuat quod magni uiri et domini sepius his vinculis colligantur et multi propter talia in inferni paribulo suspendantur.

Dantur pessimis temporalia bona ut tripliciter confundantur. **C**a. ij

Secundo dantur pessimis temporalia bona pro signo confusiuo. **P**essimis namque hominibus permittente deo uiuunt prosperitate in terra. scilicet in mundanis superbiis: in mundanis diuitiis: in mundanis gloriis: **S**ed hoc permittit deus. primo ut deiciatur. secundo ut crucientur. tertio ut confundantur. **P**rimo namque permittit tales erigi in superbiis et capite eleuari ut deiciantur. **U**nde **J**ob. xv. **S** tali inquit. **L**ucurrit aduersus deum erecto collo et pingui ceruice armatus est. **S**ed sicut cum homine luctatur eleuat eum et dat ei gabatum ut fortius illum ad terram prosternat: sic deus tales exaltat ut exaltari permittit. ut ex altiori loco grauius ruant et prosternantur. **U**nde psalmo. **C**erui propter dolos pro. e. deie. eos dum alleuarentur. **E**t. i. **B**achab. ij. **N**e timueris a uerbis uiri peccatoris: quia gloria eius stercus et uermis est hodie: extollit et cras non inuenietur: quod conuersus est in terram suam et cogitationes eius pier. **E**t iterum psalmo. **U**idi impium superexaltatum et eleuatum sicut ce. li. **T**ransiit et c. non erat: que. e. et non est inuenit. lo. et. **E**t iterum idem inquit. **I**n ignem deicies eos in mis. non sub. **E**t **H**iere. xxvij. c. ait. **E**leuati sunt ad modicum et non subsisterunt. **E**t. xx. c. iterum inquit in persona istius eleuati et costernati. **E**leuasti me et quasi superuentum ponens elisisti me ualide. **S**ecundo permittit tales in mundanis deliciari ut grauius crucientur. **U**nde **H**iere. ij. c. **O**brimuit deus confidentiam tuam. scilicet quod vis in uita presentis facere paradysum. sequitur. **E**t nihil habebis prosperum. **H**inc etiam psalmo. inquit. **R**elatu super iniquos pacem peccatorum uides: quod non est respectus morti eorum. id est quod nullus respicit finem eorum. **E**t uere pauci considerant illum. **T**ertio permittit deus tales in mundialibus gloriari ut in hominum confundantur. **U**nde **E**ccli. ix. **N**on zelus gloria et opes peccatoris. **N**on enim scis quoniam uentura sit subuersio illi: propterea de talibus psalmo. inquit. **P**erijt memoria eorum cum sonitu. id est sic perit turpior sonus qui de ventre hominis egreditur fetens: quod tales in morte repentina et fetenti infantia subito ab oculis hominum elabuntur. **S**ic patet exemplum de aman **H**ester. v. qui uocauit amicos suos

Fe. vi. p. ij. do. in. xl. de pestifera detractioe

et exposuit illis magnitudinē diuiciarū et filiorum turbā et quāta eū gloria super omnes principes et seruos eius rex eleuasset: et quā regina eū tūm cum rege ad cōuiuuiū cōuocasset. Et i. vij. c. subdit. quod suspensus est aman in ligno.

Terter datur pessimis temporalia bona ut tripliciter dentur in damnatis reprobū sensum. **Ca. iij.**

Tertio dant prospera pessimis pro signo damnatiuo. Nam pro ea mali efficiunt. primo ceci. scdo ingrati. tertio derelicti. Ideo diuino iudicio dant eis. Primo ad cōplementū cecitatis. secūdo ad incrementū ingratitude. tertio ad testimoniū derelictionis. Primo dant eis ad cōplementū cecitatis. Et hoc est calidū hyrundinis sterco quod excecavit Tobiam. i. diuitem malū. Hinc ē quod amittunt cognitionem dei sui et mūdi: sicut prigit illi diuitem qui Luc. xij. dicebat. Anima mea habes multa bona reposita in annos plimos: requiesce comedere bibe et epulare. Sed audi quod sequitur. Dixit autē illi deus. Stulte hac nocte animam tuā repetet a te: que autē parasti cui erit? Cū Greg. viij. moral. quasi pro amena prata ad carcerē uenit qui pro pñtis uite prospera ad interitū currit. Et Proverb. v. scriptū est. Prosperitas stultorum perdet eos. Secundo dant ad incrementū ingitudinis. Quia enim maiora dona reprobus datur si inde fiunt ingrati: tanto a deo seuerius et iustus cōdēnant. Cū Aug. epla. v. Si polere deus permittit iniquis prosperitate: tūc indignat grauius: sed si impunita dimittit tunc puniuntur infestius. Tertio ex predictis sequitur. quod talia eis dant ut ostendant ad testimoniū derelictiois: quia a deo derelicti sunt. Cū Greg. Difficilius malū corrigit quod prosperitate fulcitur: eo quod quod a deo auertit et prospera: tanto magis perditioni fiet proximus: quāto a disciplina est elongatus. Et idem: Cōtinuū successus temporalium eterne reprobationis certissimū ē iudicium. Unde sicut fulgur tonitrua portat: ita prosperitas supplicia sempiterna pronunciat. Ex hoc patet quod in presenti uita nihil sentire aduersi signū est diuini odij. et quod summus medicus opam suā circa tales frustra expendere dedignat. Sic medicus prudens in desperato egro non adhibet medicinas. Cū in ps. Desideriū eorum attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo. Et Osee. iij. Non uisitabo super filias uias cū fuerint fornicate. Et tales ut ait ps. in labore hominum non sunt: et cū homo non fluit. sed eorum demoniis. Dat enim porco huius ad comedendū

ut pinguior fiat ad familie pastū: familia autē in morte eius facit magnū festū. ps. Letabitur iustus. cū ui. vindic. ma. su. la. in san. pctōris. Et Job. xxi. Quare impij uiuunt: et subleuati sunt: cōfortatiq; diuicijs semē eorum permanēt corā eis: propinquorum turba et nepotū in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pacate et non est uirga dei super illos: bos eorum cōcepit et non abortiuit. Uacca pepit et non est priuata fetu suo. Egrediunt quasi greges puuli eorum et infantes eorum exultant iustis: tenet tympanum et cytharā et gaudent ad sonitū organi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Unde legit ad hoc exemplum: Quod beatus Ambrosius cū pgeret romā atq; hospitaret cū diuite quodā ut qui dā aiunt ad septem miliaria prope senas iuxta abaciā ad insulā: et ille ei apiret cōditionem statum suū d. Gratias refero deo quoniam habeo filios et filias: boues et iumenta: domos et predia: et omnia mihi ad uoluntatē succedūt: nullūq; passus sū quicquid aduersitatē uel tribulationem. Tunc beatus Amb. ait. Multū timeo de statu tuo: nec hospitabor aliquo modo tecū. Cū quod inde statim cū sua comitiua abiret: domū diuitis cū omni familia sua in profundū demersa est. Et sicut quidam aiunt: factus est ibi lacus qui ad presens etiā astat in testimoniū iudicij dei. Nō igitur miret infidelis homo si pro tot et tātis causis summus artifex deus temporalia bona peccatoribus misericorditer largiat cū in obliuionem finaliter nō sit ei iusticia sua: sicut patet in hoc diuite epulone de quo promissum est: quod mortuus est diues et sepultus in inferno: a cuius cōsortio nos liberet omnium bonorum largitor deus qui in summa diuinitate trinus et unus uiuit et regnat in secula seculorum Amen.

Feria sexta post secundam dominicam in. xl. de pestifera detractioe. Sermo. xxij.

Lapidem quem reprobauerunt edificantes: hic factus est in caput anguli. Ad dno factū est istud. Abat. xxi. et ps. xvij. Hi siquidem qui in precedenti sermone diuinis opibus detrahebant mirantes quare prospera dent malis: multo amplius detrahere primis ex cōsuetudine hūit. Iuxta xpi dñi Abat. xij. Abat. homo de malo thesauro cordis sui profert mala. i. detractioes iniquas. quod quidā cōtra xpm faciebāt

pharisei et scribe: sicut verbum pallegatum mani-
feste ostendit cum dicit. Lapidem quem repro-
edi. hic factus est in ca. anguli: a do. fa. est istud. La-
pidem. s. xpm cuius veritas est solida ve-
lut lapis: quem reprobauerunt. i. p. detractores
reprobabilem ostenderunt. edificantes. i. sacerdotes
scribe et pharisei. hic factus est in caput angu-
li: non tamen quod iudeos et gentiles in vna ecclesia
congregauit: sed multo amplius. quia in vni-
one diuine glorie angelos et homines copulauit.
Et vere a domino factus est istud. Et in hoc septima
id est. vbalis seu refrenalis religiositas dem-
onstrat: quia aliud est iudicium et oblocutio detra-
ctorum quo iudei detraxerunt christo: atque aliud est iu-
dicium summi dei. quod hoc nos admonet do-
minus. di. illud Sapientia. j. A detractioe pite
lingue. quia lapidatus est istud. Quanta autem
caput anguli a domino factus est istud. Quanta autem
sit nequicia detractorum Apo. ix. mystice de-
monstrat ubi dicit. Vidi equos in visione: et
quod sedebat super eos habebat loricas igneas. et
iacintinas et sulphureas: et capita equorum
tanquam capita leonum erant: et de ore eorum proce-
debat ignis fumus et sulphur. Et ab his tri-
bus plagis occisa est tertia pars hominum. In quibus
sacratissimis verbis causa detractiois
christi mysterium demonstrat. In primo ostenduntur
eorum venosa corda. In secundo eorum venosa
verba. In tertio eorum venosa opera. De quibus
per ordinem propheta in ps. lxxij. ait. Congrega-
uerunt: ecce primum: et locuti sunt nequiciam. ecce
secundum. iniquitatem in excelsis. s. operati sunt. ecce
tertium. quod potest esse aliud thema in presenti
materia.

**Articulus primus quod ex mul-
ticiplici culpa in cordibus detra-
ctio generatur.**

Primum mysterium indicat detracto-
rum venenosa corda. Tria namque
radicalia peccata sunt ex quibus in
detractorum cordibus detractio gene-
rat. Primum est crudelis superbia. secundum crudel-
stulticia vel amentia. tertium crudelis inuidia.

**Radix vni detractio habet ortum
crudelis superbia est. Ca. j.**

Primum autem radicale peccatum ex quo detra-
ctio generatur est crudelis superbia
Et hoc indicat Job. vi. Vidi equos in
visione. Equi enim quod est animal
supbissimum et crudele mentem exprimit detracto-
rum: quia ex ore crudeli et superbia eorum detra-
ctio originem habet. Unde Eccl. x. Inustum

omnis peccati superbia: et qui tenuerit illam reple-
bitur maledictis. i. detractioibus impijs et ob-
locutionibus pessimis. Et sic equi portant ca-
pita eleuata: sic superbi detractores contra deum
et primum corde insant et eleuant: propterea ps.
ait. Superbia eorum qui te oderunt ascendit super.

**De crudeli amentia unde de-
tractio etiam habet ortum. Ca. ij.**

Secundum autem radicale peccatum ex quo
detractio generatur est crudelis stul-
ticia seu amentia. Unde de tali corde
Prover. xv. scriptum est. Cor fatui
ebullit stulticia: quod est. fatuitas cordis per detra-
ctionem ebullit in stulticia oris: Nam teste domino
Matth. xij. Ex abundantia cordis os loqui-
tur. Nec mirum si stulticia regnat in corde de-
tractoris: cum a demone qui stulticie caput est
predomineat. Unde iusto iudicio Zach. iij.
ait dominus. Percutiam omnem equum in stuporem et
ascensorem eius in amentiam. Et de hoc Job. sb
dit. Et qui sedebat super eos. Cum enim cetera vi-
cia vnum demonem habeant in prelatu sola cru-
delitas detractoris a multis demonibus possi-
detur. In cuius mysterium Matth. v. demonia-
cus ille qui morabatur in monumentis: quia se-
pulcrum est guttur eorum: legionem demonum in se
habuisse referunt. Hinc est quod ex detractioibus
innumera mala sequuntur sicut ex sequentibus ap-
parebit.

**De ex inuidia etiam detractio
ortum habet et quibus vitijs ar-
mantur demones ne expellantur
de mentibus detractorum. Ca. iij.**

Tertium vero radicale peccatum vni-
detractio generatur est crudelis inui-
dia: quia puellum occidit inuidia: vt
dicit Job. c. v. Et hoc est quod in detractio-
nem erumpit: diabolus in homine per inuidiam regnat
facile inde per dei verbum cuius posset nisi alijs
criminibus armaretur et muniret. Unde per tali mu-
nitione et armatura quam diabolus armat in mul-
titudine detractorum. Eccl. xlij. c. de aquilone
quod pandit esse malum scriptum est. Super omnes congrega-
tionem aquarum reqrescit: et sicut lorica induit
se aquis. Congregatio nempe aquarum super quas
reqrescit aqlo infernalis: detractorum est multitudo
do: quod per detractioem sicut aque in terram dilabuntur
nec ultra rursus ad deum per penitentiam reuertuntur
Quod contingit in illis quod ex propria malicia excec-
ti in alterius bonis decipiunt: intantum quod de illo quod
de se est aptissimum bonum: nullo modo possunt sentire
bonum quod quidem est peccare in spiritum sanctum. Et hoc modo
li z

Fe. vi. p. ij. do. in. xl. de pestifera detractioe

peccauerunt iudei detrahentes dictis operibus christi credentes se iustissime operari. In his malignus spiritus non solum per potentiam et duriciam requiescit, verum etiam eos induit. quod lozicam cum eos efficit detractorum suorum sibi ipsis et alijs excusatores et defensores. Unde tria sunt vitia que muniunt diabolum ne de cordibus talium detractorum expelli possit. Primum est simulatio zeli. secundum apparitia boni. tertium abominatio odij. Et de his tribus per ordinem Job. subdit. Primum est simulatio zeli. Cum enim homo per turbulentam maliciam detrahendo insurgit contra fraternam gratiam claram et manifestam: non potest in se spiritualiter habere quietem: propterea impungitur aliquo stimulo interno. Hunc autem stimulum seu remorsum quia malicia superat talem mentem affectio iniqua et inordinata: totis viribus mortificat et extinguit et transit finaliter in simulum zelum quo firme et fixe absque conscientia iniusticia et veritate obloquitur et operatur. Talis autem conscientia est illud atrium a diabolo custoditum: de quo Luca. xi. dominus ait. Cum fortis armatus custodit atrium suum in pace: vitiosus mala sunt omnia que possidet. Et licet tales semper sint in aliqua fatuitate ac detrahendo loquantur stulti: semper tamen se palliant et cooperiunt sub clipeo ardentis zeli. Et hec ignea est lozica de qua hic Job. subdit: quod habebant lozicas igneas. Sicut enim lozica coniunctis inuicem anulis ferreis fit munitiuum corporis indumentum: sic excusationes palliate aliquo iusto zelo ad excusandas excusationes in peccatis munitionem et lozicam efficiunt diabolo talium detractorum ne diuino lumine expellatur. Hac lozica armatus erat diabolus decipiens iudam. Job. xij. c. detrahit christo et magdalene di. Quare huiusmodi vitium non venit trecentis denarijs et datum est egenis: Dicunt etiam ignee lozice propter igneam in apparitia zeli: sicut et de zelo domini Deuter. xxxij. c. scriptum est. Ignis succensus est in furore meo. Secundum vitium muniens diabolum in mentibus detractorum est apparitia boni. scilicet per intentionem suam quam tales quicquid suffulciunt rationibus palliatis et simulatis: quandoque etiam scripturis sacris male vitiosus intellectus. Realiter tamen nihil habent vigoris vel firmitatis: sicut patet in oppositionibus iudeorum detrahentium domino iesu christo. Et hoc signatur in iacinctinis lozicis. Iacinctus enim celestis est color per quem boni appetita designatur. Nihil enim talis malicia pro parte mentis etiam videtur celestis cum tamen directe celestibus aduersetur. Alij tamen textus per lozicas iacinctinis lozicas fumeas habet. Summum enim aspicientibus blauium colorem profert: ex quo manifeste indicat

apparentiam boni. Qui autem in altum conuersus cito ab oculis euanesceat. vnde significare potest quod talis apparitia boni nihil in se continet veritatis sed in nihilum reuertitur sicut fumus. Tertium vitium muniens diabolum in mentibus detractorum est abominatio odij. De non dilectis difficiliter bene sentimus: quia ubi regnat affectio perit omne iudicium. Tanta enim odij pueritas in quibusdam mentibus regnat contra proximi sui bonum ut illud abominant tanquam horridum malum: quod quidem omnino fieri non potest nisi ex summa pueritate malicie per quam talis homo puerit suum proprium sensum ut merito dignum fiat illa maledictione diuina: de qua Esai. v. Ne qui dicitis malum bonum et bonum malum: ponentes lucem tenebras et tenebras lucem: ponentes amarum in dulce et dulce in amarum. Et hec est diaboli lozica sulphurea atque fetens qua tali mente tenet diabolus communiter: ut verificetur de illa quod Job. xvij. c. scriptum est. Aspexit in tabernaculo illius fulgur. id est aspera et repleta conscientia tali fetore et horrore de christianissimis bonis habet igitur lozicas imundi spiritus hinc dicuntur: quia se in sua potestate quam habet in homini detractorum corda hac triplicis peccati defensione tuet.

Articulus secundus de triplici generali modo crudelis detractiois

Secundum mysterium refuat detractorum venenosa verba que egrediuntur de eorum venenoso corde. Et de hoc Job. subdit. Et capita eorum sicut capita leonum erant. Leo enim cum fectat ore atque sit vorax dente fetentia detractorum atque vorantia ora designat. Unde de detractore Ezech. xix scriptum est. Leo factus est didicit rapere predam et comedere homines. Et iterum de eisdem Prophet. xxx salomon dicit. Est generatio que per dentibus gladios habet et commadat molaribus suis: ut comedat inopes de terra et paupes ex hominibus. Job quoque. xix. ait. Quare persequimini me sicut deum et carnes meas saturamini. Tunc moral. xiiij. Greg. inquit. Hi sunt qui aliene vite detractioe pascuntur: et alienis proculdubio carnibus saturantur. Tunc apostolus Gal. v. Si inuicem mordetis: videte ne ab inuicem consumamini. Tante namque crudelitatis sunt detractores: ut nemini peccant: nec amico: nec consanguineo: nec maioribus: nec minoribus: omnes deuorant nec tempus parcunt: nec gradum in. xl. seu feria sexta aut in aliqua vigilia apostolorum vel virginis gloriose. Comedunt vitico morsello vnum episcopi siue archiepiscopi vel cardinalis: imo quicquid etiam vnum papam seu vnum conuentum religiosorum

aut totam vna religionē vel ciuitatē. Aliquā
do etiā patrē suū vel infem. Unde Ibiere. ix.
Unusquisq; carnē amici sui comedet. Et Eze
chiel. v. Patres comedēt filios suos i medio
tui ait dñs ad hierlm. i. ad quālibet ciuitatez
vel pñiam. Et sequit. Et filij comedēt pñes su
os: imo q̄ mirabilius ē nec qñq; pñunt detra
ctores longo tempe iā sepultris: qñctiā exhū
ment z deuorēt illos dum detrahūt eis. Nec
etiā pñunt quibuslibet iustis nedū carnalib⁹
viris: p̄pterea canibus simulant: qui non tm̄
comedunt carnes: sed insup ossa deuorāt. id
est homines scōs z iustos. Scōm etiā Cassio
dorū sup. iij. p̄s. Dentes dicti sunt a demēdo
Ibo pulchre lingue detrahentiū dentes vo
cantur: quia sicut illi ciborū pñes demunt: ita
z isti opiniones hominū corrodūt: Prop̄tea
hec om̄ia Proū. xxiij. c. salomō admonet. di.
Noli esse in cōuiujs potatorū nec in cōmessa
tionibus eorū qui carnes cōferūt ad vescēdū
vbi glo. Carnes ad vescēdū cōferre ē in lo
cutione derogationis vicissim primorū vitia
dicere. Ibo. xliij. di. c. cōuiuia. ponit glo. v.
Ius Aug. quos scripserat in mensa. i. va. di.
Quisquis amat dictis absentū rodere vitaz
hanc mēsam indignā nouerit esse sibi. Qui
dam quoq; de sanctis pñib⁹ ait. Meli⁹ est cō
medere carnes z bibere vinū: q̄ vituperādo
comedere carnes fratrū. Quidā educauit et
domesticū fecit lupum: z illū ad ouī custodi
am ordinauit. Quo dormiēte venit siluester
lupus z om̄es iugulauit oues. Euigilāsq; do
mesticus lupus in pugna occidit eum z om
nes iugulatas oues p̄gregauit sup caput ei⁹.
Sic qñq; detractor totā vna religionē detra
hendo occidit. Triplex est tm̄ detractio vene
nosa que egredi solet ex ore detractorū. P̄sa
dicitur dissimilatoria. sc̄da replicatoria. tertia ex
buccata v̄ effrenis aut apta. Et hoc est quod
Job. ait. Et de ore ipsorūz procedebat ignis
fum⁹ z fulgur.

**De crudeli et dissimilatoria d
tractione: que decipit sub pallio
pietatis. Ca. i.**

Prima nanq; generalis detractio
venenosa dissimilatoria nuncupat:
que fit cum homo ex pietate osten
dit se loq; cum detrahit: aut aliq; fa
cto: z bono zelo: aut ex aliqua causa multū cō
sona rōni. Pollicia nēpe habere solet sapiē
tia in suo ortu: dum tm̄ crescit indurat: z qñq;
etiā venenose pungit. Sic etiā detracto

qñq; in p̄ncipio vngit: sed demū pungendo
venenū detractiōis in audientiū mētes infū
dit. Unde Berni. sup. Lan. sermōe. xxiij. ait.
Detractores at̄ quodā silate decūdie fūco cō
ceptā maliciā quā retinere nō pñt obumbra
re conant. Glideas a detractore alta p̄mitti
suspiria: sicq; cū quadā grauitate z tarditate
vultu mesto dimissis supcilijz z voce plagen
ti egredi maledictionē. z quidē tanto p̄suas
biliorem q̄sto credit ab his q; audiunt corde i
uito z magis cōdolēti affectu q̄ maliciose p̄
ferri. Doleo inquit vehementer p̄ eo q; dñi
go eum satis: z nunq; potui de hac re corrige
re eum: z alias bñ mihi comptū fuerat de eo
istud: sed p̄ me nunq; innotuissit. Et qm̄ p̄ al
terum patefacta est res vitatē negare nō pos
sum. Dolēs dico. Reuera ita est. Et addit q̄
ue damnū vel grāde. Nā als quidē in plibus
valet: ceterū in ista pte vt verū fateamur excu
sari minime pōt. Et hic est ignis pestifer⁹ de
ore leonū. i. detractorū procedēs: hoc nempe
igne conant ad q̄dium corda audientiū p̄ra
aliquos inflāmare. Ipi vñq; prius atq; ardē
tius inflāmati. Ad quos Esa. i. ait. Ecce vos
accendētes ignem accincti flammis. i. estis.
De hmoi etiam Job. xij. c. ait. Ex ore ei⁹ lam
pades procedūt quasi tede ignis accense: vñ
assilare pñt hmoi homini tanta demētia stul
to qui vt vacuum vicini domū cōburat suam
plenā incendit.

**De detractoribus qui crudeli
ter referunt audita in proximi d
trimentum. Ca. ij.**

Secūda detractio venenosa replica
toria noiāt. Hec quidē illorum est
qui nec os in detractiōe effrenant
aliq; rubore vel rōnabili causa de
tinent: sed mox vt aliq; detrahere cepint ipē q̄s
diabolice symbolisant ponētes: imo pon⁹ de
crudis carnibus primorū. Et hoc aut̄ sym
bolo primi infamia dilatat: oculi audientiū
excecant z ad temp⁹ vitatis noticiā obfuscat.
Et hic dñs fum⁹ q; de ore leonino egredi dice
bat. Sic em̄ ex ore clibanī vel fornacis fum⁹
teter egredit exq; nigrescūt pietes z i aere di
lataz obscurat illū z finalit euanescit. Sic ex
fornaceo z ignito atq; p̄ odiū cedētī corō de
tractoris egredit: teterim⁹ fum⁹ q; primi fa
mā denigrat audietes a vitatī cognitiōe ob
scurat: s̄ demū erit tps qm̄ talis infamia atq; in
famās finalit euanescēt: sic in p̄s. inqt. Quē
l2 3.

Fe. vi. p. ij. do. in. xl. de pestifera detractioe

admodū fumus deficiet. Et Esa. lxx. Isti fumus erūt in furore meo. Et Osee. xiiij. Erūt sicut puluis turbine raptus ex area et sicut fumus de fumario.

De crudeli insania apte et inuerecunde detractiois. Ca. iij.

Quonia venenosa detractio ex buccata vel effrenis aut apta solet nūcupari. Hec em̄ illorū est q̄ effron te z inuerecūde: sicut ad buccā venit fetore detractiois corā audiēte euomunt p̄pterea de talibus ps̄. inquit. Sepulcrū patens est guttur eorū: patens em̄ sepulcrū paratū est ad suscipiēda cadauera mortuorum. Et licet nihil recipiat tñ de corruptioe quam habet p̄ximū aerē inficere solet. Sic vtiq; detractorū fetentia ora suspēso corde z expectāti animo atq; patula bucca cōtinue sunt paticepe aliq̄d vbiū vel factū ex eo quē odiūt cum p̄ illa fetore detractiois effundant. Similes scribis z phariseis de quib; in plerisq; euangeliij locis est dictū q̄ ipsi obseruabāt xpm̄: vñ tales ex hoc assilant canibus macellariozum qui licet multe bone carnes resideant in macello: nihil tñ de illis capiunt vel asportāt nisi aliq̄d fetidū vel imūdū aut aliq̄d os. De huiusmodi genere esse solēt plimi seculares qui cum religiosis vel sacerdotib; vel alijs suis dei amplī q̄ discretio postulet intrinsece z domesticē p̄uersantes nihil exēpli boni licz multa videant ex eis asportant: sed si quid fragilitatis cōspexerint aut ociosum verbū vel risū aut cōsille factū inde scandalizati recedūt. illō p̄petua memoria retinētes. p̄pterea prudētissimū ē oīno se a p̄uersatioe taliū absentare. Propterea sicut sepulcrū patēs licz nihil recipiat tñ aerē vicinū corrupit. Sic fetidi detractores licet nullū malū exēplū vbiū factū datū sit eis: tñ eorū corda z ora corrupta sp̄ in detractoria vba p̄umpūt. Qui habet amarā buccam sp̄uere nō potest dulce. Ido p̄p̄ha statim subiūgit. Linguis suis dolose agebāt: venenum aspidū sub labijs eorū. i. in corde quoz os maledictioe z amaritudine plenū est. Talia quidē ora sunt sicut foramina fetentia latrinarūz p̄ que fetores exalant. Hinc ps̄o. xliij. c. scriptū ē. Abomatio hoim detractorū p̄pterea eritio compatur. de quo d̄r: q̄ sic fetorem exalat ex foramine supiozi sicut ex inferiori. Ido de detractorib; Seneca inquit. Nō refert aut supius aut inferi in tonet: magis em̄ supius fetet. In hui; aut mysterium

flume. it. scriptū ē. Vas qd nō hz opculum immūdū erit. Quia igit ex ore detractorū tant; z sic inficiēs mētes egredī fetoz. Ido Job. subdit. q̄ de ore illoz equozū egrediebatur sulphur. i. detractorū velut sulphureus fetoz. Sed heu i tñ quia his corruptis tepozib; vbiq; detractorū inualuit fetoz q̄ nō solū int̄ seculares sed etiā int̄ multos nō p̄uominis regulares minime sentiat: qz cōiter omēs fetent: vñ Berni. ait. Vbi cōiter omēs fetidi sunt vn; fetens minime sentit. Et hiero. ad Lelantiā inquit. Rarū inuenies q̄ irrephensibilem vitā suam exhibere velit: vt is n̄ rep̄hēdat alienā. Tātaq; hui; mali libido mētes hoim inuasit vt etiā q̄ p̄cul ab alijs vitijs recesserint in istud tñ. q. in extremum laqueum diaboli incidāt. Et iterū ad eandē inq̄t. Nulli vnq; oīno detrahās z aliozum vitupatione te laudabilē videri velis: magis tuam vitā ornare disce q̄ alienā carpe: ac sp̄ memoz esto scripture dicētis. Noli diligere detrahentes ne eradicent: pauci em̄ sunt q̄ huic vitio renunciēt. Et idē ad rusticū monachū ait. In cōgruū ē corpe latere z lingua p̄ totū mundū vagari. Hec em̄ detractiois spēs. scz dissilatoria. replicatoria z apta Dan. viij. per tres ordines dentiū qui erāt in ore vsi congrue demonstrant. D̄r em̄ ibi. Et ecce bestia alia. s. sc̄a silis vsō in pte stetit: z tres ordines dentiū erant in ore ei; z in dentib; ei; p̄ncipes tres. z sic dicebāt ei. Surge comede carnes plimas. Ursus em̄ lz in quibusdā membris videat hō: crudelissimā bestia est cōmorans in abditis inquieta z vorax. Sic quilibet detractor crudelis bestia est: sic ex p̄cedentib; patet. hic in abditis cōmorat: quia sicut in ps̄. inq̄t. Insidiat in abscondito. s. cordis q̄ si leo in spelūca sua. h̄m̄ oī semp in quietā ē mens z lingus quia detractioib; assuetus: modo cū vno: mō cū alio: mō de vno modo de altero carpit morsus. Insup vorax est imo crudelissim; quia deuorat amplī q̄ infern;. Infern; aut deuorat solū malos: detractor at̄ bonos z malos. Vñ Eccl. xxvij. s̄ tertia lingua detractorū ait. Utilis infern; potit; q̄ illa. Hec aut bestia in pte stat cū se iustū ceterosq; iudicat pctōzes. Sic faciebat detractor ille pharise; Luc. xvij. qui apud se dicebat orās n̄ ap̄ deū. H̄as tibi ago dñe qz nō suz sic ceteri hoim raptōzes iusti adulteri velut etiā hic publican; zc. Ecce detractio facta impie corā deo. Tres etiā dentiū ordines habent p̄p̄ triplicē spēm detractiois iā dictam

Et in dētib⁹ ei⁹ principes tres: qui sunt dōm-
nes tres ad p̄dictas tres detractiones hoies
inducētes ac dicētes cuiuslibet detractori. Sur-
ge p̄ supbiam liuorem ⁊ odiū: comede. i. duo-
ra carnes plimas. detrahe cunctis. i. deuora
omnes: nulliq; lingua tua maledicta parcat.

Articulus tertius de trib⁹ ge-
neribus audientium detractio-
nem: quorum vnum scz creden-
tes periclitantur.

Tertium mysteriū apit detractorū
venenosa opa: quia multi ex hac
peste eternaliter puniunt. Et d̄ b̄
Job. subdit. Et ab his trib⁹ plagis
occisa est tertia pars hoim. Tria sunt homi-
nū genera que audiūt detractores. Primi p̄-
seruant. secūdi defensant. tertij cōtaminant

De septēplici remedio ne ho-
mo ex auditu detractionum con-
taminetur et corrūpatur. **Ca. 1.**

Unc em̄ qdā audiētes detra-
ctores: q̄ a p̄tiamatōib⁹ loquē-
tiū p̄seruant ⁊ detractoribus
nequaq; credūt: ⁊ licet audi-
ant corpe: obaudiunt tñ mē-
te. Ad qd̄ p̄ficiendū septēplici remedio vten-
dum est. Prīmū d̄ cōtristatio. scdm̄ elonga-
tio. tertij rephensio. quartū humiliatio. qn-
tum recordatio. sextū stabilitio. septimū com-
passio. Prīmū aut̄ remediū cōtristatio noiaf
Debet em̄ hō cū audit detrahentē triste ostē-
dere vultū. vñ. vj. q. j. c. ex merito d̄f. Nemo
inuito audirore libēter refert. Et p̄rou. xxv.
Ventus aquilo dissipat pluuias: ⁊ facies tri-
stis linguā detrahentem. vbi glo. Si hylari-
vultu detractorē audieris. tu illi das fomitez
detrabendi: si aut̄ triste discit nō libēter dice-
re quod didicerit nō libenter audiri. Et h̄ie-
ronym⁹ ad rusticū monachum ait. Sicut sa-
gitta si mittat cōtra duram materiā nōnun-
q; in mittentē reuertit ⁊ vulnerat mittentem
ita detractor cum tristem faciem viderit audi-
entis: imo nō audientis sed obturātis aures
suas ne audiat iudiciū sanguinis ilico conti-
cescit: pallet vultus: herent labia: saliuā sicca-
tur: ⁊ p̄ cōsequens a detractōe desistit. Secū-
dum aut̄ remediū est elōgatio. i. a p̄spectu de-

trahentis se elongare. Et si sine magno scān-
dalo fieri potest statim abire iuxta consiliū
sapiētis p̄rouerb. iij. qui ait. Detrahētia la-
bia p̄cul sint a te. Nā fm̄ hiero. Si deest au-
ditor deest detractor. Et alibi idem ait. Non
minus auribus q̄ lingua fugias detractio-
nem. Nam detractor cum videt te non liben-
ter audire: nō facile potest detrahere. Tertij
remediū est discretā rephensio vel si licet ob-
iurgatio. exemplo chisti Job. xij. qui cōtra
iudam ⁊ alios discipulos contaminatos per
iudam ac detrahentes contra magdalenam
q̄ fudisset libram ynguenti nardi p̄istici preci-
osū ait iesus: sinite illam ⁊c. Item p̄opt̄ ean-
dem causam eisdem abanb. xxvj. ait. Quid
molesti estis huic mulieri. ⁊c. Exēplo q̄q; da-
uid qui de se ait. Detrahentē secreto pro. suo
hunc persequebar. Exemplo etiam Job. qui
in. xxx. c. de se ait. Conterebam molas iniq̄-
tatis. id est. detractorum: ⁊ de dentibus illi⁹
auferebam p̄edam. Quartum remediū ē
humiliatio per quam homo recurrat ad ar-
chana conscientie sue atq; reminiscat cogitā-
do: q̄ multa cōmissit ex gratia dei infamiā nō
incurrit: vt ex consideratione p̄p̄riorū pec-
catorum que tangunt eum ⁊ pungunt consci-
entiam suam: peccata non ponderet ne consi-
deret aliena. Unde Isidorus. Nunq; detra-
hes alijs si te bene prospereris. Quis in qua-
foret qui si acutis spinis manibus pungere
attenderet detrahenti. Grauius em̄ debent
mentes pungeri patrate culpe: q̄z carnem
pungentis spine. Unde Eccl. xxvij. c. p̄cipi-
t dominus di. Sepi aures tuas spinis. id
est pungentibus conscientie tue stimulus: et
noli audire linguam nequā. Quintum reme-
dium est recordatio scz q̄ de alio vl̄ de te mul-
ta fuerūt dicta: de quo certissimus es q̄ erat
oppositum omnino vel incomparabiliter mi-
nus malum. Sic pensandum est q̄ in hoc ca-
su similiter esse potest. Nō enim parui crimi-
nis est p̄ua sentire de rectis. Ideo. j. Corin-
theo. xij. apostolus ait. Charitas non cogi-
tat malum. Sextum est stabilitio. scz ne de fa-
cili homo credat. Nam vt dicitur Eccl. xix. c.
Qui cito credit leuis est corde. Hieronym⁹
quoq; ait. Si esset in nobis diligentia ne pes-
simis obtrectationib⁹ crederemus: iam om-
nes detrahere timerent. Isidorus quoq; li-
bro tertio de summo bono inquit. Non so-
lum ille reus est qui falsum de alio profert: s̄
is: qui cito aurem criminibus prebet. Se-
ptimū est compassio q̄. i. hō cōpani his qui

Sabbato p^o. ij. do. in. xl. de filio prodigo

bus detrahif iniuste. imo si hō cert^o esset de malis de quibus prim^o infamat: cōpatiendū est ei. Ac p hoc hō induit viscera pietatis ne scādalifet ex primorū malis. Exēplo quidē mēbrorū cōpatiendū est primis. **Uñ. j. Loz. xij. c.** Si quid panif vnū mēbrū cōpatiunt ei oīa mēbra. **Et. j. Pet. iij.** Estote inuicem cōpatiētes fraternitatis amatores

De his qui et si non mortaliter: saltem venialiter in mēte cōtaminantur. Ca. ij.

Quidā hoim gen^a detractoribus defensatur. Et hi sunt q licet dtractorib^o nihil determinate et temere credāt: aliquo modo in fide vacillant: et aliquid infirmantur circa illos qb^o detrahere audierūt. Nō tñ offiino credendo iudicant illos. Aliqua tñ de illis suspitio mentem eorū ingreditur. **Hinc fm glo. sup illō. j. Corinth. iij.** Nolite ante tempus iudicare. et si suspensiones vitare nō possum^o quia homines sumus: iudicia tñ. i. detractiuas sententiās cōtinere debem^o: atq; cū suspitio pul sauerit orandū est cū ppheta qui ait: **Amputa op probiū in qd suspi. sū. quia iudicia tua iocūda: licet em̄ homo nō credat mala que audit pctm̄ tñ ē veniale saltē: et graue libēt accōmodare aures ē ad audiendū de prio suo malū** Posset tñ tanta esse in detractioe complacētia q posset eē pctm̄ mortale et saltem magnū periculum est tñ vbi nō cōcurrit mortalis culpa. in hoc scōo genere hoim enūerari pōt

Quin participatione detractiois homo tripliciter peccat: et ex detractioe innumerabilia oriuntur mala. Ca. iij.

Qertū genus hoim est qui ex dtractionibus cōtaminant^r et pereunt. **Triplciter quidē peccare pōt audiens detractorem. Primo si taceat. scōo si delectat. tertio si inducat. Primo ut q audiens detractore peccat si taceat. Pōt tñ contingere q hō tacet ex triplici vario respectu. Primo ex timore. secūdo ex negligentia. tertio ex verecūdia. Propter has em̄ cās non rep̄mere detrahētē pctm̄ est: nihilomin^o multomin^o q detrahere et plerūq; ē veniale. Potest etiam hoc eē mortale ppter tria maxime. Primo quia alicui incūbit ex officio seu gradū corrigere detrahentem nec hoc facit. **Cōtra quos Bern.** Nō licet tacere cui ex officio**

incūbit vitia redarguere. **Secūdo** ppter aliud quod piculū quod ex illa detractioe subsequi potest. **Tertio** ppter radicē qua timor humanus quicq; pōt esse mortale pctm̄ sicut alibi p^o **Propter** hec tria. **lxxxvj. dist. c. faciētis.** Non caret scrupulo cōcessionis occulte: qui manifesto facinori desinit obuiare. **Secūdo** autēz mō peccat hō si delectat. s. audire detractioē et hoc ppter odiū ei^o cui detrahif. **Et talis nō minus peccat q ipse detractor: et quicq; etiā magis ppter maiore delectationē. Uñ Bern.** ad Eugenū. **Velle** audiret detrahere: quid horū dānabili^o sit nō ē facile diffinire. **Et iterum idē ait.** **Detractor** et detractorū libēs auditor vterq; diabolū habet: ille in lingua ille in aure. **Et** quo quodammodo pōt sequi quorū quot detractores audis: tot in aurib^o demones recipis. **Et Aug^o.** **Nō** accōmodes aures tuas ad p̄cipienda verba detrahentis: ne accipias mortē in aīa tua. **Detrahenti** em̄ et audienti anime: vtriq; esca mortis ē et detractio. **Et. xj. q. iij. c. nō solū. scriptū ē.** **Nō solū** ille reus est qui fallum de alijs p̄fert: sed etiā q aurem cito criminib^o p̄bet. **Et Ihero.** **Nō** licet tibi vitupationem alterius patienter audire: q; nec ab alijs optas recipi tuā. **Alijs** q; ait. **Quē** delectat audire turpia: lo qui p̄uocat. **Ihero.** etiam ad **Reptonianū** inq̄t. **Cave** ne linguā vī aures habeas p̄uocantes aut alijs detrahas: aut alios audias detrahētes. **Tertio** quoq; peccat hō si ad detractioem inducat. **Et talis** plerūq; amplius q; detractor offendit: q; m̄ ex maiori iniquitate vel malignitate procedit. **Et talis** omniū malorū que ex eā ab eo data p̄cedūt corā dño habz reddere rationē. vñ ex de iniu. et dam. da. c. si culpa. scribit. **Qui** occasione damni dat damnū dedisse videt. **Quē** igit^r q; mortalit^r ipenitent^r ex auditū detractioib^o peccat: itia sunt ps de q; h **Ioh.** ait. **Et** ab his trib^o plagis occisa ē scia ps hoim. **Quia** aut sit h scia ps ondit glo. sup illud **Proū. xxij.** **Lū** detractorib^o ne cōmiseraris qm̄ rep̄te p̄surget p̄ditio eoz. **Uñ** ait. **hoc** specialit^r vitio piclitas totū pene gen^o humanū. **Hec** ē illa scia maledicta lingua. de q; **Eccl. xxvij. c. ait.** **lingua** scia. s. detractorū q; scia nūcupat: nō tñ p̄p̄ cās in alio q; dragesi mali fm̄de. **xxix. exp̄llas:** s. etiā q; scia ē ab illo cui loq̄t et d quo detrahif multos: cōmouet. s. ad credulitatē maloz auditorū et disp̄st illos d gēte i gēte: ciuitates diuitū dstruxit et domos magtoz effodit virtutes p̄loz. s. ei credētiū p̄dit. s. vincim charitatis soluēdo: et gētes fortes dissoluit. s. ab obia supioz. **Lingua** scia muli-

eres veritas et verecundias. Et dicit veritas. ta. tu. a vereor. ris. quasi verecundiam habens. Alij libri habent inuitas eiecit. s. de demonibus virorum suorum et prauit illas laboribus suis: quia respexit illam. s. ei credendo: non habebit requiem nec amicum in quo requiescat. Flagelli plaga liuorem facit. s. exterius: plaga lingue minuet ossa. i. virtutes: quia vulnerat mentem interius. Secundum igitur rectum iudicium rationis: qui bene considerat omnia mundi scelera omnes iniquitates et quasi omnes hereses: scismata et impietates ex tertia lingua originem habent: igitur lingua nequam: lingua tertia detractoris. o crudelitas infernalis. o ipia odij et inuidie proles. o pestifera lepra: tu es que discordias seminas: tu sola perculcas bonos. diffamas iustos: parias scandala: piuria. testimonia falsa: occasiones iniquas multiplicare non cessas. Tu lingua seua punis infantes: inter coniuges scandala ponis: infamas viduas: defloras virginis: tu pius et sacras religiosas confundis: simplices consciencias turbas. Tu rancores: tu iurgia: tu liuores et iras. contentiones et rixas et contumelias: et scissuras suscitare non cessas: diuisiones et periclitatas nutrit et lactas: tu sola perditiones: guerras: incendia foues: homicidia patras: tu fratricidia perfidia infanticidia: et ceteras crudelitates virulenta impetate committis. Tu sola federa frangis: in contrariationibus occuparis: sepas amicos: multiplicas inimicos: tu sola dissipas ciuitates: destruis regna: confoues tyrannias: tu charitatem extinguis. depis iustos: magnificas impios: fidem destruis: spem quoque frangis: ceterasque virtutes impia crudelitate persequeris: tu omnia scelera viuificas et extollis. Quid plura: tu angelos et demones conuocasti: atque de celesti regno in eterna supplicia deieccisti et profundasti: primosque parentes nostros ac cum eis totum genus humanum de paradiso deliciarum ad temporales et eternas miseras destinasti. Demumque dei filium tu sola in crucis patibulo affixisti. Sed lapidem christum quem reprobaauerunt: per hanc detractorem edificantes scribe et pharisei: hic velis nolit factus est in caput anguli. i. super omnes in gloria sempiterna. Luz que regnare nos faciat: ipse benedictus deus trinus et vnus: qui viuuit et regnat in secula seculorum Amen.

Sabbato post secundam dominicanam in quadragesima de filio prodigo: ubi moraliter euan-

gelium declaratur. Ser. xxiii.

Alter peccaui

Pater peccaui in celum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus. Luc. xv. Sic enim ait Chrysostomus in omelia. Omnis malicia confunditur aliquotiens ratione veritatis. corrigitur autem nunquam ma-

xime eorum qui proposito malorum non ignorantia peccant: sicut sunt pessimi detractores de quibus in precedenti sermone plenius dictum est. Qui autem ex ignorantia peccat leuius misericordiam consequuntur: sic de se. j. Timotheus. s. apulus ait. Ab misericordia consecutus sum quoniam ignozans feci. s. persecutionem ecclesie dei et nominis iesu christi. Similiter filius prodigus ex fragilitate ignorantie peccat: misericordiam adeptus est: cum ad patrem reuertitur humiliter d. Pater peccaui in celum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus. Sic moraliter cum peccator ad cor reuersus humiliter coram domino se prosternens ait. Pater misericordiarum et deus totius consolationis peccaui in celum propter contemptum tue maiestatis omnibus presidens: et coram te propter contemptum tue veritatis omnia speculantis: iam non sum dignus vocari filius tuus propter contemptum tue bonitatis omnibus prouident. Et in hoc octaua. id est principalis religiositas aperit: per quam homo peccator penitens humiliter petit et impetrat misericordiam dei. Sed quia in occurrenti euangelio moraliter intellecto huius moralitas demonstrat: tota presertim series in eius expositione et declaratione decurrat. In quo euangelio tria mysteria per ordinem declarant. Primum ruinam culpe. secundum resurgentis gratie. tertium indignantis inuidie. De quo propheta in ps. xlviii. homo cum in honore esset non intellexit copiam. iu. nisi. et si. facta est illis. hec via sancta ipsis: et post. in ore suo complacebunt. Primum ruinantis culpe tangit. ibi. homo cum in honore esset non intel. copia. iu. nisi. et si. facta est illis. Secundum resurgentis gratie. ibi postea in ore suo complacebunt. tertium indignantis inuidie. ibi. hec via il. sancta ipsis. Et potest esse in presertim materia aliud thema.

Articulus primus de triplici peccatorum statu: vbi per quattuor gradus descendit in peccatorum profundum.

Primum mysterium est ruinam culpe. Quod enim plenarie animis per culpam ruit nisi omnibus suis viribus. i. intellectu voluntate et memoria a bonorum omnium

Sabbato p^o. ij. do. in. xl. de filio prodigo

largitate se auerrat et ad mundi vana et trā-
transitoria se conuertat. Quod fecisse hunc
filiū prodigum p^o quē peccator penitēs des-
gnatur ipa euangelica series manifestat. Hā-
gdatur d^o scēdit peccator aia p^o tres star^o. Pri-
mus est mūdane excecationis. secūdu vane
delectationis. tertius diuine obliuionis. Pri-
mus p^oinet ad initiū. scōs ad p^ocessum. terri^o
ad terminū p^octōrū. Quos status p^o ordinem
p^os. exprimit dicēs. Homo cū in honore esset
nō intellexit. s. p^opter mūdā excecationem
compatus est iumentis insipientib^o. s. p^opter
vanam delectationē: et similis factus est illis.
scz p^opter diuinā obliuionē.

¶ Quod p^o tres cecitates aia pecca-
toris a deo incipit separari. **Ca. ij.**

Primus est star^o mūdane excecā-
tionis: et hoc p^oinet ad initiū pecca-
di. Et habet tres grad^o fm q^o i tres
cecitates anima ruit. Prim^o gra-
dus ē libertatis ambitio: q^o quidē omnium
peccatorū est initiū. Et de hoc d^os ait. Hō q^o
dam. i. de^o habuit duos filios. s. iustos et pec-
catores: et dixit adolescentior ex illis. i. deuū
p^o peccatū. Pater da mihi portionē substātie
que me cōtingit. Hec substātia p^oris dei ē om-
ne bonū quod habet hō siue nature siue g^oe
Bonū t^o nature est q^o tam iustis q^o p^octōrib^o
contingit et dat. Talis nāq^o petitio nihil aliō
est q^o dicere. Dimitte me scōm p^opria volūta-
tem meis naturalib^o vii. de tua g^oa nihil cu-
ro. Scōm em̄ Alex. de hal. Talis substātia
ad min^o in hoc consistit que om̄i homini tan-
q^o necessaria cōcessa sunt. Primū est ratio ad
cognoscendum bonū: scōm est temp^o ad per-
ficiendum bonū: tertiu est potestas faciendi
bonū. quartuz materia se exercēdi in bono.
q^ontū est instrumētū q^o ē corp^o p^o quod opaf
bonū. Et hec sunt quinq^o talenta. Mat. xxv
que ibi ponunt p^o ordinē. Proū. v. vbi dicit
Ne des alienis honorē tuū. ecce primum. et
annos tuos crudeli. ecce secūdu. Ne forte re-
pleant extranei laboribus tuis. ecce tertiu. et
labores tui sint in domo aliena. ecce quartū.
et gemas in nouissimis q^o consumpseris car-
nes tuas et corpus tuū. ecce q^ontū. Et sequit.
Et dicas: cur detestatus sum disciplinaz et in-
crepationibus non acquieuit cor meū. q. d. s.
volui sequi voluntatē meam. Secūdu gra-
dus est libertatis acceptatio. Et de hoc seq^o.
Et diuisit substātiā. Ad istam dedit illi pos-
sessiones armenta suplectilia denarios et con-
similia. Moralit^o etiā diuisit illi substātiā:

quia vt dicitur Eccl. xv. De^o ab initio consti-
tuit hominem: et reliquit eum in manu confi-
lii sui. Et sequit. Ante hominem vitā et mortē
bonū et malū: quod placuit ei dabit illi.
Et hierē. xij. domin^o ait. Ego do coram vo-
bis viam vite et viam mortis. Tertius grad^o
est libertatis executio. et de hoc subditur. Et
non post multos dies. s. a libertate arbitriū:
p^ogregatis om̄ibus: ad litterā. et in denarios
om̄ibus reductis et coadunatis armis equis
linerijs gyornijs socijs famulis emptis et p^o-
curatis. Moraliter cōgregatis om̄ib^o. s. viri-
bus suis et supradictis naturalib^o bonis in il-
lis confidens. adolescentior filius peregre p^o-
fectus est. Nō locum mutando extra deū q^o
vbiq^o est. s. animū sepando. Unde glo. Q^oto
in primo ope plus delinquit: tanto a dei gra-
tia plus recedit. Unde ps. ait. Lōge a pecca-
toribus salus: in regionē longinquā. id ē. vi-
am latam et spaciosam possunt seculi nequā
que homines a deo elongat et finaliter homi-
nem damnat. Vel regio longinqua est igno-
rantia dei et sui. Nam sicut propheta ait. Ne-
scierūt neq^o intellexerunt in tenebris ābulāt.
Iter autem huius regionis sunt diuitie et de-
licie et magnificentie mundi: per quarum ab-
usum homines excecantur.

¶ Quod per tres gradus prave de-
lectationis prolabitur anima in
multitudine peccatorum. **Ca. ij.**

Secundus status vane delectatio-
nis: et hic p^oinet ad peccandi p^o-
cessum: qui etiam tres alios habet
gradus ad descensum in peccato-
rum profundum. Prim^o videlicet gradus est
vilis carnalitatatis. secundus vilis paupertat^o
tertius vilis insatiabilitatis. Primus grad^o
est vilis carnalitatatis. Et d^o hoc subditur: et ibi
viuendo luxuriose. Ad litteram in sonis io-
cis. choreis. hastiludijs. cōmessationibus me-
retricibus seu scortis. curialitatibus. et socie-
tatibus. festis et solacijs. Moraliter autem lu-
xuria exhaurit et eneruat omnes corporis et
anime vires: sicut testatur Job. xxxj. c. dicēs
Ignis est scz luxuria vsq^o ad perditionem de-
uorans et omnia eradicans germina. Secū-
dus gradus est vilis paupertatis. de quo s^o
ditur. Dissipauit omnem substātiā suam
id est. quinq^o predicta bona. s. rationē temp^o
facultatē materiā et corpus cū q^o fuit bona.
Vel dissipauit om̄em substātiā suā. s. rerū
mēbrorū et morū: sicut Proū. xxix. scriptū est

Sabbato p^o. ij. do. in. xl. de filio prodigo

euangelicū. **D**at. vj. Intra in cubiculū tuūz
anima mea: z clauso hostio. s. ne p aliena va-
getur ora. i. sursum subleu a oculos mēi tue
ad montes illos eternitatis. vñ tibi auxilium
porriget. Talis gratia tria facit representare vñ
delicet quasi sint tria officia ipsi^o gratie pue-
nientis. **P**rimū mala que cōmisit. scdm bo-
na que omisit. tertiu dāna que incurrit. **P**ro
cū ei^o officiu est: qz cogitare facit mala q cō-
misit. **E**t de hoc subdit. In se aut reuersus. i.
respicēs z rediens ad cōsiderationē interio-
rum suozū quod maxime pdest anime pecca-
trici vt reuertat ad dñm. ppterea **E**sa. xxvj.
c. omnes cōsimiles pctōres hortat di. Redi-
te puaricatores ad cor. **Q**uod si assenserit mēs
humana paratus est dñs illi lumē infundere
veritatis. **U**nde de tali anima **O**see. ij. pmit-
tit dñs di. Ecce ego lactabo eam z p peccato-
rum displicentiā z virtutū cōplacentiā z du-
cam eā in solitudinē. i. reducam illā ad cōsi-
derationē peccatorum suozū. **U**nde cum di-
uina grā sua cōsciētia solitaria facta est. et lo-
quar ad cor eius. q. d. dicam illi. **A**nima mea
dilecta quid tibi z huic fetido mundo: quid ti-
bi z vili luto: cur delectaris in vanis me spre-
to. **I**n quo delectaris: bonū est momētaneū
meū aut est eternum: hoc vile: meū nobile: h
est modicū: meū vero magnum: hoc est com-
mune animalib^o quia sensuale. meū cōmune
angelis quia spūale: hoc est plenū tribulatio-
nibus: meū est plenum cōsolationibus: hoc
est piculosum z dubiū: meū vero securū z cer-
tum: hoc potest tolli: meū aut nunq̄ pōt au-
ferri: hoc in mundo dimittere: meū vero i al-
tero seculo pficere: hoc finaliter damnat: me-
um vero eternaliter saluat. **Q**uid igit anima
mea in amore hui^o seculi moraris: quid que-
ris: quid cōcupiscis anima mea dilecta. **C**ur
in hac vilissima peccatorū fece ampli^o pseue-
ras. **T**u aut fornicata es cū amatorib^o mult
tñ reuertere ad me: z ego suscipiā te. **E**go mi-
sericors deus **R**euertere reuertere sunamū
reuertere reuertere vt intueamur te. **C**ōside-
ra dilecta mea q̄ dulcissime te inuito: amāti-
sime te dñs dero: benignissime te expecto: vici-
sti omīno: ptra scelera tua dissimlo. vt ad me
redeas te affligo: dulcedine te attraho: ama-
ritudine impello: gaudēter te suscipio: redēū
tē admitto: magno desiderio te expecto: om-
nem offensam tibi dimitto: grām liberalit^o do-
no: ipsam multiplico z cōseruo: z finaliter vi-
tam eternā pmitto. **Q**uid igit amplius imo-
raris: quid aliud queris: cur aliud diligis ani-

ma mea dilecta. **S**ecūdu eius officiu est: qz p
eam recogitat omnia bona que amisit. **E**t de
h subdit: qz dicit in se reuersus. **Q**ui mercen-
narij in domo pñs mei abundant panibus
hoc aut cū quodā suspitio legendū ē. **M**ercē-
narios aut vocat illos qui p remuneratione
mercedis eterne seruiūt deo. q. d. q̄ti mercē-
narij vel qui future mercedis intuitu digna
sataunt opari abundant panib^o. i. spūalib^o
sacramētis z refectionib^o sanctis vel fide spe
z charitate. **D**e quibus panib^o **L**uc. xj. **A**mi-
ce accōmoda mihi tres panes. **T**ertiu ei^o offi-
cium est: quia aiām cōsiderare facit damna q
incurrit. **E**t de hoc subdit. **E**go aut hic fame
pereo. **P**onderandū est q̄libet verbū. **U**ñ
fm **A**hryf. **E**go aut nō alien^o: sed fil^o boni pa-
tris z frater vtiq̄ obsequēti. **E**go liber z ge-
nerosus fact^o suz: miserior mercēnarijs. q. d.
Ego sulcit^o diuicijs z nutritus delicijs. s. nūc
lapsus in tāi miserijs. h ad **I**ram. **S**z in misa-
bili loco inter porcos z pulices: in loco silue-
stri solitario fetido z cenoso: z omī solatio de-
stituto fame. s. intrinseca: nō tm miseria extri-
seca pereo. **N**ō tm crucior: quasi velit dicere
illud **T**ren. iij. **M**elius fuit occisis in gladio
q̄ interfectis fame: que omīa ad spūalem in-
telligentiam applicāda sunt. **N**am cōsiderās
diligenter omīa mala z damna que incurrat
dolens corde z rugiens ore cum ppheta in-
quit. **A**fflic^o sum z humiliat^o sum nimis: ru-
giebam. i. ruitur rugio a gemitu cordis mei.
Qz p gratiam consequentem
tria bona in anima generantur.

Capitulum scdm.

Secūda em gratia releuans a pec-
catis: grā consequens nominatur
Et hec illuminat z inflāmat ad dei
cognitionem z dilectionē. **N**emo
vtiq̄ ex se habet: vt ad diligendum deum cō-
uertat: nisi ab ipō dō suscipiat grām qua ei^o
dilectior fiat. **P**ropterea **J**oh. xv. christus
suis discipulis ait. **N**on vos me elegistis: sed
ego elegi vos. **S**i em peccator ex se ipō cōuer-
teret ad xpm ante q̄ christ^o elegisset eum: sed
hic peccator sine grā hñe nō potest: vt fiat di-
lectio christi. **I**deo p gratiā christ^o prior elegit
eum: vt postea ipse per dilectionem conuer-
tatur ad ipsum z eligat eum. **T**ria aut bona
per hanc grām bone voluntatis in aīa gene-
rantur. **P**rimū dei cognitio. scdm cordis cō-
tritio. tertiu mentis humiliatio. **P**rimū em in
bonuz quod p talem gratiāz in aīa generat

est dei cognitio. Nemo enim cognito suo malo ac cordialiter sperato: posset in diuinā misericordiā sperare: nisi per gratiam suam dominus ad suę bonitatis cognitionē peccatorū aiām illustraret. **Uñ Eccl. xxiij. c. sapiētia dei ait. Illumina bo omnes sperantes in dño. i. illuminatione mea faciam vt in dño sperēt omnes qui suam misericordiā et dei misericordiam cognoscūt. Hoc lumine illustratus pctōr ait. Surgam: qz iaceo in peccatō: et ibo quia longe recessi: ad patrē meū: quia principi tenebrarū adhesi. Ad istam: qz varijs et cōtrarijs cogitationib⁹ mēs hui⁹ miserabiliter cōq̄staf. Hinc desperationis dolor: illinc redeundi ad p̄rem timor: inō amor paternę et fraterne dulcedinis: aliunde spes benigne receptionis: ex altera pte verecundia mūdi: ex alia. timor. s. ex inedia et necessitate moriēdi. Hinc longitudo itineris: illinc debilitas famis: que omnia indicāt multiplices rōnes et cogitationes quib⁹ pctōris anima anxiat redeuntis ad deum: vt vere cum **Job. c. xx. dicere possit. Cogitationes mee varie succedunt mihi et mēs mea p diuersa rapiuntur. Tandem de misericordia dei confidens ait. Surgā et ibo ad p̄rem meū. s. p misericordiā impetranda. Secūdū aut bonū qd p hanc grām generat est cordis contritio. Et de hac s̄dit. Et dicā illi. s. quē tm̄ offendi. Dat a cui⁹ generositate per peccatū recessi. Peccaui in celum quod amisi peccati amore. Unde ps̄. Quid enim mihi est in celo et a te: quid. i. q̄ vile et transitoriū volui sup terrā. Peccaui in celum quod ipleui peccati clamore **Ps̄. xvij. Clamor sodomorū et gomorreorū multiplicatus est. Peccaui in celum qd infeci peccati fetore. Apoē. ix. Ascendit fumus putei abyssi: sicut fumus fornacis magne. Et hoc nō quāst te absente vel nō vidēte sed corā te. Tertius bonū quod p hanc grām generat est humiliatio. Et de hoc subdit. Jam nō sum dignus post tanta mala vocari filius tuus. Ideo fac me sicut vnū de mercenarijs tuis. q. d. Ad huc vtiqz maximū donū ē q hoc agere digneris. Peto tm̄ vt sim saltem de vltimis familie tue. q. cum pp̄ba dicat libera me quia egen⁹ et paup ego sum.******

Qper gratiam subsequentes tria bona in anima generantur. **Capitulum. iij.**

Tertia aut est grā subsequēs q̄ mētī cōcedit vt si frustra velit. **Qui cū quod vellet non posset ope adim-**

plere inanis et vana esset voluntas et desiderii eius. Sed bona voluntas a deo data hoc etiam meref ab eo vt subsequēs grā p̄donetur p quā beneficiendi facultas adimplet. Pro grātia enim bone voluntatis dat a deo grā virtutose facultatis: sicut **Job. j. c. ait. De plenitudine eius omnes accipimus grām p gratia. id ē p grā p̄uenienti gratia cōsequēs: et p gratia consequenti grā subsequēs. Per hanc enim grām tria bona opa in anima generant. Primum est opus resurrectionis. scdm̄ est op⁹ cōfessionis. tertium est opus satisfactōis et emendationis. Primo enim ex hac subsequenti grā generat in anima opus resurrectionis. s. cū effectū op̄is virtuosū: venit ad patrē suū. Cū adhuc longe esset vidit illum pater ipsius. Ad istam squalidū: pallidū. scabiosum. emortuū: macilentū: cōsumptū: discalciatū: pilosum seu hirsutum: claudum: vesteqz dilaceratū: et q̄si nudis mēbris: et capite inclinato: vultu mesto: cōfusiones qz p̄fuso: gradientē gressum nutatē: et vix arundine sustinere se valentem omninoqz a pp̄ria effigie alienatū ab omnibus p̄tereuntibus incognitū. Videns inqz illum pater ips⁹. s. tam miserabilem et afflictū: tam vili ssumum et abiectū tanta miseratione cōdignum: misericōdia mor⁹ ē. Et accurrēs cecidit super collum ei⁹: et osculat⁹ est eū: o magnitudo dulcedinis dei: o suauitas misericordie eius. o inenarrabilis pietas quā benignissime domine sup̄fundis sup aiām redeuntem ad te iuisceras illam in te: pascis illam de te. ac trāquillas et pacificas illam in te qui es delectatō et pax erupans omnem sensum. Moralit̄ autem tria sentimēta de ipso dulcissimo deo dātur tunc anime peccatrici. Primum est sentimētum fidei illustrātis. scdm̄ ē sentimētum spei roborantis. tertium est sentimētū charitat̄ certificantis. Primum aut sentimētū fidei illustrātis est qua anima credit deum illā misericordis diē p̄ approbantem p̄destinationem videre **Et de hoc subdit: Cum aut adhuc longe eēt id ē. cū p̄pter peccata sua recognosceret se lōginquum eē a deo. vidit illū scz oculo p̄destinationis pater ipsius. i. per fidem intellexit. scz grāz et gl̄iaz misericordie p̄paratā: q̄ misericordia mor⁹ est: nō quidē q̄ sit motus in summo deo qui stabilis manēs dat cuncta moueri: sed quia fit in aiām a deo mor⁹ seruētis fidei vt digna fiat cōpassione et subuentione et gratificatione ac susceptione diuina. Secundū est sentimētū spei roborantis: q̄ ho-****

Sabbato p^o. ij. do. in. xl. de filio prodigo

mo peccator sentit p vigo: Nam spem sibi do
minū occurrere ad miam largiēdū. Et de h
subdit. Et occurrēs. i. p feruidā festinantiam
spei. cecidit. s. sup pfundam z humilimā con
descensionē suā sup collū eius. i. sup robusta
z p̄gustatiua desideria eius dando ei quod
dam nouū sentimentū familiaris condescen
sue sue ipm sibi suauiter astringentis. Tertiu
est sentimentū charitatis. s. certificātis. Et de
hoc subdit. Et osculatus est eū. Sup quo d
bo Beda in glo. ait. Rediēs osculum chari
tatis a p̄re accepit. Tū p̄ ḡsam certifica de i
dulgentia. i. dedit ei altius sentimentum z ge
stum sue recōciliatiōis z familiaritatis pacis
simo quod est ponderādū: sicut Petrus reuē
nas ait. Nō dic: vñ venis: vbi fuisti: vbi sūt
que tulisti: quare tantā gloriā in tantam tur
pitudinem cōmutasti: sed statim indulget. et
suscipit: z postea stola indui iubet. Secundū
aut opus gratie subsequētis est op^o confessio
nis. Tū subdit. Dixitq; ei filius. Pater pec
caui in celum z corā te: iam nō sum dign^o vo
care filius tu^o. Nec addit sicut p̄posuerat aū
Fac me sicut vnū d mercēnarijs tuis: qz fm
glo. suscepto osculo patris sumptaq; fiducia
iam dedignat mercēnarius fieri cum iā vide
at sejn filium dulcissimū z dilectissimū restitū
tum: licet tanta ḡra reputet se indignū. Pro
pter quod adhuc dicit. Nam nō sum dignus
vocare fil^o tu^o. Tolens se p̄ granā facere di
gnum dum p̄ meritū fatef se indignum. Et i
hoc manifeste apparet q̄ p̄fata condescensio
dei minime ad supbiāz inflat: sed potius illu
minat z accēdit ad sue iniquitatis z indigni
tatis pleniorē recognitionē. Tertiu opus ḡ
tie subsequētis est opus satisfactionis z emē
dationis. Qd̄ quidē moraliter tria perficiūt.
Primū ē nuptiale ornamentū. scdm̄ nuptia
le cōuiuuium. tertiu nuptiale cāticum. Primū
quod pficit satisfactionis opus ē nuptiale oz
namentū. Et de hoc subdit. Dixit aut pater
ad seruos suos. i. ad angelos suos. Tū pro
ferte stolam p̄mā. i. precipuam innocentiaz z
imortalitatem p̄ peccatū amissam. z indultē il
lum. i. fm̄ glo. certificate eū de immortalitatē he
reditate. z date ei anulū. i. fidem p̄ quem xp̄o
anima desponsatur. in manu eius. id est. do
cete q̄ in eo p̄ opa clarescat fides z p̄ fidez ope
ra confirmēt: quia sicut. ij. c. Fac. ait. Fides
sine opibus mortua est: z calciamenta in pe
des. que sunt sanctorum exempla vel regula
rium statuta que sic se habent ad affectus atq;
qz processus humanos: sicut se habent calcia

menta ad pedes: que sic vtiq; pedis artāt q̄
tamen eos ad iter expeditiores reddunt mu
niunt atq; ornant. Secundū q̄ p̄erficat satisfā
ctionem est nuptiale cōuiuuium: z de hoc sub
ditur. Et adducite vitulum saginatū. i. chri
stum virtutibus fortem z gratijs impingua
tum: z occidite. i. occisum pro illo vt itelligat
fatagite z studete atq; ad sumendum domi
nicū sacramentū inducite. De quo vitulo nō
tantū redemptus homo sed etiam angelorū
cetus cum tota trinitate zdunt z epulantur.
Et p̄pterea subdit. Et manducemus z epu
lemur: sicut. j. Corinth. v. hortatur apostol^o.
Pasca nostrum imolatus ē chris^o: itaq; epu
lemur. Ad hoc cōuiuuiū hortat dñs. Luc. v.
c. di. Comedite amici mei z bibite z inebria
mini charissimi. Et hui^o cōuiuuiū rationē adiu
git di. quia hic fili^o meus mortu^o erat. scz per
peccatum. Et reuixit p̄ penitentiam: perierat
scz p̄ amissionem iusticie: z inuētus est. Et iu
xta preceptum p̄ris ceperūt epulari. Ubi no
ta fm̄ Bedam q̄ non solum filius pro quo vi
tulus est occisus reficit sed etiam pater z ser
ui eius: quia refectio dei z sanctorū est salus
peccatorū. Tertium quod pficit satisfāctiōis
opus est nuptiale cāticum. s. symphonia et
chorus. Et de his subditur fm̄ euangeliū te
xtum in parte tertij principalis. Est em̄ sym
phonia fm̄ glo. collectio z concordātia quorū
cūq; sonorū. Et designat leticiam que proue
nit ex concordia christianorum: sicut Act. iij.
c. scriptum est. Multitudinis aut credentiu
erat cor vnum z anima vna. Chorus aut est
collectio vocuz: z signat leticiam aut venit ex
concordia vocum z verborum: in predicādo
z laudādo deum: iuxta illud ps̄: Laudate do
minū in tympano z choro.

**Articulus tertius de inuidia
arrogantium iustorū: contra ma
gnos peccatores cum conuertū
tur ad deum.**

Tertium est mysterium indigna
ntis inuidie. scilicet maioris fra
tris redeuntis de agro. Circa q̄
tria consideremus. Primo ama
ram inuidiationem. secundo molestam indi
gnationem. tertio paternam satisfactionem.

**De tribus occasionibus vno
talis inuidia ortum habet. Ca
pitulum primum.**

Primo considerem⁹ hui⁹ senioris filij amarā inuidiationez. Et trib⁹ em⁹ occasionibus hec inuidia or- ta est. Primo ex labore sublato. secūdo ex gaudio audito. tertio ex bñficio paterno. Primo habuit ortū ex labore sublato. Et de hoc sub- dit. Erat autē filius ei⁹ senior in agro. s. circa negocia rei familiaris sollicitē occupat⁹ et ma- xime circa ruralia que vt plimū grauiora sūt. Secundo habuit ortū ex gaudio. vñ subdit. Et cum veniret et appropinquaret domui au- diuit symphoniā et chorū. i. multiformē con- cordiā spūalium consolationū et iubilatiōnū inter quosdā qui iam erāt viui pctōres. Ter- tio habuit ortum ex paterno bñficio. Et de h⁹ addit. Et vocauit vnū de seruis et interroga- uit que hec eēnt. i. qua de causa fierent. Jōz dixit illi. Frater tu⁹ venit. s. p humilitatez pe- nitentie: et occidit pater tu⁹ vitulū saginatum se⁹ p refectōnē gratie gratis date: quia saluū illum recepit. s. p recuperationem gratificantis iusticie.

Tres cause palliate: quare ar- rogantes iusti propter dñm in- dignantur. Ca. ij.

Secundo considerem⁹ hui⁹ seniori filij indignationē. Et de hoc subdi- tur. Indignatus est autē et nolebat intrare. s. in patris domū et ad cha- ritatis conuiuiū: qđ manifestissimū signū est cordis inuidi et animi indignati. Hinc vtiqz fa- ctum est qđ pater illi⁹ egressus cepit rogare eū Egredis at ad hoies deus pater p oia illa p q̄ eis suas volūtates et monita manifestat: quā do eius manifestatio eis se offert vt piam et inducuiam et benigne psuasua. tunc rogare dicit deus. Demū subiungit. Et ille rñdens dixit patri suo. vbi cōsidera qđ tres causas as- signat indignationis sue. Prima causa ē sua iusticia. secūda pñs nequicia. tertia fr̄is lu- xuria. Primā causam sue indignationis assi- gnat p ppriam iusticiā. Et hoc fm̄ duas ptes iusticie pncipales q̄ sūt facere bonū et declina- re a malo. Juxta illud ps̄. Declina a malo et fac bonū. Que duo more psumptuosū et sup- bi collocat in somno. Prima autē iusticie pars est facere bonū. Et de hac addit pñ. Ecce tot annis seruo tibi. q. d. iam multis annis sem- per ab initio seruo. s. tanqz laboriosus et huili- bus obsequijs quasi mancipiū occupat⁹ tibi nō mihi nec meis obsequijs vel cōmodis sed solum tuis. Secunda iusticie ps est declinare

a malo. Et de hoc subdit. Et mandatū tuum nunqz p̄terui. q. d. omnia plenissime adimple- ui. Secūdam cām assignat patris fuisse nequi- ciam. Et d hoc subdit. Et nunqz dedisti mihi heredū. ne dicā vituluz saginatu: vt cum amid- meis epularer. q. d. nec hoc fecisti mihi pro- pter me: nec ppter amicos. i. nec aliqua ex cā- minimā cōsolationem mihi dedisti. Et in hoc aduertendū est: qđ ip̄a psumptuosa emulatio dum se iactat seipam cōfundit et vilificat: cuz se ostendat semp fuisse ab osu consolatiōe di- uina vacuā et inanē. Et p hoc estimare patres nō sibi fuisse liberalem et piuz: sed valde tena- cem et durum: dumqz minorē p tempe p̄terito vitupat: ip̄m p statu p̄senti vehementer lau- dat et cōmēdat di. qđ ad p̄sem venit et summū gaudiū et festū recepit. Et vere hec est natura seculi inuidētis: quia illum cui inuidet extiat se supiorem et feliciorē et ppterea de illius feli- citate torqueat. Tertiam causam subdit fuisse fratris luxuriā: vnde subdit. Sed postqz fili⁹ ruus. Hic considera cū q̄tra nausea et displicē- tia de fratre loquat. Nam nec illum suū fra- trem nominare valet. Sed ait filius tuus hic q. d. quē prop̄ sua flagicia in fratrem nolo: qđ deuorauit substantiam suā cū meretricibus: et sic eēt ira vt punitione dignus tanqz prodi- gus fetidus et imūdus venit: occidisti illi vitu- lum saginatum. i. dedisti p deuotionē gusta- re xpm̄ et alias consolatiōes h̄re: sicut filio p- digo ap̄lo Paulo diuino munere concessum est: qui de se Gal. ij. c. ait. Quā autē viuo in fide viuo filij di: qui dilexit me. et dedit semetip̄m p me.

Tres rationes quare arrogā- tes iusti gaudere et exultare de- bent de peccatorum conuersiōe. Capitulum tertū.

Tertio cōsiderem⁹ pñs satisfactio- nem: vbi ad placationē ip̄s tres rōnes assignat qđ debet gaudere. Primo ppter cordialem vnionem scōo ppter vniuersalē dñationē seu possessio- nem. tertio ppter visceralē cōpassionē. Pri- mam rōnem assignat ppter cordialem vnio- nem. vñ subdit. At ip̄e dicit illi. Fili tu sp me- cum es. q. d. Pro sūmo h̄re debuisti qđ meam pñtiam et omnia mea exhibui tibi tanqz filio et heredi et q̄tū ex me ē reexhibeo me de p̄senti. Nō ad h̄az q̄ta f̄doleat rñsio dulcedine cha- ritatis. Nō em̄ arguit filiū de sua indignatio

Dominica. iij. in .xl. de impijs parcialitatibus

ne supba: aut d̄ sua ihumanitate p̄terua: ne
amplius pturbet. Sed pie blandit ac per iur
batur animum ei leniat. Juxta illd̄ **Provi.**
xy. Responsio mollis frangit irā. Secūda ra
tio est p̄pter vniuersalē d̄nationē. Et de hoc
addit. Et om̄ia mea tua sunt: intantuz q̄ si in
p̄terito hoc petisses dedissem tibi: et nunc da
rem et in futuro parat̄ sum dare: quod qui
dem longe amplius est q̄ q̄ huic fecerim fra
tri tuo. Et de sc̄m̄ tiellectū moralē oīa sunt
cuiuslibet iusti vel in re vel in spe. Nam cum
nō sint nisi tria genera rerū. s. supiora equa
lia et inferiora. Supiora sunt viri iusti vtiq̄ ad
finem: sicut p̄p̄ba ait. Deus cordis mei et p̄
mea de ieternū. Equalia sunt viri iusti ad ad
iuuandum sicut angelici sp̄s. Hinc **heb. c.**
i. ap̄ls ait. Om̄es sunt administratorij sp̄s
in salutē. Inferiora sunt viri iusti ad vtendū
et d̄nandū: sicut p̄s. ait. Om̄ia subiecisti s̄ pe
dibus ei. et. Tertia rō est p̄pter visceralē cō
passionē: vñb̄ subdit. Epulari aut̄ et gaudere
oportebat: quia hec charitas facit. Juxta illd̄
ap̄li **Rhoma. xij.** Gaudete cū gaudētibz: et
 flere cū flentibus. Facit etiā nō vri de scanda
lo. Jux̄ illud. **i. Cor. xj.** Quis scandalizatur
et ego nō vroz. Siliter etiā facit letari et refici d̄
alieno remedio. Prop̄tea subdit: quia h̄ frat
tuus mortuus erat. s. deū deserēdo: et reuixit
sc̄z penitēdo: perierat p̄ mortalem culpā et in
uentus est p̄ dei gr̄am. Aduertenter aut̄ con
sidera quāto pondere in hac r̄ssione singu
la verba sint a p̄re expressa: vt ad fr̄is cōpassi
onem animū ei emolliat et reflectat. At enīz
epulari aut̄ qd̄ ē delectabile: et gaudere qd̄ ē
desiderabile oportebat quia iusticiale. Et ra
tionem osidens addit: quia hic demōstratiue
et imp̄ssiuē: frater dilectiue: tuus trāformatiue
et mortu⁹ erat compassiue: et reuixit congra
tulatiue: pierat afflictiue: et inuētus ē iocūda
tiue vt quodlibet cū admirabile et efficaci sen
su dictū esse intelligat. Et merito quidē gau
dere oportet: quia vt dicit **Luc. xy.** Gaudiu⁹
est pastorij de ouicula reuētā: et gaudiu⁹ est
mulieri de inuētā dragma. Et gaudiū est an
gelis dei sup̄ vno peccatore p̄niam agēte. Cū
quibus nos eternaliter epulariz gaudere fa
ciat d̄ns noster iesus xp̄s: qui cum p̄re et sp̄ri
tuscō ē et futur⁹ ē et cōsummatū gaudiū oīm
beatorū. Per infinita seculorū secula Amen.

Unica tertia ī quadragesima
de mane ordo dicendorū p̄ totā
septimanam. **Sermo. xxv.**

O m̄ne regnū ī
eipz diuisū d̄solabit: et dom⁹
domū cadet. **Lu. xxj.** **Sauē**
te d̄no iesu xp̄o qui christia
ne vite dux est et via: vitas et
mḡ: p̄mū ac vita: modus vt

uendi ipsius christiane religionis: nō t̄m̄ itel
ligentijs vestris prudētibz et discretis et cō
formis atq̄ gratus vel cōsonus. Verū etiam
affectibus et desiderijs animū vestrum vt cer
no quotidie seruētius incalescit. Suscipiēda
et humiliter amplectanda ē igit̄ gratia vobis
data: atq̄ elaborandū est vt iuxta voluntatē
dei quotidie suscipiat incrementū. Quod q̄
dem vt melius fieri possit alias. s. religiosita
tes addamus. Prima aut̄ est religiositas vni
onis. Et de hac isto mane de impijs parciali
tatum fructib⁹ disserem⁹. Secūda est religiosi
tas cōsignationis in qua declarabitur noue
idolatrie cultus qui in insignijs q̄ p̄cialitatez
distinguunt a p̄cialibus celebrat. Tertia ē re
ligiositas remotionis in qua ostendēt. xij.
rōnes seu impedimēta: quare homines de si
dei nō credūt et lumini vitatis. Quarta ē reli
giositas dimissionis: in qua declarabit̄ q̄tuz
quilibet om̄es dimittere iniurias obligat et
libēt̄ parcere inimicis. Quinta est religiosi
tas honorantis in qua palam fiet: in qb⁹ et q̄
modo debēt p̄ntes a filijs honorari. Sexta
ē religiositas reformationis: in qua declara
bitur q̄tā reformationē in anima peccatoris
diuini timorē gr̄a opat. Septima est religiosi
tas vere locutionis in qua ap̄tem⁹ quanta sit
mendacij p̄nicies venenosa. Octaua ē religi
giositas recitūdinis: vbi de duplicitate ip̄ia
disseremus.

Contra guelfos et gibelli
nos et quascūq̄ alias diuisiones
et ptes. **Sermo. xxv.**

O m̄ne regnū in seipm̄ diuisuz et do
mus supra domū cadet. Itēz vbi
supra. Fraternali odij considerātes
impietate et dire p̄cialitatis destru
ctiones rememorātes: et quas nostrū tempi
bus p̄spexim⁹ et p̄tractauimus crudelitates et
mala. Flere potius cogimur q̄ aliquid dice
re. Quis em̄ tanta duricie cor lapideū absq̄
lachrymis continere valeret: si que vidimus
que audiim⁹: que certa noticia expti sum⁹ ī
regionib⁹ italie: et maxime in p̄bus lombar
die nouisset. Quis fari posset quot impieta

tas: crudelitas: incendia prodiciones: homicidia: et his similia in paucis rebus patrata sunt. Quis denique paucis oculis damna rerum corporum et animarum que ex dissensionibus primum subsicura sunt absque lachrymis et cordis singultu pensare possit. ut vere iam docente expiatis: quibus nostrum sciat quod haec sit sententia Iesu Christi in preallegato verbo. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur: et domus domum cadet. Que sententia omnia indicat atque clamat: et clausis oculis manifestat primam religiositatem quam dicitur unionis esse inter christicolos amplectendas tenendam seruandam: omnes conamine percedam quod quidem proficiendum experimentalis nequa malorum: que ex peculiaritatibus subsequuntur aptissime manifestat. Quid enim aliud est peculiaritas nisi iusticie iterum, guerrarum suscitatio et fomentum: destructio patriarum: stulticia summa et consummata: iniqua crudelitas: pestilens malum: multiplicatio scelerum: fidei abnegatio et proditio contra christum: impenitens culpa: damna et proditio contra christum: priuatio ecclesiastice sepulture et silentium ecclesiarum orationum. In qua quidem descriptione impie peculiaritatis. xij. amarissimi fructus notari possunt: ut de peculiaritatibus manifeste verificetur: quod ad Mattheum. vij. c. dominus ait. Fructibus eorum cognoscetis eos: quod verbum potest in partem materia esse etiam aliud thema. Hos autem xij. fructus per tres quaternarios distinguamus. Et quilibet fructus in quadam conclusionem aptius inducat et declarem.

Articulus primus in quo quatuor peculiaritatum fructus impie declarantur: et primus est quod ubi peculiaritas regnat: rectitudo iusticie nequaquam seruari potest. Ca. i.

Primus autem fructus peculiaritatis est iusticie interitus. Hic eliciatur conclusio in terra peculiari nisi sit ibi extincta nequaquam potest recta exerceri iusticia. Ratio quod est: quia propter peculiaritates affectio mutatur et ratio excecatur. Abutari autem a recto affectus solet quadruplici affectione. mentali que sunt amor et odium: spes et timor. De his Dani. vij. scriptum est. Quattuor venti pugnant in mari magno. scilicet mentis iudicis peculiaris. Difficile quidem est: quod cuius inest iusticia recta latea tenere et aliqua istarum affectionum ad iusticiam non flectatur. Nam amor affectus trahit ad suum compialitatem et amicum. Odium ab aduersa parte repellit. De dilectis enim difficulte male sen-

timus: sicut de non dilectis difficulter bene. Offendit amicus: culpa magna estimatur parua delinquit aduersari: offensa parua sentitur magna: seruit dilectus supra sidera exaltatur: fidelis plenus faucibus predicatur. Alter contrarie partis maxima prestat comoda: impedit magna seruitia: paupendit etiam detrahit. Ex quacumque causa patrat crimen pro suo peculiari quibus supple exorat: culpas minuit. aut ipsum negat. Aut per misericordiam instat. Pars vero aduersa offensam grauat: iusticiam postulat. Hec est spes sue pri inherens et timor contrariam partem pauens. Judicantis intellectus his mentis turbibus commouetur: discernere verum nescit vix vult: si fas est dicere nequaquam potest. Inde consequens est quod re iustificatur: innocens condemnatur: vni habet per spurio: alter per legitimo. bonum dicit malum. malus dicit bonum. verum dicit falsum: falsum verum dicit. ut misericordia per iusticiam. et iusticia per misericordiam impissime computetur. Quia Iacobus. de summo bono. et habet. xj. q. iij. c. quattuor modis. vbi dicitur. Quattuor modis humanum iudicium pervertitur: Timore dum metu patris alicuius vitare loqui precescimus. Cupiditate dum primio alicuius animam corrumpimus. Odio. dum quodlibet aduersarium molimur. Amore dum amico vel pro pinquo prestare contendimus. Sequuntur etiam. c. scilicet. Quicquid autem sanguinitate. vel amicitia vel hostili odio. vel inimicitia in iudicando ducit. pervertit iudicium christi: quod est iusticia: et fructus illi perit in damnationis amaritudine. Iterum Amos. vij. his iniuste iudicantibus dominus dicit. Couertistis in amaritudine iudicium et fructus iusticie in absinthium. Item Esai. lix. ca. Qui recessit a malo prede patuit. Si ergo velit iudicare recte non potest. Unde Ambrosius ait. In duos inimicos non potest esse finalis. supple licet sciat et velit. Et sic patet quod peculiaritas est iniusticie pabulum.

Secundus fructus est quia ex peculiaritatibus guerre sepius suscitantur. Ca. ij.

Secundus fructus est guerrarum suscitatio et fomentum. Conclusio sit quod illis fra diu non potest habere pacem. Cuius ratio est: quia quanto sunt homines nequiores tanto magis minus patientes ad sustinendum iniurias sibi illatas. Insuper impossibile est homines seculares in partem secto neque in simul commoueri quoniam se offendant: vel eximere se offendentes: siue ex ignorantia siue ex iusticia. aut ex

Dominica. iij. in .xl. de impijs parcialitatibus

malticia seu etiā ex fragilitate humana: et ex q̄
cūq̄ tñ causa pueniat moleste ferunt offen-
sa: a quolibet criminoso inde generant̄ odia
irrescūt corda p tpe: sicut secreta: n̄ tñ talis oc-
cultat nequicia qñ liuor mentis aliq̄ mō pan-
dat̄ verbis vel signis. Crebrescunt offense: in-
ualefcūt inuidi: iam patescūt inimicie: vtra-
q̄ ps ex altera suspitiones et insidias suscipi-
tur. Iteri alia multiplicant̄ mala scelera iniq̄-
tates: vindictā alta voce clamāt ad deū inno-
centes: oppressi vocē emittūt ad deū dicētes.
Usc̄quo dñe scūs et verus nō iudicas et vin-
dicas sanguinem nostr̄ de his qui habitant
in terra. s. p̄ciali Apoc. vi. Demūq̄ a tot is-
tationib⁹ irritata paciētia dei abscondita: q̄ iu-
dicia patefiunt: dat̄ patria in demonū p̄tate.
suscitant̄ rumores: regimīna p̄sternunt: mu-
tant̄ dominia: inferūt et sustinent̄ damna: sicut
p̄ditiones: homicidia increbrescūt: odia in-
ualefcunt. et cetera mala que ex guerris oriri
solent multipliciter cumulant̄. Sed qd̄ picu-
losus est scdm̄ q̄ ait Lhryf. in lib. de cōpūcti-
one. Si inimicie semel occupauerint hoīes
om̄ia q̄ sunt q̄ dicunt̄ que audiunt̄ ita accipi-
unt̄ et intelligunt̄ vt ad maiores et longiores
p̄ficiant inimicias. Si qd̄ em̄ boni dicat̄ de
inimico nō credit̄. Si qd̄ aut̄ mali h̄ solū crea-
dit̄ hoc cōfirmat̄. Hinc siqd̄ ē: q̄ si qñ in̄ hu-
iusmōi p̄ciales pax fiat: nō vtiq̄ est pax vera:
quia radices p̄tium remāserūt in cordib⁹ par-
tialium peccatorū: sed pōt parti tali dici: sicut
Ezech. xiiij. testat̄. Pax pax: et nō erit pax. Lu-
ius rōne Esa. xliiij. c. ponit di. Nō ē pax im-
p̄is dicit̄ dñs. Quia em̄ rōne pacē h̄re pōt re-
manens p̄ialis in corde: cū otinue cū om̄ipo-
tente habeat̄ guerrā: cui sup̄ caput otinue pē-
det euaginatus gladi⁹ iusticie dei: qui in do-
mo cōscientie litem habet et qui onus diaboli
qui ē secretus habit⁹ odij cōtinue portat: quē
etiā cetera vicia quasi spine cōtinue pungūt
et lacerant. Cōtra quos ps̄. ait. Corritio et in-
felicitas i vi. e. et vi. pa. nō cog. nō ē tñ. dei aſi
oculos eorū. s. cū diuisiones cordis nō abijci-
ant: et cetera crimina q̄bus repleti sunt nō re-
linquant. Ideo cōtra tales zelans p̄pheta di-
cebat ps̄. xxxviij. Zelauit sup̄ iniquis pa. pec. vi-
dens. s. et intelligens q̄ nō erat pax illa vera.
sed simulata et ficta atq̄ modico tpe duratu-
ra. quia vt dicit̄ Prou. xiiij. In sup̄bos sicut
sunt p̄ciales semp sunt iurgia. Sed solum vt
ps̄. testat̄. Pax multa diligētib⁹ legē tuāz nō
est illis scandalū. Nā vt dicit̄ glo. Lof. Pax si-
ne charitate esse nō pōt: imo qd̄ mirabilis ē

cum multi demones in vno demoniaco i pa-
ce simul et quiete morent̄: sicut Ahar. v. de de-
moniaco legionario dicit̄: et etiā quotidie per
expiantiam patet. nō seipos pellunt vel sicut
inter seipos nō bellant neq̄ p loco etiā tā ar-
to pugnent. Stupēda quidē res est q̄ duos
p̄tium p̄ncipales vna terra vel vna ciuitas et
patria simul nō poterit̄ in pace cōtinere: qñ
imo vnus alterū de terra et de p̄tia expellet.
In sup̄ lem̄ si fas est p̄ necem de toto seculo p̄
pulsabit: vt vcre ex hoc dicit̄ intelligi q̄ tales
hm̄oi hoīes quia sunt demōes incarnati: ip-
sis demōibus sunt peiores. Et sic clarissime
patet q̄ p̄cialitates sunt guerrarū suscitatio et
fomentum.

Tertius fructus est: quia ex p̄-
cialitatibus sepius terrarū et pa-
triarū exterminatio sequi solet.

Capitulū. iij.

Tertius fruct⁹ est destructio p̄tium
Cui⁹ cōclusio sit q̄ talis terra vel pa-
tria diu sine magno exterminio nō
pōt stare. Ratio hui⁹ ex p̄cedētib⁹ satis patz.
Nam p̄tibus incipiētib⁹ ebullire p̄tis exi-
gentibus diabolo opante: et diuino iudicio p̄-
mittente vna pars alteram pellit. Predant̄ il-
lius bona. edificia destruunt̄. sicut a ruas:
vinea p̄ceduntur et consumuntur: quiescūt
artes et mercantie: pecora et cetera animalia
diuisi generat̄ armēta vorāt. Adolefcētī cū pa-
rentibus pulsi egestate: compulsi vadunt ad
soldum: efficiuntur fures: hic suspenditur: il-
le necatur: hic perit in bello. alius altera in-
felici morte miserabilem vitam finit. Iuuenes
pulsi nō sumūt vxores: sed cū p̄cedētib⁹ simi-
lem vitam sortiuntur et finem: Puella nobiles
morantur in nupte: vel per mundum vage fi-
unt meretrices. Adulti autē viri inedia pau-
pertate: tristitia et multiplicati miseria conta-
bescunt: et miserabiliter hinc inde vagantur.
Deficit inde in religiosis obseruantia regula-
ris: in clericis modestia clericalis: in iuueni-
bus et doctis scie disciplina. Sicut p̄tie latronū
spelunce: p̄phanat̄ tēpla: destruūt̄ mōasteria
p̄lant̄ ip̄ij: ex coniugali viduas faciūt: et cūcta
tēporalia bona simulq̄ cū corporalib⁹ et sp̄iali-
bus flebili miseria destruuntur. Sed nūdum
malorum est finis. Adhuc restant alia quicq̄
Nam cum purgata fuerint crimina expulso-
rum: et expellentium fuerint scelera consum-
mata sit tonitruus iudicij dei in mūdani sta-
tus versatili rota. Et redeūtes expulsi regnā

tes pellunt crudeliter se uicia vindicantes p
omnibus receptis iniurijs vicem reddunt: et si
quid remanserat destruendum ad sue psum
ptionis properat finem. Tunc quidem domi
ni vera sententia reperitur: qua Luc. v. dicit
Omne regnum in seipsum diuisum desolabi
tur: et domus supra domum cadet. Et iterum
Esa. xxviii. Mandata remanda: expecta reex
pecta: modicum ibi: modicum ibi ut vadant
cadant retrorsum et conterantur et illaqueantur
et capiantur. Mandat enim expellendo p vna
partem, alteram. illaque reuera demum rema
dat alteram ppulsandam. Expulsus autem expe
ctans expectat si possit reuerti domum sic etiam
postmodum altera pars expulsa. Demum vero
de bono tempore aut corporali seu spirituali
modicum ibi. s. ex parte vna. et modicum ibi.
s. ex parte altera. Et sic semper vadunt et ca
dunt retrorsum. De malo in peius vtraque ps
ruendo: ita v finaliter conterantur supplicij
miserijs et tormentis et illaqueantur semper gra
uioribus culpis et capiantur in morte infer
nalis penis: ut verificet quod scribit Hiero.
xlvj. Fortis inpegit in fortiter ambo. s. modis
predictis pariter corruerunt. Gallos duos
quos vidi dura longaque pugna bellantes ore
se et ungulis sanguinentes et vndique discerpentes.
Luce pugnandi in vtroque defecisset vi
gor: non defecerat sed creuerat indignationis
ardor. Sic noui parciales multos ut sic dicam
expensarios quibus cum propter partes con
sumperunt omnia bona sua: nihil eis reman
sit nisi rabies partis sue.

Quartus fructus quanta stulticia sit parzialitates impias sequi. Ca. iij.

Quartus fructus partium est stulticia summa et consummata. Pro quo conclusio sit quod non videtur esse sub celo gens stultior illa. Ratio quia huiusmodi scelus est appetitu stulti et damno sui mali. Delectatur quis in opibus carnis et gule. Damnabiliter quidem errat. Oblectatur quis in turpi lucro et insatiabili cupidine rerum: errat absque dubio immortalis. Alter insuper intumescit in pompis et gloriose statu letatur: nec dubitat quin criminaliter peccet: et sic de multis consimilibus culpis. Sed omnes isti errant quidam tamen in appetitu boni transitoria delectatione illecti et decepti et ex finali impenitentia condemnandi. Hi autem parciales et demencia stulta et insensata tales in quibus peccat ex appe

titu et desiderio mali: dum partem et diuisio nem affectant deponentes in periculo propria substantiam temporalem: corpus: filios: parentes: consanguineos et amicos et illorum temporalia bona: imo quandoque est totius patrie ad discrimen. Quid enim boni ex parzialitate lucrant penitus ignoro: nisi forte putent lucrum hec pericula experiri: et cum his eternis supplicijs cruciari. Unde de parziali stulto Eccl. xxij. scriptum est. Super plumbum quid grauius et quod illi aliud nomen quam fatum? Arenam et salem et massam ferri facilius est ferre: quam hominem imprudentem et fatuum et impium: que omnia continet parzialis stultus. Propterea possunt frenetico compari qui ratione priuati pericula omnia sibi et alijs patrant. Similes etiam sunt cuidam stulto qui cum baculum gestaret in via et ante ipsum prederet umbram suam putauit alterum hominem umbram suam. Currit stultus post umbram quasi cum homine pugnaturus fugit illa sequente: continet stultus gressus: stat insuper umbram. Alter agit contra illam insultum. Iterum fugit umbram. demum cum diuerteret a via et umbram quasi homo cum similitudine baculi videretur erigi versus murum: videns stultus timuit. postea audacia maiori resumpta rapido impetu impingens in murum caput fregit. Sic parciales stulti pugnantes cum umbram nominis parzialis finaliter anime et corporis frangunt caput. Ecce stulticie summe fructus.

Articulus secundus de secundis quattuor perniciosis fructibus nequissime partis et illius de horum crudelitatibus que ex parzialibus fiunt. Ca. i.

Primus fructus est iniqua crudelitas. Cuius conclusio est. Non est gens saltem inter christianos magis impia et crudelis. Ratio huius est quod habitus odij semper habent contra omnes contrarie partis cognitos et incognitos contra presentes et preteritos et futuros: aduersus infantes et senes et sepius aduersus consanguineos et parientes. Insuper aduersus eos qui sibi et suis multipliciter seuerunt. Unde dici potest horum omnium homicida. Sicut i. Job. c. iij. scriptum est. Qui odit fratrem suum homicida est. Hi autem odium parzialitatis prohibitum in corde ferunt sicut in alio tractatu: ubi agitur de cordis consensu ad partes latius visum est. Sed ultra hoc odium cor

Dominica. iij. in. xl. de impijs parzialitatibus

diale quis exprimere valeat seuiçias ⁊ ianes crudelitates quas contra aduersarios opantur. **N**ō parcūt etati: nō sexui: nō consanguinitati: nō genti. nō amicicie. nō fidei: nō religioni vel sanctitati: sed vsq; ad deuotionē chustiane carnis. Prochdolor scelerata crudelitas ipiozū ⁊ in alias incredibiles seuiçias pfundat. Propterea merito rabido cani poterunt compari. Sicut in quadragesimali de seraphin contra detractozes sermone. xxix. latius visum est: de ceteris crudelitatib; satis vbi supra est tactū: sermone. xxv. cum agitur de opibus partiū circa finem finem.

Secundus fructus pestiferus malū sit diuisio parzialis. **Ca. ij**

Secūdu; vero fructus est pestilens malū. Cui; conclusio est q; nullum ē magis pestiferū malū q; diuisio parzialis. **O**ccasio hui; multiplex esse potest. Cum em̄ homo sit animal irascibile offensusq; ⁊ indignatus naturaliter se vindicare appetit: ⁊ inimico nocere conetur: nisi ratio irā frenet ⁊ timor mētis in pcialib; sit obstaculum rōnis: ideo in se hac peste corrupti secum alios conuersantes inficiunt adiuuante natura inclinata ad irā ⁊ culpa obsecurante intelligentiam vtriusq;. dumq; inter homines ex aliqua occasione oriuntur offense sanguis currit ad cor: ⁊ ire atq; furoris accēditur ignis: fouetur hic ignis quasi aridis lignis multitudine peccatoz. Animi ex puerfatione quodāmodo conficiant ⁊ demones ad scandala temptationes vndiq; sufflāt: flāmescit iracundia. igniunt corda: flāmescunt verba: igniti monstrant: nutus ⁊ opa ⁊ quasi quadam spūali simul ⁊ corpali pestilentia aer cum tota patria cōtaminat: sicut **Apoç. ix. c.** scriptum est de parzialibus. **Q** de ore eozū pcedebat ignis fumus ⁊ sulphur ⁊ ab his plagis occisa est tertia pars hominū. i. impenitētes. sicut supra de detractozibus declaratum est. **I**deo **Eccī. xij.** scriptum est. **Q**ui cōmunicat supbo induet superbā: ⁊ qui tetigerit picem coinquinabitur ab ea. **N**ā vt testat **Eze. ij.** Parciales increduli ⁊ sberfozes sūt. ⁊ cū scorpionibus habitas. s. tu qui cum parzialibus conuersaris. **E**t. **j. Corinth. v.** Modicū fermenti rotam massaz corrumpit. **I**n super **Eccī. vij.** Discede ab inimico iniquo ⁊ parziali ⁊ deficient mala abs te. **E**t ps. de se. testat. **C**um hominibus opantibus iniquitatem: sicut faciunt partiales. ⁊ nō cōmunicabo cum

electis eozū. id est. cum capitaneis parcium. **E**t alibi. **N**ō adhesit mihi cor prauum sic vtiq; parçiale. declinantem a me malignum. id est. pçialem non cognoscebam. s. tanta cōuersione elōgatus morabar ab illo. **E**t alio loco ait. **L**uz peruerso. s. parçiali peruerteris a parte: maxime si imperfectus ⁊ fragilis es. **N**ā vt testat **Breg. sup Ezech. omel. ix.** Infirmi prauozū debent societatem declinare ne mala que frequēter aspiciunt ⁊ corrigere nō valent imitari delectent. **E**t hmoi exemplū addit q; sicut aer malus assiduo flatu tractus inficit corpus. ita peruersa locutio continue audita inficit animā. **A**plo testate. **j. Corinth. v.** **C**orrumpunt bonos mores colloquia praua **C**ui **Berū.** addit multo magis opa praua **S** in terra pçiali nō solum sunt verba sed etiam opera ex parçialitate peruersa: ppterea quasi impossibile ē in frapçiali ⁊ cū pçialib; pūfari qn homo aliquomodo inficiat. **P**ropter qd om̄ino fugiendi essent cum om̄ia sua videantur infecta ⁊ pestilenciale virus alijs communicare pbentur: imo tactus visus: halit; sermo vestigium ymbra domus ⁊ parçialiū cūcta videntur pestifera ⁊ infecta: ideo in tali si deberet homo bibere cum eius ciato nec dormire in eodem lecto: imo nec cōmorari ibi eodem tecto nec habitare in parçiali terra: tantoq; sollicitus fugiendus est aer parçialis: q; pestilenciale qm parçialitas est nō soluz pestilentia corporalis: sed etiam temporalis et spūalis vbi pestis solummodo est corporalis. **S**orte mirant quidam q; tam acerrime loqr̄ contra hmoi ptes: quibus respondet expientia ipsa: pestis seua ingreditur ciuitatez: obeunt plurimi: sed remanent multi: imo p maiori pte euadūt. **P**ars aut̄ guelphalis aut gebellina aut quecunq; altera ingreditur ciuitatem: mirū nempe maximum erit si poterit euadere quisq; qui saltem lapsu temporis pti si adhereat vel adherere putetur: sic ego stupens ⁊ dolens expientia certus sum: imo quod flendum est ⁊ qui videntē timere deum ita efficiuntur amētes ⁊ insensati maxime cōtra partem guelpham ⁊ gebellinam: q; in eisdem ita secure viuūt quasi in eisdem sit professio sanctitatis: similes generis loth: qui vt patz **Berū. ix.** ita insensibiles in sodomia facti sunt: q; loth predicantē ⁊ suadenti recessuz credere noluerunt: sed videbatur eis quasi ludens loqui: vt dicitur ibi. **I**deo cum ceteri perierunt: ppterea **Apoç. xvij.** Zelantibus salutem anime sue vtiq; dictum est. **E**xite de illa populus meus ne participes sitis delictoz

rum eius: et de plagis eius accipiatis: quoniam am perueniunt peccata eius usque ad celum. Et **Eccl. xij.** Si communicabit lupus agno: aliquando sic peccator scilicet parialis iusto: que communicatio sci hominis ad canem scilicet parcialem. Ex his satis patet quod pestiles malum sint impie partes.

Tertius fructus de multitudine scelerum et malorum: que ex parcialitatibus subsequuntur.

Capitulum. iij.

Qertius fructus est multiplicatio scelerum. Conclusio vera est ista: quod nullum peccatum est de quo tot scelera oriuntur sicut de partium impietate. Ratio autem ponitur **Job. xxxj.** Quod parcialitas ignis est usque ad consummationem deuorans et omnia eradicans genimina. Inde effluuntur temporalia. corporalia. et spiritualia mala. Pro temporalia sicut sunt saccomana: rapine incendia domorum agrorum et sacrorum destructio: prediorum desolatio: ciuitatum terrarum et patriarum extinctio: scientiarum et artium et animalium et consimilia multa. In quibus omnibus pensanda sunt scelera et peccata que inde sequuntur. Secundo mala corporalia: sicut sunt virginum deflozationes: mulierum violationes: horrenda homicidia puerorum crudeles neces: carcerationes seu: tormeta omni immanitate plena. Quidam occidunt fame: alij comburunt igne: quidam in stercore suffocantur humano: alij precipiuntur in mare: lingua. digiti. et verenda: et infelices homines ipsi coguntur comedere illa. precipitantur per altissimas turres: quidam alij fluminibus perimuntur. Alij dantur canibus ad vorandum: alij mortui relinquuntur lupis. Quidam assant viui: et ad odorem illorum alij qui comedunt panem doloris: vendunt homines sicut boues et multa consimilia. De quibus in seraphin **Emone. xxv. arti. iij.** tractum est. Tertio mala spiritualia. o quis enumerare sufficit quanta ex his omnibus peccata fiunt tum in opando: tum in sentiendo: tum in faciando. In precipiendo: in non obstando: in impatienter illata damna ferendo: in participando: verbisque multipliciter offendendo et consimilibus. Propterea **glo. preallegata. j. Corinth. xj. ait.** Ex dissentione omnia mala oriuntur: vbi enim dissensio est nihil rectum est. Ideo clamat contra parciales **Esai. cap. j.**

De genti peccatrice: populo graui iniquitate: semini nequa filijs sceleratis: Ecce multiplicatio scelerum et iniquitatum.

Quartus fructus est fidei abnegatio et proditio contra christum: quia esse parcialem est negare fidem et prodere christum.

Capitulum. iij.

Quartus fructus est fidei abnegatio et proditio contra christum. Conclusio quod omnes parciales christiani sunt renegati et proditores contra christum. et per consequens proditores christianorum. Cuius ratio est: quia licet forte ex parcialitatibus oriuntur: imo licet omnes propter originale peccatum nascuntur filij ire. Nichilominus in baptismo renunciamus malicijs diaboli et omnibus pompis mundi: patrinique illos suscipientes de sacro baptismatis fonte: hec pro illis spondent. Et quodammodo tunc scribuntur ad soldum et ad miliciam christi. De quo de conse. dist. iij. c. prima. Adulti autem facti tenentur ad ea que pro ipsis offerentes sponderunt. de conse. di. iij. c. puuli. In confirmatione vero preparatur homo ad pugnam pro fide christi: de conse. di. v. c. spiritus sanctus. Alapa percutitur ut discat quod pro patientia vincit milicia christi. In fronte inungitur ut a recipiente fides christi sine erubescencia predicetur: de conse. dist. v. c. nouissime. Cuius autem in baptismo partibus homo renunciauerit et demum ad vomitum redit: prodit christum fidemque illius negat. domino ipso teste: qui **Luc. xj. ait.** Qui non est mecum. scilicet in milicia mea: aduersum me est: quia in milicia diabolica est. Et qui non colligit mecum. spiritualia temporalia et corporalia bona: dispergit vicia illa in presenti seculo et in futuro. Qui autem domino exiterit infidelis: quomodo suis proximis potest esse fidelis? Ex his parciales facile fiunt proditores.

Articulus tertius de vltimis quattuor amarissimis fructibus nequissime partis. Et primus est quod parcialitas impenitens malum est: cum rari corde ore et opere parcialitati renuncient sicut debent.

Capitulum primum.

Unica. iij. in. xl. cōtra insig. distin. iter partes

Primus fructus est impenitēs culpa vel malum. Ad hoc cōclusio ē: q̄ nullus parcialis absolui potest. nisi corde. ore z ope renunciet parcialitati. Ratio est quia consentire partibus corde vel se parcialem confiteri ore: z multo amplius parcialitatis opa exercere mortalia sunt. Sicut latius patet in quadragesimali s̄ seraphin. fm̄ dē. xxv. z. xxvj. Et licet quidā cōfiteantur q̄ parcialitates exercuerūt opere: rarissimos vnq̄ vidi z quasi nullos sensi qui dolcant z confessi sint se fuisse parciales corde z ore. Ideo nō penitent vere: quia v̄a penitentia est ppetrata mala plangere: z plangenda nō ppetrare. de pe. di. iij. s̄. j. Falsē at penitentia nunq̄ venia daf: sicut patz vbi supra. s̄. siue in fl. imo falsa penitētia irritat deum. Propterea caueāt cōfessores qui publicos pciales guelphos z gebellinos: vel qui p̄ defensione z fauore pris dant vel suscipiunt iuramenta: siue alios pciales absoluūt: quia teste dño Athh. xv. Si cecus ceco ducatur p̄ster: ambo in foueā cadunt. s̄. infernalē. Un̄ anteq̄ eos absoluant faciant q̄ hm̄oi renuncient om̄i parti pleno corde: apto ore z efficaci ope. i. q̄ disponant se nunq̄ nominare pciales. Leci nunq̄ faciunt de talibus conscientiam: imo sicut exptus sum in quibusdā: q̄ bñ vident sapientes z timētes deum saltez pcialitatez cordis z oris nō possunt intelligere eē mortale. p̄pterea merito ē impenitēs culpa.

Secundus fructus q̄ rari pciales consequuntur salutē licet apparenter p̄nie signa demonstrēt

Capitulū. ij.

Secundus fructus ē damnatio sempiterna. Terribilis cōclusio sit q̄ rarissimi parciales etiā si apparent in fine confiteri saluant maxime si vsq̄ in finem p̄seuerauerunt in parcialitate iniqua. Ratio ē quia adhuc multa habent impedimenta. Primum ignorantia quia vt̄ tractum est. Multū ignorant q̄ parcialitas cordis z oris sit peccatum. Sed ignorantia iuris diuini de dilectione fratna cordis oris z opis. z de alijs q̄ necessaria sunt saluti nō excusat adultū z ratiōe vti valentem: fm̄ Alex. in sc̄bo. l. q. Alia quoq̄ impedimenta pretacta sunt in precedenti xix. sermone.

Tertius fructus q̄ publicus parcialis sine signis penitentie decedens: priuatur ecclesiastica

sepultura. Ca. iij.

Tertius fructus est priuatio ecclesiastice sepulture. Cōclusio ē q̄ nullus in mortali peccato decedens si notoriū est: debet ecclesiastica sepultura sepeliri: sicut patz phibitū. xij. q. ij. q̄b̄ z. c. nō estimem: z. c. p̄ obeuntibus. Et h̄ intelligendum est nisi fuerit ecclie recōciliatus: vel ostenderit p̄nie signa: eē de sepul. prochiāno. Excipiunt publici raptores. eē de rap. c. sup co. vel moriens in torneamēto. extra d̄ tornea. c. ad euidentiā. q̄ nisi etiā signū penitentie ostenderēt: sicut alibi dicit debent ecclesiastica sepultura carere. Parciales cū sint notoriū si decedunt absq̄ p̄nie signis qui sepelit eos in loco sacro mortaliter peccat: qz facit cōtra predicta ecclesiastica iura. Ecclie aut̄ nō obedire pctm̄ arioladi z paganitaris est. lxxxj. di. si qui. Et his etiā phibitionibus satis patet: q̄ pciales qui in parcialitatū fauoribus occidunt: sicut canes ad fossū proijci debent: iuxta phibitū varicinū. Diere. xxij. Sepultura asini sepeliet. s̄. impenitens parcialis qui signū p̄nie nō ostēdit in fine. Et si alit̄ ibi sepeliantur ad tumulū est damnationis eoz xij. q. ij. cū grauiā. z. c. quibus: imo si ibi sepulti sūt oīno sunt exhumadi: vbi eoz corpora p̄nt ab alijs secerni. ex. de sepul. sacris canonibus est institutū: z cimiteriū siue ecclia ē reconcilianda. extra de pse. ec. c. cōsuluisti. Ratio horū est: quia officiū deuote sepulture est bone fidei testimonium. xij. q. ij. non estimemus ante si. Propterea ne clerici sint falsi testes impio parciali z cuiuscūq̄ in mortali notorio impenitenter decedenti. extra de rap. c. ij. sanctitū est ne taliū inter sint sepulture. Nec tūc suscipiant elemosynam eius. Et hoc satis euidenter colligi potest q̄ qui parcialem impenitentem tradit vel tradere facit ecclesiastice sepulture: vel ad h̄ p̄bet auxiliū vel fauorē a labe falsi testimonij nō ē immunis. Juxta illud Proū. xix. c. Testis falsus nō erit ipunitus.

Quartus fructus q̄ nō debent orationes et oblationes fieri pro pciali. qui sine signis p̄nie iā decellit. Ca. iij.

Quartus fructus est silentiū ofonum ecclesiasticarū. Cōclusio sit q̄ p̄ pciali ipenitēter decedēte ofones z oblationes nō dnt fieri qz mortale ē. Rō nē at h̄ fm̄ Bona. i. ij. di. xlij. p̄dit: qz. j. Jo. v. ē pctm̄ ad mortē: n̄ dicēdo vt̄ p̄ co q̄s roget

Peccatū ad mortē est finalis impenitentia q̄ iusto iudicio dei sepe plectunt p̄ciales. Unde peccat qui dicit: vel dicere facit scient̄ missas aut officia siue aliqua ecclesiastica bona p̄ illi⁹ p̄cialis anima ac si quis hoc faceret p̄ impio iudeo, vel saraceno. extra de sta. mona. ca. j. z c. sup. quodā. et de fur. c. ij. z. xij. q. ij. p̄ obeuntibus. In quib⁹ omnib⁹ locis ab ecclia inhi betur q̄ p̄ impenitēte defuncto orationes non sinat facere siue oblationes. Unde in myste rium Matt̄. ij. scriptū est. Vox in rama. id est. in excello audita ē: rachel. i. plorās filios suos. s. p̄ciales in peccato defunctos z noluit consolari. s. orationib⁹ christianorum p̄ ipsis orantū: quia nō sunt. s. in statu salutis s̄ eter ne damnationis. Ex p̄dictis ergo patet dile ctissimi fratres q̄to odio abijcienda abhorre da z p̄sequenda sit crudelis z criminosa diui sio p̄cialis z corde. ore. z ope rēnuenda: z om nino a toto populo extirpanda: vt illa frater nali z amara vnione gaudeatis. de qua in ps̄. Ecce q̄ bonum z q̄ iocūdū habitare fr̄es in vnum. Quā nobis cōcedat corda in vera charitate copulās z cōseruās dñs iesus xp̄s: qui cū patre z sp̄scō vi. z re. in se. se. Amen.

Unica tertia in. xl. infra diem contra insignia distingueda inter ptes. Sermo. xxvj.

Quoniam fortis ar matus custodit arrium suū: in pace sunt omnia que possidet. Luc. xj. Magna quippe res est z piculis plena igno rantia d̄itatis. Nā sic Isido. ait. Mater est z nutritrix om̄ viciozū. Quid sit damnū culpe nō sentit̄ inspiēs: quotidie pec cat z ignorat. Et iterū. xxxvij. scriptum ē de ignorantia. Ignorātia mater est cunctorū erro rum: z. c. qui ea Greg⁹. in moral. ait. Qui ea que dei sunt sapiunt: a dño sapiunt. Et q̄ ea que dei sunt nesciunt: a dño nesciunt. Ap̄lo testante qui ait. Si quis ignorat igno rabit. Hinc quodq̄ idem Greg⁹. ait. Quicun q̄ stult⁹ est in culpa sapiēs erit in pena. s. per penam sempiternam: vel sic. s. penam susti nendo sempiternam. Et iterum Esa. c. v. Ca ptiuus ductus est populus me⁹. s. ad suppli tia eterna: quia nō habuit scientiam. Igno

rata etenim culpa minime emēdat: quē admo dum ignorante infirmitati remediūz adhibe ri nequaquā pōt. Et hoc in ceteris vitijs igno rantia deterior z piculosior est. Sed sic initiū mortis aie est ignorātia de peccato: finis vō gloriatio in peccatis. Sic salutis initiū pecca ti cognitio est: finis vero cōfusio de peccatis. Magna quippe pace quiescit diabolus i cor de peccatū qm̄ p̄ igrantiā patrat̄ culpa. Unde Job. xl. de tali demone scriptū ē Sub vmbra scz ignorantie dormit. s. pacificus z quietus i secreto talami. i. in mente vacua lumine veri tatis z plena ignorātie cecitatis: in locū humē tibus. i. pronis ex ignorantia ad quēcūq̄ ca sum: hm̄oi em̄ sunt om̄es qui p̄cialitatum in signia tenent̄ in domib⁹: vel super hostia do morum aut in menijs altis z turrib⁹: aut pa latijs suis: aut in ciuitatū portis vel quarum cūq̄ terrarum. Quod quidē manifestum si gnum est q̄ diabolus partium caput: q̄ Apo calip. ix. exterminator dicitur est in locis illis z in malis cōscientijs inhabitantiū ibi pacifi ce cōmoratur. Et hoc manifeste indicat infal libilis veritas xp̄us iesus in verbo preallega to. Cum ait. Cum fortis ar. cu. a. s. in p. sunt omnia que possidet. Quis est em̄ hic fortis ar matus nisi diabolus: de cui⁹ fornicudie Job. xij. Non est potestas sup̄ terrā que compare tur ei. Hm̄oi aut̄ arma quibus armatus est sunt concathenatiōes z cōfederatiōes cordū um cunctorū qui p̄cialitates sectant̄. Vñ de aquilone de quo pandetur om̄e malum. id ē de exterminatore p̄dicto Eccl̄. xlij. scriptū ē. Sup̄ om̄em congregationē aquarū requie scit: z sicut lorica induit se aquis. id ē. parciali bus populis qui labuntur vt aque: et facile tanq̄ aque a demone diuiduntur. Arrium vero eius quid conuenientius indicat q̄ lo cum z domum in qua talia insignia parciali um collocantur. Hunc nempe locum: vel po tius parciales habitantes in eo demon om̄i vigilantia custodit z maxie a lumine verita tis. Sicut dominus ait Job. ij. c. Qui male agit odit lucem. Cum autēz a tali lumine ani ma custoditur tunc in pace sunt omnia que possidet: scilicet demō eo q̄ nullo remorsu cō scientie de talibus molestatur: quia tanta ce citate obscurat: et obscuritas seruat mentes hominum habitantium ibi: et diligentia il la vt nō intelligant q̄ talia insignia sint arma et manifestissima signa q̄ loca illa cum talib⁹ habitatoribus a deo sunt tradita in demonū piāte: z q̄ ab exterminatore pacifice possidēt

Vñica. iij. in. xl. cōtra insig. distin. iter partes

Hy ei adūsari⁹ noster q̄sdā mōs semian di feti
simulandi opa dei: vt q̄ deus opafin bonum
z in animarū salutē: demon ip̄e opef in malū
z in animarū p̄niciem. Didicerat q̄d Apoca.
vij. scriptū ē. **V**idi alterū angelū. i. xpm ascē-
dentem ab ortu solis. i. a luminosaz solari do-
ctrina habentē signū dei viui. i. gr̄am gratifi-
cantem in iesu noie designatā qua suos sigt
z saluat electos: sicut **A**th̄th. j. c. sanctissimo
ioseph angelus ait. **V**ocabis nomē ei⁹ iesum
ip̄e em̄ sal. fa. po. su. a pec. corū. De qua gra-
tia in electorū p̄sona p̄s. ait. Signatū est sup
nos lumē vultus tui dñe. dedisti leticiā i cor-
de meo. **E**t statim **J**oh. addit. **E**t clamauit i-
perans. s. quattuor angelis quib⁹ datū ē no-
cere terre z mari. i. i. p̄speris z aduersis dicēs
Nolite nocere terre z mari neq̄ arborib⁹. id
ē. bene agere incipiētib⁹ p̄ficiētib⁹ z p̄fecti:
quo ad usq̄ signem⁹ seruos dei n̄ri in fronti-
bus. i. mētib⁹ eorū. **E**t itez **J**oh. subdit. **E**t
audiui numerū signatorū centū. xliij. multa
signati: p̄ quē numerū om̄es electi mystice de-
signant: sicut alibi ostensum est. **S**ic ex adū-
so diabolus inuenit signū reprobatiōis eter-
ne quorū reprobatorū cetus aptius z euidē⁹
p̄ insignia priūm consignetur q̄d z ip̄e pp̄he-
ta p̄uidit in spiritu cum in. lxxij. p̄s. ait. **P**o-
suerunt signa sua signa: z nō cognouerūt sic
in exitu sup summū quod esse p̄t aliud the-
ma. **E**t idē ē q̄ dicere. **L**ū for. ar. cu. a. su. i. p.
l. o. q̄ possider: sic ex iam dicti atq̄ dicēdis cla-
rescere p̄t. **P**er p̄dicta igif sc̄da religiositas
cōsignationis ē dicta. p̄ quā fidelīū aie amon-
z rassis insignijs impiarū diuisionū saluant:
z iesu noie cōsignant. **A**d q̄d p̄ficiendū iuxta
sensum dñi nostri iesu ch̄usti p̄ tres conclusio-
nes verbū p̄pheticū declarat. **P**rima conclu-
sio est q̄ p̄cialitatū insignia sunt manifeste ido-
latrie signa. **E**t de hoc p̄s. ait. **P**osuerūt signa
sua signa. **S**c̄da conclusio ē: q̄ h̄re p̄cialiū signa
ē cōtinue z ipenitent ad iferos p̄perare. **E**t d̄
hoc t̄git p̄s. d. **E**t nō cognouerūt sic i exitu.
Tertia conclusio ē q̄ tenere insignia priū: ē cōti-
nue aias secū ad eternū interitū trahere. **J**o
subdit p̄s. sup summū. **P**rop̄ hec tria ter cla-
mat aquila volās z dicit **A**poē. viij. **V**e uere
bitarib⁹ i tra. s. p̄iali. **E**t p̄t eē etiā aliū thēa.

Articul⁹ prim⁹ q̄ tenere insi-
gnia priū distinctiua sunt mani-
feste idolatrie signa.

Prima conclusio ē: q̄ p̄cialitatum insi-
gnia sūt manifeste idolatrie signa

Ad cui⁹ intelligentiā p̄siderāda sunt tria signa
q̄ ostendunt p̄ illa p̄cialitatū insignia. **P**rimū est
imitatiōis. sc̄dm adoratiōis. ternū dō vindi-
cationis.

Quod malicia demonū antiqua
idolatria in p̄cialitatū insignijs
renouatur. **C**a. j.

Primū aut̄ signū p̄ h̄ insignia de-
monstratū ē signū idolatrie imita-
tionis. **D**e p̄ma idolatrie adinuē-
tione. **S**apient. xiiij. sc̄p. ē. **I**doluz
maledictū ē ip̄m z qui fecit illud. **S**iliter sunt
deo odio impi⁹ z impietas ei⁹. **A**cerbo em̄ lu-
ctu dolens pater cito sibi rap̄ti filij fecit ima-
ginē: z illā q̄ tūc quasi hō mortu⁹ fuerat: nūc
tanq̄ deus colere cepit z instituit. **I**nde orta
sunt inter seruos sacra z sacrificia. **D**einde in-
terueniente tpe z p̄ualefcere iniqua p̄suetudi-
ne hic error tanq̄ lex custodit z tyrannorum
impio colunt signēta hos quos in palā ho-
mines honorare nō poterāt: p̄pter h̄ q̄ lōge
cēt elonginā figura eorū allata euidētem
imaginē regis quē honorare volebāt z fece-
rūt vt illū q̄ aberat tanq̄ p̄ntē colerēt sua folli-
citudine z m̄ta mirabilia ibidē circa h̄. **E**t de
his pleni⁹ supra sm̄de. x. dicta sunt. **H**ec aut̄
idolatria postq̄ cepit ita incremētuz sumpsit
tm̄ q̄ p̄ orbē terrarū diffusa ē vsq̄ ad xpm. q̄
nunq̄ potuit deleri etiā in solo p̄lo iudeorū.
Et postq̄ euāgelīū xpi p̄ vniuersū orbē ap̄lo-
rū p̄dicatōe diffusū ē i vniūso orbē: error ido-
latrie expulsus z exclusus manifeste apparet
intm̄ q̄ nūc licet multa hoim̄ genera aberrēt
i cultu vni⁹ dei: tm̄ q̄i nulla gēs repit in orbē q̄
nūc p̄prie idolatriā imitet: q̄d ab initio legis
vsq̄ ad xpm̄ nusq̄ legit eē sc̄m̄. **P**redicantib⁹
igif aplis z discipulis sc̄ssimū nomen iesu xpi
ex idolis demonia fugiebāt: in puluerē redi-
gebant simulacra: p̄ sc̄oz martyria ois abole-
bat idolatrie pestifer cult⁹. **S**z eadē iuidia q̄ i
troiuit mors in orbē fratū frigeſcente fide in
cordib⁹ xp̄ianoz eadez idolatria: s̄ occultiori
mō int̄ eos maxie in italia reuocata ē q̄i in de-
spectū xpi z ecclie sue: vt vbi regnabat roma
nū impiū z p̄ncipalior mūdi idolatrie fauor
ibidem orante xpo facta ē nō deficiens sedes
petri: vbi op̄ate diabolo reuiuiscat idolatrie
cultus: quod quidē fit in p̄cialium insignijs.
Jo apostolus ait in spiritu p̄uidēs in myste-
rium rhomanis scribens qui sunt in italia et
italie caput et **P**etri sedes. **R**homa. j. c. ait. d̄
tempe innouate idolatrie quod nūc est. **L**uz

cognouissent deū nō sic deū glorificauerunt aut grās egerūt sed euanuerūt in cogitatio- bus suis: et obscuratū est inspiēs cor eorū: dicētes em̄ se eē sapientes stulti facti sunt: et mutauerūt. i. mutabunt gloriā immutabilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hoīs et volucrū et quadrupedū et serpentū. Pre- rea sequit̄. Hec autē q̄tū ad lras q̄ sint dā ip̄a expientia manifestat. Nam p̄ insignijs distin- guentibus inter pres quidē habent hominē p̄is sue caput quē plusq̄ deū imitant et colūt et se p̄ illo quod nequaq̄ p̄ xpo agerēt prom- ptissime mori tradunt: et tali caput nō equez homo est sed similitudo imaginis corruptibilis hoīs. i. diabolus incarnatus. Volucres etiā qui- dam p̄ insignijs habēt vt aquillas diuersi co- loris: siue alias aues diuersas distinguentes pres quas vt idola nutriunt viuas. Quidā dō imagines quadrupedū p̄ insignijs et ido- lis suis portant. Hi habēt leonē natiui coloris ille alb. m. iste rubeum: hic dō pardū: et sic d̄ alijs. Alij serpentes colūt nō tñ q̄ nobilium et cōitātū in q̄tū nō distinguūt pres arma vel i- signia damnē: quia taliter insignia vel arma ferentes p̄nt nō peccare si ordinata charitate ament illa. Sed magna pars talium vertit̄ in abusum: p̄pter quod vel fiunt vel reputant̄ parciales. Sic exēpli cā. Aquila in quātū di- gnitatē notat impialē: gebellina nequaq̄ est et tñ in italia p̄ gebellina reputat̄. Prop̄tea q̄- dam in gebellina pte cordialiter affectati vel vt veri dīcā infernaliter et bestialiter insaniti sup arma expansam aquilā portāt. Sec̄ autē si in terra sua arma vel iunctā cū eis gestant: quia priuilegiū imperij esse solet. In sup insa- ni quidam ecclesiā autumant esse guelpham et silit̄ reges francozū. Et sicut expientia do- et guelphi cōtra ecclesiam et gebellini p̄tra im- perij si necesse fuerit septies in die p̄ cōmo- do p̄prio aduersant̄. Nam teste ap̄lo p̄ph. ij. Omnes tales querūt que sua sunt: nō q̄ iesu xpi: imo q̄ nō solū demēcie ē: sed risu dignū aliquē sc̄m faciūt guelphū et aliū gebellinum. Et etiā q̄ execrabilē et horrendū ē etiā audire dñm deū maiestat̄ regē glie et etne pad̄ p̄sti- tuūt p̄cialē: q̄ si cū nequiuert̄ sathanas p̄ de- mones p̄cialiter regnare in celis q̄ a michae- le expulsus ē conet̄ p̄ diabolicas p̄ciales reac- quere celeste regnū. Sed mērita est iniquitas si- bi: q̄ vtriq̄ eternaliter dānabunt̄. Addūt eti- am quidā stulti alias insanias risu dignas in- ter arbores: inter rosas albas et rubeas: inter ciatos i p̄tione olei: piri: p̄fici et p̄siliū fructuū. Et ne multis imozet: tales tenētes se eē sapie-

tes p̄siles demēcias innumerabiles habent. Excedit tñ illorum sapientia et corū defectum omnino suplet: quia tales p̄ciales distinc- tiones in pane in vino in carnib⁹: in caseo et con- silibus: nequaq̄ ponūt: quod quidē optabi- le esset ne talibus vterent̄. Ecce demonū cul- tus in renouata idolatria imutatus.

Quod tenere insignia p̄tū distin- ctua est corde et ope diabolū adorare. Ca. ij.

Secūdū autē signū p̄ hec insignia de- monstratū est signū idolatrie ado- rationis. Unde de hoc Sapiē. xv sc̄p. ē. S; et animalia miserimi col- unt et adorant. Sc̄m em̄ ethymologiā ado- rare ē toto corde adherere. Nā tñc adoram⁹ deū cū toto corde adherem⁹ deo. Adorat vti q̄ idolum cū totū cor idolo applicat. Nemo q̄dē amplius dō corde adheret q̄ qui p̄ eo li- benter corpalem mortē sustinet: teste dño q̄ Joh. xv. c. ait. Adoratē hac dilectionē nemo habet q̄ vt aiām suā ponat q̄s p̄ amicis suis. Qd et sancti martyres ardētissime p̄ dño im- pleuerūt. S; heu heu et iterū dico heu: q̄ i tñ corō herēt p̄ciales insignijs suis: imo demo- nibus qui sunt in eis q̄ xpiani labijs tñ: sed facto idolatre pessimi: q̄ minimā alapā p̄ xpo audacissime et promptissime mortē sumāt p̄ insignijs et nomine p̄is vt demonib⁹ q̄ in ta- libus insignijs regnāt et exterminatori qui ca- pitaneus ē eorū: vere dicere possit illud ps̄. q̄ martyres xpi solebāt dicere deo. Propter te mortificamur tota die: estiat̄ sum⁹ sic oues occisiōis. Et ecce maior adoratio q̄ possit fie- ri deo v̄ adū sar̄ijs ei⁹. Pretea libanias sacri- ficia q̄ hmōi insignijs et habitū victorijs sūt: si- cut balneare vino in simulacr̄ ora leonum et p̄silia stulta. Q̄ autē h̄c talia insignia ē diabo- lū adorare corde ore et ope: signū p̄ exēpli p̄ Anul⁹ in mulieris manu signū ofidit q̄ pro- missaz fidē vult tenere marito corde ore et ope. Signū milicie idē velle agere p̄ p̄ria sua ho- minē iudicat. Signū quoq̄ theologicū ofidit etiā theologū corde ore et ope velle defensare fidem. Sic etiā p̄cialitatis insignia signū ma- nifestū sunt q̄ corde ore et ope ab hoīe diabo- lus adoretur. Hinc merito contra tales ps̄. ait. Confundantur omnes qui adorant scul- ptilia et qui gloriānt̄ in simulacris suis.

Quod modernis temporibus vin- dicant demones se de expulsio- nibus eorum olim ex idolis fa-

Dñica. iij. in. xl. cōtra insig. distin. iter partes

ctis in insignijs pcialium idola-
triam renouantes. Ca. iij.

Tertiu quoq; signuz p hec insignia
demonstratū est signum diabolice
vindicationis. Vindictā vitzq; su-
munt demones aduersum xpm z
sequaces eius ex truffis z cōtumeliosis iniu-
rijs quas in primitiua ecclesia in eozū expul-
sionibus z idolorū contractionibus suscepe-
runt. Quod futurū puidens dñs in euange-
lio hodierno cū pmississet omne regnuz in se-
metipsum diuisum desolabit. zc. Denū sub-
dit. Cum imūdus spūs exierit ab hoīe. id est
a simulacro z idolo hoīs: ambulat p loca ina-
quosa. i. p paganorū corda querēs requiem
z nō inueniens. dicit. Reuertar in domū me-
am vnde exiui. i. in insignia z simulacra ex q-
bus fui expulsus. Et cū venerit inuenit scob
mundatā: quia ablata videt ex insignijs spur-
cicia idolorum z ornata cōsuetudinario et af-
fictionatu cultu: z vadit p odiosum affectuz
z assumit secū ad oīs mali cōplemētū septem
alios spūs. i. vniuersam maliciā demonū ne-
quiores. i. occultiores z crudeliores se: z in-
gressi p consuetudinē habitant ibi p crimino-
sam ignorantia z maliciā z sunt nouissima il-
lus hominis. i. simulacri diaboli extermina-
toris peiora priorib⁹. **Q** autē hō p demōe ap-
pellat de diabolo supseminatē zizania. **Mat.**
rij. c. scriptū est. Inimic⁹ homo hoc fecit. **Q**
etiam in talib⁹ insignijs habitēt demōes mul-
tis priorib⁹ peiores indicat dñs qui **Matth.**
vij. ait. Fructib⁹ eozū cognoscetis eos. **Q**
autē sint hi fructus z q̄sto ipsis martyrijs pri-
mitiue eccleie seiores sinit tetigi in pcedenti
sermōe: etiam ipa expientia nostris tempib⁹
lombardie habita manifestat. **M**odū em̄ legi
q; martyriū tpe ipozum martyriū carnes cru-
das z coctas quiq; tortores sicut lupivozaret
sūt p piales in lombardia nostris tempibus
nouim⁹ esse factum. z multa consimilia q̄ cau-
sa breuitatis omitto. **E**x his trib⁹ signis pa-
tere pōt qd in pallegato ps. pp̄ha intēdat d.
Posuerūt signa sua signa. s. hui⁹ triplicis si-
gnificati. vitz idolatrie inuitatiōis: diabolice
adorationis: z demoniace vindicationis. vlt
q. d. **P**osuerūt ipi parciales signa sua nō dei
licet ibi quicq; ponāt signū crucis: quod cū fa-
ctum fuerit si p eam distinguunt ptes si crux
xpi sed diaboli: etem̄ sinistri latronis iudican-
da est. **N**ec insup dicit signū in singulari. s. in
plurali ait. **P**osuerunt signa sua signa: quia

multiplicibus signis intēti sunt parciales ad
distinguendum ptes. **E**t hoc ē primū **Ec** qd
aquila volans ait.

Articulus secundus q; tenere
parcialium insignia est continue
ipenitēter ad inferos properare

Secunda cōclusio est q; tenere pcia-
litarū insignia: est continue impe-
nitenter ad inferos propare. **E**t d
hac ps. subdit. **E**t nō cognouerūt
sicut in exitu. **Q**uid em̄ ē z nō cognouerunt
nisi qz de h in vita ceci fuerūt. **E**t iō ad iferos
impenitēter p̄tinue cucurrerūt: nō coguerūt
in q̄. s. in vita: sic in exitu. i. in morte suple co-
gnoscunt vlt cogscēt. **N**ec imerito qz in vitavi-
xerūt ceci. **S**z in morte apiunt eis oculiz ma-
la q; ex pcialitatib⁹ z talib⁹ signis fecerūt cū pe-
nitere nō p̄fir: tūc intelligūt z cogscūt. sic in ta-
lib⁹ cōsiderat dñs **Deut.** xxx. d. occurrēt vobis
mala in extremo tpe. **E**t tūc qdē territ⁹ p
expientia talis dicit. **Z**orrētes iniquitatū cōtur-
baueūt me. **N**ec h excusat p ignoratiā: qz talis
ignoratiā ē supina: z crassa z affectata. **P**ro-
pterea de hoc pp̄ha ait. **N**oluit itelligere vt
bñ ageret. **E**t **Sapient.** ij. rō hui⁹ execrationis
apti⁹ declarat. **E**xcecauit eos malicia eozum
Impenitētiā at eoz **Joh.** apoc. ix. clare bñmō-
strat. d. **N**ecq; p̄niam egerūt de opib⁹ manuz
suaz vt si adorēt demonia z simulac̄ aurea et
argētea z erea z lignea z lapidea q; neq; vide-
re p̄nt neq; audire neq; ambulare. z n̄ egerūt
p̄niaz ab homicidijs suis neq; a veneficijs su-
is neq; a fornicatiōe sua neq; a furijs suis. **I**n
oib⁹ oñdit tria genera hoīm ipenitētiū ex his
pcialitatib⁹ signis et̄nalit dānādozū: qz p̄mi-
sūt opatores. scōi adōatores. fr̄i dō imitatorē

Cōtra artifices q̄cūq; insignia
ptialium ipenitēter sculpetes p̄nt
gētes vel aliter opantes. Ca. i.

Primi impenitētes sunt opatores
hoc est qui pungunt z sculpunt et
alio modo faciunt talia signa sicut
sunt pictores: aurifices ex ligno vlt
ex lapide vel ere vel alio mō sculpetes q; cuz
omniū malozū que ex talibus signis sequun-
tur occasionem prestent de oñibus culpabi-
les fiunt: sicut patet extra de iniuri. z dam-
da. c. si culpa. vbi scriptū est. **Q**ui occasiones
damni dat z efficacē damnū dedisse videtur.
Considerēt quoq; qui hec opant: que z quot
mala inde sequant z in omnib⁹ illis se p̄ci-

pes cognoscant. Sed quia rari hoc aduer-
tunt vel credunt: ideo nunq̄ de his penitent
Et p̄pterea Job. de talibus ait. Neq̄ p̄ peni-
tentiam egerunt de opibus manuum suarum
que sc̄ sunt talia insignia. Et lic̄ vere possint
dici opa manuum suarum: attamē altiori sen-
su verioriq̄ si licet dici intelligenda opa ma-
num suarum nō dei appellari possunt. Nam
sicut bona opa nō nostra sed dei sunt q̄ opa
in nobis velle et p̄ficere p̄ bona voluntate vt
dicit apostolus Phil. ij. c. Sic et mala opa sic
sunt talia insignia vtiq̄ hominū opa dici de-
bent: quia talia diabolus per eos nunq̄ effi-
cere posset nisi eis tales voluntarie consenti-
rent.

**Contra novos idolatras im-
penitenter diabolium in insignijs
partium adorantes. Ca. ij.**

Secūdi ipenitentes sunt adorātes
qui in talibus insignijs tanq̄ i do-
lis malignos spūs colūt. Et de hoc
dicit vt nō adorent demonia: sicut
ex p̄cedentibus patet. simulacra aurea argē-
tea: erea: lignea et lapidea que omnia ad lute-
ram a pictorib⁹ et sculproib⁹ et p̄similib⁹ ope-
rarijs sunt que tunc adorant talia cū ab ip̄ia
mente plusq̄ de⁹ amant et venerant. Signū
aut̄ hui⁹ adorationis manifestū ē. Nam si p̄-
ceteretur imago xp̄i vel beate v̄ginis vel al-
terius sancti de hoc satis negligens aut nul-
la inquisitio fieret. Si autē p̄ceteretur h̄mōi
idola demonū hoc ē insignia p̄nū ciuim vel
dominorum: tanta diligens offendenti per-
scrutatio fiet p̄ dirupta mōnū et p̄caua cōualli
um p̄ sumina et maria ciuitates et castra vsq̄
dum cap̄ et cruciat⁹ morti irruocabiliter tra-
deret. Et q̄ tales hec insignia colentes eis si-
miles sūt. Job subdit que neq̄ videre p̄nt ab
effectu: q̄ taliū adoratores sūt ceci nō habē-
tes scientiā v̄tatis: sic ps̄. ait. oculos. s. simula-
chre h̄nt et nō videbunt: neq̄ audire q̄ surdi
sunt p̄ inobediētiā: sic p̄pha ait. Aures h̄nt
et nō audient: neq̄ abularē p̄nt: nec dic̄ q̄ sint
claudi: sed q̄ nō possunt ambulare q̄ si expri-
mere velit. q̄ sūt immobiles p̄ boni opis ineffi-
caciā. p̄pter q̄d p̄pheta ait. Sicut immobiles
q̄ si lapis. Qū ap̄ls Rhoma. j. cū p̄us dixisset
Et mutauerūt gloriā incorruptibilis dei in si-
militudinē imaginis corruptibilis hominis
et volucrū et quadrupedū et serpentū. Post i-
cōdez ca. ait. Propter q̄d tradidit illos deus
in re p̄bū sensum vt faciant ea que nō cōueni-

unt repletos om̄i iniquitate: malicia: fornicā-
tione: auaricia: plenos inuidia: homicidijs:
p̄tentione dolo: malignitate: susurrone: de-
tractores: deo odibiles: cōtumeliosos: super-
bos: elatos: inuētores malorū: pentib⁹ non
obediētes: insipientes incōpositos sine affe-
ctione absq̄ federe sine miscētia. Qui cū iusti-
ciam dei cognouissent nō intellexerūt: qm̄ q̄
taliam incōrēptibilia adorant: et hec enumera-
ta agūt digni sunt morte. et nō solū qui faciūt
ea sed q̄ cōsentiant facientibus.

**Contra impenitenter p̄cialib⁹
capitibus p̄tū adherētes. Ca. ij**

Tertij dō impenitētes sunt imitato-
res q̄ p̄cialib⁹ p̄ncipaliorib⁹ adhe-
rent: sic iam dicit. Et de his Job.
subdit. Et nō egerūt penitentiam
ab homicidijs suis q̄ p̄ alijs ad s̄faz patraue-
runt: neq̄ a veneficijs. s. q̄b⁹ domos suas im-
pleuerūt impie. Nam q̄s horū p̄torū rēpestiuo
tpe noluit penitere diuino iudicio tāto āpli⁹
iudicant q̄to diuti⁹ in eisdē voluptatib⁹ de-
lectant. Et horū oim̄ p̄s. ponit rōnē. Quia n̄
cognouerūt h̄ in vita sic in exitu mortis vtiq̄
cōp̄rehēdēt. Ecce sc̄dm̄ Ge q̄d aq̄la volās cla-
mat habitātib⁹ in p̄ciali terra.

**Articul⁹ tertij de multitudie eo-
rū qui dānantur ex p̄cialitatum
insignijs.**

Tertia p̄clusio ē q̄ tenere insignia p̄-
tium ē p̄tinue alias secū ad c̄nūm
teritū trahē. Et de h̄ subdit a p̄. su-
per sūmū. Q̄d p̄t exponi s̄m tri-
plicē itellectū. Un⁹ ē l̄ralis. sc̄ds moral. tertij
est sp̄ūalis.

**De triplici malo q̄d sequitur
ex aspectu insigniorū distingūē-
tium inter p̄tes. Ca. j.**

Prim⁹ ē l̄ralis sup̄ sūmū ad s̄faz. q̄
i sūmis palacijs et turrib⁹ et poris es-
menijs ciuitatū et castrorū atq̄ vil-
larū ponunt: vt a p̄lib⁹ viderit et sp̄ici possint
v̄n̄ tria mala inde solēt trahi. Primum q̄ talia
aspiciētēs insignia nō itelligētes quid d̄signēt
sic ignorare solēt cōit̄ pueri v̄l forēses ex au-
ditu v̄l interrogatōe h̄mōi discūt et cōit̄ mēte i-
clinant. vni⁹ aut̄ alteri⁹ p̄l̄ amore ex visis si-
gnis. Qū sic imagies xp̄i et sc̄oz ei⁹ ab eccl̄ia i-
roducere sūt ad anime excitationem: quia p̄
eas itellect⁹ excitat̄ ad taliū rep̄natorū cōside-
rationē affect⁹ ad eoz deuotionē et memoriā

ad eorum recordationem. Sic diabolus adinuenit hec idola noua vt nescientium intellectus excitent ad pres: affectus applicent ad illas: et memorie ita reuocabiliter adherent illis: corde quoque p affectionem: ore p collocutionem: et ope p malorum parrationem: semper in parcialibus pseueret. In cuius mysterium Exo. xxxij. Cum aaron conflasset populo aureum vitulum et altare fecisset dixerunt israelite. Isti sunt dii tui israel. Et sic secundum apostolum. I. Cor. xv. Corruptunt bonos mores colloquia praua. Ad hoc etiam. vi. q. j. c. ex merito. Ubi dicitur deterioribus sunt qui vitam moresque bonorum corrumpunt his qui substantias aliorum prediaque diripiunt. Ecce iam datum scandalum ignorantibus: ex quo fit quod pueri vix egrediuntur de cunabulis in terris ubi talia signa vigent iam corde: ore: et ope afficiunt ad pres. Secundum malum quod inde sequitur est: quod si quis videt insignia partis continue habituat sibi parte: habitusque fomentat et nutrit et induratus nunquam deleri vel saltem difficilime possit. Ad quos Hieremias. xij. ait. Si mutare potest ethiops pellem suam aut pardus varietates suas: et vos poteritis bene facere cum didiceritis malum. Tertium malum quod sequitur inde est quod aspicientes talia signa sibi aduersa: intrinseco odio et quibus despecto verbo et facto parcialitatum ignes fouent et nutriunt. Unde ad superbum hoies vel populum qui hec insignia nutrit per Hieremias. li. c. ait dominus. Ecce ego ad te mons pestiferus qui corrumpis vniuersam terram. s. tuis parcialitatum signis. Et digne superbia talium signorum mons pestifer nuncupatur. Nam sicut longa experientia didici ciuitas vel patria nulla est in quibus illa parcialia insignia regnent: quoniam ibi crudeliori modo pestilentia vigeat: imo si quibus videatur extincta leui causa et auxilio insigniorum diabolo insufflante et domino permittente subito reuiuiscunt: et e contra vbi talia signa non parant.

De inflata superbia eorum qui in altioribus locis ponunt quasi vexilla demonum parcialia signa. Ca. ij.

Secundus est moralis. Summum est superbia parcialis: super quam ponunt insignia quasi vexilla demonum. Nec mirum. Nam propheta ad dominum ait. Superbia eorum qui te oderunt ascendit super: quia non solum sunt signa superbie. sed secundum vulgare nomen sunt signa archi superbia. Sic sunt quedam que non solum se vocant guelfos. sed etiam archiguelfos. i. vlt

tra quam valeat dici guelfos. Et hoc est dicere super summum. videlicet quod talia insignia sunt superbie spuma: licet quidam in eis gloriantur quasi si in regali corona. Ad quos loquitur Esaias. xxvij. c. d. Conculcabit corona superbie filiorum effraim: et erit flos decidens glorie exultationis eius qui est super verticem vallis pinguium. **De superba et abusiua insania et temeritate eorum que etiam super quecumque diuina insignia partium ponere non verentur. Ca. tertium.**

Qertius quoque intellectus est spiritualis. Summum quidem est dominus deus noster deus qui per spiritum sanctum. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat et humilia respicit in celo et in terra. Super hunc summum est dementia indiabolata. Super hunc in quibus summum in ecclesiis et calicibus: in parametris in altaribus in palatijs et consimilibus locis constituntur hec diabolica signa quasi parcialia diabolo audaciam presterunt quod presumat ascendere supra deum qui ante ruinam suam continueus erat esse equalis deo. Unde Esaias. xliij. c. sathanas ait. In celum super alta celi. i. super angelos exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis: ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimo. Parcialia autem per sathanam amplius quam ipsemet operari conantur quia arma diaboli et ipsum diabolum constituant super summum. Sed audi quid in Esaias. i. mediate sequitur. Veritatem ad infernum traheris profundum loci: tu. s. cum parcialibus tuis. Ex his que dicta sunt satis patere potest quod hec talia parcialitatum insignia tenere: vere sint manifesta idolatrie signa: quia posuerunt signa sua signa. Quibus hoc sit continue impenitenter ad inferos properare. Quia non cognouerunt sicut cognoscent in exitu. Sicut etiam continue secum animas propter corruptiuum exemplum ad eternum interitum trahere quia super summum. Quia propter videte dilectissimi fratres videte periculum: considerate peccatum: pensate et videte diuinum iudicium: et omnino amouete vnde hoc scandalum. Radantur hec diabolica signa de muris de sepulcris de ecclesiis de domibus et de portis: sicut Deuil. xij. c. scribitur. Idola comminute vt postquam verificatum est in malum quod dominus ait. Cum fortis armatus custodit atrium suum. In pace sunt omnia que possidet: sic verificetur in bonum quod statim subdit. Si autem fortior illo sicut ipse est dominus noster iesus christus

et nomē ei⁹ supueniēs vicerit eū vniuersa arma eius. id ē. omnia insignia supradicta auferet in quibus confidebat. s. posse regnare p̄ illa impcialiuz aiabus: et spolia eius. i. aias iā p̄cialitates sectantes destruet. s. varijs cōfessoribus qui de p̄teritis illos absoluant et d̄ futuris illos admoneant. **Sēp̄q̄** sonet in auribus xp̄ianorū vox illa terribilis volantis aq̄le p̄ medium celū ac dicentis. **Ue ve ve habitantibus in terra. s. vbi sunt talia signa. Ue substantijs. Ue p̄sonis. Ue animabus eternaliter cruciādis. A** quibus ve nos liberet d̄structor malozum et mortis triūphator dominus noster iesus xp̄s qui viuuit et regnat in secula seculozum Amen.

Feria secunda post tertiam dominicaz in quadragesima ponitur duodecim occasiones seu impedimenta quare homo non credit. Sermo. xxvij.

Quanta audiui
mus facta in capharnaū: fac et hic in patria tua. **Ait autē. Amen dico vobis: nemo propheta accept⁹ ē in patria sua**

Luc. xl. Pro natura quide est humana natura ad lapsum: puoq; obstaculo impeditur ne ad salutaria dirigat: et maxime in his que sunt magis necessaria ad salutem: sicut sunt opera fidei orthodoxe. **Ecce compatriote dñi nr̄i iesu christi qui ei plus ceteris credere tenebantur ex infidelitate et animo contradicēdi et detrahendi et cōtemnēdi dicunt ei. Q̄ta audiui⁹ facta. s. a te in capharnaū: fac et h̄ in patria tua: quasi dicere velint: nisi aliqua magna mirabilia feceris: fama tua videt̄ falsa: et ideo non tibi credemus. Ad istam enī multa miracula in capharnaum opatus est. Nā ibi liberauit demoniacū: curauit centurionis seruu. **Mat. viij.** Sanauit reguli filiū **Jo. iij.** et petri socerū **Lu. iij.** De ore p̄scl soluit denariū et m̄ltos op̄ssos a varijs languozib⁹ curauit et liberauit **Ait autē. Amen dico vobis qz nemo pro. ac. ē in pa. sua. Nam et Joseph Gen. xxxvij.** a fratribus veuūdat in egypto: et ab egyptijs honorat. **Gen. xli.** Moyses quoq; a maria et aaron contumeliam patitur. **Rume. xij.** atq; **J. Regl. xxv.** de dauid d̄spectiue ē dictū. **Quis est dauid et quis est filius ysay? S; quō verū est verbū christi cū Moyses et Esaias fuerint in magno honozet culmine apud suos. Et si****

milititer multi alij sancti vt bt̄s francisc⁹ ap̄d assisū: et magnus Anthonius in egypto: atq; sanctus hylarion in palestina. **Ad qd̄ dicēdum q̄ verbū xp̄i vt frequentius intelligēdū est et forte in p̄ncipio qm̄ sancti et prophete surgunt p̄tempribiles reputent: et maxime si in principio fuerunt de simplici statu vel gente. Est tñ aduertendū q̄ nomine patrie hic potius intelligit̄ domus et familia cū qua est homo familiariter nutritus et cōuersatus: lz etiā sepi⁹ de p̄ria verificet̄ sentētia xp̄i. Et his pz q̄ multis sanctis p̄phetis quib⁹ edidit de⁹ sacra mysteria et eloquia sua: imo ipsi filio dei iesu christo in patria sua multi nō crediderunt nec etiā nunc multi credere volunt: cum ipse sit via vitas et vita atq; admirant̄ infideles. Interroget. d. **Job. viij. c.** Si veritatem dico vobis quare nō creditis mihi. Qd̄ etiam potest esse thema in materia sequenti. si p̄ dominica de passione hoc dicere necessitas postularēt. Quid igit̄ miruz si ea que de p̄cialitate tractata sunt in p̄terita diez multa consimilia que quotidie legunt̄ et predicant̄ quidā minime credunt. Si quis aut̄ miret̄ et querat quare et ex quib⁹ causis talis infidelitas in hominibus p̄seueret: possumus respōdere q̄ multe sunt cause. **Et vt fructuosior sit sermo noster p̄ ordinē distinguam⁹. xij. cās seu impedimenta quare homines sūt heretici vel alit̄ infideles: atq; nō credūt his que de fidei sūt sicut sacris scripturis. sancti doctrinis: ecclesiasticis sacramētis: articulis fidei: eccle institutis: diuinis p̄ceptis: et ceteris que de necessitate salutis quilibet credere obligat. Et hoc demonstrat̄ tertia religiofitas que remotōis religiofitas nūcupat̄. Per quā impedimenta et cause quare aliq̄ nō credunt a quolibet desideroso salutis cognosci poterūt vt toto conamine euitent̄. Distinguamus aut̄ in tres quaternarios has. xij. infidelitates causas siue fidei impedimēta.****

Articulus prim⁹ in quo ponentur quattuor prime cause seu impedimenta quare homo nō credit que sūt de necessitate salutis

Primo ponunt̄ quattuor p̄me cause seu impedimēta quare homo nō credit ea q̄ sūt n̄cēria ad salutē. **Prima causa ē ignorātia. secūda subtilitas. tertia distantia. q̄rta malicia.**

Causa prima quare homo nō credit est ignorātia q̄ p̄ua sit mē

lura intelligentie et capacitatis humane. Ca. j.

Prima quidem causa siue impedimentū ē ignorantia mēsure et capacitatis intellectus humani. Qui enim intellectū suū omnia cape existimat credit ex necessitate nō esse quicquid i intellectu suo nō venerit. Quēadmodū si quis crederet infra circulum vel celū lune esse omnia necesse h̄ret credere nō esse quicquid intra ipsum nō inueniret. Sic etiā qui credūt nō posse esse scientiā de magnitudine solis et lune et stellaz et similitū: qz ipsi nō habēt illā. Hec igitur causa ē ppter quā quicquid intellectus eorum nō capit nō esse credunt. Tu ergo diligenter aduerte et crede intellectū humanū mensuratum et limitatū in sua capacitate a deo creatore suo q̄ posuit ei terminos quos transire nō potest: tribuens ei que et quot et q̄ta capacitate sua capiat naturaliter: multa sibi reseruans secreta reuelanda: cui et q̄n sue placuerit voluntati. Ad quod igitur horū ignorantia cōfundendā: Eccl̄s. xj. ait. Nō ignoras que sit via spiritus et qua ratione cōpingant ossa in ventre pregnantis: sic nescis opa dei q̄ fabricator ē oīm. Quia ergo intellectus humanus in h̄mōi reb̄ tāq̄ cecus et omnino inscius ē: et qui eo duce in his ambulare cōtendunt. cecū sibi ducē statuerunt. Propterea nō est mirū si in erroruz profunda precipitia ruunt. Similiter qui ipsuz cōsuluit de his reb̄ dño reseruatis cum horum omnino inscius sit insipientissime in periculosis reb̄ cōsiliariū inde habēt et ducē. Merito ergo p̄niciose errant et picula eorum errorū nō euadunt. Sicut dñs Abath. xv. c. ait. Cecus. s. intellectus si ceco ducatū p̄ter ambo in foueam cadunt.

Quare subtilitas credendorum in causa est: quare a turbidis oculis nō videantur et nō credantur.

Capitulū. ij.

Secunda causa est subtilitas. s. credendorū que turbido mētis oculo et grosso intellectui visibilia nō apparent. Quēadmodū enim ē quicquid aliquis visus adeo grossus et turbidus: vt eo pilus nequāq̄ possit videri: atq̄ est visus quo pilus ex pilo grossius videri faciliter valet. Sic et intellectibus hoīm si lem d̄ram et compationē eē cōtingit. Nec etiā capit visus humanus q̄d capit intuitus aquilinus. Quēadmodū igitur homines grossi et turbidi visus pilum nō vidēt vbi ē et

cōtendūt et iurant ipm̄ ibi nō eē ppter eius subtilitatem et gracilitatem ipm̄ nō videntes: et de ipso vidētibus credere nolentes. Sic ea q̄ ex fide quā dixim⁹ credēda sunt ppter sui subtilitatem et turbidos intellectus vulgarium et indoctorū hoīm capiēs eē nō esse et credit et contendit et quicquid deierat. Contra q̄s Eccl̄s. viij. c. ait. Nisi credideritis nō pmanebis. Ad hoc agitur xxij. q. j. c. nō turbat vbi in fine d̄. Licet mēs diuina nequeat humana plene rōnis inuestigatione cōprehendere: fidei tñ plenitudo cōplectit: quia. s. illa supplet q̄d humana rō nō comprehendit.

Impericia et inexercitatio in credendis in causa est quare multi non credunt. Ca. iij.

Tertio cā ē distantia. i. longinquitas mentis ab ipis credēdis reb̄. Hec autē longinquitas impericia ē et inexercitatio in eisdem. Nā sicut etiam Aristo. attestat. Imperiti veluti longe distantes speculant. Qui enim in sensibilib⁹ versant aut in alijs q̄ longe sunt a credendis assidue cōmorant: longe vtiq̄ sunt ab illis. Propterea illa videre nequāq̄ possunt: quia nec studio nec exercitatione ad illa p̄rimant vel p̄p̄inant eis. Sed sicut cecus ē corpe qui solem illum corporeū atq̄ visibilem videre nō potest. Sic cecus ē corde qui intelligibilem solē corde videre nō p̄ualet. Cetero ergo int̄ in corde sunt q̄tū ad spūalia: oēs h̄mōi erronei et infideles quare nō aliter de spūalib⁹ disputant vel loquunt q̄ de visibilib⁹ coloribus ceci: q̄ ppter oīs assertio et cōtradictio eorum de spūalibus bonis: assertio et cōtradictio est cecoz de varietate colorū. Propterea et Bern. super cass. ait. Nō lux incassum circūfundit oculos clausos vel cecos: sic aial hō nō p̄cipit ea que sunt spūs dei. Et iterū Aug. ait. Deus lux ē non corporū sed mentiū. Hāc at lucē qui nō videt ē quasi cecus in sole. Ad h̄ autē Greg. xxiij. q. j. c. qz. vbi d̄. Nisi q̄s fidei soliditatem tenuerit diuinā p̄ritiā nō cognoscit. Et in. iij. dialogo. tali infidelitati remediū p̄bens iterum ait. Quisquis incredulitate inuisibilem solidū nō ē: debet pculdubio maiorū dictis fidē p̄bere: eisq̄ p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ inuisibilem exp̄imentū h̄nab⁹ credere. Nā stult⁹ ē puer si m̄sem existimat s̄ luce mētiri: qz ipse nil aliud q̄ tenebras carceri nouit.

Quare multi minime credunt vel credere valent: quia auertunt

metis oculos a credēdis **Ca. iij**

Quarta causa ē malicia: q̄ hō maliciose auerit intellectū ab his que credēda sūt. quēadmodū ei q̄ oculos auerlos habet ab eis que vidēda sunt: et cōuersat ad alia nō vidēda: vidēre nō pōt in ista auersione. Sic qui intellectū auersum habet ab eis que credēda sunt: et cōuersum ad alia nō credēda credere nō pōt in ista auersione. Hi sunt q̄ tanto amore amplectunt fantasias: errores atq; opiniones suas et sectas vt de contrarijs nedū audire vel etiam cogitare: velint tantoq; odio auersi sunt a contrarijs errorū suozū: vt ea nec respicere quodāmodo possint: sed idem est cogitare q̄ corde sine intellectu intueri atq; respicere. Et q̄ etiā amor ē p̄ssio ad amatū: et odiū ē auersio ab eo quod odit: ideo hac malicia auersio nis imbuti lumē x̄itatis nequaquā suscipere p̄nt quod et ipse cōuersiones et auersiones corporales indicant et demōstrant velut ymbre et similitudines quedā interiorū sc̄z sp̄ialū cōuersionum et auersionū. Manifestū est igit̄ p̄pter quid hmōi hoies ea que credēda sūt credere seu videre nō p̄nt. Nō em̄ hominib⁹ datur est se videre post tergū: neq; videre sine intuitu v̄l aspectu: vnde hi sunt de quib⁹ ps̄. ait. Noluit intelligere vt bñ ageret. Noluit tales audire vel credere dictis doctorū v̄l scripture sacre que om̄ia sunt verba dei. Insuper malicia et cecitas p̄terua et insensata ceco d̄via credit baculo: et de p̄funditate fluuij baculo et de animarū salute non credit xp̄o et dō

Articulus secundus cōtinēs alias quattuor causas quare hō non credit que sunt credenda:

Adunt alie quattuor cause seu impedimenta quare homo credēda non credit. Quarū prima est negligentia. secunda curiositas. tertia culpa. quarta supbia.

Non credit homo quia negligit querere adiutorium ad cōsequendū fidem. Ca. i.

Prima cā ē negligentia. s. q̄ t̄les negligunt diuinū adiutoriū seu quōdā aliud quōd diuine gr̄e viā ostēdat: sic scripture p̄dicationis doctrinē: cōsiliū. et p̄siliū. Merito nepe iustissimoq; iudicio dei adiutoriū p̄dit. qui illud negligit obtinere. Merito etiam lumē diuine gr̄e

ad illustrandū cor illius ingredi q̄ fenestras eius et hostia et alios introitus negligit apire. Est em̄ talis negligentia quidam cōtemptus cōtempторib⁹ aut nunq; de⁹ largi sp̄ialiaz sublima dona: cōtempnēs summe abijcit ea et ab eis se elongat. Propterea illa suscipere nō meret. Fides em̄ nō naturale sed gratuitum donū est et ex electione bonitatis diuine: vt dicit de ps̄e. di. iij. c. gra. Nō ē libri arbitriū tm̄ sed donū dei. Si em̄ fides naturalis esset: eadem eēt apud oēs et vbiq;. In eis que naturaliter fiunt in hominib⁹ nō inuenit diuersitas nec cōtrarietas. Quia igit̄ tanta est circa fidem dissensio tāta circa fidez cōtradictio: tanta demū ē ignorantia p̄ter maiori hominū parte: quia nōdū venit ad largissimā barbarie occidentalē et aquilonarē cū casu esse non possit. Manifestū est ipm̄ esse ex diuine bonitatis electione et ipsi⁹ dei gratuitū donū querentibus eum. Ideo solerter a deo petenda est fides: sic Matth. vi. et Luc. xi. scriptū est. Petite et dabitur vobis: sicut faciebat ille qui Matth. ix. ad dñm ait. Credo dñe adiuua in credulitatem meā. Et ad Eph. ij. c. ap̄tus ait. Est saluati estis p̄ fidē et hoc nō ex vobis: dei em̄ donū est. Ideo etiā. c. v. dedit vobis sensum vt cognoscatis deū v̄m: sicut em̄ sol nō videt nisi ex lumine suo: sic sol intelligētie deus nō videt nisi in radio lucis sue. Nō enim om̄ib⁹ candelis in toto mūdo accēsis sol materialis videri posset. Sic nec om̄es humane scientie deū ostendere valēt: sed solū fidei lumen a deo nobis infusum. S; si fidelit̄ ingratur de⁹ infundit fidē. Sic Sapient. j. c. attestatur di. In simplicitate cordis querite illū quā inuenit ab his q̄ nō tēptāt illū. Infundit autem sepi⁹ mediāte auditu verbi dei: sic Rho. x. ap̄tus ait. Fides aut̄ est ex auditu: audit⁹ aut̄ p̄ v̄bū xp̄i. vñ Hier. v. c. dñs ait. Querite si inueniatis virū querētē fidē: pp̄t̄ ero ei. Sol licite ergo et deuote et vigilāter ac p̄seuerāt audiendū ē verbū dei: q̄ facile p̄ illud aia radio sam p̄sequit fidem.

Non credunt quidā: quia sūt curiosi querētes de fide probationem. Ca. ij.

Secūda causa est curiositas. s. inq̄stitione p̄bationū. Ad intelligentiaz t̄m horū distinguit hugo de. s. vic. lib. j. c. xxij. Et circa credēda que dam sunt ex rōne necessaria: quedā rōne nō p̄bantia: q̄dā s̄ rōne vt mirabilia: q̄dā p̄ rōne

vt incredibilia. Duo extrema fidē nō capiūt. Que em̄ sunt ex rōne omnino nota sūt ⁊ credi nō p̄t: qm̄ sciunt: q̄ aut̄ sūt rōne ⁊ s̄ tm̄ mō fidē suscipiūt. Et in p̄mo qdē genē fides adiuuat rōne: rō fide p̄cipit qm̄ fm̄ rōne sunt q̄ credunt: q̄rū x̄itate ⁊ si rō nō cōprehēdit f̄ dei tm̄ illozū nō p̄dicat. In his aut̄ q̄ s̄ rōne sūt nō adiuuat fides rōne vlla: qm̄ non capit ea rō que fides credit: sed ex diuina reuelatione p̄dita sunt: hec ille. His igif̄ p̄notatis aduertendum est: q̄ aliter querere curiose p̄bationes impedimentū maximū ad fidē p̄stat. Tales em̄ p̄bationes veluti scala sunt quib⁹ attingit ad p̄bata. Quia x̄o ad ea que fidei sūt scala hm̄oi p̄tingunt: qm̄ nō h̄nt aliq̄s p̄bationes aut quales vtiq̄ vellent: ideo deficit eis scala omnino: vel ei⁹ saltē altitudinis que hm̄oi res attingat. Hi ḡ tanq̄s deficiēte scala altitudine ascendendi incompatibilē breuiori ad eā nullatenus p̄tingere p̄t: eo q̄ solas p̄bationes scalam que illuc cōtingat ascendere opinant̄. Sed hi vtiq̄ errāt: quia fm̄ Damascenū lib. iij. c. iij. Fides ē nō inquisitus vel scrutat⁹ cōsensus. Manifestū est em̄ qm̄ nō solū sol i lumine suo ⁊ ex lumine qd̄ infundit a vidētib⁹ videt̄ sicut p̄dictū est: s̄ ois alia res ⁊ q̄tū ad eius exteriora ⁊ q̄tū ad intellectū moralē: q̄to fortius necē ē vt iusticie atq̄ itelligētie sol nō videat̄ nisi in lumine ⁊ ex lumine qd̄ ipse vidētib⁹ sup̄infundit: ⁊ hoc gratuitē atq̄ liberali infusione: nō irrōnabili atq̄ naturali q̄lis ē effectus luminis a sole ⁊ caloris ab igne: quozū potētie irrōnabiles atq̄ fuiles merito noiant̄. Irrōnabiles quidē q̄ absq̄ discretione ⁊ distinctione eque bonis ⁊ malis ⁊ ad bona ⁊ ad mala opant̄. Sol em̄ illuminat eque lumen suū effundit rapientib⁹ ⁊ occidētib⁹ ceteraq̄ maleficia p̄p̄trātib⁹: sicut pie agentibus. Seruiles x̄o: quia natura opat̄ p̄ modū seruientis: cui⁹ nō est aliter vel aliud facere q̄ accepit in mādāt. Hō em̄ habet ignis in pt̄ate vt alicui ab adustione peat̄ v̄ vt vnū licet aliud magis aliud min⁹ calefaciat: sed totū opat̄ ex necitate nate: nihil aut̄ p̄p̄ria libertate: vtrūq̄ ab altissimo dō longe ⁊ in vltimo elongationis. Et p̄pter hec omnia bona que ex ip̄o sunt nob̄ donata sunt largitatis ip̄i⁹ ex curiositate humana.

Nō pōt hō credere et intelligere que fidei sunt propter multitudinem peccatorū et malā vitam. Ca. iij.

Tertia cā ē culpa seu ip̄ia vita. Merito nepe lumē diuine gr̄e q̄ fides corda illozū ad illustrandū nō igre vit q̄ obicē illi opponūt multitudiez peccatorū. Quēadmodū em̄ p̄p̄rijs manib⁹ lumen visibilis solis quidā q̄nq̄ ab oculis suis abscondūt. Sic vtiq̄ peccatores suis opib⁹ malis radios inuisibilis solis. h̄ ē gratiaz dona atq̄ virtutū a cordibus suis declinat̄ atq̄ avertunt. Quē em̄ sunt man⁹ interposite int̄ solē ⁊ oculos ad eos obturados. Hec sunt opa mala inter solē intelligētie atq̄ iusticie ⁊ cordis oculos ad eos obumbrandos. Vti Job. xxx. iij. de talibus sc̄p. ē. Ipi rebelles fuer̄t luminis. s. fidei vere. Sic em̄ terra ⁊ nube vel luna interposita int̄ aspicientē ⁊ solē nō attingit aspicientē ad solem videre nisi interpositum: sic omnes hm̄oi erronei ⁊ infideles cū inter eos ⁊ salutarē veritatē interposita sint infidelitatis sue mēdacia: aliaq̄ peccata nō possibile eos videre nisi illa. Interpositis em̄ phibētib⁹ nō puenit aspectus eozū ad ipsam x̄itaiē: sic testat̄ salomō p̄rou. xvij. vi. Nō recipit stultus verba prudētie nisi ea dixeris que x̄fant in corde eius. Et qm̄ impossibile ē ab intellectu materiali atq̄ possibili aliqd̄ videre seu cognosci nisi in radiatione sua sup̄ illū ⁊ apparitione forme sue in illo: qm̄ ipe ē velut speculū intelligibile ⁊ nobile oim̄ formarū intelligibile. hoc est in q̄ resultare ⁊ pingi qd̄amō habent oēs forme intelligibiles resultatiōe ⁊ pictura sibi pueniētib⁹. Ideo manifestū est consequēter qm̄ nec in crassato intellectu: nec in declinato nec p̄ interpositionē phibito lumē fidei illucescere pōt. Quēadmodū nec in speculo dispositionū seu compactionū istarum. Manifestū est ḡ q̄ intellectu heretico ⁊ decepto cū loco tristionis ⁊ puritatis habeat crassitudinē ⁊ imūdiā loco directe oppositiōis: ad x̄itatē salutarē habeat declinationē ab ea: et p̄riā p̄sionē loco libere vie seu trāsit⁹ habeat inpositū ab eo: phibēs ab eo irradiationem ab ipsa x̄itate salutās. Hinc clari⁹ elucescit q̄ impossibile ē in hm̄oi intellectu fieri descriptiōe seu apparitionē hm̄oi x̄itatis.

Supbia et tumor mentis ne hō credat magnū p̄stat ipedimentum. Ca. iij.

Quarta cā ē supbia: q̄. s. hō nō vult credere exptis ⁊ p̄bis viri. Hec supbia iterior! facie qd̄a tumor ⁊ inflatio ē. Cū Aug⁹. vij. p̄f. de seip̄ lo ait. Tumorē meo sepabar a te: ⁊ mō inflata

facies laudabat oculos meos. Et Berni. sup
cañ. Supbo oculo veritas nō videt. Et iterū
Grego. Tumor mētis obstaculū ē vitatis. Et
biere. xlix. Supbia tua z arrogantia cordis
tui decepit te. vbi glo. Dis heretic' arrogās
qz supbia facit hereticū nō ignorantia. Et ite
rum Augo. Supbia mere' illudi. Abac. qz
ij. c. scp. ē. Quō vinū potatē decipit sic erit su
perbus vir. Et Grego. Tāto a dei luce longe
sūt qz apō se humiles nō sunt.

Articul' terti' in quo cōtinen
tur alie q̄ttuor cause seu ipedimē
ta quare homo nō credit.

Ubiūgam' vltimas q̄ttuor cās seu
ipedimēta qre hō credēda nō cre
dit. Quaz p̄ma ē stulticia. scda isa
nia. t̄tia ē bestialitas. q̄rta ē affectō
inordinata.

Nō credunt quidā quia stulte
horrent et fugiūt videre fidei so
lem. Ca. i.

Prima cā ē stulticia. Assilant' h̄mōi
hoies vesptilionib' z oib' auibus
lucifugis: q̄ qdē solē videre p̄tem
pnuntz ipm tonis virib' fugiūt dū
neqz eius ortū expectāt: neqz em̄ ei' occasum
euigilant. Sic vtiqz isti solē intelligētie z iusti
cie deū ex oi pte fugiūt z abhorrēt. Dū siqz
dem ei' nō expectāt: dū nec miraculis nec sa
crozū eloquiozū testimonijs: nec sacrozū do
ctozū p̄suasionib': q̄b' oib' velut q̄busdā ra
tioijs illucescere pōt eisdē attēdere nolūt: imo
ab ipsis tanqz a iaculis fugiunt: sicut z om̄es
lucifuge aues solē. Sic sol iste luminosissim'
a tpe sue infidelitat' eis occidit. Propt̄ea fru
stra eū vidē p̄tendūt p' suū occasū: q̄ qdē nō
ē nisi casus eoz' donec eis illucescat dies z ori
atur eis iusticie lumen: cui' ortum p̄tinue fu
giunt z abhorrēt.

Quidā credere nō valēt: quia
tanqz insani p tenebras q̄rūt vi
dere lumē. Ca. ij.

Secūda cā ē isania: qz h̄mōi infideles
z increduli p tenebras volūt vide
re lucē. Quēadmodū em̄ lumē vi
sus solūmō ē ad visibilia cognoscē
da. Ad ea xō q̄ p ipm cognosci nō p̄nt idē vi
sus tenebra ē: sic h̄mā' sensus z intellect' ad ea
q̄ p ipos cognoscibilia nō sūt tenebre dici possūt
Cū igit ea de q̄b' loqmur p pte mag' p sensuz
z intellectū h̄mānū cognosci nō p̄nt. H̄mōi xō

erronei nō alit' qz p sensum z intellectū h̄mānū
volūt ea cognoscere v' videre. Nō manifestū
ē qz p tenebras solas volūt cognoscere. Hec
ē igit eozū mira insania vt cū ista eis p̄ponū
tur itelligēda v' cognoscēda ad solas tenebras
h̄māni sensus z intellect' recurrant: vt cū eis ea
videāt z cognoscāt qz nihil aliud ē qz clausis ocu
lis velle cū calcaneis iudicare de sole aut de
varietate colorum.

Quidā nō credūt: qz bestiali
ter q̄rūt fidē. Ca. iij.

Tertia cā ē bestialitas. Assilant' ete
nim tales his q̄ videre volūt d no
cre solē: v' q̄ solē nō eē p̄tendūt pro
p̄ qz nunqz ē exortū eis. i. qz nūqz
illū viderūt. Sed quēadmodū nox ē vbiun
qz iste sol visibilis nō relucet: sic vtiqz nox spl
ritualis ē vbiunqz sol intelligentie q̄ ē fides si
refulget: z in om̄is cordis regione quā nō il
lustrat: quēadmodū igit nō an' possibile ē vi
dere solē intelligibilē. i. fidē qz nox infidelita
tis a mente recedit: z sic hi soli vidēt solē apō
q̄s illucescit: sic soli vidēt intelligibilē fidei so
lem q̄s dies sp̄ialis sua p̄pria fidei illuxiōe z
irradiatione illustrat. Hec igit z alia m̄tra sūt
infania z stulta hereticę prauitatis z brutalis
infidelitatis deliramēta: exq̄ magis ridenda
z irridenda apparet eozū bestialitas qz dispu
tatione sit digna: cū in eis que dei sunt om̄i
no sint bestiales. Propt̄ea aialit' seu brutalit'
z bestialiter de ipsis latrātes z puerozū insa
nientiū more aut egrozū aliena loquunt' ad
instar cecozū vt dictū ē de his q̄ nunqz vidēt
delirantiū sompniāt fantasias.

Quare varie affectiones inor
dinate in causa sunt quare hō n
pōt fidē rectā habere. Ca. iij.

Quarta cā ē affectio inordinata: cū
ei dveniūt ad statū qz vtiqz p̄s. ait
Trāserūt in affectū cordis oia cre
dunt ad que transit affect' eozum
nihilqz credūt cui illozū affectio p̄dicat. Palā
faciam' p̄ practica q̄ cōiter tāgit m̄ltitudinem
pctoz'. Septē qdē affectiōib' ad p̄ria fidei plu
rimi attrahūt. s. amore. odio. desiderio: spe:
timore: gaudio z dolore. Mā cū res trāsīt i af
fectū perit om̄e iudiciū. Prima affectio ipedi
ens fidē ē iordinat' amor seculi h'. Mā amor
diuitiarū ipedit ne hō credat: qz in mercātij
vēdere t̄minū z alij p̄ract' vsurarij opari sit
pctm: imo plimi nec itelligē nec cape p̄nt: qre
vsuraz prauitas tm̄ sit detestabile scel'. Et sic

de his que habent satisfacere testamenta vel sunt heredes raptorū vel usurariozū licet tales in malo lucrādo nō fuerint in culpa: et sic de alijs. **A**mor deliciarū etiā fidei nō parum p̄stat impedimentū. **F**acit em̄ q̄ mulieres vane nō valent intelligere nec credere q̄ vanitates sint tā graue scelus: et q̄ inde tot crimina causent. **N**ec credūt pct̄m̄ esse m̄simonij abusione: et sic de alijs. **A**mor magnitudinū et altitudinū sicut mētē excecatur: ne hō p̄cialitates guelphozū et gebellinozū et ceterarū p̄tium et sectarū credat esse damnabile crimen: et sic de alijs mūdi fastib⁹ et sup̄fluis pompis. **D**e his et cōsimilib⁹ p̄rou. xiiij. et xxiiij. c. sep. ē. lucerna impiozū pct̄ozū. s. auaricie et luxurie et sup̄bie extinguet. **U**bi Job. v. dñs ait. **Q**uō credere potestis qui gloriā ab iuicē recipit. glo. et gloriā que a solo deo est nō querit. **H**i oēs vti p̄s. testat. oculos suos sta. de. in terram nō in celū id eis lumē fidei oziri nō p̄t. **S**ecūda affectio est odium sicut de p̄latis manifeste p̄t. **S**unt nāq̄ pleriq̄ qui p̄pter odiū qd̄ h̄nt p̄ illos: deo nō hōi obediēdū putāt. **E**t p̄pter eoz vitij qd̄cūq̄ in discrete dei despiciunt gradū: iustificantes seip̄s in comparāte defectuū clericorū: sicut hiere. iij. c. de talib⁹ sep. ē. **I**ustificauit aīam suā adūfatrix israel i ompatiōe p̄uaricatricis iuda. **T**ertia affectio ē desiderij: facile em̄ vbi desiderium regnat credit et sperat hō qd̄ optat. **E**t sic p̄pha d̄ domino ait. **D**esiderij eozū attulit eis et nō sunt fraudati a desiderio suo. **I**deo nisi q̄ optant nihil aliud credere valēt. **Q**uarta affectio est spes. s. p̄sumptiosa de misericōdia dei vel cōmoditatis. s. honoz: delectationū: lucrozū diuiciarū et cōsimiliū. **E**t de talib⁹ p̄s. ait. **N**ō crediderunt in deo nec sperauerunt in salutari suo: sed in fine dicebat cuilibet tali. **E**cce homo qui nō posuit d. ad. su. s. spa. i. mlti. diui. su. et p̄ua. in vanitate sua. **Q**uinta affectio ē timor hic nempe multos retraxit credere in christū eo q̄ hi qui illi credebāt extra synagogam fiebant: vt scribit Job. c. ix. atq̄ cōtempnebant. **S**ic plime mulieres nō abijciūt pompas et vanitates. s. timētes despici a marit. et. **S**z iuz̄ sniam Amb. dū metuūt maritale iudiciū per viderūt suū. **S**exta ē gaudiū. s. tpaliū qd̄ it̄m̄ afficiēt mēs hūana: vt sepe nō credat aliā cēvitam: et ex h̄ p̄ns seculū sibi cōstituit paradisum. **E**t iuz̄ illd̄ Job. xxj. **T**enēt tympanū et cytharā et gaudēt ad sonitū organi: et ducūt in bonis dies suos et in puncto ad iferna descēdūt. **S**eptia ē dolor. s. ifirmitatū et maliciarū sibi factarū vel futurarū. **P**ropterea recurrūt ad

incantatrices et ariolos et diuinos nō tm̄ pro se et p̄ filijs atq̄ alijs cōsanguineis suis: et cum reprehenduntur et eis opponit scriptura sacra cūcta despiciūt. **S**z audiāt qd̄ de eos scribit p̄rou. xxx. **O**culū q̄ subsannat parrez. i. deū: et q̄ despicit p̄tū m̄ris sue. i. defm̄iatioez ecclie et doctorū. suffodiāt. i. suffodiēt. s. p̄ ifidelitate corui d̄ torrētib⁹. i. d̄ m̄des ifernales et cōedāt. i. comedent eū filij aq̄le. i. p̄ p̄tēvi tam a demonib⁹ etnalit̄ pimentē. **Q**ui ḡ cōcupiscit catholice fidei adhereret in illa p̄seuera re infidelitates et errorū fomēta et cās a se repellat oppositisq̄ adhereat: qz sic ait Aug⁹. d̄ verbis dñi. **N**ulle maiores diuicie nulli thesauri nulli honores: nulla hui⁹ mūdi ē substantia maior q̄ fides catholica: q̄ pct̄ozes saluat: cecos illuminat: ifirmos curat: cathecumios baptizat: fideles iustificat: penitētes reparat: iustos augmētat et martyres coronat. **L**uz q̄bus p̄ hāc sanctissimā fidez nos saluos faciat dñs iesus christus: qui cū p̄fe et sp̄scōdiuit regnat in seclā seculozū Amen.

Feria tertia post tertiā dñicas in quadragesima q̄ quibus tenetur indulgere seu dimittere inimicis. **S**ermo. xxviij.

Domine quotiens peccabit in me frater meus: et dimitta eis vsq̄ septies: dixit illi ies⁹. **N**ō dico tibi vsq̄ septies: sed vsq̄ septuagesies septies. **M**atth. xvij. **M**ira siquidē est benignitas saluatoris q̄ sp̄ nouis piculis noua remedia ne piditantur anime puidere non cessat. **P**lurimi em̄ hesterni smone intellexerūt cās q̄re in multis infidelitanz p̄māserūt. **I**ā qz crepusculū diei et lumis apparet in eis. **I**ā qz nox recedit et dies incipit p̄pin q̄re: nec tm̄ eis ver⁹ sol iusticie exozt ē: s̄ in tenebris ambulat rancorū et odiozū: nec p̄cere volūt inimicis et aduersarijs suis. **L**orde supplicij q̄dez ozāt ad dñm vt dimittat eis errores suos atq̄ alia scelera sua: nec tm̄ aduertūt q̄ offensozibus suis dimittere nolūt etiā q̄nq̄ minias offēsiōes suas. **H**ic mirat sap. Eccl. xxvij. c. **H**ō hōi fuit irā et a deo q̄rit medelā: in hoies s̄lez sibi n̄ h̄z misericōdia et de pct̄is suis veniā de p̄caf. **I**pe cū caro sit fuit irā et p̄pitiatioe petit a deo. **P**roptea p̄cipit dñs Luc. vi. di. **D**imitte et dimittemini. **Q**d̄ p̄t̄ eē aliō thema in p̄firi materia. **H**ac ipericia adhuc laborabat petr⁹ cū dñs ait. **D**ñe q̄. pec. in me f. m. et

di. ei. **Q**uod xbu legit hiero. sb duplici terro-
gatione di. q pmo em qstuit. Quoties pec. i
me fra. me? r di. ei. Et post interrogatione p
fert sniaz d. vsq septies. Primo em qstuit an
toties quoties siue sp dimitteret ei? dicit illi ie
sus. An vsq septies dimitteret ei. **N**o dico ti
bi vsq septies: sed vsq septuagesies septies.
Per qd secudu oes intelligit q sp seu infiniti
es ho debet ptere primo suo. Est em modus
loquedi ex aggregatiode quo r in consilib? vul-
gariter solemus vri. Et in h quarta religiosi-
tas que dimissionis religiositas noiat ondit
In qua clarius innotescet qta nccitas cogat
in se peccatib? indulgere. **A**nt dimitten-
di religiositate triplex lex seu regula ostendat
Prima q si primo tuo no dimittis: nec deus
dimittet tibi. Secuda e q si primo tuo dimit-
tis: r de? dimittit tibi. Tertia e q qto largi? p
rimo tuo dimittit: tato largi? de? dimittit tibi.
Articul? prim? in quo ostendit
qta sit necessitas dimittedi et in-
dulgenti et q ad hoc tria nos i-
ducunt.

Prima lex e seu regula: q si proxi-
mo tuo no dimittis nec de? dimit-
tet tibi. Plane dñs noster hac cer-
ta nos pditione r sponsione pstri-
git: vt sic nob dimittit debita postulem? fm q
ipi debitozib? nris dimittimus. Sciētes im-
petrare no posse qd p pctis petim? nisi r ipsi
circa pctozes nostros paria faciam?. **U**ti etiā
Aug?. In manib? nris r in nro arbitrio po-
luit de? vñ saluemur r dānemur. **D**imittite et
dimittet tibi. Si no dimiseris nec de? dimit-
tet tibi: ineffabilis e dei clementia q neminez
vult pte: viāq breuē salutē inuenēdi ondit
Et Lyprian?. **E**xcusatio em nulla tibi e in die
iudicij: cū fm tuā sniam iudicaris: r qd fecerit
ipe patieris.

Tria inducunt et cogunt ad re-
missionē offensionū. **C**a. i.

Sicut querat q ad hanc indulgentiā
nos inducūt. Dicēdum q tria ad
h nos artāt. **P**rio pceptio diuina
lis. scōo retributio eternalis. ter-
tio offensio fraternalis. **P**rimū e honestū. secū-
dum est vtile. tertiū est delectabile. **P**rimo ad
dimittendū inducit pceptio diuinalis: qz h
deus pcepit. **P**reterea e honestū dño obtem-
perare iubēti. **U**ti **A**batib. vi. dñs ait. **S**i no
dimiseritis hoib? pctā eozū nec pī vī dimit-
tet vob pctā vīra. **Q**uod pñderās Aug?. ait. **I**n

pctis dimittēdis r si no moueat nos amor of-
fendentis: saltē vī moueat auctoritas admo-
nentis. **A**grauis censure suo rigore puniat
non pcentes ondit ipe **A**bat. xvij. in seruo q
post dimissuz sibi a dño omne debitū in carce-
re religat qz indulgere noluit cōseruo suo: et
qd sibi a dño indultū fuerat amisit dicēte do-
mino. **S**erue neq omne de. di. l. q. roga. me.
Nōne q op. r te mis. cōf. t. sic r ego tui miser
tus sum? **E**t iratus dñs ei? tra. e. toz. quo ad-
ulq red. vniuersum debitū. **S**ic r pat vī cele-
stis sa. yo. si no remiseritis vnusquisqz fratri
suo de cordib? vñis. **S**ecūdo ad h nos inducit
retributio eternalis: r qñqz imo sepi? etiā rē-
poralis: r hoc e vtile. **U**tile quidē e q si dimit-
tis deus dimittat. **U**tile est ex hac dimissione
gloriā cōsequi sempiternam. **U**tile insup est
q homo pacifice viuat ne graui? offendatur
quia vindicari desiderās r vindictā exārens
spūale eternale r tpale damnū r sui r suozuz
incurrit. **A**c ecōuerso fm **B**edā. **S**i primum
nos offendentē placamus deū nobis recōci-
liamus: sic q p malo quod leuiter dimittim?
magnū bonū a deo largit recipim?. **E**t si qd
stultus de hac dimissione te deridet cogita p-
ceptum: cogita cōmodum r ecōtra si no fua-
ueris cogita damnū. **A**demozq esto q **P**ro-
uerb. xij. c. scō. e. detestant stulti cos q fugi-
unt mala r p cōsequens noli credere stultis.
Tertio ad hoc inducit nos offensio fraterna-
lis: quia sepius alterutrū offendimus: r p cō-
sequens tu qui parcere no vis multos etiam
offendisti si veniā optas r veniam postulas.
Uti **h**iero. **S**i quis te offenderit facile dimit-
te ei: cōsciū em tibi es q r alios multotiens
offendisti. **E**t **B**reg?. **N**os contra nos illata
citiū in corde relaxamus: si nostra contrap-
rimos errata cognoscimus. **U**nde per **S**a-
lomonem **E**ccl. vij. c. dictum est. **I**nunctis ser-
monibus qui dicuntur ne accōmodes cor tu-
um: ne forte audias seruum tuum maledicē-
tem tibi: scit enim conscientia tua quia et tu
crebro maledixisti alijs. **D**um enim pensam?
quales contra alios fuimus esse contra nos
tales alios minus dolemus: quia aliena iu-
sticia in nobis vendicat quod in se iuste no-
stra conscientia accusat. **E**t sic indulgē efficit
delectabile.

Si homo non indulgēdo pec-
cat vel non quando dicit oratio-
nem dominicam. **C**apitulum se-
cundum.

Fe. iij. post. iij. dñicā in. xl. de indulgētia inimi.

Circa hoc aut pot secūdo queri An nō indulgens proximo iniuriā sibi factā peccet in orōne dicendo. **Dimitte nobis de. no. fl. z nos di. de. nostris.** Et videt q sic. **Primo** quia deus cōtra se puocare videt cum dicit dimitte mihi sicut ego dimitto alijs. **Secūdo** etiā Aug^o. ait. **Si** nō dimittis iniuriā que tibi facta ē nō orationē p te facis sed maledictionē super te inducis cū dicis. **Dimitte nobis debita nra. zc.** **Ad hoc** dicendū q hec petitio pot triplicat sumi. **Primo** cōcatiue. scōo causatiue. tertio satisfactiue. **Primo modo** pot sumi cōcatiue vt sit sensus q dum orans hec dicit peccat n̄ quia dicit: sed alio pctō. **Et hoc** mō oīs pseuerans in aliqua mortali culpa peccat dum dic̄ z facit aliqua bona: nō quia illa dicere vel facere sit sibi pctm̄: sed quia nō recedit a pctō a quo tenet exire: z etiā ad semp z p tempe pro quo habet satisfaciētē vsū liberi arbitrii ad inde z exinde exiendū. **Secundo modo** sumi pot causaliter seu causatiue: tūc nō peccat homo: quia hoc nō dicit nisi p q̄to aliq̄ circūstantia sp̄alis diuini cōtemptus ex ip̄a dictione vel subor̄it vel in ipsa formaliter includitur. **Primo** dicēdo subor̄it cū ex eo q talia dicendo remouerat dat̄ sibi stimulus vel occasio faciēdi que dicit z negligit vel p̄tempnit se qui illū stimulus seu occasiōē. **Secūdo** dicendo includit cum ppter peccatū in quo est indignus solēne officiū orantis in ecclesia sibi assumere: sicut facit sacerdos officiādo in choro vel in altari z cōsimilia faciendo. **Tertio** aut si quis orat satisfactiue. i. vt soluat orationis debitū ad quod tenet: z nō sunt illi cōtemptus p̄dicti: tunc nō peccat imo meretur quia p opus quod de^o fieri mādat se dispōit ad bonū tam humiliādo se deo q̄ querendo dona gratiarū: q̄ incitando cor suum ad hoc bonum amandum quod orando dicit et petit: q̄uis hoc meritum non sufficiat ad salutem si h̄ dicit in mortali culpa.

¶ **Utrum** homo plus meretur vel demeretur dicendo dominicam orationē cum se offendenti nō peccat. **Ca. iij.**

Secūdo tertio querat. **An** qñ ē i aliq̄rum p̄dictorū cōtemptū peccet pl^o vel mereat dicēdo vel nō dicēdo. **Pot** dici q si bona sue orōnis preponderant cōtemptui sibi annexo tūc plus mereat sic orādo. **Si** aut pl^o tenet tā ad soluēdum hanc orationem q̄ ad vitādum illos cō

temptus: tunc plus peccat nō dicendo q̄ dicendo. **Aliter** est econuerso. **Et** hec distinctio habet locum in omnibus ex bono z malo commixtis. **Ad** ea que in contrarium ponuntur in precedenti capitulo dicendum est. **Ad** primum q̄ cum dicit. **Dimitte nobis debita nostra** sicut z nos dimittimus debitoribus nostris: nō intendit petere q̄ si ipse nō dimittit: deus sibi nō dimittat. **Aut** q̄ deus non plenius sibi dimittat q̄ ipse alijs dimittit: sed solum insinuare formam dimittendi: z indulgēdi q̄ deus exigit a nobis: **Ad** hoc q̄ de^o indulgeat debita nostra nobis. intendit etiam alia que supius dicta sunt. **Ad** secundū. i. ad dictum Aug^o. dicendū: q̄ illud intelligitur eē verum. i. q̄ hoc petens inducit sup se maledictionem non benedictionem pro q̄to sunt ibi contemptus de quibus supradictum est. **Si** etiam queratur an liceat demere illud verbū **Sicut** z nos dimittimus debitoribus nostri: z solum dicere **Dimitte nobis debita nostra** quod z de facto quidam insipientes nolētes parcere amouent. **Dicendū** q̄ hoc facere licz illis qui credunt insipientia sua sapientiaz dei circūueniendo decipere. **Sed** quidaz adhuc insipientiores nolentes parcere forte dominicam orationem non dicēt: quod erit signū stulticie z malicie cōsummate.

¶ **Articul^o scōs q̄ qui proximo et deus indulget sibi.**

Secūda regula seu lex a domino cōstituta est: q̄ si proximo tuo dimittis. et deus tibi peccata dimittit. **Ad** clariorem intelligentiam: hui^o legis tria possunt queri.

¶ **Utrum** deus indulgeat indulgenti. **Ca. i.**

Primo quomodo est verum q̄ indulgenti dominus indulgeat: cū multi iniurias sibi factas remittere possunt cum tamē ipsi nequa q̄ sint constituti in charitate. **Ad** quod dicendū q̄ tā hic q̄ alibi ē regularit̄ ob̄suādū: q̄ pponens leges q̄ de actib^o virtutū seu vitiorū dant sp̄ sunt sibi debitis circūstantijs intelligēder assumēde. **Uñ** h̄ p̄dicta ppositio ē intelligēda de indulgente alijs propter deū: z sic q̄ propter eum grauiā crimina vitet. alias non est verum de congruo z dispositione. **Nam** absq̄ dubio tenendum est q̄ in mortali existens indulgendo alijs multum ad se trahit miserī cordiā dei. z seipm̄ ad charitatē vehemēter p̄parat z disponit.

Quare indultio peccatorum qua deus peccatoribus peccata: pro ista indultiois actui attribuat quod ceteris actibus virtuosis. **Ca. ij**

Secundo querit quare hoc plus attribuit actui ista indultiois quod ceteris actibus alijs virtuosis. Nonne magis debet attribui actui orationis vel cuius actui charitatis deo immediate unitio. Dicendum quod licet charitas per respectum ad omnes actus sibi necessarios habeat remissionem impetret seu hominem vivificet: christus tamen ei attribuit per respectum ad predictam misericordiam die actum. Et hoc triplici ratione: sic patet per omne vi. ar. iij. c. vi.

Quibus et quando licet repetere sua. Ca. iij.

Sicut tertio querit quando licet vel non licet repetere sua distinguere possumus per Lanthuariensis. quod sic distinguit dicitur. Sunt quidam perfecti quos contemplativos dicimus: quod omnibus omnino postpositis nudum sequuntur christum: et est summa perfectio eorum habere mortem in desiderio et vitam patriam. Item sunt alij perfecti. scilicet plati maiores quorum summa perfectio est paratos esse morti si necessitatis articulus superveniat antequam predicetur fides subiectorum. Sunt et alteri modi perfecti minores. scilicet sacerdotes in sacris ordinibus constituti: quorum summa perfectio est votum continentie servare. Sunt et perfecti coniugati quorum summa perfectio est reseruare sibi necessaria et superflua pauperibus erogare. Notandum rursus quod in lege erat talio beneficiorum et talio iniuriarum. Dominus minus quam prima fronte excludit talionem iniuriarum: reseruavit ergo talionem beneficiorum. Et ad cumulum docet et precipit cumulare beneficia: ut scilicet iniurias laescenti beneficia reddamur. Iniuria autem est triplex. scilicet cordis oris et opis. Et iniuria opis diuiditur in iniuriam proprii corporis et iniuriam rerum necessarium et rerum superfluarum. Iniuria ergo cordis est odium cui debet dilectio cordis cum exhibitione beneficii exterioris. Et haec tria sunt perfectorum quod imperfectorum fieri habent: quod tamen perfectus quod imperfectus propter odium inimici non debet cessare ab exteriori beneficio. Alij intelligunt haec de imperfecto non simpliciter sic de perfecto: sed loco et tempore. Iniuria oris est detractio siue conuictum cum debet duo perfectus beneficii dictionem et orationem ut desistant a malo. Iniurie autem corporis debet patientia sine ultione quantum ad primitiuos perfectos ad quos spectat illud Luc. vi. Qui te percusserit in unam maxillam probe illi et alteram: et ab

eo quod aufert vestimentum tuum et tunicam noli prohibere. Quia autem petenti te tribue: quod aufert que tua sunt ne repetas. Perfecti autem habent tempus dicuntur licita est ultio iniuriarum proprii corporis. Alioquin minime permitteret haec templarijs et hospitalarijs qui sunt viri religiosi. Sed indistincte hoc intelligere de quolibet perfecto valde videtur difficile. De iniuria rerum superfluarum nemo perfectus potest aliquem impetere. De iniurijs rerum necessarium adherendum est verbo apostoli dicentis. Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt. Cum itaque nullus hodie sit perfectior apostolo: omnibus generaliter licet sua repetere: sed quibuslibet non expedit. Sicut ergo distinguit perfectis minoribus. scilicet sacerdotibus et coniugatis licet sua repetere sub iudice et expedit: tamen non cum lite contentione platis licet repetere sua etiam sub iudice: sed non expedit. Potius enim debent vacare instructioni subditorum et contemplationi: Speculatiuis licet sua repetere. sed non sub iudice nec eis ita expedit. Ita distinguit Lanthuariensis.

Articulus tertius de triplici latitudine seu gradu indulgendi inimicis.

Tertia lex seu regula est quod quanto largius primo tu dimittis tanto largius deus dimittet tibi: dicente domino Luc. vi. Eadem mensura. scilicet charitatis quam mensueritis remetiet vobis: charitas. scilicet eternalis. Nam charitas propter tempus funiculus est distributionis in terra distributionis. id est in gloria sempiterna. Potest autem triplex gradus haec est triplex indulgentia assignari. Prima est larga et bona. secunda largior et melior. tertia largissima et optima.

De indulgentia seu dimissione ne que est sufficiens ad salutem. Capitulum primum.

Prima inquam indulgentia est larga et bona intantum quod est sufficiens ad salutem. Et hec est cum offensus si ei indulgentia requiratur libere et letanter indulget corde ore et opere. Sed quid si aliquis consentit indulgere corde et omnino aduersario suo in certa necessitate dispositus est subuenire opere: et tamen non vult cum inimico colloqui ore. Et ad clarioris intelligentiam huiusmodi consilij actus. queritur an omnes teneantur ad signa dilectionis inimicis exhibenda. Et videtur quod sic: quod christus dicit. v

Fe. iij. post. iij. dñicā in. xl. de indulgētia inimi.

ait. Si salutauerit ffes vfos tm̄ quid ampli
us facietis. Nōne z ethnici h̄ faciunt: vbi vel
le videt q̄ hoc nō sufficit ad salutes. Ad q̄d di
cendū: q̄ ē aliquod signū sine quo nō potest
exterius innoscere actus dilectionis etiam
illi. Ad quam om̄es tenemur: quia in ei⁹ om̄i
moda negatione pretendit signū ire seu odij
cordialis. Om̄i aut̄ signū videt salutatō aut
ad aliqua interrogata aliqualis respōsio. vñ
qui om̄ino inimico suo negaret verbū aut q̄
in eius presentia semp̄ auertit faciē vñ subito
fugit: signū ostendit odij cordialis atq; mor
talis: nisi ex causa valde rōnabili hoc agatur
aut pbabiliter timet ex hoc aliquod per⁹ acci
dere: q̄q; etiā rōnem z intentionē facti sui de
beat intuentib⁹ ppter vitationē scandali pro
palare si bono mō h̄ facere pōt. Ad reliq; ve
ro signa nō tenet nisi in casu necessitatis.

De quadruplici gradu pacifi ce cōuersationis qui in dimissio ne libera terminatur. Ca. ij.

Secūda indulgentia largior ē z me
lior ac magis meritoria ad salutes
vix cū offensus subito corde ore z
ope inimico z iniurianti sibi indul
get: licet ab eo indulgentia minime requirā
hinc Hugo de clastro anime libro. j. dicit.
Cū bono necesse est quattuor habere. Pri
mum est vt om̄es sibi amicos faciat. secun
dum vt si nō potest amicos facere: non faciat
inimicos. tertium vt si id non sup̄petit discedat.
quartū vt si quis discedentē psequit nō vindi
cet se. Cū ap̄s Rho. xij. c. Si fieri pōt q̄tuz
ex vobis est cū om̄ib⁹ hominib⁹ pacē habent
es: si at h̄ fieri nō pōt: nō discordias faciatis
Iboq; addit. Nō vos defendētes charissimi
tertium vero vt discedam⁹ cū dicit. Date locuz
ire. quartū vt vindictā deo cōmittam⁹ tangit
vbi ait. Mihi vindictā z ego retribuā. s. tibi i
dulgenti.

De triplici pfectissimo signo amoroſe dimissionis: et diuersis gradibus eius. Ca. iij.

Tertis indulgentia largissima z pfe
cissima ē cui⁹ pfectiōis euidētia ḡ
datim p̄z p̄ triplex signū. Primū
vix ē pfectū z magis meriti. sc̄dm̄
ē pfecti⁹ z maior⁹ meriti. tertium ē pfectissimū z
excellētissimi meriti. Primū q̄dē signū largis
sime indulgentie z magni meriti est q̄ offen
sus nō expectet q̄ ab offendēte indulgentia
requirā: sed pueniat offendentē z ab eo hu

mili corde z ore z humili genuflectiōis signo
veniā postulet. Et de hoc Chryf. inqt. Que
ris si tibi iniuriatum est a fratre vtrū debeas
eius amicitia querere? Et r̄ideo q̄ sic: vt du
plicē gloriā cōsequaris. s. quia iniurias pas
sus es z indulxisti. z quia prior rogasti. Sed
nūquid qui primū suū secreta in corde odio
habuit tenet ei veniā postulare? Ad h̄ r̄idet
Chryf. sup̄ Matth. regularit di. Qualis aut̄
offensio p̄cessit talis debet sequi recōciliatio.
Si cogitatu offendisti: cogitatu recōsiliare.
Si ope offendisti ope reconſiliare. Si verbis
offendisti verbis reconſiliare. Om̄e peccatū
quō cōmittit eodē modo z de ipsa penitētia
agat. Et in hoc plurimi errāt qui cū solo cor
de odiunt homines veniā ab eo postulant
illud imprudēter manifestātes ore quod erat
occultum corde. Secundū signū atq; pfecti⁹
z maioris meriti est si dimittis substantiā. Nā
debitorum sunt nō solum qui fecerūt iniurias
s̄ etiā qui nobis intulerūt dānū vñ dāni occa
sionem vel pecuniā vel aliā substantiā abstulerūt
Nam si pfectus es z velis dimittere illi q̄ hoc
tibi petit magni imo maioris meriti ē ap̄ de
um. Si aut̄ es impfectus iuste repetere po
tes si ille vñ restituat habeat. Si aut̄ ad hoc
impotens ē ei dimittere cogaris fm̄ Alex. In
illatis aut̄ damnis fm̄ Rico. de lira duo pen
sanda sunt. s. iniuria z offensa. Iniuria q̄dez
quia s̄ primū peccat qui occasiones scandali
ei p̄bet. Et h̄ dimittere p̄xio suo oīno necērius
ē ad salutē qz om̄es charitate diligere obliga
mur. Offensa p̄siderat i re ablata z hoc vt di
ctū ē lz dimittere nō sit necitā ē tñ superoga
tionis z maior⁹ meriti z pfectiōis. Hāc p̄cōnē
suauit q̄dā senex cui⁹ monasteriū q̄dā latro
nes igredientes dixit ei. Sia q̄ i cella tua sūt
tollē venim⁹. At ille ait. Q̄tuz vob̄ videt filij
tollite. Tulest q̄ q̄d iuenerūt i cellaz abierūt
Obliti at̄ sūt sacculū q̄ absconditus erat i cella
quē senex tollēs secur⁹ ē eos clamās z d. Filij
tollite q̄ obliti est i cella. Illi dō admirātes
patiētiā ei⁹: restituerūt ei oīaz p̄nias egeft di. h̄
ē hō dei. Idē iudiciū in mltis casib⁹ h̄ri pōt d̄
ablata fama. Glo. at̄ Mat. xv. distiguit q̄ tri
bus mōis aliq̄s sustinet. Primo cruciata cor
pori: de q̄ dic̄ dñs Mat. v. Si q̄s te pcusserit i
dexterā maxillā p̄be ei z alterā. S; si q̄s obij
ciat q̄ xps i passiōe h̄ ope si suauit: cū maxilla
pcuss⁹ ē. R̄idz Aug⁹ sup̄ Jo. omel. xlvij. dñs
i passiōe sua pcuss⁹ i gena si p̄buit aliā: demō
strās illa maḡ p̄cepta patie n̄ i ositatiōz corpis
s̄ i cordis p̄patiōe faciēda. Sc̄dō i dāno rex d̄
quo dñs subdit. Et ei qui vult tecū in iudicio

contendere et tunicam tuam tollere dimitte ei et pallium. Tertio in angarijs. Et de hoc dñs dicit. Et quicquid te angariauerit mille passus vade cum illo alia duo. Tertium signum est perfectissimum et meriti maximi: quod est si maxime ultra predicta iniuriante corde diligis ore: gratiam pro eo a domino deposcis: in oratione et opere etiam extra necessitatem utiliter ei deseruis: iuxta consilium domini. Matth. v. cum ait. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: et orate pro persecutoribus et calumpniantibus vos. Ubi contra tres actus inimicitiae ponit tres actus charitatis. Primo contra inimicitiam ponit dilectionem dei. Diligite. scilicet cordiali affectu inimicos vestros non eorum vicia sed naturam. Et maxime propter tria. Primo propter deum: quia omnia diligenda sunt non tantum filij sed etiam canes. Secundo propter seipsum: quia filij dei sunt laesum et infirmi: quia propter magis debent diligere. Tertio propter nos: quia deus fabricator ipsi sunt mallei sine lime ut nos in charitate dilatentur a rubigine peccatorum purificentur. Secundo pro odium ponit beneficentiam dei. Benefacite his qui oderunt vos. Ad quod Bernardus ait. Amare amantem nature est: non amantem modo beneficij: cogere ad amorem. scilicet pro seruitia et opera bona perfectionis est christi. Tertio propter maleficientiam seu aptam violentiam ponit orationem dei. Et orate pro persecutoribus. scilicet aperte et calumpniantibus vos. scilicet occulte. vel frequenter. scilicet factis et calumpniantibus verbis. Combinat autem dominus hos tres actus per hunc ordinem duplici ratione. Primo quia ordinando actus ad inimicum. Primo voluit ponere illos per quos magis absolute fertur in eum: et ultimo illum per quem pro eo accedit ad alterum rogandum et supplicandum. Actus vero oppositos enumerauit secundum eodem ordine exitus sui: quia sic ex actu amoris sequitur actus boni desiderij: et hic potest dici actus operis beneficij: sic per oppositum in oppositum. Secundo ut innuat quod ad omnes actus oppositos nobis debemus omnes actus charitatis exercere: propterea diuersimode combinat illos. De hac ergo indulgentia seu dimissione distinguens Bernardus ait. Est homo pacatus qui bona pro bonis reddens quantum est in se nemini vult nocere. Est alius patiens qui non reddit mala pro malis potens est etiam sustinere necessitatem. Est et pacificus qui bona pro malis reddens in promptu habet prodesse nocenti. Primum quantum est in ipso pacem habet. secundum pacem tenet. tertium pacem facit. Primum puulus est et facile scandalizatur. secundum in patientia possidet animam tertium malorum animas lucrificat. Et iterum in sermone. quid retribuam idem ait. Uide quid fa-

cias proximo et quid ille tibi. Si ille tibi bonum facit et tu illi bonum reddis malus non es. Si ille tibi malum facit et tu illi malum reddis malus es. Si ille tibi malum facit et tu illi bonum reddis bonus es. Aliter tamen distinguit hos tres gradus Chrysostomus super Mattheum. Primus est non incipere iniuriam. secundus postquam incepta est equanimiter tolerare et non vindicare. tertius non facere vexanti hec que passus est sed quiescere. quartus est tribuere seipsum in patiendo mala. quantum est amplius tribuere quam ille vult qui facit. sextus est odio non habere eum qui operatur hec. septimus est diligere. octauus est benefacere. nonus est deum pro ipso orare. Ad hanc igitur dimissionem et pacem hortatur Gregorius nazarenus dei. Celum terra mare et elementa donec inter se in pace sunt et quiete nature sue terminos seruant: nec unum aduersus alterum insurgit. stat mundus et pulchritudine sua ac decore profulget: nec quicquam aliud exequi potest quam splendori eius equari queat. Si autem a pace vel a quiete destiterit protinus etiam mundus esse desistit. Et ex ipsa elementorum seditione soluetur. Hunc ergo intueri totius mundi ordinem pacis: qui celum aeri luce et terre prestat calorem. Aer vero imbribus terram fecundat et se aiantibus cunctis vitam tribuat et spirat: terra vero fructus et victus super eam. viuentibus maximo quodam prebet famulatum. Quid aliud ergo oportet ex his intelligi: nisi quod pax et vnanimitas per hec omnia humano generi predicetur: ut corde ore et opere seu signo dulcissimi amplexus et osculo pacis quilibet presentis et absens omnem offensam portat: omnem iniuriam dimittat: omne damnatum indulgeat: misericordiam et indulgentiam a proximo suo deposcat: pacem reddat: pacem teneat: in pace viuat: et pacem diligat. Quam nobis precedat rex pacificus et eterne pacis et glorie dispensator dominus iesus christus. Qui cum patre et spiritu sancto vi. et reg. in se. se. Amen.

Feria quarta post tertiam dominicam in. xl. de honore parentum. Sermo. xxix.

Honora patrem tuum et matrem tuam: et qui maledixerit patri aut matri morte moriatur. Mat. xv. Exo. x. xx. sic patet in prophetia hodierna textus ait: honora patrem tuum et matrem. ut sis locus. scilicet fratrum. quod potest esse alio thema. Cum enim dominus intendat hortari ad hoc preceptum officium obsequium: ut ostendat quantum diuina lex hoc preceptum exaggerat transgressores lib. penam quam statuit

Fe. iiii. post. iij. dñicā in. xl. de honore parētū

ad hoc dñs. s. **Leuit. xx. c. di.** Et qui maledixerit patri vel matri morte moriat: vt discant rebelles filij q̄sta seueritate a diuina iusticia plecti debent si pentibus suis humiliati non fuerint postq̄ eterna punitione damnantur qui se offendentibus sicut hesternā die patuit nō indulgent. **Ait ergo dñs: honora p̄fem tuū z matrē tuam.** In quo p̄cepto fm **Alex. de halis in. iij. di. xxiiij.** Omnis honorationis necessitas cuilibet exhibēda generaliter cōtinetur. Et in hoc apparet. y. religiositas q̄ honorationis religiositas est dicta. De qua tria consideremus ad p̄ns. **Primo** obiectū p̄minentie: quod est patrē tuū z matrē tuā. **Secundo** actū reuerentie: de quo dicit: honora. **Tertio** p̄miū vite cum addit: vt sis longeuus sup̄ terram.

Articulus primus quare qui libet scdm̄ statum suū honorandus: et de septem parentib⁹ honorandis.

Primo consideremus circa hoc p̄ceptum obiectū p̄minentie: quia dicit patrē tuū z matrē tuā. Circa quod est norandū fm **Alex. d. hal.** vbi supra: q̄ honor est p̄testatio p̄minentie in aliqua exhibitione illi qui honorat. Quia igitur honor debet respectu p̄minentie in illo qui honorat. Quia dici possunt p̄ses qui digni honore sūt qui diuersis respectibus p̄minentias habent. Quorū primus dicitur celestialis. secundus corporalis. tertius spiritualis. quartus temporalis. quintus doctrinalis. sextus antiqualis. septimus virtualis. Ad quorum intelligentiā fm **Alex.** vbi supra duplex ē p̄minentia increata z creata. **Prima** autē attenditur fm̄ p̄minentia p̄ncipiū: sapiētie: bonitatis: p̄ncipiū creatis: sapiētie gubernantis z bonitatis cōseruantis. Et hec p̄minentia excedit in infinitum quālibet p̄minentia creature. **Inde** est q̄ prim⁹ honor debet p̄rio patri qui est celestialis cui cōuenit infinitus honor qui est honor patrie qua homo protestat deum sicut suum conditorem. De hoc patre **Matth. vj.** Pater noster qui es in celis. Et **Matth. xxij.** Unus est pater noster qui in celis est. Et **xxij. c. Deutl.** Ip̄e est pater tuus qui possedit z fecit z creauit te. Et ad **Eph. iij.** A quo omnis paternitas in celo z in terra nominat. **Secūda** p̄minentia est creata que ex triplici p̄ticipatione originez habet. videlicet ex p̄ticipatione p̄ncipiū: z sapiētie: z bonitatis

dei.

Quod ex p̄ticipatiōe diuini p̄ncipiū parentes corporales et spūales atq̄ dñi temporales honore sunt digni. **Ca. j.**

Iter p̄ticipationes **Prima** est p̄ticipatio p̄ncipiū. **Hui⁹** autē tres sunt p̄ticipationes. **Prima** ad eē nafale. **Secūda** ad bñ esse spūale. **tertia** ad esse tempale. **Primus** nāq̄ est p̄ticipās ad eē naturale: z sic est corporalis. **Nam** vt dicit **glo. Eph. vj.** Sicut de⁹ p̄ncipiū est hominis p̄maro sic z pater secūdario. Et rōne istius p̄minentie est pater corporalis honorādus. **Unde** **Hiero.** de honore parentū. Honorādī sūt parentes: quia nobis primo sunt causa nascēdi. **Item** **Eccī. vij.** honora patrē tuū z gemitus matris tue ne obliuiscaris. **Memento** q̄ nisi p̄ illos nō fuisses. **Ecce** q̄ a pentibus maximū bonum recipim⁹. s. esse quod est fundamētū omnis nature gratie z glorie: sicut melius alie as ostendit. **Secundus** p̄ticipans est ad bñ esse spūale. Et rōne istius p̄ticipationis p̄lar⁹ est honorād⁹. i. quilibet spūalis pater. **Mul-ti** nāq̄ dicunt spūales patres vt sancti patri arche z p̄ses veteris testamēti. **Joh. viij.** Si filij abrae estis opa abrae facite. **Item** aposto-li sancti. **j. Corinth. iij.** ap̄s ait. **Nam** si decē milia pedagogoz habeatis in xp̄o sed n̄ multos patres. **Nam** in christo iesu p̄ euangelizū ego vos genui. **Item** papa qui dicitur amabilis pater. **Item** **xvj. di. sexta synod⁹.** P̄ses dicuntur epi. **Necnō** z sacerdotes p̄ochiales q̄ etiam dicuntur patrini quasi parū a patrib⁹ mīnus. **Insup** qui tenet ad baptismū qui vnus solūmodo debet esse: sicut patet de conse. **di. iij. ca.** non p̄ses: et si plures sunt: omnes sunt cōpatres: sicut patet extra de cogna. **spiri. c. q̄uis. lib. vj.** Et idem de confirmatiōe sic ibi patet. **Ad** quid autē teneant tales: vide de cōse. **di. iij. c.** vos autē omnia. vbi scribit. **Vos** autē omnia tam viros q̄ mulieres qui filios in baptismo suscepistis moneo vt vos cognoscatis fideiussores apud deum extitisse pro illis q̄s vixi estis de sacro fonte suscipere. **Ideo** semper eos admonete vt castitatem custodiant: iusticiam diligant: charitatē teneāt: ante omnia symbolum z orationē dominicam vt vos ipsi tenete z illis quos excepistis ostendite: z sunt **Augl.** verba. **Idem** etiā dicit **Hugo** de sacramentis. **lib. j. pte. vj. c. xij.** **Predicator** etiam z cōfessor z quilibet sacerdos par̄ ē. **j. Timo. v.**

Presbyteri duplici honore honorandi sunt. scilicet spirituali et temporalis. xj. q. j. sacerdotibus. Tertius quoque participans est ad bene esse temporale. Et ratione istius participationis est honorandus temporalis ut rex. Et similiter quilibet alius dominus regimen temporale habens secundum diuersos gradus. Unde. i. Pet. ij. Deum timete: regem honorificate. Et talis dicitur pater temporalis.

Quod ex participatione diuine sapientie doctus et senex sunt honorandi. Ca. ij.

Secunda autem participatio est sapientie ratione cuius honorandus est primo quilibet doctor siue in theologia siue in iure canonico: et aliquid in medicina aut in quacunque alia scientia et doctrina licita et honesta: ut puta in grammatica: logica: rhetorica: et similibus. Et quilibet talis dicitur pater doctrinalis: de quo glo. sup illud Leuit. xix. Honora personam senis. scilicet etate sapientia. Omnis enim sapientia a domino deo est: ut dicitur Eccl. i. Secundo honorandus est senex: quod ut dicitur Job. xij. In antiquis est sapientia: et in multo tempore prudentia. Nam in eis multa experientie discretio est. Unde Deut. xxxij. scilicet. Interroga patrem tuum: et annuntiabit tibi maiores tuos et dicet tibi. Et ps. Quarta audiui: et cognoui: eam: et preses nostri narrauerunt nobis. Et talis est pater qui dicitur antiqualis: de quo dominus precepit Leuit. xix. Coram cano capite consurge et honora personam senis.

Quod ex participatione diuine bonitatis iustus et quodammodo mali honorandi sunt. Ca. iij.

Tertia est participatio bonitatis. Ratio cuius honorandus est vir iustus et sanctus. Et hic est pater qui dicitur virtualis. De quo apostolus Phil. ij. Necessarium autem existimaui epaphroditum fratrem meum et cooperatorem et comilitonem meum: vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee mittere ad vos. Et subdit. Excipite itaque illum cum omni gaudio in domino: et eius modi cum honore habetote: quoniam propter opus christi usque ad mortem accessit tradens animam suam. Insuper etiam aduertendum est: quod etiam ratione participationis bonitatis secundum Alex. ubi sunt omnes honorandi sunt. Est tamen duplex participatio bonitatis. Una secundum actum sicut debemus estimare in bonis et quilibet bonum debemus estimare nobis meliorem. Iuxta illud apostoli Phil. ij. Superiores sibi inuicem arbitantes. Secunda est secundum potentiam qua ma-

li possunt fieri meliores quam nos sumus. Ratione cuius possibilitatis et forte diuine predestinationis ad perfectionem maiorem etiam illi qui mali sunt honorantur. Propterea. i. Pet. ij. scilicet. est. Omnes honorate. Et. c. xij. Rhoma. honore inuicem prouidentes. Et sic patet quod secundum utramque participationem seu preminentiam honorare oportet. **Articulus secundus de secundo honore quo corporales et spirituales parentes honorandi sunt: et de septem obligationibus filiorum.**

Secundo principaliter consideremus actum reuerentie: quia dicitur honora: Duplex autem est honor qui debetur parentibus corporalibus et spiritualibus. scilicet corporalis et spiritualis. Unde sup illud Eph. vj. honora patrem tuum et matrem tuam. inquit glo. honora patrem est ei reuerentiam exhibere et necessaria ministrare: quod probat Alex. ubi supra. Primo de patre corporali dicitur. Quis filius accipiat esse corporale a patre efficit tamen ex hoc in debito duplici. Secundo quod illud corporale quod accipitur est de corpore patris sumptum et transfusum virtute anime et operatione. ideo filius efficit debitor honoris patris: tum ratione corporis patris: tum ratione anime: quia anima et corpus concurrunt in patre ut sit principium filij. Ratio ergo corporis paterni est debitum sustentationis proprie. Ratio anime debitum reuerentie. Nam anima non indiget sustentatione: et corpus non est reuerendum. Secundo vero de patre spirituali specialis ratio reuerentie est preminentia patris. Unde ad Rhom. xij. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita est. Ratio vero sustentationis est dispensatio instructionis. Unde Gal. vj. apostolus ait. Communicet is qui cathetizat verbo ei qui se cathetizat in omnibus bonis. Amplius etiam debetur honor reuerentie et sustentationis patri corporali et spirituali. Nam quia uterque principium est ideo debetur reuerentia: quia uterque indigens est debetur sustentatio: quia quilibet res diligit salutem sui principij. Unde homo pro rationem ordinatam tenetur ad sui principium: propterea si indigeat quocumque pertinet ad salutem procurare tenetur. Parentibus ergo corporalibus et spiritualibus simul iuncti in septem obligationibus tenentur filij exhibere honorem: quare quattuor pertinet ad reuerentiam spiritalem: et tres ultime ad sustentationem corporalem. Primo enim tenentur illos diligere. secundo eos timere. tertio illis obedire. quarto eos reuereri. quinto consolari. sexto seruire. septimo subuenire.

Fe. iiii. p. iij. do. i. xl. de honore parentum

Quātū filij parentes suos diligere obligant. Ca. i.

Prima obligatio ē: q̄ p̄dicti filij parentes tenent diligere exēplo xpi qui Job. xiiij. de se ait. Ut cognoscat mūd^o quia diligo patrem. Et Hiero. de honore parentū filio de parētib^{us} vicit. Sit tibi grata vita ipsorū quib^o carior ē vita tua q̄ ppria. Redde amoris vicē colēde pietatē: s̄m em̄ Alex. d. hal. Amor p̄ris i filios totus est gratuitus: quia filij sunt a parentibus: et intendit amor ille p̄ naturā sensualitatis. Uti Hiero. de honore parentū. Admēto parentū esse: q̄ talis es quorū manib^{us} incrementa suscepisti. Amor autē filiorum in parentes maxime debitus est: quia accipiunt a parentib^{us} esset educationē: p̄pterea debēt se illis. Unde Hiero. Exolve fili quod debes: et obita officia q̄licūq̄ exhibe famulatu: q̄ penitib^o nemo potest reddere qd̄ debet. Et h̄mōi amor intendit p̄ viam rōnis nō sensualitatē. Si autē queratur: quare nō est mandatu^s de amore filiorū sicut de honore parentū. Dicē dum q̄ natura satis inclinatur ad hoc. De quo Chrys. exēplum ponit de arbore di. Humor ascendit de radice ad ramos: sed a ramis ad radicē nō flectit. Sic naturaliter amor a parentibus ad filios ascendit et nō reuertit. Propter ea ad amorē parentū inclinare debet rō excitata p̄ considerationē debiti et precepti. Sicut nō est p̄ceptum de amore sui: quia ad h̄ sufficienter natura inclinatur. Sed de amore proximi potest etiam alia rō subiungi: quia omnis honor theologic^{us} est respectu p̄minentie: sic ex p̄dictis patet. Pater autē q̄ est principitū filij p̄minentia^m habet respectu illius et nō ecōuerso. Si autē ulterius querat si p̄pter necessitatem parentū dimittendus sit ingressus religionis. R̄ndet alter vbi supra: q̄ aut filij potest secure manere in seculo sine detrimento salutis: et in tali casu dicunt quidā. q̄ nō debet intrare: sed patri ministrare. Aut videt si ibi imminere piculum salutis et lapsum in peccatum: et in tali casu nō tenet. Unde Hiero. ad Helyodorū. Si pater in limine iaceat: si mater vbera quibus te lactauit ostendat: per calcatum perge patre: p̄ calcatam p̄ge matrem: et sicis oculis ad vexillū crucis euola. Sūmū genus pietatis est in hac re te esse crudelem. Unde Athanas. viij. et Luc. ix. Rep̄hēdit dñs iuuenē qui nō statim eum volebat sequi intutu sepulture paterne: poterat enim vt Chrys. ait p̄ alios sepeliri. Luc. etiam. xiiij. c. dñs ait

Si quis venit ad me et nō odit patre suum et matre et uxores et filios et fratres et sorores. ad huc autē aiam suam: nō potest meus esse discipulus. Aduertendū tñ est q̄ cum hoc p̄ceptum de honore parentū sit morale et de lege nature: et cōsistat in plurib^{us} nō soluit obligatio exhibitionis honoris p̄ introitū religionis sed soluit obligatio quo ad debitū sustentationis: quia quo ad illam solutionē morit^{ur}. Et exhibitio sp̄ualis in reuerendo. in consolando: in orando nō soluit: imo sub obedientia magis auget. hec Alex.

De timore quē debēt h̄re filij erga parentes suos. Ca. ij.

Secūdo debent filij parētes timere: quod vt efficere possint p̄na diligentia sollicitate obseruabit ne dissoluta leticia ex inordinato affectu pueres cū illis cum iam grādiusculi sunt: si reuerenda maturitate timoroso amore ac gravitate discreta et exēplari semp sit ante eos Insolentes etiam fieri solēt filij ex nimia leticia et leuitate parentū. p̄ditq̄ erga eos reuerentiam et timorē. Lūq̄ iam ceruicē ereperūt contra patrem et matre frangunt. flagellis deteriorioresq̄ fiunt q̄nq̄ ex disciplina. Sapiens ergo pater p̄ aspectib^{us} oculorū et verbis et vnerandis exemplis: q̄ diuersis disciplinis filium in tenera etate erudit. Plus tremē facit sapiens pater filios p̄rios p̄ suos aspect^{us} q̄ stultus filios suos p̄ flagellorū ictus. Unde Eccl. xi. In filiis suis agnosce vir. Et si necesse est debet filium suum castigare: non illi in criminib^{us} suis arridere. v. q. v. c. nō osculetur. Eccl. viij. Filie tibi sunt. serua corpus illarū et nō oñdas faciem tuam hylarē ad illas. h̄is moribus nutrit filij ad patre in amore parit et timore. Iux̄ quod Hiero. de honorandis parentibus horat di. Prebeat parētib^{us} amore mixta formido.

In quibus filij parentibus obligant obedire. Ca. iij.

Tertio debent filij parētib^{us} obedire. Ido ap̄lus Eph. vi. c. ait. Filij obedite parētib^{us} v̄ris in dño: hoc enim iustū ē exemplo xpi: qui Job. xv. de seipso ait. Ego p̄cepta p̄ris mei fuavi. Et ad Iph̄l. ij. de xpo ap̄ls ait. Humiliauit se metipsum factus obediēs vsq̄ ad mortē: mortem autem crucis. Sed querit in quib^{us} debz filius parentibus obedire: respondet Alex. vbi supra: q̄ s̄m gradum superioritatis est mo^{do}

ous obediētis: quia sicut Rhoma. xiiij. ca. ap̄s ait. Om̄is potestas a deo ē: et om̄is aīma potestatibus sublimioribus subdita esse debet. Est aut̄ triplex superioritas cōstituta in sp̄ualibus: in temporalibus: in familiarib⁹. In regimine sp̄ualium p̄est sp̄ualis p̄lat⁹. In regimine temporalium q̄stum ad rem publicam p̄lat⁹ secularis est rex vel princeps. In regimine temporalium q̄stum ad pp̄riam familiā pat̄. Sicut ergo determinat̄ obediētia p̄lati in his in quib⁹ p̄est. s. in sp̄ualibus: et p̄lati secularis in temporalib⁹ rei publice. Sic reuerentia debita patri in dispositione rei familiaris. Et fm̄ hoc dicit̄ q̄ fili⁹ p̄familias tenet̄ obediētiam patri in om̄ibus p̄habilit̄ p̄tinentib⁹ ad necessitatem vel vtilitatem rei familiaris. Et sic intelligendū est dictū ap̄li ad Col. iij. Filij obedite parentibus vestris in om̄ibus. s. p̄tinentibus ad dispositionē rei familiaris. Et Hugo de sanc. vic. Parentes nostros honorare debemus obediēdo eis in om̄ib⁹ excepti his in quib⁹ patris dei dilectio offendit. Item tenet̄ filius patrifamilias obedire p̄ri in disciplina morū: et maxime in his que sunt necessaria ad salutē: vtz in cōsistendo: in audiēdo missam: in p̄ceptis: in cōicando: in audiendo verbū dei et cōsiliis.

De reuerentia quā debent filij parentibus exhibere. Ca. iij.

Quarto tenentur filij parentes reuereri. s. assurgendo et consilia faciendo. Hoc em̄ modo accipitur honor Rhom̄. xiiij. vbi supra. Cui bonorē honorem: vbi glo. reddite vel assurgite et h̄mōi supple que sunt signū honoris exemplo christi: qui Job. viij. ait. Ego honorifico patrē meū: et nō solū p̄rem eternalem sed putatiuū et tempalem. Cū Luc. ij. sc̄p. ē. Et erat subditus illis. Quod exponēs Amb. inquit. Filius dei honorauit Ioseph nō debito: sed pietatis officio. Ex his que dicta sunt: p̄tz q̄ filij in his quattuor obligationib⁹ tenent̄ spiritualem honorē parentibus exhibere: in affectu illos amādo et timēdo: in effectu illis obediendo: in signo eos reuerēdo.

Quib⁹ modis debent filij cōsolari parentes. Ca. v.

Quinto obligant̄ parentes consolari sc̄z verbis. Ad quod hortat̄ Ec̄c̄i. iij. c. di. Fili suscipe senectā patris tui: et nō cōtristes eū in vita illius: si defecerit sensu veniā da: et ne spernas eum

in virtute tua. Honoranda sunt plimū h̄ verba. Primo dicit suscipe sc̄z amozoso affectu: dulcoroso affatu: gratiozo aspectu: et gaudioso osculo et amplexu: que om̄ia in tua puericia tibi tradidit pater tu⁹ et mater. Itaqz redde illis in senectute sua iuxta cōsiliū Ec̄c̄i. ca. vij. qui ait. Retribue illis quōz illi tibi. Secūdo subiungit senectā. Multū quidē alijs sed amplius sibi laboriosam tediosaz dolorosaz et suspitiosaz Tob. v. vocat filiu suū baculū senectutis sue: quia in senectute filius debet eē baculus patris sui. Tertio addit patris tui: nō canis nō extranei nō inimici sed patris tui. nutritoris tui: instructoris tui: et cordialis dilectoris tui. Cū Hiero. de honore parentū. So ueat̄ parentū senectus et factis eozū vicissitudo reddat̄: videant liberi vestri quid faciant vicē vobis silem reddituri. Quarto etiā apte subinfert̄: et nō cōtristes eum in vita illi⁹. Nō inqz cōtristes factis. nō signis. nō modis. nō isup verbis. Cū Hiero. vbi supra. Nec patrem asperis verbis ledat affectū sonet quicquid lingua dixerit filiozū. Hec om̄ia loquatur que parētēs delectat audire. Hoc etiā dicit̄ et si defecerit sensu. i. non recte fecerit aliqua. vel dixerit ridicula siue puerilia. siue iracundaz stulta: veniā da. nō impropertū. nō ignominia nō vindictam. Cū Hiero. vbi s̄. Habebit em̄ quādā senectus infanciam. q. d. Recole puerilia infancie tue: et recole in eis patientiam imo gaudiū genitorū tuozū. Sexto addit et ne spernas eum in virtute tua. Multas nempe naturales vtutes iuuetus habet q̄ in expta malis illos quos sibi cōcessit bonis priuatos conspicit facile despicit et contempnit. Propterea dicit. Et ne spernas eū in virtute tua. Ne spernas tu iuuenis illū senem: tu sanus euz infirmū: tu fortis illū debile: tu iocūdos illum triste: tu delicatus illū immundū: tu vicens sensibus illum cecū. surdū. fetidū et puatū sensib⁹ et oētib⁹: qz Ec̄c̄i. viij. c. p̄ceptū ē. Ne spernas hoiez in sua senectute. Et Proū. xvi. Corona dignitatis senectus.

Quō filij parentibus seruire debent. Ca. vi.

Sexto tenent̄ filij parentibus seruire in om̄ib⁹ eis necessarijs et oportunitis. Iuxta quod Ec̄c̄i. iij. c. sc̄p. ē. Qui timet deum honorat parentes: et q̄st dñs seruiet eis qui se genuerūt in sermone et ope et paciētia. Examinanda sunt verba hec. Hic em̄ primo. Qui timet deū nō solum morigeratus fm̄ modū honorat parentes. s. ma

Fe. iiii. p. iij. do. i. xl. de honore parentum

time seruiciorū honore. Secūdo subdit Et q̄
si dñs seruiet eis qui se genuerūt. Et notant
quasi dñs dicit. Nam sicut supius patz. Pa-
rentes ita sunt dñi suarū domorū sicut domi-
ni p̄ncipes z barones suorū dñiorū in mō re-
gēdi. Qui ergo cupit parētib⁹ seruire digne
consideret seruiat famli dñis suis. Tertio sub-
dit tripliciter modū. s. opis oris z cordis. Pri-
mo quidē opis. In om̄i ope dicit. vñ Hiero.
vbi supra. Exolue fili qd̄ debes z officia debi-
ta. qualicūq; exhibe famulatu: quia pentib⁹
nemo pōt reddere quod debet. Propterea di-
scat filius pentibus esse obsequiosus. Primo
nāq; in mane cū de lecto surgit pater: cōside-
ret si ei aliquid necessariū est vel sit. s. caleface-
re ei in hyeme pannos si alget: siue senex siue
inualidus est. induat. iunet. subleuet. z suste-
tet si op⁹ est: patre autē egredienti domuz fili⁹
ex latere se iūgat intrātēq; eccliam cōitet ma-
xime dieb⁹ festiuis. Cū illo assistat missis: z of-
ficijs sacris: pariterq; attētus morigeratus z
grauis. limpido intellectu patuloq; affectu su-
scipiat verbū dei: tenaciq; memoria saltē ali-
quid referuēt sibi quod cū parentibus confe-
rat humilitate seruata. Si autē pater domum
reuerit balneatus pedibusq; lutosiss. lassus
sudoribus. madefactus siue algore frigesces
inter filios filiasq; multas felicior sit qui alijs
otius occurrit madefactis pedib⁹: siccis vesti-
bus sudorib⁹ vel frigorib⁹ subuenire. Si tps
refectionis instat sollicitiq; sint filij licet etiam
inter sint famuli parētib⁹ p̄parare mensam
haurire vinū: manib⁹ ministrare aquā: ere-
cti cum pater filij minores discalcem illum.
Cūq; res exposcit ei calefaciāt lectū: lauēt ra-
dent z purgent pedes vngulas tondant: vel
si vult equitare pater sint p̄pe illum filij solli-
cito famulatu semp in p̄dictis z in cōsimilib⁹
pentes suos plusq; dñs putēt. Filie autē in oi-
bus laboribus iuuent matres z tanq; famu-
le seruiāt illis: caput lauent vestesq; diffutas
z laceratas discāt refarcire: gaudeāt scobare
domū: purgare pannos: lauare z fastiare in-
fantes. Nō pudeat frequētare coquinā vl̄ la-
uare scutellas: suplectilia ordiare: z cetera rei
familiaris discreto ordine dispensare: letētur
etiā si diuitū z magnatorū filie sint in p̄dicti so-
lerti prudentia z quadā emula cōcertatiōe fa-
mulas supare: multoq; ampli⁹ m̄fes maxime
cū grauide sint. Scdm̄ modū seruiendi parē-
tib⁹ qui est oris Eccl̄i. subdit di. z sm̄de. De-
bent em̄ filij ad interrogata parētib⁹ r̄fidere
dulciter: loqui reuerēter: affari illos dños no-
minando dicēdo. Dñe pater vs̄e sic dñe non

tanq; dñs seruis suis vt decet. Iux̄ illd̄. j. Re-
gum. j. Loquere dñe: quia audit seruus tu⁹.
Et exēplo Pauli Act. ix. Dñe qd̄ me h̄is fa-
cere. Tertio mod⁹ subdit z om̄i patiētia. s. cor-
dis. Hoc em̄ est dicere q; in multis fructijs pa-
rentibus supimpensis in patiētia nō frangā-
tur: reprehensionib⁹ impropertis iniurijs z di-
sciplinis corū nō turbent nō dedignent: imo
cōtra se turbatos pentes humili patiētia re-
pacificare cōtendant. Sic em̄ facere erga do-
minos sui solent: sicut Prover. xxv. sc̄p. ē. pa-
tientia lenis p̄nceps. Turbatus ē pater vel
mater suauitate verborū placant. Nam vt di-
citur Prover. xv. R̄sio mollis frangit iram
z lingua eucharis in bono hoie abūdabit.

In quibus filij tenent penti- bus subuenire. Ca. viij.

Sextimo obligant filij pentib⁹ sub-
uenire viz in infirmitate: in neces-
sitate: z in antiquitate. Primo qui-
dem debent illis subuenire in ne-
cessitate. s. eis alimēta z alia necessaria mini-
strando. Ipi nempe receperūt a pentib⁹ nu-
trimentū z specialiter a m̄se in quo nō possūt
equiualens pentibus ministrare. Nam parē-
tes nutrierūt filios de pp̄ria carne: filij x̄o de
substantia aliena. Propterea Ambro. sup̄ il-
lud Lu. xvij. Honora patrē tuū z matrē tuā
ait. Si paueris matrem nō reddidisti ei cru-
ciatus quos p̄ te passa est. Nō obsequia qui-
bus te gestauit: nō alimenta que tribuit tibi:
nō pietatis affectū imulgens labijs vbera: si
famē quā p̄ te ipsa tollerauit: ne qcqd̄ tibi no-
xum esset comederet: ne quid qd̄ lacti noce-
ret hauriret. Tibi illa ieiunauit manducauit
tibi: illa cibum quē noluit nō accepit: cibū sū-
psit: tibi vigilauit: tibi fleuit. Et tu illam ege-
re patieris: illi debes q; es. Propterea qui i ne-
cessitatibus parentib⁹ nō subuenit mortalissi-
me peccat. nō minus q; qui eos iniurijs mo-
lestant. Hinc Prover. xxvij. c. scripū ē. Qui
subtrahit aliquid a patre suo z a matre: et di-
cit nō esse peccatū: p̄iceps homicide est. Se-
cundo debēt pentibus subuenire in infirmi-
tate maxime tempe pestis. Nulla nempe in-
ḡtudo maior: nulla nequior: nulla deniq; di-
uina vltione dignior: q; puerorum filiorū q̄
pentib⁹ p⁹ tot s̄biecta b̄nificia p⁹ tot multipliciū
legū. s. nature z scripture z gr̄e strictissima vin-
cula in tam artis necessitatib⁹ nō succurrunt.
Contra quos. j. Timoth. v. apostol⁹ ait. Si
quis suorū z maxime domesticorū curaz
non habet fidem negauit z est infideli veteri-
or. Vis em̄ videre cui seruire debes ne p̄das

Feria. v. p. ii. do. i. xl. de timore dei

liberat. Tripliciter enim quasi tripl'ci febre cor-
rumpit omnis vita modesta et actio virtuosa.
Primo per audaciam. secundo per ignorantiam
tertio per stulticiam. Primo enim corrumpitur per
audaciam que. s. peccata et mala contra con-
scientiam suam audeat perpetrare: ac per hoc summi
opifici ad iusticiam irritare. Hinc Job. xv. c.
Currit aduersus deum erecto collo. Quid per
erectum collum nisi audacia et supbia peccanti-
um designat: per quam aduersus deum temera-
rie currit qui eum audacter offendere non me-
tuit. Secundo autem corrumpit per ignorantiam scilicet
diuinorum. Plerique etenim sunt qui eo audacius
peccata multiplicat: quia diuine circumspectio-
nis et iusticie ignari sunt. Hinc enim. j. Corinth. v.
xv. aplos ait. Euigilate iusti et nolite peccare.
Ignorantiam enim quidam habent. q. apostolus
innuere velit quod idcirco plerique audacius pec-
cant: nec tamen peccando ad iusticias euigilant:
quia ignorantiam dei habent. Tertio vero cor-
rumpit per stulticiam quam peccator habet in per-
pua actione nesciens discernere a malo bonum
Sicut igitur audacia corrumpit voluntatem: et
ignorantia dei aufert intellectum: sic et stulticia
pervertit actionem et opus bonum. Hi sunt contra
quos Esa. v. c. ait. **Ue vobis qui dicitis ma-
lum bonum et bonum malum: hoc dicit quod
ad actionem: ponentes tenebras lucem et lucem
tenebras: hoc dicit quod ad mentis cecitatem
Ponentes amarum dulce et dulce amarum: hoc di-
cit quod ad voluntatis corruptionem et sub-
uersionem. Triplici namque timore febricitatis
id est peccatoris anima infirmat. Primus dicitur
timor conscientialis. secundus vocatur timor
iusticialis. tertio vero nuncupatur timor iudicialis.
Hoc namque triplici timore inducit diuina
gratia animam ad statum salutis. Unde Job.
xvi. c. ait. **Cum venerit ille spiritus veritatis arguet
mundum de peccato quod peccator admisit
et de iusticia quam homo non timuit: et de iudicio
quod non expauit. Quod digne etiam potest esse
thema in occurrenti materia. De his tribus timoribus
Apo. x. mystice scriptum est. **Vidi an-
gelum fortem descendente de celo amictum
nube: et iris in capite eius: et facies eius erat
ut sol et pedes tanquam columnae ignis. Et habebat
in manu sua libellum apertum: hoc pertinet
ad timorem primum. Et posuit pedem suum de-
exterum supra mare: et sinistrum supra terram: et hoc quod
ad timorem secundum. Et clamauit voce magna
quemadmodum cum leo rugit. Et hoc quo
ad tertium.******

Articulus primus de consciē

ntiali timore per septem gratiam di-
uinam reformante.

Primus quidem timor animam pec-
catoris reformans est timor consci-
entialis. Cum peccator diu in sceleri-
bus perseverat a deo peccatorum
caligine excecatur: ut ad propriam conscientiam re-
currere non valeat: et videre in quo deum offe-
dat. Est quidem mens humana ut dicitur in
ps. Spiritus vadens et non rediens ad gratiam vi-
delicet a seipso. Et ideo primum opus gratie per-
uenientis est humane menti parere sua ma-
la: ut ex his deum peccati aduortem timere
incipiat et de illius seueritate tremere. Hic est
ut ait dominus: spiritus veritatis arguet mundum de
peccato. Septem namque gratias secum portat
hic conscientialis timor ad conuertendum ani-
mam peccatoris ne per audaciam pereat. Pri-
ma est gratia firmans. secunda gratia humilians
tertia est gratia lachrymans. quarta est gratia
timorans. quinta est gratia serenans. sexta est
gratia inflamans. septima est gratia declarans
Que gratie in serie huiusmodi angeli manifestantur
Quid per angelum nisi hic conscientialis timor
per angelum ministratus a deo cuius officium est
in ipsam conscientiam introire: omnemque angulum
intellectuali lumine visitando timorare.

**Ue gratia que animam firmat
ne ulterius prosequatur in ma-
lis. La. j.**

Huius igitur angeli prima dicitur gra-
tia firmans et malos gressus aie ne
ulterius in crimina ruat sistens.
Due namque sunt iusticie pres. q. ani-
me pedes scilicet declinare a malo et facere bonum
ps. attestate qui ait. Declina a malo et fac bo-
num. A mali namque declinatione iusticia in initium
sumit: ut pes qui ante huiusmodi gratie aduentum
faciliter ruebat in scelera. Post eius aduentum
anima ad semetipsum reuerfa figat: et firmet
gressus: proponat ultra se addicere mala: stabilique
proposito se disponat a morte subire quam mor-
taliter offendere creatori. Et ideo dicitur huius
angelus fortis eo quod mentem roborat: et fortificat con-
tra cognita mala ne iterum committantur. Unde Jo.
ait. **Vidi angelum fortem. Hic est ille fortis ar-
matus: de quo Luc. xi. scriptum est. Cum for-
tis armatus. id est. diabolus custodit atrium
suum. id est. conscientiam peccatoris: in pace
sunt omnia que possidet a diuino timore non
ppulsatus. Si autem fortior illo sicut est con-
scientialis timor superueniens vicerit illum. s.**

diabolū vniuersa eius arma aufert in quib⁹
confidebat: que sunt ignorātia dei. amor sui.
z mundi consuetudo mala. cōsumptio grati-
arū. amissio templis malicie criminū: cetere-
q; cordis. oris. z opis cōtra deum contra pri-
mum. Insup z aduersus ppriā hoīs animā
impietates. Et spolia eius distribuet qz ani-
mas de potestate dei auulsas: p varia gratia
rum merita ad diuersos iusticie status adipi-
scendas distinguit.

**De dña que mentē illuminās
humiliat ad veram sui cognitio-
nem. Ca. iij.**

Secunda est gratia humiliās. hec
est gra que inter humane mentis
tenebras lucem pstat: vt in cōside-
ratione vera cognitione criminū
cōmissorū z clara conscientie discussione hu-
miliet anima coram deo. De hmōi humiliati
onis occasiōe Mich. vj. c. ait. Humiliatio. i.
occasio humiliationis tue in medio tui. id est
in cōscientia tua multis scelerib⁹ irretita. Luz
aut peccator coram deo hūiliter intelligit cul-
pam suam: dignat⁹ dñs in eum infundē mul-
tipliciter dona sua beato iacobo teste qui. iij.
c. canōn. sue ait. Deus supbis resistit. hūilib⁹
at dat grāz. Proptea d h āgelo sdit. Jo. De
scēdēte d celo: eo q de celo supbe mētis descē-
dere faciat p vitatis lumen in abyssum suaz
offensionū. In hui⁹ mysteriū Exo. iij. c. sc̄p. ē
q dñs ait. Vidi afflictionē populi mei qui est
in egypto. et post pauca. Et descendi vt libe-
rarem eum de manib⁹ egyptiorū. Egypti nē-
pe in seruiio luti z lateris populū dei pmen-
tes sunt demones qui dura seruiture peccati
dei gratiā in quolibz opprimūt peccatore. Af-
flictionem durissimam diuina miscōia de ce-
lo p̄spectans ad anime peccatricis liberatio-
nem. hoc lumen illuminantis gratie mittit:
quo lumine illustrata egrediat egyptū. i. des-
piciat mundū. intret penitentie desertum z
māna celico hoc diuina gratia nutriat.

**De grā que ad veram contriti-
onem et lachrymas inducit. Ca-
pitulum tertiu.**

Tertia aut est gratia lachrymans.
Cum em̄ humana mens hac gra-
tia visitat ad celū oculos leuat con-
siderans bonitatē. benignitatem.
largitatē. longanimitatē. z patientiā dei mi-
rat⁹ compungit. dulcorat z lachrymabiliter
lamentat. cū ps. di. **S**ucrunt mihi lachryme

mee panes die ac nocte: dū dicit mihi quoti-
die vbi est deus tu⁹. s. qūo sic impie offendi-
sti: mirabiliter impinguaſti z stultissime sub-
iecisti. ppter hoc dicit Job. istū angelū ami-
ctum nube. **N**ubes nanq; naturaliter pluit.
Quid p nubem nisi mens humana de tene-
bris suorū peccatorū p hanc gratiam illustra-
ta: Nam pue gratie lumen est itelligere se ne-
scire: z dei suiq; z mūdi se cognoscere ignorā-
tem. **E**x hac nube lachryme fluūt cum ex do-
lore tante ignorantie lachryme inundant: sic
de **M**agdalena Luc. vij. scriptū ē. q stās re-
tro sec⁹ pe. dñi la. ce. ri. pe. ei⁹. z ca. ca. sui ter.
z oscu. pe. eius z vngue. vngebat. **S**ed notā
ter aduertendū est q ait hunc angeluz nube
esse amictū. **Q**uid nāq; p hunc angelum nu-
be amictū nisi habitus hui⁹ lachrymantis gra-
tie demonstrat: has lachrymas nō ficta z co-
gens gratia p̄mir: nō hypocrita ostentatio sū-
dit: nō naturalis inclinatio sp̄git: sed habitus
gratie ad veras gratias irretēbiliter cogit.
De his lachrymis ait dñs **M**att̄h. v. **B**eati q
lugent qm̄ ipsi cōsolabunt. **H**ac gratia visita-
tus cū ps. dicere pōt: **L**auabo p singulos no-
ctes. i. p singula peccata lectū meū. i. volūta-
tem meam: sic lauat sordida cutis. vel lectuz
meū. i. cōscientiā meā lachrymis meis strātū
meū rigabo. i. cumulū peccatorū meorū p la-
chrymarū imbrē rigabo vt inde crescat noua
messis virtutū. i. grarū.

**De gratia que timere facit ho-
minem etiā de omissis. Ca. iij.**

Quarta est gratia timorās. **T**imor
nempe verus nō solū timet ex ma-
lis cōmissis: s etiā ex bonis omis-
sis. **U**nde Eccl. j. scriptū ē. **S**apīe-
tia. s. quo ad relinquendū mala. z disciplina
sc̄z quo ad facienduz bona: timor dñi. **E**tidē
c. vij. ait. **Q**ui timet deum nihil negligit. **E**t
c. xv. inquit. **Q**ui timet deū faciet bona. **D**e
hac gratia br̄is Job. subdit. **E**t iris in capite
eius. **I**ris arcus celestis ē p quē timor mora-
liter demonstrat. **U**ñ **S**ec̄. ix. ait dñs ad **R**oe
z ad filios eius. **A**rcū meū ponā in nubibus
z erit signū federis inter me z inter terrā. **A**r-
cus in nubibus dei timor est in humanis mē-
tibus q p eo signū federis nūcupat. quia q̄-
diu in humanis mētib⁹ timor dei vigerit: tā-
diu a diluuiō diuine vltionis tutus erit: iris
ergo in capite ē h grā timorās regnās in hu-
mana mente.

Qz grā q cōscia serenat totam
hoīs apparētā a priorib⁹ mutat

Feria. v. p. ii. do. i. xl. de timore dei

Capitulum quintum.

Quinta est gratia serenans. Mira quidem leticia testimonium bone conscientie: ita ut quodammodo diceat participatio paradisi. Aplo teste. qui. ij. Corinth. j. ait. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. Ipa equidem informata tota hominis conuersatio reformatur. Putatur hois gestus: variatur sermo. Ipa insuper vox: vultus incessus aspectus: intuitus elat' vertex: ceteriq; coes in aliu' z nouu' hoiez trasformant'. Juxta sententia saluatoris Math. xij. di. Bonus homo de bono thesauro cordis sui. profert bona: z mal' homo de malo thesauro profert mala. Quis aut' est hic thesaurus bonus vel malus nisi conscientia bona vel mala. Ex quib' extra p exemplum vel signum ea pferunt que possident interi'. Serenata namq; conscientia serenatam extra ostendit vitam. Inde horrabat Titu' aplos. ij. c. di. In omnib' teipsum exhibe exemplum bonorum operum in doctrina in integritate in grauitate. Et dominus Mat. v. c. pcepit. Sic luceat lux v'ra. zc. Quid namq; hi pceptores in his pceptis intendunt. Nunquid extrinsecum vel hypocritarum ostentatione z no magis conscientiale edificatione. Unde demum exemplum bonum prumpat. Propterea Job. de hoc angelo subdit. Facies eius erat vt sol. Quid nepe facies hominis nisi apparentia eius aptius monstrat. Per facies principalis cognoscit vir. Unde merito apparentiam notat. Tunc aut' facies hois est vt sol qm p exemplum bonum relucet sapientia viri in fidei splendore: in spei vigore. z in charitate dei z pximi ardenti calore. Propterea Prou. xvij. c. scriptum est. In facie prudens relucet sapientia. ps. quoq; testat di. Qui timet te videbunt me z letabunt. Sup quo mgr in glo. inquit. Prior videt lupus: vocem aufert: basilisc' si prius videt occidit: si prius videt occidit. Que g virtus in oculis iusti qui cum fide videt: qui cum sit imago dei ab omnib' honorat: q vtiq; oculorum radij virtute quadam vident infundere his qui fideliter eum desiderat. Est em' intuitum bonis vt xutes suas in alijs amet. Perfectioribus ergo iusti aspect' leticia: in pleriq; vero correctiois admonitio est. Verba sunt Aug. vii z Malach. iij. dictum est. Dicit vob' timetibus nomen meum vt sol iusticie. Ecce q iris id e. dei timor pcedit in mente quasi dei signus spualis serenitatis. Un' demum sequat splendor solaris exemplaritas in conuersatione.

De gratia que humanas affe

ctiones ad diuinum amorem inflammant. Ca. vi.

Sexta est gratia inflammas. Quasi anima in qualibet parte corporis est non necesse est vt amor mentis reducat totaliter in affectionis ardore: vt non solum sit ardens p dilectionem: sed etiam constans p fortitudinem. vnde de illo angelo subdit. Et pedes eius tanq; columna ignis. Pedes siquidem spuales sunt quattuor affectiones. vtz timor. spes. gaudium. z dolor. His anima. q. animalis dei de statu ad statum proficiscit: sic de loco ad locum pedibus ambulamus. vti sicut post pedes remanent vestigia: sic p affectiones quibus in bona vita anima pinouetur remanet virtutum z gratiarum exempla. Hi sunt pedes quos sanctissimus Job. c. xxix. optabat butiro lauari. Quis mihi inquit tribuat vt iuxta menses pristinos. Et post: qui lauabam pedes meos butiro. Tunc namq; pedes butiro lauantur: quando affectiones deuotionis veritate impinguant. His pedibus Math. xv. ca. currebat deuota cananea post xpm. Et Job. xx. Petr' z Jobes z illa feruentissima Abagdalena visitare sepulcrum. Hi pedes sunt tanq; columna que firma z sursum erecta est: constantes affectiones que ire debent in columna denotent: z seruos amoris demonstrantur in igne.

De gratia cuius lumine liber conscientie aperitur et declaratur. Capitulum vii.

Septima est gratia declarans. Un' a Job. subdit: q hic angelus habebat in manu sua libellum apertum. Quid p librum apertum nisi illuminata conscientia designat. Sicut em' in libro multe sunt charte z colune: sic in conscientia clarit' pcta in multis annis z tempibus opata. In vno eodemq; libro sepe distincti sunt varij libri varijs subdistinctis. Sic in conscientia patent pcta scripta diuersarum etatum puericie. adolescentie z iuuentutis: diuersorum statuum virginalis vidualis z matrimonialis: diuersae fortune psperae z aduersae infirmitatis z sanitatis: diuersorum que in vita homo exercuit. diuersarum societatum in quibus fuit. diuersorum locorum z patriarum quas frequentaui. diuersarum offensionum quas patraui. s. corde. ore. z ope. Habebat igit' angelus huc conscientie librum apertum in manu sua: qz in libertate hois est dno inspirante z mente illuminante in quibuscuq; deum offen-

dit se digna discussione examinare. **Ex his** & septem gratijs formaf in anima hic pm^o conscientialis timor. s. qui mundū. i. mundanaz cōscientiam arguit de peccato multipliciter i ea compro.

Articulus secundus de timore seuerie iusticie dei quo etiam timorans conuersi.

Secūdus anime timor iusticialis dicitur. Cum enim conscientia diuino lumine illustrata se conspicit deuz tam grauer offēdisse: et ex hoc cepit iam timere: nunc ad diuinā iusticiā maiori lumine irradiata mētales oculos leuans lucidius incipit contemplari: quō a deo vnicuiq; reddi^t fm opa: vt dicit **Abath.** xvj. et ad **Rhoma.** ij. Prop^o quod licet sit reformatus in maiori q̄ prius timore cōcutit. In hoc statu mens varijs procellis fluctuat et quassa tur. hinc desperationū turbines: inde p̄sumptionum cogitationes: nocentes sirtim et capribdim mens posita est. Instant picula maḡ temptationes insurgūt: insidiā aduersari^o noster ad extrema cōpellens. Tunc pura et feruenti oratione est opus: sicut **Abath.** xx. iij. p̄monuit dñs d. **Orate** ne fiat fugavestra hyme vel sabbato. Hyme quidem a deo fugit qui considerata seueritate iusticie sue nimio terrore concussus in desperationis barrum ruit. Fugit autē sabbato qui nimis dei bonitate p̄sumit. Sed misericōdia et xitate obuiantibus simul anime piclātati succurrit de^o ei di. p̄ ps̄. **Spera** in dño et fac bonitatem. Et hoc est q̄ **Joh.** de angelo subdit. **Et** posuit pedem dextrū sup mare et sinistrū sup terram. Pedes quidē vt p̄dictuz est affectiones sunt bone quib^o aia in xpo de xture in xture proficit. Omis autē ille affectiones ad has duas merito reducunt. vtz spem. et timorē. Juxta quod intelligi potest illud ps̄. **Adorabimus** in loco vbi steterūt pedes eius. Locus siquidem pedū xpi conscientia bona ē: que ex vna pte christi timet iusticiā: et ex alia pte spat p̄sequi dei misericōdiaz. In h̄ igit solū veri adoratores adorant xpm in spū et xitate: vt dñ **Joh.** iij. q̄n. s. in tali cōscientia deus iure colitur et amat. Pes autē dexter hui^o angeli spes d̄ misericōdia dei est qua peccator pmouet in bonum. Cū **Luc.** xv. filius pdigus hac spe misericōdie motus ait. **Surgam** et ibo ad p̄zem meū et dicā ei. **Pater** peccavi in celū. et Pes autē sinister est timor de iusticia quo retrahimur a pctō. Prop̄tea h̄ timore timēs deū di-

cebat. **Logitau** vias meas et conuerti pedes me. in tē. tua: vt. s. dextro pede hui^o angeli. i. spe dei peccatoris desperatio cōteraf: et el^o sinistro pede: hoc est dei timore temeraria p̄sumptio cōprimaf. **Et** hoc est q̄ **Joh.** subdit. **Hūc** angelū posuisse pedē dextrū sup mare: sinistrū sup terrā. **Quid** nāq; p̄ mare nisi potum amarū p̄cellis et turbibibus agitatū cōuenientius designatur nisi amaricatū cor q̄si timore et desperatione cōfractū. **Ad** quod loquēs **Thren.** ij. c. in q̄t. **Magna** est velut mare contritio tua. **Quid** etiam p̄ terrā nisi terreni hoies terrena amantes: et de celestib^o p̄sumptuose sperātes denotant? **De** qua terra intelligi potest q̄ scribit **Esa.** lxxvj. **Celū** mihi sedes est et terra scabellum pedū meorū. **De** in spūalib^o viris qui celū dicunt p̄pter mentis claritatem et vite altitudinē requiescit: qui tñ in terra in terrenos affectus et de dño p̄sumentes timore sue iusticie p̄mit. **Congrue** ḡ angel^o est: dextrū pedē sup mare ponit: q̄ q̄libet de dei misericōdia desperātes spe diuie misericōdie consolaf. **Pedē** vero sinistrū sup terram constituit qui de diuina misericōdia p̄sumentes timore diuine iusticie moderatur. **De** his duob^o **Esa.** l. scriptū est. **Quis** ambulauit in tenebris. s. pctōrū et nō est ei lumen. s. tremende iusticie dei: speret in noie dñi et inuitaf sup p̄m deū suū. ps̄. quocq; ait. **Spera** in dño: hoc cōtra desperātes: et fac bonitatē h̄ cōtra p̄sumētes inquit.

Articulus tertius q̄to timore mēs etiā iusti cōcutit ne cū aliq̄ culpa graui inueniat in vltimo fine.

Quāto timor iudicial appellat. Cū enim mēs deū offendisse ḡuiter se aspicit lz penituerit lachrymas fuderit: et cōscientiā suā om̄i diligentia sua lauerit: tñ iudiciū extreme mortis considerās froze cōcutit: timēs ne seueritas eterni iudicij tūc aliq̄ i cōscia cernat q̄ oculos sue maiestati offendat. Cū **Joh.** xxxj. c. sc̄p. est. in p̄sona hmōi. **Semp** enim q̄si tumētes fluct^o sup me timui deū: et pond^o ei^o ferre nō potui. **Prop̄tea** a **Jo.** subdit. **Et** clamauit voce magna. s. angelus quēadmodū cū leo rugit. **Angelus** autē iste nūc de xps̄ ē: q̄ vtiq; clamauit in morte: clamat etiā nūc p̄secutavictoria i triumphali resurrectione.

Quibus clamoribus viuens christus terruit peccatores. Capitulum primū.

Fe. vi. post. iij. dñicā in. xl. de mendacio

Primo em̄ in vita clamauit: cū ap-
parens in humana carne circumi-
bat diuersas ptes israelitici regni:
ad hoc tm̄ vt volūtatē p̄ris om̄i-
bus in salutē publice nūciaret. **Uñ** **Matth.**
iiij. scriptū est. **Circūibat** iesus totā galileā do-
cens in synagogis eorū r̄ p̄dicans euangeliū
regni. **Sic** p̄ctōres excitās ad salutē vt ab eis
audiret clamabat **Joh.** viij. c. docēs in tēplo
Si quis sitit veniat ad me r̄ bibat. **Et Lu.** viij
clamabat. **Qui** habet aures audiendi audi-
at. **Qui** em̄ dissimulare poterit terrore illius
clamoꝝ quē xp̄us ad passionem vadēs em̄
sit. **Lu.** xxiij. di. **Filie** hierusalē nolite flere su-
per me: sed sup̄ vosmetipsas flete r̄ sup̄ filios
vestros. **Hoc** dicebat iesus vt illas r̄ ceteras
pmitteret in futurorum malorū. **Inter** q̄ ma-
la quedā tempaliter: r̄ quedā eternaliter ven-
tura esse p̄nūciauit. **Uñ** de tempalibus sub-
dit. **Qm̄** ecce venient dies in qb̄ dicēt: **Bea-**
ti steriles r̄ ventres que nō genuerūt r̄ vbera
que nō lactauerūt. **Tempe** nāq̄ venientium
turbationū r̄ specialiter in mundi fine felix ē
vnusquisq̄ compatīue loquendo: qui nec fili-
um nec filiam nec aliquē sibi p̄pinquū habet
vt p̄ eum duplici cruciet. **Unde** q̄ solitarius
fuit simplex miseria erit illi. **Hoc** d̄ mal̄ eter-
nalibus que peccatorib̄ iminent subiungit.
di. **Tunc** incipient dicere mōtib̄ cadite su-
per nos: r̄ collibus opite nos. **Apparente** au-
tem iudicio dei q̄ p̄ctōrib̄ iminebit vnusquis-
q̄ peccatorū vellet circa p̄sidiū vni⁹ vel mini-
mū beatorū quos in hoc mūdo oderat meru-
isse: vt p̄ merita eorū tūc valeret a facie dei la-
tere. **Unde** r̄ signū de se p̄ponit eis q̄ horri-
bilis dei ira sup̄ peccatores tūc iminebit. **di.**
Quia si in viridi ligno in xp̄o hoc faciūt cui⁹
foliū nunq̄ defluxit. hoc est ociosum verbuz
nunq̄ dixit: r̄ tm̄ talis innocens sustinuit pas-
siones. quid p̄ctōres. quid flagiciofi. quid eti-
am scelestes qui sunt quasi aridū lignū igni-
bus eternis aptissimū p̄ opibus suis merito
sustinebūt. **Ecce** clamores horribiles r̄ pauē-
di quos impij peccatores nisi omnino surdi
sint timere debēt r̄ a p̄ctō cauere ne incidant
in illud tremendū iudiciū dei: q̄ proprio filio
suo innocentissimo agno pro alienis crimini-
bus nō pepcit.

Uñ suo clamore moriens xp̄s
terrūit totū vniuersum. **Ca. ij.**

In morte quoq̄ q̄ mirabili⁹ ē clama-
uit voce magna: debilitauerūt autez
r̄ lassauerūt corpus iesu q̄ passa iā su-

erat tormēta inūerabilia: sanguine⁹ sudor i-
orto r̄ agonia stupenda: vinculoꝝ dure liga-
tiones: rabide attractiones r̄ pcussionis lass-
tudines itinerū. sputa. alape. barbe r̄ crinū
auulsiones: corona spinea vsq̄ ad cerebrum
penetrās. flagella durissima onera crucis: in
via angustia r̄ agonia materni aspectus: to-
ta in illa nocte nulla sumpta requies. clauoꝝ
dire affixiones: r̄ vitalis sanguinis quasi to-
tius effusio r̄ totius corpis pendētis in cru-
ce continu⁹ mortalis dolor: r̄ tm̄ tam terribili
ac magna voce clamauit. q̄ vt tradūt euāge-
liste ad clamorē eius dicētis. **De⁹** me⁹ de⁹ me
us vt quid dereliquisti me: terra mota ē: pe-
tre scisse sunt: monumēta apta sunt: conuer-
sus est latro: sol obscuratus est: celum ē aper-
tum: infernus quoq̄ quos captiuos tenebat
ad eius impiōsam vocē nō ē ausus tenere.

Uñ terribili clamore in pūcto
mortis dñs iesus xp̄s condēnet
aiam p̄ctōris. **Ca. iij.**

Quo igit clamore r̄ voce magna da-
mabit nūc viuus gloriofus r̄ triū-
phās in celis: sup̄ aures aīe pecca-
trici⁹ in puncto mortis: cū nō solū
voce magna sicut in vita: nec solum clamore
valido sicut in morte. sed etiā quēadmoduz
leo rugit. i. resuscitatus in gloria ptātem ha-
bens celi r̄ terre r̄ infernoꝝ cōtra aiām pec-
catricem sententiā eterne damnationis leo-
nino rugitu r̄ quasi tremēdo r̄ terrēdo toni-
truo pmulgabit di. **Discedite** a me maledicti
in ignē eternū. **Ad** ignē eternū **Ad** ignē eter-
num. **Ibo** **Esa.** xxx. de dño tūc cōtra aiām fu-
rentē ait. **Ardens** furoꝝ ei⁹ r̄ grauis ad portā
dum: qm̄ vni⁹ grauis est ad portandū ignis
eternus. **Uñ** **heb.** x. horrendū ē incidere in
man⁹ dei viuētis. **Ecce** q̄ clamor angeli. i. xp̄i
tunc leonis rugitui compaf. **Cū** nāq̄ leo ru-
git: oēs audiētes bestie timēt r̄ tremunt. **Sic**
oīs aīa p̄ctōri tremorē istū quē i pūcto mortis
patiet iā p̄mescere d̄z. **Uñ** **Amos.** iij. c. **Leo**
rugiet q̄s n̄ tiebit. **Ex** iā dicit p̄z q̄ triplex ē ti-
mor d̄i q̄ tō aīa r̄ format. vici⁹ p̄scial. iusticial. r̄
iudicial. p̄p̄ b̄ ḡvenies i mūdū spūs vitatis
arguit mūdū d̄ p̄ctō cū tiore p̄mo. de iusticia
cū tiore sc̄do. r̄ d̄ iudicō cū tiore t̄tio. **Per** hos
igit tres tiore dñs i p̄scia ipat febz crimiose
vite r̄ dimittit illū. reformās eā p̄ ḡraz i p̄nti r̄
p̄ gliaz i fuo. **Qd** nob̄ concedat ip̄e dñs ies⁹
xp̄s: q̄ cū p̄fe r̄ spūsco vi. r̄ re. in. s. s. Amen.

Seria. vj. p. iij. dñicā i. xl. d̄
medacio execrādo. Ser. xxxj.

Tunc quē ha

Non est vir tuus. hoc vere dixisti Job. iij. c. Vulgaris dicitur quod qui verum dicit non laborat. Et contra de mendacibus euenire necesse est: si experientia docet et doctores illuminatissimi attestant. Unde Greg. xij. moral. ait. Qui relicta veritate mentiri desiderat ut audientes fallat magnū laborem subijit custodiendo sollicitudine ne eius fallacia deprehendi queat. Ponit quippe ante oculos quod sibi a scientibus veritatem imputari queat: ut cum magno cogitatu tractat quomodo per argumenta falsitatis et documentaveritatis super. Hinc inde se circumtingit et contra hec ubi deprehendi poterit veritatis responsum querit. Qui si vellet dicere verum utique sine labore posset. Plana quippe est veritatis via: et graue est iter mendacium. Unde Hier. ix. docuerunt linguas suas loqui mendacium: ut inique agerent laborauerunt. Quia igitur besterno timore animus correptus est iam consueta mendacia derelinquit: iam in mendacijs sicut sollicitus erat laborare renuit: iamque per plana itinera veritatis se incedere disponit: exemplo huius samaritane que abiecto rubore veritatem fateatur. Non habeo virum cui dicitur ait. Benedixisti non habeo virum: quoniam enim viros habuisti: et hic quem habes non est vir tuus: hoc vere dixisti in ea commendatione facilem et liberam veritatem. Et in hoc exponitur septima religiositas que vere locutionis nuncupata est. Pro qua affectualiter assumenda ut in amplexum veritatis curramus atque omne mendacium detestemur de ipso mendacio differamus ut cognita execrabili malicia eius et delicta longeque abiecta: veritatem sectemur: illi adhareamus atque eam omni solertia et totius visceribus diligamus. Tria igitur mysteria siue tres considerationes de ipso mendacio distinguamus. Primam videlicet de illius criminali variatione. secundam de illius radicali corruptione. tertiam de illius gehēnali punitioe. De quibus omnibus in v. ps. propheta ait ad dominum. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Cui enim ait omnes qui loquuntur. ponit mendacium criminalē variationē: cum deo addit mendacium: tangit eius radicalē corruptionē: cum deo dicitur perdes: exprimit eius generalē punitioe. Quod verbum potest esse in presenti materia thema.

Articul. primus quod triplex mendacium variat.

Primū igitur mysteriū est consideratio circa mendacium. De illius criminali variatione. secundum Alex. de bal. triplex mendacium distingui potest. Primum est mendacium oris. secundum est mendacium operis. tertium est mendacium conscientie. **De dicitur quod est inter falsitatem mentiri et mendacium. Ca. j.**

Primū est mendacium oris: et sic mendacium propriè sumptū est. Aduertendum tamen est quod differunt inter se ista tria. scilicet falsitas: mentiri: et mendacium. Falsitas est solū in ore: mentiri solū in corde: mendacium vero vitium quod complectitur quod ore et corde perpetratur: quod nos iuxta vulgare dicimus mentiri per guttur. Primum enim est falsitas quoniam solū verbum est falsum: sed non de intentione fallendi. Ad eam enim omnis dicitur falsum mentis: si manifeste ponitur. xxij. q. ij. c. is autem et c. bñs. et c. si quilibet. s. abraa. Et ad hoc patet exemplum de illo qui nūerat ad dānū suū. Et de scriptore qui errat in scribendo etiā propriū nomen. Quod autem talis falsitas sit peccatum distinguendum est: quod si homo adhibuit debitam diligentiā non peccauit. Si autem non tūc si sine dāno proximi vel iniuria dei falsitas asseratur veniale est: quod videtur dicitur. xxij. q. ij. c. hoies reā linguā non facit: nisi rea mens. Si autem cum iniuria dei vel offensa proximi profertur tunc mortale est: quod in principio mendacium transit. Secundū autem mendacium est quod dicitur de mente: quod iuxta ethymologiam vocabuli. mendacium est de mente. licet etiā homo dicat verum: si quis de mente dicat. In tali loco ista nocte pluit quod tamen si credit: et nihilominus verum est. vel dicat talis est in domo: quod tamen non credit et tamen est ibi talis: semper peccat: ut ponit Augustinus. xxij. q. ij. c. is autem. Quod autem mortaliter vel venialiter peccet distinguendum est: quod si ex tali mendacio dei iniuria vel proximi subsequatur: mortale est: si autem est veniale. Tertium autem super casum. secundum dicitur. xvij. In hoc etiam distinguitur de. Est quod dubie profertur mendacium: nec mentis: et est qui veritatem affirmat quam nescit et mentis. Nam et ille non quidem quod nescit esse: sed quod credit credere se dicit: et verum dicit etiam si hoc ipsum verum non est. Alii vero verum non dicit: etiam si verum sit qui quod nescit asserit. Igitur nec manifesta debent adduci in dubium: nec dubia temere affirmari. Ex his igitur patet quanta differentia sit inter mentiri et dicere falsum. Nam sicut Greg. viij. moral. ait. Nunquam peius est mendacium meditari quam loqui. Nam loqui plerumque precipitationis est: meditari vero studiose prauitatis. Clarum est etiam ex predictis quod omnis mentiens dicit

Fe. vi. post. iij. dñicā in. xl. de mendacio

falsum: sed nō econuerso. Tertio quidem est mendaciū quod quidē cōmittit cum corde et ore contra veritatem dicit. Sicut si tu mutua- sti cuidam centum ducatos ad terminū vni⁹ anni. Preterito autē anno tibi denegat illos: mendaciū dicit. Et s̄m hunc sensum. xxij. q. ij. ca. ille ergo. Mendaciū sic diffinit ab Aug⁹. Mendaciū est falsa significatio vocis cū intē- tione fallendi. Hugo etiam lib. i. pte. xij. c. xij. etiā supaddit di. Mendaciū est falsa significa- tio vocis cū voluntate fallendi: vel que p̄sen- tialiter adest vel postea aduenit. Nam si quis p̄mittit: postea vero mutata voluntate dare nō vult mendaciū est: nō quia in promissione cor duplex fuerit: sed p̄mittēs cor postea du- plicauit: hec ille. Potest etiam clarius dici. s. q. p̄pter duo contingere potest q̄ homo pro- missa nō seruat. Primo quia p̄mittit aliquid alicui⁹ importantie et nō intendit seruare id seu posse adimplere. Et hoc siquidem est per- niciosus mendaciū tūc ē mortale. Sicut quoti- die facere solent artifices et mercatores: q̄ p̄- mittunt aliquid facere vel soluere et satisfacere in termino tali: quod tñ adimplere posse n̄ credunt: nec id seruare intendunt. Potest tñ res p̄missa tam vilis esse et innocua illi cui p̄- missio non seruat: q̄ nō erit mendacium mor- tale nisi forte p̄pter scandalum vel malus ex- emplum. Secūdo modo cum promissit cū in- tentione implendi: et tunc dicēdum s̄m Tho. ij. ij. q. xi. q. talis nō mentit: quia nō loquitur contra id quod egerit in mente. Si autē nō fa- ciat quod promittit: tūc infideliter agit p̄ hoc q̄ animū immutauit. Potest tñ dupliciter ex- culari. Primo si promissit id quod est manife- ste malum. Itā. xxij. q. iij. c. in malis. Fido. inquit. In malis promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretū. Secūdo mo- do si cōditiones mutate sūt. Itā s̄m Sen. de beneficijs. Ad hoc q̄ homo teneat facere qd̄ promissit: requiritur q̄ omnia immutata p̄ma- neant. Unde s̄m glo. ij. Corinth. j. Paul⁹ di- cens se venturum corinthum non fuit menti- tus licet nō venerit: quia non erat de intenti- one sua cū illa dixit aliter facere Ibidem. xxij. q. ij. c. beatus Paulus. Ex predictis igit̄ p̄z q̄ quodcūq̄ mendaciū semp est peccatū: sicut ponit. iij. q. j. in fine. Sed quando sit morta- le vel veniale in quadragesimali in sermone de amore mōstratū est.

Ve mendacio operis et inter mendacium oris et operis qua differentia sit. Ca. ij.

Secundū mendaciū est opis: et sic mendaciū sumit̄ p̄ pctō duplicita- tis et simulationis seu hypocrisis. scz cum vnū in mente et aliud mali- ciosose sumat̄ in ope. Unde p̄pheta de talibus ait. Mendaces filij hominū in stateris vt de- cipiunt ipsi de vanitate in idipsum. Mendaces nempe sunt tales in stateris quia pl⁹ eoz opa ponderare vident̄ q̄ in veritate ponderis habeant. Sed aduertant hmōi qd̄ p̄rou. xv. scriptum est. Spirituū ponderator est do- minus. Et ad talem mendacē Dauid. v. c. dicit̄ est. Appensus es in statera et inuentus es mi- nus habēs. Quare autē sint tales in stateris mendaces subdit̄: vt deci. ipi de vanitate i id ipsum. i. in eo q̄ mentiunt̄ se h̄re equā staterā De hoc igit̄ mendacio opis. xxij. q. v. c. caute Ambro. ait. Cauete fratres mendacius: qz omnes qui amant mendaciū filij sunt diaboli Non solum in falsis v̄bis sed in simulatū opi- bus mendaciū est. Mendaciū nāq̄ est chri- stianum se dicere et opa christi nō facere. Mē- dacium ē episcopū sacerdotem v̄ clericū se p̄- fiteri et cōtraria huic ordini opari. Et secūduz glo. in p̄dicto. c. trahit̄ argumentuz q̄ factis mentimur sicut et verbis: et factis negamus christum sicut et verbis. xi. q. ij. ca. estimant hinc etiam Aug⁹. de vera religione inquit. Ille mentit̄ qui vult videri quod non ē. His igitur consideratis mulier vana in qua a plā- ta pedis vsq̄ ad verticem osibus sigillatim consideratis nihil nisi simulatū reperiri pōt Quid reputari debet nisi mons seu cumulo⁹ mendaciorum et falsitatum. Si consideretur etiam quodlibet exercitium siue ars in quoli- bet statu: in quolibet gradu. et in quolibet se- xu totum mundum duplicitatibus et his mē- dacijs reperies plenum: ita vt nulla alia mer- cancia maior hac in mundo decurrat factoz v̄ verbo. Dicendum s̄m Thomaz in quodlibe- to. q̄ cum eadem intentio sit fallendi factoz v̄ verbo vtroq̄ vsq̄ peccat equaliter: verbum em̄ et factū vt instrumentū fallendi assumit̄ ab homine. Propterea nihil refert quātū ad peccatum mendaciū vtrum verbo vel sc̄pto aut nutu aut qcūq̄ alio facto aliq̄s inficiat hominē gladio v̄ securi. Potest etiam dici et nō indocte q̄ periculosius est mendacium in simulatione bone vite q̄ in verbo false doctri- ne: vnde primum mendacium secūduz inclu- dit. Credit em̄ false doctrine propter apparen- tiam bone vite plusq̄ in verbo false doctrine vnde primū mendaciū secūduz includit. V̄s apostolus. ij. Corinth. xi. Periculuz in falsis fratrib⁹ cōnumerat̄ in picula grauiora.

**De omne peccato mendacium est
Capitulum tertium.**

Tertium autem mendacium criminis est: et tunc mendacium sumitur communissime sicut glo. sup illud ps. delectasti me dñe in factura tua: ubi ait. Omne mendacium est peccatum: quia est contra legem et veritatem: quod quidem pro tanto dicitur quia a vero bono elongat et veram delectationem quam permittit non donat. Sic autem sumitur Job. viij. diabolus dum loquitur mendacium ex propriis loquitur: quia mendax est et pater eius. s. mendacium secundum glo. Nam sicut Gen. iij. c. ptz. Ipe fuit qui primum mendacium adinuenit cum Eve inquit. Nequaquam mori emini. Alterum ps. ait. Omnis homo mendax id est peccans: propterea omnis peccator filius diaboli est. Hinc Job. viij. iudeis dominus ait. Vos ex patre diabolo estis et desideria patris vestri vultis facere. Et iterum Greg. ait. Omne mendacium iniquitas est: et omnis iniquitas est mendacium: quia profecto ab iniquitate discipat quicquid a veritate discordat: imo sic Anselmus in de similitudinibus inquit: homo plerumque plus loquitur factis quam verbo. Sicut patet exemplo medici cum herbas quadam diceret egrotum saluiferam esse: nec ex ea comederet: aliam vero mortiferam esse et ipse ex ea gustaret: plus enim ei actu quam verbo diceret: quia ei plus habet actu quam illa verbo consideranda suaderet. Cum igitur quippiam quod agit vel dicit vel cogitat sic esse agendum dicendum et cogitandum quod ceterum monstrat: quod si ita est verum actu mente verboque loquitur. Si vero non est eisdem omnibus e contra mentis: versus omne mendacium peccatum esse probatur quia non nisi cogitatione locutione et operatione peccat quibus quoties peccamus deo et hominibus metimur.

Articulus secundus de septem causis quare mendacium nunquam aliquo casu licet.

Secundum mysterium seu considerationem circa mendacium est de illius radicali corruptione. Circa quod queri potest utrum aliquo casu liceat dicere mendacium. Ad quod dicendum secundum Aug. libro de dispensatione humana vel diuina potest licite mendacium dici. Et in hoc ceteri conveniunt omnes doctores. Ratio autem quare non liceat nunquam est quia est peccatum in se et secundum se. Ad cuius intelligentiam notandum est quod dupliciter dicitur aliquid esse malum: aut ex genere seu ex malicia actus et opere

ris: aut ex depravata intentione. Primo qui dem ex genere seu ex malicia actus et operis dicitur aliquid esse malum: et hoc cum actus super materiam in debitam transit. Contingit autem transire actum super materiam indebitam dupliciter. Primo respectu dei. secundo proximi. Primo quidem transit super materiam indebitam respectu dei: et sic dicitur esse malum in se et secundum se: nec aliquomodo potest bene fieri: sicut deum odire blasphemare: perjurare et consilia. Secundo modo vero transit super materiam indebitam respectu proximi: ut nocere proximo: et sic est malum in se non tamen secundum se: versus potest aliquo fine bene fieri: quia potest ibi recta intentio ac bona supervenire: sicut contingere potest officiali qui hominem ad mortem condemnat propter iusticie debitum atque zelum. Secundo potest esse aliquid malum ex depravata intentione: et sic siue sit respectu dei siue respectu proximi est simpliciter malum: et nullo modo potest fieri bene: quia dicitur perversionem debiti finis. Tale autem est mendacium: quia non tamen dicitur malum ex hoc quod transit super materiam indebitam. sed etiam quia habet intentionis maliciam. Hinc Rabanus super Leviticum. ait. Mendacium quia iniustum est: id est prohibitur: non ideo est iniustum quia prohibetur. Ex his igitur patet quod mendacium est malum in se et secundum se et quod nunquam aliquo casu licet. Cuius etiam ratio potest sumi ex septuplici respectu. Primo ex respectu ad exemplar primum. secundo ex respectu dicentis tertio ex respectu dicti. quarto ex respectu audientis. quinto ex respectu ad commune pactum. sexto ex respectu voluntatis ad suum actum septimo ex respectu ad conversationem communem seu communionem hominum quorumcumque.

Non licet homini aliquo modo mentiri cum primo exemplari quod est deus tenentem continue conformari et illi inseparabiliter adherere. Ca. 1

Primo mendacium est omnino illicitum quod potest ostendi ex respectu ad exemplar primum quod est veritas prima et summa. De qua ipsissima foret blasphemia dicitur vel sentire quod ipsum secundum se esset in aliquo mendosum vel falsum: aut quod eius verbum aut quicquid dicitur in ipso verbo mendose seu false exprimeret: imo tamen mirabiliter diligit deus veritatem. id est se ipsum quod veritas est. quod secundum glo. 1. Cor. xv. Honorandum est aliquid falsum dicere de deo etiam si ad laudem eius videatur pervenire: quia non minori sed maiori fortassis scelere in deo laudatur falsitas quam vitium perire veritas. Cum Job. xij. c. dicat: quod deus non indiget nostro mendacio. Costat autem quod rationalis seu intellectualis creatura in quantum talis

Je. vi. post. iij. dñicā in. xl. de mendacio

est eius imago et omnis eius expressiva significatio est imago illius verbi facta et creata. Ad hoc ut primā veritate cuius imago est semper attendat: semper in se transcribat atque interi⁹ et exteri⁹ semper exprimat. Et secundum illā regulā in omnibus semetipsam dirigat atque omnia faciat: ab eadē nullaten⁹ deviando: sed eam in omnibus considerando amando seruando venerando laudando et magnificando. Sed mendaciū nō est aliud quā macula: infectio: corruptela et deprauatio omnium predictorū. Ex quibus patet quod mendaciū ex se et secundum se peccatum est. Hinc secundum Anselmum. Deus potest facere quod furtiū nō sit peccatum: sed de mendacio nō potest: quia deus nō potest recedere a veritate cui sit ipse veritas. Sed de furto potest dispensare quod nō sit peccatum: quia dñi est terra et plenitudo eius.

¶ Quod nunquam licet dicere mendaciū: quia in eo nequiter voluntas hominis deprauatur. **Ca. ij.**

Secundo ex respectu dicentis ad obiectū volūtū et intentū. Costat enim quod mentes vult falsitatem et alteri⁹ deceptionē a se manare. Sed voluntas conformatur suo formali obiecto seu volūto: quod est in fra ipsam vis seu defect⁹ illius falsitatis et fallacie: ita quod vere potest dici voluntas fallax et falsitatis amator seu volūtrix. Falsum autem in quantum falsum contradictionē includit que pretendit rem esse aliter quā ipsa sit. ergo ipsa est auxiliatrix falsitatis et discohærentie. Sed hoc est contrariū rationi equitati naturalis legis. ergo omnis mens sciens ter eam applicat et cōglutinat falsitati et contradictioni mendaciū.

¶ Quod in mendacio abutitur homo verborū signis. **Ca. iij.**

Tertio ex respectu dicti seu verbalis signi ad suū directū vsum: rectitudo enim est signū in quantum signum atque ei⁹ rectus vsum est significare verū: ergo qui contrariū ad significandū falsum sciens ipsam obliquat a rectitudine sua. Obliquitas autem in moralibus idē est quod pueritas. Constat autem quod volūtaria significatio actus est moralis: et hinc in quantum suū eē accipit in volūtate et intentione signatis. Hinc. xxij. q. ij. c. is autem Augustinus ait. Verba propterea sunt instituta non ut per ea se inuicē homines fallant sed ut eis quisque in alterius noticiā cogitationes suas profert verbis. ergo vti ad fallaciā nō ad quod sunt instituta peccatum est. Hec ille.

¶ Quod quilibet naturaliter appetit a nemine mendacijs falli. **Ca. iij.**

Quarto ex respectu audientis quilibet naturaliter habet appetitū nunquam velle falli: sed semper velle sibi dici verum. Quod et Augustinus. asserit lib. x. confessio. di. Multos expertus sum quod fallere vellent quod autem falli neminem. ergo omnis mentes semper facit contra naturalem rectitudinem volūtatis audientium ac per se et sue in quantum est audiens aut aptus natus audire.

¶ Quod mendaciū est contra cōm in institutionē signorū a cōitate hominum instituta. **Ca. v.**

Quinto ex respectu ad cōm pactum seu ad cōm legē et institutionē signorū. Infringere enim cōm ius aut cōm legē pactū illicitū est saltem illi quod est subdit⁹ illi pacto et illi cōitati. Quod autem lex et peccatū maioris est firmitatis coradicabilitatis necessitatis et vtilitatis: ratio per se est infringere illud. Sed pactū signorū de quibus nunc loquimur est huiusmodi. Ex quadam enim naturali et cōm inspiratione atque cōcordia gentium manauit ius idiomatum et linguarū.

¶ Quod dicere mendaciū nunquam licet cum volūtas in eo sit contraria actui significandi. **Ca. vj.**

Sexto ex respectu volūtatis ad suū actū significandi seu formandi signū sub ratione signi. Costat autem quod omnis defect⁹ per se manans a causa potest esse in ea a qua manat quod in suo effectu: sed falsitas significandi per se manat a mentiere. imo vix potest esse aliquid reale in signo mere volūtario sed solum in si significante: quod autem ipsa mendositas significandi est in ipso mentiere aut alia maior illa: quod menties est formaliter mendosus et etiam puer se volūtati. Propterea Augustinus ait. Bonus homo est bono thesauro cordis sui profert bona. et malus homo est malo thesauro sui profert mala. Quod manifestissimū signū bonæ volūtatis est abstinere se a mendacijs a iuramentis a blasphemijs: sic est pro frequēratione male volūtatis iudiciū est.

¶ Quod tota cōicatio hominum ex mendacio suscipit corruptelā ex inumerabilibus malis quod ex mendacio subsequuntur. **Ca. vij.**

Septimo ex respectu ad pūsatōes cōm seu ad cōionē hominum quod est cōicatio. Costat nempe quod tota cōicatio hominum instrumentalis consistit in actu significandi. Nullus enim potest alteri cōicare

aliquid sui cordis: nisi p aliquo intermediu signum. In quibus signis vox obtinet principatum: ergo corruptio significationis que ex mendaci lingua pcedit est corruptio toti cōtationis humane. Unde videmus ex hoc sequi q ex multitudine mendaciorū z hominū qui sunt mendaces nullus quasi alteri credit. Juxta illud Hiero. Mendaces faciūt vt vera dicētibz nō credat. sine mutua autē creoulitate nulla est fidei societas: nulla in aliq fides: nulla spes z cōfidentia firma: nulla amicitia vera: nulla pietas: nullum sed^o v^l pactū nulla cōcordia. nulla pax. nulla deniqz in aliquo bono firmitas esse pōt: ergo mendacius causa est innūerabiliuz scelerū z malozū. Hāc est radix omnis illegalitatis: omnis fraudis: omnis iniusticie: omnis duplicitatis: omnis detractionis z murmurationis: omnis falsi testimonij: omnis piurij. omnis iniqui accusatiōis. omnis hypocrisis: omnis pditionis z innumerabilium aliozū malozum. Tolle mendacium z cessabunt omnia supradicta z regnabit in mūdo veritas pura. fides clara. firma spes. charitas mutua. simplicitas sancta. societas bona. amicitia vera. concordia certa z pax atqz tranquillitas inter homines v^lia immaculata. Ex quibus aperte patet q mendacium facit de mundo dei mundum diaboli.

Articulus tertius de triplici punitione qua a domino puniuntur mendaces.

Quoniam mysteriū seu cōsideratio circa mendaciū ē de illi^o generali punitione. Triplici nāqz punitione a iusto iudice deo puniuntur mendaces. Primo punitione spūali. secundo punitione corporali. tertio punitione eternali.

De mendaces puniuntur etiam in presenti spūali pena. Ca. i.

Primo puniunt mendaces punitione spūali: quia sicut decipe quefit: sic deceptos z inanes se inveniūt: Unde Eccl. xxxiiij. Vana spes z mendacium insensato viro. Et iterū contra eos q p mendacia vitari querūt Osce. xij. c. ait. Esfraym qui crescens. s. in diuitijs iterprat. Pascit ventum z sequit estum. s. incalescenti cupiditatis. Vel enā ad Isam. Tota die mendacium z vastitatē multiplicat. Et de fructu taliū Prover. x. c. sc̄p. ē. Qui inuitit mendacijs h̄ pascit v̄tos. Propterea Eccl. xx. c. ait. Oprobrium neqz i hoīe mendaciū: seq̄ Potior ē fur qz assiduitas viri mendacis. Et addi pōt q etiam

potior ē hō luxuriosus qz hō mēdax. Tū ep̄s quidā ait. Mallē h̄re nepotē luxuriosum qz mēdacē: qz mēdaciū cū senio crescit: luxuria v̄o decrescit. Sepe enī plura mēdacia multiplicabit vna sexagenaria vetula p vnū diem qz puer. x. annozū p inegrū annū. Propterea admonet Eccl. iij. c. di. Nō cōtradicas v̄bo v̄itatis nullo modo: z de mēdacio ineruditionis tui cōfundere. Hāc vt dicit Sapien. j. Os quod mentis occidit aiām.

De corporali punitione et morte qua puniuntur mēdaces. Ca. ij.

Secundo puniunt mendaces punitione corporali: sicut patz de anania z saphyra. Act. v. Nam dixit Petrus anania: cur tēptauit sathanas cor tuū spūitu sc̄o z fraudari de p̄cio agri nō es mentit^o hoibus sed deo. Audiēs autē ananias hec verba cecidit z expirauit. Factus est aut post spaciū quasi horarū trium: ecce vox eius nesciēs quod factū fuerat introiuit. Lūi Petrus. Dic mihi mulier si tanti agrū vendisti: Que ait etiā tanti. Lūi Petrus. Quid vtiqz cōuenit vobis temptare spū sc̄m domini. Que cōfestim cecidit ad pedes eius: z expirauit. Idem quoqz ponit clemens. xij. q. j. c. dilectissimis. Dan. quocqz. xij. sc̄p. ē. q duo bus senibus luxuria ravidis iniqz accusantibus sanctissimā susannam: ac mēdaciter testificantibus cōtra eam. Daniel qz ait. Dic s̄b qua arboze videris eos colloquētes sibi: q ait sub cino. Dic aut Daniel. Recte mentitus es in caput tuū. Et illo amoto iussit venire alius z ait. Dic sub qua arboze cōprehenderis eos colloquētes sibi: qui ait sub pino. Et ait daniel. Recte mentit^o es in caput tuū: v̄itate deniqz patefacta in zelo populi lapidati sunt.

De supplicijs et cōfusione qbus mēdaces cruciabūt. Ca. iij.

Tertio puniunt mendaces punitione eternali. Nam sicut Prover. xx. scriptū ē. Suavis est homi p̄nis mendacij. s. in p̄nti: postea. i. i altera vita implebit os eius calculo. i. durissima punitione. Et iterū Apoc. xxi. Omibus mendacib^o ps illorū in stagnū ignis z sulphuri. Ignis denorat aduersitatē z irā. Juxta illud Deut. xxxij. Ignis succēsus ē in furore meo. Sulphur terra vrens z fetens est: z denorat p̄speritatē z cupiditentiā: vt innuat q sicut in presenti mendacijs v̄si sunt vt eaderent aduersa et acquirerent prospera. Ita in inferno duas patiuntur ex hoc afflictioēs

Sabbato post. iij. dñicā in. xl. de duplicitate

z penas. s. ignis qui correspondeat aduersitati: z sulphur qui correspondeat prosperitati. Quāta autē confusione in die iudicij replebūtur mendaces ostendit ppheta ps. lviij. Execratione z mendacio annūciabuntur in consummatione: in ira cōsummatōnis z nō erūt z scient quia deus dominabit iacob. Ait em̄ de execratione quā sepe super ipsos iudicialiter inuocabant dicēdo. Si res ita se nō habz maledicar ego a deo: vel diabol⁹ habeat animam meam. z mendacio quo alios deceperūt annūciabunt. s. in omnibus. i. omnibus notabiliter apparebunt: qm̄ vt dicit. s. Corinth. iij. Veniet dñs qui. s. lumine v̄tatis sue illuminabit abscondita tenebrarū. i. mendacia z mendaces: z manifestabit consilia cordium. id est omnes duplicitates z simulatiōes in consummatione. i. in fine mundi. in ira consummationis. id est in cōsummata z plena iracūdia dī. Dicit autē ira consummationis ad differētiā ire purgationis. De qua Mich. viij. c. dictuz est. Irā dñi portabo. Irā nāq; purgatiōis portari potest sed nō ira cōsummationis. vñ in p̄sona damnatorū idem ppheta ait. Defecimus in ira tua: p̄pterea h̄ s̄dit: Et nō erūt quia nō poterūt sustinere z tñ sustinere necesse erit. Erit em̄ ibi defectus sine defectu: sicut Aug⁹. ait. Et scient tūc tales execratores z mendaces quia de⁹ dñabit iacob. i. x̄tium luctatorū: qui. s. in p̄nti seculo continue in lucta erant a dextris z a sinistris ne p̄pter prospera vel aduersa mendaciū loquerent: et finium terre. i. eorū qui cum iustis finib⁹ z terminis dilexerūt transitoria z terrena: nec voluerunt mendacibus vti. ne amitterent v̄l lucrarent tempalia z mundana. Inter q̄s hostes mendacij z veritatis zelotes nos connumerabiles reddat ipsa diuina v̄tatis. x̄ps iesus hic p̄ gratiam z in futuro p̄ gloriā in secula seculorū Amen.

Sabbato post tertiam dominicam in quadragesima de duplicitate. Sermo. xxxij.

Noc autem dicebant temptates eū: vt posent eum accusare Job. viij. Adira est em̄ malicia iniquorum vt quēadmodū fluius seu lacus si vna ex pte exitus obstruat: ex altera quidē pte erūpat. Siceim̄ mendax esse conuincit aut in mendacio dep

hendi timet homo p̄nciosus. Audito die p̄cedenti sermone quāta sit mendacij corruptela ad duplicitatem refugium habet. Ecce scribe z pharisei mendacis z malicis plenū cōmentum fingunt duplicitatibus cōmunitum atq; retia expandūt si dñm capiant in f̄mōe. Nam sedente eo in templo coram simplicibus turba vt illos doceret de regno dī. Adducūt ipsi scribe z pharisei mulierē in adulterio dephensam z statuerunt eam in medio. s. populi ad magis christū cōfundendum si rephensibiliter r̄nderet. Et dixerunt ei culpā illius exagerantes. Magister hec mulier mō. s. recent. q. dicerent. Non est dissimile q̄ de hoc penitentia egerit: dephensa est. s. de facto: quia non potest aliqua tergiversatione celari i adulterio quod execrabile est. In lege autē moyses mandauit. s. ex p̄cepto dei h̄mōi lapidare: atq; illum ad precipitiū puocantes aiunt Tu ergo quid dicis: hoc autē dicebant temp. eū vt pos. eū accusare. s. si diceret cōtra leges: Videbāt em̄ supra modū eum mansuetuz et pium z publicanis z peccatorib⁹ cōdescensiuum. Propterea duplicitatē machinati sunt intra se dicentes. Si illā dixerit absoluedas accusabim⁹ eum coram populo z pontificib⁹ nostris tanq; hereticū et cōtrariū legi. Si autem assereret illam lapidandam: reddem⁹ eū populo odiosum: z quasi de mendacio notabimus eum: quia se mēdose z fice simulauerit mansuetum z pium. Malicia neq; Insequit pueritas rectitudinē: falsitas v̄tates stulticia sapientiā: corruptio integritatē p̄fectam: atq; duplicitas simplicitatem diuinam. Sed mentita est iniquitas sibi: cum de ip̄o ppheta decantet. Propter v̄tatem z mansuetudinem z iusticiam: z de. te. mira. dextera tua Nam z v̄tatē ptulit z piā m̄suetudinem demonstrauit: z iusticiam non offendit: quia sitit veritate clarus: z mansuetudine pius: z iusticia rectus. Et in hoc octaua religiositas cōprehēdi potest: que quidē rectitudinis dicta est p̄ quā duplicitas radic⁹ extirpat z amor rectitudinis complantat. Ad hanc igit̄ religiositatem mentibus inferendam: triplex duplicitas distingui potest. Prima est cordis. secunda oris. tertia opis. Et quelibet cōmunit phibet sicut scriptum est. Omnis duplicitas est peccatum. Quod etiam potest esse aliud thema in materia occurrenti que etiam tripliciter distingui potest.

Articulus primus de triplici cordis duplicitate.

Prima namque est duplicitas cordis: que est triplex. Prima committit erga deum. secunda erga seipsum. tertia vero erga proximum.

De duplicitate cordis que committitur erga deum. Ca. i.

Prima cordis duplicitas est erga deum: contra quod consilium Ecclesiastici. i. dicitur. Non sis incredibilis timoris domini: et ne accesseris ad illum duplici corde. Et. iij. Regum. xvij. Usquequo claudicatis in duas partes? si deus est dominus sequimini eum: si autem Baalim sequimini eum: quia ut dicitur. vi. Nemo potest duobus dominis seruire. Baalim interpretatur ascendentes habentes et deuorantes. Et designat mundanos tria principalia vitia imitantes. Nam sunt ascendentes per superbiam. habentes per luxuriam: et deuorantes per auariciam. Et tamen inani imo potius stulta fide deo placere querunt.

De cordis duplicitate que committitur erga seipsum. Ca. ij.

Secunda duplicitas cordis est que committitur contra seipsum. Homo enim qui vult placere vel parere mundo et deo nunquam bene in aliquo prosperat. Unde Ecclesiastici. xxx. Cor ingrediens duabus viis non habebit successus. Tales enim in omni opere suo vel dei: vel mundi inconstantes sunt atque inanes. Et. i. Jacobi. Cur duplex animo inconstans est in omnibus viis suis. Propterea ibidem. c. iij. ad Hebraeos ait. Purificate corda vestra duplices animo. Et Ecclesiastici. ij. c. inquit. De peccatori terram ingredientem duabus viis. scilicet mundi et dei.

De duplicitate cordis ad proximum suum fallendum. Ca. iij.

Tertia duplicitas cordis est erga proximum. De qua propheta ait. Loquitur pacem cum proximo suo. scilicet pacifice salutantes: et quedam exteriora dilectionis signa promonstrantes: mala autem in cordibus eorum quia fere quilibet proximum suum decipere concupiscit et queat. Hinc Iheremias. c. ix. ait. In ore suo pacem cum amico suo loquitur: et occulte ponit ei insidias. Propterea in eodem c. promones omnes inquit. Unusquisque a proximo suo se custodit: et in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit: et omnis amicus fraudulenter incedet. Tales maxime sunt adulatorum et blanditorum. Et. Gregorius ait. Radices spinarum molles sunt: sed ex ipsa radice proferuntur vii pungunt

Et hinc sunt omnes adulatorum. Et iterum Iheremias inquit. Ille demum in audientibus aculeis relinquere potest qui non pungit sed vngit. Et de tali adulatore propheta ait. Molli sunt sermones eius super oleum et ipsi sunt iacula.

Articulus secundus de triplici duplicitate oris et per que possit cognosci mystica et sancta duplicitas ab iniqua.

Secunda est duplicitas oris. Circa quam prenotandum est quod duplicitas spiritus de se in malum sonat. Includit enim in se mendacium cum quadam imagine veritatis platur. vnde enim verbo simplicis sensus ex intentione fallendi: ita quod plus intendit falsum sensum quam verum: quod contra cadit in exceptione audientium. Ad intelligentiam tamen dicendorum. Notandum est quod ad hoc quod platio sermonis equiuoci siue multiplicis sensus in se habeat rationem dupliciter predicte regulariter aduertenda sunt quatuor. Primum est intentio. secundum affectio. tertium vtilitas seu necessitas. quartum autoritas. quintum etiam modus. Quatuor enim primo intentio est duplex: ut simplex et recta. secundo est carnalis et peruersa. tertio sit absque vtilitate seu necessitate. quarto sit absque autoritate eius qui habet autoritatem mutandi communem sensum et eodem acceptionem verborum seu signorum. quinto quod status preferentis aut vita aut gestus non exhibet homini aliquam imaginem aut dubietatem predicte mutationis signorum seu significationum tunc est plene duplicitas. Aduertendum est tamen quod a quocumque in alio modo interfert aliqua de predictis duplicitas ibi dici debet. Quia autem interfertur omnia predicta his quatuor contraria non duplicitas sed actio seu locutio figuratiua vel prophetica aut mystica appellatur. His igitur iam premissis triplicem oris duplicitatem distinguam. Prima dicitur sancta vel inspirata. secunda promissa. tertia vero prohibita.

De mystico mendacio sanctorum: ubi mendacium iacob profundum mysterium declarat. Ca. i.

Prima autem oris duplicitas dicitur sancta vel inspirata seu mystica et figurata licet improprie duplicitas dici possit. Et talia fuerunt mendacia multorum sanctorum et maxime veteris testamenti in quibus precurrerunt omnia predicta. vnde. Que ut clari elucescant exemplum ponam de vno notiori mendacio inter alia quod fuit illud Iacob. De quo. xxij. q. ij. c. si quilibet. et. Beatus. xxvij. scilicet. e. q. Isaac pro-

Sabbato p^o. iij. do. i. xl. de duplicitate

lud interroganti et dicenti. Quis es tu fili mi
R^ondit Jacob. Ego sum Esau primogenit^o tu^o
In quo sancto et mystico mendacio. Notan-
dum est quod Jacob primo motus est intentione
simplicissima cum adhuc iuuenulus esset et
purus atque desimplicitate et mentali quiete as-
predictum verbum in textu fuerit multum lau-
datus. Secundo etiam motus fuit affectio-
spiritali et diuina. In cuius testimonium pater
illius postquam de hoc prope dit contra ipsum non
est scandalizatus nec turbatus nec benedictio-
nem infregit quam ei dederat: sed confirmauit
et a deo confirmata asseruit di. Benedixi ei et
erit benedictus. Si enim se a iacob illusum vi-
disset tanquam illusorem maledixisset. Et esto quod
non fecisset: hoc tamen fecisset iustissimus deus. Ter-
tio motus est ex necessitate obedientie quia dei
voluntas innotuit sibi per sanctissimam matrem
sua et per internum lumen atque instinctum sibi fa-
cta est nota. In cuius mysterium etiam in principio
ipso conceptionis sue in presagio concertati-
onis iacob et esau diuinitus est ostensum: quod
minor maiori diuinitus est placatus. Spiritus
quoque utilitas christi quam ex hoc opere deus
eligere intendebat mouit etiam eum. Quar-
to motus est ex auctoritate spiritus sancti qui po-
test ut licite locutionibus translatis seu figu-
ratis: cum ipse non alligetur legibus idiomatum
nec statutis aut pactis humanis: sicut nec etiam
christus. Unde Mat. xj. de Ioseph baptis-
ta ait. Ipse est helyas ubi accipit helyas non
per personam: sed per commune officio et virtute. Io-
hannes accipit per personam perpetua. Ipse Iob. ait.
Non sum helyas: unde simul erunt vere iste pro-
positiones. Non sum helyas. scilicet in persona. Et
ipse est helyas. scilicet in officio. Similiter in Au-
gustino. Quicumque in veteri testamento dicitur do-
minum fuisse locutum Moysi vel alteri cuiquam
quod non loquebatur dominus sed angelus loco eius. Et
tamen angelus dicit. Ego sum dominus. Nec mentie-
batur: quia non dicebat se esse personam dei: sed so-
lum gerentem vicem dei. Sic Jacob de dicit se
esse esau non in persona: sed iure et dignitate
primogeniture sibi diuinitus tradite: et etiam si
ibi primo sacrali emptione pmerente. quod dicit. Ego
sum ille cui debet primogenitura ex diuina ele-
ctione. Huius sententia est Augustinus. xvj. de ciuitate dei. c.
xxxvij. ubi dicit quod hic fuit dolus simplicitatis
et fictio non mentientis et profundum mysterium veri-
tatis. De hoc etiam vide. xxij. q. ij. c. quod dicit. sed
opponit. Quinto motus est hoc agere sub modo
licito et honesto. Cum enim eius vita et statum talis
esset quod statim post hoc factum scriptura enarret
quomodo iacob fuit ab ipso deo claris aptationibus

et promissionibus singulariter directus et visi-
tatus et usque in finem etiam persecutus. Hinc est quod
hoc plene attendens atque discernens potest ap-
te prope dicit quod vir sic sanctus et simplex nulla
tenus hoc attēptasset nisi sub certa regula ver-
tutis et solide veritatis. Aliter enim si hoc non fe-
cisset factum inspiratione prophetica et auctoritate
diuina non solum posset excusari a simplicitate
mendosa et proditiosa in proprium fratrem:
sed etiam sacrilegium commisisset in datum: quia in
dei sacramentis sciēter imiscere aliquod fal-
sum est sacrilegium et prophanum. Constat autem quod
datio et susceptio huius benedictionis erat sa-
cramentale opus. Alias quilibet pater potu-
isset benedictionem filiis suis equalis virtutis
et utilitatis conferre: imo alias superstitiosum et
auguriosum fuisset credere quod propter benedi-
ctionem primam vel paternam solum humanitas fa-
ctam obtineret quis in futurum bona tempo-
ralia vel eterna. Preterea cum hec benedictio
sola fide dare facile erat intelligere quod in hoc ca-
su dolus apud deum nihil valuisset: sed potius
obfuisse. Plurimum quidem omnia predicta confir-
mant quod iacob vnus de tribus est qui tanto pro-
conio exaltatus. Hi enim tres sunt abraam isaac
et iacob qui inter per totam sacram scripturam precon-
sancti. Unde Exo. iij. Deus se gloriatur in eternum
vocari deum abraam isaac et iacob. Moyses quoque
vbi dicitur vult deum fortiter adiurare hos tres ad-
sumit in adiutorium suum: sicut Exo. xxxij. dicit
Recordare abraam isaac et iacob: et in super seruo-
rum tuorum quibus iurasti. etc. Atque idem fit in
alijs prophetis. In psalms. quoque his tribus singu-
lariter pronotatis tanquam dei specialibus amicum
dicit. Non reliquit hominem nocentem eis et corripuit
per eis reges. Nolite tangere christos meos: et in
prophetis me. no. malignari. Hos etiam christus
singulariter commendat Luc. xij. et xvj. et Mat.
vij. et Iob. vij. Et similiter apostolus ad Hebr. xj.
vbi inter cetera ait. Non confundit deus vocari
deus eorum: parauit enim eis ciuitatem. Predicta
igitur. v. in generali semper sunt attendenda in om-
nibus scripture locis in quibus propheta dei videtur
tur mendose aut dupliciter esse locuti. Hoc autem
dixisse latius velim contra quosdam delusores pro-
re simplicitatis et sancte: quod dicere assolent quod nos
a mendacio et peccato excusamus quod volumus
et quod volumus accusamus: non intelligentes quod non
ex nullo sensu potest ex verissimo sensu scripture
has solidas veritates atque intelligentias suscipi-
mus et probamus.

¶ Quoniam oris duplicitas in quibus-
dam casibus est licita et permessa. Ca. ij

Secunda oris duplicitas est pmissa: quia est licita et honesta et quibus etiam debita. Verumtamen per hominum clarior in intelligentia potest queri: an vadens in aliquem locum ut ibi aliqua cum aliquo tractet: et ad hoc celandum vult ibi orare: ut scilicet si interrogatus possit dicere. Ego iui illuc causa orandi: an scilicet talis dicendo hoc metiam et prohibita duplicitate utatur. Et dicendum quod absque duplicitate et mendacio vere hoc fieri et dici potest. Et precipue si hoc sit intentione sancta et diuina: ne detur pestiferis causa malignandi: vnde sub tali modo loquendi licitum est occultare innocentem ne impie occidatur. Et hoc quidem triplici ratione probari potest. Prima est quod principalis causa et finalis potest vere et licite subterfieri. quod probatur. Nullus dicit sui tenet semper exprime omnem veritatem et precipue illam quam debet valde celare sicut tenet celare innocentem qui queritur ad necem: quem si sic leuiter mentiret in tali periculo reuelaret: licet diceret veritatem quibus res honeste reuelaret: quia ut dicitur. lxxxvi. di. c. facientis. Non caret scrupulo concessionis occulte quod manifeste sceleri desinit obuiare. Secunda ratio est: quia causa non finalis de causa dicitur potest: enim ratio est: quia sunt multa genera causarum quibus vere competit nomen cause: vnde vere dicitur quod ignis conflagrans fuit causa campanae: et similiter quod modulus fuit causa eius. Et tamen neutrum horum fuit principalis causa eius: sed solum instrumentalis. verum etiam dicitur me tallum fuisse causa eius: et tamen non fuit causa efficiens sed materialis. Causa autem secundaria vere dicitur causa: licet non sit causa prima. Tertia ratio est quia in dicto estimet significari causam principalem ipse seipsum fallit potest quod fallat. Nam si ex veritate mei dicti aut ex sola subterfugentia aliquid veritatis meo dicto annexerit: tamen non ex debito iure dicendum quod fallat non fallit per se solum per accidens a predictis: quod nullum secundum in quantum tum secundum haber per se fallere. Unde ille potius fallit ab effectu sue exprimiture per quam estimat aliud contineri dicto quam continet. Nam preter directum et principale significatum locutionis multae sunt ibi per consequentiam significata et consequentia non est aliquid necessaria: sed solum probabilis. Et ideo si quis tunc sumat probabile per necessarium: aut tale significatum per primo et proprio significato seipsum fallit potius quam fallat. Patet etiam hoc exemplo sanctorum imo etiam ipsorum dei. Cum deus nihil precipiat mendosum cum ipse veritas sit et mendacium vbius prohibeat nihilque apparet duplex et fraudulentum: tamen ut dicitur. i. Reg. xv missit samuelem in bethleem ad inungendum

dauid in regem et dixit ei quod sacrificaret ibi et postmodum diceret se ad sacrificandum venisset: ne saul posset scire quod iuisset illuc propter dauid inungendum. Item Exod. v. dicitur quod moyses et aaron dixerunt pharaoni. Nec dicit dominus deus? Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. Et paulo post. Deus hebreorum vocauit nos ut eamus via trium dierum in solitudine et sacrificemus ei ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Costat autem quod ipsi non intendebant solum ire in desertum aut per solas tres vias nec causa principalis recedendi ex egypto fuit ut ibi sacrificaret: sed potest ut absque reditu in terram permissionis irent. Sed deus noluit permittit per causa eundi reddi ne pharaon crederet quod absque reditu de egypto vellent exire. Si quis autem obstat contra predicta dicens. Id quod nullo addito dicitur est simplex: si iste absque additione aliquid determinationis dicit se iuisse vel ire causa orandi ergo ex modo dicens signat quod hoc fuit simpliciter et principaliter causa orandi: hoc est falsum ergo mentis. Ad hoc dicendum quod non omne quod simpliciter dicitur de aliquo de summo et principalissime de illo: aliquid quibus diceret: ego vido ens: non posset vera dici nisi de summo ente. Cuius scolaria potest dici causa simpliciter quibus respectu principalis non sit ita simplex causa sic illa. Secundo etiam si quis obstat quod illud quod nullo modo amouet voluntatem illius ad eundem: imo subsecutum est post plenam voluntatem eundi per eum subintroductum ad celandum causam eundi si fuit causa eundi: ergo mentis qui scienter dicit hoc esse causam eundi. Ad quod dicens primo quod voluntas eundi non fuit plena nec plene mouens ad eundem absque causa scolaria subintroducta: sicut patet in exemplo de samuele quia ipse timebat ire versus quod habuit causam secundariam. Istud autem habet locum congruentiore et magis ordinariu quam causa secundaria secundum rectum ordinem habuit primo in opere ad causam finalem principalem debite efficiendam. Et sicut fuit in pmissis exemplis samuelem et moysen. Nam dauid congruentius est inuenit in regem sacrificio: populum etiam israel debuit per solennia sacrificia deum colere in deserto et dei legem suscipere et per illa a multis periculis liberari ante quam permissionis transgredere. Secundo etiam dicendum quod sic conclusio potest credi duplici ratione. Prima necessaria et altera probabilis: aut per duas probabiles. aut per duas necessarias et utraque absque altera potest reddi per causam credendi conclusionem: sic est de duabus causis rationibus motis. Sciendum quod quando dicitur ad sacrificandum domino veni. Non oportet intelligi quod hoc fuit causa veniendi: sic nec dicitur ad locum istum veni potest esse simpliciter veni sic quod meus ad

Sabbato p^o. iij. do. i. xl. de duplicitate

uertēs pcessit ad hoc opus cū hec significa-
tio nō ē sic ppria sic pma. Tertio etiā posset
quis obstare di. Cōmune et simplex vulgus
cōdem et simplicē intentionē verborum accipit
sed in tali locutione omne vulg^o simpliciter intel-
ligeret illud fuisse cām absolutā et principales
et aliā significationē reputaret duplicitem et
fraudentiā et cū arte veritate calliditatis di-
ctam: ergo. zc. Ad quod dicendū. qz cōe vul-
gus habet aliquid simplicitatis pure et recte: et
aliquid fatue et asinine. Et vt sit cōtra primaz
male fit: sed nō cōtra scōam. Et qñ ex hac se-
cūda iudicaret aliquid calide et male fieri qd
fit p rectatē cautā discretionē eorū stolide fatu-
itati cōtrariā: pot^o debet argui qñ sit prudēt^o
et recte qz qz fiat maliciose et dolose. Et tali nā-
qz duplicitate prudēt^o et veritas reseruat et ino-
tenua defensat: sicut latius est ostensum i tra-
ctatu de seraphin sermōe. et ar. j. vbi septē
ponunt remedia qb^o hō licite et debite vti po-
test p liberatione innocētis si querat ad mor-
tem.

**De duplicitate oris que pro-
pter tria culpabilis ē. Ca. iij.**

Tertia duplicitas ē phibita qz sem-
per pctm ē et hoc si habet aliqd ho-
rum triū. Primo si fit ex cōsuetudi-
ne. scōo si fit ex cā leui. tertio si fit
dolose. Primo si fit cōsuetudinarie: qz h^o ma-
nifestū iudiciū ē qz mēs iaz induit habitū du-
plicatū. Juxta illud pphe. Fiat ei sic vestimē-
tum qd opitur: et sicut zona qua semp pcingit.
Secūdo si fit ex cā leui: qz signū etiā ē qz talis
mens duplicitatibus plena ē qñ taz facile du-
plicitatē euomit: dicēte dño. Mat. xij. Abal^o
hō de malo thesauro cor. sui pferit mala. Et
Luc. vi. Ex abūdantia cordis osloquit. Ter-
tio si fit dolose puta ad fallendū in mercācia
et in quocūqz cōtractu. s. vt iuxta sniam pphe-
te decipiant ipsi de vanitate in idipsum: ad
fallendū in iudicio vel ad subticendū veritates
quā ibi dicere obligat. Insup i quocūqz alio
negocio. Ad admonet apłs. j. Thes. iij. Ne-
qz circūueniat in negotio frem suū qñ vni-
dex ē dñs. De h^o tertio vsu duplicitatū pphe-
ait: Tota die ofidit cōsuetudinē iusticiā co-
lin. tua. sic noua. acuta fecisti dolū. Primo ei
cū dicit: tota die ofidit cōsuetudinē duplicitatū
scōo cū addit iusticiā cogi. lingua tua: vt ex cō-
iusticiōe istoz duoz. s. cordis et oris exprimat qz
pccito cogitatio oris in corde tā cito exprimitur
ore: sic de tlib^o Eccl. xxi. scp. ē. In ore fatuozū
cor illoz. Et itez. xix. idē ait. A facie vbi pte-
rit fatu^o. Tertio xō cū subdit: sic noua acu-

ta fecisti dolū: nōt dupliciatis dolositatē. Et
equidē pulchre. Nā sic nouacula int̄ alia ha-
bet tria. Primo est abscondit acie in manu-
brio. scōo affilat sup lapidē oleo vinctū. tertio
leuiter secat et radit. Sic etiā lingua dolosa:
Primo occultat maliciā pue intentiōis. In
mysteriū. ij. Re. xx. Joab qui inimic^o interp-
tātenuit manu dextera amase mētū. q. oscu-
lans eū. Porro amasa nō obseruauit gladiū
quē habebat ioab qd pccussit eū in latere: et ef-
fudit intestina ei^o in terrā et mortu^o ē. Secū-
do aut̄ affilat sup lapidē oleo vinctū cū an̄ vo-
lum pcedit adulario qdā. Jux illō ppheciū.
Abolliti sunt fimo. c. sup oleū. et ipsi sunt iacta.
Tertio leuiter secat et radit. s. tpalia bona: vñ qñ
pūne malicia cordis suggerit mētū pue illō
Ezech. v. Sume tibi gladiū acutū radentem
pilos.

**Articul^o tertio de triplici opis
duplicitate qñ ē licita et qñ illicita.**

Tertia ē duplicitas opis qz etiā simu-
latio appellat. Et h^o etiā triplex est:
Prima cautele. scōa doctrine. ter-
tia fallacie.

**De simulatio cautele qñqz illi-
cita ē. Ca. j.**

Prima ē simulatio cautele sic fuit i
iehu qz se vixit cultorē baal vtraba-
bet. iij. Regl. x. c. z. xxi. q. ij. vñ
simulationē et tpe assumēdā iehu nos
docet exēplū qz sacerdotes baal infecerit se fin-
gens idola velle colere. Et dauid mutauit fa-
ciē suā corā rege geth. j. Re. xxi. S. fm Alex.
Bonauesi. Hiero. large vñ noīe simulationis
p qñqz fictiōe: nec optet iehu excusare a cul-
pa vel mēdacio: qz fuit mal^o vtpote ab idola-
tria ieroboaz nō recedēs laudat tñ et tpaliter
remunerat a deo nō p simulationē s. p celo qz
baal cultū destruxit.

**De qñqz ad doctrinā simulatio
licite pot fieri qñ sunt. v. Ca. ij.**

Secūda aut̄ simulatio ē doctrine Ad
hui^o intelligētā notādū ē qz qñ fi-
ctio fit hz in se et ex se h. v. Prio xi-
tatē altā et vtilē in sua significatiōe
scōo sūmā sinceritatē et intētionē. tno auctori-
tatē celebrē i actiōe. qro pietatē in affectiōe.
qnto alias decentes congruentias in mō agēdi
tūc decētissime et ipemet cui sit miro mō com-
plet cui sibi postmodū innotescit. Et h^o mō fuit
in pflagiosis opib^o ppheaz. Jux reglam supi^o

incipio. ij. ar. in. v. declarata: qz sic ibi d du-
 plicitate verborū: ita hic de duplicitate ope-
 idēqz iudiciū ē. Ipe quoqz de' simlavit sevo-
 luisse imolationē isaac quā p̄cepat z postea p-
 hibuit: sicut p̄z Gen. xxi. z. xxij. q. ij. c. si que-
 libet. Sicut em̄ verba figuratiua habēt xita-
 tem p̄ sensu p̄ quo fiunt nō quē faciūt: sicut d
 iacob p̄dictū est. Ita scā figuratiua habēt m-
 rabilia p̄ sensu p̄ quo fiūt. Talis aut̄ simula-
 tio fuit in x̄po. Luc. xxij. qui finxit se longi-
 ire. Si aut̄ querit̄ quare x̄ps hoc fecerit: pōt
 duplex rō assignari. Prima p̄pter honestum
 ne impoztune z improbe se videret ingerere
 hospitiū z comestioni illorū: simulqz vt pau-
 perib' daret formā se non improbe i gerendi
 Scda p̄pter meritū vt illi p̄ inuitationē fieret
 digni ei' receptione z tandē clariozī manife-
 statione. Tū z pōt eē qz x̄ps decreuerat nō in-
 trare cū eis nisi ipm̄ tanqz paupem misericordi-
 ter inuitassent. Et si hoc fuit tūc fictio illa mi-
 nus habuit de rōne fictionis. Tertia p̄pter ex-
 emplum hospitalitatis docēs qz hospites sūt
 trahendi atqz cogēdi: atqz p̄ hoc ostēdat qz p
 opa misericōdie veniūt ad pleniorē z familiario-
 rem noticiā dei z sapiētie sue. De hac simula-
 tione doctrine ait Aug' in questionib' euā-
 geliorū. Qu' fingim' illud qd nihil significat
 mendaciū est: cū fictio aut̄ nra significat aliqd
 nō est mendaciū s̄ figura x̄itatis. Et dat p̄dem
 exemplū de dño fingente se lōgius ire: ad d
 signandū qz ipe erat longe ab eorum fide: vt
 Greg' ait. Gen. quozqz. xxi. dicēs. Abraā fa-
 mulis. Postqz adorauerim' reuertemur ad
 vos. fm̄ Amb. p̄phetat qd ignorabat: quia p
 eā dñs locut' fuit.

**De simulatione fallaci et ma-
 la q̄ tripliciter fieri solet. Ca. iij.**

Tertia ē simulatio fallacie seu ma-
 licie. Et hec habet rōnē mendaciū z
 nō sit sine pctō: tātoqz grauior cul-
 pa est q̄to p̄mis infert grauius
 damnū atqz puer sior ē intentio fallendi. Tri-
 pliciter em̄ in tali simulatione intētio dep̄uat
 que triplex intentio dici pōt. Prima ē inten-
 tio vana. scda ē intentio cupida. tertia ē intē-
 tio dolosa. Prima est intentio vana. Et hac
 duplicitate z simulatione a capite vsqz ad pe-
 des plene sunt quelibet mulieres vane: q̄ tot
 vanitatib' indebite abutunt': tot duplicitati-
 bus onerant': qd maxime in magnis solenni-
 tatibus seruare solēt p̄tra p̄ceptū dñi. Ibiere.
 xvij. q̄ ait. Nolite pondera portare in die sab-
 bati. Ad talē em̄ mulierē vt ait Aug'. iij. de
 doctrina xp̄iana Amb. ait. Quē iudicē o mu-

lier dnozē requirim' deformitatis tue: qz teip-
 sam que videri times. Si pulchra es: qd ab-
 sconderis: si deformis es cur te formosaz mē-
 tiris: nec tue conscie: nec alieni gr̄am errore
 habitatura. In talib' mulierib' om̄is corpis
 locus z mēbrū supra rōnē ornat' cōtinue mē-
 titur. Quid dicem' de duplicitatib' z sufful-
 turis: de quibus imbuūt m̄res filias suas vt
 eas nuptui tradāt: z aliquē iuuenē decipiant
 in p̄ciosissima mercācia. i. in muliere vel vxo-
 re capiēda. Et qd deteri' ac nequi' ē cuz de
 vxore deceperint aliquē iuuenē: ne dū cōscia
 cōpungat: imo putant magnū obsequiū se p̄-
 stare deo. Cū his associari p̄sit oēs hypocrite
 z x̄itē quā nō h̄nt simulantes q̄ vt d̄r Athar.
 xxij. Om̄ia opa sua faciūt vt videant̄ ab ho-
 minib'. Et in eodē cōtra eos dñs ait. Ne vo-
 bis q̄ siles est sepulcr' dealbatis: intus autez
 pleni estis ossib' mortuorum z om̄i spurcicia
 Et Job. vij. Spes hypocrite pibit. Nō place-
 bit deo verecūdia sua sicut tele araneorum si-
 ducia ei' innitēt sup domū suā z nō stabit ful-
 ciet eā z nō p̄surgēt. Secūda ē in duplicitate i-
 tentio cupida: hec duplicitas z fallacia cōmit-
 tit̄ in falsitate ponderū z mēsurarū in cōmu-
 tatione rerū sanarū z corruptarū: in pmixtio-
 ne viliū z p̄ciosorū z in cōsilib' mēdacis qd
 plen' ē mūd'. Tertia intētio ē dolosa q̄ qnqz
 etiā sit sub pallio z aparētia zeli z equitatis: cō-
 tra qd Aug'. sup ps. Simulata eq̄tas nō ē eq̄-
 tas sed duplex iniquitas z simulatio. Et iteruz
 xij. q. j. c. certe. idē ait. Malū ē cadē a p̄posi-
 to: sed pei' ē simulare p̄positū. Hac etiā iten-
 tione dolosa fiūt om̄es p̄ditiones inique: vñ
 tot innumerabilia mala sequunt'. Et p̄dictis
 igif̄ patet que sit duplicitas cordis oris z ope-
 ris: atqz que licita z que illicita sit vt qlibet iā
 cauere possit om̄em duplicitatē z simulatio-
 nem iniquā cū om̄ino aduerset̄ x̄itati ac bo-
 nitati diuine atqz verā rectitudinē cordis orl
 z opis amplectet. Luz Lati. j. sc̄p. sit. Recti dī
 ligūt te: quā rectitudinē om̄i conatu. toto ni-
 su. ac viribus totis cōplecti nos faciat rectis-
 sim' iesus x̄ps. Qui cū p̄re z sp̄scō vi. z reg.
 in secula seculorū Amē.

**Om̄ica. iij. in. xl. ordo dicēdo
 rū p̄ septianā seq̄nte. Ser. xxxij**

Sequēbatur eū
 multitudo magna. Job. vi. c.
 z in euagelio hodierno. In ce-
 tera q̄ ad xp̄ianā religionē di-
 noscunt'. Hoc app̄ime n̄c̄riuz
 estimat̄ vicz restituere aliena. Sine q̄ om̄nis

Vñica. iiii. i. xl. quis restituere obligatur

christiana religio atq; omnis pnia inanis et va-
na reputada e. **Uñ.** xiiij. q. vi. c. si res **Aug.**
ait. Si res aliena ppter qua pctm e reddi pos-
sit et no reddi: penitentia no agit sed simula-
tur. Si aut veraciter agit non remittit pecca-
tum nisi restituat ablatum. Que snia p regu-
la statuit: extra de Reg. iij. lib. vi. pctm. Et g
disponere vos possitis omnes ad vera pnia
et ad sacra comunione in pñti septimana b
alienozu restitutione agem. De qua. viij. re-
ligiositates principaliter considerare necesse est.
Primo qs restituere obligat. secundo qd. ter-
tio qtu. quarto qñ. quinto quib. sexto quo lo-
co. septimo quo. octavo qre restituendū sit:
vt in. viij. q. hec materia distinguat plenius
Nec tñ curabimus in septimana pñti serua-
re talem ordinē: q; quolibet fmōe et vie religi-
ositas vna tractet: cū grauitas aliquaru ear-
um maturiore et longiore postulet discussio-
nem: aliqua vō breuiore et leuiore.

V De restitutione alienorum in
dñica añdicta d mane: et primo
qs restituere cogat. **Ser. xxxij.**

Sequatur eū

multitudo magna. **I**terū vbi
supra. **P**rimo em considerare ne-
cesse est qs restituere cogat. **L**i-
cet em mlti multiplici auferat
aliena: si saluarivolūt sicut pdictū ē: iux̄ posse
restituere obligant: nihilomin⁹ maior e nu-
merus eorum qui cū pncipalib⁹ dam nificato-
ribus ad restitutionē pncipes sunt q; sint hi
qui iniuste obtinent aliena: **Uñ** de quolibz q;
male adept⁹ est substantiā alienam atq; de ill
qui cum eo pncipes sunt: intelligit̄ x̄bū palle-
gatum moraliter intellectū cū dicit. **S**e q; ba-
cum. l. rerū malū damnificatore et acq; sitor-
rem. multitudo magna. i. cū illo pncipantiuz
impie acquisitis. **A**d horū tñ intelligentiaz p-
mittenda est prima hec regula generalis q; ta-
lis est. **O**mne damnū qd qs dat aut causa effi-
cax est q; def. satisfacere obligat. **E**x qua qui-
dem regula elici pōt q; tria sunt hoim gene-
ra que cōcurrere pñt in alienis iniurijs siue
damnis. **P**rimo sunt quidā offensores. secū-
do sunt quidā cōsentientes. tertio sunt quidā
pncipantes. **V**el aliter dici pōt q; primi sunt
qui dant offensionē. secūdi qui dant offensi-
onis occasionē. tertij qui dant offensio-
nis occasionē. tertij qui dant offensio-
nis occasionē. **D**e quib⁹ omib⁹ ps. xliij. ppha
ait. **S**i videbas furē. **E**cce offensores: curre

bas. l. cū voluntate ad furtū. **E**cce cōsentien-
tes. **E**t subiūgit cum eo. l. dando ei ad furtū
cām efficacem. **E**cce pncipantes. **Q**uod x̄bus
potest esse in pñti materia de restitutione ali-
ud thema. **P**ro furto em expm̄it omne illicitū
acquistum: quia **Exo.** xx. c. **O**mne tale in de-
calogo phibet: cū dicit. **N**o furtū facies. **S**i
cut habet. xliij. q. v. c. penale. vbi **Aug.** ait.
Furti em nomie bñ intelligitur omnis illicita
vsurpatio rei aliene. **E**t cū hac sentētia omnes
doctores cōcordant.

Articulus primus de his qui
principales sunt ad inferendum
tempalia damna.

Primi igit̄ qui inferunt damna of-
fensores pñt nominari. **E**t ad pre-
sens de triplici genere differam⁹
sub quibus omnes alij consiles cō-
prehendant. **P**rimi sunt raptores. secūdi sūt
fures. tertij sunt vsurarij. **E**t hi omnes fm re-
gulam supius datā de illatis damnis satisfac-
cere obligant: quia ipi principaliter inferunt
damnū.

Quomodo raptores satisfacere
obligantur: et quid faciendus
de inuentis rebus. **Ca. j.**

Primi aut sunt raptores in q; cō-
numerari pñt incēdiarij pdonez
atq; pirate cūctiq; cōsiles: q; qdem
deteriores sunt q; ipi fures: sicut
patet. xliij. q. v. c. penale. vbi **Aug.** dicit. **P**e-
nale est occulte auferre: multo maioris pene
visibiliter eripe. **T**ales aut quicqd in bello ius-
to rapuerūt vel cōbuserūt aut depopula-
ti sunt seu aliter detraxerūt vel damnificau-
erunt restituē obligant. **I**dēq; habet in. l. du-
obus. l. si qs iurauerit. ff. de iurif. et in. l. si
te. l. qd met⁹ cā. **I**nt raptores aut inuēto-
res aliquaru rerū nūerari pñt. vii. xliij. q. v.
c. si quid. **Aug.** ait. **S**i quid inuenisti et non
reddidisti rapuisti: q; tū potuisti fecisti: q; no
plus inuenisti. **Q**ui alienū negat si posset tol-
leret. **D**eus cor iterrogat no manū. et in. c. mul-
ti. **H**iero. inquit. **M**ulti sine pctō putant esse
si alienum quod inuenerūt teneat et dicunt.
Deus mihi dedit: cui habeo reddere: discat
ergo hoc pctm esse sille rapine si qs inuenta
no reddat. **Uñ.** ff. de furtis. l. falsus. l. q; alie-
nū: q; alienū iacēs i terra lucrificādi cā iustu-
lit furti astringet siue scit cur⁹ sit siue ignora-
uit. **E**t hoc qdē ratōnabile ē: quia ex quo scit

rem esse nō suam supponere debet eam de iure ad alium pertinere: vt. l. j. l. de thesau. li. x. De rebus tñ inuentis distinguēdū ē s̄m Rīchar. z Tho. ij. q. lxxvi. Nam quedam sunt que nunq̄ in bonum alicui⁹ fuerunt: sicut lapilli z gēme que sunt in litore maris: z nō domesticæ aues z pisces maris z siluæ. Et alia que iure naturali statim inuentores fiunt. Itē ab occupante licite retinent. Eademq̄ ratio est de thesauris sub terra antiquo tempe occultatis: quorum nō est aliquis de iure possessor nisi q̄ s̄m leges ciuiles inuentor medietatem tenetur dare dño agri. Intellige si inuenit in alieno non data opera: sed si data opera illō inuenit: tunc totum reddere domino obligatur. Insti. de re. diui. §. Item lapilli. z §. thesauros. z. l. de thesau. lib. x. ff. de acqui. Re. de. l. si is in prin. Quedam vero res inuentæ fuerunt de propinquo alicui⁹ hominis: z tñc si quis accipiat eas non animo retinendi sed restituendi domino cuius erant: non cōmittit rapinam. Aliter sic sicut patet in capitulis superius allegatis. Concordat Alex. de bal. i. ij. in. vij. p̄cepto. Et iō dicit Bal. in Rubrica. ff. de rez. diui. Et si aliquis in fundo suo reperit pecuniam in formam thesauri: vt reperiunt in quodam vase sub terra abscondito. tunc habet locum illud quod dicitur q̄ acquirit sibi. vt. l. j. l. de thesau. Secus si reperit pecuniam sparsam: quia tunc tenetur illaz indistincte restituere. Sed quid faciet inuentor hmoi⁹: Dicēdū q̄ talis s̄m Scotū rem inuentam alicui publice persone custodiendaz tradere debet. Et sine aliqua fictione competenter operam dare vt reperiatur cum qui rem amittit: vt puta p̄ preconem faciendo publice clamari vel aliter sicut expediēs est. Et si illuz reperiat: z q̄ illius fuerit per circumstantias certus fiat: restituet illi. Sed si talis non reperiat debet s̄m quosdam ab inuentore pauperibus erogari pro anima illi⁹ cuius res fuit: quia s̄m Sco. Cui non potest temporaliter reddi debet ei spiritualiter satisfieri: vel si ipse indigens foret: eam rem retinere potest. Et s̄m quosdam auctoritate penitentiarij vel diocesani si forte sibi retinuerūt auctoritatem talia dispensandi.

Quomodo tenentur satisfacere fures: et quando liceat homini furando satisfacere sibi ipsi.

Capitulum scđm.

Secundi sunt fures qui restituere obligantur iuxta omnem modum scđm q̄ raptores obligati sunt: sicut in precedēti capitulo de raptoribus dictum est. Sed quid de eo qui nō potest rehabere rem suam z debitum suum: vel quia impotens est contendere cum maiore: vel quia non potest sua iura probare: aut q̄ in iudicio ei iusticia minime ministratur sententiā quacūq̄ alia causa non possit homo rehabere sua. Nunquid poterit sibi ipsi soluere per occultum furtum? Ad hoc respondet Henricus de gadauo in quolibeto suo di. q̄ talis si peccat: nec in modo recuperandi: nec in retinendo rem sibi recuperatā: quia licet ita regulariter propulsare iniurias et compellere ad restitutionem non debeat fieri per personam singularem sed per publicum iudicem quādo bono modo potest per eum fieri. In casu tamen primo hoc minime fieri posset p̄ iudicem tali modo singulari persone intelligitur esse concessum tanq̄ ministro legis z iudici regulari. Et sic in tali casu licet singulari persone iniuriam propulsare z per seipsum rem suam recuperare. Et quia sic est in proposito. quia ponitur iste propter potentiam detinentis p̄ mysterium alicuius iudicis non posse recuperare rem suam. Ideo nec in recuperando nec in retinendo peccare videtur. Et hui⁹ sententiæ Augustinus esse videtur q̄ xiiij. q. v. c. non sane ait. Non sane quicquid ab iusto sumitur iniuriose aufertur. Nam pleriq̄ nec medico volunt reddere honorem suum. nec operario mercedem suam. nec tamē hec que ab iusto accipiunt per iniuriam accipiunt. Idem sentire videtur Innocenti. in. c. olim. extra de restitu. spo. in scđa opi. in glo. in verbo vim. Licet enim predicta possint aliquomodo saluari: possunt tamen circa h̄ plura pericula imminere. Propterea discretius z cautius z securius s̄m alios dicendum est. q̄ is cui debetur in duobus casibus de reb⁹ debitorum sibi ipsi restituere potest. Primo quando rerum ipsius debitoris efficitur dispensator. Secundo quando res aliqua debitoris vel sua ad ipsum per aliam viam licite venit: vt puta cum fur deponat rem furtiuam apud eum a quo illū abstulit: vel q̄ casu illius aliqua rē inuenit. Alii autē minime sibi ipsi satisfacere pōt. Et maxime p̄ quinq̄

Quoniam. iij. in. xl. quis restituere obligatur

sit iustum: ostendit leticie signum de malis que inferunt illis: obloquitur: commendat impierates et crudelitates: incendia et rapinas. **A**rgo in cōi colloquio ad hōi exhortat. **N**ihilominus dicitur q̄ maius damnum sit illis illatum: hi tales licet mortaliter peccet non tenentur tamen ad satisfactionem temporalem: licet ad satisfactionem spiritualem merito obligentur. **S**icut de hoc in sermone. xxxvj. ar. j. atq; in. c. ij. plenus apparet. **Q**uid si multi ad rapiendum concurrunt. nec aliquem habent capitaneum supra se. **N**ec unus alium amavit magis quam alius eum: sed simul conveniunt ad rapinam. **A**d hoc dicunt quidam quod quilibet solus pro parte sua satisfacere obligatur. **I**ta tamen quod eorum estimatio habeatur: ut qui magis strenuus fuit ad malum et maior est adversariis incussit timorem intelligatur amplius obligatus. **S**ecundum autem Hostiensem. tutius atque verius est quod quilibet in solidum obligatur intelligatur: quia ad rapinam concordes fuerunt. **S**ed ut hoc clarius innotescat distinguendum est secundum Augustinum et Ray. quod subditus movens bellum pro domino sibi mandante. **A**ut credit bellum esse iustum aut iniustum aut dubitat. **I**n primo casu cum credit esse iustum quia habet rationem hoc credendi: non tenetur restituere ea que accepit ab hostibus nisi secundum edictum domini sui: neque peccat nisi habeat corruptam intentionem. scilicet pro cupiditate. odium. vindictam et similia que ponuntur. xxxij. q. j. quid culpatur. **I**n secundo vero casu cum sit vel probabiliter creditur: quia rationem credendi habet bellum esse iniustum restituere obligatur: quia tenetur plus deo quam hominibus obedire. **I**n tertio autem non tenetur excusatur enim propter obedientiam bonum: licet forte peccet dominus contra deum. xxxij. q. j. quid culpatur: ubi beatus Augustinus ait. **S**ecundum autem Robertum. si subditus a suo domino vocatur ad bellum contra suum hostem movendum contra quem non licet propria auctoritate pugnare. **S**i dubitat utrum dominus eius auctoritatem habeat ab eo quod potest ei tribuere potestatem: obediens excusatur propter obedientiam bonum: sic Augustinus in psalmo. c. ait. **E**t similiter de alijs causis ex quibus bellum est iustum siue iniustum. **S**ecundum tamen Hostiensem. tunc talis subditus excusatur: quando quantum potuit inquisivit et periculosiores consuluit: et tamen semper dubium in se remansit. **A**lioquin tanquam affectator ignorantie sic nec expressis scie punietur: extra de clamore. desponsionem. cum inhibitione. §. si quos deo. **N**ec excusatur timore succedendi aliquod temporale damnum. xxxij. q. v. ita ne. **C**um enim auctoritas iuris vel iudicis requiratur ad hoc quod bellum sit iustum: merito dici potest quod ubi auctoritas iudicis habetur: etiam si iudex erraverit: ad pugnandum tamen presciam satis est: et in hoc ca-

su potest habere locum dicta distinctio in conscientie foro. **S**ecus in contentioso ubi error de tegere tempore suo. **H**ec Hostiensem. **S**ed sicut ait Robertus. non sic excusantur stipendiarii siue cognati siue amici iniuste predicto modo indicentes bellum cum non sint subditi eius. **N**ec excuset eos obedientie bonum. **N**ec se committere debet discrimini in iudicium alterius partis. xliij. q. v. denique ubi Ambrosius ait. **D**enique si non potest alij subueniri nisi alter ledaur: commodius est neminem iuvare quam gravari alter. **S**ed quod de mercatore in francia existente: qui venecias maliciose scribit quod merces quedam longe plus ibi quam venecijs valeant: cum tamen mendacius scribat ut venientes se ad manus mercatorum aliquorum quos ipse odit cum damno eorum illuc suas transmittant merces. **Q**uod illi verum esse credentes cum multo damno suo illuc transmittunt eas. **N**am quid talis deceptor in conscientie foro satisfacere obligatur: cum quodammodo det occasionem proximi sui damno. **D**icendum quod talis mortaliter sine peccato: non tamen obligatur ad satisfactionem. **C**uius ratio est: quia tales illius lras recipientes eis credere minime tenebantur. imo iniuste egerunt recipientes lras illas si directe non erant eis. **A**lij tamen dicunt et forte melius: quod tales restituere obligantur.

De his qui furti diversimode participes fiunt: licet ad hoc non dent causam efficacem: et de his qui aliorum impediunt futuram utilitatem vel fructum. **Capitulum secundum.**

Secundi quoque offensores etiam dici possunt qui furti occasionem prestant de quibus idem dicendum est: sicut in precedenti capitulo de raptorum fautoribus dictum est. **S**ed quid si ego impedio aliquem ne aliquod beneficium consequatur: vel si cuidam empturo equum vel castrum ego dissuasorijs verbis antequam facta sit impedio huiusmodi emptionem. **A**ut si alicui cui testator vult sua bona vel eius partem legare vel dare impedio legare vel dare nunquid teneor ex hoc aliquid restituere si ubi: quamvis etiam hoc a me maliciose sit factum cum videar quasi furtive proximo meo damni prestare occasiones. **A**d quod dicitur secundum Thomam. secunda. ij. q. lxxvj. quod aut talis

impediuit eum iuste: vt si intendēs honorem dei vel vtilitatem ecclie procuret q̄ def alicui digniori: tunc in nullo tenetur. Aut impediuit iniuste: puta si intendebat nocementū illius ppter odiū vel vindictā z hmoi. Et tūc si ipedit ne def digniori: dico q̄ ante q̄ firmatum sit q̄ def ei tenet quippe ad aliquā recompensationē pensatis conditionibus psonarū atq̄ negotiorū. Nō tūc tenet ad equale: q̄ ille nōdum fuerat adeptus: z poterat multipliciter impediri. Si xō impedit ne def postq̄ iā determinatū est q̄ def pcurās indebite reuocari: tenet ad restitutionē equalē s̄m suam facultatem. Et idem iudicium est de eo qui impedit aliquem a consecutione cuiuscūq̄ muneris quod honeste recipet. **Hec Tho. Ricbar.** quoq̄ in .iiij. di. xv. circa hoc distinguit: quia aut homo facit hoc intentione damnificādi alium aut consulendi pprie vtilitati. **Primo** autem si hoc facit intentione damnificādi alium: tūc quis nō teneat ad restituendū valorem bñficii eo q̄ nō est equalis valoris hñe bonuz in actu: z esse pprie hñe. maxime qm̄ impediri pōt. **Tenet** tūc ad intereē ipi damnificato ad arbitriū boni viri. **Secūdo** aut si hoc fecit intentione consulēdi pprie vtilitati: nō tenetur ad aliquā restitutionē si bñficiū illud pcurauit p se p viam licitam z honestam. **Qd̄** q̄dez exemplo patere potest. **Nam** si p̄cindo venas in fundo meo p quas diriuabā aqua ad alterius puteū: z hoc intentione sibi nocēdi: teneor sibi ad restitutionē illari damni. **Si** aut hoc absq̄ fraude intēdēs cōsulē vtilitati mee vtpura quia mihi multū vtile est facere murū nec potest fundamentū pueniēter fieri sine p̄dictarū venarū p̄cissione: tūc nō teneor ad aliquam restitutionē: quia tūc iniuste nō damifico eo q̄ ius habeā faciendi vtilitatem meam in fundo meo. **f. d. aqua plu. ar. l. si in eo z. l. pcul. in fi. ff. de dā. infec. ff. de noui operis nū. l. ij.** Et sicut dicit de **Regl. Ju. Nemo** damnū facit nisi qui id facit qd̄ facere ius nō habet. **Iste** habet ius pcurandi sibi bñficiū seruatis circūstantiis iustis atq̄ honestis: hñe est etiā **Scorus** eadē distinctiōe. **Alij** aut dicunt p regula tenendū esse: q̄ damnificatō in eo q̄ nōdum erat suū aut sui iuris nō est illud sibi necessario restituendū. **Cui** ratio est quia p hoc nō abstuli sibi aliquid suum. **Hec** feci auferri: multo etiam min⁹ teneor ei quez impediui ne sibi p̄benda ecclesiastica traderet. **Aut** cui ei absq̄ falsi criminis impositiōne feci iā datā auferri p eū p quez iura cano-

nica z diuina vere sibi potuit auferri. **Sic** p papam vel alios qui super hoc habeant potestatem. **Nam** pro futuro tempore pro quo sibi auferitur nondum sic erat sua vel etiā sui iuris quin saltem diuino iure posset sibi auferri. **Propterea** ius illud potius est spirituale atq̄ commune et a superioris potestate dependens: q̄ sit corporale et restituibile atq̄ proprium possidentis. **Si** vero instetur q̄ rusticū detinens violenter ne suas opas exequatur: tenetur ad salarium quod amittit: et similiter impediens piscatorem aut aucupez a capone piscium z auium que sunt cōmunis iuris: nisi ratione ripe vel terre que sunt spiritualia in dominorum seu communitatū tenetur eis ad damnum datum. **Dicendum** q̄ hec non sunt similia casib⁹ antedictis. **Cui** ratio est: quia hoc casu auferitur rustico et aucupi suus proprius vsus qui erat vtiq̄ sui iuris. **Auferitur** etiam fructus in eorum vsu casualiter z quasi seminalit⁹ contentus. **Impediuntur** etiam ab his que eis cōpetunt de cōmuni iure. **Hui**⁹ sententie est **Siraldus** odd⁹. **Si** quis vero arguat q̄ qua ratioe dans causas predictorum damnorum tenetur restituere damna: eadem ratione abscondēs alicui manus v̄ pedes tenetur ei restituere oīa temporalia que ex vsu predictorum membrorum acquisisset si sibi nō fuissent abscisa. **Ad** quid enim amplius tibi teneor restituere fructus quos ex tuo habuisses agro nisi me cooperante illos perdidisses iniuste: q̄ si ego illos non receperim fructus. **Ad** hoc quidem potest ex consideratione duplici responderi. **Primo** quia in his z consimilibus multum ē attendenda approbata consuetudo omnium preteritorum atq̄ presentium z precipue sanctorum. **Nam** consuetudo talis magnā vim causalitatis habet in humano iure. **Nam** sic di. xij. ca. diuturni scriptuz est. **Diuturni** mores nisi legi sint aduersi consensu vtentium approbati legem imitantur. **Non** enim reperitur q̄ damna lucri quod fecissent truncati z excecati sic fuerint restituta z debere restitui iudicata: sicut reperitur de superioribus datis damnis. **Secundo** quia truncatio membrorum non aufert immediate causam lucri propinquam et quasi actuale: sed potius causam remotam et magis potentialem q̄ actuale. **Et** ideo detruncator membrorum potius aufert posse seu potentia ad lucrādū q̄ auferat lucratiū factū seu actualit⁹ cāz lucri nisi solū p q̄to act⁹ nō actualit⁹ s̄ potentialiter

Dñica. iij. in. xl. quod quis restituere obliga.

continebat in mēbris. Sicut autē rapiens pecuniam seu equū nō tenet restituere quicquid dñs p̄ illa posset esse lucratus: sed soluz ea q̄ p̄ hoc pbabiliter lucratus eēt: ex eo q̄ iā erat actualiter ad lucra hmōi ordinat⁹ ⁊ dedicat⁹ sic s̄. iij. c. ar. primo dictū ē. Sic nec in p̄posito restituere obligat ea que posset eē lucratus. Si vero dicas q̄ ille truncatus iā erat lucris mechanicis ⁊ officijs mancipatus. Tūc oportet dicere q̄ truncator ei restituere obligatur q̄tū ponderat pbabilitas talis lucri. Aut q̄ sicut antea dictū est cōmunis consuetudo ip̄m de hoc restituendo excusat. Talis namq̄ cōsuetudo forte p̄p̄tea introducta ē: quia vt frequētius hmōi pbabilitas p̄ tota vita truncati est nimis incerta: tantiq̄ ponderi seu p̄cū q̄ vix restitui posset saltem a vulgi cōtate. Ad quid autē alicui⁹ mēbri truncator remaneat obligatus dicit̄ infra s̄mone. xxxvj. ar. ij. ⁊. c. ij.

De his qui aliquos ad fenerandum inducūt: vel ad hoc eis denarios p̄stant. Ca. iij.

Quēdam autē offensores insup dici possunt quidam qui vsurarijs aliq̄d patrociniū prestāt: nō tñ dant eis ad vsurariū lucrum causam efficacem. Verbi gr̄a. Quidā consuluit cuidā amīco suo vt feneraret nihil ei gratis pecuniam mutuauit. vñ ille exercebat vsuras. Ad h̄ dicendum: q̄ de hmōi casu sunt diuerse opiniones s̄m Alex. lom. ⁊ xv. Quidam em̄ dicunt q̄ qui alios ad fenerandū inducūt qui feneraturi alias nō fuissent: insolidum restituere obligant. Si autē alias feneraturi erant: tunc minis obligant: nisi in q̄tū puenit ad eos. Alij autē et rōnabiliter moti dicunt q̄ in neutro obligant casu nisi in q̄tū puenit ad eos. Nec insup in duob⁹ alijs casibus: vt puta cū quis societate cōtrahit cum aliquo ad exercēdum fenus: vel nisi quis vsurario pecuniam dat p̄ lucro p̄cipiēdo. Douent autē tales ad hoc sentiendum p̄pter d̄fam que est inter rapinam ⁊ furtū ex vna pte ⁊ vsurā ex alia pte. ⁊ penes voluntariū ⁊ nō voluntariū. Ex q̄ q̄dam d̄fa ortū habet: qui in his casib⁹ prior est conditio vsurarij q̄ raptoris vel fur̄. Nā in rapina ⁊ furto restituere obligat qui p̄stat ad hoc aliquo modo causam efficacē etiam si nihil pueniret ad eum: sicut de hoc in sequēti articulo plenius apparebit. Et hoc q̄ rapina ⁊ furtū contra volūtatem dñi p̄petrantur

nō sicut in vsura vbi interuenit volūtariū mixtū. Propterea in rapina ⁊ furto iura spoliatis tribuunt actionē contra eos qui rapie ⁊ furto dederunt causam efficacē: licz ad eos nō pueniret q̄c̄q̄ de tali impietatis lucro. Ex p̄dictis igit̄ patet primus articulus ⁊ secūd⁹: vbi sufficienter ostensum est quo ad p̄dictos duos articulos quis restituere obligat. Ad itelligere nobis memoriter retinere atq̄ ope adimplere largiri dignet̄ dñs noster iesus x̄ps Qui cū patre ⁊ spiritu sancto viuūt ⁊ regnat deus in secula seculorū Amen.

Dominica infra diem: quis etiam restituere obligatur: et specialiter de his qui in alienis damnis prestāt causam efficacem: et quomodo quilibet eorum in solidum restituere obligatur. Sermo. xxxiiij.

Quebatur eū multitudo magna. Iterum Joh. vi. c. Jam igit̄ sufficienter p̄tractatis duobus principalibus articulis hui⁹ prime religiositatis que est quis restituere obligat. Jam ad discutiendum tertium descendamus qui talis est s̄m regulaz in principio p̄cedentis sermonis data. S̄ sunt quidam qui in damnis dant causam efficacē id est. sine qua verisimiliter p̄sumi pōt q̄ tale damnū nō cōtigisset. Iuxta quod scriptum ē extra de iniur. ⁊ d̄ap. da. c. si culpa. vbi dicit̄. Qui occasionem damni dat damnū dedisse videt̄. Quod verbū s̄m p̄dictū sensum intelligendum est. Et s̄m hunc intellectū omnes tales coopatores taliter p̄stantes causam efficacem insolidum restituere obligant. Tenent inq̄ nisi p̄ reliquos coopatores iuxta p̄positionem sue coopationis restitutio fiat. Et si tota fiat ab vno. s̄. de omni damno. incōmodo expensis ⁊ interesse. Tunc s̄m Sco. ⁊ hosti. quilibet alius cooperatoz tenebitur ei ad q̄tū q̄tū sua parcialis coopatio partialiter ⁊ p̄portionabilis satisfacere obligabat. Item s̄m Tho. si principalis in facto soluit omnes alij scz qui fuerunt ab eo inducti ad faciendum damnū liberati sunt. Insup notandum est q̄ si homo non est coopatus in totum sed solum in aliquā ptem nō tenetur restituere nisi tantūmodo illam partem. Et s̄m Raymun.

ille cui sit satisfactum est q̄ntū ad conscientie for-
rum p̄t̄r debet cedere actionē illi qui totum
soluit: nō quidē ab vno exigit totū nisi forte
a p̄ncipali damnificante: sed nō a singulis p̄-
tialiter et p̄portionaliter petat. **Hostien.** autē
huic sentētie in aliquo p̄tradicit et b̄n̄: quia ex
tali cessione agi nō possz cū sit secretū. **Sz** alij
cum ei sint obligati sunt efficaciter inducēt
q̄ satisfaciant illi cum negociū eorū vtilit̄ fuit
executus. **Et** sic iterū intelligi potest x̄bum p̄
allegatū. **s. Sequebat̄ eū. s. auaricie vel exter-**
minij demonū multitudo magnavicz currē-
tium ad infernū nisi p̄niam agant: quia. s. in
damnis dant causam efficacem. Multiplicit̄
aut̄ possunt hoies in damnis coopari dando
cām efficacē rapine: furto atqz vsure. Sed di-
missis his q̄ dāt cāz efficacē vsure p̄ sermone
sequenti: solū de his qui solū p̄stāt causam effi-
cacem rapine et furto diuersos quaternarios
distin guam?

Qui rapinis et furtis dāt cau-
sam efficacem. Ca. i.

Primus quaternari⁹ sit de his qui
dāt cām efficacē rapinis et furtis.
Primo auxilio siue facto. **Secundo**
scripto. **tertio** cōsilio. **q̄rto** statuto
Primo quidē auxilio siue facto: vñ si quis ra-
pinam dissuasit nec aliud rapuit: sed tm̄ cum
raptoribus iuit vt p̄sonas rapiētū liberaret.
Talis inq̄ restituere n̄ tenet nisi forte raptor
nullatenus iuisset si comitatū alteri⁹ non ha-
buisset. **Nam** in casu isto semp̄ tenet: quia et si
verbo dissuasit: tm̄ facto et auxilio opem p̄-
stāt: hoc fm̄ **Innoc.** et **Hostien.** extra d̄ homi-
t. sicut dignū. in p̄ncipio. **Idē** quoqz si multi
cōcomitatī sunt aliquos ad rapinā seu deua-
stationem bonorū: siue ad defendenduz eos
ne ledi possent: vel ibant vt aduersarios cō-
pescerent si vellent p̄hibere rapinā seu vasta-
tionē. **Tales** inq̄ fm̄ **Innoc.** et **Hostien.** vbi
s̄. in foro cōscientie nō tenent nisi de ea rapia
quā qlibet fecit vel q̄ eorū auxilio facta ē. vñ
si multa alij raptores p̄ncipales rapuerunt et
destruxerūt sine istorū auxilio licet hi cū illis
p̄comitatī sūt: i nullo tm̄ isti tenent: qz nec ip̄o-
rum facto nec cōsilio rapinā vel vastum p̄in-
cipaliter fecerūt: nec tenent inq̄ nisi de ill̄ dā-
nis que facta nō eēt si tales nō iuissent cum
eis. **Nam** tūc tenent in virilem p̄tionē si eo-
ruz fauore alij rapuerunt. **Et** in hoc apparet
diuersitat̄ ratio inter auxiliū et cōsiliū: qz au-
xiliū restringit solū ad illa quib⁹ auxiliū dāt
cōsiliū nō extendit ad omnia dāna q̄ vigore ra-

lis cōsiliū data sunt. **Tenent** etiā si aduersa-
rij crederēt q̄ illi in auxilium raptorū venis-
sent: et p̄pter hoc rapinā defendere nō aude-
rent. **Idē** quoqz de illis fm̄ eos vbi s̄. **Picē**
dum est qui pacificandi causa vadunt nisi h̄
significans aduersarijs: quia alias rapine vi-
derent p̄stare cām efficacē: cū illi timore eorū
suas res nullaten⁹ defendere ausi eēt. **Que-**
ri etiā p̄t̄r vtrū ille qui habet iustū bellū satis-
facere teneat̄ damna quē aduersarijs suis p̄
incēdia fecit aut effraturas: aut p̄ arborū et
vinearū inscissiones. et cōsimiliū. **Ad** q̄ dicit̄
dum q̄ talis de illis damnis nō tenet que in-
tulit bona fide a quib⁹ cōmode nō potuit ab-
stinere fm̄ industriā et cōsuetudinē p̄ficie pu-
gnantiū bona fide. **Si** quis tm̄ crassandi aīo
et maliciose intulit seu fecit: cū alias sibi cōmo-
de consulere posset tenetur et computabunt̄
illa damna cum damnis sibi et suis dat̄ et ho-
stibus eius vsqz ad quāitates cōcurrentes:
et de eo q̄ supercreuit tenet satisfacere illis q̄
bus intulit damna. **Secūdo** aut̄ dat̄ q̄s dam-
no p̄rimi causam efficacē scripto: vtputa si pro-
pter falsum testimoniū seu aliud instrumen-
tum vel p̄pter aliam scripturā falsam seu falsi-
ficatum in libris mercantiarū seu aliorū fa-
ctoruz quis damnificet iniuste: ille qui scriptu-
ram falsificauit in solidum satisfacere obligat̄
vt in. l. j. ff. de m̄grā. cōue. cōr. l. q̄ tablas. ff.
de furti. **Tertio** quoqz dat̄ quis causam effi-
cacem cōsilio: vt cū quis p̄stāt cōsiliū ad ra-
pinam et furtū. **Aut** cū quis dat̄ consiliū q̄ ho-
mo nō restituat aliena: vel quocūqz alio mō i
confessione seu in iure ad p̄rimi damnū con-
siliū p̄stāt sine quo cōsilio talia nō fiebant.
sūt in solidū satisfacē obligat̄. ar. a sili. et d̄ sen-
exco. c. nuper. in glo. **Lōcor.** **Richar.** possit
me quoqz obligant̄ in solidū q̄ aliq̄ que veni-
unt in p̄rimorū damnū deliberāda consilia
anteponūt: si nō sint cōsilia d̄norū seu ciuita-
tum seu aliquorum officiorum. **Quarto** etiā
dat̄ quis causam efficacē et hoc statuto de fa-
cientibus statuta graua siue leges iniquas.
Aduertendū est q̄ si sint contra ius naturale
quod in lege et euangelio continetur ip̄o iu-
re non tenent di. viij. qui cōtra mores. xxxij.
q. viij. flagicia: vt de vsuris nō repetendis vel
iuramētis nō seruandis. extra de iureiurā.
contingit. et c. se. lib. vi. **Inno.** extra de imu-
eccle. quia pleriqz. in fi. **Tales** etiam condito-
res talis statuti vel legis: et eorū heredes fm̄
Durandum tenentur ad totum id damnū
quod scz ex illis statutis et legibus damifica-
tis contingit. **Similiter** omnes predicta sta-
p

Vñica. iiii. i. xl. quod quis restituere obligatur

tura et leges seruantes sicut eum tenentur restituere omnia illa que occasione obseruationis earum facte per eos alij iniuste grauati sunt. Idem est si laici talia statuta condant in iudicium ecclesiarum: extra de consti. que in ecclesiarum. et c. ecclia: et obligant in solidum illi qui induxerunt conditorum ad talem legem confirmantur statutarum et eorum heredes consiliarij scriptores iudicantes et ea seruantes vel exequentes: et delere tenentur: extra de sen. excōi. nouerit. et c. grauē. et de vsuf. ex gūi. in de. Obligantur etiam vicarij et alij officiales qui ipsorum potestates et capitaneus aliquid iniustum faciunt: nisi ipsi contradicant aut resistant: vt. l. qm̄. l. ij. de appella. et Bal. hoc ibi firmat. Idem etiam est si fiat contra ius posituum ad pauperes opprimendos et iusticiam impediendam. ex de imu. ecclie. quia nonnulli. et c. qm̄. et se. Hec Raymū. et hostien. i. summa de condentibus leges iniquas. Item omnes condentes statuta contra ecclesiasticam libertatem et scriptores eorum: et potestates. consules. rectores: et consiliarij locorum ubi talia statuta siue consuetudines edite sunt. vel obfuate: et qui ea fecerint obseruari: et qui iudicauerint sicut ea vel in publicam formam redegerint iudicata ipso facto excōmunicati sunt. ex de sen. excōi. nouerit. et c. grauē. Bal. ad hoc faciunt que dicuntur infra sūmone. xxxv. ar. ij. et ca. ij. §. j. et. iij. Contra autem hominibus leges condentes Esa. x. proclamant di. Ne qui condunt leges iniquas. et scribentes iniusticias scripserunt vt opprimerent in iudicio pauperes: et vim facerent cause humilium populi mei vt essent vidue preda eorum: et pupillos deriperent: et cetera mira.

Secundus quaternarius de eodem. Ca. ij.

Secundus quaternarius est de his qui etiam damnis aliorum dant causam efficacem. Primo iniurie seu preceptio. secundo cominatione. tertio detractione. quarto adulatione. Primo quidem iniurie seu preceptio. Ille nempe qui iubet fieri: prior et principalior causa est quam executor precepti. et per consequens plus influit: ex quo quidem plus obligatur et fortius. Ad hoc. xj. q. iij. c. iulianus. et c. si is qui preest. Secundo cominatione. scilicet quis verbis et modis cominatorijs inducit aliquem ad inferendum damnum quod aliter non dedisset. Tertio detractione vel diffamatione vtputa cum quis dicit aliquem spoliatum dignum et consimilia: atque detractione inducit tyrannos siue regentes siue potestates aut quoscunque alios ad inferendum alteri damnum sine qua de-

trahone non fuisset illatum damnum. Tales inquam satisfacere obligant. Quarto adulatione. scilicet sine qua tale damnum non fieret: vt cum quis laudat malefactorum quasi strenuum propter quod ille ad damnificandum mouetur: talis inquam ad nocendum prestat causam efficacem: quia vim habet cuiusdam consensus. Ad hoc. xciij. di. si inimicus est ipse circa medium.

Tertius quaternarius de eodem. Ca. iij.

Tertius quoque quaternarius est de his quoque qui dant causam efficacem aliorum damnis. Primo falsa aduocatione seu procuracione. secundo falsa sententiatione. tertio falsa accusatione seu denunciatione. quarto falsa testificatione. Primo quidem falsa aduocatione seu procuracione: cum. scilicet aduocatus vel procurator causam iniustam defendit. Unde sicut Raymundus tenet ad restitutionem omnem que illi contra quam aduocabat propter illius patrocinium iniuste amiserunt seu damnificati fuerunt. Quia si propter cauillationem suam abstulit aduersario causam bonam vel etiam si ipsum grauauit superflua dilacionem petendo: vel allegando falsum contra conscientiam vel faciendo cauillosam positionem: aut instruendo falsum testem siue instruendo dictum de negando veritatem aut peccati vociferacione impediendo processum quod quidem fieri potest: sicut patet. v. q. iij. in loco. iij. q. vij. si quis adeo. In omnibus his et consimilibus aduersario tenet ad interesse non solum crisi sed etiam iuris. Nam tenet ponere pretem iniuste oppressam in statu sui primi iuris. Aduertendum in sicut scilicet Tho. ij. q. lxxj. q. aduocato defendenti causam iustam licitum est prudenter occultare ea quibus impediri posset processus eius. Non tamen est licitum ei vti aliqua falsitate. Secundo falsa sententiatione. Talis tamen sententiatione tripliciter fieri contingit: aut malicia: aut ignorantia. aut metu: sicut patet. xj. q. iij. c. quattuor. ij. q. j. in primis. Primo fit malicia: puta pro cupiditate. odium. vel amorem. et tunc si causa est civilis: tenet ad restitutionem damnorum et puniri in triplo. Si autem est criminalis restituit damna et confiscacionem patris totius substantie sue: vt in auct. vt litiga. i. exordi. Liurent. §. si quis autem. Secundo pro ignorantia vel imprudentiam: tunc punitur ex quasi delicto arbitrio iudicis: sed non in solidum. l. si. ff. de va. et extraordi. cog. et insti. de obli. que ex q. delict. in pn. et hoc ponit Jo. an. in. c. cu

eterni tribunal in verbo cōdemnam^o. extra de sen. et re. iu. in. vi. Tertio fit per metum: et tunc si cadat in constantem virū peccat mortaliter: sed non tenetur ad restitutionem nisi tempore accepti officij vel cōmissionis dubitās esset de inferendo metu: quia tūc non excusatur a restitutione damnorū. Nam si quis timore cupiditate vel odio vel amore vel alias iniquā sententiam tulit ad plenariam restitutionem faciendam tenet lesio. xi. q. iij. quatuor. et q. i. in primis. Sed quid de illo pro quo iniuste sententia lata ē. Nunquid restituere obligatur? Dicendum sū omnes doctores: quod si habuit malam cōscientiā dum pendebat litigij restituere obligatur: neque sententia eū defendit sicut dicit de p̄scrip. extra de p̄scrip. c. si. vel si p̄ falsos testes: vel falsa instrumēta vel falsas allegationes sciēter obtinuit tenebit in perpetuum: ut habet in. l. j. c. si p̄pter fal. alle. Sed si aut sententiā nō habuit cōscientiā malā sed postea: et nō appellauit: sententiā ip̄m defendit ut notat Hostien. in summa de sententia. ex cō. c. ij. in si. Et idē de p̄scriptione completa dicunt Bern. et Hostien. extra de p̄scrip. vigi lanti. nisi haberet cōscientiā remordentē quā remouere nō posset: quia tūc restituere obligatur. extra de symo. p̄ tuas. l. ij. Theologi dō dicunt et bñ: quod etiam post p̄scriptionem vel sententiam si habet vel incipit habere conscientiam quod res fuerit aliena restituere obligatur de quo p̄ Bar. in cōuaganti ad reprimendam in verbo p̄ denunciacionē et p̄ Bal. in auc. ad hec. c. de vsu. Et hoc exp̄sse p̄bat in sti. de excep. s. Item si in iudicio. quia pleriq̄. Sed ibi distinguit de p̄scriptionibus an sit exceptio odiosa: ut in macedoniano. ff. ad mace. l. j. tunc tenetur restituere: aut fauorabilis et tunc nō tenetur. Tertio falsa accusacione seu denunciacione: de quibus quidē tenendum est. quod si calūniose hoc opati sunt tunc tenentur ad damni dati restitutionem: et sunt grauiter puniendi: ut notat ex de calūp. c. vli. Sed et tenentur penitentiam agere si ad hoc ex odio processerunt: quia ex charitate hoc p̄cedere deberet. xxij. q. v. prodest. Quarto falsa testificatiōe: si enim p̄ dictū falsozū testium aliqua pars amiserit causam suam. tenetur restituere totum damnum ei qui damnificatus est. ar. xvij. q. iij. si quis in atrio. xiiij. q. v. non sanc. ij. q. j. notū sit. Quidā tñ circa hoc distinguūt dicētes: quod si testes fuerūt diligenter examinati et falsum testimonium scienter et voluntarie tu-

lerint: tenentur sicut dictum est. Si autē nō fuerint diligenter examinati: licet mortaliter peccauerint: quia fecerunt contra preceptū dei et insup quia sunt piuri: tamē ad restitutionem non obligantur quia si diligenter examinati fuissent forte dixissent veritatē vel corū falsitas patuisset.

Quartus quaternarius etiam de eodem. Ca. iij.

Quartus quoque quaternarius super addendus est de his qui etiam alienis damnis dant causam efficacem. Primo non defendendo seu preseruando. secundo non obuiando. tertio non manifestando. quarto iniuste grauando. Primo inquit non defendendo: vnde si quis ex officio suo tenetur a damno alterum defendere vel preseruare: non tamen si ex malicia: verumetiam si ex notabili negligentia vel incuria aut impicia officio suo notabiliter indedita contingit illum damnificari cui sic tenetur totum illud damnum restituere obligatur. Verbi gratia sunt quidam qui ex assumpto officio tenent pupillos et viduas: huiusmodi etiam sunt domini qui cum redditus dominij habeant ex officio tenentur subditos suos tueri. Stipendiarij etiam qui ex officio obligantur defendere eos a quibus in bello iusto stipendium habent. Medici et corporum et animarum et maxime confessores ignari et negligētes notarij qui nesciunt condere instrumenta: vnde multi perdunt iura sua: iudices et assessores qui ex ignorantia vel incuria iniustas proferunt sententias. Procuratores et aduocati qui ex eisdem causis amittunt causas iustas atque consilia dātes. his etiam possunt anumerari: Insuper naute et architectores et consimiles omnes. Tales inquit si ex eorum impericia vel negligentia quidem damnificantur satisfacere debent. Cuius ratio triplex est. Prima quia tenentur talia precauere. Secunda quia vnusquisque tenetur sufficienter scire et exequi diligenter artem quam proficitur: maxime quando vergit in periculum alterius error suus. Tertia quia eorum impicia et negligentia habent quandā efficacem causalitatem damnificationis illorum: iuxta modum quo priuatio est causa priuationis: quod etiam talis ignorantia seu negligentia non excuset: patet extra de iniur. et dam. da. c. si culpa. et. j. q. j. quicquid. Quid etiam de custodibus: qui etiam eos nō

Dñica. iiii. i. xl. quod quis restituere obligatur

accusant quos reperiunt per ciuitatem euntes contra statutum post campanæ sonum: quod scilicet condemnandi essent ad solum eorum verbum. Dicendum quod si tales hoc iurauerunt et transgressores negligunt accusare peiuri sunt et grauissime peccant: quia iustum erat statutum. Non tamen tenentur soluere statutam penam quam transgressores incurrere merebantur. Ratio est: quia nondum contra sententiam erat sententia lata. Num nullus soluere obligetur sententiam antequam iuste sit lata de iure: sicut latius dicitur in sermone. xxvii. arti. iij. et c. ij. Si vero tales custodes aliquid inde lucrantur tenentur pauperibus erogare. Si tamen videant fieri damnum et non reclamant potissime quando de tali custodia salarium habent: de suo proprio satisfacere obligantur: et si a damnificatis aliquid accepit debent pauperibus dispensare. Idem per omnia dicendum est de his qui ex officio positi sunt ad custodiam vinearum: atque possessionum et eorum officium predictis modis iniuste agunt. Secundo non obuiando. scilicet malis et proximorum damnis. Et hoc quando homini de iniuria constat et obuiare potest: et sibi ex officio competit et incumbit. Sicut competit dominis et multis officialibus: et secundum Scotum tale obuiare intelligi habet: quando esset ad bonum rei publice et sine periculo proprie persone. Tales inquam non obuiantes in solidum restituere obligantur. Unde. lxxvi. di. c. faciens scriptum est. Negligere cum possis perturbare peruersos. nihil aliud est quam fouere: nec caret scrupulo concessionis occulte qui manifeste facinorosi desinit obuiare. Si tamen ad hominis officium non spectat: et malis seu aliorum damnis cum possit non obstat: licet mortaliter peccet: quia non diligit proximum sic seipsum. non tamen satisfacere obligatur. Insuper quis ad hominis officium pertinet: et vergeret ad rei publice malum seu euidentis proprie persone periculum immineret: tunc non obuians: nec satisfacere tenetur nec in super ex hoc peccaret si obuiare in corde paratus esset quando predicta non impediret. Insuper est notandum: quod si quis capitaneus multos stipendiarios habet ad restitutionem tenetur de omni damno quod inferunt iniuste subditi sui si obuiare potest et non facit: ut tenet Ly. in. l. quoniam multa facinorosa. C. ad l. Jul. de vi. Tertio non manifestando. Et secundum Scotum. cum quis requisitus in iudicio ut sententialiter res furto sublata vel aliter iniuste

detenta posset restitui domino suo: et tamen veritatem dicendo non imminet sibi periculum status seu persone sue. talis inquam non manifestando omnem damnum quod inde sequitur lesio satisfacere obligatur. Ad hoc extra de furto. c. qui cum fure. et. xj. q. iij. quisquis. Et his partibus quod negans in iudicio testimonium prohibere in alterius detrimentum ei ad restitutionem recepti damni obligatur est. Unde secundum Bal. l. presbyteri. C. de epi. et cle. Non solum falsus testis est ille qui loquitur falsum. sed et qui veritatem nouit. tacet cum interrogatur: quod optime in textu dicitur. l. probatur. Quarto non iniuste grauando: ut puta quidam dominus seu communitas commisit cuidam ciui imponere quendam certam collectam super subditos suos: secundum cuiuslibet facultatem: hic autem alleuians quosdam amicos suos reliquos iniuste grauare necesse est. Talis inquam qui scilicet alleuiat eos citra valorem rerum suarum tenetur de illo damno satisfacere lesis si eos reperire potest: et quicquid inde lucratur est pauperibus dispensare. Si autem reperire non potest lesos: debet omnia predicta pauperibus erogare.

Quintus quaternarius ad idem Capitulum. v.

Quintum quoque quaternarium subiungamus. scilicet etiam de his qui dant furtis et damnis causam efficacem. Primo receptione. secundo conseruatione. tertio ne reddatur impeditio. quarto emptione. Primo autem quando quis predictis dat causam efficacem receptione. scilicet quando damnificans recursum habet ad illum sicut ad prestantem patrocinium ad proximi nocumentum et damnum quod aliter non daretur. Ad hoc. xj. q. iij. qui consentit: ubi dicitur: Qui consentit peccantibus et defendit alium delinquentem maledictus erit apud deum et homines et corripitur increpatione seuerissima. Et subditur. Si quis peccantem defendit acrius quam ille qui peccat coerceatur. Secundo furti vel rapine conseruatione ubi scilicet ex tali conseruatione res sua a domino reuideri non possit: quia tunc talis conseruans tali domino dat causam efficacem et per consequens satisfacere obligatur. Tertio furti vel rapine reddatur impeditio. Quod maxime contingere solet vxoribus raptorum et furum qui

immoderatis expensis ultra receptas dotes maritos ad restituendum faciunt impotentes: et sic de consimilibus. Quod intelligi habet: sicut patet infra sermone. xxxix. arti. j. c. ij. circa principium ubi loquitur de rebus habitis ab usurario. Quarto furti vel rapine emptione. Circa autem talium emptionem distinguendum est: quia aut homo ea emit mala fide aut bona fide. Primo autem si emit mala fide: etiam est iterum distinguendum: quia aut sciebat et credebatur esse rapinam. aut non probabiliter credebatur esse rem iustam: aut hoc nihil cogitavit. Primo autem si sciebat et probabiliter credebatur esse rapinam: tunc sex modis grauatur emptor. Primo quia semper rem restituere obligatur. neque liberatur vendendo vel qualitercumque alienando: neque amissionem vel morte rei. neque si auferatur violenter aut inscienter de usu cadat seu quocumque alio interueniente casu quin restituere teneatur precium sicut infra patebit: unde emens furtum semper tenetur de casu fortuito. nisi in uno casu: puta si rem domino tempore et loco congruo obtulisset: et ille recipere nonisset. tunc quidam emptor purgasset moras. ff. de condi. fur. in re furata. Secundo quia tenetur restituere omnes fructus perceptos: et qui intermedio tempore percipi potuerant. extra de restitu. spolia. grauis. Et secundum Raymundum intellige fructus qui super sunt deductis expensis illis que fiunt gratia fructuum querendorum congregantur conseruandorum que deducuntur tam a male quam a malefidei possessore. ff. de peni. here. l. si a pfe. Tertio quia restituenda est secundum optimum eius statum. Puta si tempore sue emptionis vel venditionis sine intermedio tempore plus valeret: iuxta illud precium restituere debet. extra de restitu. spoliato. grauis. Ubi de hoc. 7. ff. de condi. fur. in re furtiua. ff. de rei vendi. l. si nauis. §. generaliter. 7. ff. de furti. in re furtiua hoc tamen intelligendum est secundum quosdam quando res non habet. Sed si res habetur dicunt sufficere quod restituat eque bonam sicut erat quando fuit ablata. Item secundum Raymundum si res melior facta est postquam illam alteri vendidit tenetur etiam ad restitutionem plurimi. ff. de condi. fur. l. in re furtiua. Et hoc intellige de secundo tertio ac ultimo emptore malefidei. Quarto quia non potest a domino rei repetere precium quod de re dedit postquam deprehendit rem esse ipsius. C. de fur. l. in ciuile. Neque potest se defendere ratione statuti

super hoc editi: cum tale statutum sit contra deum. viij. dist. qui contra. xxij. q. vij. flagitia. Quinto quia non potest agere contra venditorem de precio sibi dato: obstat enim sibi turpitudine sua: et hoc nisi expresse caueret. x. q. ij. hoc ius. C. de rei vendi. si mancipium. Secundum tamen Alexandrum de halis in quarto talis potest rem emptam restituere vendenti ut recipiat precium quod de illa dedit. Ab his enim potest sibi providere quam alij: debet tamen inducere furem ad hoc ut restituat eam christo domino rei. Sexto quia perdit expensas suas voluntarias. Nam talis contractando rem alienam furtum committit: et fur semper in mora est. C. de fur. l. ij. 7. ff. de condi. fur. l. si pro fure. Et secundum hoc equus furto sublatu quatuordecim et quatuordecim expensis a fure melioratus restituendus est. Quibusdam tamen et satis discrete apparet: quod licet in foro seculo iudicio et ciuili: sicut dictum est equus talis est taliter restituendus. Tamen de quidditate naturalis iuris et conscientie debet interdicendum: quod iste restituere debeat interesse rationabilium expensarum per quas equus melioratus est. Nisi pro quanto ciuile iudicium esset inflictum furi illi in penam. Idem quoque de consimilibus dicendum esse videtur. Concordat Raymundus. Secundo autem si rapine emptor non probabiliter credit rem esse iustam cum precedentibus in predictis sex sociandus est. Terbi gratia. Sicut ductus ignorantia iuris vel ignorantia facti. Ignorantia iuris. scilicet quia licet tunc crederet esse raptam: non tamen credebatur quod illam emere esset peccatum. et talis ignorantia non excusat. Nec etiam excusat ignorantia facti crassa et supina: ut puta cum quis tempore belli emit a quodam stipendiario calicem et missale vel paramenta et consimilia. Propterea omnes tales in foro conscientie restituere obligatur. ar. extra de de. excom. mini. aplice. xij. q. ij. que etiam humanis. xvj. q. j. si cupis. Tertio autem si de hoc nihil cogitat: et hoc propter fatuam ac temerariam simplicitatem in foro conscientie etiam satisfacere debet. hoc secundum Raymundum et hostien. Idem quoque dicitur dum est si de hoc dubitabat: quia securior eligenda est secundum Alexandrum de halis. Secundo autem si emptor emerit bona fide: et tunc est etiam distinguendum: quia aut predictam emit ut eam domino satisfacere possit aut se pro comodo suo haberet. Primo inquam ut eam domino redderet scilicet recepto pre-

Vñica. iiii. i. xl. quod quis restituere obligatur

cio et interesse suo cum alias dominus rem eam nullomodo recuperare posset vel saltem non tam faciliter rehaberet. tunc cum utiliter gesserit negocium domini rei. Ideo totum poterit recuperare precium et interesse suum: et si res sine culpa sua amittatur vel perire contingat tunc non tenetur. Et breviter quicquid sibi adest ex illa re ut pensio merces fructus vel simile restituere obligatur. Et quicquid sibi abest ut precium moderate expense repetere potest: vel cum eo quod ex ipsa re sibi advenit usque ad concurrentem quantitatem poterit merito compensare. Si autem talis emptor postquam fecit diligenter inquiri non potuit reperire cuius res erat: tunc quicquid res illa valeat ultra id quod emptori ipsi deberetur pro anima illius cui extiterat res pauperibus eroganda est. Consultandum est rei secundum Raymundum: quod hoc publice fiat: ut omnis suspitio evitetur et sic liberatus est: quia in hoc illius negocium utiliter gessit. ar. xij. q. ij. quatuor. Satis concordant Hostiensis et Raymundus. Secundo autem modo rapinam emit. scilicet ut pro comodo suo haberet: et tunc si probabiliter non credebatur rem illam fuisse raptam: ut quia omnes vicini vel maior pars ita credebatur neque aliud verisimiliter exterminari debebat. Tunc hec bona fides quatuor sibi confert. Primo quia durante bona fide et conscientia non decepta rem illam restituere non tenetur. Sed si postea noverit rem illam fuisse raptam: quia bellum credebatur iustum et reperitur iniustum: tunc restituere obligatur. C. de fur. l. ij. Tenetur etiam extantes satisfacere fructus: de consumptis autem non tenetur propter bonam fidem: ut l. fructus. et l. si ex diverso. §. si. ff. de re vendi. Secundo quia potest rem vendere et alienare bona fide durante. Sed si aliquid quod lucrum ex venditione rei consecutus est debet illud restituere domino venienti. ff. de condi. inde. l. naz et hoc natura. Tertio quia non tenetur restituere in fortuito casu durante. scilicet bona fide: si enim interim pereat sine culpa sua in nullo tenebitur domino respondere. Quarto quia post restitutionem rei si eam fecerit iudice sententiante: de precio quod dedit contra venditorem agere potest ut ipsum fuerit indemnatus. xij. q. ij. vulturane. Aliter enim minime posset: unde dicat emptor domino rei quod ipsum ad iudicium trahat: et postquam citatus fuerit denunciaret venditori quod compareat atque defendat rem ipsam: et si res tunc ab eo evincitur:

tur: venditor tenebitur de evictione nisi tempore dande sententie emptor per contumaciam fuisset absens: vel nisi per iniuriam iudicis fuisset sententia lata. extra de emptio. et vendi. c. si. Si autem ad sacerdotis preceptum hoc fecerit in conscientie foro. in eodem quoque foro venditor inducendus est ut ipsum conseruet indemnem. ar. extra de emptio. et vendi. c. si. Si quis etiam plenius de talibus emptoribus licitis et illicitis satisfaciendis vel non satisfaciendis intelligere cupit: decurrat ad ea que dicta sunt supra ar. ij. c. j. in distinctione de subdito ad iussionem domini sui iuste vel iniuste bellante: quia in bello iusto habitate vendi et emi possunt: quis tutius et melius sit ceteris pauperibus non se de talibus impediri. Sed quid si quis dubitat utrum res sit de rapina? Dicendum secundum Alexan. de balis in questione hoc de alienis rebus semper regulare esse: quod homo talem rem restituere obligatur quando conscientia dicitur quod sit aliena seu cum esse dubitat alienam: siue obtinuerit per dationem siue per emptionem: debet autem illam restituere domino cum conscientia furis qui eam furatus est scilicet ut liberetur uterque.

Sextus quaternarius ad idem tendit. Ca. vi.

Sextum quaternarium cum predictis addamus: de his quoque qui dant causam efficacem damnis alienis. Primo signo indicativo. secundo modo inductivo. tertio dicto incitativo. quarto facto animativo. Primo quidem signo indicativo: sicut sepe contingere solet in proditiis et in guerris iniustis quando aliquis statuitur in certo loco: ut dato summi vel capucei aut alterius rei signo: gentes parate ad predam currant ingrediantur et prodentur civitates vel castra. Secundo modo inductivo. scilicet cum aliquis aliquid operatur ut proditio vel aliquid malum perpetretur in civitate: ut puta cum ignem in aliqua domo accendit: ut cum gentes ad ignem extinguendum currunt proditio consequatur effectum: aut cum unus in capta civitate vel terra ad sacco manum incipit ponere unam domum vel eam incendit: Unde operari. id est. accendi alij indicunt. et sic de similibus. Tertio dicto incitativo: sicut sepe contingere solet quando

gentes deficientes animo non audent que-
dam impia perpetrare et aliqua damna dare
nisi ab aliquo verbis incitatus inducantur
In talibus autem sicut Hostien. et Innocent. in
citationis efficacia consideranda est. Nam quod
in aliquo fuerit efficacior inductiva ad ma-
lum: tanto amplius satisfacere obligat. Quar-
to facto animatio: sicut euenit his qui in
guerris iniustus instrumentis bellicis solent
uti. Nam si tube et alia instrumenta in talibus
nil valerent ad quid portarentur ad illas: et
quia plurimum valent ad animandum et ad
dirigendum equos et gentes: propterea non
immerito utentes in iniusto bello talibus in-
strumentis tantum restituere obligantur quod
ad malum efficacem dedit occasionem.

Septimus quaternarius etiam de eodem. Ca. vii.

Septimum quaternarium supradamus de his etiam quod alienis damnis dat causam efficacem. Primo tacendo. secundo consentiendo. tertio obuiando. quarto participando. Primo quidem tacendo. verbi gratia: quidam videtur proximum damnificari iniuste credit quod solo verbo sine periculo suo auxilium prestare possit iniuriam patienti et tacet: talis quidem homo satisfacere damnum obligatur: si tali modo obstaret obuiare ex officio tenebatur. Unde Proverb. xxiiij. ca. scriptum est. Erue eos qui trahuntur ad mortem: et eos qui trahuntur ad interitum liberare non cesses. Si autem talis ex officio non tenetur: licet mortaliter peccet non obuiando malis sicut dictus est non tamen restituere obligatur. Ad clarum veritatem percipiendam ponatur in practica casus. In quadam ciuitate tractatur de imponendo collectas seu taleas clericis seu alii quid consimile contra ecclesiam libertatem. proponitur hoc in consilio deliberandum: quibusdam displicet hoc tanquam iniuste factum: et licet non consentiant non tamen audent contradicere manifeste: sed tacent: quid ergo iuris? Dicendum quod si non timent periculum vite vel status sui: aut alias incurrere aliquod grande malum publice contradicere obligantur. Quod si fecerint licet eorum contradictio nullum sortiantur effectum sed collecta clericis imponatur: tunc non tenentur restituere nec etiam peccant: non tamen propter leuem timorem excusabiles sunt: sicut quando magnum periculum imminet et potest

grauare multos. Si vero homo ex pusillanimitate non audet publice obuiare: nec ceteri ciues ciuitati et statui eum reputent infideles si tali iniusticie non consentit: licet mortaliter peccet non tamen sicut quosdam satisfacere obligatur. Alii vero et probabilius dicunt hoc verum non esse in his qui prohibere possunt et non prohibent. Neque in his quibus ex hoc prouenit commodum singulare seu bursale: quia tunc efficaciter consentire videtur. Secundo consentiendo quod intelligi habet quando sine tali consensu talis damnificatio subsicura non esset. Ad hoc effectus. ij. q. i. c. notum sit. si ubi scriptum est: quod facientem et consentientem par pena constringit. Quod scriptum est ex sententia Pauli. ij. c. ad romanos: ubi dicitur. Non solum eos qui talia agunt sed consentiunt facientibus. Quod tamen intelligitur de consensu de quo loquuntur humane leges ubi cooperationis affectus in opere demonstratur. sicut Innocent. et Hostien. Idem quoque dicendum est si aliquod damnum illatum sit nomine tuo: et tu hoc sentiens habes ratum in solidum obligaris sicut Raymundus xi. q. iiij. qui consentit. s. duobus. c. se. et extra de restitutio. spoliato. cum ad sedem. in fi. q. sicut sicut. talis dictus est consensus interpretatur. Tertio obuiando scilicet ne homo acquirere possit quod acquirere expectabat et erat in via habendi. Talis autem ad restitutionem tenetur non tamen ex equo: quia minus est habere in potentia et esse in via ad habendum quam habere in actu. Unde damnificans hominem de seminato agro puta semina fodiendo: non tenetur restituere totum valorem future messis: quia nunquam nisi in potentia fuit habita. Et dubium erat qualiter fructificasset ager: tenetur igitur tantum restituere quantum fructus agri in illo dubio potuissent vendi. Hoc sentit Alexan. lombardus et Thomas. Idem quoque dicendum est quod tenens mutuum aut aliud debitum ultra legitimum tempus a domino premissum concessum tenetur ad totum interesse damni: ex tunc creditori propter hoc prouenientis. Non tamen ad totum lucrum quod extrinsecus illi probatur prouenisse si eum habuisset: imo debet ei subtrahi tantum quantum dubietas perditionum in mercationibus vel emptio contingentium rationabiliter est pensanda: et peritorum iudicio probabiliter estimanda. Ad hoc tamen interesse dico illum taliter obligari: ubi defectus ipse soluendi proueniat ex culpa sua: qui vero absque omni culpa sua

V Dñica. iiii. i. xl. quod quis restituere obligatur

impotens sit ad soluendum: non sic stricte loquendum est. **I**nsuper est notandum qd si creditor ex illa pecunia nil fecisset nec supponit fuisse facturum vnde lucrum aliquod consequi potuisset: vtpote quia pro certo supponit qd eam simpliciter expendisset vlt seruasset in archa: tunc ad nullum intere lucri sibi obligaretur. **S**ed qui de notarijs qui precio siue pte testamēta destruunt siue occultant: vñ nō soluuntur legata ad pias causas nec alia debita. neq; sunt restitutiones de male ablatiis certis siue incertis. **D**icendum qd quando a notarijs seu a quibuscūq; alijs testamēta taliter destruuntur qd nunq; reperiri possunt: tenentur ad restitutiones omnium predictorum. **S**i autem solum occultant illa seu occulte conferuant grauissime peccant: neq; absolui possunt nisi illa publice vel priuate reuelent. **T**amen non credo eos ad restitutionem teneri cum heredes creditoribus et legatarijs semper remaneant obligari. **Q**uod autem dicitur de talibus testamentis. idem quoq; intelligendum est de quibuscūq; alijs scripturis siue mercatorum siue usurariorum libris et consimilibus. **Q**uarto participando. id est. qui de rapina edunt vel dono aut aliter recipiunt: omnia restituere obligantur. **Q**uod tamen intelligendum est fm hostiesi. nisi consumpta essent anteq; intelligerent illa de rapina fuisse. **C.** de rei vendi. l. certū ē. **I**is septem quaternarijs sufficienter ostensum est qd qui rapine et furto prestant causam efficacem: restituere obligantur: vt merito quilibz noscere possit qualiter a predictis caueat in futurum. **E**t de preteritis sufficiat iuxta posse. **Q**uod et velle et perficere nobis concedat misericordia saluatoris. **Q**ui cum patre et spiritu sancto viuit et regnat in secula seculorum Amen.

V Seria secunda post quartā dominicas in quadragesima: quis etiam restituere obligatur vbi declarantur quinq; quaternarij hominum qui vsuris dant causam efficacem. Sermo. xxxv.

Quam fecisset quasi flagellum de funiculis omnes eiecit de templo. **Joh. ij. c.** Jam in pcedenti sermone declaratum est qui sunt qd rapinis atq; furtis dant

causam efficacem: et quomodo restituere obligantur. **H**unc autem in presenti sermone tractandum est de his qui fm regulam in principio. xxxij. sermonis datā vsure prestant causam efficacem et in quo etiam obligantur. **E**ñ ad p̄sens non de ipsis vsurarijs: sed tantū de his qui predictam causam efficacem vsurarijs prestant: vt verificetur verbum p̄alleatum. quod **Joh. ait.** Cum fecisset. i. dominus iesus christus quasi flagellum de funiculis omnes eiecit de templo: vt mystice innuat qd omnes tales de regno celorum quod ē templum nisi conuertantur ad deum: eiciendi sunt in tenebras exteriores et in incendia sempiterna. **D**e talibus autem distinguere possumus dicentes qd triplex est hominum genus prestantium vsure causam efficacem. **P**rimi sunt vsure adiutores. secundi eius reacquisitores. tertij eius retētores seu ne restituatur impeditores.

Articulus primus de his qui vsuris prestant causam efficaces ad lucrandum vsurarium adiuuantes.

Primi autem sunt vsure adiutores scz qui ad acquirendas vsuras prestant causam efficacem. id est. sine qua non acquirentur tale vsurarium lucrum: et de hoc duos quaternarios distinguamus.

De quattuor primis generibus hominum qui ad lucrum vsurarios quandoq; efficaciter iuuant. **Ca. j.**

Primus autem quaternarius quattuor genera hominum qui vsurarios iuuant in se comprehendit. **Q**uorum primi sunt ad vsuram mutuum accipientes. secundi sunt ipsi censales tertij vero sunt scribe seu tabelliones. quarti autem vsurarum testes. **P**rimi ad vsuram mutuum accipientes. **C**irca quod aduertendum est qd duo necessaria sunt ad hoc qd sine mor-

tali culpa homo tale mutuum suscipere possit. **P**rimo q̄ qui hoc mutuum prestat non inductus ab alio sed a seipso ad tale mutuum dandum paratus sit. **S**ecundo q̄ qui mutuus suscipit ad hoc ob legitimam causam ex necessitate cogatur vno istorum deficiente semper accipiens mutuum vsurarium mortaliter peccat: de quo potest ratio assignari. **P**rimo quia homo dat illi qui iuste minime accipere potest et cooperatur mutuanti ad iniusticiam crequendam cum tota vis contractus ex vtriusq̄ concordii consensu manifeste procedat. **S**ecundo quia velle q̄ proximus mortaliter peccet: vt ipse suam expleat inordinatam affectionem prauum et impium esse videtur: et maxime si ad hoc illum instantia sua inducat. **N**am si homo non esset in necessitate extrema: mortale peccatum esset aliquez renitentem inducere dare mutuum ad vsuram: imo potius liceret necessaria pro conseruanda vita illi rapere violenter q̄ illuz inducere ad tale mutuum exhibendum. **C**uius ratio est: quia extrema necessitate omnia communia sunt. ff. ad. l. Rob. de Jac. l. ij. §. cum in eadem in tex. et in glo. propterea taliter accipiens minime peccat: sed taliter inducere ad mutuum dandum sine mortali culpa non potest fieri. **I**deo potius tenetur homo velle inedia mori: q̄ primi velle animam interire. **Q**uare autem in hmoi hominibus cum duabus predictis conditionibus hoc licitum sit potest probari ratione auctoritate atq̄ exemplo. **P**rimo ostenditur ratione. **N**am sic ea de actio respectu agēis potest vtriq̄ esse mala et respectu patientis et consulētis bona et merito: quando. s. non consulit eam nisi in quantum est bona vel ppter bonum: sic recipere mutuum ad vsuram potest esse licitum licet prestare sit malum. **P**otest enim recipienti per se et absolute displicere illa vsura: et potest consentire in illa solaz ei⁹ reditionē absq̄ h̄ q̄ consentiat in acceptationem vsure in q̄ntū vici⁹ est vitiosa. **E**t tūc licet contract⁹ talis mutui fiat ex vtriusq̄ consensu: non est tūc a consensu ist⁹ in q̄ntū est vitiosus nisi p̄ accidens solū. **S**ecundo quoq̄ auctoritate probat. **N**am teste Aug. Aliud est bñ vti malo: aliud est male vti bono. **I**n itaq̄ vti malo non est peccat⁹ s̄ bonum: cū h̄ etiā de⁹ agar dū pmittit committi mala: et inde elicit iusticie bonū: s̄ male vti bono peccat⁹ est. **Q**uappter bñ vti vsurarij malo: bonū est: vtz aut hō illo bñ dū p̄ sua necitate mutuum q̄rit et absq̄ vsura h̄re nõ valet. **N**õ illius vitio delectatus: sed solū sua necitate coact⁹. **P**ro qua aut necessitate hoc licitū sit: nõ faci-

le diffinitur: cuz id plus doceat vnctio charitatis et conscientia bona: q̄ ars seu sciētia acquisita. **N**on tamen necesse est expectare extremam necessitatem. **E**x hoc autem manifeste apparet: q̄ cum tale mutuum suscipit ad voluptates explendas in vanitatib⁹ lasciuis atq̄ ludis et consimilibus vel vt homo lucretur amplius atq̄ ditetur: semp mortale peccatū est: quia malo illius non vitur bene. **T**ertio quoq̄ monstrari potest exemplo. **N**am s̄m Augustinū in epistola ad plebicola. Aliud est inducere idolatram nõ solum vt iuret sed etiam vt p̄ idola iuret. **A**tq̄ aliud est recipere iuramentū p̄ idola factū ab idolatra nõlētē aliō iurare: aut aliō iuramentū firmū nõ recipiētē. **P**rimū qdē illicitū est. **S**ecūdū aut licitū. quia tūc hō vitur malo bene: propterea licite potest compellere iudex hominē infidelem vt iuret per falsos deos vel iudeum vt iuret p̄ suam fidem. vel legem de veritate dicenda si nõ potest aliter creditor suam pecuniaz rehabere. **Q**uia tunc homo etiam vitur malo bene. **C**oncordat Rich. in. iij. di. xv. q. v. in fi. **S**ile quoq̄ est s̄m Tho. de eo qui incidit in latrones: cui licet eis manifestare et dare bona que habet ne se occidat. **Q**ue tūc bona ipsi latrones diripiendo primum et deum offendunt. **E**t predictis igit pater: q̄ qui pro augenda substantia sub depositi nomine vel ad discretionem inducūt aliquas viduas seu alios ad tle mutuum sibi dandum: vnde quādoq̄ ex timore conscientie illud agere nollent: mortaliter peccant: quia tales non vitunt bene malo aliquo in proximo preexistente: sed ponus ad malum incitant et inducunt eos quod nõduz in seipsis habebant. **S**ecundi sunt sensales seu messeri aut corratarij nuncupari: de quibus duplex consideratio fieri potest. **P**rimo per respectum ad mutuo indigentes. **S**ecundo per respectum ad mutuum dantes. **P**rimo autem si considerantur quātū ad mutuo indigentes dupliciter peccare possunt. **P**rimo si mutuum querunt pro his qui non indigent: sicut quotidie in depositis et contractibus similibus fieri solet. **N**am quia mutuum recipiens peccat. **I**deo necesse est eum q̄ ei in hoc cooperatur: fiat etiam particeps ei⁹ culpe abo vrentes malo vsurarij male. **S**ecundo etiaz peccat si necessitate cogēte vlt̄ nõ cogēte primum ad vsuram mutuum tribuere renitentem inducūt. argu. extra de homici. sicut dignum. §. qui vero. **S**ecunda consideratio fieri potest per respectum ad mutuum dantes. **S**ecōm em̄ Girald⁹ odonem dupliciter in hoc

Fe. ij. p^o dñicā. iij. in. xl. quod quis resti. obli.

mediatores esse possunt. Primo enim cum instant pro illis qui mutuo indigent et procurant ab illis qui parati sunt dare: tales inquam nec peccant et minus satisfacere obligantur cum pro primo suo malo usurarii utantur bene. Secundo vero cum instant pro parte et lucro usurarii. Tales inquam non tantum peccant sed etiam in solidum satisfacere obligantur. Si tamen sunt ad hoc sic cooperati: quod absque cooperatione eorum illa usuraria prestatio minime esset. Ratio autem predictorum ex dicto **Ph. ij. et B.** patere potest dum ait: quod medium compatum extremo sapit naturam extremorum. Tertii sunt notarii siue scribe seu tabelliones. De talibus enim distinguendum est secundum **Giral. odo.** quod si scienter faciunt chartas vel conficiunt instrumenta de debito usurarum: ac si sit debitum legitimum et absque usura: sic chartas a duplo vel de triplo. etc. Tunc quidem tenentur reddeere usuram acceptam si usurarii non restituant ipsi: nisi hoc facerent in fauorem receptoris mutui secundum quosdam et mihi placet. Ratio est: quia eorum instrumentum est efficaciter cooperatum ad hoc ut usurario talis soluatur usura. Si vero in nota vel instrumento est facta expressa mentio de usura: tunc si quidem non tenentur: quia tunc non efficaciter cooperatur: quod tamen intellige nisi ubi esset consuetudo per talia instrumenta in iudicio cogere debitores ad soluendas usuras: quia tunc etiam modo predicto obligarentur. Ad id etiam **Hosien.** quod tales notarii pluri sunt quia cum creantur iurant quod talia non conficiunt instrumenta: ergo nec de cetero testificari possunt nec publica conficere instrumenta. Nam periurus testificari non potest quantumcunque penitentiam egerit. extra de testi. ex parte. c. vlti. Ex hoc etiam sunt infames quibus sunt omnes actus legitimi interdici. extra de testi. licet ex quadam responsi. j. **Hec Archi. dist. cly. sicut.** Quarti sunt usurarum testes: qui si scienter instrumentis usurariis consentiunt esse testes: et peccant et satisfacere obligantur secundum distinctionem que de notariis facta est. cum constet instrumentum sine testibus non obtinere robur. unde secundum quosdam huic impio lucro prestant causam efficacem.

De secundis quattuor generibus hominum qui usurarios ad lucrum efficaciter iuuant. Capitulum secundum.

Secundus quaternarius: quatuor alia hominum genera continentur quod ad lucrandum usuram etiam efficaciter operantur. Primi sunt socii vel factores. Secundi sunt famuli usurariorum. Tertii sunt seruitores eorum. Quarti sunt tutores filiorum usurariorum. Primi autem socii ad usuram vel factores instantes ad mutuum dandum in usurariorum persona: ita quod apud eos residet quasi principalis auctoritas dominoz suoz: et tales nisi principales restituant satisfacere obligantur secundum **Giral. odo.** et hoc quia ad hoc efficacem causam prestant. Secundi sunt famuli usurariorum seu mercatorum qui pro eis in mercantijs et contractibus vendunt tempus: vel alias pro eis male lucrantur: et hi etiam ad restitutionem tenentur: et hoc secundum **Rodo.** si in persona principali id agunt cum huic impio lucro prestant etiam causam efficacem. Tertii sunt seruitores qui si ad solam actualem et manuales traditionem mancipati sunt: ita quod ipsi non taxantur precium usurarum aut contractuum impiorum. neque cum eis pactum contrahitur de usura quous ipsi presentibus et pecunijs tradentibus fiat. Tales inquam semper in his mortaliter peccant: tamen restituere non tenentur nisi solus illa que sibi ipsis de usuris retinuerint. Istos autem intellige non teneri si absque omni inductione tradunt ipsam pecuniam ad usuram. nec postea coacti exigunt eam: aliter autem tenerentur: sicut infra ar. ij. et in si. primi capituli apparebit. In hoc conueniunt **Giral. odo.** et **v. d.** Quarti sunt tutores et curatores vel matres et quicumque alij qui sine mandato gerendo negocium alienum pro alijs fenerantur: tales inquam ad restitutionem tenentur secundum **Alexan. tom.** et **Rod.** quia talium contractuum fuerunt ministri auctores: et sic ad tale lucrum presterunt causam efficacem. Potest etiam hic queri: nunquid pupillus potest dicere tali tutori tanto tempore habuisse pecuniam meam: propterea peto pro ea licitum lucrum: usuram autem nolo. sed interesse meum: tamen predictum lucrum dicit se retinere velle cum protestatione prefata. nunquid hoc licite potest fieri. Dicendum quod talis pupillus facta protestatione predicta restituere non tenetur sed tutor nisi usuraria gratias excederet moderatum lucrum interesse. Tunc enim superfluum lucrum retinere non posset sed illud restituere deberet tutori qui tutor restituere

debet vsuras et sibi imputet imprudentiam suam. Si autem pupillus recipiat predictas vsuras sine protestatione prefata: predictas vsuras restituere obligatur. Sed contra tutorem agere potest ac ab eo petere interesse. Si vero tutor pecuniam pupillo restituit: nihilque illi dicat quod lucrum predictum vsurarium sit: deumque lapsa temporis pupillo dicit illud fuisse vsurarium lucrum: tunc pupillus ei credere non tenetur: neque illud restituere obligatur. *Sed non quosdam. Ratio est: quia pupillus non approbabit quod ille fecit nec de vsuris aliquid dixit tempore quo debebat. Propterea tutor ipse tale lucrum restituere obligatur. Sed nunc quid omnes predictae quattuor generationes socij: vsurarium famuli: seruitores et tutores. Atque quilibet alij: ut puta filius familias qui pro patre vsuram fecit: et alia quattuor hominum genera: de quibus in sequenti capitulo patet: et consimiles possunt inuitis illis accipere pecuniam ad quantitatem acquisite vsure et restituere his qui habere debent. Dicunt quidam quod sic: quia tales non committunt furtum cum pecunia illa vsuraria non sit illorum. Sed cum per efficacem causam predictorum sociorum et consimilium: et per intermedium illorum tale iniustum lucrum deueniat ad manus vsurarium: et ad restitutionem obligati sunt ipsi mediatores: iustum esse videtur ut que causa illorum iniuste ablata sunt de lege nature iuste licentiam habeant illa satisfacere: ne ipsi de proprio satisfacere teneantur. Quod etiam videtur sentire Chrysostomus qui extra de reg. iur. ca. j. ait: Unumquodque pro quascumque causas nascitur per easdem dissoluitur. Propterea predicti dicunt quod ad hoc agendum prenominati tenentur: et in hoc agendum curam suam atque illorum qui iniuste detinent illa. Hec autem credo intelligenda in conscientie foro: et ubi nullum de alijs inconuenientibus subsequeretur: de quibus in sermone. xxxij. ar. j. e. c. ij. plenius dictum est.*

Articulus secundus de his qui vsure prestent causam efficacem dum scilicet pro vsurarijs reacquirunt fenus.

Secundi vero qui ad fenus prestent causam efficacem sunt vsure reacquisitores: qui licet etiam non fecerint contractus vsurarios: tamen

vsuras per litigia coactiua vel aliter diuersimode reacquirunt. Et de his duplicem quaternarium subiungamus.

De primis quattuor generibus hominum: qui ad reacquirendas vsuras vsurarijs efficacem causam prestant. Ca. j.

Primus quaternarius quattuor hominum genera comprehendit. Primi sunt tutores, secundi sunt vidue matres, tertij sunt vsurarios sociantes, quarti sunt vsurarum famuli vel factores. Primi sunt tutores et curatores: qui licet non fecerint ipsi contractus vsurarios pro pupillis: tamen pro eis accipiunt vel exigunt vsuras. Tales inquam quia huic impio lucro prestiterunt similem causam efficacem. *Sed Alex. lomber. restituere obligantur: si ille cuius nomine acceperunt non est soluendo vel non vult satisfacere. Hoc etiam sentit Bar. b. r. i. c. sicut non suo. xlvj. di. ubi ostenditur quod sicut prohibet homo vsuras accipere nomine suo: ita et nomine alieno. Huius etiam ratio est: quia facientem et consentientem par pena constringit. ij. q. j. notum. in fi. imo quod grauius est si tutor nomine pupilli exigit predictas vsuras etiam post depositum officium: potest agi contra ipsum. xlvj. dist. sicut non suo. in text. et glo. Sed quid faciet tutor qui a communitate artatur tutelam suscipere cuiusdam pupilli qui multa habet suscipere de vsuris? Dicendum quod coram episcopo ciuitatis et potestate protestari debet: quod a debitoribus non exiget nisi capitale et de vsura se non intromittet: et de hoc faciat fieri publicum instrumentum. Secundi sunt vidue que pro se vel pro filijs recipiunt vel exigunt in iudicio vel extra iudicium maritorum suorum vsuras aut lucrum contractuum impiorum. Iste quoque restituere obligantur cum tali iniusto lucro efficacem prestent occasionem. Tertij sunt socij impiorum lucrorum: sicut venditores terminorum et consimilium: qui etiam restituere obligantur non tamen ea que pro se acquisierunt verumtamen quicquid in iudicio vel extra iudicium pro socijs suis exigunt vel recipiunt cum in his etiam prestent causam efficacem. Quarti sunt factores vel famuli qui per litigia coactiua vsuras exigunt vel lucra contractuum impiorum*

Fe. ij. p^o dñicā. iiii. in. xl. quod quis resti. obli.

Tales enim omnium que opere eorum de talibus acquiruntur ad restitutionem tenentur quia in talibus efficaciter cooperantur.

De secundis quattuor generibus hominum qui etiam ad requirendas vsuras efficaciter fauent. Ca. ij.

Secundus quaternarius comprehendit alia quattuor hominum genera qui etiam ad reacquirendas vsuras prestant causam efficacem. Quorum primi sunt aduocati. secundi mutuū gratuitū impediētes. tertij sunt communitates ad vsuram mutuantes. quarti reges et principes vsure fauorem dantes. Primi sunt aduocati et procuratores quorum patrocinio et fauore scienter vsure in iudicio vel extra iudiciū reacquiruntur: et licet scripture que eis porriguntur appareant iuste et non de contractibus vsurariū: tamen quia de talibus fallacijs sunt et esse debent experti et auisati. ideo in talibus eorum conscientia requirenda est. Nam si cum sciant quod tales sint contractus vsurarij huiusmodi lucris fauent seu ad talia reacquirenda seu defendenda cum effectu laborant restituere obligantur: quia ad hoc dant operam efficacem. Quicquid agant homines intentio iudicat omnes. Hec sentit Innocentius et Hostiensis in c. michael. extra de vsur. et Archidiaconus in c. si quis oblitus. xiiij. q. iij. Secundi sunt impediētes. scilicet cum sunt aliqui qui cuidam volunt mutuare pecuniā gratis: et alij hoc impediunt et inducunt illas dari mutuo sub vsurā: seu est aliquis qui vult contractū facere cum quodam et licito modo: tertius vero hoc impediens reducit factū ad contractum vsurariū et iniustum. Tales in quibus impediētes sunt Rodo. restituere obligantur: quia impediunt indebitē proximi utilitatem impediendo ne mutuum gratis detur aut quod contractus licite fiat: et sic in talibus prestant causam efficacem ad impium lucrum. Tertij vero sunt ciuitates et terre seu quecūque collegia que recipiunt vsurarum emolumentum et fructum. De quibus querit Hostiensis in summa de penitentia. §. si. xli. quid de ciuitatibus vtrum ad receptarum vsurarum singuli teneantur et dicit quod sic licet vniuersitatis causa non sit singulorum. xij. q. ij. qui manu mittitur. Ratio huius est: quia quātū prinet

ad delicta omnes hi qui sunt consentientes et agentes puniuntur et singulariter obligantur non quidem tanquam vniuersitas que animam non habet. neque tanquam vniuersi: sed tanquam singuli: extra de vsur. conquestus. vij. q. j. sicut vir. xxiiij. q. iij. si heres. ff. de his que me. causa. l. metum. §. animaduertendum. Et hoc intelligit verum in his quibus hoc plus ratum est habent atque consentiunt vel prohibere possunt et non faciunt: de senten. excom. quate. hoc tamē intelligunt quidam de regentibus et prohibere valentibus. Secus autem de alijs non principalibus gubernatoribus vel alijs ignorantibus non prohibere valentibus nisi participauerint commodum singulare siue burlesale quia tunc efficaciter consentirent. Idem quoque Archidiaconus in c. ij. xlvij. di. sentire videtur: dicens quod omnes singulares persone tenentur: quarum consensu atque auctoritate id factum est et in statu damnationis sunt. Idem quoque dicendum est si collegium aliquod accepit pignus in casu non concessio. extra de vsuris conquestus. ar. vij. q. j. sicut vir. xxiiij. q. iij. si heres. ff. quod me. causa. l. metum. Idem quoque sentire videtur Job. an. post ala. in. d. c. conquestus. Cum his etiam concordat Raymundus et alij plures. Quarti sunt reges et principes: atque alij terrarum domini. de quibus extra de vsuris post miserabilem. scriptū est iudeos ad remittendas christi anis vsuras per principes et potestates compelli precipimus seculares. Aliter tamen Lom. ait. quod tales domini qui in terris suis vsurarios tenent: licet mortaliter percent: tamē nihil obligantur restituere si nihil ad eos de bonis eorum peruenit. Neque est simile de autoribus mali qui efficacem causam prestant. Et de his qui sunt mali causa per accidens: putata quia tale malum in patria conseruant ut libere fiat. Si autem predicti domini cogunt debitores dare vsuras secundum Rodo. tunc ad restitutionem tenentur etiam si nihil ad eos peruenit: tamen de hoc in fine sequentis articuli plenius distinguemus. Sed forte melius sentit v. di. quod tales qui cum possint non compellunt ad restituendum vsuras: tenent etiam si nihil peruenit ad eos. Cuius ratio potest esse: quia sicut supradictum est habent habent ab ecclesia in preceptis saltem de iudeis: quod si non obseruāt: cum ex eorum officio incubat eis: interpretatū sensū se hinc demonstrat. iuxta illud. Non carz scrupulo pcelliois occite que manifeste faciori

desinit obuiare. extra de homi. c. sicut dignū
·s. iij.

Articulus tertius de his qui
prestant causam efficacem ne vsu
re valeant satisfieri.

Tertij vero qui causam efficacem p
stant tenent sunt vsure retentores:
seu ne restituant impedidores: qui
scz modis varijs efficac prestant
impedimentū ne fenus satisfieri possit: de qz
bus diuersos quaternarios subiungamus.

Primus quaternarius impe
dientium ne vsura valeat satisfi
eri. **Ca. j.**

Primus quaternari⁹ quattuor ge
nera hominū in se comprehendit q
impediunt ne satisfiat vsura. **Pri**
mi sunt vsurariozum vxores. secū
di vsurariozum filij z familia. tertij vsurarij
nupta filia z maritus eius. quarti sunt vsura
riozū heredes. **Primi** sunt vsurariozum vx
res. **De** quibus distinguendum est: quis aut
mulieris maritus est soluendo vel non. **Pri**
mo aut si est soluendo fm Alex. lombard. tūc
si sint ibi aliqua bona de iusto z sepata sunt d
illis expendere seu viuere potest. **Si** aut sunt
ibi aliqua bona de iusto sed ita mixta cum im
pie acquisit qz discernere minime potest: ad
hic de illis expendere potest dum tamen in
mēte habeat viuere de iusto. **Lōcor. Rodo.**
Idem etiam addit: qz si talis vxoz de oue et
boue siue de qz aliā re habita de vsur: co
medere non possit vltra casum necessitatis si
cur infra patebit. **Si** tamē res sit empta d vsu
ra possit inde comedere etiam sine casu extre
me necessitatis. **Qui⁹** ratio est fm quosdaz qz
cum in vsura dominiū transferat: non est ne
cesse restituere rem habitam p vsura: sed so
lum vsurarium ad satisfaciendum non face
re impotentem. **Secundo** autem si vsurari⁹
nō est soluendo: puta quia nihil habet nisi d
vsuris: vel quia omnia bona sua pro vsuris re
stituendis merito obligata sunt: licz de bene
acquisitis habeat quedam. **Tunc** fm **Siral.**
Oddo. etiam distinguendum est: **Quia** si ta
lis vsurarius habet aliqua que nō sunt em
pta vel habita de vsuris z dos vxoris ibi fuit
pu⁹ qz predicte vsure: potest z debet inde sol

ui etiam dato qz vir eius non habeat sufficiē
tiam ad soluendū vsuras. **Si** dō nō sunt ibi
nisi empta vel habita de vsuris atqz predicte
vsure ibi pmo fuerūt qz ipsius vxoris dotes:
tūc ipsa restituere cogat quicquid pro victu
suo seu quocūqz alio modo accipiet inde: qz
ei ad non restituendū prestat efficacem cām.
Sed omnia supradicta intellige nisi in casu dū
causam expoliatoz agit. s. mouendo z indu
cendo p posse ad restituendū. quia tunc nō
tenetur de his que expendit seu consumpsit
eo tempore quo causa eius emendationem fi
deliter laborauit etiam si restitutio nō sequa
tur. ar. xj. q. iij. quoniaz multos. extra d sen.
excō. inter alia. **Nam** qui vtiliter alterius ne
gocium gerit etiam absentis z ignozantis li
cite recipit expensas. **Non** tamen fm **Rodo.**
de talibus potest viuere per totum annum p
pter vnam admonitionem vl etiam propter
duas. sed qz diu cōtinue instat oportunitis ho
ris. **Concordat** in hoc etiam **Hostien.** **Si** au
tem de correctōe vsurarij nō remaneat spes
z in vxorem suam crudelis est: z de impie ac
quisitis viuere eam cogit. **Quid** habet age
re talis vxoz. **Dicendum** qz triplex remediū
habere potest fm **Raymundū.** **Primum** qz si
ibi aliunde victum procuret vel ab amicis vl
a consanguineis suis: aut proprijs manibus
laborando siue alio modo honesto: si oportz
etiam mendicare dummodo sine inhonestat
is periculo fieret. **Secundum** vt denunciēt
his qui proderē possint: vel etiam si probabi
liter potest denunciēt episcopo vt compellat
eum pascere vxorem suam de iusto. ij. q. j. si
peccauerit. extra de iureiur. quē admodum.
xxij. q. v. hoc videtur. **Sed** fm **Hostien.** b re
mediū inane est si talis mulier habet mari
tum crudelem: vt patet extra qz me. cau. c. j.
Tertium remediū vbi aliud nō possit age
re: nec per elemosynas honeste querere: ne
qz alio modo licite inuenire: ex quo ita artata
est poterit inde comedere z nō tenetur: quia
tempore tante necessitatis z a furto excusare
tur in totum. **Necessitas** enim non habet le
gem. de cōse. dist. j. sicut. z dist. v. discipulos
extra de Reg. iur. quod non est. **Si** autēz pe
riculum mortis non immineat manifeste ali
quod peccatum committere videretur: pro
pterea aliq pnia ei ad cautelam iniungen
da est. ar. extra de fur. si quis per necessita
tem. extra de homi. c. ij. **Quicūqz** tā talia su
mit cum magna parcitate sumere obligatur
z intm dolere debet atqz pponere in mente

Fe. ij. p^o dñicā. iiii. in. xl. quod quis resti. obli.

sua q^o si vnq^o et q^o cito poterit restituere quicquid inde expendit: et hoc satis securum est. **Quartū** remedium potest addi: q^o talis vxor res domus modo licito augmentet atq^o conseruet: quia hoc etiam cedit in creditorū vtilitatem. **Quintum** quoq^o superaddatur q^o si vir eius habeat plura incerta vbi sufficiat ad satisfaciendum certis: potest tali vxori p^o episcopum p^ouideri. **Om̄ib^o** autē supradicti remedia potest vti vxor vsurarij si de vsuris mulier habeat dotem et vir nihil habet nisi restitutioni obligata: sicut predictum est. **In omni tñ casu** predicto tenetur vxor reddere debitum viro suo et eōuerso nisi subsit aliud impedimentum. xxxij. q. v. si dicat. **Concordat** etiam his hostien. et plures alij. **Secundi sūt** filij et filie et familia vsurarij qui viuunt de vsuris. **De quibus ē distinguendum** s^o **Siralb. odo.** quia aut vsurarius est soluendo vel nō. **Primo** autē si est soluendo et habeat alia vltra ea que soluere et satisfacere obligat: de illis vi uere possunt cum distinctiōe in principio h^o capituli de illicito aduenientibus habita de vxore. **Secundo** autem si non est soluendo quicūq^o de familia eius quicquid pro suo vinctu vel quomodocūq^o acceperint satisfacere cogant. **Quia** illum ad satisfaciendum faciunt impotentem: et ad hoc prestant causam efficacem. **Excusari autē** tales et cōsimiles possunt propter quinq^o. **Primo** ppter pcuracionem. **secundo** ppter recompensationem. **tertio** ppter restorationē. **quarto** ppter ignorantiam. **quinto** propter necessitatem. **Primo** inq^o excusari potest homo in hoc ppter pcuracionem hoc est si causam spoliatorū agit id ē. dum procurat fideliter q^o eis restitutio fiat: sicut de vxore supra in hoc. c. dictum est. **Secundo** propter recompensationem: quia scz et tñ restituit q^o tuz de suo accepit: sicut cōtingit in emptionibus: in opibus mercenarijs: in cōmutationibus. et cōsimilibus: et d^o hoc in sequenti. c. s. ij. latius dicitur. **Tertio** ppter restorationem. i. si se restauraturum proponat: et ad hoc facultatem se habiturum probabiliter credat. **Quarto** ppter ignorantiam: quia scz nesciat homo rem esse talē nec causam habeat hoc sciendi illum videlicet eē talem. **Quinto** ppter necessitatem puta q^o tū ad hoc: quia filiolū atq^o filiole in tali etate sūt q^o aliter cōmode viuere nō possunt. **Ultra p^o** dicta potest etiam queri. **Si** dum viueret titij pater expendit. ccc. libras in studio pro filio

suo vt doctor efficeretur: cuz nihil nisi de vsuris haberet: cuz de vsuris habuisset mille p^o mortem non dimisit filio nisi quinquaginta libras. **Queritur** vtrum de illis. ccc. **Titij** ad restitutionem sit obligatus? **Ad** quod dicitur dum q^o si pater **Titij** non erat soluendo quādo filium in studio nutrebat: tūc distinguendum est. **Nam** si **Titius** credebat q^o pater su^o sibi de bonis licitis prouideret ratione bone fidei: de rebus iam consumptis satisfacere si tenetur. sed solum de extantibus. **Si** autem nouit suum patrem de vsuris omnia possidere propter conscientiam lesam quam habebat in vtendo alienis rebus debet illas. ccc. libras restituere s^o diuinum ius. **Et** sic d^o cōsimilibus idem iudicium fieri potest. **Tertij** sunt filia vsurarij atq^o maritus eius. **De quibus** notandum est: q^o si quis accepit filiā vsurarij in vxorem qui nihil tunc tēporis habebat nisi reddendam. **Tunc** s^o quosdam dotem quam inde accepit cum filia reddere nō tenetur: si nō crassa sed probabili ignorantia ductus fuerit: quia scz probabiliter credebat focerum non esse vsurarium: aut preter illam dotem habere sufficientiam ad soluendum. **Secōm** vero **Siral. odo.** aliosq^o solēnes doctores talis gener ex quo scit q^o dos accepta quando eam acceperat necessaria ad soluendum et iam alia debita reddi: non potest tale dotem cum bona conscientia retinere: si certū sunt hi quibus primo talia debebant. **Cui^o** ratio est: quia de aliorum rebus nullatenus s^o deum illa potuit dotari. **Sed** tamē si vsurarij filia talem dotem vult restituere: et ei^o maritus obstat: culpa erit mariti nō vxoris. et h^o si illa proponat dotem illam satisfacere si vir eius ante illum obiret. **Si** autem e conuerso vir eius vult illam restituere: sed vxor eius obstat nec patitur illam reddi: tunc forte sufficit illi q^o ipse non percipiat de bonis illis et pponat quando posset restituere illam. **Si** vero vterq^o in satisfaciendo ex mala voluntate concordant ambo in statu damnationis viuunt. **In** remedium tamen periculū dici posset q^o si pater talis vxoris siue ei^o heredes haberent sufficientiam ad satisfaciendum certa: tunc talis dos si parua est i totum: si autem magna in partem de incertis dyocesan^o posset cum tali muliere s^o discretum iudiciū dispēfare. **Consulendum** est etiam tali mulieri de bonis vsure certis habenti dotem cum si bi nō potest aliter prouidere: q^o si cōtingeret

eam p̄mozi viro: debet in fine vocare virum
 z filios si illos habet. **A**c eis p̄stari dotē suā
 de vsuf. fuisse. obsecrans z obrestans quate-
 nus restituant eā: quia illā nullo modo pos-
 sunt licite retinere: quod si nō fecerint non ei
 sed illis imputabit. **S**ed quid si pater vsura-
 rius dotauit filiam suā eo tempe quo etiā re-
 manebat soluendo: z p̄ cōsequens nō p̄pter
 dotes illas factus est impotēs ad soluenduz
Dic sicut patet in f̄mone. xxxix. ar. j. c. ij. cir-
 ca p̄ncipiū. **Q**uarti sunt vsurarij heredes d̄
 quibus f̄m Archidiaconum z alios canoni-
 stas est dicendū: q̄ licet aliter f̄m leges distin-
 guat: tñ de iure canonico heredes tenent ad
 omnia debita defunctorū in quorū loca succe-
 dunt: siue heres sit fili⁹ siue extrane⁹: siue ra-
 ptor⁹ siue alcerius. **S**iue talia debita fuerint
 ex cōtractu: siue ex maleficio vel q̄si: siue res
 puenerit ad heredem siue nō. xvj. q. vj. si epi-
 scopum. extra de pigno. ex p̄sentū. in fi. d̄ so-
 lut. c. j. de vsuris tua nos. de rapto. in lris. d̄
 sepul. c. fi. vbi plene de hoc. z de sen. excom. a
 nobis: z hoc intelligas si hereditas sufficiat.
Si aut̄ hereditas nō sufficit ad omnia debita
 p̄soluenda. f̄m Ray. in iudicio anime: etiaz si
 heres nō fecit inuentariū nisi q̄tū sufficit he-
 reditas nō tenetur. **S**ecus aut̄ in foro iudici
 ali. f̄m Joh. an. in nouella. vbi dicit q̄ si fecit
 inuentariū nō tenet̄ vltra vires hereditarias.
Quo aut̄ ad iudicium anime illud indistin-
 cte affirmat. **A**d hoc quidem addendum est.
 q̄ talis heres vltra hereditatē tenet̄ in iudi-
 cio anime ad omnia que p̄dictus vsurarius p̄
 eo expendit si illa suscepit mala fide. **R**atio ē
 quia ad nō restituendū p̄stint causam effica-
 cem. **E**t hoc intellige si talia habuit eo tem-
 pore quo erat vsurarius nō soluendo. **S**z qd
 de duobus heredibus vsurarij alter fact⁹ est
 nō soluendo: **D**icendū f̄m Hostien. q̄ al̄ in-
 solidum obligat̄ z hoc vsq̄ ad quātitatē que
 ad eum de hereditate puenit. **R**atio est: quia
 succedit in crimine: z etiam quia omnes res he-
 reditarie obligate sunt: extra de vsuf. cuz tu.
 .s. fi.

Secundus quaternarius eo-
 rum qui etiam efficaciter impe-
 diunt ne satisfiat vsura. **C**a. ij.

Secundus quaternarius etiā quat-
 tuor genera hominū comprehen-
 dit in se qui efficacem cām p̄stant
 ne vsura valeat satisfieri. **P**rimi

sunt vsurariozum famuli. secundo vsurario-
 rum consanguinei. tertij vsurariozum serui-
 tozes z mercennarij. quarti sunt vsurarij de-
 narios mutuantes. **P**rimi sunt vsurariozum
 famuli qui scz nō ad exercendum fenus sed ī
 domo vel in alijs negocijs seruiunt eis. **D**e
 quibus dicendum est sicut de vxore vsurarij
 in hoc ar. z. c. j. dictum est. **Q**uia si vsurarius
 nō ē soluēdo nllō mō de bonis vsurarij viuē
 p̄nt. **N**eq̄ insup salarium suum ab eis susci-
 pere licet nisi duo ibi concurrant. **P**rimuz q̄
 ibi sit aliquid de licite acquisitū nō aut̄ empta
 vel habita de vsuris. **S**cōm q̄ tale salarium
 p̄ius fuerit q̄ vsure. **H**is aut̄ duobus cōcur-
 rentibus p̄dictum salarium suum f̄m aliq̄s
 suscipere possunt etiam dato q̄ vsurarius nō
 haberet sufficientiam ad soluendum vsuras
 de bonis autem illius viuere eis nequaq̄ li-
 cet: aliter darent ei ad non soluenduz causas
 efficacem vbi vsurarius nō est soluendo. **S**e-
 cundi sunt consanguinei seu amici. domesti-
 ci focij z quicūq̄ alij qui de bonis ipsius vsu-
 rarij comedunt bibunt siue dono siue quocūq̄
 q̄ alio modo recipiūt vel in alienos vsus cō-
 uertunt. **D**e quibus notandum est: q̄ si vsu-
 rarius non est soluendo q̄ omnia bona q̄ ha-
 bet non aut̄ vix satisfactionem sufficiunt licet
 habeat aliqua de licite acquisitis. **T**ales inq̄
 quicquid p̄dictis modis susceperint satisfi-
 cere obligantur: quia etiam ad non satisfaciē-
 dum p̄stant causam efficacem. **S**i quis au-
 tem de hoc dubitat z res adhuc extat: satisfi-
 cere obligatur ne pro re temporalī in discri-
 mine animam suam ponat f̄m reglam Alex.
 supra sermone. xxxiiij. qui est p̄cedētis ser-
 monis ar. iij. z in fi. v. ca. datam. **T**ertij sunt
 vsurarijs seruientes et mercennarijs: de quib⁹
 bus dicendum est: q̄ si vsurarius quecunq̄
 habet obligata sunt pro vsuris seu non est
 soluendo: tunc distinguendum est. **Q**uia
 aut̄ illis seruiunt in rebus licitis et honestis
 et tunc si p̄pter diminutionem substantie
 vsurarius non fiat magis impotens ad sol-
 uendum licite possunt suscipere condignam
 mercedem: et hoc quia vtilitas quam inde cō-
 sequitur vsurarius talis ex illorum opere cū
 mercede merito compensatur: et p̄opt̄ mer-
 cedem mercennarijs datam pauperior mini-
 medici potest: cum loco mercedis habeat cō-
 mōdum operum. **I**dē quoz dicendū est de
 his qui vēdūt vsurario suas merces: qz si re-
 ciipiunt denarios de vsurario lucro: ipsi qz

Fe. ij. p^o dñicā. iij. in. xl. quod quis resti. obli.

eiusdem valoris rependunt merces: vñd nisi alia causa subsit nō faciunt eum ad satisfaciendū amplius impotentē. Solet etiam dici fm Alex. lom. q. illi quib^o debetur aliquid ex contractu vel quasi aut ex maleficio vel q̄i possunt recipe quod sibi debet ex hmōi reb^o dum tñ rem vsurariā furtiuā vel raptā nō recipiant in specie sua. Quod quidē in vsura ē verum fm illos qui tenent q̄ in vsura dñium nō transferit. Cui^o opinionis fuerunt Alex. de halis. Bonauen. Rich. Sco. in. iij. di. xv Hugo et Ray. in titulo de decimis. Cōtrarie vō opinionis fuerūt Hoffre. in ti. d. decimis. et Bern. extra de deci. ex transmissa. licet hoc nō dicat exp̄sse. et glo. xiiij. q. iij. in. c. si quis. et Tho. Scōm vō pmā opinionē nō debet recipi res vsurarie in spē in solutionē: quia potest debitor qui eas dedit cōtradicare et illas repetere creditori. Aut tales seruitores seruiunt vsurario in illis in quibus eū ad satisfaciendum dum recipiunt salariū faciūt impotentem. Et tunc licet si seruiant ei in rebus licit^{is} et honestis nō peccant: imo qñq; apud deū plurimum mereant: tñ salariū seu p̄cium suscipere minime possunt: cū ex hoc ad eum satisfaciendum faciant impotentē atq; ad hoc p̄stāt causam efficacem. Hmōi sunt medici barbirones et varij consiles. Et lz tales ab vsurario salariū acceptare nō possunt tñ in extrema necessitate illi subuenire tenent amore dei ex ipsa lege nature et ex ipso dei precepto. Luc. x. vbi ait. Diliges p̄mū tuū sicut teipm. Quart^o aut sunt denarios vsurarijs mutuantes: de quibus distinguit vñ. quia aut bona fide creditor vsurario pecuniā mutuatur vt ex ipa cōmodum suum faceret et licite lucrando forte ex ea se liberaret: et tunc recipe potest quod liberaliter mutuatur etiam si alias ille non sufficeret ad soluendas vsuras. Aut alia et nō iusta causa illam mutuo ei dedit: puta ad ludendum in alea. aut ad meretrices vel hystriōdes et ad cōsimilia disp̄gendum: et tunc nō pōt debitor ab illo recipe qui alias nō ē soluēdo.

Tertius quaternarius etiam de his qui efficaciter obuiāt ne reddat vsura. Ca. iij.

Tertius quaternarius de eodē subdendus est. In quo p̄mi sunt vsurarioz elemofynas acceptantes. secūdi oblationes recipiētes. ter-

ti^o prochiales. quart^o autem sunt prelati subscribentes. Primi sunt elemofynas acceptantes: de quibus distinguendum est: q̄ si vsurarij ppter hoc efficiantur non soluendo: et hoc intellige de certis. tunc qui recipit restituere obligatur. Secus autem si habent aliqua alia que non sunt de vsura seu p hoc ad satisfaciendum vsuram impotentes non fiant. Concordat vñ. Insuper est notandum: q̄ etiam si vsurarij essent non soluendo excusantur religiosi et predicantes qui vadunt vt ad penitentiam et ad satisfaciendum illos inducant si comedant de vsuris. et hoc maxime si apud alios comedere inuenire non possunt siue inducant illos predicatione generali: siue etiam persuasione speciali: extra de sentē. exco. cum voluntate. §. j. Quod quidem fm Raymundū verū est: si de correptione spes p̄babilis habeatur: et si etiam ppter eorum expensas non subtrahatur vsurario restituendi facultas in toto seu in magna parte. ar. ij. q. vj. anteriorū. §. illud. Concordat Raymū. Archidi. et Hostien. Secūdi sunt oblationes recipientes. Nam qui recipit eas ab vsurarijs manifestis: et quod accepit restituere obligat et donec satisfecerit ad arbitrium episcopi sui ab officij sui maneat executione suspensus: extra de vsuris. quia in omnibus. in fi. Laue at igit̄ ne interim celebret: als fieret irregularis. hec est sententia Hostien. Sed fm Archidiaconū decretum illud nō est late sententię ferende. Raymūdus aut dicit q̄ si sū vsurarij manifesti ip̄o iure sunt exco. comunicati q̄tū ad ea que ponuntur in dicta decretali: quia in omnibus. §. ideo. Sed cui talis oblatio reddenda est? Dicēdū fm quosdam q̄ episcopo debet dari vt fm prouidentiam eius illi restituatur a quo est habita si iueniatur. Alioq̄m pauperibus disp̄setur. ar. xiiij. q. v. Immo lans. Scōm vero Alexan. lombar. et vñ. restitui debet illi qui eam dedit. Et hoc primo i opprobrium sui. extra de homici. c. sicut dignum. §. eos. Secundo vt illi satisfacere possit a quo accepit. ar. extra de vsuris. cū tu manifestos: et hec sententia melior esse videtur. Qui autem sint vsurarij manifesti fm Hostiensem dupliciter demonstratur. Primo per notorium iuris. secundo per notorium facti. Primo quidem per notorium iuris dicuntur vsurarij manifesti quando sunt per episcopum in ecclesia publicati. Secus autem si ab episcopo tollerant. Secūdo aut p̄ notoriū facti. i. p̄ euidētiā manifestā scz cū tenēt paratā

mensam ad pecuniā mutuandā cuilibet sub
 vsuri: sicut meretric in p̄stibulo cuilibz stat
 parata. Ita habet in .l. palā. ff. de x. sig. Et p̄
 Bar. in .l. ij. ff. de fur. Si aut sunt solū mani
 festi p̄ famā: nō tñ notorij quissimā hāc penā
 non patiunt. Tertij sunt parochiales quibz
 in curam plebs p̄cessa est z de aiabus curaz
 vsurarioz habere debēt atqz illos monere
 et corrigē obligant: sicut plenius in sermōe
 liij. arti. j. et. c. ij. differem. Quartij sunt p̄
 lati q̄ subscribūt atqz sigillant cedulas vsura
 rioz. De q̄bus fm hostien. dicendū est. Q̄
 si platus nō legit tenorē vel etiā si legit z vsu
 ra non appareat ibi: qz forte maior q̄ntitas ibi
 posita ē q̄ fuerit mutuata: atqz ipse plar. nō
 diligent p̄sideret fatue facit: sed tamen in ve
 ritate nō p̄sentit. Si x̄o legit z p̄cipit verita
 tem: p̄iceps est peccatū z non cōmodi vsura
 rum. Nā subscriptio in multis p̄bationē in
 ducit ex de sen. z re iudi. Cum int̄ vos. Idēz
 quoqz Hoffre. sentit.

**Quartus quaternari⁹ adiu
 gatur etiam de his qui efficaciter operant̄ ne de vsura satisfactio fiat. Cap. iij.**

Quartus insup de eodem q̄terna
 rius subiugatur. Primi q̄rū sunt
 domos ad exercendū fenus locan
 tes. secūdi manifestos vsurarios ad p̄fessio
 nem indebite admittētes. tertij sunt notarij
 et testes vsurarioz testimonijs indebite assi
 stentes. q̄rti aut sunt manifestos vsurarios
 sepelientes. Primi sunt domos ad fenus
 exercendū locantes vel quocūqz accōmo
 dantes seu vendētes. Unde ex de vsur.
 vsurarum yozaginē li. vj. grauissima senten
 tia lata est vbi p̄cipit q̄ nullū collegiuz vel
 vniuersitas p̄mittat aliquos alienigenas vl
 aliquos non oriundos de terris eoz q̄ pu
 blice vsuras exercere volunt ad hoc domos
 in terris eoz p̄ducere aut alias habitare. Sz
 oēs h̄mōi manifestos vsurarios infra tres
 menses de terris suis expellant. Nemo illis
 ad exercendū fenus domos locet vel alias
 quocūqz titulo concedat. Qui contra fece
 rit si p̄sone sint ecclesiastice p̄f̄arce episco
 pi vel archiepiscopi suspensi sunt. Inferio
 res autem his persone singulares excōmu
 nicati sunt. Collegiū vel vniuersitas alia in
 dicti sentētiā ipso facto incurrunt q̄ si p̄ mē
 sem sustinuerint indurato animo terre eozū
 q̄diū ibi vsurarij cōmorant̄ ecclesiastico sub

iaceant interdicto. Si autem laici fuerint p̄
 suos ordinarios per censurā ecclesiasticā cō
 pescantur. Circa hoc tamen aduertendū est
 q̄ recedentibz vsurarijs illis cessabit interdi
 ctum fm Johan. an. Sed nunquid hi q̄ ven
 dunt eis domos incurrūt hanc penam? Di
 cendum fm archi. w. et Johan. an. quia ibi
 dicitur quocūqz titulo ergo nec locare nec p̄
 cario p̄cedere nec eis vendere potest. Sz qd
 si ad fenus non p̄ducūt illas sed ad alia ope
 ra sua: Dicendū hoc non esse phibitum. In
 dubio autem p̄sumitur ad hoc p̄ducere illaz
 si p̄sueuerunt exercere vsuras. ff. de actio. et
 obli. si cui. Queri etiāz potest si restituere te
 nēt lucrum pensionis qui locant ad fenus
 vsurarijs domos. Et dicendū q̄ licet partici
 pes sint omnijū peccatoz que in ea ex fenore
 perpetrant. Nihilomin⁹ ratione p̄tract⁹ lo
 cationis i quo lucro transfertur domū in lo
 cantem possunt tale lucrum non illicite reti
 nere: nisi vsurarius tunc impotēs esset resti
 tuere acquisitas vsuras: quia non posset re
 cipere pensionem nisi prius debuisset habe
 re. Secundi sunt manifestos vsurarios ad
 p̄fessionem indebite admittentes siue absol
 uentes. de quibus ex de vsur. c. q̄qz. lib. vj.
 scriptum est. Nullus manifestoz vsurarioz
 testamentis intersit: aut eos ad p̄fessionē ad
 mittat siue ipsos absoluat: nisi de vsuris fact
 fecerint: vel de satisfaciendis p̄ vsurariū vi
 ribus facultatum p̄stent vt p̄mittit ido
 neam cautionem. Testamēta quoqz manife
 stoz vsurarioz aliter facta non valeant sz
 sint irrita ipso iure. Sed nunquid ad salutē
 sufficit vsurario qui restituere hz in pericu
 lo mori existēs q̄ condat testamentū super
 restitutione malozū ablatoz? Dicendūz fm
 Alexan. lombar. oīno q̄ non. De quo du
 plex ratio potest dari. Prima quia testamen
 tum est vltima sentētia voluntatis nostre de
 eo q̄ post mortem suam quis voluit fieri. Cū
 enī testans hoc voluit fieri post mortem: et
 post mortem locus penitentie nullus sit sine
 qua nullus vsurari⁹ absolui potest. Restat
 q̄ solum tale testamentū condens in statu sa
 lutis mime possit esse. Propterea oportet q̄
 in vita restitui velit: alias non dimittit pec
 catum nisi restituatur ablatum: sicut dicitur
 de re. iu. li. vj. Secūda ratio est quia iusticia
 dei requirit vt ille satisfaciatur qui peccat. Un
 de sicut vsurarius est qui offendit: sic ipse de
 bet satisfacere in quo offendit. Non vtiqz h̄
 facit si relinquit in testamēto q̄ per aliū fiat.
 Si igitur satisfacere cupit ita q̄ ei remittatur

Fe. ij. p. iij. do. in. xl. quod quis resti. oblig.

peccatum quattuor eum obseruare oportet
Primo si pecuniam habet unde restitutio fieri potest priusq; moriatur restitutione illam exponat per fidelem amicū. **S**ecundo q; sub voce preconiā faciat se solennit; preconizari: q; omēs a quibus per se vel per aliū pecuniam extorsit plenam et integram satisfactionē veniant recepturi. **E**t hoc quidē. **T**ū vt qui debent habere plenius inotescant et venire possint repetere sua. **T**ū vt scandalū qd in publice exercēdo vsuras multas ab eo exhibitum est hoc quasi in publica penitētia deleatur et emendetur: quia vt dicitur et de peniten. et remis. c. j. manifesta peccata nō sunt occulta purgāda correctioe. **Q**uod si talis vsurarius non publice fecerit s̄m Alexan. lombar. non debetur ei sacramentū nec ecclesiastica sepultura. **T**ertio si vsurarū hz aliq; instrumentū vel redigat ad debitum veritatis **Q**uarto si aliquid deficit explicandū vel debite obligādū faciat sibi fieri publicū instrumentum atq; debitas cautionē: sicut exprimit. l. li. vj. de vsuris in dicto. c. q̄q;. **E**t s̄m m̄ḡos vtriusq; iuris doctores eius fideiussor integritate et insolidū obligatur ad restitutionē omnium vsurarū certarū et incertarū: ac etiā male ablatorum p vsurariū extortorū q̄tum vires predictae hereditatis se extendūt. **E**t hoc habito respectu ad tempus predictae cautionis. **N**am licet tempore p̄stite cautionis principalis esset solūdo: demūq; eius facultates exhauste essent aliter q̄ in restitutionib; predictis. **N**ihilomin; fideiussor remāebit ad omnia obligatus. **E**t licet prosit inopie exceptio p̄ncipali: non tamen fideiussori eius in dicto casu. **A**d hoc etiam queri potest de eo qui se sponte obligat ad vsurarū restitutionē credens bona vsurarij ad hoc sufficere et q; nō sufficiunt postea adinuenit: nunquid satisfacere teneatur de pprio suo? **D**icendū enī q; aut pmisit et obligauit se distincte puta si tñ haberet de bonis defuncti et tunc non obligatur nisi p tanto q̄tum inuenit de bonis eius **A**ut obligat se indistincte: et tunc si opus est tenetur de suo suplere ita q; integre soluat. **R**atio huius est: quia seipsum pprijs verbis illaqueauit. **S**ed si hoc in intentione habuit: nec tamen id verbis expressit: nunquid excusatur? **D**icendū q; non quia statim magis obligationi expresse q̄ intentioni occulte: tñ quia explicitē non expressit sibi imputet: q; non debent ppter stulticiam suam creditores suo fraudari iure. **I**te queri potest vtr;

qui recepit per publicum instrumentū cautionem de restituēdis vsuris et male ablati ad voluntatem suam possit sine peccato isti relaxare hanc p̄missionē et instrumentū cautionis reddere vel cassare. **D**icendū q; si ille qui se obligauit compos ē sue mentis et hoc postulet impoztune cum salus eius esse debeat in manu sua: neq; teneat homo salutē anime sue cum suo scandalo pcurare. **N**ec insuper ppter hoc a vinculo debitorū remaneat absolutus potest sine peccato hmoi instrumentū obligatiōis cassare. **C**ontrarium x̄o dicas si talis obligatus prelato suo esset. **I**nsuper aduertendū est q; si vsurarius non potest habere fideiussorem nec pignora: s̄m Johā. an. iuret se facturū qd cauet et sufficit maxime si hoc verisimile est: et de dona. in l. vi. et vxo. c. p litteras. **H**is igitur p̄missis detur ei penitētia et non prius sicut precipit in supradicto. c. q̄q;. **E**t si aliter quis absoluerit eum thesaurizat super se iudiciū dei et aiam illius precipitat in p̄fundū: neq; ignorantia excusat: sicut patet extra d̄ iniur. et dam. da. c. si culpa. **N**eq; video quare a satisfactioe excuset possibilis: cum sicut ex precedentib; patet ipse sit causa efficacior tantorū malorū. **T**ertij sunt notarij et p̄dictorū vsurarioz testes qui contra p̄dictam decretalez q̄q; interfuerint testamentis. **N**az quicqd notari; inde lucratu est restituere obligat. **E**t ppter inobedientiam peccant oēs tali testamēto consentientes et animam vsurarij et suas in infernum demergūt. **Q**uarti sunt manifestos vsurarios sepelientes. **T**ales enī eadem pena plectuntur: sicut de recipiētib; eoz oblationes in p̄cedēti. c. dictum est. **E**t vltra hoc ipso facto sunt excommunicati p de. j. extra d̄ vsur. **S**ed quid de his qui non sepeliunt vsurariū sed illum simulant sepelire: puta quia in secreto ponūt capsam cum honorifico apparatu ac si ibi talis vsurarij esset corpus. **D**icendum s̄m Jo. an. et alios doctores q; subiaccēt illis penis. **O**mnes igitur tales predicti modis sepeliētes non possunt absolui nisi prius ad arbitriū episcopi satisfecerint competens quocūq; priuilegio non obstante: extra de sepul. eos qui. in de. **I**n his etiam includuntur mulieres.

Quintus etiam quaternari; supaddendus est etiam de impudentibus ne satisfiat vsura.
Capitulum. v.

Quintus et ultimus quaternarius etiam subiungatur de eisdem qui impediunt ne usura valeat satisfieri in eos. Primi sunt testamentorum usurariorum executores. Secundi hereditatum usurariorum defensores. Tertij vero sunt pariter domorum gubernatores. Quarti rei empti de pecunia fenebri retentores. Primi sunt usurariorum testamentorum executores. Sepe enim contingere solet ut relicta usurarij bona non plene sufficiant ad satisfaciendum debita certa: et nihilominus ne usurarij funus careat ecclesiastica sepultura cum episcopo de certa quantitate pecunie per incertis conveniat executor: qua quidem parte amota reliqua usurarij bona non sufficiunt ad satisfaciendum plenarie certa. Executor igitur talis cum det causam efficacem quod qui debet habere certa de bonis usurarij non possint rehabere de proprijs insolidum satisfacere obligatur. Sed de hoc plenius in sermone xxxix. articulo. c. i. Secundi sunt hereditatum usurariorum defensores impediētes scilicet ne satisfaciatur usure: sicut procuratores et advocati et quicumque sint alij. Omnes inquam tales in totum satisfacere obligantur ad quod ne redderet dederunt causam efficacem. Tertij sunt pariter domorum gubernatores siue rectores siue religiosi et ecclesiastice persone siue seculares sint: qui quicumque sub pallio pietatis atque conscientie et maioris boni passim usurariorum bona seu hereditates suscipiunt impediētes et efficacem causam dantes ne certa certis valeant satisfieri: propterea totum id ad quod talis causam presterunt satisfacere obligantur. Quartj sunt rei empti de pecunia fenebri retentores. Pone quod usurarius de usure pecunia emit equum siue predium aut domum: et hoc alteri donat: demum efficitur non soluendo. tunc secundum Ray. debitor qui usuras soluerat rem illam potest emere a possessore et ille eam satisfacere obligatur. In tali nempe casu res loco precij succedit: sicut econverso precij loco rei. ff. de pecu. heredi. l. si rem. ex de usufructu. cum tu. ubi precipitur vendi possessiones que empti fuerunt de usuris. hoc tamen secundum w. verum esse intellige quando retalem habuit ex causa lucrativa. Secus si emisset vel alia non lucrativa causa et bona fide habuisset: cum hoc peroz. Goffre. et Hostien. Et addit quod si res illa ex causa lucrativa postea ad alium ex simili causa pervenire contingat et iste ultimus fuit ille qui usuras soluerat seu repetere poterat ille cui prius res data fuit liberatus est ut contra eum non possit agi. ff. de actio. et obli. l. omnes debitores. Secum etiam

Hostien. Si res empti de pecunia fenebri per tertiam personam pervenit ex causa lucrativa ad eum qui dedit usuras: usurarius minime liberatur. ff. de verbo. obli. inter stipulantem.

De quibusdam qui non solum usuras satisfacere obligantur sed etiam maiorem excommunicationem incurrunt eo quod usuris efficaciter fauent. Cap. vi.

Volo etiam ultra omnia que in precedenti sermone dicta sunt attentius annotari et pro ultimo capitulo superaddi: quod sunt quidam qui super omnes predictis tribus modis fauētes usuris culpabiles estimantur: grauioribus pena plectuntur quam ipsi pessimi usurarij. Nam grauioris culpe ecclesia sancta determinavit esse efficaciter autenticare usuras quam rapere per usuras: unde ecclesia usurarios excommunicat excommunicatione minori. extra de usuris. in plerisque capitulis. Efficaciter autem autenticantes usuras excommunicat excommunicatione maiori. Proinde extra de usufructu. c. ex graui. i. de. ubi ponuntur excommunicationes maiores contra predictos efficaciter autenticantes usuras. Nam sicut ibi dicitur excommunicati sunt potestates capitanei rectores iudices consiliarij consules et quilibet alij officiales qui delinquant in casibus infrascriptis. Primus est si statutum decetero facere scribere vel dicere presumpserit quod usure ab usurarijs erigi possint. Secundus vero est si ad soluendum usuras debitores compellunt. Tertius est si quis iudex quod usurarijs soluat usure presumpserit iudicare. Quartus est si de predictis quis dederit operam quod solute usure non repetant. Quintus est si statuta hactenus edita in usurarum fauorem qui hoc facere possunt infra tres menses non deleuerint de libris conscientiarum. Sextus est si ipsa statuta seu consuetudines effectum usurarum habentes presumpserint obseruare: et licet iste excommunicationes secundum iudicium ecclesie grauissime culpe et pene sint: tamen secundum iudicium seculare omnes in prefato capitulo preterito qui secundum triplicem modum in tribus articulis huius sermonis est ostensus offendunt grauius puniuntur cum obligentur ad satisfactionem omnium usurarum quas ipsi usurarij sunt lucrati: nisi ipsi usurarij restituant predictas usuras: sicut de hoc plenius in precedenti sermone. c. i. circa finem patet. Adhuc quidem infanta populorum qui in blasphemis

Fe. iij. p. iij. do. in. xl. quid et quā. resti. quis

miam diuine ac ecclesiastice legis impossibile putant esse populos stare sine usuris publicis et a cōmunitatib⁹ et a dñis autentice pbatis: cum manifeste clarescat sicut ex predictis apparet qd usuras efficaciter approbantes grauius puniunt et ad restitutionē grauius q̄ ipsi usurarij obligantur. Cum restituere teneantur sicut predictum est que non ipsi sed usurarij occasione eorum rapuerūt impie. Patet igitur ex predictis quomodo diuersimode plurimi usurarij prestant causam efficacem: et qui restituere obligant: ac q̄ pena plectūt vt merito ipsuz usure scel⁹ omnibus inhorrescat. Et ad restitutionē illi obligati satisfacere se disponant vt et animas suam liberent et diuitias sempiternas acquirāt per misericordiā dei filij iesu christi qui cum patre et spiritu sancto coeternus et gloriosus sit in secula seculorum Amen.

Seria tertia post quartam dominica in quadragesima Quid et q̄tum homo restituere teneatur. Sermo. xxxvj.

Nolite secundū faciem iudicare sed iustum iudicium iudicate Johā. i. caplo. In precedentib⁹ tribus sermonibus satis sufficienter visum est quis satisfacere obligatus sit. Jam ad secundū et tertium p̄ncipale scilicet quid et q̄tum pertractandum dirigamus sermonem. Sed attente circa hoc p̄sideranda sunt verba dñi admonentis et dicentis: Nolite fm faciem iudicare. scilicet quid et q̄tum restituendū sit. S; iustum iudicium iudicate. scilicet sicut inferius est declaratum. Unde cum ambe simul iste due religiositates cōmuniter concurrāt de ambabus insimul differamus. Ad quarum intelligentiā insinuanda est etiam regula in p̄ncipio. xxxij. sermonis annūciata q̄ talis est. Omne damnu⁹ qd quis dat aut est causa efficacis qd detur satisfacere obligatur. Ex qua regula elici potest qd triplex est damnum quod primo inferri solet. Primus est damnu⁹ spirituale. secundū damnu⁹ corporale. tertiu⁹ do damnu⁹ tpale.

Articulus primus de triplici damno spirituali quod proxi-

Primo solet dari. Primū damnu⁹ quod primo inferri solet est spūale. Scdm enī Eco. in. iij. di. xv. et. q. xxvij. Nullus potest in naturalibus bonis anime alteri inferre damnu⁹ cum ipsa naturalia bona sint incorruptibilia. S; potest homo damnificari in bonis morum vel acquisitis: cuiusmodi sunt gratie et virtutes que corrumpi valēt vel acquirēdis: quia per bona opera acquiri debent quorum acquisitio facile impeditur. Per peccata enim et vitia iam acquisite virtutes corrumpunt et tandem vitia generantur et que debent ex bonis operib⁹ generari impediuntur. In his quoq; nō potest aliquis aliquem damnificare directe. Cum enī gratia et virtutes non perdantur nisi per vitiosos actus: nec etiam earum acquisitio nisi p̄ eosdem valeat impediri. Et peccatus atq; vitium adeo voluntariū est fm Augu. de vera religione qd si non sit voluntarie non ē peccatum. Nullusq; possit directe in actum alterius voluntatis et per p̄sequens nec in peccatum eius: ideo p̄sequens est qd nec ablatio horum bonoz quisq; directe facere nec etiā p̄sequens alium in his dānificare valet. In directe autem et dispositiue potest quis aliū damnificare scilicet inducendo eum ad vitiosos actus quibus et virtutes corrumpuntur et vitia generant. Q̄tum autem malum sit animas inducere ad peccandū satis patere potest p̄sideranti differentiam int̄ bona spūalia corporalia atq; terrena. Ad hoc autē. yj. q. j. c. ex merito dicit. Deteriores sunt qui vitam moresq; bonoz corrumpunt his qui substantias aliorum prediasq; diripiunt et ea. q. c. sunt plurimi. Gregorius ait: Multum damna morum a damnis tpaliū distāt. Concor. Richar. Talis autem inductio ad peccatum tripliciter potest fieri. Primo scandalizando. secūdo ad malum inducēdo. tertio malum exemplum dando.

Qd tripliciter homo proximū scandalizat. Et quomodo restituere obligatur. Capitulu. j.

Primo quidem indirecte proximū infert homo spirituale damnu⁹ eū scandalizando. Tripliciter autem potest homo proximū scandalizare. Primo verbo. secūdo facto. tertio signo. Primo quidem quis scandalizat verbo

et licet multipliciter fieri possit: tamen ad p[ro]sens differamus cuz sit hoc verbo iniurioso: sicut patet **Mat. v.** vbi dñs ait: Qui irascitur fratri suo reus erit iudicio: qui autē dixerit fratri suo racha reus erit p[ro]silio: qui autē dixerit fatue reus erit gebenne ignis. **Primus** est actus ire interior nullo signo exteriori expressus et hoc scandalizare nō potest cum mime videatur. **Secundus** est idē actus confuso signo expressus: sicut dare interiectiones solemus cum sumus infirmi et quando emittimus gemitus et ululat[ur] confusos. Et pro hoc dicitur: Qui autem dixerit fratri suo racha. Racha est s[ecundum] Aug[ustinum] interiectio significans ire siue indignationis motum et p[re]emptum eius in quem irascimur et h[oc] quidē q[ui]sc[un]q[ue] scandalizare potest audientes. **Tertius** est actus manifeste declarans proximo iniuriam dicit: et hoc etiam magis proximum scandalizat quia manifeste demonstrat proximi sui p[re]emptum cuz fatuus noiatur. **Quartus** eni dicitur qui neq[ue] quod ipse neq[ue] q[uo]d alij fantur itelligit. h[ic] tribus tres penas corruētes gradatim annectit: quia s[ecundum] Aug[ustinum] iudicio adhuc datur locus defensionis: ad p[ro]siliū p[ro]latio sententie pertinere videtur: quādo scilicet iudices inter se conferunt quo supplicio reus damnandus sit: in gebenna ignis damnatio certa est: et si hec tria ira et odio pleno consensu fiant semper peccatum mortale est. **Proferre** etiam in proximo verbum iniuriosum ex subita ira mortalis etiam culpa iudicatur. Tales inq[ui]sc[un]q[ue] contra proximum supradicta iniuriosa verba protulerint satisfacere obligantur per se vel per interpositas personā: dicendo humiliter culpam suam atq[ue] veniam postulādo. **Secundo** p[ro]tingit proximum scandalizare facto. id est opere iniurioso siue corporali siue temporalis. Nam s[ecundum] **Nico. de lyra.** In illat[ur] bānis duo sunt pensanda scilicet offensa atq[ue] iniuria. Offensa autem fit in rei corporalis seu temporalis ablatione. Iniuria v[er]o in dāni spiritualis occasione scilicet cum quis ex dato damno iuriato impatiēter odij atq[ue] scandali materiā prestat: vnde damnū inferenti non sufficit ad salutem satisfacere d[omi]ni offensa restituēdo aliena: sed ei necessariū est iniuriam et scandalum amouere. q[uo]d fit cum ab eo cui datum est per se vel per interpositam personam veniam humiliter vult postulare et h[oc] exp[re]sso vel sup[re]sso noie illi-

us persone s[ecundum] q[ui]sc[un]q[ue] qualitas negocij id expo-
scit. Unde qui ex impossibilitate de primo absolutus est non etiam ex impossibilitate cogente non absoluitur a secundo. p[ro]pterea si quis in corporalibus seu in tp[er]tialibus primo dānū dedit si illa satisfacere si valet saltem postulare ei vt dictum est veniam debet. **Concor. Tho. ij. ij. q. lxxij. ar. vi.** Quidam etiam dicunt q[uo]d qui damnū est passus si ignorat qui illud dedit: si damnū offense satisfacere non potest non veniam seu remissionem postulare nec de offensa nec d[omi]ni iniuria tenetur: quia quo ad diuinum iudicium non est i mora et facile nouum scandaluz oriri posset. **Tertio** quoq[ue] scandalum proximo prestatur signo. Sūt enim aliqua signa sine quibus non potest exterius innotescere interioris dulcedinis actus etiam illius ad quam omnes de necessitate tenemur: quia i oimoda negotiatione eorum manifestum signum ire et cordialis odij demonstratur. **Inter** huiusmodi signa videtur esse salutatio aut ad aliqua interrogata aliqualis responsio. **Unde** **Matth. v.** dominus ait: Si salutaueritis fratres vestros tantum: quid amplius facietis: nonne et ethnici hoc faciunt? **Ubi** manifeste ostendit hoc non sufficere ad salutem: qui suo inimico aut qui in eius presentia semper auertit vultum vel subito fugit: cordialis odij atq[ue] mortalis signū manifeste ostendit: nisi hoc ex causa valde rationabili agat: vt p[ro]p[ter] si p[ro]babiliter timet ex hoc aliquid deterius euenire: et tunc rationem et intentionem facti sui debet intuentibus p[ro]pter vitiationem scandali proptulare si bono modo id fieri potest. **Qui** ergo predictis et consimilibus signis suū proximum scandalizat sicut predictum est satisfacere obligatur. **Hinc** pro omnibus tribus predictis modis scandalizandi dominus **Matth. v. c. ait:** Si offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi mun[us] tuū ante altare et vade p[ro] reconciliari fratri tuo: et tunc veniēs offer munus tuum. **Ait** enim: Si offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus: nomine fratris omnes exprimit homines maxime tamen quemcunq[ue] fidelem habet aliquid aduersum te. **S[ecundum] Augustinū** tunc habet aliquid aduersum nos si nos eum in aliquo lesimus. **Nam**

ad aliqualem restitutionem puta ad aliquam inductionem alterius aliquam equiualem ad ingressum illius religionis. Aut fecit animo consulendi sibi: puta quia erat magister suus et in studio cum eo vigilabat. Et tunc si sine fraude hoc fecit non creditur illi religioni in aliquo obligatum: tenetur tamen in illo et secundo casu persone subtrahere in persuasione et alijs spiritualibus bonis ad equiualem bonis illis in quibus retrahendo illum damnificauit. **Concor. Syral. atq; Richardus** cum **Scoto**. Qui vero alijs quinque predictis et consimilibus modis aliquem corripit et ad peccandum induxit sicut **Scotum** tenetur modo possibili restituere damnum et hoc tripliciter. Primo eum de veritate docendo: seipsum de predictis accusando atq; illum ad penitentiam et ad virtuosos actus efficaciter inducendo. Secundo autem si sola inductio sufficere non videtur: quia facilius est hominem peruertere quam conuertere: tunc tenetur pro eo orare et aliorum orationes sibi fideliter procurare quibus a deo sua conuersio procuretur. Tertio quoque debet per alios efficaces suasiores procurare eius conuersionem dum tamen illius peccatum occultum non prodatur: his autem manifeste apparet quantum periculum sit ad malum sollicitare quem et inducere ad peccandum: quia vix potest restituere digne cum ad voluntatem iam ad peccata illectam vix possit per suasionibus et alijs multiplicibus vijs inducere ad virtutem. **Addatur quoque quod sicut Augustinus** libro retractationum dicit. Cum virtutum bona maxima sint: plus damnificat qui in illa damnificat quam in quibuscumque alijs: et per consequens plus sicut iusticiam obligatur ad restituendum proximo tale bonum quantum sibi possibile est. **Hec est sententia Scoti. Syral. Gdo. et Richardi.** Secundo inducit homo proximum suum ad malum operatione. id est illicita exercitatione et arte. **Querunt doctores:** quid de his qui faciunt vel vendunt venenum aut toxicum balistas arcus sagittas carellas lanceas et similia ad homines occidendos: vel faciunt decios vel tabularia ad ludendum ad fortuitos ludos vel faciunt nichaguones pro capitis mulierum: vel fucameta ad ornandum seu faldandum vultum earum vel aurifigia rachamaturas seu bordatu

ras coronas floridas ad lasciuam prouocandum: picturas vanas atq; lasciuas in cameris et lecticis et quibuscumque alijs locis et cuncta consimilia que nihil valent ad utilitatem humanam sed tantum ad interitum animarum. **Videtur enim quod nullus labor nec aliquod officium debeat approbari nisi valeat ad commodum humane vite.** Cum **Gen. iij.** dicat dominus. **In sudore vultus tui vesceris pane tuo: quasi dicere velit. Non labores ne desudes nisi in opere illo quod valeat ad faciendum panem tuum hoc est ad sustentationem vite tue.** Ad quod dicendum quod in triplici genere debent distingui artes et manuales operationes. **Primo sunt quedam necessarie. Secundo quedam indifferentes. Tertio quedam pernitiose.** Primo enim sunt quedam artes necessarie ad humanum usum: licet homines illis abuti possint et sepius abutantur: sicut sunt agriculture lanificia ars architectorum sutorum textorum et consimilium. Secundo sunt quedam artes que multum sunt indifferentes: quia his ut plurimum abutuntur quidam et quidam uti possunt eisdem bene: sicut sunt gladius lancee baliste et sagitte et similia quibus homines utuntur ad bellum iustum atq; iniustum. Similiter etiam quedam venena quibus homines ad sanitatem corporis uti possunt: insuper etiam ad hominis necem. Item fieri possunt aurifigia et rachamature et consimilia ad mundi utilitates et ecclesiastica ornamenta. Similiter taberne et hospitia ad perniciem et necessitatem et sic de alijs. In omnibus supradictis in primo et secundo casu et consimilibus eis ad intentionem facientis et vendentis recurrendum est. **Et in huiusmodi distinguendum est: quia quandoque homo non peccat: quandoque peccare potest: quandoque autem non peccat.** Primo enim si homo credat hoc alicui necessarium fore vel utile: vel animum habet indifferentem seu de hoc nihil cogitabat quod rationem cogitandi non habebat non peccat etiam si illa talis abutit. **xxij. q. v. d. occidedis vbi Augustinus ait: Absit ut ea que propter bonum et licitum facimus aut habemus: si quid propter hec preter nostram voluntatem quicquam mali acciderit nobis imputetur: alioquin nec ferramenta domestica aut agrestia sunt habenda ne quis ex eis vel se vel alium interimat nec arbor est pla**

tanda ne quis in ea se suspendat. Secundo autem homo peccare possit si ei conscientia dicitur quod ille hoc ad abusum acquireret vel hoc dictare deberet ratione requirerentis persone. Ad hoc. v. q. v. non omnis Augustinus ait: **U**tilius esurienti panis tollitur si de cibo securus iusticiam negligebat quam esurienti panis frangitur ut iusticie seductus acquiescat. **T**ertio vero manifeste mortaliter homo peccat si hoc scienter facit vel vendit vel quocumque aliter alienat ut alius abutatur et omnia mala que inde sequuntur imputantur ei. ij. q. j. nomen. xj. q. iij. precipue. xv. q. vj. c. j. ad fi. vbi scriptum est. **N**on tantum attendenda sunt que fiant quantum quo animo talia fiant: amplius respicit deus ad cogitationes et spontaneas voluntates quam ad actus qui per simplicitatem aut per necessitatem fiunt. **T**ertio autem sunt quedam artes perniciosae que ad nullum usum humanum utiles sunt nisi ad perniciem corporum et animarum: sicut sunt quedam venena mortifera et ad nullum usum humanum utilia. **F**acture autem superflue et sumptuose cortinarum et lintheaminum et camiscarum que in decuplo plus valent quam tota camisia. **D**ecum tabularia tabule carticelle seu narbi magragones seu mitre per capitibus mulierum fucamenta earum corone floride et lascive picture ad vanitates seu luxuriam concitantes et consimilia tunc mortalissime peccant talia exercentes faciendo tenendo vendendo donando vel quocumque alienando et omnia peccata et mala que perpetrantur illarum rerum occasione eis imputantur et omnium animarum occasione rei sunt apud deum. extra de iniuria. et dam. da. c. fi. **A**d hoc etiam facit optime lex distinguens inter venenum bonum et malum d. q. flagitiose rei que nullo per adfectionem alterius rei siue materie potest esse utilis vsui humano: nec emptio nec mandatum nec societas valere potest. ff. de contrahen. emptio. qui venenum. **H**is concor. Ray. Innocen. et Hostiensis. extra ne clerici. vel mona. c. j. imo si quando licet raro contingat quod aliqua predictarum aliquis ad licitum usum inducere possit. **T**amen secundum Chrysostomum. ut refert Thoma. ij. q. clxij. arti. ij. in fi. tales artes non sunt tolerande. **U**nde si operibus alicuius artis ut pluries alii qui male uterentur quamvis de se non sint illiciti sunt tamen per officium principis ex-

tirpanda a ciuitate secundum documenta platonis. **N**on est autem necesse extirpare a ciuitate ea que venialia sunt: sed que sunt in animarum et populi detrimentum: sicut diuersi fornicarij et punitiosi ludij: superflue vanitates: curiose inuentiones et similia. **N**e super predicti per ignorantiam excusantur ex quo sciunt quod communiter pro maiori parte homines talibus abutuntur. **P**ropterea qui libet obligatur scire de arte cum qua victum lucratur utrum sit licita vel econuerso. **I**n hoc quoque debet multum vigilare confessor cum penitens venit ad eum: si in tali exercitio vel officio siue arte sit in quo possit saluare animam suam: aliter ex ignorantia vel negligentia non excusatur ipse confessor: si penitentes per absolutionem reddit securum cum exerceat artem cum qua anima sua periclitatur. extra de iniuria. et dam. da. si culpa. **U**nde ambobus accidit quod dominus Matth. xv. ait: **R**ecus si ceco ductum presertim ambo in foueam cadunt. **T**ertio inducit homo proximum suum ad malum nouitatum inuentione. **U**nde Thoma. ij. q. clxix. in fi. ij. arti. ait: **Q**uod artifices ornamentorum peccant inueniendo aliqua superflua et curiosa. **U**nde Chrysostomus super Matth. omelia. xlix. inquit: **A**b arte calce sutorum et texorum multa rescindere oportet: etenim plura ad luxuriam deduxerunt necessitatem eius corrumpentes aut male arti commiscuentes. **C**um hoc pro. Alex. d. hal. **Q**uomodo autem et que fieri debeat restitutio omnium que in presenti capitulo dicta sunt non potest sigillatim facile diffiniri sed iudicio boni viri atque iudicio confessoris discreti in quolibet particulari casu prudenter determinanda est. **N**ec minus spiritualia quam temporalia et corporalia damna estimanda sunt sicut superius in principio primi articuli presentis sermonis demonstratum est.

Tripliciter homo per malum exemplum proximum scandalizat: et de illorum restitutione condigna. **Capitulum. iij.**

Tertio infert homo indirecte proximo suo spirituale damnum et malum exemplum dando. **U**n lamentabiliter de talibus dicitur

prophetam ait: **F**actus sum tanq̄ vas perditum: quoniam audiui vituperationes multorum commozantiū in circūitu. Ait enim de ecclesia christus: **F**actus sum tanq̄ vas perforatum. id est. perforatum: quasi dicere velit: Nullus vult per spem se iam p̄c̄ere in me: imo ⁊ qui de corpore meo erant de mea effluunt fide: sicut in vase p̄forato nullus liquorē reponē iam p̄fidit ⁊ quicqd̄ ponit̄ intus subito foras fluit. **P**redictoz̄ autem rationē et signū subdit: qm̄ audi. vi. ml̄ cōmo. in circūitu. **I**n circūitu nempe cōmozant̄ heretici gētiles atq; iudei: nec ad centrū dñm nostrum iesum christum qui in medio est ecclesie p̄p̄ mala exempla accedere volunt. **I**stoz̄ nempe vituperationē audire christus non cessat quia p̄pter multoz̄ christianoz̄ mala exempla christifideles a p̄dicā p̄tinue blasphemantur: vnde ⁊ multi ab ea retrahunt̄: ⁊ qd̄ detrius ē multi qui iam crediderāt retrocedūt ⁊ ad vomitum reuertunt̄. **I**n circūitu q̄s commozantur qui suis malis exemplis primuz̄ suū scandalizāt mūdo dediti ⁊ a via veritatis alienati. **I**usti enī in hoc circūitu mūdanoz̄ et transeuntū tp̄aliū mozant̄ dum de terrenis tm̄ necessaria sumūt. **M**ali etiam si pauperes rebus sint in eis corde ore ⁊ opere manent. **P**e tribus enī p̄ncipalioz̄ malis tales maxime primū scādalizāt. **P**rimo d̄ auaricia. secūdo de luxuria. tertio de supbia. **P**rimo nanq; impj̄ per malum exemplū primū scandalizant de auaricia. **H**mōi sunt vsurarij̄ manifesti scelerati ⁊ aperti lusoze: lusoꝝ in labijs ⁊ alijs locis manifesti recepto res impj̄ssimi raptozes ⁊ p̄similes. **M**ta autem defestatione digni sint qui lusoꝝ recepta p̄tacla prestāt ostēdūt etiā humane leges cū ff. de ale. lu. et aleato. l. iij. in p̄n. scriptum est **S**i quis eum apud quem in alea lusum esse dicitur vulnerauerit damnūue ei dederit siue quid eo tempore furto subtractum est iudiciū non dabo in eū. **I**n qua lege fm̄ Bar. d̄ saxo ferrato apte notari p̄t: q̄ tempore ludi qui retinet ludum temporali pena verberari potest. **S**ur quoq; si pbauerit q̄ furatus sit ab eo qui retinebat ludum in domo atq; eo tempore quo ludebat impunis erit. **P**ublici atq; obstinati raptozes fm̄ cañ. etiā multiplici plectunt̄ pena. **P**rimo enī raptor ex cōmunicat̄ ab illo episcopo in cuius diocesi rapinaz̄ fecit. ex de rapto. c. j. vj. q. iij. placuit. **S**ecūdo x̄o nisi ablata restituat vel plenā securitatē de reddēdo dederit si habeat vnde possit penitētia ei denegatur. **T**ertio au-

tem si restituere possit sed noluit satisfacere et distulit penitentiā vsq; ad mortem: si tunc mīme satisfacere potest si penitentiā ⁊ viaticū cum petit d̄ abuntur ei: tamen p̄iuabit̄ ecclesiastica sepultura nisi heredes seu p̄p̄inqui pro eo satisfacere velint. qd̄ quidem statutū est ad alioꝝ terroꝝ. **S**i x̄o impenitēs ipse decedat ⁊ viaticū ei non dabit̄ ⁊ p̄iuabit̄ ecclesiastica sepultura: presbyteri x̄o qui contra fecerint ipsum sepeliendo ⁊ hm̄i ab officio deponēdi sunt. **D**ia sup̄dicta habent̄ extra de rap. in. c. super eo. et in. c. in litteri. **S**ecundo autem impj̄ per malum exemplū primū scandalizant de luxuria sicut publici peccatoꝝ atq; mulieres ornatu meretricio mcedentes: ⁊ maxime cum in sacris templis hm̄i p̄phana faciunt: quoz̄um fetoz̄ ⁊ hoz̄oz̄ ascendit vsq; ad nares dñi sabaoth. **I**n hoz̄oz̄ autem mysteriū extra de iniur. et dam. da. c. si egressus. **E**t sumit̄ d̄ Exo. xxij. c. vbi ait: **S**i egressus ignis apprehenderit acervos frugum siue stantes segetes in agris: reddet damnū qui ignem succendit: qd̄ verbum si ad litteram quilibet obligatur q̄tomagis si hec succensio fit in segete animarū. **N**onne de vobis o mulieres vane **E**sa. l. c. ait: **E**cce vos accendētes ignem flammis accincti: qz̄ dum vanitatib; vestris in hoibus luxurie ignem accenditis vosmetipsas eisdem flammis accingitis ⁊ comburitis. **Q**uis autem ita insanus est vt non credat esse peccatū p̄parare venenū ad hoies occidendos: ⁊ si culpā estimas occidere corpa moritura: q̄to grauius cēfere debes animas occidere dei imaginez̄ insignitas ⁊ perpetuo duraturas. **S**ed de h̄ in sermone. xlvj. et. xlvij. plenius disserem. **N**ec sufficē video q̄ tal̄ m̄r̄ satisfaciāt p̄decēter amouēdo superfluas vanitates si p̄dictas gesserit aio ad luxuriam ⁊ p̄cupiscentiā sui puocandam: sicut nec sufficit hoies vsurarios cessare ab impio lucro nisi restituant impie acquisita. vt ergo talis satisfaciāt plene necesse est ei tanta honestate fulgere. q̄ ex sua occasione scandalizati sunt ex eius honesta p̄uersatione reddant̄ edificati. **M**anifestum quoq; exemplū malū de luxuria prestant in publica fornicatiōe seu adulterio cōmozantes ⁊ quelibet publice meretrices: et quod horrenduz̄ est etiam audire quidam sunt publici sodomite: quidam etiam puellarum ⁊ pueroꝝ seu mulierum raptozes atq; violatoꝝ. **T**ertij̄ x̄o impj̄ p̄pter maluz̄ exemplum proximum scandalizant de supbia inter quos cōnumerari possunt tenētes

inimicitias nolentesque perire inimicis publice parciales et qui inter partes capita se faciunt insignia inter partes distinguenda manifeste tenentes se parciales publice profites publici homicide. Similiter etiam letantes de malis que sunt in iusto bello atque laudantes ea publici incitatores. Similiter etiam hi qui per incantationes querunt vel requirunt furta et publice faciunt et similia mala. Omnes autem supradicti et similes eis qui per opera auaricie luxurie et superbie primum scandalizant tamen bonum exemplum de sua uersione prohibere tenentur et qui de eorum malis exemplis scandalum habuerunt occasionem: de eorum uersione sumant prariam edificationem. Nam sicut dicitur ex de pe. et remis. c. j. Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda: imo secundum glo. ibi. Qui publice peccat publice corrigantur. ij. q. j. si peccauerit. et de pse. di. ij. ego berengariorum in fi. et hoc siue sint grauius siue leuius ut sedet scandalum populorum publice fieri debet.

Articulus. ij. de triplici corporali damno quod primo inferri solet: et de debita satisfactione illorum.

Secundum autem damnum quod primo inferri solet est corporale. quod secundum regulam superius datam etiam restitui debet. Tripliciter autem tale damnum dicitur contingit. Primo vulnerando. secundo mutilando tertio occidendo. Et licet homo restituere non possit membris vel vitam: ad restituendum tamen alia bona necessario obligat compensata qualitate lesi et quantitate damni atque possibilitate ledenti secundum Rich. et Sco. in. iij. di. xv.

Ad quid satisfacere obligat qui vulnerat primum suum. Cap. ij.

Primo quidem homo infert damnus primum vulnerando: et hoc. scilicet irremediabili modo: et tunc in restituendo ad tria remanet obligatus. Primo quod tenet ad expensas in medicos quos ille in suorum vulnerum sanatione fecisset. Unde est de iniur. et dam. da. c. Si rixati. Et sumitur exo. xxi. Si rixati fuerint homines et percusserit alter primum suum et ille mortuus non fuerit si iacuerit in lecto: qui percusserit operas eius. scilicet amissas secundum glo. et impensas in medicos restituat. Secundo tenet ad illa que vulneratus occasione talis lesionis amisit: puta si homo dedit erat alicui labori corporali. Unde verisimiliter credi potest si inde fuisset lucratum ad

talem satisfactionem obligatus est: sicut dicitur in pallegato. c. glo. Tertio ad satisfactionem tenetur et placationem ipsius lesi de iniuria data. Cum enim honor inter exteriora bona sit maximum bonum non videtur quod inferiori possit alter iniuria fieri per quam deicit multum quam illi obligetur ad talis honoris restitutionem. Tertium est enim quod talia alicui inferre est notabiliter illi iniuriari: secundum enim Tho. ij. q. lxxij. arti. vj. Qui percussit aliquem tenetur compensare iniuriam passam quous nihil remaneat apud ipsum et hoc ad arbitrium boni viri.

De satisfactione illorum qui mutilant proximo suo aliquod membrum. Capitulum. ij.

Secundo autem homo infert damnus primum mutilando: quod quidem irremediabile damnus est: puta quod ei abscidit manum seu truncavit pedes aut hominem excecavit. Pro tali offensione secundum Sco. in. iij. di. xv. communiter in ecclesia nisi restituitur pecunia restitutio non reperitur statuta. Ad hoc tamen talis mutilans secundum eum obligatur. Primo ad expensas in curatione illius sicut dictum est. s. in. c. si rixati. Secundo ad satisfactionem impediti lucri pro toto futuro tempore quo usus erat illo membro quo abscisus est secundum quod dicitur. s. sermone. xxxij. arti. ij. et. c. ij. plenius est declaratum. Tertio ad satisfactionem afflictionis illius mutilati qui sibi perpetua est cum viuere sine oculis aut sine manu tristabile sit et maxime pene. Propterea tenetur ei ad aliqua alia suprapendenda: et quibus onera et tristitias quas ex tali lesione incurrit solabatur atque leuius ferre possit. Ex uno tamen respectu plus ponderanda est mutilatio pauperis quam diuitis si magis egebat propter abscisa ad necessarium victum: quia usus fuisset plus parte illa ad necessaria procuranda. Ex altero vero respectu in diuite est alia prodero ponderosa scilicet dignitas ipsius. Sed hoc nihilominus parum est quo ad primum remedium. Quarto autem truncator diues tenetur alere a se truncatos si alimonibus egerit. Quinta obligatur ad satisfaciendum etiam sanguineis illius mutilati. Puta si ille scilicet cui manus est ablata: se et suos alebat et uxorem filios patrem et matrem vel alios quod nunc implere non potest. Talis damnus inferens ad equalia obligatur secundum iudicium boni viri.

De his que restituere obligatur homicida impius. Cap. iij.

Tertio xō infert homo damnū p-
rimo occidēdo. Tali autem occi-
sori fm Sco. i. iij. di. xv. tria neces-
saria sūt. Primo enī ei expedit q̄
exponat vitā suā in cā iusta: vtputa p̄ inimi-
cos ecclie vel p̄tra hereticos et alios infideles
et hoc ordinādo laborē et periculū suū in sat-
factionē illius quem ipse occidit: vt cui non
potest in corporalib⁹ satisfaciā in spūalibus
bonis. Q̄ si nec tantam satisfactionē facere
velit vel restitutionē non potest oīno a resti-
tutione esse immunis: p̄tra quosdā fatuos p̄fes-
sores homicidas leuiter absoluētes non at-
tendentes eis restitutionē necessario incum-
bentem quasi facili⁹ transire possit impi⁹ ho-
micida q̄ vt ita dicam canicida vel bouicida
Nam si quis occidisset bouē p̄ximi sui vel ca-
nem non absolueret sine restitutione et tamē
leuiter absoluit de impio homicidio p̄petra-
to. Q̄tum autem homicidiū deus detestat
manifeste patet: qm̄ dauid qui occiderat iuste
quia multi humani sanguinis effusor fuerat
templum sibi edificare p̄hibitus est a deo. si
ergo occisor iustus non acceptat ad cultum
diuinū: iniustus occisor vbi parebit. Huius
sententiē est Sco. **T**ercio autē fm Biral.
Secūdo, obligatur si predicti casus non occur-
rerent homicida totam vitam suam in ofo-
ne et penitētia ordinari ad illius vtilitatē quē
ipse occidit. **T**ertio q̄ fm Sco. et Biral. si
interfectus aliq̄s sustentabat scilicet patrem
vel matrem vel alios sibi p̄pinq̄s seu paupe-
res: obligat talis interfectoz omnib⁹ illis ad
tantam restitutionē q̄tam illis abstulit p̄ in-
terfectionem illius. Ratio enī horū est: quia
damnū passo est restitutio faciēda. Et his
elici potest: q̄ si q̄s reipublice necessari⁹ erat
si ex hmōi morte damnū est pass⁹: occisor ad
dignam recompensationē ei redditur obli-
gatus. Seruus etiā dño suo occisus debet
restitui sibi per alterius serui equalentis da-
tionem vel emptionē vel per precium com-
petēs emptōi. In oib⁹ iḡ in toto h̄ secūdo
articulo dictis in quibus damnū neq̄ in se
neq̄ in equalēti restitui potest per recompe-
sationē fiendāz arbitrio boni viri restitui de-
bet fm Richar. Tho. et w.

Articulus. iij. de tempora-
li danno quod proximo datur.
Et ad p̄sens sufficit agere de tri-
plici fame restitutione fm q̄ ho-
mo tripliciter diffamat.
Tertium autem damnū proximo

inferri solet. scilicet tempale: qd̄ quidem resti-
tui debet iuxta p̄ncipalē regulam superius
datam. Inter autem oīa spalia bona bonuz
nomen et bona fama obtinet p̄ncipatū: sicut
Proverb. xli. c. scriptum est. Melius est no-
mē bonū q̄ diuitie multe. Propterea p̄ pre-
senti sermone ceteris p̄termisissis de fame re-
stitutione quasi q̄dammodo rebus spūalib⁹
adherentes plenius disseram⁹. Maius au-
tem bonū est qd̄ est in nobis q̄ qd̄ est extra
nos. Temporalis nanq̄ substantia extra nos
est: bona fama intra nos. Unde. vi. q. i. c. de
teriores. Anacletus ait: P̄teriores sunt qui
bonarum vitam morezq̄z corrumpunt his q̄
substantias aliorum p̄rediaq̄z diripiunt. Ip̄si
enī ea que extra nos sunt licet nostra sint au-
ferunt: nostri quoq̄ detractozes et morū cor-
ruptozes nostrorū siue qui aduersus nos ar-
mantur p̄zie nōsipsos decipiunt. Triplici-
ter enī fm Sco. i. iij. di. xv. homo p̄ximū su-
um diffamat. Primo manifestādo occultum
secūdo denegādo verum. tertio imponēdo
falsum.

Quod satisfacere obligatur qui
proximū diffamauerit manife-
stando eius occultū malū. **Ca. i.**

Primo autem homo p̄ximū suum
diffamat manifestādo occultū ma-
lum. scilicet cum non seruato or-
dine iuris: peccatū illius in publi-
co prodit. Talis inq̄ licet grauiter peccet: ta-
men verbum suū qd̄ in publico p̄posuit re-
tractare non debet: quia hoc faciēdo crimina-
liter mentiret cum sciat qd̄ p̄posuit eē verū.
Nec enim mentiri tenet p̄pter q̄cunq̄z bo-
num p̄ximo suo reddendū. Cū fm apostolū
Non sunt faciēda mala vt eueniāt bona. Te-
netur tamen alio modo licito reddere sibi fa-
mam vtpote per talia et p̄similia verba dicen-
do q̄ non credat hunc hoīem esse talem ma-
le dixi: fatue dixi. Et hec quidem vera sunt:
quia talia p̄posuit non seruato ordine iu-
ris: p̄posuit enim in publico quod non est
verum publicum. Consimilis quoq̄ persua-
sio est si dicat q̄ non reputat eum esse maluz
bonus est enim: quia quilibet p̄sumendus
est bonus donec probetur contrariū: extra
de scrutinio in ordine fac. c. vnico: Humana
enim fragilitas illum quem indignum esse
non nouit: dignum debet estimare. Non
enī ē probatus malus corāz istis: propterea
non est ab eis estimandus malus. Hoc est
ergo persuadere eis q̄ non repitent eum

Fe. iij. p. iij. do. i. xl. Quid et quā. resti. sit in

indignū neq; malum. Et fm Rich. et Tho. tenetur sibi ad aliquā recompensationē ad arbitrium boni viri si nō potest ei restituere famam predictis modis.

¶ Quid satisfacere debz qui negat iterum occultum crimen publice sibi impositum. **Cap. ij.**

Secūdo autem modo homo proximi suū diffamat negando verū scz cum crimen verū: sed occultū in publico tamen sibi impositū negat: quia in hoc negans notat in iudicio de calūnia imponente eo q; accusator vel denunciator falsi criminis est infamis: sicut patet per ea que dicuntur ex d. calū. c. j. et. ij. Tamen aliter negans non tenet retractare negationē suam: quia non tenet in iudicio p̄teriri se reū nondum p̄ictus. Tenet quidem quasi per quedam sobria verba sicut in p̄cedenti. c. dictum est illi accusanti restituere famā quam notavit de calum. indirecte: vtp̄ta dicendo non habeatis eū p̄ calūniatore q; forte pponendo habuit bonam intentionē: vel forte credidit se p̄bare intentum suū sed deceptus fuit. Sed circa hoc tria dubia seu difficultates remanere videntur. Prima autē est an qui tale crimen in publico sibi impositū negat mortaliter peccet: videtur enī q; sic. Primo quia mēditur et in mēdacio reipublice p̄nitioso. Nam res publica p̄pter mendaciū eius publicū impedit a punitione eius iusta. Scđo q; nocet p̄sone accusanti cum p̄ hoc de calūnia infametur. Dicendum ergo ad primum sicut Deut. xvj. c. scriptum est. Iuste qđ iustum ē exequeris. Nequaquā enī reipublica oīa mala punire debet sed que cum hoc sunt puniēda et talia potestas iuste potest punire. Talia autem sunt que coram iudice reipublice possunt sufficienter p̄bari: p̄pterea non ledit reipublica si dñū iudiciū excedat iudiciū ei⁹ vt scz aliq; referunt iudicio dei super quo si potest reipublice iustum iudiciū esse: quia sicut. j. Regl. xvj. habetur. Homo videt ea q; patent: deus autem intuet̄ cor: et sic patet ad primum. Secūdo autem cum dicit q; tale mendacium est p̄nitiosum contra accusantē. Dicendum q; non est p̄nitiosus contra accusantem eum: sed ipse sibi p̄nitiosus est: dum eo modo pponat quo mime pponere debz: q; cum deberet nō pponere sibi imputet si aliqua infamia ei subsequat̄ cum ipse de h̄ causa sit non autem iste negans. Nam defendit innocentiam suam in publico vbi eadē non

est nocens: nec habendus est p̄ nocente donec fuerit ipse p̄ictus. Secūdo etiam remanet difficultas si talis peccat mēdicōdo p̄ se: Primo enī videt̄ durū q; quilibet ab vno in publico accusatus teneat de necessitate salutis id d̄ quo est accusatus in publico p̄teriri statim: et sic statim in iudicio sanguis patibulo se exponere. Secūdo etiam habēdo oculum non t̄m ad penam: sed ad honestū et in honestū non videt̄ q; iste honeste et fm rectā rationem debat coram tali iudice p̄teriri: quia ipse plus q; quicūq; alius singularis accusans sibi p̄p̄si auferret famam: quia in iudicio p̄tenti credit̄ cōtra se. Quid igitur faciendū? R̄spondeo q; tunc danda est r̄sio iuristarū: nego p̄posita vt pponunt. Et h̄ quidē ab imposito sine mēdacio dici p̄t̄: quia pponit̄ in publico vt publica et vt publice p̄bada: sic autem ea negare potest quis que scit in publico non posse p̄bari. Q; si iudex v̄rgeat eū vt p̄positū fateatur vel vt publice neget. R̄spondere v̄rgeat potest q; ipse ad accusationē sufficienter respondit. Et sic est moris respondere iurispitis: nec declinare vult ab illa r̄sionē faciat iudex erga accusantē quod iuris est. Tertio quoq; etiam remanet difficultas. scilicet si talis predicta negans intendat t̄m negare illud vt p̄positū est ibi videlicet vt publicum: sicut facit sacerdos de confesso dicens: nihil mali scio istuz fecisse: quia loquitur vt in publico: audiuit autē in alio foro. Nunquid iste negans de illa negatione penitere tenet. Dicēdū q; bonaz quippe mētitium est etiam ibi culpas agnoscere vbi culpa non est: sicut i. c. ad eius. v. di. Aug. ait: Multo quidem amplius vbi dubitat an sit in culpa: et qualis etiam culpa bone mentis est culpam agnoscere. Propterea in tali casu tutum est post talem negationē penitere in distincte. De hoc tanq; de tali quale est v̄tputa tali distinctiōe si mortale tanq; de mortali si veniale tanq; de veniali.

¶ Quid restituere obligant h̄i qui proximi suū infamant falsa imponendo: aut audita narrando.

Capitulum. iij.

Tertio quidem homo proximi suū diffamat imponēdo sibi falsū. sc. crimen. Et hoc dupliciter p̄tingere potest. Aut narrādo malum a se inuentū: aut narrādo malum ab alijs auditum. Primo quidem narrādo malum a se inuentum

Talis nempe debet restituere famam retractam do simpliciter verbum suum et quod sibi impositum est et sic in publico sic publice diffamavit alias non servat iusticiam scilicet reddendo proximo suo quod suum est. Talis autem fame restitutio secundum Rich. taliter fieri debet scilicet quod ubi homo contra proximum suum dixit per se vel per alium: vel per cantilenam aut per libellum famosum vel per detractionem et eblocutionem et in locis alijs ubi sentit illum diffamatum: dicto suo vel facto recognoscat suum errorem et dicat quod meritum est per guttur suum. ar. ex d. purga. casu. inter solici. §. precipias. Quod quidem intelligendum est nisi ex tali recognitione aperta infamata persona magis infamaret. Non dicet ergo: Ego de tali facto infamaveram tales specificando peccatum. sed sic dicat in generali. Ego diffamaveram talem de re de qua inter vos diffamatus est: Sciatis quod ego inveni et vos diffamatus est: Sciatis quod ego inveni et mendacium est quicquid de hoc dixi: Non dicat illud fuisse falsum sed mendacium: eo quod contra mentem dicebat proximum diffamando et tamen potest esse verum quod ipse dicebat. Et nisi rationabilis causa obstet secundum Ray. et Hostien. tenet talis infamans ab infamato veniam postulare. ar. xliij. q. vi. c. i. v. q. i. quidam. Uideat ergo quilibet quantum difficile sit restituere ablatam famam: et quod rari repiant qui hec servent et nihilominus innuere quotidie gravissime infamie sine satisfactione imponunt. Si obicitur quod homo magis tenet per propria quam pro aliena fama zelare nec potest proximo reddere famam suam in retractando verbum suum nisi seipsum turpiter diffamaret. Dicendum secundum Sco. ubi. §. q. sicut dicitur in sermone. xxxvii. ar. ij. c. ij. Bona corporis atque exteriora minime negligenda sunt nisi in ordine ad anime bonum et ad ipsum deum. Hoc autem non est nisi ut iuste competere possit ipsi scilicet diligenti. Propterea sicut ibi de dilectione corporalis vite superius dicitur: ita dico hic proprie de dilectione fame quod cuilibet cui competere potest fama magis debet sibi diligere illam iustam quam alteri cui non potest competere nisi iniuste. Si autem talis sibi fama non potest competere nisi iniuste alteri non iuste: magis debet illam diligere cui competit iuste. Et sic est in proposito nostro. Facile enim de crimine accusato iuste competit fama: sibi autem post talem accusationem fama non convenit iuste: non solum quia in accusando mentitur est sed quia publice mentitus est in quo seipsum sufficienter et radicaliter diffamat directe. Igitur postea ostendens innocentiam al

terius cui tenetur in hoc et indirecte innocentiam sui non tunc proprie se diffamat sed et amovet tamen a se laudem falsam quam post accusationem mendacem indignus est. Pateat hoc per exemplum. Quidam tribus videntibus fornicatur: illi postea accusantes crimine non vtius diffamant illum: sed ipse in publico illo facto seipsum diffamat: quia publice committendo quocumque crimen lesionem sue dignitatis incurrit: et sic quantum est in se famam suam amittit: nec propterea publico illa per quam talis lesio nota sit aufert sibi famam sed tamen modo facit magis in publico devenire illud quod tamen prius ex natura commissi actus simpliciter publicum erat. Secundo autem homo proximum suum diffamat narrando malum ab alijs auditum. Verbi gratia: Quidam non imponit alteri in publico tale crimen sed de illo secundum audita murmurat vel indiscrete cuicumque vel coram multis alicubi narrat non tamen tanquam si bi certum sed sic audisse testatur: nunquid talis restituere obligatur? Dicendum quod rara fides: ideo quia multi multa loquuntur: propterea dicens se tamen audivisse: nisi ex modo ipso dicendi aliquam maiorem certitudinem quam ex communi relatione ostendat ex natura actus in illorum opinione non aufert isti famam: quod si firmiter illi percipiant eum de quo est sermo fore criminiosum leues vtius sunt: Sicut Acti. xix. scriptum est. Qui cito credit: levis est corde: veruntamen quia a scandalo pusilloz cavere necesse est: iuxta illud apostoli. i. ad Corinthios. viij. Si proximum scandalizare non manducarem carnes in eternum. Et multi sunt tales pusilli leves ad cito credendum mala: ideo periculosum est valde ex aliorum relatu eis audita talia referare. Quod quidem si sit aliquod malo animo ledendi illius de quo est sermo: non est facile excusare quoniam contra charitatem fiat et persequens mortalis sit culpa. Si autem referatur non ex intentione ledendi: sed solum ex quadam incosideratione et ex improviso fiat. durum est quod exeat genus venialis cum humana lingua in lubrico posita sit: et sic Iaco. iij. scriptum est. Qui non offendit in verbo: hic perfectus est vir. Ex his igitur que predicta sunt in presenti sermone: patet quid restitui debet de damnis illatis siue spiritualibus aut corporalibus aut temporalibus quo ad famam que licet gravia videantur: tamen suavissimus amor dei per gratiam hoc servare volentibus faciet onus leve considerata felicitate eterna. Ad quam properare creati sumus ut regnare possimus in ea cum domino nostro iesu

Fe. iij. p. iij. do. in. xl. de resti. tempo. rerum

christo qui cum patre et spiritu sancto vivit et ibi triumphaliter regnat in secula seculorum Amen.

Feria. iij. post dominicam. iij. i quadragesima de restitutione temporalium rerum quod comprehenditur sub quid quot et quantum restituendum sit. Sermo. xxxvij

Venit nox quando nemo poterit operari Job. ix. c. Dignum nempe est et ad conversionem attenta verbum domini

saluatoris maxime his qui aliena restituere obligantur. **V**it enim: Venit nox, scilicet corporalis et forte improvisa et subitanea mortis quando nemo poterit operari, scilicet penitentiam debitam et restitutionem dignam: quasi etiam alio sensu dicat: Restituere satage dum sanus es: dum vales: dum hoc lumen conscientie tibi dicitur: quia veniet nox, scilicet execrationis mentalis quam nemo potest operari. **E**t hoc patet: quia execrabit te malicia tua et indurabit cor tuum iniquitas tua. **E**t ergo quilibet vestrum dum vivit debitam restitutionem opere adimplere possit: peractis his que ad restitutionem fame pertinere videntur cum sit corpore bonum: nunc de reliquis temporalibus bonis etiam restituendis disseram. **D**e quibus possum distinguere triplex debitor quod restituere debet. **P**rimum dicitur potest iniustus, secundum autem turpe, tertium vero illicitum siue alienum.

Articulus primus quod omne temporale quod iuste teneri non potest restituendum est.

Primum quidem debitum quod restitui debet dicitur potest iniustus: quia iniuste est habitum vel iniuste detentum. **P**ro quo talis regula est danda. **O**mne alienum vel quod de iure alteri debet: siue licite siue illicite habitum restituere debet. **A**d cuius regule intellectum notandum est: quod quantum restituere debet quantum ad hanc regulam spectat. **P**rimo omne alienum licite acquisitum, secundo omne alienum non licite acquisitum, tertio omne licite acquisitum quod alteri debet. **Q**uarto omne non licite acquisitum quod alteri etiam debetur.

Quod omne alienum licet sit licite acquisitum restituere debet. **C**a. j.

Primo quidem restituere debet omne alienum licite acquisitum: huiusmodi sunt res date in ultima voluntate ad pauperibus dispensandis: vel ad quasvis causas pias ad servandum recommendate. **R**es quoque oblivioni tradite restituere quoque debent omnia mutuata: omnia debita tractata: omnia iuste promissa: omnia deposita: que quidem si subtrahant sine recipienti culpa satisfacere non tenentur. **S**ecus autem si culpa sua magna culpa amitteret depositam rem secundum Theophrastum. ij. q. lxij. arti. vij. **P**one autem secundum Scotum quod quidam qui mercatur in francia cum alterius pecunia existens ibi mutuam accipiat: at nomine domini sui ignorante tamen domino eius: et lucratur de tali pecunia: **Q**ueritur quid iuris? **D**icendum secundum eum quod tenetur reddere fructum domino principali sicut de pecunia propria. **N**am eodem modo transit dominium usus talis pecunie mutuo accepte in dominium principale: sicut etiam pertinet ad eum dominium usus de pecunia propria. **T**enetur tamen dominus principalis provide sibi de industria sua atque de aliis laboribus suis. **T**alis tamen ratio intelligi habet quando omne damnum talis mercatoris in detrimentum cederet domino principali. **P**uta ille qui mutuo accepit pauper esset et non possit restituere creditoribus si perderet illam pecuniam. **S**ed quid si esset dives et non intenderet ex damno pervenire damnum dominum principalem: propterea accepit mutuam sub nomine domini sui: quod sub nomine suo tale mutuam minime repiret: **T**unc dicendum quod in tali casu restituere non obligatur: quia tunc usus talis pecunie non transit in dominium principale nisi tamen nomine et non re. **H**ec Scotus in quodam tractatu suo.

Quod restituendum est omne alienum non licite acquisitum. **C**a. ij.

Secundo restituere debet omne alienum non licite acquisitum. **H**uiusmodi sunt usure: furta: rapine. **A**d hoc etiam obligantur rodentes metas vel ipsas bustonantes. **Q**uod quidem fit cum a levioribus exigunt graviores ut eas fundant vel plus camporum vel fusorum vendant. **D**e his etiam sunt qui mercantiarum terminum vendunt crescentes in eis precium propter terminum plongarum. **E**t qui eas multo plus quam sit iustum precium vendunt vel minorem emunt: vel diversis fraudibus in artibus et mercantibus utuntur falsis ponderibus: et in malis mensuris in mendacis numeratis et diversis mode falsificationis aut fraudulentis comixtis et

in contractibus usurariis habitis. Si autem in talibus contractibus homo querat quantum satisfactum obligetur. Dicendum quod in considerando quantum reddi debet seu quantum in contractu seu mutuo fuerit usura semper recurrendum est ad tempus in quo fuerunt facti contractus illi putat referri ad tempus solutionis per quam scilicet facta est. Verbi gratia: In paschate tradidi tibi modicum bladi sicut precium quod valebit in pentecoste et per modum habilitatis creditur plus valiturum. Tunc si quidem quicquid plus acceperit usurario modo quam valuerit tempore traditionis reddere debet et non amplius neque minus: et hoc siue plus quam acceperit valeat siue minus valuerit in ipsa pentecoste.

Restitui debet omne illicite acquisitum quod alteri debetur.

Capitulum. iij.

Tertio restitui debet omne licite acquisitum quod alteri debetur: sicut sunt instrumenta vel charte scribarum vel aliorum testamenta libri mercatorum: similiter que relicta vel data sunt pauperibus aut ecclesiis monasteriis hospitalibus et puellis nuptiis tradendis seu per quibuscumque aliis dispensanda: aut quecumque aliis de iure succedunt. Item debet restitui atque dari decime et tributa seu exactiones debite et honeste dicere domino. **Mat. xxij. Reddite que sunt cesari cesari: et que sunt dei deo.** Sed de his et maxime de decimis aliter amplius differemus.

Omne non licite acquisitum quod alteri debetur restitui debet. Capitulum. iij.

Quarto autem restitui debet omne non licite acquisitum quod alteri debetur: sicut sunt bona que alteri succedunt de usuris furtis atque simoniis rapinis et similibus: quia licet tales non sint illi per quos sunt talia impie acquisita: quia tamen ad eos res ille iniuste pervenerunt quodammodo plusquam hi qui male illa acquisierunt restituere obligantur: cum bona illa ad eos transire videantur cum onere peccatorum et sepe cum obligatione diversarum promissionum. Tamen circa hoc **Jo. an. et Hostien. Innocen. et alij plerique doctores. et de usur. c. tua nos. querunt an tales heredes restituere tenentur ex persona illorum quibus succedunt an ex persona propria.** Ad quod distinguendo respondent quod si tales in extremis penitentes et absoluti decesserunt tenentur ex persona illorum: sed si de-

cesserunt impenitentes tenentur ex parte sua de eo tamen quod pervenit ad eos. Ad hoc etiam facit quod notat **Johan. an. et de sepul. c. parochiano.**

Articulus. ij. de multiplici turpi lucro: et quid restitui debet vel non.

Secundum autem debitum quod restitui debet dicitur turpe lucrum. Ad intelligendum autem quid sit turpe lucrum sunt quosdam. Notandum est quod contractus potest esse dupliciter vitiosus et nullus: aut in sua materia aut in sua forma. Primo enim contractus est vitiosus et nullus in sua materia seu causa motiva vel effectiva: non tamen in sua intrinseca forma: sicut meretricium solutatum hystrionatus: lenocinium: duellum: exercitus pugnantium in arena et similia. Secundo autem est vitiosus contractus in sua forma: sicut patet in contractibus usurariis confectis sub titulo et pallio depositorum emptorum seu commutationum aut locationum et similibus contractuum licitorum. In predictis igitur et similibus attendendum est sicut quosdam: quod non omnis vitiositas contractus obligat ad restitutionem sed solum que aufert ius ad invicem strahendi: sicut patet in eo qui clandestine vel ex prava intentione vel voluntate strahit iugium vel homagium vel aliam regem. Alij vero dicunt quod duplex est turpe lucrum: unum in quo competit repetitio secundum in quo competit repetitio et dominium non transfertur sicut in rapina in furto et similibus: vel transfertur dominium competit tamen repetitio eius sicut sicut quosdam in usura contingit. Similiter competit repetitio licet forte dominium transferat in his que homo lucratur in emptio-nibus et venditionibus et aliis contractibus per mendacia periuria circumventiones et falsas commixiones sicut lucratur cum ponderibus et mensuris falsis et similibus. Nam regulare est quod quicquid ex parte accipientis tamen est turpitudine restitui competit. ff. eo. titu. l. et si. et talia restituenda sunt eis quibus illatum est damnum si res alicuius valoris sunt. De minimis autem fieri debet sicut dicitur in primo c. subsequenti. Secundum vero est turpe lucrum in quo non competit repetitio et transfertur dominium sicut patet in meretricio lenocinio et similibus. Nam etiam regulare est quod quicquid ex parte dantis quam ex parte recipientis turpitudine cadit non competit repetitio. Sed de hoc plenius in sermone. xxxix. arti. ij. et c. vl. dicemus. In his igitur in quibus non compe-

Fe. iiii. p. do. iiii. i. xl. de resti. tempo. rerum.

tit talis repetitio distinguunt quidam q̄ aliā sunt prohibita quia mala: aliqua v̄o sūt mala quia phibita in .c. ex parte. de offi. dele. Principalit̄ v̄o in his que sunt phibita quia mala etiā distinguēdū est: qz q̄dā sūt q̄ puniūt a iure civili i forma iudicij sola infamie pena. quedam v̄o grauius puniunt a iure. **Primo** enī sūt q̄ puniūt a iure civili in forma iudicij solius infamie pena: sicut hystriionatus exercitiū illoz qui in arena pugnant siue etiam in duello et opus meretricum solutaz et p̄similium. In talibus autem turpiter acq̄sita retineri possunt in acq̄rentiū vsu. **Secundo** sunt quedam que grauius puniunt a iure scilicet per corporale penā vel p̄ extorsionem ipsozum turpiū lucroz sicut p̄tingit in **Et** taliter acq̄sita retineri n̄ possunt: sed in pios vsus eroganda sunt nisi forte iam restituta sint vel restituē velit eis a quibus habita sunt. **Secundo** autem sunt quedam mala quia phibita: sicut sūt torneamenta. extra de torne. per totum. **Negociatio** que est clericis interdicta. extra ne de. vel mona. c. j. et de vi. et hone. cleri. c. diocesanis in de. **Item** notandum q̄ s̄m **Aluaz** vendere charius q̄ ematur cupiditati causa dicitur turpe lucrum. xiiij. q. iij. quicunqz. p̄pterea debet paupibus erogari. **Et** idem s̄m quosdam mercari in loc̄ sacris. lxxxvij. di. c. i. c. i. ens lucrum aduocatiōis vel medicine in casibus non concessis. extra in titu. de postul. per totum. **Emerere** bladum vel vinū ab eo q̄ h̄ non habet pro sua arte: sed q̄nqz hoc agit vt postea charius vendat. **Facere** et vendere fucamenta q̄bus vane mulieres iniuste se ornant: et etiam quecunqz alia que phibentur per iusta statuta ciuitatum: sicut mulierum pompe atqz ornatus. **Item** lucrum emptio- num et venditionū tempe interdicto et feria- to s̄m quosdam est turpe lucrum. extra d̄ se. c. j. et fi. **Totum** igitur lucrum oīum predictoz s̄m q̄sdā est paupibus dispensandum. **Quid** autem faciendū sit de turpiter acq̄sitis et quibus restituenda sint: copiosius et serio- sius vide in sermone. xxxix. arti. ij. per totum. **His** igitur iaz de turpi lucro premissis ad clarioz etiam intelligentiā predictozum ponam̄ quattuor dubia circa materiā istam. **Primū** de cōmutationib⁹ et alijs p̄tractib⁹. **Secūdo** de meretricib⁹. **tertium** de lusozib⁹. **quar- tum** de vsurarijs mentalib⁹.

De restitutione eozū que quotidie in cōmutationib⁹ et in alijs

contractibus turpiter lucrantur modicum minus vendendo vel emendo. **Capitul. j.**

Primū quidem dubium est de cōmutationibus siue alijs p̄tractibus **Circa** q̄d queri potest vtrum q̄d cōmuniter aliquid dimittit siue excedit precium sit s̄m deum seu diuino iure illius a q̄ fit illicite acq̄sītū aut restitui sit necesse. **Di- cendū** s̄m **Byral. Odo. et alios doc.** **Q̄** non omnis excessus seu diminutio iusti precij est illius a quo est habitus et accept⁹ nec potest vendicari a dāte. **Et** hoc quia nō aufert ius adinuicem p̄trahendi. xiiij. q. v. non sane. **Quod** quidem ad p̄sens q̄druplici ratione probari potest. **Primo** ratione pacis et saluationis. **secundo** ratione diuine p̄descensionis **tertio** ratione mutue p̄cordationis. **quarto** ratione humane estimatiōis. **Primo** q̄dē ra- tione pacis et saluationis. **Q̄d** enī ex p̄sensu et statu cōmuni pro cōmuni oīum vtilitate pro- cedit eo ipso obtinet equitatē et robur cōmu- nis iuris: sed cōmunis p̄sensus ac recta et di- screta p̄suetudo vult q̄ non omnis excessus in talibus restitui sit necesse. **Q̄d** quidez du- pliciter p̄bari potest: qz expedit. **primo** tem- porali paci. **secundo** spiritali saluti. **Primo** autem expedit tempali paci: quia alias infi- nite querimonie et litigia et h̄mōi ozirent. **Se- cundo** spūali saluti scilicet cōitatu et partium eius: quia cum difficilimū sit ab h̄mōi p̄tra- ctuum excessibus se totaliter depurare et ma- xime in hoib⁹ imperfectis inhiantib⁹ lucris ex quibus et in quib⁹ maior pars cōmunita- tis hoīuz p̄sistit: piculosisimū omnib⁹ esset si nihil h̄mōi concessum sibi vendicare et reti- nere liceret. **Secūdo** ratione diuine p̄descen- sionis. **Prouidentia** enī dei humane infirmi- tati post lapsuz primi hoīs in plurib⁹ p̄descē- dit nec exigit ab ea q̄cqd ē perfecte et integer rime ac rectissime equitatis. **Recta** enī ratio docet q̄ aliter est regēdus ac ducēdus infir- mus et aliter sanus. **Et** hoc est q̄ omne vitium in h̄mōi deus non reputat mortale. **Constat** autem ex decalogo et alijs diuine scripture lo- cis: q̄ omnis rapina et furtum et oīs electiua et deliberata vsurpatio aliene rei inuito dño nobis est mortalis culpa: ergo omnis excē- sus in h̄mōi precijs vere non est rapina vel furtum seu vsurpatio aliene rei. **Tertio** ra- tione mutue p̄cordationis. **Propria** namqz forma et ratio cōmutatiui p̄tract⁹ ex vtriusqz partis libro ac pleno p̄sensu inchoat et ratio-

catur ita q̄ emptor vult sibi plus rem emptā q̄ precium ⁊ venditor econuerso. vterq̄ etiā ex pleno consensu alienare a se intendit pprium dñum rei sue illud totaliter in alterum transferendo. Et si in aliquo preter intentionem ⁊ estimationē ppriam defraudatur citra tamen excessum enormem lege diuina vel humana phibituz: vult nihilomin⁹ contractum mutuū esse ratum ⁊ firmū: etiā si libere ⁊ expresse omni tali legi renunciaret pro q̄to sua temporali idempnitate id facit: aliter sibi nihil inde reddere obligatur: quia iam non est enormis imo forte nec vllus excessus: qz sicut potuit absq̄ omni precio donare: sic potuit pro se in pleno precio vendere vel donare. Quarto ratione humane estimationis que quidez incerta est ad mea iusticia p̄axanda ⁊ ad precise discernendum excessus ⁊ defectus precij iusti. Propt̄ qd licet in aliquo precium diminuaf vel excedat nihilominus nulli pprio aut cōmuni iudicio censetur aut censeri debet pro enormi nec sic respectu iudicij nostri recedit a moderantia precij iusti sub competenti latitudine mensurandi: qn̄ infra ipsum aliquali⁹ includatur: sicut mustum vel vinū acerbuz seu aliquali⁹ acetosum non recedit sic a specie vini qn̄ includatur in ipsa. Propterea etiam fm̄ Scotum in. iij. di. xv. q. **¶** **Equalitas cōmutationū ⁊ contractū non consistit in diuisibili medio: imo in medio illo qd cōmutiua iusticia respicit magna est latitudo: ⁊ intra illam latitudinē non attingēdo indiuisibilem punctum equalentis rei ⁊ rei in q̄cūq̄ gradu citra extrema fiat iuste fit: quia quo ad hoc cōmotantes ⁊ p̄rahentes attingere medium indiuisibile quasi impossibile esset. Que autem sit ista latitudo ⁊ ad q̄tum se extendat dupliciter patet. Primo ex lege positua. secundo ex psuetudine approbata. Primo enim ex lege positua: quia contractum rescindit vbi p̄rahens decipitur vltra medietatem iusti precij: nihilominus infra illd si ex alio appareat iniusticia fm̄ scientiaz debet fieri restitutio correspondens. Secundo ex psuetudine approbata: ex qua relinquitur qn̄q̄ ipsis cōmutantib⁹ non pensata mutua necessitate reputant sibi dare mutuo equalens huic inde accipere. Durum est enī int̄ homines p̄tractum esse in quibus p̄rahentes non intendant aliquid de illa indiuisibili iusticia remittere sibi mutuo vt pro tanto omnē p̄tractum aliqua donatio cōmitteref.**

Et sic iste est modus cōmutantiū quasi fundatus super illud legis nature. hoc facias alijs quod tibi vis fieri. Satis probabile est: qd quando mutuo sunt contenti remittere sibi volunt quicqd̄ defuerit ab illa iusticia requisita. hec Scotus. Si quis autem obstaret ⁊ diceret qd quicqd̄ in p̄tractibus est illicitum ⁊ peccatum: contra ius diuinū esse videatur ⁊ sic nullum robur ab eo obtinere mereatur: imo potius oppositum p̄pter qd nullus illicitus excessus precij potest a iure diuino acquiri peccanti in illo. Dicendū qd in h̄mōi p̄tractibus sunt duo precipue attendenda. Primo intrinseca affectio. Secundo extrinseca actio seu operatio. Primo enī attendenda est intrinseca affectio pro q̄to vult sciens in primū aliquam inequalitatē: vt scilicet in h̄mōi p̄tractibus meliorem partem habeat q̄ ille pro tanto aliquid de iusticia habet: q̄ si non est mortalis sufficit tamen per p̄tritionē et penitentialem satisfactionē ⁊ purgationē aut per purgatorij ignem sicut ⁊ cetera venialia expiari. Secundo autem attendenda ē extrinseca actio seu operatio ⁊ cōmutatio: licet fm̄ veridicam estimationē precij sui contineat aliquantulā equalitatē: in respectu tamen ad cōmunem statum ⁊ ad p̄descensuaz dei legem ⁊ ad liberum p̄sensum p̄rahentium non habet inequalitatē: imo potius benignam ⁊ p̄descensiuā ac salutiferam equalitatem. Et ideo q̄tum ad hoc tam diuino q̄ humano iure robur obtinet firmitatis. Aliiter omnis huiusmodi excessus precij esset in acquirentib⁹ mortalis culpa: quia esset vsurpatio rei aliene in q̄tum aliene. Tenere etiam quilibet venditor siue emptor omnem talem excessum restituere: ⁊ sic omnes qui hoc non restituerent damnarent: qd quidem nequissimū ⁊ durissimū est pensare. Veruntamen p̄pter p̄auitatem humani affectus ad hec temporalia inclinati: ac p̄pter inequalitatem talium cōmutationū securius atq̄ iustius esset omnem talem excessus scienter factum si alicuius q̄titat̄ appreciabilis foret satisfacere fraudatis: aut si parui valoris est p̄ animabus illorum pauperibus erogare: quia in hoc plus proficeret fraudato nisi cū ipse graui inopia laboraret. hec tamen predicanda sunt cum magna discretionē: quia populi ad dilatandam conscientiam p̄ni sūt

De turpi lucro p̄ meretricius acquisito ⁊ cōsimilib⁹ illi. Ca. ij

De. iij. p^o do. iij. i. xl. de resti. tempo. rerum.

Secundum autē dubium est d^o meretricibus solutis virum restituere obligantur? Ad quod dicendū q^o quis in p^otractu mercedis p^o meretricio sit materia meretricij vitiosa: et volūtas ad meretricium et ad p^otractum sue mercedis mouens: forma tamen p^otractus habet in se aliquid veri iuris: quia meretrix concedit lenoni corpus personalit^{er} ac naturaliter ac ciuilit^{er} suū. Sic etiam ille pro carne meretricis sibi concessa dat aliquid vere suū. Si autem mihi licitum est dare rem meam gratis multo magis licitum est mihi dare aliquid p^o alio mihi concessio q^ouis mihi illud impie concedatur: et maxime ex quo aliqua temporalitas siue vere siue fm eius iudiciū et b^oniplacituz inde proueniat danti. Si ergo iure diuino aut humano non aufertur alicui iurisditio vel potestas dandi aliquid meretrici pro locatione sui corporis aut hystriioni pro suo hystriionatu et sic de alijs: non oportet ex alijs sup^oannectis vitio sitatib^o sui iuris quamdam equalitatē et licentiaz annullari. Huic etiam concordat Tho. in. iij. di. xv. d. Q^o aliquid est illicite acquisitum: non q^odē q^o illa acquisitio illicita sit: sed quia illud ex quo acquiritur illicitum est. Et in his transfertur d^oniū et repetitio mime competē potest: sicut in eo q^o mulier per meretricum lucrari solet. Et tex. habetur de hoc in. l. iij. §. j. d. sed q^o meretricio. ff. d. condi. ob tur. cau. Et hoc quidē nuncupatur pp^orie turpe lucrum. Talis enī mulier turpiter agit et contra legem: sed in eo quod accipit non agit iniuste nec contra legem: p^opterea q^o accipit et retinere potest et elemosynas paup^oibus dispensare: oblationem autem publicam ad altare mime offerre potest. Quando autem restituere obligatur et cui vide in sermone. xxxix. arti. j. c. j. circa medium. et ar. iij. c. iij. vltra medium.

De restitutione eoz que quis lucratur in ludis. ¶ Capitul. iij

Tertium d^o dubium est de lusoribus. Circa quod aduertendū est fm Richar. de media villa in. iij. di. xv. et. q. viij. q^o ita sunt phibiti quidam ludi q^o tamen restitui non precipiuntur que lucratur fm legem illius ludi: sicut sunt torneamenta et similes ludi qui non iniuruntur fortune sed tam phibiti sunt. Pro-

pterea qui in tali ludo lucratur: licet peccet cum faciat contra phibitionē ecclesie non tamen restituere obligatur. Sunt etiaz alij ludi phibiti: ita q^o etiam lucrum eoz ex precepto debet restitui: cuiusmodi sunt ludi taxillorum et alearum. Q^o autem tales ludi phibiti sunt patet di. xxxv. episcopus. ff. d. aleato. per totum. in aut. de sacrosan. episco. §. interdiciamus. extra de vi. et hone. cleri. cleri ci officia in tex. et glo. Non tamen phibitum est ludere si non sit ex cupiditate: vt cum sit pro cōmuni p^ouiuo faciendū: quia sicut dicitur. ff. de aleato. l. vlti. q^o in p^ouiuo vescendi causa ponitur in eam rem familia ludere p^omittatur: hoc tamen non est p^odicandum considerata in hoibus pronitate ad malum ac visis impietatib^o que sequunt^{ur} exinde: sicut patet in. xliij. semone. Q^o etiam lucrum taxillorum ludi et alearum ac similitum innitētiuz ipsi fortune homo restitue obligetur fm q^o phibitum habetur di. xxxv. episcopus. in glo. Tamen circa hoc q^odruplex opinio reperitur. Prima est dicentium iura p^odicta et glo. ad satisfactionē artare eos qui ad satisfactionem per iudicem compellunt. Si autē per sententiam iudicis non artatur restituere non tenentur. Ratio est quia talis restitutio precepta est in penā lucrantium tali lucro. Nec iura ad hoc allegata dicunt q^o tales tenentur restituere ipso iure. scilicet q^o ab eis de iure repeti potest. Q^oq^o enī homo aliquid licite retinere potest anteq^o per sententiā reddere compellatur: q^o tamen per sententiam iuste latam satisfacere necesse est. Electio enī excōmunicati excōmūicatione minori non ē irrita ipso iure: est tamen irritanda. extra de cleri. excō. ministrā. si celebrat. Interficiens quoq^o hominē contra iusticiam iuste p^osententiaz hereditate priuari potest: sed tamen ante sententiā non tenetur dimittere eam sicut plenius in sequenti arti. ij. c. apparebit. Secunda autem opinio est cōmuniōz et securior. Hec autem tenet p^o eo modo quo ludus taxillorum et alearum phibitus est: eodez tenetur ipso iure homo ad restituendū q^o ex eo lucratur: quia non tantum phibetur ludus talis sed etiaz eius lucri acquisitio. Tertia quoq^o est opinio eozum qui phabiliter dicunt q^o quia talis restitutio precepta non est per ius canonicum sed tantum per ius ciuile non viderur q^o ad hanc restitutionem sint de necessitate astricti: nisi qui de iure legibus impialibus sunt subiecti: nisi alicubi sit resti-

tutio per consuetudinē approbata. Quarta autem opinio et probabilior est et vera iudicio meo: quod talis restitutio implicite in iure canonico precepta est: quia leges imperiales non contrariantur iuri diuino: nec per ius canonicum aut per rationabilem contrariam consuetudinē abrogatas eas obseruandas iura canonica decreuerunt sicut di. io. de capitulis et. c. quis autem et duobus. c. immediate sequentibus patet. Sed de restitutionibus acquiritorum in ludo plenius agemus in sermone. xliij. arti. iij. c. j.

De restitutione turpis lucris mentalis usure. Capitulum. iij.

Quartum vero dubium de usuris mentalibus. Quidam enim dicunt triplicem esse usuram. Primam videlicet animi. secundam vero signi. tertiam quoque pacti. Prima quidem usura est animi: que scilicet contingit cum homo dat mutuū principaliter propter spem lucri non autem si secundario: puta quia ei mutuat principaliter propter charitatem. secundario autem quia se illi sentit naturaliter obligatum vel sperat alias in sua consimili indigentia subueniri. Talis qui principaliter mutuat propter spem lucri in iudicio anime restituere obligatur. Sicut testatur Urbanus extra de usuris consuluit. ubi ait quod tales in iudicio animarum ut restituantur inducendi sunt: quia faciunt contra legem christi Lu. viij. dicentis: Mutuum dantes nihil inde sperantes: quod verbum exponit glo. sicut predictum est. Quidam tamen inter quos fuit Scotus i. iij. et Alexan. lombar. in contractu suo de usuris: Dixerunt talem usuram animi et mentalem: licet cum culpa mortali fiat: nihilominus ad restitutionem minime obligare. Ad quod probandum adducunt exemplum de furto dicentes: Quod si aliquis gratis et liberaliter in domum recipit quod affectabat et intendebat furari: quis talis furtur mente non tamen opere: ita quod ad restitutionem merito obligetur: ergo a simili. Si quis lucrari intendit ex mutuo quod concedit: et tamen a debitore nihil exigit nec euz per aliquod pactum compellit sed gratis et liberaliter ab eo aliquid recipit quis sit usurarius mente: non tamen censendus est usura-

rarius opere ita quod satisfacere teneatur. Ad quod respondet Johan. an. in mercurialibus et super regula peccatum: dicit quod inter causam furti et mutui maxima dissimilitudo esse probatur. Nam licet donatarius in casu furti habuerit intentionem corruptam ad furtum non tamen donatio causatur ab eius facto: nec annexa est illi intentioni corrupte cuius contrarium in mutuo cadit: quod cum ex bono charitatis gratis deberet fieri sit specialiter ex spe lucri: cui quidem vitiose spei effectus consequitur quod est lucrum et ideo talis ad restitutionem tenetur. Ratio huius secundum quosdam potest esse: quia sicut datum quod traditur ex intentione donandi sortitur veram rationem doni et amittit rationem mutui: ut si mutuatur ex intentione et spe lucri amittit eoispe rationem mutui gratuiti et sortitur rationem mutui usurarii. Ex quo patet quod lucrum tali intentione receptum usurarium est et restitui debet. Et hec opinio est vera secundum Innocentium. Hostien. Johan. an. Archidia. et Ray. Sed cui restitui debeat: vide in sermone. xxxix. arti. ij. c. j. Secunda vero usura est signi cum videlicet non expressum interuenit pactum sed quedam sunt manifesta signa ut puta cum mutuans insinuat per aliquod verbum vel signum quod actualiter non mutua- ret nisi inde haberet aliquod lucrum: seu cum post mutuū negat terminum vel denegat relaxationem iuramenti ei qui iurauit non se absentare et his similia. Talis enim non tenetur restituere quod inde accepit: verum etiam videtur quod restituere debeat ei quod mutuum tali modo recepit nisi aliquid obset sicut ponetur in sermone. xxxix. arti. ij. c. iij. et in. iij. casu. Huius ratio est: quia non refert quid ex equipollentibus fiat et an verbo vel signo seu demonstratione vel circumlocutione aliquid ostendatur: extra de consanguini. et affini. tua nos. ff. si cer. peca. l. certum. Tertia autem usura est pacti. scilicet licet cum sit pacto expresso de acquirendo lucro ultra sortem. Et hec omnino prohibita est tam in lege nature quam in lege scripte quam etiam lege gratie: sicut alibi plenius ostendi habet. Propterea omne eius lucrum restitui debet: sicut in sermone. xxxix. arti. ij. c. iij. dicitur. Circa autem usuram animi que fuit prius iterum queri potest: Utrum si non fuit intentio creditoris aliquid ex mutuo recipere: sed debitor postea aliquid dat:

scilicet unū vel plura istorū rē. **S**ecundus est error fortune: vtputa quia is cui datur a dante pauper estimatur cum tamen sit diues. Talis autē id reddere debet danti vel alicui pauperi nisi interim ille pauper fiat: quia tunc illud retinere potest. **U**nde Scotus ait: Videant trufatores illi qui scilicet diuites existentes tanq̄ egeni elemosinas recipiunt ne iniuste omnia huiusmodi recipiant: quia non est ibi in dante voluntarium propter conditionis ignorantiam quam respicit in donādo. **T**ertius est error conditionis apposite: vtputa cum his cui datur creditur esse sanctus vel bonus cum tamen non sit: aut missam celebraturus cui non facit. **T**unc si receptori constat de p̄cisa intētionē dantis: quia scilicet nullo modo aliter daret ad reddendum obligatur s̄m quosdam. **B**ut ad sufficienter supplendum per se vel per aliū s̄m dantis intētionem. **Q**uorum ratio est: quia cum res in istum non transeat nisi eo modo quo dans transferre intendit si conditio non existit in ipsum res minime transferri potest. **A**lij vero dicunt q̄ ex quo illi persone simpliciter dat et dare intendit q̄uis non subsit causa propter quam dare intendit: nihilomin⁹ donatio manet nisi causa illa non solum esset causa motiua seu finalis sed etiam conditio dandi: vt sit sensus. **D**o tibi si tu es bonus vel si facis hoc aliter nō: sicut de missis a secularibus communiter fieri solet. **P**robant hi hoc p̄ simile vtputa si quis daret Petro centum marcas: quia credit ipsum esse vel fuisse amicum suum vel patris sui qui s̄m veritatem non sit vel non fuerit: non tenetur Petro restituere illas et tamen teneretur si dans diceret do tibi eas si tu es vel fuisti amicus meus et non aliter. **P**redictis cōcordat **S**yral. **S**do. **P**rimi autem dicunt hoc nō esse simile: quia in primo casu dans intendebat dare domino et cultui eius potius q̄ homini. **I**ntendebat etiam per hoc sibi vel suis procurare spiritalia bona a quibus quidem fraudatur iniuste vsq̄ quo illa bona spiritalia sibi suppleantur seu restituuntur. **S**c̄dm autem **I**nnocentium et **H**ostensem **H**ypocrita qui sub nomine boni ac deuoti viri multa quesuit restituere obligatur: quia illa bona per fraudem adept⁹ est. **xiiij. q. v. c. si. Sed forte non tenetur re**

situere his qui illa dederunt: quia iam suam mercedem consecuti sunt. **S**ed debet ea alijs deuotis viris seu alijs pauperibus dispensare. **D**e hoc etiaz in sequenti. **ij. c. tangetur.**

Quod condemnationes et pene iuste a iudice sententiate solui siue restitui necessario debent. **Capitulum. ij.**

Secundo tenetur homo satisfacere lucrum illicitum siue alienum ratione condemnationis: q̄ scilicet fur et raptor et quilibet similis non tantum tenetur satisfacere malum ablatum sed etiam p̄demnationem ex illo debitam. **P**ro hoc igitur potest talis regula dari. **O**mnis pena a iudice iuste sententiate sub restitutionis debito soluenda est. **Q**ue intelligenda est q̄ non est soluenda quando non est sententiate nec anteq̄ sit sententiate nisi ex aliqua causa deberetur. **A**ut nisi iure esset simpliciter statutum eas solui q̄uis a nullo speciali iudice sententia esset lata. **A**lter enim pene positui iuris si intelliguntur simpliciter esse iniuste sed solum ordinate vt per iudices iudicario ordine infligantur. **A**lias quilibet homicida q̄tumcunq̄ occultus mortaliter peccaret non restituendo curie omnia sua et non offerendo se iudici ad supplicium quod leges statuunt homicidis. **E**t circa hoc aduertendum est s̄m **R**ay. q̄ in hoc casu pena vni⁹ non liberat alium. **xij. q. ij. cum deuotissimam.** **E**t hac igitur regula elici potest qd̄ dicendum sit in diuersis casibus. **T**erbi gratia de homicida. qd̄s enīz homicidium perpetravit. **P**rimo enī contingere potest q̄ ipse non est captus nec etiam bona sua. **S**ecundo autem euenire potest q̄ ipse est captus sed nondum contra eum sententia iuridice lata est. **T**ertio accidere potest q̄ contra eum et omnia sua iuridice sententia data est. **P**rimo enī contingere potest q̄ talis homicida fugiens non capitur nec sua bona. **T**alis enīz licite fugere potest et bona sua alienare seu alibi asportare si cōtra eum aut contra sua bona sententia data nō fuit. **S**ecundo autē si talis homicida s̄ captus ē p̄p̄ b̄: tūc distinguit **A**nthoni⁹

de bus. Quia aut peccatum est occultum: aut manifestum. Primo si est occultum fugiēdo nō peccat: qz nulli dicēdū q se pdat. Secundo autē si peccatum ē māifestū tunc mortaliter peccat fugiēdo: pro hoc facit glo. j. di. in. c. iusgentium. Que dicit illum captiuum peccare qui fugit a domino suo si bellum est iustum: licet autem fugiēdo peccet: tñ mime se restituere obligat quia iuxta predictam regulam sententia contra eum nondum est lata. ff. de dona. l. post contractum. et. l. donationes. §. vlt. Tertio vero si contra eum et contra sua bona sententia data est: tunc nec se defendere nec fugere potest: nec sua bona alienare a manibus iudicantis: quod si fecerit illa bona temporalia satisfacere obligatur ipse et quicunqz auferre rea. Ratio autem hūdictorum est: quia licitum est iudici ei resistentem impugnare. xxiij. q. v. Non putet cum sequentib. c. Relinquitur ergo q ex parte iudicis sit iustum bellum: et ex parte homicide iniustum. Hinc ad Rhoma. xij. apostolus ait: Qui p̄tati resistit dei ordinationi resistit: et ipse sibi damnationē acquirit. xj. q. ij. qui resistit. Et licet homo naturaliter inclinatur ad resistendū inferentibus ei mortem. Tamen quia data est ei ratio ut ea ad que natura inclinatur non passim sed fm ordinem rationis executioni demandat. Propterea non omnis defensio sui licita est sed que fit cum debito modamine rationis. Hoc sentit Bal. de parusio in. l. ut vim. ff. de iusti. et iu. Quidam etiam credunt q iuste condemnatus ad mortem si fugit seipsum restituere et in manib. iudicis se tradere obligatur. Quod quidē satis durum esse videtur. Ad hoc autem pbandum allegant apostolum et decretuz sicut predictum est: pro hoc etiam facit glo. in. c. pastoralis. de senten. et re iudi. in cle. que dicit: q si captiuus ad penas vel ad periculum mortis relaxetur de redeundo ad carcerem prestito iuramento. Tunc distinguenduz est quia aut mors erat iniuriosa aut non. In primo casu non tenetur redire quia iuramentū est contra legem nature et contra bonos mores in regula non ē. de regu. iur. lib. vj. Quisquis ergo firmauerit iuramento aliquid se facturum! quo spiritualis seu corporalis adimatur salus vel cum quo vtraqz salus reparari vel cōseruari non possit fidem prohibetur serua-

re promissam. In secundo casu dicit glo. q redire tenetur: eadem enim ratione cogere videtur sententia iuste lata sicut licitum iuramentum per rationem preallegatam et per dictuz apostoli et decreti sicut superius patet. Licet autem ei non liceat resistere mortem taliter inferenti. Tamen fm Tho. et Archidiacono. non tenetur facere id unde sibi sequatur mors. Propterea si q̄ sic damnatus est q moriatur fame: nō peccat si cibum sibi occulte ministratū sumat quia non sumere est seipsum occidere qd vtiqz minime licet. xxiij. q. v. c. si non licet. Hec est sententia Archidiacono. xxiij. q. v. in c. cum homo occidit. Et Tho. ij. ij. q. lxxix. Archidiaconus quoqz in dicto. c. cum homo. xxiij. q. v. de homine p̄demnato etiam aliter distinguit. Quia aut est damnatus iniuste: et tunc fugere licet nisi scandalum oriatur: aut iuste et tunc fugere mime licet. tamen de debito redeūdi nihil dicit. Ex hac regula patet: q iuste condemnat. ad mortem se redimendo per pecuniam corrumpendo iudicem mortaliter peccat. Tamen si se emendare proponit atqz promittit ante latam sententiam cum accusante poterit concordare. Patet etiā q si procurator vlt aduocatus et quicunqz alius per cautelas et malicias iuuet malefactorē ne condemnatur: licet mortaliter peccet. Tamen si nondum sententia est lata satisfacere non tenetur: quia vsqz quo sententia data est cōmunitati non acquiritur ius: imo post sententiam restat damnato beneficiū appellacionis vsqz ad temp. pretaxatū a iure. Post autem illud tempus liberans malefactorē cōmunitati satisfacere obligatur. Et quicquid inde accepit paupib. erogandum ē. Ex hoc etiam patet: q si quis p̄demnatur pro furto seu rapina siue pro q̄cunqz alio malo non tantum ablata restituere obligatur. Clericū etiam p̄demnationē pecuniariam et penam quam sibi iudex iuste infligit et hoc postqz sententia lata ē. Hoc fz Tho. ij. ij. q. lxxij. arti. iij. Ratio autem quare pene siue damna nō debent solui: nisi postqz sententia late sunt fm quosdam est: quia p̄dicte pene non sunt ex diuino iure sed ex humana institutione.

Quod restitui debet omē acq̄situm a dante non habēte legi-

timam auctoritate dandi. Ca. iij

Tertio autem tenetur homo satisfacere lucrum illicitum siue alienum ratione donationis. Pro quo etiam talis regula potest dari. De hac quistum a dante non habere legitimam auctorem dandi restitui debet. Ratio huius regule triplex est: quia secundum Scotum non est iusticia si donans non iure liberaliter donat: atque nullus potest transferre ius in alterum quo ipse caret. Et ad hoc multa reduci possunt que liberam donationem impedire videntur. Et maxime tria. Primo cum donatur ex ignorantia. Secundo cum donatur ex violentia: quod sicut patet ex. iij. et h. y. ignorantia et aliqua coactio excludit voluntarium. Tertio cum donatur prohibente iure. Primo autem cum donatur ex ignorantia. Non enim mere liberaliter donat qui ex ignorantia donat: sicut donant furiosi frenetici mentecapti mortali propinqui: scilicet cum non iam regnat in eis liberum arbitrium. Et tamen opere et malicia alicuius condit testamentum: quod quidem coram deo nullum obtinet robur. Ex hoc sequitur secundum Scotum quod deceptus de eo cui donatum est ad illam rationem propter quam donatum non simpliciter donat. Et ideo si alicui tantum propinquo donat qui tamen non est propinquus non simpliciter donat. Similiter si alicui ut egeno quia non est egenus sicut de hoc supra in presenti articulo et. i. c. dictum est. Secundo cum donatur ex violentia. Non enim libere id donatur quod contra voluntatem alicuius a quo dependet in donando donatur: sicut patet in casu primo de quo extra de censibus exigit lib. vi. ubi precipitur restitui quod visitationis causa iniuste receptum est. Neque etiam illa donatio valet que ex quacumque necessitate et non a mera gratia et gratuita voluntate procedit. Tertio autem non valet donatio que fit prohibente iure: ideo non potest donare furiosus: quia comparatur infanti. xv. q. i. merito. extra de homici. si furiosus. in de. Similiter non valet quod donat seruus aut filiusfamilias qui non habet peculium castrense vel quasi. ff. ad macedo. l. filius. ff. de pecu. l. filius. Neque valet quod donat vxor que non habet res parafertiales. ff. de dona. inter vi. et vxor. l. quintus. Neque quod donat monachus vel claustralis. ar. xij. q. i. nolo. et. c. non dicatis. et extra de

statu monach. cum ad monasterium. Neque quod donat bonorum ecclesiasticorum administratori ut bona ecclesiastica moderate donet et personis honestis quia pauperum bona sunt. xvj. q. i. c. si. aliter raptor est. Neque quod donant qui minores sunt viginti annis. C. si maior fac. ra. ha. l. si. Et multo minus si donat pupillus quia alienare nihil potest sine auctoritate tutoris. ff. de acquiren. re. domi. l. pupillus. Neque quoque valet donatio pro digni. ff. de cura. furio. l. iulianus. Omnia igitur supradicta et consimilia a talibus habita et donata restitui debent: nisi probabiliter presumatur quod talis donatio placeat illis qui super hoc habent potestatem. Cum his concordat Scotus.

De restitutione incertorum secundum varias opiniones. Cap. iij.

Quarto tenetur homo satisfacere lucrum illicitum siue alienum ratione incertitudinis. Sunt enim quedam incerta et vaga quorum non reperiuntur etiam si diligenter querantur ex poliatu seu ignorantia omnino: et talia in piis causis distribui debent: et maxime in alimoniam pauperum et in redemptionem miserabilium captiuorum. Rationem quoque huius ostendit Scotus dicens: Quod cui non potest temporaliter reddi: ei spiritualiter satisfaciatur. Redditio autem spiritualis maxime fit cum pro illo pauperibus dispensatur et in hoc omnes concordant. Sed per quem hec dispensatio fieri debet est triplex opinionum varietas inter doctores. Prima opinio est Ray. et Hostien. qui dicunt quod hoc fieri debet de consilio et auctoritate illius episcopi: aut penitentiarii vel capellani in cuius diocesi habita illa sunt. lxxxvij. distinct. episcopus. xij. q. ij. concesso. et c. quattuor. vj. q. iij. c. si. extra de rap. c. i. Hostien. etiam ait: Quod restitutio male ablatorum est vnus de casibus ad episcopum pertinentibus: sicut patet per eum. extra de iudi. cum sit et extra de vsuris. cum tu. ubi late persequitur materiam istam. Et etiam in summa de pe. c. vlti. iuxta si. et facit ad hoc. xij. q. i. precipimus. Addunt etiam ad hoc alij rationem: quia cum homini incerta sunt pro animabus eorum quibus debentur fideliter dispensanda ac persequens sunt eisdem ad diuinum cultum et ad subuentionem pauperum ordinata. Solus autem ecclesiasticus prelatus

Fe. v. p. iij. do. i. xl. Qñ homo resti. obliga.

sit rector et moderator diuini cultus et pater pauperum et dispensator rerum diuino cultui ordinarum: Sicut. lxxxvij. di. c. diuine et multis alijs causis superius cum predictis capitulis allegatis. Ideo secundum eius iudicium sunt incerta debita dispensanda per eum. Insuper addi potest quod hodie ex communi consuetudine pape et episcoporum videtur hoc esse iuris positum preceptum seu statutum. Propterea nullus communiter se intromittit de incertis absque commissione episcoporum. Et ideo secundum Johanne. an. Equa videtur esse ordinatio episcoporum: qui communiter per statuta sua in incertis sibi referunt non solum absolutionem peccati verum etiam dispensationem ipsorum. Secunda est opinio archidia. qui ait sententiam Ray. et Hostiensis. esse veram in hoc casu et in alijs quoniam nullus deputatus est quod hoc exequatur. xij. q. ij. de laicis. in fi. et notatur extra de xbo. signi. cum intro. in glo. que incipit Non intelligas. Sed ubi certa persona a testatore deputata est illa nempe exequi debet ut in dicto. c. de laicis. et. C. de episco. et cleri. l. nulli. et extra de testa. tua. et. c. iohanne. nics. imo credo quod ipse raptor bona incerta que debent dari pauperibus sine licentia episcopi vel alterius iudicis ecclesiastici potest dare: sicut satis bene colligitur extra de usu. cu. tu. s. j. x. his. Hoc quidem innuit satis dare extra de homi. c. sic dignum. s. eos. in glo. quia non Nec ob. extra de iudeis. cum sit. Nam decretalis illa non loquitur de christiano sed de iudeo. Cum autoritas et dispensatio quo ad pauperes christianos ab ecclesia merito suspecta habetur. Et ideo iuste dicitur secundum prudentiam dioc. et etiam quia ad hoc ille artatur inuitus. Talis autem suspicio in christiano fidei merito quidem cessat. Et sic non dubito quod episcopus non habet se intromittere de talibus nisi in defectum vel nisi ubi ageretur in iudicio contra nolentem pauperibus dare. huius sententie est Johanne. an. in. c. q. de usu. lib. vj. Hec etiam clare innuit Innocentius. extra de imu. ecclie. quia plerique. Si autem illicitas negotiationes faciat vel alias iniuste aliquid querat Sacerdos iniungere debet ei ut in bonos usus expendat: puta pauperibus erogando vel ecclesie seu in alijs causis pijs. ar. xxiij. q. vj. si quis romipetas. Potest etiam hoc ratione probari. Nam licet sicut superius dictum est in plerisque. c. decretorum prelati dispensatores sint rerum datarum pauperibus. Non tamen sequitur propter hoc quod dispensatores sint omnium que

secundum deum sunt in diuinum cultum et pauperibus eroganda. Et hoc sunt pro tanto ordinata in diuinum cultum. Nam secundum hoc essent dispensatores omnium illorum superfluum que diuites ex diuino precepto tenentur pauperibus dispensare et iterum omnium que quod apud se nouerit pauperibus erogare quod quidem a nullo concessum est. Scotus autem in. iij. di. xv. q. ij. non longe a fine ait: Si queras per manum cuius debeant talia pauperibus dispensari? Respondeo quod non inueni quis necessario determinat sit mediator in ista pauperibus dispensando. Quidam autem doctor ait: Quod presbiter vel aliquis alius ea dispensare debet: sed cuius fidelitate ille confidat. Mihi autem videtur quod talis per seipsum consilio nihilominus boni viri potest hoc pauperibus erogare: quia tali mediatori ad dispensandum tribui posset de cuius fidelitate presumeret: et tamen sibi ipsi appropriaret vel in alios usus auerteret quod deberet. unde ubi lex diuina seu ecclesiastica personam non ligat sequenda est ratio naturalis. Illa autem dicitur quod homo qui ad hoc tenetur magis restituat pauperibus per seipsos quam per aliam: non excludendo tamen arbitrium boni viri sed potius includendo. Hec sententia Scoti. Tho. quoque. ij. q. lxxij. inquit: Si ille cui restitutio debet fieri sit omnino ignotus debet homo ei restituere sicut potest: scilicet dando ei elemosinas pro salute eius siue sit mortuus siue viuus: premissa tamen diligentia inquisitione de persona illius et ibi de autoritate episcopi nihil dicit. Tertia quoque opinio est ambas precedentes quadam prudenti discretionem connectens que dicit: quod episcopus habet dispensare incerta illa in quibus dominium non transfertur: vel si transfertur competit repetitio eorumdem. Insuper et in his incertis in quibus nullus ad eorum dispensationem deputatus est. Ad declarationem vero huius opinionis examinanda sunt verba ista. Dicit enim primo quod episcopus habet dispensare incerta illa in quibus dominium non transfertur: sicut sunt rapina furtum et similia. Secundo etiam addit: vel si transfertur competit repetitio eorumdem: sicut est usura secundum eos qui dicunt quod in usura dominium transfertur. Tertio quoque subditur et in his incertis in quibus nullus ad eorum dispensationem deputatus est. At contra primo in illis male ablati et incertis in quibus transfertur dominium: Sicut sunt ea que mercatorie homo lucratur in aliquantulum plus vendendo

minus emendo: sicut in precedenti arti. et. j. c. dictum est. Similiter et lucrum iudicis vedentis iudicium iustum et testis vedentis testimonium verum. Eteneratoris metallicis meretricis et hystriomis. de quibus. x. q. v. non sane. In talibus inquam arch. et sequenti vera sententia est: quia sine auctoritate episcopi ab eo qui fore fecit in piis causis dispensari potest. Ratio est: quia in talibus ius domini habet licet iniuste: propterea potest facere de suo per se vel per alium vel se suum in piis causis dispensando: sicut dicitur dictum. c. non sane. Cum hoc. Job. an. in. c. ij. de testa. lib. vi. Secundo autem in illis in quibus dominium non transferretur sicut in rapina et furto: et si transferat competit tamen repetitio eorumdem sicut in usura contingit. In illis inquam est sententia vera Hostien. atque sequentium eum: scilicet quod talium dispensatio pertinet ad episcopum. Ratio est: quia tunc foras factor non habet ius domini super illa: vel si habet non tamen perfecte habet: sicut in usura patet: quia in illis competit repetitio spoliato vel heredibus suis. Propterea volunt iura: quod si tales expositores vel eorum heredes non repire contingat in piis causis pro eorum aia dispensare: hoc quidam non per eum qui ad restitutionem tenetur cum sit suspectus: atque cum in hoc extraneus ab eo cui debebat restitutio fieri: nec non a paribus quibus illa distribuenda sunt. Sed talis dispensatio fieri debet per episcopum qui est pater pauperum et ordinarius iudex diocesis sue sicut supradictum est. Et per hanc distinctionem sensisse videtur Johan. an. dum dicit in. ij. c. de testa. lib. vi. quod utraque opinionum predictarum scilicet prime et secunde continent equitatem. Et ibi addit rationes. Secundum etiam quoddam licet hec distinctio vera sit: tamen si foras factor non servata predicta distinctio iam defacto restituit certa certis: et incerta domino cultui mancipavit. put animabus eorum quibus debebant expediens erat: non tenetur iterum restituere illa nec potest ad hoc cogi per confessorum vel per alium superiorem nisi quantum potest ab eis pro peccato suo digna penitentia imponi: que tamen propter id quod premissum est non debet haberi amplius pecuniaria esse quam in certis culpis scilicet avaricie vel homicidii aut premissum peccatorum. Potest tamen platus cogere sic restituente ut certificet eum de debita restitutione certorum et incertorum per eum facta. Et hoc si foras facta illi publica erant. alias in foro sacramentalis confessionis seu conscientie contra se ut pro se penitenti credendum est. Tertio autem in illis incertis in quibus nul-

lus dispensator deputatus est communiter sunt omnes doctores episcopus dispensandi auctoritatem habet: et ad eum illa pertinet dispensare sicut archidiaconus superius probat. Insuper sicut ibidem subdit episcopus se intrinsece habet ubi esset restitutionis defectus vel ubi debent executores. Et etiam ubi iudicio ageret contra nolentem talia dispensare. In quo autem loco talia incerta habeant dispensari dicitur in sermone. xl. arti. j. et. c. ij. in si. Satis igitur ex predictis patet quid et quantum homo restituere obligetur. Et per diversas distinctiones et casus quilibet discere potest quibus luminibus circa hanc materiam in salutis viam dirigi debet: ut et voluntas bona restituendi iuvet luminibus veritatis: et facultas imo et omnia ad id proficiendum fulciant auxilio divine largitatis donante hoc et omnia alia bona domino nostro iesu christo: qui cum patre et spiritu sancto in trinitate perfecta regnat per infinita secula seculorum Amen.

Feria. v. post. iij. dominicam in quadragesima quando homo restituere obligatur. Ser. xxxviii

Adolescens tibi

Adico surge Lu. vii. c. Festinantiam ad restituendum indicant haec sacratissima verba cum adolescente qui naturaliter tenacitate et avaricia nescit dominus ait: Adolescens tibi dico surge. scilicet ad aliena restituendum. Quia igitur ex obliquo redarguens incitat frigidus et tenaces senes quorum corrupta et vitiosa natura quanto plus deficit et paucioribus opus habet: tanto amplius transitoria percipit. Et quanto propinquior est uno instanti cuncta relinquere: tanto tenaciori affectu temporalia stringit. Omnes igitur in hac quarta religiofitate que est: quam homo restituere obligatur admonet: etiam omnibus comminatur ne restitutionis transseat debitum tempus. Propterea visis iam tribus principalibus scilicet quis obligatur ad restituendum. Et quid et quantum restitui deberet. Jam quantum principale videndum est: videlicet quoniam homo restituere obligatur. Ad cuius declarationem triplex regula ponenda est.

Articulus primus quod non licet rem alienam invito domino aliquo tempore detinere nisi in aliquo casu.

Prima autem regula pro primo articulo fm **Scō. vbi. s.** ponatur q̄ talis est. **Non licet alienuz inuito dño aliquo tempore detinere: nisi circa h̄ dñs in iudicio erret.** Circa hanc regulam vt melius capiatur: tria notabilia subiugamus. **Primū de acquisitis iniuste. scđm d̄ acquisitis iuste. tertium de necessitate licētie**
¶ Q̄ valde stricte quilibet obligatur statim satisfacere alienum illicite acquisitum. Capitulū. j.

Primū autem notabile de acquisitis iniuste tale est. **Q̄ debita acq̄sita ex impio lucro mox p̄ posse soluenda sunt.** Huiusmodi enī sunt rapine furta vsure simonie ⁊ similia. **De h̄ enī potest triplex ratio dari.** Prima quidem respectu dei. secūda respectu proximi. tertia respectu sui. **¶ Prima autem ratio est respectu dei: qui scilicet hoc precipit.** Scđm enim **Aho. Alexan. lombar. et Scō. Licet affirmatiua precepta dei non obligēt ad semper: tamen ad hoc obligant p̄cepta negatiua: q̄suis etiam p̄ceptū de restitutione faciēda fm formam videatur affirmatiuū: tamen fm veritatem implicat negatiuū quo quis p̄hibetur detinere alienū.** Et ideo fm **Scō. sicut auferre alienū est mortale p̄tra p̄ceptū dñi negatiuū: Non furtum facies: ita ⁊ tenere alienū Et ideo sicut necessariū est seruare negatiua precepta: ita necessariū est non tenere aliena dño suo inuito.** Et per p̄sequens vel actu statim reddere vel statim reddere velle cū fuerit oportunū. **¶ Secunda ratio est respectu proximi. Quia fm Alexan. lombar. eadem iniuria est ⁊ rem alienam inuito dño retinere sic eam inuito dño auferre. et de resti. spo. c. sepe. vbi glo. inquit: q̄ iura reputant pro eodem auferre ⁊ detinere iniuste. ar. ad hoc. xv. q. iij. de crimine. ¶ Tertia ratio est respectu sui. Nam fm **Scō. vbi. s. vt hominē vere penitere possit statim cessandū est ab actu cuius cunq̄ mortalis culpe: nō tm̄ exteriori sed etiam interiori. Juxta illud Eccl̄. xxj. Quasi a facie colubri fuge peccatū. Aliter fm Augu. extra de regu. iur. in lib. vj. in regula. Peccatum non dimittit nisi restituat ablatū ⁊c. Tenetur autem homo se ponere in tali statu iuxta posse: q̄ sibi remittat peccatū. Unde sicut tenens adulteram non est capax penitētie sed irrisor. Et si talis ad penitentiā venit: peccatū peccato addit fm **Scō. vbi. s. Sic et detinens alienū voluntarie ⁊ defacto penitē******

tie nō est capax. **Hinc. xiiij. q. vj. c. si res. Au gusti. ad Acedo. ait: Si res aliena p̄pter quam peccatū est reddi possit ⁊ non reddi: penitentiā non agitur sed simulat. Et in fine. c. addit: Nolentes autem reddere qd̄ no uimus ⁊ male abstulisse: ⁊ vnde reddat habere arguim⁹ obtestamur increpam⁹: quosdam clam quosdā palam sicut diuersitas p̄sonarū diuersam videtur posse et velle medicinam accipe. Ratio etiaz predictoz est qz qui habet de impie acquisitis ⁊ restituere nō vult cum possit semper augmētat peccatum**

¶ Q̄ debita ex licitis contractibus facta debito tempore discre te tamen interpretato restitui debent. ¶ Capitulū. ij.

Secundū notabile est d̄ acquisitis iuste. **In quibus quidem restituēdis attendēde sunt circūstantie cōtractuū vel pactorū aut interuenientiū iuramentoꝝ p̄figentiū certum tempus.** In talibus enī non sic stricte debitor obligat vsq̄ ad necessitatē extremā se mox oibus expoliare vendendo. **C. pro. xxv. vl. r. sicut obligatur in primis. Nam fm Scō. vbi. s. Ubi restitutio nimis notabilis est damnosa: non tenetur homo ad statim restituendū: sed sufficit q̄ saltē affectu restituat statim. Ratio huius est: quia non est p̄sumēdū q̄ benignitas iuris ⁊ equitatis impie velit interpretari ac nimū dure mutui vel emptionis p̄tractus et p̄similiuz negocioz que pro vtilitate mutuū recipienti: aut pro vtriusq̄ p̄trahentis cōmuni cōmoditate ordinata sunt. Si autem obijciatur q̄ restituere est actus negatiui p̄cepti in non tenēdo scilicet alienū: ⁊ ad obseruationem negatiui p̄cepti semp ⁊ ad semper quilibet obligat sicut super⁹ est dictum. Dicendū q̄ ad hoc r̄idebit in fine sequentis capituli fm **Scō. In his tamen regularit̄ tenendū est: q̄ par necessitas v̄ dānificatio creditozis pari vel minori necessitati seu dānificatiōni debitoris semp p̄sumenda est. Hoc enī dicit atq̄ exigit beneficij ⁊ gratitudinis ratio: que quidē benefico seu benefactori debetur: ⁊ etiam dicit hoc equitas q̄ vtiq̄ iustum est ex suis ⁊ sibi debitis dñm poti⁹ atq̄ prius sustentari q̄ alium ex eisdem.****

¶ De triplici licentia que necessaria est his qui non debito tempore restitunt alienū. Cap. iij.

Se. v. p. do. iij. i. xl. Qñ homo resti. obliga.

quando id petit inordinatez non tñi contra animã suã sed etiã pprj corpis sanitatẽ satisfacere non tenetur: imo grauius peccaret si ei in illo pareret. Sed de hoc latius dictuz est. s. sermone. xvij. arti. ij. per totum: z idẽ de similib⁹ dicendũ est. **T** Secundo qñ statim restituere alienum resultat euidẽs z notabile damnũ populi. Scõz etiã Sco. vbi. s. et Syral. Do. Si debitor est persona notabilis z reipublice necessaria multum: z creditor potest sine re illa transire. Talis debitor p tunc rem illam satisfacere non tenetur: licz obligetur restituendi voluntatẽ habere q̄cuius poterit absqz reipublice damno. Si autem status ille ad quem pseruanduz res ista necessaria est reipublice necessari⁹ non videtur: credo q statim restituere teneat. Insuper si ille cuius res est sine illa transire nõ possit: credo eam fore restituendã: dato q esset aliq̄ necessaria ad pseruandũ statum vtilem z necessariũ reipublice. Et tunc debet talis ad reipublicam recursum habere vt statum suũ cõseruet ex quo ei necessarius est. **T** Tertio qñ statim restituere alienum resultat euidens z notabile damnũ proximi: quia scilicet ex hoc euidenter aliq̄t vel plura istoz q̄tuor eueniunt ei vel suis: videlicet aut infamia q̄uis seu scandalum plurium vel paucorum: siue mortis periculum aut mortalis culpe. Ratio autem fm Sco. quare talis differre potest est: quia hmõi creditor debet magis velle q̄ maximũ incõmodũ restituendis primi euidentur i illa modica restitutõis dilatiõẽ q̄ modicũ incõmodũ suũ vel nullum. Si autem obijciatur q̄ restituere sicut supius dictum est actus est negatiui precepti: quia non debet re tenere alienũ z ad obseruationẽ negatiui p̄cepti semper z pro semper quilibet obligat. Dicendum fm Sco. q̄ alienũ iniuste z inuito dño retinere simpliciter phibet: p̄pterea semp z pro semper isto modo id necesse est non retinere. Sed quando quis habet voluntatem restituendi pro tempore oportuno ex tunc licet dño rei volẽte. id est. velle debẽte. Vult autem hoc dñs rei z si non actu elicitõ tamẽ actu debito z honesto: quia velle debz q̄ qui suum habet id teneat quousqz possit restituere oportune. Si iterum dicas dñs rei h̄ agit inuito: quia non vult q̄ per q̄tumcũqz tempus teneatur suũ. Dicendũ etiã fm Sco. q̄ dño male z inordinate volẽte statim re habere suũ z per psequens contra rectam rationem volente proximum tenere suum: tñi tenens non est detentor: iniustus: nam z de-

positum de cuius redditiõẽ strictissima lex habetur. l. si. C. de possi. Inuito dño voluntate inordinata potest licite retineri.

Articulus. ij. q̄ homo tunc aliena satisfacere non teneatur quando res temporalis non potest restitui absqz euidenti periculo damni incompatibiliter preualentis.

Secunda autem regula p secũdo ar. hec est. Quicunqz res temporalis non potest restitui absqz euidenti periculo dñi debite rei incompatibiliter preualentis: tunc homo restituere non tenetur. Ratio hui⁹ regule ẽ: quia fm apostolum ad Rhoma. iij. Non sunt facienda mala vt veniant bona: sic multomin⁹ facienda sunt bona vt veniant mala. Bonũ quidem est restituere aliena: sed vbi creditori vel reipublice aut debitori incompatibiliter preualens sequitur malum: recta ratio non exposcit q̄ tunc talis restitutio fiat. Quia enĩ super⁹ in precedenti. c. mentio facta est q̄ satisfactio licite differri potest p̄currente licentiã interpretata. Ad presens iuxta predictã regulã dicenduz est q̄ eadem licentiã semper p̄seruante homo restituere non tenetur: qd̄ est dicere q̄ semper durante graui periculo infamie grauis seu scãdalo pluriũ vel paucorũ sine piculo mortis aut mortalis culpe sicut sup⁹ dictum est hõ ad satisfaciendũ rem tempalem non obligatur. Sub hac igitur regula multi obscuro et piculoso casus possunt satis facilliter declarari. De quibus triplicem differentiã subiugamus. Quidam p̄ncipaliter pertinent ad vitandum damnũ temporale z maxime infamiam z scãdalum. Quidam autem ad vitandum periculum corporale z maxime casus mortis. Quidam xõ ad vitandum periculum spirituale scilicet mortalis culpe.

Q homo nõ tenetur restituere res tempales quando ex hoc verisimiliter sibi vl suis magna infamia vel graue scãdalum oriretur. **C**apitulum. j.

Primo quidem fm prefatam regulam homo rem tempalem satisfacere nõ tenetur: vbi ex hoc sibi vel suis graue scãdaluũ seu infamia verisimiliter oritur. Propterea si quis ex fal-

sa accusatione vel testificatione fecit aliquas perdere pecuniā siue agrum ⁊ non habz bona unde satisfacere possit: nec per p̄trariā testificationē potest illi reddere sua q̄n apte su beat periculū magnū: aut q̄n inde graue scādalum paucoꝝ v̄l pluriū subsequat nō mortaliter peccat hoc non faciēdo. Solum enim plene doleat d̄ cōmissio: ⁊ insuper de hoc q̄ n̄ habet facultatē idoneam ad restituendū. Et firmiter p̄ponat satisfacere si vnq̄ possibile erit. Idem quoq̄ iudiciū est d̄ eo qui nō potest restituere oīa sine notabili piculo p̄stitutionis filiarū suarum: aut euagatiōis latrocinie filioꝝ oībus circūstātijs morigeratiōis eozum diligentē compēsarīs. Talis enī iudicio ⁊ moderamine sapientis ⁊ boni viri potest aliquid cuz dolore animi retinere. Sz talis casus non est populis p̄dicandus: sed in consilijs dandis sepe necessari⁹ est ⁊ cū multa discretione predicari debet.

Quod rem temporalem homo satisfacere non tenetur si ex eo ipse vel sui verisimilit̄ incurrūt mortem vel corporis notabilem lesionem. **Capitulum. ij.**

Secundo iuxta p̄fatam regulā in casu homo satisfacere non tenetur rem t̄palem q̄n ipse vel sui ex b̄ verisimilit̄ incurrerēt mortem vel corporis notabilem lesionē. Verbi gr̄a: Pone q̄ si debitor satisfaciet fame p̄ibit. Et forte idem p̄tingeret in creditore nisi sibi reddat suum. Quid igitur faciendū? Distinguēduz est s̄m Richar. et Sco. vbi. s̄. quia ad extremam necessitatē aut prius deuenit debitor: aut ad extremam necessitatē prius deuenit creditor: aut simul deueniūt vterq̄. Primo si ad extremam necessitatē prius deuenit debitor ⁊ creditor habet aliqua citra extremam necessitatē: tunc res illa sit debitoris iure poli. quo iure ad p̄uidendū sustentationi nature in extrema necessitate detentis via omnibus est p̄cessa. Nam extrema necessitas omnia cōmunia facit. ff. de le. ij. li. ij. §. cuz in eadem in tex. et glo. Et iterum ad hoc extra de verbo. signi. exiit qui semiat. lib. vi. Nec etiam rem illam tenetur debitor reddere creditori durante illa necessitate extrema etiam si creditor ad eandem necessitatē deueniret interim quia cessauit dñiū eius ī re illa ⁊ facta est debitoris iure poli. Secūdo si ad extremam necessitatē creditor deuenit pri⁹ de-

bet ei duplici iure reddi. Primo quia a natura erat suū. Secūdo quia iam ex necessitate ista iterum factum est suū. Tertio autem si ad extremam necessitatē ambo ⁊ debitor et creditor deuenierunt: tunc creditori restitui debet quia nunq̄s cecidit a dñio rei sue. Si at obijcias q̄ quilibet magis se diligere debet q̄ primū suū: ⁊ per p̄sequens magis vitam corpalem p̄p̄iam q̄ p̄xiimi sui: ⁊ p̄sequenter rem istam simplicit̄ necessariā sibi potius retinere q̄ proximo dare. Dicendū q̄ quilibet magis debet vitam suam diligere ordinate sicut dirigibilis est ad vitam eternā: ⁊ ita magis p̄seruationē vite sue iustaz q̄ p̄seruationem iustam proximi sui: non tamen magis diligere debet vite sue p̄seruationē iniustam q̄ p̄seruationem vite p̄xiimi iustam. Sic enī debet magis latro suspēdiū sustinere q̄ vt euadat occidere suspēdentē. Ratio est quia dilectio corpalis vite custodire iniuste non ē ordinata dilectio: quia non est ad dilectionē anime nec dei. Istius autē debitoris in vltimo casu in re aliena custodia vite est iniusta. Et cum hoc etiam est homicida: quia iniuste occidit alium cum subtrahit ei necessarium q̄d ei debetur. Hec Sco. vbi. s̄.

Quod non tenetur homo restituere rem temporalem si verisimiliter ipse vel sui incurrunt mortalem culpam: vbi declarat̄ quid consulendū sit mulieri filium sibi de adulterio generati vel partum alienū supponenti. **Ca. ij.**

Tertio quoq̄ s̄m regulam datam homo rem t̄palem satisfacere non tenetur si ex hoc verisimiliter incurreret ipse vel sui damnū spirituale. id est. mortalem culpam: que q̄dem ex inuolutiōe multoꝝ periculoz quasi semper euenire solet: sicut verbi gratia: Sepe p̄tingit de vxore cuius adulterinus filius de bonis mariti nutritur ⁊ hereditat̄. Cui p̄suli nequaq̄ debz q̄d id reuelz marito suo: imo potius inhiberi potest. Et hoc p̄pter septē pericula a doctorib⁹ assignata. Primo p̄pter periculum infamie. secūdo p̄pter periculū scādali. tertio p̄pter periculū mortis. quarto p̄pter periculum improbabilitat̄. quinto p̄pter periculum maioris p̄fussiois mariti. sexto p̄pter periculum maioris damni eius. septio p̄pter periculum ruboris legitime prolis.

Fe. v. p^o do. iij. i. xl. Qñ resti. obliga. homo

Primo ppter periculum infamie. scilicet mulieris: quia hoc taliter reuelado cũ eēt antea bone fame seipsam pessime ac turpissime difsamaret: qđ quidem magnū est periculū mulieri. Nam fm qđ Proverb. xij. c. scriptum est. Melius est nomen bonū qđ diuitie multe: licet intelligat de viris: tamen turpius et periculosius inhonestatū infamia mulierib^o ingerit notam. Secūdo ppter periculū scandalī. scilicet viri et sanguineoz atq; amicoz eius si illis hoc innotesceret malū. Nam nō solum apud se turbarent ex eo sed vir extrinsecus societatem habere: imo forte maritus dimitteret eam et non valentes forsitan continere vterq; adulteriū ppetraret et sic innūerabilia et irrecupabilia inter eos orirent mala. Tertio ppter periculum mortis. scilicet et vxoris et spurie plis atq; adulteri sui. Nam pbabiliter timere posset qđ occideret a viro siue ab aliquo ppinquo eius siue amico: imo etiam ptingere posset qđ eius maritus seu q̄cunq; alius dum occidere quereret alium necaret. Propterea fm **Scō. vbi. s. p̄currentib^o trib^o** predictis periculis qui videntur pbabilia et in plurib^o euentura. non debet talis mulier suo piugi reuelare et ppter bonū incertū restituende hereditatis talib^o periculis se exponere manifeste. Quarto ppter periculū improbabilitatis. Nam nec vir nec filius nec etiam publicus iudex mulieri hoc reuelanti credere obligatur: nisi pbet dictum suū in fallibilia signa aut per violentas pbationes siue per idoneos testes. Nam ex solo eius dicio non potest exheredare talem filium suū: maxime in terris in quibus pmogeniti ex cōsuetudine in toto vel in parte in hereditate succedunt. Insuper fm **Scō. vbi. s. in talib^o** terris si pater crederet in hoc vxori sue non posset tamen a spurio auferre hereditatē nisi in publico foro eum pbaret talem: et tunc oporteret mulierē non tm̄ apud maritum s̄ apud totam patriā diffamari. Quinto ppter periculū maioris p̄sūōis mariti. Valde ignominiosum est viro qđ sibi v̄ alteri reuelatur vxorem eius plem de adulterio pcepisse: vnde longe honestius et honorificentius ac gloriosius ei est qđ hoc oīno celetur etiam sib̄ ipsi. Sexto ppter periculū maioris dāni ipsius mariti qui longe amplius damnificatur in isto qđ in nutriendo et hereditado filium non suū quem estimat esse suū. Konstat enim qđ hm̄ōi estimatio patnitatū et filiatiōis maior et ppinquoꝝ causa est colligatiōis et

amicitię aut complacētie et gaudentie patris ad filium et ecōuerso qđ sit sola corporalis generationis virtus absq; tali estimatiōe: naz tali estimatiōe oīno amota: sic p oīa se habet pater ad filium suū sicut ad extraneū et ecōuerso. Dentur demiq; duo viri: quoz vnus firmiter credat atq; credat esse pater dicti filij et non est. Alter xō non credat nec credat et tamen est. Nunc querit quis illoꝝ duoz plus boni et gaudij et p̄sidentie ac iuris habeat in prefato filio: Et indubitanter veraciter perimur qđ incomparabiliter plus habet putatiuus pater qđ verus: nam et filius etiam fm deum non tenetur obedire ac filiatiōis reuerentiā exhibere patri vero sed putatiuo. Neq; insup pater verus filium talem diligere obligat: nec eum habere p filio suo: putatiuus autem ad hm̄ōi obligat. Cides igitur qđ bonū vxor reuelans pprium crimen auferret putatiuo patri: vtiq; fere tm̄ qđ si auferret sibi v̄ filij et pro vero filio reputatum. Septimo ppter ruboris periculū legitime prolis. Multum nempe illi ex hoc detraheretur cum infamia matris plurimum vergat in infamiā prolis. Sed circa hoc etiā queri potest si vnq; marito vel alijs extra cōfessionem debeat mulier reuelare? Dicendū qđ sic si hec tria pcurrāt simul. Primo si apud maritum et alios primo super hoc grauis et fortis suspicio in p̄sa esset et occasio taliter suspicandi. Secundo si ex certis et sufficientibus causis potest et debet vehementer et valde pbabiliter credi qđ nihil de primis tribus periculis supradicti hic subsequeret aut crederet sed potius minueret. Tertio si firmiter presumas qđ filius boni mariti firmiter voluntarie hec cedit. His autem tribus pcurrentibus reuelare deberet et posset: sed vir ista pcurrunt et rarissime p̄sumendū est qđ pcurrant. Insuper dici posset fm **v̄. qđ etiam reuelare potest si non timet maritum vel aliud imminere periculū.** Sunt vtiq; quidaz viri scienter vxorum adulteriū sustinētes vel etiam p̄sentētes: imo qñq; ad hoc vxores suas artantes: vel quia pprios filios nō possunt habere vel alia quacūq; pudenda occasiōe. S; nunquid mulier talis debet reuelare crimē suū filio spurio et inducere eum dimittendo hereditatez vero heredi? Ad hoc dicendum fm **Scō. vbi. s. qđ aut filius crederet matri aut non.** Si autem crederet non tam pbabile est qđ ppter hoc dimitteret dictā hereditatem: nam paucos repire ptingit qđ ita perfecti sint qđ ppter p̄seruandam p̄scientiā

in foro dei dimittant magnas possessiones
 quas retinere possunt iure exteriori et ve-
 lint spurij reputari. Nec hoc mater presu-
 mere potest nisi antea multum fuisset exper-
 ta de bona voluntate filij sui: non igitur de-
 bet se exponere certo periculo diffamatio-
 nis apud filium propter incertam correptionem
 illius. **S**i vero non crederet tunc seque-
 retur inde duplex malum. **P**rimum quod ipsa dif-
 famatur. secundum quod ab eo hereditas sicut
 antea possideret. **S**i quis obstet quod tali filio
 debeat reuelari ne forte ignoranter copu-
 laretur per matrimonium sorori sue aut alteri
 sue propinque seu alia faceret que a iure spu-
 rialis prohibita sunt. **D**icendum quod talis igno-
 rantia dum perseverat omnino excusat cum sit ig-
 norantia facti. **S**i quando tamen factum ve-
 niret ad lucem tale matrimonium dirimendum
 esset. **S**i vero queratur. **I**n dato quod talis filius
 ex verbis matris se spurium credat teneat
 satisfacere bona que habuit a marito ma-
 tris ceteris filiis aut alijs heredibus predi-
 cti mariti. **D**icendum quod si hoc indubitanter
 credit et rationem id credendi habet tenetur
 secundum deum non tam humano iure. **S**i tamen
 non habet sufficientem causam et rationem cre-
 dendum tunc reddere non tenetur: ex quo per
 se vel per alterum sibi claret quod non habet suf-
 ficientem seu condignam rationem creden-
 di. **S**unt autem inter cetera quattuor signa
 que reddunt suspectam talem matrem ita
 quod hoc ei defacili non debet credi. **P**rimum est
 amor. secundum est odium. tertium stulticia.
 quartum incertitudo. **P**rimum est amor. id est
 si prodiligat aliam prolem viri sui. **S**ecundum
 est odium: videlicet si presumit ipsum vel
 eius uxorem odire. **T**ertium est stulticia: quia
 scilicet mulier fatua ac levis est sed pertina-
 cis sensus. **Q**uartum est incertitudo: cuius
 non constat ipsam esse vel fuisse certam quod
 hunc concepit de adultero non de viro: non
 enim hoc cum omni potest semper adultere esse
 certum. **S**ed quod remedium debet tali mu-
 lieri exhiberi. **D**icendum quod ei secundum **S**co. ubi. s.
 triplex remedium dari potest. **P**rimus est
 quod inducat filium intrare religionem: et ta-
 men talem quod possit professionem suam serua-
 re: ne scilicet incidat in scillam cupiens vi-
 tare charybdim. **S**ecundum est quod clericus fiat
 unde valeat tamen secundum deum ecclesiastica
 beneficia acceptare: et his quasi sufficienti-
 bus merito iam contentus dimittat here-
 ditatem alteri fratri laico in seculo remanere

ti. **S**i tamen per nullam persuasionem hone-
 stam cor talis filij male flectere potest ut he-
 reditatem dimittat: non videtur quod se debe-
 at proderi illi: cum certa non sit quod talis ab
 ea impuassibilis in alijs tam licitis et hone-
 stis flecteret ex illo imo forte tenacius reti-
 neret ne spurius putaret cum talem notat
 multum caueant male nati. **T**unc demum
 tertium remedium est addendum. scilicet quod sal-
 uo iure humano et absque infamia sua potest et
 debet de sua dote et ceteris bonis et labori-
 bus ac sudoribus suis indemne facere virum
 et legitimam eius prolem. **O**bligat enim sa-
 tisfacere viro de presumptis ab illegitimo fi-
 lio. **S**ed talis filius satisfacere non tenetur
 que presumpsit quod diu honesti fuit. **D**e he-
 reditate autem mulier obligat heredibus vi-
 ri ab intestato vel heredibus scriptis: vel qui-
 bus verisimiliter creditur quod reliquisset here-
 ditatem. quod si nescitur debet pauperibus ero-
 gari. **T**enetur inquam secundum correspondentiam iu-
 sticie: **N**on enim dico quod teneatur ad restituendum
 equivalens totius hereditatis: quia
 sicut superius dictum est: plurimum quidem dif-
 fert in habere et prope esse habere. **S**ed quia
 iste legitimus heres nunquam habuit heredi-
 tatem: licet secundum iusticiam fuerit prope. **P**ro-
 pterea minus quam equalens hereditati sibi
 sufficit pro restitutione fienda: illud autem
 minus determinet secundum arbitrium boni viri.
Videtur tamen quod ei debeat providere de vi-
 ctu ac vestitu honesto si fuerit hereditas pi-
 guis ut sufficere possit heredi ad duplum
 siue ad triplum istius. **Q**uod si neque hoc etiam
 fieri potest protulic non obligat. **T**enebitur
 tamen cum peruenit ad pinguiorem for-
 tunam. extra de solu. c. adardus. **S**i vero
 talis mulier non habet unde restituere pos-
 sit: tunc sicut in articulo sequenti apparebit
 ex impotentia excusat si habeat satisfaciendum
 propositum cum devenit ad pinguiorem
 fortunam. **I**n super attente notandum est:
 quod ea que dicta sunt de adultera quo ad re-
 stitutionem eadem dicenda sunt de adulterio
 secundum quosdam. **C**uius ratio esse potest: quia
 ad predicta damna cum adultera prefata
 dedit causam efficacem quam qui dat semper
 restituere obligat: sicut in sermone. xxx-
 iij. in principio patet. **D**e supponente sibi alie-
 num partum. **I**dem dicunt doctores de
 adultera que filium de adulterio genera-
 vit. **N**am ubi talia pericula euenire contin-
 git predicta remedia adhibenda sunt. **E**t

¶ Fe. v. p^o do. iij. i. xl. Qñ resti. obliga. homo

iuxta superius dicta restitutio est faciēda. Nec est tali mulieri penitētia deneganda sed debita satisfactio iniūgenda: sicut nec etiam predicte mulieri filium de adulterio generanti. de pe. et remis. officij. In quo capitulo mulier supponens alienū partuz in hoc sociat cum muliere filium de adulterio generate.

¶ Articulus tertius de varia difficultate restituēdi.

Tertia autem regula pro tertio articulo ista est. **¶** ad impossibile nemo tenetur. **¶** Possumus tamen distinguere triplicem impossibilitatē. **¶** Prima est vera. **¶** Secūda est perfecta. **¶** Tertia vero est ficta seu falsa.

¶ Quod oimoda impossibilitas restituendi hominē omnino excusat. **¶** Capitulum. i.

Prima impossibilitas satisfaciendi est vera: quia vere nullo modo homo satisfacere potest. scilicet rem spirituale seu corporale siue temporale. **¶** Ubi aduertendū est. **¶** Quod oimoda impossibilitas restituēdi hominē simpliciter excusat iuxta illud quod extra de solu. c. adardus. **¶** Et de restitu. spolia. c. ij. scriptum est. **¶** Inanis est actio quaz inopia debitoris excusat. **¶** Tamen requirit de necessitate salutis: quod homo habeat plenuz et firmū ppositum de reddēdo si posset et statim cum posset. xliij. q. vj. si res. c. de cessi. bo. l. j.

¶ Ad quid obligatur qui vsqz ad quoddam tempus restituere non potest. **¶** Capitulum. ij.

Secunda vero impossibilitas dicitur imperfecta. scilicet quando ad tempus homini predicta tria seu aliquod eorundē restituere impossibile est. **¶** Et talis impossibilitas ad tempus excusat. scilicet cum prefato pposito restituendi statim cum possibile erit. **¶** Et sic intelligēda sunt que dicunt. s. sermone

xxxvij. articu. j. et. c. ij. **¶** Et infra sermone xl. et. c. j.

¶ De his qui in satisfaciēdo licet possint plene non restituūt aliena: tamen sūm varios gradus aliqua restituēdo misericordie diuine appropinquant

¶ Capitulum. iij.

Tertia autem impossibilitas ficta seu falsa merito noiat: eo quod homo ex inordinata affectione ad temporalia bona fecte seu false iudicat nō posse satisfacere id quod potest et quod potest. **¶** Tales semper in statu perditionis manent dum non restituūt iuxta possibilitatē suaz nisi habeant illaz licentiā primā: de qua dictum est. s. in sermone. xxxvij. articu. j. c. ij. **¶** Tamen ne tales in baratrū desperationis se demergant moralis similitudo notāda est. **¶** Quia enī in tali hominū genere diuersi sunt gradus huius cecitatis: ac per consequens grauioris periculi vnus quā alterius est status ad grauiora discrimina euitandum. **¶** Possunt tales assimilari quōz hominibus transcuntib⁹ in nauicula magnā et solitariū rapidū ac piculosuz flumē. **¶** Dūqz improvide eā inconsiderate transeūt illud subito casu nauicula in fluuiū reuoluta est et ipsi omnes pariter in aqua submersi sūt. **¶** Inter eos autem vnus natādī sciētia gnarus ad ripam veniēs euadit periculū mortis: totusqz madefactus egreditur flumē. **¶** Secundus vero ignorans natandi artem dum ducitur impetu aque applicat se arido ligno quod in flumie casu reperit. **¶** Ibiqz clamans nullumqz aspiciēs auxiliū celitus prestat: interim transit quidaz foruito casu et nauicula liberat eum. **¶** Tertius vero fluminis impetu tractus nūc in aquam descendens: nunc vero reascendēs difficilime ramulo arboris tandem applicare se putat petit liberatozē dari: et magnis clamorib⁹ postulans et expectans interim casu quidā transiens inde audito clamore cucurrit et longam lanceam inde porrigēs adlitus est attrahit liberatum. **¶** Quartus insuper a flumine raptus longoqz spacio ductus et iam quasi neci ppinquus rubo natura se iuuante adheret sepe sepius fluctib⁹ submergendus. **¶** Tandem casu inde transeūte cum canibus ouiu multarū pastero ex latratu ca-

num et murmure atque lamētis demersi hominis didicit ipse pastor hominem demersum in fluuiū iam mortū propinquū: statimque ad illum pectore fune et illo se ei applicāte: submersum trahit liberatū ad ripam seminecem et aque nimietate plenū ac modis omnibus quibus valet in eo validitudinē reparare prendit. Quintus vero omni auxilio destitutus superat ab impetu aque violēta morte necatur. Hi omnes diuersos indicat status hominū valentium: sed non ad plenū volentiū restituūt bonam partem. Quidam annuatim restituūt bonam partem. Quidam vero minorē: alij autem adhuc minorē iterum alij minū portionē. Quidam vero nihil restituere volunt. Hi nempe ultimi tanquā desperati viuentes nullū sibi remedium pro mortis hora relinquūt. Hi diuino super eos iudicio irruēte palam coram oculis oīum in hora mortis manifesta signa ostendūt ad incendia sempiterna se damnatos. Quattuor vero pcedentes illos ostendunt qui et si plene non restituūt que de necessitate salutis tenent: tamen quanto amplius satisfaciēdo aliquid debito iusticie appropinquant. Tanto amplius diuinā misericordiam se appropinquare demonstrant: Sicut Iacob. iij. scriptum est. Appropinquate deo et ipse appropinquabit vobis. Quod et vobis et nobis pcedere dignetur dominus noster iesus christus qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Feria. vi. post quartam dñi cam in quadragesima. Cui homo restituere obligatur. Sermo tricesimus nonus.

Voce magna

clamauit: Lazare veni foras Iohan. x. c. Homo in alienis implicitus in retinēdi duricie obstinatus de vlturis rapinis et furtis multipliciter diffamatus in lazaro mortuo manus et pedes in istis alligato in sepulchro lapideo tumulato atque olenti fetore quatri-duano mystice designat. Cui clamore valido et lachrymis opus est vt restituēdo aliena per gratiā a morte culpe resurgat. Sed quia ad talem resurrectionē nec homo sine deo: nec deus sine hoīe operat. Ideo

ex parte dei donatur ad hoc veritas que illustrat: charitas que inflāmat: et potestas que roborat animā peccatricez: veritas monstrat in voce. charitas demonstrat in mag. sed potestas in clamore valido predicatur. Ex parte autem peccatoris vt a culpa resurgat et restituat aliena necessaria est societas scilicet cum voluntate dei viuacitas in propria anima et nouitas in spūali vita. Societas in lazaro qui interpretat adiutus: viuacitas in veni: sed nouitas in foras spūaliter demonstratur: vt innuat esse verus quod ait Aurelius Aug. Qui creauit te sine te non saluabit te sine te. Ad hanc resurrectionē deo irradiate vt ostendam viam: quantaz religiositate declarem ad presens que est cui homo restituere obligat: ne dando cui non debet dari hec restitutio inanis fiat. Ut ergo clarius intelligat cui omne debitū siue iuste siue iniuste acquisitū sit restitui debeat tria in ipso debito restituēdo consideranda sunt. Primo scilicet titulus. secūdo peccatum. tertio vero tempus.

Articulus primus de triplici titulo quo omnia temporalia possidentur.

Primo nempe in debito restituēdo considerandus est titulus. scilicet quem habet dominus in re sibi vel alteri restituēda: qui etiam potest tripliciter distingui. Nam dominium rei que dam habent cum iusto titulo et recto: quidam cum iusto titulo et non recto: quidam vero nec cum iusto titulo neque cum recto.

Quibus restitui debent res habite ab his qui eas iusto et recto titulo possident. Cap. i.

Primo enī sunt quidam qui i domino habent iustum titulū atque rectum sicut haberi solet in rebus iuste acquisitis ab his quibus restitui debent. De quibus triplex varietas que eis ptingere potest consideranda est. Nam in re que restitui debet aut ipse verus est dominus: aut solum est dispensator aut legitimus heres. Primo si ipse est verus dominus rei a qua res fuit habita vel sublata semper sibi resti-

Fe. vi. p^o do. iij. i. xl. Qñ resti. obliga. homo

tui debet. iij. q. j. reintegrada. z fere per totam questionē. et de homi. c. sicut dignum. §. eos. Et hoc nisi iusto bello seu iusto edicto imperiali siue ecclesiastico ille cui res ē sublata iure rehabēdi priuaretur simpliciter vel ad tempus. Nam quando ptingeret h̄ puta quando tanq̄ hereticus p̄demnatus esset: posset solutio tunc differri simpliciter vel ad tempus. extra de here. excomunicamus. in. §. si vero. et d̄ homi. p̄ humani. li. vj. Et hoc etiam sequit̄: Q̄ si fur ingrediatur domū meam atq̄ p̄secutus fuerit z pallium suū dimittit: ratione sui delicti priuatur iure suo: quia in damnū alterius ueniat. Et licet hoc non debeam retinere tam̄ possum id paupibus erogare siue furem illum agnoscam siue non. Insuper est notandum q̄ si dñs rei non habet sensum z auctoritatem dispēfandi res suas tūc restitui debet tutori illius aut cuiusq̄ incūbit in hoc casu gerē curam eius. Secūdo autem si ē solūmodo dispensator. scilicet p̄ncipalis sicut sunt dispensatores hospitaliū ecclesiasticorū bonorū z aliarum piarūz domorū et p̄similes: tunc si uiuit sibi restitui debz aut suo legitimo successori. De prelatiſ autem notandū est: s̄m Alexan. lombar. et Tho. ij. q. iij. art. v. q̄ possunt res ecclesie surripere tribus modis. Primo si prelatiſ surripit rem ecclesie non sibi sed alteri deputatz: ut puta si episcopus sibi rem capituli vsurparet z tunc utiq̄ planū est q̄ illam rem restituere debet eam ponēdo in manus eorum ad quos de iure pertinere uidetur. Secūdo modo si p̄sona ecclesiastica rem ecclesie sue custodie deputatā in alterius dñiūm transfert: puta p̄ sanguinei vel amici seu meretricis mimi vel hystriōnis vel p̄similiū personarum. Et tunc si p̄pter fauorem seculi aut p̄pter peccatūz q̄d cōmittit seu p̄ carnalitātē hoc facit mortaliter peccat. lxxxvj. di. donare. Et ultra h̄ si p̄prium habet eq̄pollentē rem in utilitatem ecclesie restituere debet aut sub sua cura habere vel alterius securioris ut puenire possit ad successorē. Hi autē qui taliter acceperūt oīno restituere obligāt. xiiij. q. vj. c. j. Et tenent̄ restituere illa tamen sine scandālo dantis restituere successori vel eius sup̄iori qui expendat in utilitatem ecclesie. ar. xvij. q. iij. si quis in atrio. extra d̄ offi. ordi. cum vos. Sed aduertendū est q̄ si hi qui receperūt restituit̄ sciēte eo qui de-

dit: ipse dans restituere amplius non tenetur. Si x̄o causa elemosyne seu sustentationis nature eis tribuat non peccat: quia uitium non est fouendū sed natura est sustentanda: nec tunc restituere obligat̄ dūmodo ab eorū abstineat culpis. lxxxvj. di. pascē. xij. q. ij. et si illi. et. c. gloria. Et maxime licet hoc hospitalitatis causa qñ talis casu foruito supuenire ptingit neq̄ alias ad comedendū faciliter inueniret. ar. xliij. di. q̄scamus. xj. q. iij. qm̄ multos. in fi. Idē dicendum q̄ si erant bene meriti z honesti uiri: p̄sertim quia iaz ecclesie seruitiū impēderent defendēdo seu patrocinū in eaz p̄stando aut elemosynas p̄ferendo z hoc q̄ talibus tenetur ecclesia signis gratuitis respondere. xij. q. ij. quicūq̄. et. c. ecclesiasticis. Tertio modo potest prelatiſ seu ecclesiasticus alius rem ecclesie surripere animo solo: dum scilicet recipit animo possidendi rem illam ut suam z non ecclesie noie z sufficit talē rem restituere animū deponēdo. Tertio x̄o si est legitimus heres sibi bona p̄cedentis dñi restitui debent. iij. q. j. c. reintegranda z fere per totam. q. et extra de restitu. spo. fere per totum. Et s̄m Ray. si hēdes sūt plures: unicuiq̄ s̄m p̄portione sue hereditarie portiois restituenda sunt. Si autē heres in aliqua determinata p̄tate p̄stitutus sit: puta in campo vel in domo et non plus: tunc restitutio non debet fieri heredi sed illi vel illis quibus testator reliquit dispositionē bonorū suorū. Insuper aduertendū est q̄ si defunctus in morte legauerit paupibus vel alijs p̄ijs locis oīa bona sua: tūc sicut p̄ virtutē testamēti p̄dicti pauperib^o seu alijs p̄ijs locis quib^o legata sūt acquirēt ius in bonis ipsi^o defuncti p̄ntib^o et p̄paratis. Ita q̄ illis acquisitū est ius in his que iure debent̄ ei q̄cūq̄ iure: et iō in hoc casu p̄sonis quibus oīa sua legat debz fieri restitutio.

Quib^o debēt restitui res habite ab his qui illas possidebant iusto titulo sed non recto

Capitulum. ij.
Secūdo sunt q̄dā qui in dñio rei habēt iustum titulū sed nō rectū sicut p̄ngit in vsurario q̄ in t̄m̄ super acq̄sita p̄ vsurā habet titulū verū inq̄stum ei uolūtarie uolūtate t̄m̄ coacta exhibi-

bita ē sed p̄pterea nō habet rectū: qz satisfacere obligat. Si igit̄ res quedā ab vsurario habita fuit dono seu quocūq; alio modo lucratiuo de q̄ vsurario p̄stat q̄ quicqd̄ habet ē de vsuris z q̄si totū est necessariuz ad soluendū: tūc dicendū q̄ si id habituz ē q̄n̄ satisfacere potēs erat: z postea impotēs est effect⁹ non tenet recipiēs satisfacere qd̄ recepit: qz cū vsurari⁹ dedit ver⁹ dñs erat et sine ipsa satisfacere potēs erat: p̄pterea si dedit ei recipiens ad nō restituendū efficacem occasionē: si aut̄ impotēs postea fact⁹ est nō est culpa recipienti. Idem q̄ de dotib⁹ mulierib⁹ assignatis cum tali distinctione dicendū est: Et intelligi habet de talibus dotib⁹ vt sup̄ius dictū est. xxxv. serm. ar. iij. c. iij. Si aut̄ tale datū restituendū est ei: z restitui debet eidē nisi p̄ superiores iudices res illius essent restitutioni iam snialit̄ iudicate. Quidā tñ de reb⁹ vsurarij distinxerūt dicētes: Qz si res habita p̄ vsurā extat adhuc eadē spē atq; nūero apud eū cui ab vsurario tradita est: puta equ⁹ z simile: qz tūc nō dz reddere vsurario sed ei cui⁹ illa res fuit si illū nouit: si xō nō est eadem nūero debet vsurario reddi. hui⁹ opinio nis sunt hi q̄ tenent q̄ in vsurario dñiū nō trāsfert. Prime tñ snie poti⁹ adherēdū puto: z h̄ p̄pter triplicē rōnē fm̄ quam vsura differt a rapina z furto. Primo rōne volūtarij. scdo rōne mutui. tertio rōne expimēti. Primo qdē rōne volūtarij. Nā qd̄ in vsura accipit̄ ultra fortē nō ē simpliciter violentū nec p̄ vim factū dñi rei: nec est oino etiā volūtariū sed volūtariū mixtū. Nō sic aut̄ in rapina z furto: Nā qd̄ accipit̄ p̄ violentiā accipit̄ z p̄ volūtate dñi eius: p̄pter qd̄ iure poli equus furat⁹ semp̄ restituēd⁹ est idē nūero in cuiuscūq; man⁹ transferit. Nō sic aut̄ de eq̄ habito p̄ vsurā qz sufficit q̄ tñ precii ei⁹ restituatur. Secundo rōne mutui qd̄ qdē p̄curr̄ in p̄ctu vsure: sicut eni p̄tingit in mutuo qz necesse nō est q̄ accipiens mutuū reddat mutuāri eadē nūero sed sufficit q̄ restituat equalens p̄cio: sic eodē mō videt̄ esse in excrecētia que rōne mutui p̄tingere solet: qz necesse nō est q̄ recipiēs lucz idē nūero reddat sed sufficit q̄ reddat equalēs p̄cio. Tertio rōne expimēti qz si ille a q̄ vsurari⁹ rem habuit p̄ vsurā eā sibi reaccipet sola aucte p̄p̄a puniret̄ hodie tanq̄ fur siue raptor qd̄ nō fieret si nō trāsfert̄ dñiū in vsurā. Si tñ p̄ziū ius vel

zria p̄suetudo cēt in regiōe vel reg: tūc p̄fa to vsurario nō est restituēda sed illi a q̄ habuit eā si sciret vel inuestigari possz. Si q̄s aut̄ obstet q̄ si vsurario restituat forte nūq̄ satisfaciet sed forte eā dabit alijs ad vsurā z sic dānificabit ille q̄ soluit eā vsurario dabit occasio qdā delinq̄ndi: z h̄ mō seq̄t duplex malū ac si nō vsurario restituere: si illi q̄ eā sibi soluit. Tūc duplex in de seq̄t bonū. Primū qz vsurari⁹ erit ab illa restituēdō alleuiat⁹ z liberat⁹. Secūdū qz ille q̄ p̄zi⁹ vsurario soluit erit de tali satisfactioe iustissime recreat⁹. Dicēdū q̄ si q̄s talē vsurā satisfaceret ei q̄ illā soluit z h̄ cū p̄scia z licentia vsurarij p̄fari vt a tali satisfactioe se nosceret liberatū prudēt̄ z charitatie pro vtroq; agere videt̄ iudicio meo. Tñ qz si fieret caute forte repeteret vsurari⁹ p̄fatus pecuniā seu rē suā in foro z iudicio seculari Et si bis restituere cogere q̄ incaute talē reddidisset. Propterea vt tale piculū euite tur pōt talis restituēs adire ep̄m qui valet vsurarios ad restituēdū artare: z de licentia z obediētia sua restituat id qd̄ h̄z his q̄ dānificati sunt ab vsurario. Et tunc si talis restituēs ab vsurario de p̄dicto molestaretur coraz iudice seculari: ep̄us mādare poterit q̄ de h̄ iudex se non intrumittat: quia iam fecit negociū de hoc in foro suo dum mādauit tali restituēti restitutionē p̄faram Sz pone q̄ aliq̄s talē vsurā creditorib⁹ reddiderit nō timēs ab vsurario itez cogi: nū qd̄ itez restituere obligat. Dicēdū q̄ nō: qz q̄uis eo inuito tñ vtilit̄ cām suā z etiā sine sua rānhabitiōe vsurari⁹ de illa q̄titate ab solut⁹ ē: z si nō a culpa qz nō p̄terit̄ de pctō Predicta aut̄ de vsurario q̄ ad titulū eodē modo intelligenda sunt de q̄cunq; qui fm̄ humana iura rōnabiliter edita iustum titulum dñiū habet in rebus licet non rectum: q̄uis tñ vel ampli⁹ debeat inde alijs. Terbi gratia: quidā cuius ē quedā dom⁹ fm̄ rectam rōnē molestā in iudicio p̄ illa domo a quodam qui p̄tendit se habere ius sup̄ illam tandem per allegata z pbata in iudicio ipse molestans recepit illam domū iusto titulo sed non recto: cum fm̄ veritatem domus erat illius qui eaz ante possidebat sed quia in p̄batiōibus defecit vel quia aliud impediens supuenit: possidens amisit in domo illa ius suū: demū locatur cuidaz qui de hoc veritatē nouit. Querit̄ nūc cui iste fm̄ rectam p̄scientiā de pensione tene-

bitur respondere? Dicendū q̄ illi qui iusto titulo licet non recto possidet eam. Ratio ē quia ab eo iusto titulo possidet: licet fm̄ cōscientiā rectam talis possidēs hoc titulo domum possessionē vel pensionē non tm̄ sed ipsam domū restituere obligatur. Et sic de p̄similib⁹ dicendū est. Hec est sentētia Innocen. in. c. q̄ sicut. extra de elec. De illo at̄ qui iusto titulo sed non recto acq̄sivit in iudicio domū: vide in sermōe. xxxviii. ar. c. iij. ante medium rē.

¶ De bona habita ab his qui in eis non habent iustum titulum nec rectum non eis sed veris dñis restitui debent.

Capitulum. iij.

¶ Tertio autem sunt quidā qui in dñio rerum nec habent iustum titulum nec rectum: quia in eis non trāssertur dñiuz. Sicut sunt raptores et fures simoniaci et p̄similes qui nullo iure in rebus titulū iustum nec rectum dñiū p̄sequūtur. Unde res habite a predictis non sunt eis restituende sed vero illarum dñio cui⁹ erāt excepta simonia: de qua dicitur in articulo sequenti. c. iij. in fi. qua excepta fm̄ quosdam cuiuscunq̄ illoz sive furi sive raptozi homo restituat mīme liberatus est. Si autem vero dñio restituat per p̄sonaz religiosam vel aliaz caute fieri debet suppresso nomine furis: ita q̄ quis furtum fecerit nō in telligatur.

¶ Articulus secundus quibus restituenda sunt que cum peccato dantur sive accipiunt

¶ Secundo autem in debito restituendo p̄siderandū est peccatū scilicet qd̄ interuenire p̄tingit in lucro. Qd̄ quidē fm̄ Alexan. lombar. tripliciter distingui potest. Nam res ipsa turpiter male accipitur: aliqñ cum culpa accipientis et non dātis: aliqñ autem cum culpa donantis et non accipientis: aliqñ cum culpa vtriusq̄. scilicet dantis et accipientis vt sic triplex turpitudine dicat̄. Et de hoc est textus in. l. j. ff. de p̄di. ob tur. cau.

¶ Cui restitui debz res que cū

culpa et turpitudine accipiētis et non dātis habita est. Ca. j.

¶ Primo enī res restituenda aliqñ accepta fuit cum culpa et turpitudine accipiētis et non dantis: sicut patet in rapina furto et vsura: et tunc restituēda est illi cuius res fuit: quia non amisit dñiuz suū. Unde. xiiij. q. v. c. non sane. in fi. dictum est. Qui xō contra ius societatis hūane furtis rapinis calumnijs oppressionib⁹ inuasionib⁹ aliq̄ abstulerūt reddēda potius q̄ donāda censemus zachei publicani exēplo qui dicit. Luce. xix. Quē defraudavi reddo q̄druplū. Tñ qñq̄ p̄tingere posset q̄ dans amittit dñiuz rei date. Propterea eam minime rehasere debet: nec tamen accipiens retinere pōt. Et de hoc subdam⁹ aliquos casus. Prim⁹ est de illo qui mutuat nūmos cuidam cum pacto q̄ ille teneat ire ad suū molendinū sive furnū aut ad scholas suas et alit̄ nō mutuet. Talis enī fm̄ doct. vsuram cōmittit quia ex pecunia cōmodū suscipit et vtilitatem que potest pecunia estimari. Nō tamen dico de premio q̄ talis mutuās p̄sequitur ex labore sed de cōmodo qd̄ p̄sequitur quia et molendinū et schole rē. maiorē habent p̄cursum creditū et sequelam que possunt et debent pecunia estimari iudicio boni viri. Hoc sentit Jo. an. in regula peccatum. extra de regu. iu. in. vi. Si xō cui tale restituēdū restitui dz̄ q̄rat? Dicendū q̄ debet paupibus erogari. Ratio huius est qz qui iuit ad molēdinū non p̄tulit aliq̄ lucrum intuitu mutui qd̄ nō antea illi seu alteri p̄tulisset. Et ideo non pōt se reputare grauātū ac p̄sequēs nihil sibi restitui debet: et ille cui⁹ est molendinū aliq̄ appreciable cōmodū rōne mutui p̄secur⁹ est qd̄ tamen retinere non pōt. p̄pterea est in p̄ias causas disp̄sandū. Secundus casus est de vsurario mētalī. Nā et illi qui dedit mutuū p̄ncipalit̄ p̄pter lucrū mētalē vsurā cōmisit. extra de vsuris. c. p̄suluit. Prop̄ qd̄ ea que exinde recepit retinere non pōt: qz p̄tra dñi legē fecit: qui Luce. c. vi. ait: Date mutuū nihil inde sperantes. Insup et ille qui p̄pter mutuū premiū dedit rehasere non debet: qz id a se volūtarie abdicauit. p̄pterea paupibus erogandū est. ad h̄ extra de homi. c. sicut dignū. et de vsur. cum tu. et i. c. non sane. xiiij. q. v.

Cui restituenda res est habita cum culpa et turpitudine dantis et non accipientis. **Cap. ij.**

Secundo vero restituenda est res quando fuit accepta cum culpa et turpitudine dantis et non accipientis: puta quia mala intentione dedit: tamen accipiens bona intentione accepit: sicut sepe contingit de furibus et raptoribus et usurariis qui ex vanitate et pompa faciunt elemosinas et constituunt et dorant capellas et similia de impie acquisitis certa non satisfaciendo certis rebus. De huiusmodi autem dantis distinguendum est. Nam si id quod extitit datum fuit in potestate dantis qui scilicet datus habens potestatem dandi dedit pro luxuria vel alia causa impia: sed accipiens recepit intentione bona: tunc recipiens retinere potest. Si autem non: quia alienum dedit vel id super quo non habuit potestatem dandi tunc reddendum est illi cuius est vel illi qui habet potestatem in eo quod datum est. Qui autem sunt illi qui donare non possunt videtur est. s. sermone. xxxvij. articulo. iij. c. iij. et ibi etiam videre potest quibus tunc res restitui debet. hoc semper intelligendo quod id sine scandalo dantis fiat. Quod autem taliter acceptum reddendum sit patet per Augustinum in predicto. c. non sane. xiiij. q. v. in fine. et ibidem in. c. forte. iterum dicit forte aliquis cogitat et dicit: Multi sunt christiani divites avari cupidi. Non habeo peccatum si illis abstulero et pauperibus dederero: unde enim illi nil boni agunt mercedem habere potero: sed huiusmodi cogitatio ei diaboli calliditate suggeritur. Nam si totum tribuat quod abstulerat addit potius peccatum quam minuat. Et iterum in. c. nolite. Augustinus. de verbis domini inquit: Nolite ecclesias facere de fenore et de usuris: et in. c. imolantis. Augustinus. idem iterum asseverat

Cui restitui debet res habita cum culpa et turpitudine dantis et accipientis. **Cap. iij.**

Tertio autem restituenda est res aliquam accepta cum utriusque culpa et turpitudine. scilicet dantis et accipientis. Unde regulariter tenendum est: quod nulli ex impia causa aliquid danti quod ab eo cui datur licite retineri non potest: debet id ipsi satisfieri si ei cui dedit impietas innotescat. Ratio huius est quia

sua impietas reddit et offendit ad id eius in dispositum et indignum. Tale igitur datum cum utriusque culpa dupliciter contingere potest: aut sine iniuria aliena: aut cum iniuria aliena. Primo autem acquiruntur res eius utriusque culpa sed sine iniuria aliena. Et hoc subdantur aliquos casus. **Primo casus** est cum iudex seu assessor habens certum salarii vendit iustum iudicium et testis verum testimonium: et sic aliquid datur quod non debet dari. Unde Augustinus. xiiij. q. v. c. non sane: ait: Non ideo debet iudex vendere iustum iudicium quia vendit advocatus iustum patrocinium et iurisperitus verum consilium: illi enim inter utranque partem ad examinem exhibentur isti ex una parte consistunt. Talis igitur iudex vel testis seu assessor quicquid inde accipit restituere obligatur: quia ratione sui amittit ius acquirendi domini in tali dato: sicut ostendit Augustinus. in predicto. c. non sane. ar. etiam de hoc extra de vi. et hone. cleri. cum ab omni. Sed alij inferiores officiales puta nuntii seu missi et huiusmodi si quidem extorqueant iuxta morem illius terre vi puta denarium seu obolum vel aliud certum quid per moderatam improbitatem ad restitutionem non obligantur nisi certum recipiant salarii. xxiij. q. j. militare Sed debent illa pauperibus erogare ut in predicto. c. non sane. hoc autem notat Johanna. an. et Archidia. in illo. c. non sane. xi. q. iij. qui recte. Et Innocentius. extra de imu. ecclie. quia plerique. Insuper et Ray. et Hostiensis. in summis eorum. Sed quibus satisfacere debet iudex predictus seu assessor: Diceduz secundum Alexan. lombard. Quod autem dantis illa datur cum bona intentione: ut scilicet ius sibi et equitatem preseruet: et tunc ipsi danti reddi potest. Aut eo animo dat ut animam iudicis corrumpat et sibi inclinaret. Et tunc sicut dictum est: nec recipiens retinere potest: quia ratione delicti amittit ius acquirendi domini: nec etiam restituenda sunt danti quod contingit in se fuit rem datam a se voluntarie abdicavit. Huius in prefato. c. non sane. Augustinus. de dante ait: Ille tamen solet male sibi ablatam pecuniam repetere qui iustum iudicium emit: quoniam veniale esse non debuit. Et subditur de recipiente circa. c. finem. Isti facilius ea que isto modo acquisierunt tanquam sua pauperibus largiuntur quam eis a quibus accepta sunt tanquam aliena restituant. Ex quo patet quod huiusmodi pauperibus debent dari seu illi in cuius iniuriam data sunt si iniuste sit iudicatum.

V Fe. vi. p. iij. do. i. xl. Cui homo resti. obliga.

Secundus casus est de his qui pecuniā recipiunt ab accusatiōe criminis p̄tati: seu ab alijs carceratis anteq̄ p̄tra eos sn̄ia p̄feratur: et p̄tās ad eorū intercedentiū p̄ces liberat eos. **De** q̄ dicendū q̄ si tales accusati v̄l carcerati sūt inocētes. **Tūc** etiā distiguē dū quia aut illi intercessores sunt officiales salariati a cōmunitate vel dño et tunc nō possunt recipere eam: sed si receperint tunc illis a quib⁹ receperāt restituere obligant̄. **Si** v̄o tales intercessores non sunt officiales salariati: tunc possunt tenere eam nec satisfacere obligant̄: imo si hec cum charitate et pietate fecerūt merent̄ etiā apud deum: quia obseruant q̄d **Proverb. xxiiij. c.** preceptum est. **Erue** eos qui ducuntur ad mortem: et qui trahunt̄ ad interitū liberare non cesses. **Forse** enī tales non poterāt aliter adiuuari cum haberēt aduersarios potentes et diu in carcerib⁹ p̄stissent et p̄a insuper expendissent: ac multas alias vexationes fuissent passi: vnde ei et suā vexationem licebat redimere et intercessores pro suo labore cōmodū reportare. **Insup** tales intercessores pro hm̄i dñis obligant̄ pro tali obligatione benigna. **Si** autem tales accusati et carcerati culpabiles sunt et merito cōdemnandi: tunc hm̄i intercessores talem pecuniā retinere non possunt: sed ē paupibus dispensanda: quia illi culpabiles iniuste dederunt et intercessores turpiter acceperunt: et vltra hoc grauissimū peccatum ab eis perpetrātū est: quia iusticiā impediētes eam q̄dāmodo p̄sequunt̄. **Tertio** casus est de his qui recipiunt mutuū sub vsuris: aut p̄pter causam malam: non quidem p̄pter necessitatē sed vt ludēt luxurient̄ et cetera similia opentur: vel vt magis ditentur: aut nolentem mutuū dare sub vsuris ex p̄scientia vel mūdano rubore inducunt illum eis sub vsuris mutuū dare. **Amobus** istis p̄currentib⁹ seu altero eorū deus lucrum de mutuo iam acceptum non debet restitui eis sed paupibus dispensari: et hoc quando mutuū innotescit taliter mutuū fuisse acceptum: quia vbi talia non aperte sunt nota lucrum de mutuo dantib⁹ illud restitui debet. **Ex** hoc patere potest q̄ si mercator mutuū suscipit sub vsura a v̄dua muliere seu ab altero ciue et eis innotescit quia id accepit vt ampli⁹ dicitur: aut innotuit eis q̄ rogati ab eo atq̄ precibus coartati tale vsurariū mutuū p̄cesserūt qui

aliter ad hoc mīme dispositi erant. **Tūc** habitum lucrum ab eo ex mutuo datum ei satisfacere non tenent̄ sed est paupibus dispensandū: tum quia ambo turpitudinem operati sunt: tum quia mercator dedit q̄d potuit dare: tum quia eius impietas p̄meretur et exigit id non sibi reddi. **Et** tamen qui id recepit restituere non potest cum sit vsura: p̄pterea est in p̄as causas p̄uertendum: et sic de similib⁹ casibus dicendū est. **Si** autem plenius intelligere vis quando sit peccatum mutuū recipere sub vsuris: et per p̄sequens quando lucrum de mutuo sit debitori vel alteri restituendū: vide in sermone. **xxxv. articulo. j. et. c. j.** **Idez** quoq̄ dicendum est de dante aliquid alicui vt faciat testimoniū falsum: aut vt iniustam causam seu aduocationē pro eo ducat: aut iniustum duellum faciat seu iocum vel bellū. **Nil** enī horum vel p̄similium potest licite retineri: nisi retineat̄ p̄pter aliquam causam iustam: vt puta p̄pter pauperiē p̄p̄riam subleuandam: et hoc de licentia sui confessoris. **Nec** tamen reddendū est danti sicut dictum est sed pauperib⁹ erogandū: eo q̄ cum vtriusq̄ culpa sit datum. **Secundo** acquiritur cum dantis et accipientis culpa res ipsa atq̄ cum iniuria aliena. **Et** tūc regulariter tenendū est: q̄ quicq̄d in iniuriam vel damnū alterius datur et in cuius iniuriā datum est restitui debet: sicut ostēdunt multa iura inferius allegata. **Potest** tamen cum alterius iniuriā aliquid tripliciter dari: videlicet aut cum iniuriā vnius aut cum iniuriā pluriū: aut cum iniuriā alicuius ecclesie. **Primo** cum iniuriā vnius: vt puta cum vxor cōmittit adulteriū p̄pter pecuniam debet secrete hec mulier talē pecuniam restituere viro suo cum etiam dotem perdat et viro applicāda sit. extra de diuoz. olim. **Si** etiā aliqua soluta mulier scēnter recipiat pecuniam pro adulterio ab alterius marito: talis pecunia restitui debet vxori in cuius iniuriā data est. **Si** v̄o et vir et mulier ambo m̄fimonio sunt astricti: et p̄pter pecuniam in adulteriū cadunt qui pecuniam recipit illam compari suo satisfacere obligatur: quia plus iniuriā cōpari suo q̄ alieno licet in hoc vterq̄ iniuriam patiat̄. **Item** si quis hominē pro pecunia occidit: talis pecunia heredi interfecti restitui debet. **Secundo** autem recipit cum iniuriā pluriū sicut contingere solet

de officiali alicuius dñi seu cōmunitatis cui si cerum salariū statuatur pro administratio-
 ne officij sui: et cōtra statuta dñi seu cōmuni-
 tatis aliqua recipit restituere debet ipsi dño
 seu cōmunitati: quia in eius iniuriā talis pec-
 unia recepta est. Verbi gratia: Cōmunitas
 ipsa senarum emit totum civitatis frumen-
 tum statuens psonas que ipsum frumentum
 vendant ponens precium frumēto et salariū
 ipsi vendenti modo vendens precium auget.
 Queritur cui tale lucrū restituī debet? Dicē-
 dum q̄ cōmunitati senarū que rei vēdite do-
 mina est cui et damnū et lucrum puenire de-
 bet et ille qui vendit limitatū mandatū habet
 vnde non potest tale lucrū sibi retinē nec ali-
 ter dispensare sed cōmunitati restituere de-
 bet a qua salariū habet pro suo labore: in-
 super quā ipsi cōmunitati iniuriā facit. Nec
 est simile de censali cui trado libz vel vestem
 meam ad vendendū pro decem libris: ipse
 vō pro duodecim vendidit: datq̄ mihi decē
 libras pro se vō reliquas tenet. Differentia
 autem et similitudo in his casibus patet: qz
 vendēs frumentū merus nunci⁹ est et habet
 a dño limitatum mandatū non vendēdi pl⁹
 vel minus et hoc cōmuniter iurat. Glenditor
 vō vestis limitatū a dño mandatū habet nō
 vendendi minus q̄ decem vnde rem quasi
 pro vendita habet. Propterea in toto inten-
 tionē dñi implet qui dat rem p̄ precio ab ip-
 so posito et statuto: sed non habet mandatū
 q̄ non accipiat plus si potest habere. Simili-
 ter si aliqui alliciant animū alicuius per frau-
 dem et cōmentum auaricia ducti vt monaste-
 rium intret q̄q̄ eius bona in iniuriā mona-
 sterij sint accepta. Tamē quia in hoc defrau-
 dantur heredes qui potiores erant post illū
 ideo heredibus debent reddi: et sic intelligi-
 tur. c. p̄stituit. xx. q. iij. Tertio quoq̄ p̄tinge-
 re potest q̄ res accipit̄ cuz iniuria ecclesie. tñ
 et non alterius. Et tunc distinguendū est: qz
 si pecunia data est pro ingressu monasterij:
 et ille qui dedit vult vitam mutare in melius
 sed non potest sine auxilio pecunie vel rei da-
 te: tunc debet restituī ei qui simoniace dedit
 abbati vel abbatisse: et hoc vt ad monasteriū
 intrare possit vt qui habz onus habeat emo-
 lumentum. extra de simo. c. veniens. Si ta-
 men talis vellet in seculo remanere sibi resti-
 tuti non deberet sed in pias causas extra mo-
 nasteriū illud dispensandū est. Si vō in eccle-
 sie iniuriā data est tunc illi ecclesie dari debz
 in cuius iniuriā est recepta. extra de simo. d.
 hoc. vbi mandatur pecuniā dari ecclesie si

moniace recepta. Idē quoq̄ pbatur ibidē
 in. c. audiuius. et. c. p̄sulere. Item. xvij. q.
 iij. si quis i arrio. xxvij. q. j. si quis rapuerit.
 Scdm̄ autem quosdā qui accedunt ad infi-
 delium ciuitates tempore guerre seu tempo-
 re treuge cum mercibus phibitis quia pec-
 cauerunt contra christianā religionē: lucruz
 quod inde habuerunt restituere tenent. Et
 fm̄ quosdam in penitētia iniūgendū est eis:
 q̄ id distribuāt in subsidiū eorum qui inf̄ infi-
 deles captiui sunt vel in subsidiū eoz qui pu-
 gnant pro fide: aut ipsimet impendant i sub-
 sidio eodem si ad hoc idonei sunt corporaliē la-
 borare. ar. xv. q. iij. si quis matrici. Tamen
 fm̄ alios hoc consiliū non est p̄ceptū. scilicet
 q̄ talia taliter dispensent licz restituere te-
 neantur. scilicet tale lucrum p̄uertendo in pi-
 as causas.

Articulus tertius quādo res vni prius q̄ alteri restituēda est

Tertio vō in restituendo debi-
 to p̄siderandū est tempus. scilicet
 quando prius vni q̄ alteri
 restituendū est. De quo sūt tres
 regule declarande. Prima est
 de incertis. secūda vō de certis. tertia autē
 de ipsa p̄ioritate temporis.

**Prus certa q̄ incerta resti-
 tuti debent. Capitulum. j.**

Prima regula est de incertis que
 talis est. Prius q̄ restituant incer-
 ta: restitui debent certa. Qd̄ pro-
 bari potest tripliciter. Primo rati-
 one successionis. secūdo ratione obligatiōis
 tertio ratione similitudinis. Primo ratione
 successionis: quia non succedit paupibus ip-
 se christus nisi qm̄ nō reperiunt̄ persone cer-
 te quibus restituī debeant certa vt quasi per
 substitutionē succedere videat̄: ac si diceret
 ipse testator facio meos heredes tales et tales
 et si eos repire nō p̄tigat substituo mihi chri-
 stum in paupibus suis. Secūdo ratione ob-
 ligationis: quia paupibus non tenent̄ here-
 des nisi vnica ratione: videlicet in foro dei:
 sed creditoribus certis tenent̄ triplici ratio-
 ne. scilicet in foro dei et in foro mūdi: quia he-
 redes possunt a creditorib⁹ in iudicio p̄ueni-
 ri. Tertio ratione similitudis. A simili enim
 p̄sidera de ipso simplici voto qd̄ quidem nō
 obligat quo ad deū sicut id quod est solēne.
 Illā solēne vō nō solū impedit m̄monij p̄-
 hendum sed etiā dirimit iā p̄tractū: simplex

Fe. vi. p. iij. do. i. xl. Cui homo resti. obliga.

autem votum solū impedit p̄trahendū s̄ nō dirimit iam p̄tractum. Et ratio huius est q̄ i simplici voto vnū vinculū solum ligat: in solenni autem duplex: sicut p̄posito dici potest. Ex hoc autem colligi habet error qui q̄tidie practica p̄tra restituēdas vsuras seu rapinas. Ad cuius intelligentiāz ponatur casus et detur vnus decem milia habuit de vsuris vel de rapinis inter que q̄nq; milia reperiuntur certa et q̄nq; milia incerta sint tū in morte de bonis istius non inueniunt nisi tria milia et sic non sufficiunt ad satisfaciendū solūmodo certa certis: tunc manifeste apparet q̄ si quid pro satisfactione incertorum accipit vt pauperib; seu in p̄as causas dispensetur totum noua rapina est et est q̄dāmodo facere raptorem christum in paupibus suis. Propterea quicumq; hoc intelligit atq; nouit licet pauper sit vel paupib; dispenset si quicumq; inde accepit et rapinam cōmittit et satisfacere obligatur his qui debent habere certa q̄d tamen p̄trariū q̄tidie intelligim; fieri: quia q̄d restitui debet certis p̄sonis non potest pauperib; dispensari. extra de ho. in. c. sicut dignum.

¶ Quid male ablata prius q̄ alia debita restitui debent. Cap. ij.

Secunda regula est de certis q̄ s̄m Alexan. lombar. talis ē. Male ablata certa prius q̄ alia incerta restitui debent. Ad intellectū tamen regule huius notandū est: q̄ s̄m triplicem voluntatē creditoris p̄tingit debitorem habere substantiā eius. Prima est voluntas violentata. sc̄da p̄ditionata. tertia x̄o dicit p̄formata. Prima autem voluntas p̄currit in rapina furto et similib;. sc̄da x̄o in vsura. tertia in reliquis p̄tractib; iustis. Et s̄m hūc triplid; voluntatis gradum homo varie prius et posterius restituere obligat. Prima autem est voluntas violenta: hoc autem p̄tingit q̄n auferruntur hoi sua p̄tra voluntatē suam vt dixi per rapinam et furtum: p̄pterea talia prius restituēda sunt q̄ vsura et cetera debita alia. Q̄d p̄pter tria p̄tingit. Primo p̄pter offensionem. sc̄do p̄pter exprop̄ationē. tertio p̄pter compulsionē. Primo inq; prius restitui debet certa rapina et furtum q̄ vsura et alia debita iusta et hoc p̄pter offensionē. Nam in eis maior infertur iniuria quia illa penitus sunt inuolūtaria: vsura x̄o in aliquo est voluntaria. scilicet voluntate p̄ditionata: p̄p̄ hoc de sui natura minorem iniuriā in proxi-

mo sapit. Alia x̄o debita sine iniuria fiunt quia voluntaria sunt. Et ideo rapina et furtum prius restitui debent q̄ ipsa vsura et alia debita licito modo p̄tracta: ac eadem ratione p̄us rapina q̄ furtum restitui debet quia etiā grauior in rapina q̄ in furto violentia et iniuria primo irrogat. Secundo p̄pter exprop̄iationē. Nam in rapina et furto s̄m omnes doctores dñium non trāsserūt: maxime si extant habita illis modis. Et id talia nūq; sunt taliter possidentis: in vsura x̄o s̄m doctores multos dñium transferri vident. Tertio p̄pter compulsionē. Magis enī debitor compellit et artatur a iure restituere que extorsit per rapinam et furtum q̄ que habuit per vsuram: Nam ad restituendū vsuram compellit diuino et ecclesiastico iure: sed ad restituendū rapinam et furtum artatur diuino ecclesiastico et humano siue iure civili. Et insuper aduertendū est q̄ si debitor non insolidū restitueret q̄d extorsit per rapinam et furtum et etiam q̄d habuit per vsurā tenetur insolidū restituere prius q̄d habuit per rapinā et furtum q̄ q̄d habuit per vsuram. Et hoc maxime ostendit duplici ratione. Primo ratione voluntatis p̄currentis. sc̄do ratione iuris coartantis. Primo ratione voluntatis p̄currentis. Nam ille qui per vsurā spoliatus est sicut supra diximus sua voluntate spoliatus est: qui autem spoliatus est per furtum atq; rapinam contra voluntatē suam dicitur spoliatus. Sed restitutio illius qui spoliatus est oīno contra voluntatē suam impediri non debet per restitutionē illius qui spoliatus ē cōsentiente voluntate sua. Secundo ratione iuris coartantis: aperte nempe p̄spicim; q̄ a iure civili homo compellit ad restitutionē insolidum rapine et furti non obstante q̄ p̄ hoc talis non potens reddatur ad plene restituendum vsuras. Hec est sentētia m̄gr̄i Geral. de senis de ordine fratrum heremitarū. Secundo autem voluntas dicitur p̄ditionata que cadit scilicet in vsura. In hac igitur quia nō cadit voluntas libera sed quadā p̄ditione coartata: ideo prius tenetur homo restituere que habuit per vsuram q̄ que habuit per alios p̄tractus voluntarie factos. Huius autē ratio est s̄m Alexan. lombar. quia in restitutione debitorum solum iusticia obseruat: sed in restitutione vsure et quozūlibet male ablatorū non solum iusticia seruatur sed etiam iniuria deo facta et proximo amouet. Propterea talis restitutio p̄ferenda est. Si q̄nq; tamē contrariū obseruetur quia et talia debita iusta in

satisfatione preponant male ablati. Adū-
 tendū q̄ in duplici casu hoc fieri potest. Pri-
 mo scilicet q̄n debita sunt clara z manifesta z
 restitutiōes vsure z male ablatōz nō sic: sed
 sunt vtiqz inq̄rende quia obscure sunt. Sed
 sicut in p̄cedentib⁹ patz clarū semp p̄cedit ob-
 scurum in hūano iure. Secūdo q̄n res q̄ de-
 betur determinata est: verbi gratia .l. vel .c.
 et male ablata restituēda non sic sunt deter-
 minata sed in iure determinatū indeterminatū
 p̄cedit inq̄stum h̄mōi sicut etiam ex p̄cedenti-
 bus patet. Hic enī ordo de q̄ nup hic dixim⁹
 in restituēde multonēs non seruaf: quia nō
 semper preponit clarū z determinatū obscu-
 ro z indeterminatū: quia qd iuris est a paud
 obseruaf. **T**ertia autem volūtas dicit con-
 formata: quia in licitis p̄tractib⁹ volūtas cō-
 trahentiū in simul p̄formaf: p̄pterea habita-
 cum tali voluntate post p̄cedentia restitui de-
 bent. In restituēde autem talū aliqua prius
 restituēda sunt. Nam prius restitui debēt q̄-
 cunqz certa debita q̄ quecūqz ad pias causas
 relicta atqz donata. Cuius ratio est: qz dona-
 tio z legatorū ad pias causas largitio sunt ex
 supererogationis p̄silio vel sunt forte bona
 incerta. Restitutio autē male ablatōz seu alio-
 rum debitorū certoz sunt ex obligatiōis p̄ce-
 cepto: prius enī restitui debent s̄m necessita-
 tem p̄cepti q̄ que sunt supererogatiōis p̄siliū.
Huic s̄nie p̄cor. Archi. in .c. non sane. xiiij. q.
 v. Hinc z Ray. ait: q̄ si creditores vel legata-
 rii simul veniant ad heredē: primo est credi-
 torib⁹ satisfaciendū: sed si venerint sepatim li-
 berabit heres soluēdo per ordinē cuiuslibz ve-
 nienti siue creditori siue legatario dum tamē
 nihil in dolo vel fraude operet. **V**erūtamē
 si legatarij p̄ueniūt creditores z accipiunt
 vel posteriores creditores priores z potiores
 in iure p̄ueniunt creditores postmodū veni-
 entes heredē inquietare non debēt: nisi d̄ he-
 reditate remāserit ei: **U**nde possit adhuc illi
 satisfacere sed habent tanq̄ potiores ius su-
 um saluū p̄tra legatarios qui primo accepe-
 runt: similis z creditores antiq̄ores p̄tra po-
 steriorēs qui acceperāt primo. **I**dem q̄z ait
 v. et addit q̄ si heres credit vel scit heredita-
 tem ultra debita non extendi siue ex p̄tractū
 vel quasi: seu ex maleficio vel q̄si nihil legata-
 rijs debz dare. **S**i d̄ q̄stiatē debitorū nescit
 debet creditorib⁹ satisfacere primo. **E**t si lega-
 tarij prius vel vel simul cū creditorib⁹ lega-
 ta petant etiam creditorib⁹ potiorib⁹ prius ē
 fauendū. **S**i autem nihil d̄ hereditate rema-
 net solutis debitis legatarij non tenent. **S**i

vero hūc ordinē mutauerit heres: primo .s.
 soluendo legatarijs: sc̄do secūdis creditorib⁹
 priusq̄z priorib⁹ in foro p̄sciētie mīme libera-
 tur nisi: hoc faciat ignorans reputans scilicet
 hereditatē sufficere ad oīa soluēda vel nesci-
 ens hunc creditore esse potiore. **H**is autē con-
 cordat etiam Hostien.

**Circa contract⁹ licitos an hō
 pri⁹ restituere obligat. Ca. iij.**

Tertia regula est de ipsa prioritare
 t̄pis que talis est. **Q**z ceteris pari-
 bus qui prior est t̄pe potior est in
 iure: vt in .c. qui prior. extra de re-
 gu. iu. in. vj. **H**uius regule ratio ē ex priori-
 tate obligatiōis z debiti q̄q̄ posteriora debi-
 ta in soluēdo anteriorib⁹ q̄nq̄ p̄ferunt. **A**ut
 p̄pter pignus a creditore habitū: aut p̄pter
 actionē priuilegiatā qd debet rōne tutele vt
 depositi prius soluendū est q̄ id qd debetur
 ex alijs actionib⁹ non p̄uilegiatis: vbi autēz
 sunt p̄uilegia paria. scilicet p̄sonarū vel actio-
 nū in simul z equalit̄ satisfaciendū: nisi ex ali-
 quo illoz p̄betur q̄ alteri p̄ferendus sit s̄m le-
 gem pacti seu scripti vel vsus approbati: hec
 autem notari solent. **C.** de ho. auct. iu. pos. l.
 pro debito. **A**d pleniorē autē intellectum
 p̄dictoz ponat talis casus. **C**ampsoz qdam
 qui cambij tenebat tapetū rupit z aufugit q̄
 etiam mercator erat. **H**odo autē veniūt de-
 ponentes z petūt deposita: veniūt vendētes
 et petunt venditos p̄anos aut precia eorūde
 veniūt hypothecarij z petunt se p̄ferri: veni-
 unt p̄ donibus vxores z nurus: veniunt alij
 simplices chyrogpharij oēs isti veniūt siml.
Querit modo quo ordine z quib⁹ prius sat-
 faciendū est: **D**icendū est s̄m **B**al. de paru-
 sio i di. l. p̄ debito. q̄ talis ordo seruāndus sit
Prime enī satisfacere debet dñs rerū. **C**er-
 bigratia: **D**eponētī si extat depositū. vt. ff. d̄
 priuile. cre. l. si. et. l. j. ventri. §. in bonis. co. ti.
Secūdo satisfacit mercū venditori si extent
 merces: hoc est ipse merces ei restituant tanq̄
 singulariter pro p̄cio obligate. **S**i autem plus
 valerent id plus reddet ad cōmodū alioz
 creditorū. vt. ff. de acti. empti. l. iulian⁹. §. of-
 ferri. **S**i iste merces non extant sed vendite
 sunt z loco earū alie surrogate non reddun-
 tur loco earū quia non sunt p̄ p̄cio obliga-
 te. vt. ff. de in rem ver. l. quidā. vbi d̄ hoc no-
 tabilis tex. **H**uius autē ratio assignat qz p̄ce-
 cium ex re illa ad redactū obligatū non erat
 ergo nec etiam res que emif z habet ex eo.
Idem q̄z in p̄mutatione dicendū est: qz vbi

Sabbato post. iij. do. in .xl. quo loco resti. sit

Spēs in obligatiōe est nō succedit alia loco illius vt notat. ff. de verbo. sig. l. labeo .et. C. dō rei ven. l. mater. Tertio ceteris parib⁹ pferatur vxor qz hypothecā hñe censet: ideo pferē nedū precedētib⁹ psonalē obligatiōē s̄ etiā pcedentib⁹ tacitā hypothecā habentib⁹. l. assiduis. C. q. po. in pig. ha. Non tñ pferatur creditorib⁹ anteriores z exp̄sas habētibus hypothecas. Fiscus qz simile p̄ilegiū hz cū muliere. C. de p̄uil. si. q̄uis de hoc etiā habetur c̄ de pigno. ex litteris. in glo. qm̄ mulier Quarto post hypothecas veniūt deponētēs scz si non extat depositū. ff. de po. l. si hoīem. .s. si. Hoc autē p̄ilegiū depositi dat̄ ppter frequentā tractuū depositoz: cum sic in l. p̄dicta patet tali p̄ilegio non gaudēt q̄ sub noīe depositi vel colore mutuāt ad vsuram: hypotheca autē potior est qz p̄inet ad rem ipsam. ff. de pactis. rescriptū. Quinto veniūt simplices p̄ilegiati. i. hñtes p̄ilegia psonalia non realia. Sexto z vltimo veniūt omēs chyrogpharij p rata non obstāte p̄ozitate p̄ctuum qz licitū est debitori ppter cumulum creditorū facere deteriorē causam p̄oz creditorū nō tñ dñiū neqz hypothecā nec p̄ilegiū habentiū. vt. ff. d. separi. l. j. .s. p̄trario. Et ista est ratio quare in chyrogpharij creditorib⁹ non attendit̄ tps: que q̄dem ratio norant̄ mēti recōmendāda est. Itē fm̄ Ray. notandus est q̄ ante oīa heres deducere p̄t expensas quas fecit in necessarias causas hereditatis sue siue in funere siue in testō vel inuentarij p̄fectione vel similiū. Et breuiter sicut debitoram hereditatē exhauriētib⁹ a lucro debet esse imunis itaz etiā a ḡuamie: p̄bat̄ hoc. C. de iure. de. l. sanctim⁹. .s. et si p̄fatā et. x. seq̄nti. Idem dicūt v̄. et Hostien. Hec breuiter de hac q̄nta religioſitate sunt dicta vt qlibet sufficienter noscere possit: cui satisfaccere debz z cognitū valeat ope adimplere. Ad ex munere suo cuiuslibz v̄m restituere obligato largiri dignet̄ misericordissim⁹ iesus christ⁹ q̄ cuz p̄re z sp̄sctō viuūt z reḡt in se. secu. Amen.

Sabbato post. iij. dñicas in quadragesima quo loco z quo et quare aliena restituēda sunt.

Sermo. xl.
Iego iudico
meū iudiciū vex est qz solus nō sum Jo. viij. c. Ardua q̄dē forte in aliq̄bus vident̄ que in materia p̄nti di-

cta sunt atqz dicent̄. Ad q̄dē in plerisqz efficiere solet difficultas virtutiū z facilitas virtutiū: qz facile est recipere. s. dñiū z difficile valde restituere aliena. Et ad h̄ māmōna iniquitatē opam suā p̄stat. His siq̄dē quib⁹ h̄ videt̄ difficile p me r̄ndet veritas ipse christ⁹ q̄ in verbis p̄positis ait: Si ego iudico i materia ista meū iudiciū vex est in talia iudicādo: qz sol⁹ non sum. sed multitudo solēniū doctorū atqz veraciū est meū. Uel vt veri⁹ dicā: ego p̄o meipso dicā imitator sum ego solēniū doctorū a q̄b⁹ vt patz z dicta z dicēda habita sūt atqz p eos fm̄ cōm opinionē veritas christi locuta est. Iuxta ḡ p̄cōstēsus ordinē ad tres vltimas religioſitates siml̄ dirigam⁹ sermonem de q̄b⁹ videnduz est. Primo q̄ loco res aliene restituēde sunt. sc̄do quō. tertio xō q̄ re. scilicet restitui debent.

Articulus primus de loco in quo res aliene restituēde sunt.

Primo autē videndū est q̄ loco alieni restituui debet. De q̄ triplex obseruāda est discretio. Prima in p̄ctio. sc̄da in p̄silio. tertia in incerto.

Quid faciendū sit cuz ille cui res restituui debet longe distat.

Capitulum. j.

Prima discretio obseruāda ē in p̄ctio. s. q̄d p rei restituēde ponēdū est. Circa q̄d est sciēdū: q̄ si ille cui res restituui d̄z tñ distet qz reddēs plus expēderet in faciēdo rē deportari q̄ valeret: ita qz res finalit̄ nō pueniret ad illū cui debet: tūc si oportet eā mitti. Et maxie si vnū vel plura d̄ his trib⁹ pcurrāt. Primo si res reddēda p̄i p̄ctij sit. sc̄do si p viā licitā fuit habita vel accepta. tertio si debitor nō fuit in culpa reddēdi sine mora. S̄z si h̄ tria vel aliq̄d eoz factuz sit alit̄ fm̄ diuſitatē casuū dicēdū est. Si autē fm̄ p̄mū modū eē p̄t̄gat triplici remedio tuto restituēs p̄t vti. Prīmū est q̄ expectet p̄sona cui res restituui d̄z si qm̄ credat̄ haberi v̄l si spes ē qz p̄ nūciū possit ei trāsmitti etiā expectādū est. Secūdū remedū est qz interim dū expectat̄ p̄dic⁹ rē illā sigillatā apud aliuz a se in aliq̄ loco tuto deponat: vt puta apud parētes seu apud alios suos amicos reddēdam illi si venerit aut remittēdā si sine imoderat̄ sumptib⁹ ei trāsmitti poterit. Hoc autē p̄tāto tutū ē p̄ q̄to hō apud seipsuz z etiam apud primū suuz certior sit qz absqz dolo et fraude firmū z indilatū p̄positū habz ad id

reddendū: ita q̄ q̄stū est ex se satisfaciēdi nul-
laten^o ē in mora. **P**lande sunt tñ circūstātie
rei. **N**ā fm. w. tam pua posset eē q̄ritas illi^o
rei reddēde: t̄ tā diues t̄ larg^o ille cui restitui
debet q̄ ei trāsmitti nō oporteret sed p̄ illius
aia paupib^o dispētanda. **T**ertū remediū est
q̄ q̄n multū pbabilit̄ credit̄ creditore nō esse
amodo redditurū: nec decetero eē amplius
oportunitatē mittēdi seu reddēdi: d̄z paupi-
bus dispēfari p̄ salute ipsi^o vt postq̄ nō pōt
sibi reddi bonū ipale reddat̄ ei iam p̄sum i
spūale. **E**t h̄ ne reddēs timeat q̄ si creditoz
ipse rediret posset in foro iudiciali ab ipso id
repetere t̄ rebabere. **S**i tñ creditoz p̄pinqs
h̄z debet res illa satisfieri eisdē fm **S**co. qz p̄-
sumi^o lege nature q̄ talis magi veller restitu-
tionē p̄pinqs suis q̄ alijs fieri.

Quius consilio mittēs rē alie-
naz stare debet: atqz quas circū-
stantias circa hoc pēfere d̄z qui-
de talib^o consiliū prestat. **C**a. ij.

Secūda discretio obseruāda est in
psilio. **N**ā ad psiliū boni t̄ discreti
viri standū est de his trib^o q̄stū ad
p̄ns spectat. **P**rimo q̄s occurren-
tes expēfas in mittēdo facere obligat̄. secun-
do q̄ritas. tertio x̄o si nullas. **P**rimo inq̄s
dans in h̄ psiliū pēfere d̄z q̄s in mittēdo ex-
pēfas facere debeat. **N**ā fur t̄ raptor dū se
absentat a loco t̄ a p̄fona a q̄ subam rapuit
ipse in culpa ē: p̄pterea suis expēsis t̄ cū fur-
to vel rapina sublata vel ei^o valorē trāsmittē
obligat̄. ar. ex de rap. c. j. et. c. sup. eo. **D**e vsu-
rarijs aut̄ distinguēdū est. **N**āz si vsurari^o se
absentauit a loco in q̄ exercitauit vsuras tūc
suis sumptib^o vsuras illas trāsmittē obligat̄
creditorib^o suis fm **H**ost. et **J**o. an. in. c. cuz
tu. ex de vsu. **S**i x̄o tales creditores se trāstu-
lerūt de loco vbi soluerūt vsuras ad habitā-
dū in alio loco: tūc sumptib^o creditorū debēt
ad eos tales trāsmitti vsurā: t̄ sic intelligit̄ gl.
in sup̄di. c. cū tu. **S**co pēfere d̄z q̄ritas expē-
fas teneat̄ q̄s facē p̄mittēdo. **C**irca q̄d pon-
derare ac pēfere d̄z maxie h̄ tria. **P**rimo p̄-
portionē rei. sc̄do q̄ritatē futuraz expēfaz.
tertio pbabilitatē occurrēnū seu verisimilitū
piculoz. **I**n h̄ tñ iudicio q̄n creditore differē
solutio rei sue semp̄ p̄ferre d̄z ei^o dānificatio-
nē t̄ incōmoditatē dānificatiōi t̄ incōmodi-
tati debitoris quā secutur^o ē in faciēdis expē-
fis. **T**ertio aut̄ talis psiliū prestās pēfere de-
bet si nulle expēse i talib^o faciēde sunt. **N**ā si
ex cōi iure seu puato pacto nō obligat̄ h̄o rē

vel cēsum reddere nisi in tali castro vel terra
tūc nō tenet̄ id longi^o mittē ad suas expēfas
De loco in quo incerta dispe-
sari debēt t̄ de triplici genere in-

Certoz. **C**apitulū. iij.

Tertia discretio obseruāda ē in in-
certo. **C**irca h̄ queri pōt an debi-
ta incerta q̄ ad p̄fonas seu here-
des earū nō aut̄ q̄ ad loca ipsoz. vñ fuerūt ra-
pta vel alit̄ habita debēt paupib^o dari seu ec-
clesijs aut̄ mōsterijs siue alijs p̄ijs cāis solū i
illis locis. **E**t dicēdū q̄ triplex pōt esse incer-
tū. **P**rimū d̄z cōmunuale. sc̄dm criminale. ter-
tiū x̄o p̄ticulare. **P**rimū autē d̄z cōmunuale
Nā si res capte erat̄ cōitatu illi^o loci: q̄dāmo-
do p̄fona sc̄it: qz talis cōitas gerit vicē q̄si p̄-
fone certe. **E**t h̄ aut̄ patet q̄ falsificās mone-
tas seu grossiores nūmos a debiliorib^o elige-
tes vt eos fundāt: aut plus fusozib^o vel cam-
psozib^o vēdant reipublice satisfacē obligant̄
damnū q̄d inde euenit ei. **S**i aut̄ nescit̄ q̄ in-
de cōitas sit dānificata: paupib^o erogādū est
p̄ cōi bono aut̄ diuo cultui mācipandū. **T**a-
les aut̄ falsarij dici pōt t̄ tanq̄ falsarij puniē-
di sunt. **S**ecūdū aut̄ incertū d̄z criminale: qz si
res rapte ad singlos singlarit̄ spectabat t̄ p̄-
tinebat sic q̄ oēs vel maior ps loci illi^o fuerūt
dānificati sicut in saccomano totū ciuitatē vñ
maioris ptis t̄ psimilitū si nō repiant̄ p̄fone
q̄rū res ille fuerūt adhuc cōitatu restitui de-
bent: nā cōitas psistit in toto vel in pte maio-
ri: aut p̄ talē discretū modū res iusti^o restitui
pōt. **T**ertū x̄o incertū d̄z p̄ticulare. **N**ā si ta-
le incertū sic ad singlos spectabat q̄ restituē-
do cōitatu q̄si aut nihil aut modicū ipsis pro-
desse p̄sumit̄ aut eoz hereditib^o. **T**unc licet sit
p̄gruū dari paupib^o in p̄ijs causis in loco il-
lo p̄ salute illoz nō tñ est necessariū vbi eque-
bñ aut meli^o t̄ certi^o dari pōt alibi p̄ salute il-
loz q̄n pon^o si alibi dat plus aiab^o illoz pro-
dest meli^o ē alibi q̄ in illi^o loco p̄prio dare: li-
cet quidam aliter dicant.

Articulus. ij. d̄ discreto atqz
prudētī mō aliena restituēdi vt
sine scandalo fiat.

Secūdo aut̄ psiderādū est quō re-
stitui debeat alienū. **E**t qz angel^o
tenebrarū q̄nqz se trāffigurat̄ i an-
gelū lucis. **J**o prudētē agēdū est h̄ tā neces-
sariū restituēdis bonū: qz nō sufficit bonuz
agē nisi bñ agat̄. **I**git̄ tres prudentie maxie
necessarie sunt in mō restituēdi. **P**rima i pe-

Sabbato post. iij. do. i. xl. quomodo resti. sit

riculis. scda i remedij. tertia i indulgentijs.

¶ Quid faciendus sit qñ iminet aliqd piculū in aliena restituendo.

do. Capitulū. j.

Prima prudentia vidē est i piculis. Pro q̄ prudentia talis regla dāda ē. Q̄ qñcūq; debitū non pōt reddi dño ipso sciēte absq; magno piculo: tūc sufficit q̄ ei reddat̄ in scio illo. Que aut̄ sunt picula illa sup̄iori sermōe. xxxvij. ar. ij. patz. s. periculū infamie q̄uis scādali plurimū vel paucorū aut̄ mors corporalis seu culpe mortalis: qñ scz vnū vel plura istoz piculoz iminerz i reddendo: s̄ tñ hz intelligi s̄z ea q̄ dicta sunt. s̄. sermōe. xxxvij. ar. ij. et. c. ij.

¶ De multiplici remedio quo hō vti debet vt in restituēdo scādalum vitet. **Capitulū. ij.**

Scūda aut̄ prudentia vidē est i remedijs. Nā si reddendo pdicta q̄ttuoz picula vitari nō pōt triplīci remedio in restituēdo hō vti pōt. Primo remedio pōt vti. s. satisfacc p̄ seipsum: videlicet ponēdo i creditoris capsam vel domum caute z prudent̄ rē sibi ablatā vel tñ de suo q̄tū expostulat satisfactio iusta: ita tñ q̄ verisimilit̄ credat̄ q̄ nō veniat ad alteri⁹ manus. Secūdo remedio vidē est. s. satisfacc p̄ intermediū ita tñ caute q̄ creditor nō sciat debitorem nec etiā cām p̄ q̄ id sibi restituat: talis at̄ intermedi⁹ pōt esse p̄fessor: qz crimē est sibi i p̄fessioe detectū si tñ est fidus. Nā si debitor illa restituēda tradiderit alicui de cui⁹ fidelitate p̄sumat vt ea restituat creditorib⁹ suis et tñ ille nō restituit sed sibi retinet illa: debitor talis nō est absolut⁹. nā dānicat̄ semp̄ remanet dñs rei sibi ablate: p̄pterea suū est de sua re ordiare nō aut̄ debitoris q̄ rez abstulerit: vñ tam diu obligatio manet q̄ diu res non ē reddita debite damnū passo. Hinc qdē multū cauēdū ē ne tales restituēdo incaute cōmutant̄ sed talit̄ prudent̄ fiat q̄ i talib⁹ debitor sciat qd de ill' agat̄: s̄ sentit̄ Beral. obdo.

¶ Hic aut̄ notant̄ adūredū est: q̄ si verisimilit̄ p̄sumeret̄ q̄ q̄stozes seu portitozes elemosynarū q̄ portant̄ infirmis paupib⁹ hospitalis sc̄ti Anthonij vl' alicui⁹ alteri⁹: tales elemosynas nō redderēt̄ pdicti paupib⁹ q̄b⁹ sūt date: tuti⁹ ē q̄ elemosyne p̄ furtū vel aliā viā paupib⁹ p̄fat̄ sublate z debite p̄ alios fideles nācios trāsmittant̄: qz q̄stozes vel portitozes nō sunt sic generales z positi dispensatozes

elemosynarū illarū: sicut sunt rectozes ecclesie sup̄ res ecclesiasticas: vel sicut abbas sup̄ res mōsticās. Iō scādū est p̄fire intēctioni dānium elemosynas illas: z etiā scādū est q̄stozū vociq; nō querūt̄ illa sibi dari s̄ infirmis pauperib⁹ talis hospitalis q̄uis p̄ q̄to in b̄ fideliter p̄ paupib⁹ labores portet: p̄nt inde sibi sumē necessariū victū nō tñ mēsurā sui laboris aut̄ dāt̄ reglatā intēctionē. De b̄ etiā plen⁹. s̄. sermo. xxxvij. ar. iij. et. c. j. Tertio remedio vidē est qd̄ est satisfacc p̄ donū sic tñ q̄ ex mō ipso donādi debitor nullā grām inde reportare intēdat qñ poti⁹ si alit̄ posset p̄dēget̄ id reddē p̄ modū solutiōis. Aliē eni nō sufficit ei satisfactio talis doni.

¶ Quot requirūt̄ necessario ad hoc vt male ablatoruz liberatio valeat coram deo. **Capitū. iij.**

Tertia prudentia vidē est i indulgentijs. Circa quā p̄ regula adūredū est fm̄ q̄sdā. Q̄ oē debitū qd̄ a creditore libere indulget̄ vel dat̄ p̄ reddito vel soluto habet̄. Ex q̄ patz q̄ si tales indulgentie nō hnt̄ circūstātas debitas nihil valēt. Septē igitur requirūt̄ ad b̄ q̄ remissio z indulgentia de rapinis furti atq; vsuri et p̄similib⁹ grā sit apud deū. Quoz tria sunt ex pte indulgentiā postulat̄: z q̄ttuoz ex pte indulgentiā largiēt̄. Primo eni ex pte indulgentiā postulat̄ b̄ tria necessaria sunt. s. q̄ iuxta posse creditori satisfacciat̄ corde ore z opere. Primo q̄ ei satisfacciat̄ corde. i. dz cordialit̄ iuxta posse satisfaccē velle: nā z cor qd̄ gūat̄ ex voluntate aliena hñdi z possidēdi vel retinēdi alleuiat̄ ex voluntate aliena satisfaccēdi: sic Chryso. ex de reg. iij. c. ait: Dis res p̄ q̄scūq; cās nascit̄ p̄ easdē dissoluit̄. Secūdo q̄ ei satisfacciat̄ ore. i. p̄ se vel in p̄positā p̄sonā apte se offerat̄ satisfaccē iuxta posse. Tertio q̄ ei satisfacciat̄ ope. i. iuxta posse z sine aliq; fictioe rē restituēdā ponē dz i māib⁹ creditoris. S̄z ponē q̄ vsurari⁹ siue fur aut̄ raptor offert ope totā pecuniā in māib⁹ creditoris ofidēs plenā h̄re voluntatē satisfaccēdi cū tñ in veritate nō hebeat qz si credēt̄ q̄ ille accipet̄ nō offerret̄: creditor tñ cū nō videat̄ voluntatez ei⁹ dimittit̄ ei liberalit̄ magnā p̄tē vel totū: nunqd̄ talis satisfaccisse dicet̄. Dicēdū fm̄ Egidij in qd̄libero q̄ tal' a pctō rapie nō dz absolut⁹ qz pctm̄ p̄ p̄niam z p̄fessionē delet̄. De absolute tione aut̄ a debito satisfaccēdo distinguēdū est. Nā si creditor libera voluntate dimisit̄ amplī restituere nō tenet̄: qz satisfaccit̄ primo s̄

nō deo. Et iō postea sufficit sibi sola p̄ritio
 vt satisfaciāt deo. Si xō tal' creditor alit' ē de-
 cept' seu pp̄ vnū de alijs q̄ttuor seq̄ntibus
 p̄ncipalit' ad remittēdū est mor' tal' remissio
 nō valet: h̄ tñ p̄ occurrētib' casib' r̄ p̄silij's po-
 ti' ē noscēdū q̄ sit i publico p̄dicādū. Pone
 etiā q̄ p' p̄dictā remissionē vere r̄ libē factaz
 vsurari' mādāt i testō suo reddi vsuras. Nū
 qd qd̄ semel remissuz ē restitui d̄z: Dicēdum
 fm̄ Fredericū d̄ senis i ope suo p̄silio. lxx. i fi-
 ne. Q̄ circa h̄ distinguēdū est: qz aut tal' te-
 stator locut' ē p̄ xba trāsserētia ad factū: vt
 puta qz iubet vsuras restitui his q̄b' d̄z resti-
 tuere eas: r̄ q̄ p̄baret se eas soluisse: r̄ tūc nō
 obstāte remissioe tenebit' satisfacē heres: r̄ h̄
 casu loq̄t. c. ad n̄ am. e. de iureiu. Aut loq̄t
 p̄ xba se ad ius trāsserētia nō ad factū: vtpu-
 ta qz iubet eas restitui q̄b' d̄z: r̄ tūc sec' dicē-
 dū est. Sc̄do aut' qz q̄nq̄ imo vt plurimū re-
 missioes r̄ indulgētie tales sūt coacte seu in-
 uicte r̄ iō nihil valēt. Propterea ad h̄ q̄ libē
 fiāt r̄ valeāt apud deū q̄ttuor sunt necessaria
 ex pte indulgētia largiētis seu remissionē fa-
 ciēt. Primo q̄ nō fiāt ex metu. sc̄do q̄ nō fiāt
 ex verecūdia. tertio q̄ nō fiāt ex desperatiōe
 q̄rto q̄ nō fiāt pp̄t aliquā tpalē sp̄e. Primo q̄
 nō fiāt ex metu: sicut indulgē ac remittē solēt
 subditi terrarū d̄nis: aut q̄buscūq̄ potētib'
 q̄s creditores formidāt si ad petitionē eozuz
 eis nō remittāt debita sua. Sc̄do q̄ nō fiāt ex
 verecūdia sicut plerūq̄ vsurarijs fieri solet.
 Nā ipsi vel alij mediatores vel p̄fessores sub
 pietat' ac discretiōis p̄textu creditorū b' talib'
 vtunt' verb' vel modis q̄ illi ex verecūdia mo-
 ti atq̄ coacti nō ex libera volūtate p̄tē vel to-
 tū remittūt qd̄ corā deo vtiq̄ nihil valz. Ter-
 tio q̄ nō fiāt ex desperatiōe. Nā pleriq̄ indul-
 gēt r̄ remittūt p̄tē vel totū qz de satisfactiōe r̄
 solutiōe desperāt. Quarto q̄ nō fiāt pp̄t ali-
 quā tpalē sp̄e vtpu- qz ab eo cui remittit' spe-
 ratur p̄stari aliqd̄ mutuū simplex vel vsura-
 riū vel aliqd̄ aliud tpale seruitiū sibi fieri. Ut
 igif' debitor sit apud deū de h̄mōi remissioi-
 bus h̄n tur' d̄z sic solutiōe exeq̄ q̄ttuz. s. ē ex
 pte sua: aut se ad illā ita disponē q̄ sibi p̄stet
 tā de suo firmo p̄posito ad reddēdū si credi-
 tor remittē noller: q̄ de debiti vera r̄ ḡuita
 remissioe seu datioe facta ab eo cui debet. Et
 ad h̄ clarius intelligendū r̄ cogscēdum q̄ncq̄
 modi fm̄ q̄sdā danf. Prim' ē cui sine malicia
 et fictiōe libē ponit' pecunia i māib' credito-
 ris: r̄ talis p̄fect' ē modus atq̄ secur'. Secū-
 dus ē cū hō pecuniā h̄re nō possit si sufficien-
 tia pignoza tradat. Tert' xō ē cū nec pecu-
 niā nec pignoza pueniētia h̄n i n̄strm obligato-
 riū r̄ cautionē p̄dignā facit vt i posterū tam

ipse q̄ sui heredes ad satisfactiōē debitam
 cōpelli possit qm̄ venerit ad pinguiorē fortu-
 nā. Quart' ē cū mediante sacerdote vel aliq̄
 religiosa p̄sona sit volūtaria ac libera p̄cor-
 dia int' debitorē r̄ creditorē: ita q̄ nulla de p̄-
 cedentib' q̄ttuor p̄ditiōib' assit: p̄pterea tal'
 mediator sp̄ creditorī onidē d̄z posse r̄ velle li-
 berū debitoris. Quint' cū alit' debitor red-
 dere nō possit de p̄sensu r̄ libera volūtate cre-
 ditoris ponat aliquā possessionē in māib' ali-
 cui' honesti viri: vt ex ei' fructib' p̄cessu tē-
 poris oīa debita p̄soluāt: ac postea possessio
 redeat ad heredes vel ita remaneat in p̄p̄-
 tuū si debitor voluerit p̄ incert'. Licet aut' p̄-
 dicta a pleriq̄ doctorib' asserant: tñ fm̄ ma-
 gistrū Berol. de senis de ordine heremitarū
 seu sc̄i Augl. In aliq̄b' licet q̄si ad idē rede-
 at alit' dicēdū est. Cui' opinio ē: q̄ h̄is mala
 ablata p̄ viā remissiois vel p̄ aliā viā a sua ob-
 ligatiōe nō pōt liberari nisi reddat aut suffici-
 entē p̄stet cautionē. Tñ fm̄ euz p̄bati pōt
 q̄ talis obligatiō nō pōt tolli. Primo p̄ viā re-
 missiois. sc̄do nec p̄ viā satisfactiōis. tertio nec
 p̄ viā liberatiōis. q̄rto nec p̄ viā trāsserētia
 q̄nto nec p̄ viā donatiōis. sexto nec p̄ viā renū-
 ciatiōis. septio nec p̄ viā pueniētie r̄ discreti-
 onis. Primo enī p̄bat q̄ talis obligatiō sine
 redditiōe vel debita cautiōe nō pōt tolli p̄ vi-
 am remissiois. Ratio est: qz illud qd̄ necessa-
 rio tollit' anteq̄ remissio fiat nō pōt tolli p̄ vi-
 am remissiois: alioqn̄ necesse esset dicē q̄ re-
 missio tolleret' anteq̄ esset qd̄ qdē impossibi-
 le ē. Nec etiā obligatiō illa cū tal' alienoz de-
 tentoz satisfacē obligat' necessario tollit' anq̄
 remissio ei fiat: qz tali obligatiōe adhuc stāte
 nō pōt tal' detētor verā recipere remissionē q̄ n̄
 pōt tolli p̄ remissiois viā. Cōfirmo aut' rōnet:
 qz nullus remissiois ē capax nisi p̄us a pecca-
 to desistat: tal' aut' h̄is rē male ablataz q̄ diu
 ad eā reddēdā obligat' manz tādiu nō d̄z de-
 sistere a pctō: q̄ stāte tali obligatiōe tal' nō est
 capax hui' remissiois: ac p̄ se q̄ns obligatiō
 sua tolli nō pōt p̄ viā remissiois sed tollit' ne-
 cessario p̄ aliquā aliā viā q̄ p̄ viā remissiois:
 et h̄ videt' pp̄t' eē intellect' isti' regule aug.
 e. de reg. iu. li. vj. q̄ dicit: Nō dimittit' pctm̄
 nisi restituat' ablatū. Nā sicut ex verb' huius
 regule patet restitutiō p̄ quā obligatiō amo-
 uet' remissioi qdē p̄uina ē pp̄t' qd̄ non videt'
 remissio fieri nisi p̄ restitutionē p̄us dicta ob-
 ligatiō tollat'. Propterea notant' regula ait:
 Nō dimittit' rē. Si enī remissio i male ablatū
 possz p̄cedē obligatiōis remotionē quemad-
 modū sit ecōuerso. Tūc vtiq̄ sicut ait q̄ non
 remittit' pctm̄ ni. resti. abla. Ita etiā ecōuer-

Sabbato post. iij. do. i. xl. quomodo resti. sit

so dicere posset q non restituit ablatum nisi remittat peccatū qd patet esse falsum. Et id pcludo q dicta obligatio non pot tolli p viam remissionis. Secūdo etiā non pot tolli p viam satisfactōis: naz satisfactio mīme fit nisi cum decidit vel dimittit ipsuz peccatū. Unde de pe. di. iij. circa pn. scriptū est q satisfactio est dum peccati causa excidit z eius suggestionib⁹ adit⁹ non apit. Constat enī q vsurpatio z detentio aliene rei causa ē peccati: p pteca nisi causa ipsa peccati. s. detentio rei aliene decidat p oppositū suū. s. p redditionē et restitutionē non videt posse satisfactio fieri q̄stumcūqz creditor ipse acceptet. Et p̄firmo etiā ratione: quia cū satisfactio sit quedā emēdatio: necesse est q p eam reparet nō solum pximi amicitia sed etiam eq̄litas z iusticia. Equalitas aut z iusticia repari non pnt nisi prius hoc qd fuit ineq̄litas causa z iniusticie auferat. Et quia acceptio aliene rei in aliena auferēte est causa ineq̄litas z iniusticie. Nō necessariū est hanc causam p suū oppositū tolli. s. p restitutionē z redditionem si habeat: z p satisfactioē iusticia z eq̄litas reparari. Ex q̄ imēdiate apparet: q ad satisfactioem p re aliena male ablata non sufficit acceptatio creditoris sine redditionē z restitutione debitoris. Nam reparatio eq̄litas z iusticie que fit i hmoi satisfactioē non p ipsuz creditorem fieri debet sed p ipsum debitore qui eq̄litate z iusticia violat. Tertio q̄ non pot tolli p viam liberatiōis. Nam sicut habet c̄ de reg. iu. c. j. Lhryf. ait: Dis res z ois obligatio p q̄scunqz causas nascit p easdem dissoluitur. Nūc autem obligatio talis iniusti detentoris p solam eius depuata nascit voluntatem. s. in vsurpado v̄ detinēdo rē alienam: ergo dissolui non poterit nisi p eandem voluntatem rectificatā in reddēdo. s. z restituendo iniuste ablata siue iniuste detēta. Et ex hoc imēdiate māifeste apparet q voluntas illius cuius restitutio fieri debet ad solvendū talem obligationē sufficiens non videtur: quia nullo modo ipsius causa fuit. Quarto insuper non potest tolli p viam translationis z acquisitionis dñij. Dicam⁹ p̄mit⁹ d vsura tenēdo opinionē q in vsura dñium non trāfferatur. Nam vsurari⁹ in vsura ante ipsam restitutionē dñium mīme acq̄rere potest: ac per psequens nec ille cui debet restitutio fieri potest in vsurariū tale dñium trāmutare. Qz autem vsurari⁹ non potest acq̄rere dñium in vsuris anteq̄ reddat seu restituat eas leuiter patet. Nam anteq̄ ipsa vsuras reddat iniusto titulo possidet eas z ideo non potest per dñij acquisitionē iustus titulus

sibi aduenire nisi prius auferatur iniustus titulus per vsurariū redditionē. Et ex hō māifeste apparet q dicta obligatio non potest tolli nisi per vsurariū redditionē. Ex his igitur talis regula formari valet. Nulli potest i re detinenda iustus titulus aduenire nisi p⁹ iniustus titulus auferat. Naz iniustus titulus potest tolli absqz eo q iustus titulus acq̄ratur z econūso. Idcirco erit alia actio per quā iniustus titulus tollit z per quā iust⁹ titulus acquirat. Nulli ergo aduenire poterit titulus iustus per aliquā actionē nisi ei auferatur iniustus titulus per aliam actionē. Sz ille qui acquirat dñium in re detinēda aduenit iustus titulus per dñij acquisitionē: ergo si prius habuit iniustū titulū p rei aliene illicitam vsurpationē z detentionē: oportet q dictus titulus auferat p eiusdem restitutionē ante dñij acquisitionē. Et ex hoc imēdiate apparet q q̄stumcūqz iste cui debz restitutio fieri velit trāferre dñium vsurariū in vsurariū: qz ille non est capax talis dñij anteq̄ eas reddat ideo nō pot p hoc dissolui obligatio sua. Si autem hoc in vsura non potest fieri. Multo min⁹ possibile est in rapina z furto. Quinto insup non potest tolli per viam donationis: Ratio est: quia nec ille cui debet restitutio fieri donare potest priusq̄ ipse sit restitutus: nec ipse iniuste detinens aliena anteq̄ ea restituat certificari potest de tali donatione vtz sit donatio vera. Ad cui⁹ pbationem suppono q nisi donatio libera sit nō est donatio vera. vt. ff. de adimē. le. l. rem legatam. Iste aut q taliter donat anteq̄ restitutus sit non libere donat: quia illud solum qd quis libere habet libere donare pot. Ille nempe qui nō est libere restitutus non libet h̄ id qd sibi restitui debet: ergo non potest libere donare illud. Si autem dicatur q restitutus libere potest donare: quia alienoz iniustus detentor parat⁹ est reddere. Talis instātia non valet: quia restitutus certificari nō potest q talis habens male ablata sit parat⁹ ad ea restituēdū nisi ea statim dū potest reddat: vel pro eis reddēdis sufficiētē cautionē faciat. Nam z si videant⁹ aliqua signa per q̄ appareat esse parat⁹ ad faciendū restitutionē illa quidem ad ppositum mīme sufficere cōprobat: quia quibuscūqz talibus signis ita potest vti ille qui non habet intentionē restituendi sicut qui ad hoc rectam habet intentionem. Per eandem q̄ viam apparet q talis detentor rerum alienarū iniust⁹ cum tal⁹ donatio sit ante restitutionē non potest eam vt veram donationē cū bona p̄sciētia accepta

re: quia certificari non potest utrum ei libere fiat siue non: quia eisdem signis atque eisdem verbis utitur iste qui non libere donat et ille qui libere donat. Et ex omnibus his potest regula dari, scilicet. **U**bi non potest esse libera donatio: ibi non potest tolli obligatio per viam donatiōis: sed antequam restitutio fiat non potest iniuste detinenti libera donatio fieri si cut ex precedentibus patet: et sic manifeste patet quod talis obligatio ante restitutionem non potest tolli per viam donatiōis. **S**exto quod tolli non potest obligatio talis per viam renunciatiōis. **R**atio est: quia ubi renunciatio est non potest: ibi obligatio non potest tolli per viam renunciatiōis. **S**ed antequam male ablatore restitutio fiat: non potest ille cui restitutio fieri debet renunciare: ergo obligatio detinentis aliena iniuste per viam renunciatiōis non potest tolli. **M**aior enim est vera: minor autem probatur. **N**am renunciatio prima que fit a spoliato ante restitutionem sibi factam decerni esse nulla. **S**icut patet. **iij. q. j. epus.** Et extra de restitu. spolia. c. sollicitate. **E**t hoc quidem rationabile est: quia renunciatio libera debet esse: illa autem que fit ante restitutionem presumitur non libere fieri. **P**ropterea papa **A**lexan. in predicto. c. ait: **N**on est verisimile quod sponte iuri suo renunciauerit qui renunciat spoliatus. **S**ic ergo in proposito videtur dicendum esse: quod si quis renunciat usuris et alijs male ablatiis que ei restitui debent: non videtur sponte renunciare sed coactus. **M**axime coipso quod talis renunciatio fit ante restitutionem potest puenire ex vna aut ex pluribus quatuor causarum sicut ex metu siue ex verecundia etc. sicut. **5. in presenti. c. dictum est.** **E**t ex quibus manifeste apparet quod talis renunciatio non potest libera iudicari. **S**eptimo eadem conclusio probatur vera per viam puenientie et discretionis. **S**uppono enim per supradictam regulam de regul. iur. **li. vi. q. non remittit peccatum nisi restituatur ablatum:** propterea obligatio illa qua iniustus alienorum detentor obligatus est ad restituendum necesse est quod vel tollatur per viam restitutionis vel per aliam viam que restitutio ni possit equipollere seu equiparari. **Q**ueritur ergo que sit illa via que restitutioni valeat equiparari et que obligationem tollere possit? **S**i autem dicatur quod talis via sit ipsa remissio seu donatio: de quibus maxime videtur quod sic cadimus in quatuor inconuenientia magna. **P**rimum inconueniens est quia sequeretur quod non solum habens unde restituat sed etiam non habens unde restituere possit: quod quidem patet esse falsum

per id quod habetur. **xiii. q. vi. c. si res.** **M**ax sicut ibidem patet per **A**ug. **R**estitutio necessaria est ad remissionem peccati ubi reddere possibile est: sed ei cui non est possibile restituere non possum dicere quod restituat secundum Augustinum. **i**bidem. **E**t quo relinquit manifeste quod solum habens unde reddat restituere potest et tamen potest quod ita sequi valet ille remissionem qui unde restituat non habet sicut qui habet unde reddat. **S**i ergo remissio que fit ante restitutionem equipollat restitutioni: videtur necessario sequi quod etiam non habens unde reddat restituere valeat quod est omnino absurdum. **S**ecundum inconueniens quod inde sequitur est quod dici potest aliquis restitutus et tamen in possessione mitem positus: quod quidem potest esse falsum. **ff. de verbo. signi. l. plus est.** **D**icitur enim ibi quod restituere est non solum presentiam rei prebere sed etiam possessorem facere fructusque reddere. **Q**uapropter nullus videtur restitutus esse nisi in possessione fuerit restitutus et tamen constat quod remissio que fit ante restitutionem equipollat ipsi restitutioni: quod etiam non positus in possessione dicitur restitutus quia talis remissio non ponit creditorem in possessione. **T**ertium quoque inconueniens sequitur inde: quia exhibitio maiorem efficaciam quam restitutio obtineret: quod quidem patet esse falsum per. **l. superius allega. ff. de verbo. signi. vbi dicitur quod plus est in restitutione quam in exhibitioe.** **S**i tamen ponatur quod remissio que fit ante restitutionem equipollat restitutioni sequitur quod plus sit in exhibitioe quam in restitutione: quia maiorem efficaciam habet illa exhibitio quam remissio que ponitur restitutioni equipollere. **E**t quod ita sit manifeste apparet: constat namque quod remissio vel donatio que fit ante restitutionem non est actus illius qui restituere debet: imo est actus illius cui restitutio debet fieri. **E**xhibitio autem esse habet actus illius qui restituere debet ac per consequens potest esse magis satisfactoria exhibitio quam remissio quia satisfactio debet esse actus illius qui restituere obligatur. **S**i autem exhibitio magis est satisfactoria quam restitutio sequitur necessario quod habeat maiorem efficaciam quod est absurdum. **C**onfirmo hoc etiam ratione. **N**am si eatur ad intentionem legis pallegate videtur quod restitutio se habeat per additionem ad exhibitioem: et ideo fieri debet per restitutionem bonum quod fit per exhibitioem et ad: ut aliquid plus. **P**er exhibitioem autem prebet rei presentiam cui exhibitio fit sic patet in prehabita lege. **E**rgo per restitutionem et per consequens per remissio-

Sabbato post. iij. do. i. xl. quomodo resti. sit

nem que ei equipollet preberi debet presentia rei restituende ei cui restitutio fieri debet. Insuper debet aliquid fieri plus et tamen constat quod remissio que fit sine restitutione non prebet ei rei restituende presentiam: quia non est actus illius qui rem illam habet et tenet eam nec habet quidem recipere eam. Si autem remissio non prebet presentiam rei restituende multo minus facit id plus quod addit restitutio super exhibitionem. Quartum etiam inconueniens sequitur inde: quia talis remissio que fit sine traditione rei restituende magis satisfactoria esset quam sit solutio ipsa. Quod quidem posset esse falsum: quia remissio non est utique creatoris actus cui debet satisfactio fieri: solummodo autem est actus debitoris ad quem pertinet satisfacere. Propterea talis remissio est vel nullo modo satisfactoria vel saltem minus est satisfactoria quam solutio ipsa. Si tamen ponatur quod remissio talis possit talem debitorum iniustum ab ipsa obligatione liberare sequitur quod ipsa apparens sit. Videmus namque quod solutio illa per quam creditor non ponit in plena possessione non liberat debitorem: sicut patet. ff. de solu. l. qui sic soluit. Dicitur enim ibi quod ille qui sic soluit ut recuperet non liberatur: quod quidem non videtur esse propter aliud nisi quod per talem solutionem creditor non ponitur in plena possessione. Cum ergo remissio que fit sine rei restituende traditione nullo modo ponat redditionem que possit liberare detentorem iniustum: necessario sequitur quod ipsa magis satisfactoria sit quam solutio ipsa: quod tamen euidenter est falsum. Ex omnibus rationibus istis patet: quod quicumque habet rem male ablata liberari non potest ab illa obligatione qua obligatus est ad eam restituendam nisi antea illam restituat si potens est vel bonam pro ipsa reddenda faciat cautionem. Posset etiam circa hoc queri utrum in pacibus ciuitatum atque terrarum possint relaxari illata damna ex utraque parte. Ad quod dicendum quod sic quantum ad bona laicorum. Nec etiam obstat si consensus omnium non concurrat: quia tamen est bonum pacis quod eas facere possunt domini episcopi seu regentes terras cum consensu maioris partis. Sed de damnis illatis clericis minime remissionem facere possunt sine consensu eorum quia non sunt de eodem foro: possunt tamen hoc facere maiores prelati. scilicet episcopi ciuitatum vel maiores et hoc de consensu cleri qui ex guerra sustulit damna. Intellegitur tamen relaxatio talis de damnis datis in rebus sumptis. Sed res stantes sicut

sunt arma equi libri panni et similia illis satisfacere obligatur quorum prius fuerunt et hoc si eos reparare possunt. Si autem eos non potuerint reparare: debent tales res siue valorum earum pauperibus erogare pro salute animarum eorum quorum res ille fuerunt. Insuper est notandum quod supradicta remissio postquam liberata est secundum Ray. postea ex penitentia reuocari non potest. Quid etiam si guerra inter duos principes fuit: unde hinc inde multa sunt illata damna: et inter eos concluditur pax cum restitutione damnorum. Nunquid remissio hęc tenditur ad subditos eorumdem? Dicunt quodammodo quod non nisi de consensu eorum pax illa sit facta. ar. C. de transac. l. j. et. l. transacionis. et extra de maio. et obediens. c. fi. Vel nisi forsitan aliter pax reformari non posset cum utiliter pacis negotium pro utraque parte geritur ff. de pact. et uentionum. Aliter dominus suis subditis satisfacere tenetur: quia non potest iuris sui subditi remittere sicut non posset ab eo tamen extorquere sine commissione rapine.

Articulus. iij. quare sit homo aliena restituere obligatus.

Quarto et ultimo considerandum est quare alienam restituendum sit. De hoc tria videnda sunt ut clarius possit intelligi quare hoc debeat fieri. Primo obligationes. secundo deceptions. tertio inductiones seu ad restituendum suasiones

Ad restituendum obligat principaliter lex diuina. Cap. j.

Primo enim vidende sunt obligationes. scilicet quare alienam restituere debet: et de hoc satis. s. sermone xxxviii. articulo. j. et. c. j. dictum est. Sed nihilominus ultra illa aduertendum est secundum Scotum. vbi. s. q. non est talis restitutio necessario facienda. Primo tanquam pars generalis satisfactionis. Secundo etiam non tanquam pars satisfactionis specialis. Tertio modo tanquam obligatio diuinalis. Primo inquam non est talis restitutio necessario facienda tanquam pars satisfactionis generalis. Nam satisfactio generalis accepta reddit equiualens ei in quem peccatur. Non sic autem restitutio ista: quia absque omni redditione pro peccato posset reddi proximo quod suum est: sicut in mutuis redditur creditori absque omni satisfactione per-

tinente ad peccatorum reconciliationem et sic de cō-
similibus contractibus euenire potest. **S**ecun-
do autem non est talis satisfactio necessario
facienda tanquam pars satisfactiois specialis: quā
scilicet est tertia penitentie pars: quia de con-
gruo requiritur restitutio ante omnem peni-
tentie partem sicut voluntate vel actu siue fa-
cto cessatio a peccato. **S**ed satisfactio que est
tertia penitentie pars non relinquunt ante ali-
as penitentie partes: imo sequitur orationem
et confessionem nisi sit iniuncta a sacerdote.
Tertio modo bene necessario artat. scilicet
tanquam obligatio diuina. **N**am restitutio si iniungi-
tur a sacerdote sed a diuina lege: sicut latius
patet. s. in preallegato sermone. xxxviii. ar-
ticulo. et. c. i. **S**imile quoque est in alijs culpis.
Nam si quis tenet fornicariam magis deo ad-
ulteram restituendo eam viro suo: non est ali-
ud nisi cessare a culpa seu a transgressione hu-
ius precepti: **N**on mechaberis: et huius om-
nem partem accepte penitentie antecedit: et sic
de alijs.

De nouem deceptionibus qui-
bus demones excecant eos qui
aliena restituere obligant. **C**a. ij.

Secundo deo sunt vitande in resti-
tuendo aliena deceptiones. **N**ouem
nempe deceptionibus illaque-
at diabolus peccatores: ne faciāt
restitutiones condignas. **P**rima dicitur pro-
longatiua. **S**ecunda inflatiua. **T**ertia placati-
ua. **Q**uarta excecatiua. **Q**uinta diminuti-
ua. **S**exta distributiua. **S**eptima defraudati-
ua. **O**ctaua retributiua. **N**ona damnatiua.
Prima autem deceptio dicitur prolongatiua
Nam quidam et si intendunt restituere alie-
na tamen restitutionem illam differunt quā-
possunt auctoritate propria dilationem sibi ac-
cipientes mira ignorantia volunt absque mora
aliquam gratiam eis ablataz sibi reddi: et ta-
men pauperi restituere sibi nolunt id propter
quod gratia sunt priuati: cum tamen prius
pauperem spoliauerint substantia temporali
quā spoliati fuerint gratia spirituali. **S**ecunda au-
tem deceptio dicitur inflatiua. **N**am debito-
res qui per illicitos tractus atque usuras alie-
na occupauerunt ubi de culpa sua debuerunt
humiliari et de iniuria illata creditoribus veni-
am postulare. **C**ontra quidem inflati arrogan-
tia dum iacent in lecto infirmitate grauati
dicunt eis. **S**i ego non fuisset: perisses tu
et familia tua fame: sed si deo placuerit cito

ualefaciam quasi dicere velit. **S**i me liberare
deoplacuerit faciam quod ei grauer displice-
bit. scilicet quod nunquam restituam aliena. **I**mmo
quidam mente inflati ad iniuriam sibi depu-
tant quod creditores eorum in vita seu in ultimo
mortis repetunt sibi restitui sua: quibus gra-
tias agere deberent inmensas tanquam his qui sunt
adiutores salutis sue dum reperunt sua. **T**ales
qui iniuste retinent aliena similes sunt ei
super quem cecidit magna moles qui cum se
iuuare non potest pro auxilio amicos suos
vocat. **S**ic tales omnes amicos vocare debe-
rent ut ad molem alienorum amouendam et resti-
tuendam auxilium eis prestarent. **T**ertia
deceptio dicitur placatiua. **H**ac fallacia
decepti sunt hi qui cum debeant restituere alie-
na pacificat solum clamores exteriores: de cla-
more autem conscientie proprie qui eis propin-
quior est et illos sequitur usque ad iudicem sempiter-
num nil curantes: si quando tamen de alie-
nis remordeat eos conscientia sua ex quo cre-
ditores nihil ab eis petunt vel satisfacere mi-
nime curant. **Q**uarta insuper deceptio ex-
cecatiua denotatur. **S**unt namque plerique qui
cum grauer infirmitate proponunt restituere
aliena si contigat eos deus mori: non autem
si a morte euadant: huiusmodi enim taliter pacem
cum deo inire volunt quod si eos mori contingat
amplius eum non infestare intendunt: secus
autem si euaderent. **S**ed tales pro certo no-
scant quod deus siue moriantur siue uiuant cum
eis minime facit pacem: sicut **1**sa. xlviii. c. te-
statur dominus: **N**on est pax impijs dicit dominus.
Quinta quoque deceptio diminutiua nun-
cupari potest. **N**am sunt nonnulli qui iuxta
posse creditoribus non soluunt integre quod
tenentur sed certam summe pecunie prestigunt:
unde eorum male ablata restituantur
aliter quam zacheus qui **Lu. xix.** domino ait: **S**i quod
aliquem defraudaui reddo quadruplum. **S**e-
xta deceptio distributiua dicenda est. **A**ba-
gna quidem insania est quorundam quibus
non sufficit quod cum multitudine peccatorum alie-
na sumpserunt vel rapuerunt sed cum mul-
tis alijs culpis illa relinquere sanctissimum
ac piissimum arbitrantur: dum illa que certis per-
sonis restituere obligantur volunt in pias cau-
sas dispensare vel erigendo et dotando ca-
pellas cum insignijs suis vel multiplicando
calices vel planeras seu nuptum tradendo pau-
peres puellas. **Q**uid quidem nihil aliud est quam
preteritis culpis perpetratis in vita uelle
quodammodo addere etiam perpetuitatez

Sabbato post. iiii. do. i. xl. quō restituēdū sit

culparum perpetrandarū post mortem et quod
dammodo peccare in spiritū sanctum: dum
ad impossibilitatē restituendi debita certa quod
dam inani gloria seu pompa se artant. **Con-**
tra quod Eccl. xxiii. c. scriptū est: Qui offert
sacrificium de substantia pauperum: quasi
qui victimat filium in conspectu patris sui
Sed de hoc plenius. s. sermone. vij. atq; ar.
ij. et. c. iiii. dictum est. ¶ Septima de dece-
ptio defraudatiua nūcupari potest. Sepe
enī contingere solz: quod male ablatorū heredes
non curent satisfacere illa: eo quod ab eis nō sūt
impie acquisita. Unde notanter adūten-
duz est quod non sufficit ad salutem alteri cōmittere
restitutionē ei qui potest satisfacere septem-
plici ratione. Primo ppter pprietatē. secun-
do ppter inutilitatē. tertio ppter tepiditatē
quarto ppter infidelitatē. quinto ppter dolosita-
tem seu improbabilitatē. sexto ppter cupidi-
tatem. septimo ppter crudelitātē. ¶ Primo in quibus
pprietatē: quia sicut. s. sermōe. xxv.
ar. j. c. j. dictum est. Ille per se ad restituti-
onem tenetur qui intulit damnū. Secūdo p-
pter inutilitatē: quia cum restitutio ad satisf-
actionē pambula sit non est vere et sufficien-
ter penitens nec absolutus qui potest eam fa-
cere et non facit. Tertio ppter tepiditatē: quod
quod alteri cōmittat cū et facere per se possit: aut
est ex ficta et falsa volūtate restituēdi: aut ē ex
defectu et impfectione atq; volūtatis tepidi-
tate: cum quā exire possit in actum sibi debi-
tum et necessariū et non exit: talis igitur non
habet veram voluntatē restituēdi: imo aper-
te clarescit quod si plus viueret adhuc est in ha-
bituali pposito retinēdi rem illam alias sta-
tim se expediret. Quarto ppter infidelitatem
quia pstat heredes et executores esse ad hec
ut plurimū infideles neque curant de hoc post
testatoris mortem: imo longe plus zelant va-
rio ex respectu viuentiū et remanentiū p-
spertatem. plis vel sui vel etiam aliorū quibus il-
la bona remanere debent quibus animā ipsi de-
functi. Ex quo patet quod talis exponit se picu-
lo manifesto quod nunquam restitutio fiet. Quin-
to ppter dolositatē: quia multi modi dolosi-
tatus per quos talis aliena acq;siuit iniuste et
multe persone que hoc probare nō possunt
sibi soli plenius noti sunt: de quibus certus
est quod per executores et heredes nunquam ad elu-
cidationē veniet cum tales querant testifica-
tiones et pbationes quas in hōi fraudib;
frequenter est impossibile dari: ergo talis sci-
enter videns hoc piculum manifeste ptem-
nit salutem anime sue. Item ptingere potest

quod multi sunt paupes qui pbare non possent
nec credere eis: ergo infidelit; ptra animā su-
am agit qui restitutionē suam heredi vel exe-
cutori dimittit quā eam potest facere per seip-
sum. Non enī credibile est quod alius sit ei fide-
lior quā ipsemet. Sexto ppter cupiditates: quod
tales executores sūt quibus valde cupidi et aua-
ri ad sibi talia retinendū ut leuiter aliq; sup-
piciali modo cum his quibus restitutio fieri de-
bet ptranscundū vel saltem pte landū et vis-
ferendū et ad exasperandū et repellendū pau-
peres qui restitutionē petunt. Igitur cogi-
tent insensati parentes quā incompassionez
ac duriciem habituri sunt filij erga eos post
mortem eorum: vix enī semel in anno eorum me-
mores erunt ad annū sariū celebrandū. ¶ De-
sent utiq; in seipsis quod pauca bona fecerūt p
parentib; suis: et simile non dubitēt sibi fieri
sicut **Mat. vij. dñs ait: Eadem mēsurā qua**
mensi fueritis remetiet vobis: imo recipient
multo min;: quod teste dño **Mat. xxiii. c. Quis**
abūdauit iniquitatē refrigescet charitas mltiorū.
Septio ppter crudelitātē: quod hōi vere deceptio
dānatiua. s. sui ac heredū suorum. Sepe enī cō-
tingere solet: quod male ablatorū heredes nō cu-
rant satisfacere illa eo quod ab eis non sunt im-
pie acquisita. ¶ Octaua etiam deceptio re-
tributiua seu restitutina dicēda est. Sūt nē-
pe quidam hoies taliter ex cupiditate insen-
sati quod filios suos vel alios relinquūt. restitu-
tores male ablatorū suorum cum p seipsos re-
stituere possint. Et sic in hoc manifeste apa-
ret quod tales plus amant diuitias quā ppriā ani-
mam suam. Que igitur amentia erit credere quod
filij vel heredes eorum non plus dilecturi sint
cas diuitias quā animā alienā illam maledi-
ctionem incurretes qua dicitur: **Maledictus**
homo qui partē suam facit deteriorē. ¶ No-
na enī deceptio dānatiua. s. sui ac heredum
suorum: quia talis substantia filijs derelicta non
trā est causa sue damnatiōis sed etiam filiorū
suorum: sicut **Dee. ix. c. ait: Effraim qui in-**
terpretat̄ crescens ducit ad interfectionē fili-
os: nimis nempe insipiens dici potest quod nō
potius aliqua pecunia vitaz eternam sibi p-
curet quā heredib; suis supplicia sempiterna.

¶ Quod septem sunt que inducunt
hominem satisfacere aliena.

Capitulum. iij.

Tertio vidende sunt suassiones seu
rationes et inductiones. scilicet ad
satisfaciēdū ipaz restitutionē. Se-
ptē nēpe restituūt hōi aliena iniuste detenta

restituendi que inducere debent ad aliena restituendum. Primo enim restituitur ei deus. secundo anima sua sibi. tertio restituntur ei merita sua. quarto omnes spirituales fratres. quinto ecclesiastica bona. sexto restituitur sibi bona fama. septimo acquiritur ab eo regnum glorie sempiternum. Primo enim tali debite restituti restituitur sibi deus. Propterea diabolice suasioni mimes credere debet qui suggerit sibi dicens: Si aliena restitues eris pauper et medicus. Quod enim pauper esse potest qui deum habet et vere nimis auarus est cui non sufficit deus. Augustinus etiam ait: Satis diues est christiana religio qui in possessore deo omnia possidet. Quia sicut propheta ait: Domini est terra et plenitudo eius: orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Qui enim habet deum habet omnia que sunt dei. Secundo restituitur sibi ipsi anima sua imo etiam totus ipse. Propterea saltem tamen restituere debet qui tamen dimitteret si captus esset a suis capitalibus inimicis. Cum etiam in nequioribus manibus comprehensus sit quasi in virgulis demoniorum. Tertio restituntur ei merita sua que autem usuram vel rapinam lucraturus est. Nam bona facta in gratia mortificantur per consequentem culpam: sed reuiuiscunt per recuperatam gratiam sicut scriptum est. Sepe reuiuiscunt que mortificata fuerunt. Quarto restituntur ei omnes spirituales fratres quos quidem amiserat dum iniuste retinuit aliena. Unde Ecclesiasticus. xiiij. c. ait: Due enim concitatio scilicet homini ad canem: vere utique canis est iniuste rapta piens et detinet aliena. Propterea non habet concionem cum aliquo viro dei: sed cum restituit iniuste detenta amici dei sunt illi dilectissimi fratres. Quinto restituitur sibi ecclesiastica bona quia particeps fit omnium bonorum que in ecclesia sancta sunt. Sicut in persona talis propheta ait: Particeps ego sum omnium amertum re et custodierunt mandata tua. Sexto restituitur sibi bona fama que super multas diuitias estimanda est. Sicut salomon. Pro. xxij. c. testatur. D. Bellus est nomen bonum que diuitie multe: et sic apta et clara facie et absque rubore postquam restituit aliena potest non tamen coram deo et etiam coram omnibus hominibus cooperere. Septimo autem acquiritur regnum glorie sempiternum ubi sunt diuitie multe et infinite ac eternalis durature. Diuitie etenim temporales si non restituntur etiam in presenti per mortem saltem semel relinquende sunt: et tunc verificatur quod Ecclesiasticus. x. c. ait: Cum morietur homo: hereditabit serpentes bestias et vermes. Ista etenim tria diuidunt sibi bona occupantis impie aliena. Primo serpentes sunt maligni sanguinei seu amici: qui serpentina malicia bona temporalia impie acquisita sibi multipliciter et maxime in morte diuinitate occupare conantur. Et hi merito serpentes nuncupantur: quia sicut serpens comedit terram et malignos animal est Genes. iij. Serpens erat calidior cunctis animalibus terre: sic tales per mali-

ciosam auariciam incorporant sibi talia bona temporalia. Secundo autem bestie que a vastando nominatae sunt dicuntur demones infernales: sicut patet ad osim ait: Ne tradas bestias aias confidentes tibi: et he bestie raptunt illius mali diuitis animam. Tertio vero vermes rodunt atque consumunt corpus: et quilibet horum trium partem suam pro alijs duabus partibus nunquam daret. Igitur sicut Abar. xvj. c. dominus ait: Quid enim prodest homini si uniuersum mundum lucretur: anime vero sue detrimentum patiat. Diligenter ergo prudens lector aduertat que circa restitutionem dicta sunt. id est. Quis restituere obligatur: quid et quantum: quibus: quo loco: et quomodo: necnon et quare restituendum sit: ut pro sua et aliorum salute necessaria cogitata veritate se et alios dirigat in tam graui materia per itinera salutis eterne: quam in misericordia sua nobis donare dignetur ille qui omnium predictorum luminum extitit inspirator: omnium sanctarum voluntatum est dispensator: omnium actionum bonarum est operator. Sine quo nullum lumen illustrat: nulla voluntas bona inflammat: nulla iusta operatio pseuerat. Qui demum omnium bonorum premium dat: benedictus dominus iesus christus. Qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat in secula seculorum Amen.

Explicit restitutionum tractatus pulcherrimus ac perutilis qui materia septimane precedentis fuit: ubi speculari christianis primarime necessarium existimandum est: presertim his qui ad restitutionem alienorum sunt obligati: quo vinculo fere totus mundus immerisus est. Saluti igitur multorum suffragabitur in eo vehementer consideratio.

Per laboriosam operam reparatus iste tractatus qui multis corrosus erat defectibus scribentium ignorantia: presertim in allegandis iuris quibus est copiose fulcitus.

Domnica. v. de passione de mane ordo dicens per septimanam sequentem. Sermo. xli.

Dominiū habes
 Jo. viij. Mira nepe est in largitate misericordia dei que quanto ei dona suscipiuntur auidius: acceptantur humiliter atque gustanter suauiter: tanto copiosius elargitur. Iuxta illud Iohann. j. de plenitudine eius omnes accepimus gratias pro gratia. Pro gratia enim feruenter voluntatem que data est vobis gratias subsequenti operis dignetur dominus misericordiam

Dñica. v. de passione i. xl. de horri. blasphem.

ter mīstrare: atq; occurrēt septimane futuri sermōes opante dño mīam z auxiliū pparabūt: ppterea alias octo religiositates subdamus. **P**rima autē religiositas dicitur blasphemata: in q̄ de horribili blasphemie pctō intendimus ptractare. **S**c̄da dicitur lapidata: in q̄ dicitur malicijs ludi q̄b̄ dñs lapidat z a p̄lo de patria ppulsa hodie tractandū est. **T**ertia dicitur inamorata vel s̄tribūda. i. assecura: in q̄ tractabim⁹ de anxia siti dñi amoris. **Q**uarta dicta ē offētata vbi p̄ mūdi p̄positates curiositates vanitates z supfluitates sermo dirigēdus ē: z qd̄ vnicuiq; statui in talib⁹ licitū z cōueniēs sit. **Q**uinta noīabif piurata vbi de p̄iurio disserem⁹. **S**exta dicitur ruinata in q̄ dicitur multitudine pctōz atq; maloz q̄ ex vāitatib⁹ ortū h̄nt tractandū est. **S**eptia deformata debet merito noīari: in q̄ p̄ mēsurā vāitāf capitis mulierū z caudarū z ceterarū earū vāitatur apicēd⁹ ē sermo. **O**ctava dicitur reformata in q̄ dicitur dñia honesta. i. honestate christiana oī x̄tute decora moralit̄ describet.

Dñica. v. in. xl. de horribili blasphemiaz de impietatib⁹ ei⁹

Sermo. xli.

Demoniū habes

Item vbi. s̄. **S**c̄m Aug. triplex ē blasphemia p̄ deū q̄ prima dicitur affirmatiua. sc̄da negatiua. tertia vsurpatiuā. **A**ffirmatiua ē cū deo attribuit qd̄ ei nō p̄uēit. **E**t i h̄ fm̄ Alex. d̄ h̄al. laudat falsitas qd̄ est p̄ mīaz. **N**egatiua ē cū a deo remouet qd̄ ei p̄uēit: z i h̄ opif veritas qd̄ est p̄ iusticiā. **U**surpatiuā ē cū creature attribuit qd̄ dei ē: z in h̄ false attribuit creature qd̄ soli ē creatoris qd̄ ē p̄ maiestātē dñā. **A**ffirmatiua ḡ blasphemia ē cū deo attribuit qd̄ ei nō cōuenit: sicut x̄ba despectiua p̄ deū: v̄l x̄ba maledictōis siue q̄libz p̄tūelia p̄ eū. **E**t maxie cū qd̄ irat⁹ vidicare se de deo volēs vel d̄ x̄gine m̄se n̄ra aliq̄ x̄ba inhonesta pfert: v̄l aliqua mēbra noīat inhoneste vt viscera z qd̄az alia q̄ etiā cogitare horrēdū est. **I**dē q̄ iudiciuz ē si h̄ dicant de sc̄tis. **N**ā fm̄ Alex. d̄ h̄al. **D**is blasphemia dicta ē in deū: qz blasphemia facta i sc̄tos siue i creaturas etiā p̄ deū fit: qz i illi blasphemaf d̄s p̄ditoz creature z sc̄titarū earū d̄ator. **S**ubdit etiāz directe vel indirecte. **D**is blasphemia ē in deū. **C**ui⁹ rō ē: quia si blasphemaf aliq̄s sc̄tus: maxie gloriosa x̄go blasphemaf etiā in ipso sc̄to d̄s q̄ i eo ē q̄ maxime ē in x̄gie. **N**ō enī pōt blasphemari hō: qn blasphemef aīa q̄ in eo ē. **D**imissis p̄ nūc blasphemia negatiua z vsurpatiuā. i. sc̄da z

tertia de hac q̄ p̄ma ē. i. de affirmatiua tractandū ē: de q̄ in x̄bo p̄alle. **J**o. ait: **Q**uid ei blasphemates dñm iesum christū dixert: **D**e moniū habes. **I**n q̄ verbo p̄ma religiositas q̄ dicitur blasphemata: qz dñs blasphemauet merito demonstrat. **S**z audi qd̄ p̄ eos ps̄. xx. ait **F**ructū eoz de terra p̄des: z semē eoz a filijs hoīum: qm̄ declinauet i te mala. **Q**d pōt ē aliud thema. **I**n q̄b⁹ verb⁹ tres maledictionū sp̄s anūciat p̄pha oib⁹ blasphematozib⁹ ex ore dei. **P**rima ē maledictionū eternaliū: ibi: **F**ructū eoz de ter. p. **S**c̄da maledictionū tpaliū: ibi: z semē eo. a fi. ho. **T**ertia maledictionū sp̄aliū: ibi: qm̄ decl. i te ma. que oīa p̄p̄t h̄ ad s̄ram sup iudeos misit d̄s. **I**uste enī tales z p̄similes scelesti hoīes tot maledictionib⁹ replent a dño: qz vt d̄ i glo. sup illo x̄bo **E**sa. xvij. ad p̄lm̄ terribilem: **D**e pct̄m̄ blasphemie cōpatū leui⁹ ē. **E**t autē horrende impietates hui⁹ pct̄i māifeste sint distiguem⁹ ei⁹ us. xij. horribilitates in trib⁹ q̄ternariis. **E**t p̄mo ponant prime q̄ttuoz. **P**rima ē horribilis intētio. sc̄da horribilis delectatio. tertia horribilis cōphēssio. q̄rta horribilis offensio. **A**ddent alie q̄ttuoz. **P**rima horribil̄ malignatio. sc̄da horribilis vilificatio. tertia horribilis inq̄ritudo. q̄rta horribilis distinctio. **S**upaddēde sunt alie q̄ttuoz. **P**rima horribilis stupefactio. sc̄da horribilis maledictio. tertia horribil̄ p̄uicio. q̄rta horribil̄ obligatō

Articulus prim⁹ de quattuor primis horribilitatib⁹ blasphematoz. **E**t primo de impia intētionē eoz. **C**ap. i.

Prima p̄mas q̄ttuoz horribilitates: q̄rū prima ē horribil̄ intētio. **O**patio enī hūana depuatrix et mala reddit: maxie ex mala intētiōe. **I**n illud **M**at. vi. c. **S**i oculus tu⁹ neq; fuerit: totū corp⁹ tuū tenebrosuz erit. **P**er oculū enīz intētio desiḡt: q̄ si neq; ē: totū corp⁹. i. op⁹ tenebrosuz ē. **S**z i oib⁹ alijs pct̄is q̄ s̄nt maxie p̄ primū nullus intēdit dñā offensaz neq; rēdit se vidicare de deo siue cōmittat homicidiū: siue furtū: siue adulteriū: aut aliq̄ simile crimen: imo potius cupet homo huiusmodi operari ita q̄ non offenderet deum. **I**n blasphemia autem intēdit homo directe offensam dei z de ipso se vindicare q̄ nullam cōmisit neq; cōmittē pōt culpā. **E**st tñ in intētionē blasphemie varietas duplex. **N**ā quedam ē impia: qd̄ā impiūssima. **I**mpia intētio in blasphemia est cū hō ex subito impetu ire deū blasphemaf vel aliq̄ē sanctū. **E**t h̄ p̄pe

appellat blasphemia q. s. ex lapsu lingue blasphemat. Qui xpo ex p̄suerudie mala z habitu impietatis blasphemat: blasphematoris fortis nomen: qui merito designat p̄ coccineam bestia. De q̄ Apo. xvij. scriptu est. Uidi mulierē sedere sup bestia coccinea plenā nobis blasphemie. Hec mulier impiissima blasphematoris intētio ē q̄ malicie habitu sup talē se dere d̄z. Coccinea at̄ dicta ē p̄p̄ blasphemie crudelitātē. Merito etiā nobis blasphemie d̄ esse plena p̄p̄ blasphemādi p̄tinuū vsu et impium.

De impia delectatione blasphemoz z qn̄ blasphemia ē peccatum. Capitulum. ij.

Secunda ē horribil̄ delectatio. Peccatū enī tāto mai⁹ z ḡui⁹ ē q̄to minus motiuū. Si iuuenis z senex adulteriū p̄petrāt plus in h̄ peccaret senex. Et sic de p̄similib⁹ in q̄b⁹ min⁹ motiuū sit. In ceteri aut̄ pctis aliq̄d est motiuū ad pctm̄ inducēs. Est in supbia excellētia sublimitatis. In luxuria delectatio carnis. In gula delectatio gust⁹. In auaricia delectatio pecunie z sic de alijs. In blasphemia aut̄ nullū ē motiuū qz nulla ē ibi delectatio ad blasphemādū inducēs. Propterea Rich. de san. vic. ait: Sceleratissimū gen⁹ pcti est: qn̄ q̄s in dei vituperiū delectat. Quid ē aliud spūs blasphemie nisi affectatio z desideriu vituperatiōis dine? Ponūt aut̄ doctores d̄iam inf blasphemiaz et spm̄ blasphemie. Cū Alex. de hal. inquit: Qz blasphemia aliq̄n sit ex coactiōe: aliq̄n ex deceptiōe: z aliq̄n ex malignitate. Cū autē sit ex coactiōe tūc peccat̄ in p̄fēz: cū aut̄ ex deceptiōe tūc peccat̄ in filii: utroq̄ aut̄ mō h̄z i se aliqua causam excusatiōis licet insufficientissime. Et h̄ d̄z pctm̄ remissibile qz secū h̄z illam ānexā causam motiuā mie dei ad remissionē. Cū pctōz ex malignitate vel ex certa sciētia z amore blasphemie dei blasphemat d̄z spirit⁹ blasphemie: qd̄ pctm̄ irremissibile nūcupat: non qz nō possit remitti sed qz nō gerit secuz causam motiuā ad remissionē. Et de h̄ spiritu blasphemie loquit̄ christ⁹ Mat. xij. Om̄e pctm̄ z blasphemia remittet̄ hōi: spūs autē z blasphemie nō remittet̄. Et q̄cūq̄ verbū p̄ filiū hōis dixerit remittet̄ ei: q̄ aut̄ dixerit contra spm̄ sc̄m̄ verbū nō remittet̄ ei: nec i h̄ seculo nec in futuro. Propterea Hugo d̄ san. vic. de h̄ pctō loq̄ns ait: Eo qz h̄ malum nihil h̄z in se excusatiōis: nō meret̄ h̄e excusationem remissionis.

De blasphemia mala multa i se comprehendit z superexcedit.

Capitulum. iij.

Tertia ē horribilis comprehēssio. Comprehendit enī in se multa z horribilia mala. Sicut enī bonū tāto melius ē q̄to plura bona i se comprehendit. Bonū enī est eē sed meli⁹ ē eē z viuē z adhuc meli⁹ si addit z sentire. Sic enī ex opposito ē in malo: qz malum tāto deteri⁹ ē q̄to i eo plura mala p̄currūt. S̄z i blasphemia p̄supponit infidelitas qd̄ ē maximū pctōz qz tollit fundamētū edificij spūalis. Propterea Jo. iij. d̄ns ait: Qui nō credit iā iudicat̄ ē. S̄z blasphemia sup infidelitate addit delectationē vel detestationē volūtat̄ fm̄ Tho. ij. q. xij. Addit etiā insuper heresim. Nā hereticus ita de deo dicit qz vera esse credit q̄uis i fide erret. S̄z blasphemus illa de deo dicit q̄ scit oīno non eē vera neqz dicēda. Deteriores etiā sunt ipsi iudeis q̄b⁹ ex p̄suerudie erat qz audita blasphemia sibi aures obturabāt. Cū sup illud Act. vij. Cōticuerūt aures suas dicit ne. s. blasphemia audierit. In signū qz dolozis scindebāt vestimēta sua ne audirēt blasphemātē.

De blasphemia imediatius q̄ cetera vitia offendit deū. Ca. iij.

Quarta ē horribilis offensio. Quoniam tāto ḡui⁹ pctm̄ est q̄to imediatius offendit deū. Deus enim fm̄ sc̄m̄ Tho. a malis varijs modis offendi solet. Primo q̄tū ad suas creaturas sc̄z in homicidijs: furti: adulterijs z p̄similib⁹. sc̄do q̄tū ad suā familiā spūalem. tertio q̄tū ad p̄sonā velatā. q̄rto q̄tū ad naturā assumptā. q̄nto q̄tū ad naturā dinā. Qui enīz furat̄ fornicat̄ vel etiā homicidiū patrat q̄tū ad suos subditos z seruos offendit deū. Et oīa ex suo genere mortalia sūt pctā. Qui at̄ occidit martyres ap̄stos z alios sc̄tōs q̄ deo p̄ grām familiarissimi crāt peccauerūt. Qui xpo corp⁹ ch̄usti accipet z pedib⁹ p̄culcaret adhuc ḡui⁹ deū offenderet q̄ p̄cedentes. Qui xpo utiqz ch̄ustū crucifixerūt oib⁹ p̄cedētib⁹ sceleratius crimē cōmiserūt. Sed q̄ offendit deum q̄tū ad naturā dinā grauissime peccat̄: qd̄ q̄ dem faciūt ipsi blasphemī. Nā blasphemia ē pctm̄ imediatē i deū cōmissuz: z iō in ḡuitate cetera pctā i h̄ excedit: z p̄sequens excedit homicidiū cū ponat̄ i sc̄do ḡdu: blasphemia xpo in p̄mo: qz aut̄ ḡuior culpa sit q̄ homicidiū exp̄sse declarat Tho. ij. q. xij. de q̄ ponit rōnē d̄. qz blasphemia que est pctm̄ directe

articulo p°

Unica. v. de passione i. xl. de horri. blasphem.

pra deū pponderat homicidio qđ est peccatum in primū. **A**lexan. de hal. in. ij. sic etiaz dicit: Pctm blasphemie ē pra pceptū prime tabule: pctm xō homicidij ē pra pceptū secunde tabule. **S**z mai^o est pceptuz prime tabule qđ secūde: qđ mai^o ē pctm blasphemie qđ blasphemie ē pctm in spm scdm: homicidium xō nō. **T**ertia rō qđ homicidij qđq: licet sicut iudici occidere delinqntē rē. blasphemare aut nunq aliq mō licet. **E**x pdictis igit patet qđ gūe ē blasphemare deū cū illū blasphemādo lingua blasphemāi efficiē quasi gladius cor dei penetrās: z enī ytiqz vel vndiqz deū scindens. **N**ā si deus scindi possit tot viciibus gladiaref qđ viciū blasphemaf. **P**ropterea ps. ait: **E**t gladi^o in labijs eoz qm qđ audiuit. **E**t qđ deus sit immortalis: nihilominus ex pte malicie eoz nō deest causa z conatus ad occidēdū deū z gloriosissimā atqz dulcissimā virginē scdm qđ tā impiet iniq blasphemādo dilaniāt. **D**e qđ ps. ait: **F**ilij. i. demonioz dētes eoz arma z sagitte z lingue eius gladi^o acut^o. **U**nī glo. sup illud **E**sa. xvij. ad populū terribilē ait: **N**ihil horribili^o blasphemia que ponit os in celū. **O**h si possent qđā neqssimi eoz in celū ponere man^o z deū et btām virginē suis scindere manib^o scelertis z maledictis h ytiqz attēptaret: sicut manifesta indicia clamāt in pcutiētib^o crucifixū et vulnerātib^o dulcissimā mfem nřam virginem gloriosam z effodiētib^o oculos eius. **R**abidi canes z diabolici hōses. **I**ncarnati demōes. **A**ie maledicte. **P**ditores z occisores maiestatis dīne z virginis mřis dei. **Q**uis docebit vos fugē a vētura ira? **R**eges terre z pncipes orb terrarū. **D**ñi ciuitatū z terrarū vniuersi rectores: vbi iusticia? vbi fides: vbi iustitādū vel zelus honorū vři **N**ō dicam^o dei vulneraf figura christi z beate virginis. **E**xtrahunt cū tāta pfusiōe fidei christiane eoz oculi z alioz scdm z nulla h immani scelere inq̄sitiō fit. **I**ncredibilis vefania z insensibilitas maledicta. **N**escim^o qđ h fecerit yellem^o ytiqz h nosce sed igramus. **I**gnorat^o ytiqz qđ de christo nō curat nec de virgine. **S**i pcuterent insignia z arma vřa qđ inq̄sitiōes qđ examatiōes qđ pscrutatiōes z subtiles plecturatiōes fierēt. **S**i mare vel alpes vel germanicas vel hybernicas trāsisset oras duceret in lucē vt inueniatur dñs testis ver^o. **D**at. vj. qđ vbi ē thesaur^o tuus: ibi ē z cor tuū.

Articulus. ij. vbi alie quattu

or horribilitates blasphematiū sup addunt. **E**t primo qđta mali gnitas in blasphematiū regnat

Capitulum. j.

SAbdam^o alias qđtuor horribilitates blasphemoz. **Q**uarū prima ē horribil maligntio: h enī scelus ē i celestē ptem: z iō dignū eterna morte: **S**icut **D**at. xv. c. scriptū est. **Q**ui maledixerit při aut mři morte moriat. **S**ūt aut blasphemii la generatio: de qđ **P**rou. xxx. c. scrip. est. **E**st generatio qđ při maledicit: ppterea blasphemator assilaf impio cham filio noe qđ verēda pfts fratrib^o ostēdit **Gen. vj. c.**

De despectu cōtēptu blasphemoz z blasphemia directa et interpretata. Capitulum. ij.

Secūda ē horribilis vilificatio. **L**ato enī maior est vilificatiōis culpa qđto maior ē psona in quā cōmittitur h offensa: sicut patet in dño tēporali. **O**ffensa qđez ē punitā facere in ciuez vni^o regl. **S**z maior ē si fit in aliquē militē ei^o nobile. **A**mpli^o qđi^o ē cū in aliquē pssiliariuz eius: qđi^o insup cū in filio regl: sed qđissima cū fit in ei^o ppriā psonā. **S**ic in pposito est in pctō blasphemie: in alijs pctis p primū fit cōuitiū adūsus creaturā. **S**z blasphemia fit cōuitiū in ipsum creatorē: sed qđtū creator excedit alias creaturas tm blasphemia excedit aliapctā. **P**ropterea dicit de here. c. vergēti **L**onge qđi^o ē eterna qđ tpale ledere maiestātē. **U**nī **E**ccl. xij. **M**ittēs lapides in volatilia deijciet illa: sic z qđ punitur amico dissoluet amicitā ad amicū: z si pduxerit gladiū ne desperes: ē enī regressus ad amicū. **S**i aperuerit os triste ne metuas: ē enī pcordatio excepto punitio z improperio z supbia cū mysterij reuelatiōe: multo ampli^o in punitio pctō in oīuz creatorē. **E**st aut adūtēdū qđ h punitiosa blasphemia duplicif solet fieri: videlicet directe z interpretatiue. **D**irecte videlz cū qđ mala deo appropriat vři in pcedētib^o dictū est. **I**nterptatiue cū quis crucē christi tractat irreuerenter. **R**emini enī licet signum saluatoris in terra vel in silice vel in marmoribus humi positus insculpere vel pingere ne pedibus pulcef. **Q**ui autez in terra posuerit vři positū non leuauerit morte moriat. **C.** nemi lice. l. j. **S**ed quid dici pōt de puellis nouiter piugatis z de parentib^o earundē: que dic earum nuptiarū cum pcedūt ad piugis domū

in calciamētis suis portant denarios quosdam in quibus sepe est crux sculpta et sancta virgo maria: vel aliqua noīa dei vel scriptura aliquid sancti que oīa velut sues pculcant pedibus in earū pessimā horam maledictā diez in iudiciū mali anni et inter ipsas et viros infidelissimā semper vitā. **B**laspheatores: imo quod horrendū est dicere et audire pculcatores crucis scissime et sanctorū oīum dei et gloriosissime virginis matris dei et aliorū sanctorum. **N**ephādisimū scelus. **I**nitiū et materia annoz maloz huius infimonij maledicti: et in noīe centuz milium demonioz initiati. **Q**uid mirum si inūerabiles infirmitates inter viros et vxores obuēniūt cum initiū sumpterint nuptiarū in dei blasphemijs et virginis bñdicte et in noīe demōis maledicti. **V**e vobis: ve vobis: ve iterū dico vobis. **D**imensati et fascinati parētes: qui non solū hec et similia agentibus p̄sentientes sed h̄ et nephandiora pprias filias edocētes. **S**ed ad alia trāseamus.

Quarta sit blasphemoz ingratitude. **Capitulū. iij.**

Tertia est horribilis ingratitude. **I**ngratitude enī videt esse illud peccatū ppter quod redeūt itez peccata irremissa. **J**uxta verbū dñi **Mat. xvij.** dicētis ad ingrātū: **S**erue neq̄: oē debitū dimisi tibi: quā rogasti me: **N**ōne ergo oportuit et te misereri p̄serui tui: sicut et ego tui miseritū sum: et iratus dñs tradidit eū tortoribus. **S**ed propter ingritudinē: et hoc quosq̄ redderet vniū sum debitū. **E**st enī ingrītudo ventus vrens et desiccās sibi fontē pietatis et fluētā gratie dei. **S**ed quō magis ingrātus est deo de bñficio specialit̄ sibi collato p̄ ceteris creaturis. **S**ed loq̄ la et lingua quō blasphemator noīs dei: **Q**ui cum debeat dicere cum pp̄beta: **B**ñdicā dominū in oī tpe: semp̄ laus eius in ore meo: et dño suo ore fetido maledicit. **D**ēs etenim creature et quelibet suo mō sollicitē laudāt deū et bñdicūt potentia sapiam et clementia saluatoris. **S**ic oēs spūs beati aque celestes sol et luna celi virtutesq̄ celoz imber grādo glacies nix pruina et oēs venti lux et tenebre noctes et dies terra et oīa que in ea pducuntur germina montes et oēs colles fontes et maria cum piscibus suis: volucres celi et bestie terre: homines et alie creature nunq̄ cessant a laude creatoris: excepto maledicto blasphematore qui oibus alijs creaturis repugnat: linguā suam iniquā p̄tra deū relaxat. **I**ngrātus etiā de

imēso beneficio incarnationis. **N**am mēbra illa humane infirmitatis que p salute nra assūpsit dei filius blasphemus noīat ad p̄tūmeliaz eius di. **P**er viscera p̄ anteriora et posteriora dei etiam quō non satis afflictus fuerit christus p̄ sua et alioz salute ab impietate iudaica: p̄pterea compleat p̄tūmelias eius. **E**x quō iudeis nequior efficit. **P**rimo quod illi eū occiderūt et p̄tūmelias affecerūt mortale et infirmū et i statū l:ūlital. **S**ed ille imortalē et regnantez in celis. **U**nde **Aug.** **N**on min⁹ peccat quō blasphemāt christū regnante in celis quō qui crucifixus ambulante in terris. **C**ui⁹ rationē assignat **Alex. de hal. di.** quod sit maior iniuria ratione maioris status: status autē regnātis in celis est maior ipsius regnātis vel ambulantis in terris. **S**ecūdo quod hoc iudei fecerūt ex ignorantia. **J**uxta illud apli. **i. Cor. ij.** **S**i cognouissent nunq̄ dñm glorie crucifixissent: blasphem⁹ autē iam credēs hoc p̄petrat ex malicia. **T**ertio quod iudei non p̄miserūt ei fidē: blasphem⁹ autē quō iam in baptisate p̄miserāt et in chrysmate firmauerūt. **P**ropt̄ quod p̄tra eos inuehit **Esa. c. j. di.** **V**e genti peccatrici: p̄plo graui iniquitate: semī neq̄: filijs sceleratis: dereliquerūt deū: blasphemauerūt sc̄m̄ israel: ab alienati sunt retrorsum. **D**e his **Ecc̄. xxix.** **B**ona verba repromissiois. **S**ed in p̄firmatiōe sibi ascribit pctōz: et ingrāt⁹ sensu dereliquit liberantem se.

Quex blasphemata filij cognosci possunt. **Cap. iij.**

Quarta est horribilis distinctio. **I**n h̄ enī distingui possunt filij dei a filijs demonioz: **N**am veri filij dei tolerare nō p̄nt quod verus p̄f̄ eoz imaniter a blasphemantibus sagittet de quō filij diaboli minime curāt. **C**or lapideū et ferreū imo durius omī durissimo adamātū tolerare posse blasphemias dñi dei. **N**is nosce hāc distinctionē filioz dei et diaboli. **A**udi exēplū ad h̄ p̄positū valde notabile. **H**abuit quādam ex pp̄a vxore iuxta quō estimabat filios tres. **Q**uādam autē die cū viro suo mulier p̄turbata in p̄tūmelia ei⁹ inq̄t: **E**x his trib⁹ filijs quō putas esse tuos habui ex altero viro et vn⁹ tūm est tuus. **R**eq̄sita autē mulier a viro quō illoz triuz erat suus pp̄ri⁹ nullo mō voluit indicare. **C**asu mox mulier veritate nō patefacta: p̄ paruum t̄pis vir infirmat⁹ ad mortē decetero ne sciens cui tanq̄ legitimo illoz filioz deberet relinquere sua: fec̄ testm̄ indefiniatē relinq̄ns vni illoz trium quō erat legitimus filius suus.

Thēica. v. de passione i. xl. de horri. blasphem.

Abortuo patre orit̄ p̄tēio inter fratres: q̄libet se asserit legitimū illum filiū suū quē pater dereliquit suū heredem: fit ante iudicem p̄tēio magna. Prudens iudex p̄cepit eorū patrem ad arborem alligari ⁊ q̄ quilibet eorum frat̄ sagitta impet̄t patrē vt noscē posset ex iactu qui verus filius eius ess̄: fuit forte memor iste prudētie salomonis. iij. Regl. iij. de meretricib⁹ cor̄ se p̄tendentib⁹ tā mirabili ex vinculo amoris naturalis veritatez p̄cturantis ⁊ iustissime iudicātis. Prim⁹ illozū frat̄ū sagittā iacit rectissime q̄tum sapit in cadauer patris defuncti. Secundus toto conamine nitit̄ supare primū. Cum ad tertium puenit̄ p̄cutiunt̄ viscera eius: titubare incepit animus eius ⁊ cor tremuit: negat natura filiū vulnerare p̄p̄riā carnē patris: horret facinus: pauet vulnus: stupet spūs: ⁊ demum ipsius nature vinculo tractus: p̄legit potius hereditate p̄ris naturalē dilectionez q̄ eius subam tpalem. Atq̄ iudici: Dare hereditatē cui dare licet: quia potius eligo illā amittere q̄ meū licet mortuū vulnerare patrem. Nescit̄ rei veritas: palam fit p̄ naturaz q̄ absconditū erat p̄ culpam. Manifestat̄ hē esse filius verus ⁊ tota hereditas eius in manibus relaxat̄. Sic in p̄posito. Quis vnq̄ filius verus pati potest blasphemias ⁊ tumeas eterne patris: quis detiorus virginis filius sufferre p̄t̄ opprobria que a sceleratissimis linguis hominū imp̄ioz p̄ illa spurcissima ora conat̄ gloriozam virginē stuant̄: q̄s corde sensatus ⁊ in dei zelo viu⁹ cū sentit deum vel virginē blasphemari nō p̄fodiat gladio doloris intrinsecus si non valet māu vlcisci: ad dñm x̄o clamat corde ⁊ ore clamore valido ⁊ lachrymis vsq̄ ad celū d. Tāq̄ imo ex blasphemia vulneratus in corde. heu me heu me: heu me: Cum q̄tidie p̄lhierē. Threno. iij. c. p̄querat̄ dñs di. Posuerūt me sicut signū ad sagittam dicit dñs.

Articulus. iij. de vltis quatuor horribilitatib⁹ blasphematorū. Et primo q̄ ex blasphemia agnoscunt̄ infernoz ciues. Ca. i

Oper addam⁹ vltimas q̄tuor horribilitates blasphematorū: q̄rū prima est horribilis stupefactio. Solet namq̄ homo ex q̄ patria est vel sit ad loquelā cognosci. Tres autem regiones possidet deus. s. celestiale: mūdiale: ⁊ infernale. Quelibet autē illarū habet linguagi

um suū vnde cogsci potest. Regio celestialis habet pro linguagio semp̄ deū benedicere ⁊ laudare. Teste p̄pheta q̄ ait: Beati qui habitant in domo tua dñi: in secu. se. lauda. te. Q̄tis autē noscere quis sit in terris celestis ciuis. Considera hoīem in angustijs positum p̄auptate penurijs infirmitatib⁹ ⁊ alijs aduirsitatibus p̄quassatū: ⁊ in oibus semp̄ laudatē ⁊ b̄ndicentē deū: hic celicus ciuis est: sermo indicat lausq̄ deū manifestat: teste dño Mat. xij. Bonus homo de bono thesauro cordis sui p̄fert bona. s. dei gloriā ⁊ honorē. Mundialis autē regio suos etiaz p̄ciues habet ex sermonib⁹ cognoscēdi. Supbi eni loquunt̄ de fastu seculi ⁊ de honoribus mūdi. Luxuriosi de vanitatib⁹ ⁊ lasciujs ⁊ carnalitib⁹. Auari de lucris ⁊ thesauris ⁊ similibus. Teste Jo. j. cano. sue. iij. c. De mundo sunt: ideo d̄ mūdo loquunt̄. Et Jo. iij. Qui de terra est: de terra loquit̄. Infernalis autē patria etiam nūc in mūdo multos p̄ciues habet. Sermo infernalis nihil aliud est q̄ blasphemie ⁊ maledictōis dei ⁊ virginis oīzq̄ sanctorū. Sicut Apoē. xvj. c. scriptū est. Blasphemauerūt deū celi p̄ dolorib⁹ ⁊ vulnerib⁹ suis. Et Esa. viij. Luz esurierit irascēt ⁊ maledicent regi suo ⁊ deo suo. Blasphemi igit̄ quia iam scripti sunt in lib. eterne p̄ditōis: ideo iam assuescūt loquere officio q̄d facturi sunt in inferno. Cognoscunt̄ gallici ex loquela sua: alemāni ex sermōe suo: ⁊ italicī ex idemate suo. Sic ⁊ reprobi hoīes ex blasphemijs suis. O hoīes infernales. o tartarei ciues. o p̄locij infernoz q̄libet vestrū dici p̄t q̄d Mat. xxvj. dictum est petro. Vere tu es illis es: nam ⁊ loquela tua manifestū te facit. Oēs namq̄ blasphemoz lingue demonū fistule vel ora sunt. De q̄bus ps. ait: Quorū os maledictione ⁊ amaritudine plenū est.

De duodecim maledictionibus que blasphematorib⁹ dant̄

Capitulum. ij.

Secunda est horribilis maledictio quā p̄ os ps. infligit dñs: sicut patet in ps. Saluū me fac deus: qm̄ intra. aque vsq̄ ad ani. meā. Et subdit blasphemis. xij maledictōes: quarū prima ē. Si at mensa eoz. i. cibus ⁊ porus transcentes p̄ illud maledictū os: ⁊ gulas corā imp̄ijs in laqueū. s. suffocatiōis ⁊ culpe. Secūda ⁊ in retributionē. i. creature. Oēs eni maledicēt ei scilicet terrestres celestes ⁊ infernales ⁊ miserabiles: quia. s. hi suo creatori maledixerūt

maledicto ore. **Tertia** in scandalū. scilicet cō-
mensaliū suorum vel oīum celestīū qui indi-
gnātur et scandalizant q̄ cibus vel por' q̄ sūt
creature dī trāseūt p̄ illō iniquū os. **Quarta**
obscurent oculi eorū ne videant. scilicet spiri-
tualia ceci mente neq; cozpalia ceci corpore.
Quinta est et dorsum vbi renes et affectus
eorum sunt semper incurua hoc est in pecca-
torum ruinā. **Sexta** infunde sup eos irā tuā
videlicet sicut effundis sup porcos aqua fer-
uens vt euellant pili vel radant. Et alibi in
ps̄. Effunde iram tuam in gentes que te nō
nouerunt et in regna que nomen tuū nō in-
uocauerunt sed blasphemauerūt. **Septima**
furoz ire tue comprehendat eos: quia scili-
cet sicut fur comprehendet. **Unde Eccl̄. xxiij.**
Quasi pullus equinus fugabit: et vbi nō spe-
rauit comprehendet. **Sicut** enī pullus equin'
dum pullus est libere vagatur quocūq; vult
Sic blasphemī viuunt sed subito morientes
vbi non sperauerūt comprehendent. scilicet in-
ter angustias desperate mortis: sicut pullus
inter muroz angustias. **Unde Thren̄. i. c.**
Omnes psecutores eius comprehendēt eaz
scilicet blasphematozis animā inter angustias
quasi inter duos muros. **Sunt** autem isti
muri murus peccatoz et murus infirmitat̄.
Murus peccatoz arcet eum ab ingressu ce-
li: murus dō infirmitatis arcet euz ab h̄ mū-
do siue a corpore. **Et** in hac angustia comp-
hendunt eam demones et in infernū demer-
gunt. **Octaua** fiat habitatio eorum deserta
Ad litterā qz moriant et relinquāt alienis do-
mos diuitias suas. **Non** et in tabnaculis eo-
rum non quī inhabitet: quia scilicet morien-
tur filij et omnes generis sui. **Et** horū causas
reddens subdit. **Quonia** quem tu dñe p̄cus-
sisti. scilicet in passione. **Iuxta** illud **Esa. liij.**
Propter scelus populi mei percussisti eum di-
cit dñs: **Persecuti** sūt blasphemī et sup do-
lorem vulnerum meoz addiderūt videlicet
vt predictum est grauius offendēdo q̄ iudei
quia isti blasphemāt deum iam in celis reg-
nantem vbi illi occiderūt eum in terris per-
egrinantem. **De** quibus ipse quasi conque-
ritur **Job. xvj.** **Conscidit** me vulnē sup vul-
nus. **Decima** appone iniquitatē super iniq-
tatem eorum. id est. permittē dñe vt veniat d̄
iniquitate ad iniquitatem: et d̄ blasphemā i blas-
phemiā: et de malignitate in malignitatē: si-
cut alibi ps̄. ait: **Sicut** vie illoz et lubricū: et an-
gelus dñi psequens eos. **Undecima.** **Et** nō
intrent in iusticiā tuam. i. amittant oīa bona
sp̄alia. **Duodecima** deleant de libro viuē

tium. i. delecti appareāt in celo de libro vite et
cum iustis non scribant.

**De septeplici punitione blas-
phematorū. Cap. iij.**

Tertia est horribilis punitiō. **Se-
ptem** punitores s̄ blasphemā or-
dinati sunt. **Primus** est legalis. secu-
dus impiālis. tertius municipalis. quartus sp̄ialis.
quintus infidelis. sextus diuinalis. septimus in-
fernalis. **Primus** q̄dem punitor ē legalis. **Uti**
Leuit. xxiij. **Educ** blasphemū extra castra et
imponēt illi q̄ audierūt man' suas sup caput
eius: et lapidet eū oīs p̄ls. **Secundus** punitor
est tp̄alis seu impiālis. **Nam** fm leges deca-
pitandus est vt in aut. vt non luxu. si. 3. na.
circa mediū. **Tertius** punitor ē municipalis. **Le-
ges** enī municipales et cōratū statuta s̄ blas-
phematores multipliciter ordinata sunt sed in
executiōe hodie p̄sopita vident. **Quartus** est
sp̄ialis. c̄ de maledic. c. statuim'. vbi **Gre.**
ix. ait: **Statuim'** vt si q̄s s̄ deū et aliq̄c sc̄to-
rum suoz et maxime s̄ beatā virginē linguā
blasphemā publice et relaxare p̄sumperit p̄
ep̄m suū pene subdat inferius anotate: vide-
licet vt septē dieb' dñicis p̄ forib' ecclesie in
manifesto dū agunt missaz solēnia blasphe-
mus existens vltimo eoz die dñico pallius et
calciamenta non habeat ligat' corrigia ad col-
lum: sextis septē precedētib' ferijs i pane te-
iunet et aq; ecclesie nullaten' ingressur': q̄libz
q̄ p̄dictoz dierū tres si poterit alioq̄n duos
reficiat paupes siue vnū. **Et** si nec eius supe-
tant facultates id in penā aliaz cōmuret: cui
etiam si renuerit recipe ac pagere sniam p̄di-
ctam ecclesie interdicit ingressus: et in obitu
ecclesiastica sepultura careat. **Per** tp̄ale p̄-
terea p̄tatem coactiōe si necesse fuerit ep̄sco-
pi diocesani adhibitā p̄tra eam blasphemus
si diues fuēit. xl. solidoz alioq̄n. xxx. siue. xx.
Si ad id nō sufficit q̄nq; solidoz vsual' mo-
ncte pena mulctet nullā in hoc miam habi-
turus. **Quintus** est infidelis **Dan. iij.** **Habu-**
chodonosor viso miraculo triū pueroz. i. q̄
in fornace nō fuerūt p̄sumpti decretū edidit
q̄ q̄cunq; locut' fuisset blasphemā p̄tra deū
eorū dispiret et dom' eius deuastaret'. **Idem**
ix. di. c. quicūq;. **Machomet'** infidelissim' ca-
nis in suo alchorano p̄cepit q̄ q̄cūq; deum et
christū et etiā beatā virginē blasphemaz me-
dius diuideret. **Retulit** mibi qdē frater d̄ oz-
dine et soci' noster q̄ viderat vnū saracēnū q̄
p̄ter fuisse punitū ab officiali pagano: eo q̄
verbū inhonestū p̄tra virginem p̄tulisset ad

Vñica. v. de passione in .xl. de alearum ludo.

barbam officialium etiam aliorum infidelium christianorum. Sextus huius peccati punitor est diuinalis: quia deus punit spūaliter. Ita ut dicitur **Matth. xij.** Spiritus blasphemie non remittit: ideo vocatur peccatum ad mortem. Unde. **J. Johan. v.** Est peccatum ad mortem non dico ut pro eo quis roget. id est. quilibet: quia necesse est ut magni meriti sit qui huius sceleris remissionem impetrare valet. **Cuius ratio est:** quia in tanta cecitate obtenebratur mens talis maxime iudicio dei in puncto mortis quod peccatum suum nullo modo recognoscere potest. Unde ad veram penitentiam peruenire possit. Teste **Leuid. xx. c.** qui ait: **Qui maledixerit patri.** id est. christo: et dicit matri virgini vel glorie vel ecclesie triumphanti: extinguet lumen eius in medijs tenebris. id est. in puncto mortis. **Septimus punitor est infernalis.** Refert **Grego. in .iij. dial. q.** rome quidam puerulus septem vel quatuor annorum blasphemus assuetus maxime cum aliquis eius obstarer animo cum tenere diligeretur a patre: quadam die eius in brachijs teneretur cepit clamare dicens: **Malii homines veniunt qui me tollere volunt:** quo dicto nomen domini blasphemavit: statimque diabolus eius infelicem aiaz rapuit et in incendia eterna submersit. **Quia** **fin. Jo.** tanti intellectus et sensus extitit quod rationis usum habuit unde demereri poterat et mereri. **Tertius** quidam in diocesi **Remensis** cum quadam die ludendo in cena blasphemaret deum: statim percussus caduco morbo coram astantibus cadens per totamque sequentem diem horribiliter se discerpens et ad terram allidens: et ex ore spumam euomens miserabiliter animam expirando diabolo recomendauit. **Quarta** quoque qui blasphemavit deum cum in natando expertus esset subito submersus est. **Quem** frater eius invenit in litore illeso corpore: sed radicitus auulsa lingua et presumpta. **Iuxta** quod **Sap. xj. c.** scriptum est. **Per que quis peccat: per hec et torquetur.** **Alius** quoque in diuersis virginem gloriosam blasphemans membris et membra illa in corpore suo amittens: demum desperatus ventre crepuit et sic infelicem animam in manus diaboli exalauit. **Pater** etiam in hoc punitor infernalis. **Nam** iudicio dei nostris quoque temporibus plures a diabolo in anima et corpore ad inferos arrepti sunt: sicut de aliquibus exponam in sequenti sermone contra aleatores.

De illis que in peccatis blas-

phemie participes sunt.
Capitulum. iij.

Quarta est horribilis obligatio. **Ad** enim solum blasphemum predictum modis pluribusque alijs sunt culpabiles apud deum: sed etiam illi qui cum possint et teneant huic sceleri contradicere obuiare non curant sicut extra de homici. c. sicut dignum. §. iij. scriptum est. **Non** caret scrupulo confessionis occulte qui manifesto facinorosi desinit obuiare et. **lxxxvj. di. c.** facientis dicitur. **Facientis** proculdubio culpam habet qui quod potest corrigere negligit emendare. **Scriptum** quippe est. **Non** solum qui faciunt sed etiam qui consentiunt participes iudicant. **Et** sequitur. **Negligere** cum possis perturbare pueros nihil aliud est quam fouere. **Et** subdit. **Primus** inocentie gradus odisse nephanda: propterea blasphemorum in culpa socij iudicari possunt. **Primo** blasphematum genitores qui non corrigunt filios in tantam iniquitatem laxantes. **Qui** si quibus dei iudicio pereant nec mirum cum eos nutriat ad vitiorumque perditionem cum eos non corrigat in hominum sceleribus delinquentes. **Secundo** sunt in hoc participes blasphemare in domo propria permittentes. **Quod** nephanda crudelitas creatoris nostrum et dei matrem in laribus proprijs sinere illis linguis maledictis sic crudeliter laniari. **Quis** namque sapiens ac timens deum permitteret cum perturbare posset alicui sancto viro contumeliam fieri in propria domo: quanto minus deo et saluatori nostro et sancti cum christo iam beatis. **Quis** inquam sustinere posset quod coram eo aliquod vitium vel vituperium contra proprium patrem impingeret? **Ad** enim possunt proprios dominos diligentes de eis aliquid audire sinistram: quanto minus sustinere debent de domino dominorum et rege regum. **Tertio** participes sunt prelati et animarum rectores qui si correptionem huius sceleris sunt negligentes iudeis sunt deteriores qui audita blasphemiam lapidabant blasphemantem. **Qui** si hoc agere non poterant aures obturabant et in signum cordialis doloris propria scindebant vestimenta. **Quarto** in hoc scelere participes sunt domini et regimina ciuitatum habentes de correctione huius vitij non curantes. **Quid** enim si in terra sua idolatriam sustinerent: nonne estimaretur horrendum: et tamen blasphemiam in hoc deterior est: quia idolatria honorem suum deo aufert: sed ultra hoc blasphemiam contumeliam deo infert. **Quod** quos denarios lucrari possent puniendo blasphemos cuius dei et sui magno

honore et lucro sanctissimo et benedicto. **T**e-
neo namque certissima fide quod nullum temporale lu-
crum in eorum manus obuenit gratius quam
ex sollicita et iusta punitione huius sceleris.
Nam si obuiando cum possint quibus eius
criminis participes fiunt uti probatum est:
quare non in obstaculo tanti mali non tim-
merentur apud deum in bonum quantum pro
missione eius demerent in malum. **N**on
enim minoris precij est iusticia in proximo
procurata quam culpa in damnatum de eius mali-
cia presentata et sustentata. **D**ignum est enim
ut iusticia non sit minor in bono quam nequi-
tas in suo genere sit in malo. **P**onderet igitur
tur domini illi damnatum in huius peccati per-
missione et lucrum in prohibitione. **Q**uinto
fiunt in hoc participes ciuitatum et terra-
rum rectores et potestates qui statuta ter-
rarum obseruare promittunt et iurant. **I**n quibus
communiter statutis statuitur pena con-
tra deum blasphemantes et sanctos: quapro-
pter totiens perueri sunt contra deum qui
ens negligunt huiusmodi extirpare vel re-
frenare peccatum. **Q**uod si fecerint sicut
de diis dictum est ex hoc honorabiliores et
famosiores redduntur apud deum tam copiose
merentur: credo plusquam diuicum ad-
ire sepulchrum: denariosque ex parte eorum
benedictos copiose lucrantur. **S**anctissimi
denarii ex huius sceleris acquisitione
puniti. **S**tabile lucrum et a tota celesti
curia benedictum. **D**enarii iusti per quos
tota iniusticia et iniquitas refrenatur: qui si
commisceantur numis per iusticiam acqui-
sitis iniusti propter iustos a iusto deo quo-
dammodo obseruantur. **I**uste quidem per-
sari potest quod gloriosa uirgo ceterisque sanctis
celestes apud deum pias effundant preces
pro solerti officiali contra blasphemos cuius
tamen horreant deum et sua nomina blasphe-
mari propter denarios quos ex punitione
blasphemorum officiales manumonia iniquita-
tis nuncupari possunt. **A**d quos lucrandum
hortatur dominus **Lu. xvj. d. Facite uobis**
amicos. id est. celestes sanctos de manumonia
iniquitatis. id est. condemnate blasphemos
ut uobis denarios ex sua patrata iniquita-
te dent. **Nec mirum sicut dictum est ex san-**
ctorum orationibus horum substantia preser-
uatur cum quod maxime est eis necessari-
um quodammodo eterna gloria promittatur:
quia a deo subinfertur ut cum defeceritis
scilicet per corporalem mortem recipiant uos
superni ciues in eterna tabernacula regni

celorum. **S**exto participes fiunt in hoc blas-
phemantibus assistentes si non obuiant
huic sceleri quantum possunt licet quantum ex
postulat regula discretionis et charitas cor-
reptionis. **U**nde Hieronymus in epistola qua-
dam ait: **S**icut ad proprias iniurias patien-
tes esse debemus: ita si aliquem uiderimus
erga deum ore sacrilego blasphemantem
illic tenere patientiam non debemus sed re-
sistere sacrilego et os blasphemum ueritatis
responsione damnare. **P**onderet igitur quod
libet tanti criminis immanitatem et obligatio-
nem suam ne de tanto scelere participes fi-
at. **A**qua participatio nos liberet et ab om-
nibus malis magnificus et laudabilis ac ama-
bilis liberator dominus iesus christus qui cum patre et
spiritu sancto uiuit et regnat in secula seculorum
Amen.

Dominica supradicta infra
diem contra alearum ludos.

Sermo. xliij.

Callerunt lapides ut iacerent in iesum **Jo.**
viii. **M**agna siquidem iniquitas
impiorum quibus non sufficit de ma-
lo thesauro cordis sui per ora euomere cru-
delissima uerba. **S**ed eorum impie manus
perperant execrabilia opera perpetrare. **E**cce
manifestissimi iesu famam iudeorum tur-
be et principes sacerdotum non tamen in blas-
phemis sicut in precedenti sermone pre-
dictum est maculare et interficere satagebant:
uerumetiam et lapidibus eius vitam extin-
guere conabant: sicut **I**ohan. in uerbo pro-
posito manifeste ostendit dicens: **C**allerunt
lapides ut iacerent in iesum. **H**arum
nempe impietatum crudeles incitatores pro-
chdolo: se fore manifeste ostendunt alea-
luzos quorum opera neque nil aliud proz-
sus merito estimanda sunt nisi lapides quibus
dominum maiestatis et glorie et gratie
largitorem lapidare atque eius fidem et
mores de mentibus fidelium propulsare con-
tendunt. **P**roptere secunda hec religiositas
lapidata merito nuncupatur: quia per ludi
impietates quasi omnes christiani mores
contaminantur et corrumpunt. **P**ropterea
ad ludi alearum et taxilloz maiorem detes-
tationem triplex mysterium distinguamus.
Primum est mysterium inuentionis. secundum
offensionis. tertium pro obligationis. **D**e quo

Bonica eadē infra diē de alearum ludo

bus propheta. xxv. p̄ ait in persona dei:
Odiui ecclesiam: ecce primū: malignanti-
um: ecce secundū: et cum impijs non sede-
bo. scilicet per placatam misericordiā: **S**
erectus ero per paratam et rectam iusticiā:
ecce tertiu. q̄ in presenti materia videtur
esse aliud thema.

Articulus primus de eccle-
sia malignantium que est luso-
rum atq; de ludi diabolica in-
uentione.

Primū autem mysterium est de
ludi inuentione. Inuentor om-
nium malorum lucifer inferna-
lis humani generis inimicus nocendi cu-
pidus: atq; de animarū perditione solici-
tus nouitate impietatum christiane fidei
semper indefesse procurat destructionem
Unde machinationē quā diu cogitauerat
opere adimplere desiderās conuocat tu-
bicinis suis iubet per eos ante se uniuersos
demonēs conuocari sub pena placita sue
terribilissime maieſtati. Qui statim obedi-
entes per orbem uniuersū circumquaq;
diffusi citantur coram principe tenebrarū
omnes spiritus infernales: currunt omēs
cum cito gressu turmatimq; coram herebi
rege se presentant. Quibus ille loqui exor-
tus ē. Dilectissimi superbie filij inferni p̄-
cipes et ceteri milites et satellites tenebrarū
rebelles dei et aduersarij christi. Nouit iam
diu impietas uestra mee nature ac officij
esse nouas malicias inuēire ut animas pos-
sim deducere ad tartara regna n̄ra. Qua-
pp̄ter cum impietate mentū uestrarum q̄
in dei offensionē et in animarum perditio-
nem nuper excogitauit ut uestro auxilio ue-
stroq; conatu perficiat: hoc admirabile im-
pietatis opus et iniquitatē. Noui enī rela-
tu uestro aduersariū nostrum christū vnā
ecclesiam iustorum p̄stituisse in terris i sa-
lute animarum. Et ego cogitauit ecclesiam
malignantiū ordinare in animarum per-
niciem. Et quecunq; ille ordinauit in eccle-
sia sua i bonū: ego deordinabo in ecclesia
mea in malum. Sed quia delectabilia ma-
gis alliciunt hominū mentes q̄ que p̄ma
fronte aspera estimantur. Ideo sub nomi-
ne et titulo ludi cogitauit animarū innume-
rabilium stragem per incredibilia scelera
procurare. Et ut nequius per inordinatū

ordinem res ipsa procedat: tria uestro con-
silio et auxilio de ipsa malignantiū ecclesia
que est lutorum per nostram consumatam
maliciam ordinentur uidelicet sacrificia.
Primū officia et beneficia. secundū ecclesia-
stica instrumēta et pamēta. tertiu missarū
solennia. Cunctis demonibus sermo pla-
cuit anxioq; affectu postulant excogitata
opere adimpleri: se offerentes et omnē su-
am impietatem executioni mandare.

De officijs et beneficijs a sa-
thana lutoribus data. Cap. i.

Primo quidem in nomine meo et
omniū uestrum exordiu sumā
ecclesie mee officia et beneficia di-
spensare. Assumās ego libens
tanq; omniū impietatum origo et caput of-
ficiū summi pontificat⁹ atq; dignitatē pa-
palis ut super omniū lutorū et iniquitatum
eorum dñs et magister. Cetera dō fm neq-
tias uestras ordinabo uobiscum si placet
irreuerentie uestre. Omnibus deniq; im-
mundis spiritibus respondentib⁹ magno
clamore: placet. Sathanas ad cetera se di-
sponit. Rursum et cardinales tanq; dile-
ctissimos fratres meos mecum uolo habe-
re q; per uos atq; per homines sceleratos
meas impias sanctiones executioni demā-
dent. Nec digniores ualet mea consum-
pta nequitia reperire q̄ dños et officiales:
atq; quoslibet magistrat⁹. Ipsi enī potesta-
tem habent scelera approbandi defensan-
di et impunita seruandi: eisq; potentatu fa-
uendi. Ipsi igitur meos dilectissimos cū
iniquitatum auctoritate mearum atq; ue-
strarum exnunc eligo cardinales. Et la-
tereq; legatos constituo per presentes ad
uendendū barraterias ac ad exemptores
impunitatis et libertatis blasphematorib⁹
et operantib⁹ impietates misericordit⁹ et li-
bere p̄cedendū episcopatus et meas eccle-
sias cathedrales in ciuitatibus uillis et ca-
stris statuo fore nostras sacratissimas bar-
raterias: que q̄to nequ⁹ fieri statuant iu-
xta catholicas ecclesias et maxie cathedra-
les et principales atq; secus meos episco-
patus more sanctarum ecclesiarū que cano-
nicos habent: Prostibula statuant cū me-
retricibus et ruffianis: quorum sacri labo-
res ac sudores a predictis meis cardin-
ibus precio uenundent: more distributio

num ecclesiarum suarum. In his meis episco-
paribus et ecclesijs emeritis barrateriaruz
tabellas episcopos prepono et statuo atqz
statutos denuncio per presentes. quorum
vicarij atqz suffraganei opere vestro psti-
tuat p eos lusozes fallacissimi. Plebanos
at ecclesie mee statuo esse tabnarios: ecclesi-
as xpo tabernas seu loca vbi fiunt ludi et ac-
ceptatur lusozes: Camere xpo et cubicula se-
creta altaria sunt: iubeoqz ee ibi diuersi ge-
neris gulosos et maxime assatos bolos si-
ue morcellos tanqz incensum in odore sua-
uitatis. quorum fragrantia et odore plebs
mea gulosa accedatur et inflamet ad gulas
de hinc ad accidiam: luxuriam: rixam et.
hac tamen pdictione adiuncta qz nunqz p-
dicationez audiant nec aliqui intersint ad-
uersarij nostri christi. als priuatos tali ple-
be esse iubeo. Proclamatoze seu denucia-
tozem vini et portitozem virentis rami per
ciuitatem necnon et seminatozem pulueris
rubei ecclesias parochiales cum animaruz
cura et cum iusticie incuria statuo esse patē-
tia receptacula quedam vbi pgregant no-
biles ad ludendū et maxie diebus festiuis
quibus prepositos et curatos statuo omēs
tales domos habentes et hmōi lusozum re-
ceptatozes eisqz pro seruitio mihi impen-
so eterne damnatiōis stipendiū repromit-
to. Ecclesias siue curas iubeo esse quozū-
cunqz ciuium domos in quibus maxime i-
natali ad magnum dedecus nati christi pa-
rentes et amici pueris et puellis encenia seu
denarios donent atqz cum eis tempore ta-
li missas meas celebrent hoc est ludant in
contumeliam dei. Hinc auxilio vestro dile-
ctissimi fraudes sumunt exordia et deuati-
ones pueroz et puellarū et impudicie mē-
te. Oratoria autem esse volo barbitonsoz
et quozundā altozum artificum apothecarū
vbi clam iuuenes congregati per ludos et
multa enozmia ruant. His deniqz meis ec-
clesijs prophanis et maledictis iubeo p vos
procurari maiores ac feruētiores populo-
rum concursus qz sint i ecclesia iesu christi

**De impijs ecclesie malignā-
tium instrumentis et paramen-
tis. Capitulum. ij.**

Secundo autem per ordinem di-
sponamus ecclesiastica instrumē-
ta et paramenta. Unde sic volo et sic iubeo
qz altaria ad liberius celebrandū tobalcis

non parata in ecclesijs meis sint tabularia
ad ludendū vbi ex latere i quolibz fiat va-
cuitas quadam ferrea sera ac claue muni-
ta ad recondendū quasi reliquias in alta-
ri sacros lusoz numos. Missale xpo taxillū
seu decium esse volo: qui quidem et tracta-
bilior et durabilior: atqz continentia nō erit
minor qz sit missale ipsius christi: cum in ei-
us missali solum alphabetū hoc est viginti
una littera comprehendantur ac rotidez pū-
gi in decio pcludantur. Sed quia in christi
missali diuerse sunt per anni circulum san-
ctorum misse in eozum gloriā et triūphū
his ne videar mihi omnia arrogare. Dili-
go eni vos ex abundantia charitatis mee
multis de vobis impior quasdam solen-
nes missas si per vestras nequitas de illis
potueritis triumphare. Tibi diabolo qui
diceris testa concedo vnaz. Ibaratio aliam
Ibaration aliaz. minorero aliam. Tibi qui
sequentia noiaris aliam. superaddo: aliaz
quoqz concedo tibi spagnolo riuersio vt
plurimū nūcuparis: tibi vero adhuc et ba-
volos aliam dono: tibi quoqz rapello aliā
presto. Missam quoqz de 3030 volo ee om-
nium demonū cōmunem missam. Missaz
vero de 3āro quasi dñicalem pro mea im-
pia maiestate referuo. Antiphonariū ve-
ro volo esse in ecclesia mea pro missis et of-
ficijs cantandis et discantandis que iubeo
ee aleas tali artificio ordinatas qz possint
quasi libri apiri atqz claudi et hinc inde vsqz
ad villam deportari. Habentqz tabellas
quasi in cantu notas quarū hinc inde mu-
tatio atqz sonus sit in nostris missis et offi-
cijs cantus atqz discantus. Nec desicē vo-
lo officijs meis breuiaria et diurna que ee
iubeo charticellas seu narbos in quibus
varie figure pingatur sicut fieri solet i bre-
uiarijs christi que figurī in eis mysticaz p-
figurēt: vtputa denarij auariciam baculi
stulticiam seu caninam seuiciā. calices seu
cope ebrietatem et gulam: enses odium et
guerram. Reges atqz regine: pualentes i
nequitijs supdictis. Abilites etiam inferio-
res et supiores luxuriam et sodomia aper-
ta fronte proclamant. Et idem de psimili-
bus fiat. Presbyteroz et psbyterarū innu-
merabile multitudinē esse volo: vnde ad-
mittantur pusilli et magni et femine et mas-
sculi periti et ignari sapientes et stulti. Sed
qzto erunt neqozes tanto erūt mihi chario-
res. Horum autem sacerdotū ordinatozes
sunt super omnes parētes filios ludē edo-

Dñica eadē infra diē de alearum ludo

centes erunt mihi g̃tiores. Ibis sacerdotib⁹ qñ tpe ⁊ loco retro missarū nostrarū sacra solennia celebrant: **L**eroferarios oēs cū luminarib⁹ adesse volo quos esse statuo oēs ad ludum lumina circūferentes. **L**antātes x̃o in choro sint suasores ⁊ denarios p̃stantes in ludo. **P**opulos x̃o ad n̄ra solennia p̃currentes esse decerno oēs lusorib⁹ assistentes ⁊ ludum aspiciētes atq; sceleribus lusoz cōcantes. **S**acerdotalia paramenta sic esse statuo per p̃sentes: amictus qui supponitur capiti sacerdotis in signū q̃ velatos oculos i passione habuit christ⁹: ignorantia sit oīum maloz que ex ludo oriri solent. **A**lba: sit ex ludo p̃dendo oīa infelicit̃ recedere in camisiā. **L**ingulū lumbos strigens: sit inordinata affectio ad ludum trahens cogens ⁊ tenens. **M**anipulus in sinistra manu: captio sit in futuro ex avaricia: voloq; illum habē stolam. i. capistrū q̃ suspendatur per gulam. **C**asula aut planeta ex vtraq; parte patulat̃ aperta: sit ipsa ribaldoz giornea.

De ordine misse impiissimi ludi. **C**apitulū. iij.

Tertio aut̃ ad missarū solēnia trāseamus. **S**acerdotale q̃dem officium cum incipit **I**ntrōibo cū clerico r̃ndente: sit ipsoz lusoz inductio et p̃cordia ad ludendū. **I**ntrōitus p̃ cantum alte p̃nūciatus: sit ludentiū strepitus atq; rumor. **K**yrīe eleison pluries replicatū: cōtentio ludentiū sit atq; execratio q̃dam q̃ alternatim asserat atq; dicat: **R**enego ego deū: si non sit sic vel est. **C**antus **G**loria in excelsis sit execrandū scelus blasphemie ⁊ sanctos ⁊ amplius ⁊ excelsum deū: virginis aut̃ gloria sit ei⁹ seua blasphemia. **P**ro dñs vobiscū: carra italicū est ⁊ d̃z magnum malū oriat̃ vob q̃d interpretat̃ oriens a meo sacerdote p̃lo nūciat̃ vt nomē meū clarius sit: sicut **E**la. xiiij. c. me vocat̃ dicētes. **Q**uō cecidisti lucifer q̃ mae oriebari? **E**t licet mihi imp̃pet casum illū tñ intelligo nō fuisse iustū. **O**ratio alte p̃nūciata: sint alta suspiria de corde euulsa. **I**nitū eplē talit̃ nūciat̃. **I**ncipit eplā boni pabuli ad ebrios: **C**harissimi: **E**brii estote ⁊ māducate. **B**rauale ex ludo g̃datim ruere in pctā. **E**uangelii q̃d bonū nūciū. i. p̃ nob̃ interpretat̃ sit cū d̃z a lusore p̃do: ⁊ soci⁹. q. cleric⁹ dicit vinco. **C**redo sit in lusorib⁹ credere nunq; mori. **O**ffertoriū atq; hostie p̃secrāde sit in lu-

do oblatio argenteoz grossoz. **A**urea x̃o patena sint ducati vel floreni i copia. **C**alix aure⁹ sit crater splēdide lot⁹ ⁊ optimo mero plen⁹. **O**fo x̃o sit in lusorib⁹ intrinseca rodēs ira. **C**ruces i missa mea sepi⁹ terate sit man⁹ in taxilloz p̃cussio ⁊ iracūdie furor. **P**refatio x̃o sit cū videlz i ludo p̃dens lamētabilis ait: **H**eu mihi iam tñ p̃didi. **A**lter r̃spondeat p̃ficiat tibi. **H**ostie ac vini transubatio sit sube vni⁹ in altēz trāstatio. **H**ostie ad populū ostēso sit taxilloz eleuatio. **P**ro p̃ntia angeloz q̃ astāt christo p̃secrato sit p̃ntia demonioz q̃ astāt cuicūq; lusori scelerato. **T**res ptes hostie ē p̃ditio corporis aīe ⁊ sube. **C**ōicatio sit denarioz inbursatio. **C**ōionē annūciare sit ad tabnam post ludū inuitare. **P**ostcōmuniō sit crapula ⁊ inebriatio. **B**ndicam⁹ dño sit ex vesp̃atioe dei ⁊ sc̃toz maledictio. **U**el si dicat̃ **I**te missa ē: intelligit̃ q̃ aīa cuiuslibz ludentis i n̄ris māib⁹ data ē. **A**ditū astantium misse n̄re sit cumulatio pctoz. **C**ruq; q̃ oib⁹ astātib⁹ in fine fiat vt clari⁹ innuat̃ q̃ omēs ludētes atq; astātes si impenitent̃ decesserint et̃nis cruciatib⁹ dānabunt̃. **H**ec igit̃ ⁊ oīa iubet mea tremēda maest̃as a vob oībus p̃ totā christianitatē disseminari atq; p̃ vos sub pena mee indignit̃is inuolabiliter obseruari. **H**oc ait: **E**t statim oēs demōes infernales se p̃mptos corde ore ⁊ ope ad obiam obtulerūt ac facili efficacit̃ cōpleuerūt. **E**x his ecclesia malignātiū. i. lusoz exordium sumpsit atq; successuz obrinuit ⁊ ecclesiā christi. **P**ropterea i p̃sona dñi p̃p̃ha ait: **O**dium ecclesiā malignātiū. **E**t h̄ de p̃mo mysterio p̃ncipali.

Articulus. ij. de. xv. malignitatibus ludi.

Secūdū circa ludū est mysteriuz offensiois. **N**ā lusozes malignātes a p̃p̃ha denoiant̃. **Q**uindecim enī malignitates egrediunt̃ de ludo q̃ oēs sūt mortales culpe. **C**ōcor. **A**lex. s̄ hal in. iij. vbi ponit. ix. p̃mas de qb⁹ p̃mo ponant̃. v. **P**rima ē desiderii aliena lucrādi. sc̃ba volūtas spoliādi. tertia vsura marīa. q̃rta multitudo mēdacioz. q̃nta blasphemie fons atq; piurioz. **A**ddant̃ alie q̃nq;. **P**rima ē corruptio ⁊ diuatiō iuuetud. sc̃ba sc̃dalu iustoz viroz. tertia p̃cept̃ ecclesiastice p̃hibitiōis. q̃rta amissio t̃pis. q̃nta fraudes ⁊ falsitates. **E**t̃ia alie q̃nq; supaddant̃ **P**rima ē ire ⁊ rixe. sc̃ba despatioes insane.

tertia adoratio stulta. quarta oculi nutrimentum. quinta infamias et turpis vita.

De primis quinque malignitatibus. Capitulum I.

Primo ponantur quinque prime malignitates. Quarum prima est desiderium unum lucrandi atque vincendi. Tanto nepe quisque per ludum ad avariciam desiderium flagrat atque tanto ardore cor ludendi accendit ad ludendum ut incredibiles stultitias et impietates patret ut denarios habeat per desiderio. Dicit namque a fidei et relatore quedam dum cetera amissis in ludo quedam luisse et perdidisse dicit atque sibi etiam cum patria sustulisse. Alium quibus in ludo luisse perdidisse videtur: illam quibus voluisse tradere vincendum nisi custodita fuisset a quibusdam mulieribus timore dei. Nec mirum quod tales demeritas ex cupiditate operentur. Cum apostolus in Thimotheo. vi. c. dicat. Radix omnium malorum est cupiditas. Et ad Hebraeos. xl. di. c. bonorum. Secunda malignitas est voluntas spoliandi. Ecce rapina sive domestica quod dicitur. Nam si ad pedones clamaret: nullus lusor fugat: quod est domesticum pedo: quod ut vox dicitur perditione huius pertraf rapina. Nam sepe bibedore comedendo quisque committit solet. Quia autem crudelitate committat rapina talis: ludendi intentio manifestat sepe ipsum opus. Conat enim lusor socium spoliare visus ad camissam atque braccas quod non faceret ipsi pedones: unde quod ad deum quod scrutator est cordium atque renum rapina reputat. Tunc. xiiij. q. v. c. si quod. vbi dicitur. deus interrogat cor si manu. Tertia malignitas est visura maxima que non solum auerit in anno vel in mense sed etiam in eodem die. unde ex de excess. pl. c. in dilectos: perdenat quod dicitur. xj. denarios per xij. mutuatur in ludo. Quarta vero malignitas est multitudo perniciosorum mendaciorum et ociosorum verborum atque nugarum que in talibus ludis frequentatur. de quibus in periculo mortis et in die iudicii ludetes habent reddere rationem. Quinta autem malignitas est quod ludus est blasphemie fons atque peruriorum. Quod quod et quibus impie blasphemie egrediuntur de maledicto ludenti ore contra deum et sanctum b. virginem et alios sanctos. quod etiam seua peruria. quod etiam execranda opera ad percussione et exclamacione imaginum lesu et martiris et aliorum sanctorum. Ex quod ludus hereses dici potest cum sit ars seu opus in quod illud exercitantes in se scelera ruunt. Ad Hebraeos ex de maledicti. c. statuum. Quid igitur est barrateria nisi becaria in quod frustratum illud cedunt membra quod pro sanguine nos redemit ac dulcissime martiris eius omnium sanctorum. Propterea deteriores sunt iudeis quod christum crucifixerunt: quod illi saltu cor

pus eius integre seruauerunt. Isti autem totum corpus lacerauerunt. Quibus autem scelus sit blasphemias: in precedenti sermo. monstratum est. superat enim homicidium ut ponit in suis quibus libe. Tho.

De alijs quinque malignitatibus que oriuntur ex ludo. Caputulum II.

Secundo addantur de ludo alie quinque malignitates. Quarum prima est corruptio et deuiatio iuuentutis et etiam aliorum indiscretorum que ad ludum inspicendum ex mala consuetudine assunt. Propterea in omnibus in quibus lutores corrupti sunt et ipsi similes corruptunt: quod sicut. j. Cor. xv. apostolus ait: Corrupti bonos mores colloca mala. Cuius Berus. addit multo magis opera praua. Et. vi. q. j. c. ex merito. scriptum est: deteriores sunt que vitam moralesque bonorum corruptunt his que subas aliorum perditionem diripiunt. Secunda est scandalum virorum iustorum quod. s. ex precedentibus et sequentibus malignitatibus euenire pergit. Contra quod dicitur. xviij. Qui autem scandalizauerit unum de pusillis istis qui in me credunt expedit ei. ut suspensio. mo. assis. i. col. et de mer. in pfun. ma. Ad Hebraeos idem de renu. c. nisi. s. pro graui. Tertia est contemptus prohibitionis sancte matris ecclesie cui quidem non obediunt peccatum arrolandi atque paganitatem sentit quisquis dum christianus se asserit sed apostolice obedire pretemnit. Hec ibi. Quia autem ludi taxilloz et alearum prohibiti sunt: habetur xxxv. di. c. eps. extra de vi. et ho. de. c. derici. in tex. et in glo. ff. de alea. per totum. in aut. de sanc. epif. s. interdium. Ludus autem alicuius communem intelligit omnis ludus que innitit fortune vicibus sicut rodoneses. Quarta est amissio temporis atque omnium bonorum que illo tempore facere posset. Nec aduertit talis temporis perositate breuitate et irreuocabilitate. Tanta est enim preciositas temporis que paruo in tempore lucrari posset homo veniam et gratiam et gloriam. Propterea Berus. ait: Maxima est iactura temporis: dum illud homo perdit quod ad diuinam gratiam permerendam augmentanda et seruanda miseratio diuina cessit. Et addit: quod sicut nec capillus de capite ita nec momentum peribit de tempore de quo scilicet non oportet reddere rationem: sicut Job. xiiij. ait: Dedit homini locum penitentie deus et ipse abutitur eo in superbiam: breue siquidem est tempus presentis vite. Unde Job. xiiij. Breues dies hominis sunt: tam vniuersales breues que minus que instans videtur fuisse in

Contra Bñica in passiōe infra diē de alearū ludo.

morre. Unde Aug⁹. Omnia tempora eternitati comparata quasi punctus sunt. Irreuocabile est tempus quod in preteritū transit iam ultra in perpetuū non redibit. Ergo iuxta illud apostoli Gal. vi. Operemur bonū: Non dicit ludum: dum temp⁹ habemus. Quinta est fraudes et falsitates sicut maxime patz in Barris. de quoz quolibet et similiū hñere. is .c. ait: Pacem cum proximo suo loquit^r et in occulto ponit ei insidias. Inuitatur ad tabernam et potū vt inebriatū spoliati denarijs suis fiant. Contra quos Abachuc. ij. ait: **Q**ue qui potum dat amico suo miscens sel. Alter alterū circumuenit vel decipit vel falsam monetam ponit que oīa mortalia iudicāf. xxv. di. c. omnis. et eē de fur. per totum. Plurimi qz ludunt cum falsis taxillis. Contra quos eē de cri. fal. c. super eo. et. c. ad audientiam. Propterea hñere. ix. c. merito ait: Unusquisqz a proximo suo se custodiat et in omni fratre suo non habeat fiduciam.

De vltimis quinqz malignitatib⁹ nequissimi ludi. Ca. iij.

Quarto subdanē alie qnqz malignitates de ludo. Quarum prima est ire et rixez inde sepius homicidia subsequunt^r. Nam pmo incipiunt inter eos ire rixez verba ex quib⁹ sepius sequunt^r verbera: demū inde veniunt homicidia: sicut relatu fide digno discurrendo per italiā diuersis in locis sepius audiui. Secunda est desperatiōis in lane. q̄t autem audiui⁹ ex ludo etiam nostris tempibus desperatos. Et vt de multis aliqua subdam. In mutina que est ciuitas lombardie tria miracula audiui a quodam fide digno sacerdote: qui hec oīa p experientiam nouit. Retulit enī mibi nouisse virum vnū qui ex illa amissione denariorum in ludo ter semetipsum suspendit. p primis duabus vicibus quibusdam sibi succurrentib⁹ mortem euadens: in tertia suspensione damnatus est. Alium quoqz se vidisse ait: qui ex eadem causa desperat⁹ misit de sero dormitum vxorem cum filijs et filiabus suis: demūqz in inferiorib⁹ domus sue lignozum mltitudinē congregās posuit ignem vt vxorem et filios et filias et omnem substantiā domus sue atqz se cum eis simul incremaret sicut demū confessus

est. Qd et factū fuisset nisi a casu viro quodam transeunte per viam ad remediū totam viciniam conuocante contra ignē diuina mīa succurrisset. De alio quoqz dixit qz cum ex desperatione p simili casu animā diabolo tradidisset: paucis iam elapsis diebus missus est vno sero iuxta patrie morē et ciuitatis vt muros ascenderet ad custodiā ciuitatis. Qui cum iussa implere curaret et ad pedem scale muroz iam appropinquaret: subito adest ei demon in griffonis effigie atqz terribili insultu arripies citus scapulam eam crudelib⁹ vngulis transforauit. Territus igitur ac tremēs a domino auxilium postulabat nec gratiam impetrabat. Demū recolens qz ex desperatione animam diabolo tradidisset: volens et gemens et ex hoc mīam petens. Quē cum demon dimitteret a deo mīam impetrat. Statimqz adiens sacerdotem qui hoc mibi retulit: rem sibi per ordinem patefecit. In cuius testimoniū scapulam a demone nuprime vulneratam ac importabili fetore olentem ei non modicum miranti ostendit. Subitoqz confessus inde ad duos dies de hoc mundo migravit. Vide exemplū mirabile. iij. par. Spe. histo. c. xlij. contra tales xō qualis fuerit philip⁹ frācie rex. e. parte. c. xxij. et contra quos inuehit eleganter Lyprianus vt posuit Vincentius. ij. p. te spe. lib. ij. c. xlvj. vbi vide. Tertia vero malignitas est idolatria stulta. Iusoz ludum facit deum suū eo qz illum in amore pponit ipsi altissimo deo. Nam illud ab homine colitur qd in amore pre ceteris honoratur s3 glo. super illud apostoli ad p̄hil. iij. Quozū deus venter est. Plus insuper honoris defert Iusoz tribus taxillis qz ossibus iesu christi qui in ludo sepius vituperando blasphematur. Propterea per p̄s dñi de talibus lamentabilē ait: Soderunt manus meas et pedes meos dinumerauerūt oīa ossa mea. scilicet varijs contumelijs afficiendo. Vis Iusozis stulticiam rōnabilē ponderare. Considera qz largitur ad preceptum dei: seruentiusqz paret decij iussioni qz paruerit beatus martin⁹ petitioni christi. Nam vbi beatus martin⁹ pro christo dedit pallij medietatē: iste ad decij iussionem tribuet pallij integritatē. qñqz etiā tunicam et camisiā et omnē aliam suam facultatē: et nudum dñm suū diabolū sequit^r nudus. Et qz mirabilius est largitur etiam

quos quod non habet. scilicet mutuū sub vsu
ris suscipiendo vel furandovt ludat: dāns
etiam aliquando vxorē vt ex precedentib⁹
pater. Quis ergo pro dño eternali vel tem
porali tot et tanta etiam tam faciliter largi
retur: Vis etiam audire demenciā stultio
rem: cuz se reputat sapientē voluntarie iu
dicio eius se subijcit qui nūq̄ iudicare no
uit. Taxillus enim alteri illorum lusoꝝ tri
buit qđ hominis illi⁹ esse nesciuit. Nec tm̄
lusoꝝ iudicio ac sentētie Johan. an. aut al
terius cuiuscunq̄ famosi doctoris sine ap
pellatione staret q̄tum iudicio ac sentētie
dñi decij paret. Vis etiam audire stultici
am p̄sumatā: ad totam demenciā lusoꝝ
venit: qui postq̄ maliciam dei et dñi sui no
uit vbi debuit illum relinquere et omnia bo
na sua abnegare: deum suuz verum p̄ ne
gat qui nihil nocuit ei: imo omnia bona de
dit atq̄ de illo se vindicat qui peccare non
nouit. Quarta malignitas est ocij nutriti
um. Sub pallio quidem ocij fugiendo lu
soꝝ ocium imitantur et fouent fm̄ Rich.
de media villa in. iij. Multam enim mali
ciam docuit ociositas: sicut Eccl. xxiiij. c.
ait: Et p̄uouerb. xij. c. scriptuz est. Qui au
tem sectatur ocium stultissim⁹ est. Et Eze
chiel. xvj. c. Nec fuit iniquitas sodomē so
roris tue superbia saturitas panis abun
tia ipsius et ocium eius. Est enī quasi omni
um maloz precedentū radix. Quintaz vl
tima malignitas est turpis et infamis vita
que ex ipsa expientia paret. Efficiunt enī
tales sicut p̄s ait: P̄proubiū hominū et ab
iectio plebis quia scilicet sūt ribaldi et pol
trones atq̄ infames: et per p̄sequens ē eo
rum vita turpis ex quo leditur primū pre
ceptum iuris. scilicet honeste viuere rex pa
cificus. §. ideoz.

Articulus tertius de duode cim generibus hominū qui p̄ ticipant impietates ludi.

Quoniam quoq̄ mysterium sup
additur qđ est obligatiōis. Duo
decim enī sunt hominū genera
que diuersimode obligantur ex
impietatib⁹ ludi. cuz quibus dñs nisi eos
digne penituerit misericordit non sedebit
Sed illos erectus per iusticie rectitudinez
p̄demnabit: sicut p̄s superius ait: Et hi per
triplicem quaternariū distinguant. Et p̄

mo ponantur primi quattuoz obligati ex
ludo. Primi enī sunt ipsi lusoꝝ. secundi
lusoꝝum parētes. tertij filij et vxores. quar
ti domos et loca ad ludendū accōmodan
tes. Alij quattuoz subdant. Primi autem
sunt participantes ex aleis. secundi ex ta
xillis vel tabularijs. tertij ex charticell' seu
nabis. quarti ex denarijs mutuat. Insu
per vltimi q̄ttuoz subiungant. Primi sunt
ludi inspectoꝝ. secūdi barraterias ven
dentes. tertij barraterias ementes. q̄rti ve
ro ludere permittentes.

De quattuoz primis partici pantibus impietates. Cap. i.

Primo autem declaremus quat
tuoz primas. Primi nanq̄ q̄ ob
ligantur ex ludo sunt ipsi infeli
cissimi lusoꝝ. Nam ad duo q̄
uissima obligant. Primo ad vere peniten
dum et satisfaciendū de ipsis malignitati
bus iam predictis. Secūdo ad satisfaciendū
de impijs lucris in ludo factis. Circa
qđ aduertendū fm̄ Bonauen. Innocent.
hostiesi. et Ray. q̄ circa restitutionē eozuz
que venerunt ex ludo distinguenduz est:
quia aut lusoꝝ voluntarie et ex cupiditate
ludit: et tunc si amisit repetere nequaq̄ po
test: si autem lucratus est: saltem in iudicio
anime satisfacere obligat. Aut ludit inuit⁹
et per vim et nimia alterius importunita
tem factam verbis vel factis siue facta fue
rit in p̄ncipio vel medio ludi cum ille desi
stere veller fm̄ Azo. et tunc si amisit potest
repetere. si autem lucratus est: non tenet
perdenti restituere eo q̄ restitutio non cō
petit illi. Et in vindictam peccati sed pau
peribus erogare. ar. ad hanc distinctionē
xiiij. q. v. non sane. et extra de simo. dilect⁹
Scdo nec obstat si lusoꝝ dicat: licet ex cupi
ditate luserim non tamen iniuriam proxi
mo feci quia ipse hoc idem fecit et volunta
rius accessit cum certum sit q̄ ipse inuitus
et dolens amisit. Dicitur autem homo fm̄
quosdam id vicisse q̄ in sine cuiuslibet ludi
secum recedēdo reportat. Si autem altero
die vel altera vice cum eodem aut cum al
tero id quod vicerat ludendo amittit non
minus qđ erat dandum pauperibus et dari
debet quia ille non bona pauperū sed sua
amittit ludendo. Insuper aduertendū est
q̄ ille qui fraudulēter ludit restituere obli

Vnica in passione in .xl. de alearum ludo.

gatur fm Tho. Et intelligas siue fraudem comiserit ante: puta quia fingeat se inscium in ludendi arte: quasi homines qui de facili decipi possent: licet tamen cum intentione decipiendi veniret: sicut faciunt bairi. Siue comiserit fraudem in ipso ludo: sicut submitiendo taxillos falsos seu etiam veros: tamen fraudulose iactando seu mendaciter dicendo quod obtinisset seu male pecuniam numerando: et sic de alijs predictis. Attendendum est quod ille qui vicit ei qui rem alienare non poterat restituere obligatur: quia contra ius diuinum lucratus est. huiusmodi autem fm Tho. et Ray. sunt furiosi pro digi minores. xxx. annis: et maxime pupilli: mentecapti: surdi: muti: cecati: morbo perpetuo languidi: quia tales rebus suis preesse non possunt: propter quod dandi sunt eis tutores: quantum ad pupillos vel curatores quantum ad alios supradictos. Idem videtur de tractibus: de claustralibus et filijsfamilie. qui non habent peculium castrense: vel de vxore que non habet parafernalia: et de administratoribus ecclesiasticarum rerum que sunt pauperum: et sic de similibus. Qui igitur talibus vicit restituere obligatur non tamen et qui illas perdidit sed tutori: curatori: domino: monasterio: patri: marito: vel ecclesie. Si tamen ille qui rem perdidit correctus esset et rationaliter crederetur in usus debitos expensurus: illi restituenda esset ad scandalum euitandum quod etiam semper in casibus supradictis euitandum est. Secundo autem qui in ludo atque in eius malignitatibus participes fiunt sunt lutorum pariteres. Et maxime si in eis concurrunt tria. Primo si sunt permittentes et non prohibentes. secundo si sunt participantes. tertio si sunt impatientes. Primo inquam si sunt permittentes et non prohibentes cum sint obligati filios a sceleribus cohibere. Aliter de eorum culpis participes fiunt: sicut scriptum est. lxxxvi. di. c. facientis: vbi dicitur: Non caret scrupulo confessionis occulte qui manifesto facinorosi de sinu obuiare. Sed nedum obuiant illis: imo ad hoc eos inducunt et eis in natali denarios tribuunt ad ludendum. Secundo si sunt participantes ut fieri solet. Nam quicquid filij in ludo vicerunt in usus expendunt et parentum qui cunctorum scelerum que in tali ludo patranter participes fiunt et bona participata restituere obligantur. Juxta illud quod scribitur extra de iniur. et da. da. c. si culpa. vbi dicitur: Qui occasione

damni dat: damnum dedisse videtur. Tertio si sunt impatientes. Solent enim filij lutores et male nutriti parentes multipliciter infestare et cruciare et multotiens verberare. Auferunt eis bona ut ludant: cunctos perdididerint redeuntes domum quicquid ad tantam insaniam ex turbulencia rapiuntur ut etiam non verentes scelestas manus mittere in parentes. O impietas abhorrenda. O iniquitas punianda. O temeritas execranda. O genimia viperarum quis docebit vos fugere a ventura. De quibus omnibus si parentes impatientes perdunt ex culpa sua presentem vitam pariter et futuram. Tertium vero ludi mala participantes sunt filij et vxores que vel nutritos non monent vltra ludo abstineant: vel de ludo participantes non restituant ut tenentur: vel quia verberibus maritorum et molestijs lutorum sunt impatientes. Secundo participant filij: tum quia participant illa iniqua lucra: vel si ad inopiam veniunt ex impio parentum ludo cogente paupertate vel furantur: et finaliter suspenduntur vel ad stipendium currunt et sepius perimunt. Tertio vero in magna pericula ruunt lutorum filie infelices cum ex participatione talis impij lucri: tum quia ex inopia coguntur effici meretrices que oia ipsa experientia autentice probat. Quartum vero omnes malignitates ludi participantes sunt domos atque loca ad ludendum accommodantes qui omnium malignitatum que ibi fiunt causa efficacissima dici possunt. Quod attestantur ipse iustissime leges quas ediderunt zelotes impatores in penam eorum per quos ad ludos domus accommodant. Nam hospes lutores tenens priuatur actione iniuriarum. Unde. ff. de alea. l. j. statuitur: quod si quis per eum apud quem in alea est lusum verberauerit et damnificauerit: siue ei aliquid quando ludebat subtractum a fure fuerit iudicium non datur. Quod fm Tho. intelligi habet de eo qui consuevit lutores alea causa sui emolumentum retinere: secus si incidenter apud aliquem oritur fons tot iniquitatum periurorum et blasphemiarum maledicta barrateria. O domus prophana et omni sceleri vitij impietatis et summate iniquitatis que ex tua locatione procedunt que horrenda iudicia presentiarum futura tuis locatoribus preparant.

Alij etiam quattuor ludi participant malignitates. Cap. ij

Secundo quoque supradicitur alia quattuor hominum genera que obligantur ex ludo. Primi sunt qui ex tabulariis participes sunt. Nam etiam et videntes accommodantes atque illa donantes omnium scelerum que vniuersis eorum illis homines operantur efficacem causam prestant et tremendo dei iudicio sanctissimam habent reddere rationem. Nam sicut predictum est Qui occasione damni dat damnum dedisse videtur. Que enim et contra culpa putaret si quis scienter gladium fabricaret aut venderet seu accommodaret seu donaret ut per aliquos malos innocentes vel iustissimi viri occiderentur inique. Ergo autem incompabiliter malus scelus reputandum est homini operari cum tabulario cum quo innumerabiles blasphemie et impietates in toto durabilitatis sue committent. Et idem est iudicium de tabulariis ita etiam de rabellis. Secundi vero participantes sunt qui sunt participes ex taxillis: quia omnes eos facientes vendentes accommodantes seu illos donantes: siue ad faciendum eos ossa vendentes ex causis de tabulariis assignatis omnium malorum que de taxillis egrediuntur efficiuntur causa efficax et reputant. Infelix et miserabile lucrum pro tam vili precio perdere celum: dum tale opus exercitat nil egreditur nisi malum. Quis enim taxillozum fructus nisi blasphemie piuria scandala et cetera malignitates superius annuerate? Ergo sicut dominus Matth. vii. c. ait. A fructibus eorum cognoscetis eos. Tertii autem participantes sunt qui fiunt participes ex nabis seu charicellis de quibus innumerabilia mala egrediuntur. Propterea ex eisdem causis iam predictis omnes et illas facientes et vendentes et quocumque alio modo alienantes: omnium malorum que inde egrediuntur participes dici debent. Et idem iudicium fit de omnibus aliis instrumentis que exercitantur in ludis in quibus fortune homines innituntur: quia omnes huiusmodi ludi ex legibus prohibentur et persequuntur instrumenta cum quibus fiunt. Quarti vero participantes verissime dici possunt omnes ad ludum denarios mutantes vel alio modo ludo facientes causas: sicut sunt vendentes vel prestantes lumen et similes omnes qui sicut ex precedentibus patet ad predicta mala causam efficacem prestant.

De ultimis quattuor participantibus malignitates ludi.

Capitulum. iij.

Superaddant quattuor vicia hominum genera que participat ludorum mala. Primi autem sunt ludi inspectores. Quis enim erit primus igni qui non calefiat? Ait enim Ecclesi. xiiij. c. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Et addit: Qui communicat superbo induit superbiam. Quis enim aspiceret fornicantes et mortaliter non inquinaretur? Quis dubitat quod grauiora inquinamenta incurrat qui tales nepharios inspicit ludos quod qui respicit carnaliter committentes cum oia ibi scelera perpetrata transformant in circumstantes: sicut propheta ait: Cum peruerso puerteris. Ad aduertens Tob. iij. c. ait: Nunquam cum ludentibus me miscui: neque cum his qui in leuitate ambulat participes me feci vel prebui. Argumentum autem ad hoc quod ludi inspectores mortaliter peccant: habetur in aut. de sanctissimi. episcopi. interdicimus: ubi ponitur quod clerici inspectores ipsius ludi tribus annis arceri debent. Secundi autem sunt barraterias vendentes siue hoc per se siue per alios fiat: vtrique enim sunt tot scelerum efficacissimi fautores quot in illis execrabilibus habitationibus fiunt. Iuxta verbum sepius allegatum. Qui occasione damni dat damnum dedisse videtur. Satis hinc inde repenso nec hucusque repire noui in seculo isto lucrum tot impietatum ac maledictionibus plenum sicut illud quod domini ac comitates exaudiunt barrateriis lucrantur. Judas enim vendendo chrisum exproditione vna triginta argenteas lucratus est. Isti autem vendendo barraterias videntur satis pro viliori foro tot impietates et blasphemias vendere quot in predictis barrateriis perpetrantur impune: nec videtur vna horrenda blasphemia pro vno solido vendi denary infernales. O lucrum maledictionibus plenum. O tremenda iudicia prope tales denarios super vniuersa illorum bona iustissime perpetrata: sicut ego in quibusdam docente experientia vidisse credo. Que sunt testimonia credibilia facta nimis. Tertii sunt barraterias ementes. O miserabile hominum genus. O pernicies animarum. O impii et seue mentes: quot iniquitates vos statuit in loco sui diaboli auctores. Nunquid finem habebit scelerum multitudo quam pro miserabili lucro quotidie procuratis? Quot animas sanguine christi redemptas a domino rapiatis: cum sicut illorum scelerum fautores atque illius proditionis operatores. Quod de vestris

Fe. ij. post do. de pas. de māda. diuini. dilectio.

sceleribus per vos sicut sufficiens penitenti-
nes: quando in vobis erit tantorum scelerum sal-
factio iusta cum omnium iniquitatum que in bar-
rateria patrum constitutis vos emptores et
persequens ad inferos eorum diabolo por-
tatores. **Quarti** et ultimi sunt omnes ludere
permittentes et prohibere ac castigare valentes.
Sicut sunt omnes domini ac civitatum rectores et
potestates et omnes qui vel ex officio vel ex
iuramento siue ex altero debito tenent puni-
re lutores et remouere ludi occasiones postquam
inde tot scelera oriuntur. **Scriptum** est enim
lxxxvj. di. c. facientis. **Facientis** proculdubio
habet culpam qui quod potest corrigere negli-
git emendare. **Et** additur: **Negligere** cum tu
possis deturbare pueros nihil aliud est quam fo-
uere: et probat odisse seruicia qui condemnat er-
rantes. **Et** subdit: **Nihil** proderet alicui non
puniri proprio qui puniendus est alieno pec-
cato. **Et** si tantorum scelerum predicti non punien-
do culpabiles sunt: quanti essent meriti apud de-
um homini punire et refrenare volentes? **Non**
enim minoris gratie est iusticie zelus per cor-
rectionem exercitatus quam criminiosus sit iusticie
torpor ex insensibilitate subortus. **Quapro-**
pter prospectis ludi malignitatibus et quod et quanta
mala ex illo sequantur. **Vos** domini et officiales ad
quos pertinet de talibus prouidere: excitare in-
telligentias et statuere penas non solum contra lu-
tores sed etiam contra omnes tabularia taxil-
los et charticellas et similia facientes venden-
tes et tenentes et diligenti executioni contra ta-
lia mandent iustissime sanctiones. **Et** ut tan-
tum bonum melius sortiatur effectum ex gra-
tia ab omnibus vobis pro munere peto omnes
per nuncios fidos transmitti omnia talia instru-
menta consueta ad talem fortuitum ludum: sicut
sunt tabularia taxilli et charticelle siue narbi
et similia tracta ut adunata in simul cum li-
centia domini episcopi mihi concessa publice con-
burantur. **Quod** qui fecerit participem esse volo
omnium missarum quas in toto presenti anno di-
cturus sum: nec quisquam se ab hoc iustissimo re-
trahere debet. **Et** hoc maxime triplici ex re-
spectu. **Primo** respectu dei, secundo respectu
sui, tertio respectu proximi. **Primo** respectu
dei ut videt sicut in talibus instrumentis ludis
ac plenis malignitate publice confusus est de-
us: sic per eorum cremationem publicam lu-
dus et crimina eius cum suo inuente diabolo
profundantur. **Sicut** scriptum est extra de
penitentia et remis. c. j. **Manifesta** peccata non
sunt occulta correctione purgata. **Secundo**
respectu sui, scilicet ut ludendi occasiones que

sunt instrumenta eius remouantur: quia ut
dicitur extra de penitentia et remis. c. cum infir-
mitas. remota causa remouetur effectus. **Ter-**
tio respectu proximi ut videlicet sicut per lu-
dos atque per ludi scelera mediantibus talibus
instrumentis contaminatus et scandalizatus est
proximus: ita per ludi et instrumentorum eius
combustionem et profusionem proximo edificetur et
contra ludum inanescat. **Nec** ex auaricia debet
quisquam aliquid horum et maxime tabularia reser-
uare suadente diabolo quod in aliquas domus
utilitatem talia pervertantur: cum verus penitens
ac rectus peccati horroz abominetur per que
diuina imensitas est offensa. **Nec** probat se
dilexisse patrem qui libenter seu patienter gla-
dio vitur cum quo pater eius peremptus est.
Per predicta igitur ecclesie malignantium lu-
dorum diuina sanante gratia corrigentur ut lu-
di scelera cum eorum demonibus profundantur:
et sic virtutes et gratie in populo suscipiunt in-
cremuntur. **Quod** nobis precedere dignetur mi-
sericordia dulcissimi saluatoris qui cum patre
et spiritu sancto in trinitate perfecta viuunt et
regnant in secula seculorum Amen.

**Feria secunda post dominicam de
passione de mandato diuine di-
lectionis. Sermo. xliij.**

Quis sitit ve-
niat ad me et bibat **Iohan. viij.**
c. **Larga** est misericordia dei que neminem
spunit: neminem adiuvare preterit:
neminem respuit: omnes aduocat: omnes deside-
rat: omnes illum saluare delectat. **Propte-**
rea **Iohannes** ait: **In** nouissimo die magno
festiuitatis stabat christus iesus. **Et** ut men-
tes audientium excitaret totus amore feruens
clamabat dicens: **Si** quis sitit, scilicet me to-
to corde amare: veniat, scilicet currendo affec-
tibus amoris ad me fontem diuini amoris
et bibat atque rebibat et tamen bibat quod omnino inebrietur. **Inuitat** omnes iustos et peccatores
inuitat meretrices atque lutores: inuitat deni-
que omnes. **Forte** se vocare magdalena pec-
catricis in templo tunc ad litteram audiuit. **Pro-**
pterea sicut in futura quinta feria ostendetur
ad fontem amoris sicut ovis sitibundus cucur-
rit bibit et rebibit et usque ad inebrietatem perue-
nit. **Forte** etiam hanc inuitantem vocem publi-
canus et forsitan lutor audiuit ad litteram: atque
anxia humilitatis siti ad bibendum currendo
peruenit: **Sicut** **Lu. xvij.** ait deus: **Ecce** fons
viuus amoris: propicius esto: ecce anxie sitis

mibi pctor: ecce ia sitibuda: tatarq; bibit q; iu-
stificat' reinansit. Venite g; o lutores z ceteri
pctores ad fontē viuēti aq;. Oēs sitientes ve-
nite ad aq;: vt dicit **Isa. lv.** Bibite z inebriami
charissimi: vt dicit **Lant. v.** Qz oēs vos vocat
dñs nř iesus chřst' cū in xbo p'all. ait: Si q; s
sūt veniat ad me z bibat. In q; xbo tertia re-
ligiositas demōstrat q; inamorata vel sitibū-
da vocari p't. Pro cur' pleniori intelligētia p'
ceptū d' hac potatiōe exponam': sicut **Deut.**
vj. c. scrip. ē. Diliges dñm deū tu. ex to. cor.
tu. et ex to. ani. t. In qb' sacratissimis verbis
tria in hac potatiōe necessaria p'ordinē exp'
munt. **Pamū dilectiōis p'ceptū: ibi: Diliges**
scōm dilectiōis obiectū: ibi: dñm de. tu. terti-
um dilectiōis mod' : ibi: ex to. cor. t. z ex tota
aia tu. z ex to. forti. tua.

Articulus. j. q; mādatū de di-
uina dilectione dicitur maximū.

Primo insinuat dilectiōis. i. pota-
tionis p'ceptū dū dicit: Diliges. Ubi
notādū q; mādatū de dilectiōe dei
dicitur maximū mādatoz. **Uñ. ab ar-**
xxij. cū dñs dixisset: Diliges dñm de. tu. et
to. cor. t. z ex to. a. t. z ex to. mē. t. Stati sub-
lūxit: Hoc ē maximū z p'mū mandatū. Picit
aūt h' p'ceptū maximū mādatoz triplici rōne
Primo rōne excellentie. scōdo rōne efficacie.
tertio rōne indeficiētie.

Qz dilectio dei i trib' ceteras
virtutes excedit. Capitulu. j.

Primo enī de dilectiōe maximum
mādatū ē rōne excellētie: qz excel-
lit oēs alias virtutes p'p'tria. **Pri-**
mo qz ē act' nobilissim'. scōdo qz ē
actus sufficiētissim'. tertio qz ē act' suauissi-
mus. Primo enī dilige' deū est act' nobilissi-
mus: qz dilectio vita ē que est actus nobilissi-
me iuuetud. Et de hac vita intelligi p't quod
Deut. xxx. c. scrip. ē. Elige tibi vitā vt z tu vi-
ues z semē tuū diligas dñm. Uñ bug. de. s.
vi. Scio aia mea qz amor ē vita tua: p'pterea
q; caret dilectiōe vita spūali caret: qd. j. Job.
lij. c. testat. Qui nō diligit: manet i morte. Se-
cūdo aūt dilige' ē act' sufficiētissim'. Et h' qdē
intm' q; de plēitudie ei' virtutes accipiāt vniū-
se: z de abūdātia z diuitijs ei' in ceteras co-
piofissime effluat z infūdāt. Iux' qd' Rhom.
xij. apls ait: Plenitudo g; legi ē dilectio. Et
Coz. xij. Silinguis h' oīuz loqr' z angeloz
charitate aūt nō habea: fact' sum velut es so-
nans aut cymbalū tinnies. Et iterū Gal. v.
Fruct' spūs est charitas vbi glo. sine q; cete-
re virtutes nō reputant' esse virtutes: qz sicut

Greg'. dicit: Nō hz aliqd viriditat' ram' boni
opis si nō manet i radice charitas. Tertio. n.
diligē est act' suauissim'. qm' dilectio ita cor
amāt' qdā indicibili delectatiōe respigit q; ani-
mā facit liq'scē in seipsa. Uñ Lant. v. Aia mea
liq'facta ē: vt dilect' locut' ē. Et qd mirū cum
vox illa sit oī dulcedie plēa: sicut explebatur
p's. qñ ait: Dul. fau. me. elo. t. sup mel ori-
meo. Nō solū est illis i voce dulc' sed tor' de-
siderabilis in p'sona. Propterea cor amāris
sic vēdicat sibi totū vt nō libeat ei iam ampli-
us vacare alteri q; ipsi dīno amozi. Uñ Ber-
nar. ait: Quē tu' amor inebriat nouit qd ie-
sus sapiat. Felix gust' quē sariat nō est vltra
q; cupiat. Et Diony. in de di. no. c. de amo-
re sic ait: Est amor dñi' extasim faciēs z nō si-
nens sui p'soz eē amatores s; amādoz. Pro-
pter q; paulus magn' in p'tinētia dñi amo-
ris fact' dīno ore p'cipās ait ad Gal. ij. c. Si
uo aūt iam nō ego: viuit x; in me chřst' rāq;
amati viuēs vita valde diligibili. Hec Diony.

Qz dilectio dei i trib' ceteris
virtutib' efficacior est. Ca. ij.

Scūdo dei mādatū de diuina dile-
ctione dicitur maximū rōne efficacie:
qz p' ceteri virtutib' efficac' ē in trib'
Primo pl' roborat subiectū. scōdo
pl' eleuat affectū. tertio pl' attingit obiectū.
Primo enī pl' roborat subiectus: qz dile-
ctio ē sicut ab' intrinsec': z sicut refectio mēti
q; nō diffundit se exteri' s; penetrat interiora
hūani cordis atq; ad intima se pfundat: oēs
virtutes aīe regēs interi' vt eo sint fortiores q;
mag' expiunt vnite. Et h' forte ē rō illi' ver-
bi qd' p'suevit cōit' dici. Nihil impossibile est
amāti: nā veri amātes robustissime opantur
Propterea **Jo. xij. c. dñs ait: Si q; diligit**
me sermo. me. ser. i. opib' adimplebit z cōpro-
habit. vbi Greg. ait: Amor dei nunq; ē ocio-
sus. Opas enī magna si ē: si x; opari renuit
amor nō est. Sūt etiā validissimi ad patiēdū
sicut i martyrib' patz q; p' nihilo tormēta pa-
tiebāt. Uñ Bern. ait: Mag' vis p'rlus amo-
ris aīas martyriū rapuerat q; ita tormēta cor-
poz p'tēne valuerūt. Scōdo dilectio pl' ele-
uat affectū q; licet sit recurū' p' naturā: obliga-
tus p' culpā sp' q'tū est de se ad inferiora desce-
ctis z dilabit ad terrena. S; dilectio dei cum
sit ad supiora sp' erigit ad supna. Propterea
q; diligūt nihil q'rūt nisi deū. Unde Lant. ij.
spōsa inq'r: Nū quē diligit aīa mea vidistis?
Nā cū ad votū spōse q'renti dilectū in lectulo
suo p' noctes se dilect' nō pmittēt inueniri vt
mag' in ea desiderū cresceret z ei' pbaret af-
fectus z negociū exerceret amoris. Impati-

V Fe. ij. p^o do. de pas. in. xl. de māda. diuini. dilec.

ens de dilecti absentia et seclapli^o p^otinē nō va-
lens prupit exteri^o i clamorē di. Nū quē dili-
git aīa mea vidisti? Sic et Jo. xx. Magdale-
na q̄ circa sepulcrū querebat dilectū et amoris
ei^o igne succēsa cūctis recedētib^o nō recede-
bat: di. illud Cant. v. Adiuro vos sicut hieru-
salē si inueniretis dilectū meū vt amīcietis ei
qz amore lāgueo. Jo. lingueas. co. pte. iesu
christo imo redēptore. Te. re. nō sento el suo
decore tuta q̄tra delicato. Tertio dilectio pl^o
attingit obiectū: qm̄ cū reliq̄ virtutes viuāt su-
is obiectis s; sp̄ h̄ aut viuit fm̄ rē: qz vt scri-
bit. j. Coz. vi. Qui adhēt deo vn^o spūs est.
Adhesio aut̄ sit p dilectionē que ē virtus vni-
ens coherētia vehemēti et indissolubili cor-
dis adhesiōe. Propterea Cant. iij. ait sponsa
Inueni quē diligit aīa mea: tenui euz nec di-
mittā. Et iterū in psona ei^o Bern. in q̄: Sc̄q̄
q̄cūq; ieris in mihi tolli si poteris iesus laus
nisi generis cū meuz cor abstuleris. Et hoc q̄
apls Rho. viij. ait: Quis nos sepabit a chari-
tate christi: triblatio an angustia: an psecutio
an fames: an nuditas: an piculū: an gladi^o?
Et seq̄: Cert^o sum qz nec mors nec vita nec
angeli nec pncipat^o nec virtutes nec instantia
nec futura nec fortitudo nec altitudo nec p-
fundū nec creatura aliq̄ poterit nos separe
a charitate dī: q̄ est i christo iesu dño nro glo-
rioso et benedicto.

Qz in regno celoz dilectio dei
ceteris virtutib^o pmanētior est in
tribus. Capitulum. iij.

Tertio dī mādatū de dīna dilectio
ne maximū rōne indeficiētie: quia
deficiētib^o q̄si ceteris virtutib^o sola
dilectio remanebit in patria. Et maxie q̄ ad
tria. Primo q̄ ad habitū. sc̄do q̄tū ad actum
tertio q̄tū ad modū. Primo enī dilectio dei
q̄tū ad habitū ppetua remanebit. Clm. j. Co
rinth. xij. Charitas nunq̄ excidit: neq; .s. in
p̄nti seculo neq; in futuro. Nā h̄ incipit sed il-
lic p̄fici. Propterea Esa. xxxj. c. scrip. ē. U-
iuit dñs cui^o ignis i sion: et camin^o ei^o in hie-
rusalē. Nā si credēdo et sp̄ado diligim^o deuz
quē nō videm^o: nec tenem^o q̄to forni^o amabi-
mus eū quē facie ad facie cogscem^o et posside-
bim^o in eternū. Hui^o aut̄ charitatis i sion p-
sentis vite ignis ē: s; i hierusalē supne patrie
fornax ē. Rō durabilitatis diuini amoris est
qz cū dilectio fm̄ Aug. sit vita amātē copulā
cū amato vt maxie copulabimur deo maria
ē h̄ copula. Hec aut̄ erit i patria qm̄ sicut ap̄ls
ait. j. Coz. xv. De^o erit oīa i oīb^o .s. gloriofis.
Sc̄do remanebit dilectio dei i patria p̄tinua

q̄tū ad actū. qm̄ affect^o n̄ tūc sine interrū-
ptiōe amoris in deficiētis ferec̄ in deū: sic nec
erit amoris interruptio ill^o ad nos. Et lz ip-
se sine motu affectiōis amet nos: tū cū affecti-
one amabim^o incessant^o et p̄tinue sine motu af-
fectiōis amabim^o eū. Clm Cant. viij. Ego dile-
cto meo et ad me p̄sio eius. Et iō Bern. ait:
Tua iesu dilectō q̄tra mētis restituro: replēt si-
ne fastidio: dās famē d̄siderio. Tertio rema-
nebit i patria p̄tinua dei dilectio p̄fecta q̄tū
ad modū. Modus aut̄ hui^o p̄cepti fm̄ Aug.
in hac vita impleri nō p̄t. Hui^o rō est: primo
ex pte cognitiōis. sc̄do ex pte affectiōis. Ex p-
te q̄dē cognitiōis qm̄ cū nihil diligat nisi cog-
nitū: sicut nō nisi ex pte cogscim^o ita nō nisi
ex pte diligim^o: Sicut di. mḡ in. iij. sen. di.
xxxvij. Sc̄do ex pte affectiōis qm̄ q̄diu i hac
mortali vita sum^o lex fomitis repuḡt legi spi-
ritus vt nō ex toto ferat in deum.

Articulus. ij. rō triplex qua-
re mādatū de diuina dilectione
seruari debet.

Sc̄do pncipalit^o d̄ndit dilectiōis
seu potatiōis obiectū: cū dī: dñm
deū tuū. Ex q̄b^o elici p̄t triplex rō
q̄re h̄ mādatū debeat seruari. Prima ē puni-
tionis: ibi: dñm. sc̄da ē spes retributiōis: ibi:
deū. tertia ē vilitas impietatiōis: ibi: tuū.

Qz timēdus ē dñs p̄pter tria
Capitulum. j.

Prima rō est timor p̄ntiōis: qz dī
cit dñm q̄d est nomē p̄tatiū. Cui^o
est delinq̄ntes p̄ire ne p̄impunire trāsgressi-
onis exēplar ceteri puocent ad noxā. Pro-
pterea de dño ps̄. ait: Deus vltionū dñs. Et
Esa. xlvij. Vltionē capia et non resistet mihi
hō. Et iterū Ps̄. j. De^o emulatoz et vlciscēs
dñs: vlciscēs dñs et hñs furozē: vlciscēs dñs
in hostes suos. vbi exp̄mit triplex vlciscēdi
verbū. Primū vt vindictā timeam^o sicut i p̄lo
na hui^o umētis Abachuc. iij. dicebat: Audi-
ui et turbat^o ē vent me^o. Sc̄dm vt de vindi-
cta dñi nō dubitem^o. vt Deut. xxxij. dī: Red-
dam vltionē hostib^o meis et his q̄ oderūt me
retribuā. Tertū vt vindictā nob nō vsurpe-
mus. De q̄ Deut. xxxij. vbi fm̄ Nicol. de ly.
translatio nra h;: mea ē vltio et ego retribuā
eis i tpe. Hec Nicol. de ly. sup epla ad Rho.
c. xij. Mihi vindictā et ego retribuā. Et iterū
Deut. v. Ego sum dñs de^o tu^o: d̄s emulatoz
et reddēs inq̄tatē patrū in filios. Timor au-
tez q̄ in hac p̄sideratiōe generat in aīaz amo-
rem gignit. Eccl. xxx. c. scrip. est. Timor dñi

initium est dilectionis. Propter tria enim timendus est deus. Primo quod est infallibilis. Secundo quod est inflexibilis. Tertio quod est infugibilis. Primo enim timendus est quod est infallibilis. Quis enim potest ei fallere sapiam cum sit inextinguibile lumē eius: ut dicit Sap. vii. **Et** ut dicit Esa. xxix. pibit enim sapientia a sapientibus eius. s. in iudicio. quoniam ut dicit Job. xij. ipse novit et decipiet et enā eū quod decipitur. Secundo quod ipse inflexibilis est. Quis enim potest eius flectere iusticiam? **Uñ** Provi. vi. kri. ē Zelus et furor viri. i. christi non parceret in die vindicte: nec acquiescet cuiuslibet peccatorum: nec recipiet pro redēptione dona plurima. Tertio quia infugibilis. Quis enim potest ei fugere vindictam cum nullū malū ab eo sit impunitū: et ipse omnipotens sit ad puniendū. **Uñ** **Mat.** iij. **Job.** bap. ad pseuerates in peccatis ait: Quis vobis monstrabit fugere a ventura ira. s. iudicis perturbati? **Et** Job. ix. c. Deus cuius ire nemo resistere potest.

Tria sperare debent diligentes deum: que ab illo promissa sunt.

Capitulum. ij.

Secunda ratio est spes retributionis quā subdit: cum dicit deū cuius est promissa fidelitatis et stabilitatis observare. **Uñ** **Ps.** xxij. Non est deus ut homo ut metuas: nec ut filius hominis ut timeas. Propterea sollicitus et discrete perscrutandus est: quod deus tria promissit diligentibus se. Primo videlicet amotionem omnium malorum. Secundo associationem omnium sanctorum. Tertio impletionem omnium desideriorum. Primo enim promissit amotionem omnium malorum. **Uñ** **Apoc.** vij. Non esuriēt neque sitient amplius: nec cadet super illos sol. s. in tremore iudicio. **Et** sequitur: **Et** absterget deus omnes lachrymas ab oculis eorum. Absterget inquit ab illis quod gaudium et felicitatis sue securos reddet. **Et** **Job.** x. dicit dominus de omnibus suis. Oves mee vocem meam audiunt. **Et** post: Ego vitam eternam do eis: et non peribunt in eternum nec eas rapiet quisquam de manu mea. Secundo promissit associationem omnium sanctorum: quā promissionem consideras propheta exultando dicebat ps. cxxxij. Ecce quod bonum et quod iocundum habet. s. in vultu. Tertio promissit impletionem omnium desideriorum in seipso quod fons est et finis omnium bonorum: tunc est bonum quod excedit omnem perceptionem: omne desiderium omnem estimationem: et nos tanto bono dignos reputat si diligamus super omnia et propter se. **Uñ** ad **Lytum.** j. In spe vite eterne quā repromissit deus quod non mentitur. **Et** Esa. lxxvj. dicit: Gaudere cum ea uniuersi quod iugebat ut et fugeat et repleamini ab uberibus consolationis eius ut mulgeat et

delitijs affluatis ab omni gloria eius.

De triplici utilitate quā anima consequitur in celis ex diuina dilectione. Capitulum. iij.

Tertia ratio est utilitas impletionis quod addit cum dicit tuum. **Ad** vtiq; est possessum pronome pro quod apte significat quod deus seipsum dabit in possessum premium glorie sempiternae his qui diligunt eum. Propterea **Gen.** xv. dominus ait: Noli timere abraham ego protector tuus sum: et merces tua magnum nimis. **Ad** exponens **Aug.** ait: Dominus omnino me non satiet nisi seipsum promitteret. **Uñ** promissit omnia bona si amem te: da te solum et sufficit mihi. Oculum non vidit deus absque te que preparasti diligentibus. **Et** quod est illud Pax pax super pacem vel super pacem indeficiens exultatio: flumen leticie: torrens voluptatis diuine. **Et** quod dicimus fide non attingit: spe non comprehendit: charitate non capit: desiderat vota transgreditur acquiri potest estimari non potest. In tribus enim consistit utilitas ista. Primo in dei visione. Secundo in dei possessione. Tertio in dei dilectione. Primo enim videmus eum sicut est: ut. **Jo.** iij. dicit. Secundo possidebimus eum certe: propterea nos hortatur apostolus. **1. Cor.** ix. d. Sic currite ut comprehendat. Tertio diligemus perfecte. **Uñ** **Job.** xxij. c. ait: Tunc super omnipotentem delitijs affluens. **Sed** de his latius in sermo. lxxij. ar. iij. agendum est.

Articulus. iij. quod deus dulciter prudenter et fortiter amari debet.

Tertio ostendit dilectionis seu potationis modum cum dicit ex toto corde tuo et ex toto. **ani.** t. et ex toto. **forti.** t. quod. s. tria debent ex corde nostro habere amor non ster ad deum ut sit quasi triplex fons diuini amoris. **Uñ** **Rich.** sup. cant. **Et** h. idem **Bern.** Disce christiane a christo amare christus. **Am** dulcis ama prudenter: ama fortiter: dulcis ne allectus: prudenter ne deceptus: fortiter ne depressus ab amore domini reuertaris. Primo enim debet esse dulcis. secundum prudens. tertio fortis. **Et** h. triplici bibendi modo anima tota inebriatur.

De ex consideratione trium dulcescit in anima amor dei. Cap. j.

Primo debet esse amor dulcis hoc est diligere deum ex toto corde. **Et** ad hanc dulcedinem pertinet trahere animam non stram tres considerationes. Prima in dulgentie. Secunda gratie. Tertia glorie. Primo consideranda est indulgentia: quod sepe imo sepe dimisi

V Fe. ij. p^o dñicā de pas. i. xl. de manda. diui. di.

sit dñs peccatorū n^oz magnitudinē z turpi-
tudinē. **I**tem ps. cxliij. ait: **S**uavis dñs vni-
uersis z misera. ides eius sup oia opera eius
Et idem dicit. ps. cxviii. **M**isericordia do-
mini plena est terra. **I**te enā Lu. viij. **D**imis-
sa sunt ei peccata multa: qm̄ dilexit multum
Scōdo p̄siderāda est gratia. s. bñficioz t̄paliū
et spūalium que deus p̄tulit z confert p̄tinue
nobis: z omia t̄palia sicut ps. ait ad dñm ps
cxliij. **M**emorā abūdātie suauitat̄ tue eru-
crabūt z iusticia tua exultabūt. **T**ertio p̄side-
randa ē glōria hoc ē glōriofum regnū celoz
de quo ad dñm p̄pha ait ps. cxliij. **R**egnū
tuū regnū oīum seculoz. **I**nde enī dabitur
nobis triplex glōria. s. substāialis: substā-
tialis: z accidēralis. **G**lōria enī substāialis cō-
sistit in p̄mio anime sicut in p̄cedenti. c. dicitū
est. **G**lōria substāialis p̄sistit in p̄mio corpis
q̄b ornabit luciditate impassibilitate subtili-
tate z agilitate. **N**az erunt corpa nostra tāq̄
sol qui has quattuor p̄ditiōes seu dotes i se
p̄tinere apparet. **U**nde dñs **A**bat. xiiij. **S**ub-
gebunt iusti sicut sol in regno patris eozum
Glōria x̄o accidēralis p̄sistit in gaudio q̄b de
pprio z cōmuni actiuo z passiuo amore in-
beatos eternalis generat. de quibus oib^o la-
tius agetur in sermone. lxiiij.

Triplex prudentia indiget
qui concupiscit diligere deum.

Capitulum. ij.

Scūdo dz amor eē prudēs q̄b est
diligere deū ex tota aia. **I**n tribus
enī amor debet esse prudēs quasi
tres prudentie sunt necessarie in amore. **P**ri-
ma videlicet insidias p̄uidere. sc̄da insidias
cuitare. tertia est in his strenue p̄seuerare.
Prima prudentia est insidias p̄uidere quas
nobis preparāt aduersarij nostri demones
scilicet caro z mūdus. **E**t hoc videlz per p̄cu-
piscentiā carnis: per p̄cupiscentiā oculoꝝ: et
per superbiam vite nobis laqueos innūos
tendentes. **U**nde ps. cxli. **I**n via hac q̄ am-
bulabā absco. supbi laq̄. mihi. **E**t. ij. **L**oz. ij.
Ut non circūuentiam a sathana: non enim
ignorā cogitatiōes eius. **E**t **L**anf. vij. **M**a-
sus tuus. id est. discretio sicut turris libani.
Turris custodia est: libanus candor interp̄-
tatur: s̄ ē custodia mūdicie z candoris que
respicit p̄tra damascū. id est. contra insidias
diaboli. **D**amascus enī porus sanguis inter-
pretatur. **E**t significat diaboliū qui semp san-
guinē. id est. carnalem z mūdiale delectatio-
nem i p̄corib^o optat. **U**nde in scharijs seu

stregis imittit sicut undā rabiez bibendi san-
guinem p̄auoz q̄b z se facere credūt licz mi-
nime verum sit sicut sacriū p̄ciliū attestat. xx-
vj. q. v. c. epi eoz. **I**deo diabolus z tales de-
moniaci merito assilant drachoni qui multā
hūanū sanguinē sicut. **E**t hic est dracho a no-
bis illudēdus. **D**e quo p̄pheta ait ps. ciiij.
Draco iste quem formasti ad illudēdū ei. **S**e-
cunda prudentia est insidias. s. que iam p̄ui-
se sūt cuitare vel p̄cauere. **U**nde **P**rouerb.
xx. **R**ex. id est. intellectus rōnalis qui sedet i
folio iudicij. id est. qui trāquille z lumine p̄-
spicit varios tēptatores: dissipat esse malum
intuitu suo. id est. per rationem oēs tempta-
tiones a quibus cuncta oriunt mala supat
et effugat. **E**t. e. c. **S**alomon ait: **D**issipat im-
pios. id est. malos motus: rex sapiens. id est
ratio mentis illuminata p̄ prudentiā circūspe-
ctā. **T**ertia prudentia est in duobus p̄dictis
strenue p̄seuerare. **U**nde **S**ap. viij. c. **S**api-
entia vincit maliciā: attingit a sine vsq̄ ad fi-
nem fortiter z disponit oia suauiter.

Triplex fortitudine indiget
amor dei. **C**ap. iij.

Tertio debet esse amor fortis: z h̄ ē
diligere deum ex tota fortitudine
Triplex enī fortitudo necessaria ē
ad deū diligendū. **P**rima que expellat timo-
rem. sc̄da que expellat laborē z dolorē. tertia
que expellat pudorē. **P**rima autē fortitudo
que vincat z expellat timorē. scilicet mundi
mortis z inferni. s. **J**oh. iij. **C**haritas foras
mittit timorem. **E**t ps. xxvj. **D**ñs illumina-
tio mea: z salus mea quem timebo. **D**ñs pro-
te. vi. mee: a quo trepi. **S**i p̄sistant aduersus
me castra: non time. cor meum. **E**t **J**oh. xvij
c. ad dñm in h̄mōi p̄sona ait: **P**one me iuxta
te z cuiusuis manus pugnet p̄tra me. **S**ecū-
da fortitudo que vincat z appetat laborē z
dolorē. scilicet corporis mentis z mori: ex-
emplo p̄phete qui de se ait ps. xxxvij. **E**go
autem in flagella paratus sum. **E**t **J**oh. vi.
Quis det vt veniat peritio mea z q̄b expecto
tribuat mihi deus: z qui cepit ipse me p̄terat
soluat manū suam z succidat me: **E**t hoc mi-
hi sit p̄solatio vt affligens me dolore nō par-
cat nec p̄radicam sermōib^o sanis. **E**t **L**anf.
vli. **F**ortis est vt mors dilectio dura sicut in-
fernus emulatio: lampades eius lampades
ignis atq̄ flammaz. **A**que multe nō potue-
rūt extingui charitatē. **T**ertia fortitudo que
vincat z excellat seu non fugiat pudorē. **U**bi
d̄ h̄ ps. ait: **P**rop̄te sustinui opprobriū: ope-

ruit p̄fusio faciē meā. **V**ide igit̄ aia mea bu-
ius dilectiōis seu potatiōis p̄ceptū obiectū
et modū. **E**t p̄sidera p̄ceptū q̄d est honestuz
obiectū q̄d est delectabile et dulce: et moduz q̄
vtilis p̄hibet. **E**t bibe de h̄ dulcedis fonte: tā
tumq; bibe q̄ in p̄nti inebrieris p̄ gr̄am et i fu-
turo p̄ gloriā. **Q**uod nobis largiri dignes ipse
fons vite q̄ ad bibēdū nos vocat dñs Iesus
christ̄ q̄ cū p̄re et sp̄sctō vi. et re. i. se. se. Amē

**Feria. iij. post dñicā de passio-
ne contra mūdanas vanitates et
pompas. Sermo. xliij.**

Manifesta teip-
sum mūdo Jo. viij. **A**dira q̄dē
est puḡ in p̄nti pegrinatione vt
quēadmodū a sup̄is sicut i p̄nti
sermōc̄ patet vocamur et inuitamur ad amo-
rē: sic ab inferis incitemur ad amorē mūdi.
Sp̄s q̄dē ex desiderio naturali sup̄iora ap-
petit: caro x̄o ad inferiora trahit: sicut Pro-
uerb. xxy. scrip. ē. **C**elū sursum et terra deorsum.
Celū. i. zelat̄ sp̄s sursum. s. tēdit: et ter-
ra. i. caro de terra facta deorsum ruit. **S**p̄s
iuuāt sup̄iores: carnē x̄o inferiores. **S**p̄s
tū iuuāt viri sancti: carnē x̄o carnales amici
et p̄pinq; **C**aro ad carnalia carnē trahit: spi-
ritus ad sp̄salia mētē rapit. **H**inc **M**at. xvij.
c. dñs ait: **S**p̄s q̄dē p̄mpt̄ ē caro aut̄ infir-
ma. **E**t ad **Gal. v. c.** ap̄s ait: **C**aro p̄cu. adū.
spi. et spi. adū. car. **H**ec enī sib̄i nūicē aduer-
sant̄: videte q̄ta carnali et mūdiali affectio-
ne ad mūdialia trahē conabant̄ sui p̄sangu-
nei ipsū filiū dei christū cū dicūt: **M**anife-
sta teip. mū. i. fac opa tua in manifesto vt sic
possit tua magnificētia nota fieri vniūso mū-
do. **M**ūdani erant mūdana diligebant et ad
mūdā gloriā inducebāt. **D**e his p̄similib;
tor̄ replet̄ ē mūd̄. **S**eculū ad secularia tra-
hit: vix in h̄ inuenit̄ amic̄ fidelis: vix p̄san-
guineus: vix p̄fessor vel p̄siliarī fidus. **I**his
malis t̄pib; oēs et maxie p̄sanguinei p̄rimo
dicūt: **M**anifesta teipsum mūdo. i. q̄re fast̄
sectare p̄p̄as: dilata glorie tue famā vt veri-
ficetur q̄d **M**at. x. c. scrip. ē. **I**nimici hoīs do-
mestici eius. **E**t in h̄ q̄rta religiositas q̄ osten-
tata d̄r demonstrat̄ q̄ oēs carnales amici et p̄-
p̄inq; insup et filios suos parēt̄ ad mūdanas
fastus incurāt et inuitāt. **S**z viri docti et iusti h̄
despiciēt̄ alios a p̄tēptū talitū p̄silijs et do-
cumētis inducūt: intelligēt̄ in q̄tū dei odi-
um p̄cipit̄ talias vanas mēt̄es: sicut p̄s. te-
st̄ di. **O**disti seruātes vanitates sup̄uacue
Quod p̄t̄ eē aliud thema. **I**n q̄b; sacratissimis
verb̄ ostēdit̄ triplex odiū dei p̄ triplicē p̄-

parū et vanitatū culpā. **P**rimū odiū est p̄tra
mūdanas curiositates: ibi: odisti obseruātes
id est curiosos inuētores vel sectatores. sc̄d; z
mūdanas vanitates: ibi: vanitates. tertū
mūdanas sup̄fluitates. ibi. sup̄uacue. i. su-
perflue.

Articulus prim̄ cōtra tres cu-
riositates quas dñs odit.

Primū odiū est dei p̄ mūdanas cu-
riositates. **I**o p̄p̄ha ait: **O**disti ob-
seruātes. **N**ō enī de q̄cūq; p̄ctō h̄
scriptū est: licet oē p̄ctm̄ sit odium
dei. **G**rauior vtiq; culpa ē de qua sic scriptu-
ra h̄ test̄ ad dñz d. **O**disti obser. vani. **O**b-
seruare q̄dē in malū sumptū: nihil aliud est
q̄ cū solerti et vigilāti attētiōe vel intētiōe va-
nitatib; inservire: sicut ecōtra in bonum ad
Ph. ii. iij. ap̄s ait: **I**mitatores mei estote et ob-
seruate eos q̄ ita ambulāt sicut habet̄ formā
n̄fam. **S**umit̄ aut̄ hic in malū cū d̄r: **O**dne
tu odisti oēs obseruātes vanitates. **T**res q̄-
dem in viris et mulierib; circa ornat̄ curiosi-
tates obseruate sunt ab eis q̄s dñs odit. **P**ri-
ma ē curiositas i materia. sc̄da in forma. ter-
tia in diligentia.

De triplici prudētia qua ho-
mo discrete iudicare p̄t̄ que or-
namēta cōueniāt h̄m statum suū

Capitulum. i.

Prima curiositas ē in materia cuz
sc̄z in vestib; est p̄ciositas mag; qz
sunt serice vel deaurate vel d̄ scar-
lato nec talia cōpetūt statui vel p̄sone. **S**ed
pleriq; allegāt i h̄mōi p̄suetudies p̄fiaz ne-
sciēt̄es distinguē in̄ p̄suetudinē et abulum.
Un̄ p̄ clariori intelligētia oīuz q̄ dici p̄t̄ cir-
ca materiā istā et curiositatē et vanitatē et sup̄-
fluitatē atq; oīum p̄similiū **M**orādū est q̄ no-
lūt recte discernē et iuste iudicare in materia
ista. **E**t q̄n talia sint p̄suetudo siue corrupte-
la atq; abusus: aut q̄n in talib; sit culpa mor-
talis vel non mortalis añ oculos mentis sue
ponat tria. q. tria spec̄la ad coḡscēdū lucidaz
veritatē p̄ prudētie lumē. **P**rimū speculum
oñdat p̄teritū. sc̄dm̄ oñdat p̄ns. tertū x̄o de
mōstret futuz. **P**rimū speculū demonstrat̄ p̄-
teritū. **E**t i h̄ respiciat p̄ctōz van̄ p̄fessor̄ fid̄
et p̄dicatoz ver̄. **E**t videat si talia indumēta
et p̄ciosi ornat̄ sint de illicite acq̄sitis et de san-
guine pauperū. **N**e p̄ malos h̄et̄ rapias vsu-
ras furta simonias et p̄similia mala. **T**al̄ vest̄
in q̄b; est illa vest̄ leprosa q̄ **Leu. iij. xij.** p̄crema-
ri iubet. **E**t **Eccl. ix. c.** scri. ē. **C**lestimētū admi-

Fe. iij. p^o dñicā de pas. in .xl. cōtra mūda. va.

xtū sanguie pcti erit i cōbustionē z cib^o ignis inferni. Audite o vos q ferti āplas manicas et p̄ciosas vestes de illicito illicite acq̄sūt. Ad quēlibz talē h̄iere. ij. c. ait: In alis tuis inuētus ē sanguis aīaz paup̄ez. hec ē velli cocci nea q̄ illusus ē christ^o. hec a mysterio vacat qd̄ Lu. xvi. de dānato diuīte scrip. ē q̄ induebat purpura z bysso. Purpura inq̄z q̄ sanguine solz tingi q̄ forte d̄ sanguie paup̄ez facta erat z d̄ impio lucro. Scdm̄ speculuz ondat tps p̄ns. i. si talia p̄ciosa vel curiosaz vana cōueniāt statui p̄sone q̄ vtiū ill. Naz sic. j. Coz. xv. ap̄ls ait: Stella a stella differt i claritate. Sic vtiqz q̄ vni p̄uēit alteri neq̄q̄. nec ex supbia z falsa estimatiōe se respiciat vel decipiat q̄sqz: qz d̄s n̄ irridet talē: qz deceptus decipit chariorē amicū quē h̄re possit i mūdo. i. scipsum. hec dicat h̄ req̄rit star^o me^o si de impie acq̄sūt fact^o ē diues z potēs: qz tal^o nō star^o s̄ potū calus dicēd^o ē. Atqz talē p̄ p̄p̄ham increpat d̄s d. p̄s. ij. Quid gl̄iar^o i malicia qui po. el i iniq̄. Ex tali nēpe estimatiōe q̄ q̄sqz se reputat nobiliozē z digniozē alijs se z vxozē et filios i p̄p̄is extollit vt i talib^o nullus sit termin^o: nullus finis nisi quē expēdēdi impossibilitas ipsa cogit: imo q̄ demēt^o ē qd̄a p̄ se et vxozē sua z filijs p̄ciosis vestimēt^o adoznādis dispēdiū vltimū dom^o mutuū denarios accipiāt ad vsurā. Et in h̄ apte apparet q̄ excedūt statū suū. Tertiu^o speculū respiciēs ad futurū est p̄siderare ad q̄s futuras expēsas et p̄ p̄seq̄ns ad q̄ mala lucra taz p̄ciosa ornāmēta z vestes inducāt: imo q̄si necessario cogūt talia faciētes ferētes atqz tenētes: qz sic p̄s. testat: Abyssus abyssum iuocat. p̄s. xij. Abyssus malarū expēsarū inuocat abyssum maloz lucroz. Oporebit nāqz cuz instabili atqz variabili mūdo veltiū z ornatuū atqz ceterarū vanitatū p̄suetudies varie mutare ad dere destruere cū dāno vēdē z cū p̄sente seculo p̄ iniusta lucra atqz rapias aīaz suā. q. ex necessitate i baratūz etne dānatiōis p̄cipitare. Infelix stulticia mūdanoz. Cecca amētia vanitātū. Inconsiderata demētia p̄p̄ h̄ p̄sentiū aīaz: in q̄s vtiā vtiūz itēz vtiā pleriqz nō sint p̄cipites p̄fessores z alij igrant^o vel carnalit^o p̄sulētes z p̄dicātes nō intelligētes: nec aliq̄ eoz intelligē volētes q̄ intelligūt mulieres d̄ mulieruz ornatu localib^o atqz vestitu. Cū dicūt q̄ licet mulieri se ornare vt placeat viro suo z tanq̄ impudētes nō p̄siderāt nec recte p̄oderāt p̄dicta tria: d̄ talib^o d̄ns Mat. xv. c. ait: Neci sunt z duces cecoz. Lecus si ceo ducātū p̄stet ābo i foueam cadūt. hec tria specula p̄siderās illuminat^o ap̄ls. j. Timoth. ij. c. ait: Volo mulieres ornare se i habitu bo

nesto cū verecūdiat sobrietate ornātes: non in tortis crinib^o aut auro aut margarit^o aut veste p̄ciosa: s̄ quā decet mulieres. p̄mittētē pietatē p̄ bona opa. Considera diligētē qd̄ h̄z specula tria p̄hibeat et qd̄ p̄cedat. Et Pe. in j. cano. c. ij. h̄ eodē lumie illustrat^o ait: Mulieres subdite sint viri suis. Et seq̄t: Quaz nō sint extrinsec^o capillatura aut circūdatio auri aut idumiti vestimēt^o cult^o s̄ q̄ ē abscondit^o h̄o cordis z incorruptibilitate modesti z q̄eti spūs. Sup̄ quē locū Lybanus i glo. ait: Semine serico z purpura indute nō p̄nt xp̄z inducere. Auro aut margarit^o aut monilib^o exornate ornāmēta cordis z corpis p̄didit. Quoz oia dicta sunt ad tria p̄dicta specula referēda z cū maḡ aiadūsiōe p̄sanda z spūalit^o nō carnalit^o noīanda ne sub pallio p̄suetudis corruptela sumat^o z abusio obtineat p̄ncipatū

De varijs abusiōib^o curiositatus vanarū. Cap. ij.

Secūda ē curiositas forme q̄ nō cōuenit honestati z statui talia deferentis. Sicut hodie sūt giornee q̄ sunt habitus p̄p̄e militares: nec sine mortali culpa p̄uenit mulierib^o p̄hibēte d̄no Deut. xxij. Nō induet mulier veste virili. Et iterū xxx. di. c. si q̄ mulier: vbi seq̄. ē. Si q̄ mulier suo p̄posito. s. malo vtile iudicās vt virili veste vtiat^o z p̄p̄ h̄ viri habitū sumat alias mutē anathema sit. he aut giornee nō tm̄ sunt viriles vestes s̄ stipēdiarioz z meretricū eoz: imo q̄buslibz meretricib^o sunt inhoneste nec p̄ueniūt etiā statui mercatoz z moraliz civiū cū sint vestes saccomānoz z armigerorū. De incisur^o aut z trap^o tā imoderat^o z magnis tātarū expēsarūz p̄ciosoz p̄anoz cū de p̄ciosiorib^o p̄anis fiāt: sicut moderno tpe currūt saluo meliori p̄silio sentiendum credo q̄ mortalit^o peccēt z illas faciētes portātes z p̄hibere valētes cū ibi māifesta appareat p̄ditioz destructio tātoz p̄ciosoz p̄anoz atqz dānosa p̄digalital^o z curiositas vana. Nā null^o absqz q̄ui culpa possit i ignē p̄icē duo vel q̄t tuoz vel. viij. vel. xij. brachia p̄ani p̄ciosi s̄ p̄ prius cēt z su^o cū sint vtilia z cōmoda: z qd̄a modo q̄iqz necessaria humane vite: multiqz sint indigētes z paupes q̄b^o talis p̄an^o vel eius valor necessari^o eēt. Un. xlvij. di. c. sicut i si. Amb. ait: Mudoz indumētū ē qd̄ tu recludis: miseroz ē redēptio z absolutio pecunia q̄ tu i terras fodis. Tātoz te q̄ scias iuadē bona q̄ris possis p̄stare qd̄ nol^o: q̄tomagi displicet deo z q̄uozē offensa tm̄ p̄anū tot inutilibus incisur^o p̄ringē z oīno inutilē reddē nisi q̄ valz ad offensas dei multiplicādas cuz

pitat ad vāitates et lasciuas ad corruptio-
nē et scādālū alioꝝ. Et si phibuit dñs Jobel.
ij. c. Scindite corda v̄sa et nō vestimēta v̄sa:
q̄ illa hypocritalis scissura vestīū in veteri te-
stamēto culpa erat: q̄stomagī in nouo phibet
dño iure. Hec mltiplicata abusus que nō ad
modicū tps sicut illa s̄ p̄m̄ue nō illa cū tanta
corruptōe lasciuarū et multarū aliarū culpa
rū. s̄ q̄b̄. j. dicit sic ista. Nā cū tāto dispēdio
v̄tū rei sic h̄ siebāt. Cōsimilis abusus et defor-
mitas soleuit ī manic suffulū: vario ar̄ syndo-
ne p̄ciosa q̄b̄ alis nō ad supos̄ ad inferos
gētes volāt. Quid etiā dicem̄ d̄ fastidioso
opprobrio caudax̄ q̄s t̄m̄ dilatauit diabol̄ p̄
italiā tpe meo vt neq̄ vilissima muliercula iā
fit q̄ nō erubescat̄ si absq̄ cauda incedat. de
q̄ tpe mellin̄ p̄phauit di. Mulieres in cessu
serpētes fiēt: et oīs gressus earū supbia reple-
bit. Renouabunt castra vener̄ nec cessabūt
sagitte cupidinis. De q̄b̄ caudis credo q̄ oēs
et portātes et portari faciētes atq̄ nō impe-
dientes si ad eos p̄uincat mortalit̄ peccēt nisi
forte excusaret eos altitudo stat̄ sui: sic forsi-
tan excusant̄ vxores magrū dñoz et p̄ncipuz
atq̄ p̄ p̄se q̄ns et maior. S̄ d̄ his caudis lat̄
dicem̄. j. Cōsimilē etiā abusus inoleuit vt oī
tertio die aliq̄ noua vanitas et vana nouitas
a mūdāna spurcina repiāt in vestib̄ i caligī
in caputis et alijs vestitur̄ vel vestiment̄ vt
iā apte verificet̄ q̄b̄ p̄ p̄pham dñi ar̄ ps̄. lxxx
Dimisi eos fm̄ desideria cordis eoz: ibunt ī
adinuētiōib̄ suis. In talib̄ aut̄ adinuētiō-
nib̄ felix putat̄ q̄ maiorē ac bestialiorē adin-
uenerit vāitatē q̄ oīa aptissimū signū sunt q̄
sapiētissim̄ medic̄ dñs iesus christ̄ de taliū
infirmitate diffidit euz fm̄ desideria sua eos
dimittat. S̄ veniet̄ v̄iet̄ veniet̄ inq̄ in p̄nti-
tpe tps: cū verificabit̄ q̄b̄ dñs p̄ Sopho. c. j.
minat̄ di. Visitabo sup̄ p̄ncipes et sup̄ filios
regi et sup̄ oēs q̄ induti sūt veste peregrina.
Que enī sūt hm̄di nouitates et tā curiose ad-
inuētiōes et vanitates nisi q̄dā euisceratio et
vomir̄ carnalis et mūdāna affect̄ q̄ his cor-
rupti t̄pib̄ i hoīb̄ inoleuit: dicēte dño Mat.
xij. Malus hō d̄ malo thesauro cordis sui. p̄-
fert mala. Scdm̄ enī q̄ vanū et carnale ē cor-
sic ex̄ in corporis amicu profert thesauros
vanitatis. Nā plerūq̄ hoīes estimāt d̄ signis
fiḡta: d̄ circulo tabnā et d̄ siḡ furi estimāt furē
Heretici habit̄ signū est meretricij act̄: si-
cut habit̄ monial̄ monialē dñdit et sic d̄ alijs
Cōtēplare hoīem siue mulierē ab ex̄ et sati cla-
re intelliges qd̄ cōit̄ sit ab intrā: teste Eccl̄o. q̄
ix. c. ait: Amic̄ corporis et risus dēitū et inces-
sus hoīs indicāt d̄ illo. Harū oīuz adinuētiō-
nū vanarū curiosiores et culpabiliores inter

alios sunt futores et alij artifices p̄similia ad-
inuenientes et facientes qui cupidine luci
atq̄ sequele in hm̄di vigilāt tota mēte quādie
noues adinuētiōes repiētes et innouātes: q̄
oēs culpabiles et p̄ncipes sūt oīuz mortalū
p̄ctōz q̄ ex talib̄ subsequunt̄: sicut sc̄p̄. est ex̄
d̄ in iur̄. et dam. da. c. si culpa. vbi dicit: Qui
occa. dā dat. dā. de. vi. S̄ de hoc sat̄. fer. v.
dicit. Aduertāt autēz populi ceci et insensati
q̄ta p̄ditio et d̄uitiarū atq̄ terrarū et ciuitarū
ex hac sepe reiteratiōe variata et variatione
iterata vestium et vanitātū destructioz dispē-
diū subsequat̄ de quib̄ potissime in cā sunt
futores in vestib̄ saltē et alij fm̄ varias vani-
tates. Et reperient si hoc diligēt pensent q̄
t̄m̄ perdunt de vestib̄ iam in ip̄so v̄sitis p̄-
pter nouā inuētiōē q̄ illud estimare mira-
bile esset. Addat̄ q̄ nouitatibus iam inuētis
alte subiro subsequunt̄ vt in cumulū sp̄ualis
et t̄pals dispendij verificet̄ q̄b̄ Leuit. xxvj.
scrip̄tū ē. Nouis suguētiōib̄ vetera p̄iciēt̄.

**De stupēda diligētia et curio-
sitate exterioris cult̄ ex negligē-
tia ornat̄ interioris. Cap. iij.**

Tertia est curiositas diligētie. Q̄
q̄ta mūdi diligētia circa extērio-
ra et q̄ta negligētia erga interio-
ra resonat oculis qui lumē habēt
t̄pibus istis. Considerent̄ capita vanarū mu-
lierū q̄ta diligētia decorent̄. Trāseam̄ ite-
raras sepius ablutiōes: quis exp̄mat q̄to la-
bore q̄toq̄ sudore quedā destruunt sibi ca-
put in estiuo calore: sepe sepius in die quib̄-
dam aquis et liquorib̄ directo capite erga so-
lem sibi balneādo verticē et capillos: ipsosq̄
in nocte calamistro apposito p̄tendunt reddē
anulatos et chryspol. Conent̄ p̄fundere chri-
stum infallibilē veritatē qui Mat. v. ait: Nō
poteritis facere capillū vnū albū aut nigrū
ex̄ ipsa conat̄ non t̄m̄ vnū capillum sed om-
nes capillos capitis sui dealbare. Contra
quas ait Lyprianus vt refert Auḡ. iij. de
doctrina christiana. Domin̄ tuus dicit non
potes facere capillum vnū album aut nigrū
et tu ad vincendam dñi tui vocem vis te esse
poriozem audaci conatu et sacrilego contem-
ptu capillos tuos inficis malo p̄sagio fu-
turoꝝ. Capillos iam tibi flameos auspi-
caris. Ex quo Alexander de halis arguit et
concludit h̄ esse mortale p̄ctm̄: sicut in serm̄.
xlvij. apparebit. S̄ in talib̄ qui q̄ alij pec-
cant matres que ad h̄ et p̄similia filias iducūt
vel cū patiētia portāt. Preterea sol. r̄tē dili-

Fe. iij. p^o dñicā de pas. contra mūda. vanita.

gentiā quā vane femie hñt circa capitis ornamēta: de qbus diffusi^o in seqntib^o sermonibus dicturi sum^o: si p̄siderem^o q̄sta diligentia vestimēta curant^r aiaduerte diligentia in componēdo rugādo deplicādo depilādo discutiēdo ad aerē recentē maxie in die sci iohannis ne rodant^r a tineis dilatādo vētilādo. **C**onsidera q̄sta custodia obseruant^r ne oleo z q̄cūq; macula inficiant^r. **S**i casu q̄ deus auertat incaustū vel q̄dūq; aliud turpe p̄ciosum sordidauerit vestimentū. **Q**uā^o dolor z meror z q̄sta tristitia cordis ad remediū currūt pedes veloces z delicate ad purgandum prepan^t man^o. **T**ota aiadūsiōe cor apponit^r vt absq; macula redeat vestimentum nisi purgatū esset non auderēt inf^r hoies cōparere. **Q**uā^o diligentia erga exteriora. **I**nsensata mortalis cura. **I**nsensata demētia circa exteriora. **S**ordidat^r aia multitudine pctōz: inficit^r multitudie criminū z multiplicatiōe horribilū scelerū quotidie inq̄nat^r: et de remedijs nulla ē cura: nulla remedia: nulla memoria: nulla deniq; h̄ aiadūtentia ponderat^r: neq; aliq̄ verecūdiavē timore erubescit coram celesti rege z vniūsoz dño comparere. **S**z qui hāc supfluam z fastidiosaz diligentia hñt circa indumēta exteriora interiorib^o ornatibus iam neglectis audiant dñm **M**at. vj. h̄mōi arguentē de vestimētis: qd solliciti estis. q. d. nisi qz ornamēta aie neglectis z pidistis. **S**icut z brūs hermes testatur di. **C**lanū cor vanitatis notā libent^r corpi igerit. **E**xterioroz supfluitas interiori vāitat^r indicū est. **M**ollia indumēta mollicitē aie indicant. non tñ quereret^r corpis cult^o nisi neglecta esset mēs inculta x̄rutib^o. **E**t glo. sup illd **L**u. xvj. de diuite epulone induebat^r purpura z bysso. **S**i cult^o p̄ciosarū vestii culpa nō esset sermo diuin^o non tā vigilanter exp̄meret^r q̄ diues purpura z bysso indutus apud inferos torqueretur.

Articulus. ij. de triplici rōne quare deus odiat vanitates.

Secū dū dei odium est p̄ mūdanas vanitates. **P**ropterea p̄. de dño inquit. **O**disti vanitates. **T**riplex est rō vel cā q̄re mūdanas vanitates etern^o ds odit. **Q**uaz p̄ma respicit vanitatu^m principiū. sc̄da mediū. tertia x̄o terminū. **P**rimo rōne intētiōis. sc̄do rōne habituatōis. tertio rōne p̄clusiōis odit dñs vāitatem

De vanitatib^o z mala intētiōne p̄pter quam dñs illas odit. Capitulum. j.

Primo enī odit de^o mūdanas vanitates rōne intētiōis: z h̄ respicit vanitatu^m p̄ncipiū. **S**icut enim **A**ug^o. testat^r. **Q**uicq; agat hoies intētiō iudicat oēs. **E**t dñs **M**at. vj. **S**i oculus tu^o. s. intētiō simplex fuerit: totū corpus tuū. s. opus lucidū erit. **E**t si oculus tuū neq; fuerit: totū corp^o tuū tenebrosuz erit. **S**z qz plerūq; vanitates z supfluitates atq; curiositates ne appareant vitiose multiplici cecitate z fallacia ac iusticie honestate in vanis mētib^o palliant^r: **I**ō puida circūspectiōe ad p̄dicta tria spectā recurrēdū est ne q̄sq; suo p̄po laqueo suspēdat^r. **Q**d si p̄ p̄dictoz speculoz reglās aliq; deuiare cernat facile p̄uinci pōt de vanitatu^m intētiōe: licet ab eo q̄ est a vanitate delusus h̄ nō queat intelligi vel cōphēndi. **E**t p̄ tales **G**rego. ait: **N**emo p̄ciosam vestē nisi ad inanē gloriā querit: videlicet vt honorabilior ceteris videat^r. **N**emo vult ibi p̄ciosis vestibus indui vbi a nemie p̄t videri. **S**ūt tam plerūq; mulieres: q̄ lz cū alienis peccare nō linc: tñ ab alijs desiderāt p̄cupisci. **Q**d q̄dem mortale eē p̄ **A**ug^o. māifeste apparet: q̄ ait: q̄ non solū appetē s̄ etiā appeti velle crimiosum est. **E**t sunt alie q̄dā que vanitatu^m abutunt^r vt in pulchritudie ab alijs supeterēt aut q̄dam inani gloriā. s. vt d̄ pulchritudie laudēt. **I**mpietas viparuz q̄s docebit vos fugē a ventura ira que tāta cupidie vane laudis obcecitas gerit mētes vt nō cōpatiam^r infelicitib^o aiab^o x̄pi p̄cioso sanguie redēpti dū magis p̄cupiscit vane laudis nomē q̄ multarū aiarū salutē: **S**ūt z alie plures q̄ ad excusandas excusatiōes in pctis dicūt se h̄ agē vt placeat viris suis ne i alia detestabilia ruat vt q̄ si q̄dā rethe vanitate vtant^r ad p̄pos retinēdos viros ne ab alijs cupiditatib^o capiant^r. **S**z q̄so r̄nde mihi. **M**ulier habitaculū vanitatu^m q̄re h̄ rethe ibi exp̄adis vbi non est virtut^o. **C**ur pot^o te exornas cū in publicū p̄dis q̄ cū a viro tuo i secreto thalamo de p̄pinā videri ibi q̄si q̄dam regina cōpares: hic x̄o quasi q̄dam carnis p̄miū monstrum apparatus. **I**bi neq; lz velle alteri viro placē: h̄ x̄o licitū est cū moderamie hōestati ob legitimā cāz mariti grām querē. **S**z similis ē q̄busdā q̄ dū se fingūt siluestres colūbas z aues cape velle domestid vt eas capiat^r insidias ponūt. **S**z si mulier timeat p̄dē virū suū cū vir ei^o timere mag^o nō h̄z amittē vxorē. **P**lerūq; mulier^o pulcher z pelle z pilo suffulto ap̄i^o furto patet q̄ q̄cūq; deformis. **S**ūt etiā alie plures q̄ dicūt sic vult vel sic p̄cipit p̄iur^o me^o parere necesse est. **Q**uibus rationabiliter respondetur: q̄ si h̄ placet **M**ulier viro tuo

non placet tamē hoc dñs deo tuo. Audi bea-
tū petrū quid Act. v. dicit: **S**porter et ma-
gis placere deo q̄ hoib⁹. Sed et audi tu vir
vanus et excors: si non vis coniugem tuam cē-
meretricem cur vis illam meretricē videri: si
forte autem illam amittere cupis placeat dō
tuo q̄ iam illam non amiseris: cuz certum sit
q̄ ex hoc illius et tuam et alioꝝ multoꝝ aias p̄-
dis: sicut Ezech. xiiij. c. scriptum est. **V**ident
vana et deuiant. scilicet a tramite honestatis

Quam mala vitia que mentes in-
duunt ex crimine vanitatuū odit
dñs vanitates. **Capitulū. ij.**

Secundo odit dñs vanitates ratio-
ne habituatiōis. Sicut enī dura et
aspera magnū et virilez nutriunt
spiritū et delicata et mollia habent
sp̄m eneruare: sic curiosa et vana mentes in-
duunt habitū vanitatuū et a bono p̄posito frā-
gūt. **P**ropterea. j. Regl. xij. amonet sp̄s ve-
ritatis dī. **N**olite dclinare post vana que nō
p̄derunt vobis. s. fm̄ mentem efficiunt vanam
et virtū plenam: sicut ps̄. testatur dī. ps̄
cviij. **S**iat. id est. fiet ei. s. mens sicut vestimē-
tum vanū quo operit: et sicut zona. s. vana q̄
semper p̄cingitur. **E**t ps̄. cxliij. **H**omo
vanitatis. s. quā diligit et frequat similis fa-
ctus est dies eius sicut vmbra p̄tereūt: quia
tales mentes fumo vanitatis obtenebrant
et in criminib⁹ viuūt. **H**ic est fumus qui mē-
tes vanas erigit in tumorē elatiōis. **S**ic Job
xj. attestat dī. **U**ir vanus erigit in supbiam
nec tm̄ officiūt hm̄oi vanitates vtentib⁹ eis
veritatem vidētib⁹ et adherētib⁹ illis. **A**ēs
enī iuuenilis ex ipsa natura fragilis et incon-
stans quecūq; leuis et vana viderit imitari cō-
tendit et sic alter alterū in p̄lo ad casum tra-
hit: sicut ipse ps̄. testat d. **U**t decipiāt ipsi de
vanitate in idipsum. **E**t **H**iere. ij. **A**mbula-
bunt post vanitatē. s. alter post alter et vani
facti sunt: imo q̄ mirabili⁹ et abomiabili⁹ est
quedam vetule refarcite vel rafazionate tan-
to habitu vanitatuū imbute et inducte sunt vt
rugatam faciē medicaminū curis et totū cor-
pus curiosissimis vestituris iam curuate iaz
decrepitate et dentibus p̄uate cum q̄tidie ani-
mo iuuenescāt p̄tendūt licet nequeāt decorē
ostendere puellarē. **E**x taliū vanitatuū igitur
vsu mentes ciuū inanes et vane virtutib⁹ va-
cua replent virtū et supbijs p̄cialitatib⁹ am-
bitioib⁹ et tyrannis ac multiplicib⁹ scelerib⁹
imbuunt. **L**unq; dñs ad tps̄ tales vanas ci-
uitates et patrias sustulit patienter et p̄dica-

tores suos correxit clementer et sapient in
exterminū pestium et guerrarū ac diuersaz
afflictionū in potestate demonū tradit illas
Juxta illud psalmoꝝ p̄bi ps̄. cxxvij. **A**cci-
piet in vanitate ciuitates suas nō meas. **A**e-
as quidem per donoz multiplicationē: s. su-
as demū per ingratitudinē et vanitatum ab-
usionem. **E**t tunc vanitates quas dei verbuz
per amorem non emēdauit inuitus mūdus
violenter diabolo seu diuino iudicio opante
relinquit cum ad iracundiā comitatus sit do-
minus ex vanitatib⁹ et ex multitudine pecca-
torū que inde sequunt. **S**icut. iij. Regl. xvj.
scriptum est. **P**rouocantes deum. scilicet ad
iracundiam in vanitatibus suis.

Quod ostendit dñs vanitates p̄-
pter infelicem exitum siue finem
ad quem cogunt animas perue-
nire. **Capitulū. iij.**

Tertio odit deus vanitates ratio-
ne p̄clusionis. **D**ens enī insensa-
ta et ceca et vanitatib⁹ assueta sinez
mūdanoꝝ vanitatuū non pensat nec p̄siderat
q̄ sunt veluti fumus vmbra et spuma et sicut
vapor ad modicū parent. **E**t q̄ sicut. j. Jo.
ij. dictum est. **T**ransit mūdus et p̄cupia eius
Unde idem ibidē clamādo admonet dī. **N**o-
lite diligere mūdū: neq; ea que in mūdo sūt.
Et iterum ps̄. lxxxix. ait: **M**ane sicut herba
trāseat: m̄ae floreat et trāseat: vespere decidat
induret et areseat. **M**ane. s. puericie in vani-
tatib⁹ enutrite transeat sicut herba que auul-
sa cito areseat atq; sine fructu et iutilis ē. **M**a-
ne. scilicet adolescentie vanioris et vanissime
iuuentutis floreat. scilicet vanitatib⁹ plena et
transeat sicut flos qui adueniēte p̄uina defi-
cit et marcescit nec fructum etiā facit. **D**e tali-
bus enī permissiue dñs demonib⁹ ait: **D**a-
te florem moab quia florens egrediet. scilicet
de vita p̄senti dum est in florida vanitate et
iuuentute. **E**t de iam mortuis in tumulo va-
nitatum **E**sa. xvij. c. ait: **A**nte messem totus
effloruit. scilicet per duram infirmitatē et im-
matura perfectio germiabit. scilicet fructum
in morte damnatiōis eterne: hoc fuit in ma-
ne. **S**ed aduerte quid in vltima senectute se-
quatur. **V**espere. scilicet frigide senectuti: de-
cidat scilicet per mortem. id est. deorsum ca-
dat in baratrū infernale. **D**ens in vanitati-
bus inueterata induret corpus in cadauer
et areseat in puluere: siue induret scilicet spi-
ritus per eterna tormenta et areseat gehēnali

Fe. iij. p^o dñicā de pas. contra mūda. vanita.

igne et pena eterna. Hec omnia sunt completa in diuite epulone Luce. xvj. Floruit quippe in mundo quia induebat purpura et bysso: vespe decidit quia mortuus est diues et sepultus est in inferno: indurauit et aruit cum ad desiderium aque guttam petiit nec aliquam liter impetrauit. De talibus ps. ait: Defecerunt in vanitate dies eorum et anni eorum cum festinatione. Sed quia cum mulier infirma graui decubabat in lecto proponit se emendare: Ideo ps. subdit: Cum occideret eos querebant eum. De mūdo sanata oblita est dñi creatoris sui: propterea idem addit. Et dilexerunt eum in ore suo scilicet tñ et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo nec fideles habitati sunt in restamento eius. Propterea Esa. xl. c. ait: Vox dñi facta est mihi p̄dicatori di. Clama. Et dixi quid clamabo? Dixi caro fenū et omnis gloria eius quasi flos agri: excidit fenū et cecidit flos. O verule mulieres que totum tempus in vanitatibus consumpsistis: quem fructum habuistis tunc in illis in quibus nūcer ubescitis? Nam finis illorum mors est ut ait ap̄ls vj. c. ad Rhoma.

Articulus. iij. q. ppter tria dñs supfluitates odio habet.

Quod dñs dei odium est contra mundanas supfluitates. Et de hoc ps. subdit: supuacue. id est. odisti omnes obseruantes ipsas supfluitates propter tria supfluitates dñs odit. Primo propter additionem. scilicet propter abusiones. tertio propter multitudinem seu multiplicationem.

Oditi dñs supfluitates propter eorum falsas additōes. Ca. 1.

Primo odit deus supfluitates propter additionem. scilicet eorum que sunt rectum iudicium non pueniunt statui mulieris: sicut in prima parte sermonis dictum est. Considera vecordem vagam et multivolam mulierem breui decursu et a vertice usque ad plantam pedis nullum in ea reperies signum nisi sui et suorum p̄ditionis eterne. Intuere primo caput et contemplare quanta sint ibi additamenta non nature sed culpe. Ibi sepe pluriū mulierum emortuarum seu suorum quos respuit ipsa natura p̄spicies arte deauratos crines et coronas aureas fabricatas omni artificio et decore. Mitras vel magbagnones seu vestes istatas et magnas et serico et mira arte depictas: discriminalia gherladas floridas et iocalia preciosa seu gemas super faciem aut frontem

tem pendentes. Circinos ad tympora et in aures preciosas. In facie intueri frontem minutam subtractione pilorum artificialiter dilatatas Supercilia arte extensa et iuncta sorpice sepata et in tenuem deducta gyx aut perpetua nigredine tincta. Dentes vero casu sublato eboze reformatos et fuscatos pigmentis et gumis in albedinem pristina reuocatos. Exili vitro quas alias nouacula capere nequit e facie ablatos pilos curis grossicis arte multiplici delinitam: decolorata facies et pallida labia venustos rubore atque candore mutata transparentia atque tenuissimo velo paululum in auram dimissosque arte neglecto vultum respicies insignitum: ut his et similibus addita mentis semina quam natura formositate priuauit in altera venerem diabolum videas reformasse. Prospice collum et considera ibi diuersarum vanitatum varietates. Nunc per larum circulos aut aureos torques seu catenas. Nunc mureculas vermiculatas argento. Nunc aureos paronaster siue ambreos celorum varietate distinctos quibus non ad deum sed quasi symia diaboli ad sathanam mulier preces fundat: his omnibus et similibus talis anima demens sicut fur qui suspendit fune nouo inaniter gloria tur. Scapille que et meretricia vera palliolo et syndone atque monili pudicitiam mentium. Pectus riuulis rachamatur seu bordatur lasciuis et preciosis iocalibus diuersisque vanitatibus decorata. Brachia quasi alas ad inferos puolantes manicas gerunt innaturaliter perforatas et multiplici vanitate atque carnalitate depictas. Quid aliud manus ille multitudinem preciosarum amillarum et anulorum depicte obfariolo et sudariolo atque cum tempore adest curiosissimis chyrothecis munite nisi luxuriam clamant. Quid erit talium corrigias speculari tergo queque versas amplas sericas argenteas deauratas: coloribus variatas. figuris celaturis sculpturis et mira arte fabricatas. Stultum quidem est ventrem sacculorum stercore totum sumptibus honorare nec laudabilior erit asinus tuus si zona aurea fuerit circumcinctus. Quid est videre in muliere caligas soleatas et queque saccamanoz more diuisas et adnates longas et tractas sotulares rubeos aureos perforatos rostratos decoratos: atque colorum varietate depictos. Quid amplius facient meretrices de altissimis trampalis seu cipellis mira arte ac duplicitate et simulatione confecti quid dicemus. Nonne mirabiles expensas vestibus addunt dum de longitudine latitudine tanto plus addere sit necesse

Nonne talis abuteretur ex certa scia cum intentione fallendi corporis magnitudine mentium atque in errore inducunt. Quod quidem est mortale testatur Alex. d. hal. sicut in ser. xlvij. apparebit. Preterea in predictis additionibus multa que diligenter indagator poterit repere. Si in superdicis satis est sufficienter additum quod in mercancia mulierum vane incopabiliter maior forte melior est additio quam ruminata sicut in sermo vulgari dici solet.

Quod dominus odit superfluitates multiplicium abusionum quibus utuntur ciues in domibus. Cap. ij.

Quando odit dominus superfluitates propter abusionem. Quia namque abusio non tantum in palatijs magnorum sed etiam in edibus communium civium reperitur quod facile exprimeret possit. Ingrede eorum aulas triumphales et vitina non de pauperum cruore constructas: intueere picturas et monstra que omnia vanitatem abusionem et luxuriam clamant. Non singula pergram intra eorum thalamos et cubicularia et preterplare ibi non solum lecticularum triumphalium structuras atque tartas: verum etiam picturas manifestissimas si que carnalitate et luxurie prefigurantes. Considera lectorum magnitudinem atque mollicie: ibi reperies lintheamina serica vel byssina auro atque miro artificio circumdata. Looptoria preciosa et lecto pendencia stupenda arte preterta vel acu psuta depicta et ad luxuriam inductiva: puluinarum preteratavndicis in lecto iactantia preciosa pictura rachamatur aureis texturis futurum atque lapidibus preciosis ornata. Corticibus dauratam atque pictam perclum et valore quod exprime possit: O altitudo et aspiras crud christi. O penalitas crucifere. O insipientia filij dei que oportuit pati dominum christum et sic intrare in gloriam suam: si homines serui cum tot delictis cum tot vanitatibus atque cum tot lascivitijs ingredi poterant gloriam alienam. O quanta concupiscentia cubile precie exornaret atque cum propheta per singulas noctes lectum suum laueret. O sepulchrum cubile et lectum premeditandum que amara est memoria tua: vbi iuxta illud Eccl. x. homo hereditabit serpentes bestias et vmes: Vbi que per die fulgebant in aula hodie iacet in tumba. Et que heri gloriosus splendebat in palatio: hodie decoloratur iacet in tumulo. Est que heri tot vescebat delictis in cubiculo: hodie deuorat a vermibus in sepulchro. O horredum cubiculum infernale: que amara erit experientia tua. O delicata caro delitiosum viri vel mulierum et aia in tot delictis enurita: considera lectum que te expectat: licet hinc neque credas vbi umbra mortis et nullus ordo semper inuisibilis horroz inhabitat: sicut Job. x. attestat vbi per

claris magnificentijs utilitas presumptibilis: vbi per effrenat delictis peccalitas intermiabilis atque per cumulat diuitijs paupertas insatiabilis tribue: sicut Esa. xlv. c. scrip. e. Detracta est ad inferos superbia tua: cadit cadaver tuum sub te: sterneret tineas opimeturum tuum erunt vmes. Te ergo vobis que dormitis in lectis eburneis et lasciuitis in stratis vestis vt scribit Amos. vi.

Contra multitudinem superfluitatum quibus utuntur ciues quos dominus odit. Capitulum. iij.

Quando odit dominus superfluitates propter multitudinem seu multiplicationem. Circumspice thalamos predictorum: preterplare ibi superfluitates vestium virorum et mulierum. Vbi per feriatum diebus: ibi per mediocribus festis: ibi per maioribus sollempnitatibus: ibi per celebrioribus circulis. Quarum preciosiores in manibus presumunt: et quicquid a mulieribus insensatis per filias et filijs inuenerit imo criminaliter referunt. Vbi reperies vestimenta serica quod aure: quod viridia quod rubea et scarleta: quod grisea: quod rigata: quod depicta et rachamata: quod celestina: quod rosata quod trapata: quod estiuua sicut teristris subtilia atque stricta: quod hyemalia: quod ruralia: quod diurna: quod nocturna: quod rectora: quod distorta: quod stricta: quod lata: quod curta siue breuia quod longa: quod cum alis magnis: quod cum manicis strictis: quod sine manicis vllis: quod claudunt ante: quod retro: quod ex late: quod sicut in iuuenibus sarcicis parz tanta abomiabili breuitate curuant vt super nates et super vmbilicum ascendunt: dumque estiuo tempore superiora indumenta deponunt in propria domo vel alibi anteriora et posteriora inuencul atque alijs in oceanum ostendunt. Quot mutatoria reperies ibi: que camillas sericas vel byssinas vel tanto sumptu et arte psutas que tales facere vel tenere apostolus illas gestare doctores determinat esse mortale. Quot alia linea et superflua panameta que raro vel nunquam ducunt in usum. Quot vasa argentea et deaurata et arte mirabili fabricata ad gloriam et ad pompam seruata. Hec et similia considera in deauratis et preciosis matrecis referuata. Circumspice cubiculi parietes carnalitate multiplici actu sepe depictos: vt verificet in omnibus talibus quod Eccl. i. c. ait Vanitas vanitatum et omnia vanitas. Et quod omnia talia multitudine atque pfusione in pfessoribus predicatori bus psuarum minime docentur minime recte ac minime psuarum tria spectra asidicta discretum iudicium licitum et illicitum obrunt et pfundunt: plerique per mortale talibus esse si putat sed quodlibet horum cuiuslibet illis osino lz illis si licet que ad hunc superiorem

Fe. iij. p^o do. de pas. i. xl. de iuramē. et periu.

plenū vnūcūq; nō hz cū talib⁹ sit lex p rōne volūtas. Propterea seq̄ qd̄ **Abat. xv. c.** dñs ait: **Leci sūt z duces cecoz. Lec⁹ si ceco ducatū p̄stet abo in foueā cadūt. Sz vt d̄r Eccl̄i. xv. Qui timet deū faciet bona: z q̄ p̄tinēs ē iusticie ap̄phēdet eā. f. moderatā z obuabit illi q̄si m̄r honorificata h̄ p̄ gr̄am z i futuro p̄ gloriā. Ad quā nos pducatur b̄ndict⁹ iesus qui cū p̄re z sp̄sctō viuūt z regat i secla se. Amē.**

Feria. iij. p^o dñicā de passiōe de iurameto z piurio. Ser. xlv.

Non periurabis in noie meo **Leuit. xix. c.** Et in p̄phetia hodie. **Cogit me charitas: vzget necessitas z zelus diuini honoris me coartat: vt postq̄ elaps̄ diebus cū tāto aiaz fructu blasphemā d̄ cordib⁹ v̄tis ppulsata ē etiaz piuriū effugēt cū ex illo mala inūerabilia oriant̄. Tātū enī piuriū criminis ē vt fm̄ **Tho. in q̄tū. videat̄ homicidium supare. Ait. n. sic apls inq̄t. vj. c. ad Heb. hoies p̄ maiores suos iurāt z omis̄ p̄rouisse eoz ad p̄firmationē finis ē iuramētū. Frustra aut̄ homicidiū eā iuramētū p̄rouisse finis esset nisi homicidiū suparet. Presumit enī q̄ q̄ maiorē culpā. f. homicidiū p̄petrauit miorē scz piuriū cōmittē mīme verent̄. Propterea ex hoc ipso q̄ i cā cuiuslibz culpe iuramētum d̄ferit māifeste mōstrat q̄ piuriū p̄ maria culpa habēdū est: nec imerito h̄ estimādū est cū piurare i noie q̄dā dñi nois negatio iudicē****

Un̄ h̄z locū p̄ idolatriā p̄ctm̄ piuriū tenet: qd̄ qd̄ patet ex ordie p̄ceptoz. Q̄ aut̄ homicidiū in ecclesia q̄i⁹ punitat̄ rō est: qz q̄i⁹ nocumentū inēdū hoib⁹ infert etiaz culpa mior apud tamē iudiciū dei q̄i⁹ culpa q̄i⁹ punit. Q̄ igit̄ piurare tā q̄i⁹ culpa est: iō in x̄bo p̄posito p̄cipit dñs di. Nō piurab in nomine meo. In h̄ q̄nta religiositas indicat̄ q̄ d̄r peiorata. De q̄ religiositate tria ad p̄s̄ cōsiderem⁹. Primo iuramētū discretionē. sc̄do iuramētū abusione. tertio iuramētū p̄uitionē

Articulus. j. quō phibitū v̄l illicitū sit iurare de duplici specie iuramenti.

Primo inq̄ p̄siderem⁹ iuramētū discretionē. Triplex discretio habēda ē circa ipsuz iuramētū. Prima phibitiōis. sc̄da p̄missiōis. tertia distinctiōis

Quō phibitū sit iurare. Capitulum. j.
Prima discretio circa iuramētum

habēda ē phibitiōis. Prohibet enī dñs iurare **Abat. v. d.** **Audisti qz dictū est antiq̄s: Nō piurab: reddes aut̄ dño iuramēta tua. Ego aut̄ dico vob. Nō iurare oino neqz p̄ cellū qz thron⁹ dei ē: neqz p̄ terrā qz scabellū est pedū ei⁹: neqz p̄ hierosolimā qz ciuitas magni regis ē: neqz p̄ caput tuū iuraueri: qz nō potes vnū capillū albū facē aut nigz. Sit aut̄ sermo vester est ē: nō nō. Qd̄ aut̄ ab his abundanti⁹ ē a malo ē. Et **Iaco. v.** **An̄ oia fratres mei nolite iurare oino. Qd̄ pot̄ eē aliud thema. Et addit: Neqz p̄ cellū neqz p̄ terrā neqz aliq̄ qd̄cūq; iuramētū. Sit aut̄ sermo v̄l est est: nō nō: vt nō sub iudicio decidatis.****

Quō licitū sit iurare quō intelligit̄ phibitio facta de iuramento. Capitulum. ij.

Sc̄da d̄o discretio circa iuramētū habēda ē p̄missiōis. Permittit enī in mult̄ casib⁹ iuramētū. Propterea notādū est qz verba christi **Abat. v. Et Iaco. v. sup̄ allega. Licz videant̄ iuramētū talit̄ phibere qz nullo mō iurare licitū sit: simpliciter tñ loq̄ndo h̄ phibitio vnūsal nō est ita qz in nullo casu licitū sit iurare. Sz h̄z Bonauen. sensus x̄boz ē. Iurare h̄ nō p̄ q̄libet cā: s̄ tñ p̄ licita z honesta. Propterea p̄sanda sunt x̄ba phibitiōis p̄dicte. z tria ibi intelligēda sunt. Primo qz sunt i aliq̄ p̄ceptoria. sc̄do sunt in aliq̄ p̄missoria. tertio qz sunt i aliq̄ cōsultoria. Primo sunt i aliq̄ p̄ceptoria z phibitiua: qz nō h̄z p̄ q̄libz cā vel re iurare p̄p̄ piculū sepi⁹ piuradi. Propterea **Eccl̄i. xxij. c. ait: Cur multū iurās replebit̄ iniquitate. i. p̄ iuris z p̄ p̄seq̄ns multū alijs mal. Iō illicituz est iuramētū sepi⁹ iterare. Sc̄do qz x̄ba p̄dicte sunt i aliq̄ p̄missoria. nā tal̄ modus phibitionis nō est vnūsal sed p̄ctical̄ si ferat̄ illud nō aſi h̄ adūbiū oino. Un̄ cū dñs dicit: Ego aut̄ dico vob: Nō iurare oino. i. nolite iurare i q̄libz cā qz in aliq̄ cā licet. P̄teriqz enī ponit a christo locutio tal̄ tñ inō est vnūsalis ad oēm materiā. Verbi gr̄a **Abat. v. dñs ait: Dis q̄ irascit̄ fr̄i suo re⁹ ē iudicio: z tñ nō intelligit̄ de ira p̄ vitū q̄ est p̄ zelū q̄ etiā fuit in christo. Un̄ **Abat. iij. scrip. ē de dño. Circūspiciēs eos cū ira: p̄ristat⁹ ē sup̄ cecitate corz dis eoz. Ex h̄ patet qz iurare nō phibet in oī cā h̄ in aliq̄ cā h̄z. Qz aut̄ liceat exēplo patz Primo exēplo dei qz in mult̄ loc̄ inuē⁹ ē iurasse. Un̄ ad **heb. vij. volēs d̄s ofidē imobilitatē p̄siliū sui interposuit iuramētū. Et. c. vij. etiā dicit: qz iurauit dñs z nō penitebit eū. Et p̄ **hiere. iij. docens dñs iustū iuradi modū************

ait iurab' viuit dñs i xitate z i iudicio z in iusticia. Scdo exēplo aploz z pphaz qui i scriptur' crebro iurasse legunt. Tertio exemplo ecclesie sc̄te que vti iuramto p illi' multiplicem necessitatē z vtilitatē: vtruta p veritate firmāda vel declarāda p decisioē litigiorū et carū p amicitia p̄bēda p pace fiedavel refor mada: p fidelitate seruāda: p obediētia recognoſcēda: p calūnia sopiēda: p infamia purgāda z plurib' alijs: d' qd' Alex. z Arch. tractant. Tertio qz xba christi z iacobi sūt i aliq' p̄sultoza. s. ne ex iuradi frequētia i piuriū decidam? Un' Eccl' .xxij. c. ait: Jurationi nō asuecas os tuū multū eni casus sūt in illa. Ibi Aug' .xix. p̄ faustū circa mediū inqt' q' p iurare que pctm̄ est: iurare at̄ sicut iurare verū nullū. Longi' aut̄ remot' ē a falsuz iurādo q' nec iurare p̄suevit qz q' vez iurare. Abaduit dñs nos nō iurātes nō recedē a vero qz verū iurātes appropinq̄re piurio. Itaqz apls in sermōib' qz habuisse narrat nunqz iuravit ne iuradi p̄suetudie in piuriū laboretur. Aliqñ xō nesci'. In scriptur' aut̄ vbi ē p̄sideratio pp̄sior z maior: plurib' loc iurasse inuenit ne qzqz putaret etiā verū iurādo peccare. Ibec Aug'. Et alibi i lib. de mēdacio ait: Dicit dñs nō iurare oīno. ne. s. iurādo ad facilitatē iuradi pueniat: z ex facilitate ad p̄suetudinē: z a p̄suetudie in piuriū decidat. Et p̄sido. ij. de sum. bo. c. xxxj. Sicut mēiri nō pōt q' nō loq̄t: sic peierare nō pōt q' nō iurat. Cauēda ē igit' iuratio nec ea vidēdū ē nisi i sola veritate. Nō est p̄ dei p̄ceptū iurare: s' duz vsū iuradi facim' piuriū crimē incurrimus nunqz q' iurat q' peierare timet.

¶ De due sunt vniuersales species iuramentorum. Capi. iij.

Tertia aut̄ discretio de iuramto habenda ē. Distinctiois eni due iuramentoz spēs a doctozib' distinguunt. Prima assertorium. Secunda pmissorium nūcupat. Primū aut̄ p̄tinz ad tps p̄teritū. scdm̄ xō respicit ad futurū. Assertorium etiā licet sit p̄ncipalit' de p̄terito sic factū ē vel nō ē: pōt ēē nihilomin' de p̄nti et de futuro. s. asserēdo sic ēē vel nō ēē vel iurādo q' cras pluet vel ninger: z sic d' alijs. Pmissorium aut̄ sit pp̄rie de futuro cuz qz iurat aliqd se daturū vel facturū vel dicturum seu ecōtra. Assertorium qz iuramti debita materia est verū z nō falsum. Pmissorium ē bonū z nō malū. Qui igit' iurat malū obligat qdem ad pctm̄ male iurādo: s' nō obligat ad id qd' male iuravit implēdū sicut lat' .j. patebit. Et in

his duab' spēs iuramentoz oīa iuramta z p̄iuria concluduntur.

¶ Articulus secundus de secundo modo periurandi modo.

Secundo p̄siderem' iuramēti abusi onē. Septē eni sunt iuramēta corrupta z abusiua in qb' .s. dei noī vitupat. Primū d' diminutū. scdm̄ falsum. tertiu' coactū. q̄rtū fractū. q̄ntū incautū. sextū dubiū. septimū inductū.

¶ De tres comites de necessitate habere debeat iuramentum.

¶ Capitulum. j.

Primū d' diminutū vt eni integz nō diminutū iuramentū fiat tres comites h̄e d' .s. veritatē iudiciū et iusticiā. d' q' h̄iere. iij. Jurabis viuit dñs in veritate z in iudicio z in iusticia. extra de iureiu. c. et si christ'. et. xxij. q. ij. asadūten dū vbi h̄iero. ait: Adadūten dū ē q' iurādū habeat hos comites xitate iudiciū z iusticiā. Si ista desierint: nequaqz iuramentū erit s' piuriū. Alex. xō de hal. seqns glo. ij. interl. sup p̄dicto xō h̄iere. ait: Veritas eni d' ēē in p̄scia iurati vt ita ēē credat sicut iurat vt i iuramēto assertorio. Et ita facē pponat sic iurat vt i iuramēto pmissorio Iusticia ēē d' ex pte ei' qd' iurat videlz vt sit licituz z honestū Iudiciū xō ēē d' ex pte circūstantie vtriusqz videlicet vt diligēnt attendat z cā p q' iurat et modus. Si aut̄ desit cā desit iudiciū discretionis i circūstātis iuramēti. hoc ē q' iurasti tū sit verū p̄ falsitatē: cautū z discretū p̄ temeritatē z leuitatē. In sup z iustū ne sit de re illicita nec fiat ad ponēdā iniquitatē. Hoz rōnez ponit Bonauē. in. iij. di. xxxix. sup l̄am di. Iuramentū eni compā ad tria. Primo ad veritatē a q' p̄cedit z sic debet sibi iudiciū. Secundo ad rē de q' sit z sic debet sibi verital vt sit adeq̄tio sermōis z rei. Tertio ad cām p q' sit z sic debet sibi iusticia vt. s. p cā iusta fiat. Et qz oē iuramētū hos tres h̄ respect'. Iō oē iuramētū hos comites habere d' . Sermo eni n̄ dubi' ē. Un' Sap. ix. Cogitatioēs mortaliū timide z incerte puidētie n̄e. Iō vt sermo n̄ p̄ dinā veritatē p̄firmet indiget comitib' ipsum regētib' ne sit dissimilis veritati. Ibec Bonauen.

¶ De iuramētū tripliciter dicit esse falsum. ¶ Capitulum. ij.

Secundū iuramētū d' falsum qd' est p̄ primū iuramēti comitē que ē ve

Fe. iij. p^o dñicā in passione de iuramento

ritas. Qd qdē tripliciter fieri ptingit. Primo cū quis iurat falsum sine intētiōe fallēdi. secundo cū iurat falsum cū intētiōe fallēdi. tertio cū qs iurat vtz cū intētiōe fallēdi. Qui tres modi ponunt ab Aug. xxiij. q. ij. c. hoies. Primo qdē est iuramētū falsum cū qs iurat falsum sine intētiōe fallēdi: qz ipse fallit credens dicē verū. Et tūc fm *pe.* distinguēdū est: qz si adhibuit debitā diligētiā in iuramēto assertorio tunc non est piurus: qz vt b2 in *fi. di. c. hoies.* Reum lingua nō facit nisi reamēs. Similit^r qñ iuramētū est pmissoriū si impleri omittit ppl legitimū impedimentū excusat saltē a mortali: Sicut etiā accidit apōstolo. *ij. Cor. i. q. pmittēs corinthijs ad eos ire legitime impedit^r nō seruauit pmissum.* Sic etiā fm *hosti.* Si debitor creditori iurauit se incerto termino soluturū credēs se posse soluē in p̄dicto termino: tādē rōnabiliter impedit^r nō pōt: nō est piur^o. Si autē non adhibuit debitā diligētiā et occasionē non habuit h̄ credēdi tūc piur^o est: qz defuit vnū de cōmittēb^o iuramētū. *i. iudiciū qz temē iudicauit fm Aug. vbi. s. Ad idēz. xxiij. q. v. q. piurat.* Scōo ē iuramētū falsum cū qs iurat falsum cū intētiōe fallēdi: qz. *i. falsum ē: et falsum eē putat qd iurat.* Sicut qñ debitor iurat soluē creditori in certo termino: et tñ qñ iurat nō credit posse soluē vel nō hz cām pbabilē credēdi: tūc fm *hosti.* in vtroqz cāu peierat: qz in p̄mo deest veritas: in scōo autē iudiciū. Contra qd *Aug. vbi. s. videte qñ ista sit detestabilis belua et de reb^o humanis exterminanda h̄ic enī nō solū piur^o est s̄ ad oēm satisfactiōnē illati dāni tenet. et de iniur. et dā. da. c. si culpa: vbi b2: Qui occasionē dāni dat: dānū dedisse videt. Scōm autē Bonauē. et Rich. triplex ē iuramētū. Primū qd est deliberatū et solēnizatū: sicut qñ testes iurāt sup sacrosancta euāgelia in p̄ntia iudicis. Scōm qd est deliberatiuū s̄ nō solēnizatū. *i. qñ qs iurat occulto et iurat aliqd ex deliberatiōe intēdēs illud p̄dine veritatē testionium cōprobare.* Tertiuū autē est qd nec ē deliberatū nec solēnizatū: sicut qñ qs iurat i cōt sermōe nō attendens quē inuocat et ad qd s̄ ex qdā psuetudine. Et fm h̄ piuriū tripliciter cōmitti pōt. Primo mō cū hō deliberat de dicto p̄firmādo et de iuramēto p̄ qd p̄firmat et piurat solēniter in p̄ntia iudicis: et tūc piurus nō tñ mortali^r et enormit^r peccat s̄ etiā si p̄ tali piurio feratur lnia diffinitiuā s̄ eū in cā accusatiōis ē infamis. *vj. q. j. infamis.* Et qz horribili^r ē cū tres digitos sup scā imponit oīa sua in potestate diaboli ponit. *i. aiām corp^o et oēm subam et**

qñ homagiū diabolo fac. *Uñ p̄rou. vi. Refixisti apud cōneū manū tuā.* Scōo fit iuramentū nec deliberatū nec solēnizatū: sic non est pctm̄ mortale s̄ veniale eo qz lingua in librico posita ē. Tertio etiā modo fit iuramentū deliberatū s̄ nō solēnizatū. In q̄ distinguēdū est: qz aut deliberat de dicto et de iuramento vtrū sit dictū verū et vtrū iuramento firmādu et tūc si peierat mortali^r peccat cū exp̄sse faciat s̄ dei p̄ceptū. *Leuit. xix. Nō piurabis in noie meo.* Aut deliberat de dicto tñ vtrū sit verū nō tñ de iuramento supaddito. Et tūc p̄t esse veniale pctm̄ s̄ ḡue veniale et multū appinquat ad mortale et iō oīno fugiēdum. Tertio fit iuramētū falsum cū qs iurat verū tñ cū intētiōe fallēdi: qz credit eē falsū qd iurat. *Uñ exēplificat Aug. vbi. s. Pluit i illo loco infrogas aliquē et dicat pluuisse et ad negociū illi^o cōpetit vt dicat pluit s̄ putat non pluuisse piur^o ē. Ad h̄. xxiij. q. j. c. j. Ex h̄ triplici iuramēto fm Aug. breu^o p̄cludi p̄t: qz aut est falsitas ex pte iurati tñ: et h̄ est p̄mū. Aut ex pte iurāt et h̄ ē tertiuū. Aut ex pte vtriusqz et h̄ est scōm.*

Qz obliget iuramentum coactum. Capitulum. iij.
Tertiuū iuramētū est coactū. Unde multoties cadit hō in piuriū qz deficit iusticia in eo. Circa qd queri p̄t vtrū iuramētū coactū sit obligatoriuū: Respōdet Bonauē. in. iij. di. xxxix. q. hec questio nō hz locū in iuramēto assertorio: qz illō nō obligat ad aliqd faciēdū: s̄ si falsum iurat bñ obligat ad pctm̄ cōtumaciūz fiat coactum: qz nulla coactiōe ē malū faciēdū. Verbi ḡa Si aliqs asserit falsum eē verū. *s̄ locū hz i iuramēto pmissorio.* Nō qdē illicito qz illud etiā si fieret sp̄tanēū nō eēt obligatoriuū. *et eo. c. si x̄o. Et qz met^o cā. c. ad audiētiā.* Tñ q̄ sic iurauit p̄t ab ep̄o petē vt illū cogat absoluerē a iuramēto. *et. e. c. j. Si h̄ impetrare n̄ p̄t soluat et postea repetat: qz h̄ iurauerit soluere nō tñ iurauit nō repetē. extra. e. debitor. et in dicto. c. ad audiētiā.* Qz etiā si iurauerit nō repetē tūc denūciat ecclesie fm for- mā euāgelicā: vt ecclesia ad restitutionē compellat. Si x̄o iurauerit qz nō denūciaret tale iuramētū est illicitū et nō tenet nec ē seruādū extra. e. c. quēadmodū. Hec s̄z Inno. Ray. et Bern. Si enī iuramētū pmissoriū licitum est: tūc aut talis coactio ē que i p̄stātē virū cadere p̄t vt met^o mort^o et seruitut^o vel corruptiōnis et h̄ in p̄sona pp̄ria vel in libris pp̄rijs. Aut nō. Si nō: tūc dicēdū qz h̄ iuramētū est

obligatoriu q̄ ad iudiciu poli r̄ q̄ ad iudiciu
fozi. si sic: tūc nō est obligatoriu q̄ ad iudiciu
fozi: ne q̄s de sua malicia reportet lucrū. **Sz**
tū seruādū est iure poli qz min⁹ malū est su-
stinere dānū tpale q̄s fidē frāgē. **Et** cū volun-
tas nō possit cogi de⁹ imputat talē obligari.
Dicit tū in remediū hui⁹ q̄ supior req̄sit⁹ p̄t
et d̄z aucte canonū relaxare h̄ iuramētū. **Si**
aut querat. q̄s in h̄ iuramēto vel i alijs habe
at dispēsare? **Rūdeo** fm **Tho. ij. ij. q. lxxxix.**
Aut enī q̄ illud q̄ cadit sub iuramēto pmis-
sorio aliquādo est māifeste pctm̄ vel maioris
boni impedimētū. r̄ tale iuramētū dispēsati
one nō indiget. **Aliqñ** aut est dubiū an sit li-
citu vel illicitū p̄ficiū vel nociuū: aut simpli-
citer aut i aliq̄ cāu. **Et** in h̄ pōt qlibz ep̄s di-
spēsare. **Aliqñ** etiā pmittit sub iuramēto q̄s
est māifeste licitū vtile r̄ honestū. **Et** i tali iur-
amēto mutatio nō dispēsatio nō videt h̄re
locū nisi aliqd meli⁹ occurat faciēdū ad vtili-
tatem cōdem. **Et** h̄ maxie ptinē videt ad ptātē
pape: sicut patet. **xy. q. vj. c. alius.** **Similit** ad
cū ptinē videt iuramētū absoluta relaxatio.
Nā ad vnūquēqz ptinet iuramētum irritare
q̄s a subdit factū est circa ea q̄ subdunt eius
ptātē. **Sicut** p̄ pōt irritare iuramētū puelle:
et vir vxoris si nō pōt impleri sine p̄iudicio
viri vt d̄z **Numeri. ij. Et. xxij. q. v. māifestū**
Et d̄is iuramētū serui di. **liij. si seru⁹.** **Et** ab
bas mōchi. **xx. q. iij. mōchū.**

**Qz quadrupliciter iuramētuz
frangit. Capitul. iij.**

Quartū est iuramētū fractuz. **Uñ**
in piuriū cadit qz deficit etiā ibi iu-
sticia. **Qd̄** q̄dem p̄tingit q̄ter fieri.
Primo cū iuramētū est de re licita. sc̄o cuz sit
de re illicita. tertio cū sit de re que d̄ sui nafa
nec ē licita nec illicita. q̄rto cū de re ptim̄ licita
et ptim̄ illicita. **Primo** enī iuramētū d̄z fractū
cū sit de eo q̄s de sui natura licet. **Sicut** cū q̄s
iurat talē elemosynā dare: pegrinarivel ieiū-
nare r̄c. tūc peccat h̄o mortali⁹ si nō seruet le-
gitima cā nō obstāte. **Qui** autē ex impotētia
vel impossibilitate trāsgredere⁹ a pctō imu-
nis eēt: sicut patet extra d̄ iureiu. **c. q̄rela. v.**
q. j. q̄cūqz. **Sc̄o** fractū d̄z iuramētū cū sit de
re illicita vt cū q̄s iurat occidē hoiez se vindi-
care r̄ similia: vel cū iurat se nō facturū q̄s fie-
ri d̄z vel de sui natura bonū est sicut dare ele-
mosynā ire ad ecclesiā r̄c. vel iurat nullū fe-
stū custodire vel nō ire ad p̄dicationē vel nō
p̄cere inimicis r̄c. **Tales** ipsosfacto q̄ iurāt p̄-
iuri sunt r̄ seruādo tale iuramētū mortaliter
peccāt: nec peccāt p̄riū faciēdo. **Uñ** **Is̄o. vt**

habet. **xxij. q. iij. c. in malis.** **In** malis pmis-
sis rescinde fidē r̄ i turpi voto muta decretū
Et iterū. **xxij. q. iij. c. j. ij. et. ij. si q̄s.** **Si** quis
iuret q̄ supflue comedet vel vba ociosa dicet
et h̄ seruat. **Ad** h̄ lbug. nōuit. **xxij. q. iij. si**
aliqd. q̄ mortali⁹ peccat. qz facit **z. c. illud: in**
malis pmisiss rescinde fidē r̄c. **Sz** meli⁹ di-
cendū fm **Rodeñ.** qz peccat veniali⁹ qz illud
c. in malis r̄c. si intelligat extēdi q̄ ad venia-
lia q̄tū ad illa nō est p̄ceptū h̄ p̄siliū. **Tertio**
d̄z iuramētū fractū cū iuramētū sit de re q̄ d̄
sui natura nec licita nec illicita ē: vt cū q̄s iur-
rat q̄ nolit ludē p̄ poculēto v̄l esculento r̄ sic
trāsgrediēs h̄ iuramētū mortali⁹ peccat. **In**
sup fm **Tho. ij. ij. q. xxvij.** nō excusat a cul-
pa mortali q̄ iocose piurat qz nō euitat d̄naz
irreuerētia: imo q̄tū ad aliqd auget. **Itē** fm
eundē vbi. **s. Qui** ex lapsu lingue iurat si ad-
uertit se iurare r̄ falsuz eē q̄s iurat: a mortali
nō excusat sicut neqz a dei p̄ceptu. **Si** autē
h̄ nō adūtit intētionē iurādi nō videt habe-
re. **Et** iō a crimie piuri⁹ excusat. **Quarto** di-
citur iuramētū fractū cū sit prim de re licita
prim de re illicita: sicut cuz meretrix iurat se
seruare fidē suo leccatori: qz i tali iuramento
fm **Bonauen.** duo sunt. **s. vnū** q̄ adhibebit
suo leccatori r̄ h̄ ē malū r̄ nō seruādū. **Alter**
zō q̄ nō alteri r̄ h̄ ē bonū r̄ seruādū: vñ in h̄
frāgēdo iuramētū graui⁹ peccat q̄s seruādo
qz dū seruat peccat fornicādo h̄ nō peierādo
Sz dū adheret alteri peccat vtroqz mō. **Et** h̄
est q̄ **Aug⁹.** dicit q̄ meretrix q̄ iurat se serua-
turā fidē leccatori: mala est ei adherendo sed
peior fidem non seruando.

**Qz tripliciter fit incautum iu-
ramentum. Cap. v.**

Quintū est iuramētū incautum: q̄s
iō in piuriū vergit: qz deficit ibi iu-
diciū cū sepe vergat in exitū malū
vel i exitū min⁹ bonū. **Circa** q̄s dicendū fm
Bonauē. in. ij. di. xxxix. **Qz** tripliciter iuramē-
tū d̄z incautū eē. **Primo** cū iurat aliqd quod
simpliciter vergit in detrimētū salutis: vt cum
q̄s iurat aliqd se facturū q̄s obseruaturz in se
includit mortale pctm̄. **Et** isto mō iuramētū
nō est licitū nec obligatoriu: imo q̄ ipsum ob-
seruat peccat. **xxij. q. iij. c. j. ij. et. ij. r̄ c. si ali**
qd. vbi d̄z: Si aliqd forte nos incautū iura-
re p̄tigerit q̄s obseruatū peiorē vergat i exitū
libere illud salubriori p̄silio mutādū no-
uerim⁹ ac magi instāte necessitate peierādūz
nob̄ q̄s p̄ vitādo piurio i aliud crimē graui⁹
eē diuēdū. **Sc̄o** mō d̄z incautū iuramentū
cū q̄s iurat aliqd q̄s vergit i salutis sue dispē-

Fe. iij. p^o. dñicā in passione de iuramento

dñi et pfectōis impedimētū: vtputa cū q̄s iuratur se nunq̄ intraturū religionē vel q̄ nō fiet cleric^o etc. In q̄ cāu peccat q̄dem iurādo qz ponit obicē spūscō: tñ ipsuz obseruādo nō est pctm̄: multo tñ meli^o ē nō implē. Mā que mala sunt vel maioris boni impeditiua: sub iuramēto cadē nō p̄nt. Tertio mō d̄r incautū iuramētū cū q̄s iurat aliqd̄ i oēs euētū q̄ vno cāu p̄tingēte vergit i salutis dispēdiū et alio in pfectū: vt cū q̄s iurat se nunq̄ prelati onē recepturū. Et tūc i illo cāu in q̄ vergit i salutis dispēdiū: puta si bona p̄sona ē sibi et alijs: isto mō illicitū est et nō obligatoriū. Si aut̄ vergit i salutis p̄fectū qz ē p̄sona inutilis tūc licitū est et obligatoriū. Hmōi generi fuit iuramētū herodis Mat. xiiij. q̄ puelle iurauit se daturū qd̄ postulasset. Poterat enī a p̄ncipio eē licitū intellecta debita p̄ditōe. s. si peteret qd̄ dare liceret. S; impletio iuramēti oīno illicita fuit. xxij. q. iij. p̄ officiū. Concord. cum illo Tho.

De tripliciter piuriū vertitur dubium iuramentū. Cap. vi.

Sextū est iuramētū dubiū: in q̄ etiā sepe p̄tingit eē piuriū: qz deficiit ibi iudiciū. Qd̄ dē influent cū q̄s iurat de q̄ dubitat ac si verū sit. Et h̄ tripliciter p̄tingē p̄t. Primo cū q̄s iurat esse vex qd̄ dubitat et ex deliberatiōe h̄ facit et ex p̄posito. Et h̄ qd̄ mortale ē: qz h̄z Sco. Asserē verū eē qd̄ h̄ dubitat mēdaciū est. S; h̄ supaddit iuramētū. Mā fm̄ m̄grī diffinitionē in. iij. sen. Per iuriū est mēdaciū iuramēto firmatū. Sc̄do cū q̄s iurat dubiū solennit̄ i p̄spectu iudicis: et q̄m̄ ē mortale. Tertio cū q̄s iurat incaute et ex iocosa leuitate: et tūc si ex p̄suetudie mala h̄ facit: mortale ē: qz nō euitat irreuerētiā dei. Si aut̄ nō ex p̄suetudine: tūc ē veniale.

Quo piculi sit alijs ad piurandum dare occasione. Cap. viij.

Sextū d̄r piuriū occasionatū. s. cū q̄s inducit et occasionē dat primo piurandi. De q̄ distingue fm̄ Bonauē. i. iij. di. xxxix. Et Tho. ij. ij. q. xcviij. qz h̄ tripliciter p̄t fieri. Primo qñ p̄sona puata nō publica recipit sac̄m et h̄ facit qz nescit s; dubitat de veritate. Et sic fm̄ Aug. nō peccat s; tñ hūana tēpratio ē: h̄ enī ex infirmitate nature hūane p̄cedit. xxij. q. v. q̄ exigit. Sc̄do qñ scit vel pbabiliter credit eē falsum iuraturū et cogit iurare: homicida est. Mā fm̄ Aug. xxij. q. v. c. q̄ exigit. dicitur

infra Ille enī suo piurio se infem̄it s; ille mānū interficiētis et p̄ssit et imp̄ssit. Et. xxij. q. v. Alē: apu^o declarās ait: Ille q̄ hoīem puocat ad iurationē et scit eē falsum eē iuraturū: vincit homicidā qz homicida corp^o occisur^o ē ille aiām: imo duas aiās et ei^o quē iurare puocat et suā. Scis eē verū qd̄ dicis et falsum qd̄ ille dicit et iurare cōpellis. Ecce iurat ecce piuratur: tu qd̄ inuenisti: imo et tu p̄isti qd̄ de illius morte satari voluisti. Tertio mō qñ exigit iuramētū tanq̄ p̄sona publica fm̄ qz exigit iuris ordo. Talis enī nō videt eē in culpa: si ue sciat eē verū qd̄ iurat siue falsum qz nō videt ipse exigit s; poti^o ille ad cui^o instātiā exigit iuramētū. Si tñ eēt p̄sona publica. s. vt p̄uata vel p̄ ordinē iuris exigit iuramētū grauius peccaret. ar. ad h̄. xxij. q. v. c. ille q̄. S; qd̄ de illo q̄ audit aliquē falsū iurātē et scit et tacet: videt enī qz peccet. Primo qz Leuit. v. scrip. ē. Aia q̄ audierit aiām iurātis falsuz te si sc̄s fuerit qz aut ipse viderit aut p̄sci^o ē nisi indicauerit portabit iniquitatē suāz. Sc̄do qz d̄r. lxxxvi. di. faciētis. Nō caret scrupulo cōsensiois occulte q̄ māifesto facinori d̄sin̄it obuiare. At ecōtra peccare videt māifestando. Primo qz fm̄ Aug. ij. q. i. si peccauerit. Qui crimē occultū p̄dit nō errorē corrigat s; p̄dit. Sc̄do qz si p̄diderit eē forte ille puniet i corpe vel occidet a iudice vel etiā a parētibus illi^o p̄ quē piurate volebat: vt etiā ille p̄ditoz p̄culū mortis defacili incurrē possit. Dicedū qz h̄c q̄stionē dicit Aug^o. eē valde difficilē et p̄plexā. Nihilomin^o sic eā soluit di. qz ex quo moyses in p̄dicta auctē leuit. nō exp̄ssit p̄sonā cui h̄ indicandū eēt: sufficit illi vt se absoluat ab h̄ pcti vinculo: si indicet talib^o q̄ magis possent p̄desse piuro qz obedē siue eē corrigēdo siue deū p̄ eo placādo vt sunt sacerdozes vel discreti et honesti parētēs.

Articulus. iij. de triplici punitione qua puniunt per iuri.

Tertio p̄ncipalit̄ p̄siderem^o per iuri punitionē. Triplici nāqz punitione puniunt piuri. Primo punitione spūali. sc̄do punitiōe tpali. tertio punitione eternali.

De triplici spūali pena qua piuri puniunt. Cap. i.

Primo nāqz puniunt punitiōe spūali. Triplici nāqz pena spūali plectunt piuri. Prima pena ē odiū dei. Tñ Zach. viij. c. Iuramētū mēdax ne diligatis h̄ enī odit d̄s. Josue qz. c. ix. Me cōtra nos ira dñi p̄citet si piurauerimus cis,

Fe. v. p. dñicā in passione de malis ex vani.

ber dñs i verbo pposito piuriū ppetrari atz
iuramētū etiā vtz leuif frēntari cum ex tali
frēntatūde piuriū sepi^o cōmittatur ac demū
tot durī pūitōib^o a iusto iudice puniant. A q̄
bus oib^o nos eripiat misericordia dulcissimi
saluatoris: q̄ cū p̄re z spūscō viuūt z regē i se-
cula seculoz Amen.

**V. feria. v. p. dñicā in passiōe de
multitudine maloz que ex vani-
tatis subsequunt. Ser. xlvj.**

Remittuntur ei
pctā mltā: qm̄ dilexit multum.
Lu. vii. Nāle siq̄dez ē vt ad q̄
mēs hūana p dilectionē reflec-
tit siue terrena siue dīna: p eadē multiplicet
merita seu culpas atz dilectiōis radice remo-
ta: illi^o etiā remoueant effect^o: imo si ab vno
dilectiōis extremo ad oppositū deducat ex-
tremitatē sue generat fructū. sic de trāsitu bo-
ni ad malū testat apls ad heb. vi. d. Impos-
sibile. i. difficilimū est enī eos q̄ semel sūt illu-
minati: gustauit etiā donū celeste z p̄cipet
facti sūt spūscō: gustauit nihilomin^o bonuz
dei x̄bū virtutesq̄ v̄tura seculi z plap̄i sūt
sc̄z i graue scelus: rursus renouari ad p̄niaz
At ecōtra si a mūdāna dilectiōe fiat verus et
magnim^o trāsit^o ad dīna miro inebriat amo-
re. Teste ap̄lo q̄ ad Rho. c. v. inq̄t: **U**bi abū-
dauit delictū supabūdauit z gfa. hoc at̄ eue-
nisse i maria mag. euāgelij hodierni testat
historia: z idē p̄ x̄bū iā p̄positū demōstrat cū
dñs de illa ait: Remittunt ei pec. mul. q̄. dis-
mul. **Q**ue nā fūert illi^o pctā multa ex multa
dilectiōe dimissa: nisi curiositates superz su-
perflue vāitates q̄b^o p malū exēplū z pluriū
corruptelā mltā ppetrauerat mala. **I**grāt si-
qdē multi sicut p̄us fecerat illa impietates i-
numerabiles q̄ ex his sequunt. **I**grāt p̄pte-
rea p̄itē. Ex q̄b^o necessariū est q̄ eoz igrent
mīam p̄seq̄ delictoz. **E**t i h̄ merito oñdis. vi.
religiositas q̄ dz ruinata qz ex talium i grātia
grossa hodiernis tpib^o heu pene tota christi-
anitas i dānatiōis baratrū ruit. **P**ropterea
ad dñm p̄p̄ba ps. xxx. ait: **D**isti obseruan-
tes vanitates supuacue. **Q**d etiā p̄t h̄ poni
p̄ themate. **E**t i sup̄ dictū sit q̄s curiosita-
tes z vāitates ac supfluitates dñs odit: nihil-
omin^o ofidam^o ad p̄ns mala p̄p̄ q̄ talia dñs
odio h̄z. vt vills vāitātū odibilib^o mal^o exēplo
sc̄issime magdalene amor van^o atq̄ vacuus
in dilectiōis plētudinē p̄tāf. **T**ria vtiq̄ sūt
maloz genera q̄ ex vāitatis z supfluitatibus
seq̄ solēt. ex q̄b^o p̄ eos tale dei odiū generat.
Prima sūt mala p̄ctaria. sc̄da sūt mala spūa

lia. tertia sūt mala generalia.

**Articulus. j. de quattuor pri-
mis generib^o hoīuz qui dānāt**

Pex vanitatibus mulierz.
Prima qdē mala p̄p̄ que vāitates
mulierz dñs odit sūt mala p̄ctaria.
Particularit^o enī ex h̄mōi vāita-
tib^o q̄ttuoz hoīuz genera variū suscipiūt de-
trimētū. **P**rimi sūt parētes. sc̄bi sūt piuges.
tertū artifices. q̄rti adiutrices.

Q multiplicit^o dānāt parētes
ex vanitatib^o filiarū. **Cap. j.**

Primo inq̄ tal vāitas atq̄ alie mulie-
rū supfluitates nocēt parētib^o. s. v̄tē-
tū ill^o. **E**t vt a m̄ib^o sumam^o exordiz-
um: q̄t crimia ppetras o m̄ infelix vt filia tua
placeat aspiciētib^o cūcti: q̄ta solertia inuigila-
las vt vltra illa formosa q̄ filie tue natura cō-
cessit alia tua industria supaddas: q̄d q̄z i grāf
p̄sul in hac arte p̄tas: mira sagacitate i illa re-
secās q̄ nature vitio supflua eē vidēt atq̄ in-
dustria stupēda refartit^o nature defect^o. **N**ā
nimia macilēcia tenuē puellā trahit i gressio-
rē: in macrā pinguē: in rectā adūsa sc̄tiōe dī-
rigi: curuā hūeros demissos extollis depri-
misq̄ supbos: distrahis collū remissuz: lēti-
gines vuit^o z mac̄as oculoꝝ atq̄ alios cor-
pales defect^o galieno nec hypocrate vocato
ad formositatē decoras: doces illā ornare ca-
put: pingē vultū: cōponē gressuz: nouitates
in vestib^o iuēire: choreas ducē: z amorosas
canē cātilenas. **Q**uid multi imozoz. **T**u ip̄sa
ad tuā filiā in oī mūdi vāitate es docta mgfa
et d̄ pulchritudie ei^o ase nihil curas. **D**emē-
tia p̄sumata. **S**z te o p̄ te inq̄ alloq̄r: q̄ta af-
fectiōe d̄tar: q̄t furti vsur^o rapinis z alijs im-
p̄is lucr^o satag^o subaz cumfare vt filias oī va-
nitate z sūptib^o plēas nuptui tradas vt am-
ple dorēt vt alte locēt. **S**z q̄ neq^o ē in parētī-
bus. **S**i filiā suā maritāt: mīme p̄fant s̄v̄su-
rario tradāt seu raptorū: s̄ i h̄ t̄mō student
vt diuini def vt ornatiōe atz gl̄iosiorē vide-
ant illā. **P**arētes demētes iā p̄p̄ filias ad
interitū dānatiōis et̄ne currētes atz illas vo-
biscū trahētes. **G**ēitozes carnis z p̄p̄toēs
aiāz v̄faz atz illaz. **A**udite Jo. Ch̄z̄p. i ser.
d̄ filijs zebedei vbi d̄ m̄se illoꝝ ait: **N**ō sentie-
bat illa sic cetē mulieres q̄ corp^o natorū suorū
amāt: aiāz at̄ p̄tēnūt. **D**esiderāt enī illos va-
lere i seclō isto z n̄ curāt qd̄ sint passuri i alio.
Alij militias filijs puidēt: alij honozes: z ne-
mo filijs puidet deū. **P**erditiōne illoꝝ cum
maḡ p̄cio cōpant. z salutē ill^o nec dono accipe-
volūt. **S**i enī viderit illos paupes: tristant^o

suspiciat: si at viderit illos peccates: nemo tri-
stat vt ondat qz copoz sut paretes si aiaruz.
Hec ille. Imo si casu mf pspereit filiam cui
marit vel pscia duct vel pauprate artat seu
ex modestia moderat si satisfecent popl si se
euiscerauerit i pcuradis vanis: de pace orit
guerra: nunq cessabit pug nisi infelix iuue-
nis satisfecerit sue iugl mfi. O parentu ad fi-
lios imoderat amor: qz paretes pcpitas i in-
fernum.

Qz tripliciter nocet maritis va-
nitates vxoz suaru. Cap. ij.

Secundo nocet h mulieres cu vaitati-
bus suis pprijs viri. Et h i oib' bo-
nis. s. i bois aie: i bois vite: i bois tpal sube.
Primo nocet ill in bois aie eo q suis delitijs
imo suis demencijs atqz fucatiob' vanis ad
adulterinu amore phetes illos spualit inter-
imur. Unde hiero. xxxij. q. iij. c. origo. sic
ait: Origo qde amoris erat hoesia: s magni-
tudo deformis. Nihil at inest ex q hoesia ca-
qs infaniam. Qsi r fex' i sententijs. Adul' e in-
qt i sua amator ardior: in aliena qpe vxore
ois amor turpi e in sua nimi. Et seqt: Nihil
e fed' q vxore amare qsi adultera. Hec bie
ro. S ad huc amore pcpitat supflue vaitates
Quot eta viri pp' vxoes suas vt illis satisfi-
ciat i popl z vaitatib' suis p vsuras rapias atz
alia iusta luc pcpitat aias p'pas i infernum
Secdo nocet marit suis i bois vite. s. corpale:
pleriqz naqz pp' inordiatu amorem ad suas
vxores eo q sint imoderata vaitate lasciuie g
tur infirmat: imo qda pp' illas ameres fiunt
Qsi. ij. Esdras. c. iij. ait: Multi demetes fa-
cu sut pp' vxoes suas. Tertio nocet maritis
i bois sube tpal. Mlr naqz vana z vaga i or-
namet' z popl: lupa famelica insatiabil e: ml-
tis p'ois vtif ad ornatu: cuqz nali' tal' mlti-
uola sit vel iuicit vaitates vel vtif adiuets et
suba q in mercacis z artib' atz possessioib' z
alijs negocijs possz ee lucrosa taqz inutilis z
mortua: imo cu magz detrimeto seruat: imo
destruit sic. j. prebit. Ex pdict' igit pz: qz fru-
strata sit i talib' vxozib' vais intetio dei. Ut
eni d'ns Gen. ij. c. cu hoib' ia formassz. Non
est bonu hoiez ee solu faciam' ei adiutoriu si-
mile sibi. In adiutoriu inqt. s. spuale: corpa-
le z t'pale. S; diabolus tale p vaitates defor-
mat ad viri detrimetu in oibus illis.

Qz artifices vaitatu multiplici-
ter peccant. Cap. iij.

Tertio nocet tales mulieres vaitatib'
suis artificib' laboratib' illas. Est. n.
in sac' theologia z i iure canonico regla gene-

ralis: qz oē dānū qd d's prio suo facit aut cā
efficax ē q fiat: satisfacē obligat. In q regula
nō q dicit qz oē dānū qd d's prio suo facit si-
ue spūale siue corpale siue t'pale sit illud. Nā
si hō obligat satisfacē t'pale dānū qto āplius
spūale: Sic apte pbat Sco. i. iij. di. xv. q. ij.
Ipsa qz rō apte d'mōstrat. z. vj. q. j. c. sūt plu-
rimi. māifeste pbat vbi d'r: Multū dāna mo-
rū a dānis rex t'paliū distāt. et. c. ex merito.
itez scri. ē. Deteriores sūt q vitā morezqz bo-
noz p'uis morib' corrupūt qz q subas alioz
p'diaqz diripiūt. Subdit qz in reglat qz q effi-
cax cā est q dānū qdlibet p'dictū fiat satisfacē
obligat. Efficax at cā tūc merito nūcupat cū
sine illa nō fiebat id malū nec dabat illud dā-
nuz. Ex qb' apte patz qz q efficacē dat aiaz p-
ditioē: tot morib' dign' ē qz aiab' p'ditiois
efficacē cām pstat. Prestāt. n. efficacē cāz mu-
lierib' i vaitatib' suis: eaz vanitates z vana
opa faciētes vel vcdētes v' quolibz alienātes
Sic sūt q faciūt p mlierib' g'ozner' v' magz
frapas aut caudas vel manicas nimis ma-
gnas: rachamaturas vanas: maghagnones
magz seu vesicas: altos trāpalos vel capillos
mortuos vcdūt: aut ad faciē dealbādā v' co-
lorādā aut decorādā aliqd p'ficiūt: z oiaz p'li-
miliū opatores z quōcūqz alienatores. Sed
marie taliū z p'similiū inuētores: qz oiaz in-
explicabil' ē multitudo. Pro qb' oib' dāt do-
ctozes regulā generalē: qz qcūqz talia facit
vel quōcūqz alienat tradēdo illa alicui quem
credit talib' abufurū: sp mortalit' peccat atqz
re' ē oiaz maloꝝ q inde sequunt: qz vt. s. di-
ctū est. Qui occasione dāni dat: dā. de. vi. et
d' iniur. et dam. da. c. si culpa. s. sane. Ex his
igit pz qz mlr sic recipit efficacē cāz a p'dictis:
sic efficacē cā ē p'ditiois oiaz q faciūt aut ven-
dūt aut aliē alienāt qb' vtif in vaitatib': de q
bus qsi nihil dicim' s' prudētib' mētib' reli-
qmus multa p'similia cogitāda atz ad p'dictā
regulam deducēda.

Qz adiuuantes hmoi mulieres
eaz culpaz p'cipies fiunt. Ca. iij

Quarto nocet tales mulieres adiuu-
tib' suis sic z ipse eis dū efficacē cām
pstat illis i vaitatib' eozū dē. Sic sūt
ille q fucāt vel vanc ornāt alias mulieres seu
docēt illas se fucare aut vaitates iuenire vel
imitari. Sic solēt ee sorozes aut p'ntiq' socie
vel vicine aut qcūqz sint alie. Ratio huius ex
precedentibus patet.

Articulus. ij. de alijs quattu-
or generibus quibus nocet mu-
lieres cū vaitatib' suis. ¶ 4

Fe. v. p^o dñicā in passiōe de malis ex vanita.

Secūda pñcipalia mala pp̄ q̄ odit dñs vāitates sūt mala spālia. **N**ocēt enī alijs q̄tuor generib^o hoīuz p̄mo sociātib^o. sc̄do iuuēib^o. tertio mlierib^o. q̄rto creditorib^o idigētib^o l' duozati

De pctō associantiū mulieres vanas. Capitulum . i.

Primo inq̄ nocent tales muliez abusus sociātib^o illas qz iucē sūt sibi cāculpe hmōi: sic sūt illi vel illi q̄ sociāt illas ad spectacula z ad lasciuas solēnitates z festa et ad p̄silia vbi sūt tm̄ peccāt mliēs p̄dicte vane s̄ sic ap̄te p̄z ex tā dicit z magl' etiā p̄rebit ex dicēdis: culpabiles sūt oīuz maloz q̄ p̄cedūt ex vāitatib^o suis hī associātes: qz furāt dño mltitudinē aīaz. s. p̄cupiscētū illas vel q̄ scādalizāt ex ill. **A**d h̄ pñitiosa furta p̄petrāda atz faciēda cū mliere vana currit oēs illā ad talia associātes: p̄p̄ea ad q̄libz ei^o sociā aut p̄p̄ba **S**i videbas furē currebas cū eo z cū adulteris. s. p̄cupiscētib^o illā portionē tuā p̄bebas. i. p̄cipē te reddebas. **S**c̄d̄z. n. oēs theol. z iurif. q̄ ad furād rē ipalē sociat furē absq̄ q̄ societate fur n̄ cōmissit furtū: nō tm̄ p̄cipēs ē pcti. v̄zetā si ille q̄ fecit furtū n̄ satisfecit illū associās satisfacē obligat iux̄ reglāz p̄dictam **Q**ui occa. dā. rē. **P**romagl' q̄ sociat furē sp̄ritualē vñ tāta mala sequūt sic. j. p̄tēbit. **N**ec obstat si q̄s obijciat d. **N**ō socio illā cū intētiōne qz p̄ q̄ intelligi q̄ si hī sociātes eaz nec illa illuc p̄geret. nec tātoz maloz cā forer: tu associās illā vñ p̄dicū ē efficac' cā es tātoz maloz. **S**i at sine te siue cū altera societate irer: culpa eēt tūc n̄ tua s̄ sua z sociātiū illā. **E**x his igit' p̄z q̄ tal' mli' secū trahit ad iferos oēs suas vāitates faciētes eaz i vāitatib^o adiuuātes atq̄ sociātes. **M**ulieres sp̄rituales filias p̄pas siue alias vanas associātes: nōte v̄ba: signate mysteria: atq̄ ex h̄ etna suplicia expectate.

Q̄ hmōi vāitates sunt hoīum fragiliū incētūū. Ca. ij.

Secūdo spālit nocēt iuuēib^o z oib^o q̄ cūq̄ pp̄ tales vāitates i eaz p̄cupiscētā inardescūt. **C**h̄ Hiero. **G**ladi' igne' est sp̄s mulier: de q̄ gladio p̄rou. v. scri. ē. **F**auus distillās labia mētric' z nitidi' oleo gutt' ei: nouissima at ei' amara q̄si absinthium z acuta līgua ei' q̄si gladi' biceps. **B**iceps at gladi' dicta ē qz intimit seip̄az mlierē z iuuenē seu qz occidit corp^o z aīaz. **E**t Amb. i li. de cayn z abel: itez d̄ tali muliere mētricia vanitate ornata sic ait: **M**a mētricio p̄caz moru z fracto p̄ delitias incestu nutātib^o ocul' z ludētib^o iaculās palpebris retia portat q̄b' p̄ciosas iuuenū aīas capit. **O**culus. n. mētric' est

laque' pctōris. **Q**uēcūq̄ sensu dubio puer tenē in āgulo trāsīt dom' sue sermōib^o adurit ḡof faciēs iuuenū violare corda. domi inq̄eta i plateis v̄aga ocul' p̄diga: pudore vñ amicu diues genis picta. **E**tenī qz v̄ez de corē h̄re n̄ p̄t adulterinis fud' affectate pulcritudis lenocinat' aspectuz n̄ veritatē. **H**ec ille **E**t itez Aug^o. **I**n mulierib^o tāt' ē apparat' et p̄opa v̄estū: tā subtil' z inexcogitata tricaturā criniū: tā mirabil' varietas ornatuū vt incētūū p̄cupie hauriāt decepti oculi inspiciētū siue intūctū. **I**taq̄ dolosi z astuti subaspectus eaz tā fraudulēti z fallaces sūt incestus eaz vt mēbra q̄ castitati seruire debuerāt: it' cest' piculū videant' p̄iurasse. **H**ec ille. **S**epe nāq̄ iuuenis simplici intētiōe ecclesiā adit vel aliē ḡdit' iūne suo: s̄ vt d̄z **P**rou. vij. **E**cce mulier occurrit illi i ornatu mētricio: p̄pata ad capiēdas aīas. **P**rop̄tea tibi adolescētū **E**cc̄. ix. dictū ē. **M**ite faciē tuā a muliere cōpta. **E**t itez i. e. c. **N**e respicias mulierē multiuolā ne in cidas i laqueū illi'. **E**x p̄dit. n. libent' rete vanitatū suaz vbi auicula. i. iuuenes p̄sant' et cū viderit iuuenē delicatū in corde suo ait illud **E**zech. xvij. **E**x p̄dā rethe meū sup eū et capiet in sagēa mea. **S**z forsitā dicit: **N**on hac mala intētiōe me orno: d̄s ē mihi testis z p̄scia mea. **A**d quā ego: **S**tatuam' h̄ verissimū eē: nō tñ ex h̄ excusabil' es ap̄d deum nec etiā apud mūdū. **S**i aliq̄s q̄ nō prudēt' p̄cauēs lapides p̄ijciēs h̄ oīes infecēr: nōne re' morū legib^o iusto iudicio p̄denat'. **N**ōne for' dices cisternā nec etiāz p̄cauēs si bestia i illant' ceciderit iuste exoluet penā. **S**ic **E**xo. xxi. in mysteriū p̄ceptū ē. **S**i q̄s aperuerit cisternā z nō operuerit eā: cecideritq̄ bos vel asin' i eā reddet dñs cisterne pctū iumētōz. **C**isterna q̄pe q̄ aq̄s h̄z i remediū sitiēt' occasio incautis eē p̄t. **S**ic vtiq̄z tu **M**ulier vana q̄ viro tuo remediū eē potes fragilitat' hūane: aliter incaute p̄pata occasiōē p̄stas dānatōis et ne. **S**ic vtiq̄z vxor viro **P**rou. v. c. nūcupat' vbi d̄z: **B**ibe aquā d̄ cisterna tua. **S**z talis cisterna incaute apif' qm̄ mlt' cultu mētricio exornat'. **I**n illā vtiq̄z n̄ optā bos vñ asin' cadit qm̄ occasiōe indebite vāitat' aliq̄s p̄cupiaz ruit **I**n q̄ cāu ei' aīa d̄ mulier' v̄ene m̄ib^o req̄ref' cū det ad h̄ efficacē cāz n̄ p̄cauendo ruinam.

Q̄ ex vāitatū exemplis ceterē mulieres ad silia puocāt. Ca. iij

Tertio spālit nocēt alijs mulierib^o: q̄libz. n. mulier ad vāitatē ē nālit' p̄na simileq̄z oui q̄ se p̄cipitat vna aliā in idē ruere necē ē. **H**ec iudicia mora lz generi sit mior' huic se i ornatu eq̄pare p̄redit **Q**ue at cql' ē diuitijs atz nary si n̄ supat istā i vāitatib^o

nunq̄ mente quiescit: nec vnq̄ maritum in pace permittit. **A**lia autem nobilioribus orta natalib⁹: sublimis diuicijs: mēte inflata: corpe elata: si cūctas nō supat in imēsz: magna iniuriā se estimat facē creatori: inuēctio- nes ⁊ vanitates repit nouas. **A**marit⁹ q̄nq; plusq̄ illa inanis ⁊ van⁹ illi i oib⁹ faciet dep- dari si op⁹ ē desiderat cūctos vt satisfaciāt ei. **S**i casu marit⁹ talib⁹ vanitatib⁹ vel ppf indi- gentiā seu ppf auariciā aut ppf psciam non assentit: nō satisfaciāt oino si fauet. **D**intole- rabile bellū. **D**iurna nocturnaq; insupabi- lis pugna. **L**achryme omni tristitia facia- te. **L**ugens itaq; lamentatiōibus plena est. **H**eu me infelicem: nuptui tradita sum: ma- ledctā hora: illa ornatioz me pcedit i publico. **T**alis de igbili genere honorat ab omnibus. **E**go misella heu heu despicior i pfortio fe- minarū. **D**eniq; tot molestijs marit⁹ deu- ctus ⁊ tedio si debet illi satisfaciē: nō tm̄ ex su- is s̄ etiā ex vscerib⁹ iesu chzisti ē necesse illi pdescēdē postulatis: mutuo accipe sub vsur- debita subire q̄uis. **S**i demū mulier his mo- lestijs obtinē nō pōt: cūcta mariti bona deci- mat de oib⁹ q̄ sunt i domo furat cumulatq; denarios vt satisfaciāt vano desiderio suo. **S**z qd̄ doloros⁹ ē q̄nq; obrinent ab amasijs qd̄ inficit a maritis. **E**cce q̄t maloz int̄ piugel- talis imoderata vanitas occasio ē. **L**ata igit̄ ad vanitates i mulierib⁹ pnitas ē ⁊ ad h̄ etiā diabolus opat: vt si vna sola in q̄dā maḡ ci- uitate sit vana: oēs p illā trahunt ad imode- rantia vanitatū. **F**acit enī auceps infernalis de muliere i vanitatib⁹ obcecata sicut fieri so- let colūbe q̄ vsutis ocul̄ ponit ab aucupe in- tra rethe: cūq; alie colūbe p illā tracte cū ea in- tra rethe fuerint pgregatē vno vinclo tracto cūcte ab aucupe capiūt. **S**ic diabolus p vnā vanā cū vanitatū rethi q̄si totā ad se ciuitatē trahit. **S**ic de eo Job .xl.c. scriptū est. **A**bsor- bebūt fluuiū ⁊ nō mirabit: h̄z enī fiduciam q̄ iordanis influat i os ei⁹. **F**luui⁹ a fluēdo dicit⁹ denotat fluidas mulieres q̄s diabolus tunc absorbet q̄n vna p alterā p vanitates i dia- boli guttur ruit. **J**ordanis aut̄ riu⁹ iudiciū in- terptat: ⁊ pssores atq; pdicatores māifeste demonstrat: q̄ riu⁹ luminos⁹ ⁊ gfofi iudiciū esse debēt: vt mētes carnales rōnib⁹ luminos̄ re- frigerēt ab estiuo calore carnaliū vanitatuꝝ. **S**z heu cū absorbeat fluuiū iam i plerisq; fi- ducia tenet. q̄ nō solida veritate s̄ tenebrosa carnalitate cōem ⁊ excusabile psuetudinē pu- tent qd̄ ē abusio māifesta. **N**ō pspiciētēs tria specula q̄n sermo .xliiij. ⁊ ar. j. c. j. posita sūt **S**z vt cecis ducētib⁹ cecos: quia vt ait dñs

Abat. xv. Lec⁹ aut̄ si ceco ducatū prestet: am- bo in foueam cadunt.

De seua impietate i paupib⁹ que ex vanitatib⁹ sequi solet.

Capitulum. iij.

Quarto nocēt paupib⁹ derobatis et deuoratis: q̄b⁹ illa q̄ expēdunt in pōpis ⁊ iocalib⁹ atq; vanitati- bus suis restitui deberēt. **D**euorauit enī il- los p̄r suus siue marit⁹ p vsuras rapinas fur- ta simonias aut p q̄scūq; pculsiōes. **P**ereūt illi fame frigore ⁊ nuditate: nubilesq; puelle expoliatoꝝ clausē ⁊ innupre retinent in do- mo: laceratis vestib⁹ vix carnes opiētes: ve- recunde ⁊ timide: vix corā aliq̄ comparētes. **P**aruuli panē petūt nec ē qui tribuat ill. **I**n firmi iacēt i lecto parētes eoz aut i carcē cru- ciant: nec de ppria suba sua subueniūt illis. **E**t tu vanitas insatiabilis lupa: sanguinem pauperū cum cauda p terram trahis: fastuo- sas pōpas iactant ostētas: alasq; maḡ ⁊ san- guine plenas fastidiosa vāitate dilatatas: ostē- dens q̄sta velocitate ad infernū volas. **P**ro- pterea de te **Hiere. ij. c. ait:** **I**n alis tuis inuē- tus ē sanguis pauperū aiarū. **A**udi etiam q̄ **Lec⁹. xxxiij. c. ait:** **P**anis egētū vita paupe- rū est: q̄ defraudat illū hō sanguinū est. **H**ec aut̄ nō cogitat mulier vana s̄ tm̄ vt satiet ef- frenatā pcupiscentiā vanitatū.

Articulus. iij. de multiplici- bus ⁊ generalib⁹ malis que ve- niunt ex vanitatib⁹ mulierum.

Tertia pncipalia mala ppf q̄ odit dñs vanitates sunt mala genera- lia. **Q**uattuor generalū maloz ⁊ dānoz genera veniūt ciuitatib⁹ et patrijs ex multitudine vanitatū. **P**rima mala spūalia. sc̄da mala corpalia. tertia mala tpa- lia. q̄rta mala iudicialia.

De multitudine maloz spūali- um que ex vanitatib⁹ ortum ha- bent. Capitulum. j.

Primo ex vanitatib⁹ veniūt mala spūalia. i. innūerabilis pctōꝝ ex- cessus ⁊ multitudo. **N**ō satis i se- raphin sermo. dictū est atq; ex his q̄ iam dicta sunt patet si p̄siderent̄ q̄t pctā p- pter filias exornādas pntes cōmittāt: q̄t faci- ant viri i impijs lucr̄ ⁊ pcupiscentijs effrenat̄ ppf vxores suas: q̄t etiā cōmittāt i vāitatib⁹ laborātes mulieres ornātes ⁊ illa talia edocē- tes ⁊ sociātes: q̄t pcupiscentijs incēdāt hoies

V Fe. v. p^o dñicā in passiōe de malis ex vanita.

illas aspiciētes: q̄t patrēt et mulieres pp̄t ma-
lum exēplū alias attrahētes et sanguie pau-
perū abutētes: q̄t repleant crimib⁹ hi oēs q̄s
exp̄mere possēt. **S** forte dicet aliqua. **Q**uid
vis nos agere? petis aut queris nos omnes
facere moniales aut bizochas? **R**esponso
Intelligo errorem tuuz: quia non monialis
neq; bizocha es: putas tibi licere q̄cqd sug-
gerit carnal' vita et impudica affectio vanita-
tū. **S** recordare qz nō tm̄ christianā did te:
verū etiā honestā atq; pudicā vis ab alijs re-
putari. **P**ropterea audi **A**ug. ad p̄similē tui
scribētē in li. de vi. chri. atq; dicētē. **Q**uis tā
van⁹ et miser ē qui se advocatū cū lras nesci-
at audeat p̄fiteri? **Q**uis tā insan⁹ et excors vt
p̄fiteat se militē: q̄ nescit arma gestare? **N**e-
mo enī quodcūq; nomen sine cā sortit⁹. **S**u-
tor vt dicat necesse ē vt calciamēta p̄ficiat: vo-
cetur q̄s faber vocet⁹ et aurifex: q̄ picia artē et
nouit et facit. **N**egociās nūcupat q̄ q̄s vilis
em̄t chari⁹ distrahit. **E**t subdit: **A**lib⁹ exē-
plis aḡscim⁹ nullū nomē sine actu s̄ oē nomē
ex actu cārī. **E**rgo tu christiana quō diceri in
q̄ nullus christi act⁹ aperet: christiana iustice
bonitatis integritatis pacis castitatis pruden-
tie hūilitatis innocētie et pietatis ē nomē. **E**rgo
tu quō h̄ nomē tibi defendis et vēdicas cui d̄
tā plurib⁹ reb⁹ nec pauca subsistūt. **H**ec **A**u-
gusti. **S** adde: **V**is dici honesta. **C**ur inhō-
nestatis et indecētie p̄tēdis sig⁹: vis nūcupari
pudica. **C**ur impudicitie et effrenate luxurie
mōstras exēpla: **N**ōne publici p̄stibuli me-
retricē in lasciujs et inhonesti vanitatib⁹ su-
peras? **I**nfelicia tpa n̄ra. **P**iditata i lasci-
uijs et vanitatib⁹ generatio n̄ra. **B**abylo-
nica vita. **Q**ua admiratio: q̄t⁹ horroz mētē-
bus pudicis atq; honestis vidē eas q̄ honestas
et pudicitie volūt h̄re nomē in lasciujs va-
nitatis meretres publicas supare. **S**z audiat
q̄libz tal q̄d d̄: **A**poē. xvij. **Q**uā glificauit se
et i delitijs fuit: tm̄ date ei tormentuz et luctū

Qz p̄pter supfluitates vani-
tati cesset plurimū multiplica-

tio populoz. Cap. ij.

Quādo ex vanitatib⁹ veniūt mala
corpalia. **Q**z q̄t filij nascerēt q̄rū ge-
nerationē et ortū impediūt vanita-
tes. **N**ā multi pp̄t maximas expēsas q̄s ille
orb⁹ req̄rit vanitātū abusus: vxores vel nō
capiūt vel tardi⁹ suscipiūt eas cū sepe q̄si oēs
dotes et q̄nq; ampli⁹ deuozēt tales expense.
Similit⁹ multi parētes q̄ nō valēt imēsas do-
tes tradē filiab⁹: i domo steriles nō pp̄t deū
retinēt illas et vt xgines et pudicas. **E**t q̄d cru-

deli⁹ ē si q̄n tres vel q̄ttuor filias h̄nt ad vota
nō valētes dotare: illas vnā vel duas formo-
siores cū dotib⁹ maximis nuptui tradūt: re-
liq; xō distortas claudas seu cecas siue quo-
cunq; mō deformes q̄si spumā vel vomituz
seculi mōsterio tradūt: illas vtinā dño et non
diabolo dedicātes. **E**t his oib⁹ māifeste ap-
paret qz cessat generatio filioz: s̄ vtinā h̄ mō
cessaret. **D**imissis tandē femis iudicio dei et
sui: ad mares dirigat sermo. **S**olutis iuueni-
bus atq; viris nec pp̄t p̄dictas cās p̄iugio co-
pularis puellisq; grādeuis i domib⁹ male ser-
uatis q̄t enozmia sequant⁹: poti⁹ eligo opire
silētio q̄ apire sermōe. **N**ō solū puelle s̄ nec
relinq̄t vidua neq; nupta q̄n vxetur mole-
stijs: crucief angustijs et importunitatib⁹ op-
p̄mat ab his q̄ p̄seuerāt innupti. **Q**uid inde
seq̄t trāseo: vnū supest qz pauci filij māifeste
apparet. **H**is morib⁹ corrupunt iuuenes atq;
deuiāt a morib⁹ v̄tuosis. nec facile a deuijs
diligunt vxores lz i m̄rimonio eis copulent⁹
Sz sup oia p̄dicta horrēda atq; detestāda so-
domia ex his generat⁹ nutrit⁹ atq; suscipit ter-
ribile incremētū. **I**uuenes enī lasciuī et deli-
tius nutriti fragiles et indisciplinati et imode-
sti nec deū timētes: dū insimul p̄uersant in
q̄t impudicitias ruāt: in q̄t imūdicias i q̄t ne-
phādas spurcicias diabolo suggerēte p̄cipi-
tent d̄s exp̄mē possēt: **C**ū capti fuerint iuue-
nes hac pestifera labe: vix vnq; curant vix et
tarde vel nuq; p̄iugio se copulari p̄mittunt.
Si casu vxorē suscipiāt vel illa abutunt vel s̄
diligūt eā. **P**ropterea nō generāt filios vt ve-
rificet q̄d **S**ap. iij. scrip. ē. **A**b iniq; thoro ex-
terminabit semē. **E**t his oib⁹ clari⁹ palpari p̄t
q̄t q̄ndie inualescāt pestes et h̄ pp̄t lasciuas
vt. j. patebit: nec pp̄t vanitates filij i multi-
tudine generent atq; tā nati subito moriant⁹
qz necesse ē minui gētes: sicut his t̄pib⁹ in q̄-
bus tm̄ vanitates creuerūt māifeste apparet
Et sic patet q̄ta mala corpalia ex vanitatib⁹
sequuntur.

Qz diuitie corpales in patrijs
ex supfluis vanitatib⁹ multipli-
citer minuūtur. **Capitul. iij.**

Tertio ex vanitatib⁹ veniūt mala
tpalia. **N**ā q̄ diligens adūtit ex m̄-
titudine expēsarū que i vanitatib⁹
fiūt. **P**rimo cessant iusta lucra. se-
cundo crescūt tpalia dāna. tertio cogūt ad h̄
p̄dicta p̄tinuāda. **P**rimo q̄dē cessant iusta lu-
cra. **N**ā pecunia q̄ expēdit in supfluis indu-
mentis in iocalib⁹ in anulis i coronis in lapi-
dib⁹ p̄cios atq; in supfluis alijs ornam̄t mor-

tua pfeuerat: queq̄dē possz eē lucrosa i mer-
 cancijs: i possessionib⁹: i aiālib⁹: i artib⁹: i alijs
 q̄buscūqz lucrosis. Et sic p̄ seq̄ns ad tpalez
 vilitatē ciuitatū z tot⁹ patrie redūdaret. Se-
 cūdo crescūt tpalia dāna. Nā precū q̄d in ta-
 lib⁹ vāitatib⁹ possidet cōis sp̄ diminiuit: siue
 p̄ tpaliū vāitatū vsum seu abusum aut non
 vsum. Nā sepe vāitatū mutatiōe rez tpaliū
 p̄ciū miorat: imo induitū q̄d hodie sit: cras
 sine mioratiōe p̄ciū nō poterit vēdi z sic d̄ sin-
 gulis. Ad dā q̄ iuuenes deuū n̄ solū cessant
 a iustū lucris s̄ etiā in scortū p̄sumūt iusta z in-
 iusta lucra: sicut Proū. xxix. c. scrip. est. Qui
 nutrit scortū pdit subam. Tertio cogūt ad h̄
 sup̄dicta p̄inuāda. Nā p̄ q̄ hō predicta eme-
 rit vñ cessant lucra z crescūt dāna: nō tm̄ vē-
 dit vel derelinqt̄ illa: vel etiā ad p̄similia z cor-
 rēdētia coartat. Inde sepi⁹ oriunt̄ vsure ra-
 pine z cetera turpia z iniusta lucra.

**De varijs que patrie patiun-
 tur ppter supfluas vanitates.**

Capitulum. iij.

Quarto ex vāitatib⁹ supueniūt se-
 pe mala iudicialia q̄ sunt dei flagel-
 la. Lū. i. Jo. ij. c. scrip. sit. Q̄d q̄d ē
 in mūdo: p̄cupia carnis ē aut p̄cupia oculo-
 rū aut supbia vite. Sicut ex p̄cedētib⁹ patet i
 vāitatib⁹ tria ista oīa cōprehēdunt. Nā ni-
 bil aliud ē vāitas q̄ supbie sum⁹. Et ex illa
 oē luxuria suscipit incrementū atqz fomen-
 tū. Et ad se q̄ ex necessitate auariciā trahit.
 Jo. ppter vāitates dñs miro mō ad iracūdiā
 puocat: Sicut. iij. Regl. xvj. c. scrip. ē. Pro-
 uocātes deū in vāitatib⁹ suis. Vñ miserās
 dñs p̄loz vānoz mittit ad eos veritatē p̄di-
 catores: vāitatū rep̄hēsores: increpatores:
 derestatores: atqz illarū acerrimos p̄suzores
 necnō ad honestatē z modestiā miros exhor-
 tatores illūiatores z suatores vt reuertantur
 ad christū. S; qñ nō p̄ficiūt vba: dñs p̄cedit
 ad vbera: z vānas z vānos z vāitates atqz
 mala q̄ inde p̄cedūt occultū suis iudicijs iuste
 flagellat: tātoqz maiora mltiplicat mala q̄sto
 abūdāt⁹ de vāitatib⁹ cumulant̄ peccā: sicut
 Deut. xxv. c. scrip. est. Pro mēsurā peccā erit
 plagarū modus. Tria sunt flagella q̄b⁹ dñs
 castigat hmōi peccōres. s. guerre: pestilētie: et
 fames: vel saccomani recte cōmēsurate culpl
 pdigne pene. Primo nanqz flagellat vāita-
 tū supbiā p̄ guerras. Vñ Esa. xlvij. ad tales
 ciuitatē vel terrā vānā atqz lasciuā ait: Audi
 h̄ delicata habitās p̄sident̄ que did in corde
 tuo. Ego sum z nō est p̄ter me ampli⁹ nō se-
 debo viduar i grabo sterilitatē. veniet h̄ duo

subito in vna die sterilitas z viduitas. Sed
 Et dixisti i corde tuo. Ego sum z p̄ter me nō
 est altera: veniet sup te malū z nescies ortuz
 eius: z irruet sup te calamitas quā nō poterit
 expiare: veniet sup te miseria repēte quā ne-
 scies. Et Jobel. i. dñs inqt: Expgiscimi ebrū
 et flete z vlulare oēs q̄ bibit vinū in dulcedi-
 ne: qm̄ pijt. i. pibit ab ore vñ o. Mens enī ascē-
 det sup terrā meā fori z innūerabilis: dētes
 eius vti dētes leonis. Hec ē gēs equestris: z
 molares eius vt caruli leonis. Hec ē gens pe-
 destris: posuit. i. ponet vineā meā. i. ciuitatē
 in desertū: z ficū meā. i. delitiositatē pompa-
 rū decorticauit. i. expoliavit. Scōdo flagellat
 vāitatū lasciuā p̄ pestilēcias. Vñ Esa. iij.
 Te ciuitati sanguinū. i. carnaliū lasciuarū
 et vāitatū. Et sequit: Corruēt in corpib⁹ su-
 is ppter multitudinē fornicationū. Tertio vā-
 nitatū auariciā p̄ saccomānos z fames z ste-
 rilitates z p̄similia. Vñ Abachuc. ij. Te qui
 p̄gregat auariciā malā domui sue: z sit i ex-
 celsō nidus ei⁹: z liberari se putat de māu mā-
 li. Et Esa. xxvij. Te q̄ p̄cedat: nōne z ipse p̄-
 daberit. Cūqz his trib⁹ plagl ciuitas fuerit fla-
 gellata: verificabit̄ illud Hiere. xlix. Dis qui
 trāsibit p̄ eā stupebit z sibilabit sup plagas.
 Ergo iux̄ p̄siliū sp̄sūcti Apoc. xvij. Ne p̄cipi-
 pes sitis deliciarū ei⁹. Et si nō egerit p̄niam
 Terra vel ciuitas vana: tibi iudiciū quod
 Deut. xxvij. c. scribit̄ q̄dē p̄patū est. Nā mit-
 tet sup te dñs famē z esuriē z increpationez
 in oīa opa opa tua. Sequit: Opprimeri vio-
 lentia nec habeb̄ q̄ te liberet: vxozē accipies
 et alii dormiet cū ea: edificab̄ domū z nō ha-
 bitab̄ in ea: plātab̄ vineā z nō vindemiab̄ eā.
 Bos tu⁹ imolabit̄ corā te: z n̄ comedes ex eo
 Quēs tue dabunt̄ inimic̄ tuis z nō erit q̄ ad-
 iuuet. Filij tui z filie tue tradent̄ alteri p̄lo
 vidētib⁹ oculis tuis z deficiētib⁹ ad p̄spectuz
 eoz tora die. Er̄it formido i māu tua: fructus
 terre tue z oēs labores tuos comedet̄ ip̄lus
 quē i gras. A q̄b⁹ oib⁹ vos eripiat̄ mia dulcis
 simi saluatoris tribuēs vob̄ in p̄nti cū pecca-
 trice magdalena p̄sūctis z dilectiōis grām z
 in futuro cū illa gloriā p̄ infinita secu. se. Am̄

**Seria. vj. post dñicā d̄ passio-
 ne contra se fardates z capillos
 adulterinos portantes: atqz cō-**

**tra feminas cauda-
 tas. Sermo. xlvij.
 Os nescitis
 q̄cōqz neqz cogitat. Job. xj.**

Ge. vi. p^o dñicā in passiōe cōtra se fardantes

Tanta est malicia vanitatus tantaq; labe in-
ficit humanas mentes: vt cum transferint in
affectum: omne rationis iudiciū pturbetur.
Hinc tanta mētis cecitas: hinc tāta mūdo ad
vana lubricitas. Hinc etiā tāta ad illa diabo-
lo impellere ī mūdo creuit fragilitas vt ma-
ledictio illa iusto iudicio de celo sup p̄fos ce-
cidisse clausis ocul̄ videat. d̄ q̄ pp̄ha ait: Si-
at via illoꝝ tenebr̄e z lubricū z angelus dñi p̄
seq̄ns eos. Per h̄ enī h̄iere. xxiij. de talibus
populis plus pollutis z vanis p̄q̄rit dñs di.
Polluti sunt z ī domo mea z ī ecclesia sc̄ta in-
ueni malū eoz dicit dñs. Idcirco via illoꝝ
erit q̄si lubricū in tenebris impellet z corruet
in ea. Sz qz ceci pctōres h̄ nō cogitat atq; mi-
nime recoḡscūt: iō talib⁹ in x̄bo p̄posito dñs
ait: Vos nescit̄ q̄c̄q; neq; cogitatis. s. q̄sta sit
pp̄t̄ vāitates deformitas aiarū. In q̄ septia
religiositas q̄ bz deformata ap̄t̄i demōstrat̄
Et ḡ talis tenebrosa cecitas expellat̄ z q̄sta
sit deformitas aiarū vanarū accurat̄ cogite-
tur. Assumā figurā mysticā Jo. euā. Apoca.
xii. vbi ait: Signū magnum apparuit ī celo.
Mulier amicta sole z luna sub pedib⁹ eius z
ī capite ei⁹ corona stellarū. xij. Qd̄ pōt̄ eē in
p̄nti materia aliud thema. Q̄līm nepe visus
est signū predictū a ioh̄e cū p̄siderata ē ī ce-
lo aīa militāi ecclesie oib⁹ sturib⁹ ornata. s.
qz describit̄ eā amictā sole charitat̄ z h̄fe sub
pedib⁹ lunā mūdane vāitat̄: z ī capite h̄fe co-
ronā stellarū intellectualis luciditat̄. Sed
heu hodie visum ē aliud mirabil̄ signū: sic
scribit̄ ī noua apocalyp̄si. i. ī reuelatiōe ex-
peritiē m̄ifeste. c. vi. id ē. vi. tpe ecclesie sc̄te
vbi vtiq; scriptū est: Signū magnum apparuit
ī celo. Mulier infardata colore z cauda sub
pedib⁹ ei⁹ z ī capite ei⁹ corona stulticiarū. xij
In q̄b⁹ qd̄e veridicis x̄bis triplex mysteriū
p̄ ordinē declarat̄. Primū mūdane offēsiōis
ibi: Signū mag. ap. in ce. mu. infar. co. sc̄m
mūdane abussōis: ibi: z cau. sub pe. ei. tertiū
mūdane p̄fussōis: ibi: z in ca. ei. co. stul. xij.

**Articulus . j . q̄ mulieres se
fardātes aut adulterinos crines
portantes p̄pter tria mortaliter
peccant.**

Primū q̄dez mysteriū est mūdane
offēsiōis. Ait enī: Signū magnum
apparuit nō ī celo s̄ ī ceno. i. ī mū-
do: q̄ quidē oī spurcicia imūdus ē z cenosus
Et q̄b⁹ sit illud signū comode subinfert̄: Abu-
lier infardata colore: nō amicta sole. Querit
enī Alex. de hal. in. iij. di. in tractatu d̄

eucharistie sacro: Ut r̄ fardātes se aut adul-
terinos crines seu viuoz seu mortuoz ad or-
natū sibi vsurpātes debeāt accedē a sacra cō-
munionē: Et r̄ndet q̄ tales mortalit̄ peccāt z
indignas se efficiūt sacra cōione. Et h̄ eē dic̄
marie pp̄t̄ tria q̄ inde sequūt. Primo offē-
sio dei. sc̄do offēssio p̄ximi. tertio offēssio sui

¶ Q̄ ex vanitatib⁹ offēdit de⁹

Capitulum . j .

Primo enī inde seq̄t̄ offēssio dei.
Cū Lypan⁹ vt ponit Aug⁹. in. iij.
de doc. chri. ait: Nū sinceritas pse-
uerat z veritas q̄n que sincera sunt polluunt̄
et color adulterius z medicaminū fucis ī mē-
daciū vera mutant. Dñs tu⁹ dicit ad ab. v.
Nō potes facē capillū vnū albū aut nigrū. et
tu ad vincēdā dñi tui vocē vis te eē potioꝝ
Audaci conatu z sacrilego p̄ceptu crines tu-
os inficis: malo p̄sagio futuroꝝ capillos iam
tibi flāmeos auspicaris. In q̄b⁹ verb⁹ nō so-
lum sinceritas summi op̄ifici impuḡt̄ verum
etiā verbū dei p̄tēnit z infirmat.

¶ Q̄ ex vanitatib⁹ offēdit p̄-

ximus. Capitulum . ij .

Secūdo sequit̄ inde offēssio p̄ximi
sz fictio z mēdaciū inducēs erro-
rem ex certa sc̄ia. Cū Amb. sicut
refert Aug⁹. vbi. s. Quē iudicē mulier veri-
orem req̄rim⁹ deformitati tue q̄ teip̄saz que
videri times? Si pulchra es: qd̄ absōderi t̄
deformis: cur te formosam eē mēt̄i: nec tue
p̄scie nec alieni ḡfam erroris habitura.

¶ Q̄ ex vanitatib⁹ peccat ho-

mo in seipsum. Cap. iij .

Tertio sequit̄ inde offēssio sui. qz
iniuriat̄ pp̄rie nature. Cū Amb.
vbi. s. Q̄ta h̄ amētia effigie mutare nature
picturā querē. Et dū verent̄ maritale iudici-
um pdidē suū. Prior enī de se p̄nūciat q̄ cu-
pit mutare qd̄ nata ē: ita dū alij studet placē
prius ipsa sibi displicet. Et sequit̄: At licet vi-
lis mulier nō alteri t̄n s̄ sibi peccat. Tolerabi-
liora p̄pe modū ī adulterio crimia sūt. Ibi
enī pudicitia h̄ natura adulterat̄. Prop̄ter
rea dicēdū est q̄ siue sint solute siue p̄iugate
mortalit̄ peccāt h̄mōi abutētes abussōibus.
Nō t̄n nego q̄n p̄missum sit p̄iugari: ornare
se honesto ornatu vestiū pp̄t̄ maritos: dū t̄n
nihil falsitat̄ aut adulterine picture aut ca-
pillature vsurpēt. Sz di. hoc faciūt. s. q̄ se fu-
cant z capillis talib⁹ abutunt̄ vt placeāt ma-
ritis suis. Dicēdū q̄ volūtas h̄ placēdi mari-
tis suis seu ipsa placētia n̄ excusat eas a pctō

Feria. vi. post dñicā de passione i. xl.

runt illas et separatim lotionis aqua recollecta diligenter consideret in coequi lotionem viri et mulieris mundior apparebit lotura mulieris quam viri. Sed quod ipsa natura concessit sibi vanitas denegavit cum imunda se efficit per caudam ibrodata ut iam dixerit quod. ij. pe. ij. aplos ait: Quasi sus lota in volutabro luti. Quarta abusio in estate puluerata. Dum enim mulier in estate caudam trahit puluis quasi nubes exinde consurgit. Et hoc enim non tamen consumit vestis dñe caudate. sed etiam omnium sequentium illa. Nec hoc solum inde sequitur malum: sed etiam sui et sequentium ex pulvere oculi excecant: et ex respiratione pulueris plena pectora claudunt. Quia si est aliqua mulier que sociat illam vel illas: aut est pectore arta grauius infirmata: tunc sicut sputum: molestasque fit omnibus domus sue. Propterea discant maxime vetule vel illas non sociare vel tunc pulueris caudata precedere et tunc luti cum purgaue- rit viam sequi per viam.

De secundis quattuor abusionibus predictarum caudarum

Capitulum. ij.

Secundo addantur alie quattuor abusiones quarum prima est Scopas stultarum que amecia tali periosa scopas pulueres scopare et lutum. Preciosa quidem est scopas ista sed imundum est officium eius magisque in munda credenda est aia gerentis illam. Sane hoc ad litteram evidens est: quod dum mulier scopas hac alia purgat seipsam in fardat panorum luteorum scopas mulier cibum purgat ubi coquit panis fornicarias se efficit quod caudam trahit. Hac igitur caude scopas iubete domino a diabolo in inferno scopabit vultus dñe caudate: sicut testat Esai. xiiij. c. di. Scopas pabo eam in scopas terens dixit dñs. Scopas abusio iburibus infernalis. Cauda quidem iburibus lum est ecclesie infernalis in qua ecclesia clerici a sathana ordinantur quod caudas portant seculi siue trahunt. Hec quidem dum per puluerem vadunt incensum infernale naribus eas sequentibus trahunt. Tertio abusio Paud in luto. Natura quidem culpam se est quod simulare virtutes. Sed dum ex vna parte mentiendo se esse virtutes demonstrat: in sperato ex altera parte malicias et stulticia sua aperte ostendunt. Scriptum est enim In populo graui laudabo te. Ecce virtus grauis modestie laudanda. Hanc grauitatem mulier caudata in iussu mentis. Ipsi dum ex vna parte indicat grauitatem in altera discoopit leuitatem. Sic etiam paud dum est in luto quod dum gloriatur caudam leuat: retrorsum turpitudinem suam monstrat. Sic mulier caudata dum plura transiens

veste et caudam ne inficiatur exaltat vnam manum quam alteram ad nates retro necesse tenere habet. Quicquid leuitatis et imodestie actus: quicquid aliud clamat nisi quod talis mulier vndique luto fetido circumdat. Et licet talia audiendo quod etiam graues auditores non leuitatis causa sed veritatis puocent ad risum: quod sapientes non mirentur. Hierem. cxi. x. c. ait. Vanum est opus et risu dignum. Quarta abusio Domini blasphemie. Plerumque tales dñe caudate quod redeunt domum cum cauda lutosa seu impuluerata officium statuant famularum suarum illam a luto et puluere depurare. Ille autem sepe ex hoc quotidiano exercitio affecte tedio imbuta adeo turbare fastidioso impatientes aio dum hoc officium impleret continue blasphemare non cessant. Quia etiam quod contingit ut quod datur caude excussiones totius geminent dñe sue maledictiones. Traseo de blasphemantibus pauperibus cum in hyeme frigore cruciantur. Aut quod conspiciunt indui vestibus preciosis: carnesque suas et filiorum et filiarum seu a impietate et dura incopassione caudarum: algore frigore: fame et siti torquentur. Aperi aures meas o dña caudata. audi diligenter. Omnes obstita auscultata: et attende o aia surda. Et audies voces lamentantium ad deum suum. Bara repiet mulierem caudatam et vanam erga pauperes gestare viscera pietatis. In cuius mysterium Ezech. xvi. c. scriptum est. Hec fuit iniquitas sodomie sororis tue superbia. saturitas panis: abundantia et oculi ipsius et filiarum eius: et manus egeno et pauperi porrigebat. Quia Verbi. Namat nudi sunt torquentur frigore laborantes atque famelici. Inueniunt curiosi oculi quod delectentur et non inueniunt misericordiam quod sustentent: imo reperit lutum quod non quirit opum mentum: et non inuenit pauper quod clamore perquirat sustentamentum et indumentum.

De ultimis quattuor abusionibus caudarum

Capitulum. iij.

Tertio addantur alie quattuor abusiones. Prima est superba rapacitas. Non omnia inueniunt cuiusque. Nam quod vni statum decess est: alteri ad vitium reputat. Nec omnia corpora equalia creauit deus: nec pari formositate ornauit illa: sicut patet in celis et elementis. Et stella differt a stella in claritate. sicut. s. Cor. xv. aplos ait. Et quod mirabile est: hoc omnia in emulatione naturam mutare preedunt. Nec naturam conat vnum alterum superare. Nec se superiori equipare. Terra deorsum et celum sursum et dñs permanet in eternum. In celo quod sunt hierarchici gradus quod in seculo pseuerant. Cur itaque est tanta superba rapacitas in quolibet muliercula vili ut se velit equipare in cauda vxoribus impatorum

vt regū aut quūcūq; magnorū ducū: Quid ē hoc nisi supbia mōstruosa. Nōne si auris aut nāsus oculi locū surripet abhominabile mōstrū esset. Nōne tales magne dñe inhonorātur dū eaz stat' surripit: cōtra aplm dicentē ad Ro. xij. Honore inuicē pueniētes. Scda abussio serpsē inferni. De lucifero Apoc. xij. scriptū ē: q; cauda sua traxit d' celo tertiā ptē stellaz & misit eas in terrā. S; mulier caudata intēdit nō rātū serpeti se cōformare s; ipm etiā supare dū ille vnam. hec vero q̄ttuor aut octo. qñq; xij. vel plures caudas hz. In cauda serpetis maxime vir' regnat: & cauda mulieris in eā maxime culpā mortālē causat cuz tot abusiones q̄ ex cauda causant nō possint esse sine mortali culpa. Nisi forte in mulieribus regū vel ducū: aut baranorū seu dñorū magnorū vt dictū ē. Propterea d' hoc tpe i q̄ q̄libet vilis mliercula caudā portat pphetauit **Hellin'**. d. Mulieres in incessu serpetes fient: & oēs gressus eaz supbia replebit. Renouabunt castra veneris nec cessabūt sagitte cupidinis. Tertia abussio est quadriga demonū. Sicut em̄ boues vel equi qñq; q̄drigā trahūt q̄ ferūt hoies vel dñi maxime tpe lutofo & pluuiali ne luto inficiantur. Sic demones q̄ si magni taliū mulierū dñi sup caudā nisi sup q̄drigā ferunt: vt vere tales mulieres q̄drige demonū dici possint. Sicut ptz exemplo sancti zenonis ep̄i veronen. q̄ cū esset beatus **Ambrosij** cleric' & adolescentulus sanct' et pur': bñiq; ambrosiū seq̄ret p ciuitatē: cū esset mox grauitate matur' insolita leuitate risum fecit: qd̄ cuz aduerteret sc̄tis antistes et miraret̄ causaz leuitatis q̄sūt. Cui innocēs adolescentulus ait: **Vidi** pater demonē sup caudā illi' mulieris q̄ nos affecit dormiētes. Dūq; illa ne in trāsitu illo lutofo ificeret: caudā leuaret demon dormiēs in lutū deuoluit: totūq; coinq̄natū pspicite. Qd̄ p̄sideras sanct' **Ambro.** mundiciā cordis & pspiciāz intellect' in clerico suo cognoscēs: deo gr̄as egit: se q̄ talē pspiciāz in vidēdo demonem humiliē recognouit. S; neq; tales mulieres tm̄ vnū demonē sup caudā hnt: s; q̄t impietates deuoratis paupibus iniustis lucris facte sunt vel pietates neglecte: tot demones trahūt secū sup caudā. Quarta abussio diaboli ē gladi' cruentar'. **Cōsidera** o aīa ceca q̄t anie sepi' hoc gladio caude p̄munt. **Primo** occidit aīa tua. **Secdo** aīa viri tui q̄ impar vel cōsentit vel nō prohibet. **lxxxvi. di.** faciētis rē. Tertia tertoris anima q̄ illa facit. extra de in iur. & dam. da. c. si culpa. **Quarto** aīe pntuz qz sepi' taliū supfluitatū cā sunt: vel qz gen-

tas suas nō corrigūt. **Quinto** aīe aliaz miff erum quaz altera alterā imitat. **Sexto** aīe viroz suoz q̄ molestijs vxroz suaz caudas poscentiū p̄descēdūt: sepiusq; de sanguine pauper illas emūt. **Septimo** corpa pauper qui hyeme nuditate & frigore cruciant q̄ruz corpoza & qñq; etiā ossa ad dñm vindictā clamāt dicētia illud **Apoc. vi. c.** **U**sque q̄ dñe sanct' & verus nō iudicas & vindicas sanguinē nostrū de his q̄ habitāt in terra. i. cū ipso corde p̄ter p̄lutū caudā trahūt nec memores sunt necessitatis nostre.

Articulus tertius vbi describit vane mulieris caput & de duodecim stulticijs ipsoz vanorū capitum mulierū.

Tertius mysteriū est mundane p̄fessionis. **U**n subdit. **E**t in capite eius corona stulticiāz. xij. si stellaz. **Hec xij. stulticie** sūt p̄ quas describi p̄t vanitas capitis mulieris. **U**n si q̄rat: qd̄ ē caput ornatū mulieris vane. **R**ūderi p̄t q̄ tumor supbie: babilonica turris: vexillū diaboli: derisio xpi: luxurie signuz: duplicitas cordis: sanctificatio criminis: lucifuga alaz: laquei dmonū: diabolicū mōstrū: sedes sathane: & remuneratio passionū. **I**n qua descriptione. xij. stulticie vane capitis mulieris p̄ ordinem describūtur.

De primis quattuor stulticijs capiti mulierū. Capitulum. j.

Primo ponant quattuor p̄me. **P**rima stulticia dicit tumor superbie. **P**ropterea tā altam & magnā atq; inflāmatā & ornatā vesicā seu magaguone in capite portat. **N**ec aduertit mulier supba & vana q̄ sicut fum' in altuz erigit & dilatat atq; in vltimo deficit: sic tumor & supbia capitis sui in breuissimo tpe euanescet & ad spurciā fetidā deducet. **U**n **Job. xx. inquit.** Si ascenderit in celū supbia eius. i. mentis & caput eius. i. corpaliū nubes tetigerit quasi sterq̄liniū in fine p̄det. **E**t qd̄ deteri' ē. q̄to formosior eē apparet: tārovanior & fastuosior eē studet: sicuti qdā ait. **F**ast' est in pulchris seq̄ supbia formā. **U**n. j. **Lorl. ij.** ap̄lus ait: **N**ō ē creat' vir p̄pter mulierē: s; mulier p̄pter virū. **I**deo d̄z mulier velamē habere sup caput suū p̄pter angelos dei. **U**bi **Ambrosij**. vt ostendat mulier subiec' a qz p̄uaricatio p̄ ea & incepit. iō d̄z esse hūilitatis nō supbie signuz. **M**agna igit abussio ē q̄ mulier de signo hūilitatis & seruitutis sue corde & corpe intume-

Feria. vi. post dñicā de passione i. xl.

scat. ac si gloriaretur de signo sue deprehensionis: sicut dicitur bursa quae ad collum eius cum ducit ad patibulum suspensa est. Propterea Gregorius ait: Evidentissimum signum reproborum superbia est: sicut humilitas electorum. Secunda stulticia dicitur babilonica turris. Sicut enim Neroth edificas illam magnam turrim erigi adversus dominum conabatur sicut scribitur Genesim. xi. sic tales mentes eleuate quae dum vident se extollere et contra dominum rebellare dum caput muniunt contra eum: In hac quidem turri propugnacula sunt et balisterie prompte. Super fulgur capilloz auri et sericum atque lapides preciosi. An. s. vestis et oculorum artificiosus et diabolicus risus. In genis cadore et fucul: In fronte splendor inuerecundus. sicut Hieremias. iij. scriptum est. Frons mulieris meretricis facta est tibi noluisse erubescere. Os compositum cum lingua perniciosa in cantilenis cuius verba sunt sagitte potentis acute cum carbonibus desolatoribus. Ad tempora citrini. i. capilli pendentes vel artificiosae se cōtorzi. Retro varius ornatus et decor. Propterea ad tale mulierum Ezechiel. xvi. c. dominus ait: Habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es: ad omne caput vire edificasti signum prostitutionis tue. Sed audiant Esaias. qui. iij. c. ait: Decaluaui dominus verticem filiarum sion. s. oia auferendo: et dominus crimen earum nudabit. s. i morte. Tertia stulticia dicitur vexillum diaboli: quasi super caput turrim. Displicet nempe seculari domino si videt vexillum inimici sui in aliqua propria terra vel castro: sed magis odio habet si prospicit illud in ciuitate propria: s. in inensu horret si a motu suo videt illud super proprium fortalicium ciuitatis: intelligens inde quod de illo de quo magis confidebat proditio facta sit. Sic utique displicet summo deo cum in castro siue fortalicio caput mulieris conspicit vexillum diaboli: quod quidem vana superbia est: atque vexillum humilis penic quod eadem suum est fuisse amotum. Hoc eadem signum dei. s. sancte crucis in fronte suscipimus cum in capite confirmamur et baptizamus: et in capite ieiunium nostra capita cinere aspergunt. Unde Apocalypsis. vii. c. clamat angelus ascendens ab oriente quattuor angelis quibus datum est nocere terre et mari. d. Nolite nocere terre et mari: neque arboribus quoadulscis signemus seruos dei nostri in frontibus eorum. Et Ezechiel. ix. Signa thau super frontes virorum gementium atque dolentium. Hoc autem signum salutis amouet mulier vana est: signumque perditionis apponit in fronte et in capite suo. Quarta stulticia derisio christi. Mirabile equidem videretur si mulier in morte sponsi vel patris ad missam properet caput floribus adornata. Multo quidem mirabilius est si mulier sanguine christi redempta su-

mi patris filia ac sponsa ad missam vadit cum capite non tamen floribus sed auro et lapidibus preciosis: sicut ac falsa capillatura ornata cum quolibet missa celebretur in memoriam christi passi. Quae corpus et sanguis domini eleuatur a sacerdote eleuatio christi in cruce continue memoratur. Vanitas mulierum quae caput ornas tanta multitudine vanitatum. Recordare illi diuini capitis quod est angelis tremendum quod pro tua vanitate purganda tante spinarum densitate visque ad cerebrum teneritudines configit et sanguine cruentatur dum configit spina: tuum vero quicquid valet decore ornatur. Caput illud coronatur spinis: tuum vero ornatur gemis. Capilli eius sanguine cruentatur. Capilli vero tui imo alieni artificiosus dealbantur. Bene illi sputis sanguine ac liuoribus deturpanatur: bene autem tue fuculo ac picturis variis colorantur. Oculi illi decori quos contemplantur angeli dei morte acerbissima obscurantur. Oculi vero tui ardore libidinis et flamas luxurie scintillare videntur. Caput illud verendum: imo et angelis venerandum pro te tanta confusione deicit: tuum vero contra illud tanta elatione erigitur. Inclinat illud ad pacis osculum porrigendum: tuum vero armatur ad prelium inferendum. Inle inuitat ad fletum gratiae: tu vero illud illud per risum cuipere.

De secundis quattuor stulticijs capitum mulierum vanarum. Ca. ij.

Secundo addatur alie quattuor stulticie Quae prima est quae sunt luxurie signum. In domibus magnatorum. ubi intendunt magnam accendere ignem ac nutrire magnam fumum exitus solet fieri et illud quidem magni ignis futuri indicium est. Quid enim nris temporibus aliud clamatur tanta capita mulierum in ornantibus inflatura et multiplicatio inefficax nisi quae in cordibus aliquarum earum carnalitate et luxurie magne viget ardor. De tunc luxurie flamma maxime in oculis comprehenditur: sicut Ecclesiasticus. xxv. ait. Fornicatio mulieris in extollentia oculo rum et in palpebris eius agnoscatur: s. forte dicitur quidam. Non sic in veritate non sic. s. cum his omnibus intendimus honestatem et castitatem. Quibus merito respondemus. Si caste et honeste concupiscitis esse: cur indicia carnalitate et luxurie praemonstratis? Amouete luxurie signum et cessabit carnalitate indicium. Maiora et efficaciora signa sunt exempla quae verba: verba fatentur castitatem: opera pretendunt carnalitatem. Si in domo tua non vendis vinum cur ibi ostendis circulum quod est tabernaculi signum. Secunda stulticia dicitur duplicitas cordis. Nam talis dupliciter ostendit faciem unam mature alteram vero culpe. Nam

tura ostendit faciem nigram decoloratam, rugatam. Culpavero faciem dealbatam decoratam atque politam. Contra preceptum Ecclesiastici. *Ne assumas faciem contra faciem tuam: vel faciem contra faciem sumum quoniam ante ex natura apparent vetule: retro vero ex arte iuvenile: sic presens ad tales facies ait. Facies peccatorum sumitis. Quidam enim a tergo videns mulierem quandam valde ornata credens illam decoratam esse puellam concupiscentia ducit et precedit illam ut ei vultum possit delectabiliter contemplari. Quam cum aspiceret novit esse vxorem suam. Illique subridens ait. Es tu illa vetula refarcinata? Tales nempe siles pellicarij sunt qui volentes vedere pelliceas veteres ut rusticos ignaros decipiant aliquid colore dealbant eas: sed postquam per aliquod diem fuerint de portate manifeste apparet vetustas eorum. Sic et homines vetule refarcinate infarcinate et igitur. Tertia stulticia dicitur sacrificatio criminum: sicut enim sancte canonizate habent diadema decoris. scilicet gratie et glorie: quod in mundo portaverunt christi galas et nunc possident in celo christi gloria. Juxta apostolum. *1. Thimothei. c. Non coronabitur nisi qui legitime certaverit. Sic ille habet diadema honoris in mensura culpe et eterne pene quasi portet galas contra christum et sanctificade sint in inferno per eternum supplicium. Quarta stulticia est bubo siue lucifuga aut cinecta aiaz. Sicut enim omnibus lucifugis currunt alie aves maxime cinectae: cum residet circa visum currunt libenter auiculae parvae: quasi de capite illius tam magno mirantes nec tamen advertunt quod ad usque fuerit inuisitate: de mure ab aucupe capte et devoratae. Sic homines mulieres cum grosso capite quasi vesca inflata et multipliciter adornata. Juvenes quasi simplices auiculas post seartificiose attrahunt: usque duz illarum libidine inuisitati capiunt a demone et devorantur eterna damnatione. Tunc Proverbia. *vij. ecce mulier occurrit illi. scilicet iuveni in ornatu meretricio preparata ad capiendas aias: garrulatur vaga: quatenus impatiens: nec valet in domo consistere pedibus suis: nunc foris nunc in plateis: nunc iuxta angulos insidias. Sequitur in textu. Stans ea sequitur quasi bos ducit ad victimam: et quasi agnovit laqueos et ignorat quod ad vincula stultorum trahatur donec transfigat sagitta iecur eius: velut si avis festinet ad laqueum et nescit quod de piculo aie illius agit. Et multa similia ibi. Et Ecclesiastici. *vij. dicitur Qui placet deo effigiet illam: quod autem peccator est capiet ab illa.****

De ultimis quattuor stulticijs capitum mulierum. Ca. iij

Ueruo alie quattuor stulticie subnectantur. Prima est quod talia capitum ornamenta sunt laquei demonum. Solent

enim in quibusdam partibus pueri componere laqueos de caudis equorum ad auiculas capiendas. Sic diabolus laqueos facit de capillis mulierum ad capiendum animas leues. Primoque capit ipsas mulieres adulterinos capillos portantes seu proprios in immo studio adornantes et flavescent facientes: suspensitas illas sic suspensus est. Absolvo ad arborem quere capillis suis: sicut scribitur. *ij. Regum xvij. Signum autem manifestum quod sic teneantur est: quod cum infirmantur per recuperanda sanitatem consentiunt medicis proprios capillos abradere. Pro recuperanda autem spiritus sospitate predicatoribus et confessoribus sentire nolunt alios capillos a capite removeri. Propterea muscipulis sociant siue simulantur quod difficiliter in capite decoquantur. Quod igitur vanitates mulier portat in capite rotulaqueos habet diabolus in eius corde. In quolibet amovendo difficile se reddit cum consistetur. si quia continue a diabolo per illum tenetur. Sed veniet tempus cum verificabitur: quod Abachuc. *ij. dicit. Subito consurgent. scilicet demones qui mordeant laterantes te. Secunda stulticia dicitur diabolicum monstrum. Sicut enim christus unicum habet caput iuxta illud apostoli. *1. Corinthios. xij. Caput christi deus: sicut enim unum caput homini fecit. Sed quod omne sile appetit suum simile: cum diabolus Apoc. *xij. septem capita habere prohibeat. Ideo quasi emeddas deus et sibi mulierem transformans: conficit sibi capita septem ut varijs temporibus et diebus diversa capita draconis monstraret. Non autem aliud in presenti tempore iam restat nisi quod mulieres portent cornua decem sicut Apoc. *xij. draco prohibet habere: iam enim in quibusdam partibus ad binarium numerum in mulieribus cornua devenerunt: cum iam portent cornua sicut aialia brutae. Ita tota italia caudatis mulieribus plena est. nihil iam restat agendum aliud sicut completa aialia videantur nisi ut caudas et cornua habent: ut quod dominus mulieri creando negavit diabolus supadiunxit: ut vbi deus hoies prece aialibus cunctis diabolus eis subiecit illi multiplicatis innumerabilibus culpis. Tertia stulticia dicitur sedes sathane: plurime namque sedes tres habent pedes illas utique sustinentes. Sic nempe humana mens cum tribus viribus suis sedes merito dici potest vbi residet vel deus per gratiam vel diabolus per hois culpam. Deus enim quiescit in aia quasi sedens cum aia non solum amat bonum per bonam voluntatem et scit verum per lucidam veritatem: sed etiam in spiritu et carne pax conscientie regnat per mentis tranquillitatem. Et sic quasi in tribus pedibus. scilicet aie potentis: ania siue mens efficit sedes dei presens. teste quod ait. *Celum mihi sedes est. Diabolus autem humana mentem vendicat sibi sedem cum voluntate ad malum inclinatur. Deinde ad opera iniquitatis peccatorum inducitur: nec adhuc in tali aia diabolus con-******

Sabbato p^o do. de passi. i. xl. de dña ho.

escit si adhuc lumē veritatis ac patrati crimif in intelligētia regnat. **T**erref em̄ diabol^o in hūano corde dēscere veritatis lumine ppul sar^o. **P**ropt̄a veritatis lucernā toto conamie conat̄ extinguere vt p hoc in baratrū cecitatis z ignozātie possit mētez hūanā p̄cipitare. **T**ūc nēpe in aīa quiete sedet cū euz nulla lux veritatis ppullsat. **E**t de hac sede **A**poē. ij. c. scriptū ē. **S**cio vbi habitas vbi est sedes sathane. **E**t **J**ob. xl. capitu. de diabolo in tali mēte obscura dēscere scriptū ē. **S**ub ymbra dormit in secreto calami i locis humētib^o. in ymbra cecitas: in calamo mali operis vacuitas: z praua ac carnal volūtas in locis humētib^o demōstrat: in qb^o oib^o req̄scit z dormit serpēs diabolus. **H**ec aut̄ oīa se habere p̄tendit mulier q̄ moderuo tpe altum cuneriū seu amplā vesicā ac multipliciter decoratā in capite q̄ si triūphalē sedē z thronū sathane portat: cū talia nō solū in ea carnalē volūtatez z opa carnis esse ofīdant: verū etiā cecitatē sue carnalis vite manifeste p̄tēdāt. **Q**uarta stulticia dicit̄ remuneratio passionuz. s. qb^o pp̄ peccata capitis puniūt. sicut **S**ap. xi. scriptū est. **P**er que q̄s peccat p̄ hec z torq̄t. **P**eccauerūt q̄dē dealbādo ad solē vel cū sulfure in capite crines: seu fucā erūt faciē cū sublimato vel argento viuo z alijs fetidis z aboiabilib^o emplastris. **A**ut in capite portauerūt magaguones: seu istatas vesicas: siue morticinos capillos. **A**ut gēmas z lapides p̄ciosos in capite vel in fronte pēdentes z p̄silia multa. **P**ropterea merito puniunt̄ in qb^o antea deliquerūt. **D**olēt z fetēt siue nigrescūt dentes: anhelit^o olet: cecutiūt oculi: tuscūt z spuunt tales abundante catharro: rugant̄ illaz genes: pallefcit i facie cutis: iāq̄ senescēte vultu eaz corda z desiderio z studio q̄tidie iuuenescūt. **D**emū dolore vel alienatione capitis p̄quassant̄. **S**ūt impatiētes z moleste pp̄iūf viris z toti domui inq̄ere reddunt. **D**emuz aboiabiles viris z maxime si sūt sodomite. **D**iabolusq̄ septēplicit̄ oīa abomiabilia hec multiplicat in oculis z narib^o maritoz: vt verificet̄ qb^o de tali muliere **E**zech. xvj. c. scriptū ē. **A**boiabile fecisti decorē tuū. s. cū tuis vanitatib^o z multiplicib^o infardaturis pp̄t̄ q̄s corpe z mēte iā in p̄nti incipias p̄cipare infernū. **E**cce q̄ pariūt caudaz z capitū atq̄ totius corpis vanitates. **Q**ue igit̄ mulier tanta demētia laborabit vt velit p̄pter hoc eternalit̄ interire: z in p̄nti etiā incurrere talia iudicia dei. **H**e igit̄ hec honeste mulieres incurrant cōburāt mortuos crines: vniuerse caude abscindant: manice vestīū restringāt: va-

scula tincturarū taliū vnctionū in latrinā p̄ijciant: franganf specula: cōburant. vesce z magaguones: p̄f n̄f vani z p̄ciosā iocalia dīstrabant. **E**mēdet̄ vanaz mulierū vita velit esse atq̄ videri vere xp̄iane pudicā z honestā sicut xp̄iane ducāt p̄uersationē vt in p̄nti dei mereāt habere gratiā z in futuro gloriā. **A**d quā nos p̄ducatur dñs iesus x̄ps q̄ cū p̄re z spū viuūt z regnat in sc̄la seculoz amen.

Sabbato post dñicaz de passioe de dña honesta. Ser. xlvij

Uolumus iesu

Uidete **J**o. xij. **H**ō ē p̄ciōz iā ip̄i q̄ si i x̄itate ad p̄niaz reuertat̄ recipiat̄ a dō. ecce mulier q̄ i tot vanitatib^o sic elapsis dieb^o paruit olim i merse erant: audil z credil illaz grauissimū culpīs. ad vite honestatē p̄positū mutauit. **E**t q̄ iā p̄i^o deū ac diuina spernētes nihil de siderabant nisi mūdū iā nūc eaz intelligētia illustrata anxio desiderio poscūt z dicūt: volum^o iesuz videre. s. in gloria sempiterna. id ē volum^o nos saluari. **I**n qb^o gratiosissimis z desideriosissimis x̄bis octaua religiositas q̄ dī reformata clari^o demōstrat: qz p̄ e a aīa reformari p̄t. **E**t ergo talis reformatio h̄ saluatiōis d̄siderio plena i corde taliū m̄liēz efficacit̄ iardescat ipsa dñā honesta. i. q̄ si honestate fulgē debeat honesta mulier z qb^o excausis a cōsorte suo amāda sit p̄ ordinē describitur. **P**ro q̄recto ordine nō vtiq̄ supinato sicut in sermone hesternoz x̄ba **J**o. euāgē. assūmā **A**poē. xij. **E**bi dñam honestā describēs ait: **M**ulier amicta sole z luna sub pedib^o ei^o z in capite ei^o corona stellarū. xij. **I**n qb^o sacratissimis verbis describit̄ dñā honesta z tripliciter figurat̄. **P**rimo virtutib^o adornata ibi. mulier amicta sole. **S**ecūdo modestijs honorata ibi. z luna sub pedibus ei^o. **T**ertio gratijs coronata ibi. z i capite ei^o corona stellarū. xij.

Articulus prim^o q̄ dñā honesta virtutib^o theologiacis est ornata.

Primo inq̄ describit̄ dñā honesta virtutib^o adornata: **A**it em̄ **J**obes euangelista. **M**ulier amicta sole. **H**abet em̄ sol splēdore: vigore z calore vt indies eā virtutib^o theologiacis ornata vt digne dicē possit cū p̄pheta. **D**ñe p̄stitisti decori meo virtutē. **P**rimo nāq̄ habet splēdores fidei: dicit̄ cū ap̄lo. **J**. **C**or. xij. **C**aritas oīa credit licet nō oib^o credat: t̄m̄q̄ credit q̄tū veritas cōtestat̄: dicit̄ cū paulo. **I**. **T**hi. **J**. **S**cio cui

credidi: huic aut mystice dicit dñs Mat. xv. **M**ulier magna est fides tua. Fides tua saluū te fecit Luc. vii. Habet etiā scdo vigorem speris: id dicit illud. ij. Regl. xv. In dño speras nō infirmabor. Et ps. in ei⁹ psona inqt. In te dñe speraui nō confundar in eternū. Et itez ad idē ait. **B**rūf vir cui⁹ ē nomē dñi spes ei⁹ r nō respexit in vanitates r infanias falsas. Itez tertio habet caritatē calorē. Glāme scit nāqz tota in dei amorē r deuotionē r qñ altera magdalena lachrymis rigat pedes iesu. De hac Eccl. xxvj. c. scriptū est. **M**ulier if bone beatus vir.

Articulus scdus qz dña honesta vanitates mundi ptempnit.

Secūdo describit dña honesta modo destijs honorata: qz luna sub pedib⁹ ei⁹. Nā mūdāna vanitas sub pedib⁹ ei⁹. i. sub affectib⁹ pculcat. Quid plū nā nisi mūdāna vanitas digni⁹ exprimi pōt. Habet enim luna tria. primo luciditatez. secundo frigiditatez. tertio hz mutabilitatē. Primo nāqz luna ostēdit luciditatē: sic mūdāna vanitas r maxime q mlieres molestat in pulchritudie vestib⁹ r ornatu. De q Eccl. i. Vanitas vanitatum r oia vanitas. Hec autē luciditas tm̄ oculos inspiciētū trahit vt preponat eā pulchritudini aie r glorie padisi nec nō r formositati supadmirabili ipsi⁹ dei: ppē qd admirant ppheta talib⁹ ait. **U**t qd diligitis vanitatē et qruis mēdaciū. Scdo hz luna frigiditatē. Sic qdē mūdāna vanitas frigida ē: frigidāqz r oī charitate vacuā mētē fac. **U**n̄ h̄iere. xxv. scriptū ē. **A**mbulabūt p vanitatē r vani facti sūt. Propterea ad Roma. vi. **I**n decrepitas r rugatas infrogat aplūs d. **Q**uē fructū habuistis tūc in illis. s. vanitatis in qb⁹ nūc erubescitis videlz inueniētes vos vacuos oīi diuina dilectione. **T**ertio habet luna mutabilitatē sic r vanitas mūdi. **U**n̄ Job. xij. c. **H**ō nat⁹ de muliere breui viuens tpe replet multis miserijs: q qñ flos egredit r cōterit r fugit velut vmbra r nūqz scodē statu pmanet. **E**t itez ppheta ait. **D**ane. s. puericie sic vmbra trāseat: mane. s. adulescentie. floreat r trāseat: vespē. s. virilitatis decidat in aucter in senectute. **E**t areseat vide licet in vltima decrepita etate.

Articulus tertio de. xij. gratijs seu stellis. qb⁹ domina honesta honorat et decoratur.

Tertio describit ipsa dña honesta gratijs coronata. **U**n̄ Jo. ait: **E**t i capite ei⁹ corona stellar. xij. q sūt

xij. stellares gratie qbus dña honesta moralit exornat vt verificet qd de tali muliere Proū xij. scriptū ē. **M**ulier diligens corona ē viro suo. **E**t qz scdm naturales tria sūt appetibilia bona. s. honestū: delectabile r vtile. Ideo vt mulier virtuosi⁹ diligat a viro suo oñdemul qz qttuoz prime stelle prinēt ad honestū: qttuoz alie ad delectabile: vltime qttuoz prinēt ad vtile. **D**e qb⁹ trib⁹ bonis ppheta ps. cxxvij. ait: **V**roz tua: ecce honestū. **S**icut vitis: ecce delectabile. abundās. ecce qd vtile ē. **Q**d in his. xij. stellis pōt esse aliud thema.

De quattuor stellis primis q p tinēt ad honestū. Capitulum. i.

Quattuor sūt bona in sancto matrimonio q prinēt ad honestū qz ps dicit: **v**roz tua. primū diuinaliter ordinata. scdm sacramentalit despōata. tertū exēplarit amata. qrtū virtualiter apreciata.

De excellētia sancti mrimoniū i veteri et nouo testamēto offensa. Capitulum. i.

Primū bonū in vroz honestū est qz diuinalit ordinata. **D**e q in veteri testamēto cōsiderādū ē d scdo mrimonio. **P**rimo a q fuit ordinatū. **S**cdo vbi fuit ordinatū. **T**ertio qm̄ fuit ordinatū. **Q**uarto qre fuit ordinatū. **P**rimo em̄ fuit ordinatū a deo. **U**n̄ Gen. ij. c. **N**ō est bonū hoiez esse solū: faciam⁹ ei adiutorū simile sibi. **S**cdo fuit ordinatū in nobiliori totū mūdi loco. s. in padiso terrestri: sic Gen. ij. c. p. 13. **T**ertio vero fuit institutū an̄ lapsū: fuisse nāqz tūc ibi officū: nūc aut post lapsū est in officū r in remediū. vt patz. xxxij. q. ij. sic. s. his. **Q**uarto fuit ordinatū ad implēdū padisū. **U**n̄ Gen. ij. scriptū ē. **R**escite r mltipli camini r replete frā. **I**n noua autē lege mrimoniū cōmendat etiā qdruplicat. **P**rimo ex sn̄a euāgelica **M**at. xix. **Q**uos de cōiunxit hō nō sepet. **S**cdo ex doctrina aplica. j. **L**orl vij. apls ait: **H**is q in mrimonio cōiuncti sūt: p cipio nō ego s dñs vrozē a viro nō discedere **T**erno ex pūtia autētica. **U**n̄ Jo. ij. **M**upte facte sūt i chana galilea r erat mater iesu ibi **V**ocat⁹ ē aut iesus r discipuli ei⁹ ad nuptias **Q**uarto ex opatōe miraculosa: qz vt scribit Jo. ij. **D**ñs in nuptijs aquā i vinū cōuertit.

De triplici fide ad quas cōiuges inuicē obligat. Ca. ij.

Secundū bonū honestū in coniuge ē qz sacramentalit despōata. **Q**ue qdē

Sabbato p^o do. de passi. i. xl. de dña ho.

fides i hoc attēdit qz nec vir cū alia nec mulier cū alio misceat. In hui^o mysteriū a viro yxori anulus dat vbi cōcurrūt tria. Nam qz anul^o nō excedit nec excedit s̄ ei adēq̄: vt de signet qd̄ apls. i. Corinth. vii. c. ait: Mulier p̄tate sui corpis nō hz s̄ vir. Et vir p̄tatez sui corpis nō hz s̄ mlier. Et iō post copulā carnalē: nec religionē pōt alter eligere altero inuito: nec p̄inēnā p̄fiteri: sicut ptz. xxxiiij. q. v. c. j. ij. iij. z. iij. Scdm q̄ aliū digitū capere n̄ p̄t cū q̄ possit ē: sic nec ille aliā mulierēz: nec illa aliū virū altero eoz vi uere suscipere pōt. Tertiu^o qz anul^o ponit in digito in q̄ est vena q̄dā sanguis ad cor vsq̄ pueniēs: sicut dz. xxxiiij. q. v. c. femine. in fl. qd̄ fit p̄p̄t mutue z cordialis charitat̄ signū: vel p̄p̄t id magis vt eodē pignozee eoz corda iūgant̄ q̄si in despōsatōe p̄currat triplex fidei signū. Primū cordis sic ptz de anulo dato in digito vbi est vena cordis. Scdm oris: qz ore vel signo capitis vbi ē os exprimit cordis p̄sensus. Tertiu^o opis: q̄a anul^o ponit i manu p̄ quā in scriptura sacra exprimit op^o: q̄ signa ofidūt q̄ qlibet eoz alteri obligat̄ triplicē fidē tenere. s. cordis: oris z opis. q̄rū qlibet violat̄ cū in q̄cūq̄ eoz cor p̄sensu: vel os affatu: corp^o aliq̄ sensu cū altero a p̄orte carnalit̄ maculat̄. Teste dño qui Math. v. c. ait: Qui viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā: iā mechar^o est eā in corde suo.

Q vxor a viro diligi debet sic a xpo ecclesia sponsa ei^o. Ca. iij.

Tertiu^o bonū honestū in piuge est: qz exēplarit̄ dilecta vel diligēda. s. exēplo xpi. Vñ Apl̄s ad Ephe. v. Viri diligite vxores v̄as sicut xps dilexit eccliam z semēp̄m tradidit p̄ ea: vt illā sanctificaret Et i. si. c. subdit: Sacm hoc magnū est. Ego aut̄ dico i xpo z in ecclia. In hac similitudie duo cōprehēdi p̄nt. Primū qz vir salutē vxoris desideret z p̄curet oī instātia z labore: qz xps p̄ sponsa sua ecclia in cruce mori dignatus ē. vñ. j. Pet. ij. Christ^o passus ē p̄ nobis vobis relinquēs exēplū vt sc̄q̄mini vestigia eius. Scdm q̄ si adulteret: demūq̄ peniteat cū misericordia suscipiat eā. Vñ Osee. ij. Diligite mulierē dilectā ab amico z adulteram: sicut diligit dñs filios isrl̄: z ip̄i respiciūt ad deos alienos. Et iere. iij. c. Tu aut̄ fornicata es cuz amatorib^o multis: tñ reuertere ad me dicit dñs: et ego suscipiā te.

Qto p̄cio estimāda ē vxor bona

Capitulum. iij.

Quartū in piuge honestū bonū ē: qz q̄ virtualit̄ apreciata. Plures vidi venerabiles z appreciabiles honestas pud. cas

et pulchras mulieres ab ingratissimis maritis esse despectas. Utrosq̄ earū factos amētes z insensatos ex vitiosissimis z turpissimis femis. Cōtra q̄s Prouer. v. c. Metare cū muliere ad olefcētie tue. Quare fili mi seduceris ab aliena z foueas in sinu alteri. Et Eccl̄i. vii. Boli discedē a muliere sensata z bona: quā sortit^o es in timore dñi: grā em̄ verecūdie ei^o super auruz. Et Eccl̄i. xxvi. S̄ra sup̄ gratiā: mulier sancta z pudorata. Tanta nēpe est grā mulieris bone: vt nullū ornāmētū tpale possit ēē in domo viri qd̄ cōparet illi. Nō vasa argentea: nō familia plima z ornata: nō sup̄lectilia pulchra: z alia q̄cūq̄ decora. Nō oīa ista sūt q̄si stella z luna in ei^o domo: s̄ ei^o virtuosa cōiūx ē q̄si sol: teste Eccl̄i. xxvi. Sic sol oriēs mūdo: sic mulieris bone sp̄s in ornāmētū domus sue: imo vir cui talis ē mulier. Rex vtiq̄ dici pōt cui^o corona ē ipsa mulier.

Ube sc̄dis quattuor stellis que ad delectabile spectant.

Sunt z alia quattuor bona in m̄fimo nio q̄ ad delectabile spectāt: p̄p̄t q̄ vir tenet diligere vxorē. De q̄ delectabili p̄pheta subdit: Sicut vitis q̄ vtiq̄ arbor delectabilis ē. Primū bonū naturalis dilectio. scdm maritalis cōsolatio. tertiu^o parētal sepatio. q̄rtū sp̄ualis delectatō

Q inter vxorē z virū naturalis ē amor. Cap. i.

Primū bonū delectabile est: nālis dilectio: qz nālit̄ vir inclināt ad vxoris delectationē. Propterea nō fecit dñs quā delimo terre sicut hoīnē: s̄ de costa viri formata ē de ei^o carne: vt vir eam amaret sicut seip̄m. Ad itelligēs Adā Gēsi. ij. ait: Hoc nunc os de osse meo: et caro de carne mea. Ad z declarās apls ad Ephe. v. ait: Qui vxorē suā diligit seip̄m diligit. Adde q̄ p̄ceptū in eodē. c. ait: Unusq̄sq̄ vxorē suā sicut seip̄sum diligit.

Qta cōsolatio sit viro vxor bona. Capitu. ij.

Scū dñs delectabile bonū est maritalis cōsolatio. Cū enī fecisset dñs adā solū Gēsi. ij. c. ait: Nō ē bonū hoīez eē solū faciam^o ei adiutoriū s̄ sibi. s. vt sit in cōsolatiū adiutoriū eius. Et vt dz Eccl̄i. iij. Te soli: qz si ceciderit nō hz subleuantē se. Non enī sūt soli illi q̄ cū deo nobile p̄traxerūt m̄fimoniu^o: q̄rū aie p̄ virginitatē vel purā castitatem sp̄uali p̄nubio z p̄inue copulate sūt. S̄z bñ solitarij sūt z d̄relicti a dō q̄ i edib^o suis publice tenēt p̄cubinas. Nā cū tales suas cōspiciūt meretrices: desolationē vident pon^o q̄

folamē: vidēt em̄ cōtinue gladiū q̄ diabol' in
teremit eos: vidēt destructionem fame sue.
Destructionem domus sue ⁊ substantie sue
Nam vt dicit Prouerbioꝝ. xliij. c. Sapiens
mulier. i. vxor edificat domū suā. Insipiens
aut. i. cōcubina cōstructā manib' destruet.

Q amore viri vxor relinqt oēs
ppinquos suos. **Cap. iij.**

Quartū delectabile bonū est p̄te se-
patio. Dulcis q̄ppe i cōiuge amor ad
nix suū. Admirabile vinculū chari-
tatis ⁊ appreciabile nimis puellā derelinq̄re
lares suos obliuioni tradere: frēs sorores pa-
trē matrē ⁊ sepe aliā paren telā. Quāq̄ egre-
dit de terra sua ⁊ d' cognatione sua: solaq̄ ⁊
qdāmō peregrina inhabitare venit domum
mariti sui q̄sta charitate ⁊ hūanitate suscipiē-
da ⁊ aplectāda ē talis mulier siue puella. In
hōmōi p̄sona b̄iere. ij. c. ait: Recordatus sum
tui miserās adolescētā tuā ⁊ charitatē despō-
sationis tue qm̄ secuta me es i deserto in ter-
ra que nō semināt.

Qta cōsolatio spūalis sit inter
cōiuges. **Capitū. iij.**

Quartū delectabile bonum ē spūalis
delectatio. Sūt nepe qdā q̄b' dñs de-
lectat s̄ nō mūdus sicut sūt gr̄e ⁊ vir-
tutes. Sūt ⁊ alia q̄b' mūdus ⁊ demonia de-
lectat ⁊ nō de' sicut sunt vitia ⁊ pctā. Sūt q̄z
⁊ aliq̄ q̄ ⁊ mūdo ⁊ dño bñplacita sunt. Sicut
Eccl. xxv. c. testat' ē d. In trib' placitū ē spī-
ritui meo q̄ sūt pbata corā deo ⁊ hoib': p̄cor-
dia fratꝝ: ⁊ amor primoz: ⁊ vir ⁊ mulier bñ
sibi cōsentiētes. Et merito ait sibi bñ p̄sentē-
tes vt oēm inordinatū cōsensuz excludat. et
sic ecōuerso. Ex his tribus cōtrar' s̄ offensa
dei ⁊ scādālū p̄rimi semp oziri solet.

Que vltimis quattuor stellis q̄
ad vtile respectum habent.

Aia insup q̄ttuor bona in sc̄to m̄fi
monio ad vtile spectāt. 3o p̄s. in-
q̄t abūdās. p̄mū ē fruct' p̄ciosita-
tis. sc̄dm defensio fragilitatis. ter-
tiū subuētio charitatis. q̄rtū vnio p̄rietatis.

Que p̄cios' ē m̄rimoniū fru-
ctus. **Capitū. i.**

Primū vtile bonum ē fructus p̄ciosi-
tatis. Q̄ p̄ciosus fruct' ē filiū vel fi-
liā p̄creare q̄b' celi palatū repleat: p̄
p̄b' em̄ p̄ncipalit' p̄hēdū ē: vt dz. xxxij. q. ij. c.
pudor: dicere dño Sen. ij. Crescite ⁊ multipli-
camini ⁊ replete terram. Cognoscit nepe ar-
bor ex fruct' nobilitate. Que nāq̄ ē arbor q̄
p̄ri pduc' ⁊ deo totiq̄ p̄geniei filiū vel filiā ni-

si vxor fetu abūdās. **Q** fruct' bñdicte ar boris
sup oēs alias p̄ciosus. **Q** fruct' tā mire a deo
dilect'. **Q** inq̄ fruct' p̄ q̄ redimēdo fili' dei est
cruci affixus: nec oēs diuitie mūdi vni filio vel
filie companf. p̄p̄lea sicut **Mat. viij. testat' est**
dñs. **Q** fructib' eoz coḡscetis eos. Valde ē ḡ
talis amāda q̄ tā p̄ciosū pduc' fructū: dulcit re-
gēda: amicitia sup̄ortāda. **Adiz eq̄dē ē. Sal-**
lina p̄ries frāgit yasa dom' stercore deturpat
mēfaz: clamat p̄urbatq̄ domū cū fecerit ouuz
⁊ tñ sustētāf amore inanis fruct'. **Q** vxor q̄ fa-
cit ita p̄ciosū fructū si vltra bñplacitū viri dix-
rit verbū tora dom' furore turbat.

Q m̄rimoniū in remedius fra-
gilitatis datum est post lapsum.
Capitū. ij.

Secūdū vtile bonū ē defensio fragilita-
tis. **Q̄n. xxxij. q. ij. c. sc̄. s̄. primo scrip-**
tū ē. Prima institutio piugij in paradiso fa-
cta ē vt esset immaculat' thoz' ⁊ honorabiles nu-
ptias ex q̄b' sine ardore cōcipent parerēt sine
doloze. Sc̄do p̄p̄t illicitū motū limitādū ex pa-
disū facta ē vt infirmitas p̄na in ruinā turpitu-
dis honestate exciperet piugij. **Q̄n. ap̄ls. j. Cor.**
vj. ait: Prop̄ fornicatōz vnusq̄sq̄z habeat suā
vxorē: ⁊ vnaqueq̄z vir suū habeat. Ex hac ita
q̄ cā sit vt piugati se inuicē d̄beāt: nec se sibi ne-
gare p̄sūt. **Q̄n. ap̄ls. e. ca. Nolite fraudare iur-**
cē nisi forte ex cōsensu ad tps vt expediti' vace-
tis ofoni. ⁊ itez reuertim' in idiplū ne temptet
vos sathanas. hoc aut dico p̄pter incōtinētiāz
vestrā. hec vbi s̄. **Ecce q̄ vxor i ea pte. i. i carne**
in q̄ vir infirmior ē in ei' defensionē venit: di-
cēte dño **Mat. xxvj. Spūs qdē p̄mpt' ē caro**
aut infirma.

Que officiū vxoris est in omni-
b' necessarijs suo cōiugi subueni-
re. **Capitū. iij.**

Quartū vtile bonū ē subuētio charitatis
Charitatiue nāq̄ ⁊ amāter qdē mulier
adūnat vir suū in plis p̄creatiōe. In eius dez
plis laboriosa educatione. In eius dez
tū diligētī gubernatiōe: in bonoz cōsuatiōe ⁊
m̄ultiplicatiōe. p̄p̄lea **Eccl. xxxvj. c. sc̄p. ē. Qui**
possidet m̄liere bonā inchoat possessiōez: adiū-
torizū fm̄ illū ē ⁊ colūpna ⁊ requies. **Adiutorizū**
qdē i t̄palib' colūpna aut in corpalib': s̄ req̄es
in bonis t̄palib' viro suo ē. **Adiutorizū nepe in**
t̄palib' reb'. **Cōsidera m̄lier bone i tot' suba-**
domus solertiā: diligētā ⁊ sollicitudinez. **Hec**
nāq̄ blada ordinat ⁊ gubernat atq̄ frumēta.
tuetur oleum. **Solitas carnes in domo esse**
procurat: et intactas a vermibus seruat.
Telas igitur lineas et quandoq̄z pro familia

Dñica in ramispal. i. xl. De triūphali noīe iesu

laneas ordiri ⁊ perfici operat: pannos laneos ne rodant a tineis vētilat: lineosq; lauari p ne cessitate pcurat. Dissipata ⁊ q̄si p̄sumpta resartit. Queq; mīma cūctaq; residua ad dom⁹ vtile trahit. Quid plura: Peruigiles oculos mēteq; prudētē ad oēm subam dom⁹ habet. Colūna insup viro suo ⁊ familie sue in cozpalib⁹ ē. Infirmat in domo q̄sq; solerti vigilāna medicis ⁊ medelis die noctuq; p infirmi sanitate laborat. Si casu marit⁹ lāguet cū infirmo graui⁹ infirmat. Cibū n̄ sumit sōpni oblita q̄etē nescit: mesta: lāguida: anxia: lachrymosa: totaq; āgu stiosa: oēs viri sui dolores scit ⁊ passiōes. Necn̄ ⁊ req̄es viro in spūalib⁹ bonis. Est nēpe tota deuota deo ⁊ ecclesiasticis sacramētis: tota pia paupib⁹ ⁊ egenis. Erudit filios totaq; familiā in timore dei docet cōpositos mores honestatē q; vite ⁊ oē bonitatē exēplū. Deniq; sagaci puritate cōuersabilis cū bonis ⁊ malis. Graui iocūditate affabilis cūctis: honestaq; maturitate amabilis vniuersis deo ⁊ hoib⁹ grata ē. At cū videas in vxoratorū nō dico cūctoz s̄taliū q̄liū solutoz dissolutoz domos raro vel nūq; ibi accēdit ignis: pabsides ⁊ incisoria vix semel lauātur in mēse. Ellas ⁊ frixoria lauāt lingēdo canes. Nūq; scobat dom⁹. Coqna totaq; dom⁹ araneis et imū dicit. plena ē. Purgamēta fructū q̄sq; i angulo cumulant ⁊ muscarū fomētū ē. Tobalie nūq; de mēsa mouēt: ibiq; pabsides ⁊ incisoria q̄dā porcina et festina sine aq̄ lotionē: imo ex fricatioe purgāt: lect⁹ linteami b⁹ ibi vsq; ad vltimā p̄sūptionē dimissis fouca ⁊ canum cubiculuz paret fracte vase a canib⁹ fundit oleū nesciēte viro. Frumētū murib⁹ et passerib⁹ vermib⁹ v̄l pluuiā perit. Effūdīt em̄ vegete vel in ea putrescit vinuz. Pānamēta lineā v̄l lanea labea vel tineis consumūt. Nescit hostiū q̄ hora obeat expectare dñi: media nocte: an gallicatu siue diluculo vel ipso meridie qz nescit rediēs seruare tps. Infirmat deniq; iudicio dei. Ob q̄s exp̄mere pōt q̄t ⁊ q̄b⁹ calamitatib⁹ ⁊ miserijs cruciat. Paupes etiam ab hostio effugant: vt verificet q̄d Eccl̄i. xxvi. scriptū ē. Ubi nō ē m̄lier ingemiscit eger v̄l egēs Dei aut opa ⁊ mādata moresq; virtutuz ita ab hmōi ede expulsa sūt ⁊ alienata vt iudicare vix valeat an. s. christiaui: an pagani sit dom⁹. Et v̄t in breui cuncta cōprehēdā in tpalib⁹ ⁊ in cozpalibus necnon ⁊ in spūalibus cunctis talem hmōi miseram ⁊ miserabilez vitā ducunt vt nō hoim̄ s̄taliū mores merito dici possint. Si aut in hoz remediū ibi tenet scortuz: audi nō me s̄ q̄d scriptū ē Prouerb. xxix. c. Qui nutrit scortū p̄det subam nō solū spūalē q̄ sūt grē ⁊ virtutes verū etiā cozpalē ⁊ tpaletm. Nā expe

ctāt q̄tidie pelli paulatī cōsumit domū frequētia furti.

Qsepe mirimonū ē causa magne pacis. Capi. iij.

Quartū vtile bonū ē vniō p̄rietat. nā p̄pter maritalē cōiugiū nō solū p̄san s̄ vnitatis amoze multoz animi mutua iūgunt dilectione. verū etiā plurimi inimici ⁊ q̄sq; vniū regnū vel p̄ria magna ad pacē et cōcordiā reducunt. Ubi merito iudicē ē qz p̄iuges q̄ alioz sūt cā pacis sint int̄ se ipos q̄dāmodo discordes: p̄p̄ qz hortat̄ apls p̄iugatos ad pacē: ad Ep̄he. iij. c. d. Solliciti p̄uare vnitare spūi i vinculo pacis. Et. ij. Cor̄ vlti. Pacem habete ⁊ deus pacis ⁊ dilectionis erit vobiscū nūc ⁊ in seclā seculoz amē.

Dominica in ramispalmaruz ordo dicendorum per sequentē septimanam. Sermo. xlix.

Iesus nasaren⁹

rex iudeoz Jo. xix. **Q**z iā ad gl̄iosū diem palmarum cum animarū p̄fectu atq; ardentī affectu p̄duxit nos gr̄a saluatoris. Nūc tpe tā sacrato ⁊ tā

deuoto q̄tū ē septimana occurrēs remotis oib⁹ mūdanicis ⁊ distractiuis soli deo ⁊ aiariū saluti vacādū ē: qz vere de occurrēti septimana. ij. Cor̄. vj. apls ait: Ecce nūc tps acceptabile: ecce nūc dies salutis. Hoc ē em̄ toti⁹. xl. imo toti⁹ anni ⁊ forte q̄busdam toti⁹ vite sue tps vindem̄ie atq; messis. Ecce q̄d nūc verifi cat q̄d dñs Jo. iij. c. ait: Leuate oculos v̄s of ⁊ videte regiones q̄ albescūt. Iā ad messē ⁊ q̄ metit. s. in cōfessionib⁹ mercedem accipiet ⁊ cōgregat fructū. s. aiariū in vitā eternā. vt ⁊ q̄ semiat in p̄dicationib⁹ simul gaudeat. et q̄ metit. s. i p̄fessionib⁹ seu in p̄uersionib⁹ a viā mala ad viā iusticie ⁊ salutis. Ad messē igitur vberē colligendā totam hanc vltimā septimanam ad deuotionē fructiferā ordinem⁹. Propterea vltimas octo religiositates subdamus. Prima dicit̄ religiositas nominis magnificati. Nā hodie icipit eccl̄ia agere memoriā passiōis ⁊ i euāgelio misse. Mat. xij. d̄. Osanna. i. obsecro: salua nos. B̄ndict⁹ q̄ venit in noīe dñi. Ob etiā pōt esse aliud thema. Insup qz hodierna die in epla ad Phil. ij. c. ap̄lus ait. In noīe iesu om̄e genu flectat celsū terrestriū ⁊ infernoz. Ideo p̄p̄ bec oia agem⁹ hoc mane s̄ titulo triūphali sacratissime crucis in q̄ nomē regis iesu triūphaliter exaltat ⁊ gloriozissime cōmendat. Sc̄ba

est religiositas mundi cōtempti seu vilificati in q̄ agem⁹ de cōtemptu mundi. Tertia ē religiositas spūs illustrati: vbi tractabim⁹ q̄ta fecit de⁹ aīe nre. Quarta est religiositas angeli destinati: vbi angelica saluatio. i. Ave maria p̄ ordinē exponet. Quinta est religio sitas animi obligati vbi differere iurandim⁹ quō q̄ obligat tripliciter ad dñicū sacramētū. Sexta ē religiositas fruct⁹ multiplicitati vbi ostendim⁹. xij. fruct⁹ sanctissimi sacramēti. Septima ē religiositas xp̄i passionati vbi explicabim⁹ dñicā passionē. Octaua et vltima erit religiositas cordis p̄parati. In q̄ demonstrabim⁹ modos q̄b⁹ qlibet se p̄paret in die resurrectionis dñi ad suscipiendū sanctissimuz sacramentum.

De titulo triūphali sacratissimo crucis in quo nomē regis iesu triūphaliter exaltat⁹ et gloriofissime comendatur.

Iesus nazare

nus rex iudeoz Joh. xix. Ad laudē et gloriā noīis regis iesu tractaturi de titulo triūphali tria circa hec

an oīa p̄notem⁹. Primo titularē occasionē. Secūdo lralē variationē. Tertio diuinale dispensationē. Primo autē p̄notem⁹ titularē occasionē: varijs em̄ ex causis tituli antiq̄t⁹ formabā. Hic bt̄us Hiero. exponēs illd̄ salmi graphi. Eripe me de inimicis meis domine triplicē titulū ibi distinguit. Primū memorialē. Secūm p̄conialē. Tertū triūphalē. Primus autē memorialis dicit⁹ ē: sicut sūt epithaphia posita sup̄ tumulos mortuoz q̄ iō memorialis dicit⁹: qz sit in memoriā eoz q̄ ibi sepulti sunt vt oret p̄ eis. Secūdo vero p̄conialis titulus nūcupat⁹. Et hic scribi solet in portis ciuitatū seu in liminib⁹ domoz in laudē et p̄conitū ciuitatis vel dom⁹. Sicut Esa. xix. scriptū ē. In die illa erūt quinqz ciuitates in traiegypti. Et seq̄t. Ciuitas solis vocabitur vna. Sicut de domib⁹ dom⁹ virgilij: et sic de alijs. Tertio vero titulus dicit⁹ triūphalis. et hic cōtinet ordinē et cām triūphi. Talis autē titulus antiq̄tus scribi solebat in q̄busdā arcub⁹ ciuitatū: sicut adhuc patz in roma. Descriptio igit⁹ cause et ordinis illi⁹ triūphi dicebat⁹ titulus triūphalis. Talis autē fuit titulus iste Iesus nazaren⁹ rex iudeoz q̄ fuit posit⁹ a Pilato. De q̄ titulo Esa. xix. p̄phetatū erat. In die illa erit altare dñi in medio terre egypti. id ē crux in medio habitabilis mūdī et titulus

dñi iuxta terminz ei⁹. Et licet p̄ncipali⁹ dici debeat titulus triūphalis: pot̄ etiā nihilomin⁹ dici titulus memorialis et p̄conialis. Primo em̄ dici pot̄ titulus memorialis taq̄ nobis memoras xp̄i mortē euz cā sua: vt sit sensus. Iō iesus crucifix⁹ ē: qz rex iudeoz erat. Et qz mirabili vita et doctrina cōprobauit se esse sup̄ mūdānū regē oīm illū cōfitectū esse deū. Secūdo dici pot̄ p̄conialis: qz laudē cōtinet sue dignitatis et regie pt̄atis et floride sanctitatis. Tertio qz pot̄ dici triūphalis: qz de diabolo morte et mūdo triūphas regnū eternū p̄ oībus cōfitectib⁹ et laudatib⁹ sanctissimi iesu nomē victoriosissime acq̄sivit. Secūdo p̄siderem⁹ lralē variationē. Secūm enī Jo. i. p̄dicto. c. h. titulus erat script⁹ hebraice grece et latine. p̄p̄ tria. Primo p̄p̄ singularē eminētiā. Secūdo p̄pter spēalē noticiā. Tertio p̄pter generalem victoriā. Pr̄io em̄ factū ē hoc p̄pter singularez eminētiā. Nā fm̄ Aug. sup̄ Jo. de lingue i mūdo singularit̄ eminebat. Hebraice qdē p̄pter iudeos in lege dñi gloriātes. Grece xō p̄pter gētū sapiētes. Latina p̄pter romāos tūc fere oīb⁹ gētib⁹ impantes. Secūdo p̄pter spēalē noticiā vt. s. mōstraret q̄ legis mysteria: mūdi sapia et mūdāna potētia atqz omnia mūdi regna ei seruitura erant. Primum in hebraicis. Secūm in grecis. Tertium vero in latinis lris designat. Tertio p̄pter generalē victoriā vt inueref q̄ sic xp̄s tūc p̄ oīb⁹ patiebat sic p̄ oīb⁹ triūphabat in cruce. Et sic significaret qd̄ ij. c. ad Phi. ap̄ls ait. Dis lingua p̄streat: qz dñs n̄ iesus xp̄s i gl̄ia ē dei p̄ris. Tertio etiā p̄siderem⁹ diuinale dispensationē. Octa em̄ p̄uidētia et sapia dei multa i gloriā suā fac̄ eos q̄ ei⁹ gloriā n̄ intēdūt. Nā mirū eqdē ē q̄ itentione pilat⁹ talē titulū voluerit scribē et su p̄imponere cruce xp̄i: et q̄re sic trib⁹ solēnoz b⁹ linguis: licet em̄ spēalis ei⁹ intētio nō oīo sit nobis nota siue certa: ap̄tissime tñ p̄stat q̄ hoc factū ē ordinatōe diuina ad gloriā dñi iesu xp̄i. Et q̄tū ex dictis et facti pilati cōprehēdi p̄r: vidz q̄ qdā gradis licet p̄fusa estimatio xp̄i fuerit mēti ei⁹ imp̄ssa. Ex q̄ ipsuz multo t̄nc libare conat⁹ ē: ex q̄ etiā tā nobilē titulū sibi solēnit sc̄psit: et ex q̄ ad q̄cūqz instātiā iudeoz aliō scribi petēnū qd̄ sc̄pserat noluit re tractare nec i aliq̄ variare. Vñ Jo. xix. Sub inferf. Dicebat ergo pilato p̄n̄fices iudeoz. Noli scribere rex iudeoz: s̄ qz ipse dixit rex sum iudeoz. R̄ndit pilat⁹. Qd̄ scripsi scripsi. Quasi dicere velit sicut scriptū ē sic stabit. i. indelibile titulus apposit⁹: qz indelibilis erit: memoria ei⁹ sicut p̄ouer. x. scriptū ē. Memoria iusti cū laudib⁹: et nomē ipioz putres-

Dñica i ramispal. i. xl. **D**e triūphali noīe iesu

cet. Est igit̄ diuina dispēlatione sancitū: vt h̄ titulus triūphalis sup crucē dñi poneret̄. **J**esus nazaren⁹ rex iudeorū. In quo titulo tota spes nre salutis insinuat̄ scdm̄ q̄ triplex ē spes nra. **P**rima venie. sc̄da gr̄e. tertia gl̄ie. **P**rima spes venie indicat̄ cū dicit̄ rex iudeorum. i. cōfidentū. **S**c̄da spes gr̄e ponit̄ cū dicitur: nazarenus qui floridus interpretatur. **F**los enim spem fructuuz̄ euidenter designat̄. **T**ertia dō spes gl̄ie demōstrat̄ in hoc sanctissimo noīe iesu q̄ saluator̄ interpretatur. **I**pe enī sol⁹ saluat̄ i se sperātes. **E**t h̄ titulo p̄ ma religiositas q̄ dicit̄ noīs magnificati aptus demōstrat̄. **I**n qua quidē ostendit̄ nomen regis iesu. dulcorosū. drosū z̄ gliosū. **D**ulcorosū ppter spē venie. gr̄osū ppter spem gr̄e gloriosū ppter spem glorie.

Articul⁹ prim⁹ de quadruplici dulcedie q̄ acq̄rit̄ in spe nominis regis iesu.

Drimo quidē nomē regis iesu dulcorosū ē ppter spē venie: qz̄ sic p̄dictū ē. rex iudeorū. i. p̄fidentū z̄ p̄nitentū nūcupat̄. **Q**uadruplex. n. dulcedo ppter spē venie de noīe regis iesu ab aīa penitētis sentit̄. **p**rima est dulcedo remissionis. sc̄da est dulcedo renouationis. tertia est dulcedo p̄solationis. quarta est dulcedo defensionis.

Q ppter virtutē noīs iesu peccatori crimīa relaxant̄. **C**a. i.

Drima aut̄ dulcedo est remissionis. **A**dagna q̄pe dulcedo ē aīe peccatrici in h̄ sc̄tissimo noīe iesu sentire tantā esse virtutē vt in illo remittantur sibi oīa peccata sua. **A**udiam⁹ hoc attestāte **J**ohāne ap̄lo. i. **J**o. ij. **S**cribo vobis filioli qm̄ remittunt̄ vobis pctā v̄ra ppter nomen eius. **S**icut enī grauit̄ estuant̄ z̄ lōgo sūd ardoze succēso: fons frigidus salubris z̄ grat⁹ efficit̄. **S**ic mētib⁹ iniquitate de p̄ssis nomē iesu culpe grauedinē z̄ peccati mezoze expellit. **D**icit̄ enī **A**ct. xxij. **B**aptisare et ablue pctā tua inuocato noīe iesu. **D**ic̄ ḡ aīa peccatrix. **E**t ego dñe iesu nomē tuū inuoco ppter qd̄ mihi peccatorū ladsit̄ remissio. **D**eo dñe iesu vt adimplere digneris: p̄phetie p̄couiū: qz̄ si hoc feceris ppter nomen tuū dñe pp̄tiaberis pctō meo: multū est enī z̄ etiaz̄ copiosū. **S**ic enī habem⁹ in alia translatione p̄scriptū. **V**ere enī multū p̄ omnē modū: cui et si nō parcere debeas rōne meriti mei: s̄ pp̄tiare obsecro ppter sanctitatē noīs tui. **E**t vere copiosus est peccatū meuz: qd̄ cursu ip̄is: defectu corp̄is:

p̄gressu etatis nō minuit̄ s̄ auget̄: et nisi tua subueniat bonitas: mea semp̄ auget̄ iniquitas. **E**t itez. i. **J**oh. ij. idē **A**p̄ls ait: **F**ilioli scribo vobis vt nō peccetis. **S**z̄ si q̄s peccauerit: aduocatū habemus apud patrē iesu ch̄ristū iustū: z̄ ip̄e est pp̄ciatio p̄ peccatū nostris. **D** cōsistoriū mirabili ordinatione sancitū: z̄ peccator penitēs plorat: ploras postulat̄ fili⁹ importat: pater cōdonat z̄ sp̄s̄sancit̄ mētē letificat. **S**ed hoc p̄ certo tpe noscat̄ tūc de peccato veniaz̄ p̄cepisse qm̄ post culpe detestationē z̄ gemit⁹: cor tuū nequaquā senseris vitiorū illecebris z̄ imaginatōne p̄stringi: v̄t quidā prudenter ait: **T**ūc demū nobis p̄terita vitiorū p̄ragia remissa tūc credēda sūt: cū fuerint de corde nro p̄finitū voluptatū desideria pariter passionēq̄ depulsa.

Q ex virtute noīs iesu i hoīb⁹ renouant̄ mores. **C**a. ij.

Sc̄da ē dulcedo renouationis q̄ remissionē sectat̄. **M**imīa nēpe vt tustate sordentes pctōres fuerunt corinthū. **Q**uib⁹. i. **C**orinth. vi. **p**ponebat **A**p̄lus. d. **S**ed abluti estis s̄ sanctificati estis: s̄ iustificati estis in noīe dñi iesu ch̄risti. **A**dacula quidē deformauit aīam vestrā s̄ abluti estis: libido cōtraxit imūdiā magnā: s̄ sanctificati estis. **R**eatus obligauit ad penā sempiternā: s̄ iustificati estis in noīe dñi iesu x̄pi. quib⁹ extitit̄ lib̄ a malo: alibi dicit̄: a reatu liber. **E**t vos dilectissimi ciues et amātissimi fr̄es depositis mēdachis: piurijs: blasphemijs: alijs pōpis z̄ nefarijs ludis: p̄cialitatib⁹ z̄ luxurijs rapinis z̄ vsuris z̄ ceteris opib⁹ malis: atq̄ oīo mētib⁹ renouatis in diuini dñi n̄m iesu x̄pi vt xp̄ianā p̄uersationē in v̄ris morib⁹ ostendatis. **I**nduimini in q̄s dñi n̄m iesu x̄pi: sic lana colorē: sicut aer lucē: sic ferrū ignē: lana exteri⁹ tingit̄. aer interi⁹ penetrat̄: ferrū vero in ignis naturaz̄ interi⁹ z̄ exteri⁹ qd̄amō trāformat̄. **C**olorēz̄ x̄pi rēp̄sentat̄ in p̄uersatōe: lucē in fidei cognitione: ignē i dilectione. **S**c̄ enī ferrū i ignē missū magis ignis efficit̄ q̄ ignitū: sic viri feruētes charitate vel induti dixerī vel imbuti: caritas esse videret̄: poti⁹ vt emphatice loq̄r q̄ caritate succēsi. **S**z̄ reuocatos vos opto in d̄tute dñi n̄m dilectissimi fr̄es q̄ vos oēs vident̄ am̄ vna dilectione coniunctos: vna caritate ligatos z̄ vno amore in virtute dñi n̄m iesu x̄pi vnitos p̄mittētē dño **A**bar. xvij. vbi sūt duo vel tres cōgregati in noīe meo ibi sum ego i medio eoz̄.

De consolatione quam recipiunt mentes ex deuotione

nominis iesu. Cap. iij.

Tertia dulcedo est consolationis: ubi enim est peccati remissio et renouatio vite necesse est ut spūalis cōsolatio cōsequat̄. Tāta em̄ ē cōsolatio aie q̄ letat̄ in xpo ut paup̄tas p̄ diuitijs: aspiras p̄ delictijs: et uilitas p̄ honoribus reputent̄: cūctaq; sup̄plicia p̄ noie ei⁹ illi dulcia fiant: plus ei cathena placet q̄ regius honor: aut corona. p̄pter hoc em̄ ut dicit̄ **Mal. 7. c.** **I**bant ap̄li gaudentes a cōspectu p̄cū. qm̄ digni habitū sunt p̄ noie iesu cōtumelia p̄cū. **I**git̄ si mētes tuā tristitie caligo demergit: si grauis imineat aut p̄cellosa tēpestas: si p̄niciōsus ingesserit se turbo vētoꝝ: si maria terrificū mugitū et horrendū depromat: si quatiatur litorea maris: nauicula q̄ fluctib⁹ impleatur: iesus inuoca q̄ in nauib⁹ dormire putat̄ ipsus q̄ nec dormit nec dormitat et plena fide dicet. **E**xurge dñe iesu quare obdormis dñe vel es similis dormienti. **E**xurgēs proculdubio iesus vēto cōminabit̄ et dicet mari: tace et obmutescet: vēti p̄fugiet: et p̄planabūt̄ tumi de vñ fluctuū: colles cōlitis p̄prie terminos nō excedēt: p̄cella p̄uertet̄ in aurā: et tēpestas cōmutabit̄ in serenū. **S**z hi q̄ vt d̄ **Pro. 11. ij.** **L**etant̄ cū malefecerint et exultāt in reb⁹ p̄simis. **H**ec de noie iesu sentire nō p̄fit. **R**atio em̄ ē qz delectatio ē cōiunctio cōuenientis cū cōueniente: qz em̄ iesus ē pax q̄ exupat̄ oēm sē sū. **N**ō sapit sup̄bo q̄ sp̄ iurgia q̄rit. **Q**z ē m̄ dicit̄ sūma nō sapit luxurioso q̄ sp̄ mēte et cor porē q̄rit in luxuria delectari et inuoluit: sicut sus lota i uolubro luti. **Q**z ē sūma liberalitas si sapit auaro q̄ affectu sp̄aliū ifaciabili cupidine flagrat. **Q**z ē sūme m̄tis nō sapit turbulēto et iracūdo. **Q**z ē sūma leticia et hilaritas sempiterna nō sapit accidioso et sp̄iū tristi q̄ de siccit̄ oīm virtutū ossa. **Q**uia vero ē charitas cōsūmata nō sapit inuidioso. **Q**uia q̄z ē cōmpania sūma si sapit ingluuici dedito cui⁹ deus venter ē. **S**apit eniz aie mūde: aie sancte: aie caritatis feruide: qz talis cū p̄pheta **Aba chuc. 11. c.** dicere p̄t. **E**go aut̄ in dño gaudebo et exultabo in deo iesu meo.

Quex virtute nois iesu anie a demonib⁹ defensant. Ca. iij.

Quarta ē dulcedo defensionis: qz nomē iesu cōsolatō defensat. **S**al leris q̄ putasti nomē iesu ad tute lā nō habere virtutē: s̄ diuinā virtutē et fortitudinē exinanitā p̄ carnem fuisse. **N**ō est virtus in carne fragili liq̄facta sed pot̄ occultata. **I**bi abscondita ē fortitudo ei⁹. vt

nō tm̄ carneus esset ysachar sed offeus. **A**lio quin ad ei⁹ imperiū demonia de obsessis cor pib⁹ nō exiissent: nec sup̄be p̄tates nisi sup̄ueniss̄ fortior exclaimasset̄ **Mat. viij.** **Q**uid nobis et tibi iesu fili dei cur venisti huc an̄ tps torq̄re nos? **E**t vt maiorē hoc nomē ad tuaz defensionē p̄tate habere cōprehēdas: nō uoluntatis fuit illa cōfessio q̄ remunerat bonos s̄ necessitatis extorsio q̄ coartat inuitos. **C**eluti si fugitiui serui dñm suū post multū tps videāt nil aliud nisi p̄ verberib⁹ differendis exorāt̄. **I**git̄ si cōstipent̄ acies. s. cōsistant castros: si exurgat aduersus te plio nō formides p̄cū. **N**omē iesu sonet i corde deuoto. **N**omen inuoca virtuosus. qz vt dicit̄ **Exo. xv. c.** **O**mnipotēs nomē ei⁹ currus pharaonis et exercitū ei⁹ p̄iciet in mare: et sic liberat̄ ē populus dei. **I**n hui⁹ q̄z mysteriū iesus naue successor moysi fortis in bello iaz nobis iesu virtute nō p̄pria: de hostib⁹ triūphabat vt scribit̄ **Iosue. x.** **A**d hoc exhortādi audi p̄tū dūcē concrepantē in spū. **i. j.** **T**bi. **i. j.** dicet̄. **S**il mi confortare in gratia q̄ est in xpo iesu. **q. d.** **A**rma tua ne reijcias ex timore. **S**eq̄ labora sic bon⁹ miles iesu xpi: qz vt idē. **i. j.** **T**bi. **i. j.** **c.** ait. **N**ō coronabit̄ nisi q̄ legitime certauerit. **S**i igit̄ virib⁹ renouatis et aia cōsolatione repleta alacri⁹ ad pugnā regrederis inuocato noie iesu fugiūt p̄tes aduersē. **A**queūt dāp nata tartaree noctis fantasmata tanti nomis lucē: tantāq; odoris fragrānā spurcissimi sp̄iritū illi atq; tantā p̄tate iesu xpi nois sustineat. **P.** opterea. **x. c.** **H**iere. ad dñm ait: **M**agnus tu et magnū nomē tuū in fortitudine.

Articulus scōs de quadruplici grā q̄ effundit p̄ nomen regis iesu.

Secundo p̄ncipaliter nomen regis iesu est granosū p̄pter sp̄e gratie: qz dicit̄ nazaren⁹ sicut p̄dicū ē. i. floridus. **S**icut em̄ mare oīm aq̄rum est p̄ncipiū originale: cui⁹ affluētia p̄cedēs de plenitudine sua rigat abundanti⁹ vniuersus: nullum in se sentiens detrimentum: sed semp̄ effluēs remanet sup̄plēnū: sic in viro dño iesu xpo accipe debes: cui⁹ gratie plenitudo scit̄ effluere nō deficere. **N**ouit distribui nō destitui nō ad defect⁹ inopiā: s̄ ad p̄fect⁹ copiā exhauriri. **P**ropterea **Jo. i. c.** scriptū est. **D**e plenitudine ei⁹ accepim⁹ omnes et gratiā p̄ gratia. **Q**uadruplicis em̄ gratie sp̄e aia expit̄ in noie iesu xpi. **P**rima ē gratia illuminās. **S**cōda ē gratia inflammas. **T**ertia ē grā roborās. **Q**uarta est grā liberās.

Unica i ramispal. i. xl. De triumphali noie iesu

Quod per radiosum nomē iesu intellectus in secretis celestibus illuminatur. **Capitulum. i.**

Ad spem p̄me gratie subleuat nomē regis iesu: qz dicit gratia illuminas. Illuminat enim intellectus ad deuota inuocationē nois iesu xpi qz vt scribit Zacha. vi. c. Orientis nomē eius id ē veluti sol irradias hūanaz mētē. Sic enim soliste materialis diffūdes radios suos ostēdit ea q̄ in mūdo sūt dū materialē exhibz claritatē: sic solare nomē iesu mētēs irradiat vt videat ea q̄ sunt in deo fm̄ p̄spiciā veritatez. Non enim illuminat hoc nomē in superficie tm̄: fallerisqz verbox z viridatiū voluptate veruula foliorum: sed medullis sensuum se d claritate rōnū, sed veritate sniaz. Un̄ in principio Apoc. habet. Apocalypsis iesu xpi quez dedit illi dñs palā facere seruis suis. Apocalypsis em̄ reuelatio interpretat q̄ iesum xpm̄ dñm facta est in morte dñi scisso velo. Unde Jo. ix. Cecus illuminat? mystice ait: Ille homo q̄ dicit iesus lumē fecit z vnxit oculos meos z dixit mihi: vade ad natatoriam syloe et abij z lau z vidi: visio em̄ prinet ad cognitionē: vnctio vero ad exultationē. Nouim? enī dici qm̄ si q̄s oleū in ore tenuerit z ad aquaz pfunda descēdes illud exsufflauerit: reddit aque superficie clariorē z abscondita producit in lucez. In tenebris vsqz adhuc sum? Caligat oculus: cespitat gressus: attrahat manus nec recedit nubilū: nō nobis manifestat occultū: nō recipim? visum: nisi iesus sue fulgētie lumine radioso vel radio luminoso noruz faciat in cordib? nomē suū. Lumē est em̄ nomē iesu qd̄ in ethere cordis nostri mystica referat: sicut lumē solis materialia manifestat. Un̄ Bern. Nōne hui? nois luce de? vocauit nos in admirabile lumē suū: dictionū cōnexio mihi ministrat exteri? p̄ sermonez, sed nisi iesum docentē interi? habeā vocis occultā ignoro virtutē. Nā sicut scribit Jo. i. Ipse est q̄ illuminat omnē hoīez venientē in hūc mundum. Et qd̄ mirū si doceat liber vite si reuelat magister discipulis archana sapie in q̄ fm̄ ap̄lm̄ ad Colo. ij. Sunt oēs thesauri absconditi sapie z scientie dei. In hoc siquidē libro illi patres antiqui p̄ meditationē z cōtēplationē sic studebāt q̄ diuinis mysterijs eruditilīs mortuis z palpitatibus nō egebant. Tu vero q̄to magis a terra subtrahis z ad alta sustuleris dū ad iesuz cōuertis intuitū mētis recipis lumē verū. Nā vt dicit Math. xvij. Apli ad mōtis sup̄ciliū iā assumpti z in mentis specula iā cōstituti: leuātes oculos neminē

viderūt nisi solē iesuz. Propter hoc erat olis in gloria populus iudeozū: qz notus in iudea de? in israel magnū nomē eius. Nūc vero qz pdiderūt iesuz: cecitas pseuerat in eis. nūc intueret solā faciē moysi: claritatē solas hnt̄ sup̄stitiōis nō sup̄ficiē sapie veritatez: aridi lumie veritatis solū imbuti iſra q̄ occidit.

Quia caritate inflamat aia ex dilectione nominis regis iesu. **Capitulum. ij.**

Secundā gratiaz sperare debet aia in nomine regis iesu q̄ noiat inflamas fm̄ Bern. Per nomē dñi venit ad rē nois: qz p̄ cognitionē sui nois venit ad dilectionē z fruitionē sui nois. Hinc ps̄. ait: Cōfitebor noi tuo dñe qm̄ bonū est. Sup̄ q̄ ait Aug. Nomē dñi bonū est qz ipsuz bonū est quo boni sum? vt ipsuz diligam? z torū cor ponam? ad eū laudanduz et amandū. Hinc etiā Cañ. j. c. scriptū ē. Oleus effusum nomē tuū: ideo adoleſcētule dilexerūt te nimis. Ad exponēs Orige. ait: Planum ē q̄ ad effusionē olei sequit̄ loci impinguatio i q̄ facta ē olei effusio. Sic necessariuz ē vt cordib? i q̄b? fuerit nomē dñi frequētari pinguis deuotio subſeq̄t q̄ adoleſcētulas. i. nouas aias in p̄nic labore ad currendū poss dilectū ardentissime excitet in amore.

Quo roborat vigore hūana mes ex virtute nois iesu christi **Capitulum. iij.**

Tertā qz graz i noie iesu aia sperare debet q̄ roboratio appellat. Roborat em̄ spūs in virtute hui? nois ad oia aspa p̄ferēda. In cui? mysteriū Act. xxi. Propheta iagab? tulit zonā pauli z alligās sibi man? z pedes dixit: virū cui? zona hec ē sic alligabūt in iherlm̄ iudei z trahent in mane gentium. Tūc r̄dit paulus z dixit. Ego nō solū alligari: s̄ etiā mori i hierlm̄ pat? sū p̄p̄ nomē dñi iesu. ecce cōhortis hūane cēturio. Dux xp̄iane milicie: nō fract? piculo: si supat? plio: virtute dimicās: si furor cedit gladijs: sed magis hostibus dat pauorem. Sic despicit vniuersa supplicia: sicut solet herba putrefacta cōtempni: z sicut adamas ferri despicit sectionē: minas z verbera tyrannoz ludū estimat pueroz. Dñi premium erat ei dissolui et esse cū xpo z in carne p̄mauere certamen. Stans igit miles inuict? deposito anime z corporis torpore: fragilitatē nostrā p̄solidat z puocat p̄ noie iesu aduerialiter dimicandū: vt mēbra que sūt voluptatum ocio p̄mollita patiētie exercitio roborēz.

tur: et sui ducis puocent exēplo de victoria iam securi. **H**inc ad Roma. viij. ait: **A**ert' sū em q' neq' mors: neq' vita: neq' angeli: neq' principat': neq' virtutes: neq' instantia: neq' futura: neq' fortitudo: neq' altitudo: neq' pfundum: neq' creatura alia poterit nos scpari a caritate dei q' est in xpo iesu domino nostro. **H**ic est equ' qui terrā vngula fodit. **E**xultat audacter: in occursum pergīt armat' cōtempnit pauorē: nō metuit vulnera: nō dī scrimina: neq' sanguinē: neq' mortē. **A**lacri ac securō corde picula subit' armat' nomine iesu chisti. **S**imili ardore nois iesu chisti flabat in corde ille pusillus grex duodenarius ecclesie primitiue. **U**ñ virtute illi' tot fregit z vicit genera bestiarū: qd iugo nois iesu chisti scidit differētiās nationū. **V**ere belatores incliti qz flecti nō poterant sed occidit phibentes testimoniū verbo dei z testimoniū iesu chisti cū ppheta dicentes. **I**n nomine tuo spēnem' insurgentes in nobis.

Quod ad deuotā inuocationem nois iesu chisti hoies a grauib' periculis liberāt. **C**a. iij.

Quārtā autē gratia speranda in nomine dulcis iesu liberans dicta est. **S**cimus em q' impossibile est mētem diuersis cogitationib' nō pulsari. **S**ed in nobis est p parte maxima cogitationū diuersitatez sub discipline regula reformare. **S**i em memoriter nomē iesu tenuerim' in mente: iā pene spūales effecti taz faciliter noxia nō euagabimur cogitatione. **S**emp enī de tanti suauitate nois aliqd memorie cōmendatū qd ruminatū iugiter pascat auidius appetitū. **E**t licet ipsuz nomē iesu sub effectib' varijs impmere memorie valeamus. **S**cio q' multū expedit z iuuat ipsuz imprimere sub triūphali titulo z bñfictō passionis. vt iuxta aplm ad heb. xij. **A**spiciam' in auzorē fidei z cōsumatorē iesu: qui pposito sibi gaudio sustinuit crucē omni cōfussōe cōtemptra. **A**liq' saltē dici hora recogitem' dominice passionis insignia: ad fruendū suauiter icōscientia: recōdendū fideliter in memoria: psequenduz firmiter actionis industria. **P**rozus tante pietatis exhibite satis est ipiū obliuisci: cuz pegrinātis atqz recedētis amici pūnam sub memoria cuiusdā signi teneam'. **A**d hoc ergo nomē cordi efficaci' imprimendū. ait aplus ad Colo. iij. **O**mne quodcunqz faciāt in verbo aut in ope: oia in noie dñi nostri iesu chisti facite. **E**x hoc enī mēs imbuta atqz habitata sancto noie iesu xpi in omni

subitaneo casu atqz instanti piculo eructabit verbum bonū atqz inuocabit nomē dñi nostri iesu xpi: ipso dño teste q' **M**atth. xij. ait: **B**onus homo de bono thesauro cordis sui profert bona. **S**icut experientia docēte videmus q' q' nomen diaboli aut blasphemias ex cōsuetudine frequēra in ore: accurrēte repētino aut periculoso casu idipsū euomit ex cōsuetudine dicente dño vbi sup'. **M**alus homo de malo thesauro cordis sui pfert mala. **Q**uia ex abūdantia cordis os loquit'. vt idē **M**atth. xij. ca. attestat. **E**x habitu ergo abūdantis thesauri nois dñi iesu mens in repēte nō periculo inuocās nomē eius in adiutoriu' sentiet sibi iesuz esse presentē scriptura attestante que **Exo. xx. ca.** ait: **I**n omni loco in q' fuerit: mēoria nois mei veniā ad te. **H**inc i psona hmōi ppheta ait: **T**ribulationē z dolorē inueni z nomē dñi inuocaui. **E**t in psona domini idē inquit. **I**nuoca me in die tribulationis: eruā te z honorificabis me. **E**t vt verba **C**assiodri senis z monachi venerabilis inseramus. **H**ic pphete dñs. **D**irupisti dñe vincula mea: tibi sacrificabo hostiaz laudis: z nomē dñi inuocabo. **T**m' dñi credis hīc vt si nullis diceret posse hoibus pctā dimittere si eū qz in fine vite sue iūta cōfessione deuoto corde cōgeminet.

Articulus tertius q' nomen regis iesu ex quattuor maxie ostēditur gloriofum.

Quarto pncipalit' nomē regis iesu ē gloriofum ppter ipaz spē glie: qz ponit' sibi iesu. q' sic pdictū ē saluator vel salus interpretat'. **Q**uia vt dicit **Act. iij.** **N**on est in alio noie salus. ppter ea iuxta illud apli. **S**ufficit nomen dñi nri iesu xpi: quattuor em ostēdit nomē regis iesu mirabile gloriofum. **P**rimo qz ē nomē desiderabile scdo qz ē nomē delectabile. tertio qz ē nomē admirabile. qarto qz ē nomē venerabile.

Quāto desiderabile sit nomen regis iesu. **C**apitulū. j.

Primo em nomē iesu ē desiderabile. **N**isi em desiderū in aia puocaret **E**sa. xxvj. nō affirmaret dices. **D**ñe nomē tuū et memoriale tuū i desiderio aie mee. **E**t itez scriptū ē. **A**nima mea desiderauit in nocte. s. in secreto cubili z in qete mērali. **E**t itez in psona talis feruetis anime propheta ait: **Q**uēadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. **S**ituit anima

Vnica i ramispal. i. xl. De triumphali noie iesu

mea ad deū fontē viuū: qm̄ veniā z appare
bo aī facie dei: **C**erū nēpe in ardētē deſi
derio ſitū dū ſerpentes narib⁹ attrahit et
veneno hauſto fontē aquarū celerrime petit
z aqua dulciſſima z puriſſima faciat⁹ ſerpē
tis venena deponit. **Q**uid mirū ſi nos q̄ ve
teris ſerpentis venena hauſim⁹: qui vitijs q̄
tidie inſāmamur: qui ſaltē peccati ſomite cō
tinue ad illicita inclinamur ad imū. ad iesu.
Jo. iij. **F**atigatus ex itinere cū muliere ſama
ritana loquēs: ſup fontē ſedet cordis in arde
ſcenti deſiderio currim⁹ z venim⁹. **V**ere enī
eſt fons viuus: fons aquarū multarū: fons
cuius nō deficiunt gratiarū aque iesus xps
domin⁹ de⁹ noſter ſemp irriguus. ſemp ple
nus. fons vnde largiſſime fluunt aque grati
arū atq; fluenta z cordis noſtri ariditatez re
ficiūt. **S**icut **Eſa. xij. c.** ſcriptū eſt. **H**aurietis
aq̄s in gaudio de fontib⁹ iesu: vel ſicut alia
ſcābz ſaluatorū. **D**e tuo ſiquidē nomē duli
ciſſime iesu chriſte vbertate ſemp irrigua ſū
dunt aque copioſiſſime ſalutares: q̄ nō ſolū
ſitū temperāt peccatorū. ſed magis prouo
cant deſideriū z eſtuare faciūt ad fruitionez
dilecti donec inuenerit qd̄ requirūt.

**De ſupernaturali ſuauitate quā
deuote anime experiūtur in no
mine regis iesu. **Ca. ij****

Secundo vero nomē iesu eſt delectabile. **Q**uis enī ignorat qd̄ ſi de
ſideriū in iesu nomine impleat de
lectat animā: **P**ropterea p̄s. ait.

Pallite nomini ei⁹ qm̄ ſuaue. **T**anta ē enī
ſuauitas nois iesu chriſti: qua p̄ internū uſu⁹
experiētā palariū cordis afficit qd̄ oris labijs
nō proferit. **U**n̄ **Apo. ij. c.** **A**ngelo tertie ec
cleſie ſcriptū eſt. **V**incētī dabo manna. z da
bo illi calculū cādīdū: z in calculo nomē no
uū ſcriptū qd̄ nemo ſcit niſi qd̄ accipit. **A**d
na quidē abſconditū. eſt iesus qui penitētes
z agonizantes in ſolitudine mundi. z in cer
tamine carnis prelibatoria quadā z diſpoſi
toria ſuauitate reficit z oblectat. **Q**d̄ quidez
abſconditū ideo dictū eſt: qz dulcedinis illi⁹
plenitudinē que ſolos beatorū remunerat: in
hoc exilio nullus expectat. **S**ed quod mo
do nobis eſt abſconditū: fiet cōpletā victoria
manifeſtū. **D**at que qz calculus candidus p̄
iesum: lapis precioſus quē carbūculū vocāt
Lucet enī in tenebris cōſtitutus ſicut carbo
ſuccēſus. **E**t in calculo nomē nouū ſcribitur
cū nominis iesu noncia z dulcedo interiora
penetrans: labijs cordis inſundit. **Q**d̄ qui
dē per ſolā experiētā gūſtus ſpūalis agno

ſcitur: qz virtutē huius nominis nemo ſcit niſi
qui accipit. **U**n̄ **Eſa. lxij. c.** ſcriptū eſt. **L**oca
bitur ſibi nomē nouū qd̄ os dñi noſcitur. **S**z
aduertendū eſt qd̄ hanc ſuauitatē in duobus
expreſſit. ſ. in dulcedine cibi olim patrib⁹ da
ti: z in candore calculi: qm̄ totā animā replet
z interna leticia ac ſpirituāliū ſuauitatū inſu
entia q̄tū ad affectū et diuinarū theoriarū in
ſinentia q̄tū ad intellectum. **H**oc autē ſit quā
do mens in ſublī cōtemplationis apice cō
ſtituta trāſcēdēs humanā z angelicā hierar
chiam ad diuinas theorias aſcendit: vbi ſup
ſplendentib⁹ vnita radijs rationes rerū con
ſiderans illumineſt inſcrutabili abyſſo ſapi
entie dei: z tñ pre nimio claritatis exceſſu ve
luti alter moyses in montis vertice cū deo in
nubila caligine diuini lumis abſorbet. **I**bi
eſt ſuauitas in affectu qui miniſtrat deuotio
nis pinguedinē: ibi gratia cōgnitionis inter
ne qui miniſtrat pabulū z alimonā reſectio
nis eterne. **S**icut p̄s. **lxxxvij. c.** ſcriptū ē. **D**ñe
in lumine vult⁹ tui ambulabūt: z in nomine
tuo exultabūt tota die. **A**it enī. **D**ñe i lumie
tuo. **E**cce cōgnitio **A**mbulabūt. **E**cce p̄ſolar
tio. **E**qlitas cū z cōformitas in pedū ambu
latione mulcebratē affectionū deſignat qd̄ ē
inſpūali cōſolatione. **E**t in nomine tuo. **E**c
ce deuotionis expreſſio. **E**xultabūt tota die.
Ecce ſuauis reſectio. **S**ed horū omnium ſm̄
aplm̄ ad **Roma. vij. cā** eſt gratia dei per iesū
chriſtū domū noſtrum. **C**ū igit ad nomen
iesu ſeruenter afficeris ei⁹ dulce dine affuen
ter reficeris: z p̄s future glorie fructū iā dul
citer experis. **Q**m̄ vt ait p̄s. **P**lorabunt in
te. ſez p̄ participationē glorie omnes qui diſi
gunt nomen tuum.

Qta admiratione ſit dignus
ex ſua virtute nomē iesu. **Ca. iij**

Quarto autē eſt nomen iesu admirabile. **Q**d̄ maxie ex delectatione de
pendet. **N**otanter autē **Eſa. c. ix.**
dicit. **N**omē eius admirabile. **I**es⁹
enī admirabilis vocat⁹ ē. vbi xbum caro fa
ctum eſt. **T**ria nāq; trahunt animū in excel
ſum cū fuerint ſimul iſta. **D**eus z homo. ma
ter z virgo. **F**idelis z cor hūanū. vt q̄tūcūq; p̄
tendas puriſſimā oculorū aciem: ſi nō habu
eris p̄ gratiā organi ſuauitatē: videre ſi pote
ris exceſſuaz ipropotionabilis lumis clari
tatē. **S**i enī in ortu ſolis cū eſſulget ſup emis
ſum noſtrū claritatē radiozū ei⁹ ne quis aſ
picere poteſt: ſed reuerberaris lumine orien
tis: quō ſolis iuſticie ſplēdore m̄ videlicet no
minis iesu p̄ vniuerſa climata mundi rutilā

tis quis poterit comprehendere. Propterea
Gen. xxxij. ca. in huius mysterium collocanti iacob dicit: angelus magni consilij iesus xps.
Cur quis nomen meum quod est admirabile: stupet
 celum: tremunt angeli: creatura non sustinet. natura non sufficit: ratio non agnoscit incarnationis
 mysterium et nomen iesu incomprehensibile sacramentum
 quod pacem in terris: gloriam in celis: salutem perditis:
 vitam mortuis inextinguibili pietate dispensat.
Terre igitur nomen mirabile quod verbis mirificatur
 et signis: quod sub modio latere non potuit sed
 superfulsit: licet renitentibus gentibus et iudeis
 quod virtute magna reddebant apostoli testimonium
 resurrectionis iesu christi domini nostri: et gratia magna
 erat in omnibus illis **Act. iij. c.** Gratia magna
 que uniuersas infunderet creaturam omnem
 ostenderet medicinam: dicente domino **Matth. vi.**
Signa autem eos qui in me crediderint hec sequuntur.
 In nomine meo demonia eijcient: linguis loquentur
 nouis: serpentes tollent: et si mortiferum quod
 biberint non eis nocerit: super egros manus imponent
 et bene habebunt. Longe quippe esset mirabilia
 et miracula que in hoc nomine facta sunt etiam
 temporibus nostris quod tunc fuerunt. Demonia
 fallunt: sermones excedunt et in miraculis mirabilibus
 tanti nominis omnis lingua vel angelica vel
 humana reperit penitus inenquitas. Unde propheta
 volens nec valens explicare mirabilia eius quasi
 subsistens in illo nomine pedes retrahens ait
Domine dominus noster quod admirabile est nomen tuum
 in uniuersa terra. Nam in terra viuentium mirabilis
 huius nominis gloria: et in terra morientium et
 peccantium mirabilis huius nominis iusticia. ut iuxta
 apostolum **Phil. ij.** In nomine iesu omne genu flexerat
 celestium terrestrium et infernorum. Et omnis
 lingua confiteatur quod dominus noster iesus christus in gloria
 dei patris.

Quarta ueneratione sit dignum nomen domini iesu quadrupliciter demonstrat. **Capitulum. iij.**

Quarto est nomen iesu uenerabile: et merito propter omnia supradicta. **Uere** enim uenerabilis reuerentia et ueneratione ueneranda siue reuerenda ut dignitas tantum nominis honoretur in terris: quod phalanges hierarchie uenerant in celis. Propterea **Origenes** ait. Nomen iesu nomen est gloriosum omni cultu dignissimum. **Ta** singularis reuerentia est nomen iesu quod ab eius uenerabili laude nullus excipit statim: nullus excludit locum: nullum prescribit tempus: nullum remouendum est opus. **Primo** enim nullus excipit statim. **Unde** propheta ait: Reges terre et omnes populi principes et iudices iuuenes et uirgines senes cum iunioribus lau-

dent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius soli. Reges terre dicuntur optime se regentes et uoluptatibus corporum impantes. **Dicuntur** et populi quicumque sunt in unum ad honorandum nomen domini iesu christi in unitate fidei congregati. **Principes** et iudices angelici ciues sunt principes per potentiam: iudicantes per sapientiam: iuuenes sunt caritate feruentes: uirgines castitate fulgentes: seniores a uoluptate deficientes et libidine refrigescetes: iuniores sunt balucientes. **Laudant** inquit nomen domini ut nullus status: non dignitas: non sexus: non etas ab eius laude intelligatur excludi. **Quia** exaltatum est nomen eius solius. **Iuxta** illud ad **Phil. ij.** **Dedit** illi nomen quod est super omne nomen. **Confessio** eius super celum et terram: hec autem confessio laudem illam designat que tanto nomini prohibetur in terris que celebratur in celis: tamen non immerito supertrahitur presertim: quia nec celestia nec terrestria possunt illis laudibus equalia reperiri. **Secundo** ab eius laude nullus excluditur locus. **Unde** **Isa. xliij. c.** scriptum est. **In** doctrinis glorificate deum: et in insulis maris nomen dei israel. ubi est enim locus ubi non sit diffusum nomen dulcis iesu: ut verificetur quod scriptum est **Lan. i. c.** **Oleum** effusum nomen tuum. **Propterea** apostolus prece gloriosi nominis iesu diffundebat hoc uenerabile nomen ubi non fuerat nominatum: nec fundamentum construeret super edificium alienum. **Iuxta** quod dominus **Act. ix.** dixit de paulo ad **Ananiam.** **Uas** electionis est mihi iste ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis israel. **Inde** est quod uel tibi domine iesu possumus cum propheta testimonium perhibere dicentes. **Secundum** nomen tuum deus sis et laus tua in fines terre. **Sicut** enim in toto orbe terrarum tui nominis reuerentia dilatatur sic in ecclesia que per rotam mundi distenditur ipsi deuotio laudis offert et ministratur. **At** si forte calumnieris hoc non fuisse impletum quia necdum nomini iesu fidei cultu subiectum uideas genus humanum saltem confitearis colendum. **Iuxta** prophete sententiam. **O**es gentes quascumque fecisti uenient et adorabunt coram te domine et glorificabunt nomen tuum. **Et** ne locum aliquem credas exclusum audi eundem prophetam dicentem. **A** solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini. **Tertio** ab eius laude nullus prescribitur tempus. **Quia** sicut nec localiter circumscribitur ita nec temporaliter diffinitur. **Propterea** sit nomen domini benedictum ex hoc nunc et usque in seculum: ut in hoc seculo predicetur nomen quod in eternitate uerius laudatur. **Et** sicut ipse eternus est que omnes in unum creare laudant et comedant

Vnicia i ramispal. i. xl. De triumphali noie iesu

ita et laus eius nominis perseverat. sicut. ps. inquit. Sit nomen domini benedictum in secula: ante solem permanet nomen eius. Quid enim est ante solem nisi ante omnes mutabilem naturam. Nam sicut scriptum est Jo. i. In principio erat verbum et verbum erat apud deum. et verbum caro factum est. Et iterum Lu. xij. Vocatum est nomen eius iesus: quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Est igitur nomen quod permanet in eternum. Quarto ab eius laude nullum remouendum est opus. Unde apostolus ad Colo. iij. ait: Omne quodcumque facitis in verbo: aut in opere omnia in nomine domini nostri iesu christi facite. Optimus enim ordo est ut totius vel verbi vel operis a nomine iesu nobis origo et initium sumatur et in iesum consummatio referatur. Nam et per dominum nostrum iesum christum orationes ecclesie terminantur. Quare si dormitum accedis si inde resurgis: si cibum vel potum sumere incipis aut desinis: si scribis vel legis seu aliquid aliud operaris. nomen iesu seu iesu christi reuerentialiter interponas exemplo pauli qui hoc seruabat. Vide Act. ix. c. scriptum est. Disputabat autem paulus in synagoga per omne sabbatum interponens nomen domini iesu: suadebatque iudeis et grecis hoc nomen in usu: igitur nomen iesu exaltatum super omne nomen. **T**riumphale nomen. **G**audium angelorum. **L**eticia iustorum. **P**auor inferorum. **I**n te omnis spes venie. **I**n te omnis spes gratie. **I**n te omnis spes glorie. **P** nomen dulcorosum. **T**u peccatoribus veniam prestas. **T**u mores renouas. **T**u mentes diuina dulcedine repleas. **T**u fantasma pellis. **O** nomen gratiosum per te alta mysteria reuelantur: pro te ad diuinum amorem anime inflammantur. **R**oborantur in pugna et a cunctis periculis liberantur. **O** nomen gloriosum: nomen desiderabile: nomen delectabile: nomen admirabile: nomen venerabile. **T**u dulcissimum nomen regis iesu sic paulatim ad celi fastigia per gratiarum carismata mentes fidelium sursum rapis: ut omnis qui ad deuotionem huius nominis intrat: virtute eius glorie inueniant et salutem per iesum christum dominum nostrum qui cum patre et spiritu sancto gloriosus regnat in secula seculorum amen. **V**nicia oliuarum infra diem de preceptu mundi. ser. l.

Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinam Matthei. xij. **T**ria etenim solent homines

maxime affectare: opes: voluptates et honores. **E**t de opibus praua: de voluptatibus turpia: de honoribus vana procedunt. **P**ropterea. i. Jo. ij. clamat apostolus admonens et dicens. Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Quod potest esse aliud thema. **E**t causas subdens ait. Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum et superbia vite. primum pertinet ad luxuriam. secundum ad auariciam: tertium vero ad superbiam adaptat. **H**inc ad contemptum mundi: ut dominus omnes suo exemplo hortaretur exemplo fecit quod verbum propositum ait: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinam: ubi secunda religiositas demonstrat que dicit mundi contempti seu vilificati. **I**n qua dominus ad triplicem mundi contemptum exemplo suo hortatus est. primo ad contemptum diuitiarum ubi. **E**cce rex tuus. secundo ad contemptum deliciarum ubi. venit tibi mansuetus. tertio ad contemptum magnificentiarum: ubi sedens super asinam. **V**ere enim contemptendus est mundus si consideretur mundanorum. primo natura. secundo culpa. tertio pena: eo quod eius natura est fugibilis: eius culpa odibilis: et eius pena horribilis. **A**rticulus primus de triplici mundanorum natura propter quas contemptendus est mundus.

Primo quidem contemptendus est mundus si consideretur mundanorum natura fugibilis. **C**onsidera enim primo naturam diuitiarum. secundo naturam deliciarum. tertio naturam magnificentiarum.

De triplici natura malorum diuitiarum propter quam contemptendus est mundus. **C**api. i.

Primo enim considera naturam diuitiarum. **I**n eis reperies tria. scilicet laborem: timorem: et dolorem: labores in acquirendo: timorem in possidendo: et dolorem in relinquendo. **P**rimo inuenies laborem in acquirendo. **S**per enim perditio mundi quietem permittit post diuinas acquisitiones: et nihilominus semper cruciat: in labore et erumpna in vigiliis plurimis: in ieiuniis multis: in frigore et nuditate: in mortibus frequenter preter illa que extrinsecus sunt instantia quotidiana sollicitudo possessionum: anxietas lucrorum et his cum omnibus insatiabilitas terrenorum. **S**icut Eccli. v. c. scriptum est. **D**iuarus non implebitur pecunia. **S**epe enim ad litteram contigere solet quod Eccli. iij. ait: **U**nus est: et secundum non habet: non filium non fratrem. et tamen labo

rare nō cessat. **N**ec tamē satiant oculi eius. **N**ec cogitat dicēs. **C**ui laboro et fraudo aiaz meā bonis. **H**inc Eccl. ij. de auaro dictū ē. **L**uneti dies eius pleni sūt laborib⁹ et erūpnis. **P**ropterea prouer. xxij. c. **S**alomō admo- net. d. **N**oli laborare vt dixeris: s; prudentie tue. i. prudenti sollicitudine impone moduz s; mensuratū. **C**ū labore quietez pmittebat produoz mundus illi de q̄ dñs Luē. xij. c. et pabolice ait: **H**ois cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit: et cogitabat intra se. d. **Q**uid faciā q̄ nō habeo q̄ pgregē fruct⁹ me- os: **E**t dixit hoc faciā. **D**estruā horrea mea: et maiora horū faciam: et illic cōgregabo oīa que nata sūt mihi et bona mea: et dicā anime mee. **V**ia mea habet multa bona posita i au- nos p̄rimos: reqesce comedet: be et epulare. **D**ixit autē illi deus. **S**ulte hac nocte animaz tuā repetas a te: q̄ autē parasti cui⁹ erū: **E**t sic dimissis diuitijs et nō habita requie quā sibi pmittebant. **D**amnat⁹ obiit infelix: nec post banc cogitationem de bonis suis comedit. **S**ecō inuenies timorē in possidendo licet p- munit securitatē. **E**xpositus ē mundus peri- culis fluminū: periculis latronuz: periculis ex- genere: periculis ex gentib⁹: periculis in ci- uitate: periculis in solitudine: periculis i ma- ri: periculis in falsis fratribus. **H**inc **S**eneca ait: **D**iuēs quē tu felicē cūctis admirātib⁹ credis: sepe doler: sepe suspirat: multi illum comitant: mel musce sequunt: cadauera lu- pi: frumentū formice p̄cedaz sequunt turba ista nō hominē. **D**iuēs em̄ quōdie potentum violentiam timet: suspectas habet semp fami- liarū fidem: semp iminentes pauet insidias exteriorū: cū retinet maledicis. **C**ū tribuit va- nis et adulatoribus irridet. **E**t mēs cōscia n̄- min⁹ irrisione sua q̄ maledictione aliena of- fendit: semp acerba: semp tristis: semp pu- sillanims: semp p̄frituz cura oppressa et timo- re futurorū anxia. **I**n bonis p̄f. n̄b⁹ non cōfidens: seā semper mala iminētia timens. **T**ertio inuenies dolorē in relinquendo licz mundus longā promittat vitā in possidēdo. **Q**uātus dolor. **Q**uātus meror qm̄ diuicie p- dunt. **A**biroz satis dum tollunt. **S**ed ama- ritudō est amarissima cū p̄ finem vltimum re- linquunt. **C**ū **J**ob. xxvij. **D**iuēs cū dormi- erit nihil secū auferet. **A**periet oculos suos et nihil inueniet. **E**t iterū propheta ait: **D**or- mierunt somnū suum et nihil inuenerūt om- nes viri diuitiarū in manib⁹ suis. **C**ū em̄ ca- nis vnus per viā sequit duos: cuius illoruz duorū sit apparere nō potest donec illi abin- uicem separent. **S**ic diuitie tpales non appa-

ret cuius sint hominis aut mundi. **S**ed ta- men mundus ab homine separaf tunc ma- nifeste apparet q̄ proditor mundus illas nō dedit sed mutuauit. **S**ed dolorosus ē qd̄ p- pheta testaf. **R**elinquent alienis diuitias lu- as. **H**inc quoq; Eccl. vj. ait: **U**idi malū sub sole et quidē frequēs apud homines: vir cui dedit deus diuitias et substantiā et honorem et nihil deest anime eius ex omnib⁹ q̄ deside- rat: nec tribuit ei potestatem vt comedat ex eo sed homo extraneus vorabit illud. **P**rop- terea dominus vt cōtemnedas esse diuitias demonstraret cum esset rex orbis terrarū qz in propria venit et sui eum nō receperunt licet cum tāta gloria fuisset receptus: et rex is- rael **J**o. xij. **A**clamatus tñ in sero nō repe- rit qua hospitare in domo. **U**n̄ **L**hryf. **H**ic intelligendū est q̄ dominus tante fuit paup- tatis et ita nulli adulatus fuit vt in vrbe ma- xima nullum hospitem nullā inueniret man- sionem. **S**ed in vico paruulo apud lazarus sororesq; ei⁹ habitaret.

U De triplici natura deliciarum ppter quā contemni dñt. **C**a. ij

Secundo considera naturā delicia- rū. **E**t reperies q̄ decipiunt fasti- diunt et trāseunt. **P**rimo em̄ deci- piūt. **S**emp namq; facietate p̄mit- tunt et esuriem tribuūt. **I**uxta sententiā xp̄i **J**o. iij. **Q**ui biberit ex hac aqua sitiet iteruz. **S**epe em̄ cadit musca in mundi ferculū p̄- operatū. **N**unq; enī in p̄nti vita tota prospe- ra fortuna venit. **E**sto q̄ pecunia quis abū- det sed sanguinis vilitas eum plenū gaude- re nō sinit: cecidit ibi musca. **A**liuz nobilitas generis clarū facit sed paupertas eū premit. **I**gnotus mallet esse q̄ notus: cecidit ibi mu- sca. **E**st ali⁹ vtroq; p̄dictorū ornat⁹ s; orbat⁹ li- beris alieno censuz nutrit heredi. cecidit ibi musca. **E**st et ali⁹ q̄ et si multitudinē habeat fi- liorū rebelles et iniqs ferre nō potest: cecidit ibi musca. **D**ucit q̄s vxorē forma decorā: ma- gna sit leticia: magn⁹ ibi ornat⁹ et apparatus multus. **S**ed inter illos animorū cōcordia q̄ rara sit q̄s ignorat: imo sepe contingit q̄ matrimoniu qd̄ p̄cordiā generare debuerat odij et discordie fomitē subministrat. **E**t tanto iam intolerabili⁹ simul viuere incipiūt: q̄ro et discordes ab inuicē separi nō possunt. **H**ic rixē quōdie et iurgia crebrescūt. **P**ost dura verba dira sepe verbera subsequunt. **A**cut alterū effugere pōt: vna domus: vna mēsa: vnus lectus et quo nihil durius est nec con- cordē socium: nec hostem separatuz habere

Dōnica oliuarū i. xl.

possunt. Nam sicut his quibus in charitate mens est vna nihil obstat etiā si corpe sepati sunt: ita magnū tormentū est his qui corporaliter sociati sunt: si omnino cōuentre non possunt. Cecidit ibi musca: et sic in oibus mūdi ferculis musca cadit. Secūdo fastidiunt licet promittant dalecrationē. Nonne fastidiunt et nauſeam prouocāt delicata cibaria: ornata indumēta: queq; luxuria: et oia mundi oblectamenta? Propterea **Eccl̄s. ij. c.** ait: **Diri in corde meo vadā: et affluā delitijs et fruar bonis: et vidi q̄ esset vanitas.** Et iterū **Job. xxx. c.** de hoc rationē assignans ait: **Esse sub sensibus delicias cōputabat.** Tertio transeunt licet stare promittant. Unde **J. Job. ij. c.** clamat ap̄lus discoperiēs proditorē mundus et dicit: **Trāsit mūd⁹ et p̄cupiscentia ei⁹.** Sūt enim delitie sicut fumus: aut vapor: seu velut spuma v̄l ymbra. Hic ad delitijs deducos ait **Johel. j. c.** **Expergiscimini ebrj et flete et ylulate omnes qui bibitis vinū in dulcedine: quoniam perijt ab ore vestro.** Ebrj etenim sunt lasciujs et delitijs dediti qui se inebriant: de calice babilonis: et in dulcedine vinū secularis iocunditatis bibunt. Quod quidem ideo ab ore eorū perijt: q̄ ante q̄ vsq; ad satietatez pueniunt iocūditatē t̄pales amittunt. De hoc quoq; deliciarū vino. **c. xxij.** **Prover. scrip. est.** **Ne respicias vinū cū flauescit: cum splenderit in vitro color eius.** Vitruz quippe est fragilis vita p̄fens que cito frangit et perit deliciarū vinū. Et iterū **Amos. vj. c.** **Ue vobis qui dormitis in lectis eburneis: et lasciuitis in stratis vestris: qui comeditis agnos de grege et vitulos de armēti medio: qui canitis ad vocē psalterij sicut dauid.** **Purauerunt se habere vasa cantici bibentes in fialis vinū et optimo vnguēto delibuti.** Et nihil cōpatebant sup cōtritione **Joseph.** Quapropter nūc migrabūt in capite transmigrations: et auferet factio lasciuientia. Et iterum propheta ait. **Hanc scilicet delitiose adolescentie sicut herba transeat.** In transitu autē breuitas: in herba vero infructuositas siue inutilitas demonstratur. Herba enim inutilis est sine fructu. Et subdit mane scilicet floride iuuentutis floreat. Et tamē post florem nō fructum faciat sed transeat. vespere scilicet senectutis decidat a delitijs mundi. Nō voluntate tamen sed inuitus relinquat eas **Juduret.** scilicet preteritis culpis et areſcat per vltimum finem mortis. Ut ergo ostenderet christus per mansuetudinis patientiā despiciendas esse delicias cum in mane cum tanta gloria susceptus fuisset: ac per totū diē

De aīe dignitate

in predicatione et in alijs bonis operibus laborasset circūspectis omnib⁹ cum iam vespere esset hora exijt in bethaniā cum duodecim sic **Mat. xj. c. dicit.** **Nec inuenit hierosolymis q̄ sibi guttā aque offerret.** Propterea v̄l proditorē ostenderet esse mundum in delitijs suis. vt sic dicā mūdi delicias fessus et famelicus auſugit. Et sic suo exemplo delicias esse contempnendus esse ostendit.

De triplici magnificentiarū natura propter quas merito spūende sunt. **Cap. iij.**

Quero considera naturam magnificentiarū. Et in eis reperies seruitutes dolorem et timorem. **P**rimo enim inuenies in eis seruitutem licet promittant libertatē. Quot subiectionibus subditū sūt domini et magnates Quot p̄descensionib⁹ licet consciā renitatur: quot etiam suppositionib⁹ et dissimulationib⁹ licet mens eorū displicentia repleat. Ergo sicut **Seneca** ait. **Minor est q̄ seruus q̄ seruus timet.** Et propterea sedit dominus hodie super asinam subiugalem afflictam et in honozatā vt aperte insinuaret q̄ magnificentia mundi asina est. Subiugalis propter vtilissimā seruitutē quia quo super plures ambitiosus satagit dominari: eo necesse habet pluribus subiugari. Est afflictā propter angustias maxime cordiales quas velit nolit necesse est ei pati. Est etiam in honozib⁹ in honozata: quia sepe tales a personis etiā vtilissimis despecti sunt vt verificet q̄ propheta ait: **Opprobriū hominū et abiectio plebis.** Et iterū **c. xxx.** **Esa. ait:** **A fiducia ymbre egypti. id est. tenebrosi mundi erit ignominia.** Et merito sicut **Berni.** ait: **Homo natus ē ad laborē non ad honozē.** Sc̄do reperies in magnificentijs dolorem licet gaudia et hyloritate promittat. Offert enim mundus magnificentibus cantica et choreas in tympano et choro: i cordis et organo. Tamē q̄ dolores: q̄ merores: q̄ angustie sepe occulte in taliū corde vident. Sicut **Proū. xlij. c.** scriptū est. **Risus dolore miscebit et extrema gaudij luct⁹ occupat.** Propterea ne mēs in tali vano gaudio euanescat cōsultat **Eccl̄s. iij. c. d.** **In die bonorum ne immoz sis malozū vt sic gaudiū temperetur.** **Uñ et domin⁹ hodie vt doceret esse mundanā leticiam contempnendam et mundanā tristitiam post leticiā a proditorē mundo expectandā cum hodie populus decantaret et ei mundanā leticiā demonstraret amare fleuit. **Uñ et **Luc. ix. ait.** Videns iesus ciuitatē****

fluit super illā dicēs. Quia si cognouisses: et tu. s. sicut et ego fleres. Et quodē in hac die tua quod ad pacē tibi: nūc autē abscondita sūt ab oculis tuis. Quia veniēt dies in te et circūdabūt te inimici tui vallo. et circūdabunt te et coangustabūt te: undiq; et ad terrā psterment te et filios tuos qui in te sunt et nō relinquent in te lapidē sup lapidē. Ex his igit patet q licet plerūq; in talū ambitioz exaltatione honores magni impēdant et fiat festa et gaudia magna. Atq; eueniet eis sicut de pueroz ludo. Nā quōq; in platea accensio palarū igne letant et saltāt ludūt et tripudiāt dū ignis hilaritatē vigore atq; feruore pretendit. Tandem eo deficiente mingūt sup ipsuz: saltant sup eum: pedibus cōculcant: dissipant et consumunt. Tertio reperies timores et pericula licet pmittant securitatem: pditione suadet mundus d. Quere sublimitatē q; q̄to eris sublimior tanto eris securior. Et tamē q̄to i sublimiori hominē collocauerit gradu tāto eū maiori timore cruciat et molestat. Sic de de ipso mundo prodēte. ps. ait: Posuisti firmamentū eius formidinē. Et itez Job. xv. de tali exaltato ait: Sonitus terroris semper in auribus illius: et cū pax sit semp insidias suspicat. Vñ Seneca inquit: Peius est dñis q̄ seruis: illi ynuerfos: hū vero singulos timent. Est etiā quōq; mundus similis iude q saluādo et osculādo suis inimicis ad nece tradidit saluatore: sic proditor mundus magnates quōq; in manū inimicorū suozuz pdit sub osculo trāquillitatis et pacis. d. Quēcūq; osculatus fuero ipse est tenete eū et ducite caute. In cui⁹ mysteriū dum populus xp̄m regem clamabant pharisei ei⁹ mortē tractabant: sicut Jo. xij. demōstrat. Ex his igit patet q magnificētia suo exemplo cōtempnendas esse monstrauit.

Articulus scōs de triplici mūdanorū culpa ppter quā mūdus contempni debet.

Secundo ptempnēdus est mūd⁹ cōsiderata mundanorū culpa odibili. Cōsidera em̄ primo culpam diuitiaz. scōo culpā delitiaz. Tertio culpā magnificentiaz. Nō q̄ ista possint habere culpā sed amatores earū ex inordinato affectu.

De triplici culpa diuitiaz ppter quā cōtempnende sūt. Ca. 1.

Primo considera culpā diuitiarum. Tres enī culpas in anima operatur

abusus diuitiarū. prima est obcecatio. secunda est inquinatio seu corruptio. tertia ē obliuio. prima pertinet ad intellectū. scōa ad affectum. tertia ad memoriā. Prima culpa obcecatio nuncupaf. Excecat enim intelligentia propter diuitias cū intellect⁹ a deo se auertens flectit ad terrena. Et de talibus ppheeta ait: Repleti sunt q̄ obscurati sunt terre domibus iniquitatū. i. iniquitatib⁹ et ponit genitiuū p ablatiuo moze grecoz. Qui obcurati. i. excecati sunt domib⁹ terre. id est. propter domos terrenas ac terrenis et trāstoris bonis plenas: quasi dicat: ppter acquirēda terrena ac propter inordinatū affectū eozuz obscurati sunt et excecati et peccato repleti. Rationē vero huius alibi demōstrat dicēs Oculos suos statuerūt declinare in trā. Et Esa. xlv. Accinxi te scz temporalibus bonis et nō cognouisti me. Scōa culpa est inquinatio. In qualibet em̄ mortali culpa inquinat diuitie fragiles peccatores. primo in supbia Vñ Eccl. xxi. Domus q̄ nimis locuplex est anullabit supbia. Et itez pp̄ha ait. Qui cōfidunt in virtute sua et in multitudine diuitiaz suaz gloriānt. Scōo in ira. Vñ Ibiere. l. Vox belli in terra. i. in hominib⁹ qui dediti sunt terrenis. Vñ Gen. xij. c. de loth et abraham scriptū ē. Erat substantia eozū multa et nō quibant habitare cōmuniter. Vñ et facta ē rixa int pastores gregū Loth et abraham. Tertio inuidia. vñ prouer. xxvij. scriptū ē. Qui festinat ditari et inuidet alijs ignorat q̄ egestas ei supueniet. Quarto i accidia Vñ Ibiere. xlvij. c. ait: Fertis fuit moab ab adolescentia sua et requieuit in fecibus suis. Quinto i gula. Exemplū de diuite epulone de quo Luc. xvj. dñs ait: Homo quidā erat diues qui induebat purpura et bysso et epulabaf quotidie splēdide. Sexto in luxuria. Vñ Ibiere. c. v. ait: Saturavi eos. scz diuitijs et mechati sunt: et in domo meretricis luxuriabaf. Septimo in auaricia: sicut Eccl. xij scriptū est. Qui tetigerit picē. i. substantiam tpalem inordinate dilexerit coinquinabitur ab ea. Ad qd ostendendū mira sapiētia dei in preciosis metallis aptius demōstrauit q̄ statuit q̄ argentū ceteraq; metalla se ptingētes etiā corpalliter inq̄naret. Propterea Eze vij. etiā ait: Lux eoz erit in sterq̄liniū. Sterq̄liniuz qdē dispuz vtile ē: agros enī vberes reddit. Cōgregatum vero nō tm̄ est inutile magis aut inq̄nat et fetet. Sic difficile disperse fructiferū reddunt agruz humani cordis cōgregate vero amatozē suū inq̄nant. Ter-

Venica oliuarū i. xl. **V** De cōtemptu mūdi.

tria autē culpa est obliuio: inducūt enī diuinitie ad dei obliuionē. In cui⁹ mysteriū Beñ. viij. Effraym ⁊ manasse dicunt germani fuisse fra tres. Effraym qdā frugifer seu crescēs interpretat per quē crescens in diuitijs significari potest. Manasse autē interpretatur obliuio vt merito indicet qd diuitiaz mundi aliū incrementū ⁊ dei obliuio in simul sociatur. Propterea domin⁹ p. 3. 3. xij. c. ait: Adimpleri sunt et saturati sunt: elcuaerūt cor suū ⁊ obliui sunt mei. Propter has ergo multiplices culpas diuitias domin⁹ suo exēplo cōtemnendas demōstrauit dū propriuz suū regnū cum a populo iudaico esset elect⁹ ⁊ acclamat⁹ rex noluit acceptare.

V De triplici culpa delitiarū ppter quā spūde sunt Ca. ij.

Secundo considera culpā delitiarū Tres enī culpe generant in anima ex earū abusu. pma ē pñitas seu fragilitas. scda est carnalitas. tertia ē insensibilitas. Prima culpa est pñitas. s. ad malū seu fragilitas. Eneruant enī delitie mentales vires: sicut Deut. xxxij. c. mystice scri. ē. Pan fuet larguer ex basan. Pan enim causa et basan pingendo interpretatur. quia ex causa quam dant delitie et temporalis pinguedo. hō largiter i peccata fluit. i. facit incedere p viā laiā q ducit ad mortē. de qua Mat. viij. c. dñs ait: Spatiōsa est via q ducit ad pditionē ⁊ multi ingrediunt p eā. Arta est via q ducit ad vitā ⁊ pauci sunt qui inueniūt eaz ppter hāc ēt abūditiā delitiarū in bonis dñficiūt ⁊ i malis pñficiūt mlti. Defectū at bonoz ipsa natura ostendit: Nam ad maturitatem non venit nimia secunditas fructuū ⁊ pomozū Segerē etiā nimia pinguedo dñruit. Profectus etiā malozū patet: quia propter eā multe quoq; pariantur iniquitates. hinc ps. ait Prodiūt quasi ex adipe iniquitas eorum: trāsierunt in affectum cordis. Et iter uz hie. ij. c. scriptum est. Impinguati sunt: ditati et preterierūt sermones meos pessime. hinc Deu trono. xxxij. ca. scriptum est. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcirauit. Incrassat⁹ impinguatus dilatatus. Dereliquit deum factorem suum ⁊ recessit a deo salutari suo. Secunda culpa est carnalitas: luxuriant c m rebus plerūq; secundis: ex abundantia plūue putrescunt blada. Quot opera carnalia ex delitiarū abundantia generant. Quot fornicationes: Quot adulteria atq; incest⁹ Quot etiā sacrilegia ⁊ sodomie. Sicut Eze. xvi. c. scriptum. Hec fuit iniquitas sode me fororis tue. Supbia saturitas panis ⁊ abundantia ⁊ ocium ipsius ⁊ filiarum eius. Ter-

tia culpa est insensibilitas. Sicut enī homines animales ex delitijs multis: nec sensus habent virtutū: nec horrent aliquod vitium nec alliciunt pmijs eternozū bonozū: supplicia etiā nō perhorrescunt infernoz: deus nō timēt nec homines reuerent. Vñ de talibus. j. Cor. ij. apostolus ait: Animalis homo nō percipit ea que sunt spiritus dei. Sulticia enī illi est et nō potest intelligere quia spiritualiter exaninat: hū cōtempores sūt omniū inspirationū: omniū correctionuz et omniū pdicationū ac sermonū dei insensibiles ⁊ despectores facti omniū donozū eius. Ad talē aut ait dñs hie. xxij. c. Locut⁹ sum ad te in abundantia tua. Dixisti. Non audiam hec est via ab adolescentia tua quia non audisti me. Similes nempe sunt illi galinis que messis tempore in paleario facta fo uca qrit ⁊ cibū inueniūt seu pascūt in vinea maturis uuis. Tales enī cum ad domum a domina sua. id est. a diuina sapientia euocatur intente pascui nō audiunt. Sic tales intenti: imo imerse delitijs mundi: aures habent ⁊ non ⁊ audiunt. hinc Salomō. Pro uerbio. xxx. deus orabat d. Tātū victui meo tribuc necessaria ne forte faciat⁹ falliar ad negandum. scilicet q sit altera vita illectus ⁊ deceptus ab ista. Propterea vt dominus suo exēplo cōtēpnendas esse delitias demōstraret per totam hanc diem infatigabiliter laborauit: licet mundus delitias illi offerret sicut Mat. xxi. c. scriptū est. Plurima aut turba stratuē r̄ vestimenta sua i via Alij aut cedebant ramos de arborib⁹ ⁊ stenebant in via.

V De triplici culpa magnificen-tiarum ppter quam despici debent. Capi. iij.

Tertio considera culpam magnificen-tiarū. Comune em̄ pro uerbum est. honores mutant mores. Et maxime ppter tria mala que ex usu earum generant in anima. primū est distractio. scdm inebriatio. tertiu infatuatio. primū ad intelligentiā scdm vero ad voluntatē. tertium ad memoriā dinoscit p̄nere. Primo enī ex honoribus ⁊ magnificentijs distractio generat. Distrahunt enī tales circa hec temporalia et in multis: qñq; etiam sub pallio diuini honoris vel proximi pietatis. Scriptum est enim Plurib⁹ intent⁹ minor est ad singula sensus In glo. extra de cle. cōiu. diuersis fallacijs. Abentes enim que nō sunt multis virtutib⁹ habituata et roborata cito deficiunt ex mul-

ta distractione. Propterea consulit **Eccī. xi. d.** Fili ne sint in multis actus tui. Nam sicut **Greg.** ait: Quos multiplex actio occupat a semetipsis alienos esse demonstrat. Distrabantur ab adulatoribus qui circumstant. Nemo talium magnatum aperit veritatem. Nemo sinit eos cernere peccata sua sed in illis laudatur et comendantur: sicut propheta ait: Laudatur peccator in desiderijs anime sue et iniquus benedicit. **Eritex. Osee. ix. de talibus** ait: **Dephis** sepeliet eos. **Dephis** enim interpretatur ex ore et recte adultores designat: quia peccatum hois et maxime magnatum sepe laudant adulationibus suis. **Ex hoc** sequitur quod sic a se et a suis sunt multipliciter distracti quod in superbia eriguntur et excecant: sicut de quolibet tali **Job. v. c.** scriptum est. **Operavit** faciem eius. id est cogniti onem illius: crassitudo. id est tumens elatio ex oleo adulatorum procedens. **Secundum** autem malum ex his magnificentibus sequens est inebriatio. **Inebriatur** enim anima tumens pompa et fastu sicut homo ex imoderato potu. **Unde** de talibus propheta ait: **Ascendunt** usque ad celos scilicet per gloriam et honorem: et descendunt usque ad abyssos per multiplicationem gravium peccatorum. **Atque** ratione subiungit dicens: Anima eorum in malis tabescebat. id est in peccatis resolu ebatur: quia facti sunt ea que turpiter dilexerunt. **Unde** scribitur. **Turbati** sunt et moti sunt sicut ebrius et alienatus et omnis sapientia eorum deuorata est. scilicet naturalis: moralis: et spiritualis. quam habebant deperdita est. **Tertium** malum quod ex magnificentibus sequi solet est infatuatio. **Infatuatur** enim mens ex abusu earum atque perdit memoria et iudicium veritatis. **Sicut** de tali **Eccī. xxxiii.** ait: **Quasi** qui apprehendit umbram et sequitur ventum sic qui attendit ad vana mendacia. **Eritex** propheta inquit. **Homo** cum in honore esset non intellexit. scilicet qualis fuit: qualis est: et qualis futurus sit. **Comparatus** est iumentis insipientibus et similis factus est illis. **Comparatus** est inquam iumentis insipientibus. **Ecce** infatuatio. **Quorum** sicut et iumentorum deus venter est. **Quoadmodum** ad **Psalm. iij.** aplos ait. **Et** sic similis factus est eis. scilicet terrena sapiens non divina: secundum illud apostoli ad **Roma. viij. c.** **Qui** enim secundum carnem sunt que sunt carnis sapiunt. **Sed** tandem sequitur quod propheta subdit. **Hec** via illorum scandalum ipsius. id est talis honorata et infatuata vita eis occasio est ruine sicut alibi propheta ad dominum ait: **Decidisti** eos dum alleuarent. **Has** igitur despiciendas magnificentias dominus demonstravit cum super asinum sedit: ostendens quod mundi magnificentie asinum stolidum in diuinis efficiunt. **In** cuius mysterium quidam fi-

gurantes fortune rotam inferius statuunt hominem integrum et perfectum. **In** ascensu autem anteriorem partem asinum statuunt. **Reliquas** vero virum in sublimi gradu perfectus asinus collocat qui fistulam pulsat. **In** descensu autem anteriorem partem hominem: sed asinum ponunt posteriorem.

**Articulus tertius de triplici spirituali et culpabili pena quam exhibet maxime in fine munda-
torum.**

Tertio condemnandus est mundus considerata mundanorum pena horribili. **Et** loquor ad presens de pena non de illa quam plectuntur mundani per temporalia flagella aut per supplicia sempiterna. **Sed** tantum de illa quam non tantum est pena sed culpa et pena quam seculi peccatores maxime in fine vite spiritualiter patiuntur. de qua in **psalm. lxxviij.** in persona huius flagellati propheta ait. **Infixus** sum in limo profundi et non est suba. **In** quibus sacratissimis verbis mundani peccatoris quasi in lecto cubantis et corporaliter magister spiritualiter infirmatus ac per longam consuetudinem obscuratus: et in profundum peccatorum demersi. **describitur** triplex spiritualis pena. prima est pena tenacitatis. id est infixus sum in limo. **secunda** tenebrarum scilicet vel cecitatis ibi. **profundi.** **tertia** debilitatis. **ibi.** **Et** non est substantia. prima retinet voluntatem. **secunda** obtenebrat cognitionem. **tertia** debilitat facultatem. **Ita** ut peccator infelix in diuitiis implicatur: in delictis inquinatur: et in magnificentibus profundatus volendo nolit: cognoscendo ignorat: et conando ne queant resurgere a peccatis et ad viam salutis redire.

Quomodo mundana ne homo velit penitere per affectum tripliciter percipias retinet in peccatis. Cap. i.

Prima spiritualis pena tenacitas notatur. **Ruens** nempe in aquam inde vel natando vel eundo vel aliquo alio facili modo egredi potest. **At** non sic peccator iste qui de se lametabiliter ait: **Infixus** sum propterea me mouere non possuz: quia in limo. scilicet mundanorum affectu onus. **Tria** enim continentur in se limo. **Est** tenax turpis et sterilis. **primo** est tenax per avaritiam. **secundo** turpis per luxuriam. **tertio** sterilis per superbiam. **Unde** de his tribus mystice per ordinem **psalm. xxxiij. d.** **Formido** et fouea et laqueus super te qui habitator es terre. **Et** erit qui fugerit: a facie formidinis cadet in foueam. **Et** qui se explicauerit de fouea. **tenebitur** laqueo. **Quid**

em per for' itū dinem cōuenientius q̄ diuitie designat. Ipse enī semper timere faciunt. sicut patet ex precedentib'. Et iterum Seneca ait: **V**idet pauperē z suspicat furē: videt diuitem z estimat p̄donē. Quid p̄ foucā nisi luxuria designat. propterea **Prou.** xxij. dicit: **F**ouea profunda ē meretrix: quia qui in illa cadit nō facile de ea egrediēdo resurgit. Quid enim cōuenientius per laqueū nisi superbia figurat? Sicut enim laqueus aues penatas capit sic superbia q̄nq̄ penatos virtutib' decipit. **Hinc Aug.** ait. **S**upbia bonis operibus insidiat vt pereant. **E**t his igit patet in q̄ro periculo ponat abusus harū temporalium rex: qz maxime in tempore periculi mortis animā ne peniteat retinet in peccatis. **S**ed vt etiā difficilior appareat infirmitas hec in mūdanoz limo subdit **Esa.** **E**t q̄ iugerit a facie formidinis. id est auaricie cadet in foucā luxurie. **E**t qui se explicuerit de fouea tenebit laqueo. id est superbia. **E**t vere sic ad litterā euenire solet: quia multi vitant formidinem auaricie: qui cadunt in foucā luxurie. **M**ulti vitant luxuriā qui tenent laqueo superbie. vt verificet q̄d **Eccl.** iij. c. inq̄t. **Q**ui amat peccatum. id est periculosū mundum periculis plenū peribit cum illo.

Quod ex mundanoz studio atqz cura tripliciter conscia impedit ne penitere sciat. **Ca. ij.**

Secunda spiritualis pena tenebrositas aut cecitas appellat. **N**e autē credat q̄ tales infiri in predicto limo splendore calore z vigore gratiosi luminis p̄fruant. i. in conscia ad iusticiā illustrent inflāmentē z vigorent sup addit. **p**rofundi. **Q**uid enim hoc profundū designat nisi peccatoz mūdani cōsciaz in mūdialib' p̄fundatā. **E**st igit p̄fundus loc' tenebrosus amaritudine plen' z despat' vt p̄ hoc inuat q̄ talis conscia est primo obcecata. sc̄do amaricata. tertio est desperata. **P**rimo enī obcecata vt licet de' lumē in talē mentē ex sua misericordia inspirare nō cesset: tñ sicut ceco sol exort' nō lucet: sic tali intellectui obcecato ex inordinato mundi affectu lumen veritatis nō splendet. **U**n propheta ait: **S**upcecidit ignis. i. mundani amoris z nō viderūt soles. **S**ec̄do est conscia amaricata. p̄pterea **Job.** x. xxvij. c. interrogat eū dicēs. **M**undū ingresus es p̄funduz maris. i. conscie in peccatis amaricate: quasi dicat. nō. **E**t hoc propt' multitudinē peccatozū z renitētē impietate siue malignitate impie voluntatis. **T**ertio est cō-

scia desperata: sicut **Prover.** xvij. scriptū ē. **I**mpius cū in p̄funduz peccatoz venerit cōtempnit. i. resurgere. **E**t subdit: **S**ed sequit eū ignominia et obprobrium qz valet nunq̄ q̄ inde resurgens eternaliter cōfundet. **S**ic ps. ait. **E**rubescant impij z deducant in infernū muta fiant labia dolosa.

Quod mūdana im̄ aggrauāt i peccatis q̄ conscia p̄pter tria penitere nō valet. **Cap. iij.**

Tria spūalis pena debilitas nūcupat. **N**e autē estime q̄ in talib' sit mundani affectus ac peccatoz finis p̄pheta in huius p̄sono subdit: **E**t non est substantia. i. vt subsistere possit. **N**am sicut in profundo limo z fluido cōtinue in peccatis p̄fūdis infigor: p̄pterea p̄pheta talib' maledicēs ait: **S**iat. i. fiet via illorū tenebre z lubricū z āgel' dñi coartās eos. **V**iator nemp̄ cui hec tria cōcurrunt nō corruere minime potest. **Q**ui enī incedit p̄ tenebrosam noctē z p̄ lubricā viā atqz a persequēte fortiter impulsus est nequaq̄ subsistere valet. **H**ec etenim tria de meritis peccatozū suoz mundanis deditis maxime in fine vite diuino iudicio infigūt. **I**ncedūt enī p̄ ignorantie caliginosaz noctē: p̄pterea ait p̄pheta. **S**iat vita illorū. i. via talū mundanozū tenebre. **S**icut alibi idē p̄pheta ait: **N**escierunt neqz intellexerunt in tenebris ambulāt **S**radunt p̄ lubricā viā. **I**deo subinfert. **E**t lubricū. **U**n ad tales **Thren.** iij. **H**iere. ait: **L**ubricauerūt vestigia vestra in lubrico platearū vestrarū a diabolo impellunt. vñ adiungit. **E**t angelus dñi p̄sequēs eos. **Q**uis namqz angelus iste est nisi diabolus: qui isō angelus dñi appellat: qz velit nolit imperio dei subiect' est sicut **Job.** iij. ait: **E**cce q̄ seruiunt ei non sunt stabiles. **H**ic nemp̄ p̄mittente deo persequit peccatores vt impellēs in infernū deiciat eos. sicut **Esa.** xix. c. i persona domini testat' dicens. **C**ocurrere faciā egyptios aduersus egyptios. i. demones aduersus mundanos z impios peccatores vt lubricantes ad infernū trahant eos. **S**icut enim pastor solet persequi oues et importune impellere z propulsare vt ad caulas deducat eas: ita diabolus ad caulas infernales impellit suos i quorū persona **Thren.** iij. dicit. **A**de minauit z adduxit in tenebras z non in lucem: tantum in me conuertit manum suam rota die. **D**e his tribus simul **Hieremi.** loquens i persona domini de pollutis a diuitijs et delitijs et magnificentijs mundi.

xxij. c. ait: **P**olluti sunt. scilicet in predictis
 z in domo mea. scz in ecclesia sancta inueni
 malū eorum dicit dñs. Idcirco via illorum
 erit quasi lubricum in tenebris impellentur
 corruent in ea. **E**x his igitur que dicta sunt.
 satis pōt percipi que sint mūdi pditoris na-
 ture: q̄ graues sint eius culpe: ac q̄ pericu-
 lose sint eius spūales pene. **P**ro quib⁹ omni-
 bus **A**ug⁹. lib. de symbolo ait: **E**cce tot cala-
 mitatib⁹ repleuit deus mundū. **E**cce amar⁹
 est z sic amatur. **E**cce sic ruinosus est z sic ha-
 bitatur. **Q**uid facerem⁹ si stabilis et dulcis
 esset? **M**unde imunde: z tenebras paries
 si transiens sic detines: quid faceres si mane-
 res? **S**i amarus sic decipis. **Q**uem non de-
 ciperes si dulcis esses? **P**ropterea **B**er⁹. ait:
Sapiens negotiator vidēs in diuitijs pena-
 litatē: in voluptatib⁹ feditatē: in honoribus
 vanitatē: facit sarcinā de cōtemptu mundi z
 fugit. **J**uxta cōsiliū **H**iere. ij. qui omnes hoz-
 tatur dicens: **F**ugite de medio babylonis. i.
 mundi: vt saluet⁹ vnusq̄sq̄ animā suam. **N**ō
 nobis opere adimplere cōcedat ille qui hoz-
 die exemplo suo docuit contēpnere mundū
 dñs iesus xps. **Q**ui cum patre z spū sancto
 viuit et regnat gl̄iosus in secula seclōz amen.

Seria secunda post dominicā
 oliuarum de anime dignitate z
 de altissimis beneficijs a deo si-
 bi collatis. **S**er. ij.

Domus imple-
 ta est odore vnguenti. **J**oh.
 xij. **T**riplex est em odor qui
 hierarchico ordine suā fra-
 grantiā spirat. prim⁹ vicz dei
 ad cor humanū. secundus hois ad deū. tertio
 hois ad primū. **O**dor enī dei ad cor huma-
 num est quedā tenuis diuinorū inuisibilituz
 z sup intellectualiū expimētalis cognitio p i-
 spirationē n̄ p visionē facta. **Q**uēadmoduz
 cū odorabile gignit odorē cū quadaꝫ sumali
 euaparatione lentit. **O**dor aut hominis ad
 deum operis meritorij acceptio est. **N**am si
 cut odor bonus delectat atqz confortat cere-
 bruz q̄b eminet in homine: sic opus merito-
 rium altissimo placet. **O**dor aut proximi ad
 proximū sequit ex pdictis. **E**t hic est qdā bo-
 na fama per quā homo cognoscit qui nō vi-
 detur: sicut de re odorabili cōtingere solet.
De his tribus odorib⁹. ij. **C**orinth. ij. ap̄lus
 ait: **O**dozem noticie sue manifestat p nos i
 omni loco. **E**cce primū. **Q**uia ch̄isti bonus
 odor sum⁹ deo. **E**cce sc̄m. **A**lijs qdē odor

mortis in mortē. **A**lijs odor vite in vitā. **E**c-
 ce tertiu. **P**rim⁹ igit odor vnde duo alij ori-
 ginem habent fragrat de vnguento q̄b fit in
 vasculo humani cordis de diuinis bñficijs
 anime nostre collatis: piscillo crebre medita-
 tionis. **E**x odore enī hui⁹ vnguenti tota do-
 mus humane mentis tūc vere replet⁹ cuz de
 bñficijs a deo sibi collat⁹ plen⁹ illustrat⁹ z sua
 uitate replet⁹. sic **P**rou. xxvij. mystice scribit⁹
Unguento z varijs odorib⁹ delectat⁹ cor. **E**t
 sic verificat quod pdictum est. **D**omus iple-
 ta est ex odore vnguenti. **E**t hec quidē est ter-
 tia religiositas que dicit⁹ spiritus illustrati.
 quia ad cognitionē dignitatis anime sue ala
 illustrat⁹. **E**t ergo repletur domus anime
 nostre tali fragranti odore tria beneficia ani-
 me collata z pparata attentius contemple-
 mur. primo beneficiū creationis. secūdo be-
 neficiū redemptionis. tertio autē beneficiuz
 gloriificationis. **D**e quibus tribus **L**u. xv.
 mystice scriptū est. **C**ongratulamini mihi qz
 inueni ouem quā pdiderā: vbi notat primo
 creatio que significat in oue: qz homo a deo
 creatus est: ouis per naturā sed errauit per
 culpā. vnde in ps̄. dicit⁹. **E**rraui sicut ouis q̄
 perijt. secūdo beneficiū redēptionis in in-
 nentione. **E**t licet ouem istā carissimo precio
 redemerit: iuxta illud. j. **C**orinth. vj. **E**empti
 estis precio magno. **H**āc tamē emptionē re-
 putat inuentione quasi nihil estimās quic-
 quid dedit pro eius inuentione. **I**n hoc ostē-
 dens imensum amorē quē habuit ad homi-
 nem. **J**uxta illud **L**an. vi. **S**i dederit homo
 omnē substantiā domus sue pro dilectione
 q̄si nihil despiciet eā. **T**ertio gloriificatio que
 notatur in congratulatione. **E**t pōt esse the-
 ma pro dominica tertia post penthe. **E**t itez
 p hac materia in ps̄. lxxv. propheta ait: **F**ar-
 rabo vobis omnibus qui timetis dēum q̄n-
 ta fecit deus anime mee. **Q**uod verbū pōt
 in p̄senti materia aliud esse thema.

Articulus primus de triplici
 modo per quem homo pōt ad
 cognitionem dignitatis anime
 peruenire.

Primo consideremus beneficium
 creationis: quia s̄m **B**er⁹. sermo
 ne. xlix. super **L**ant. **Q**uo anima
 melius cognoscit suam originem
 eo amplius erubescit vitam habere degene-
 rē. **T**ria enim auxiliū anime prestant vt per-
 uenire possit ad tān beneficiū sensuz z imple-
 re domum mentis ex ardore huius precio-
 si vnguenti. primum est doctorū instructio.

Fe. ij. p^o dñicā oliuarū i. xl. De aīe dignitate

scdm est creatorū speculatio et ascensio. tertium ē diuina illustratio. De q̄b^o trib^o Casi. j. salomon ait. Si ignoras te. **O** pulcherrima mulierū egredē et abi p^o vestigia gregū et pascē hedes tuos iux^o tabernacula pastoz. Primum auxilium prestat doctorū instructio. **U**nū ait: Si pro quoniā ignoras te: o anima pulcherrima mulierū. id est. que excellis in pulchritudine omnes creaturas irrorationales egredere d̄ abyssō ignorantie tue. Egre dere inq̄ per attentā cōsiderationem eozū que dicta sunt per doctozes: qui merito vocant^o pastozes quia cū de dignitate anime loquuntur: pascunt intellectū et reficiūt humanum affectū. **H**ozū quidē tabernacula sunt eozū scripture et opera: iuxta q̄ anime sūt pascende quia doctrinis eozū adherendū est ne homo oberret cū illustrati spiritus sancto locuti sint. **S**cdm auxiliū est creaturaz ascensio. Et de hoc dicit. Et abi post vestigia gregum. **Q**uid enim sunt greges nisi diuersaz creaturarum species quas dñs tanta multitudine dilatauit: tanta virtute dorauit: actāta pulchritudine decorauit. **Q**uid em̄ eozū vestigia nisi cognitiones earum per quas intelligentia subleuat ad cognitionē anime vt capax fiat altissime dignitatis in qua dñs eā per creationē locauit. **A**it igit. **A**bi post vestigia gregū. id est cōsidera corporeas creaturas: et te cognosce sup omnes adeo in dignitate locatam vt tanto beneficio cognito tuum diligas creatorē. **T**ertiu auxiliū ē diuina illustratio que ex precedentib^o solet sequi. **P**er hanc enī diuino lumine illustratur anima vt nō solum suam dignitatē cognoscat: verū etiam toto affectu omniq̄ spirituali sensu percipiēdo delectet et exultet. **E**t h̄ ē anime pascere hedes. **H**edus enī cū in tenebris videat et in die libenter letet et saltet si dei intelligentiam notat cum exultatōe affectus: que merito in anima venire solet ex cōsideratione sublimi doni creationis. **E**t his tribus modis seu auxilijs domus mentis tota replet ex odore vnguenti.

Q doctrina doctorum sacrorum auxilium prestat ad cognoscendū anime dignitatē. **Ca. j.**

Primū autē auxiliū ad cognoscendū anime dignitatē est doctorū instructio et eruditio. **D**imissis autē multis q̄ a magnis doctoribus de aīa et ei^o excellētia atq̄ natura dicta sūt ad p̄sens. **P**ro primo satisfaciat nobis altitudinali Aug^o. q̄ nō longe a p̄ncipio libri q̄ de cogni

tionē vere vite intitulat diffiniēdo aīaz ait: **A**īa est suba incorporea: corpis sui vitā: sensibilis: mutabilis: illocalis: passibilis: nec q̄ titate mensure: nec q̄ litate forme vel coloris: susceptibilis: memorabilis: rōnalis: intellectuālis: imortalis. **E**t hāc suā diffinitionē bclarat subdit. **U**el ne hec diffinitio vacillet rō eā p̄ oib^o roborat. **A**īa est spūalis substantia omne q̄ alijs vitā subministrat ipsuz ē necesse vt subsistat. **S**ed aīa vitā corpi tribuit: ergo aīa realiter subsistat. **H**anc vero vitā corpis esse ipsamet p̄batōū p̄ntia sua corpus viuificat. **H**ec quidē nobis inuisibilis sed spiritib^o est visibilis. **H**anc etiā sensibile esse cōstat dum oculis colorat: vel aurib^o sonos: manib^o aspa vel lenia sentire p̄stat. **E**st quoq̄ mutabilis. **O**mne em̄ q̄ meliorat et peiorat mutabile ē s̄ aīa vitis peiorat et virtutib^o meliorat: ergo mutabilis est. **E**st autē illocalis. **O**mne q̄ loco includit altitudine vel latitudine vel lōgitudine aeris circūscribit. **E**t hic locus est. **S**ed rō docuit aīam incorporeā esse nec corpus nec aliq̄ membū habere: igit constat illocalē esse. **N**ō em̄ spaciuz aeris occupat vt corpus: nec corpus vt aqua vitē implet sed vt calor illocaliter totū corpus possidet. **I**gnis quidem est visibilis sed calor inuisibilis: sed sensibilis et quomodo ignem viuificans. ita animalia inuisibilis sed sensibilis et visibile corpus quadam vi sensibilis et viuificat. **H**ec est quoq̄ passibilis. **O**mne em̄ q̄ merore afficitur passibile est: sed dum sue voluptatis compos nō efficit dolore mesticie afficit: igit passibilis cōuincit. **A**b hac q̄ titas excludit dū nec altitudine nec latitudine nec lōgitudinē mentis: nec circūstātiā. s. aīa: retro: dorū: surū: sinistrorsū: et dextrorsū se includere parit. **Q**ualitas em̄ forme vel coloris ab hac fecernit: dū nlla forma hūani corpis vel vll^o colorate rei ascribit illi. **H**ec em̄ memoriabilis q̄ p̄terita recollit. **E**st rōalis q̄ p̄ntia decernit. **E**st intellectuālis q̄ facta intelligit. **H**āc n̄ mortalē eē hic p̄stat q̄ memorā sui apud posteros p̄hennit durare laborat. **H**ille. **P**ōt enī addi fm doctozes q̄ anima ē creata p̄fectibilis s̄ p̄fecta: p̄fectissima in q̄ titatē h̄ns. **S**implex vita p̄petua: libero arbitrio potētis habitibus decorata atq̄ affectō: b^o mag^o recta et bona. **Q**ue q̄ dē sic itelligi habent q̄ anima creata est p̄fectibilis: s̄ imperfecta q̄ tum ad sciētias et virtutes. **P**erfectissima tamen q̄ tum ad potētias naturales: q̄ titatem habet fm Aug^o. non dimēsiuā s̄ p̄tatiuā et x̄tialē. **S**implex est anima. propterea nec augmenti: nec decimēti su-

ceptiva ē: quia nec in corpore maiori maior nec in corpore minore minor reperiri cōtin-
 git fm eundē. Est vita ppetua qz nūqz habe-
 bit finē libero arbitrio decorata: quia habet
 facultatē rationis et voluntatē qua bonū eli-
 gere potest grana assistēte vel malū eadē de-
 sistente. Est etiā decorata potētis. I. intelle-
 ctu voluntate et memoria. Est etiā ornata ha-
 bitibus vel infusis vel acq̄sitis. Infusis pri-
 mo sicut sit q̄ndie paruus in baptismo et pe-
 nitentib⁹ in cōfessione: vel habitib⁹ acq̄sitis
 sicut patet in sciētia et politicis virtutib⁹ q̄ ex
 frequētia studiū et bonoz actū acq̄ri solent.
 Affectioib⁹ etiā ornata ē que sūt gaudiū et
 spes: q̄ de p̄cupiscibilitate dolor et timor q̄ d̄
 irascibilitate fm Aug. originē habet. Ibi au-
 tē affectus fm eundem oim sunt vitioz atqz
 virtutū: q̄ si quedā p̄ncipia et cōis materia.
 Eo em̄ est magna q̄ capax est eteruitatis. Eo
 recta quo est apētēs bonitatē. Eo est bona
 quo est p̄iceps deitatis. Patet ergo ex. xij.
 dignitatib⁹ quas ponit de anima Aug. et ex
 xij. quas ponit doctores in c̄pta sublimitate
 creant eā deus.

Q per corporeas creaturas
 potest anima conscendere ad co-
 gnoscendum seipsam. **Ca. ij.**

Secundū auxiliū ad cognoscēduz
 anime dignitatē est creatorū specu-
 latio et ascensio. Tāta em̄ est digni-
 tas vt aie excedat oēs corporales
 creaturas etiam simul sumptas. **Uñ Aug.**
 de ciuitate dei ait. **O**mni corpori prefer-
 tur anime natura. Sed qz anima oculis cor-
 poreis nō valet videri. Docet apostolus in-
 geniosum modum quo saltē oculis mētis di-
 gnitas et formositas ei⁹ cōphēndi possit.
 d. j. c. ad Roma. Inuisibilia em̄ dei sicut est
 anima a creatura mundi. i. ab homie per ea
 q̄ facta sunt. id ē per corporeas creaturas in-
 tellecta cōspiciunt. **U**t igit̄ mens ascendere
 possit ad cognitionē sui ipsi⁹ de oimibus cor-
 poralib⁹ potest sibi statuē scalā quib⁹ conscē-
 dere valeat ad apprehensionē dignitatis sue.
Et vt hoc melius perficere possit cōsiderare
 oportet creaturaz corporaliū. primo ordinē
 scōdo magnitudinē. tertio pulchritudinem si-
 ue virtutē. **P**rimo cōsidera mēs denota cre-
 aturarū ordinem: vide mirabilē ordinē quē
 p̄te posuit creator in creaturis. **C**uilibet em̄
 dedit locū sibi correspondētē. **I**mperfecti-
 ora enim statuit in inferioribus locis: perfe-
 ctiora vero in supiorib⁹ ordinauit. **N**am pri-
 mo terrā et terrena grauiā et vilia caduca et

corruptibilia in domicilio suo quasi stabulū
 fimo plenū a paradiso longinquū et inferno
 p̄pinquū mystice ac sapiētissime collocauit.
Scōdo in superiori loco tanq̄ leuiore et no-
 biliores super grauissimā terrā locauit aq̄s:
 statuens eis terminū ne supent terrā. **S**icut
 propheta ait: **T**erminū posuisti quē nō trās-
 gredient neqz cōuertent operire terrā. **T**er-
 tio autē altiori situ leuem aerem collocauit.
Quarto vero sup aerem collocauit ignem:
 elementū siquidem mire acuitatis atqz ca-
 liditatis: p̄pterea illum longe fecit a nobis.
Quinto quoqz eminentiori loco statuit lunā.
Sexto vero mercuriū. **S**eptimo venerem.
Octauo solem. **N**ono martē. **D**ecimo iouē
Undecimo saturnū. **D**uodecimo celū stella-
 tum quod dicit̄ firmamentum euz. xij. signis
 et quasi cū. lxxij. cōstellationib⁹ et innumera-
 bilibus stellis. **D**ecimoteruo celū cristallinū
Decimoquarto et vltimo loco statuit celum
 empyreum tanq̄ nobili⁹ corpus et cōueniēs
 tanto regi ac filio et sponse ei⁹: insuper et oim
 multitudini beatorū. **A**d hunc autē locum vt
 gloria fruere eterna de⁹ aiā nostrā forma-
 uit: per hoc aperte demonstrās q̄ omnib⁹ se
 inferioribus nobilior esset: vt admirant̄ ani-
 ma cum p̄pheta clamet et ad dominū dicat.
Omnia i sapiētia fecisti: iplera est terra pos-
 sessione tua. **S**cōdo vero p̄sidera anima mea
 creaturarū corporalium magnitudinē. **A**da-
 gna quippe est terra sed in decuplo fm quos-
 dam aqua excedit eam. **T**antūdem aer exce-
 dit aquam. **A**er quoqz tantūdem supatur ab
 igne. **S**pera autē lune et tantūdem supat ignē
Spera mercurij t̄ndē supat sperā lune. **S**pe-
 ra veneris speraz mercurij. **S**pera solis spe-
 ram veneris. **S**pera martis speram solis.
Spera iouis speram martis. **S**pera saturni
 speram iouis. **F**irmamentū. id est. stellatū
 celum in decuplo supat saturni speram. **C**elum
 cristallinum tantūdem supat sidereum
 celū. **E**mpyreum vero tantūdem superat cri-
 stallinū. **T**anta siquidē ē magnitudo celozū
 q̄ si de nouo crearet deus huiusmodi mag-
 nitudinis tot terraz orbis quot grane are-
 ne maris adhuc nō impleret empyreū celū
 vel cristallinum vel etiā stellatū. **U**ñ fm q̄s-
 dam si plumbea mola a celo stellato descen-
 deret vsqz ad terrā vix sin quingentis annis
 compleret descensuz suū. **T**ertio quoqz gra-
 tia dei de imagine isignita creaturaz corpa-
 liū pulchritudinē seu virtutē p̄sidera. **E**t vt ab
 inferioribus et vltioribus ad superiora et no-
 biliora gradato ordine procedamus. initiū
 sumam⁹ a terra. **R**emare terram et p̄teplare

Fe. ij. p^o dñicā oliuarū i. xl. De aie dignitate

q̄ta virtute polleat ac q̄ta pulchritudine de-
coratur. Nisi em̄ habere archana om̄ino no-
bis ignota: nō produceret tot colores et in tā
ta varietate et tā varia pulchritudine flores et
lilia atq; rosas: e viscerib^o virtutis et nobilita-
tis sue egrediunt^r omnia genera metalloꝝ
ex quibus fiunt tot innumerabilia instrumē-
ta cū tanta varietate sonoz sicut sunt orga-
na tube: cymbula cāpane et similia instrumē-
ta aerea. Ex ipsa quoq; pducunt^r ligna ex qui-
bus fiunt fistule: cythare: sambuce: sympho-
nie: tybie: harpe: lire: cornamuse: psalteria et
alia genera muscorum. Et quis expr̄mere
posset q̄ suauissima et admirabili armonia iu-
bilat q̄dāmō et iubilare facit humanas men-
tes infima et vilissima terra. Tanta enī suau-
itate traheret mens pphetica ad psalterij ta-
ctū vt ei^o spūs raperet in celū. Nonne recōdi-
tos ostendit in se odores fragrantie q̄dāmō-
do infinite: dū illos p̄cipat tam mirabiliter
in puis garofanis: cānella: cynamomo et cro-
co: zinzibare: balsamo et muscato: ceterisq;
odoribus vnguētoꝝ et alioꝝ odoriferoz
Quot insup suaves et delectabiles sapes
participat in plurimis de p̄dictis et alijs mul-
tis: sicut in malispunicis alijsq; cōibus in fi-
cub^o: vuis: in ceraspiris: amigdalis: psicis:
nucib^o auellanis: dacillis: volemis et innūe-
rabilib^o alijs. Quot genera producit virtuo-
sarū et innumerabilū herbarū: q̄t genera la-
narū et lignozū: q̄t genera bladozū: q̄t gene-
ra radicum vtilimarū: q̄t genera arboꝝ silue-
striū et domesticozū: q̄t genera lapidū p̄cio-
sū et nō p̄ciosozū: q̄t insup genera metalloꝝ et
mineriarū: q̄t etiā alioꝝ bonozū q̄ expr̄-
mi nequaq; possunt. Omniū animalū ē ter-
ra mater et nutrix: oim̄ auū sollicita est adiu-
trix: omniū hominum est serua et cōsolatrix.
Magna est ergo terre nobilitas: Magna
nempe vltra q̄ dia possit et nihilomin^o vilioꝝ
facta est omnibus superiorib^o creaturis. Et
vtiq; tam vilis q̄ eam pedib^o cōculcam^o quic-
quid putriduz atq; corruptū in terrā p̄ciat
mus in terrā cōuertet et in terrā incineratur
Si purgant^r corpora hominū et animalū: si
etiā auū id in q̄ supfluz qd̄ ab eis respu-
it ipsa natura in terrā p̄ciat et mutat. Ecce q̄
tā vilē talia nobis illam p̄dicat et ostēdunt
vilissimā creatorū omniū stabulū animalū
dei: purgamentū omniū superiorū: sentinā
miseriarum. Et tū infelix anima que nobi-
lioz cunctis corporalib^o ad sempiterna crea-
ta ē. Aliud q̄ terrena vilia et trāsitoria nō af-
fectat aliud nō desiderat: aliud nō querit.
Illa speculat^r: illa sectat^r. In illis delectatur

in illis beatificatur. Et quod mirabili^o spes-
to incommutabili bono non curat pro eis
eternalit^r cruciari. **Q** insensata mortalū cu-
ra: o cecitas cōsumata: o demētia admiratio-
ne celestū terrestriū digna. Querere stabulū
et dimittere celū. Querere mūdū et amitte-
re paradisu: Amare trāsitorū et p̄dere sem-
piternū. Nō diu possidere creaturā: et ineter-
nū amittere creatorē. Si igit^r in hac vilissima
terra tanta est nobilitas: tāta formositas: tā-
ta etiā p̄cupiscibilitas: licet ad ipsam aīa non
sit creata sed ad eterna: quāta erit aq̄ nobili-
tas: q̄ nō tū est superior terra: sed etiā in de-
cuplo superat eam. Quāta erit nobilitas ae-
ris q̄ in decuplo supat aquā: Quāta erit no-
bilitas ignis: que in decuplo superat aere.
Cum supiora quātū inferiora in magnitudi-
ne. tantū in nobilitate ac virtute superare no-
scent. Sed dices terrenozū nobilitatē cer-
no. illa concupisco qz concupiscibilia nosco.
Altiora nō capio. post ista ad eterna nō tra-
hor ignozans magnificentiā rerū. Cui ego
Nō mireris in q̄ si nobilitatē ac virtutem su-
perioꝝ ignozas cuz manifestiora nature
etiā maximi naturales nō noscant. Quo-
modo ergo intelligunt altiora. Trīginta ete-
nim annis p̄hus quidā ruminat^r est intelli-
gere naturā apis: nec eius naturā noticiam
adeptus ē. Tanta est enī nobilitas cuiuscūq;
qz vilissime creature. vt puta pili palee. et cui-
uscūq; etiā vilioꝝ qz tota philosophantiū
p̄ita om̄ne eius perfectionē quā in illa crea-
uit deus cōprehendere nō valeret. **Q** et iō
fecisse videt^r sapientia dei vt in eo qz creature
sue nobilitatē ostendit et dignitatē ad supioꝝ
ra alliciat et trahat affectū atq; in hoc qz noti-
ciam etiā minime creature occultat humi-
liet intellectū vt ex his duob^o quasi duob^o si
dei pedibus mens humana nihil hestitās: ni-
hilq; amans inferius ad supioꝝ cōscendat.
Nonne creature sue noticiā aperit cuz solis
pulchritudinē monstrat. Nōne etiā crea-
ture sue nobilitatē occultat qz et quosdā pla-
netas soli superexaltat. et tamē nobilitatē in
qua solem superant nō nisi superioris situs
inditio plenius manifestat vt omnia nota a
nimam trahant et inflammant ad supernoz
spem atq; d̄lectionem et cuncta ignota atq;
occulta inclinent spiritum ad humilem fidē
Sed quod ceperamus sequamur. Si tanta
erit nobilitas ignis: q̄ta erit nobilitas lune
q̄ in decuplo superat ignē. Eodem modo a-
scende speraz mercurij: scande venerē. Trā-
scende ad soles: progredere ad martā: veni
ad iouē. Conscende ad sperā saturni. Consi

vera magnitudines firmamenti in decuplo etiam superantem saturni speram. **Q**uis nō stupeat ex ipsa etiā natura rerū. Ascende superius ad cristallinū celuz: in fide ambulare oportet. Hunc nō cernit oculus: nō bene ingeniuꝝ nouit sed pleniꝝ fides monstrauit. Firmamentuz etiam in decuplo suparet sicqꝫ cōsequēs in virtute. Veni vltimo ad empyreum celū ad sedem vtriqꝫ dei: sicut ipse per prophetā ait: *Celū mihi sedes ē. Et Eccl̄i xliij. Ego in altissimis habito. Docet enim fides de illo maxime tria. primo magnitudinem. scdo virtutem. tertio pulchritudinem.* Primo docet eius magnitudinē. Cum enīz fm magnos theologos et doctores minima stella maior sit tota terra: *Quid est firmamentū cū excedat quasi in infinitū quamlibet stellā? Quid empyreum celū cum sicut p̄ dictum est centies superet firmamentū. Hic admirat Baruch. iij. c. dicens. O israel q̄ magna ē domꝫ dei et ingens locus possessionis eius: magnus ē et nō habet consummationem. Scdo docet fides illius virtutē quia dicit illū a sensu remotissimū: per hoc docet incōprehensibilitatē virtutis eiꝫ. Nam sicut ex precedentibus patet fm q̄ ē maximū mole ita est p̄fectissimū virtute et maxime influētie super corpora sibi inferiora. Tertio docet eius pulchritudinē et cōditōes quasi corporis glorioꝫ. Ideo Eccl̄i. xliij. de illo scriptum est. Species celi in visione glorie: quia lucet quasi sicut corpora beatorū. Si igit̄ est tanta empyrei celi magnitudo virtus et pulchritudo q̄stū in his excedet anima pro q̄ factuz est habitaculum illud. Primo enim quis poterit cōprehēdere que sit anime magnitudo secundū eī magnitudinē cōtenti magnitudo vasis potest cōprehendi: in imensum maior est anima q̄ ipsuz celum. Nam sicut. iij. Regū. viij. Salomon ad dominū ait: *Celuz et celi celozum te capere non possunt et tamē anima tante magnitudinis est vt quem milia celozū non possent capere anima ipsa cōprehendat. Tū Augꝫ. in libro de q̄stitate anime inquit: Omnia que anima cogitat intra quātitatem anime cōtinent. Clare etenīz constat q̄ anima et deum cogitare potest: et quod in infinitū est maius pot̄ illum in sempiterna gloria videre possidere et frui. Secūdo etiā quis potest anime naturales explicare virtutes cum q̄stum anima in magnitudine excedit celuz: tantum superat illud in virtute. Tertio quoqꝫ q̄stum ea superat celum in magnitudine et virtute. tantūdem etiam**

illud supat in pulchritudine sicut in sequentibus plenius apparebit. **H**ec autē omnia cōfirmantur per Augustinū qui sermone. lxxi super Iohannē ait: *Nihil potētius aut sublimius mente rationali. Quicquid super eā est creator est. Per hoc manifeste declarans q̄ si quasi infiniti empyrei celi et illius nobilitatis crearent a deo adhuc anima eis celsior ac nobilior remaneret.*

Quod per diuinam illustrationē vera excellentia anime cognosci potest. *Capi. iij.*

Quod auxiliū ad cognoscendū anime dignitatem est diuina illustratio. **N**on quidē sufficit ad cognoscendū anime dignitatē creaturaz speculatio et ascēso sed diuina illustratio necessaria est. Non enim superat anima pulchritudinē celi milies si mille milies nec mille mille milia: s̄ q̄dā modo infinitus excedit. **U**nō si formarent tot empyrei celi: quot sunt aquarum gutte quot sunt grana arene maris: quot sunt etiam stelle celi omnis pulchritudo eorū simul sumpta non posset equari pulchritudini vniꝫ anime tanta est excellentia eius. **E**t hoc q̄ dē probari potest triplici lumine fidei via primovia rationis. secundovia exempli. tertio via auctoritatis. **P**rimo q̄dē via rationis scz ipsiꝫ fidei lumine. **R**atio quidē est: quia infiniti celi tante pulchritudinis q̄ste est predictum celum non possent intelligere deum nec diligē nec possidere deū quē admodum rationalis anima potest. **H**inc. j. Cor. ij. apostolus ait: *Quod oculus nō vidit nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit que p̄parauit deus his qui diligunt eum. Secundo autē ostendit via exempli. **D**etur q̄ deus crearet quādā mulierem tante pulchritudinis q̄ste scdm ordinatam potentiam illaz creare posset. **I**n super crearet pictorem tale picie in arte pingendi q̄ste scdm predictam potentiam formare valeret. **A**ddat etiam q̄ p̄dictus pictor totū ingenium suum poneret vt quādam imaginez pingeret ad similitudinē mulieris predictę nec adhuc aliquod impedimentum haberet: **Q**ueso q̄sta esset illiꝫ imaginis pulchritudo vtriqꝫ tata q̄ formosior minime pingi posset cuz ad hoc haberet plenarium licere velle et posse. **P**ictor enīz atqꝫ creator anime ipsa sapiētia dei est. **C**uius sapientie nō est numerꝫ. **H**inc propheta ait: **D**eus scientiarum dominus est. **A**d creandum autem animam infinita potentia visus*

est de qua Genesis. xxxi. ipse ait: Ego sum deus omnipotens. Et iterum Sapi. j. dicitur ē illi. Subest tibi cum volueris posse. Voluit ē eadē infinita potētia et sapiētia sua formare animaz ad imaginē et similitudinē suam. Mensura ergo pulchritudinē dei ad cuius imaginē anima facta est. Mensura et potentia qua potuit: sapientiā qua nouit: et voluntatem qua voluit sic eam creare et intelliges pulchritudinē eius. Tertio potest ostēdi via autoritatis. Dicit em̄ Gen. j. **Q**uod creauit deus hominē ad imaginē et similitudinē suam. Scdm̄ em̄ quosdā imago dicitur aptitudinē ad amandū: similitudo vero ipsum actū amandi. Ad cuius intelligentiā notandū est quod sicut dicit. j. Joh. iij. deus charitas est. scilicet in creatura infinita et immortalis. Ab hac enī charitate quidaz infinitus et purus actus amoris procedere cōprobat. Anima ergo ad imaginem dei creata dicitur: quia sicut deus charitas est sic et ipsa habet ex proprio esse suo cuius in vsu liberi arbitrii est quandam innatā aptitudinem ad amandum sine qua esse minime potest. Necessesse est enim ei aut diligere bonum in cōmutabile quod est deus: aut bonum cōmutabile quod est mundus ipsa per libertatem arbitrii in medio constituta. Ad similitudinē vero dei ideo creata monstrat: eo quod sicut a charitate procedit actus ille amoris: sic in anima ab ipsa aptitudine ad amandū quidā actus amoris prolixus et velox cui in vsu liberi arbitrii est quod procedat est opus. Secūdo etiā dicitur sicut Bonanē. in centiloquio quod imago noīat cōformitatē in cōstitūte. Similitudo vera pueniētū i cōlitate. Tertio modo sicut Alexā. de halis. Imago est in naturalibus similitudo in gratuitis. Hinc de imagine trinitatis in anima figurata. Propheta ait. Signatū est super nos lumē vultus tui dñe. vt enim in facie cognoscit homo ita et ipsa rōne tanquā in sua facie cognoscit deus. Homo itaque imago dei est per rationē. Unde ap̄tus. j. Cor. xi. **Q**uod enim imago et gloria domini est. Et ad similitudinē dei factus est homo: quod non est ei vsque quaque similis. Filius est imago patris non ad imaginem: quia quicquid habet pater totū habet filius per naturā. Homo vero est ita imago dei quod ad imaginem quia non per naturam sed participatione vel imitatione habet ea que deitas sunt. Hec ille. Quinto sicut Aug. de spiritu et aia. Sic deus ē vbique sed precipue dicitur esse in celo: sic et anima tota in toto suo corpore est et in qualibet parte tota tanquā in quodā suo mundo sicut

intensus est in corde. Non tamē sicut suam essentia est in toto corpore sed in parte corporis determinata et tñ virtutē influit toti corpori. Et ad hoc Cassio. de aranea exemplum ponit quod in medio tele sue residens sentit quod liber suū motū interius siue exterius in tela factum. Eodē modo anima in centro cordis existens sine sui dissensione totū corpus sibi vnitum sensificat viuificat atque mouet. Sexto sicut deus simplicissimus est in sua natura: sic et anima etiā simplex est. Unde Augustinus de spiritu et anima. Anima in essentia ē simplex: in officiis multiplex. Septimo sicut deus est essentia rōnalis ita homo ē animal rationale. Octauo sicut deus est spiritus. Jo. iij. Deus spiritus ē: sic et anima spiritus dicitur est. Nono sicut deus vnus in toto seculo. Deut. vi. Audi israel dñs deus tuus vnus est: sic et anima in toto suo corpore vna est. Decimo sicut deus non cōtinet ab vniuerso sed cōtinet illū: sic sicut Damascenū li. j. c. xvij. **A**ia non cōtinet a corpore sed cōtinet illud sicut ignis ferrū et in ipso existens suas operationes operat. Undecimo sicut deus implet totum mundum quod admodū ipse Hier. xxiij. ait: **C**elum et terrā ego implebo dicit dominus: sic et anima implet totū corpus humanum. Duodecimo sicut deus habet viuere et intelligere sine mundo: sic et anima habet viuere et intelligere sine suo corpore. Decimotertio sicut deus in mundo omnia videt et non videtur: sicut Exo. xxxij. ait. Non videbit me homo et viuet. Et Jo. c. j. **D**eum nemo vidit vnquē sic anima videt et non videt. Decimo quarto sicut deus non inficitur sordibus orbis totum implet orbem velut sol quod non inficitur sordibus: luti: sic anima non inficitur corporea sordibus cōtūcunq; sordibus caro. Decimo quinto sicut deus quicquid non audiat minime dormit iuxta illud ps. **E**cce non dormitabit neque dormiet: sic anima in corpore nunquā dormit licet dormiat corpus. Decimo sexto sicut deus in mundo aliquā partē nobilius quā alterā ornat: sicut paret in sole et luna stellis auro et lapidibus preciosis et consimilibus: sic anima in corpore vnū membrū nobilius quā alterū decorat. Decimo septimo sicut deus causa est in mundo incrementi in plantis herbis et arboribus floribus fructibus et cōsimilibus ceteris. Sic anima causa est in corpore argenti cuiuslibet membri. Decimo octauo sicut deus regit et gubernat orbem: sic anima vegetat: cōsuat: viuificat: regit: et gubernat corpus. Decimo nono sicut deus vnitam sibi humanam na-

tura primo habuit passibile et postea gloriosam: sic anima primo unita est carni passibili demum est glorificanda in celo. Secundo sic deus est immortalis teste apostolo. **1. Thim. ij.** Regi seculorum immortalis et inuisibili soli deo honor et gloria in secula seculorum amen. Sic est anima immortalis atque si iusta erit cum deo victura in secula seculorum amen.

Articulus secundus quod per beneficium redemptionis cognoscitur quod deus dilexerit animas

Secundo ut cognoscamus erga nos dei dilectionem. Consideremus beneficium redemptionis: de quo **Luce xv. c.** mystice ait: **Quis ex vobis homo qui habet centum oves et si perdidit unam ex illis nonne dimittit nonaginta novem in deserto et vadit ad illam que perierat donec inueniat eam? Et cum inuenerit eam imponit in humeros suos gaudens.** In quibus sacratissimis verbis triplex mysterium circa anime redemptionem demonstrat per ordinem. primum est mysterium incarnationis. secundum est mysterium peregrinationis seu conuersationis. tertium est mysterium passionis: ut verificet quod **Jo. ij.** scriptum est. **Sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. scilicet incarnatum: peregrinum: et passum.**

De dilectione quam deus ostendit anime per carnis assumptionem. Capi. i.

Primum est mysterium incarnationis de quo dominus ait. **Quis ex vobis. i. aliquis ex vobis homo: quod ex nobis est verus homo iesus christus qui habet centum oves. i. homines et angelos. Juxta illud nos autem populus eius et oves pascue eius. Ipse est enim pastor: sicut ipse Jo. x. ait: Ego sum pastor bonus.** **Ubi glosa. Diues est pastor cuius oves nos centesima portio sumus. Angeli quidem et homines propter innocentiam in qua creati sunt merito nuncupantur sed centum: quod secundum gloriam numerus centenarius perfectus est.** Et si perdidit unam ex illis. scilicet animam siue naturam humanam ex uno homine propagatam: quod utique factum est quando pascua vite homo peccando reliquit. Et ovis una. scilicet natura humana. i. quelibet anima totaliter perditam fuit: quia omnes in adam peccauerunt: sicut dicitur ad **Roma. v. c.** **Hinc psalmista ait: Erravi sicut ovis que perijt: quere seruum tuum domine. Nonne dimittit nonaginta novem in deserto. Per**

nonaginta novem natura angelica designat: per novem choros distincta est. Non designatur simpliciter per numerum novenarium sed per illum ductum per denarium. Denarius enim numerus perfectionem demonstrat ut in denario perfectio gratie et glorie et in novenario nature distinctio mystice denotet. In deserto nempe. i. in celo angelica natura relicta est quod quidem desertum fuit a peccate multitudinem angelorum. Et vadit ad illam. scilicet animam que perierat: venit quidem assumendo humanam naturam: quia verbum caro factum est ut dicitur **Job. i.** De quo propheta admirans ait: **Domine quid est homo quod memor est eius aut filius hominis quoniam visitas eum.** **Da gno quidem precio extimata est. Anima pro qua requirenda a summo celorum dei filius descendit in uterum virginis. Quis sapiens pro requirendo obolo itinere centum dierum voluntarie laboraret. Ergo quidem magna res est anima mea pro qua requirenda deus in mundum descendere dignatus est.**

De dilectione quam deus ostendit anime per christi peregrinationem seu conuersationem. Capi. ij.

Secundum est mysterium peregrinationis seu conuersationis: de quo subditur: donec inueniat eam. scilicet querit illam quanto labore et quanto feruenti amore questuit animam amarus iesus: virginis uterum vix egressus est et dilectam animam more infantium vocat **A. A. A. i.** **Anima mea anima mea. Anima mea te quero: pro te inueniendo hanc peregrinationem assumo. Media nocte frigore cruciatus ac pro te ditanda paupertate vallatus iam laborosam pro te viam aggressus sum. Octava die pro te anima circumcidit puer: ac vulnus dolorosum iam dignatus est pro te pati: iam incipit pro te effundere sanguinem sacrum. Considera anima mea paruulum iesum pro vulneris dolore clamantem ac dulciter querentem dum vagando ait. **A. A. A.** quasi infantiliter animam tuam vocans. **Decimotertio autem die fulgore radiantis stelle ab oriente triplicem anime potentiam trahit in mysterium trium regum. Non post multos hodie apparuit angelus ioseph et propter futuram persecutionem herodis ipsius cum puulo et matre eius iubet fugere in egyptum: Quia anima quanto tempestiuam persecutionem incipit pro te pati filium dei iesus. Nec passus est pro te anima puerile infantiam suam: etiam inter ybera matris sue esse tutam quin a seuo tyranno quereret ad mortem. Nec quoque ad ciuitatem vicinam suam terminata****

Fe. ij. post do. oliuarū i. xl. De aīe dignitate

ē fuga: s̄ ad gentem barbarā ac multarū die-
tarū diuisione longinquā itinere vaste solitu-
dinis per desertum vbi cibi et hospiciū atq̄
vmbzaculi iopia habebat. Deniq; virgo be-
ata perueniens in egyptū in preteriti labori
solatiū pauperula peregrina: pauperculū
conducens iuguriolū de labore manū sua-
rum et sancti Ioseph pauperrime vicitabat
Talib⁹ stupendīs aīa mea p peccatis tuis ac-
ceptis puer iesus cū suis parentibus septē-
niū in egypto peregit. Quib⁹ cōpletis iterū
angelus dñi monet Ioseph puerū et matrem
eius mortuo is̄ impio rege ad terrā iterū re-
dire israel. Contemplare nūc aīa mea graui-
ozem laborē in redditu septēnis iesu q̄ fue-
rit in primaria fuga. Tunc em̄ vt paruulus
infans poterat baiulari grandiusculus nūc
fact⁹ nec cōmode portari poterat: nec adhuc
tenellus valebat p̄ tm̄ vie spatū ambulare.
Fact⁹ autē ānozū. xij. remansit puer iesus in
hierusalē et nō cognouerūt parentes ei⁹: sed
querentes eū inter cognatos et notos inue-
nerunt eum in templo sedentē in medio do-
ctorum audientē illos et interrogantes eos.
Sed de quo erat inter eos sermo. de q̄ inter-
rogabat illos nisi de anime nobilitate creati-
ōne: lapsu: repatione gloriōsitate et cōsimili-
bus. Trigesimo autē p̄sumato iam anno vt
anime demonstraret omnis iusticie viā in ior-
dane a Iohāne voluit baptizari: cōfestimq;
ob anime dilectionē deserti aggredit̄ campū
vt de ea cōtra diabolū triumpharet. xl. diebus
et xl. noctib⁹ pro tua obtinenda victo anima
mea ieiunauit. Post durū pro te cōgressum
gloriōsūq; de hoste triumphū deserta loca
relinquēs discipulos vocat circūiens ciuita-
tes et castra sollicite querens quas p̄diderat
oues. Quia aut̄ perpellus fuerit pro te bene-
dictus iesus anima mea dū benefaciēdo hic
inde trāsiret: quis exprimere posset? Quot
odia: quot detractiones: quot blasphemias
et impropria: q̄t etiā iniuriōsa opera volu-
it pro te pati. Operat̄ pro te miranda: pellit
demonēs: mūdāt leprosos: illuminat cecos:
erigit claudos: soluit mutos: aperit surdos:
curat idropicos: sanat paralyticos: liberat lu-
naticos: expellit febres: erigit curuos: exten-
dit contractos: purgat sanguifluos: suscitāt
mortuos. Et quis enarrare valeret quot mi-
racula operat⁹ est amorosus iesus vt te ani-
mā inueniret. Hinc Abath. vi. scri. ē: Quo-
cūq; introibat iesus in vicos aut in villas:
aut in ciuitates i plateis ponebant infirmos
et deprecabant eū: vt vel simbriziam vestimen-

ti eius tangerent et q̄t quot eū tangebant sal-
ui fiebant.

**De dilectione quā de⁹ osten-
dit aīe p̄ xp̄i passionē. Capi. iij.**

Quā mysteriū est passionis. Quia
vt te mortuā suscitaret p̄ te mori vo-
luit aīa mea: p̄pterea in pabola sub-
infert. Et cum inueniret eaz imponit in hu-
meros suo gaudens. In quib⁹ verbis tria
ostendit de christo que operatus est p̄ ani-
ma redimenda. primū est ardentissim⁹ amor
scdm̄ patientissimū labor. tertius iocundis-
simus dolor. Primo ostendit amorosissi-
mus iesus p̄ oue inuenienda ardentissimū
amorē: p̄pterea dicit. Qui cū inueniret eā
s̄. ouem errantē. i. animā in statu damnati-
ōnis piclitantē. Sed vbi queso inuenit illā.
Audi queso vbi quesuit illā: et discēs in q̄ lo-
co inuenit illā: per totā enī illā vltimam septi-
manam in miro labore cōsumptam. Venit
iesus ad cenā vbi pro te aīa mea magne no-
uitatis dedit exemplū in lotionē pedū. Ma-
gne charitatis dedit edulsiū duz tibi semetip-
sum dedit in cibū. Migne benignitatis oñ-
dit signū dū tor⁹ p̄ tua charitate cuiusceratū
fecit sermonē vltimū. Dcmū egressus trans-
torrentē cedron animā querēs ingredit̄ oz-
tū: orat laborat et sudore sanguineo madesa-
ct⁹ fact⁹ i agonia: supplicat eterno patri ani-
mā inuenire sine calice dire mortis p̄tē: tñ
de voluntate diuina. Ecce iam appropinquat
bellū: vallat turba malozū: amorosus iesus
et offerens semetipsū pro te anima mea capi-
tur: ligatur: trahit̄: et bestiali furore illi scele-
sti insaniunt cōtra eū. Deniq; in domo pila-
ti: pro te anima mea p̄pria veste nudat⁹ atq;
ligatus truculentis manib⁹ impiorū illa ca-
ro sanctissima flagellat̄ et lanat̄ et vltq; ad ef-
fusionē sanguinis sacri: totum illud sanctis-
simū corpus crudelissime lacerat. Et qd̄ hor-
ribilius est pro te anima mea caput illud an-
gelis tremebundū duris spinarū aculeis co-
ronatū scilicet effudit sanguinē dū configit̄
spina crebra arundinum p̄cussione vsq; ad
cerebrū profundata: sic vilificatus perducit̄
coram populo portans spineā coronā et pur-
pureum vestimentū: vultu velatus: sputis
deturpat⁹: genis ac vota facie tumefact⁹. Cō-
dēpnat̄ ad mortē eterna vita p̄ te viuifican-
da aīa mea dilecta. Et baiulans sibi crucē
venit in caluarie locum vbi inuenit quā per-
diderat ouē. Secdo qz portauit amorosissimus
iesus patientissimū laborē. p̄pterea in pabola
subdit. Et imponit humeris suis. s̄. inue-

tā ouē. **H**umeri xpi fm Ambro. brachia crucis sūt. **C**ontēplare aīa mea q̄ in terra posita cruce nudatus imaculatus agn⁹ vt impone ret sup humeros suos ouē sup crucē extēdit receptur⁹ mortē p aīa redimēda. **C**ōfigit in dextra prim⁹ clau⁹: viq; alio cōfigit clauo reliq; man⁹. **T**rahūf pedes mortali crudelitate ⁊ reliq; clauo p̄figunt i cruce. **E**leuat a terra lignū deo totaliter in signitū: diuellūt ⁊ lace rāt dñi iesu carnē durissimī clauī corpe pōde rante. **F**luit sanguis p te abluēda aīa mea. **A**perte sunt cataracte celi vt inūdet diluuiū gratie ad aīe crimina suffocāda. **Q**̄s tante duricie ē q̄ ei nō scindit cor: vere languozes n̄fos ipse tulit ⁊ dolozes n̄fos ipse portauit. **A**moz p me indignissimō passus. **G**en⁹ hūanuz exp̄giscere a tuo letargico somno et vide: qz ad orientem vertit faciē suā xps: ad meridie dextra manū: ad occidētē plātas pe dū sanctorū: ad septētrionē alterā manum. **O**ēs vocat: oēs desiderat: oēs visitat: oēs in uitat atq; clamās ait: **V**enite ad me oēs q̄ labozati et onerati estis ⁊ ego reficiā vos. **A**b oriente vocat adolefcētes. **A** meridie vocat magnates. **A**b occasu vocat senes. **A** septen trione vocat paupes. **O**ēs sitiētes venite ad aq̄s. **T**ertio qz portauit iocūdissimū dolorē qz subdit gaudēs. **C**ū q̄sto gaudio voluit p te mozi aīa mea xpi charitas cōsumata **E**cce fm Augl. p impio pietas flagellat. pro stulto sapiētia deludit: p mēdace veritas necat: damnat iusticia p iniq; misericordia affligit p infideli. p misero: replet sinceritas a ceto inebriat felle dulcedo: moztur vita pro moztuo. **E**t oīa h cū gaudio p te aīa mea tu lit. **D**emūq; vt mozte sua aīe vitā daret i ma nus paternas spiritū cōmendauit.

Articulus tertius de bñficio glorificationis ⁊ diuina dilectione aīe p̄parate.

Tertiu qz bñficiū aīe cōferendū ē glo rificationis. **T**anto nāq; amoze dile rit ab etno: de aīam nostrā vt ei pa raret gloria sempitnā. **C**lī ad Ephe. j. apls ait: **R**egit nos añ mūdi p̄stitūtōne vt essem⁹ scī ⁊ imaculati i p̄spectu ei⁹: i cui⁹ cōspectu eē nihil aliud ē q̄ etnis gaudijs p̄miari. **N**ā fz Augl. cū aīa erit in cōspectu dei: de⁹ ab ea si ne sine videbit: sine fastidio amabit: sine fa tigatione laudabit. **E**t iteruz Berni. ait: **I**bi de⁹ erit rōni oīs plenitudo lucis: voluntati multitudo pacis: memorie p̄nuatio eterni tatis. **E**t itez idē dicit. **P**erces sanctorū tam magna ē q̄ nō pōt mensurari: taz copiosa q̄

nō pōt finiri: tā p̄ciosa q̄ nō pōt estimari. **C**ō sidera igif aīa dignitatē tue creationis: cha ritatē tue redemptionis: atq; benignitatez tue glorificatōis: vt grata sis d̄ creatōe: grā tior de redemptione: gratissima fias de opti nenda glorificatione. **Q**uā nobis cōcedere dignet dulcissim⁹ iesus xps q̄ cū patre ⁊ spū sancto viuūt ⁊ regnat in secula seculoz amē.

Feria tertia post dñicā oliuaz de salutatione angelica q̄ p ordi nē declarat. Sermo. liij.

Cogitabat qua

Cogitabat qua lis esset ista saluatio. **L**u. j. **Q**z dñs iesus xps matrē suam sibi habet ceteris sanctis p̄pinqui orē ⁊ cariorē ac ad in̄pellēduz p nobis ap̄d ipfuz potentiorē. **P**ropterea vult ipsaz a no bis vltra oēs sanctos p̄diligī: p̄honorari: sa lutari: ⁊ venerari. **N**ā ipsaz ⁊ vtutes ei⁹ artē tissime cōtemplari ⁊ ad eas ardentissimi affi ci in sūmo affectū inflāmat ⁊ subleuat: ac ir radiat intellectū ad sūmas virtutes xpi ⁊ ad ipsum xpm. **S**impliciter nempe meli⁹ ⁊ vti lius ē orare vel orationē ⁊ deuotionē p ad iutorio ad matrē xpi recurrere q̄ ad alios sā ctos inferiores. **Q**uapropt ad excitādā duo tionē ⁊ vestrā inflāmandā afflictionē erga x ginē matrē disposui ipsa adiuuāte saluatio nē angelicā declarare vt ostēdat quarta reli giositas q̄ est angeli destinati. **P**ro q̄ sumo verbū **L**u. j. q̄ de eadē salutatione ait: **C**ogitabit q̄lis esset ista saluatio. **I**n q̄b⁹ verbis ostēdit hec saluatio esse plena. p̄mo admi rabilis p̄siderationis: ibi cogitabat. sc̄do ad mirabis cōmendationis ibi: ista saluatio p̄mo aut ostēdit plena admirabilis consi derationis: qz cogitabat. s. beata virgo vt vt delicer ei⁹ exemplo discamus hmōi salutatis onis mysteria ponderare. **E**t vt clari⁹ eluce scant alta mysteria eius tria in ea cogitāda si ue cōsideranda sunt. **C**ōsidera primo virgi neū statū. sc̄do angelicū exemplū. tertiu mi rificū lucrū. **P**rimo cōsidera in hac saluatio ne virgineū statū. **E**st em̄ regia misericordie templū dei: habitaculū spū s̄cti sp̄ sedēs ad dextrā xpi in gloria sempiterna. **S**icut p̄phe ta ait: **A**stint regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūdata varietate. s. oīm beatoz **I**ō venerāda: saluanda ac adozatione hyp dulle adoranda. **I**n cui⁹ exemplū. iij. **R**egū ij. in figura xpi Salomō surrexit de solio in occursum matris et adozauit eam. **I**deoz

Fe. iij. p^o do. oliuarū i. xl. de salutatio. ange.

ad dexterā regis sedet vt quotiens adores regē christū: adores etiā christi matrē. Propterea hac salutatio est frequē adozanda. Scō cogita angelicū exemplū. Si enī angeli salutāt eam q̄tō magis hoc tenet homo: yn de Luc. i. Ingressus angelus ad eaz dicit: **Aue gratia plena** zc. De q̄ Bern. ait: **Aue** hec virgo tam nobilis vt salutes ab angelo: tam humilis vt despōsata sit fabro: **Pi** sce ergo ab angelo salutare **Mariā**. Tertio cōsidera mirificū lucrum: quia cū homo deuote salutāt virginem resalutat ab illa. Est enī curialissima regina virgo maria: nec pōt saluari sine resalutatione mirāda. Si mille **Aue maria** dicis in die deuote: millies a virgine resalutaris. Propterea in mysteriū huius hortat **Aplūs ad Rhoma. vii. d. Salutate Mariā**. Et sic patet quātū hec salutatio est admirabilis cōsiderationis: qz cogitabat Scōo apparet esse admirabilis cōmendationis. **Ait enī: Qualis esset. Cōmendat enī h salutatio ex tribus. primo ex altitudine. scōo ex dulcedine siue ex dulcitudine. tertio ex gratitudine. primo ex altitudine: que in hac salutatioe p̄uincit. Tota enī mysterijs mirabilibus ē plena que oia redolēt z redūdant dulcedinē salutis nostre. Quis enī tam ignarus tam inspidus erit qui nō sepe per hanc salutatioē recolat principia nostre salutis. **Aue** inquit gratia plena dñs tecū. **Omne** verbū altis mysterijs plēnū est sicut infra patebit. Scōo cōmendat ex dulcedine. Hanc igit gustans z sapozas p̄pha inquit: **Dulcia** faucibus meis eloq̄a tua sup mel oz: meo. **Ideo** Eccl. xliij. ipsa ait: **Spūs** me^o sup mel dulcis z hereditas mea sup mel z fauū. **Hereditas** enī gloriose virginis ē salutatio sua quā apud hoīes deuotione hereditauit vt iā aue maria sicut pater noster cuiuslibet xp̄iano libeat frequentare. Tertio cōmendat ex gratitudine. **Magna** nempe ingrātudo ē tot suscipere bñficia a dñā nostra glorioza maria z non cognoscere donatricē nec sibi salutatioē regratiari. Unde contra talem ingrātuz **Eccl. xli. exprobatuē** scriptuz est. **Erubescite** a salutatiois silētio. Tertio oñdit eē admirabilis salutatiois qz s̄dit ista salutatio. In tota nāqz serie hui⁹ āgelice salutatiois triplex p̄ncipale mysteriū per ordinē declarat. **Primū** est salutatiois ibi: **Aue maria**. **Secūdū** est cōmendatiois ibi: **Bñdicta tu**. **Tertiū** est sup̄hcaridōis ibi: **Sācta maria mater dei**. **Ora** pro nobis peccatoribus Amen.**

Articulus prim⁹ de excellētia virginis marie.

Primū mysterium est saultatiois In qua salutatioe triplex virginis excellentia demonstrat. prima est nature sc̄ba gratie. tertia glorie.

Q beatavirgo excedit multipliciter omnes alios in natura.

Cap. i.

Prima ē excellentia nature. **Triplex** nāqz modo in aue hec nature excellentia demonstrat. **Primo** aue. i. sine ve Et hoc triplici quidē mō cui subiacet totū semineū genus. scz pudoris: laboris: z dolori **Suit** enī sine ve pudoris in p̄ceptione. **Sine** ve laboris in gestatione. **Sine** ve doloris in pturitione. **Hā** teste Bern. **Suit** sine corruptione fecūda: siue grauamie grauida: sine dolore puerpera. **Ratio** aut quare sūt sine ve pudoris est: qz eius cōceptus sūt sine corruptione: nō hūano semine sed mystico spiramine: angelo ibi dicēte. **Spiritus** sanct⁹ superueniet in te. **Suit** enī sine ve laboris: quia pondus amoris z grauedinis leuis virtus spūs sancti obūbrabat: insuper nō habuit ve doloris qz partus sine lesione: quia angel⁹ subdidit: **Qd** enī ex te nascet sanctū vocabit⁹ filius dei. **Soli** enī p̄ncipi porta illa seruata ē quā nō violauit egrediēs nec ēt igrediēs sic mystice ponit **Ezech. xliij. c.** **Hac** triplici male dictione in nlla muliere imunis nasa sūt nisi i sola virgine bñdicta. **Un** **Aue** Bern. iij. c. di cruz est. **Multiplicabo** erūpnas tuas z cōcept⁹ tuos: in dolore paries filios tuos. **Scōo** etiā mō in virgine p̄ aue nature excellentia de notat: qz ab alio triplici ve imunis fuit. scz cōcupiscentie culpe z pene. **De** quo triplicive **Apoē. ix.** **Mamabat** aquilayolās. ve. ve. ve. habitantib⁹ in terra. **Suit** enī beata virgo sine primo ve hoc ē sine tyranno cōcupiscentie peccati originalis: qz sine eo p̄cepta est: sicut teste **Salomone** **Asñ. iij. dicit**: z didicim⁹ q̄ ait. **Tota** pulchra es amica mea z macula. scz originalis culpe nō est in te. **Sut** oīno in ea sūt extinctū i per spiritus sancti sanctificationem: propterea ps. ait: **Sanctificauit** tabernaculū suū altissimus. id est. beatā virginē in qua dominus iesus christus nouē mensib⁹ habitauit. **Suit** sine scōo ve. scz culpe z mortalis z venialis. **Un** **Aug⁹.** **Excepta** beata virgine maria de q̄ cū de peccatis agit nullā vo lo fieri questionē propter honozē dñi. **Sed** post hanc ergo virginis exceptionē si sancti z sancte cōgregari possent z quereret ab eis an peccatum haberent: quid responderent nisi quod **Jo. ait**: **Si** dixerimus qz peccatum non habemus ipsi nos seducimus et

veritas in nobis nō est. Sicut sine tertio ve. s. pene que est in separatione anime et corpis que est in cineratio et corpis dissolutio. **M**az sicut nō dedit dominus sanctū suū videre corruptiōnem. i. xpm sic: nec sanctā suā de qua nat⁹ est sanct⁹ sed corpe et anima in celo assumpta est. **T**ertio in sup modo per **Aue** in virgine nature excellētia demonstratur: qz. s. fuit sine alio triplici ve. s. carnis mūdi et diaboli. **S**ive tria ei defuerūt de quibus. j. Jo. ij. **O**mne qd est in mūdo concupiscētia carnis ē et concupiscētia oculorū et superbia vite. **A**uariciā nāqz excludit per paupertatez: luxuriā p virginitatez: diaboli per humilitatez: qz has virtutes perfectissime in se habuit: merito ergo ei ab angelo dicit **ave**. **A**b usu em̄ ecclesie immediate subiūgitur marie nomen cū dicit. **Aue maria**: qd tamē ab eodem euāgelista luca pmissum erat cū dixerat: **Et nomen virginis marie.** **E**t merito quidē nomen marie adesse debet. **N**am maria interpretatur maris stella. **A**marum mare dñā et illuminata: **E**st em̄ stella nauigantib⁹ hoc mare magnū et spatiosuz manibus in quo reptilia quorū nō est numerus. **S**ed maxime stella est qz emisit per natiuitatem filij dei radiū mēi nre irradiatiū. **A**marum etiā fuit mare qm̄ in passione gladius a **Symeone** pdictus. **L**u. ij. eius animam pertransiuit. **D**ñā equidē facta est in sua assumptione: qm̄ exaltata est sup choros angeloruz ad celestia regnat facta est domina et regina angeloz. **S**ed illuminata mirabiliter fuit in anime sue in corp⁹ infuside. **M**irabilis etiā in filij dei cōceptione. **S**ed mirabilissime in sua assumptione et glificatione vbi vltra om̄s beatos angelos et animas simul iūctas diuina viside manet irradiata. **E**cce p̄ma excellētia x̄ginalis. qz excellit om̄s alios in natura

Que beata virgo multipliciter om̄es in gr̄a superexcellit. **C**ap. ij.

Secūda excellētia est gr̄a dei: de qua angelus subdit: **Gratia plena.** **H**oc fm̄ triplicē intellectuz exponi potest. **P**rimus est gr̄a plena. **G**ratia in quā scz corpali spiritali et singulari: **N**am gr̄a corpalis fuit gr̄a virginitatis in carne: vnde **Cañ. iij.** **O**rtus cōclusus fons signat⁹ denotatur **G**ratia spūalis fuit abūdantia virtutum in mēte. p̄pterea etiā **Cañ. iij.** **A**ia eius dicitur fons ortozū et puteus aquaz viuētiū. **G**ratia singularis fuit p̄ntia filij dei in vētre. **Jo. Cañ. vij.** **C**enter tu⁹ sicut aceruus tritici. i. plenus illo grano tritici atqz frumēti. qui de se aut. **Jo. xij.** **N**isi granū frumēti cadens in

terra. i. i beatā virginē p̄ incarnationē mortuū fuerit p̄ passionē ip̄m solum mauet rē. **S**ecūdu intellectus gr̄a plena. **M**az fuit in ea vacuitas siue pfunditas hūilitatis puritas x̄ginitatis. et soliditas caritatis qz has virtutes plenissime habuit et in summo. **A**d hoc em̄ q vas impleat et teneat liquore bonū ista tria requirūtur. s. q vas sit vacuū siue pfunduz: q sit purū: qz sit solidū siue firmū que oia fuerūt in x̄gine m̄re. vñ **Cañ. vij.** **A**dmirantur de ip̄a angeli. **Q**uerūt. **Q**ue est ista q̄ p̄gredit quasi auroza cōsurgēs. **P**ulcra vt luna p̄pter virginitatez. **E**lecta vt sol p̄pter seruentē caritatē. **T**erribil⁹ vt castrorū acies ordinata: p̄pter pfundissimā hūilitatez qua nihil demonib⁹ terribil⁹ est. **T**ertio in super intellectus. **G**ratia plena. **O**mnis nēpe gratia que huic seculo communicatur triplicem habet processum. **M**az a deo in xpm. **X**p̄o in virginem. **A** virginem in nos ordinatissime dispensatur. **P**rimo namqz om̄is gratie deus et dominus donator est. **J**uxta quod **Jaco. j. c.** scriptum est. **O**mne datū optimuz et omne donū perfectū desursum est descendens a patre luminū. **S**ecūdo procedit a domino iesu christo inq̄tum est homo. **I**pse nāqz in presenti seculo viuens meruit nobis omnem gratiā quā deus disposuerat dare huic mundo. **S**icut **Jo. j. c.** scriptū est. **D**e plenitudine eius accepimus omnes et gratiam p̄ gratia. **T**ertio processus est a virgine benedicta. **A**tempe em̄ quo concepit deū in vtero suo quādā vt sic dicam iurisdictionem seu auctoritatē habuit in omni temporalī processione spiritus sancti. **I**ta q nulla creatura aliā quā a deo recepit gratiam nisi sc̄dm dispensationem ipsius virginis matris. **C**um enī christus sit caput nostrū a quo omnis influxus diuine grane in mysticum corpus fluit. **B**eaata virgo est collum per quod hic fluxus pertransit ad corporis membra. **S**icut **Salomon Cañ. vij.** testatus est de christo predictens. **C**ollum tuum quod est virgo beata sicut tuis eburnea. **E**nde **Berni.** **N**ulla gratia venit de celo in terram nisi transeat p̄ manus marie. **M**erito ergo dici potest gratia plena a qua omnes gratie manent in ecclesia militantēz. **F**igurata in fonte illo de quo **Beñ. ij.** **Q**ui de terra ascendens irrigabat vniuersam superficiem terre. **E**t iterum ps̄. ait: **F**luminis impetus lenificat ciuitatem dei id est. ecclesiam militantem.

Que beata virgo multipliciter omnes in gloria superexcellit.

Fe. iij. p^o do. oliuarū i. xl. de salutatio. ange.

Capitulum. iij.

Tertia virginis excellentia est glorie: de qua per angelum subinferi domini nus tecuz. Non tantū cōiter sicut cū alijs est q̄bus est p̄ participatione gratie sed tecum singulariter in qua est per cōmunitatem nature: qz in vtero virginis natura nostra vnita est nature diuine qd̄ quidē fuit in virgine glorioza singularis. Unde de ipsa p̄rou. xj. scriptū est. Mulier gratiosa. i. plena gratia inuenit gloriā. Illa namqz de qua p̄rouer. x. Gloria patris filius sapiens qui ē christus. Aut ergo dominus tecum qd̄ tripliciter exponi p̄t. Primo modo dñs tecū dñs em̄ est pater: dominus filius: dominus spiritus sanctus. Tecum domin^o pater qz tu sponsa patris. Tecum dominus filius: qz tu mater filij. Tecum domin^o spiritus sanctus: quia tu spiritus sancti thesauraria cōprobaris. Et nō tres domini incarnati in te sed vnus ē dominus. scilicet filius incarnatus: qz in te verbum caro factū est et habitauit in nobis Jo. j. c. Scdo etiā dominus tecū: tecum ante vterū tecum in vtero: tecum post vterū. Ante vterū te presignans in multis prophetijs et figuris Unde Gen. vj. Fac tibi archā de lignis leuigatis etc. Ecce figura. Et Esa. vj. Ecce ego cōcipiet et pariet filius: ecce propheta. In vtero tecum sanctificans p̄s. Sanctificauit tabernaculū suū altissim^o. Post vterū te fecū dans. Vñ Lu. j. Ecce cōcipies in vtero et paries filiū. Tertio quoqz dñs tecū. Tecū em̄ in mente. Tecū in ventre. Tecū in potestate Tecum namqz in mente per virtutū abundantia. Vñ dictū est supra. Ave maria gratia plena. Tecū in ventre per sui presentiam Lu. j. Ecce cōcipies in vtero et paries filium Tecū in potestate propter peccatorū indigentiam cum de deo p̄ nobis facias quicqd̄ tue placuerit charitati. In cui^o mysteriū. iij. Regū. ij. c. dicit Salomon ad matrē. id est. christus ad virginē. Pete mater mi neqz em̄ fas est vt auerta faciem tuā. Propterea culpa eius esset si cum nollet placare nobis. Jo deuotus Berni ait: Securū habes o homo accessum ad deū: ibi habes matrē ante filius: filium ante patrē. Mater ostēdit filio pectus et vbera: filius ostendit patri latus et vulnera Nulla ergo poterit esse repulsa vbi tot sunt charitatis insignia. Ecce dulce tecū quod vrinaz sit semp̄ mecum necnō et vobiscū. Et sic ex his q̄ dicta sūt p̄t̄ primū mysteriū. s. salutatio

Articulus secundus de tripli

ci benedictione que in salutatio ne angelica demonstrat.

Secundū mysteriū est cōmendatiōis vbi triplex cōmendatio p̄ ordinē declarat. prima est de benedicta matre scda vero de benedicta prole. tertia autē de benedicto nomine.

Que beata virgo bñdicta i mulierib^o tripliciter declarat. Ca. j

Prima cōmendatio est de benedicta matre. Vñ subdiē: Benedicta tu in mulierib^o. Qz potest exponi fm̄ triplicē intellectū. Primus intellect^o est benedicta tu in mulierib^o. id est. sup̄ omnes mulieres: quia puenisti ad tertiū benedictiōis gradum in genere muliebri ad quez alia mulier nunqz attingit vel attingere potest. prim^o gradus est qz secunda est sed nō virgo. scds qz virgo s. h. i. secunda. tertio qz virgo simul et secunda. Duo nempe primi cōmunes sunt ceteris mulierib^o. tertius vero solius marie proprius est. Propterea Lu. x. scriptū est. Maria optimā partē elegit que non auferet ab ea. Bona quippe pars qz secunda. melior autē qz virgo. s. h. i. optima qz virgo et mater qd̄ soli marie datum est. Simulqz considera circa hoc tria inaudita super oēs mulieres in Maria gesta. Fuit enim simul in vnū parēs et virgo mater et filia: plena et vacua: filio dei plena: semine hominis vacua. Vñ Luc. j. iubilando cantabat virgo beata dicens. Quia fecit mihi magna qui potēs ē et sanctū nomē eius. Et p̄s. Cantate dño canticū nouū qz mirabilia fecit. Scds intellectus benedicta tu i mulieribus. id ē. inter mulieres. Et hoc in super triplici ratione qz benedictionē participauit cū omni statu et genere mulierū. Fuit enī cuz virginibus virgo: cuz cōiugatis secunda: cuz viduis cōtinens et casta. p̄pterea ei Eccl. xx. iij. dictū est. In iacob inhabitata et in israel hereditare et in electis meis mitte radices. Iacob enī interpretatur luctator p̄ quē status cōiugatorū significat. Israel autē ab angelo suscepit nomē qñ emarcuit femoris ei^o neruul Electi nempe merito virgines nuncupant: qz hi sequunt agnū q̄cūqz ierit vt dicit Apo cal. xij. Tertio intellect^o bñdicta tu in mulierib^o. i. a mulierib^o. Et hoc quidē p̄pter triplicē bñdictionē quā mulieres p̄ ipsas obtinuerunt cōtra tria mala a quib^o liberate sūt p̄ virginē bñdictā. primū malū fuit verecundia Lue. scdm̄ maledictio legis. tertius delectio nature. Primū autē malū fuit verecundia eue. Que namqz mulier fuisset ausa ap-

pare cuius mulierē fuerit perditū totū gen^o humanū. Propterea in signū huius dāt eis in capite velū. Ac mulier benedicta maria d^o hac cōfusione ipsas redemit dū per ipsuz genus humanū saluatū est. Cū glosa sup illō d^o Diffus est angelus gabriel rē. inquit Mulier a diabolo seducta mortē intulit. Ecōtra mulier ab āgelo edocta salutē edidit. Scōm malum erat maledictio legis p quā maledicta erat omnis mulier q̄ non producebat semen in israel Deut. xxij. c. Dura necessitas z graue quidē iugū super filias eue. Nā si pariunt cruciant si nō pariunt maledicunt. Sz hoc maledictū benedicta maria virginū primicia aboleuit dum prima suā virginitatē domino cōsecrauit. Ideo ps. de ipsa ait: Ad ducentē regi. s. christo virginē post eaz. id ē post reginā que prima sūmo regi dedit virginitatē. Proxime eius. id ē. vidue z cōtinentes que virginit^o proxime iudicant offerent tibi. s. christo. In hoc mysteriū Exo. xv sumpto tympano. id est. carnis mortificatione a maria egressē sunt oēs mulieres p eā cū tympanis z choris rē. Tertiu malū deiectio est nature seu cōditionis. Naturalit^o aut deiecta z infirmata est cōditio muliebri. vñ Prover. vlti. Mulierē forte quis inueniet? Sed ecce prestito inuenta est cuius precū pcul z de vltimis finibus qd est christus filius dei patris. Que sua foritūdie diabolū sup plātauit: sicut Gen. iij. de ipsa mystice scri. ē Ipsa pteret caput tuū. propterea cessauit abiectio mulier. Cū Judith. xv. c. ipsi Judith i persona virginis dictū est de his trib^o. Tu gloria hierlm contra verecūdiā eue. Tu leticia israel cōtra maledictū legis p quo liberate letant Tu honorificentia populi nostri cōtra abiectiois opprobriū.

De bñdicto fructu vētris virginis. Capi. ij.

Secūda comendatio est de benedicta ple. de q̄ subdit: Et benedict^o fruct^o ventri tui. hec sūt vba Elizabeth ab ea dicta qm a virginitate visitata fuit. Que verba ecclesia cū salutatione angeli virginē salutādo cōmiseret vt ex vtroqz choro. s. angeloz et hoim venerāda z salutanda gloriosa virgo mōstret: Ait em Elizabeth. Et bñdictus fruct^o vētris tui: z merito quidē qz q̄nuplici bñdict^o. Primo bñdict^o in flore. s. vñ pcessit qz super^o dictū est de virgine benedicta tu i mulierib^o. Scōo bñdict^o in decore. Und in ps. Speciosus forma p filijs hoim. z Sap. vij. Candor est em lucis eterne z speculū sine macula. Et iteum Can. v. Dilectus me^o

candidus z rubicundus electus ex millibus rē. Tertio benedict^o in odore Can. j. Trahe me post te: currem^o in odore vnguetozū tuozū. Et Gen. xxvij. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit domin^o. Quarto benedictus in sapore ps. Gustate z videte qm suavis est dominus. Et Can. ij. Sub ymbra illi^o quē desiderauerā sedi z fruct^o eius dulcis gutturi meo. Quinto benedictus in valore: qz fuit redēptio generis humani: Und. j. Cor. vj. Empti estis precio magno glorificate z portate deuz in corpore vestro.

De trib^o excellentijs nominis iesu. Capi. iij.

Tertia comendatio est de bñdicto nomine qd est iesus. de quo ad presens solū tria cōsiderare sufficiat. s. breuitatē: imēsitatē: et suauitatē. Primo nota breuitatē in dicto: qz nō sunt nisi due syllabe vt non haberet homo in dicendo z frequenter nominando hoc sanctissimuz nomē. Cū ad Ro. ix. Verbu breuiatū fecit dñs. De verbo abbreviato ē nomē ies^o de dei filio icarnato. Scōo cōsidera imēsitatē in virtute Act. ij. Nō ē aliud nomē sub celo datū hoib^o in q̄ oporteat saluos fieri. Et Phil. ij. Donauit illi nomē qd ē sup oē nomē vt i noie iesu omne genu flectat celestiu terrestriu z infernozum Propterea ad reuerētiā z gloriā hui^o sanctissimi nois decretalis ab ecclesia emanauit ex de imu. eccle. c. decet domū dei sanctitudo. li. vj. vbi dicit. Conuenietes ibidē. s. in ecclesia nomē illud qd est sup omne nomē a q̄ illud sc̄o celo nō ē datū hoib^o in quos saluos fieri credentes oporteat. Romē videlicet iesu xpi q̄ salutū facit populū suū a peccatis eozū exhibitione reuerētie spēal^o attollat. Et qd generalit^o scribit: In noie iesu omne genu flectat singuli singularit^o i seipsis iplētes p̄cipue dñs agunt missaz sacra mysteria gliosū illud nomē qm̄qz recolit: flectat genua cordis sui. qd vel capitis inclinatione restent. Ille Ergo. ex his ptz qm̄ dicim^o. Ave maria. Et venim^o ad h^o nomē iesus salū caput inclinare debem^o. Tertio ppterea cōsidera in h^o noie suauitatē in sapore. vñ Verū. ait: Iesus mel i ore melos i aure: iubil^o i corde. Et alibi iubilose cātādo ait: Dulcis iesus mēozia dās vā cordis gaudia: s̄ sup mel z oia ei^o dulcia p̄ntia. Nil canitur suauit^o: audiet nil iocūdi^o: nil cogitat dulcius q̄ iesus dei filius rē.

Articulus tertio de trib^o que ponunt in fine salutationis angelice quādo incipit ave maria

feruore solis spūalis et intelligentia illustrat et affectio inflamat et hūana facultas in dño roborat. Circa autē hāc necessitatē septē obligationes subdistinguat. p̄ma ē cōionis. sc̄da inductionis. tertia expulsionis. q̄rta p̄uationis. quinta orationis. sexta cōfessionis septima dilationis.

De obligatione ad cōionē et quadruplici tpe hui⁹ obligatio nis. Capi. j.

Prima obligatio ē cōmunionis. Cū enim principaliter duplex sit modus sumendi hoc sacramentū. s. spūaliter et sacramentaliter. Quis de necessitate salutē tenent salte spūaliter māducare: q̄ hoc ē xp̄o in corporari vniri et in eū tanq̄ legitimū mēbz transformari. Talis nempe māducatio spūalis percipiēdi hoc sacramētū obligat et includit desiderū seu votū. Propterea sine voto percipiēdi hoc sacramētū nō pōt homini esse salus. S; frustra q̄z esset votū nisi ope implet q̄ oportunitas adueniret. Et ideo obligat atq̄ tenet homo hoc sacramētū sumere etiā si de hoc p̄ceptū aliter ecclesia nullū daret: cū hoc ipsū a dño sit p̄ceptū. Jo. vi. Nisi māducaueritis carnē filij hoīs et biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Et Math. xxvi. hoc facite in meā cōmemoratiōe. Et cū hoc cōcor. Tho. Aliter in die Bonauen. Ex hoc nihilomin⁹ xp̄i p̄cepto varia statuta et cōsuetudines in dei ecclesia sunt exorta. Primo enī in ecclesia primitiua q̄ feruor dei flāmescebat et deuotio sanguinis iesu xp̄i recenter effusi in fidelū mentib⁹ bulliebat: statutū fuit q̄ fideles q̄ndie sumerēt dñi cū sacramētum: sicut patz Act. ij. et de cōse. di. ij. c. pacta die papa calix. Peracta p̄secratione oēs cōicent qui noluerint ecclesiastica carere liminib⁹: sicut enī apli statuerūt et sancta romana tenet ecclesia. h ille. Sc̄do autē tpe iā feruore diminuto cōicabāt q̄dā q̄ndie et q̄dā quolibet die dñico sicut patz in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹. Et habet de cōse. di. ij. c. q̄ndie. vbi satis innuit Aug⁹. hoc etiam suo tpe a multis obseruatū d. Quondie eucharistie cōionē accipere nec laudo nec vitupero: oib⁹ dñicis dieb⁹ cōicandum horro. Tertio vero tpe adhuc magis frigescente deuotione fidelū p̄ceptū est vt ter in anno qlibet catholicus sumeret dñicū sacramētū: sic patz de cōse. di. ij. c. et si nō frequēt⁹. vbi papa Fabian⁹ ait: Et si nō frequēt⁹ saltē ter in anno hoies cōicent nisi forte quis maiorib⁹ criminib⁹ impediatur in pasca videlicet: in p̄thecoste et in natali dñi. Et ex cōcilio agatha-

nensi eadem di. c. seculares p̄ceptū ē. Seculares q̄ natale dñi: pasca: penthecoste nō cōicauerint catholici nō credant nec inf catholicos habeant. Et idē in. c. ois hō. e. di. Sozther q̄z papa dixit in cena domini esse cōicādū. e. di. in cena dñi. S; hoc erat p̄siliū nō p̄ceptū. Quarto autē tpe frigescente caritate mltorū p̄pter abundantia iniquitatū: statuit Innocenti⁹ tertio q̄ saltē semel in anno. s. in pasca fideles cōicent: sicut patz extra de peni. et remissi. c. omnis vtriusq̄. Et q̄ saltē semel in anno nō cōicat obdurat in corde: sicut patet lxxij. di. p̄sbyri in medio locoz. Richar. i. iij. di. xij. in fine penul. q̄stio. Et Bonauē. vbi supra. **Q**uoniam p̄ntes et curā habentes familiarū tenent reducere filios et subditos suos ad sacrā cōionē et qua etate sit cōicādū. Ca. ij. Sc̄da obligatio est inductionis. Quibus enī pater et mater: imo quibus pater familias ex p̄cepto diuine et fraterne caritatis tenetur nō dico cogere. sed rōnabiliter inducere quēlibet de familia sua ad sacram cōmunionē sumendā salte semel in anno: et filios et filias et famulos et famulas et alios quoscūq̄ habz in cura familiarum. Ratio hui⁹ est quia debet diligere proximū suū sicut seipm̄ sicut Lu. x. p̄ceptū est. imo non solum ex hoc p̄cepto tenet ad hoc inducere illos: sed etiā q̄ diebus p̄cepti audiāt missam sanctificēt festa. cōfiteant. et ieiunāt sicut obligantur: vnde p̄cipit. Eccl. vij. c. dicēs Filij tibi sūt: erudi illos et incurua illos a puericia illorū. Ne quos nō incuruasti cū potuisti merito incuruare nō possis cū velis. Eccl. xxx. Qui docet filiū suū laudabitur in illo. et in medio domesticorū in illo gloriabitur. Si autē q̄rat q̄ etate debet iduci pueri ad hoc sacm̄ suscipiēdū. Dicēdū fm̄ Alexan. de hal. q̄ iuxta iudiciū boni viri p̄sanda sunt in puero tria. primū etas. sc̄dm̄ est discretio. tertiu est deuotio. Primo q̄dē p̄siderāda ē pueri etas scz. x. vel. xj. ānoꝝ fm̄ Alexā. et Tho. et Pet. de tharāstia. Sc̄do p̄siderāda ē ei⁹ discretio id ē. cū ē doli capax: sicut dicit glo. c. ois vtriusq̄ sex⁹. extra de pe. et remis. Tūc enī peccare pōt. extra de delic. pue. c. pueris. q̄d q̄dez aū p̄dictā etate etiā euenire p̄tigit. S; postq̄z pueri peccare p̄t imo cōit peccāt: nō remedium debet suscipere p̄tōꝝ: q̄d est hoc suscipere sacramētū. de p̄se. di. ij. aū b̄ndictionē. vbi d̄z Qui māducauit h̄ corp⁹ fiet ei remissio peccatoꝝ. vbi glo. venialitū vel etiā mortalitū: d̄ q̄ lat⁹ in sequenti feria dicturi sum⁹. Nisi enim puer discretionis iudiciū habeat maxime

Fe. iiii. p^o do. oliuarū i. xl. de male se hñtibz

q̄ discernat differentiā inter hoc sacramētū et cōmunē panē nōdū est inducendus suscipere sacrā cōmunionē: licz quidā greci p̄trarium faciunt p̄pter hoc q̄ dyonisi^o. c. ij. ecclesiastice hierarchie: dicit baptisatis esse sacraz cōmunionē dandaz: nō intelligētes q̄ dyonisi^o de baptismo loquit̄ aduozū. Hec tñ aliquod detrimentū patiunt̄ p̄pter hoc q̄ dñs inquit̄ Jo. vj. Nisi manducaueritis carnem filij hoīs et biberitis ei^o sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Quia dicit Aug^o. Bonifatio scribens. Tūc vnusquisq̄ fidelissime corporis et sanguinis p̄iceps fit spūaliter q̄si in baptismo membrū corpis xp̄i efficiē. Hec est sententia Thome. Tertio cōsideranda ē pueri deuotio. Nā si in eo apparet q̄ cum deuotione suscipiet sanctā cōmunionē inducendus est ad illam.

¶ Expelli debet de ecclesia v^l excoīcari qui admonitus semel in anno nō suscipit sacramētū.

Cap. iij.

Quarta est obligatio exclusionis. Qui cūq̄ enī taliter obligatus semel in anno ad minus in pasca noluerit suscipere sacramētū ab ingressu ecclesie arcendus est: sicut patet extra de pe. et re. c. ois vtriusq̄ sex^o. et de cōse. di. ij. c. si q̄s. vbi dicit̄: si quis intrat ecclesiā dei et sacras scripturas audit et p̄ luxuria sua auertit se a cōmunionē sacramēti et in obseruandis mysterijs declinat cōstitutā regulā discipline. Istū talē p̄iciendū de ecclesia catholica esse decernimus donec penitentiā agat et ostendat fructum penitentie sue vt posset cōmunionē p̄cepta indulgentia p̄mereri. Scdm̄ aut̄ Augustinū Grego. et Hosti. Si p̄sbyter habet aliquē prophanū peccatorē qui nolit confiteri neq̄ penitere: primo illū arguat oportune. s. monendo. scdo ipoztune. s. suspendēdo et interdicens. tertio aut̄ crescēte p̄tuma cia excoīcand^o ē vel sup̄iori denūciādus. ar. ad hoc. xxxij. q. v. c. p̄ceptū. Qui aut̄ sūt illi q̄ h̄ ordie p̄mēdi sūt declarā. vj. q. j. c. illi q̄ vbi assignant̄ oēs illi de q̄b^o ap̄ls ad Gal. v. c. ait: Manifesta sunt opa carnis etc. Int̄ q̄s sūt publici fornicatores seu adulteri: venefici tenentes odia et inimicitias: p̄tentiosi emulatores: irrosi: rixosi: ponētes dissentiones et sectas: inuidiosi homicide et his similia: sic sunt piurij: vsurarij: incātores: blasphemij: lusores: p̄tiales: raptores et cōsiles oēs q̄ p̄ plarof et p̄prochiales p̄dicto ordine corrigendi sūt et excoīcandi si incorrigibiles fiāt. Ad hoc. x.

xij. q. j. p̄dicandū. xxiiij. q. iij. Itaq̄. et c. tam sacerdotes. ij. q. j. mlti. Nā ad ecclesiā p̄inet decernere de peccato et corrigere delinquentes. extra de iudi. c. nouit. hec q̄si oia notat glo in. c. ad audientia extra d̄ sponsa. Si aut̄ nō possēt h̄ cōmode fieri p̄pter multitudinē vel p̄pter p̄tate hoīm eos verbis q̄tū pōt sacerdos vel plar^o moneat et terreat et q̄tū i se ē q̄c qd pōt faciat et sic aiaz suā saluet.

¶ Q̄ semel i āno nō suscipit cor p^o xp̄i priuatus ē ecclesiastica sepultura. **Ca. iij.**

Quarta obligatio ē priuatiōis. q̄libet em̄ q̄ ad min^o nō cōicat in pascale si sine signis p̄nie decedit priuaf ecclesiastica sepultura: sicut p̄t in p̄all. c. ois vtriusq̄ sexus. Sz tales tāq̄ bruta aialia sepeliri debēt i cymiterio asinoz. Sicut hiere. xxij. c. scrip. est. Sepultura asini sepeliet̄: imo si ecclesiastica sepultura sepeliet̄ ad cumulu^z ei^o d̄pnationis. xij. q. ij. cū graua. et c. quib^o. At etiam si sepulti sūt ibi oio sunt exhumadi q̄ eozum ossa ab alijs secerni possunt. Extra d̄ sepul. sacris est canonib^o institutū et cymiterium seu ecclesia recōcilianda ē. extra d̄ p̄se. eccl. cōsuluiti. Ratio hoz ē q̄ deuote sepulture officij bone fidei testimoniū ē. xij. q. ij. nō estimem^o añ finē. Prop̄tea ne clerici sint falsi testes aieipenitēti sancitū ē ne taliū inf sint sepulture. extra de ra. c. ij. Ex q̄ satis inuit q̄ talē ipenitēte sciēt sociat ecclesiastice sepulture: a labe falsi testimoniū non est imunis. **¶** Q̄ et p̄ illo q̄ n̄ suscipit dñicū sacramētū i uilo anno si decedit sine p̄nie signis nō orandū

¶ nec oīo porrigēda ē **Ca. v**

Quinta obligatio est oīo. s. q̄ null^o ofonēs vel obligationes p̄t facere p̄ illo q̄ ad p̄ceptū ecclie infra spatiū vni^o anni noluerit suscipere dñicū sacramētū si absq̄ signis p̄nie decedit. De h̄mōi ipenitēte fm̄ Bonauē. in. ij. di. xiiij. dicit Jo. j. cano. sua. c. v. Est peccatū ad mortē nō dico vt p̄ eo q̄s roget. Et itez h̄ idē phibet̄ ex de sta. mo. c. j. et c. sup̄ q̄dā. ex de furtis. c. ij. et. xij. q. ij. p̄ obētib^o. et. xij. q. ij. placuit

¶ sine p̄posito cōicadi semel in anno cōfessio facta non valet

Cap. xj.

Quarta obligatio ē p̄fessionis. Nā q̄ p̄fessus ē semel in anno et cū obligat̄ ref̄ suscipere corpus xp̄i tūc nō fuit dispositus statuto tpe sumere illud: p̄fessio ei^o nō valet.

exiteruz cōfiteri z satisfacere obligat licet de hoc sint varie opiniones. Est eniz sententia diuersozū doctorū z maxime hosti. z Ray. et plurium aliorum doctorum q̄ qui cōfitef cū proposito nō abstinerendi impostertū: vel qui vult abstinere ab vno peccato z non ab alio sicut hic supradictus q̄ ab inobedientia ecclesie nō pponit abstinere ipsuz teneri itertū cōfiteri z satisfacere cū talis cōfessio non fuerit facta i caritate et manēre i eo mortali culpa ipossibile fuit pctm̄ sibi dimitti. Ergo si nō fuit dimissuz debet iterū cōfiteri et satisfacere. **Uñ Aug⁹.** Scio dominuz inimicum omni criminoso. Quō ergo qui vnuz crimē sibi reseruat: de alio recipiet veniā: z de pe. di. iij. c. Sūt plures: vbi Aug⁹. inquit. Que dam impietas infidelitatis est ab eo q̄ iustus est z iusticia dūmiciā sperare veniā. Sed talis reseruat sibi peccatū inobedientie ecclesie sancte quod est idolatrie. lxxxj. di. si qui. Non enī est disposit⁹ suscipere corpus christi scdm̄ q̄ precipit in preall. c. omnis vtriusq̄ sexus. preterea existens sine mortali mēbrum efficiē corporis mystici iesu christi. Sz membz sustentari debet alimēto corpis xpi veri alioquin aridū necesse ē fieri sicut z corporeuz membzū ad quod corporalis cibi nō transmittit nutrimentū. Itē q̄ grauius ē talis maledictionē incurrit. d̄ qua Eccl̄s. iij. c. dicit. **Ue soli:** quia si ceciderit nō habet subleuantem.

De ex plurib⁹ causis sacra cōmunio est differenda vel denegāda. Capi. vij.

Sep̄tima obligatio est pmissionis vel dilationis: nō tamē quilibet peccator licet penitēs potest statim suscipere corpus christi: sed dilatio q̄ debet ex diuersis rōnabilib⁹ causis a cōfessore discreto penitentib⁹ dari. Circa hoc autē aduertendū est q̄ diuersimode debent aliqui abstinere a sacra cōmunionē. Quidā per aliq̄ breue tēpus. Quidā p̄ triēniū. Quidā nūq̄ dñt cōicare. P̄tio. n. q̄dā de sui discreti p̄fessoris cōsilio ob aliquā rōabilez cām ad tps a cōione abstinere dñt: sic p̄tz i p̄ allegato. c. ois vtriusq̄ sex⁹. Et merito nā nulli notorio z manifesto infami danda est statim eucharistia post ei⁹ p̄uersionē: sic p̄tz de pe. di. j. In actione. Debet em̄ p̄tio appere aliq̄ emēdatio pctōri aū cōionē. **Imōi sūt h̄strioncs incātatores seu magi: z publice meretrices: iuzores: ruffiani: publici vsurarij: publici fornicatores: a dulteri: homicide parciales z cōsimiles. It**

autē hoc p̄pter tria. primo p̄pter reuerētiā sacramētū. sc̄bo vt p̄bet ei⁹ cōuersio an sit vera vel ficta. tertio ne p̄ am⁹ scandalizet qui i tina cordis si videt. **Possz tñ talib⁹ cōmunio sine dilatione ac m̄strari vbi necessitat̄ articulus cogeret seu aliq̄ pietas suaderet: puta intrat religionē hec fm̄ Richar. in. iij. di. ix. q. penul. Secdo sūt q̄dā alij q̄ abstinere debēt p̄ tres annos licet penitentiā agant sicut matricide: maxime si notozū sūt z manifesti sicut patet. xxxij. q. ij. c. latozē. Et idē intelli ge de patricidis: p̄t̄ tñ ep̄s suadēte feruida p̄nia delinquentis mitius relaxare p̄niam sicut in fine. c. p̄tz. Tertio vero sunt quidā qui longiori tempe. i. p̄ plures hoc ē per q̄tuoꝝ annos debēt cessare a sacra cōmunionē: sicut sunt q̄ p̄ horridū sacrilegiū ecclesiā scādakzant: sicut fuit ille de quo. xij. q. ij. c. de viro. Quarto etiā sūt q̄ licet penitentiā agāt iñ vsq̄ ad vite finē carere debent sacra cōmunionē: sicut sunt vxoricide maxime si sunt notozū z manifesti: sicut p̄tz. xxxij. q. ij. ad mone re si tamē intraret religionē posset aū cōmunicare: sicut satis innuit in preall. c. ad mone re. Nā cū ibi dēf illi vxoricide cōsiliū religionis iugressu z quelibet religio habeat precepta de cōmunionē sumēda satis videt̄ indultū q̄ sicut z ceteri illi⁹ religionis possit cōmunicare. Itē si professa mortalis cōtrahit matrimoniū manifestū nunq̄ suscipere p̄t corpus christi nisi in vltimo fine vel nisi defūctus fuerit cui nupsit: sicut dicit glo. xxvij. q. j. de filia. Cuius ratio est qz p̄sumit esse i mortali. Sz credo qz cōicare posset si separet ab adulterio z vera penitentiā ageret de commissis Regulariter autē tenendū est qz in fine vite oib⁹ vere penitētib⁹ h̄ sacramētū est dandū sicut dicit fm̄ glo. Extra d̄ rap. c. sup̄ eo. Itē colli. eo. u. c. qd̄ in te. z. xxvj. q. vj. si quis. et l. di. penitentes. Quito mō nullo obstinato z ipenitēti etiā i fine vite aliq̄ mō sacra cōmunio exhibēda ē qz tāto sacramēto oio indign⁹ ē. Nā sic. j. Lorl. xj. scri. ē. Quicūqz māducauerit panē vel biberit calicē dñi idigne re⁹ erit corpis z sanguinis dñi. l. f. glo. ac si xp̄z occiderit puniet. Et q̄ tali h̄ sacramētū ministrat mortalis peccat cū det illi occasione eterne dāpnationis. Sz de h̄ lat⁹ sabbato fufo in vl. c. sc̄di. ar. dicit. **Articul⁹ sc̄os qz ex pcti occasiōe tripliciter sit hō idign⁹ sumere corp⁹ xpi.****

Sc̄da necessitas ē timorl retrahēt z h̄tra male sumētes q̄ cōicant in mortali. p̄p̄ea i p̄sona discrete aie p̄p̄ha subdit. tieboz merito qz sic. j. Lorl. xj. apl̄s ait: q̄

Fe. v. i. cena dñi i. xl. De. xij. fructib⁹ ligni vi.

eum māducatur et bibit indigne iudiciū sibi māducatur et bibit. Trib⁹ etenim modis peccatus indignū reddit sacra cōmunionē. primo quā est in habitu. scđo quā est in actu. tertio quā est in pposito seu in affectu. **P**rimo quōd peccatū est in habitu: vt puta quā quis accedit nō cōtritus nec cōfessus de pterita culpa. Scđo quā peccatū est in actu: vt quā quis habeat presentiam sacramēti et irreuerent pertractat illud vt puta quā ad illud accedit sine cōscie discussione s̄m Bonauē. **E**t de hoc plenius in sabbato futuro articulo. iij. et maxime. ca. v. et. viij. **T**ertio quā peccatus est in pposito seu affectu: vt quā quis habet in futuro volūtātē peccādi seu a peccato nō abstinēdi. **Q**ui autē periculi sit quodlibet predictorū modorū se sapere corpus christi sabbato futuro in fine scđi. ar. lati⁹ apparebit vbi ponunt. xij. male dictiones male sumentū corpus christi.

Articulus tertius quod tripliciter periculosum sit itez recidiuare post cōmunionem assumptam.

Tertia necessitas est vigoris stabilitatis et perseverantis et cōtra tantū sacramētū a se male eijcientes. **P**leriq⁹ etenim post sacra cōmunionē redeunt subito ad vomitū pteritarū culparū et cōtumeliose eijciunt a se dominū iesuz christū. **P**ropterea vigor stabilitatis assumendus ē. **S**ed ne quis ex pusillanimitatis timore de recidiua inaniter timens ab hoc sacramento se retrahat vel de seipso cōfidens de sua firmitate ac stabilitate psumat: cōuenienter propheta subdit. **E**go vero in te nō in me sperabo: p̄fides quod ad vomitū non reuertar. **T**ria etenim mala incurrit qui post sumptaz cōmunionē a peccatis se non custodit. **p**rimū est peruersionis scđm prodinōis. **t**ertiu cōfusionis. **p**rimū est malū peruersionis quā videlz ordinē honestatis peruertit: venturo enim reuerentiam prebet: p̄senti iniuriā offert. **S**cđm malū ē prodinōis. **T**alis enī similitudinē gerit iude quā postquā cum christo cenauit ipsum suis pdidit inimicis. **E**ū de talib⁹ sicut de iuda **Jo. xij.** ait: **Q**ui manducat panē meum leuabit calcaneum suū cōtra me. **T**ertiu est malū cōfusionis quia cōfundit christum ad p̄iora scđlera redeuntes. **S**ed verū est prouerbiuz quōd dici solet. **T**urpis eijcis quā nō admittit hospes. **T**ales similes sunt populo iudeorum: qui vt dicit **Math. xxj.** et **Jo. xij.** cū oliuarū et arborū ramis in hierusalē dñm susceperūt **S**ed vix paucis elapsis dieb⁹ eum de hieru-

salem cōtumeliose eijcientes in cruce crudeliter affixerunt. **Q**ui igitur recidiuā iterū cū diabolo carne et mundo pacē resarcire temptatur: sumat similitudinē de muliere cui interemptus esset maritus conseruatam laceratā et sanguinolentā camisiā ei⁹ filio semel bis et tertio multozū suafione volenti pacificari cū interfectozib⁹ patris ante oculos expandat filio dicens: **Q**uide fili mi quā causam habes inire pacē cū his qui sic atrociter patrē tuuz interfecerunt. **Q**uā camisiā filius videns licet pluries de pace fienda esset rogatus nunquā nihilomin⁹ acquieuit. **P**ater tua est ecclesia sancta que camisiā laceratā et sanguinolentā christi patris tui nunc expandit ante oculos quando figurā crucifixi ante oculos cunctorū in ecclesijs ponit visa iniuria et morte crudelis ei⁹ cum interfectozibus suis qui sūt diabolus caro et mundus: nunquā pax sed cōtinue bellum a filio legitimo fiat. **E**t predictū igitur patet quod tam mirificū sacramētū ex caritate suscipiendū: cum puritate amplectendum et cum fidelitate cōseruandū est: vt p̄ illud anima nostra in presenti vita in gratia perseueret: et tandem per virtutē eius sub accidentibus panis sed reuelata facie gloriā domini cōtempletur. **Q**ui in trinitate perfecta viuunt et regnat deus in secula seculoz amen.

Feria quinta in cena domini de. xij. fructib⁹ ligni vite sanctissimi sacramenti. **S**ermo. liij.

Erit tanquā lignū quod plantatus est secus decursus aquarū: quod fructū suū dabit in tpe suo. **p̄s. i.** **I**n appropinquā mysterijs sacramēti. **A**ppropinquā ei quā deuotione et fide. **S**umamus exemplum magni et illuminati prophete qui ab hoc sacramento longo tempore distans fidei adhesionē propinquus erat. **U**nde illud in spiritu videns ac nobis cōmunicandum prenunciāns ait. **E**rit tanquā lignū quod plantatū ē secus decursus aquarū quod fructū suū dabit in tpe suo. **I**n quibus sanctissimis v̄bis describit sacratissimū sacramētū sub triplici mysterio cōtemplādū primo sub mysterio ligni gratiosi ibi. **E**rit tanquā lignū. secundo sub mysterio ligni amerosi ibi. **Q**uod plantatū est secus decursus aquarū. tertio sub mysterio ligni fructuosi ibi. **Q**uod fructum suū dabit in tpe suo. **H**ec autē tria que p̄s. prenunciānt esse futura

Johan. euangelista in principio vlti. ca. sue apo. nunc esse presentia manifestat. **L**ū dicit **E**x vitraque parte fluis lignū vite afferēs fructus duodecim p menses singulos reddens fructum suū. **Q**uod verbū potest in presenti materia esse aliud thema. **P**rimo cōtemplandū est hoc sacratissimū sacramētū sub mysterio ligni gratiosi. ppter ea ps. inquit. **E**t erit tāq̄ lignū. **Q**uod tñ Jo. apertius manifestat cum illud nominat lignum vite. **E**t quidem hoc sacramētū lignū vite appellat quia in presenti vita gratiā prestat siue vitam gratie et i futuro gloriā vite siue vitā glorie donat: sicut infra latius apparebit. **S**ecō cōtemplandū est sub mysterio ligni amorosi. **E**t de hoc ps subdit. **Q**uod plantatus est secus decursus aquarū. **Q**uid enim significant aque nisi mltitudinē electorū qui sunt vitāq̄ membra christi: sicut Apo. xvij. c. scriptū est. **A**que multe populi multi. **H**arū quidem decursus aquarum est labilis vita presens que continue labitur sicut aque fluminis. **S**ecus autē istas aquas plantatū est lignū vite. i. sanctissimū sacramētū: qz in presenti vita electis donat in cibum vt vere iubilatine ac regratiatiue dicere valeamus illud Deut. iij. **N**on est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi sicut adest nobis deus noster. **S**z qd ps. de mystico corpe ait: hoc Jo. de suo capite inqt. **E**x vitraque parte fluminis **Q**uid per flumen nisi xps cōuenienti⁹ designat: cū per ipsū. i. p merita eius a datore cunctorū bonorū deo tanq̄ ab originali aq̄rum fonte in electos in pnti omnis gratia: et in futuro omnis gloria deriuat et fluat. **T**ertio ppheta qui de vitraque parte fluminis ait. **F**luminis impetus letificat ciuitatē dei. **E**t vitraque parte huius fluminis ē vitāq̄ lignū vite: quia in hoc sacramento qd est verus de⁹ xps deitas et humanitas simul fideliter reperit. **I**tem sicut dicit Jo. j. **V**erbū caro factum ē et habitauit in nobis. i. in hoc sacratissimo sacramento. **T**ertio cōtemplandū ē hoc sacramētū sub mysterio ligni fructuosi. **H**ic ps. inquit. **Q**uod fructum suū dabit in tempore suo. i. in tempore gratie reuelate qd est a xpo vsq̄ in finē mundi. **J**ohannes vero qbus et q̄tum fructificare debeat apertius manifestat. **L**ū ait: **A**fferens fructus duodecim p menses singulos reddens fructū suū. **D**uodenarius autē abundans pfectionis numer⁹ est. **M**ensis vero qui dicit a mene q est defect⁹ defectus significat vitiorū: vt in hoc mystice ostēdat q̄ q̄to mens in sumptione huius sacramen-

ti pfectissimi a peccatis et vitijs longinquo et purior reperitur: tanto hoc sacramentus vberiores fructus sumentibus affert. **S**ed qui sint huiusmodi fructus duodecim p ordinem distinguam⁹. prim⁹ dicit viuificatio. scds illuminatio. tertius resectio. quart⁹ fortificatio. **A**ddant alij quattuor. primus dicitur purgatio. scds satisfactio. tertius defensio. quartus reuelatio. vltimi quattuor lup addant. primus dicit augmentatio. scds cōseruatio. tertius perseueratio. quartus glorificatio. **E**t in his sexta religiositas demonstratur que dicit fruct⁹ multiplicati.

Articul⁹ prim⁹ de quattuor primis fructib⁹ sacrameti. et primo qvita est anime dñici sacramentum. **C**api. j.

Prim⁹ qdē fruct⁹ viuificatio dicit⁹ ē eo q̄ aie vitā prestat. **E**t hāc triplici rōne. primo rōne presenti. secūdo rōne repitanti. tertio rōne morali sumēdi. **P**rimo autē pfert aie vitā rōe presenti. **N**ā in hō sacramento pntet veraciter ipse xps vñ queadmodū ipse carnē nraz assumēs cōtulit mūdo ipsā gratie vitā: sicut Jo. j. scrip. ē. **V**eritas et veritas p iesuz xpm facta ē: sic in homine sacramentali viuēs vitā grē opaf scdm q̄ ipse dñs Jo. vj. c. attestat d. **Q**ui māducat me et ipse viuet p p me. atq̄ Jo. xij. de se ait **E**go sū via veritas et vita. **P**rop̄tea q̄nq̄ virtute hui⁹ sanctissimi sacrameti sit hō de attrito p̄rit⁹. **I**n cui⁹ mysteriū Gen. ij. c. scrip. ē. **Q**uod lignū vite comestū vitā sumētib⁹ cōferat vt verificet qd Jo. vj. c. scrip. ē. **P**anis enim ver⁹ ē q̄ de celo descēdit et dat vitā mūdo. et iterū p̄rou. ij. c. scrip. ē. **L**ignū vite ē his q̄ appetēderit eā et q̄ tenuerit eā bñs. **E**t merito q̄ de vitā p cibū restaurat: vt sic p cibū mortiferū Sap. iij. **M**ors introiuit i orbē terrarū: sic p cibū viuificū vita mūdo restituat: vt vnde mors oriebat inde vita resurgeret. **E**t q̄ in ligno vicebat in ligno q̄z vinceret p iesū xpm dñm nrm. **H**ic diligēt attēdat pleriq̄ q̄ pnticiose rennuūt hō vitale sumere sacramētū cū dñs dicat **A**bat. iij. **N**ō i solo pane viuūt hō: qz sic corp⁹ indiget refectione corpali sic aia spūali recreatiōe op⁹ hz. **E**t addit. **S**z de oi verbo qd pcedit de ore dei: qd qdē ē hō scitissimū sacramētū. **S**ecō qz pfert aie vitā rōe repitanti. **R**epitāt. n. i eo xpi passio. p̄p̄ea qd xpi passio fecit i mūdo hō efficit sacramētū hō hōie digne et hūiliter preparato. **U**nde sup illud **J**ohannis. ix. **C**ontinuc exiuit sanguis

pluit patribus in deserto omnem suauitatem in se habens. Ergo ut dicit **Laf. v. Comedite et bibite et inebriamini charissimi. quod et fieri potest dominus per prophetam cum ait: Juste pulent et exultent in conspectu dei et delectentur in leticia.**

Quarta fortitudine anima roboratur ex sumptione sacramenti. Ca. iiii

Quartus fructus fortificatio seu roboratio nominatur. **Roborat enim mentem et quodammodo carnem hoc sanctissimum sacramentum. Mentem ut persistat in bono: carnes vero ne ruet in malum. Primo enim roborat mentem ut persistat atque crescat in bono. Nam per hoc mens per gratiam coniungitur in sacra coniunctione christo spiritualis eius vita roboratur et confirmatur: sicut corpus roboratur per cibum: **Ubi propheta ait: Panis confirmat cor hominis. Hinc mystice Act. 17. c. Paulus cum accepisset cibum confortatus est ut mysterialiter innuat quod digne hoc suscipit sacramentum in conceptu virtutum proposito roboratur et augmentatur. Secundo quoque roborat quodammodo carnem. Iuxta sententiam saluatoris qui ait. **Qui c. ait: Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona. Quis enim melior thesaurus in corde deus esse potest quam corpus domini nostri Iesu christi humiliter deuotione susceptum? De hoc thesauro bonus homo tunc siquidem exterius profert bona cum robur gratie per hoc sacramentum diffusum in mentem redundat in carnem. tanquam caro fortitudine roboratur ut nec aduersitate frangat nec prosperitate ad noxiam plabatur. In cuius mysterium. **Regl. xix. c. scrip. est. **Ubi cum helyas sub umbra iuniperi obdormisset: angelus domini tetigit eum et dixit illi: Surge et comedere. Resperit helyas et ecce ad caput suum subcineribus panis et vas aque: comedit ergo et bibit. Et sequitur quod ambulauit in fortitudine cibi illius. xl. diebus et xl. noctibus usque ad motus dei oribus. Quid per iuniperum cuius cinis per annum conseruat ignem nisi in hoc sacramento memoria et meditatio christi passi cuius humilis sensus super omnia in corde preuat ignem diuine dilectionis: habet quoque iuniperus multitudinem purgentium foliorum ut innuat quod ab hora conceptionis in utero matris sue usque ad ultimam horam mortis filii dei infinitas in anima sustinuit punctiones et dolores et passiones. Sub hac quidem iunipero per fidem anima dormit. Sed per feruorem deuotionis euigilat ad susceptionem tanti sacramenti fiducialiter ab angelo inuitata manducat succinerium panem. hoc mysticum sacramentum sub cinere accidentium occultatum. Bibit quoque aquam cum intelletu tanto munere illustratur: quod in hoc sacramento sicut ex precedentibus**********

bus patet non tamen per comestionem affectus sed etiam per potationem intellectus reficit. **His igitur non solum anima sed etiam ipsa humana caro tanta stabilitate fulcit quod illa prospera non seducitur nec aduersa confringitur: sed per vitam actiuam et cotem platiuam gradibus semper stabilis usque ad ultimam finem perseuerat. Et sic ambulat in fortitudine istius cibi. xl. diebus et xl. dimensus est ut in quaternario virtutum moralium actiua vita significet et in denario preceptorum contemplatiua mystice demonstretur quod per virtutem huius sacramenti perseuerantibus firmam perseuerantiam persistit.**

Articulus secundus de alijs quattuor fructibus sanctissimi sacramenti. Et primo quod illud peccata venialia et quoniam mortalia purgat.

Capitulum 1.

Primus fructus purgatio dici potest: quod per hoc sacramentum peccata purgantur sicut patet in fine ipsius consecrationis et de conse. di. ij. c. cum omne. et c. species. et c. ubi benedictionem. ubi Ambrosius ait: **Qui manducauerit hoc corpus fiet ei remissio peccatorum ubi glo. Joh. inquit. f. venialium vel etiam mortalium. Ad horum tamen intelligentiam. Notandum quod duplex dicitur esse peccatum quod per hoc sacramentum abluatur ut dicitur predicta glossa. Primum est veniale. secundum est mortale. primo enim hoc sacramentum vim habet venialia remittere si duo considerentur. primo consideretur sacramentum. secundo si considerentur res sacramenti. Primo si considerentur sacramentum. Sumitur autem hoc sacramentum sub specie cibi nutriti. Nutrimetur autem cibi corpori necessarium est ad restaurandum id quod quotidie deperdit ex vi naturalis caloris. Spiritualiter autem in nobis quotidie aliud deperdit ex vi et calore concupiscentie naturalis per peccata venialia quae diminuunt charitatem. Sed per hoc sacramentum quod est aie spirituale nutrimetur restauratur id quod deperdit aia per veniale peccatum in hoc quod per huiusmodi sumptionem peccata venialia dimittuntur et in suscipiente charitas augetur. **Ubi Ambrosius in libro de sacramentis. Ante panis quotidianus sumitur in remedium quotidiane infirmitatis. Ad hoc de conse. di. ij. c. vtrum. et c. iteratur. et c. si quotiens. Secundo autem si considerentur ipsa res sacramenti quae est charitas non solum quantum ad habitum sed etiam quantum ad actum quod exercitatur in hoc sacramento. Insuper et venialia dimittuntur et aia clarificatur atque purgatur. Non tamen oportet quod semper omnia venialia deleantur sed tamen secundum variam mensuram deuotionis. Contingere tamen potest quod tanta deuotione mens per sumptionem sacramenti in officio absorbat quod ab omnibus venialibus expurgatur ac per****

Fe. v. in cena dñi. de. xij. fructi. li. vite.

fecte cōfiguraf solari claritati dulcissimi iesu
christi hunc tñ perfectionis effectū plurimū
impedit vaga distractio mētis et accessus ad
sacramentū cū proposito venialia cōmitten-
di. Scđo hoc sacramentū vim habet contra
mortales culpas. Circa qđ tñ distinguēduz ē
qđ tripliciter hō in mortali suscipit corp⁹ xpi.
primo cū nouit habere se culpaz. scđo cuz er-
rans credit habere culpā. tertio cū ignorat
habere culpam. Primo enim ptingit in mor-
tali hoc suscipere sacramentū eum qui in se
nouit habere culpā qđ videt se nō penitere d̄
peccato cōmissio qđ est mortale vel est in pro-
posito aliđ cōmittendi. Et tūc in qđ tali statu
cōmunicat propter duo mortaliter peccat. p̄
mo propter abusionē. scđo propter inobedi-
entiā. p̄mo qđ abutit sacramēto. et maxime
propter tria. Primo ex eo qđ est ibi sacramē-
tum tñ. Hoc enim sacramentū pponit ibi in
cibum. Cibis autē nō datur cōuenient̄ nisi
viuēt̄: sicut nec etiā corporalis. Scđo ex eo
qđ est ibi sacramentū et res sacramenti qđ est
ipse christus sanct⁹ sanctorū. Sanctū et cñi es-
se debz receptaculū tāti sancti. Tertio ex eo
qđ est ibi res tñ qđ est mysticū corpus xpi: ex
eo nempe qđ aliquis ad sacramentūz accedit
ad vnitatē corporis mystici se tendere mon-
strat. Et ideo si peccatū in cōsciētia seruat p̄
qđ a mystico corpore separet fictionis culpā
manifeste incurrit. Et sic his omnib⁹ tribus
modis abutit sanctissimo sacramēto. Scđo
autē peccat p inobediētiā: qđ trāsgressor est
ap̄ostolici et ecclesiastici p̄cepti. Ap̄plus em̄. j.
Cor. xj. c. ait: Quicūqz māducauerit panē
vel biberit calicē dñi indigne re⁹ erit corpo-
ris et sanguinis dñi. Ad hoc quoqz de conse-
di. ij. c. qui scelerate. r. c. et sancta. r. c. sicut iu-
das. Qui autē sacrilegij et periculi sit in mor-
tali cōicere ostēdit propheta in ps̄. Saluum
me fac rē. vbi infra dicit. Fiat mensa eoz co-
ram ipsis in laqueuz et in retributiones et in
scandalū rē. sicut in sabbato sequēti i fine. ij.
articuli apparebit. Scđo cōtingit hoc sacramē-
tum suscipere in mortali cū homo errās cre-
dit habere culpā quā tñ nō habet: qđ videlicet
credit se esse in peccato mortali cū nō sit et ta-
men cōtra cōsciētiā accedit ad sacramentū
et tunc cōicans peccat mortaliter: verbi gra-
tia. In mane resurrectionis dñice hō suffici-
enter confessus cōionē expectans genufle-
ctit cum pleriqz de populo coraz dñi sacer-
dote. Interim anteqz hostia ei cōsecrata poz-
rigat recolat alicui⁹ mortalis criminis nō cō-
fessi. Tunc autē si suscipit sacramentū a cōsci-

entia stimulat: qđ illud sumit nō plene cōfesi-
sus. tñ surgere et cōionē relinquere erubescit
Deniqz in hac pplexitate cōfixus p̄tra cōsci-
entiam eucharistiā sumit: et p̄ cōsequens pec-
cat mortaliter qđ cōtemp̄tor est reuerētie de-
bite sacramēto. Quid igit tūc agendū? Re-
spondet scotus qđ in hoc et cōsimili casu de-
bet talis cōteri et cordialiter penitere cū pro-
posito cōitius fieri poterit p̄stendi et sic sumat
dñi sacramentū. Et hac prudenti discretionē
homo euadit hanc pplexitatē. Tertio quoqz
euenit hoc sacramentū suscipere cū mortali
qđ homo ignorat habere culpā quā tñ habz
hui⁹ nihilomin⁹ ignorantie duplex causa es-
se potest. prima est negligentia. scđa ē insuffi-
cientia. Prima causa hui⁹ ignorantie negli-
gentia pot̄ esse: qđ homo negligit audire do-
ctrine verbū vñd possit illuminari de malis
cōmissis et bonis omissis: vel negligit quere-
re recta consilia et cōfessorē peritū atqz discre-
tum qđ eū erudiat et examinet de peccatis: vñ
qđ negligit examinare p̄sciaz suā: sed imp̄pa-
rate et intricata ac quadā inani leuitate et per-
niciosa tarditate elegit i sine qđ drage sine cō-
fiteri. p̄pter que omnia vel peccata p̄p̄ria nō
cognoscit: vel eozū ex negligentia sua nō re-
colit et per cōsequēs nō plene cōfitef ex cul-
pa. Et qđ fm scotū. Hec est ignorantia crassa
et affectata: talis suscipiens corpus xpi mor-
taliter peccat. qđ facit cōtra illud apl̄. j. Cori
xj. Probet autē seip̄suz homo et sic de pane il-
lo edat et de calice bibat. Qui em̄ manducat
et bibit indigne iudiciū sibi māducat et bibit
nō d̄ iudicās corpus dñi. Scđo ignorat hō
habere se culpā ex insufficientia. Nā licet
sufficienter examinauerit cōsciētiā suā et qđ
suerit discreta cōsilia et cōfessorē peritū atqz
plene q̄tū valuit doluit de cōmissis: tñ qđ
in eo remanet mortalis culpa cui⁹ oīno non
recolat vel forte nō plene cōtrit⁹ est. Et ta-
lis insufficientia excusabilis est: qđ hō de cō-
lege cert⁹ esse nō pot̄ vtrū peniteat digne. iu-
xta illud qđ Eccl̄s. c. ix. scri. ē. Nemo scit vtrū
sit dign⁹ odio vel amore. Propheta etiā ait:
Delicta quis intelligit ab occultis meis mū-
da me dñe et ab alienis. i. a culpis parce ser-
uo tuo. Accedens igit ad sacrā cōmunionē
cuz mortali ex hmōi insufficientia nō peccat
imo cōsequit̄ duo vel tria bona. primū ē me-
ritū. qđ sic cōicando meref. scđm est recorda-
tio peccatorū: qđ virtute hui⁹ sacramenti dig-
ne hoc modo suscepti recolat qđ peccatorū
suozū. tertium est dimissio obliozū: videlicet qđ
si homo nō recolat prius oblioz: deus tamē

indulget. Propterea scdm tho. hoc sacramentum ablutio scelerum nominatur. **¶** Vel quia futura impedit. vlt qz virtute illius sacramenti deus illa que non sunt in hominis conscientia vel sunt oblita dimittit. **¶** Alio qz modo opatur hoc sacramentum remissionem mortalis culpe. s. pceptum non actu sed voto. vt puta cum quis ex conscientia culpe ab hoc se abstinet sacro timore et reuerentia ductus: et in amore sacramenti sumere cupiscit. ppter qd de congruo aliqui meret contritionem. **¶** Ad hec nota Aug. in sermone de consecratione ecclesiarum. **¶** Predictis Cocoz. Richar. et Scor. i. iij. ix. di. **¶** Et in plebis etiam Thomas.

¶ Qz p hoc sacramentum remouet a peccatoribus condigne pene.

Cap. ij.

¶ Secundus aut fructus satisfactio nominatur: qz hoc sacramentum pene condigne p peccatis misericorditer remouet. **¶** Circa qd in aduertendum e qz hoc sacramentum simul est sacrificium et sacramentum. **¶** Ratione quidem sacrificij habet in quantum offert. **¶** Ratione vero sacramenti habet in quantum sumit. **¶** In quantum enim in hoc sacramento representat passio christi qua christus tradidit semetipsum p nobis oblationem et hostiam deo in odore suauitatis. vt dicit ad Ephe. v. habet rationem sacrificij. **¶** In quantum vero in hoc sacramento tradit inuisibilis sub visibili specie occultatus: habet rationem sacramenti. **¶** Primo enim hoc sacramentum in quantum e sacrificium p oblationem habet pprie vim satisfactiuam imo inter omnia sacrificia istud e sumum p remissione tam culpe qz pene. **¶** De excellentia huius sacrificij de conse. di. ij. c. nihil scriptum est. **¶** Nihil in sacrificijs maius esse potest qz corpus et sanguis christi. **¶** Nec vlla oblatio hac potior est sed hec omnes precellit. **¶** Et merito quidem: qz omnia sacrificia antiquorum ymbra fuerunt presiguratiuaqz isti. **¶** Atqz huius sacrificij est veritas et omnia alia terminant et concludunt in eo. **¶** Aduertendum est tamen qz in hac satisfactioe magis attendit affectus offerentis qz quantitas oblationis que est infinita. **¶** In cuius mysterij Lu. xxi. de vidua que obrulit duo minuta: do: minus ait: **¶** Qz plus omnibus misit tuo pederato affectu. **¶** Quis ergo huius oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum p omni pena: est tamen satisfactoria illis p quibus offert: vel etiam pro offerentibus secundum quantitate sue deuotionis et non pro tota debita pena. **¶** Scdm autem in quantum est sacramentum habet quidem ex vi sacramenti directe effectum illum ad quem est institutum. **¶** Non est vtiqz institutum ad satisfaciendum

sed ad spiritualiter nutriendum: augendum: in christo viuendum sicut et nutrimentum nutritio vniuersi. **¶** Sed qz hec vnitas habet fieri p charitatem ex cuius seruoze aliquis consequitur remissionem non solum culpe: sed etiam pene. **¶** Inde est qz ex consequenti p concomitantiam quandam ad principalem effectum homo consequitur pene remissionem. **¶** Non quidem totius sed secundum modum sue deuotionis et seruoze. **¶** Aduerteudum est quoque qz hoc sacramentum in quantum est sacrificium p oblationem: et in quantum est sacramentum p summptionem diuersimode est satisfactorium. **¶** Nam in quantum est sacramentum satisfactio et prodest ipsis sumentibus. **¶** Tamen in canone misse scri. e. Quotquot ex hac altaris pceptione vel participatione sacrosanctum corpus et sanguinem filij sumpturum: omni benedictione celesti et gratia replemur. **¶** In quantum vero e sacrificium. i. p modum sacrificij: prodest et satisfactio his p quibus offert: tam viuentibus qz defunctis. **¶** Tamen in canone misse scri. e. Memoro dñe famulorum famularumqz tuarum p quibus tibi offerimus hoc sacrificium laudis p se suisqz oibus etc. **¶** Et vtriusqz iesus Mat. xxv. exprimit d. Qui p vobis. s. sumentibus et p multis alijs effundet in remissionem peccatorum. **¶** Quia vero sacerdos e persona publica et quasi os vniuersalis ecclesie: ppter ea non solum in quantum e sacrificium p multis oblatum: sed etiam in quantum e sacramentum a sacerdote sumptum dicit totum corpus ecclesie vegetare. **¶** Et sic p eadem e satisfactorium.

¶ Qz per hoc sacramentum a cunctis nostris aduersarijs defensamur. **Cap. iij.**

¶ Tertius vtiqz fructus defensio nuncupatur: qz hoc sacramentum illud digne sumentes ab oibus inimicis et aduersarijs ptegit et defendit. **¶** Tres quidem sunt aduersarij nostri: qui quondam contra nos pugnare non cessant. s. diabolus: caro: et mundus. **¶** Et ab oibus his deuote coicantes defensat. **¶** Primo quidem defensat a demone. **¶** Nam in quantum e signum passionis christi p quam demones sunt deuicti repellit oem demonis potatem atqz illi impugnationem effugat. **¶** Et sicut a maturatione dei punit ab offensa sua p diabolum inspirata. **¶** Quia ppter fortissime demones timet mentem deuota summptione huius sacramenti munita. **¶** Tamen in persona talis aie ppheta ait: Parasti in conspectu meo mensas aduersus eos qui tribulant me. **¶** Sic quidem est panis qui iudicium. vi. c. a Bede connevis e qui destruxit mada. i. demones infernales terreeqz prostravit. **¶** Cur enim demones expauescat qui se lentit socium et defensorum habere

virtutū forma. Ideo p augmentū caritatis virtutes ceterē in aīa augent vel q̄tū adē= sentiā vel q̄tū ad p̄fectionē modū essendi in suo subiecto: vel q̄tū ad actus p̄fectionē seu q̄tū ad oīa ista simul. **Uñ** Innoē. de officio missē. iij. p̄te vlti. c. ait: **P**er hui⁹ sacramenti virtutē vniuerse virtutes augent ⁊ oīm virtutū fruct⁹ exuberat. Augent autē in deuote cōicante tria. primū est deuotio ad deū. scōz dilectio ad primū. tertiūz vero delectatio in tra seipsum. Ideo hoc sacramētū tripliciter appellat. videlz oblatio: cōio vel synaxis: et viaticū. primūz respectu p̄teriti. scōm respectu p̄ntis. tertiū respectu futuri. **P**rimo em augent deuotio ad deum ideo oblatio seu sacrificiū noīat. **Cū** enī mens in hoc sacrificio recolit tante dilectionis illud q̄ p peccatoribus xp̄s i cruce se obtulit. i. i mortē tradidit semet ipsū: q̄s tam frigidus q̄ ad ei⁹ dilectionē nō intendat. vñ in p̄sona inflāmati affectus pp̄ sacrā oblationē p̄pheta ait: **I**mpinguasti in oleo. i. seruētis deuotionis caput meū. i. mētem meā leticia spūali. **E**t calix me⁹. i. p̄mixturā trāsformationis in ebriās q̄ p̄clarus ē qz nulla spurcicia mūdani amoris misceat in ea. **E**t Jo. vj. c. dñs ait: **Q**ui māducat meaz carnē ⁊ bibit meū sanguinē in me manet et ego in illo. **S**ecō autē augent dilectio ad proximū. p̄pterea cōio vel synaxis grece nūcupat qz in vnū cōueniūt mēbra capiti suo. **J**uxta illud p̄pheticū: habitare fratres in vnū. i. p̄ sacrā cōionē. **S**im em **D**amasce. cōmunio dicta ē: qz cōicam⁹ p̄ ipsam xp̄o ⁊ qz p̄cipam⁹ ei⁹ carnē ⁊ deitatē: ⁊ qz cōicam⁹ ad inuicēz p̄ ipsā. **Uñ** dicit cōio quasi cōis vnio. **C**aritas em vnitiua est q̄ maxime in hoc sacramento monstrat. **I**n cui⁹ mysteriū exhibet in cibuz **T**ertio q̄qz augent delectatio intra seipsum **I**bo viaticū appellat: qz p̄bet nobis viā p̄ueniendi ad celū. **I**n sup viaticū dictū ē qz p̄ figuratiū dictū ē diuine fructuionis q̄ erit in patria: ⁊ fornicatiū debilitatī nostre dum sum⁹ in via vt illic puenire possim⁹. **I**deo in nerantib⁹ ⁊ morientib⁹ exhibet: qz nobis in p̄senti vita pegrinātib⁹ in cibū celestis p̄cipatōis dat. **I**nc p̄pheta in p̄sona aiesic resecte iubilando ait: **D**ñs regit me ⁊ nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit: h̄ eodē respectu eucharistia. i. bona gratia nūcupat: qz fm aplm. vj. c. ad **R**o. **G**ratia dei ē vita eterna vel qz realiter cōtinet xp̄m qui ē plenus gratia ⁊ veritate q̄ in p̄nti p̄cipam⁹ **E**t qz oīa hec absconse cōtinēt in eo q̄ sunt sacratissima ⁊ secretissima ido anthonomathi

ce etiā d̄f sacramētū. qz oīa p̄dicta mystice et spūaliter p̄figurat.

Qz virtute hui⁹ sacramēti bona in hoīe diuersimode cōseruatur. **C**api. ij.

Secundus autē fruct⁹ cōseruatio nominat: qz cōseruat i hoīe spūalia dona. **S**icut enī alimētū corpale habet vitā corpis seruare: sic hoc sacramētū cuz sit aīe cib⁹ habet ipsaz in gratia solidare q̄ ips⁹ aīe vita ē. **P**roptea dat sub similitudine cibi ⁊ potus. **Uñ** Jo. vj. c. dñs ait: **N**isi māducaueritis carnem filiū homīs ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis. **I**n misterii hui⁹ obseruationis **E**xod. xij. sanguinem illius agni assandi ⁊ supliminare signabat ⁊ ex hoc fructū duplicē obtinebant. scilicet cōsternationē hostiū exteri⁹ ⁊ defensionē ac p̄suationē oīm interi⁹. **S**ic q̄ digne sūt sacra cōionē virtute sanguinis hui⁹ agni ⁊ hostes cōsternunt dū supant temptationes. et oīa p̄suat dū augent ⁊ roborant virtutes. **S**up̄ perliminare vero signat dū imago mētis ipsi deo assimilāt **S**z vtriqz postes in quo voluit hostiū tūc intingūt cū custodia angelica ⁊ diuina iniqua vita nostra defendit. **E**ligo rat dū virtute hui⁹ sanctissimi sacramēti. et deus ē nobis propici⁹ ⁊ angelus circa nos ē magis solici⁹: ⁊ sic spoliāt egyptijs liberi a seruitute egredimur: crucis christi sequētes triumphū q̄ nobis diuidit mare rubrū ⁊ i terrā viuētū introducit.

Ve p̄seuerantia in bono acq̄sita virtute sanctissimi sacramēti. **C**apitulum. iij.

Et autē fruct⁹ p̄seueratio dici pōt. **E**t facit hoc sacramētū p̄seuerare i via dei vsqz ad finē vite. **D**ēs quippe virtutes sine p̄seuerantia ⁊ vitia pugnare possunt. sine p̄seuerantia autē vincere nequaqz. **Uñ** dñs **M**ath. x. c. ait: **Q**ui autē p̄seuerauerit vsqz in finē hic saluus erit. **Cū** em hoc sacramētū sicut i p̄cedentib⁹ p̄z in itinē dei roboret ⁊ cōfirmet ex cōsequēti sequit q̄ per illud aīa p̄seueret. **I**n cui⁹ mysteriū predictū est de helya q̄ in fortitudine cibi illius puenit vsqz ad montē dei **O**reb. **O**reb em similitudo interpretat ⁊ significat mortē in q̄ spiritus seiunctus a carne solus relinquit sine ea vt innuant q̄ virtute sancte cōionis spūs in bono vsqz ad talē solitudinē p̄seuerat.

Qz virtute hui⁹ sanctissimi

Fe. v. in cena dñi. de. xij. fructi. li. vite.

Sacramenti homo glorificatur.

Capi. iij.

Quartus enim fructus glorificatio di-
cuis est. **C**ausat enim apertionem ian-
nue et consecutionem glorie paradisi.
Si enim consideres in hoc sacramento et id ex quo
habet effectum. scilicet ipse christus contentus et pas-
sio eius in illo representata. et id per quod ha-
bet effectum. scilicet usus sacramenti et species eius
quod ad omnia ista cooperit ei ut causet adop-
tionem glorie. **N**am ipse christus per suam sacra-
tissimam passionem aperuit nobis aditum pa-
radisi. **J**uxta illud apostoli ad hebreos. c. ix. **E**t ideo
noui testamenti mediator est ut morte inter-
cedere in redemptionem peccatorum que erant
sub priori testamento reprobationem accipi-
ant qui vocati sunt eterne hereditatis. **U**nde
in forma huius consecrationis sacramenti dicitur.
Hic est calix sanguinis mei novi et eter-
ni testamenti. **S**imiliter etiam refectio spiritualis cibi
et unitas significata per species panis et vini ha-
bent quidem in presenti per gratiam contemplatio-
nis in glorie gustu. **S**ed post mortem posside-
bunt per gaudium in gloria consumatum. **U**nde **A**ugustinus
super illud **J**oh. vi. c. Caro mea vere est cibus
sic ait. **C**um cibo et potu id appetant homines ut
non esuriant nec sitiant hoc veraciter non pre-
stat nisi ille cibus et potus qui eos a quibus su-
mis imortales et incorpales facit in societate
sanctorum ubi pax erit plena atque perfecta. **H**inc
Jo. vi. c. dñs ait. **S**i quis manducaverit ex
hoc pane vivet in eternum. **E**t iterum ps. ait. **E**det
scilicet hoc sacramentum pauperes. id est humiles et sa-
turabunt et laudabunt dominum qui requi-
runt eum scilicet sepe comendo. **V**ivete corda
eorum in seculum seculi. **I**nter quos viventes
vere nos faciat ipsa beatorum consum-
mata vita dominus iesus christus. **Q**ui cum
patre et spiritu sancto vivit et regnat in secula
seculorum. Amen.

**Feria sexta incipit tractatus de
passione dñi nostri iesu christi.
ubi litteralem historia persequitur
interferendo pulchra ac devota
que legentis animam in copunctio-
ne adducunt. Ser. lv.**

Afflictus sum

**et humiliatus sum nimis ru-
gebam a gemitu cordis mei.
ps. xxxvij. Tā efficaciter et tam
admirabile actante gratie ē**

mysterium sacratissime passionis quod si mens hu-
mana illud sentit et veraciter experit copati-
ens cordialiter christo passio inflamat et trans-
format ita in eius dilectionem quod sicut sentit chri-
stum voluisse mori pro suo amore: sic etiam para-
ta sit pro illo non solum omnem culpam horrere ve-
ruti omnem supplicium mortis subire. **P**roin-
de apostolus quod verbum potest esse aliud the-
ma in presenti materia. ad **P**hil. ij. c. hortatur nos
d. **H**oc enim sentite in vobis quod et in christo iesu.
In quibus verbis ad tria nos apostolus hortatur
primo ad actum cordialissimum. scilicet ad subie-
ctum convenientissimum. tertio ad obiectum amo-
rosissimum. **P**rimo quidem hortatur nos ad actum
cordialissimum quod est sentire dicentem. hoc enim sentite
magna quidem dicitur est iter cogitare intelligere et se-
ntire de christo iesu. **P**aucorum tamen est hoc passio-
nem rimari et intelligere sed paucissimorum omnino
est id sentire et experimentaliter experiri. **I**d
enim tamen modo est mentis per ardentissimam cari-
tatem christo se totaliter conformare. **Q**uod quidem
exemplo patere potest. **N**am si videres aliquem
cruciarum vel suspendi qui tibi nullo modo con-
iunctus est: potes quidem eius penam cogitare
atque intelligere non tamen cordialiter sentis. **C**um
vero tuo filio aut cuiusque tuo cordiali dilecto
talis iniuria irrogatur: tunc quidem gravem le-
sam in animo experiris eo quod per viam sensua-
lis seu ardentis amoris sis illi inuisatus et ipse
tibi. **N**ec insuper tamen inquit apostolus. **S**ustate aut
videte seu odorate et sic de ceteris quinq; se-
sibus. **S**ed ait sentite: ut omnes quinq; ani-
me sensus uno verbo comprehendat et cordi
nostro sensus dñice passionis imprimat et in-
figat. **S**ecundo hortatur apostolus ad subiectum con-
venientissimum ad talem sensum quod est intrinsecus
nostri. **I**d subdit in vobis. **M**agni quidem
muneris est sentire in christo quod et in christo. **S**ed
quando verus dei amor sic inebriat mentes
quod nihil sentit in se nisi christum et quod sunt christi: eo
quod totaliter sit transformata in eum. hoc quidem
altioris est doni. **S**icut per experientiam hoc in se
habuisse apostolus attestat cum ad **Gal. ij. ait: vi-
vo ego iam non ego: vivit vero in me christus.**
Potest hoc etiam manifesto exemplo probari
nam si mente consideras dulcedinem mellis non quod
dem in te sed in melle sentis dulcedinem eius
Cum vero i veritate comederis istud: gustus
etiam absente melle remanet dulcoratus. **S**ic
hinc in proposito nostro. propterea subdit: quod et in
christo iesu. **M**agnus siquidem est sentire christum in
sua humanitate. maius est sentire illum in sua
divinitate. sed maximum et inestimabile est quod
tanta sit coniunctio dilecti et diligenti quod que-
cumque agunt circa dilectum a deo experientiali

ter sentit ipse amans: sicut si fierent circa euz
 nō contentus sentire psonaz tantū in verita
 te sube sue s̄ q̄cunq; illi sūt vsq; ad minia i
 tūme expiritur. Et d̄ b̄ apl̄s subdit. hoc quod
 in x̄po iesu. Sed q̄ r̄ i x̄po iesu q̄si spū ebri
 us omnes in x̄pm iesuz transformare deside
 rans addidit inebriat: nomē iesu. Itaq; ad
 b̄ nafalis rō r̄ experimētū sensibilenos hoz
 taf. Si em̄ p vitalē influxū capiti i hūana mē
 bra qd̄ capiti ē: mēbra sentire hūit v̄tore si q̄
 cunq; indispositio in capite sit totum corp̄
 apparet sentire lesurā. Adultomagis qd̄ ē in
 capite nostro christi debemus r̄ nos sentire
 nisi forte simus ei⁹ palitica membra. Vitalis
 enim capitis nostri gratia r̄ influxus euz nō
 descendit ad talia membra: nō equidē senti
 unt que sunt in christo iesu domino nostro.
 In hoc igitur experire anima mea an sis vi
 uum in christo an paliticū membrū habens
 viui membri exteriorē apparentiā nō interio
 rem vitā r̄ gratiā. Sed hoc tantū ac tale do
 num sentiendi in se qd̄ r̄ in x̄po iesu. Nemo
 potest acquirere p seip̄suz nisi ei p gratiā di
 uinitus largiat: nec largiri dignat̄ deus nisi
 interueniente aliquo digno intercessore: euz
 fm̄ apl̄m. ij. Cor. iij. Nō sum⁹ sufficientes a
 liquid cogitare a nobis q̄si ex nobis. Ad quē
 ergo cōfugimus hodie p tanta gratia ipe
 tranda. Cui⁹ precib⁹ impetrare poterim⁹ eā
 quē repire valebim⁹ intercessorē. Si enī ad
 virginez matrē que nobis solet omnes gra
 tias impetrare: velle hodie habere recur
 suz: reperiemus eā sic filio suo dilecto tā hor
 ribili ter cōculcato r̄ crucifixo totis viscerib⁹
 omnib⁹ sensib⁹ r̄ cunctis cogitationib⁹ com
 pati: r̄ sic in eū totaliter trāsfōrari q̄ ad ni
 hil aliud sentiendū mentē suā: videret posse
 transferre. Quid enī rememoratio gratiarū
 suarū atq; nostraz penonū in eius memo
 ria aliud eēt nisi multiplicatio suoz doloruz
 Nā si dicerē aue. responderē vtiq; posset. s̄
 ne queso dixeris mihi. Ave. i. sine ve que io
 cunditatis salutaris ē: quia ve dolorū r̄ affli
 ctionū filij mei dilecti in cruce pendentis so
 la cōpatendo subporto. Posuit me dñs de
 solatā tota die meroze cōsectā Thre. j. Si di
 cerē ei maria: respondere valeret. Ne dicas
 mihi maria hoc est illuminata: cū lumie ocu
 lozum meozum orbata sim r̄ lumen oculoꝝ
 meozū r̄ ipsum nō est mecū: Nec dici possuz
 maria id est illuminatrix: cū locata sim in te
 nebris r̄ in ymbra mortis. Si etiā adderē ei
 gratia plena. Et iterū responderet. Iheu mi
 hi fili ade. Qualis mihi gratia an̄ oculos me

os videre filiū meum tot d̄ dolorib⁹ r̄ cōfuso
 nibus plenū inter latrones pendentē. Si s̄
 derem dñs tecū: subito responderet. Quo
 modo filius meus dñs est qui tanq; malefa
 ctor r̄ latro pendet in patibulo crucis. Nec
 ēt mecū illū dicere valef quē nec tāgere nec
 insuper ei valeo appropinquare. Thre. j. Ad
 circo ego plorans r̄ oculis meis deducēs la
 chrymas qz longe factus est a me consolator
 meus. Si dicerē benedicta tu in mulieribus
 merito responderet. Quō benedicta suz su
 per alias mulieres que ab omnib⁹ cū dilecto
 filio meo suz crudeliter maledicta r̄ blasphe
 mata. Cū Thre. j. c. scriptū est. Omnes plecu
 tores eius apprehederūt eā inter angustias
 Quēs q̄ glorificabāt eā spreuerūt illā qz viderūt
 ignominia ei⁹. si s̄b̄inferred. Et benedict⁹ fru
 ctus ventris tui. Nōne dicere posset. qua ra
 tione benedictū fructū ventris mei nomias
 qui cōtinue a gente impia iudeozuz est blas
 phemijs r̄ impropertis maledictus. Et in eo
 verificat quod Deut. xxi. c. scrip. est. Abale
 dictus omnis qui pendet in ligno. Si adde
 rem quoz iesus qui saluator interpretat: mi
 raret vtiq; dicens. Quomō filiū meū salua
 torē nomias: cū impia iudeozū turba ei im
 properando dicat. Alios saluos fecit seip̄sū
 nō potest saluū facere. Ath. xxvij. Nec in
 super subdere possuz. Sancta maria ora p
 nobis peccatoꝝ qz merito respōdere possz
 Quomodo p vob peccatoꝝ ozare debeo
 que cōpati filio meo dilecto in cruce pendēti
 nō sufficio: sed p̄ dolore r̄ lachrymis toto cor
 de deficio. Dimitte ergo me vt plangā pau
 lulū dolorē meū Job. x. Ad quē igit p auxi
 lio hui⁹ impetrande gratie recurrem⁹. quez
 habebim⁹ adiutorē. Quē obtinē poterim⁹
 ipetratorē ad quē mētē suplicis dirigem⁹ ni
 si ad te lignū vite. ad te crucē factā: ad te cru
 cem benedictā: ad te inq; in qua omnes sen
 sus dñi iesu christi r̄ omnes thesauri sapiētie
 hūano generi dispensandi reclusi sunt. Tu
 scala iacob p quā angelice gratie ad nos de
 scendunt. Tu clavis dauid veri que claudis
 sensuz christi r̄ nemo aperit: aperis r̄ nemo
 claudit. Tu fons diceris gratiaz prop̄ con
 iūctionē corporis iesu christi r̄ humectationē
 ei⁹ sanguinis preciosi. Tu ergo que pulchri
 tudinē de membris dñi suscepisti: aperi sen
 sus nostros: illumina corda nostra. pijs sen
 sibus passionis christi reple viscera nostravt
 valeam⁹ vere sentire r̄ spiritualiter operari
 que pro nobis sensit dominus noster iesus
 christus. Ad te igit pro hac gratia impetrā

Cfe. vi. p^o do. oliuarū i. xl. de passione dñi.

da dirigimus preces nostras: effundimus corda nostra: humiliamus capita nostra supplici deuotione dicentes. **O** crux aue spes vnica hoc passionis tempore auge pijs iusticiã reſe q̄ dona veniã Amen. **A**fflictus sum z humiliatus sum nimis rugebam a gemitu cordis mei. **I**terũ vbi supra. **I**n quibus sacratissimis verbis se prima religioſitas videlicet christi passionati deuotissima demonstratur. vbi propheta in persona xpi ad triplicẽ sensum attrahit corda nostra. **P**rimo ad sensum suorum dolorũ ibi. **A**fflictus sum. sc̄do ad sensum suorum vituperioꝝ seu confuſionum ibi. **E**t humiliatus sum nimis. tertio ad sensum suorum merorũ seu clamorũ ibi. rugebam a gemitu cordis mei. **I**nterim tamẽ mani feste demonstrat q̄ pro peccatis nostris expiandis crucis patibulũ z durissimã mortẽ p̄pessus est. **U**nde ad purgandũ luxuriam nostram: voluit pati dolores. **I**deo ait: afflictus sum. **E**t ad purgandũ superbiam: passus est confuſiones ideo subdit. **E**t humiliatus sum nimis. **A**d purgandũ auariciã sustinuit merores. ideo addit. z rugebam a gemitu cordis mei. **P**rimũ contra concupiscentiam carnis. sc̄dm̄ contra superbiam vite. tertium vero cõtra concupiscentiam oculorum. **I**n quibus tribus fm̄ sententiam beati Jo. i. Jo. ii. **O**mnis mundana concupiscentia a peccatoribus frequenta. **E**t autẽ tota series dominice passionis debito z recto ordine capiatur z euangelica historia clarius z conuenientius contexta. totũ tractatum passionis in tres partes principales distinguamus fm̄ triplicem supradictum p̄phetiũ sensum. **S**c̄daz principalem partẽ pro terna et vltima reseruantes.

Prima pars principalis circa facim̄ dñice passionis q̄ i cõteplationes duodecim ē distincta xpi dolores vsq̄ ad crucifixionẽ eius inclusiuẽ cõplectens.

Primo autẽ principaliter in p̄phetico verbo cor nostrum inducit a christo ad sensum suorum imensorum dolorũ quos passus est tempore passionis. **E**t de hoc propheta dicit in persona domini saluatoris. **A**fflictus sum. **H**anc quidem afflictionem atque christi dolores in duodecim

contemplationes per ordinẽ distinguamus agendo de passione illius vsq̄ ad eius crucifixionem inclusiuẽ. **H**arum quidem cõteplationum tres pertinebunt ad passionis principium. tres ad passionis processum. tres ad passionis augmentum. z tres vltime ad passionis complementum.

Articulus primus prime partis principalis passionis christi de tribus contemplationibus q̄ pertinent ad principium ipsius passionis. **E**t primo christus p̄ dixit discipulis suis passionem suam et eos ad constantiam exhortatus est atq̄ contra futurũ bellum vigilia et oratione p̄muniuit eos. **C**apitulum. i.

Prima contemplatio ptinens ad principium passionis: tria in se comprehendit. **P**rimus est passionis p̄nũciatio. sc̄dm̄ ad passionẽ exhortatio. tertium christi cõtristatio. **P**rimo ponit ab euangelistis passionis p̄nũciatio. scilicet facta a christo discipulis suis. **H**am sermone diuinarũ instructionũ p̄libato in cena surrexerũt omnes dicente domino. **S**urgite eamus hinc. **S**tabant em̄ apli attoniti ex verbis dñi dicẽtes q̄ in proximo tradendus esset. **P**roinde dominus verbum excitatiuum emisit dicẽs. **S**urgite eamus hinc. **N**on tamen dixit dominus. surgamus et eamus. non enim erat dominus in animo consternat⁹ ynde ei surgere necesse foret. **S**ed erat suspẽsus ad magnificum opus. **S**urrexerunt ergo a loco cenaculi. **E**t sicut **A**bat. ait: hymno dicto. id ē. aliqua laude et gratiarũ actione post cenam reddita deo. **E**x hoc enim loco apertius patet q̄ in principio z in fine comestionis: solitus erat christus laudes z gratias reddere deo patri. **Q**uod et docuit obseruare discipulos suos. **E**xierunt in montẽ oliueti. **T**ũc dixit illis iesus. **O**mnes vos scandalũ p̄neminĩ in me in ista nocte. **S**candalum autem

pati in christo. est cadere ab ei⁹ fide atq³ sequela. **7** Discipuli autem in illa nocte ceciderunt i⁹ christi sequela. Nam eo relicto fugerunt. **7** Aliquo modo ceciderunt ab eius fide quia facti sunt in fide dubij vacillantes et consternati. **Et** subdit **Scripturaz** est enim **Zachari. xiiij.** Percutiens pastorem et dispergens oues gregis **Poliq³** autem surrexero precedam vos in galileam. **In** quo quidem sermone contra duo que dixerat: **Alia** duo subiunxit. **Nam** resurrecturum se dixit contra percussorem pastoris: atq³ contra dispersionem ouium dei: dicit se processurum in galileas: sicut precedit pastor ad congregandas ac recuperandas oues dispersas. **Respondens** autem **Petrus** ait illi. **Et** si omnes scandalizati fuerint in te ego nunq³ scandalizabor. **Sec³m** autem **hierony.** hoc non fuit dictum temeritatis nec mendacium: sed extitit ardens fides erga christum. **Aug⁹.** tamen in lib. de ciuitate dei. c. xiiij. supponit q³ ibi fuerit aliquid presumptionis. **Ait** illi **iesus** Amen dico tibi quia in hac nocte anteq³ galus cantet ter me negabis. **Ait** illi **petr⁹.** **Et** si oportuerit me mori tecum non te negabo. **Similit⁹** et omnes discipuli dixerunt. **Sec³m** subdit ad passionem exortatio. **Na** his dictis egredietur **iesus** cum discipulis suis ad montem syon transgrediens torrentem cedron: a cedris ibi plantatis sic denominatum. **My⁹** sic t³ torrens subita et cito defluentem tribulationem innuat. **Iuxta** prophetiam dicitur. **De** torrente in via bibet propterea exaltabit caput. **Defluxit** siquidem torrens tribulationum et passionis cristi et ipse transiit per eum ad gloriam sempiternam. **Quod** et ad **hebre. ij. c.** testat apostolus dicens. **U**nde **mus** **iesus** propter passionem mortis gloria et honore coronatus. **Et** venit **iesus** in villam que dicitur **gethsemani** in qua erat ortus in quem introiit ipse et discipuli eius. **Et** dixit discipulis suis. **Sedete** hic et orate ne intretis in temptationes. **Gethsemani** nempe vallis pinguedinis interpretatur: ut mystice comprehendam⁹ q³ orationis locus qui proprie noscitur esse cor debet vallis esse per profundam humilitatem. ut scilicet pinguedine deuotionis repleatur. **Hoc** et humilis propheta postulabat dicens. **Sicut** adipe et ping-

uedine repleatur anima mea. **Sed** quia ex abundantia cordis os loquitur ideo subdit. **Et** labijs exultationis laudabit os meum. **Tertio** subditur christi contristano. **Et** de hoc apertius subinfert. **Et** assumpto **Petro** et duobus filiis **zebedei** cepit contristari et mestus esse. **Luc** ait eis. **Tristis** est anima mea usq³ ad mortem. **sustinete** hic et vigilate mecum. **7** **Hec** siquidem tristitia magnitudinem ostendebat amoris: ut intantum nos sciamus diligere ut tristetur pro nobis leticia. **Nemo** tristatur nisi de dampno dilecti. **E**qua nempe lancea appenditur i⁹ animabus hominum circa eandem rem: **A**mor cum adest: dolor cum abest. **Sed** terminus huic tristitie appositus: animum i⁹ consideratione suspendit cum dicit: **usq³** ad mortem. **ut** mortem eternam omnium vnus mortis victoria superari credamus. **Nam** mors et mors duro consistere duello. quia in victoria mortis christi: mors omnium absorbita est. **U**bi apostolus. **j. Cor. xv. c.** Absorbita est mors in victoria. **Et** seq³. ubi est mors victoria tua. **O** piuum verbum. **O** scibile verbum. **O** amabilis vox. **Tristis** est anima usq³ ad mortem. **hic** modus loquendi magnitudinem tristitie significare potest eo modo quo multum turbati dicere solent. **Turbatus** sum usq³ ad mortem. **i.** tanta turbatione q³ est mihi quasi mors. **Sic** **Zone. c. iij.** dicit **Bene** irascor ego usq³ ad mortem. **ut** significare potest terminum durationis doloris ei⁹ ut sit sensus. me oportet tristari usq³ ad terminum mortis. **Puto** autem q³ hic vtrunq³ significetur. **Sed** queso vnde tristatur atq³ quo modo ille inuisibilis sol eclipsim tristitie patitur qui omnem animam coherentem sibi: diuinis facit coruscare splendoribus et leticijs ineffabilibus replet nisi quia aduocata ab ipso erat tristitia illa atq³ iustitia non importuna venit. **Et** ad sustentiam atq³ vigilantiam christus suos electos inuitans ait. **Sustinete** hic et vigilate mecum: non q³ quereretur illos presens in suo esse presidio nec ad suam tutelam volebat esse intentos quos pauloante predixerat in eo scandalum omnes esse passuros. **Sed** eos ad tolerantiam disponebat. **7** **Subdit** etiam. **Et** vigilate mecum i⁹ oratione. **Tum** ut ostendat q³ ora-

Ite. vi. p^o do. oliuarū i. xl. de passione dñi.

tiones nostre ad hoc vt efficaces fiant sue coniungi debent. **T**unc vt demonstraret q^o passionem pro qua orabat cōpassionē et orationem cōiungere debemus. **T**unc vt doceat ipsos prelatos et sanctiores non dedignari suscipere orationis suffragiū ab inferioribus suis licet imperfecti cognoscerent.

The triplici christi oratione facta in orto et de eius graui ssima agonia. **Capl. ij.**

Secunda cōtemplatio etiā pertinet ad principiū passionis triplicē christi orationē in se cōprehendit. **S**z p^omittitur orationi prime: sicut testat^r Luc. q^o progressus iesus pusillum videlicet q̄tū est factus lapidis procidit in faciē suā. **D**imittit igit^r verus amator octo discipulos: dimittit et tres vt se totū ad ipsuz recolligat ab hominib^o corpe segregatus. tñ sub imminata mēsurā .i. q̄tū ē iactus lapidis. **C**autū quidem fuit a spiritu sancto vt sic euangelista describeret eo q^o propius et longius lapis proijci potest put^r valitudo maior vel minor fuerit iacientis. **Q**uāritas et grauitas lapidis proiecti vt mystice innuatur q^o nunq^o tantū in vita christus ab aliquo elongatur q^o cor lapideum hominis peccatoris ad ipsuz nō possit cū voluerit plene cōuerri. **S**eriq^o p̄ncipem illius profūdissime oracionis que le patre subdidit voluntati vt pro nobis calicez biberet passionis. **B**ene quoq^o p̄cidit in faciē suā. .i. genuflexit capite inclinato et in terraz vultū defixo. **N**am qualis erat cōscientia mentis i eandem transformabat et corpus: per omnia eni anima christi paterne voluntati subiecta erat. **E**uangelista vero mathe^o ait: **P**rocidit super terram. scilicet vt maledictio terminaretur ad e. **D**e qua **Beñ. ij. c.** dictū ē. **P**uluis es et in puluere reuerteris: **N**am xps natus de terra ad e procidit sup terraz: **Q**uerebat illam ponere sup celum ad qd possidendum creata erat. **P**rimo igit^r orat. d. **P**ater mi si possibile est transeat a me calix iste. **V**erū tamen non sicut ego volo sed sicut tu vis. **O**ras igit^r ait: **P**ater misericordiarū et deus totius cōsolationis. **P**ater mi ab eterna videlicet deitate: **p**ater mi et nullus alterius p̄ deitatis naturā: **p**ater mi et oim s̄z mei plusq^o oim **A**llocutio pia. **A**llocutio humilis. **A**llocutio amabilis inflexibile possidēs omnino veritatem. **U**ed addidit d. **S**i possibile est. **Q**uid sibi vult hęc talis apposita dubitativa conditio cū certus sit q^o omnipotētī omnia quidez

possibilia sunt. teste propheta qui ait. **D**ia quęcunq^o voluit dominus fecit in celo et in terra in mari et in omnib^o abyssis. et nihil vult qd nō possit. nihilq^o potest qd nolit. **V**ñ trāsferi possibile de potentia in voluntatē: vt si velit possit: nō possit si nolit. **T**amē euangelista Lucas vigilātorū verbo ait. **P**ater si vis trāsfer calicem istum a me vt omnino potentia transeat in voluntatē: et velle atq^o posse diuersitate non habeant in diuinis. **V**alid tamē amotio petebat et dicebat nolle bibere qd anxio desiderio sitiebat. **U**t homo quidem dicebat nolle bibere: sed prout ratio superiori obediebat veritati: prompto animo esuriebat. propterea subdit: **V**erū tamen nō sicut ego volo sed sicut tu vis. **N**ihil em̄ postulare debemus nisi qd dare velle credimus bonorum omnium largitorē. **N**ā improba quippe est peticio que daturis supergredi dicitur voluntatē. **S**i qñ tamē aliquid humano sensu in oratione proferat nō persistat ex animo neq^o verbo sed xpi exemplo postq^o ratio interpellat ad regē: sensualitas velut amica sine interpellatione se subdat supno iudici. d. **V**erū tamen nō mea sed tua voluntas fiat. **N**ec tñ a mysterio vacat q^o hanc orationem ineffabilem triplicat vt videlicet trinitas significetur in omnibus gestis eius. **N**az et patri oratio fundebatur quā ipse fili^o in assumpta humanitate fundebat. atq^o spiritui remittebat cum dicebat. **N**ō mea pater sed tua voluntas fiat. **I**n lege vtiq^o scriptum est **Deutro. xvij.** in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. **P**roinde christus ex trib^o assumptis testibus et totidem actibus: esse verū asserit quod agebat. **S**aluator igit^r prima vice oratione peracta non accipiens vt homo responsū vt homo verus pauēs et tedio se afficiens reuersus est ad illos tres quos secus sustinere et orare et vigilare fuerat exhortat^r. **U**nde subditur. **E**t venit ad discipulos suos et inuenit eos dormientes. **P**ropterea dixit dominus **P**etro sic. **S**ymon dormis. qui scilicet vigilare corpore et animo promissisti. nō potuisti ynā hora vigilare mecum. id est cuz adiutorio meo. **A**tq^o omnes tres exhortando subdit. **V**igilate et orate vt non intretis in temptationē. **N**ec s̄m **I**her. ait vt si temptemini: quia impossibile est humana manū non temptari: sed inquit. **N**e intretis in temptationem. .i. ne temptatio superet vos. ad vigilantiam et sustentiam eos iam supra premonuit. orationez vero nūc superaddidit quoniā per ipsaz et ex ipsa et in ipsa tota xpi

et actio nostra inualefcit et crescit atq; auer-
 tit temptationis introitū quibus ipsi nō phi-
 beat actū: sed vñ debuerint id timere ostēdit
 subdens. **S**piritus quidē promptus est: caro
 autē infirma. q. d. **S**piritus quidē vester pm-
 ptus est. scilicet vigilare ac sustinere mecum
 et me confiteri et nō negare sicut paulo an̄ di-
 xistis: sed caro vestra infirma est et intantum
 q; promptitudinē spiritus deprimit et recōdit
Hoc autē alijs verbis ap̄tus ad Gal. v. c. de-
 clarat d. **C**aro enim cōcupiscit aduersus spiri-
 tum et spiritus aduersus carnē hec enim sibi in-
 uicem aduersant̄ vt nō quecunq; vultis illa
 faciatis. **H**is dictis saluator agonista prom-
 ptissimus. scōo abijt ad oranduz eundē ser-
 monē dicens. **I**nuariabilis est oratio christi
 et formā nobis orationis ostēdit ne mēs orā-
 tis labaf̄ in multa. variatio enim petitionū in-
 stabilis animi indicium est. **E**t responso nul-
 lo accepto referente scriptura p̄ modicū in-
 polat̄ orare. **R**euerfus tñ ad p̄as et vñle acti-
 onem. **N**ā venit cōforaturus discipulos suos
 quos in pugna debiles cognoscebat. **O**por-
 tet siquidē quōs orationē intermittere p̄ vri-
 litatib⁹ proximorū. **M**axime vbi spūalia bel-
 la insurgūt ne sc̄z inuisibilis ab inuisibilibus
 inimicis in spūalib⁹ castris def̄ inopinatē cō-
 stitutus. **E**cce inter mittit orationē christus nō
 tedio affectus orādi sed remedio alijs prou-
 dendi. **V**eniens ergo ad discipulos suos in-
 uenit eos iterū dormientes. **E**cce q; caro in-
 firma cōtra spiritū inualefcit. **D**ormierūt qui
 in proximo vitam negaturi erant. **S**epe ete-
 nim malū futuroz p̄sagium ē maloz ac se-
 pius peccatū peccati alteri⁹ initium est. **D**ormi-
 tionis vero causaz euangelista conscribit d.
Erant enim oculi eorū grauati. **M**ystice enim
 oculi sunt lucide ac feruide intelligētie men-
 tis. qui aut pondere sensualitatis aut hono-
 re iniquitatis grauant̄. **S**ensualitatis quidē
 grauamē sentiebat **J**ob. vii. c. cū dicebat **F**a-
 ctus suz mibimetip̄si grauis. **I**niquitatū qz
 onere grauabat̄ p̄pheta cum ait: **I**niquita-
 tes mee supergressę sunt caput meuz et sicut
 onus graue grauante sunt super me. **A**posto-
 loz igitur oculi grauabantur quo mentis
 oculozum segnities demonstrabatur. **E**t ig-
 norabant quid responderent ei. **A**lte quidē
 promittens et in promissione succumbens
 legitima responsa non habet: maxime si faci-
 lis est promissio: aut si leue est quod exigitur
 ab amico. **P**romiserāt apostoli christi i mor-
 te societatem: ipse vero facilem vigiliam eri-
 gebat. **H**ac si quidem vice saluator apostolis

nihil dixit sed ipsis aspectis recessit. **R**ediēs
 igit ad orandum christus iesus orauit tertio
 eundem sermonem dicens. **E**undez sermo-
 nem dixit qui eundem imitandū animū pos-
 sidebat. non pro remouenda pertinaciē pas-
 sione sed pro sua conformi voluntati euz pa-
 tre pādenda. **I**n hac si quidem trina oratiōe
 factus est in agonia et prolixius orabat. **F**a-
 ctus est autem in agonia in sensu carnis et
 anime virtute alicuius decertabat longioris
 quoz tempozis spatio protelauit sermones
Timor namq; et amor prolixius hominē quā
 qz facit orare. **T**anta deniq; fuit in christo o-
 rationis ychementia atq; tam horribilis in
 anima eius sensibilis imaginatio mortis ac
 mentis admirabilis agonia: **Q** sicut **L**u-
 cas refert. **F**actus est sudor eius sicut gutte
 sanguinis decurrentis in terras. **E**t licet pe-
 na non rationalis non possit reddi de tā stu-
 pendo doloris signo ostenso in sudore sang-
 uineo. **N**ihilominus dici potest q; aliquantū
 dispositiue timor et amor bellantes in cor-
 de iesu quo ad suum sensituum in causa ex-
 titerunt: **D**um enim attenderet tā graue bel-
 lum super se verissime iminere: timore cōcus-
 sit sensituum suum ex quo sanguineus hu-
 mor fuit ad interiora reductus. **S**uper hūc
 autem timorem reijciendū fortissimus et fer-
 uentissimus amor tanq; mire magnitudinis
 malle⁹ percussiens et ipsum excludens om-
 nes poros iesu cristi et venam largiter relax-
 auit vt sic d̄ toto corpore flueret sanguineus
 sudor decurrens in terram. **D**urum igitur
 et inuisibile bellum in illa christi anima ge-
 rebatur quando velut ex percussioneibus p̄
 corporis poros eius sanguis decurrebat in
 terram. **E**t quia anima est in qualibet parte
 corporis tota et est ipsius corporis vita. **I**d-
 circo ad ostendendum imensitatem doloris
 sui debuit dolorem suum indicare in omni-
 bus membris suis. **I**mmensus quoq; et fer-
 uentissimus amor in hoc etiam manifestat̄.
Sepe enim feruens ebullitio emittit ad ex-
 tra. **P**roinde q̄tum anima christi charitatis
 igne i intimis bulliēdo ferueret: scaturitio
 sanguinis clarius manifestat̄. **F**uit nihilomi-
 nus sudor iste partim rememoratiuus do-
 loz omnium quos ab instanti conceptio-
 nis sue dominus occultauit in corde suo. p̄-
 tim representatiuus illoz quos in presen-
 ti sustinuit agonia. partim pronosticus et si-
 guratiuus tam illoz quos in suo corpore
 incontinenti habebat: q; etiam in successu
 tempozis in corpore mystico in quib⁹ et ipse

Fe. vi. p^o do. oliuarū i. xl. de passione dñi.

tāq̄ caput tūc patiebat. **N**az statim sicut infra patebit feruid^o velut athleta bulliens amore et triumphans fortitudine: sciens omnia quēvētura erāt sup eū occurrit ip̄s et impleuit qd̄ d̄erat doloꝝ i carne sua. **Q**ui ardoꝝe fornar̄ iesu succensa erat q̄ sic carnē suā totā in sudore reliquebat. **M**ystice em̄ sanguis christi decurrēs in terrā signū erat profusio nis anime eius p̄ dilectionē ad humanā naturam vt vita sup mortē effunderet ipsaz vt delicta absorbendo: in sanguine quidē dicit̄ esse vita. **T**erra nempe mortalis adā et ex ea cōtracta propago est sup quā tota vita cristi decurrit vt hoc mortale cōpositū absorbeat ab ea. **C**ouertere igit̄ aia mea ad piā et deuotam considerationē filij dei iesu et velut p̄ntem in speculo euāgelij eū positis genibus inuere orantē vehemētia mentis sudantē et guttulis sanguineis circūfusuz. **C**ōtemplare hunc iuuenē genuflexum nec deorsuz vertentē faciē nec erigentē ad celuz: de profundis sui cordis clamātē et irrecruatā om̄ino perficientē orationē. **N**ia quippe sup celos p̄cederat qm̄ sanguis ex corpe emanabat rigans sub oculis terrā nostrā arenitē et infecundaz fructib^o sancte vite: sicut qui de celestib^o atq̄ superna virtute venerat eam excolere vt fecunda nō solū ciuib^o celi: veruētiā pastū gratū redderet plasmatoꝝi. **D**ecurrit etiā i terrā sanguine christi sudor ac rigat̄ terra diuino cruore vt terra nostri cordis pinguedine fecundet. **I**n cui^o mysteriū in villa gethsemani que villa pinguedinis interpretat̄: effundit̄ in terrā hec pinguedo salutis.

¶ Quomodo christus in agonia ab angelo confortatus est.

Cap. iij.

Tertia cōtemplatio ptinēs ad principij dñice passionis. tria etiā cōtinēt̄ d̄ dño iesu xp̄o. p̄mū ē vehemēs ei^o anxietas. scōz ardēs ei^o caritas. tertij vigēs ei^o magnanimitas. **P**rimū ē vehemēs eius anxietas. **N**ā agonizante xp̄o apparuit ei angelus de celo cōfortās eū. i. ex parte ac iussione paterna. **A**duertendū est em̄ q̄ ois apparitio angelozū de q̄ text^o sacer eloquit̄. siue i sompnis siue in vigilijs p̄ specie corpālē fuisse facta credi debet. spēs em̄ corpis corporeis obijcit̄ sensibus. **P**roinde cristo in forma hois cōstituto angelus in suscepta figura de celo missus sensib^o ei^o apparuit et vocē emisit corporeā: p̄ eandē subiectā figurā cōfortans eū velut hoiez in agonib^o fatiscētē vt h̄mōi apparitio et cōfortatio tota, referat̄ ad formā

serui penit^o et nō dei. **Q**uid vero angel^o iste xp̄o dixerit p̄fortās eū. p̄ euāgelicā scripturā nō claret. sed absq̄ cōtradictione fidei relinquit̄ pie menti vt deuote credam^o h̄mōi angelū cōfortatōis verba decētia protulisse: sic decebat dicere angelū a deo celitus missuz et suscipere hominem iesuz christuz cū demonijs et diabolicis hominib^o certaturū qz vt homo nō vt dei filius hanc confortationē accipiebat. **S**cōdo in hac cōtemplatione continetur christi ardens caritas. **N**am totus amore feruens retractis aut quomodo libet absteris eius sudoribus admirandis: **V**enit iterum ad discipulos suos et inuenit eos dormientes p̄ tristitia. **I**n tali etem̄ casu tristitia reddit̄ cor accidiosuz et graue et peruigilioratione prostratum nisi grandis feruor et rigor in sua arduitate retineat illud. **D**e hoc em̄ apostoli maxime tristabant: quia christ^o toriens et ita forziter predixerat se eis passuz et recessurū ab illis. vñ Jo. xvi. cū dixisset vado ad eū qui misit me: statim subiunxit. **S**z quia hec locutus sum vobis: tristitia implebit̄ cor vestrū. **T**ristabant qz predixerat eis. q̄ omnes in nocte illa scandalizarent in eo. **T**ristabant quoq̄ et merito: quia succumbebant defectibus et deficiebant in promissis: nec soliti erant talia tollerare. **I**ndulget saluator isfirme materie. **E**cce dicit absq̄ vicio sensualitati qd̄ sua importunitate deposcit. p̄pterea inquit discipulis suis. **D**ormite iam et requiescite. **E**cce q̄ discipuli cito dormiunt: qua maxime eorum infirmitas patet. **T**ertio in hac cōtemplatione ostenditur christi vigens magnanimitas. **U**nde saluator aliquantulum quietem continuo intulit dicēs. **S**ufficit scilicet q̄ iam vsq̄ nūc dormistis. statimq̄ subnectit causam dicēs. **V**enit hora ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. **S**urgite eamus: ecce appropinquat q̄ me tradet. **S**ed quia hora venit vtiq̄ passionis et ostendēde virtutis et eterni propofiti declarandi. **P**redixerat enim matri Jo. ij. **N**onduz venit hora mea: predixerat etiā cognatis suis. scilicet fratribus et alijs non discipulis Johan. vij. **T**empus meum nō dum aduenit. **T**empus autem vestrū sp̄c̄ paratur: **P**resinitū quippe erat infallibiliter quo tempore traderet ligaret pateret et crucifigeretur. **T**radi non potuit nisi cum voluit. ligari nisi euz permisit. nec pati penas et mortem nisi cum consensit. **A**ccessit ille ad passionē et passionibus super se dominuz dedit. **P**ropterea intulit. **S**urgite eamus: scilicet ad eos qui veniunt me capere. **¶ Ecce**

appropinquat qui me tradet. quasi diceret. volūtariē accedam. Sumus enim illis virtutibus fortiores vsq; in pñtiarum hora nō fuit. Nō enī mori infans debebat dū illū q̄rebat herodes: nō puer: nō iuuenis q̄ vsq; spacio viuēdi mūdo psonalē duratē inotesceret atq; vitā ne q̄dā pelusio crederet. Nō mori debebat in erate tenera ne interrogat⁹ in respondendo eratē transcendere videret. qm̄ ab instanti cōceptionis sue omni tpe eandē sapientiā habuit. Aut subtrahendo fatuitas aut fantasia estimaret. Sed nihil fecit aut dixit tempore vernantis eratis: et quo molēs corporis sumebat augmentuz. Nulla causa offensionis et mortis iudeis presto erat. Cū pfectam eratē talia que postmodū fecit face- re nō debebat. Perfectio em̄ doctrine opoz et miraculozū eius nedum virtutibus plenū sed etiam virum perfecte requirebāt et eratis. Prio cōdēdū erat euangelii. p̄dicandū ete- nim erat antea dei regnū: exem pla progan- da sequentib⁹ et in ipso sumo disciplinatu da- da erat omnib⁹ viuendi forma. Qui em̄ ple- nitudinē temporis expectauit incarnationis atq; natiuitatis: horā similiter expectauit pas- sionis et mortis.

Articulus scōs prime princi- palis partis passionis christi de alijs tribus contemplationibus que pertinent ad processum pas- sionis. et primo de impia eius p- ditione. Cap. 1.

Prima cōtemplatio pertinet ad pro- cessum dominice passionis tria etiā de christo in se comprehendit. primū est eius proditio. scdm̄ ei⁹ māsfuctudo. tertiuū eius admiratio. Primo enim ostēdit eius p- ditio. Insidiose nempe ambulat dux inique cohortis atq; nephande. Unō ad huc eo lo- quente christo cū aplis. Nam reuersus erat cum tribus ad alios octo venit iudas scariō- tis vnus de duodecim et cū eo turba multa cū gladijs et fustibus: facibus et laternis mis- si a principibus sacerdotū et senioribus po- puli. Ecce dux impiceps. Ecce obstinata ma- licia. Ecce animus inquietus et impatiens fe- ritas que nisi perficiat concepta mala nō dor- mit. Receperat pecuniam quia christum iu- deis vendiderat tanq; venale mancipium et villi exposuit precio coram iudeis hominum vitam. Ex quo tam diram et duram peruer- si propositi obstin atōne incurrit vt nec fami- liaritate cōtubernij: nec humilitate obsequij

nec suauitate colloquij a cōcepta malicia po- tuerit reuocari. Cohortē acceperat vt christ⁹ circūdatus turba de ipsorū manib⁹ omnino elabi nō posset. Cū gladijs et fustib⁹ et armis veniunt et remoueret p̄cussionib⁹ phibentes. Cū facib⁹ et laternis q̄ in vero lumine christo excecari erant. Veniunt quoq; nocte si- cut eterna nocte dāpnādi decepti nocte pec- cari. Vide apparatus iniquitatis q̄ nihil omit- tit expediens ad suam nefariam actionem. Considera p̄mptitudinē amoris christi. cor- de manet impāuidus: pericula non timet q̄- uis caro assumpta subdita sit terrori. Nihil perhorrescit cum amor sequit effectum qui solū genus humanū a periculis eternis suis- tozimentis transitorijs disposuerat liberare vebemēs em̄ amor cuncta pericula spernit: si p̄uidet nō inani spe vota posse sortiri. Mis- si erāt ministri detestabiles a p̄ncipib⁹ sacer- dotū scribis et senioribus populi. Erat in au- croitate iniquitas: principes erant sacerdo- tum nō sacerdotij qui iussa mala dederunt. Omne sacerdotiū sanctū sed nō om̄is sacer- dos. Seniores aut et scribe in hac mala lega- tione cōuenerant: litterā solū que occidit se- quentes et ideo ipsi ad christum occidenduz se parauerūt crudeliter. Traditor vero et ari- es huius mali cōuentus quia nouerat q̄ cri- stus erat cum discipulis suis: ad maiorē sce- leris certitudinē ne scilicet christo subterfu- gente aliquē pro eo caperent discipuloz h̄z consuetudinē quā seruabāt discipuli in reu- sione ad christum: signum dederat pacis his qui de capiēdo christo crudelē legationē ac- ceperant dicens. Quēcunq; osculatus fue- ro ipse est tenete eū et ducite caute. Et cū ve- nisset fingens se nō venire cū satellitibus illis confestim accēdens osculatus est eum dicēs. Ave rabbi. **H**orrēda nequicia anime sce- lerate premittit salutationē ei quem in mor- tis dampnationem inducit. **I**mprobam̄ in- quitas male mentis: vocas magistrum cui⁹ doctrinam iā procaciter contempnis. **S**tu- penda malignitas proditoris. **O**scularis sā- cti os et virtutē ei⁹ non sentis. Vere verifi- catur in te sententia **O**rigēnis qui ait: **O**m- nes proditores veritatis se fingunt amicos: et libenter osculi signo vtuntur. **N**on obli- tus tamē dominus misericordie sue dulciter eum ad penitentiam vocans. ait illi. **A**mice ad quid venisti? **A**mice vocat eo q̄ ipse nō desinat amicari. **S**ed addit ad quid veni- sti. quasi diceret. **O**scularis et insidiaris **Ju- da** hō pacis mee in quo speraui. osculo filiū

Fe. vi. p^o do. oliuarū i. xl. de passione dñi.

hominis tradis. **B**enignitas saluatoris vide q̄ dulciter corripit p̄ditore vt scelus et modū quo p̄ficit ipse consideret. **P**roditio neq̄: osculū q̄d recōciliatorū est signū pro discordia irrogat: et innocens sanguis fundit sub osculo pacis. **S**c̄do subdit christi m̄suetudo: vñd̄ cum Judas pro signo letifero ori christi osculū ip̄sisset cū ceteris se retraxit. **I**llis vero stantibus velut attonitis a quadā diuina virtute percussis x̄ps m̄suetudine plenus procedēs ad eos dixit. **Q**uē queritis? **C**ōsumata charitas que foras inuit timorem et mortis excludit horrore. **B**one iesu quid facies amicis te in veritate querētibus qui inimicis ad mortē te querētibus sp̄te teipsum tradis. **E**t illi responderūt terribiliter intonantes ac dicentes. **I**esuz nazarenum. vt verificet q̄d scriptū est per prophetam. **A**peruerunt sup me os suū sicut leo rapiens et rugiens. **Q**uib^o ipse adiecit. **E**go sū deum se esse demonstrans sicut p̄r^o dixerat **Exo. iij.** **E**go sum qui sūz. **Q**ua responsiōe audita ceciderūt retroz sūz eo q̄ dedit pater ei vocē virtutis vt scilicet doceat ignaros. **S**u scitet mortuos: infirmitates morbozq̄ depellat: fuget demones: et male auos terreat inimicos. **Q**uid ergo faciet in iudiciaria potestate pro distinctione varia meritoruz: q̄ sic terruit cohortē ip̄robā cū adhuc eēt in numero morituroz. **C**eciderūt ergo retroz ac supinatū fuerunt ad celū vt saltē recognoscant virtutē desup esse terrentē et de celo descendisse quē venerant ligaturi: perdidērūt potentiam sed nō seuitiā. **N**ec resumere potuisset nisi vox que abstulit reddidisset. **P**roinde interrogat eos itez dicēs. **Q**uē queritis omnino se offerens ad iniustā capturā. **Q**ui similiter responderūt. **I**esuz nazarenū. **D**ixit eis iesus. dixi vobis qz ego sū. **S**i ergo me queritis sinite hos abire. **I**n uicte virtutis cōstantiam magnā que inter pressuras tribulationū suarū oblita de proximis gerit curā dicēs. **S**inite hos abire. **D**iscipulis ergo q̄dā modo relictis intactis excepto dūtaxat qui syndonē qua solum cingebat reliquit: q̄ captus p̄ofugit nudus: **I**n christū impias manus crudeli audacia iniecerunt et ligauerunt eum. **P**rob̄ scelus velut iniquuz qui soluere venerat cōpeditos. **S**uerat enim ab eterno predestinatū vt ex iniustis vinculis christi iusta nostra vincula soluerentur. **C**hristus igitur dñs captus est in peccatis nostris vt dicitur **1 Thre. iij.** **S**ed dum hec impia mysteria agerentur. discipuli ad iesum dixerunt

Domine si percutim^o in gladio. **Q**ui respōdit. **S**inite vsq̄ huc. quasi diceret. **I**ntermittite vos prohibere ledentes quousq̄ patiar quoniam ad alios et in aliud tempus referuatur iudicium vltionis: quia nunc tempus est patiendi non vlciscendi. **S**ed nec expectato responso domini saluatoris: petrus exemit gladium et percussit pontificis seruum et abscidit auriculam eius dextram. **E**rat autē nomen seruo malchus. **Q**ui autem dextra p̄scidit auricula: magnū nob̄ idicat sacramentum cum nō humana sed diuina prouidentia factum est. **N**am abscisso dextre auricule serui: abscissionem p̄nunciat recte obedientie iudaice seruitutis: **A**d auriculam quippe refertur obedientia: sicut propheta ait: **I**n auditu auris obediuit mihi. **S**ed ad dextraz obedientia pro celestib^o recta quā omnino p̄didit seruilis conditio iudeoz. **S**ui tandem in fine seculi christi virtute restituetur. **T**unc ait iesus petro. **M**itte gladium tuum in vaginam. **A**ut conuerte gladium tuuz in locū suum. **L**ocus enī proprius gladij est vagina non hominis caro nisi pro corporali aut spiritali morbo gladio opus sit. **E**t subdit dominus. **O**mnēs enim qui acceperint gladium gladio peribunt: quia ad culpā iusta multatio annectitur. **S**ubdit quoq̄ domin^o dicēs **K**alicem quē dedit mihi pater: non vis vt bibam illum. **D**edit pater filio calicem amarissime passionis quē ipse vsq̄ ad fundū exauisit pro eo q̄ pater dedit cuius voluntati nihil statuit preferendū. **O**rauerat iam in orto vt talis calix amoueret et inexpanditus abscidit decreto manente paterno vt ipse calicē biberet passionis. quasi diceret. **P**ater dedit mihi calicem nō alteri redimēdi quis bibet quē ego bibiturus sum. nō vis tu creatura quod vult ipse creator tuus. **S**ubinfert christus q̄ niam cōformitate paterne voluntatis et sue libens patit cum ait: **A**n putas qz possuz rogarē patrem meuz et ipse exhibebit mihi modo plusq̄ duodecim legiones angeloz. **S**i iam orauerat in orto nec exaudit^o erat. quo modo ergo dicit modo exhibebit mihi plusq̄ duodecim legiones angeloz. **D**icendū q̄ tunc pro sensualitate interpellabat ad patres. quā statim subdidit rationi rōnēq̄ paterne suppositū voluntati. **N**ūc vero dicit **S**i certandū esset. **S**i hec paterna voluntas nō decreuisset si p̄tin^o ipse calicē si dedisset: si indigerē auxilio hominum terrenoz qui habē possū exercit^o angeloz. **S**tratiq̄ s̄iungit **Q**uō ergo implebuntur scripture p̄phetas

ri: qz sic oportet fieri. hoc quidē intelligendū est qz oportet nō de absoluta necessitate: salte respectu psonē xpi ꝑ ꝑsequēcie. s. si vobis mundū redimere z paterne voluntati parere. Oportet etiam sic fieri presupposita pze destinatione diuina. Nam sicut me pati ab eterno disposuit: sic prophetari ante tempꝰ fecit: vt potius passio sit causa prophetie qꝫ scriptura prophetica fuerit causa passionis. Hoc siquidē diuini iuris ordo posebat vt tanti regis mysteria in mundo futura per ꝑphetas idoneos multis ante actis tꝑibꝰ nota fierent. Itā igitꝰ christꝰ circū datus mala cohorde perfectꝰ in omnibꝰ inimicis iam restituebat bona ꝑ malis. ꝑpterea subdit. Et cū tetigisset auriculā eius sanauit illū. s. pontificis seruū. Maledictꝰ furoz z ꝑtinax seucicia ipioꝝ qꝫ nec maiestati miraclo: nec pietati beneficicio a ꝑcepta malitia potuit reuocari hoc tamē in mysteriū factū est vt reparatio hūanī generis mali serui ex christi passionibꝰ appareat puenire. Restituit auris dextra vt intelligētia vera z obedientia recta oziri appareat passionibꝰ iesu christi. Tertio qz subiungitur christi admiratio: ꝑpterea subdit. Dixit iesus ad eos qui venerant ad se principes sacerdotū z magistratꝰ templi z seniores. itā qꝫ ad latronē existis cū gladijs z fustibꝰ comprehendere me. quidie apud vos sedebā docens in templo z nō me tenuistis. Captiois siquidē xpi modus z tꝑs ipsius iniuriā plus deprōmūt cū velut latro z nocturno tꝑe captus sit qꝫ dies in die qꝫ die palam fiebat. Sed qꝫ in aio essent: tempus malefactionis ostendit. Quā Jo. iij. dominꝰ ait: Qui male agit odit lucē. Ecce igitꝰ princeps z magistratꝰ et seniores psonaliter ꝑgrediūt ad nephas at qꝫ furentes omnino furiā cōtinere nō valent. Nec christi cruciantibꝰ faciunt nisi oculoꝝ ꝑsentia ꝑstent. Et qui ꝑ male subditos poterant cruda ꝑficere vt magis saturent ex iniurijs xpo illatis volūt psonaliter interesse. Et licet de tota captione essent merito increpandi z hic qꝫ dāmodo increpant: tñ specialitꝰ christus arguit eos de modo quē tenuerūt: tum qz occulte venerunt tanqꝫ ad latronē qui fugere vellet cū ipse se eis in ꝑblico cōtinuo exhiberet. Tum qz venerunt cū armis cuz ipse sp̄staret in eos simplicis z inermis. Sz non ceperunt eū in templo docentē qꝫ die turbarum verentes tumultū. Tñ altiori mysterio factū ē ne christꝰ docēs capes in templo in qꝫ nec etiā potuit lapidari. In qꝫo libertas doctrine atqꝫ verborū dei ꝑfigit: qz verbū dei nō est alligatum nec conclusum fuit aliqui fu-

nibus tyrannozum. Addit quoqꝫ saluator noster. Sed hec est hozavestra z potestas tenebrarū. vt tenebrositas mentis: tenebrositate temporis inotescat. Itā tenebrarū hozā est in qua peccata patrant: potestas vero qꝫ ꝑficiunt. Subdit etiā. hoc autē totū factum est vt implerent scripture ꝑphetarū. Dicit autem ꝑphetarū: vt innuat qꝫ non solum in vno sed in omnibus ꝑphetis cōtinent mysteria dñice passionis.

De christi captione et fuga discipulorum. Et quomodo christus ad annam primo ductus coram eo examinatus: et addit negatio petri. Capi. ij.

Secunda cōtemplatio pertinet ad ꝑcessum dominice passionis tria etiā de christo in se cōprehendit. primus est christi cōprehensio. scdm eius examinatio tertium petri negatio. Primū est christi cōprehensio. Et de hoc subdit. Cohors ergo z tribuni z ministri iudeozū cōprehenderūt iesum z ligauerunt eum. Sine gemitu quis audire possz qualiter in illa hozā homicidas manus in regē glorie iniecerūt truculenti flatores. z innocētes manꝰ mntis iesu vinculis cōstringentes ipsuz agnū mansuetissimuz ꝫ obloquentē ad instar latronis suribunde cōprehendunt qui deitate omnia: z ligant euz qui venerat soluere omnes a vinculis peccatorum: et a cōpedibus demonis infernalis extrahere cōpeditos. fm em̄ Bern. postqꝫ ceperūt z corpus baculis pungebant z ꝑcutiebant exercentes in eo b estialitate crudelitatis sue. Quo viso omnes discipuli eo relicto fugerunt. herebant ad dominū iesuz christū qꝫ colūpne celi ꝑremiscere habuerūt. Mīra fragilitas cōditionis humane: tempe ꝑsecutionis a suis discipulis relinquit christus quos ꝑdocuerat et cautos fecerat qui omnes sponderāt secum vsqꝫ ad mortē in tribulationibus permansuros. Fugerunt em̄ velut volatilia inē qꝫ iacit lapis improuise ꝑ semitas aeris volitantia que in summitatibus z ramusculis arborum se tollunt quas ante non ꝑreviderunt. Sic z apostolicꝰ hozus fugiendo in incertitudine refugij vagabatur. Adolecens quidam sequebat eum a mictus syndone super nudo. Et tenuerunt eum. At ille relicta syndone nudus ꝑfugit ab eis. Nec veritꝰ est dilectus discipulus nuditate: nec recordatꝰ amoris cuiꝰ dulcedinez pauloan̄ hauserat, iclīnatꝰ sup dñicū pectus

Fe. vij. p^o do. oluarū. xl. de passione domini

et quā gustare debuerat cū gustauit dñicuz sacramentū. Scōo sequit̄ christi coram anna examinatio. Ducit enim iesus a satellitibus mortis ad annaz primū. Hic interrogauit iesum de disciplinis et de doctrina eius. Interrogat de disciplinis quos credit ebetes qz sequitur. Interrogat vt discat an nobiles vel gregarij sint. vt ex cōditōe discipulorum seuiat in mḡm. Ac nō in auctoritatez qua cōgregauerat intēdebat. cū iudicio suo ppter decretū pontificū et sacerdotū nemini liceret sub noua doctrina discipulos cōgregare. Proinde interrogat eū etiaz de doctrina ad pñciosam inquisitionem annas. se cōtulit ac inuoluere vult doctozē nō subdocibilem fieri. Id qz agebat vt piperet si adūsus moysaycā legē et traditiōes templarias doctrina xpi aliqd iutulisset. Cū itaz saluator arguerit eos qz trāsgressi sint mādatū dei ppter traditiones suas. Ecce doctrina xpi humilitatē de coze fulget: que cū sit diuina sub hoīm iudicio ventilatur. Saluator autē ad inquisita respondēs d. Ego palam locut^o sum mundo. Occulta nēpe doctrina supstitiōe plerūqz p̄funditur: et vitū vtiqz habet annexū si publicum timet. Nō autē omnis occulta iusinuatio sancte doctrine cōdempnat̄ q. s. secura manet si ducatur in publicū: que palam fieri nō vitat ne dephendatur in macula: cuz sit ipa immaculata necessitas: et caularū varietas sepe cogit vt lucerna qñqz paucis luceat in occulto que mallet lucem dare in manifesto. Protinus ad sanā doctriam spectat vt nihil sub velamine habeat qd publicū horreat: qd deprehensum pudore aut infamia vreretur. Sicut illa que velaminib^o gaudet latibula et angulos semp querit que dephensa rubore effunditur arguta nō habet. vñ se iustis sententijs tueat est protin^o p̄scribenda et omnino abiicienda pmulgata et ab hīs qui deuotiōe et sanctitate pollere vident. Tutius em̄ audirent iniqui inhesitater et manifeste vera dicētes. q̄ boni clādestine dubia pferentes. Om̄nem quidē excludit errorē et animos audiētū absoluit a dubijs manifesta et exaiata doctrina. Quo circa saluator ad inuicibilem responsionis defensionē p sua doctriam se ptulit cū respondit: Ego palā locut^o sum mundo. Et de disciplinis tacēs solū doctrinā approbauit ex manifesto cū nō disciplinis doctrina s̄ a doctrina discipuli boni vel reprobi cēseant. Sicut qñ per sapiētes cōsueuerit approbari aut reprobari qñqz doctrina: locū in q̄ sapiētes iudeoz cōuenire solebant: subiūgit d. Ego sp̄ docui in synagoga et in tēplo q̄ oēs iudei cō-

ueniūt et in occulto locut^o sū nihil. Cū em̄ m̄titudo sapiētū: sanitas sit orbis terraz. Ut dicit Sap. vij. c. Ad iudeoz sapiāz suā approbādā remittit xps doctrinā vt si sapiētes sūt et audierit reprehēdāt si reprehēdētū q̄piā inuenerint. Si sapiētes nō sunt sileant a propria ignorātia iā p̄strati. Si sapiētes sūt et amici dicant q̄ nouerūt non amicitie gratia s̄ veritatis gloria. Nā vere sapiētes fm veritatē nō fm inimicitia aut amicitia om̄ino diffiniunt. Si sapiētes sunt et inimici ad validius testimoniū interpello vt ppter sapiētā submittant inimicitia et gariant si p̄nt in manifesta doctrinā. Si vero nō possunt: aut taceāt aut si iusticia sentiunt iusticie laudibus efferrant. Nam vbi nulli sunt sapiētes ibi cautio est doctrine. Semper enim verē docens q̄s nouit assistere sapiētes: et caute loquit̄ maxie si emuli astant nec deprehensus in aliquo cōfundant. Sed qm̄ p̄p̄ius amor sepe hominem fallit. subiūgit dominus di. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierūt quid locutus sum eis? Magnū testimoniū est q̄ vera sit et irreprehensibilis doctrina illa que ad iudiciū reuertit̄ emulozū: et in obscurabili claritate resplendet que ad examen proponit̄ reprobozū: atqz iustissima ex omni parte censet que nullozū fornice expauct. Et subdit dominus. Ecce hi sciunt qd dixim ego. Ob benigna mansuetudo saluatoris velut ante iudicē stabat et aduersus doctrinam suam testes emulos allegabat. Sciebat em̄ se dixisse infallibilem veritatē. Inconfusibilis nempe veritas est et arguta peramplius fulget et tunc siquidē fornicū triumphuz scilicet cum aduersarios habet. Ad posterol ergo hoc diriuēt in exemplū vt doctrina si sit priuata s̄ cōmunis: nō occulta s̄ publica: si opinabilis sed veritate firmata que nullis obtreccatōib^o tremulet: q̄ nullos paueat de tractores que suos vbilibet cōterat inimicos que magis aduersitatib^o q̄ tranquillitatib^o illucescat. Hec solū doctrina christi possedit que nec mirū si mansit intrepida corā anna emulos ad sui testimoniū querens christo capite defendente cum corā imperatoribus et regibus mundi non cessit in christiferis mēbris in eis spiritu sancto loquente. Hec cum dixisset vnus assistens ministrozū dedit alampam iesu d. Sic respōdes pontifici: sed vide mansuetudinem patientis: cognosce sapientiam respondentis. Si male locutus sum testimonium perhibe de malo. Si autēz bene quid me cedis? Ob benignitas et humilitas saluatoris iudiciū vult subire cū seruo q̄ oim

dñs est et iudex. Totū ponit se in iudicio xp̄s: omnia inimicorū examinationi remittit. **C**orpus mores et verba et si qua humana sunt ei⁹ in iusticiā vult appendi. **A**probāri autē improbari testimonijs satagit cū ministro. **N**ec tñ parat dñs maxillam aliā sicut alios docuerat obseruare. **M**atth. v. c. **S**ed altius xp̄us exemplo suo: nunc nos trahit opus esse p̄fectū ostendens: cum ad bonū trahitur male agēs qñ charitas seruat in animo et suauis primus cōpungit verbo. **P**erfectū nempe in virtutibus est ei qui te pcutit inferre salutis verba: et cū odio te feriat: tu eum charitate constringas vt quem pateris p̄cussorē: possis tandē habere consortē. **I**n id quippe tendebat saluator qui vult omnem hoīem saluum fieri: et ad agnitiōē veritatis venire. **I**n hoc quippe exemplo nos docet saluator noster q si molli responsione homo primū iram extinxerit: qñ vt dicit **P**rouerb. xv. c. **R**esponsio mollis frangit iram: sermo durus excitat furorē: simul duo simul cōgemina bona vt virtus patientie suo munere fulgeat. et cōuersus proximus dignā penitentiā agat. **E**t si vtriusq; boni patientis foris premiū: quia sustinuit quia cōuertit et respiciens a malo penas dignas malis euasit. **T**ertio addit **P**etri negatio **S**e quebat etem **P**etrus christū nō tñ corpore qñtū mente: quē titubatio fidei plene cōplexe rat et amor ad xp̄m a timore hoīem patiebatur iniuste conflictū. **D**ica **J**ohē in domū introductus est p̄ curialiuꝝ nōciam qua **P**etrus ip̄e carebat. **E**t hinc inde agitatū verbis christum trina desperit negatione. **D**espiciē nēpe qd̄ tanta p̄cacitate negata. **E**t anathemathe ponit filium dei qui om̄es venerat reconciliare cum patre. **P**erualide siquidē agebat virga timoris qui se excōicabat si cognouisset etiā christū: et iuramēto falso firmabat q si cognouerat veritatem. **D**ixerat em̄ interrogāti xp̄o. **M**atth. xvi. **T**u es christus fili⁹ dei vult: quā cognitionē veritatis non ab hoīe aut ab angelo sed ab eterno p̄fe suscepit: q̄ quēpiam docēdo nō fallit. **I**n forte occasiōes fuerunt in **P**etro p̄ter timoris angustia et fidei detrimentū quod ancilla hostiaria introduxit. **I**n forte quia frig⁹ erat et ad ignē se posuerat iudeorū. **A**terius frig⁹ interiorē frigiditatem insinuat et sp̄s sancti ignem iudeorum exterserat ignis. **G**allo interim dante vocem et inter v̄ba christo miserate ab ip̄o respectus **P**etrus egredit foras et fleuit amare. **H**ec at negatio **P**etri an tota in domo cayphæ: an in vna cōcepta: et in altera cōsummata s̄m diu

forum opinionē: quia nihil addit vel adimit fidei: alter horum credere nō sit p̄tis desertionis. **D**e beata v̄gie sane in p̄senti loco credendū est q̄ discipulus ille quē diligebat ies⁹ videns tam dire tractari dñm suū interim currit ad virginē gloriofam nūciās que acciderant circa filium suū. **F**orte nouerat eā esse in bethania in domo magdalene cū sorozib⁹ suis. **Q**uo audito p̄re diuersitate doloris cōcussa sunt om̄ia viscera eius et implacabili flentu plorare cepit: et alie mulieres que cū ea erāt **S**ecedēsq; ab alijs ante dñm i oratiōe lachrymarū irriguo se p̄stravit om̄i qua potuit pietate paterne dilectioni recōmendans filiū suum. **A**c x̄o post multā morā cōsurgens cum magdalena et sorozib⁹ suis: cōcito gressu plorantibus cūcti hierlm̄ adit. **L**unq; obuiaret custodibus ciuitatis: dicit ei. **Q**uid ploras mulier? **Q**uid queris? **R**udit. **N**ūquid quē diligis anima mea vidistis. **E**t illi. **Q**ualis est dilectus tuus? **P** pulcherrima mulieruz. **E**t illa: dilectus meus candidus et rubicundus electus ex milibus. **E**t illi. **A**n forte filius tu⁹ est ille qui hac nocte tanq; malefactor et latro ductus ad domū **A**nne pontificis ligatus et verberat⁹ et tam atrociter vberat⁹. **Q**uo audito **M**aria fere cecidit in terrā p̄ dolore. **S**z amore videndū filiū suū vires resumēs ocuis puenit ad domū **A**nne: sed nō inuento ibi iesu aliquo referente didicit fuisse transmissuz ad pontificem cayphā: sicut in sequēti capitulo p̄t. **P**lorādo ergo cum sorozib⁹ et deuotissima magdalena p̄ viam puenierunt ad **L**ayphe domū. **E**t introire querētes p̄hibite sūt. **D**ure igit extra domū plorās clamabat. **F**ili mi iesu: iesu fili mi. **E**t iesu fili mi ostēde mihi faciem tuā. **S**onet vox tua in aurib⁹ meis. **Q**uis vnq; exprimere posset q̄tus cruciatuf tunc renouatus ē in anima iesu christi: cuz in spiritu intellexit matrē propter eū tam atrociter cruciari.

De christi examinatione atq; delusione facta coram pontifice caypha. **C**a. iij.

Tertia cōtemplatio p̄tinens ad p̄cessum dñice passiōis: tria alia etiam continet de ip̄o christo. **P**rimū est iesu examinatio. **S**ecūndum xp̄i cōdemnatio. **T**ertium christi delusio. **P**rimuz est christi examinatio. **S**cilicet coram pontifice caypha: p̄pterea subditur: **E**t misit eum annas ad cayphā pontificem. **V**terq; p̄tifer: ille celsat: iste regebat. **S**cōm em̄ hiero. et **C**hryf.

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

tunc pontificatus emebant ab eis . ppter ea contra legem etiā singulis annis noui pontifices creabānt. Erat autē cayphas pontifex anni illius. A pontifice in pontificem illuditur: ergo christus sistit coram caypha fili^o dei ies^o. Aduersus quē cōuenerunt sacerdotes et scribe et populi seniores. Ecce sacerdotum sanctitas: utrū in turpitudine scribarū scientia in errorem et in furorem trahitur natura senect^o cum hi omnes cōueniant cōtra dicitatem et innocentiam subuerrere moliant^r. Omne autē cōsiliū corū erat quō christū p aptam iusticiā siue apparentē potius occidere possent et non prout homicide erant in occulto in publico notarent^r. Cōgregatus igit^r cōuentus malignantiū: odio estuabāt in xpm. Et querebāt falsum testimoniū cōtra iesuz ut eū morti traderent. Nō tñ dicit euangelista falsum quasi nō amplius uellent inuenire verū testimoniū cōtra eum si fieri posset: sed ut ostēdat quā iniquissima intentione et cū iniquissimo pcessu cūcta cōtra dñm pbare parabant^r. Inquirebant testimonia ut zelo iusticie punire uiderentur: ac p hoc iusticie uelamē inuidiā et animi prauitatē palliare temptabant. Et cū multū procaci animo in fructu uultu. et impudica lingua testimoniū cōtra dñm loquerent^r: cōuenientia nō erant testimonia. s. sentētie pferēde. Nouissime uenerūt duo falsi testes dicētes: hic dixit: possum destruere templū dei et in triduo reedificare illud: ut verificaret^r quōd ppheta ait. Insurrexerūt in me testes iniqui et mentita est iniquitas sibi. Falsi testes in pferendi rectitudine fallebant^r. Dixerat enim xps Joh. ij. Soluite templū hoc: intelligens de corpe suo et in tribus dieb^o excitabo illud: quod potius sonat suscitationē corpis mortui quā reedificationē destructi templi. Testes falsi dicebant: possum destruere templū dei intelligentes de lapideo templo. et in triduo reedificare illud. Uide et diligēter aduerte quō dicitas et innocentia p aduersarios sepe clarificat et tanto magis quāto pl^o insaniunt cōtra eā. Nam summa laus ē xpi: quā et apparēter minime culpabile opus cōtra eū inuenire nō possunt cum accusare de verbo: quia ex h^o et isto in medium posuerūt: licet sub aliqua falsitate et ytiq^o de se nulli^o ponderis erat: patz quā contra cum alia habuissent licētius quidē illa in medio ptulissent. Sustinet patient^r dñs et saluator ad obiecta nō respondet. Propter ea subditur: Iesus autē tacebat: sed quid facerent si loqueret^r cum tacendo exagitet furiosos. Nam surgens princeps sacerdotum ait

illi. Nihil respōdes ad ea quē isti testificant^r. Surgit nempe ex inquietudine mētis et seuericia efficiebat seipso supior. Querebāt respōsionem nō ad credulitatem sed ut captati uerbis magis ex ipa subnecteret^r accusatio contra eum. Iesus autē nihil respondebat mysterio nō timore: tanquā cognoscens eum qui loquebat^r in fraudē. Magna prudentia est tacere ubi ex omni pte calūnia pparat. Secūdo subditur christi cōdemnatio. s. coram pontifice caypha. Nūc tunc male iterū agit^r in corde: uerbis exagitat xpm di. Adiuro te p deū uiuū. ut dicas nobis si tu es xps filius dei bñdicti. Adiuratio est inquisitio alicui^o sciende ueritatis sub respectu supioris potestati: forte cayphas aliquorū relatione pceperat christum se dixisse filium dei: et hoc in iudicio repeti satagebat: ut eius cōdemnatio morti per legem aptior uel apparētior esset. Iesus autē sic adiuratus ne crederet^r deum uiuū nō diligere uel nō timere ptermisso silentio disponebat dare respōsum. Sed ante respōsum paucis uerbis fraudulentiā cayphe detexit dicēs. Si uobis dixerō nō creditis mihi. Si autē interrogauerō uerū nō respondebitis mihi ut ex eadē dñata radice indicet. puenire uerum dicenti nō credere. et uerū in respōsiōe querētū nō dicere. Proculdubio cayphā uoluisse interrogare iesuz ut interrogato instrueret et lucraret^r aiām eius: et omniū circūstantium: nisi quia p uidebat illos ad falsitatem et mendacia plapsuros. Iterū quoq^o fraudē illorum detegēs subdit: Neq^o dimitei. q. d. Sed eo armabimur hostili^o quorū uerū illucescit clarius. Uerū tñ dico uobis amō uidebitis filium hominis. s. in iudicio quē purus hoīem credētes nūc usq^o quāq^o cōtempstis sedentē a dextris uirtutis dei: ut uñ et equalem cū patre credatis filium cōregnantem et hoīem infallibiliter factū deū. Hoc Apoc. c. i. Joh. ait. Uidebit eum omnis oculus: et qui eū pupugerūt. i. i die iudicij uidebūt boni et mali: ne filium dei quē boni amauerūt mali contempserūt: boni ad gloriā: mali autē ad terrorem et penam. Sedebit quiescens qui nūc in laboribus agit. Sedebit iudicans qui nūc iudicandus astat. Sedebit a dextris dñi qui ad sinistram diaboli potestati morti adiudicat. Dexterā em̄ uirtus dei tota est cū patre omnipotēs: et equa potentia: et tota cū deo patre omnipotēs quā habere et ostensurum se mundo pñunciat. Non tamen in nubibus pluuiālibus aut obscuris adueniet: sed uirtute deificati et dei fieri corporis in nubib^o

lucidis velut in tribunalibus sedens: terre ad iudicandum in aere more nubis efficit ipse vicinus ac iudicabit in terris positos qui de celo celestis ad terras adueniens a terrenis iudicium protulit improbandum: ut sicut in ligno pendens in aere inclinato capite pro omnibus ut moreretur tradidit spiritum: sic in aere corpe a terra exaltatus iudicabit mundum sibi subditum. **Per experientiam patrum quod christus ad calumpniam interrogatus est. Nam tunc omnes animo furioso dixerunt. Tu ergo es filius dei: irone ac derisorie christi sententiam repetentes. Quibus saluator fida voce respondit. Vos dicis quia ego sum. Quo animo id dicatis vos notis. Quacumque tamen intentione id dicatis verum dicitis: quia ego sum. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dei. Blasphemavit vestimenta scidit: ut accusationem christi redderet grauiorem: et quod dicebat verbis extolleret faceret. Et corde adeo diuisus: diuisas adeo pagit actiones veracem christi confessionem in falsitatem et blasphemiam suo sensu conuertens: et dicta testium plus attendens: cordis impetu: malo actu: tonanti voce astantes alloquitur dei. Blasphemavit. Velutque in christi more festinus adiecit. Quid adhuc egem? testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Sed ne capphas torus nocens solus in hoc iudicio obliquere videatur: atque ut ferat sententiam non quasi a semetipso sed quasi aliorum consilio et assensu sibi assistentes quid videatur inquit. Sed eo grauius crimen est quo multos socios querit. Respondent omnes. Reus est mortis. Ob stupenda nequitia impiorum videre inter omnes magistratus et sapientes et senes populi iudeorum iusticiam conculcatam et iniusti mortem omnes pariter conuenire. At neminem conueniri: quod pro innocente consurgat: aut tempus defensionis deponat. Ob benignitas saluatoris. Ob mansueta dulcedo: et bonitas redemptoris. Quid enim erat videre innocentem iesum veluti mansuetum agnum solum inter tot improbos et impios constitutum: facie mansuetum: vultu benignum: mortem expectantem in voto et promittitudine mentis intrepide persistentem. Tertio subdit christi delusio. Nam antequam morti pro iudeis adiudicatus sentiret aculeum mortis prius suis penis saturari querentes. Expulerunt in faciem eius velut in faciem vilissimi et abiectissimi hominis cui ex animo verbis et actibus exprobrabant: ac si dictorum vilitatem sputi vilitate damnarunt: ut verificaret quod Job xxx. c. in persona domini ait. Faciem meam conspuere non verentur. Et iterum per Esai. l. c. ait. Faciem**

meam non auerti ab increpantibus et conspuentibus in me. Et velauerunt faciem eius in derisum: et colaphis eum ceciderunt: alij palmas in faciem eius dederunt. Ob vultus desiderabilis angelis: et genere que celum repletis leticia mundumque decore letificans: quomodo tam crudeliter cese estis a manibus impiorum. Ob collum pro quod effusa nobis doctrina salutis: quis ausus est te ledere colaphorum percussione. Sed ut omnis compleat derisus in domibus iudeorum prophetia qua ille populus super ceteros iam effulsit in christo capite deridetur: cum percipientes eum dicebant. Propheta nobis christe: quis est qui te percussit: ut more diuinatoris potius quam prophete diceret quis percussit eum. Sed hec derisio prophetie ad ipsos impios reuoluta est ut facti omni populo in derisum et prophetis veracibus non credentes: ipsis omnino priuati et a prophetis mendacibus decepti in sua ignorantia excecati miserum in mundo experiantur exilium. Et quod christum prophetarum omnium veritatem et lumen impie uelauerunt iusto dei iudicio super illorum corda velamen cecitatis et ignorantie manet usque ad huc expansum: et nisi ad christum fide et dilectione pertranseant in hac vita nulla ratione tollendum. Denique quibusdam illorum dormitum euntibus alij nequiores remanserunt christum usque ad mane xbis et multiplicibus iniuriis illudentes. Expectat interim exemplum mestissima mater iesu cum sororibus suis implacabili fletu plorans ac desiderans videre dilectum filium suum.

Articulus tertius prime partis passionis christi: de alijs tribus contemplationibus que ad dominice passionis pertinent incrementum: et primo quomodo christus adducitur ad Pilatum: et coram eo accusatur et examinatur. Cap. i.

Prima contemplatio pertinet ad incrementum dominice passionis continet in se tria. Nam primo christus coram Pilato accusatur. secundo examinatur. tertio excusatur. Primo quidem christus accusatur a iudeis coram preside Pilato. Ob horrenda impietas iudeorum que tantis iniurijs satiari si potuit: quoniam potius ferali rabie fremens impio iudici tanquam rabido cani animam iusti obglutendam exposuit. Porro mortem christi differre periculum autumantes: postquam in eorum consilio fuerat definitum iesum morti obnoxium subiacere. Nec habentes quomodo possent eum

sententie mortis tradere: potestate in rhomanum imperium iam transata: aut falso religionem monstrantes: ne ppter inuidiam viderentur inferre iudicium super eum. **M**ane autem facto initoq; consilio iterato principes et omnes sacerdotes et populi seniores contra christum vt eum morti traderent vicium adduxerunt eum: et tradiderunt pontio pilato presidi. s. vt seue mortis experientia puniretur. **L**unc egredere pontificis domum: erexit se messissima mater **M**aria vt videret filium suum. **Q**uē cum videret facie liuidum sputis deturpatum: barba et capillis capitis depilatis: et omnino a patris pulchritudine alienatum: obuiatis a matris et filij oculis simul pre dolore fere cecidit sup terram. **A**d litterā circa veritatem textus est singulariter aduertendum q; cōmuniter textus **Joh. xvij. c. ait.** Adducunt ergo iesum ad cayphā in pretorium: sed male stat textus scriptorū culpa. **M**āsim grecos in quorū lingua **Johannes** euangelium scripsit: textus dicere debet. **A**dducunt ergo iesum a caypha in pretorium. id est. de domo cayphe ad domum **Pilati** vbi erat pretorium. **C**onsidera igitur o anima mea q; transiit in somnis nox illa in christo apozia to p totiens et deriso atq; p cussu multotiens: et ira seu atq; odium cordiale aliquos iudeorum fecit ad irrogandum christo iniurias viligare. **A**tti in simul cōdicentes quid tradendo illū presidi accusando sibi obijcerent quouiste moueret preses contra eū proferre sententiam mortis. **P**retorium enim erat sim traditionem antiquā cuius rhomanorum loci iudicarie potestatis vbi eorum fiebat exactio seu vbi proz cum sapientibus: et cum populo conueniebant ad aliquid differendum. **S**ed pretorium **Pilati** sic hierosolimis dispositum erat: q; ex ipsius fenestris allocutio posset esse ad extra positum populū si necessitas esset. **P**ropterea subdit. **S**ed principes sacerdotum et omne iudeorum consilium pretorium **Pilati** nō introierunt ne contaminarent sed manducarent pasca. s. quod illo tempore celebrabant. **S**emper enim iudei vilioribus ceremonijs studiosius intendentes in malorum magnorum voraginē ceciderunt. **D**amnata cecitas et peruersa conditio iudeorum verebant cōtaminare pasca: si contra traditiones suas presidis intrarent pretorium. **S**ed nō verebantur ad mortē iniuste deducere iesum et innocentem dominū iesum christum. **S**ecuta est ad pretorium filium suū plorando

inesta mater cum **Johāne** et **M**agdalena: atq; cum alijs sororibus suis et alijs mulieribus: que quadam naturali pietate inclinabantur ad eam. **M**otanter ad istam aduertendum est in hoc loco: q; **M**att. xxvij. c. iterposuit hic de suspensio iude: quomō iudeis pecuniam restituit: ac quō iudei noluerunt eam ponere in corbanā. id est. in gazophiliū siue archam vbi seruabant dona oblata: quia precium pro sanguine christi fundendo fuerat datum. **L**icet enim ex sua impietate et cecitate donationem illius precij forte nō iudicarent iustam: tñ offe tale precij iudicabant indignū ponticum donis diuino cultui consecratis. **E**t ideo quandā fictam specie pietatis in hoc seruare volentes: emerunt cum eo agrum singuli cuiusdam: vt esset cimiteriū pegrinorū. **L**iuēs em forte in paternis sepulcris tumulabantur. **E**t quia ager ille de sanguinis precio fuit emptus: ideo vocatus est acheldemach. id est. ager sanguinis vsq; in hodiernum diē. **Q**uod quidē refert ad diem quo euangelista hoc scripsit. **Q**uerit tñ **Augustin^o** in questionib^o noui et veteris testamēti quō occupatis principibus sacerdotum ad necem christi mane vsq; ad horam non am: iudas eis re portauit precium ante christi resurrectionem: reicitq; in templo: cum constet omnes principes ante passionem christi non fuisse in templo: quippe cum in cruce posito insultarent ei: et subdit se nescire quo die vel tempore se suspenderit iudas. **E**t q; licet narret in hoc loco: non tamē sequitur ex hoc q; tunc fuerit factū. **H**ieronym^o tñ et **Origenes** supponunt: q; quādo iudas vidit christum morti adiudicatum precij reddidit. dicens: peccauit: tradens sanguinem iustum. **E**t illi dixerunt. **Q**uid ad nos. **T**u videris. **E**t proiecti argenteis in templo recessit et abiens laqueo se suspendit. **P**uto igitur q; **M**att. sicut hoc fuit enarrat ad exagerandum crimen sacerdotum: qui nec ad penitentiam iude sententiam mutauerunt: nec tamē ppter hoc oportuit principes tunc interesse in templo: quia postq; noluerunt a iuda precium acceptare: videretur q; iudas ad templū iuerit vt saltē pecuniam relinqueret ibi quam secum retinere horrebat. **S**ed ad seriem historie reuertamur. **P**ilatus deniq; cum cognouisset iesum in suum pretorium intratum ipse iudeis extra positus locutus est dicens. **Q**uā accusationem affertis aduersus hominem hunc? **J**udei vero falsam iusticiam simulantes: et q;

non velut inuidi eum sue iurisdictioni tradi-
derant. Responderunt. Si non esset hic ma-
lefactor: non tibi tradidissem eum. Ac si apri-
us dicant. Non mouemur inuidia: nec odio
agitamur: nec sumus in suo facto precipites
Anteq̄ tradidissemus eum tibi discussimus
et vidimus malefacta illius. Nil aliud q̄ ma-
leficia sua tibi eum p̄ te iudicandum tradere
nos compellit. Igitur aperte cognosce q̄ si h̄
malefactor nō esset: tibi a nobis traditus nō
fuisset. Pilatus vero qui leges nouerat rho-
manorum que non damnabant reum nisi d̄
particularibus et dissertis criminibus iusta p̄-
batione conuictum perstitit inquirens. Quis
littera taceat. Quid disserte aduersus christū
objiciant iudei et qui sibi eū tradiderant. He-
tamen in hac iniustissima causa succūbere vi-
derentur sed a falsa cōmentā cōmittant dicē-
tes. Hunc inuenimus subuertentem gentem
nostram prohibētem tributa dari cesari et di-
centem se regem esse. Ecce imponūt falsa in-
fallibili veritati ac de tribus grauissimis accu-
sant eum. Dicentes eum fuisse: primo cōtra
veritatem doctrine. secundo contra veritatem
iusticie. tertio contra veritatem vite. Primo
accusant eum fecisse contra veritatem doctri-
ne: p̄pterea dicūt. Hunc inuenimus subuer-
tentem gentem nostram. Secundo cōtra ve-
ritatem iusticie: p̄pterea addunt. Et prohibē-
tem tributa dari cesari. Tertia cōtra veritatē
vite: p̄pterea subdūt. Et dicentem se regem
iudeorum. Ex quo manifeste clarescit q̄ sub-
uersi a diabolo dicunt christū dñm subuertē-
tem. Non em̄ subuertebat gentem quam cō-
uētebat ad legem: quaz nō venit soluere sed
adimplere: sicut ip̄e Matth. v. ait. Nec tribu-
ta cesari dari phibeat: sed reddēda cesarea
cesari interrogantibus ip̄e dixerat Matth.
xxij. Et ad vitandum scandalum cum esset li-
ber per Petrum stāterē regante persolue-
rat: sicut patet Matth. xvij. Ac cum esset rex
regum et dñs dominantū se regem nunq̄ as-
seruit. Potius aut̄ fugit cuz turbas nosceret
esse venturas ad eū ex miraculo magno mo-
tas vt euz sibi regē p̄ficerēt. Job. c. vi. Quia
secreta potestate de paucis panib⁹ tantā ho-
minum multitudinē satiauit. Has nempe ac-
cusationes iniquas auribus pcipit mēta m̄
et cognoscens voluntatez filij sui tacet: nec eū
excusat aut defensat: sed fessa mente et corpo-
re plozat. Sed Pilatus iudeorum animosita-
tem manifeste cognoscēs et ex ante relatis in-
telligens inuidiam corū eis fm̄ eorum legem

tradidit iudicādū dī. Accipite eum vos et fm̄
legem vestrum iudicate eum. Discant igitur
christiani rectores et principes seculares a p̄-
sente isto pagano nō p̄tinere ad eos neq̄ spe-
ctare de christis post christū ampl⁹ iudicare.
Si iudei a Pilato p̄docti: p̄redūssent ad cor
et legem cum p̄phetis vigili mente legisent:
et fm̄ illam iudicassent christum: p̄fecto decre-
uisent et cognouisent penitus eē deuz dei fi-
lium hominē verū et potius penitētia ducere-
tur q̄ illum tradidissent vt hominem reum.
Sed quoniā p̄ Mosaycam legem morti eum
adiudicare non poterant sicut ip̄i bene p̄no-
uerant se falso ad religionem conuertunt di-
centes. Nobis nō licet interficere quēq̄: inē-
uulsibiliter christi mortem gerebant in corde
qui interfectione clamabant. Nō em̄ eis dice-
rat Pilatus accipite et interficite. Sed dixit
rat accipite et iudicate. Dicebant autem ei in-
terficere nō licere aut honestate festi: aut trās-
lati dominij. Sz hoc Pilatus eis restituebat
dicēs. Accipite eum vos. Magis autē hoc
augebant quadā sagacitate dolosa dicentes
eis penitus nō licere: vtputa q̄ a turbis et ce-
teris presentibus et futuris haberent immu-
nes si nō ab ip̄sis: sed a gentibus auctoritate
rhomanozum christus mortis sententia pu-
niretur. Secundo christus examinā. s. a Pi-
lato. Nam Pilatus his auditis illozum ipoz
tunitate deuictus ad christi examinationem
iure ordinario se conuertit. Et tribus accu-
sationibus sibi factis: vnam tm̄ veritatis que
pertinere videbatur ad tempalem rhomano-
rum statum super illam dumtaxat examināt
eum. Intrauit ergo Pilatus in pretorium et
vocauit iesum et dixit ei. Tu es rex iudeozuz
Lauebat em̄ sibi qui ex mādato rhomani im-
perij procurabat iudeam ne aliquis rex per
subdolam actionē insurgeret: quā ip̄e cauere
nō posset. Et ne rhomanum imperium illa p̄-
uincia priuaretur. Facturam quozq̄ persone
proprie etiam verebatur. P̄fixerat enim in
corde suo Pilatus se christuz regem propria
lingua confessum: aut morti tradere: aut ro-
mam mittere puniendum. Iesus autem pru-
denti cautela respondit. Interrogatus inē-
rogans ac dicens. A temetipso hoc dicis: an
alij tibi dixerunt de me. Quasi dicata temet
ipso cogitasti me fore regem: cōmunis iudex
transiit in ptem: quo facto semp̄ est suspecta
ventilatio rei. Si a temetipso cā sumpsit ini-
tium: iniustum est vt cogitatio p̄sidium per
examinationem exquiratur. Si autem alij di-

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

terunt de me: nō me interrogas. Nam ipi te
stificēt qui accusauerunt. Accusanti nō reo
incūbit pbatio. Tm̄ defensio incūbit reo. Re-
spondit pilatus. Nunquid ego iudeus sum.
Gens tua et pontifices tradiderunt te mihi.
Quid fecisti. s. si nō est verū q̄ dixeris te regē.
Respondit iesus. Regnū meum nō est de h̄
mundo: quia nō terrenum sed celeste: nō cor-
ruptibile aut mortale: nec transitorium sed si-
ne fine mansurū. Sicut **Mat. vii. c.** scriptū ē.
Potestas eius potestas eterna que nō aufe-
retur: et regnū eius quod nō corrumpet. Nā
et si christus fm̄ iura humana erat rex mundi
quia etiam fm̄ carnē erat nobilior homo mū-
di: sicut colligi pōt infra sermōe. **lxj. ar. j. z. c.**
j. tñ mysterialiter nō erat rex mundi. **Prophē-**
ta subdit. Si ex hoc mundo esset regnū meū
ministri vtrūq̄ mei decertarent vt nō traderer
iudeis: vt iuxta eorum petitionem iudicer: at-
q̄ affirmando subnectit. Nūc autem regnuz
meū nō est hinc. Ergo regnū se habere dice-
bat fm̄ aliā formam preterq̄ mundo mōstra-
ret. Pilatus vero his auditis adiecit. Ergo
rex es tu? **Christ^o** aut addidit. Tu dicis quia
rex sum ego. **Hec** paruipendit verba christi
pilatus: regnum sed non de hoc mundo se
habere dicentis imo magis pendit et admira-
tus est: et velut quoddā numē audiuit predi-
ctum verbum quod quidē ex sequentib⁹ cla-
ret cum statim voluerit tradere libertati vi-
gilanti quidē studio per quia: nō per q̄ scriptū
ex dictu iesu cum replicat ad Pilatum. Tu
dicis: quia rex sum ego. Tu dicis aut am-
mirans aut credens: quia rex sum ego. Et
ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mun-
dum vt testimoniū phibeā veritati. **Procul-**
dubio testimonium veritatis est confusio fal-
sitas. **Maxime** christus phibuit testimoni-
um illi veritati qua vita peragenda deducit
vt ad eternam vitam pueniatur. **Hinc** christ^o
perhibuit testimonium in seipso: et moribus
illam seruans et docens verbo. **Eidem** testi-
ficans in miraculis et prodigijs multis: in pas-
sionibus et morte sepultura et resurrectione
ascensū et paciti missione: atq̄ veritatē ama-
tores ad se pertinere omnino confestans dicē.
Et omnis qui est ex veritate audit vocem me-
am. id est. mihi credit obedit: et sequitur. **Nā**
nō displicuit pilato x̄tatis verbū quod etiam
improbi amāt. **Hoc** em̄ habet veritas digni-
tatis inter ceteras x̄tutes vt eam suus emu-
lus diligat atq̄ laudibus esserat. **Omnis** em̄

qui male agit inimicus ē x̄tatis. **Nā** et si fal-
lere vult nō venit ad lucem: **Hunc** etiam im-
pius dñs x̄tate in seruo requirit. **Fallax** q̄q̄
homo filii: vxorem: familiā vniuersam que-
rit habere veracem. **Ad** hanc igif veritatem
pilar^o amore cōuersus illectusq̄ dulcedie vo-
cis eius quid ipa sit x̄pm̄ interrogans dicit.
Quid ē veritas: neq̄ vnq̄ talem pilatus au-
dierat orationē et forte p̄ modicum tangebaf
cor eius a librata prolatione verborū eius q̄
circa interrogat. **Quid** est veritas. **Cui^o** di-
sertionem si audisset ab eo qui corā eo velut
homo reus astabat: forsitan ei superna clari-
tas illuxisset: **Cui** si credidisset nō solum x̄pm̄
liberasset veritē descendisset de sede factus
de iudice iudicatus: de preside reus: de tyrā-
no collega: aio et corpe x̄pi pedes fuisset āple-
rus et eū tanq̄ dei filiu adorasset. **Tertio** ve-
ro christ^o excusat. s. a pilato. **Nam** ad ei^o ani-
mum liberandi x̄pm̄ via subito p̄ocurrir ve-
lut mutabundus in animo iam mente suspē-
sus ad dilationē impatiens: presertim pro se
dando tumultu furētis populi nō expectato
x̄pi responso egredit ad iudeos. **Nō** odio ve-
ritatis quā scire querebat effugiens: s. cōpen-
diū meditat^o vt populū extra placaret et x̄pm̄
ocius liberaret. **vñ** sequit^o: et cum hoc dixisset
scz interrogando qd est veritas. **Iterum** exi-
uit ad iudeos extra. s. tumultātes. **Iterum** em̄
ideo euāgelista subiungit qz pauloante exie-
rat vt audiret quā accusationem adducerent
cōtra x̄pm̄. **Nam** iterū exiuit et ait ad princi-
pes sacerdotum et scribas. **Ego** nullam cām
inuenio in hoc homine: **Vide** q̄ signantē **Pi-**
latus contra iudeos pro x̄po publice testat^o
dicens. **Ego** qui gentilis sum natione iugdu-
nensi: cuiusq̄ rromanus: nō inuenio causam
mortis vel etiā pene istius: quē meas tradidi-
sti in manus: at vbi alicui^o inuidia et odio de-
latio facta est: quē vere culpa nulla cōtaminat
cum deficiūt ad clamores et ad condenda de-
nuo mendacia se cōferunt delatores. **Uñ** seq̄-
tur. **At** illi magis inualescebant voces dicen-
tes. **Cō** mouit vniuersum populū docens p̄
vniuersam iudeā incipiēs a galilea vsq̄ huc.
Inualescebant quidē iudei malo conatu su-
per pilati vocē q̄ x̄pi corā iudeis innocentias
allegabat: vt vox vni^o tumultātis p̄li supera-
ta clamorib⁹ atq̄ victa succūberet: ne pareret
innocētie locus quo libertatē repositās a iu-
dicio egrederef imunis. **Bonū**q̄ et verū sub
inferebant sed voluntate nocēdi dicētes. **Cōm**

mouit vniuersum populū. Comouit sanepo-
pulū p doctrinā mellifluā aquā z opib⁹ vali-
dabat. Comouit ipm virtute miraculozū atqz
signozū. Comouit ipm fm dōib⁹ veris ad glo-
riam sempiternā: ppterea sequit⁹: docēs per
vniuersam iudeā. Ecce act⁹ istius z irrephē-
sibilis gestus ignorantem docere incedēs cū
docuit p vniuersam iudeam incipiens a gali-
lea vsqz in hierlm. Cepit quidē a galilea vt vs-
qz ad hierlm ascendēdo doceret. Nā doctria
xpi facit hoies in supna conscendere: cepit a
galilea velut ab hominib⁹ min⁹ doctis vt pe-
detentim pueniret ad doctos hierosolymis
constitutos.

**Quomodo christus a pilato
mittitur ad herodem: et ab eo il-
lusus remittitur ad pilatū. Cap. ij**

Secunda contemplatio ptinens ad
incrementū dñice passionis: z etiā
in se tria cōprehēdit. Prīmū est ad
herodem missio. scdm est iudeozū
accusatio. tertīū ad pilatū remissio. Primum
est ad herodē missio. s. facta a pilato. Nam pi-
latus audita noua sonuione criminū z gali-
leam auribus suis conuulisse percunctat si gali-
leus erat iesus. Et rei veritate compata cona-
bat eū a suo iudicio alienū z ad aliū iudicē tē-
ptauit illum inferre pro eo q galileo suo iudi-
cio nō substabat: pot⁹ tñ vt a iudicio xpi ma-
nus suas innocias refuaret: z vt herodē ab
ipō discordē placaret sibi tradidit iudicandū
ppterea euāgelista ait. Et vt cognouit. s. Pi-
latus q de herodis ptate esset: remisit euz ad
herodē qui z ipē hierosolymis erat in dieb⁹ il-
lis. Aditū igit xps ad herodem tanqz galile-
us atqz diuina puidencia factū est: vt Hero-
des illis dieb⁹ hierosolymis interesset ad cō-
plementū dñice passionis: ad testimoniū ve-
ritatis: ad cōfusionē iudeozū: qz herodes nō
inuenit quid puniret in xpo: sicut subsequēs
scriptura testat. Herodes aut visu iesu gauis-
sus ē valde. Erat em cupiens videre illum ex
multo tempe: eo q audisset multa de illo z spe-
rabat aliqō signū videre ab eo fieri. Interro-
gabatur aut illum multis sermonib⁹. Cui⁹ curi-
ositate z mētis vanitatem saluator cogno-
scens: neqz signū corā eo fecit: neqz ad sua in-
terrogata rñdit. Nō em fastidiosus animis al-
ta mysteria pandenda sunt: neqz prodigia fa-
cienda corā sectantibus vanitatē. Secūdo dō-
bitur iudeozū accusatio. Abulū em ad suam

innocentiam cōprobandā z iudeozū proter-
uiam cōdemnandā excusat xpm seua gentili-
tas: q in illo nulla iniquitas repit. Sed xps
coram herode tenente silentiū inclamitat in-
satiabilis crudelitas iudeozum. Unde sequi-
tur. Stabant aut principes sacerdotuz z scri-
be cōstanter accusantes eum. Exquo patz q
a domo pilati vsqz ad domum herodis pn-
cipes sacerdotum z scribe christum nocendū
animo fuerant psecuti: vt si elapsus aut emis-
sus erat de manu pilati: ab herodis iudicio
tergiuersari nō posset absqz suscepta senten-
tia mortis. Accusabant aut eum accusationi-
bus illis quib⁹ eum accusauerāt ante pilatū:
z tanto grauiorib⁹ inqozibus qto eos zc. ne
herodes eum absolueret amplior timor au-
gebatur. Nam quia a pilato dimissus erat si-
cum liberuz dimisisset herodes suffugerat a
iudeis omne tribunal hierosolymis ante qd
posset christum vltorius conuenire. Rob-
orem aut exagitati a rabie christum occidendi
manibus pprijs grandine lapidum occidit-
sent. Aut velut appellantes ab his iudicibus
tanqz morte plectendū compeditum sub fida
custodia causarum delatione rhomam ad ce-
sarem destinassent. Hec em erat iudeozū dā-
nata constantia vt christus morti protin⁹ tra-
deretur. Tertio subditur: ad pilatum christi
remissio. Quia autem etiam coram herode
delatio iniqua defecit que nec herodē ad sen-
tentiam proferendam inflexit. Sed spreuit il-
lum herodes cuz exercitu suo: quia. s. signū
non fecerat: neqz protulerat ad interrogata
responsum: quem estimauit fatuum aut mor-
tis terrore pauentem: seu hominem ante pre-
sumptuosum in suis moribus atqz vita qui
nunc veluti imperitus in causa defecisset. Et
illisit indutum veste alba et remisit ad pi-
latum. Et facti sunt amici herodes et pilatus
in ipsa die: nam antea inimici erant adinu-
cem vt verificetur quod propheta ait. Astite-
runt reges terre et principes cōuenerunt in
vnum aduersus dominum z aduersus chri-
stum eius. Non est enim verozum regum il-
ludere in iudicio constituto: sed cōdemnare
conuictum reum aut absoluerē innocentem.
Sed ad exagerationem passionis christi et
contumeliarum eius: etiam reges terre in-
fatuati sunt: in regem iniquum etiam assisten-
tes sepe conueniunt. Et qualis rex talia sunt
z latera eius. hinc est q herodes christū illu-
sit cum exercitu suo. Illusus z veste alba idu-
L 4

Fe. vi. p^o dñicā in ramispal. in. xl. de pas. dñi

tus: reuertitur ad Pilatum. Alba quippe vestis insinuat innocentiam patientis ac fideles posteros p fide oneros: charitate extos: abluendos i sanguie agni innocēter occisi. Quāt agitatur christ^{us} inter presides atq; reges nulla causa condemnationis inuenta: innocentiam om̄imodā arguit saluatoris: que in posterum ad Tyberium cesarem etiam oretenus est delata: vt etiam ipse liberius senatui romano pponeret christum inter deos esse colendum. Quis dubitare queat q; virgo mater filium suum plorando sequitur: cuz ducitur ad Herodem atq; post illum reuertitur: cū remittitur ad Pilatum continue plorando in fletu cum Johanne et Magdalena et sororibus suis.

De quibusdam alijs vjs quibus Pilatus christum liberare conatus est: et quomodo indei accusationem christi grauari conati sunt. Ca. iij.

Tertia contemplatio ptinens ad incrementum passionis dñice. Tria quoq; in se comprehendit. Primum est christi accusatio. secundū est accusationis aggrauatio. tertium liberationis replicatio. Primum est christi excusatio. s. facta a Pilato: ppterea subdit. Pilatus autem cōuocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe exiit ad eos foras. Erat em̄ in cōclauis cum christo qm̄ innocentiam suam tuebatur. Intellexerat forte p Herodis apices aut p secretarios eius delatoribus inscjs innocentiam christi: ppterea ait. Oblitisti mihi hunc hominem quasi auertentē populum vide quāta solertia verba liberationis christi enunciat: qui est auertentē non dicit: sed quasi auertentē. Nō em̄ Pilatus hanc criminationem veram esse censebat. s. q; christus a bono aliquo aut a rectitudine auertisset. Ecce adduco eum foras: demonstratiue loquitur Pilatus et effectu pficit qd dicebat. Et subdit dicens. Nō inuenio cām in hoc hoīe: in his in quib^{us} eū accusatis. q. d. Ex alijs incognitis vel non factis mihi eū iudicare nō licet. Et ad validationem assertionis sue inducit herodem dñi sed neq; herodes. Ex quo xpi puritas amplius elucebat qm̄ duo disertissimi principes cām mortis in xpo vel modice pene pro commisso crimine indagatiōe subtili ptinus in-

uenire poterant. Sed cum pilat^{us} in sue assertionis robur firmamentū assumit herodem ad ostendendū innocentiam christi: sic vba connecht dicens. Nā remisit illum ad nos: et ecce nihil dignū morte actum est ei. q. d. Vos i probatione deficitis. Iudicare ergo sine confessione nō pōt. Proinde corā vobis interrogo si in aliquo deliquit. Nam adhuc in eo nō inuenio cām mortis. Emendatū ergo dimittam. Hic verbis suis incipit exorbitare pilat^{us} cum emendare se dixerit innocentem. O fragilitas conditionis humane. O derelictio veritatis. O pilate vide quid dicas. Si innocētis quō emendabis: si emēdabis quō toties innocentem pclamasti: si emēdabis innocentē deuias protinus a iusticia. Spondebat iudeis sane in hoc verbo pilat^{us}: vt sic eū ad mortē sententiā nō artarent q; illuz argueret verbis increpationibus impzimeret: verberib^{us} cederet: manciparet exilio: ppulsaret eum de finibus iudeorū: sed nec excusaretur Pilatus: si perexigie verasset innocens. Cum vō Pilatus nisi polliceret emendare iesum morte nō irrogata: exarsit velut ignis in spinis iudeorum synagoga maledicta. Et tunc vniuersa turba obtenebrata mente et infrunita voce exclamat. Crucifige crucifige eum: vt verificaretur quod ppheta in psona David ait. Verbum iniquū constituerunt aduersum me. Hic primo synagoga ceca et om̄is iudeorum turba xpm̄ petiuerūt morte puniri p crucem an̄ aut hanc tetra et horrendā vocē quous expe terent xpi mortē nō tū gen^{er} mortē edixerant. Nūc vō morturo mortē gen^{er} idamāt: vt nec cōtenti penis: nisi turpissimā mortē dī formā iducāt. Tūc qdē crucifigi in ligno erat ibone stissimū gen^{er} mortē: vt dīficaret qd Sapient. ii. sc̄p. ē. in psona eorū dicentū. Morde turpissima adēnem^{us} eū. Sz in hac exclamatiōe maledicta turba gemiuit et vocē. Pontifices etiam et ministri clamabāt: Crucifige crucifige eū. Dicit eis pilat^{us} vbi qd paulo an̄ pdixerat. Accipite eū vos et crucifigite: ego autē nō inuenio cām i eū. Nō libat xpm̄ pilat^{us}: si manib^{us} niti tradē emuloz. nesciēs q; nō sat ē libez fieri a crimie: si nō ledat si nō cū pōt innocētiam tueat. Se cūdo subdit accusatiōis xpi aggruatio. Porro iudeoz puitas: nisi xpm̄ dī tra eliminet nō qe sc̄el adūgit. Nos legē hēm^{us} et hz legē dī mortis zelū legi islectē sup xpm̄ vt igni ofā mortē i curret. Si em̄ intētiō referat ad vba: aut si x

ba referantur ad intentionem mētiuntur iudei et eorum mentis iniquitas. Non enim xps filium dei se fecit ex tēpore qui ab eterno nō factus: sed genitus est ex patre. Nec christus aliquādo vt homo se asservit filium dei: s̄ q̄a homo propterea factus erat filius dei: nō in aliquo deitate mutata: sed in melius humanitate pro nobis assumpta. Cum ergo Pilatus audisset hunc sermonem magis timuit. s̄ timore seruli: forte timens dominiū iudicium super se ex hoc futurum: q̄ innocentem impie condemnaret. Pilatus vero assolitus culti deorum: forte mente tactus celicam veritatem e celo dilapsam aut aliquid in eo quod suum subterfugerat intellectum expavit suspicatus. Et ingressus in pretorium dixit ad iesum: unde es tu. Licet enim iam dixisset q̄ galileus erat: secutus est tamē consuetudinē iudicū: qui semp̄ et diuersimode interrogāt reū vt in clarā noticiam obiecti criminis veniant. Iesus autē responsum nō dedit ei. Quod idō fecit: qm̄ q̄uis curiosa esset interrogatio: altissima tñ erat proferentis mentem excedens. Nam humano more loquēdi non potuisset christus satisfacere pilato nisi mentem ei cōuertisset ad fidem. Quam cōuersionem humana potentia tumens: et rhomanorum scētia imperita minime merebatur. Tunc Pilatus se contemni a christo considerans humano fastu repletus ait. Tu mihi non loqueris. Nescis quia potestatem habeo dimittere te: et potestatem habeo crucifigere te? Tunc christus silentium abiecit: quoniā temp̄ loquendi aduenerat: et respondit humiliter imperito: tradendo doctrinā vt eum reuocaret a fastu et ab errore quo tenebat ipse delusus: vñd̄ respōdit iesus. Nō haberes potestatem aduersum me vllam nisi data fuisset tibi desup̄. Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet. s̄ q̄ tu: qui ad omniū vtilitatē dō permittente me iudicas. Exinde querebat pilatus dimittere illum. s̄ quia dulcis christi responsio penetrabat animū eius. Cognito autem a iudeis q̄ Pilatus christum velut innocentem volebat tradere libertati. Clamabāt dicentes. Si hunc dimittis non es amic⁹ cesaris. Omnis qui se regem facit contradicit cesari. Ecce malignitas iudeorum: incutere cōnantur Pilato ex superiore timore si christus absoluat a crimine vel a pena quasi nō reueareatur superioris sui cesaris maiestatem. Ne iura suscepti honoris atq̄ amicicie plene custodiat si christum inultum morte dimittat:

quasi christus se regem fecerit contra cesaris voluntatem. Sed erat vsq̄quaq̄ certissimū iudeos seruos esse cesaris nō amicos: cui nō amore sed violentia subdeban̄: nec christus se regem fecerat: sed turbam eum facere volentem regem effugerat. Et cum tam procaciter accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus populi nihil respondit. Tunc dixit illi Pilatus: Non audis quāta aduersum te dicunt testimonia. pro peccatis et sceleribus accipiunt hic testimonia: hō pro verbis et probationibus testium productorum. Et nō respondit ad illud verbum ita vt mirraretur p̄ ses vehementer. Nō respondit iesus accusationibus falsis. Augmentaretur enim ex r̄sione vitium falsitatis: cum ad veram responsionem in malo pertinax falsam probationem obijciat et verbis concertantibus verba trahantur: et responsionibus respōsiones accrescant. Nō est enim sapienti non pugnare verbis cum negantibus veritatem. Contendere quidem cum pertinacibus seuiunt magis et multa falsa verbis certando inueniunt nec tacendo inueniant confusi. Tertio addit liberationis christi replicatio. Nam nitens pilatus iesum om̄ino tradere eis religiosā consuetudinem apposuit dicens. Est autem consuetudo vobis vt vnū dimittam vobis in pasca: quem vultis vobis de duobus dimitti? Habebat namq̄ Pilatus quēdē virum insignem. s̄ in malo vinctum in carcerē nomine barrabam: qui propter seditionem missus fuerat in carcerem: qui sceleratior omnibus vinctis erat: quem Pilatus cum christo in optionem dedit vt boni et mali comparatōe facta bono libertas et malo supplicium adderet. Quo audito principes sacerdotum et seniores populi vt se multitudine tuerent persuaserunt populo et cōcitauerunt turbam proinde clamauerūt dicentes. Tolle hunc et dimitte nobis barrabam. O seua crudelitas impiorū. Auctorem vite petunt ad mortem: et virū homicidam seditiosūq̄ latronē suāt ad vitam agno: mortem vite: luci tenebras tā stulte q̄ impie p̄ferentes. O quis expr̄mere posset q̄to doloris gladio percussus est cor x̄ginis m̄ris cum clamores illos seuisimos et crudeles percipit: quibus filius suus innocens postulatur ad mortem: et impius p̄ctōr barrabas postulatur ad vitam. Iterum autem locutus ē pilat⁹ ad eos cupiēs dimitte iesum dī. Quid igit facia d̄ iesu q̄ d̄ xp̄us? Illi autem clamabant. Crucifige crucifige eū. Et ille ter-

liberare

tio dicit ad illos. **Q**uid em̄ mali fecit? Nullas
causam mortis inuenio in eo. **L**orripia & euz
& dimittā: **A**t illi instabant vocibus magnis
postulantes vt crucifigeretur & inualescebāt
voces eorum. **T**unc **P**ilatus sciens q̄ p̄ inui-
diam tradidissent eum: & videns q̄ nihil pro-
ficere: sed magis tumultus fieret in populo
volens satisfacere populo dimisit illis barra-
bam. **E**t accepta aqua indicans p̄ eum tanq̄
innocentē hominē iudicaret inuit^o lauit ma-
nus suas. **D**i. **I**nnocens sum a sanguine iu-
sti hui^o. **E**t quādā aliam iusticiam ineffabiles
quodāmodo intelligens; tunc **P**ilatus sub-
dit: vos videritis. **R**espōdēs aut̄ vniuersus
populus dixit. **S**anguis eius sup nos & sup
filios nostros. **T**erribile quidē est iudiciū iu-
deorum: q̄ in eadē damnatione qua erāt ip̄i
patres filios induxerūt vt fieret obligatio p̄-
sonalis nō t̄m existentū sed etiam futurozū.
Sed nescio quo demerito tam occulta sit ista
obligatio subsecuta seu que fuerit ista tam se-
creta iusticia vt ad t̄m scelus subeun̄ deo vindi-
cte patres deo permittente potuerint nōdū
natos filios obligare: vt nedū ad nascituros
primi tempis: sed vsq̄ in p̄sentiarū profluxe-
rit damnatio ista: quia isti & illi meruerūt in-
durari: ac p̄ hoc vt exceperūt sententiam ita
vt in vita ip̄ozū nouim^o euenisse etiā obuen-
tura fore que seruant̄ eterna. **T**ūc **P**ilar^o di-
misso barraba & lotis manibus implacabilē
seuiciā iudeozū intelligens adinuenit modū
alium liberandi iesum. vt. s. flagellari faceret
& illud vt saltem in eius vberib^o & opprobriis
satiari annuerēt eū taliter liberari. **P**roinde
flagellauit eum: & p̄t̄ moris erat presidii ro-
manozū ligatū ad quādā aule colūnā pri^o ex-
euntes eum vestimētis suis. **T**ūc verificatū ē
illud **Isa. i.** **C**orpus meū dedi p̄cutientibus &
genas meas vellētibus. **C**ōsidera igit̄ o ani-
ma mea quid erat videre filiū dei toto corpo-
re denudatum veluti mansuetissimū agnuz
tam dira sustinere flagella vt a planta pedis
vsq̄ ad verticē in toto corpore appareret hor-
ribilis & leprosus. **U**nde **Isa. liij.** in persona
omniū p̄phetarum ait. **H**os reputauim^o eū
quasi leprosum & p̄cūsum a deo & humiliatū
Defluxit ille sanguis p̄ciosissimus p̄ illa sacra
latera innocentis & amārissimi iuuenis nullo
prosus in eo repto reatu. **E**t tu p̄dite homo
totius confusionis & contritionis causa ex-
istens quō nō inflectum foras erumpis. **Q**uo
flagellato & a colūna soluto milites p̄cētēs

coronam de spinis imposuerunt capiti eius.
scz cum adhuc esset nudus & vestē coccineam
siue purpuream circūdederunt ei. **E**t venie-
bant ad eum & salutabant eum dicētes. **A**ue
rex iudeozum. **E**t p̄cutiebant arūdine caput
eius & dabant ei alapas expuentes in faciem
eius & ponentes genua adorabant eum. **E**t
sic flagellatus ostēditur iudeis vt saltem com-
passione cōmoti velint eum tradere libertati
Ergo iesus portans spineam coronam
& purpureū vestimentū in totius populi so-
laciū & derisum. **E**t dixit eis **P**ilatus. **E**cce
homo. quasi dicere velir: **A**ccusatis eū se fe-
cisse filium dei. **E**cce q̄ nunc apparet nō filius
dei: sed miserabilis homo. **Q**uē cum conspi-
ceret mesta mater spinis coronatum liuiduz
& cruentatū: sputis deturpatū genis & tota fa-
cie ex ictibus alaparum tumefactum: & a sua
speciositate totū alienatum: vultu & oculis in-
clinatis tanto dolore repleta est anima eius.
& quasi mortua cecidit sup terram. **Q**uāto
dolore ac q̄ amaris lachrymis **M**agdalena
plorabat dum conspiciebat magistrum suuz
tanta crudelitate tractatum vt faciem illā q̄m
angeli conspiciere concupiscunt: cerneret tan-
ta deformitate variatam q̄ non remāserit in
eo species neq̄ decōr. **E**gredimini ergo filie
sion. id ē. anime sanguine christi redempte &
videre regē **Salomonem** in diademate quo
coronauit eum mater sua. s. impia synagoga
Et tu hūani cordis supbia que opprobria ab-
horres: et ad honores aspiras attende q̄s est
hic qui egreditur habens imaginez quasi reg-
gis: & nihilominus serui despectissimi confu-
sione repletus. **I**esus rex tuus & de^o tuus: q̄
quasi vir leprosus & nouissimus virozū esti-
matus est: vt te ab eterna confusione eriperet
& a supbie peste sanaret. **V**e igit̄ his q̄ semel
& ve iterum atq̄ iterum qui post tam p̄claz
humilitatis speculum supbia tolluntur in al-
tum: rursus ostentui habentes filium dei. ve
& tibi vanitas tam virozū q̄ mulierum que
caput ornas tanta multitudine vanitatum.
Cur mens insensata non recordaris illius di-
uini capitis quod est etiam angelis tremebū-
dum. **A**spice illud p̄o tua vanitate purgan-
da tanta confusione deiectum & tam crudeli
spinarum inflexione quassatum: ac tanta spi-
naruz crudelitate densatū. **I**ta vt fm **Berū.**
vsq̄ ad cerebri teneritudinē cōfixum sit dum
cōfigit̄ spina. **Q**uod vtiq̄ sem̄ ē arūdis cre-
bra & crudeli percussioe q̄ sup coronā spinēs

facta est. Spine quoque fuisse credunt iūci marini qui fortes sunt et acuti. Supra cōtextus historie textus: quibus omnibus cōtextibus eque sonet: nō tñ lectores siue auditores moueat dum ordo non seruat l'esi seruat ordo sententie. Et vnusquisq; hie et alibi suo modo subordinet si a rei vitate nō deuiet. Sed omnia ista conflata in vnū penam xp̄i exāgerāt et accrescunt malicie iudeorum.

Articulus quartus prime partis principalis passionis christi de tribus vltimis contemplationibus que pertinet ad complementum dominice passionis: et primo de apparitione demonis facta vxori Pilati ne christus condemnaretur ad mortem: et quanta importunitate iudei querebāt necem christi: et de iniustissima condemnatione eius. **Ca. 1.**

Prima contemplatio prinēs ad complementū dñice passionis: Insuper cōtinet in se tria. Primū est demonis dissuasio. secundū est iudeorum infestatio. tertium est xp̄i sententiatio. Primus est demonis dissuasio. Decreuit em̄ Pilatus aut de consensu iudeorū christū libertati tradere: aut sup eum pferre sententiam mortis. Egressus foras cultu corporis et exteriori apparatu vexillorū et armatorū ac ceterorū quib⁹ romani p̄sides in eos consueuerant proferre sententiā. Et iussit poni tribunal in loco quod dicitur licostratos hebrayce aut gabata. Sedēte aut illo pro tribunali misit ad eum vxor ei⁹ dicēs: Nihil tibi et iusto illi. In hac siquidem muliere innocētia christi et malicia diaboli cōuenerūt. Et diabol⁹ ex malicia suggerit pro innocentia. Uolebat em̄ antiquus hostis redemptionem humani generis impedire suspicās christus esse filiū dei: quia patres in limbo tā senserat exultare. Addit igitur mulierem quaz vt plurimum nouit esse p̄diuē. Sciebat em̄ Pilatum ad illam plus debito amore ligari. Amor em̄ confestim exaudit quod amar⁹ expostulat. Et primum virum p̄ feminā in amore ligatus diabolus circūuenit. Vxori igitur Pilati horribiliter terrendo apparuit dicens

Quid apud tuum virū astat vt reus qui innocens est et iustus. Cuius damnatio ad mortem esse non potest sine horrenda vltione Pilati et per consequens etiam tui. Proinde tibi consulo: et viro tuo vt iudicium omnino suspendat: ne ille tecum terribilia et inopinata patiat mala. Expauēfacta mulier nouitate videntis similiter et audiendi: statim suggestioni more femineo credens accessitum quēdā referendariū p̄structū visioni: statim dirigit ad Pilatum aut lras scripsit. Et misit hec verba saltem in sententia cōtinētes. Nihil tibi et iusto illi. Infidelis iniquitas et ceca peruersitas iudeorum. Omnes p̄ter q̄ vos innocentiam christi clamant. Clamat p̄ses. Herodes actibus pandit: demon p̄ visus insinuat: mulier profitef. Referendarius nuncius p̄fert. Nihil tibi et iusto illi vt nō solum innocentia sed iusticia christi p̄coniū laudis in iudicio habeat. Plus em̄ est iustū esse q̄ innocentem fieri. Quasi dicere velit. Nihil tibi quod solum ad malefactorū vindictam positus es et iusto illi qui nō forefecit. Et si apte suadendo dicat. Refrena iudiciū. Sentētiā omnino suspende: vide quid agas: ne efficiaris viro iusto viro pferendo sententiā criminolos et non impune transibit. Et rationē subdit di. Multa em̄ hodie passa sum p̄ visum p̄p̄euz id est. passa sum vidēdo nō sentiēdo: nō insp̄senti sed in terribilibus cōminationibus de futuro per visum quidem: quia sic monstratum est mihi. Apparuerat em̄ sibi bonorum omnium impeditor: forte in aliqua sibiecta materia. Secundo subditur iudeorū infestatio. scz vt christus morti traderetur: p̄pterea subinfertur. Erat autēz parasceue hora quasi sexta. Et dixit Iudeis Pilatus demonstrans eis christum iterum. Ecce rex vester: suis verbis volens pretendere christi vilitatem et timorem auferat de cordibus iudeorum et ipsorum crudelitas mitigetur vt non sit in illorum cura vtrum viuat an moriatur: tam abiecta conditio viri. Alii autem dicebant. Tolle tolle. Crucifige eum. O dulcis iesu: quis tā durus esset et impius vt clamores illos horribiles: tolle: tolle: crucifige eum: sine gemitu et clamore spiritus aure corporis valet audire seu mente tractare. O impatiens feritas et seua crudelitas et cruenta impatientia iudeorum que non pateris Pilatum implere aut per amplius prorogare sermones: et quod iure nō p̄t: fatagis clamorib⁹ supare. als ei. Tolle tolle: crucifige eū: crudelem instantiā in p̄-

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū in. xl. de passione dñi

sagium futurozū ostendis. Nam quales tūc eratis similiter et futuri talis geminatio p̄ten- debat: eo q̄ christus tollēdus erat a vestra fi- de et dilectione: sic et tunc penitus ablat^o erat. Et dixit eis Pilatus. Regē vestrū crucifigā? R̄sponderunt pontifices. Nō habem^o regē nisi cesarem. Quē licet inuite ferrēt: compatiōe tū christi tolerabilior erat cesar. Hoc tū dice- bant vt ad cesarem posset esse appellando re- cursus nisi xpm̄ Pilatus lata sentētia interi- meret: Sed iusto iudicio factum ē: vt ip̄i a ce- sare in posterū cessi sint qui detestātes christū cesarem elegerūt. Tertio subdit christi sentē- tiatio. Nam tūc om̄i spe libertatis christi ad- empta: nec libentivoto valens Pilatus eripe eum male molefact^o a veritate auditū auer- tens: a iusticia scā declinans vsq; ad hāc oraz habitā: pietate relicta in impietate versus: di- ctavitq; crucem mortis sententiā sup̄ christuz et sup̄ latrones quos merito ip̄soz iniquitas cū eo iussit affigi. Formā vero verborū tā se- ue late sentētie notarij gestozū christi scribe- re nō curauerūt. Idcirco sub certa forma nō tradim^o eam. Sed nec istā incuriam inaduer- tentie imputem^o euāgelistaz scribentiū: s̄ di- uine pudentie gubernatrici omniū: que ni- hil pm̄isit in euāgelio scribere imptinens: ni- hilq; dimisit expediens. Tūc adiudicauit pi- latus fieri petitionē eozū et tradidit eis illum vt crucifigeretur. Tradidit. s. iudeis illuz ad voluntatem: militibus x̄o et ministris ad sentē- tie inique executionē. **O** iniquitas consum- mata: q̄ homo deum: iniustus iustum: pecca- tor sc̄m̄: iudicandus iudicaturū deū iudicet velut reum. Qua audita seua et iniusta sentē- tia beata x̄go dolenti corde lachrymabili ac lamētabili voce dicere potuit ad Pilatū. Heu mihi Pilate quid fecisti. Quid est qd̄ te festi- nauit. Quis tui animi pietatē infecit. Quis te a veritate diuertit. Quis te aduersus ino- centiam dilecti filij mei iesu tanq̄ aduersus emulā excitauit. Quis te inimicū fecit filij mei iesu: pro quo vsq; in p̄sens liberando toti- ens laborasti. **O** infelix anima vnde in te hec mutatio facta est. An te male fecisse cognosc̄ q̄ p̄ filio meo liberādo certaueris. An te mi- ne terruerunt populi iudeozū. An cesarē ex- pauescis si dilecti filij mei innocentia nō con- fundis. **O** tibi infelix Pilate qui culm̄ rho- mano iniuriā facis: et in cesarem notam po- nis et maculam deicidij in gloria tua. Con- fundis p̄sidentem sedentē: subuertis ordinēz iuris. Quicqd̄ est honoris atq; pudoris eua-

cuas. Male agendi tuis similibus exempla disponis: dilanias leges: omnibus te reddis infamē: et eo de te deterior volabit infamia q̄ filij mei innocentia pluries proclamasti. Et te in eo cam nullam mortis et pene inuenisse co- ram principib^o sacerdotū et plebe fuisse cōstā- ti audacia protestatus. Et eum nūc facto con- demnas: qui paulo ante x̄bo iuste a te defen- sus est. An oblit^o es verborū tuozū: aut te tā leui stulta et subita mutatione confundis. **O** anima neq; iure cōtra te armarent om̄ia ele- menta: qm̄ put in te agit confundis filij me- um seculi auctorem. **O** merito tibi om̄es x̄tu- tes singule aduersant: vitia om̄ia complexū- tur. **O** rdo nature morū atq; iusticie te repel- lit: eo q̄ innocentia filij mei p̄pter inimiciaz lanasti. **O** impie et crudelis et dire tyranne. **A**d quid leges: ad quid iura: ad quid p̄fesi- dentia magistratus: ad quid cesaris celsitu- do: ad quid tribunal omniū regum. **S**i ap̄o- tutores hominū plebeiozū et reipublice defē- sores tanta filij mei innocentia et puritas et vi- ta immaculata nō possunt tute consistere. Sed tu anima quecūq; es peccatrix et neq; vide q̄ innocētissimus agnus: vt te a sententia iuste damnationis eriperet iniusto p̄pter te iudi- cio elegit p̄demnari. **F**ece que nō rapuit pro te soluit: et tu impia et crudelis nec deuotiois exoluis gratitudinez: nec cōpassionis repen- dis teneritatē: nec insup̄ ad hec p̄sideratiois ap̄is intellectum.

Quomodo imposita cruce su- per humeros christi ad mortem ducitur: ac quomodo debilitat^o exhonozatur: et de compassione mulierum ad eum. Ca. ij.

Secunda contemplatio pertinens ad cōplementū dñice passionis in super continet in se tria. Primum est christi honoratio. secundū christi debilitatio. tertiū ad christū cōpassio. Pri- mum est honoratio: quia pondere crucis ho- noratus erat. Et de hoc subdit. Milites aut̄ et ministri comprehendentes eum. s. audita sen- tentia cum om̄i imanitate ac furore exuerunt eum clamidem coccineam et induerunt eum vestimentis suis: et infestantibus iudeis du- cunt illum vt crucifigerent. Sed aduertendū in hac pte legentibus: q̄ ab eo loco quo x̄ps ab herode reductus est ad pilatuz vsq; ad ex- peditionem sententie late: multa est x̄bozū varietas et anticipatiua locutio et eiusdem re-

petitio sepe facta. Quāobrem solitū narrandi
 ordinē nō vsq̄quaq̄ seruauī cōnectans ve-
 ram rei geste sententiā posteratiōes atq̄ an-
 ticipatiōes verborū prout euangeliste tra-
 dunt: vnus addens q̄ alter dimisit. p̄ om-
 nium inaptatiōē dimitteus p̄spicatioibus
 ingenijs ordinari. **S**poliat̄ igit̄ derisōis ve-
 ste iesus christus crucifigend⁹: suis vero ve-
 stibus induitur: et cum his miniat̄ ad mortem
Cogita nunc anima mea in illa humana et in
 compassiua imo crudeli et furibūda expoliati
 one q̄tum ex verberib⁹ atq̄ sanguineis pla-
 gis eis adherentibus vestimētis renouatus
 fuerit illius sacri corporis cruciat⁹. **P**arata in-
 ferim erat penalis machina ligni et omnia in-
 strumenta penarū que vigilantī solertia sub
 ministrantibus iudeis milites acceperunt: et
 onerauerunt sanctū dorsum dñi iesu valido
 ligno crucis. **E**t deferebat onus graue man-
 suetus iesus tanq̄ animal subiugale. **O** fili
 hominis: **E**cce ligna: sed vbi est victima. **E**c-
 ce dñs humano generi prouidebit. **B**aiulat
 igitur crucem sibi filius dei iesus veluti isaac
 ligna ex quibus comburēdus erat nisi desu-
 per aliter dñs decreuisset. **O** benignitas sal-
 uatoris que sic onerat⁹ incedis et tuam igno-
 miniam sup te portare dignatus es. **E**gress⁹
 igit̄ a facie Pilati: **D**ucitur in sue augmentū
 cōfusiōis p̄ solenniorē viam hierusalem in
 qua paucis ante diebus subiugali supsedēs
 tanto fuerat a turba honore susceptus: et ac-
 clamatus a populis et pueris hebreorum: q̄ si
 eēt saluator mundi. **N**ūc vō veluti subiuga-
 le subiectum oneribus cū opprobrio eēt ducit̄
 sociatus duorū numero damnatorū ac si p̄n-
 cipalis latronū collega fuisset. **E**ruitabāt im-
 p̄ij q̄ de iudicio victoriam reportassent. **F**le-
 bāt quoq̄ qui mundū ab omni inhumanitate
 recesserant saltem tenētes cū xp̄o ipsi⁹ natu-
 re in compassione consortiū. **M**ilites et mini-
 stri hui⁹ damnate snie suggerētib⁹ pontifi-
 cibus sacerdotū ne oziret̄ in ciuitate seditio:
 neq̄ tumultus in ip̄o et christus eorum labe-
 retur de manibus p̄pter mutabilē animum
 turbe cogebant eum gressib⁹ festinare. **D**uz
 igitur xp̄s baiulans sibi crucē sic ad suplicium
 traheretur: factus ē cōcursus populorū p̄
 ip̄m illudentium sibi. **A**lij similiter ip̄m luge-
 bant: alij illudētes irridebāt: alij proyiciebāt
 lutum et immūdiās sup caput eius. **S**eque-
 batur eum p̄t̄ poterat mestissima mater ei⁹
 cum Johāne et **M**agdalena et cū mulieribus
 que secute fuerant eum a galilea ministrātes
 ei: a quibus velut emortua virgo mater vtrū

q̄ sustentata tenebatur. **S**ecūdo subdit̄. chri-
 sti debilitatio. **E**t vigilia em̄ p̄terite nocti: nec
 nō ex laboribus p̄ totam illā hebdomadam
 iam assumptis atq̄ exptis: atq̄ ex multiplici
 de causa angustijs post totius corporis flagel-
 la: addito sup his graui onere crucis: nō mo-
 dicum debilitatus fm̄ corpus ipsa fortitudo
 debiliū filius dei iesus. **P**roterea sicut legi
 in quadam historia fide digna: qm̄ in quodā
 cōcursu viarū ip̄o iesu portante in humeris
 suis suplicium crud: dulcissima mater sua cuz
 breuiorē vt eum cōspiceret captasset viam: et
 ex alteratione faciei eius anxietates cordis
 sui et duri oppressionē oneris asperit: sincopi-
 zasse dicit̄ p̄ dolore in conspectu filij sui. **Q**uō
 cōspiciens et ipse totus pietate plenus ma-
 nifestis doloribus signis atq̄ pallozibus in
 facie postensis totus angustiat⁹ et cordialit̄
 sauciatus sup lapidem ibi positum: quasi de-
 seculo et dolorose resedit. **P**roinde malefici
 illi qui ducebant ad mortem eum sic deficere
 aduertentes: angariauerūt quēpiam simo-
 nem cyreneū venientē de villa patrem Alexā-
 dri et rufi vt tolleret crucem eius. **I**n hui⁹ rei
 testimonium refert historia illa. q̄ postea edī-
 ficata est ecclesia in honore virginis mari dei
 que dicta est sancta maria de palmo: q̄ ibi
 olim onidebat̄ lapis ille sacrat⁹ sup que xp̄us
 tunc resedisse narrat̄ que tñ sunt pie creden-
 da q̄ temerarie asserenda. **H**ec tñ alleuatio
 xp̄i ex onere crucis nō pie et humane sed im-
 pie et crudeliter facta est ad mortis accelerati-
 onem et ad contraria euitandum. **T**ertio ad-
 ditur ad christum compassio: sicut em̄ euāge-
 lista testat̄. **S**equebatur eum turba multa po-
 puli et mulierū que plangebant et lamentabā-
 tur eum. **S**equelas multotiens habuit xp̄us
 hominū atq̄ mulierū: sed varia causa vario-
 q̄ affectu. **S**ed nūc altior causa fecit adesse se-
 quaces. **S**ed dūtaxat deterior phariseos at-
 q̄ pontifices sacerdotū qui tñ finem optati
 excicij vt ineffabiliter aspicerēt sequebantur
Aliqui vero tot signorū vltra om̄em huma-
 nam potentiam factorum conscij existentes:
 si quis in mortis articulo faceret pro seip̄o vi-
 sere querebant: qui tot signa in alios fecerat
 qui etiam tres mortuos ab inferis suscitauit
Mira quippe consideratiōe tenebant̄ si vole-
 bat ipse ad tartarea loca descendere: a quib⁹
 illos reuocauerat. **A**ut si aliqua insolita po-
 tentia de illorū manibus laberetur: aut si alie
 p̄ signa innotesceret: aut quali potentia: qua-
 li vultu: quali consistētia si moreretur in ip-
 so actu moriendi p̄sisteret. **S**i hunc deus req̄

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

reret de sup. Si sibi aliquid noui aduenisset: qui tot noua in seculo opatus est qui nouas vitam mūdo sic labefacto mōstrauit. Si quis piā pro ipō p̄surgeret. Si noua seditio aut tumultus pro ipō libertate oziret. Porro curiositas multos adduxerat in sequelā. Quasdam vero pietas humana mouebat ad hmōi spectaculū cōuenire. Maxime mulieres quarum quodā instinctu nature magis pius est sensus et p̄noz in lachrymas cum aliorum uiderint aut audierint passiones et seuas conspiciunt nouitates. Necnō virgo mater incōgnita: sed maria cognita mater multos ad hāc sequelam moribus induxerat: ut uiderēt mores eius in morte filij sui. Est porro mirandū virginē isolitā in publico deuitantē aspectū hominū confortia mulierū: silentio frenataz sturibus fretam: uiduatā uiro: derelictā uirili consortio cū sibi ueterinis sororibus et alijs mulieribus crucifigendū filium sequi. Cum mos muliez nō sit uelle uidere filios trucidari. Abulte aut mulieres more pietate atq; cōpassione ferebant in illam: eo q̄ filio unico p̄uabāt: qui q̄ horrendus est uelut reus morte turpissima damnat^o erat. Necnō et secreto tractu christus multitudinē attrahēbat: ut uiderent signa magnalia que tunc factur^o erat ut agnosceret charitas iniusta sentētia: ut audiretur crucis septiformis doctrina: comprehendere in eo mētis constantia: mira patientia: ut uideret quō et cui compatiunt intensibilia elementa in quem tm̄ rōnalis natura defecit. Mulieres aut plangebant et lamentabant cōpassione filij atq; matris: lamentabant q̄ illo die contra iesum iniuste fuit lata sententia: q̄ sic festine ducebāt ad mortē donator uite: et sanitatis restitutor. Demores erant bonorū que sepe plurib^o fecerat: et nullis eius p̄sentie mali: dulcedo sermonum eius nō erat abolita. Et pietas uultus ei^o in memoria sequentiū adhuc erat: talibus mulieres acte conspicuis plangebant humanitū sup christū et se uam homis hui^o lamentabantur fuisse fortunā. Ad quas saluator conuersus agonista intrepidus uilia semp docens cautelam adhibens p̄ futuris quorū p̄congnitor erat: dixit. Filie hierim nolite flere sup me qui sponte mortem subeo: qui leti. i. mortis: et uite iperū habeo: cui nihil deperit moriendo. Cui^o suscitatio facilis est: sed supervos ipsas flere. Nec tm̄ intelligamus in ista christi allocutione illas dumtaxat mulieres intelligi: sed magis etiam uiros quorum funestis

clamoribus mors christo irrogata cognoscit et quorū neglectu nō fuit iniusticia ppullata. Nec tm̄ odio christus agebat in eos ut illos flere uellet. Magis aut id agebat ut tm̄ crimē et horrendum penitudine cū lachrymis laureretur: ne ueniret quos habebat uisceri. Hec quidē sententia deriuat ad quoscūq; peccatores alios deum quolibet offendentes: qui sup semetipsas incōsolabilem dolorē debet iducere atq; maxillas et ora lachrymarū riuulis irrigare: ut nulla eis consolatio esset sup terram: donec indulgentie atq; remissio peccatorum astipulatio habere. Quod aut adiecit: et sup filios uestros: ad futurā ferebat penam. Ad confirmationem illius imp̄catis quam sibi exquisserant coram pilato dicentes. Sanguis eius sup nos et sup filios n̄ros. Si christi huius dicti sram tm̄ inspiciam^o forte hoc ideo dicebat: quia hierusalem tradenda erat excidio p̄ncipibus r̄omanorū. Ratione aut retorquēde lamentationis et flet^o in se ipse saluator adiecit dicens. Qm̄ ecce uenient dies in quib^o dicent. Beate steriles et uetres que nō genuerūt: et uera que nō lactauerunt. Tempe nempe tribulationū uenientium felix est unusquisq; compatiue loquendo qui nec filium nec filiam nec aliquē sibi propinquum habet: ut p̄ eum dupliciter puniat cui^o si solitarius fuerit miseria solūmō simpliciter erit. Hec de temporalibus malis intelligenda sunt que quidem referre conant^o: sicut dictum est ad tempus quo hierusalem a romanis euerfa est. Hoc aut de eternis malis in futuro subiungit dicens. Tunc incipient dicere montibus: cadite super nos et collib^o opere rite nos. Apparēte nempe iudicio dei q̄ peccatoribus terribiliter iminebit: uellet unusq; q̄ peccator tunc p̄sidium: nedum ipse xpi^o uerumetiam uniuscuiusq; uel minimi iustorū quos in hoc mūdo oderunt meruisse: ut per eorum merita tunc ualerēt a facie terribilire dei tunc latere. Necnō ad sram etiam intelligi p̄t. Nam tempe iudicij om̄es peccatores potius uellent a montibus et collibus opiri: q̄ detruāi eternaliter in infernum. P̄t etiam p̄ has mulieres xpm̄ sequentes quas pie saluator alloquitur ab ipō tempe vsq; ad secula futura predicatorēs intelligi: quibus typice suadet ut ipi se ipsos flendo deplorent mitentes semina regni dei: et alios doceant flētum et lamentum super patris scelerib^o magis q̄ sup dñi passione: quā uidelicet deplorasce sceleribus nō correptis: emissis lachry

in his et singulis sup eis: fletus est infantium et mulierum plangentium ad fabulas poetarum: aut cum audiunt recitari epytaphia varie seu strenue mortuorum: magis dixerim lamenta somniantium qui cum enigilauerint in risum visa per somnia conuertunt. Et mirum recolo mihi sepe vidisse audita diuina passiōe multos etiam sceleratos in lachrymas prupisse: quas vt elicerent ab oculis audientium concionando ad populū stulte nescio an perire p pia vba sepe temptaui. Quod et feci sicut solitum est omnibus qui declamant maxime isto tempe seu die quo ecclesia christum p sua officia recolit crucifixum. Cūq; ad ppria remeasse illos aspicerē: christi passionibus et lachrymis atq; virtutibus vale dixisse cogno- ui: et de pristina cōuersione nihil mali fuisse ademptum. Nec fleuisse facinora ppter que fuit passio quā fleuerant tolerata. Quibus et ceteris similibus gratius foret atq; salubrius q; passionē passionis cām defleuisse: ipsa siq; dem peccata que precesserūt atq; futura sūt christum pati sua voluntate fecerunt. Sup q; doloribus et meroribus affici ad salutem necessariū est etiā si sup passionē nō tñ impie sed pie hominū anima letaret. Hunc igit fletum p pdicatores suaderi debere et mulieruz typo spūs sanctus p Hiere. ix. c. asseruit dicēs: Audite igit mulieres verbus dei et assumant aures verba oris mei: et docete filias vestras lamentū et vnaquaq; primam suam placentū quia ascendit mors p fenestras: mors quidē peccatum ē quod per fenestras varias malorum appetitionū quas apit mala voluntas atq; pueria p quinq; corpis sensus incautos ingreditur. Cui rei causa iubet fieri fletum atq; lamentum: vñ et signum de seipso eis proponit q; terribilis ira dei sup peccatores iminebit di. Quia si in viridi ligno hoc faciunt: in arido quid fiet? Si nempe christus qui viride lignum erat cui nūq; verbum defluxit. sed ociosum et tales tñ sustinuit passiones: quid flagitiosi peccatores christum tam impie persequentes: qui quasi aridum lignū sunt eternis ignibus aptissimum pro suis flagitijs sustinebunt? Non dico: tñ dico q; aliqui etiam p fletum diuine passionis non compūgantur et conuertant etiam durissimi peccatores: primum nihilominus et pdicatoribus et omnib; peccatoribus cōmuni et magis necessariū est.

Quomodo christus amaro potu potatur: crucifigitur: et a terra in cruce leuatur. Ca. iij.

Tertia et vltima contemplatio perti- nens ad complementū diuine pas- sionis: tria contēplanda in se cō- p̄hendit. Primo em cōtemplemur q; amare christus potatur. secundo q; dire cruci affigitur. tertio q; mire a terra eleuatur. Primo inq; cōtemplemur q; amare xp̄us po- tatur. Sed ante p̄mittitur ad redundantiam iniuriarum pficiendam: q; cum duceretur iesus ad occidendū societatem latronum ei adhibuerunt: p̄pterea euāgelista subdit: Du- cebant et alij duo neq; cum eo vt interficerēt. Impia crudelitas et opprobriosa conditio malignorum vt socios neq; habeat: qui nun- q; fecit nisi p̄batū iusticie et amoris. Et vene- runt in eum qui dicitur caluarie loc⁹ hebray ce aut golgota. In hoc quidē loco s̄m Hiero- nimum imolatus ē aries pro Isaac. Gen. xx. ij. c. Significauit em aries ille christi humani- tatem: atq; isaac xp̄i diuinitatem. Dimissa er- go diuinitate que ipassibilis ē: solū humani- tas in dicto loco extitit imolata. Deposita igitur cruce de dorso simonis vt affigeret in illa christus: et passionis ad irrogandā mortē aspe- ram instrumētis vndiq; p̄esto factis: anteq; satellites manus ad crucigendum aponerēt dederūt ei vinū mirrhatū bibere cū velle mi- xrum. Implacabilis feritas iudeoz: que linguam illam mellisquam que docuerat dul- cia verba vite: in recompensationem imo po- tius in vindictam amarissimis saporib; cru- ciasti: vt claresceret luculenter: q; iudei interi- us repleti erant odio amarissimo cōtra xp̄m: vt verificaret quod longe ante Dauid pphe- ta in p̄sona christi predixerat. Et dederunt in escam meā fel et in siti mea potauerūt me ace- to: Sed de hoc etiam infra patebit. c. v. seqn- tis principalis ptis. Hec tñ in mysterio facta sunt vt intelligat q; electa vinea synagoga iu- deorum in omne amaritudinis genus cōuer- sa est: cū p̄pinauerit christo corpis mortē om- nēq; legis et originalis iusticie preuaricatio- nem: quia nihil deo amarius p displicentiam q; ē derelictio: eiusq; procar offensio presen- taf. Christ⁹ aut cū gustasset noluit bibere. O- scula crudelitas iudeoz. Qualia pocula aponis homini fatigato. Qualem refectionē porrigis homini in carne iā lesō. Quales af- fectus passionis ostēdis homini de hoc mun- do in proximo migraturo. Cum autem bibe- re nolisset post gustum: decernente centuri- one: sacerdotū p̄ncipibus sollicitantibus atq; infestantibus: p̄cessum ē ad ip̄ssimā actio- nem videlicet ad crucifigendum omnū redē

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

ptozem. Sed inter cetera euangelica scripta que admiratione animū meum pulsant hoc potissimum est: q^o tñi z tanti hominis crucifixio nis mysteriū dūtaxat cum serie p̄termissa solum edicitur factum. Nō tñ absq^o occulto mysterio ille mod^o ab omnibus euangelistis extitit p̄termissus: de quo tuius q̄ ipsis nemini crediderim^o. Quod quidē arbutoz factuz eē. Aut quia vulgata noticia qua sic damnati exilio tradebant tempauit manū ne insererent in scripturis crucifixionis modū: aut ne videant euangeliste succūbere verbis: seu quia spū sanctus sic breuiter scribi voluit: vt pia consideratio nō expressa p̄ atramentum pia meditatione ad meritum fidelium remaneret. Secūdo contemlemur q̄ dire xp̄us crucifigitur: imaginare deuota anima q̄ impie facilius illi crudeles coram omni multitudinē inhumaniter ac furibunde nudum expoliauerunt eū: sicut de vtero m̄ris egresus est: vt z nuditas eēt ad opprobrium z faciliore redderet ad tormentū. Quid erat tūc videre: z quid etiam nostris cōsiderationib^o p̄bet: q^o ad mortem subeundam expoliat filius dei iesus vt nobis pateat torus nihil operiens: nisi quod creatura suo captu non recipit: vt sicut nudus corpore duz patitur reuelatur: sic ip̄m verū deum omni amoto velamine intuitiue in eterna gloria cōtemlemur. Et vt insup ostendat q^o ad claram z nudam visionem dei nemo aliter pōt puenire nisi merito passionis eius. Sic deniq^o crudeliter dñudatus capif ille mansuetissim^o agnus: atq^o supinus ducit sup crucē: magi dō in animo ad homines charitate descensus: vt etiaz crucifigores sui non excluderent a charitate fontali. Etenim orauit pro eis: ip̄e vero in nullo renitens ad omnia tractabilem se prebebat: cū tanta mansuetudine: cū tanta pietate: ac cū tanta deuotione faciei sue q^o nō solum moueri ad pietatem impij psequētes. Verū etiam eorum corda naturali quadā compassiōe debuerunt in tali aspectu conscindi. Quozū vicem postea duricies lapidosa compleuit. Illo igitur sacratissimo corpe iam extento: p̄sto sunt clauī z mallei desup feriētes in manū valida affigētiū. Qui vt atrocius z expedit^o hanc impietatem p̄ficerent vt in alicui^o primam meditationē venit tripharie sunt diuisi. vnus dexteraz manū: alter sinistra: tertius pedes suppositos pualide distentos ictibus crebris z validis resonantibus sup clauozū capita cōfixerunt. Siue primo vnā: deinde aliā manū demū pedes cōfixos esse credam^o: p̄mebat

z configebat imisericorditer illa caro sanctissima: atq^o corpus illud in illa hora erat in sua seua passione ab omnibus derelictū. Q^o dū re ille sonitus malleoz resonabat in auribus: magis dō in cordibus diligentium christum: maxime in corde dulcissime m̄ris eius. Tam dīre z crudeliter tractauit sanctissimū illud corpus in modū pellis trahentes cū cruci affigerent: vt in p̄sona christi p̄pheta dicit. Foderunt manus meas z pedes meos dinumerauerūt omnia ossa mea. Tertio cōtemlemur q̄ mire christus a terra eleuat. Deinde ip̄m lignū deo totaliter insignitum impū satellites ereperunt in altum viribus plurimum: z solitis instrumētis nouo dolore xp̄m dñm cruciantes: dum pondus corporis manuum atq^o pedum carnem z neruos diuelleret z diuersimode laceraret. Anima mea dilecta respice nunc in faciē christi tui: z vide quō effluxit omnis pulchritudo de vultu illi^o. Et q^o erat speciosus forma p̄ filijs hominū: nūc apparet omnino in de cor^o: vide quō nō ei spēs neq^o decor: quia decorē vultus illius verborum mutauit liuor: ac sputozū fedauit turpitudine z cruoz. Aspice illos fontes manuz ac pedum dñi tui sacrū sanguinem emanantes z inundantes: vide apras cataractas celi: vt inundet diluuiū grē z nostrarū maliciā z superbiam submergendam. Ecce anima mea dilecta triumphale vexillum in altum erectū contra aereas potestates cum quo possis de omnibus tuis aduersarijs triumphare. Contemplare anima mea q^o tibi tricoloratū ostendit: cum sit ibi candoz virginee carnis z nigredo luuida flagellozū: z ruboz preciosi sanguinis: vt tu ipsa simili formis effigie. s. innocētia candida: penitētia nigra: z charitate ignea rubicūda.

Secūda pars principalis circa sacramentum dominice passionis: de septem verbis christi in cruce pendētis: et de ceteris que interim concurrerunt et successerunt: et habet articulos tres.

Secūdo principaliter in p̄posito p̄phetie verbo inducimur a christo ad sensum suozū merozū atq^o clamozum cum subiungit. Rugiebas a gemitu cordis mei. Unde merito de ip̄so Esa. xxi. c. ait: Clamaui t vt leo sup speculā dñi. Ego sup stans. s. in cruce iugiter p̄ diem. Insup ranq^o leo rugire dī: q^o ip̄e leo de tribu iuda Apoc.

v. Circa autem hanc scđam ptem principalē tres admirandas cōtemplationes scđam. Prio cōtemplamur christi amorem. Secūdo mūdi horrore. Tertio deuororū dolorem.

**Articulus primus secunde p-
tis principalis dominice passio-
nis de septē amorosissimis ver-
bis et ardentissimis verbis que
christus in cruce dixit.**

Primo em̄ cōtemplamur xpi amo-
rem. s. dum pēdebat in cruce: Ar-
debat nempe iesus igne nostre di-
lectionis: et nudus sicut ebri⁹ cra-
pulus a vino tractabat salubria verba vite
fm̄ q̄ ip̄e p̄dixerat **Matth. xij. c.** Bonus hō
de bono thesauro cordis sui profert bona.
Quis nāq̄ dici pōt cōuenientius bonus hō
q̄ ip̄e xpus. **Lū. etiam Luc. xvij. c.** scriptū sit.
Nemo bonus nisi solus deus. Ip̄e nempe d̄
bono thesauro cordis sui q̄ est amor licz sem-
per ptulerit bona: optima tñ effudit cum ex
amore nro pendebat in cruce. **Ibi em̄ osten-**
dit cor suum esse fornacē ardentissime charita-
tis ad inflammandū et incendēdū plenissime
et efficacissime vniuersum: vnde tunc ptulit et
ardentissima verba quasi septē inflāmatos et
inflāmantes amores. Prim⁹ eniz inflāmans
amor fuit mire remissionis. secund⁹ mire de-
uotionis. tertius mire confederationis. q̄rt⁹
mire derelictionis. quint⁹ mire attractionis.
sextus mire consumationis. septim⁹ mire re-
ductionis.

**Et charitate pepercit christ⁹
crucifixoribus suis: et ad quos
sua remissio dilatata est. Ca. i.**

Primus etem̄ christi amor inflā-
mans in cruce fuit mire remissio-
nis. **Quod quidē aptissime claret**
dū amorosus iesus mīme charita-
tis oblitus: nec ad rependendam p malo ḡ-
tiam tardus: nō obumbrat⁹ cōfusionib⁹: nec
abhorrens doloribus: etiam dū crucifigitur p
suis crucifixoribus ex amore imenso p̄ez ex-
orare dignatus est di. Pater dimitte illis: q̄a
uesciunt quid faciunt. Cōsidera anima mea
q̄ superfluens fuit amor dulcis dñi dei nri su-
per impios hostes suos: qñ nō solum pleno
corde fuit indultor: s̄ etiā efficacissim⁹ interces-
sor et p̄ssimus excusator. Vñ nec allocut⁹ est
iudicē qui p̄ce nō flectit: sed paterno noie suo
blādiēs genitori sibi qñ p̄clusit nihil tāto filio

denegandū. **Nec isup ait examia pater: vide**
pater. Considera pater. Sed dimitte inq̄t p̄
q. d. Et si iusticia punitionē requirat ex acti-
bus suis: miscētia tñ remittat gemitib⁹ meis.
Ad quos etiā referat oratio et petitio sua cuz
dicit. Dimitte illis: licet indeterminate loqua-
tur: tñ ad tria hoim̄ genera dici pōt q̄ dilata-
uit dilectionis mentē. Primo ad ip̄os crucifi-
gentes. secundo ad iudeos ignorātes. tertio
ad quoslibet pctōres. Primo em̄ direxit dile-
ctionis et orationis intentionē ad ip̄os cruci-
figentes. Et vt erga eos paternā iusticiā ad
misericordiam flectat: ignorantiā illozū alle-
gat dicēs. Quia nesciunt quid faciunt. Sci-
unt vtiq̄ q̄ crucifigunt: ignorāt quem crucifi-
gunt. Rhomani em̄ erant aut de gentib⁹ in-
circūcisis ministri et milites pilati: qui s̄ ad lit-
teram exercebāt nutriti sub cultu p̄fidie que
dicebat seruitus idolorū: nec assueti fuerant
vaticinijs p̄phetarū vt cōiecturari possent ali-
quādo dei filium in carne venturū: vnde om-
nino nesciebant quē crucifigebāt. Nobrem
miseri corditer subuenit eis pietas saluatoris
Om̄is em̄ culpa facilius veniā p̄meretur: q̄
ab ignorantia q̄ que a malicia exordii sumit
Nesciebant em̄ quid facerent: cū fidē credu-
lam adhiberent diffamationibus iudeozum
et eis gestientes placere animosius christū pe-
nis crudelissimis afficiebant. Proinde xpus
in penis agitatus a malis: repletus dolore: s̄
coactus amore p̄ eis interpellat ad patrem.
Pater dimitte illis: quia nesciunt quid faciūt
q. d. Iudei licet si p̄p̄ijs māib⁹: tñ odio et ma-
licia. Isti x̄o officio et obediētia crucifigunt.
Secūdo pōt ex xpi magna pietate comp̄hen-
di: q̄ etiam ip̄i iudei ad hanc intercessionē p̄
cōsequēda indulgentia p̄tinerent. Illi dum-
taxat qui xpm̄ omnino ignorauerūt. Si vero
scientes in istam orationē venissent frustra
saluator dimissionis cām inuexisset: quia ne-
sciunt quid faciunt. Est siquidē: quia semper
redditio cause. Quō ergo sciētes q̄ fiebant et
faciebāt aut p̄sentiebāt in necē filij dei ad istā
orōnē potuissent p̄tinere: tñ q̄ tñ de ignorā-
tia p̄ redditione cause p̄ponat. Quō etiam
gentiles seu iudei ignorātes potuissent exclu-
di cum p̄ pctōribus exoraret: et velit oēs ho-
mines saluos fieri. Tertio dici pōt q̄ ad quos
libet pctōres dirigebat intentionē: q̄ q̄stacun-
q̄ malicia offendere videant: tñ q̄ttuoz igno-
rantias habēt. Ignorāt em̄ q̄stā iudicis ma-
iestatem offendāt: q̄stā p̄ris benignitatē cōtē-
pnant: q̄stā turpitudinem anime sue infligūt
Ac q̄stū tormentū eterni cruciat⁹ incurrunt.

Fe. vi. p. dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

Ita igitur xpo crudeliter in cruce pendente sibi in pena simili sed in dispari causa crucifixerunt cum eo alios duos latrones unum a dextris et alium a sinistris: ut xps pueris intentione agentium esset in medio damnatorum quasi sibi sceleribus inuolutus. Fuit in mysterium nihilominus ante predicta Esa. liij. c. hec infesta societas. Et cum sceleratis deputatus est ut nihil in christo credat aut ex xpo aliquid fortuito puenisse. In his igitur manifeste clarescit quanta pro nobis voluit pati: in cuius passione et morte tot et tanta in simul concurrerunt que augmentum dederunt illi confusioni. Nam voluit pati in ciuitate metropolitana in qua sex dies fuerat gloriose receptus. In festo solenni azimorum quasi de vniuerso populo israel conuenire debebat hora meridiana: quasi plures concurrere poterant ad videndum. Erectus in altam crucem in caluario monte ut ab omnibus melius videret. In loco punitiois malefactorum. in medio latronum: totaliter nudus ad spectaculum opprobrii erectus. Denudationem autem exprimit Amb. di. Auctor in se salutis sic nudus positus fuit in patibulo crucis: sicut nudus exiit de utero virginis. Secundum autem quosdam mater videns sic vituperose: nudatum velum capitis sui sumens ad christi pudibunda proiecit: quodque ad solamen virginis illis pudibundis locis miraculose adhesit: quod si verum fuerit ignorat. Inter fideles autem pingitur crucifixus in illis locis velatus potius pro aspicientium honestate: quam pro illius actus astruenda veritate. Cum enim tunc christus esset diri iudicij pro nobis impijs super filium dei: non mihi apparet tunc aliquod miraculum factum quod eius dolorem vel dedecus breuiaret seu aliquod adiutorium patienti dei filio ministraret. Sed magis ipse iesus secundum suam diuinitatem operans et secundum charitatem amplectans: elegit omnia facere atque permittere que possent eius dedecus augere et ampliare dolorem. Post hec autem de mandato Pilati non intelligentes altitudinem reigesse per triumphalem titulum iesum a reliquis distinxerunt. Tenor tituli talis erat. Iesus nazarenus rex iudeorum. Que verba in quibusdam assidula scripta erant et apposita humano studio super caput eius amote paulisper: non quod caput ipsa contingeret. Hic titulus elemento triplicis lingue scriptus erat. scilicet hebraice: grece: et latine: de quo titulo supra sermone. xlix. latius dictum est. In his tribus linguis secundum Theophilum ideo scriptus est: quia ille erant principales lingue ut apte insinuaretur quod ipse erat

rex. Theologie quantum ad hebreos in quibus erat dei scientia. Hic quantum ad grecos in quibus erat phibica eloquentia. Et practice quantum ad romanos et latinos in quibus erat bellandi et regendi potentia. In his tribus linguis apostolus suas scripsit epistolas: unam ad hebreos. xij. ad grecos: et unam solum ad romanos. Magna tamen presagio futurorum est actum in his tribus linguis iesus rex fuit appellatus. Nam et christum statim mundo editum: sequitur titulus. Nomen: re: famaque christi: ubi est qui natus est rex iudeorum. Abat. ij. Ipse quoque miracula faciente cum hierosolimam super subiugalia introiret: regem vult eum turba proferre ac rex israel a populo proclamatur. Hunc quoque moriens rex scribit iudeorum: ut ex hoc manifeste clarescat quod iesus homo vnus deo: nascens viuens et moriens credatur rex omnium seculorum: nihilque sibi propterea que passus est fuisse de regia maiestate sublatum. Ad et Joh. Apo. xij. c. alia contemplatione conspexit eum ait. Et habebat in vestimento femore eius scriptum. Rex regum et dominus dominantium. Hunc ergo titulum multi legerunt iudeorum tam hora quam suppositus erat: quod deinceps: quoniam prope ciuitatem erat crucifixionis locus ad quem facilis erat egressus et regressus in ciuitatem. Murmuratio iam in populo deuoluta: principes iudeorum adire Pilatum rogationibus deprecantes: et argutis sermonibus suadentes: ut aut deleteret titulum: aut supadderet quia ipse dicit: rex sum iudeorum. Sed magna fuit Pilati non ex se: sed ex deo constantia: ut nec deleteret: quod iudeorum prauitas siue missa falsitate quesuit. unde admiratione magna suspeditur quod pilatus non denegauit iudeis christi mortem: et tamen nunc tituli denegat abolitionem siue additionem di. Quod scripsi scripsi. Quod quidem diuino mysterio factum est: quod hunc titulum abolere non potuit quis sententiam mortis expauescens aut male suasus emiserit: quoniam die tertia resurrexit sicut nec ascalonita poterat delere hunc titulum: ubi est qui natus est rex iudeorum. Abat. ij. ut mystice innuat quod postquam Pilati decretum non potuerunt mutare iudei: quomodo mutare poterunt quod iesus non sit filius dei. Si sic hominum decreta firmanter: que deus eternus statuit quomodo mutabuntur. Magna nempe iniquitas est: quando nocentes ex omni parte iudicare velint penitus innocentes. Criminosi quoque est velle iustitiam regulis et floribus ornare iusticie: quam delinquere imperu voluntatis. Intelligendum tamen est pro historie veritate. quod dum christus cruci affigebatur nulla de suscriptione ad pilatum facta est. Antede-

bāt em̄ oēs crudeli mysterio ⁊ vacabāt derissio-
 nib⁹ ipie p̄ pietate p̄dēt. **A** sexta aut̄ hora
 qñ x̄ps crucifix⁹ ē facte sūt tenebre vsq; ad ho-
 ram nonam: vt timētes fere om̄es absconde-
 ren̄ nec lux p̄stabat s̄ferēs ad lecturā. **A** no-
 na x̄o cōfugatis tenebris lux adēct. **H**ec con-
 cecatio facta ē. **D**ecoratis aut̄ patibulis cor-
 poribus damnatorū ⁊ titulo posito sup̄ x̄pm
 pilari milites se ad vestimenta dolētis ⁊ pau-
 peris diuidenda tanq; data eis in p̄dā puer-
 tunt. **E**t illius pallium scindūt in quattuor p-
 tes: ⁊ accipientes tunicā qua s̄b pallio utebāt
 quā om̄ino inconsutile ⁊ integram ⁊ in nullo
 diuisam ⁊ om̄i diuisioni cognoscētes ineptā
 velut rem pulcrā in toto ⁊ cōpetentib⁹ apram
 turpem vero in p̄tib⁹ scissis aptis vsib⁹ non
 tradendā: illā penitus nō diuidere decreueft
 eam taliter disponētes vt ei⁹ esset cui fors de
 super ei missa cōcederet: vs̄ **J**oh. ait. q; mili-
 tes dixerūt ad inuicē. **N**ō scindam⁹ eam s̄ fors
 tiamur de illa cui⁹ sit. **N**am sicut **P**rou. xviij
 c. salomon ait. **C**ōtradictiōes cōp̄mit fors ⁊
 inter potentes quoq; diiudicat: **Q**uod ⁊ factus
 est vt scriptura impleret que ait. **P**artiti sunt
 vestimenta mea s̄b̄z sup̄vestē meā misert̄ sorte
Et his manifeste clarescit q; **X**̄pi rediit ad
 alpha illius: vt qualiter paup̄ nar⁹ sit: ⁊ paup̄
 mortu⁹ est nudus habēdi: ⁊ voluntate ingres-
 sus est: sic ⁊ progressus: sic quoq; egressus ē:
 hec tñ in mysterio contingebant. **N**az vestis
 filij dei assumpta humanitas ē. **Q**uattuor p-
 tes facte sūt quattuor militib⁹ distribuite. **E**t
 em̄ ad q̄ttuor mūdi p̄es x̄pi hūanitas p̄ fidē
 distributa est ⁊ om̄ibus ipsis dūmtraxat q; mi-
 litauerunt in milicia noui regl. **L**egēbāt x̄pi
 vestimēta eius: sed expoliatus ē vt no-
 bis om̄ino eius mysteria patefiant: ⁊ amor q;
 ab eterno elucescat clarius diuisa sunt: vt nū
 q; velamentū vltra cōueniat. **N**ā neq; vteri-
 us cooperiēdus est x̄ps s̄ p̄mpli⁹ in gloria re-
 uelandus. **I**ntelligim⁹ iam em̄ ex fide om̄ia
 opa ⁊ mysteria ei⁹ mores atq; doctrinā ⁊ tor⁹
 patefactus in aere expirauit. **T**unica aut̄ in-
 consutilis que diuidi nō potuit: nostre fidei
 arguit vnitatē: vnitas aut̄ om̄ino indiuisibilis
 est. **S**ic ⁊ vnitas nostre fidei scindi neq; pot
 nempe homo a fide rescindi: sed fides potest
 nullo modo p̄scindi: sicut de hoc plenius su-
 pra sermōe. iij. ⁊ ar. j. p̄ totū dictū ē. **S**ignifi-
 cat em̄ charitatem que x̄a p̄tinus ē atq; vna
 q̄uis ab ea multi p̄grediant̄ effect⁹: nec per
 hoc diuidi pot̄ veluti solis radij qui numero
 sitate ab ip̄o refulgent: fuāt tñ in origine vni-
 tatem. **N**ō em̄ sol diuidit̄ etiā si radij diuidāt

vn̄um quidem est corpus luminis etiā si mul-
 tiplicent̄ radij lucis: vtraq; em̄ vestis ē desu-
 per contexta per totum. **H**anc texturam me-
 rito appellauerunt martyriū ⁊ ecclesie passio-
 nes ⁊ cuncta opera que fidei ⁊ charitatis con-
 struunt pulchritudinem ⁊ astruunt firmitatē
Illudebatur ab om̄ibus christo in cruce pen-
 denti ⁊ fere om̄is vilitas sibi obijciebatur in
 faciem. **N**am ⁊ pretereuntes blasphemabāt
 in eum mouētes capita sua. **E**t dicētes: vach
 qui destruis templum dei ⁊ in triduo reedifi-
 cas illud. **S**alua te ipsum si filius dei es
 descende de cruce. **N**ec mirum si pretereun-
 tes blasphemabant: quia non subsistunt vt
 agnoscant inuisibilem veritatem. **P**retereun-
 tes quidem erant iudei: nec in scripturis sub-
 sisterunt vt in eis christum reperire possent.
Remiserat eos domin⁹ ad scripturas: vt i ip-
 sis subsistendo non pretereundo scrutarent̄
 qm̄ ip̄e testimoniū phibeant de ip̄o. **S**z mo-
 uebant capita sua velut frenetici quibus ob-
 nubilatū est iudiciū rōnis. **A**rguendo im-
 properabant vach qui destruis templū dei
 ⁊ in triduo reedificas illud. **S**i hoc poteras
 quar e te metip̄m saluare non potes? **F**ilij ho-
 minum te posuerunt in cruce: ⁊ si tu filius dei
 es ostende te sup̄ homines descende de cru-
 ce. **N**on curabat improperia christ⁹. **N**ec mo-
 uebatur animus eius: vt occultam potentia
 vellet demonstrare derisus: nec hominū vio-
 lentia crucifixus erat. **P**ropterea nec sugge-
 stione deridentium hominum defigebat: nec
 de cruce etiā descendebat impatiētia vict⁹.
Similiter et principes sacerdotum illuden-
 tes cum scribis et senioribus dicebant. **A**li-
 os saluos fecit seip̄m non potest saluum fa-
 cere. **S**i rex israel est: descendat nunc de cru-
 ce ⁊ credimus ei: vt verificaretur quod pro-
 pheta in persona domini ait. **O**mnes viden-
 tes me deriserunt me: iocuti sunt labijs ⁊ mo-
 uerunt caput. **E**t iterum. **A**udiui vituperati-
 onem multorum commorantium in circuitu
Impia vilitas et crudelis iniquitas. **I**llu-
 dere homini in proximo morturo. **P**etunt
 de cruce descensum in argumentum poten-
 tie et virtutis: atq; falso spondent crudelita-
 tem si de cruce descenderet: qui tamen ei cre-
 dere noluerunt cum mortuus ⁊ sepultus a
 mortuis resurrexit. **Q**uod altioris virtutis
 fuit: **V**ide quanta crudelitate seuiunt contra
 christum: quando non suffecerat eis tanta ex-
 ercuisse ludibria contra eum per totaz noctē
 vsq; ad istā horā: s̄ tanq; effrontes reiecto oi

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in .xl. de pas. dñi

hūano pudore mansuetissimo agno insultare et in cruce morienti non cessant. **Q**uid pensandum est q̄ fecerūt ei ministri principum et sacerdotum q̄ hi seniores in quibus debuit maturitas apparere ex interno odio et furore in tot crudeles insanias exteri^o pruperunt: q̄ in tanta festiuitate dierum sanctorū nō erubescerent populum contra om̄em cōsuetudinem ad locum opprobriosi supplicij exiuerūt morienti iusto: tā crudeliter insultātes. **Q**uid em̄ credendum est q̄ ei fecerunt de nocte q̄ illuz in suis domibus habuerūt. Postq̄ nūc in publico corā populo tot illusionibus imp̄perijs et contumelijs iam penitus morienti iuriantur.

Quāta liberalitate christ^o latroni largitus est paradysum: et de admirandis virtutib^o et priuilegijs ipsius latronis. **Ca. ij.**

Secundus christi inflāmans amor in cruce fuit mire deuotionis. **T**ēpore nempe abundantie gratiarum. i. quo suus sanguis effundebatur in cruce: voluit iesus xps suā ostendere largitatē: et largissimam charitatem in muneribus suis: vnde ad cōuersum latronez iesus alta promissio. **Luc. xxiij. c.** r̄ndit dices. **A**men dico tibi: quia hodie mecū eris in paradiso. **C**irca hunc aut̄ latrone tria ad p̄sens considerem^o. **P**rimo p̄miū. secundo meritū. tertio priuilegium. **P**rimo em̄ cōsiderem^o p̄miū eius quod ei a christo in predicto verbo largiflua charitate promissum ē. **L**iberty q̄ hui^o p̄missionis causa admirande de quo libet verbo p̄quirere sensum et tam ample ḡtie et amoris iuestigare dulciores. **S**eptē dulciores seu dulcedies huic latroni xps ampla miscōia dispensauit. **P**rima dicit iuramenti veritas. secūdo annunciata pietas. tertia electiua charitas. quarta tempis breuitas. quinta diuina societas. sexta eterna stabilitas. septima gloriosa iocunditas. **P**rima ē iuramenti x̄tates: quia dicit. **A**men: quod est iuramentum: sicut p̄pheta ait. **I**urauit dñs et nō penitebit eū. **S**ecūda ē annunciata pietas: quia s̄dit dico. **D**s aut̄ dñi locutū est q̄ nō mentief tertia est electiua charitas: quia addit tibi. i. qui olim fuisti in tot scelerib^o implicatus: nūc vero ex gr̄a ad me cōuersus. **Q**uarta ē temporis breuitas: quia subiūgit hodie. i. sine diutina mora vt magis florida gratia elucescat. **Q**uinta diuina societas: cū dicit mecū. **S**z q̄ adheret deo vn^o sp̄s est cū eo. **S**exta eterna

stabilitas: adiungit em̄: eris firmis in eternū. **S**eptima ē gloriosa seu p̄sumata iocunditas quā exp̄mit cū dicit. in paradiso. i. in dei beata fruitione. **Q**d in eodē die sicut in sequenti tertia pte et. ij. c. et. c. vlti. p̄z impletū ē. **S**cōm em̄ **A**lexan. de hal. sup **L**ucā notant. **A**d uertendū ē: q̄ eadē tempe atq̄ hora q̄ **A**dā iuste de paradiso eijcit: latroni misericordit ap̄it: p̄uenit em̄ xps hora nona moriendo latronez secutus est latro quasi vespe crurifragio celebrato. **S**ecūdo cōsiderem^o hui^o latronis meritum. i. vnde tm̄ ei promissum ē p̄miū. **N**az si diligēter cōsiderent^o x̄tates taz theologice q̄ morales que sunt mēti hui^o latroni infuse facilliter ducit anima ad stuporē in eo clarissime recognoscēs amplissimā miscōiaz dei ad p̄ctores. **P**rimo em̄ cōsidera ei^o admirabilez fidē. **C**ū christo em̄ nunq̄ fuit cōuersar^o: nec forte em̄ ante nouerat eū: nō fuerat secut^o doctrinā eius: nec etiā vitā: s̄ pietatis opibus se exercēs: iuste pariebaf exitū mortis. **H**uius mira nimirū fides qui christū ab om̄ib^o uerelictum: ab om̄ib^o publice cōdemnatū: afflictū infirmū opprobriū hoim et cōtumelijs saturatum: et iam morti vicinū: et ip̄e vicin^o morti a nemine doctus: a nullo p̄monitus: dei filiū et uerū hoim credit: et vbi qui ei^o doctrinā audierant miracula viderāt: et pauloan in cibuz de manibus eius sanctissimis corp^o illi^o sumptulerant: fugiendo negabant: iste solus cū tacente x̄gine ip̄m dei filiū indubitata fide i ḡo suo credebat. **S**cōdo quoq̄ cōsidera ei^o firmissimā spem. i. ab illo sperare salutē quā in corpore pp̄rio videbat om̄i salute puatū. **T**ertio cōsidera ei^o feruentissimā imo ardentissimā eius charitatē: ad eū quē videt i ip̄a die precio sue sue mori paradysum sibi p̄ferre tot scelerib^o irretito: vn̄ torū q̄ habuit ip̄i iesu i amoris p̄fecti sacrificiū imolauit manib^o ei^o et pedib^o crucifix^o nō valuit sibi fuisse nisi tm̄ cū duob^o mēbris. **P**rimo corde. scōdo lingua. **P**rimo em̄ sibi cor in thimiamā p̄fecti odoris ardētī charitate sacrauit. **S**cōdo x̄o linguā sibi obtulit x̄ficādo q̄ dñs **Mat. xij. c.** ait. **B**on^o hō de bono thesauro cordis sui p̄fert bona. **P**roinde q̄ttuor amores ardentissimos lingua sua de corde exp̄ssit. **P**rim^o fuit amor p̄fessionis. scōs cōpassionis. terti^o correctiois. q̄rt^o x̄o p̄fectiois. **I**n quibus quidē amorib^o apte mōstrauit q̄ in q̄ttuor dimēsiōib^o crud x̄po p̄ amorē p̄crucifix^o erat i cruce. **P**rim^o at fuit amor p̄fessionis q̄ fuit sue crud. p̄fundū dñi sua pp̄ria ac totū^o humani generis scelera p̄fessus asserens nos penalibus angustijs digne plecti cum ait: **E**t

nos quidem iuste. s. patimur. Nam digna factis recipimur. In magnis quidem cognitionibus ferebat qui se iuste dignaque pari profitebatur. Magna est pars venie apud deum hoc cognoscere similiter et fateri. Secundum fuit amor compassionis qui extitit latitudo crucis sue: dum angustias iesu christi gratuita asserens ex sola charitate christi procedere allegat eius innocentiam dei. Hic homo quid mali gessit? Illuminata quidem intelligentia recognouit innocentiam christi quem iudex publice ad mortem condemnauerat. Difficile quidem est dicere aut credere aliquem sine culpa quem iudex ordinarius ad aliquam penam damnauit reum seu cum assertione testium aut declarationibus populorum. Nam si non testibus: attamen clamoribus totius populi damnatus est christus. Et que totus populus postulauerat validissimis vocibus crucifigi: latro iste dicit: hic homo quid mali gessit? unde hic latro agnouit quod nihil mali fecit cum quo non fuerat conuersatus. Qua via hec sibi irrepsit noticia quod christus nihil mali fecerat: non utique aliunde accepit quam ab eo quem assererat moriens innocentem. Tertium quoque fuit amor correctionis qui extitit longitudo crucis sue: dum blasphemantem latronem impiam charitatiua reprehensione comprehensit dei. Neque tu times deum qui in eadem damnatione es. Et de feruore huius latronis ligno corpore pendens: corporalium penarum oblitus coram iudice intermedio pendente sodalem arguere: et etiam instruere non vere dices. Neque tu times deum qui in eadem damnatione es. Neque tu times deum quem unicum carnem deum esse non credis. Non times deum qui oppugnas hominem innocentem cui blasphemias irrogas. Non times deum morti vicinus cui omnis spes est adempta viuendi qui verbis malis: mala perficis: cui ligno affixus opere iam complere non possis. Non times deum qui in eadem damnatione mecum qui timeo deum es? Aut in eadem damnatione penarum corporalium cui deo es qui corpore assumptum inter nos pendens propria patitur voluntate. Nos quidem iuste patimur. Ad considerationem male vite actae: remittebat iste socium ut reuocaret ad memoriam mala que fecerat ut dignam malefactoris assereret penam quam ligno afflicti ferebant. In memoria nempe peccatorum scelerum omnem penam asserit indecentem et iniuste ferri dicit omne tormentum: ac irrefragabiliter vera iusticia dicitur: ut pena culpam inueniat. Fouerat latro iste ordinem diuine iusticie que malum aliquod inultum esse non patitur: ad quam iam afficiebatur amore

quis corpore torqueretur. Et licet abhorreret sensus exterior: interior vero iusticiam quam confitebatur amabatet quasi oblitus penarum ex iusticie zelo vobis punientem iusticiam attollebat. Proprium vero est ratione ventium: amplius et hominum electorum diligere atque laudare iusticiam etiam si ex illius decreto asperrime torqueatur. Nam ipse naturalis iusticie ordo interius lucens mentibus hominum dicitur crimina sine pena non esse que inuisibilibus semper est preesto quis interdum visibiliter differatur. Quartum autem fuit amor perfectionis que extitit altitudo crucis sue. Nam toto mentis affectu ac benigno lingue affatu cum inexplacabili cordis humiliatione et contritione: necnon cum tanta mentis deuotione: et quantum permisit acerbitas ipsa supplicij cum conuersione benigna faciei et humili ad deum iesum stupede perfectionis et breuitatis orationem effudit dicens. Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. In quo omnis consummata perfectio mirabiliter continetur si deuota mens nouerit explicare. Sed ut aliquo modo patens fiat. Primo considera in questa fide iste latro fundatur: qui in moriente credit vitam eternam. Secundo vide questa spe firma ad eterna erigitur qui ab illo qui ab omni mundo efficit: sperat regnum celeste. Tertio pondera in questa excessiua charitate loquatur: qui sola dilecti iesu memoria contentus est. Iterum quo ad virtutes cardinales. Primo considera quali fulcitur prudentia: qui nulla postulat caduca. Secundo quali fortitudine roboratur: qui sic subito super omnia sua scelera superferret. Tertio quali temperantia contentatur qui sola saluatoris voluntate premij mensuram reliquit. Quarto quali fulcitur iusticia: qui sic omnibus debita sua dispensat secundum exigentiam rationis: ut sibi ipsi proprie confusionis contumeliam in confessione redderet. Primo transgredienti charitatiua correctorem impenderet. Et ideo saluatori plenam suam mortis compassionem et totalem suam voluntatem imolationem per transformantem charitatem offerret. Propterea nec mirum si sic hunc latronem cuius et in tanta perfectione leuatus: saluator tanta suavitate repleuit: et sic copiose ditauit quam respondit ei dei. Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso. Tertio quoque considerem huius latronis privilegium. Singularissima enim privilegia gratie in latrone isto fluxerunt que ad quosque reduci possunt. Primum enim privilegium fuit assimilationis. secundum associationis. tertium defensionis. quartum petitionis. quintum figuratiuis. Primum inquam privilegium fuit assimilationis. Solus etenim

Cfe. vi. p^o dñicā oliuarum . in .xl. de pas. dñi

latro iste inter christi mēbra comparatur : pas-
sus est supplicij crucis simul cum ipso : in quo
decorat effigiata similitudine saluatoris : quia
crucifixus crucifixum associat. **N**ec hoc priui-
legium cōuenit alteri cuiuscūq. **N**ec tñ obstat
q̄ p̄ suis sceleribus crucifixus fuit : quia post
plenā cōuersionem fuit legitimū membrum
christi : et extunc pena sua configurata fuit sili-
tudini mortis eius. **S**ecūdu em̄ fuit priuilegiū
associationis : quia solus ipse matrem xp̄i asso-
ciauit lamentatione dolorosa : morientis filij
dei factus eius soci^o in fide atq; dolore. **N**ul-
la em̄ alia creatura p̄sentis vite matrē associa-
uit in p̄dicat. **L**icet em̄ **J**ohes et **M**agdalena
amare desererent morientem iesum : nō tñ de-
fuerunt eum vt deum pro redemptōe hu-
mani generis morientem : vnde et eorum la-
menta multum fuerūt iniformitate insipida .
Solius aut̄ hui^o latronis cū maternis fuerūt
accepta lamenta : quia vere deum credidit de
sup̄ infusa fide quē euz incredibili dolore ho-
minem ante oculos suos morientē vidit. **T**er-
tium aut̄ fuit priuilegium defensionis . **N**am
christo cōdemnato a iudeis ip̄is tanq̄ reo :
latro iste eius innocentia p̄dicauit publice : et
ipsum saluatorem suum morientē tanq̄ eter-
num deum armis quibus poterat tanq̄ su^o
collateralis miles strennue defensauit : **U**nō
pōt probabiliter crediti : q̄ nō solum scelestem
increpauit latronem : et sibi christi innocentia
allegauit et ppriū scelus iniecit : sed etiam pro-
teruos iudeos ac malignos p̄ncipes post taz
duras contumelias saluatori illatas nō satu-
ratos de supplicijs eius qui sic impie exierāt
insultare morienti **J**esu aspera increpatione
confudit. **N**ec est incōueniens ad credendū
q̄ cum ipse supuixit morienti iesu : et videt ma-
ternos gestus erga filiū dolorū amaritudines
exprimētes q̄ aliqua compassibilia verba fili-
alis dulcedinis plena : illi quā suam verā ma-
trem veraciter cognoscebat exp̄sserit. **Q**ui et
tam se redemptū nouit a christo non dubita-
uit se filiū virginis matris eius. **Q**uartū ve-
ro fuit priuilegium petitionis . **N**am iste latro
solus postulauit salutē : q̄ saluator mūdi eaz
p̄ omnibus faciebat : vnde et habundanter eā
recipere debuit sicut et fecit. **Q**uintū quoq; fuit
priuilegium figurationis . **N**am ipse figuraz
tenuit et quasi vicē omnium electorum . **E**t cum
ipse replet^o fuerit spūscō tanq̄ electus ad ista
priuilegia acquirenda et multa alia que non
sufficio explicare : vtiq; credēdū ē q̄ spūscūs i
habitans eū agitauit eū ad oīa faciēda q̄ dece-
bat ipm̄ facere tanta imutatione a xp̄o sub il-

lo innouatum. **A**rbitroz aut̄ q̄ electrici gratia
dei que tñ refulsit in eo vt eēt figura omnium
redemptōis : istū latronem tam plene cōpa-
tiendo iesu : q̄ in p̄dicando sanctitatē illi^o : q̄
in associando lamentantē m̄rem : q̄ in arguē-
do iudeozū p̄teruā et impiā cecitatem : q̄ in p̄-
uocando omnes assistentes ad tanti piaculi
asādūsiōnē et sensum fecit strennuissime opa-
ri. **N**ec obstat si dicas q̄ euāgeliste de crucib^o
nihil dicunt. **N**am si bene ponderant q̄ nob̄
relinquūt in scriptis poterat mēs diligens et
deuota enuciare nō dicta. **S**cribunt em̄ ipm̄
a deo electum cum exorasse christum : et ab eo
postulasse regnū : atq; a xp̄o liberalissime ad-
mirandū recepisse promissum. **E**x quib^o lucu-
lenter apparet ipm̄ a christo redemptum ac p̄-
spiritūscm̄ iustificatum. **S**olet em̄ spūscūs
q̄n̄ ad aliquem statum eligit aliquā creaturaz
cūcta sibi tribuere que decet illum statum ha-
bere. **P**ensa igit̄ mō si christū generalē redē-
ptorem latroni taliter postulanti decebat me-
diocriter dare et nō magis : sicut habebat ap-
tū corporale latus ad faciem eius referare
sui cordis archanū thesaurum ad illustrādū
mentem illius electi militis et fidelis sodalis.
Decuit nempe : q̄ sicut tunc sine mensura : se-
ipsum toti exponebat orbi : sic inestimabiliter
se infunderet illi menti. **T**unc em̄ q̄n̄ mustum
amoris amorosi iesu in torculari crucis exp̄-
mebat : cum pressione doloris quo torus or-
bis erat mebzandus non debuit q̄si in pu-
ciato ppinari latroni : sed tota opatio mentis
sue in torculari cordis iesu quasi sine mensu-
ra demergi : vnde nō puto istū latronē nisi in-
ter sublimos dei p̄ncipes collocādum. **A**d-
uertendum est etiaz q̄ q̄n̄q; de aliquo electo
scriptura sacra facit mentionem aliquā : po-
nendum illum in aliquo sublimo statu licz ni-
hil aliud dicat : relinquit sensatis mēribus ce-
tera alia circa illum excogitanda : que illuz la-
tronem decuit opari : et tunc p̄cipe poteris il-
lum circa prefata fecisse mira : et q̄ nō potuit i
corpore adimpleuit in mēte . **P**ropterea nec
mediocriter est pensandum q̄ christus ei pa-
radisum spondendo singulariter ait. **D**ecū-
eris : p̄ hoc manifeste declarans q̄ tūc rex cru-
cifixus habebat in cruce istum sicut collatera-
lem militem secum strennue compugnantē :
vnde in illo mecū associatio et similitudo chri-
sti regnantis correspondens associationi et si-
militudinis christi morientis anthonomati-
ce denotatur . **S**ed admirantur forte plu-
rimi q̄ hi duo latrones tam dispari fide : et
non dispari vita a diuino iudicio extiterunt

iudicati. **S**ecretum quippe iudicium dei est quod unus a christi voce fuit approbatus: alter vero christo tacente fuerit reprobatus. **C**hristi namque equaliter respiciebat hos ambos copenales suos: medius inter eos pendebat affixus paribulo crucis: nec percipiebat personam alterius. **Q**uid est igitur quod christo unum interrogavit blasphemiam: alter vero pro illo suscepit mortem tutelam: unus cognouit iustitiam et ipsam laudauit: alter vero impune viuere postulauit. **E**rat ne forte ad istos in christo aliqua inequalitas: hoc credere dico nephas. **Q**uid ergo dicam audacter quod sentio: quod nec conuerso sufficit meritum suum. **N**ullus nisi ex gratia conuerti potest: nullusque damnatur nisi ex demeritis suis: hoc diuina iustitia exigente. **Q**uid ergo demeritum illius qui non credidit. **Q**uid vero meritum atque unde illi qui credidit. **M**eritum conuersione legimus: quid in occulto habent ignoramus. **D**emeritum utriusque conspiciamus: quia latrones erant utriusque homines: utriusque male uite an veritatem sententia illa apostoli: ad **R**om. c. ix. **Q**uem deus vult indurat: et cui vult miseretur. **S**ed in tortuosiorum incidimus questionem: cum deus acceptor personarum non sit: et cum ambo essent peccatores christus eque corporeo visu aspicientes iuxta eum pendentes: quorum in conuersione ipsi alter non preuolucrat: quia venter unicus illam habuerat: unde unus eorum meruit conuerti: alter vero eorum meruit indurari. **Q**uo merito unum misericordiam accepit: alter vero in iusta damnatione remansit. **S**ed aliter quidem hec cum sit questio nodosa: non soluit nisi dei misericordiam et iustitiam inspiciamus et liberam hominum voluntates consideremus. **N**am deus ex sua misericordia donat peccata conuersis: et ex iustitia eterna supplicia ministrat auersis. **N**on ergo ista conuersio aut auersio celebrata est ex presentia christi corporali quam habebant equaliter: non ex visu quo ipsum intuebatur uterque. **N**on ex verbis eius amplius directis in alterum: sed ex libera voluntate qua ille credere voluit: ille vero incredulus permansit. **Q**uia sicut illum dei misericordia expectabat: sic non credentem merito reliquit diuina iustitia reprobatum. **A**d ampliorum quoque huius mysterij sensum etiam dici potest: quod totum humanum genus latrocinio paterne fornicationis infectum: infernalibus supplicijs debuit iustitia suadente affligi. **I**n huius generis medio saluator affixus mera gratia quasi dextrum latronem iustificando conuertit. **R**eprobos autem quasi latronem sinistrum exigente iustitia dereliquit: ut latro dexter inueniat in misericordia crucifixi domini unde gratias agat. **S**inister vero in sua obstinata malicia non reperiat quid ei diuina iustitia impendat. **P**ropterea mysterio sacro conueniens est: quod uterque latro fuit utriusque blasphemus conuicians saluatori. **Q**uia saluator mundi sicut nullum reperit liberum: sic pro liberandis omnibus venit licet liberationis fructus ad solos transferatur electos. **Q**uod tamen non fuit ex defectu liberandi precepti seu redemptoris christi: sed ex ceca malicia obstinata animi reproborum quorum figuram tenuit iste latro sinister: qui nec mansuetudinem dulcis iesu conspecta: nec ex miraculorum aspecta quibus fuit tota mundi machina immutata: nec a benigna christi susceptione facta de socio suo conuerso: nec ex charitativa correctione consocii sui se in maleficio contentis consortem et sibi iesum predicantis in fontem voluit quolibet reuocari. **C**ui igitur iste nisi propter malicie suam damnationem ascribet. **E**t cui alter ille latro dexter suam salutem poterit deputare: nisi gratie illius qui in latere suo predebatur: qui ipsum ad se diligendum: commendandum: predicandum: et defendendum gratuita miseratione conuertit. **R**espira igitur anima in spe venie anima quecumque peccatrix: si tamen vestigia dei tui sequi non horreas qui in omnibus pressuris suis: nec semel os suum aperuit. **N**on autem querele aut excusationis: aut maledictionis sermonem aduersus maledictos illos canes vel leuiter diceret: quoniam potius noue benedictionis verbum quale a seculo non est auditum super inimicos suos pro eis patrem orando ex abundantia pietatis effudit.

De compassione christi ad matrem: et matris ad christum: et quomodo in passione christi omnes filij gratie: filij virginis fati sunt: et de tenebris que tunc facte fuerunt in vniuerso orbe. **C**apitulum tertium.

Tertius vero christi inflammans amor in cruce fuit mire confederationis. **T**riplex namque amorosa confederatio tunc extitit mystice demonstrata. **P**rima fuit compassio nis maternalis, secunda filiationis spiritualis.

Ite. vi. p^o dñicā oliuarnm . in .xl. de pas. dñi

tertia admiratiōis generalis. Prima fuit cō-
passionis maternalis. Cū Joh. subdit. Sta-
bat aut iuxta crucē i: su mater eius ⁊ soror ma-
tris eius maria cleophe ⁊ maria magdalene.
Parū dixisti o euangelista pfectis aurib^o ali-
quid maius dicere potuisti. Stabat tu inq̄s
iuxta crucem iesu mater cum in ipsa cruce pē-
deret uel ei plus utiq̄ debes q̄ reliquis de q̄
bus uicis ⁊ maria cleophe ⁊ maria magdale-
ne om̄ino illa plus ad crucē appropinquabat
q̄ quicūq̄ alij: quia non solum iuxta crucem
uerū etiam in cruce pendeat: de se em̄ in se
nihil remanserat. Tota cōmigrauerat in di-
lectum: ⁊ dum ille corpus: ista spiritū immo-
labat. Sed quia pte stabat uirgo Maria iux-
tā crucem utiq̄ ad sinistrā xp̄i fm̄ Alexan. d̄ ha-
scz vt p peccatoribus filiū exoraret qui a sini-
stris dñi sunt. Aliter nō verificaret qd̄ in per-
sona christi pendētis in cruce ppheta ait. Cō-
siderabam ad dexterā ⁊ uidebam ⁊ non erat
qui cognosceret me. Secūda fuit considera-
tio filiationis sp̄ialis. Et de hac subdit. Et euz
uidisset iesus matrē ⁊ discipulum stantē quē
diligebat: oculis ⁊ vultu annuens de iohan-
ne dicit matri sue. Mulier: ecce filius tu^o. De
inde dicit discipulo: ecce mater tua. Pulsant
admiratiōe omniū legentiū siue audientiū
mentes. s. quo motu. quo sensu. qua ratiōe.
qua possibilitate. qua uera auctoritate ista di-
cunt q̄ discipulus transeat in filium x̄ginis:
⁊ uirgo habeat purū hoīem filiū quē nō ge-
nuit: sic nec q̄ sit filius ex uirgine qui de corru-
ptis parentibus natus erat ex semine. Im-
possibilia quidē uidētur hec: sed nihil impos-
sibile apud deum. Pietate quidem ⁊ oratiōe
opus est ad ingrediendum tale mysterium.
Mulier em̄ beata x̄go uocata a christo: q̄ nū-
q̄ appellauit ex uocibus matrē. Mulier ⁊ nō
mulier: sed sup̄ angelos ⁊ homines ⁊ mulie-
res supercedens mulier. Accepit a filio quē
cum eterno patre vnīcū possidebat filium p̄-
ter utrūq̄: quē ante in carnē habebat ip̄a ne-
porem. Sed in quo filiationis genere Johā-
nes factus est filius: aut ei^o mater facta est x̄-
go: nō hoc natura fauet: nō conceptus: non
partus sequit̄: nō ingressus in uerum: ut de-
nūo nasceretur: non adoptio pro hereditate
in temporalib^o cōsequenda: nec ex imitatione:
aut ex prolata doctrina. Nec ista differenda
erant uirgo xp̄i: nec facta est locutio ut sit q̄si
sed sic a christo legimus dictū. Mulier: ecce fi-
lius tuus: ut exclusa omniū sup̄fluitate x̄bo-
rum secretum mysterij penetremus. Hysti-

ce igitur intelligimus in Johanne om̄es ani-
mas electorum: quorū p dilectionem beata x̄-
go facta est mater. Filius em̄ in greco nomē
amoris ē. Om̄is enim christi amator i amor
re uirginis transit: ut merito filius. id ē. amor
uirginis nuncupet̄: magisq̄ x̄ginem habeat
matrem: q̄ illam que illum ex peccato dam-
naturum mundo suscepto semine generauit.
Mutat hic maternitas ⁊ filiatio ex auctoritate
te uerborum christi in cruce pendētis: pro-
pterea natura transit in gr̄am ⁊ gr̄a nobilitat
profecto naturā. Nō q̄ vna in alteram cōmu-
tetur: sed quia natura ex gratia pficitur. Pa-
la mulier eua corruptiōe nature. Bona mu-
lier maria mater gr̄e: mater miscēdic. Dat̄ m̄
gratie p matre nature: manet tñ mater natu-
ra: manet etiam mater ex gr̄a. Erat em̄ iohā-
ni mater maria salome in ordine succedētis
nature: est etiam sibi mater beata x̄go in or-
dine gratie. Est mater Eua cunctorum p tra-
ducent nature: est ⁊ uirgo maria mater om-
nium amantiū christū p infusionē inuisibilis
gratie. Nō desinit esse Johes filius corrupte
matris: quia impio christi filius factus est uir-
ginis. Nec potest nō esse filius uirginis: q̄ su-
it ante filius corrupte matris. Nam prius est
quod carnale: deinde quod sp̄iale est: aut eē
potest: protin^o vnus ⁊ idem homo est p natu-
ram: christianus x̄o p gratiam. Et p vnā ho-
minis filius: p alteram filius dei appellatur.
Uoluit igit̄ christus in cruce pendens ante-
q̄ moreret̄ p om̄ia p̄ostendere charitatem
⁊ q̄tum dignitatis humane nature contule-
rat: ut firma spes esset remeationis ad patrē.
Vnde si dedit potestatem filios dei fieri his q̄
credunt in nomine eius: quod nō p naturā
sed penitus p gratiā fit: cur nō dedisset nobis
ut filij essemus matris eius quod fit p gr̄am
que infinite potentie est. nō p naturam que ē
potentie limitate. Plus etiam est q̄ simus fra-
tres eius ex patre q̄ q̄ simus ex matre: plus
ex eterno deo q̄ ex tempali parēte. Nō dedi-
gnatur christus humanū hominū genus p-
pter naturā conditam que bona fuit: non p-
pter naturā corruptam: que uirio se turpauit
nō ex criminibus quibus inuoluit̄: q̄n si ueli-
mus ip̄e uelit nos ex utroq̄ parēte tā ex eter-
no: q̄ ex ea que fuit ex tempe: suos p gratiā
esse germanos: ut vna cū ip̄o nobis sempit-
na sit hereditas. Mira nature mutatio nō tñ
transmutatio. Mira generatio filiorum: sed
in his mirabilius est: q̄ gratia non extinguit
naturam: ⁊ natura non cōfundit in suā gr̄am

Utriusque iura seruant in hoie: nature scz in q̄
 natus est: et gr̄e in qua renatus est. **I**git̄ de li
 bidine natus in filiationē posse ingredi hone
 statis nullaten⁹ dubitemus. **A**c p̄ hoc inuta
 bili edicto innuit q̄ postq̄ translatio facta est
 de natura in gratiam: et addita est gr̄e mater
 nitas ad filium naturalem: q̄ sub fomentis
 et crudimētis viuere obligamur sc̄be matri p̄
 ma nō abolita: sed submissa. **Q**uia nemo cuz
 inuenit gratiam desinit eē homo sed retinēs
 quod p̄ naturā accepit: qualitate mentis et cor
 poris supra hoie p̄ gr̄am uiuit: qui tñ hō su
 erat p̄ naturam. **D**iuino igit̄ iure plus debe
 mus gratie q̄ nature: et plus illā venerari atq̄
 diligere in nobis: q̄ id quod natura fecit i
 nobis. **N**am illum verū finem boni quē om
 nis anima rōnalis siue rōnis quodā natura
 li instinctu plus amat q̄uis multi vario erro
 re delusi illum fugiāt appetentes. **N**ō prima
 natura mater: sed gratie mater sc̄ba p̄sequit̄
 vel cōsequit̄. p̄pterea ex natura mater cū de
 xteram atq̄ sinistrā regni p̄ filiis perisset non
 accepit. **M**atth. xx. c. **Q**uia nō nature sed gr̄
 tie sup̄na hereditas danda ē. **M**ozrem ex il
 la hora accepit illam discipulus in suam. **E**x
 illa hora. s. qua x̄ps p̄ m̄re reddidit m̄re: aut
 m̄re nature addidit matrē gr̄e discipulus ma
 trem x̄ginē in suam aīo reuerti et aīo inclina
 to suscepit. **E**x his igit̄ manifeste apparere p̄t
 fidelis anima et insatiabilis amor dulcis iesu
 qui om̄ni modo om̄ino tuā op̄at salutē tuis cō
 patiens lapsib⁹ in recōmendatione materna
 tibi medicinā p̄didit: et apud iusticiam suam
 efficacem tibi cōstituit aduocatā. **I**lle x̄o qui
 p̄mo meruit hui⁹ medicine sanitate potiri di
 scipulus ille quē diligebat iesus: qui sicut in
 ceteris: sic et maxime fuit in ista recōmenda
 tione dilectus. **N**ō mediocriter ditatus fuit
 ampliatione virtutib⁹ et meritis ac supplicati
 onib⁹ hui⁹ sacratissime m̄ris. **N**ec quisq̄ hu
 mane pietatis amore p̄ cōpassione virginis
 moueatur q̄ p̄ filio dei accipet filium zebedei
Et q̄ p̄ morienti x̄po p̄ successionē tenendus
 esset ioh̄es: qm̄ x̄ps nec se filium virginis de
 negauit: et indubitata resurrectionis proxi
 me fidē alma virgo tenebat. **P**ropterea talis
 filiatio nō erat oportūa. **N**ec ita x̄go absorbe
 batur doloribus: vt talia que augebant my
 steria ignoraret: x̄ps x̄o nō p̄ eo q̄ moriebat̄
 hoc agebat sensualiter: vel humane sed vt ve
 re x̄tus et gratia demū eterna felicitas adde
 retur. **T**ertia confederatio est admirationis
 generalis: p̄pterea subdit̄ a **M**at. xxi. ca. q̄ a
 sexta hora tenebre facte sunt sup̄ vniuersam

terram vsq̄ ad horam nonam vt verificaret̄
 quod **A**mos. viij. c. scriptū est. **I**n die illo oc
 cidet sol in meridie et obtenebescere faciā ter
 ram. **S**up̄endū quidem miraculum fuit h̄ p̄
 vniuersum orbem ilico et vno momento ob
 scuratus est sol. **N**az sicut accensa lucerna in
 domo subito p̄ radios nō obstatos totū do
 mum illuminat: ea vero celeritate qua extin
 gitur in om̄i parte domus tenebre diffun
 duntur. **S**ic cum lumē visibilis mūdi radi⁹
 solis subito fuit extinctus: imo ip̄e sol in suo
 corpe obscuratus: totus sensibilis mundus
 in om̄i pte sui obtenebratus est: vt inter mun
 di sapientes et studentes in moribus syderū
 notaret esse miraculū p̄ter solitū nature cur
 sum et consuetum eclipsis modum: que
 nunq̄ in sole agit nisi cum inter solem et ter
 ram in toto vel in pte luna interponit̄: et tūc
 luna librabat̄ in inferiori emisperio sup̄ terrā
 deorsum: sol x̄o in sup̄iori emisperio sup̄ terrā
 in altioribus sue spere p̄ribus ferebat̄. **I**nsup̄
Dionysius in epla ad **P**olicarpū dicit se tpe
 passionis christi fuisse in egypto: et diligenter
 notasse multa miracula in tali solis eclipsis
 ne. **E**cce q̄ aer obscuritate vestit̄ in testimoni
 um sceleris: quia innocens moritur. **E**clipsa
 tur contra naturā sol: quia cōtra naturā pati
 tur verus sol: et auctori vite morienti nobilis
 lux cōdoluī. **E**t quodam initio vindicte date
 sunt tenebre ignorant̄i mundo qm̄ mūd⁹ dei
 filium nō cognouit. **I**n mysteriū quoq̄ volu
 it deus circūcidere oculos hominū cum tene
 bris dempsis ne visus in obiecta for̄insecava
 gare: sed vt ingredere ad cor ad considera
 tionem eorū que contra dei filiū agebantur.
Diemq̄ vertit in noctem vt int̄ior fieret cō
 sideratio et cōtemplatio archanozū tam i his
 qui p̄pe: q̄ his qui longe filij dei passiōi asta
 bant. **Q**uidē in atheniēsis in posterus
 patuit: qm̄ ex illis tenebris annotato tpe quo
 facte sunt magna lux fidei in eorū cordib⁹ inf
 luxit. **O**bstupuerunt quidē solē contra natu
 re ordinem eclipsari vt nō pars solis ex inter
 positione lune que totum tota etiam obest fa
 cta eclipsare nō posset: sed totus diuina poten
 tia sit cōuersus in tenebras: qui tūc vltra ca
 pere nō valentes: pro ignoto deo aram fieri
 decreuerunt: sicq̄ future memorie characteri
 bus mandauerunt. **A**d illam aut̄ ciuitatez p̄
 dicatoz gentium veniens cuz ariopagitis fa
 cto congressu vt scribitur **A**ct. xvij. c. **D**iony
 sium conuertit ad fidem: causam principalez
 differens quare p̄ om̄em terrarum orbem il
 lo die tenebre sunt diffuse. **N**ec non quem il
 l

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

li deum ignotum dicebant vt notum eis diffiniuit & p̄dicauit. **Q**uā autē de tenebris dī q̄ facte sunt sup̄ vniuersam terrā. s. a duob^o euangelistis: ab alio q̄ tenebre facte sunt & sol obscuratus. Sed vnū ex altero secutū est: qz ex obscuritate solis que cepit sexta hora tenebre sequerent^r vsqz in horam nonā in qua xp̄us voluit expirare aīqz tenebre pellerent. Post expirationem vero ilico cetera signa sunt secuta. **N**ec etiā a mysterio vacat q̄ ab hora sexta vsqz ad horam nonā. i. p̄ tres horas tenebre facte sunt: vt innuat apte q̄ tres sunt expulse virtutes vel potius in hominib^o eclipsate in quibus anima peccatis mortua reuiuiscat: vt est fides. spes. & charitas fructuosa. **E**t tres in aīa hoīm scelus hmōi cōmitteret scelus vt in carne moreret dei fili^o.

Quomodo christus tripliciter propter nostram dilectionem a patre extitit derelictus in cruce
Ca. iij.

Quartus autē christi inflāmās amor in cruce fuit mire derelictōis. **E**t de hoc subdit: **E**t circa horā nonā scz inceptam nōdum tñ finitam exclamauit iesus voce magna dicens: **E**ly hely lamaz abathani: hoc est de^o meus de^o me^o vt quid dereliquisti me. **E**xclamauit autē iesus ad patrē: vt homo in doloribus constitutus mortiqz p̄pinquus voce magna clamauit vt eum audirent in cruce pendentem & de p̄tio morientem: quē suauiter vbiqz docentem cōtempserunt. **S**imulqz hoc clamore admonet nos diligēter pensare q̄ de nō diligim^o deuz si p̄ loco & tempe nō exponimus nos ad quecunqz difficultia p̄ amato: atqz cōgeminans s̄b dicit: **D**e^o meus creatione: de^o meus ynione vt quid dereliquisti me? **T**ripliciter enim fuit christus p̄pter amorē nostrū derelictus a patre. **P**rimo p̄ cōdemnationem. secundo p̄ priuationē. tertio p̄ onerationem. **P**rimo enim p̄ cōdemnationē. **N**am vt dicit **J**ob. iij. **S**ic deus dilexit mundū vt filium suum ynigenitum daret. s. p̄ condemnationē ad mortē pro salute nostra. **P**ropterea sentiēs aīa xp̄i sup̄ se recipe diram sententiā p̄ omnibus pctōrib^o pondus dolorū omnīū p̄fecte cōtemplans q̄ si ad p̄rem querula admiratione p̄clamat dicens: vt quid dereliquisti me? quasi dicere velit. **S**i p̄pter amorē humani generis passiōibus & cōtumelijs mortis opprobriose a te traditus sum vt quasi illius beate ynionis & iui-

olabilis cōmunionis quo in dei supposito ista dolorata natura inserta est tu pater zelo iusticie videaris oblitus. **S**ecundo autem derelictus est christus a patre p̄ priuationem. s. spūalium cōsolationū. **N**am cum in ceteris dei electis pro suo honore certantibus & patientibus influxus diuini dulcoris: quasi totā supportauerit & tempauerit vehementiam illati doloris: solus ipse iesus q̄tum ad hoc est p̄ter ceteros in passiōibus derelictus: ita vt nulla gaudij & dulcoris redūdantia fieret ab habitu & ab actu sue glorie in naturā que patiebat: sic q̄ mitigaret passiōis acerbiteratē. **E**t hoc vt tñ imense pateret q̄tum illa natura passibilis pati poterat: omni ab eo refrigerio sepato. **E**t hoc quidem attestat x̄tuali p̄fectioni oīm habitū mentis xp̄i. **N**am quāto fortius patit x̄tus nullo alio exp̄m̄tato dolore nisi ipsiusmet amate rectitudinis: tanto est sublimior actus qui ab ipsa procebit. **R**atio hui^o est: quia culmen virtutis patientie p̄cipaliter & essentialiter cōsistit in x̄tuali fortitudine & sui habitus & illius actus qui magis specificus est q̄ in alijs sibi annexis: vñd qui plus habet de illo: plus habz simpliciter d̄ culmine patientie de. **E**t idē iudiciū est de quacūqz virtute. **A**ctus autē p̄ncipalissimus ipsi patientie ē nullo offensiuo: nulla molestia: nulla ratione impatientie vitio locū daret: & tūc virius & robustus amor seruandi patientiaz & fugiendi om̄em ipsius impatientie deordinationem est p̄ncipalissimus actus eius. **C**onstat autē q̄ q̄sto difficultior & penali^o est rēptatio que infertur: tanto difficultius est nō credere ei. **U**nde ceteris paribus mai^o est grādem molestiā q̄ modicā sufferre. **E**t iterum magis est equalis molestiam sustinere ex solo robore habit^o virtuosi & conatiū voluntatis habituate p̄ eum: q̄ facere hoc cum aliquib^o adiutorijs assistentib^o habitui & voluntati. **H**ūc autē sūme patientie statū etiam aliquibus singulariter electis: qñqz dñis imp̄ritus est: **S**ic fecit patientissimo **J**ob. **I**n quo vt pleni^o p̄baretur robur x̄tutis eius videt deus cessasse a talibus imissionib^o spūalium consolationum atqz dulcorum. **P**ropterea non immerito **J**ac. v. p̄ponit **J**ob vna cū christi morte in ipsius patientie singulare exempluz. **I**dē videtur accidisse in paulo. ij. **C**orinth. i. cū ait **Q**m̄ supra modum grauati sumus supra x̄tutem vt tederet nos etiam viuere. **E**t hoc ē penuria de qua ad **Phil.** iij. c. idem ap̄ostolus ait. **S**cio abundare & penurias pati. **H**oc etiam statu beata virgo ad litteram & mystice

probata est. Quod quidem manifeste ostendit cum Luc. ij. c. in reinuentione filij ait. Ego et pater tuus dolentes querebamus te. De quo statu etiam Joseph participare esse ostendit. Tertio quidem derelictus est Christus ab eterno patre per generationem: quia ipse solus onus sue passionis portauit: eo quod ipse solus pugnavit ex propria gratia ab omni adiutorio liber: cui gratia sua tanquam radici meriti debebat conecti. Unde Esa. lxiiij. ipse dominus ait. Torcular calcavi solus: et de gentibus non est vir mecum. Nam tota dolorum suorum fiebat suppositio in seipso: quia nulla creatura plene poterat ei compatiri: sed ipse patientis et copatientis tenuit in se actus atque dolores. Unde ad modum magni et spaciosi maris: intra cuius abyssalem ambitum ipsius mutationes et fluctus semetipsum illidunt: sic dolores anime christi mirabiliter inter se refluxibus et reciprocationibus quasi infinitorum respectum capacitate: imensurabilis mentis illius semetipsum illidendo continue perstringebant. Unde in persona illius propheta ait. Veni in altitudinem maris. scilicet amaritudinum et dolorum: et tempestas demersit me. Nullus autem et dolorum sic potuit derelinqui: quia nullus vnquam habuit gratiam nec habere poterit in eternum nisi gratiam christi inserat: imo nulla gratia aliquid est: nisi id quod ipse christus in seipso dignatus est facere. Et ideo nullus relinquit in passione neque in aliquo virtutis actu quin sit Christus qui patitur et agit in illo. Quod autem dicit deus meus deus meus ut quid me dereliquisti. Resonat psalmus xxxi. in quo propheta loquitur in persona christi pendens in cruce dicit. Deus meus respice in me: quare me dereliquisti: longe a salute mea verba derelictorum meorum. Scimus enim libero. Christus cecinit hunc in passione psalmum atque sequentes usque ad versum illum. In manus tuas commendo spiritum meum. Quod autem dicit Mattheus xxvij. subdit. Quidam illic stantes et audientes dicebant: helyas vocat iste. Sine vi deamus an veniat helyas liberans eum. De ignorantia cruci assistentium et non intelligentium Christi linguam puenit qui nomine hely suum patrem inuocabat. Sepe etiam fit ut defectu male intelligentium vnum per altero interpretetur.

De triplici admiranda siti domini iesu christi pendens in cruce. Ca. v.

Quintus homo christi inflammatus amor in cruce fuit attractionis in admirabili siti ostensus: propterea subdit. Sciens autem iesus quoniam omnia consum-

mata sunt: ut consumaret scriptura dicit. Sitio. Fere omnia que in christo erant completa tormenta et mysteria passionis: hoc tamen restabat predicente scriptura: quod prime moriturus sitis potaretur aceto. Sitio: propterea inquit. Triplici enim siti sitiebat. propter amorem nostrum amoris iesus. Prima fuit corporalis. secunda spiritualis. tertia vero mortalis. Prima enim sitis extitit corporalis. Ad istam enim christus sitiuit tanquam sanguine et humore corporis exhausto. Est nihilominus aduertendum quod ex Mattheo et Marco ad istam bis legitur christo fuisse potatum semel non pendente antequam confingeretur in cruce. Et iterum circa horam nonam cum fuit Iohannes Sitio proclamauit. In prima enim datum est ei vinum mirrhatum cum felle mixtum. Et cum gustasset noluit bibere. In secunda vero exprimitur acetum tantum. Nam fuit Iohannes cum christo dixisset sitio. Subdit: Vas ergo positum erat aceto plenum. Et statim Mattheus addit. Et continuo currens vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto et imposuit arundini et dabat ei bibere. Et statim Iohannes subdit. Cum ergo accepisset iesus acetum dixit: consummatum est ut ex istis duabus potationibus verificaretur quod de hoc propheta ait. Et dederunt in escam meam fel. scilicet ante suam crucifixionem. Et in siti mea id est quoniam sitio proclamauit: potauerunt me aceto. Quod autem vas aceto plenum paratum erat: magis ex malicia ad passionis augmentum quam fortuito casu factum esse credendum est. Ipa quoque spongia arundini supposita mystice manifestat quales erant qui in eius passionem conuenerant. Cauernosa est enim spongia et ex omni se cum immittit ibibit illa liquores ut intus et extra appositis illa liquoribus madescat. Sic enim erat data nata conditio iudeorum: ut intus et extra contra christum amaritudinis pleni essent et cauernosi ad suscipiendum inuisibilem regulum et aduersus christum malignitatis omne commentum. In arundine vero qua non solum oblatum est a christo amarus potus verum etiam percussum eius caput: cum vacua sit et ab ariditate sic dicta iudeorum et torquentium christum omnium bonorum vacuitas et a virtute ariditas demonstrat. Acetum vero quod fuit nasciturum sed alteratione in amaritudine est conuersum. Naturam ostendit iudeorum et crucifigentium iesum qui essent natura boni a deo creati: ex horridis affectionibus odiis et inuidiis atque ex corruptis moribus contra christum in amaritudine crudelissimam sunt conuersi. Quod putas christum filium querentis potus precidit precordia virginis mentis que in tanta anxietate videns filium suum mori et lugubri

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

voce potum expeterē: cepit se nō hñe vel modius simplicis aque vñ posset eius mitigare ardorem: deuote em̄ pensate q̄ conuersa ad pplm diceret eis. **S**ites et filij mei dilecti compatimini et mei: filio meo dilecto obsecro facite mihi hanc cōsolationē: dare aliq̄stuluz potum filio meo anteq̄ moriat̄: et parco vob̄ de om̄i iniuria mihi illata. **S**c̄ba aut̄ sitis sp̄aalis fuit. **P**er primā aut̄ sitim iam dictā intro uehimur in altiora secreta et admiramur mysteriū charitatis christi dñi x̄bū corpi: cōperēs tam mire aie sp̄ualiter cōmendauit exp̄mens p̄ corpis vocem uehemēs in aia sua desiderium salutis n̄re. **T**riplex em̄ desiderium quasi tres materias sitis erga nos habebat amorosus iesus. **P**rimū n̄re redēptionis. sc̄dm n̄re reformationis. tertū n̄re gloriōsificationis. **P**rimum inq̄ desiderium erga nos habuit x̄ps. i. n̄re redēptionis. **N**ec tñ ex accidenti: q̄ de^o erat ei affuit hec sitis: sed quod erat eternum atq̄ secretuz in trinitate beata: hñanatus filius demonstrauit in carne tpe videlicet passionis qñ n̄re redēptionis mysteria celebrata sunt. **N**ec decebat tale desiderium alio i tempore apiri: nisi eo tempe quo redēptionis nostre p̄ciū p̄ mortē et sanguinē soluebat̄: q̄ q̄ figuris et enigmatibus sepe in veteri testamento sit ostensuz: p̄phetisq̄ multipliciter sit reuelatū. **S**c̄dm x̄o desiderium habuit x̄pus sc̄z nostre reformationis: videlicet vt deformatē imagines animarū reformarent̄ ad imaginem dei: ad quā tpe creationis formate extiterant. **P**ropriū quidē est et bona et bene instituentis magistri nō nisi restaurare si deperit aliquid ex euentu. **E**t sollicitorum nunciorum est feruenter cōmissis insistere quousq̄ iniuncta pficiant. **A**ccipat in mandatis a p̄re filius eternus in tempe nuncius et magister vt reuocaret errata: restauraret dep̄dita: et eximis atq̄ dep̄ssis replerent̄ sup̄ne nationes. **T**ertū quoq̄ desiderium habuit x̄ps. i. nostre gloriōsificationis: sic em̄ qd̄ desiderose bibi: deliciose recipit et subito traicit ad intima cordis. **S**ic et x̄ps in ardore amorose sitis om̄es electos suos deliciose bibit et sibi incorporat: et ad sui corpis intima vocās ad archana glorie delectabiliter introducit: vñ de seip̄o Job. xij. c. p̄dixerat d. **E**go si exaltat̄ fuero a terra om̄ia trahā ad meipsum ait: si exaltat̄ fuero in cruce tanq̄ bellator sup̄ regalem et militarē equū ascendēs: ac deinde tanq̄ triūphator vires om̄iū hostiū suoruz quasi sub sue crucis pedibus tenens: dicit om̄ia trahā ad meip̄m. i. om̄es electos ex om̄i pte orbis et ex

om̄i genere hominū trahā ad gloriā sempiternam: quia vbi ego sum illic et minister meus erit. **D**icit aut̄ om̄ia maxime p̄pter tria. **P**rimo vt innuant: q̄ reprobi quasi p̄ nihilo reputant̄: et quasi p̄ tanto sunt extra om̄ia entia. **S**ecundo vt in electorū vniuersitate doceat esse quādā integrā totalitatē vniuersi p̄ quā om̄ia dici potest. **T**ertio vt fm̄ cōm loquendi morē: quo qñ triumphantes om̄ia que sunt in regno iam capto put volum^o ias fumimus dicimus nos om̄ia trahere ad nos. **A**dmirāda est igit̄ ista sitis dñi n̄ri. **E**t miruz equidem est q̄ fons sitit imo q̄ oīuz aquaruz redundantia sitit. **E**t qui om̄iū sitim venerat tollere: patif q̄ ab alijs venerat auferre. **I**nuitauerat ip̄e mulierē de samarithana vt ab eo expeteret aque ciphum ne in eternum sitiret: et nunq̄ patif sitim. **Q**uid est hoc nisi quia caput nostrū p̄ nobis ad pfem sitio al te p̄clamat. **P**ro nobis om̄ib^o loquar se sitire cōtestans: velut caput p̄ mēbris et desiderium quod genus humanū habere debet glie sempiternae x̄ps exp̄ssit pendens in cruce. **P**roinde sitim exprimens sitim a nobis poscit: vt se nos sitit: nos sitiamus ad eum quē admodū p̄s. p̄docuit di. **S**ituit anima mea ad deum fontem viuū qñ veniā et apparebo aī faciem dñi. **T**ertia x̄o sitis x̄pi in cruce fuit mortalis: quia in cruce mori ardētissime affectabat. **A**mor om̄iū vincens qñ sup̄asti in bono iesu om̄em mētis et corpis cruciatum. **N**am licet diuinitas ad solū tricenariū annorū numerū vel circa terminauerit mentis iesu immensurabiles esse dolores atq̄ corpis cruciatuz: ad solū triū horarum restringit spatium: non tñ fuit charitas x̄pi horum artatione contenta nisi inq̄tū fuit diuine volūtatī cōformis: **S** simpliciter et totaliter et libere q̄tum ex se fuit si diuine voluntati placuisset ab eo tantum p̄odus exigere: sed obtulit p̄ toto eterno: vñ dilatauit vitā suam p̄ desiderium quoddam infinitum viueret ad sustinendū infinitas mortē p̄fecte se offerēdo ad om̄es rationes de q̄ bus infra dicemus in principali tertia parte hui^o sermonis. **E**t si volūtas reputat̄ pro factō in quocūq̄ p̄dore: gr̄a informato qñ. i. factas abest. p̄ q̄to et quasi infinitissimo sacrificio reputata et accepta fuit a p̄re talis amorosa voluntas in ip̄o homine deo: igit̄ re-cōciliationis sacrificiū et nostre redēptionis p̄cium infinitum pl^o beatissime trinitati placabile fuit q̄ totius mundi culpe ei potuerit displicere. **E**xp̄giscē ergo o anima mea mortē x̄pi redempta: et regratiare charitati cordis

Iesu: nō solum p triū horarū cruciatu sic actū fuit in patibulo crucis: s̄ p toto amoroso affectu sue mēns quo factus est sacer dos & pōtifer in eternū fm ordinē melchisedech: neq; initiū neq; finē habēs. i. nō habēs terminuz in sue longitudine & latitudine charitatis.

Ube triplici perfecta consummatio: que tempore passionis xpi pro nostra salute completa est.

Capitulū. vi.

Sertus inflāmans amor xpi pēdētis in cruce fuit mire cōsummationis. Nam finis pcepti est charitas & potissime charitatis crucis. **U**bi Job. xv. dñs ait. Maiorē charitatē ac dilectionem nemo habet q̄ vt animā suā ponat q̄s p amicis suis. Propterea subdit. Cum accepisset iesus acetū dixit. Consummatū ē. Triplex em̄ est consummatio amorosa qua p̄ nos cōsummat & p̄ficif om̄is p̄fectio n̄se salutis. Prima est cōsummatio corp̄alis. secunda est cōsummatio spūalis. tertia est cōsummatio legalis. Prima est cōsummatio corp̄alis que facta est in incarnatione dei filij. Nam cōsummata sunt om̄ia que p̄dixerunt aut p̄nūciauerunt p̄phete xpm̄ venturū ad nos: nasciturū p̄ nobis: cōuersaturū nobiscum: et p̄ aerurū docturū: diciturū: passurūq; tāta pro nobis. Cōsummata sunt em̄ in ei⁹ corp̄e tempore passionis om̄es angustie: om̄es illusiones: om̄es derisiones: om̄es despectōes: om̄es pegrinationes: om̄es lassitudines: om̄es fames: om̄es sities: oēs vigilie: oēs pene: oēs lachryme: om̄ia flagella: om̄ia sputa: om̄ia suspiria: om̄ia desideria. Et si considerantur om̄ia xpi mēbra: om̄ia consummationez sui corp̄is manifestant. Nam passus est in pedibus nō solum confixione clauorū: sed etiam multa fatigatione itineris in sue vite discursu p̄dicando cū multo labore. In tibijs sup̄portando corp⁹ in laborib⁹ suis. In genib⁹ p̄cadendo ac genuflectēdo. In crurib⁹ corp⁹ sustinēdo. In om̄ibus iuncturis sepe multo labore lassatus: vtpote tener & delicat⁹ tā duris laboribus subdit⁹: vigilando & orādo: p̄dicando: clamando: sup̄ dura stramēta iacendo: imo sepe in terrā p̄noctādo. in deserto. xl diebus. & lx. noctib⁹ lectum nec domū habuit ad quietem. Et sepe cū discipulis paup̄ibus & despectis fuit in multis locis vilit̄er et auſtere receptus: imo aliqñ reiectus. **U**bi Luc. ix. c. ait: q̄ samarithe nō receperūt eum: q̄ facies eius erat cunctis in hierlm̄. Sz & genera-

tionis mēbra que in nobis sunt pudoris: in circūcissione dure fuerunt vulnerata. Membra aut̄ intestina deseruientia nutrimēto afflicta fuerūt sepe indurata fame. Membra do vitalia ac respirātia sicut cor & pectoris cōcauum & silia extiterūt afflicta in multorū suspiriorum & gemitūū assumptione p̄ salute n̄ra. Scapule & coste corp̄is lateraq; dorsum & vniuersaliter om̄ia mēbra dure in flagellatione fuerunt afflicta: in qua sup̄ficies sue delicate carnis ac tenere fuit dolorose dilacerata & sāguine rubricata. Brachia fuerunt dure ac stricte ligata: & q̄tū credo hinc inde aſi & post cōtumeliose rectora: tam in orto q̄ in domo cap̄be: anne: pilati: atq; herodis: a quib⁹ om̄ibus locis ligat⁹ p̄cessit. Humeri fuerūt afflictī dura crucis portatione: & tūc credo colluz fuisse afflictū camo in eo appposito: p̄ quem ad maiorē cōtumeliā traheret. Aures fuerūt replete opprobrijs & clamorib⁹. Nares fuerunt afflicte fetore horribili sputorū abominabilium iudeorū. Sz & facies sputis abominabilibus deturpata fuit. Nec incōueniēs etiā cōgitare: q̄ sputa illa imūda impulerint supra sacra labia ei⁹. Bene & facies ei⁹ tota afflicte tumefacte fuerūt tam alapis q̄ p̄cussionibus duris. Oculi fuerunt velatiōe confusi: sicut multiplici reliquati ac multipliciter afflictī dum illas diabolicas facies hostiū suorum aspicebat inspirātes in eū iracūdie igne. Vertex capitis dure fuit afflicte spinis & percussionib⁹. Demū cū q̄libet mēbrū xpi accepit passiōis supplicij. Lingua q̄q; nō fuit immunis in amaro gustu: abominabilis potus: tam felleo añ crucifixionē q̄ nūc in potu acetū: vt sic in amaritudine om̄ia eius cōsummata sint membra. **U**bi merito clamat. Cōsummatū ē. Cōsummat⁹ ē igit̄ xpi vita fm bñplacitū sui p̄fis. Impletum est paternum impiū. Perfectū est deniq; finale obsequiū. Cōsummat⁹ igit̄ vt Gen. i. c. p̄m⁹ recitat p̄phetarū creator oiu⁹ de⁹ opa sua sexta die: & die septima q̄euit ab om̄i ope quod patrarat. Sic & xpus in cruce sexta die opa sua recreationis p̄fecit & req̄euit sabbato in sepulcro. Perfecit noe archā in centū anis quā in vno cubito p̄summat⁹ vt in ea saluaretur hūanū gen⁹ ibi duraxat octo aialib⁹ ibi humani generis refuatis. Cōsummat⁹ xpus in cruce salutē toti⁹ hūani generis si merito iusticie fuisset accepta in precedētib⁹ cūctis: sicut & suscepta in sequētib⁹ singul. Quā salutem in cruce velut noe in arca: in crucē & passionē asperā p̄ n̄ra salute & vnit̄ate fidei cōsummat⁹ & p̄sumptiōi cōsummatio apposta ē in

Fe. vi. p. dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

cruce. Secūda est cōsummatio spūalis: duo nempe spūalia in cruce cōsummata sunt. Prio nequitia. scō iusticia. Prio em̄ cōsummata ē nequitia. Nam in om̄i peccādi genere hoim malicia forefecit. Et nihil ē mali qđ p̄terierit delinquēdo: vt p̄ter om̄ia illa sensualia z spūritualia mala que innumeris modis agūtur etiā vsq; ad dei negationē z colendo idola et simulacra celesti militie atq; sydere exhibuit cultū qui soli deo debitus est. Sed post om̄ia hec vt p̄dixerat p̄pheta. Consumet nequitia pctōzū. Nūc hec nequitia cōsummata est: quoniā nulla maior neq̄tia q̄ dei filiū interficere: z zelum legis inflectere sup eum. Sed quod crediderunt penitus nequiuerunt. Nam z si moriuus est semel ex carne: uiuit tñ in et̄nus ex dei x̄ute. Cōsummata est tñ nequitia pctōz. Nō em̄ humana seu malozū nequitia posset plabi in peiora. Secūdo cōsummata est iusticia que quidem ex dei bonitate ibi cōsummata est vbi nequitia cōsumationē accepit. Nam x̄po patiente atq; moriēte sicut p̄summata ē nequitia: nō p̄ terminū peccatoz sed p̄ excessuz malozū operū. Ita p̄ christū cōsummata ē iusticia in ope redemptionis hūane p̄ passionem mortis atq; penarū. Nam sicut pctm̄ cū cōsummatū fuerit generat mortē vt d̄r Jac. i. ca. Sic mors x̄pi cū cōsummata fuit destruxit peccatum ipm̄ et̄nā generans vitā: vt eodē tēpore atq; mysterio sit p̄ excessuz nequitia p̄ hoies: z iusticia p̄ dei filiū cōsummata. Ip̄e em̄ semetip̄m fecit n̄fam iusticiam cuz iniuste ad mortem cōdemnatus ē. Tertia x̄o ē cōsummatio legalis. Nā in x̄pi passiōe z morte cōsummate sunt om̄es sc̄pture. om̄es figure. om̄es p̄phetie. Insup cōsummata sunt om̄ia p̄cepta. om̄ia p̄missa. om̄ia sacrificia. Cōsummatum est etiā testamētū nouū. Sed vt hec cōsummatio de x̄po de qua nūc loquit̄ magis mētibus fidelium inclarescat: alius intendam̄ ad p̄phetias. Recurrētes veteres: ad q̄s cū scribe ret ap̄ls. viij. c. ad heb. q̄q; p̄ modicū aliē in p̄phetia: aliter in ap̄lo l̄ra sonare videat̄: sensus tñ potius q̄ l̄ra capiēd̄ ē. Inq̄t recitans xxxi. c. Niere. Ecce dies venit dicit d̄s z cōsummabo sup domū isrl̄: z sup domum iuda testamētū nouū. Nouū quidē testamētū a veteri multa distinctione atq; differētia discretum est. s. datiōe. tpe. loco. cā. effectu. sacrificijs. ceremonijs. sac̄is. obfuationib̄. traditionib̄. p̄missiōib̄. ordie. dignitate. intelligentia x̄ute. mysterio executiōe z fine. Qđ p̄ceptū x̄pi incarnatione paciū. x̄pi natiuitate: vita doctrina. p̄missiōe. testimonijs. miraculis. sa-

cramentis z passiōe penarū z mortis p̄summatū ē. Nam vt ip̄e idē in. ix. c. subdit. Vbi em̄ testm̄ ē. necesse ē mors intercedat testatoris. Testamētū em̄ in mortuis p̄summatū ē. Alioqn̄ nō dum valet dū uiuit qđ testat̄ ē. Nob̄rē x̄pus moriens clamat qđ testamētū nouū cōsummatum seu confirmatū ē. s. sua morte intercedēte. Nam in veteri lege dispositio z firmatio testamēti erat in sanguine z indulgētia z remissio pctōzū sic sc̄ptura Leuit. manifestat z ap̄ls asserit. ix. c. ad heb. Sic z noui testamēti confirmatio a x̄po facta est in sanguine sancto suo: melius clamante p̄ nobis q̄ sanguis abel aut vitulozū aut hircozū: aut quorūcūq; aialitū veteris testamēti. Proinde qm̄ nō in pl̄ibus oblationibus placituz erat deo nec expiabant peccata in x̄itate vt purgatio digna esset ad regnū: vna oblatione suūp̄s ip̄e x̄ps oia cōsummatū vt ibidē. x. c. ap̄ls testatur dicens. Vna em̄ oblatione cōsummatū in et̄nū sanctificatos. Cōsuetudo quidē reguz z p̄cerū mūdi est imp̄sionē signi siue sigilli i sine appositi facere fidē sc̄ptis in qđ suis obsecutoribus atq; commilitonibus dona seu premia largiunt̄. Et appositione illa cōsummata ferē merita seu ignata largitio Ita z x̄ps testamētū nouū vite agendū hereditatis sup ne crucis passiōe signauit z firmavit in illo cōtenta appositione mortis se permisit affigi. Ihas igit̄ tres cōsummatōes ip̄e dauid spū p̄pheticō longe aū se vidisse testat̄ di. Dis cōsummatōis vidi finē. Q̄sta longa sn̄ia breuius x̄bi. in qđ q̄cqd ē a deo decretū: quicqd est p̄rib̄ re. p̄missum: q̄cqd in scripture. decursu sc̄ptū: quicqd ē vtile z supabundās ad salutē n̄re p̄ciū: q̄cqd pōt cogitari ad exp̄mendū amoris excessum: q̄cqd pōt fieri ad gloriosuz obtinendū triūphum: in breui x̄bo sic mirificē cōsummatum.

¶ **Qz per tria christ⁹ in cruce pendens omnes electos reduxit in deum. Ca. viij.**

Septim⁹ aut̄ inflāmās amor christi pendētis in cruce fuit mire reductionis. s. oim̄ in deū: qz p̄ cruce m̄ x̄pi amorose fuit leuatū signū i nationes ad cōgregandū. p̄fugos isrl̄. Nā x̄ps mortu⁹ ē vt filios dei qđ erāt disp̄si cōgregaret in vnū: sic Job. xi. c. ait. Et qz h̄ ē oim̄ vltim⁹ finis vt sit x̄ps oia in oib̄ ip̄e iesus clamans voce magna dixit. Pater in manus tuas cōmendo sp̄m̄ meū. In qđ sacratissimis x̄bis of̄ndit euāgelista tria qđ in x̄po moriēte consi-

derare debemus quib⁹ omnes electos p amo-
rem reduxit in deū. **P**rimo cōsiderem⁹ vigo-
rem .scdo amorē .tertio dolorē. **P**rimo consi-
derem⁹ xp̄i vigorē qui qdē p̄z p clamorē quē
moriēs in cruce emisit. In quo pualide potē-
tiam x̄tū sue ondit in statu in quo ceteri mo-
rientes vix p̄t emittēre modicū flatū: **U**nde
quasi triūphali tuba certaminis victoriā ma-
nifestans ondit q̄ dolens vincebat: patiens
supabat: derelictus debellabat: z moriēs tri-
umphabat cōtra aereas ptates. **E**cce q̄ infir-
mitas dei x̄tū atq̄ firmitatē diaboli vsq̄
q̄ subuertit. **P**ropterea ap̄ls .i. **C**oz .i. ausus
est dicere. **Q**uō infirmū ē dei: forni⁹ ē hoibus
sed ego audacter addam: qd̄ infirmū est dei
fortius de monib⁹. **N**ā z demōes infernales
ad vigorē tanti clamoris nō solum terri: sed
etiam totaliter diuicti atq̄ pstrati. **S**cdo con-
sideremus xp̄i amorē quē nobis x̄ps moriē-
do pstrauit. **A**it enī. **P**ater in man⁹ tuas cō-
mendo sp̄m meū. **I**n hoc enī oīm electorum
suorū sp̄m cāliter z exēplariter ac sacramēta-
liter cōmendauit z reddidit deo p̄ri. **I**n ani-
ma enī xp̄i p oīa deitati certa noticia scripte
erāt oēs aīe suo sanguine redimende: q̄s vt
aīam suā ad etnā gloriā diligebat. **P**ro q̄bus
in lachrymis z clamore valido exaudit⁹ ē pro
reuerētia sua. **H**as siqdē p̄ri aīam suā recom-
mēdāns in ip̄a oēs p̄ri suo altissimo recōmē-
dabat atq̄ oēs saluādas aīas: velut suā vnā
aīam fecit: de qua p̄ri dixit. **C**ōmēdo sp̄m
meū: facit enī verissima charitas qd̄ ē alteri⁹
eē suū. **P**roinde supeminēs charitas xp̄i om-
nem saluandā aīam: suā aīam faciebat. **R**eoz
quidē pia fide h̄ caput p corpe exorasse. **L**a-
put x̄o z corp⁹ psonā faciūt vnā cui⁹ ē anima
vna: h̄ igit̄ sensu x̄ps orat velut corp⁹ ecclie:
cū ip̄o capite x̄po eēt aīa vna: vt amoris eius
vehemētia vnionis charitatē z fidei sacro my-
stice dicat x̄ps p̄ri de sp̄ritib⁹ oīb⁹ sibi ad-
herētib⁹ in x̄tate q̄si de sp̄u vno. **C**ōmēdo
sp̄m meū. **Q**uia fm̄ aplm̄ .i. **C**oz .vi. **Q**ui ad-
heret deo vn⁹ sp̄s ē cū: eo velut cedula que
dā rōnalis z viua oēs p̄destinatos sc̄ptos ha-
bens aīa xp̄i fuit cōmēdata p̄ri: vt nō p cōti-
tinēte fuerit ofo facta: qz iā salu⁹ erat. **C**ōm-
pensoz enī fūat a cōceptiōis instāt: s̄ p con-
tētis emittēbat vt passionis sue z mortis me-
ritū obtinerēt: vt q̄s aīa xp̄i p̄teritos p̄ntes
atq̄ futuros dilexerat saluarent. **Q**uasi sue
rit xp̄s ham⁹ piscationis eterne z tanq̄ lage-
na latissime charitatē in mari p̄ntis seculi a di-
uinitate iactata: que nūc ad litus pat̄ni pecto

ris reducit cū oīni multitudine electoz: vna
q̄ secū oīnes itra pat̄na viscera collocauit dū
expiaret in mortez. **I**neffabili pfundebatur
amore aīa xp̄i eo q̄ iussa pat̄na cōpleuerat fa-
ctus obediēs vsq̄ ad mortez: qz liberauerat
vna morte sua innumeras aīas mortuas in
pctis: de illa tartarea ptate sub qua teneban-
tur inuite ceterisq̄ claudēbat adit⁹ ne introi-
rent si ex fide venirēt in meritū passiōis. **T**er-
tio quoq̄ cōsiderem⁹ xp̄i dñi n̄ri dolorē: qz i-
clinato capite emisit sp̄m. **I**ndiauit caput ma-
gnū mysteriū innuēs p̄teritis z futurū. **E**re-
cta enī ceruice cōmissuz ē: vn̄ mulctat⁹ ē: atq̄
sup̄ba mēte agit vnde cōtēpt⁹ ē. **P**roind⁹ mo-
rit̄ x̄sauiice capite inclinato: qz multuz defixit
ad ima sic̄ valefaciēs impio mūdo. **C**aput q̄s
inclinauit in morte in expiationē erectionis
ad verita simulq̄ suast obediētiā reuerētiā
docuit: hūilitatē in opibus vsq̄q̄z monstra-
uit cū oīni pacto mysterio inclinato capite ex-
pirauit. **O** aīa mea p̄cioso xp̄i sanguine d̄spō-
sata: respice in faciē xp̄i tui: z vide p̄ciosissimū
forma p̄ filiis hoīm: nō habentē sp̄m neq̄ d̄-
cozem: quia vultus ille desiderabilis angelis
sue speciositans rubore z virginali decore to-
tus decoloratus caligātib⁹ oclis morte pal-
lescit. **Q**uis digne stupere queat illam te-
nebrōsam eclipsim luminū oclorū gratiosis-
simozū b̄ndicti iesu. **O** organū diuinitatis et
psalteriū veri dauid: z vox dulcissima dei pa-
tris q̄ tibi interposuit silentiū durissime mor-
tis: z iam aurib⁹ corp̄is nō liceat ampli⁹ audi-
re cōcentū tue dulcissime melodie. **P**ectus
sacratissimū dulcis iesu paterne sapiētie con-
tentiuū armariū gratiarū: q̄ influas in faciē
creature spiraculum vite: quis te priuauit re-
spiratione vitali? **O** sacratissime man⁹: q̄ ve-
stro saluifico tactu sanabatis ifirmos: nec de-
dignabamini pie leprosofos cōtingere. **Q**uis
vos tam crudeliter crucifixit? **O** pedes recti
sanctorū gressuū qui v̄re charitatis icessu vir-
tutū oīm posteris vestigia reliquistis: q̄s ve-
strum tā crudeliter turbauit incessum? **Q**uis
q̄ mūdū priuauit exēplo: z vos affixit crude-
li patibulo. **O** caro amantissimi iuuenis: a sp̄-
rituscō de castissimis visceribus x̄ginis m̄ris
artificiose cōcepta: quō diuulsaz dilacerata li-
uida z sanguine cruentata affixa nūc manes
in patibulo crucis? **N**e tibi impia synagoga
que oīni fera crudelior vitam deuorasti boni
iesu: qui tibi pater z sponsus z amantissim⁹ fi-
lius a paterna charitate de regalibus sedib⁹
missus est. **P**lange z tu dolorosa hierusalem

que olim ciuitas sancta: nūc vero ciuitas homicidij imo patricidij qñ poti^o deicidij horrendo vocabulo nūcuparis. Assume lamentum sup tuā crudelitatem. Exue te vestimentis iocunditatis tue. induere cinere et cilicio. Nō cessent ocli tui effluere fontes lachrymarum: quia in te saluator tuus occisus ē. Et tu dñe sancte pater de sanctuario tuo: et de excelso celoz habitaculo respice hanc sacrosanctā hostiā quā tibi offert pontifex noster p peccatis nris et esto placabilis sup nequitia populi tui. Considera et tu homo redempte: quis: qual: et q̄tus est hic q̄ p te mortu^o ē: et vere oim lapidum duriciē supabis si ad tanti memoriam nōne piaculi nec terrore cōcuteris: nec cōpassione afficeris: nec cōpunctione scinderi: nec pietate molliaris.

Articulus secundus secunde partis principalis de admirandis mysterijs que supuenerunt tpe passionis.

Secūdo cōtemplemur mūdi horrorem. Horruit quidē tora machina mūdiālis tā imane scel^o ab impijs perpetratum contra oim conditorem atq; modis mysticis atq; aptis lamentū sum p̄sit sup scelere p̄perato. In signū igit hui^o lamētationis velum templi scissum est in duas ptes a sūmo vsq; deorsum. Et terra mota est: et petre scisse sunt: et monumēta apta sunt. Nam em̄ sole obscurato manēt: statim christo mortuo signa plurima subsecuta sunt: vt p̄fidi hoies signoz attestacione credere cogerent qui xpo ex sua p̄dicacione credere noluerunt. Propterea nō imerito tor^o hic insensibilis mūdis sic colore suo puatus ē: vt creatori suo compati videat et in eius morte lugubre: et funereū assumere vestimentū. Et sicut Hiero. ait. Omnis creatura compati christo moriēti. Sol obscurat tra mouet: petre scindunt: velum templi diuidit: sepulcra aperiuntur. Solus miser homo non cōpanti p q̄ solo xps patit. Equidē primū post xpi mortē euāgeliste signū asserunt templaris veli p mediū scissionē: vt clar^o eluceat q̄ iam reuelat mysterijs ymbriq; fugatis oim patrū enigmata et oracula pphetarū. Terre mot^o etiā non imerito factus ē: cum terre factor moreretur in terra. Tremuit terra moriente xpo vt sentiret in vniūso terraz orbe iusticia mortis eius. Tremuit ferre hualēs qd̄ plebs iudaica sustinebat. Tremuit velut pauens ad tam insoli-

tas et impias passiones: vt oim fidelium mētes credant et cōtremiscant: qm̄ p iusticia: p impijs p̄: p peccatorib^o scūs: p hoib^o in carne passus ē de^o. Scissio xpo saxozū siue petrarū rerū insensibilis acclamatio fuit: qz auctor vite cōdemnat iniuste: cūq; hoies in tali iniusticia p̄xitate tacebant petre p scissuras quasi p apta labia clamabant: et suo mō puocabant dura corda hoim vt scinderent et recogitarēt eum qui talē p peccatorib^o sustinuit passionem. Monumēta siquidē multozū apta sunt longe a remotis et de p̄ximo defunctorū: et apparebant iam illa cadauera resoluta cōsumpta in pulpis discōpaginata in ossib^o: et forte plura scatenia ymbibus. Et patebant oculis inuentiū omni remoto desup lapide sepulchris illis dūtātar: quozū cadauera erant integre atq; in aia cū dño surrectura. Sicq; steterunt ab illa mortis hora qua tremefaciēs terremoto in tonuit vsq; in horā qua dñs ab inferis rediens reassumpto corpe: in corpe resurrexit. Qui qdē cū dño surrexerit. Nec em̄ itelligēdū ē cū xpo mortuo ilico surrexisset: post resurrectionē intrasse hierlm̄ vt apparerent multis: qz tūc xps nō ēēt p̄mogenit^o mortuorum et p̄mitie dormientū: s̄ p̄tinuo xpo mortuo fact^o ē terremoto: saxa sunt scissa: et aperta sunt monumēta: et post resurrectionē eius vsq; qz vulgata ciuitatē intrauerūt et multis apparuerūt. Quō autē putas m̄na viscera de nouo cōquassata fuisse cōpassiōis affectu ad filiū morientē qm̄ sic vidit p imanitate flagitij sup ipm̄ flere luminaria celi: trā sentiebat tremere sub pedib^o suis: saxa durissima p̄ naturam p̄cindi: ac mortuozū tumulos apiri. Ex quo nō imerito cōcludere poterat q̄ bñ decebat illū cordialiter flere: qnē elemēta insensibilia deplorant. In hac igit sc̄ba p̄tēplatione mūdani erroris: tria etiā cōsiderari oportet. Primo multozū admirationē. sc̄bo multozū obdurationē. tertio multozū ablutionē. Primi admirati sunt fm̄ naturam. sc̄bi obdurati sunt fm̄ culpā. tertij abluti sunt fm̄ gr̄am.

De stupenda admiratiōe quā habuerunt qdā ex visis signis. Capitulum. i.

Primo qdē p̄siderem^o multozū admirationē. Et de h^o adat. subitū ḡit di. Centurio et q̄ cū eo erāt custodientes: viso terremoto et his q̄ fiebant timuerūt valde di. Vere fili^o dei erat iste. Ali^o euāgelista ait: Vidēs autē cēturio qd̄ factum fuerat glorificauit deū dicēs. Vere hic

hō iust' erat. **A**rtabat em̄ ex multis centurio
 vt diceret dei filiū: quē vt hoīem cruci custo-
 diebat affixum. **N**ā solem cōtra naturā vide-
 rat obscuratū. **A**udiuit xpm̄ qđ qđē natura
 negat hoīm cōtinuo morienti cū emisit spiri-
 tum alta voce clamasse. **S**ēserat insolito mo-
 tu ptremuisse terrā. **A**mpli' in stuporē addu-
 xerat patientia morientis et firmitas memorie
 in his que loquebat: cū indulgentiā postula-
 uit p̄ his q̄ eū torquebāt et latroni padisum
 pmisit: et m̄sem nō morte p̄teritus discipu-
 lo cōmendauit: p̄pterea aliquid fidei expres-
 sit: sed in maiori pte defecit cū sub p̄terito tpe
 ait. **V**ere fili' dei erat iste. **Q**uasi credidisset
 dei filiationem solutā esse p̄ mortē: p̄fectū qđ
 exp̄ssisset in fide: si dixisset: vere fili' dei ē iste.
Si aut̄ addat x̄bū alterius euangeliste dicēt
Vere hic hō iust' erat. **S**imiliter et complices
 centurionis tremefacti et admirantes dixerūt
 et mernerūt p̄ticipes fieri orationis xpi oran-
 tis p̄ crucifixozib' suis. **E**t om̄is turba iudeo-
 rum et qui simul aderāt ad spectaculū istud et
 videbant que fiebāt p̄cutiētes pectora sua re-
 uertebant. **A** seclō et vsq; in seculū nō fuit ta-
 le spectaculū qđ tant' taliter moreret. **S**pecta-
 culum magnū in quod desup pater: de terris
 mater: angeli: demōes: mortui: viui: patriar-
 che: pp̄he: amici et emuli varia intentiōe spe-
 ctabant. **P**ercutiebāt sua pectora tremefacti
 iudei verētes maiora picula. nō tamē xpo fi-
 de vniti vt postulātes indulgentiā picula cui
 tarent. **N**ō enim erat illa p̄cussio emendatio.
 sed solidatio scelerū cōmissozū. **R**euertebant
 siquidē ad suū domiciliū nō ad deū. **D**e uota
 x̄o familia xpi q̄s q̄s fragilis sexu n̄ recedebāt.
Crucifixo assistebant excepta fide carēs: et anī
 in timore ac dolore afflicta. **D**iuidebat in si-
 tu vt aliqua ps de ppe que adherabat arden-
 tius: aliqua de longe p̄spectās astaret. **P**ro-
 p̄pterea subdit. **S**tabant aut̄ noti ei' a longe.
Erant em̄ ibi mulieres multe que secute erāt
 iesum a galilea ministrātes ei. **I**nter q̄s erat
Maria magdalena et **M**aria iacobi minoris
 et ioseph mater et salome mat̄ filiozū zebedei:
 et alie multe q̄ cū eo ascenderāt hierosolymaz
Mulieres erāt sequētes mḡm cui itaq; pau-
 peri et nihil habēti vite necessaria q̄b' egere
 voluit de pp̄rijs facultatib' ministrabāt. **N**ec
 nō et x̄ginē m̄sem venerabant: quā videbāt
 sup om̄es feminas x̄tutū oīm claritate pollē-
 tem: hec siquidē sequēdi filiū alijs mulierib'
 p̄stabat audaciam. **E**cce p̄ceres et magnates
 oīm mundi tanq; turpiter mortuū lamentā-
 tes. **E**cce principes conuenientes ad funus.

Ecce assistentes reges tanto dominio mori-
 enti.

De obduratione multozū im-
 piorum ex visis signis: ac de cau-
 tela qua sue temporali saluti pro-
 uidebant sub pallio zeli et obser-
 uatione legis. **L. a. ij.**

Secūdo cōsiderem' multozū obdu-
 rationē. **M**ulti nempe ex visis tā
 admirādis signis: nec sunt corde
 compūcti: nec admiratiōe cōmōti
 sed magis in sua p̄tinacia obdurati: ad obui-
 anduz hūanis piculis insistebāt. **E**ū nōndū
 qđ xpo iā mortuo sup̄uuebāt latrones: aut si
 talib' exactis penis: aut qđ sic seue vt xps affi-
 xi nō fuerāt. **M**agis aut̄ estumandū: qm̄ xps
 volūtarie nō coactus: moriens morte: om̄es
 in mysteriū voluit p̄uenire. **J**udei q̄ sicut **J**o-
 hānes ait: qm̄ pasceue erat vt nō remanerēt
 in cruce corpa sabbato: erat em̄ magn' dies
 sabbati: rogauerūt pilatū vt frangerent̄ eoz
 crura et tollerent̄. **O** pessima sup̄sticio iudeo-
 rum qđ opinabant̄ cōtaminari die sabbati si
 starent in p̄nibulo corpa damnatozū: sed cō-
 taminationē sue mētis minime videbāt qui
 xpm̄ ad mortē dire crucis iniustissime adē-
 nauerāt. **A**llegabāt aut̄ p̄sidi reuerentiā sab-
 bati: s̄ hoc maliciose agebant: ne p̄pter signa
 facta morienti xpo: sabbati quiete tumult' in
 populo nasceret̄ ex viso in cruce corpe turba
 facile mobilis moueret̄: atq; p̄cauebant ad
 corpus illud fieri reuerentiam: p̄pter terren-
 tia signa. **T**imebant etiā quia intuebant̄ vul-
 tus hoīm et mulierū signozū nouitate muta-
 tos: verebant̄ ne xpo pendēte in cruce signa
 p̄fluerent amplioza. **C**ū iā pilat' petita cōces-
 sisset: anteq; eoz petitiō executioni crudeli
 militū mysterio mādaret̄. **J**oseph ab arima-
 thia accessit p̄sonaliter ad pilatum et petiit cor-
 pus iesu. **A**diratus aut̄ pilatus qđ iam mortu-
 us esset: nec petenti et referenti comodās di-
 gnā fidem verū esse didicit ab accersito cen-
 turione. **E**xinde pilatus **J**oseph cōcessit cor-
 pus iesu vt ip̄e illū tolleret: et qđ vellet reueren-
 tia sepeliret. **V**enerūt ergo milites a iudeis
 petiti a p̄sidi x̄o missi et latronū crura fregērūt
Quod cū pia mater vidisset tremēs etiā: ne
 confringerent filij eius crura: confestim sur-
 gens ante milites humiliter genuflexit p̄ijs
 supplicationibus ip̄os rogans ne frangerent
 filij sui crura: cū manifeste iam exanimis ap-
 pareret.

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in . xl. de pas. dñi

De ablutione ex apertione lateris christi secuta unde formata est ecclesia. Ca. iij.

Tertio cōsiderem^o multorū ablutionē q̄ de latere xp̄i mortui facta ē. **N**ā despiciēs Longin^o pūssimas p̄ces m̄ris apuit latus xp̄i: z d̄ hoc Joh. subdit. **A**d iesum autē cū venissent z viderunt eū iā mortuū nō fregerūt ei^o crura. **S**ed vn^o militū lancea lat^o ei^o apuit z cōtinuo exiuit sanguis z aqua. **A** amor qui oīa liquas: quō p̄ redemptione n̄ra reliquisti dilectores n̄m. **N**ā vtrūq; inundaret amoris diluuium: sup nos rupti sunt abyssi magne. s. p̄ncipalia cordis iesu q̄b^o ad intima p̄grediēs dira lancea nō pepcit. **T**anto nanq; dolore nouiter pcussa ē virgo mater mestissima cum vidit latus filij sui dira lancea apiri: q̄ q̄si mortua cecidit in brachia diligētū eā. **R**urifragio iaz pacto: ilico mortui sunt latrones: z iuxta iudeorū petitionē de patibulo eorum corpora sunt ablata atq; incuriose humata fm̄ abiectiōem p̄ criminib^o morientiu. **F**uisset absq; dubio ablatum corp^o iesu z viliter abiectum: nisi **P**ilatus fuisset ioseph petitione p̄uentus. **A** autē xp̄o crura fracta nō sunt: diuina p̄uidencia factū ē: cui^o figura p̄cessit in agno: de quo **E**ro. xij. p̄dictū ē. **D**s nō cōmīnuetis ex eo. **N**ō q̄ figura sic fieri cogerit: sed quia sic futurū erat: in figura p̄cessit. **I**n p̄lagiū mystici corp̄is saluatoris cui^o ossa. i. p̄fecti atq; constantes viri nullis tribulationib^o vel aduersitatib^o in aīo seu in morib^o cōfringuntur s̄ ad oīa parati vsq; ad mortē sp̄ insuperabiles p̄māsefr: qz q̄q; corpevicti: tñ in aīa moribus nunq; fracti. **A**ptio autē lateris facta lancea militis rememorat p̄teritū qd̄ dū factū fuit z fluxit h̄ insinuauit futurū: z futurū deuenit in p̄ns z factū est p̄teritū z velut in fieri expectabat futurū. **D**e latere siquidē adam formata ē eua. **E**t hoc in apertione lateris christi rememorat p̄teritū significans h̄ qd̄ erat futurū. **E**t futurū qm̄ tūc asseruit p̄ns factū: qm̄ ex sanguine atq; aqua redempta ē formata est z lauata ecclesia: quia sanguis exiuit z aqua. **S**anguis in redemptionē sed etiā in ablutionem aqua defluxit: vñ formata ē ecclesia ex latere xp̄i vt eterne vnica atq; dilectā a xp̄o se discat: et vt recognoscat q̄ displicuit culpa p̄ qua sanguis diuin^o ex hoīe deo viuo z mortuo ita defluxit. **N**ō em̄ pua q̄ritate cōstitim^o si p̄ nob sanguis diuin^o effundit. **A**qua em̄ ad lram: nō cum sanguine indistincta defluxit. **N**ecq;

em̄ potuisset ab inspiētib^o cōphēndi si mixta cum sanguine defluxisset. **E**t forte totus sanguis defluxit cū illo oīnino corpe in signū torius amoris effusi: postq; humor aqueus egressus ē. **A**d quidē est alto mysterio factus vt prius egrederet ex eodē corpe redimēs p̄cium: deinde aqua in qua multitudo p̄forū redempta significat. **S**unt em̄ aque mlte populū multi. **T**ñ qui ad christianā fidē p̄tinent vnus fidelis populus sunt vt nō sint aque: s̄ aqua que manauit ex latere christi. **S**icut .i. **C**orinth. x. apls ait. **U**nus panis z vnū corp^o de vno calice p̄cipiamus. **E**t iterū ad **E**ph. iij. c. inquit. **U**n^o deus vna fides vnum baptisma. **N**otanter tñ aduertendū est: qd̄ latus christi aptum dicit nō vulneratū: qm̄ p̄prie vulnus p̄terq; in viuo corpe fieri nequit. **N**ō em̄ vulneratio put rerum experiētia sonat z mos vsitar^o alloquit sup insensibilia cadit: p̄cussionem scissionē seu apertionem z his similia ip̄a sunt apta recipe. **A**ut em̄ euangelista **J**ohes. **U**nus militum lancea lat^o eius aperuit: vt apto latere cognoscamus dilectiones cordis sui vsq; ad mortē: z ad illū ineffabiles amorē eius ingrediamur quo ille ad nos p̄cessit. **A**ccedam^o ergo ad cor eius: cor altum: cor secretum: cor oīa cogitans: cor oīa sciens: cor diligens imo amore ardens: z aptā portā intelligam^o saltē in amoris vehemētia. **C**ordiformes ingrediamur ad secretū ab eterno absconditum nunc dō in morte reuelatur qm̄ aptio lateris eterni templi apertionem demonstrat vbi em̄ existentū cōsumata est felicitas eterna.

Articulus tertius secūde part̄is principalis: de his qui concurrerunt ad deponēdum de cruce et sepeliendū iesum.

Tertio cōtemplemur deuotoz dolorē. **A**duesperascēte iā hora: stabat mestissima m̄ cū illa familiola qua in tra sedēs afflicta z lasta: nesciens si dilect^o fili^o ei^o de cruce deponi deberet: **A**ut quozū auxilio id p̄fici posset. **I**n tribus siqdē fuerūt tūc afflicta corda eozū q̄ diligebant iesum. **P**rimo in p̄paratiōe. sc̄b̄o i de positione. tertio in sepelitione.

Quō ioseph et nicodem^o parauerūt istrumēta et alia vt deponerēt et sepelirēt iesum. **Ca. i.**

Primo quidē afflicti fuerūt deuoti
 ti iesu in p̄paratione. s. ad deponē
 dum ⁊ sepeliendū eū. In quos cō
 passua solertia Ioseph ⁊ Nicodemus
 se diligentissime obtulerūt. Cū igit eēt se
 ro Ioseph pilati licētia iam obtenta de sepul
 tura dñi disponere satagebat. hic nō cōsen
 serat x̄bo nec animo consilio iudeorū: q̄q̄ si
 restitisset in faciē mente territus: ⁊ velut tor
 rentem magnū irremediabili impetu defluē
 tem cognoscens animū iudeorū cui decreuit
 cedere: magis q̄ verbis sterilit̄ repugnare
 nō eēt adhuc feruor amoris ⁊ fidei x̄pi iesu
 eius interna pfuderat. Timebat eēt eēt syna
 goga fieri: magis etiā mortē. Sed euge sibi si
 p̄pter x̄pm eū crudeli morte p̄eisset quē ad
 modum innocētia tacēs ⁊ iohes p̄loquens
 ⁊ p̄currēs. Magna de eo lucas euāgelista cō
 memorat di. Et ecce vir noie Ioseph qui erat
 decurio vir bon⁹ ⁊ iustus. hic nō cōsenserat
 cōsilio ⁊ actibus eorum ab arimathia ciuitate
 iude q̄ expectabat ⁊ ip̄e regnū dei. Officium
 quidē suum recte mysterio cōcordabat. Erat
 eēt sup hoies decē curā habēs i fuitio recipi
 bilice: vt quasi decē p̄cepta seruās: iust⁹ ⁊ bo
 nus eēt: ⁊ fide p̄cursus ad x̄pm expectaret re
 gnū dei qd̄ vere credentib⁹ p̄miserat ipse
 x̄ps. Huic quoq̄ adiunct⁹ ē Nicodem⁹: q̄ eti
 am occult⁹ erat discipulus iesu. Nam in prin
 cipio p̄dicationis iesu ad ip̄m nocte venerat.
 Virū quidē de ip̄o occulto discipulatu cum
 cōfessionē corā hoib⁹ x̄ps exegerit. Et x̄bo.
 l. c. ap̄ls ait. Corde eēt credidit ad iusticiā: ore
 aut̄ cōfessio fit ad salutē: vñ si veri discipuli: q̄
 modo occultū: Si aut̄ occultū quō veri: S; nē
 pe in his ostēdit x̄ps suā p̄uidentiā ad futu
 ra ⁊ p̄terita sup his q̄ adhuc amore x̄pi nō fer
 uent: futurū vtiq̄ erat: vt aliqui sepe p̄secuti
 onis ad horā se occultarēt eē fideles in subsi
 diū p̄limorū. Et qui p̄currerit martyru ge
 sta: hoc qd̄ dicim⁹ nō ignorat. Fā ⁊ charitas
 vā sufficit ad salutē ⁊ si nō ita feruens sit atq̄
 p̄fecta q̄ penit⁹ oīnem timorē excludat. Multos
 eēt legim⁹ se occultasse ad ip̄s: aliorū vti
 litatibus se seruātes s; oportūitate aduenien
 te tormēta aspa subisse p̄ x̄po. Multos quo
 q̄ legim⁹ corde pauido fugiētes: inuētos tñ
 q̄ legim⁹ p̄ x̄po mortis excepisse sniaz. hoc si
 quidē in his dieb⁹ occultū discipulis mystice
 significari autumam⁹. Couentib⁹ igit siml
 his duob⁹ x̄pi discipulis ad sepeliendū iesu
 mercat⁹ est ioseph syndonē ad inuoluendū
 corp⁹ x̄pi: ⁊ libras fere centū mirrhe: ⁊ aloes
 ad yngendū detulit Nicodem⁹.

Be nono dolore quem habu
 erunt deuoti iesu cum ip̄m depo
 suerunt de cruce. Ca. ij.

Secundo x̄o afflicti fuerūt deuoti ip
 sius iesu in depositione. s. corpori
 ei⁹ de cruce. Venerūt ḡ ioseph et
 Nicodem⁹ ad locū vbi erat crucifi
 xus iesus deferētes instrumēta cū q̄b⁹ clauis
 euulsis possent deponere eū. Quos vt m̄ vi
 dit volētes deponere illum q̄si de morte re
 surgens reuixit paululū spūs eius: ⁊ illis p̄
 ut poterat auxiliū cū ceteri ministrabat. Cre
 ctis diuersis: scaltis vn⁹ de manib⁹ clauos ex
 traherat: ali⁹ ne caderet corp⁹ exanime susti
 nebat. Strabat etiā mater iesu in altū brachia
 leuās: ⁊ man⁹ x̄pi ⁊ caput depēdētia recipie
 bat sup pect⁹ suū. Quē cū attingere parū va
 luit: iam nō sinebat eū: sed in eius amplexus
 ⁊ oscula ruens de suo dilecto licet extincto fi
 lio satiari nō poterat: dūq̄ de cruce in terraz
 corp⁹ depositū fuit: p̄ incōtinētia doloris ⁊ i
 mēsitate amoris irruit mēsa mater sup faciē
 eius ⁊ faciē suā faciei x̄pi cōiūxit: ⁊ oscula de
 uota impmēs q̄si mortua stetit ⁊ trāsire ex h
 mūdo visa ē. Quis ⁊ qualis plangē⁹ videre
 sc̄oz oim regē veluti forcfactorē de cruce de
 positū reuolui manib⁹ modice familie assistē
 tis: tractari manib⁹ matris ad seip̄am reuer
 se ⁊ corde cū ip̄o p̄crucifixe. Strabat ad caput
 extincti x̄go Maria que vehementer plāge
 bat ⁊ faciem eius rigans per diuersa suspiria
 torquebatur. intuebatur f. ontē ⁊ genas ocu
 los simul ⁊ nasum osq̄ illius osculabatur fre
 quētius: ipsiusq̄ lachryme in tanta vberta
 te fluebant vt carnē cū spiritu totā in lachry
 mas resoluī putares: Que plangendi causa
 quo hic iure copia lachrymarū: q̄ vnica vnici
 mater in hanc calamitatem deuenerit vt co
 geres illum tam turpiter mortuū tangere: sic
 aspicere sine crimine vulneratū plagatū vn
 diq̄: liuidū vtiq̄. p̄fossū valide. Cui dū cru
 cifigerec̄ astitit: eleuari eū in cruce p̄spexit et
 p̄cepit auribus blasphemias emulorum: dū
 alte clamaret audiuit: dum s̄iuit non valuit
 vt mater patienti filio dulcem porrigere po
 tum: dū etiā morerec̄ inclinare caput aspe
 xit: ⁊ cor ei⁹ doloris gladi⁹ pertransiuit. Hūc
 aut̄ ad doloris augmentum: tenet ip̄m in suo
 materno ⁊ virginali gremio reclinatum ⁊ of
 ficiosa p̄ funere cogit inuoluere mortuus ex
 aliena ope sibi p̄stius linreis: que natū infan
 tem inuoluit vilibus pannis: et ad amaritu
 dinis cumulū contra morē matruz ipsū

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in . xl. de pas. dñi

cogit ponere in alieno sepulcro quē puerus vagientē in paupe p̄sep̄io reclinauit. Plorabat inplacabiliter etiā magdalena ad pedes iesu quos sepi^o osculās: et lachrymis iterū regans et lauans amplexabat. Quis exprime possit sui cordis dolorē. Quis exprimē valeret sui cordis amorē. Dilectus etiā ille discipulus et alie mulieres familie xp̄i non cessabant a fletu iuuantes inuoluere corpus christi iesu et ad sepulcrū illud deferre.

Tercia amarissima sepelitione iesu: et cum quanto dolore et fletu mater et ceteri deuoti eius reliquerunt sepulcrum et hierusalem ad domum iohānis reuersi sunt
Capitulum. iij.

Quando dō afflicti fuerūt deuoti Iesu in ei^o sepelitione. Dū igitur Ioseph et Nicodem^o dñm uellent ponere in sepulcro: postulabat inestissima mater sepeliri cū illo. Amplexabat filium suum inexplicabili amoris dulcedine deosculans illum et dicēs. Misere mini mei saltē uos amici mei. Illū adhuc paululum relinquitē mibi: ut facies ei^o subtracto velamine ualeam cōtemplari et uidentē aliq̄ tulum consolari. Post tādē dñs in sepulcro ac reuoluī lapis sup̄ illud: lapidē sepulcri āplectit et deosculat ac madefacit irriguo lachrymarū mestissima mater: ac genuflectit et filium adorans om̄i corde et qua potuit uoce filium bñdixit. Quis enarrare ualeret magdalene gemit^o et singult^o ac cordis dolorē cū extinctum cernebat et in sepulcro ponebat quē diligebat aīa sua. Quōq̄ in his diut^o moraret mestissima mater usq̄ ad cōpletorij horam accessit iohannes cui eā commēdauerat xp̄s: lugēs et ip̄e multū. Nō em̄ poterat continere leuauit eā lugentē. Nā cruciata gemitibus: fatigata dolorib^o: afflictā plorantib^o: pedibus stare nequibat. Attēde aīa mea q̄tum dure iaculationis aspect^o matern^o cōtuit^o prebet: qñ a sepulcro filij dolorosa auulsa pallēs facie aspera sanguine: cū anelosis suspirijs et gemitib^o interruptis: et fletib^o lachrymosis stētebat se sepius mesta m̄s: dū tardo gressu rediret hierlm: et locū in quo extinctū filium reliquerat p̄spiciēs gemit^o renouabat. Interim cuz porte ciuitatis appropinquaret: forte pcurantibus sorozib^o m̄s dei: portata sunt uestimenta et capiti uela noua: et uestē uiduitatē q̄ illā in ducit: et caput ei^o uelauit. Quōq̄ hora iā tar

da igredere hierlm: plorantib^o cuncti: femine multe sentientes plorat^o accurrentes pietate morte sup̄ tā afflicte m̄s dolore: ad lucrū cōuertebant amarū. Et illarū quedā sequētes illaz cum ea plorabāt. Tā pie plorabat: et tā amare uolebat bñ virgo: q̄ uix poterat cōtinere lachrymas quicq̄ uidebat uel sentiebat eam: fiebat lucr^o q̄q̄ trāsibat: plorabat ip̄a: plorabant et ambulātes cū ea: plorabant multe uenientes ei obuiam. Sic tandē deducit a plorantib^o quoscūq̄ vētū ē ad iohis domū: in q̄ quōq̄ cū filio suo residere solebat. Quā cū ingressa eēt rememorās loca dom^o in qb^o cū ea fuerat conuersat^o fili^o su^o: renouabat plorat^o et uulabat lachrymabiliter dicēs. Heu me uolentē ubi est nūc fili^o me^o: ubi ē honor me^o: ubi ē lumē oculorū meorū: ubi corona capitis mei: ubi est uoluptas cordis mei: ubi es uita mea: ubi es affectus me^o: ubi solatiū meū: ubi spes anime mee? Fili mi iesu: iesu fili mi. O fili mi iesu fili mi iesu. O amor me^o iesu. O spes mea iesu. Nec erat qui eā consolari posset ex om̄ib^o caris eius.

Tercia pars principalis circa dominice passionis sacramentum: de rationibus quare dominus uoluit in cruce mori: que in tres articulos distincta est.

Quando p̄ncipalit̄ in p̄posito p̄p̄be x̄bo inducimur a xp̄o ad sensum suozū uitupiorū et confusioū: q̄ dicitur humiliat^o sum nimis. i. excessū in hūilitate. De q̄ excessu Luc. ix. c. sc̄p. ē. q̄ moyses et helyas uisi erāt in maiestate: et dicebant excessum ei^o quē cōpletur erat i hierlm. De h^o q̄q̄ ad Phil. ij. c. ap̄ls ait. Christ^o fact^o ē p̄ nob̄ obediēs usq̄ ad mortē: mortē autē crucis. Luc. q̄q̄. xxiiij. sc̄p. ē. P̄portuit pati xp̄m et ita intrare in gloriā suā. Et q̄libz x̄bū p̄dicatū p̄t esse thema p̄ dieb^o p̄cedētib^o hūc diē: aut p̄ festo sanctissime crud. Nā oīa tñ ponē dū ē ad intelligentiā dicēdorū: q̄ fm Alexan. de hal. in. iij. triplex ē d̄ra int̄ pati n̄m: et pati xp̄i. Primo q̄ in nobis ē n̄citas ad patiēdū i xp̄o aut solūmō dispositio absq̄ vlla n̄citate. Sc̄do q̄ nos patimur uelim^o nolim^o. ip̄e autē p̄tate habuit sue passiōis ut dictū ē. Tercio q̄ nos passibilitatē hēim^o p̄ cam. s. ex p̄cō. Ip̄e autē passibilitatē habuit nō p̄ cam uel necessitatem aliquā: sed sola uolūtate assumptā. Si igit̄ uis oīm que fecit christus et que passus est uerā scire necessitatem: scito omnia ex

necessitate fuisse quia ipse voluit. Unde Esa. liij. Oblatus est quia ipse voluit: voluntatem vero eius nulla precessit necessitas: quasi non fuerit nisi quia voluit: si non voluisset non fuissent. Hec Alexan. Ex his igitur manifeste apparet quod sola dilectio christi et patris eterni ad nos coegit eum tot et tanta pati: sicut Ioh. iij. c. scriptum est. Sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. scilicet ad acerbissimam mortem crudeliter. His igitur iam premissis aduertendum est: quod oportuit christum pati confusionem et supplicium crucis ex triplici respectu. Primo respectu dei. secundo respectu mali. tertio respectu nostri.

Articulus primus tertie partem principalis in quo continetur quod oportuit pati christum respectu cuiuslibet persone sanctissime trinitatis.

Primo quidem oportuit pati christum respectu dei. id est respectu totius trinitatis. Primo quidem respectu patris. secundo respectu filii. tertio autem respectu spiritus sancti.

Quod propter tria respectu patris oportuit christum pati. Ca. i.

Primo enim oportuit pati christum respectu patris: et hoc maxime propter tria. Primo propter patris honorationem. scilicet propter placationem. tertio propter patris ordinationem. Primo in quantum oportuit pati propter patris honorationem. Que libet enim mortalis culpa de infinita propter infinitum deum quem in fide offendit et inhonorat. Considera igitur nunc quod quantum deus filii christus diligebat patrem: tantum tenebat diligere illius gloriam et honorem: et horrere suam inhonoratorem offensionem et confusionem. Quia autem illi honorem amabat: et inhonoratorem horrebat: tanto plus satisfacere tenebat pro iniuriis et inhonoratibus sibi factis. Nullus autem modus sufficientior iustior et puenientior erat ad satisfaciendum honoratorem et offensionem patris: quantum summa confusio et supplicium mortis christi filii eius: quod in quantum homo dolere: humiliari: mereri. et satisfacere poterat pro humana generatione offensionem patri: et in quantum filius dei erat: meritum poterat in quantum multiplicare et dilatare quod infinite satisfacere poterat pro infinita patris offensione: tanta erat capacitas illius anime ex personali unione quam habebat cum deo. Secundo oportuit pati christum propter patris placationem: quia enim christus fuit rex pacificus: et pater mediator inter offensus patrem et humanam

naturam offendente: tamen necesse fuit laborare pro pace inter eos necesse reformanda: quod iter illos dilexit pacem: et inimicitiam ac separationem odit: et quantum difficile erat has duas extremitates in simul convenire ut essent simul dives et pauper in unum. Dives pater in iusticia: et pauper generum humanum ex culpa. Unde ad Eph. ii. dicit apostolus ad quosdam in persona totius humani generis. Vos qui aliquando eratis longe. scilicet pro culpe inimicitiam: facti estis prope. scilicet pro pace vera et unitas in sanguine christi. Ipse est pater nostra qui fecit utraq; unum. Et subdit pro cruce inefficis inimicitias in semetipso. Quamvis utique labore necesse habent brachia fortissimi pugilis volentis derostatim leuare ad alta: ita quod in medio spatio in pacis osculo conveniunt. Magis autem incompatibiliter laborare necesse fuit filium dei christum: ut rigorem flecteret paterne iusticie et levaret pondus nostre gravissime culpe. Tertio oportuit pati christum propter patris ordinationem: quia enim sic in precedentibus deum oportebat pati christum pro patris honore: et pro patris placatione: Iohannes pueniens fuit deum habere ordinare et predicere pro prophetas. Ac pro patris necessarium erat habere iam ordinatum et pre-nunciatum impleri. Unde dicitur ad Act. xxvi. c. inquit. Quomodo implebuntur scripture: quod sic oportet fieri. Et ad Act. viii. c. Quomodo oportet filium hominis pati multa. Item secundum Alexan. de hal. in. iiij. Ordinauit eternus pater nostram redemptionem fieri pro morte filii sui: quod si pater eternus hominem non liberasset: esset ei pueniens secundum iusticiam: si autem alio modo liberasset: esset ei pueniens secundum misericordiam: sed quod pro passionem filii sui liberaret est conveniens secundum iusticiam misericordiam et sapiam. Secundum iusticiam quidem pueniens fuit: dei enim iusticia est quod nunquam peccatum ipone dimittat. Peccatum enim non ordinat nisi in pena secundum finem Augustinus in libro de natura boni. Peccantes in supplicijs ordinant: sed peccatum aut ordinat iusticia dei stricta ut ordinet eternaliter: aut de iusticia cum misericordia ut puniat temporaliter: et sic passio de iusticia est: quod non poterat reatum solui per homines puz. unde Anselmus. Homo ei non poterat reddere sed debebat: deus si debebat sed poterat. Oportuit igitur quod solueret homo deus: homo quod deberet deus quod posset: secundum misericordiam etiam pueniens fuit: Nam deus non coegit libere arbitrium hominis crucifigendum christum: ut crucifigeret eum sed necesse ad redemptionem donavit: unde si compulisset non possent ei interpretare mortem iam habuissent coactam vitam. Ex quo patet quod ex prope metu christo intulit mortem. Deus autem ex malo ipse eorum ex misericordia nostre redemptionis produxit debito ordine consummato: secundum sapiam quam pueniens fuit: quod si apparuit magna sapia dei: quod ex malis pene

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in .xl. de pas. dñi

elicit tot mirabilia bona. ppter hec oia: Luc. xxij. c. ait dñs. Et quidē filius hoīs fm q̄ dif- finitū est vadit: verum tñ ve homini illi per quē traderetur. Et Matth. xvj. aduersanti pe- tro passioni sue inquit. Nō sapias que dei sūt quasi dicat: sic a patre meo ordinatū est: hui⁹ snie ē Alex de hal. vbi s̄.

¶ **Q**z propter tria respectu sui o- portuit pati xpm. Ca. ij.

Secundo aut oportuit pati xpm re- spectu sui: maxime ppter tria sapi- entie mysteria que filio appropriat. Primo ppter mysteriū correspon- sionis: hoc est vt respōderet medela humano morbo: vt vñ mors oriebat: inde vita resur- geret: z qui in ligno vincebat: in ligno quoqz vinceret p xpm dñm nrm. Hinc Aug⁹ in ser- mone de passione dñi ait. Quicqd adam in ligno pdidit: in cruce inuenit. Secūdo oportuit pati christum ppter mysteriū significatio- nis. Cōuenienter em spūs sustentat a cruce q̄ crucē sup humeros suos ipse portauit. Qd z si insensatis infidelibus z paganis videat ludibrium vanitatis: fidelib⁹ tñ apparet altus mysterium vnitatis z charitat. Et maxime p- ter tria. Nam xps portauit crucē. Primo sic imponit regale sceptrū. scōo victor triūphū. tertio sicut illuminator candelabruz. Primo em portauit christus crucē sicut gloriofus im- perator regale sceptrū. Hinc Esa. ix. c. ait. Sa- ctus est pncipatus ei⁹ sup humerū ei⁹. Et ite- rum ps. inquit. Quia dñs regnauit a ligno. Aug⁹ quoqz exponēs illud ad Gal. vj. Abi- hi aut absit gloriari nisi in cruce dñi nri Iesu xpi: scripsit di. Crucē in ea vt gloriemur dñs suo gestans humero: p virga regni nobis cō- mendauit. Quod est grande ludibrium im- pijs: z vbi mundi phus erubuit: ibi aposto- lus thesaurū repit. Quod illi visum est stulti- cia: apostolo factū ē sapiētia z gloria. Secun- do portauit xps crucē sicut victor triūphū scz in victorie signū. Unde ad Col. ij. c. apo- stolus ait. Expolians pncipat⁹ z pates tra- duxit illas palam triumphans. Tertio porta- uit xps crucē sicut illustrator candelabzū sup quo ponenda erat lucerna: De qua ipsemet saluator Joh. viij. c. testatus est di. Ego sum lux mundi. Ascendit dñs crucē sic doctor ca- thedram vel pulpitiū pdicator. s. vt viā ac do- ctrinam doceat veritatis. Hinc Bern. ait. In altum ascendit vt ab omib⁹ videret. Clamori lachrymas addidit: vt homo compateretur. Ecce q̄ crux facta in passione dñi cathedra sa-

piencie. De hoc. j. Corinth. j. c. apłs ait. Nos pdicamus vobis xpm crucifixum: iudeis qui dem scandalū: gentibus aut stulticiam: ipsi- bus aut vocans iudeis atqz grecis xpm dei sapiē- tiam z dei virtutē. Et itez in eodē. c. ait. Ver- bum em crucis peuntibus quidē stulticia est his aut qui salui sunt. i. nobis dei xpi: quia scz p virtutem eius omnes thesauri sapientie dei humilibus z deuotis illius manifestatur. Propterea Esa. xxij. ca. ad apicendum fide- bus sapientiam crucis eā pmisit dñs dicens. Dabo clauē dauid sup humerū eius: hec sig- dem clavis alta mysteria reuelantur p euz q̄ habet clauem dauid: qui apit scz illa mysteria p hanc crucē z nemo claudit: claudit z nemo apit. Apoc. ij. Hec siquidē ē sapia quam ad Eph. ij. c. apłs p crucem cōprehendere nos optabat cum dicebat: vt possitis cōprehēde- re cū omibus sanctis que sit latitudo longi- tudo sublimitas z pfundū: hoc est vt comp- hendamus: q̄ ille qui passus est erat dei fil⁹ q̄ habet latā dilectionē se extendentē vsqz ad p- secutores et inimicos. Habet longitudinē. i. longam dñationē: quia est alpha z o principi- um z finis omis rei. Habet altā dñationem: quia in nomine eius flectit omne genu celesti- um angelorum: terrestrium hominum z iser- norum demoniorum. Et habet profundam cognitionē: quia fm aplm Col. ij. c. In eo sūt omnes thesauri sapientie z scientie det abscon- diti. Tertio oportuit pati christū in cruce pro- pter mysteriū clarificationis. s. nominis eius. Licet em filius dei iesus p cōiecturā seu p cer- tam noticiam aut solum quo ad nois ei⁹ vo- cem ab aliquibus cognoscere ante passionē saluator mundi: z habet nomen quod est sup omne nomen: tñ fm Bonauē. in. ij. di. xij. sup lram absqz dubio p passionē z crucez me- ruit sui nois clarificationē. Clarificatio autē nois eius in hoc cōsistit: q̄ cōmuniter homi- nes nouerūt illum qui humana natura esse filium dei apparuit z iesum christū. Quodli- bet aut istorum nomen est nomen sup omne nomē. Nā fili⁹ dei noiat psonā iyna nāta xps z iesus noiat psonā i duab⁹ nātis: xps ei no- minat psonā i hūana nāta relatā ad diuinaz: qz dñ vnct⁹: iel⁹ at noiat psonā i nāta dina re- lata ad hūanā: qz iterptat saluator: h⁹ snie est Alex. d hal. i. ij. Bonauē. at addit. Et iō i no- mie iesu xpi dz oē genu curuari sic i noie filij di: fm at h tria noia filij di triplex ē clarificatō nois ei⁹. Pria ē clarificatio certificatiōis. scōa diffusiois. tñ expōsiois. Clarificat at nom filij di. Prio q̄tū ad certificatiōz: z h spic noticiāz

nominis filij dei. **S**ecundo q̄tū ad diffusio-
 nem: et hec respicit noticiā nominis xp̄i. **T**er-
 tio q̄tū ad rōnis noiandi expressionem: et
 h̄ respicit noticiam nois iesu: hec sentētia est
Bonaucū. vbi supra. **A**lexan. q̄s addit etiā
 vbi supra: q̄ nomē iesu idē ē q̄ saluator. **S**al-
 uator em̄ tripliciter dicit̄. **P**rimo ex potentia
 saluādi. sc̄do ex habitu saluādi. tertio ab actu
 saluādi. **P**rimo em̄ iesus d̄f a potentia sal-
 uandi: et fm̄ hoc cōuenit ei nomen ab eterno
 et dicit̄ impositū ab eterno. **S**ecūdo aut̄ dicit̄
 ab habitu saluādi: et sic ex tpe ab angelo im-
 positum est. **L**uc. i. et hoc puenit principio cō-
 ceptionis. **T**ertio aut̄ dicit̄ iesus ab actu sal-
 uandi: et fm̄ hoc impositū est a **J**oseph **M**at.
 ij. **Q**uia ei ab angelo dictū ē: vocabis nomē
 eius iesum: ip̄e em̄ saluū faciet populū suum
 a peccatis eorum. **Q**uod dictū ē ei rōne passio-
 nis future. **E**t hoc modo dicit̄ meruisse p̄ pas-
 sionē h̄mōi nomē iesus clarificatiōē. **S**icut
Phil. ij. c. ap̄tus ait. **C**hr̄st̄ factus ē p̄ nobis
 obediens vsq̄ ad mortē: mortem aut̄ crucis.
Propter quod deus exaltauit illum: et dona-
 uit illi nomen quod est sup̄ om̄ne nomen. et̄.
 vsq̄ p̄ris. **H**ec sentit **A**lexan. de hal. **S**ed ob-
 stant iudei dicētes: **Q**uid clarificatū ē in no-
 bis: et cognitus ē iesus. i. saluator mundi: cū
 nec reperiamus illum messiam: quē rādū po-
 pulus dei expectauit debere nominari iesus
Sed fm̄ **E**sa. c. ij. aliter dicebat multipliciter
 noiari. **U**n̄ ait. **P**aruul̄ d̄f datus est nobis
 filius natus est nobis. **E**t factus est principa-
 tus eius sup̄ humerū eius: et vocabit̄ nomen
 eius admirabilis consiliarius: deus foris: pa-
 ter futuri seculi: p̄nceps pad. **E**cce q̄ ista om-
 nia sex nomina minime commemorat̄ iesus.
Si em̄ noiatus fuisset iuxta vaticinium **E**sa.
 tenebamur ei credere et̄ vtiq̄ credidissemus.
Ad hec r̄ndet **A**lexan. de hal. exponens illud
 sup̄ **L**ucā. **E**t vocatū ē nomē ei⁹ iesus: ait fm̄
Berū. q̄ illud nomē iesus in his om̄ib⁹ rep̄it̄
 sic exp̄sum et̄ quodāmod̄ effusum ē. **N**ec om̄i-
 no aut̄ vocari posset: aut̄ esset saluator mūdi
 si horū quippiā defuisset. **I**do exponit quod
 libet di. **P**rimo q̄ ē admirabilis in voluntatuz
 nostrarū mutatione seu in n̄re salutis incho-
 atione. **U**n̄ **B**erū. xxxij. ad **J**acob angelus ait
Cur queris nomē meū qd̄ ē mirabile. **S**ec̄do
 em̄ est cōsiliarius in penitentie electione et̄ vi-
 ste ordinatione: p̄pterea dicit̄ **E**c̄ci. vj. c. **C**ō-
 siliarius sit tibi vnus de mille: alioq̄n addu-
 cet consiliarius in stultū finē. **J**ob. xij. c. **T**er-
 tio est deus in peccatorū remissione sine qua
 nō est salus. **Q**uis em̄ pōt remittere pctā ni-

si solus deus. **L**uc. c. v. **Q**uarto vocat̄ fortis
 in temptationis expugnatione. **N**ā si hostes
 p̄ualuerūt nō est sal⁹. **H**ic ē fortis q̄ alligato
 forti tanq̄ fortior arma tollit et̄ vasa diripit.
Luc. xj. **Q**uinto dicit̄ pater futuri seculi in is-
 mortalitatis collatiōe: qua generamur ad vi-
 tam immortalē: sicut p̄ parētes carnales gene-
 rati sumus ad vitam corruptibilē. **E**t hoc est
 quod **M**at. vj. d̄ns ait. **P**ater tuus qui videt
 in abscondito reddet tibi. s. mercedē eternaz
Sexto nominat̄ p̄nceps pacis in misc̄dia cū
 patre reconciliatiōe: quia de⁹ erat in xp̄o mū-
 dum sibi reconcilians. ij. **C**orinth. v. **I**n his
 om̄ib⁹ noib⁹ natura saluatoris rep̄it̄. s. iesus.

Propter tria etiā oportuit
 pati xp̄m respectu sp̄s̄sci. **C**a. iij

Tertio quoq̄ oportuit pati christū
 respectu sp̄s̄sancti. **E**t maxime p̄-
 pter tria. **P**rimo p̄pter charitatis
 ostensionē. sc̄do p̄pter charitatis
 diffusionē. tertio p̄pter charitatis repetitio-
 nem. **P**rimo inq̄ p̄pter charitatis ostensio-
 nem. **P**ropterea **B**erū. in sermōe de passiōe
 d̄ni ait: **P**ropter nimīā charitatez qua dilexit
 nos de⁹: nec p̄ filio: nec filius ip̄e sibi pep̄cit.
Mator charitas ē cū q̄s ponat aiām suā pro
 amicis. **I**lla x̄o maxima fuit q̄ etiā p̄ inimicū
 aiām ponere nō desperit. **C**ū aut̄ adhuc ini-
 micus essem⁹ reconciliati sum⁹ de oīn san-
 guine ei⁹: sic **J**o. iij. c. sc̄ptū ē. **S**ic de⁹ dilexit
 mūdū vt̄ filiū suū vnigenitū daret: vt̄ hinc di-
 stat humana tepiditas q̄tū et̄nū p̄rem tenea-
 mur amare q̄ p̄ n̄ra dilectiōe tradidit in mor-
 tem filiū suū. **I**dē q̄s **B**erū. sup̄ cañ. ait. **I**n
 passiōe d̄ni tria specialiter cōuenit intueri.
Op̄us. modū. causam. **N**ā in ope qd̄c̄ patiē-
 tia: in mō hūilitas: in cā charitas cōmēdat̄.
Patientia singularis: hūilitas admirabil.
 sed charitas inextimabilis. **E**t iterū in eodez
 loco iqt̄. **O**durūz idurati et̄ obdurati filij adā
 q̄s n̄ emollit tāta benignitas: tāta fama: tāta i-
 gēs ardor amor: q̄ p̄ nob̄ sarcinul̄ tā p̄ciosas
 merces exp̄dit. **S**ec̄do optuit pati xp̄m p̄p̄
 charitati effusionē. **D**ilatari qd̄amō amor sal-
 uator d̄ni n̄ri iesu xp̄i i aiā ardētissime crud̄ p̄
 vniūsu mūdū merito diffus⁹ ē vt̄ q̄i sc̄a sit crux
 sufflatoriū sp̄s̄sci: ex duob⁹ lignis p̄fectū: i q̄-
 b⁹ ferreis clauis p̄fecta ē pell̄ inocētissimi agni
 vt̄ vndiq̄ p̄vniūsu exufflet icēdiū d̄ni amor
 nec exufflare desistat etiā ad p̄fida iferni ad
 altissima padisi. **N**ā cū i tra fuit crux xp̄i des-
 ca significat māifeste q̄ x̄r⁹ amor ei⁹ descēdit ad
 iferos ad iferni ptas ereas p̄frigēdas. **C**ū aut̄ i
 altū eleuata fuit apte demōstret q̄ x̄ius eius

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in .xl. de pas. dñi

aperuit ianuā paradisi: sicut in fine articuli ter-
tij hui^o tertie ptis apparebit. Cornua vero ad
omnes quattuor mundi plagas extensa desi-
gnat p^o crucem christi p^o totum vniuersum or-
bem effudisse amoris ardore. Quod etiam
Job. xx. c. mystice designauit: qm post resur-
rectionem ostēdit discipulis suis manus et
latus insufflauit. Et dixit eis. Accipite spiri-
tum sanctū: verificans quod Lucas. xij. c. p^ore
dixerat di. Ignem veni mittere in terras. Et
quid volo nisi vt ardeat? In hui^o quoq^o my-
sterium Apo. viij. scriptū est: q^o accepit ange-
lus thuribulū aureum: et impleuit illū d^o igne
altaris et misit in terram. Quid p^o angelus ni-
si angelus magni consilij xps. Quid etiam p^o
thuribulum aureum: nisi cor cōuenient^o de-
signatur. Altare quoq^o quattuor cornib^o in
se distinctum dñicam crucē quattuor cornua
in se habentem manifeste demonstrat. In q^o
quidem iuxta dñi pceptum Leuit. vj. Semp
inardet ignis cum sit vtiq^o fornax ardentis a-
moris dei. De altari igit^o angelus ignē acci-
pit et thuribulum implet atq^o in terrā mittit:
cum christus p^o plenū meritū sue cruci corda
fidelium incendio diuino amoris inflāmat atq^o
accendit. Tertio quoq^o oportuit pati christus
p^opter charitatē repetitionē: hoc est vt viso q^o
tanta charitate dilexerit cor humanum intm
q^o p^o eis amore voluerit in cruce mori. Repe-
tat vere et integre ab eodem amari: ne insen-
sata et dura ingratitude deprimatur et con-
demnet. Hinc Hugo de sacramētis lib. ij. ait
Qui creauit te: ille redemit te: ne amorē tuū
diuideres: p^otem creatori: p^otem tribuens re-
demptori. Unde et ipse mod^o expātionis xpi
in cruce nō solum ostēdit christum continue
p^oparatum ad omnia diffundenda: in electos
suos in charitate largisua: verū etiā ad om-
nia attrahenda ad se v^otrute mirifica: et ad om-
nia amplexanda remissione plenaria: necnō
et ad omnia transformanda dilectione recipro-
ca. Quod eleganter exprimit cancellarius phi-
lipus in quadam prosula sua valde notabili
et deuota. Ubi in p^osona christi crucifixi ad in-
gratum peccatorem sic: ait. Homo vide quid
p^o te patior. Non est dolor sicut quo crucior:
Ad te clamo qui p^o te morior. Unde penas q^o
bus afficio: vide clauos quib^o cōfodio: cuz
sit dolor tantus exterior. Hinc Job. j. cano. s.
sua. et. ij. c. ait. In h^o cognouim^o charitatē d^o
qm illa p^o nobis aiām suam posuit. Repēden-
da est ergo ei dilectio dulcis: sicut Bern. d^o di-
ligendo deo hortat di. Dignus est plane dili-
gi qui nos redemit. Prefertim si aduertatur

quis: quos et q^ostū amauerit. Et iterū alibi ait
Sup omnia te mihi reddidit amabilē bone iesu
calix quem bibisti: opus nostre redemptionis.

**Articulus secundus tertie p-
tis principalis q^o oportuit pati
christum respectu triplicis ma-
li.**

Secundo oportuit pati xpm respec-
tu mali. Et maxime cōtra triplex
malum nobis contrariuz. Primo
contra diabolū. secundo contra
peccatum. tertio contra infernum.

**Propter tria oportuit pati chri-
stum respectu demonis. Ca. j.**

Primo quidem oportuit pati xpm
contra diabolū. Et maxime p^opter
tres causas. Primo vt deciperet ei^o
maliciā. secundo vt confunderet
eius supbiam. tertio vt minueret eius poten-
tiam. Primum contra eius intelligentiam.
secundū contra eius voluntatem. tertū con-
tra eius facultatem et potestatem. Primo vt
deciperet eius maliciā. Fuit em̄ crux piscand
christi baculus vel arundo deitatis quasi har-
mus: sed care extitit esca. Solet em̄ pro pisci-
bus capiendis in hamo p^o esca vermis apo-
ni: p^opterea christus p^o pphetaz de se ait: Ego
sum vermis et nō homo: presumens igit^o dia-
bolus de astutia sua: ascendit sup brachium
crucis: vt attente pscrutaret si repire possz in
christo culpā fm glo. Thob. vj. c. Dūq^o escaz
humanitatis deglutire molit^o est: diuinitatis
homo extitit comprehensus. Unde Job. xl.
de dño ait. In oculis suis quasi hamo capi-
et leuiathā. Et iterum in eodem. An extrabe-
re poteris leuiathā hamo: Hinc Gregorius
in omelia. Diabolus in xga crucis transglu-
tiens carnē humanitatis: transfixus ē hamo
diuinitatis. Secundo aut^o oportuit pati xpm
vt confunderet diaboli supbiam. Ubi Eccl.
ix. c. mystice scriptum est. Liuitas pua et pau-
ci in ea viri: venit contra eam rex magnus et
vallauit eam: extruxitq^o munitiones p^o gyrū
et pfecta est obsidio. Inuentus in ea vir pau-
per et sapiens liberauit eam per sapentiā su-
am et null^o deinceps recordatus est hois illi^o
pauperis. Mystice autem ecclesia sancta est
de qua ppheta inquit. Gloriosa dicta sunt de
te ciuitas dei. Que vtiq^o pua est per humili-
tatem: quia in ea solus deus inhabitat: sicut
Esa. vlti. c. ait in p^osona eius: ad quez respiciā

nisi ad paupculum. Et pauci in ea viri. s. repi-
 untur compatione malozū. Naz sic Athth.
 xxij. c. ait. Multi sunt vocati pauci x̄o electi.
 Rex aut magn⁹ qui contra eā venit diabol⁹
 est: quia sic Job penult. c. scriptū est. Ecce rex
 magnus sup omnes filios supbie. Qui etiam
 magn⁹. s. p supbiā nuncupat. Talis autē rex
 cōtra ciuitatem venit p suggestionē. vallat of-
 ferendo multipliciter delectationes. Extruit
 munitiones: pcurando peccati occasiones.
 Et pfecte obsidet cū multiplicat mandatorū
 trāgressiones. De his Luc. xix. c. dominus
 ait. Circūdabunt te inimici tui vallo: et circum-
 dabunt te et coangustabūt te vndiqz ad ter-
 ram psternent te: et filios tuos qui in te sunt.
 Et nō relinquent in te lapidē sup lapidē. Vir
 aut paup et sapiens x̄ps est: qui vir a virtutis
 robore. Unde Hier. xxxj. Mulier circūda-
 bit virū. Et paup ē: quia in cruce nud⁹ mortu-
 us est. Unde. ij. Corinth. viij. apostolus ait.
 Quis esset diues ppter nos egenus factus est.
 Sapiēs quoqz est: viij. j. Corinth. j. Christū di-
 cimus dei x̄tutē et dei sapiētiā. Iste a querē-
 tibus iuenit: sicut ipse Athth. viij. c. ait. Nos
 aut pdicamus x̄pm crucifixum iudeis quidē
 scandalū: grecis aut stulticiā. Ipsi aut voca-
 tis iudeis atqz grecis x̄pm dei x̄tutē et dei sa-
 pientiam: quia quod stultū est dei sapiētiā ē
 hominibus. Nam Job. xxvj. dicit. prudētia
 eius pcussit supbum. Et nullus recordat⁹ est
 homis paupis illius. s. compatiendo. Unde
 Amos. vi. c. Nihil cōpatimini sup contritiōe
 ioseph. Hinc Thesi. iij. ad hanc memoriam
 ipse dñs nos exhortat di. Recordare paup-
 tatis et transgressionis mee et absynthij et fellis.
 Tertio oportuit pati x̄pm vt minueret dia-
 boli potentia: que quidē p passionem ei⁹ vti-
 qz diminuta est. Et hoc triplici rōne. Primo
 rōne alligationis. scdo rōne absolutiōis. ter-
 tio rōne defensionis. Primo em p passioē
 x̄pi potentia diaboli diminuta est rōne alliga-
 tionis: quia. s. p x̄pi passioē alligat⁹ est dia-
 bolus in abyssō. Unde Apoē. xx. c. ait. Vidi
 angelū descendētē de celo habentē clauem
 abyssi et cathenā magnā in manu sua: et apre-
 hendit draconē serpentē antiquū qui est dia-
 bolus et sathanas. et ligauit eū p annos mille
 et misit eum in abyssum et clausit: et signauit su-
 per illum vt nō amplius seducat gentes do-
 nec cōsumerent mille anni. In qbus sacratis-
 simis verbis Job. tria mysteria reuelantur.
 Primū. s. passionis. secūdū ligationis. tertiu
 signationis. Primū quod hic reuelatum est

Johāni mysteriū passionis. Et de hoc dicit.
 Vidi. s. p reuelationē: angelum magni consi-
 liij. s. x̄pm descendētē de celo. i. de altitudine
 sua: nō solū vsqz ad incarnationē sed etiaz vs-
 qz ad humilimā passionē: sicut ad Phil. ij. ca.
 ap̄ls ait. Humiliauit semetipm fact⁹ obediēs
 vsqz ad mortem mortē aut crucis. Habentes
 clauem abyssi. i. ptatem claudēdi abyssum.
 Abyssus em dī ab a q est sine et bysso quasi si-
 ne bysso et candore. Et designat spūs iferma-
 les qui priuati sunt luminib⁹ gratie et glorie
 dei. Cū Job. xxvij. dicit. Abyssus nō est in
 me. s. lumen gratie seu glorie sed omis tene-
 brositās malicie culpe et pene. Hanc quidem
 abyssum clausit x̄ps qñ p passionem suam ar-
 tauit et limitauit maliciā suā ne egrederetur
 ad actum. Et cathenā magnā. i. ptatem dia-
 bolum cingēdi pena. Per clauem qz et cathe-
 naz x̄pi ptas significat. p clauē. s. in q̄tū in eo
 clausit exitum nocumēto. p cathenā x̄o in q̄-
 tum stringit eum suplicio. In manu sua. id
 est. opatione passionis sue in libito volun-
 tatis sue. Secūdū aut quod reuelat Johāni
 est mysteriū ligationis. Et ob hoc subdit. Et
 apprehendit. s. x̄ps draconē. s. infernalem: q
 sic dictus est ppter eius violentā potentiam.
 Est em draco serpens: qui violentia opprime-
 re solet. Hanc ptatem x̄ps x̄tute sue passiois
 apprehendit. i. tenuit. s. ne q̄tum veller i actū
 pdiret atqz seuiret. Serpentē. s. p insidiantē
 maliciā. Unde de eo Gen. iij. dictū est. Ser-
 pens erat callidior cunctis aiantibus terre.
 Antiquū p consuetam et inueteratā nequitā
 qui ē diabol⁹. s. p deficientem superbiā. Int-
 pretat em deorsum defluens. Et sathanas p
 aduersariē duriciam. Sathanas em aduer-
 sarius interpretat. Et ligauit eum. i. ptatē ei⁹
 cohibuit ne q̄tū solebat ante ei⁹ passioē ele-
 ctis nocere posset. Unde Greg⁹. sup hūc lo-
 cum: potentia diuine dispensationis astrin-
 gitur: ne q̄tū nocere vellet effrene. Per mil-
 le annos. i. p totum tempus a tempe passio-
 nis vsqz ad tpa anti x̄pi fm glo. Et misit eum
 in abyssum de qua supra dictum est. Et clau-
 sit: hoc est ptatem nocēdi iusto limitauit. Et
 de hoc Job. xxxvij. Quis clausit hostijs ma-
 re. i. diabolium qui est amar⁹ et quiet⁹ veluti
 mare. q. d. Nō nisi x̄ps qu i meritis crud pas-
 sionis sue coercuit ptatem eius. Tertium qb
 reuelat Johanni est mysterium significatio-
 nis. Et de hoc subdit. Et signauit sup illum.
 id ē. signaculo sancte crucis sic clausum sigil-
 lauit: quia x̄tute crucis fideles eum repellūt

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

vt nō amplius seducat. s. p temptationes gētes. i. electos in diuersis gentibus. Donec cōsumenē mille anni. i. donec compleat vniuersum temp^o a passione xpi vsq; ad tpa anti xpi sicut dictū est. Sed nōne etiā tempe isto multos seducit? Dicendū q̄ nunc seducit. s. eos qui abutunt vlt nō vtunt armis sibi a christo datis vel que sibi darent si vellent: de quib^o armis statim subdem^o. Secūdo etiā p passionem xpi potentia diaboli diminuta est ratione absolutiois. Cum em̄ diabol^o nō habeat p̄tatem in humano genere nisi rōne peccati: iam alligata est potestas ei^o: quia in illis qui baptisant^{ur} absolut^o ē reat^o originalis et actualis culpe. Cū apls ad Heb. ij. c. ait. **O**portebat pati xpm̄ ietum p mortē destruere eum q̄ habebat mortis impiū. i. diabolū: vt sic liberaret illos p mortem qui p totam vitam erāt obnoxij sicuti. Hinc etiam **C**hryst. exponēs illud **M**atth. xxvij. **S**i filius dei es descende de cruce. **A**it: imo quia filius dei est: nō descēdit de cruce: quia ad hoc venit vt crucifigetur. **E**t sic genus humanū a morte liberaret. **T**ertio quoq; p passionē xpi potentia diaboli diminuta est: Rōne munitionis et defensionis. **S**ecūdo em̄ **A**lexan. de hal. in. ij. habem^o nempe. **P**rimo post passionē xpi plusq; ante multiplicia arma quib^o terreni demones infernales. **I**nter que singulare munimē ē cōtra omnia demonia: et cōtra eorū opa inuocatio nois iesu xpi: sicut ipse **M**atth. vii. c. ait. **I**n noie meo demonia eijcient. rē. **E**t iteruz ppheta inqt. **S**anctū et terribile nomen eius **S**anctū angelis bonis. terribile angelis malis. **E**t iterū **E**sa. xxx. **V**oce dñi pauebit assur: virga percussus assur. **A**ssur em̄ negatio interpretat. **E**t significat diabolū qui circūiens q̄rēs quē deuoret odio vacat vel ocio. **H**ic a voce dñi iesu fideliter inuocati: terribiliter pauert tanq; virga percussus esset. **S**ecūdo habemus signum sanctissime crucis: ad cui^o aspectū etiā omnes maligni spūs expauescūt. **I**n baptisatis em̄ xpianis character passionis ē signū crucis ex sacramento baptismatis: quo potestas diaboli cohercet. **A**poē. viij. dī quattuor angelis. i. quattuor pncipalioribus demonib^o dictū ē. **N**olite nocere terre et mari neq; arboribus q̄ adusq; signem^o seruos dei nri i frontibus eorum. **T**ertio habemus angelos dei qui efficacius nos tuent q̄ ante xpi passionē eo q̄ post incarnationē filij dei generalit^{er} amplius reuerent^{ur} naturā hūanā. **I**n cuius signum angelus iohāni volēti se adorare: ait **A**poē. xix. vide ne feceris. **L**ōseru^o em̄ tu^o sū

et fratru tuoru habentiū testimoniū iesu. s. salutis. **Q**uarto habemus ecclesiastica sacra et fidem oim p̄dictorū. **P**ropterea ad **E**ph. vi. c. apls hortat nos di. **I**n oib^o sumētes scūtū si dei in q̄ possitis oia tela neq;issimi ignea extinguerē. **Q**uinto habem^o alia plura arma sic scripturā sacra: documēta sanctorū: reliquias sanctas et multa alia: quib^o nūc si volumus: nos possum^o defensare. **S**ed dices: nōne potestatiē habet diabolus etiā nūc vexandi corpora liter eos qui xpiani sunt sicut quondam experimur in multis? **A**d q̄ dicendū sū **A**lexan. de halis vbi supra. **Q**uod diabol^o etiā post christi passionē etiā habet p̄tatem vexandi corpora: s. nō quozūcūq; nec qualitercūq;. **P**̄tatem enim habet vexandi corpora excōicatorū ab ecclia p̄scisorū: sicut scribit. **J**. **C**orinth. v. d. fornicatore quē excōicauit apls di. **J**udicauit hmoi hominē tradere sathane in iteritū carnis: vt spiritus saluus fiat. **E**orū vō fidelitū corpora q̄ ab ecclia nō sunt p̄scisi p̄tatem vexandi non habet nisi quaten^o a deo p̄mittit^{ur}: vel ad hominum correctionē vel ad sanctorū exercitatio nē atq; coronā: sū q̄ de beato **A**nthonio reperit qui postq; fuit a diabolo flagellat^o: dū quererēt a dño aparēte sibi: vbi eras dñe cū me demones flagellabant: a dño audiuit p̄sens erā: sed victoriā expectabas. **A**n passionem vero p̄tatem habebat demon vexandi corporaliter omnes p̄ter illos q̄ solo speciali p̄uilegio a dño tuebant sū q̄ de sanctissimo iob scriptū ē. **J**ob. c. j. vbi diabol^o de **J**ob ad dñm ait. **N**ōne tu vallasti eū et domū ei^o vniuersaq; substantiā ei^o p circūituz. **N**ō tñ sp̄ vtebat diabol^o antiquit^{er} sibi tradita p̄tate puniēdi p̄ penam: vt maiorē h̄ret p̄tate seducendi p̄ culpam: sicut nūc in excōicatis et infidelibus idē fuit. **M**anifestissimū quoq; signū ē: q̄ p passionē xpi potētia diaboli minorata sit: est adoratio vni^o dei: et digna abominatio atq; exclusio et abolitio idolatrie p vniuersum orbem facta p^o passionē xpi. **Q**ue tñ idolatria ab initio legis vsq; ad xpm̄ deleri nunq; potuit etiā in p̄lo iudeorū vbi regnabat diuin^o cultus. **E**t vbi aī passionē xpi ab infidelibus p vniuersum mundū diabol^o in multitudine idolorū sp̄reto vno et sūmo deo q̄si venerabatur vt deus post christi passionē sp̄reto diabolū in idolis suis intrin^o dilatat^{ur} et magnificatus ē cult^o vni^o dei: tñq; accessit mūd^o ad vnitatē dei credendā intelligendā atq; collendam: vt etiam in trib^o p̄sonis sūme vnus et sūme simplex eē credat. **E**t a sapientibus intelligat q̄d nunq; tñ fieri potuit i veteri testamēto.

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

ad maculā et q̄tū ad diuinā offensam et q̄tū ad reatum gehenne: nō tñ q̄tū ad reatum carentie visionis diuine, rōne cui⁹ habebat ptātem diabolus detinēdi eos in lybo: d̄ quo misericordit a xpo merito sue passionis liberati sunt: sic Zach. ix. c. ad ipm dñm ait. Tu q̄ q̄ in sanguine testamēti tui eduxisti vinctos de lacu. Et itez Luc. xi. c. mystice dñs ait. Cū fortis armatus custodit atriu suū in pace sūt omnia que possidet. Si aut fortior illo veniēs vicerit eū vniuersa arma ei⁹ affert in qb⁹ confidebat et spolia eius distribuet. Hoc aut p̄ vellum crucis a xpo impletū ē: q̄ exis fortis p̄ passionē supans et vincens diabolū fortem: abstulit ei⁹ arma. i. reatū originalis culpe et clausonē celestis ianue in quib⁹ cōfidebat. s. posse eternaliter retinere in lybo etiam sanctos p̄ces ne viderēt gloriā dei. Et spolia ei⁹ distribuet. i. scōs p̄ces fm illozū varia merita in celo sine gloria collocavit. Et merito q̄dea hūc modū fuauit xps. Nā p̄m^o hō sic in state ra liberi arbitriū possit⁹ erat: vt posset ad vitā ascendere sempiternā si vellet: s̄ p̄petrato peccato sic alterū statere brachiū p̄ pcti on^o de p̄sum est. vt eēt in imo inferni et alterū in summo celi. Nō aut ascēderet brachiū in imo de p̄sum: nisi alterū descenderet in summo leuatū. Descendit aut ad infernū dñs: vt captiuum hoīem leuaret ad celū. Propterea duo q̄dē meruit xps p̄ passionē. P̄mo satisfactōez. Secūdo ianue celestis aptionē: ideo in descēsu suo ad inferos hec duo executioni mādauit. Nā p̄mo p̄ satisfactōē soluta sunt vincula illius captiuitatis inferni. Secūdo vero p̄ ianue celestis aptionem facta est visio glorie paradisi: et illustratio ip̄a siue ip̄s⁹ carceri etiā fm lucē exteriorē. In h̄ ḡ descensu liberauit xps omnes illos qui meriti passionis ei⁹ capaces erant: inf̄ q̄s etiā fuerūt oēs illi q̄ nō p̄pter reatū p̄sonē: s̄ p̄pter reatū tñ nature detinebant. P̄nati x̄o hui⁹ meriti minime capaces erāt: nec isup puuli q̄ erāt in lybo: q̄ de corpe xpi nō erāt p̄ fidē neq̄ p̄ fidei facim: p̄pterea merito nō fuerūt liberati. Deniq̄ xpi aia p̄ ipm triduū mori cū scis p̄rib⁹ in lybo stetit: cū quo fuit latro ille sacratissim⁹ cui domin⁹ in cruce pendēs tāta miscētia cōdescendit vt illi dicere dignaret. Amen dico tibi hodie mecū eris in paradiso: quo q̄dē paradisi noīe dei fruitio denotat. quia passione pactam ip̄e q̄ alij qui in lybo erāt: p̄ essentiam cōtemplati sunt.

Articulus tertius tertie ptis

principalis q̄ oportuit xpm pati propter tria respectu nostri.

Quartio oportuit pati xpm respectu nostri: et maxime p̄pter tria. P̄mo p̄pter n̄rā redēptionē. sc̄do p̄pter n̄rā iustificatōez. tertio p̄pter n̄rā glificatōez. **Q**uartio oportuit pati xpm propter nostram redēptionē: vbi considerandā sunt tria. Ca. i.

Primo em̄ oportuit pati xpm propter n̄rā redēptionē. de q̄ redēptione considerem⁹. P̄mo ei⁹ necessitate. sc̄do ei⁹ penalitatem. tertio eius largitatē. P̄mo considerem⁹ n̄re redēptionis n̄citatē. Eram⁹ em̄ iustissimo dō infinitis debitis obligati: nec satisfacere poteramus nisi p̄ nobis fil⁹ dei morerē: p̄pter ea necessariū fuit illū mori p̄ n̄rā redēptionē. Est nihilomin⁹ aduertendū fm Alex. de hal. in. iij. q̄ aliter ē i nobis n̄citas patiendū moriendi: et aliter fuit in xpo. In nobis aut ē fm cām materialē formalē et efficientē. In domino aut iesu xpo fuit solū n̄citas ad patiendū fm cām finalē. fm illud apli Gal. iij. Ubi venit plenitudo t̄pis misit de⁹ filiū suū factū ex muliere: factū sub lege vt eos q̄ sub lege erāt redimeret vt adoptionē filiozū recipem⁹. H̄ ista redēptio nō poterat fieri nisi p̄ satisfactōnem. Hec satisfactio nisi p̄ passionē: iō t̄b n̄citate cause finalis fuit n̄citas patiendū in xpo: fm q̄ ad Heb. ix. c. sup̄ illud: morte incedente in redēptionē earū p̄uaricationū que fuerant sub priori testamento: glo. mors erat n̄citas in redēptionē. Et s̄dit. Cū vtiq̄ fuit peccatū n̄rā: vt saluari non possem⁹ nisi vnigenit⁹ dei p̄ nobis debitozū morte morerē. Nō fuit igit in xpo n̄citas ad moriendum fm necessitatē cause efficiētis: q̄ nulla cā poterat eū cogere ad moriendū cā in q̄ creata. Hec necessitas fm rōnē cause materialis: q̄ nulla ē cā p̄tracta ex vitio p̄pagationis in xpo: et illa ē n̄citas hūane p̄ditionis. Hec necessitas fm rōnē cause formalis: q̄ illa nō pot̄ phiberi: nec volūtaria ē: q̄ dicit Job. dama scen⁹. passiones et si fm legē fiebāt in xpo: nō tñ coacte s̄ volūtarie. Hec Alex. vbi s̄. hinc p̄pheta de hac hūani generis necessitate in p̄sona illi⁹ h̄c redēptionē a dño postulabat dicens. Redime me dñe et miserē mei: q̄ vnic⁹ et paup sum ego: vnic⁹ nō h̄s amicos: et paup nō h̄s p̄ciū a meip̄o. Sc̄do considerem⁹ redēptionis n̄re penalitatem fm Ansel. fm q̄ dicit

est de necessitate redemptionis passus est xps
 in cl. heb. ij. c. ap. ait. Decebat enim eum p pas-
 sione consummare. glo. nisi xps pateref: ho no
 redimeret: et no redemptus paret. Tñ fm Alex.
 de ha. in. iij. distinguendū est int liberatiōez
 et redemptionē. Redimere em̄ ē rem suaz iu-
 sto p̄cio recuperare. Et nisi eēt passio: non esset
 p iustū p̄ciū recuperatū qd erat amissum. Tñ si
 alio mō liberasset q̄ p passionē: liberatio nō
 redemptio esset. Tñ in q̄t glo. vbi s̄. Hebre. ij.
 Nisi xpus moreret ho nō redimeret. Posito
 q̄ homo debeat redimi. i. iusto p̄cio liberari
 vel recuperari. De' em̄ de terra creavit hoīem
 fm suā imaginē: et iterū p̄vertit eū in ipm̄. i. i
 ipam imaginē qd factū p gr̄am redēptionis.
 Hec Alex. Ad hoc aut̄ Bern. sup cañ. fm̄one
 ex viij. in q̄t. Vide quid de dō tuo sentias. vi
 de q̄tū de eo p̄sumas: vide qd' brachys vi-
 carie charitatis ad amand' et amplectēd' sit:
 q̄ te tanti estimavit: imo q̄ tanti te fecit: de la-
 tere em̄ suo te reformavit qm̄ p te in cruce ob-
 dormiuit: et ob hoc sompnū mortis excepit.
 ppter te a deo p̄ce exiuit: et m̄scm̄ cū eo fieres.
 Sed q̄ri pōt si xps passus fuisset a demone:
 si passus nō fuisset ab hoīe? Dicedū fm̄ Alex.
 vbi s̄. q̄ ex libertate liberi arbitrij hoīs fuit q̄
 ab hoīe pateref: q̄ si hoīes noluisent. ipz nō
 occidissent: Tñ Abat. xxi. Forte verebunt si-
 lium meū. Qd' exponēs Hiero. ait. Forte tā-
 git liberū arbitriū eozū vt nō intenderent ei
 mortē si nō vellent: poterat q̄ ab hoīb' nō oc-
 cidī: quē si nō occidissent: nō tñ a demōe pas-
 sus esset. Et tñ eēt redēptio siue liberatio ho-
 minis subsecuta. Nā tūc ad redemptionēz si-
 ue ad liberationē sola voluntas ei' sufficeret
 patiendi. Tñ Rho. iij. c. sup illud. Et autem
 merces nō imputat fm̄ gr̄am s̄ fm̄ debitum
 Dicit glo. Et qui habet voluntatē et facultatē
 nō sufficit bona voluntas. Et autē q̄ habet vo-
 luntatē et nō facultatē: sufficit voluntas. Co-
 dem modo dicendū ē de xpo. Ex hoc mani-
 feste apparet x̄itas illa quaz tractabim' infra
 fm̄one. vj. ar. iij. et c. j. q̄ qz angeli in eozū glo-
 rificatione nō egebant redēptione p sangui-
 nē xpi: qz nō peccauerāt: tñ pro eozū reconci-
 latione et glorificatione ardētissima charitate
 voluit xps mori: licet ope pro eis nō extiterit
 mortu'. Tertio cōsiderem' redēptiōis nre sa-
 tisfactionis largitatē. Circa quā fm̄ Alexan.
 vbi s̄. pensanda sunt tria. Primo q̄tū soluat
 scdo a q̄to soluat. tertio cū q̄to soluat. Prio
 em̄ pensandū ē q̄tū soluat. Si em̄ vita xpi q̄
 vivebat in carne p deitati aiā vnitā cōside-

ref: maius est vita xpi rōne aiē deitati vnite:
 q̄ debitū toti' mundi in infinitū. Tñ Ansel. in
 libro. cur deus homo. Putas ne tñ bonum
 tā amabile q̄tū fuit vita xpi posse sufficere ad
 solidū qd' debet p peccatis toti' mundi. imo
 plus habet in infinitū. Bern. etiā dicit. Una
 gutta sanguinis eius fuit sufficiens p̄cium
 nostre redemptionis. Stupendū est igit q̄ i-
 preciables tam large p̄cio tam vilissime cre-
 ature se dedit. Secūdo pensandū ē a q̄to sol-
 uatur: cū satisfactio fuerit facta p mortē xpi.
 quia ab ipō filio dei qui est ver' deus et inue-
 nitur sup om̄em estimationē pene satisfactus
 fuisse. Tñ Rhoma. viij. c. ap. ait. Qui filio
 suo vnigenito nō peccit: s̄ p nobis om̄ib' tra-
 didit illum: quō etiā cū illo nō nobis oīa do-
 nauit. i. cōdonauit et remisit. Aug'. quoqz ait
 Christ' fuit sacerdos p quē recōciliati sum':
 fuit sacrificiū: p qd' recōciliati sum': fuit de' cui
 recōciliati sum'. Tertio pensandum ē ex q̄to
 soluat. i. ex q̄ta charitate subierit mortē. Et
 quia charitas fuit immēsa: iuenit satisfactio
 quā p nobis fecit sup om̄em estimationē ex-
 cessisse modū. Propterea. j. Coz. vj. c. ait ap. s̄.
 Empti em̄ estis p̄cio magno glo. et por. de. in
 corpe vfo. Et iterū. j. Petri. j. sep. ē. Non cor-
 ruptilibus auro vel argēto redēpti estis de
 vfa vana cōuersione patne traditiōis: s̄ p̄-
 cioso sanguine quasi agni incōtaminati: et sic
 imaculati iesu xpi. Si em̄ redemisset nos so-
 le aut luna adhuc ei ad gr̄as teneremur. Nūc
 aut̄ tanta charitate nos amauit: q̄ nos aīa et
 corpe et vita redemit: vt nil horū sibi subtra-
 here intēdam'. Tanta nempe charitate dile-
 xit nos sūma sapia dei xps: vt dū p nob mor-
 rit: sūma ei' charitas: sūma insipientia dici pos-
 sit: Tūc queso repiref ho taz demēs: qui pro
 fornicā q̄ momordisset eum: p illa vtiqz redi-
 menda in fornicā cōverti veller: cū tñ vtraqz
 creatura eēt. S̄ p redēptiōē nra qd' magi vi-
 det stultū: creator in mortē se tradidit p sua
 vilissima creatura.

Q oportuit pati christus pro
 pter nostrā iustificationē. **Ca. ij**

Secundo quidē oportuit pati xpm̄
 ppter nram iustificationem. Tñ
 Apoc. j. Lauit nos a peccis nris in
 sanguine suo: Et Hebre. ix. San-
 guis xpi q̄ p sp̄m̄ sc̄m̄ semetipm̄ obtulit imacu-
 latum deo emūdabit p̄scientiā nram ab om̄i-
 bus mortuis: ad seruiendū deo viuenti. Ad-
 uertendum tñ est fm̄ Alexan. in. iij. q̄ passio
 christi se habet ad remissionem peccati pluri

stice Job. in psona oim saluandorum ait ad
 xpm. Dignus es dñe apire librū z soluere se-
 prem signacula eius: qm̄ occisus es: z rede-
 misti nos deo in sanguine tuo ex om̄i tribu z
 lingua z populo z natione. In quibus sacra-
 tissimis verbis triplex ratio demonstratur q̄
 hūano generi celestis gratia reuelata sit. Pri-
 mo ratiōe dignitatis. secūdo rōne mortalita-
 tis. tertio rōne virtuositatis: Primo aut̄ rati-
 one dignitatis que fuit in solo xpo. Sol⁹ em̄
 christus dñs: dignus est apire librū visionis
 diuine z signacula septē dotiū beatorum de-
 tegere: qui dñs est p̄ datam sibi a deo patre i
 celo z in terra p̄tatem: sicut Matt̄. vlti. dcm̄
 est. Quia em̄ natura est deus: eandē cuz p̄fe
 habet naturā: vt que p̄ deitatem a deo p̄fe ac-
 cepit: nobis p̄ humanitatem apparens possit
 comunicare. Unde. i. Job. i. vnigenit⁹ q̄ est
 in sinu patris ip̄e enarrauit. Ex hoc em̄ q̄d hic
 dicit̄ apparet falsitas illius erroris quo q̄daz
 min⁹ eruditi in xa theologia dialectice nego-
 ciantes asserere voluerunt: neminē ante iu-
 diciū puenire posse ad facialem visionē di-
 Si em̄ liber sapiētie dei z visionis diuine in q̄
 om̄ia legunt̄ merito passionis xpi: vt h̄ apa-
 ret nobis aptus est: q̄d cause esse pōt: quare
 diuine visionis effect⁹ vltim⁹ differat cū cau-
 sa iam sit completa que ē meritū passiois xpi
 In hui⁹ em̄ mysteriū christo in cruce mortu-
 o: velum templi scissum est: vt dicit̄ Luc. xxiij
 z latus xpi ap̄tū est. vt Job. xix. c. ait. Et exi-
 uit sanguis z aqua. Ut in sanguine redēpti a
 diaboli fuitute. z aqua baptismatis vt lachry-
 marū penitētia abluti a p̄p̄iis sordib⁹ intre-
 mus ad videndū interiora xpi q̄ sunt ipsius
 deitas: p̄ hostiūz quod est sancta humanitas
 sua. Et reuelato velamento p̄palata sanctoz
 via abluti corpus aqua munda introcamus
 ad contemplanda sancta sanctorum in san-
 guine xpi qui nunciauit nobis nouam viam
 z viuētē p̄ velamen. i. p̄ carnē suam: vt dicit̄
 ap̄ta Hebr. x. c. Secūdo aut̄ humano gene-
 ri reuelata ē gloria rōne mortalitatis: quia p̄
 ea nobis reuelanda xps mortu⁹ ē. Si ḡ ex p̄
 tenfa: qz purgati z mūdati nō sum⁹ q̄tuz in
 nobis a culpa impedimentū nō fuit ex parte
 dei z christi postq̄ nos p̄ mortem suam rede-
 mit vtqz impedimentū nō erit: qn̄ reueletur
 nobis gloria paradisi. Et hoc est quod Job.
 subdit: qm̄ occisus es z redemisti nos deo in
 sanguine tuo. Equitas em̄ diuine iusticie re-
 quisit: vt homo sine morte liberari nō pos-
 set qui prius debuisset subijisse mortem q̄ de-
 um offendisse per culpam mortalem. Nō ta-
 men mors cuiuscūqz hominis sufficiebat ad

nostram redemptionem: quia om̄es peccato-
 res erant: z peccatoris mors non meritoria:
 sed debita iudicatur. Oportuit ergo hoīem
 esse qui pro hominibus moreretur: innocen-
 tem esse qui pro nocentibus subiret mortem
 Propterea innocens christus congruissime
 agno assimilaf. Nec in sup̄ mors cuiuscūqz
 innocētis sufficit sibi p̄p̄i nedum alijs suffice-
 re posset: licet em̄ forte si quis innocens esse
 valeret: mors eius sufficeret ad lucranduz si-
 bi a deo immortalem vitam: alijs tamē eius
 mors nō sufficeret ad salutem. Nihil em̄ que
 cūqz creatura equale habet quos leso hono-
 re dei per p̄imi hominis p̄uaricationēz re-
 pendere posset. Oportuit ergo hominem in-
 nocentē esse qui posset pro homine mori z de-
 um esse qui equalem placationēz poneret ire
 dei. Si em̄ mediator dei z hominū hō xpus
 iesus deus est vt equale sit meritum premio
 quod meretur. Hoc est vt homo p̄ hominē-
 bus moreretur: vt sic redimeret eos in san-
 guine suo: redimeret in q̄ a culpa ad gratiaz
 vt qui fuerunt inimici dei p̄ culpaz: reconcili-
 entur deo per dilectionem consummatam et
 veram. Tertio autem reuelata est nobis glo-
 ria paradisi ratione virtuositatis. i. cooperā-
 tium per bonam vitam ad meritum passiois
 filij dei. Licet enim hec redemptio omnium
 esset per sufficientiam etiam si milia milium
 mundoz forent qui essent hominibus ple-
 ni: non tamen per efficientiam nisi illozum q̄
 cooperantur per opera virtuosa. Unde Jo.
 xj. c. scriptum est. q̄ iesus moriturus erat pro
 gente: z non tantū pro gente sed vt filios dei
 qui erant dispersi congregaret in vnū. Non
 enim pro sola gente iudeozum mortuus est
 christus: nec pro omnibus gentibus liberan-
 dis moriebatur: sed vt ex om̄i tribu z lingua
 z populo et natione filios dei in vnitae fidei
 et agnitione filij dei congregaret. Ad litterā
 autem intelligendum est q̄ tribus dicitur ex
 tribus filijs noe ex quibus post diluuiū om̄-
 ne genus humanum in terra disseminatum
 est: sicut patet Gen. xxi. c. Populi autem in
 vna lingua diuersi sunt. In vno quoqz p̄lo
 diūse sunt nationes. i. in diūsis patrijs nat.
 In Act. ij. Erāt in hierl̄m habitātes viri re-
 ligiosi ex om̄i natione: que sub celo est. Igit̄ sb̄
 diuersis tribubus sunt. xij. lingue. Ex q̄ col-
 ligitur q̄ nullum genus: nullus sexus: nulla
 conditio hominum exclusa est a gratia z me-
 rito passiois christi. Unde Act. x. beatus pe-
 trus dicit. Non est personarum acceptor de-
 us: sed in omni gente que timet deum: et

Sab. p^o pal. de preparatiōe ad suscipi. sacra

opaf iusticiam accep^t est illi. **S**iliter quoq; in-
tellige iuxta mysticū intellectuz in his q̄tuor
vocalibus quadruplicem corruptionē a qua
x̄ps hūanū genus charitate sua redemit. **P**ri-
ma est nature. sc̄da est sermonis. tertia ē ope-
ris. q̄rta ē originis. **P**rima em̄ corruptio est
nature quaz. s. in natura opaf pctm̄ z culpa.
Natura nempe rōnalis in trib^o consistit. s. in
ratione. volūtate. z facultate. **I**do igit ch̄rist^o
ex om̄i tribu redemit: q̄ ex hac triplici corru-
ptione nature. s. rōnis. volūtatis. z facultat^{is}
suos misericordit liberavit. **S**ecunda est cor-
ruptio sermonis: que p̄ linguaz significatur.
Terna est corruptio opis: que p̄ ip̄m deno-
tatur: p̄ls aīe eius opa sunt. **Q**uarta ē corru-
ptio originis que intelligit̄ p̄ nationē. **C**hri-
stus ergo ex om̄i tribu lingua p̄lo z natione
redemit: qui ex om̄i corruptione nature verbi
operū z originis suos p̄ sanctissimā passionē
z mortē liberare dignatus est. **U**n̄i ap̄ls **R**o.
v. c. ait. **J**udiciū quidē ex vno in p̄demnatio-
nem: ḡra aut̄ ex multis delictis in iustificatio-
nem. **S**i em̄ vni^o delicto mors regnavit. **P**er
vniū multo magis abundantia gr̄e z donatio-
nis iusticie accipiētes in vita regnabunt per
vniū iesum x̄pm. **I**git̄ sic p̄ vni^o delictū in om-
nes hoies in cōdemnationē: sic p̄ vni^o iustici-
am in om̄es hoies in iustificationē vite. **I**git̄
ex his om̄ib^o patet q̄ x̄ps mortu^o est p̄ glo-
rificationē n̄fam. **H**inc **A**ug^o. ait. **P**er redē-
ptoris n̄fi mortē de tenebris ad lucē: de mor-
te ad vitam. de corruptione ad icorruptionē
de exilio ad patriā: de luctu ad gaudium. de
terris ad celeste regnū: vocati sumus: hec ille
Passionē igit̄ dñi atq; crucē diligere z imita-
ri debet oim̄ mortalium vita: quam finiuit p̄
crucem ip̄e dñs immortalis: p̄ nobis fact^o mor-
talis nō vt maneret mortalis: sed vt mortalit̄
vita fieret immortal. **Q**uōd efficere ipsa charitas
docet: suader̄itas: necitas om̄ino compellit
repēdēda gratitudo trahit: vt advertamus
q̄re dignitatis extitit hō q̄ dō iimicari potuit
talibus inimicis nō soluendis nisi p̄ acerbissi-
mam dñi passionē. **Q**uōd dō displicuerit pec-
catū ac q̄ magni ponderis extiterit: vt p̄ illo
dei filiū necesse esset puenire ad crucē. **Q**ue
dignatio: q̄ hūilitas: q̄ charitas ineffabilis: vt
voluntarie dei fili^o p̄ nobis in carne patere
crucē: p̄ quā q̄ si p̄ scalā salut̄ oēs possem^o cō-
scendere ad gloriā sempiternaz. **Q**uā nobis
m̄ misericordit largire dignet̄ ip̄e dei fili^o iesus
p̄ n̄fa gloriā crucifix^o. **L**ui cū p̄re z sp̄scō sit
ois honor z glia: ḡfarū actio: dec^o z impium.

Per infinita secula seculorū Amen.

ExPLICIT tractat^o de sacratissima passiōe do-
mini nostri iesu x̄pi Amen.

Sabbato sancto quō quilibz
se p̄parare debet ad suscipiendū
sacratissimum sac̄m. **Ser. lvi.**

Descam dedit

timentibus se. ps. xi. **I**do
sine labore p̄ xp̄iana religi-
one z aīarū salute: ad hūc
vltimū. xl. diē p̄duxit nos
m̄sc̄bia saluatori. **H**ec eti-
am sine optato atq; sp̄ato

fructu laborauim^o vsq; nūc. **S**entio nēpe ad
suscipiendū dñi sac̄m se multitudinez ppli p̄-
parare: s̄ vt fructuosius p̄ficere possint: consi-
derer^o. p̄pheticū verbū q̄ de dño d̄f. **E**scā de-
dit timentibus se. **I**n q̄bus sanctissimis v̄bis
p̄ph̄a oñdit. circa sumptionē huius sanctissi-
mi sac̄i tria esse attentissime consideranda.
Primum est cibus suauissimus ad gustandū
ibi escam. sc̄dm̄ actus amorosissim^o ad donā-
dum ibi: dedit. tertiū loc^o cōuenientissim^o ad
p̄parandum ibi: timentib^o se. **E**x p̄mo affectio
inflāmaf. **E**x sc̄do intelligentia illustrat̄. **E**x
tertio memoria illustratur. **P**rimum vt consi-
deremus quid detur. secundum examine-
mus cur detur. tertium vt cogitemus a quo
detur: vt per hec tria anima dignum fiat ha-
bitaculum saluatoris. **E**t in his octaua religi-
ositas z vltima demonstratur que dicit̄ cor-
dis preparatio. quia in eo oñdit̄ qualiter ad
tantū sacramentū quasi ad vltimū finem de-
beat p̄scientia p̄parari.

Articulus primus de septem
conditionibus manna prefigu-
rantibus hoc sacratissimum sa-
cramentum.

Dimū q̄dē q̄d ponderari d̄z circa
hāc sac̄i cōionē ē ip̄e cib^o suauissi-
mus ad gustandū: qz p̄ph̄a vocat̄
escā. **H**ec em̄ ē escā p̄figurata p̄ il-
lud mysticū māna q̄d pluit dñs p̄rib^o i deserts
to: sic **Exo. xvj. c. sc̄p. ē.** **Q**uōd at̄ p̄ph̄e figurat̄ h̄
sanctissimū sac̄m ex septē clarescere p̄t. **P**ri-
mo generationis modus. secundo descensio-
nis locus. tertio recollectiōis temp^o. quarto
mensurationis termin^o. q̄nto p̄parationis ri-
tus. sexto reseruationis ausus. septimo sapo-
rationis gustus.

Quod circa hoc sacram solū requi-
ratur fides. **Ca. j.**

Primo considerari debet ei⁹ gene-
rationis mod⁹: qz nocte de celo in-
uisibiliter descendebat. Quid em̄
designat in nocte nisi fidei nfe sta-
tus. Sicut em̄ in regno celozū nulla ē obscu-
ritas tenebrosa: z in inferno nulla luciditas
apparet: Sic i presenti pegrinatione nō ē lux
clara deifice visionis sicut in celo: nec obscu-
ra tenebrositas eterne dānationis sicut in ifer-
no: s̄ nocturna lux fidei stellari z lunari: non
quidē solari lumine illustrata: q̄b⁹ luminib⁹
videm⁹ z cognoscim⁹ p̄ fidē h̄ sanctissimū sa-
cramētū: sic de hoc ecclia attestat. Ad firman-
dum corz sincerū sola fides sufficit.

Queucharistie sacramentū nō
nisi ecclesie catholice concedat.
Capitulum. ij.

Secundo debet cōsiderari descensio-
nis locus: qz videlicet i deserto cir-
ca castra solū filiozū isrl̄ apparebat
eisqz defecit cū intrauerūt in terrā
pmissionis: Sic z hoc sacram: nō nisi intra ec-
clesiā z in ei⁹ fide vaciter cōsecrat: atqz in de-
serto p̄ntis vite tm̄mō frequētat. Cū autē ad
repromissam viuentiū terrā ventū fuerit: iaz
nō amplius h̄ sacram conferet: s̄ gloriosus ies-
us incōsumato felicitatis loco cōspiciet inef-
fabilitate exaltat.

Quod sacram sub accidētibus oc-
cultatū tantūmodo in presenti vi-
ta donat. **Ca. iij.**

Tertio cōsiderari debet recolectio-
nis tps. Sex em̄ diebus poterat
rep̄ri. Sexta feria p̄cepit ex parte
dñi moyses p̄ sabbato colligi. Sab-
batio at̄ egressi de p̄lo vt colligerēt nō inue-
nerūt: Sic et istō viuificū sacram: nō nisi ex di-
eb⁹ p̄nti vite nos reficere h̄z: s̄ sabbato sempit̄-
ni quieti iueniet rex n̄r iesus x̄ps nō mysticis
sacris velat⁹ s̄ manifest⁹ z decore regio glori-
osus.

Quod nō minor x̄ps cōtinet i ho-
stia pua q̄ in magna nec plus in
plurib⁹ qz in vna. **Ca. iij.**

Quarto cōsideret mēsuratiōis tmi-
nus: qz p̄ singula capita mēsuram
gomoz ex pte dñi colligi instituerat
moyses: nec q̄ pl⁹ collegit pl⁹ habu-
it: nec q̄ min⁹ min⁹ iuenit. Sic illō b̄ndictū sa-

cramētū neq̄ q̄ cōtinet minozē iesum in mio-
ri hostia q̄ in maiori: nec pl⁹ in plib⁹ q̄ i vna
Cōtra q̄sdā simplices: q̄ si a sacerdote p̄p̄ po-
puli mltitudinē ad sacra cōmunionē accede-
tem p̄inde diuisis hostijs in p̄les ptes eis ho-
stia integra nō ministrat: cōurbant indigna-
ti nō credētes integrū x̄pm suscepisse.

Quod feruenti deuotione creden-
dum est hoc sacram nō aut curio-
sitate inani. **Ca. v.**

Quinto cōsideret p̄paratiōis ritus
qz illud māna ignē optime sustine-
bat. Cūqz icaluisset sol liquefiebat
z cōtabescebat: Sic istō b̄ndictum
sacram p̄fecte sustinet ignem deuoti z feruenti
amoris: atqz rōnes ab amoris fornace proce-
dentes p̄fecte cōcludunt hui⁹ sacri irrefraga-
bilē vitatē. S̄ sol curiositatis hūane z fanta-
stice rōnis q̄ p̄cedit p̄ expūctā pagane p̄bie
ad p̄scrutatiōē sacri p̄ p̄fidia liquefcere cū sa-
cit atqz semetip̄m deludit: vt sibi sacram eua-
nescere videat. Proptea mere disp̄saut sa-
pientia dei: q̄ sub accidētib⁹ cēt velatus h̄ sa-
cramētū z maxime p̄p̄ tria. Primo p̄pter f̄-
delitatē: z hoc q̄ ad bonos vt b̄n habeāt vno
mereant p̄ fidē. Mā sic. j. ar. ij. z. iij. dcm̄ ē: q̄
credit articulis factis: fidei credit: z ex h̄ me-
ret hō. Credere aut̄ rōni hūane ē credere hōi
q̄ qdē nō h̄z meritū: vñ Greg⁹. ait. Fides s̄
h̄z meritū cui hūana rō p̄bet expimentū. Se-
cundo p̄pter indignitatē: z h̄ q̄ ad malos. In
h̄ em̄ misericordit disp̄sat benignitas salua-
toris: vt nō cōdescēdat curiositati z vanitati
cordiū inflatorū dū p̄cacit̄ z p̄sumptuose nitū-
tur iuestigare sola rōne nature mysteria icō-
p̄hensibilia sacri. Si em̄ nudū x̄pi corp⁹ asp̄-
cerēt: ex ip̄o aspectu iterirēt: sic mystice p̄mō-
stratū ē. j. Regl. vj. i bethsamit: q̄ p̄culli z inē-
empti sūt eo q̄ arcā dñi q̄ h̄ sacram p̄figurabat
temerarie asp̄exissent q̄ nō licebat: sic patet
Māe. iij. c. Tertio p̄pter ibecillitatē: z h̄ quo ad
dēs. Mā claritatē corpis iesu null⁹ possz sustine-
re aspect⁹: q̄ figuratū exiit Exo. xxxij. per
claritatē vult⁹ moysi. Mā p̄pter radiositatē vide-
bat facies ei⁹ cornuta: ita q̄ filij isrl̄ claritatem
vult⁹ ei⁹ nō poterāt sustinere: s̄ op̄iebat faciē
suam q̄ loquebat ad eos.

Quod piculi sit ex cupiditate ce-
lebrare. **Ca. vj.**

Sexto cōsideret refuatiōis ausus.
Mā p̄cipēs moyses ait. Null⁹ relin-
quat ex eo in mane: qui non audierit
sed dimiserunt quidam ex eis vsqz

Sab. p^o pal. de preparatiōe ad suscipi. sacra

mane et scatere cepit vermibus et cōputruuit: sic et hoc sacramentū reseruatū ad temporalium questum. scatet vermibus diabolice simonie

De vario saporationis gustu hui⁹ sacratissimi sacramenti. Capitulum. viij.

Sepimo quoque considerari debet saporationis gustus: quia unicuique sapiebat iuxta sui desiderij appetitum. Sic et hoc sanctissimum sacramentū sumētib⁹ diuersimode sapit: quia in eis format desiderij charitatis. Nam iuxta prophetę sententiā: iesus in hoc sacro latens est qui dat escam omni carni. id est omni menti fideli in carne peregrinanti. non utique cibū hui⁹ mundi. Propterea Esa. lvi. ca. omnes ad hunc cibū hortatur dicens. Comedite bonū. id est corpus christi quod anthonomasice dicitur bonū: et crassitudine delectabit anima vestra.

Articulus secundus quanta charitate dominus nobis seipsum dedit et de septem generibus hominum qui tanti charitati diuersimode aduersantur.

Secundū quidē quod ponderari debet circa sumptionē est actus christi. id est christus amozosissimus ad donandum sibi dedit. id est semetipsum in cibū ut nos in semetipsum per amorē totaliter transformaret. Nam sicut cibans et ab omni inuicem ununt: sic eum digne suscipiens per amorē in ipsum totaliter et efficaciter deiformis. Propterea Ioh. vi. ca. ait. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo: ut emphatice et inexplicabiliter sui ad nos exprimeret unionem. Ioh. xv. ca. alloquitur patrem dicens. Tu in me et ego in eis. assimilās modū qui in nobis est modū qui pater in ipso est: atque dilectionē sui ad nos assimilat dilectioni dei dei. Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. Contra tamen hanc inexplicabilem dilectionē plimi in sumēdo hoc sacramentū diuersimode ei aduersantur et multipliciter opponuntur secundum varias conscientias deformatas. Possumus autem distinguere circa sumptionē hui⁹ sacri septēplex conscientiam deformatā. Prima dicitur scrupulosa. secunda timorosa. tertia indiscreta. quarta grossa. quinta ceca: sexta temeraria. septima iuerecūda.

Quo non debet abstinere a sacro qui habent conscientiam fantastice scrupulosam. Cap. i.

Primi in sumēdo hoc sacramentū habent conscientiam scrupulosam sicut sunt irrationabiliter fantastici: et de leui timent delectationē ne fuit mortalis culpa: et hi cōicando cum tali conscientia mitem peccant secundum Petrum. Rō est: quia talis conscientia tanquam vana et erronea dicitur abijci. Quia de talibus scriptū est. Illic trepidauerunt timore ubi non erat timor. Talis enim demonis temptatio dicitur timor nocturnus: de quo propheta ait. Non timebatur a timore nocturno. De nocte siquidem timet homo errare plusquam in die: quia sepe rupes et arbores hostes creduntur: et folij castus fantasma putat. Sic tali conscientia sepe euenire solet: vnde in persona hui⁹ scrupulosi propheta ait. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi id est qui in seculo mortaliter peccat: et anxius est super me spiritus meus: in me turbatus est cor meum. scilicet ex timore inani.

De his qui male cōicant cum eē dubitant in mortali. Cap. ij.

Secundū in cōicando habent timorosas conscientias. Circa quod regulariter tenent dū est quod quicunque homo timet eē in mortali culpa sumit sanctissimum sacramentū mortaliter peccat: quia discrimini se exponit: ut puta cum quis rōnabiliter veretur delectationem carnalem fuisse mortalem: quia scilicet morose delectatur est atque mortalem cōsensum timet: cōicando mortale committit crimē secundum Petrum. Talis quoque timor nocturnus etiā dici potest. Nam sepe euenire solet quod de nocte sicut recta itinera videntur deuia: sic deuia videntur recta. Rupes quoque et arbores sicut quicunque de nocte creduntur hostes: sic eōuerso hostes arbores et rupes reputantur et sic in talibus euenire solet a contrario sensu prophete: illic si trepidauerunt ubi dicitur erat timor

Quo liceat sine confessiōe sumere dñicū sacm. Cap. iij.

Tertij habent conscientiam indiscretā: ut puta cum quis accedit ad sacramentum cōionem de mortali peccat: sine confessione. Circa quod aduertendū est quod aut illis habet copia professorum idonei et ad p̄cedū sufficientes ipsi et liberā loquā: et tunc peccat sine confessione cōicando: quia ad hoc sacramentum quod est reconciliatio etiā secundum ecclesie iudiciū. vnde Ihu go dicitur sic. i. li. dicitur p̄tate ligāditur soluendi. c. xxi. Si absque sacerdoti absolute crios ad cōionem corporis christi accedat: per certo iudiciū sibi mādūcat et bibit. Aut si eū multū an peniteat et siue hement doleat et igemiscat: et tunc illis copia cōfessoris et sup̄dicta non habet: et tunc distinguendū est quia aut imminet aliqua necessitas celebrandi

vel cōicandi: vt puta quia timet scandaluz p-
sone sue: aut populi nisi cōicet vel incepit my-
sterium sacramēti vel amisit loquelam: tūc
peccat cū pposito cōfite di qñ poterit. Et fm
Sco. in. iij. dist. ix. Similiter de alio cōicatu-
ro qui nō celebrat vtrū qdā cōsuetudo est in
aliqua religione vel ecclia vt omnes non sa-
cerdotes cōicēt in simili casu: tūc si nō hz ido-
neum cōfessorē pōt tūc nō p̄fessus cōicare. Et
addit ibi rōnem. Idem quoq; dicendum est
de eo qui constitut⁹ est cum alio populo an sa-
cerdotem confessione generali iam facta iam
q; dicit: dñe nō sum dignus. zc. dum t̄ porri-
gi debet sanctissimū sacramentū recolit alic⁹
nō cōfessi peccati: tūc cōicare debet. z demum
sine mora de illo cōfiteri: sed de hoc pleni⁹ di-
ctū est supra sermone. liij. ar. ij. c. j. Aut nō i-
minet necessitas: tūc peccat fm Scotū Ri-
char. z petrum.

**De quibusdam qui ex consci-
entia grossa sumunt corpus chri-
sti et mortaliter peccāt. Ca. iij.**

Quarti habent cōsciam grossam. s.
cum homo habet sufficienter cer-
titudinē q; sit in pctō mortali: quia
morose delectat⁹ ē: t̄ nō timet s̄
secure cōicāt: talis in q; mortaliter peccat: qdā
discrimini se exponit: qz t̄ timere debet z con-
fiteri: z etiā a rēptatiōe nocturna sic t̄ pceden-
tes delusus est: quia nō timet vbi timere de-
bet.

**De his qui ex negligentia p-
qui rendo conscientiam suam cō-
municāt in mortali. Ca. v.**

Quinti habent conscientiam cecam
Sunt nempe pleriq; qui sunt in
mortali culpa nec aduertunt: pro-
pterea de hoc nullā cōsciam hnt et
sic peccant. Vbi aduertendū est q; triplex est
cōscie examinatio. s. excellēs. sufficiens. z de-
ficiēs. Nā aut talis volēdo cōicare pparauit z
discussit sufficienter cōsciam suā diligentissime
illā examinādo z cōfite do: aut talia fecit negli-
gent. In primo casu: qz fuit ibi examinatio ex-
cellens nō peccat s̄ meret: z remissionē susci-
pit pctōrū ppter deuotā sacri sumptionē: aut
virtute sacri oblita pctā ad memoriā reducunt
z meret. In secōdo casu qz ibi discussio fuit ex-
aminatio sufficiens: etiā nō peccat mortalit⁹: qz fecit
sati qd suū ē z de duob⁹ p̄dicit vnū meret. In
tertio casu qz fuit ibi examinatio deficiēs fm
Rich. de mediā villa: mortalit⁹ peccat. Idem

Sco. i. iij. di. ix. S; obijcit qz Eccl̄s. iij. c. sep.
ē. Nemo scit vtrū dignus sit odio vel amore.
Et ps̄. iterū ait. Delicta quis itelligit. Ex q; se-
quitur q; nemo scit vtrū sit in pctō mortali vel
non: vñ si mortaliter accedit: discrimini se cō-
mittit. Ad qd dicendū q; non req̄rit ad disc̄i-
minis piculū p̄cauendū cōscie certitudo: s; p-
babilis cōiectura que cōsistit maxime in b; q;
hō sufficienter saltem examinet cōscientiā su-
am. Cui⁹ examinationis sufficientis fm Ber-
quattuo; p̄sit apparere signa. Primū cum hō
de offensis p̄teritis dolet. secūdū cū hō absti-
nendi se a pctō ppositū habet. tertiū cum qd
ad bñ opandū se p̄mptū inuenit. quartū cum
quis verbū dei deuote audit. Et hoc fm Ri-
char. z petrū.

**De temeraria conscientia eo-
rum: qui scienter cōmunicant in
mortali: et de duodecim maledi-
ctionibus quas tales incurrunt
Capitulū. vj.**

Sexti habet p̄sciam prauā seu teme-
rariā. s. cū quis sumit sacm b; cuz
p̄scietia mortalis culpe: z t̄is moz-
talissime peccat ppter indignitatē
que ē in ipō: z p̄ compassionē tam ad sacm ex-
terius qd ē sc̄m q; ad rē cōtentā interi⁹ qd est
sc̄s scōz q; ad rem significatā t̄m qē sc̄itas
cōtra que apls. j. Coz. xj. c. ait. Qui mandu-
cat z bibit indigne iudiciū sibi māducatur z bi-
bit nō d̄judicans corp⁹ dñi. Null⁹ etem ho-
minis opus placet deo nisi placeat ipse prius
Qui piculi sit suscipe d̄nicū sacm cū cōscietia
mortal⁹ culpe ofidit ps̄. Ps̄. lxxvij. q; incipit.
Saluū me fac de⁹: vbi dicit. Siat mēsa eorum
corā ip̄is in laqueū z i retributiōes z in scāda-
lū. Obscurent oculi eorū ne videāt z dorsus
eorū sp̄ incurua. Effunde sup eos irā tuā z fur-
or ire tue cōprehēdat eos. Siat habitatio eo-
rum deserta: z in tabernaculis eorū nō sit q; i
habitet. Qm̄ que tu percussisti p̄secuti sunt: et
sup dolore vulnerum meorū addiderūt. Ap-
pone iniquitatē sup iniquitatē eorū: z nō in-
trent in iusticiā tuā. Deleant⁹ de libro viuētū
z cum iustis non scribantur. In quibus ver-
bis duodecim maledictiones ofidit. p̄pheta
multiplicare sup male sumētes d̄nicū sacra-
mentum. Nam primo peccatis illaqueat. se-
cundo retributionem grauat. tertio primuz
scandalizat. q̄rto mētē excecatur. q̄nto munda-
nis securat. sexto dei mīaz irritat. septio bñ iu-
sticiā p̄turbat. octauo vitam abbreviat. nono

Sab. p^o pal. de preparatiōe ad suscipi. sacra

gratuitis priuat: decimo iniquitatē multipli-
cat. vñ decimo mētē indurat. duodecimo dā-
natum quoq; in fine demonstrat. **P**ri^o pctis
illaqueat: vñ dicit. **G**rat mēsa eozū coram ipis
in laqueum. .i. fiet dñica mēsa tanq; laqueus
peccatorū: quo in gula p quā transit corp^o xpī
a diabolo illaqueat. **I. Corinth. xi.** Qui enim
manducat et bibit. .zē. **S**ecūdo retributionez
grauat. Nam sicut ipi deuorant xpm: ira dia-
bolus in qualibet indigna cōione p gradum
grauioris damnationis deuorat et deglutit
illos. **I**n hui^o mysterium. **I. Corinth. xi.** ap^ls
ait. **I**deo int vos mlti infirmūz imbecilles: qd
etiam ad ifam verū est. **T**ertio primū scan-
dalisat: ideo addit. **E**t in scandalum oim alio-
rum ppter malā vitam cōicantiū: et quia mul-
ta scandala supueniunt illis: cōtra tales ap^ls
ad **Rho. xiiij.** inqt. **J**udicate magis ne pona-
tis offendiculū fratri vel scandalū. **Q**uarto
mentē excecatur: de quo addit. **O**bscurent^r o-
culi eozū ne videant: ppter mētis cecitatem nō
possunt intelligere maliciā suam. **N**am vt d^r
Sapient. ij. c. Excecavit eos malicia. **O** infel-
ix qua temeritate audes illis labijs osculari
filium virginis: quibus oscular^r es labia me-
retriciū. **Q**uinto mūdānis incuruat: ideo s^b
dit. **E**t dorsum eozū semp incurua. **E**xcecato
vtiq; intellectu. statim sequit^r ad terrena scur-
uatio in affectu. **I**n talis psona p^s. ait. **A**bi-
ser factus sum et curuatus sum vsq; in finem
Sexto misericordiam dei irritat p quo loqui-
tur ad dñm dī. **E**ffunde. .i. effundes sup eos
iram tuā. .f. sicut fundit feruens aqua sup de-
pilandos porcos. **P^s.** **E**ffunde irā tuam in
gentes que te nō nouerūt. .zē. **S**eptimo iusti-
ciam dei cōturbat: ideo dicit. **E**t furor ire tue
cōprehendat eos. q. d. **S**icut ipi in di-
gne cō-
prehenderūt te. **S**ic tu ppter furorem iusti-
cie cōphende eos. **N**am quasi lamentabili-
ter corpus dñicum clamat cū a talib^o sumit:
Heu mihi quia os peccatoris et os dolosi sup
me aptum ē. **S**ed sepe euenit qd p^s. ait. **A**d-
huc esce eozū erant in ore ipozū et ira dei ascē-
dit sup eos. **O**ctauo vitam abbreviat: de q^o s^b
dit. **G**rat habitatio eozū deserta. .f. p mortem et
pestilentiam. **I. Corinth. xi.** **I**deo int vos mul-
ti infirmi et imbecilles et dormiunt multi: et lo-
quūt de male cōmunicātib; ad ifam. **N**ono
gratuitis priuat: vñ subdit. **E**t in tabernacu-
lis eozū nō sit qui inhabitet. .i. palatij seu ha-
bitaculis villarum: ita q^o in eis nō remaneat
quisq;. **E**t subdit predictorū et sequentium ra-
tionem dī. **Q**m quē tu deus pcussisti psecuti

sunt. **D**eus filium suum ppter nostrū amo-
rem pcussit in passione et in morte: sic ipse testa-
tur **Esa. liij. di.** **P**ropter scelus populi mei p-
cussit eū. **S**ed male cōmunicātes hūc psequū-
tur **J**uda deteriores effecti. **N**ā sicut ille tra-
didit illum psecutoribus iudeis: sic isti illum
tradunt infernalibus diabolis: quia ponūt
illum in loco qui ē sub prāte diaboli cōstitut^r.
Propterea **Aug^o.** dicit. **M**agis peccant qui
tradunt xpm peccatoribus mēbris: q^o q^o tra-
diderunt eum crucifixorib^o iudeis. **I**do me-
rito subinferf. **E**t sup doloze vulnerū meozū
addiderunt. **D**e hoc **Am^b.** inquit. **Q**ui indi-
gne xpm sumit: idem est ac si interficiat. **C**on-
tra quos **h^ocb. vj.** **R**ursum in semetipsis filiū
dei crucifigētes et ostentui habētes. **S**i ali-
quis panem in lutū proijceret q^o impi^o puta-
retur. **N**ā etiam si talis temerarius frustum
panis reciperet in terra: statim quasi laudabili-
ter recolligeret illū atq; imposeret in loco ho-
nesto. **N**ec tñ verē in latrinam spurcissimāz
conscientie sue ponere dignissimū sacramen-
tum. **D**ecimo iniquitatem multiplicat: iō s^b-
dit. **A**ppone. .i. pmittas apponi iniquitatē sup
iniquitatem: vt. .f. iterū atq; iterum i mortali-
bus cōmunicando et iniquitates multiplicā-
do sup iniquitates crescant. **U**ndecimo men-
tem indurat: ppterea subinferf. **E**t nō intrēt i
iusticiam tuā. licet intrent p iusticiā suā. **J**u-
sticia em̄ dei est vitas via quā intrat hō p spi-
ritualia bona. **E**t hi intrāt p iusticiā suam cuz
formant sibi conscientiā fm bñplacitum suū
sub spei pallio psumentes de dei misericōdia. **C**ō-
tra quos ap^ls ad **Rho. x. c.** **I**gnorātes iusti-
ciam dei et suam statuere volentes: iusticie dī
nō sunt subiecti. **D**uodecimo damnatum in
fine demonstrat. **E**t de hoc subdit. **D**eletur
de libro viuentiū. .i. p aptissima signa pessime
cōuersationis et horribilis finis appareāt de li-
bro vite deleti. **L**oquit illo tropo quo res d^r
fieri qñ exterius innotescit. et cum iustis non
scribant. .f. nec per tua signa scripti esse mon-
strantur.

Quibus denegandum sit sat- tissimum sacramentum. **Ca. vij**

Sptimi habent conscientiam im-
pudicam seu inuerecundam. **H**oi-
sunt qui fm **Berū.** nec deum ti-
ment: nec homines reuerentur.
Effrontes et inuerecundi: infames et scelesti
comparentes coraz deo maiestatis cum mul-
tozum scandalo hoc tremendum suscipiunt
sacramentum. **S**ed quid debet facere sacer-

dos in tali casu? Rñdendū est fm̄ Rich. i. iij. di. ix. q̄ qñ ante sacerdotē comparet peccator postulans corpus xpi: aut illius mortalis culpa est manifesta aut occulta. Primo em̄ si est manifesta tñc p̄byter grauer peccaret si sibi ministraret dñicū sacm̄: qz coadiutor z p̄cipator esset sceleris sui. Unde Mat. viij. dominus p̄cepit di. Nolite sc̄m dare canib⁹. Haby em̄ cōtra eū legitimā excusationē quā sibi publice obijcere pōt. Sumo tñ hic manifestum nō p̄co qd̄ p̄bati pōt p̄ duos vel tres testes. quod magis meret dici manifestabile q̄ manifestum. Sed sumo manifestum p̄ notorio iuris vel facti. i. cum est notoriū p̄ sententiam vel cōfessionē factā a iure: aut euidentiā rei. que tergiuerfatione aliqua celari nō pōt: extra de coha. de. z muli. c. vlti. Tñ si sacerdos prophanū suuz sciret fore in culpa: quā legitime cōtra eum p̄bare posset p̄ duos vel tres aut aliter notoriū foret: non pōt nec debet ei denegare eucharistiā si publice petit: qz ante criminis p̄banonē iam sibi penā inferret: qd̄ fieri nequaquā debet. xj. q. iij. c. eozū d̄. Secundo aut si sit culpa occulta: tñc aut petit in occulto: aut petit in publico. Primo em̄ si petit in occulto: tñc si sacerdos sibi daret culpabilē cēt quia contra eū legitimā excusationē hz quaz sibi occulte obijcere pōt. Et pōt atqz monere debet ne publice petat: sicut habet de cōsecratione di. ij. non phibeat. Secundo si publice petat: tñc debet sacerdos illi dare: quia contra eum nō habet legitimā excusationē quaz ei in publico obijcere possit: extra de offi. iur. ordi. si sacerdos: h̄ fm̄ Rich. in. iij. Sed fm̄ Henricū de gandauo: hoc intelligo verū qñ qui petit ē p̄bytero subditus: sec⁹ si sit extraneus: quia cōtra tales legitime excipere pōt qd̄ ei dare nō debet: de cōse. di. ij. c. trib⁹: vbi p̄cipitur q̄ extraneo nō det eucharistia de cuius conscientia nō cōstat.

Articulus tertius quomodo quilibet se preparare dehz ad sumendum hoc sacramentū vbi septem p̄paratores ponunt.

Quoniam quoqz qd̄ ponderari debet circa sumptionē hui⁹ sacri ē locus cōuenientissim⁹ ad p̄parandū: qd̄ dicit Timētibus eum. Timentes em̄ deū tñ hoc sacro a deo misericordit̄ sunt digni. Ad hoc aut q̄ homo disponit se digne ex pte sua ad sumptionē hui⁹ sacri: necesse est p̄parare cor suum quasi alterum sepulcrum.

Et circa hoc ordinate distinguere possum⁹ septem preparationes debitas vt verificet qd̄ de hoc Zach. iij. ait. Oculi septes sup lapidē vnū. Nam z cor lapideū ē necesse est: sed nō ex obstinata pueritate: sed ex sancti p̄positi firmitate: z sup hūc lapidē oculi septē eē debent quia septēplici z luminosa atqz discreta p̄paratione muninendū est. Nam sicut p̄p̄ba ait Preparationes cordis eozū audiuit auri tua Audiuit. i. audiet auris tua. o clementissime deus. Ita aut prima p̄paratio dicitur exauiatio cōscientie. secūda extirpatio om̄is immūdicie. tertia excussio om̄is negligentie. quarta exclusio om̄is irreuerētie. quinta p̄meditatio discreta. sexta oratio deuota. septima deuotio feruida.

Un sumptione hui⁹ sacramenti q̄ta discussione conscientia examināda est. Ca. j.

Prima p̄paratio est examinatio cōscientie: debet em̄ homo examinare conscientia suā z nullū ibi angulum relinquere indiscussum: quia vere sicut Job. xij. c. dñs ait. Nūc iudiciū est mundi. s. microcosmi. Et merito quidem: qz sicut p̄pheta ait: Honor regis. s. xpi iudiciuz diligit: videlicet in sumptione corpis eius. Discutienda est em̄ conscientia quasi hō ex h̄ mūdo sit transiturus ad patrē. In cui⁹ mysterium Ero. xij. c. dictū est p̄lo iudeozū ad agni comestionē. Renes vestros accingetis calcamenta habebitis in pedib⁹: tenētes baculos in manibus: que quidem sunt tria nēcria p̄grinis. Hoc nempe variabili lege sancitū est. q̄ homo examinando iudicet semetipm̄: vt q̄ a dño iudicet. Si te iudicas: nō iudicari a domino. Si non iudicas: iudicaris a domino. Uno vero z sancto iudicio contentus est deus. Nam sicut dicit Isaum. j. Nō adijciētra: z nō iudicabit deus bis in ipm̄. Propterea ad nosmetipos iudicandum Osee. ij. ca. hortat dicens. Iudicate m̄sem vestrā. scz ne iudicetur a deo. Recole que supius dixi in. ij. ar. z. v. c. s. q̄ si ex negligentia p̄quirēdi et examinandi conscientiam suam obliuiscit alic⁹ mortalis culpe sue: sumendo hoc sacramentum mortaliter peccat: qz nō seruat p̄ceptum apostoli. qui. j. Corinth. v. ait. Probet autē seipm̄ homo: z sic de pane illo edat z de calice bibat. Et quasi tubicinando dei iudicium annunciat dicens. Qui enim manducat z bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit.

Sabbato p^o palma. de preparatōe ad sacra.

Quarta puritate mentali et corporali hoc sacramentum sumendū sit. **Ca. ij.**

Secunda preparatio est extirpatio omnis imundicie. s. tam mentalis q̄s corporalis. **Uti. s. Loz. v. c. ap̄ls ait. Expurgate vetus fermentū vt sitis noua cōsp̄sio sicut estis azimi. Et ad heb. x. iterū ait. Accedam^o. s. ad istud sacm cū vō corde in plenitudine fidei asp̄s corda et cōsciētias abluti corpus aqua mūda. Leuit. quo q̄. vii. c. in mysteriū scriptū est. Ania polluta que ederit de carnibus hostie pacificorū que oblata est dño pibit de populis suis: et q̄ tetigerit imūdicia hoīs vel iumēti siue omnis rei que polluere pōt: et comederit de hmōi carnibus interibit de populis suis. Que aut̄ mundicia circa matrimonij actum requirat sumētibus hoc sacm. supra fmōc. xvij. c. vlti. latius dictū est.**

Quina sumptione huius sacramenti omnis negligentia abijci debet. **Ca. iij.**

Tertia preparatio est excussio omnis negligentie. Omnis nempe negligentia abijcienda est a mente: que tñ dñm susceptura est. **Si expectares in domo tua cuiusdā magni dñi aduentum: q̄ta solertia. q̄ta mūdicia. q̄taq̄ diligentia disponēs domū tuā: q̄to magis pparandum est cōsciētie hospitij regi celozū et dño angelozū. Hinc ad te loquit̄ Esa. lii. c. dicens Excutere de puluere. s. negligentis vite: conserge. s. p̄ vigilantiam mentis et corpis: sede hierusalem. s. p̄ tranquillitatē cordis. Impossibile est em̄ puenire ad pfectionem cuiuscunq̄ q̄ ḡe vel virtutis aut cuiuscunq̄ deuotiōis vel gustus dulcedinis dei: nisi multa estimatio eius pcedat. Res em̄ neglecta et p̄cipua sa nō multū curat̄ h̄re. Quid em̄ est negligentia: nisi quedā neglecte rei p̄cipua et cōtempus. Cōtempus aut̄ nunq̄ dignat̄ largiri deus sp̄alia et substantialia dona cū negligens ab eis quodāmodo se elonget. Quapropter cōsilio omnibus qui cōicare crastina die intendunt: q̄ futura nocte vestiti dormiant: atq̄ euntes hoc sero bona hora dormitū: futuro mane occasione habeant vigilādi et surgendi ante diem necnō et dño mentem preparare deuotam.**

Quarta reuerentia sumi debet sanctissimum corpus xpi et d̄ no

ua indulgentia data sociatib^o ipsum dū portat infirmis. **Ca. iij.**

Quarta pparatio est exclusio omnis irreuerētie. **Q**uarta aut̄ reuerentia etiā corporali debeat mens deuota occurrere saluatori: ip̄a rō manifestat. **In sup̄ Eccl. xxxij. c. sc̄p. ē. Pro reuerentia accedet tibi gr̄a bona: i. eucharistia q̄ bona gratia interpretat̄. q. d. Si p̄ reuerentiaz te digne pparas obuiā xpo: ip̄e quoq̄ gratiam multiplicando occurrens tibi honorabit. Ut aut̄ cum debita reuerentia suscipiat̄ tam altissimum sacm: talis cras ordo obseruet̄ si fieri pōt. Primo viri et quicunq̄ paterfamilias cum omnibus maribus domus sue: qui iā cōfessi digne fuerint pparati: ad suaz parochiā sūmo mane accedant atq̄ integre et deuote p̄us audita missa honestis indumentis vestiti omnino discalciati et capite discoopto: genu flexo coram rege regum et dño dñozū: se deuote preparēt suscipe hoc sanctissimū sacramentum. Demū velato capite habituq̄ honesto et audita iā missa accedant mulieres cum filiabus ceterisq̄ puellis et famulab^o suis que digne fuerint pparate. Hanc reuerentiam suadet ap̄ls. xij. c. ad heb. di. Itaq̄ regnum immortale suscipiēs habem^o gr̄am p̄ quā seruamus placentes deo cum metu et reuerentia. **Nec quoq̄ sine vtilitate fiet si pueri et puellae qui ad etatē: de qua in quarta feria p̄cedenti dictum ē nō puenērūt: a q̄nquēnio et s̄. ad h̄ p̄cipienda atq̄ cōtemplanda ducant̄: vt in puellari iam discant: qd̄ tpe suo libeat imitari. Sed quia ait dñs. j. Regl. ij. Qui honora uerit me glorificabo eum: qui aut̄ cōtempserit me erūt ignobiles. **Idō vt ad honorandum hoc sanctissimum sacm omnes animen^o fideles: nup̄ p̄ sanctissimū papā martinū quintū Anno. xij. pontificat̄ sui. Et ab incarnatione dñi. d. cccc. xxx. sancitū est: et p̄ bullam q̄ incipit ineffabile sacramēti. Sic hic ad litterā subinfert. Singulis vere penitētib^o et confessis qui quoties in ipsius sacri festo ieiunauerit: vel loco illius aliud pium iuxta eozū consilia cōfessorū opus fecerit. **L. Et q̄ p̄missis ecclesijs in q̄b^o ista celebrari cōtingerit officijs interfuerit. **Necnō ep̄s et alijs p̄lati superioribus q̄ dicū officijs libēter intēc̄: s̄ q̄min^o eis i ipsiis ecclesijs intēc̄ nō possint p̄ p̄uadis suarū dignitatū iurib^o et alias tūc legitime ipeditis p̄ matutinalis. cc. Reliquarū dō horarū videlicet p̄me tertie sexte none et cōpletorij festi lxxx. **Rursus aut̄ i quibuslibet octauarū die************

bus: p singulis matutinarū missarū z vesperorum similiter. c. **N**ecnō reliquarū horarū officiorū z hmoi. xl. Illis qui pcessionib⁹ in q̄ bus ipm̄ viuificū sacm̄ in dicto festo iuxta p̄ fararum ritum eccliarū deserf̄ cōtinuo secuti fuerint: ac quibuslibet in festo z octauarū diebus p̄ pace z tranquillitate ecclie missas deuote celebrantibus p̄ singulis ipsarum. nec nō alijs in eodem festo eucharistie sacm̄ deuote sumētib⁹ etiam. c. singulis ānis. **P**rofecto eis qui dnm̄ corp⁹ dñicū cōicandis d̄ fertur infirmis: illud cū incenso luminari p̄cedendo vel sequēdo venerant: sicut. c. **E**t q̄ illud als̄ deuote secuti fuerint: etiam quinquaginta dies de om̄ipotētis dei misericordia ac beatorū apostolorū Petri z Pauli auctoritate confisi de iniunctis penitentis misericorditer relaxam⁹.

Quanta discretionē debet q̄libet cōicāre. **Ca. v.**

Quinta p̄paratio est p̄meditatio discretā z circūspecta. **O**portet enim sumētē hunc cibum ab alijs scire discernere p̄ fidem. **N**am qui incōsiderate accedit ad hoc sacm̄ teste ap̄lo. j. **L**orinth. v. **J**udiciū sibi māducat z bibit non diiudicans corpus dñi. **N**empe nō diiudicat corp⁹ xp̄i: qui ad hunc diuinū panē tanq̄ ad aliū corporale cibum incōsiderate accedit. **N**am cū capacitas n̄ra ad suscipiendum christum efficaciter sit a spiritu: nō a carne: sit in mente nō in ventre: sed mens nō p̄t christū attingere nisi p̄ cognitionē z dilectionē. i. p̄ fidem z charitatē: ita q̄ fides illuminat ad cognitionem z charitas accedit ad dilectionem. **I**deo ad hoc q̄ alijs digne accedat: oportet q̄ sp̄ualiter comedat: z sic p̄ cognitionē fidei mastice: z p̄ deuotionem amoris suscipiat et deglutat: p̄ quā nō in se xp̄m̄ transformet: s̄ ip̄e potius traiciat in mysticū corp⁹ ei⁹. **A**d h̄ **A**mb. ait. **L**ib⁹ iste nō vadit i vētrē s̄ i mētē. **P**ropterea sicut qui indiscrete corporales cibū in sinum suum proficeret: nō in ventrem: potius se inficeret q̄ ei proficeret: sic qui non sp̄ualiter sed tm̄ sacramentaliter suscipit hunc cibum: nō se reficit sed inficit. **E**x q̄ manifeste apparet q̄ q̄ incōsiderate ad hoc sacm̄ accedit: iudiciū sibi manducat z bibit: quia nō diiudicat corp⁹ dñi. **H**oc sentit **B**onaueñ. in breui-liquio suo.

De oratione cum qua ad hoc sacm̄ q̄libet se preparare debet. Capitulum sextum.

Sexta p̄paratio est oratio deuota. **C**ū oratio sit eleuatio mētis in deum. **Q**ū mēs deuote orat z obuiā pergit xp̄o ad se venturo vt de cum p̄pheta dicere possit. **E**t ego ad te domine clamaui: z mane oratio mea p̄ueniet te. **E**t vere dignum z iustum est: vt postq̄ creator omnium saluator tuus ad te de celo tanta benignitate descendit: vt tu ei p̄ mentis eleuationē q̄tum tua valitudo p̄mittit obuiā p̄gas: q̄ quidem efficere potes in deuota tua oratione: z cum mentē ab extrinsec⁹ reuocas: z eam ne egeat in seip̄am coartas. **H**inc dñs **A**bat. vi. ait. **T**u autē cū oraueris intra in cubiculum tuū z clauso ostio ora p̄sem tuū. s. ad te venturū. **Q**uod xp̄bū exponens **B**erñ. ait. **I**ngressus in cubiculum est cordis reuocatio: clausio hostij est cordis retentio. **P**ropt̄ em̄ h̄ duo mēs facile eleuat.

Quēruida deuotiōe suscipiē dū sit hoc dñicū sacm̄. **Ca. vii.**

Septima p̄paratio est deuotio feruida que ex ofone oriri h̄z. **E**st em̄ deuotio fm̄ q̄sdā teneritudo cordis: qua q̄s de facili in lachrymas resoluit. **E**st fm̄ alios **D**euotio est feruor bone voluntatis quā cohibere nō valens. certū indicij manifestat. **D**euotio nēpe holocausti dicit esse medulla sine qua oia holocausta arida sunt z sicca. **N**ulluz vtiq̄ opus est in q̄ tm̄ sit necessaria mētis deuotio sicut in sacra cōione. **N**am sicut in p̄cedēti cap̄lo p̄t: necesse est hoc sacm̄ nō solū sacramentalit̄ sed etiā p̄ritualiter manducare. **T**alis autē manducatio minime p̄t fieri nisi p̄ fidē z charitatē. **S**z s̄ ex fide discretio: ita ex charitate deuotio oritur habet p̄ intermediū z adiutoriū oratiōis feruentis. **E**x hoc em̄ intelligit̄ manifeste q̄ sicut qui indiscrete: ita qui deuote ad h̄ sacm̄ accedit: iudicium sibi manducat z bibit nō d̄iudicans corp⁹ dñi. i. nō deuotius sumens sanctissimum sacm̄ q̄ aliū cibū. hoc sentit **B**onaueñ. vbi supra. **D**eniq̄ cū cras fueris constitut⁹ añ dñi sacerdotē: z corā h̄ diuinissimo cibo: mētali⁹ oculis eleuatis corde deuoto: humiliq̄ tui recognitiōe: ardenti dei dilectione: atq̄ feruenti deuotione dic̄ saporosissime illud xp̄bū. **D**ñe nō sum dign⁹ vt intres sub te ctum meū: sed tm̄ dic̄ x̄. z sa. a. mea. **I**n p̄senti p̄ gram z in futuro p̄ gloriā. **A**d quā nos p̄ducatur saluator mūdi iesus: qui cum patre et spiritu sancto viuit z regnat in secula seculorum **A**men.

Unica resurrectionis in mane de christi resur.

Unica in resurrectione in mane de resurrectione capitis nostri iesu christi. Sermo. lviij.

Surrexit non est hic **Mar. xvi.** Et in euangeliis hodierno. Ad optatum et desiderabile finem religionis christiane hoc est ad resurrectionis gloriam contemplanam iam christo duce producti sumus. De qua decem contemplationes in presenti tractatu per ordinem distinguam. Prima erit de resurrectione capitis nostri Iesu christi. secunda de resurrectione et perpetuitate mystici corporis domini iesu christi filii dei. quarta de gratia et gloria spirituum beatorum. quinta de admirabili gratia et gloria virginis marie dei. sexta de gloria substantiali seu essentiali aliarum sanctarum. septima de gloria consubstantiali corporum beatorum. octava de gloria accidentali que est in beatis. nona de exercitiis beatorum. decima de sacramento regi celorum.

De resurrectione capitis nostri iesu christi.

Surrexit non est hic. Iterum ubi supra sicut Augustinus in quodam sermone de pascha ait. Surrexit christus exultet uniuersus mundus. Par etenim est: ut sic omnis creatura lacrimis doluit ploratu in morte creatoris sui: et que funere noctis obscura percussa est exequias morientis in cruce. Ita triumphalem ab inferis reditum leta suscipiat resurgentis: quia sicut propheta ait. Hec est dies quam fecit dominus exultemus et letemur in ea. Ad istam igitur contemplationem que est de resurrectione capitis nostri iesu christi oculos eleuantes: toto corde credere obligamur angelico verbo tanquam unum de fidei articulis nunciantis ac dicentis. Surrexit non est hic. De qua resurrectione tria contemblemur ad presens. Primo resurrectionis christi necessitate. secundo resurrectionis spiritualitate. tertio resurrectionis christi iocunditate.

Articulus primus que triplici respectu fuit necessaria resurrectio christi.

Primo contemblemur resurrectionis christi necessitate. Secundum est Alex. de bal. in. iij. suo. tripliciter fuit neces-

saria. Primo viatoribus. secundo comprehensoribus seu beatis. tertio addi potest que fuit quedam necessaria pro damnatis.

Quod christi resurrectio viatoribus necessaria fuit et maxime propter tria. Ca. i.

Primo resurrectio christi fuit necessaria viatoribus. Et maxime propter tria. Primo propter iustificationem. secundo propter reconciliationem. tertio propter multiplicationem seu ampliationem: hoc est propter gratiam acquirendam reformandam et multiplicandam. Primo autem fuit necessaria propter iustificationem vniuersalem. **Rho. Surrexit propter iustificationem nostram. Et iterum. v. c. ait. Nos saluati sumus ab ira per ipsum. Saluatio enim est terminus a quo scilicet a pena: saluari vero in vita est finis ad quem scilicet ad vitam. Unde glo. ibidem ait. ut iuste viuam que aliter viuere non poteram. Si ergo aiam solus descendente ad inferos christus mortuus saluaret nos ab ira: ergo ad saluandum in vita que sit viuus exigat tanquam necessaria resurrectio eius. Secundo surrexit propter reconciliationem. scilicet si casu iam iustificati iterum ceciderim in peccatum. **Hinc. ix. ca. l. hebr. ap. ait. Ut apparet vultui dei pro nobis. scilicet cum corpore et anima ut oreretur pro nobis. Propter ea quedam dicitur que ipse quedammodo causa meritoria est ut omnipotens pater misereatur nostri. Tertio etiam surrexit propter multiplicationem seu ampliationem dispositionis ad suscipiendum gratiam. et hoc est ex parte suscipientis gratiam ipsam. **Hinc humana natura tota ordinatur ad christum. Et postquam etiam assumpta est a sanctis angelis: magna ei reuerentia exhibetur. In cuius mysterium **Apoc. ix. Cum enim ei loqueretur iohannes vellet adorare. Ait angelus ei. Uide ne feceris confusum enim tuum sumus fratrum tuorum habentium testimonium iesu. Propterea aduertendum est que ipsa natura humana copiosiore gratiam suscipere potest quam assequi posset. Unde in carnis assumptione homini dispositionem suscepit. In passione vero maiorem dispositionem suscepit. Et in resurrectione etiam ampliore recepit. **Hinc est que in natura humana dispositio generalis amplior est ad gratiam ex natura ipsius ipsius secundum quod. iij. c. ad **Rho. ap. ait. Surrexit propter iustificationem nostram. Ad mortuum est propter delicta nostra. Quod quidem propter fidem et dilectionem est deum. Intelligendum est ergo que resurrectio iustificat: sicut et passio. Sed passio iustificat in adultis solum propter fidem et amorem: hoc est ut credita et dilecta. et exigat sicut ut habeat iustificationis effectum. Unde sufficiens causa iustificationis est passio: sed efficax non nisi credat etiam de passus. Ad quod quidem resurrectio maxi-************

me opat. Un sup illd ppbe. Que utilitas in sanguine meo. glo. ait. si statim no resurgo corruptus fuerit corp meu: nemini annuntiabo: nullu lucrabor: et ita pibit pfessio. i. testimoniu deitatis. Et ideo Act. ij. Que deu suscitauit solus dolorib inferni. glo. assertio est resurrectionis huius. Et sic ex pdictis apparet q necria fuit resurrectio viatorib.

Quo resurrectio christi propter tria comprehensoribus necessaria fuit. Ca. ij.

Secundo resurrectio xpi necria fuit comprehensorib seu btis. Et maxie vt trib gloria crescat. Prio beati angelis. scdo beati aiab. tertio beatis corpib. Prio inq vt crescat glia maior angelis eti in pnti: qz ex glorificata huanitate xpi in eis duplex delectatio repit. Una i cōtemplatione deitatis. Alia in pteplatione huanitatis in qua desiderat angeli pspicere: vt dicit. j. Pet. j. c. Scdo vt crescat maior glia aiab btis isup in pnti: sic pdictu e. Tertio vt crescat maior gloria beati corpib. Na ad resurrectione corporu resurrectio sua ca erit resurrectionis future: et h i futuro. Un ps. Ad vesper demorabitur et ad matutinum leticia vbi glo. ait. Dns mane resurrexit ide nobis pmitens p sua resurrectione q e efficiens causa resurrectionis nre et ale et corpis. Ambo em delectabunt in glia iesu xpi: sic Job. x. c. ait. Ego su hostiu: p me si quis introierit saluabitur. i. in glia sempiterna: et ingrediet. i. ad fruedum gloria q erit in aiay glia mea cu deitate pntia: et egrediet. i. ad pteplandu huanitate mea: et pasqua inueniet. i. delectationes imensas replet in vtrisque. Ex pdictis q euident apparet q xpi resurrectio pphesorib necria fuit

Quo pro danatis fuit necessaria resurrectio xpi: et maxie propter tria. Ca. iij.

Quo resurrectio xpi fuit et necria p danat. Et maxie vt in inferno ex iusticia dei trib maior afflictio crescat. Prio demonib. scdo spiritib. tertio corpib. Prio vt crescat maior afflictio demonib q icarnationis exordio xpm i carnandū viderūt: et illi inuiderūt fm Berni. Et iuidia diaboli mors introiuit in orbē fraz vt dicit Sapien. ij. Pro putas q cruciatu lino ris alijscz incōprehensibilib penis illos torqz: qñ illū sentiūt exaltatū ad dexterā dei pris eiqz in celo et in terra traditā ptez: sic Abdal.

ulti. ipe dñs ait. Data e mibi omis ptas in celo et in tra. i. in toto vniūso. i. q p glam remunerē cōprehēsores: p gram gubnē viatores p iusticiā crutiē miseros offensores: vñ dmonib cruciatis ab eo p Esa. lxxij. c. ipe ait. Calcaui eos in furore meo: et cōculcaui eos in ira mea. Scdo aut resurrexit dñs nř iesus xpus vt crescat maior afflictio aiab danat q videt q xps p liberatiōe earū mortu e et resurrexit que ipe tā vilit ptepsit. vñ Apo. xiiij. de talib Job. ait. Cruciabunt igne et sulphure. i. p pccis pris irascibil et pccipiscibilis. ecce pena sensus in cōspectu angelozū scōz et in cōspectu agni. i. in glia suscitati: et danati se psciunt puatos sempiterna vita. i. picipatiōe glie xpi et pscōzū angelozū. Ecce pena danat: q qñ oz e fm hiero. qz pena sensus. Tertio xpo resurrexit vt crescat maior afflictio corpib danatorū qd qdē post vltimū iudiciū futurū e. vñ Apo. c. j. Videbit eū ois ocul: et q eū pugerūt. i. q criminalit eū offēdest. Et. c. xiiij iterū de danato hoie ait. Bibet de vino ire di Quid vinū nisi tormēta interna et spūalia de notant. Sic em cū bibit vinū nō soluz in ore recipit: s etia ab itra p totū corp diffunditur sic qdē spūalis pena in mēte danati hois iaz recepta: nō solū mēte ipam p totū penetrat: s etia in corp ipm redundat. Et itez Job. xi. c. ait. Videbūt oculi ei interfectionē suā. i. separationē a glōsa vita q e in xpo iesu. Et de furore oisporēl bibet. Ecce pena mētal et corpalis sensus qd danati etnalit punient. Et sic ptez q xpi resurrectio etiā ifernalib ex iusticia necessaria comprobaf.

Articul⁹ secundus de tpe qd in xpi resurrectione cōcurrit.

Quo cōteplemur resurrectionis xpi tpalitatē. Circa quā fm Alexā. de hal. triplex cōsiderem⁹ tps. Prio tps festinatū. scdo tps expectatū. tto tps determinatū.

Quo nō fuit cōueniēs xpm expectare resurrectionē suā vsqz ad mūdi finē: et maxie propter tria Capitulum primum.

Primo cōsiderem⁹ resurrectionis xpi tpus festinatū. Nō em cōueniēs fuit resurrectionē suā vsqz ad resurrectionē generalē oim corporū retardare. Et h prio nec qstū ad ipm. scdo nec qstū ad nos Prio em qstū ad ipm nō debuit xps retardare eā et maxie ppe duo. Prio ppe distitū

Divina resurrectionis in mane de christi resur.

divine. scdo ppt dignitate. **P**rio ppt dissimilitudine: qz nō ē slls p dno sua p dno nfe. **M**az sua ē a principio celesti: sicut apls. j. **C**orinth. xv. ait. **S**ecundus homo de celo celestis: gloria. quia non de humano ritu: sed nutu divi: no est conceptus z natus. **M**ostra vero conditio de principio terre est: vnde ibidem glo. ait. **Q**ualis terrenus: tales z terreni. **S**ecundo ppt dignitatem. **Q**uia em christus primus est z maxime in dignitate. **I**deo dignum est vt prius resurgat in glorie sublimitate. **P**ropterea **A**po. j. c. **P**riniceps regum terre merito nuncupat. **S**ecundo nō fuit cōueniens qz tum ad nos qz differretur tātū resurrectio eius imo necessariū erat nobis z maxime propter tria. scz vt generaret in nobis. primo fidem. secundo spem: z tertio charitatem. **P**rimo vt generaret z faceret in nobis fidem resurrectionis sue: quia nisi resurgeret quasi nullus deinceps ipsum crederet esse deum. **S**ecundo vt generaret in nobis spem resurrectionis nostre. **P**ropterea **A**po. j. c. dicitur est christus primogenitus mortuorum quia sicut **A**daz primogenitus mortuorum: merito dicitur ē eo qz prius in hoc seculo vixit vt moreret ipse z filios de se gigneret mortuos: sic merito christus dicitur primogenitus viuorum z mortuorum: qm prius in hoc seculo a morte resurgens vixit vt ipse in eternum viueret ac filios in eternum victuros nō solū meritis z gratia generaret. **T**erū etiam nobis futurā spem d resurrectione pstatet. **M**aximū quoqz in sermone de pasce ait. **E**st in xpo homine suscitato vniuscūqz nostrū caro z sanguis z portio **U**bi ergo portio mea regnat regnare me credo: vbi dñs sanguis meus dñari me sentio: vbi glorificat caro mea me gloriosum esse cognosco. **E**t iterū **G**reg. xiiij. moral. sup illud **J**ob. **S**cio qz redemptor me viuit: sic inquit **R**edemptor noster suscepit mortem: ne mori timeremus: ostendit resurrectionē vt nos posse resurgere confidamus. **T**ertio vt i nobis generaret charitatē. **N**ō em possemus ita allici ad amorem glorie sempiternae: nisi daretur nobis forma z exemplar resurrectionis nostre: vnde. j. **C**orinth. xv. **P**rimicie christi. **E**cce dignitas in christo p quam oportet resurgere. **H**inc glo. ibidē ait. **P**rimus tempz maximus dignitate: qz prior resurrexit vt fidē faceret: z formā credentibus daret.

Qz propter tria cōueniens fuit christum resurrectionem suam per triduum expectare. **C**a. ij.

Secundo consideremus resurrectionis xpi tempus expectatū: quia nō statim resurrexit post mortem sed p triduum expectauit. **U**bi sup illud. j. **C**orinth. xv. resurrexit tertia die: gloria. probata vera morte: z hoc tertia die vt ostendat ea potestate nos posse suscitare. **S**i enim statim resurrexisset nō vere mortuus crederetur. **C**um ergo deberet resurgere ita vt verā mortē pbaret: differri debuit resurrectio eius vsqz ad tertiam diem. **E**t maxime propter tria. **P**rimo ppt significationem. secundo propter probationem. tertio ppt ostensiones. **P**rimo inqz ppt significationem: vñ super illud **L**uc. **O**portebat pati christum z resurgere a mortuis tertia die. gloria ait. **A**berito vna die z duabus noctibus in sepulcro iacuit. quia **L**uc. i. gratiam sue mortis que tñ erat in carne tenebris nostre duple mortis que in carne z anima erant opposuit: z hoc ad significandum qz lux sue mortis duplā mortē nostram curat. **S**ecundo ppt probationem qz sicut in ore duorum vel trium testium stat omne verbum: vt dicit **M**atth. xvij. sic in tribus diebus stat omne factus: vñ hec est lectio **I**sa. i. s. vt pbaret verā mortem fm glo. pdictā. **T**ertio ppt ostensionē. s. sue magnifice ptatē. **N**ā si nō statim resurrexisset nō videretur habere ptatem reassumendi animā sic z ponendi sicut ipse **J**ob. x. c. restatus est dicēs. **P**rtatem habeo ponendi animā meā z potestatem habeo iterum sumendi eam. **E**t hoc est qd sup illud. j. **C**orinth. xv. **R**esurrexit tertia die. gloria ait. **P**robata vna morte. z sic patuit supra.

De die et hora in quibus dominus resurrexit. **C**a. iij.

Tertio consideremus resurrectionis tps determinatū. s. qua die z hora dñs resurrexit. **C**irca hoc cōsideremus primo de die. scdo de hora. **P**rimo inqz consideremus de die. **C**irca qd aduertendū ē: qz xps in sepulcro quieuit tribus diebus z tribus noctibus: s. ē p tres dies naturales feria sexta cū pcedenti nocte vna exiit orbes: z p synecdochē ista die stetit ibi. **T**erz fuit ibi p totū sabbati diē cū pcedenti nocte: z sic p totū diē naturalē hz synecdoche. **T**erz nox pcedens de cā resurrectionis est: z sic p diē naturalē p synecdochē ibi stetit: z ita p tres naturales dies fuit in sepultura: tñ tñ fuit ibi per vñ artificialem diem z p duas integras noctes. **H**inc sup illud ad **R**om. vj. s. scientes qz vetus noster homo crucifixus est vt destruat

Sermo

corpus peccati. glo. inquit. Quis uenit christus i sepulcro vna die et duabus noctibus: quia non stram duplam sua simpla consumpsit. Secundo etiam consideremus de hora. Sane quia de resurrectionis hora in euangelij textu minime expressa veritas declarat. Ideo sacri doctores varie opinantur. Quidam enim dicunt quod resurrexit in lauro: quidam vero quod in media nocte. Primo enim sunt qui dicunt quod resurrexit in auro. Et huius sententia est Augustinus super illud. i. Malach. ii. Elegit Ispas ptholomeum etc. ubi glo. Ab hora mortis christi usque ad diluculum resurrectionis constant hora. xl. si ipsa nona conuenit. Cum ergo dixerit ibi quod resurrexit in diluculo videtur quod non surrexit ante lucem. Secundo etiam per hac opinionem multum facit: quod ecclesia sancta laudes cantat in auro in memoriam resurrectionis dominice: et ad gloriam resurrectionis. Secundo vero sunt alij qui dicunt christum resurrexisse in media nocte: atque his plerimum fauet. Primum id quod habet traditio antiquorum videlicet quod apostoli in vigiliis pasche christi animum populum usque ad noctis medium retinentes: et illa sexta hora resurrectionis dominice laudes cum populo iubilantes post ad propria populum dimittebant. Secundo quoque cum hoc concors. figura samsonis Iudic. xvi. ubi dicit quod dormiuit samson usque ad medium noctis scilicet in gaza. Et inde confurgens apprehendit ambas porte fores cum postibus suis: et sera non solum exiuit: sed et portas tulit: quia redemptor non solum de inferno liber exiuit: sed et de inferni clastro portas destruxit. Tertio etiam multum facit ad hoc totum officium quod in missa resurrectionis sabbato decantatur. Nam missa que nunc cantatur in meridie: in media nocte resurrectionis dominice cantabatur. Sed nunc in mysterium tempus abbreviantes et occurrentes gaudio resurgentis spiritus sancti ditante aspectu corporali contemplantur quod de ista sanctissima nocte fuerat antea prophetatum. Nox sic dicitur illuminabitur et nox illuminatio mea in delictis meis: vnde in cerei benedictione huius sacre noctis mysterium commendatur: cum hec nox est pluries iterata. Dicitur etiam in collecta. Deo qui hanc sacratissimam noctem gloria resurrectionis dominice illustrati. etc. Quarto quoque literalis figura pasche iudeorum et exitus de egypto videtur huius sententie consentire: eo quod media nocte e ducti sunt de egypto: vnde ait dominus moysi Exo. xii. c. Media nocte egrediebatur egyptum: et morietur omne primogenitum in terra egyptiorum. etc. Utraque vero opinionem concordans Alex. d. hal.

LVII

in. iij. ait. quod predicta non sunt contraria. Nam quod dicitur ante lucem surrexit: respicit illud quod Job. xx. c. iquit. Una autem sabbati maria Magdalene venit mane cum adhuc tenebre essent ad monumentum. Sic quoque intelligitur illud Luc. xxiiij. dicitur. Valde diluculo. id est. antequam dies esset clara. Et sic apparet quod dominus resurrexit ac inter mediam noctem et claram diem: et hoc modo utraque opinio ostenditur esse vera.

Articulus tertius de omnibus apparitionibus christi postquam a mortuis resurrexit quibus letificat in se credentes.

Tertio contempleremur resurrectionis christi iocunditatem. Triplex enim fuit in resurrectione christi iocunditas: qua letificati sunt omnes in eum credentes. Prima fuit cordialis. secunda generalis. tertia maternalis.

De apparitionibus primis que facte fuerunt tribus marijs et petro. Ca. i.

Prima enim de resurrectione christi iocunditas: fuit iocunditas cordialis que maxime facta est in tribus apparitionibus primis. Prima facta est marie Magdalene. secunda tribus marijs. tertia vero petro de quibus per ordinem videamus. Et primo de illa que facta est marie Magdalene: vnde per concordiam sacri textus euangeliorum: notandum est: quod sicut Mar. xvi. c. et in euangelio hodierno ait. Maria magdalene et maria Jacobi et Salome emerunt aromata ut venientes ungerent iesum. Moverant enim hee sancte mulieres tunc crudeliter tractatum fuisse corpus iesu: quod totum habebat plenum memoria crudelissime mortis eius et imaginatione corporis sui sacri: vnde nihil videbant attendere vel sperare: nisi mortuum eius corpus cum deuotione posse ungerere et tractare. Subditque Marcus. Et valde mane. id est. cum adhuc tenebre essent: sicut Job. xx. c. ait. Una sabbatorum. id est. dominica die: veniunt ad monumentum orto iam sole: quia videlicet hora que morte sunt ad veniendum adhuc tenebrosa erat sed orto iam sole peruenerunt ad monumentum. Vel secundum Augustinum. de consensu euangeliorum dicitur: orto iam sole. id est. de proximo venienti in has partes: ut sumatur solis ortus per ortu claritatis diurne precurrentis super emis perium nostrum. Et dicebant ad inuicem.

Unica resurrectionis de ipsius christi resur.

Quis reuoluet nobis lapidem ab hostio monumenti? Et respicientes. s. cum iam venissent viderunt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Sed quia sciebant contra iesu iudeorum malitiam ebullire videntes reuolutum lapidem crediderunt corpus eius a iudeis sublatum: et forte in aliquo loco vili collocatum: vnde Maria que christus iesum ardentissime diligebat antequam aliquid diligentius scrutaretur: ipsum sublatum pro certo supponens ardentioribus amatoribus ex discipulis videlicet Petro et Johanne quasi mente capta doloribus et desiderijs videndi dominum plena nunciare cucurrit dicens. Tulerunt dominum de monumento: et nescimus vbi posuerunt eum: sicut Iob. xx. c. narrat. Subditque Johannes precurres citius Petro ad sepulcrum inclinavit caput viditque lintheamina posita: nec tamen intrauit. Petrus vero postea veniens intrauit in illud: viditque postea lintheamina et sudarium capitis stans ad partem. Deinde Johannes intrauit et vidit et credidit quod dixerat prius maria. s. dominum esse sublatum de monumento sciebat scrutans: quia oportebat eum a mortuis resurgere. Post haec autem discipuli contristati ad propria redierunt. Postquam autem ad sepulcrum rediit Magdalena: heu sancte mulieres simul intrauerunt. Dicitur autem monumentum illud saxum vas in quo iacuit: christus quandoque vero totus iste locus in quo ista residebat tumba. Erat autem locus ille clausus aliqua maceria vel pariete vbi erat ortus: sic innuit Iob. Et Augustinus etiam illud sentit. Propterea quandoque legitur quod intrauerunt in monumentum aut exierunt ab illo: pro solo aditu vel exitu illius loci vbi orti intelligi habet. Igitur sicut in hodierno euangelio Maria. s. dicit et Mattheus. ultimo. Introeuntes sicut predictum est in monumentum. id est. in tumba vbi erat sepulcrum: ut viderent iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida et obstupuerunt. Qui dicit illis. Iesum queritis nazarenum crucifixum: surrexit non est hic. Ecce locus vbi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius et petro: quia precedet vos in galileam: ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Duo audito exeuntes mulieres de monumento quasi recedere disponebant: sed amore iesu

su attraxerunt iterum sepulcrum introeuntes: sicut Luc. in principio. xliij. c. ait. Gliderunt duos angelos stantes qui dixerunt eis. Quid queritis viuentem cum mortuis? Non est hic sed surrexit. Quo audito due consternate mente abire ceperunt: sed Maria feruenti amans stabat ad monumentum foris plorans: sicut Iob. xx. c. ait. Plorabat enim et lachryme eius in maxillis eius. Non est qui consoletur eam ex omnibus caris suis. Rigabat ora lachrymis et maxillas. O maria quid speis: quid consilij aut quid cordis erat tibi: ut sola remaneres ad monumentum. Nota enim amore iesu ardebat: nihil de ipso in hac videbat: vbi eum quereseret nesciebat. Propterea in dolore cordis fundebat lachrymas: vbi certa erat preciosum corpus domini iacuisse. Dolor renouatur erat quia quem prius doluerat defunctum: nunc dolebat ablatum: et iste dolor maior erat: quia nullam consolationem habebat: presuit causa doloris quia viuum perdidit. Sed deus aliquantulum consolationem habebat: quia mortuum se retinere credebat. Nunc autem super isto dolore consolari non poterat: quia vel corpus defuncti non inueniebat. Et amor feruens impatiens est et quiescere nescit: ac semper de nouo sperat se reperire quod cuspit. Ideo dum staret inclinavit et prospexit in monumentum. Secundum enim Grego. Amanti semel aspersisse non sufficit: quia vis amoris intantum multiplicat affectum inquisitionis. Et secundum Augustinum. Iterum prospexit dolens: nec suis nec aliorum oculis facile putabat esse credendum. Et cum vidit duos angelos in albis sedentes vnum ad caput: et vnum ad pedes: vbi positum fuerat corpus iesu dicit ei. Mulier quid ploras? O maria multa consolationem inuenisti: et forte tibi melius contigit quam sperasti. Nam tu querebas vnum: et duos inuenisti. Querebas mortuum: et illos reperisti viuos: qui de te curam habere videtur et volunt dolorem tuum linire. Ille vero quem queres: dolorem tuum videtur negligere: lachrymas tuas non videtur respicere vel curare: vocas illum et non audit: queres illum et non inuenis: pulsas et non aperit: sequaris illum et fugit. Heu quid est hoc: heu quanta mutatio: heu quomodo mutata est res in contrarium. Ille iesus recessit a te. Et quomodo

do forte nō diligit te. Olim te diligebat: olim te a phariseo defensabat: et a sorore tua dulciter excusabat: olim te laudabat quando pedes suos unguento ungebas: lachrymis rigabas: et capillis tergebas: dolorem tuū mulcebat: peccata tua dimittebat: olim querebat te cum abesses: vocabat te cum non adesses mandabat tibi per sororem tuam ut ad se veniret. **M**agister bone cum vidisti eam plorantem lachrymatu es. Denique pro dilectione eius: quia dilexit te multum: fratrem tuum Lazarum suscitasti et planctum dilectiſſis tue in gaudium conuertisti. **D**ulcissime magister: quid post hec in te peccauit discipula tua: **N**ut in quo postea offendit dulcedinē cordis tui: quia sic recedis ab ea. **N**os post hec nullum aliud de ea peccatum audiuim⁹: nisi quia valde mane ad monumentum ante omnes ferens unguēta quibus ungeret corpus tuum. **E**t cum te non inuenisset in monumento cucurrit et discipulis tuis nunciavit: et illi venerunt videre et abierunt. **H**ec autem stat et plorat: si hoc peccatum est negare non possum⁹ anteq̄ ipsa hoc faciat. **S**i autem amor est et desiderium quod de te habet: quare sic recedis ab ea et abscondis te tu qui dicis: **E**go diligentes me diligo: et qui mane vigilauerit ad me: inueniet me. **E**rgo mulier ista que diligit te et mane vigilat ad te: cur nō inuenit te? **S**ed et tu **M**aria audi consilium meum. **S**ufficiat tibi consolatio angelorum: **M**ane cum illis interroga eos si forte sciant quid factum sit de illo quem queris et quem ploras. **E**go certe credo: quod ipsi ad hoc uenerunt: ut ipsi testimonium perhibeant: et credat quod ipse quem ploras miserit eos pro se et pro te: ut annuncient resurrectionem suam et consolentur deplorationem tuā. **D**icunt ei: mulier quid ploras? **Q**ue est causa tanti doloris: non abscondas a nobis lachrymas tuas. **A**peri nobis animū tuum et indicabimus desiderium tuum. **D**ixit eis velut familiaribus sue mentis ac scientibus uera planctus quia tulerunt dominum meum: ipsum solum quero: ipse solus potest me consolari: sed nescio ubi posuerunt eum. **C**ircūspicio si uideam illum et non uideo. **U**ellem inuenire locum ubi positus est: et non inuenio. **H**eu me miseram: quid agam: quo ibo: quo abijt di-

lectus meus: quesiui eum in monumento: et non inueni: vocaui eum et non respondit mihi. **H**eu me. ubi querā illū. ubi illū inueniā. **E**xurgam certe et circūibo omnia loca que poterō. **N**on dabo somnum oculis meis donec inueniam quem diligit anima mea. **E**ffundite lachrymas oculi mei: plorate: et nolite deficere: ambulate pedes mei discurrite: et nolite quiescere. **H**eu heu heu mihi quo abijt gaudium meum: ubi later amor meus. **S**ed quid faciam ut illum inueniam: quo me uertam: ad quem ibo: a quo consilium petam: quem percunctabor: quis mei miserebitur: quōs me consolabitur. quis indicabit mihi quem diligit anima mea: ubi positus sit amor meus. ubi cubet. ubi quiescat. **Q**ueso nunciate illi quod amore lāgueo dolore deficio. nec ē dolor sicut dolor meus. **R**euertē dilecte mi. **R**euertere dilecte natozum meorum. **R**euertere consolatio mea. redde mihi leticiam salutaris presentie tue. **O**stende mihi faciem tuam. sonet uox tua in auribus meis. uox enim tua dulcis et facies tua decora. **C**ū igitur **M**aria sic doleret sic fieret conuersa retrosum fm **C**hryſostomum. **A**ngeli uidentes iesum adesse propter reuerentiam eius stupentes et faciem in assumptis corpibus immutantes: in signum honoris surrexerunt. **Q**uod uidens **M**aria conuertit se retrosum ut uideret quem angeli uenerabantur. **E**t tūc sic conuersa uidit iesum stantem. et nesciebat quia iesus est. **E**t dixit ei iesus. **M**ulier quid ploras? quem queris. **I**psa paulo ante oculis suis cum magno tamen dolore anime sue uiderat te spem suam suspendi in ligno. et tu nunc dicis. quid ploras? **I**psa in die tertia uiderat manus tuas quibus sepe benedicta fuerat: et pedes tuos quos deuote osculata fuerat. et quos lachrymis rigauerat clauis affigi et configi. **E**t nunc tu dicis. quid ploras? **N**unc insup corpus tuum sublatum existimat: ad quod unguēdū ut se quōdammodo solaret ueniebat. **E**t tu dicis quid ploras. quem queris. **T**u ipse scis qui te solum querit. te solum diligit. preter te omnia contempnit. tu dicis. quem queris? **T**u quōdē amoroſe iesu hāc mlierē meā secreto tractu magno tuo more traxeras ad amorē. **T**u inuisa cathena suauis dilectionis ligatus

Dñica resurre. de ipsius christi resurrectio.

cum purgasti peccata sua. Tu imbiberas p̄ amore cor eius: tu signis: tu verbis: tu inspiratione interna commoueras mentem eius: tu suscepisti lachrymas eius. **N**ec horruisti oscula labiorū eius. Tu es osculo omnis corruptibilis amore illam dimisisti: vt a te p̄ omnia iret in pace. **E**t interrogas: quid queris? Tu lachrymas ipsa uidente fudisti ad germanicum funus. Tu interpellatus iudex: eius aduocatus potius esse uoluisti ne impediret dulcis contemplatio eius. **C**um illam sedere cognosceres ad tuos diuinos pedes pro te laborante sorore: tu te sibi dedisti gaudium sedere sempiterno. Tu eam signis ac signatis tibi sancto amore per omnia colligasti. **H**unc uero primatē solitis repleta mesticijs et imbuta tu queris. **M**ulier quid ploras? Tu quidē in ea plantasti fidē qua te querit: tu in ea firmasti spem p̄ qua in te confidit: tu prout radicasti charitatē in animo ei⁹ qua te diligit. Tu rigas illam vt incrementum suscipiat inuisibilibus aquis. **C**haritas a te ipso diffusa in te ipsum refusa ad monumentum ligatam tenet: et illam interrogas: quid ploras? Tu causa questus: tu causa ploratus: tu inquietas illam: tu angis illam: auertis tu illam: in pace uiuere nō sinis. **Q**uid ergo bone iesu interrogas diligenter atq; dilectay. **Q**uid ploras? **Q**uo queris dulcē magister amor anime sue. **A**d quid queso prouocas spiritum eius: tota manet in te: tota sperat in te: desperat d̄ se. **I**ta querit te: vt nihil querat: nihil cogitet p̄ te. quia nō est in se: sed propter te ē extra se. **C**ur ergo dicis? **Q**uid ploras: quid queris. **A**n putas quia dicat te ploro: te quero: nisi tu prius dixeris et inspiraueris in corde suo. **A**go sum quem queris: quē ploras. **A**n putas: quia ip̄a cognoscat te q̄ diu uolueris celare te. **E**t illa estimans quia ortholan⁹ ē. **D**ixit ad eum. **D**ñe si tu sustulisti eum dicito mihi: ubi posuisti eum et ego eum tollam. **O** dolor miserabilis. **O** amor mirabilis: mulier ista doloris nube obiecta nō videbat soles qui mane surgens radiabat per fenestras ei⁹ qui p̄ aures cordis sui iam intrabat in animā suam. **S**ed qm̄ amore languebat: isto lāguore sic oculi sui calligabant: vt nō viderent q̄ videbat: videbat em̄ iesum: sed nesciebat q̄a iesus est. **O** maria si queris iesum: quare nō cognoscis iesum. **E**cce iesus venit ad te: quē queris: querit a te: et tu existimas eum ortholanum. **E**st em̄ iesus: est etiam ortholanus. **I**p̄e em̄ seminat omne bonum semen in orto

anime tue: et repullulantes infidelitatem nūc aduenit extirpare. **Q**uid hoc quod didi: si tu sustulisti eum: de q̄ itelligi eū q̄s itelligit eū: q̄ cō quia nomen illius quem queris non pandis. **S**i ortholanus tuus est notus: si tua desideria nouit. **N**escit em̄ quis nam sit quem tanta diligentia queris. **Q**uare eum interrogas ac si p̄sente ip̄o illum in monumento clausis: quem eum. **Q**uid iste si ortholanus ē de isto quem queris: nouit hic nempe affectus cum desiderio querentis: agit vt quod querit credat omnes noscere: sicut in canticis. c. i. sponsa ait. **I**ndicate mihi quez diligit anima mea. **S**ed o maria optime nescia loqueris quod non patrem: non fratrem: nō filium: nō amicum terrenum non loqueris: sed leuz qui est et qui venturus est vt dum sic profers sine agnominacione sciat. **S**ed quid ē mulier quod dicis: et ego eum tollam. **I**oseph enim timuit et non fuit ausus tollere corpus eius de cruce nisi a pilato peteret. **T**u autem noctem nō prestolaris: nec vereris: sed audacter promittis dicens: et ego eum tollam. **O** maria si forte corpus iesu est positum in atrio principis sacerdotum: ubi princeps angelorum calefaciebat se ad ignem: quid factura esses. **E**t ego eum tollam. **S**ed si in platea foret coram multitudinē iudeorū quid tunc ageres. **Q**uod si ē in domo pilati et coram militum turba. quid in q̄ factura esses. **E**t ego eum tollam. **O** admirabilis mulieris audacia. **O** mulier: nō mulier nullum locum excipit: nihil antepōnit. sine timore dicit: absolute p̄mittit. **D**icito mihi ubi posuisti eum. **E**t ego eum tollam. **O** mulier magna est constantia tua. magna est fides tua. **S**ed quomodo mulier: qua ualitudine. quibus viribus. quo ingenio corp⁹ graue posses portare sola cum vna fueris de portatoribus ad sepulcrum. **N**unquid tecum tuas socias te habere credis. **R**ecesserunt. **E**go eum tollam. **A**mor impossibile ad possibilem reducit quod nequit efficere posse credit. **T**u ergo bone iesu. **N**oli vltra producere desiderium eius: quia iam triduo sustinet te: nec te habere unde faciet esurire anime succis tui. **N**on enim diu poterit retinere vitas corporis sui nisi tu cito manifestes ei vitā anime sue. **D**ixit ei iesus **M**aria. **I**hec siquidem vox exprimens nomē eius penetravit animam eius. solitam virtutē in verbo sensuit. sola solū solite intellexit. ac per hoc solitam vocē agnosuit. ubi q̄ audiuit maria. **S**ic em̄ cōsueuerat

vocare eam magister eius. persensit in ipso
 nomine dulcedinem dei: et per eam cognouit eum
 a quo vocabatur esse magistrum suum. Tunc re-
 uixit spiritus eius et reuersus est sensus eius: tunc re-
 cepit et fide vniuersi conuersa dixit Raboni: quod
 dicit magister. Quomodo conuersa utique ad loquen-
 tem: quia cum primo conuersa esset retrosum et illud
 vidisset ut orthonolum sua interrogatio com-
 pleta reconuertit oculos suos ad sepulcrum
 aut vndique gyrauit sperans ex aliqua parte
 apparere dilectum. Nunc vero audita voce questi
 subito se conuertit ad eum vocans illum magi-
 strum: cuius dulcedinem senserat in doctrina. **M**
 mutatio dextere excellit. **P**ietas saluatoris
Misericordia redemptoris: conuersus est do-
 lor magnus in gaudium maximum: mutate sunt la-
 chryme doloris in lachrymas amoris: sed ar-
 bitrabatur maria se non indigere verbo: quia inue-
 nerat verbum: et longe vniuersi arbitrabatur tangere ver-
 bum quam audire quelibet verbum. **L**ucurrit ad pe-
 des eius ut amplexaretur et oscularetur pedes eius
Amor fortis et impatiens. **N**on enim sufficit vi-
 dere iesum: et cum iesu loqui: nisi etiam tangeret iesum
Sciebat enim quod de illo exibat et sanabat om-
 nes. **D**ixit ei iesus. **N**oli me tangere: non dum
 enim ascendi ad patrem meum. **S**ed tuum iudicium
 infideli ac si aperte dicat. **T**ibi non ascendi
 quasi ea de infidelitate redarguens quod non credi-
 disse perfectum cum se patri: vel forte hoc ait ut eam
 humiliaret ne nimis presumeret: quia ipsum resu-
 scitatum prima omnino conspexisset: distulitque ei com-
 dere tactum donec secunda vice alijs appareret.
Dulcissime dominice. **M**agister quam bonus es his qui
 recto sunt corde. **B**eati qui in simplicitate
 cordis querunt te: et quam felices qui sperant in te.
Verum utique est et indubitatum est verum quod tu dili-
 gis omnes diligentes te: et nunquam deseris spe-
 rantes in te. **E**cce enim hec dilectrix tua simpli-
 citer querebat te: et veraciter inuenit te: spera-
 bat in te: et non est derelicta a te: sed per te consecuta est
 per te quam expectaret a te. **E**t addit dominus marie di-
 cens. **G**laude ad fratres meos et dic eis. **A**scen-
 do ad patrem meum et patrem vestrum: deum meum
 et deum vestrum statimque disparuit. **E**cce igitur ias
 constituit magdalena inter hostes. **P**rima nuncia
 glorie resurgentis christi proprio suo ore ipsam pre-
 mam sue resurrectionis euangelista facit: effi-
 citur preconissa ut nunciet his qui per vniuersum or-
 bem hanc resurrectionem predicaturi erant. **E**t
 merito reformationis humane fuit hic conue-
 niens ordo: ut mulier quam fuerat peccatrix prima:
 cognosceret et nunciatet gloriam resurgentis que
 transgressionis foueamus prima fodit. **H**inc Gregorius
 ait. **I**bi ostendit culpa generis humani vniuersi

cessit. **Q**uia enim in paradiso mulier propinavit vi-
 ro mortem: ad sepulcrum nunciat viris vitam: et
 vitam sue viuificationis narrat quam mortem mor-
 tiferi serpentis narrauit. **S**ecunda apparitio fa-
 cta est tribus maribus simul. **L**um enim iam disparuisset
 iesus ab oculis magdalene: iam illa stabilita in
 fide a quam diminuta exiterat egreditur ortum: illi-
 co reliquit sepulcrum. **N**ec ultra se ut aspiceret in-
 clinauit. **N**ec amplius si adhuc essent vel recess-
 sissent requisit angelicos testes de resurre-
 ctione credula: de quanto iocunda: de inuenito com-
 solata: ut iussa domini et magistri proficeret animo et corpo-
 re festinabat. **L**umque festina atque festina redi-
 ret socias suas in itinere inter sepulcrum et hie-
 rusalem consternatas animo: lento gradietes ve-
 stigio inuenit: quos etiam sociali discretionem dete-
 to pede atque in proposito sessione dum ista cum ma-
 ria fiebant. **N**escientes credimus expectasse. **A**d
 quos cum puenisset maria leto animo iocundum
 tu festinamque affatu enarrauit resuscitatum iesum
 et eum tanquam orthonolum vidisse et audisse: tamen eum
 tangere non potuisse. **L**umque versus hierusalem fe-
 stino gressu pariter irent: sicut **M**atth. vlti. c.
 ait. **E**cce iesus occurrit eis dicens. **A**uete. **N**o-
 le autem accesserunt et tenuerunt pedes eius: et ado-
 rauerunt eum. **S**e enim nunc tangi permittit: qui
 se prius magistri **M**agdalene negauit. **F**esta etenim
 christi nunc negata: nunc concessa: nunc prohibita
 nunc permittita: magnam nobis astruunt rationalem
 mysterij veritatem ut vniuersi et idem quod vno tem-
 pore denegat: alio tempore concedit et permittit
 ut scilicet defectum in quesito: indignitatem in que-
 rente: ineptitudinem in modo: importunitatem
 in: imperindecentiam in re dum negat importa-
 re credamus. **L**um vero concedit his caruis-
 se: atque ornari contrarijs firmiter autumemus
Nec tamen pro tanto diuinum mutatur con-
 silium si opera varietur. **P**rouit enim prouidentia
 dei sine dolo nostris utilitatibus consulens
 qualiter et quid nobiscum diuersimode sit age-
 dum. **E**t nunc procliuem mulieres tangunt et
 osculantur dominicos pedes: et ad solita reti-
 titur **M**agdalena atque recognoscunt suscita-
 tum quem viderant crucifixum: et in tecta pe-
 trina reclusum. **T**unc ait illis iesus. **N**olite ti-
 mere. **N**unc nunciate fratribus meis ut eant
 in galileam ibi me videbunt. **V**ocat autem
 eos fratres amantissimus princeps: tum ut
 ostendat se vere resurrexisse in carne gene-
 ris nostri de primo parente tracta: **T**um ut ad
 sui amorem magis eos accendat et ad fiducia
 societatis sue ac visionis sue corroboret et con-
 firmet. **L**um ut filios eterni patris: et christi se
 nouerit heredes et coheredes. **D**igitur huiusmodi

Dñica resurre. de ipsius christi resurrectio.

regis benignitas: q̄ relictos i bello pauidos suos formidolosos & fugitiuos socios cū eua sit nominat fr̄es. Et nouitatē celestē ei in suo corpe osidere repromittit. **D**ulcis excelsi suauitas: qui eū negātes ingruēte bello: tempe tenebrarū fratnū ad eos se dicit tenuisse amorem. **I**nsolita clementia p̄ncipis q̄ post p̄surā caumaḡ bellozū post victoriā de ligno: de mūdo de tartarea lege reportatā sub eterno p̄fe cōtinuo appellat fratres. Et sic Jo. xx. c. d̄f. Venit maria Magdalena. s. cum alijs marijs annūcians discipulis: qz vidi dñm h̄ dixit mihi. Tertia apparitio facta ē Petro: sic Luc. vltimo refert. Nō em̄ deerat pijs aplis sollicitudo querēdi: si repire possent vllaten⁹ resurgentem. Ad q̄d q̄dē feruentissim⁹ erat Petr⁹: vñ eo ab alijs segregato nescio i quo loco quē sacra scriptura tacet apparuit ei dominus atqz cor ei⁹ cōfortauit in fide: deditqz finem infidelitati ac lachrymis ei⁹: q̄ regressus ad ceteros cum gaudio sibi apparuisse dominum nūciavit: q̄d q̄dē vt auditum ē aliq̄bus desideria sancta: aliquib⁹ spes. aliq̄b⁹ cōturbatio q̄ si singularitatē apparēdi causantibus aliq̄b⁹ p̄fiscētib⁹ crescebat auiditas vt possēt videre eum. **Q**uo gaudio atqz fiducia repletus fuerit petr⁹: q̄s exp̄mere possit: sc̄dm̄ ei Chrys⁹. Primo in viros apparuit petro. quia caput erat oim. sc̄do ne p̄p̄ negationē factaz desperaret. tertio p̄p̄ exēplū misericōdie dei ad pctōres reducēdos ad eū.

De alijs. xij. apparitiōib⁹ xp̄i q̄ scripture sunt a diuersis. Ca. ij.

Mecūda resurrectio dñi xp̄i iocūditas ē generalis. s. q̄ facta ē in. xij. apparitiōibus post p̄dictas. Primo apparuit duob⁹ discipulis eūib⁹ in emaus: qm̄ Luc. xxiiij. c. plen⁹ narrat & breuif in vlti. ca. Mat. Secūdo apparuit plurib⁹ in hierusalē Thoma absente & clausis ianuis stetit iesus i medio: & dixit: pax vobis: sic Jo. xx. c. & Lu. xxiiij. narrat. Om̄es autē q̄nqz p̄dicte apparitiones in ipso die resurrectiōis fuerūt. Tertio post dies octo apparuit: & stetit iesus i medio discipulorū p̄sente Thoma: cui palpādas p̄buit vulnerū cicatrices: sic Jo. xx. c. narrat. Quarto xp̄o apparuit ad mare tyberiadis: sic Jo. xxi. c. ait. & qua dicit: hoc iā tertio manifestat⁹ est iesus discipulis suis cū resurrexiss̄ a mortuis. Nō tñ intelligendū est simpliciter q̄ fuit tertia: s̄ qz fuit facta i tertio die de illis dieb⁹ in q̄b⁹ xp̄s apparuit eis. Quinto quoqz apparuit in monte thabor. xi. discipulis suis

vbi p̄us cōstituerat illis. Et hec fuit solennis apparitio: de qua etiā añ mortē & post resurrectiōnē tā p̄ se q̄ p̄ angelos septimērio facta fuit: & singulariter adorasse dicunt. Mat. vlti. Licet etiā nō sit dubium q̄ q̄ncūqz apparebat eis cū multa reuerentia adorabāt: s̄ tñ singulariter enūerat: vt p̄ h̄ hui⁹ apparitiōis excellentia demonstrat. Sexto etiā apparuit in die ascensiōis: de q̄ apparitione Mat. xvj. c. ait. Recūbētib⁹. xi. discipulis apparuit illis iesus quia s̄m̄ Aug⁹. Jam nō erant amodo cuz illo in terra cōuiuaturi. Septimo autē apparuit illa die in mōte oliueti: q̄ viderūt eū ascendētē in celum: quā Mat. & Luc. in fine euāgeliozū suozū breuif tangūt: s̄ in p̄ncipio libri Actū plenius narrat: licz autē ab euāgelistis nō ponant nisi p̄dicte decē apparitiōes: tñ alie fuisse credunt. Vñ Jo. in vlti. c. euāgelij sui ait. Multa quidē & alia signa fecit iesus in cōspectu discipulorū suozū que nō sunt scripta in libro hoc. Paul⁹ quoqz. i. Corinth. xv. tres etiā sup̄addit vt sua p. xiiij. cōputet: sic & xiiij. anno post dñicā passiōnē apls gentiū fact⁹ ē. Dicit em̄ ibidē q̄ visus ē plusqz q̄ngentū fr̄ib⁹ simul. Deinde visus est iacobo minor & h̄ tñ facta in die resurrectiōis intelligit. De hoc Hiero. refert q̄ dolore mortis iesu sauciatus ē nunq̄ comedere vouerat nisi xp̄m a mortuis resurrexisse videret. Hinc ergo apparuit dñs & dixit his q̄ cū eo erant. Ponite mensam: de inde accipies panē dedit eis di. Comede frat̄ dilecte mi: quia fili⁹ hois surrexit a mortuis. Additqz apls vbi supra. Nouissime autez oim̄ tāqz abortiuo visus ēz mihi. Etiā p̄t ad di visio illa quā Jo. Apoc. ij. refert se eū vidisse instar lucētis solis. Scribit etiā in euāgelio Nichodemi q̄ ioseph qui sepelierat sanctissimuz corpus christi: p̄ hoc captus fuerat a iudeis: & in q̄dā cubiculo diligētē sigillato reclusus: quem post sabbatum interficere ordinabant. Illi ergo stenti apparuit dñs iesus christus extergensqz faciem eius osculatus ē eum: demūqz saluis sigillis in domo propria collocauit. Ex q̄ manifeste apparet q̄ hec apparitio in die resurrectiōis fuerit facta. Ex p̄dictis igit̄ patet: q̄. xv. apparitiōes facte sunt postq̄ xp̄s resurrexit.

Ude corporali seu mentali apparitione quibus christus consolatus est matrem suam postq̄ a mortuis resurrexit. Ca. iij.

Dñica resurre. infra diē de hūane resur. nece.

quod sola custodio. Si autem in passibili carne uiuentem me tuo vis dolore atque passione priuare: et has tui corporis apturas in quibus sol uiuo: tua vis medicina sanare non annuo. Aut ergo me in tuam assume gloriam aut mihi dimitte tui doloris memoriam et saporem. Cui amorosus iesus deuota consolatione respondit. O mater mea dulcissima. Non potest pusillus grex istorum filiorum tuorum tua nunc societate priuari. Quis enim deficiet nisi fidei tue fulcimento firmentur. Et nimis utique durum est simul me pastore et prefe: et te magistra et matre priuare. **M**ultum est plus mihi pro eos acquirendus qui de viscerum tuorum charitate procedunt. Patienter igitur ser dulcissima mater quod te ad tempus cum eis relinquam et corpus meum in gloriam maiestatis assumam. Recte credas dulcissima mater mea quod thesaurum passionis mee velim de tua anima remouere quantumcumque gloriosus resurgam. In ipsa enim corporis mei gloria apparebunt ipsa victoriae signa: apertaque reliqua vulnera in carne quantumcumque sanata: pro que dulcissima mater ad cordis mei thalamum habebis introitum: ut scilicet ad me intrans et ad filios tuos exiens inde possis asportare quod meis et tuis filiis possis dispensare. Exurge ergo gloria mea quia consummata est resurrectio mea. Tunc piissima mater tota transportata in gloriam filii resurgentis: ipsum dulcissime alloquentem audiuit. Resurrexi et adhuc sum tecum alla. Posuisti super me manum tuam alla: mirabilis facta est scientia tua ex me alla. Et ob hoc paterno honore mille milites alla. In quo filius subito introducit in conspectu matris matris in gloriam maiestatis. Quam nobis concedat ipse glorificatus iesus: qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat in secula seculorum Amen.

Dominica resurrectionis infra diem de huana necessaria resurrectione et perpetuitate futura. Sermo. lviij.

Iesus resurrexit et nos resurgemus. **I.** Corinthios. xv. Sufficiens iam probatio superius resurrectionem capitis nostri christi necessaria extitisse. Nunc demonstrari oportet necessariam fore resurrectionem etiam membrorum eius. Magni utique inconueniens est quod caput nostrum esset in celis corpus siue membra eius remanerent in terra. Propterea de resurrectione nostra in

verbo pallegato apostolus loquens ait. Si propterea quia: christus resurrexit et nos qui sumus membra resurgemus utique. Resurrectionem itaque nostram et perpetuitatem humane nature necessariam esse per rationem tripliciter ostendit potest. Primo ex parte dei. secundo ex parte nostri. tertio ex parte vniuersi.

Articulus primus quod quattuor sunt ex parte dei que ostendunt necessariam esse resurrectionem et perpetuitatem humane nature.

Primo quidem ostendi potest necessariam esse resurrectionem ex parte dei. Quattuor quidem illam necessariam ostendunt. Primo diuina prouidentia. secundo diuina iustitia. tertio diuina honorificentia. quarto diuina misericordia.

Quod ex parte prouidentie dei necessariam est resurrectionem esse futuram. **Ca. j.**

Primo autem resurrectionem corporum necessariam esse ostendit diuina prouidentia. Manifestissime enim claret quod non sine admiranda dispositione sue sapientie: dedit deus homini multiplicita precepta: leges diuersas promissiones magnas: exhortationes multas: cominationes plurimas: innumerabilia dona: crebras admonitiones: increpationes innumeras et flagella grauia: per hec strictissime exigens ab homine omnimodam perfectionem iusticie et veritatis. Et quid diuina hec clamant nisi quod aliquid ineffabile de homine agere intendit deus et quod eum ad quedam ineffabilia ordinauit. Hanc autem rationem tangit Job vij. cum ad dominum ait. Quid est homo quia magnificas eum: aut quid apponis erga eum cor tuum. quod d. Aliquid magni intendis de eo: visitas eum diluculo. scilicet per inspirationes: et subito probas illum. scilicet si te audierit: visum non parcis mihi nec dimittis me ut glutiam saluam meam. scilicet tantum me obseruas atque molestas. Peccaui: Quid faciam tibi o custos hominum id est. o tu qui tantum obseruas homines in visis suis. Et iterum. xij. c. ait. Posuisti in neruis pedes meos et obseruasti omnes semitas meas et uestigia pedum meorum considerasti. Et sequitur. Et dignum ducis super huiusmodi aperire oculos tuos et adducere eum.

tecū in iudiciū. q. d. hec nō ageres: nisi sint
deres hoīem totum eternaliter premiari. Et
ad hoc etiā Damascen^o in. iij. lib. Si igit^r re-
surrectio nō ē: neq; puidētia ē. Tūc casu om-
nia ferunt pariter et agunt. Videm^o em̄ plu-
rimos iustos esuriētes et iniuriam patientes.
peccatores autē et iniustos in diuitijs et in om-
ni se voluptate habētes: sed quis vnq; huius-
iusti iudiciū vel sapientis puidētie op^o bene-
ficientis suspicabit. Er̄t igit^r resurrectio. Iu-
stus em̄ deus et his qui confidunt in eo mer-
cedis ē retributor.

Q ex pte diuine iusticie neces-
saria est resurrectio nra. **Ca. ij.**

Secundo ostendit illam esse neces-
sariam diuina iusticia. Iniustum
quidem esset cōtempores dei at-
q; transgressores suarū sanctarū
legum: pferre aut equare amātib^o et timen-
tib^o eum et seruātib^o leges ei^o. Preterea ne
quaq; dici possit in eo fore pfectam iusticiam
si nihil penit^o daret amicis et cultorib^o suis a
quibus exigit tot et tanta seruare et custodire
Sed ecōtra qd iniustū ē: cū forent in ei^o con-
sumato obseq; et amore: si oīa eis auferret et
illos ad nihilum redigeret et a se reiceret et ex-
cluderet atq; in eternū sua societate priuaret
Rursus quidē irrōnabiliter exigere a iustis
q; p iusticia et obseruantia eius atq; p illi^o de-
fensione. acerbā subiret mortē: qn poti^o stulte
agerent si id aequaliter acceptarent: qz p hoc
magis ad totalē et eternalē defensionē iusti-
cie appropinquarēt quod manifeste apparet.
Nam post mortē omnis iusticia esset lanibila-
ta atq; omnis potentia redeundi ad eā in eter-
num esset illis ablata. Sed qd tante demētie
est q; hec in deo posse contingere credat. Hic
ppha ait. quoad usq; iusticia cōuertat in iu-
diciū. s. stabo sine resurrectione et iuxta illā
p fidem stabunt omnes qui recto sunt corde
Et ite xp̄s. lxx. sc̄p. ē. Reddet vnicuiq; fm̄ opa
sua. Constat nempe q; hoc nō facit deus in p-
senti vita: in alia ergo vnusquisq; remunerā-
tus est. Sed quia nec aiā sola sine corpe nec
corpus sine anima peccauerūt vel meruerūt
ideo necesse est: de bono vel de malo simul re-
munerari: sicut de milite patet: quia non ip̄e
tantum: sed et dextrarius in quo pugnavit: a
rege stipendia habet: quia bene nutrit et cu-
stoditur: et econtrario de offendentib^o regem
Hinc etiam apostol^o. ij. Corin^o. y. ait. Om-

nes em̄ nos manifestari oportet ante tribu-
nal christi: vt recipiat vnusquisq; propria cor-
poris prout gessit siue bonum siue malum.

Q necessarium est nos resur-
gere pro gloria summi dei. **Capitulum tertium.**

Tertio ostendit illam esse necessari-
am diuina honorificētia et magni-
ficētia. Manifeste em̄ apparet q;
nec suam potentia: nec suā sapien-
tiam nec suam laudem. insup nec suā reue-
rentiam magnificaret et exaltaret: opifex sū-
mus deus anihilādo rationalem creaturam
vel faciendo talem q; nō posset eternaliter pa-
durare ad eum glorificandum exaltandum
et laudādū. Hec quidē tangit Job. xiiij. c. di.
Vocabis me. s. per resurrectionem et ego re-
spondebo tibi. s. resurgendo ad gloriam tuā
Operi manū tuarū. id ē. homini: porriges
dexterā. i. dabis ad laudem tuam gloriā sem-
piternam. Aliter em̄. que nam gloria esset
potentie dei si homo non ordinatus esset ad
vite eternitatem. cum verum simpliciter esset
quod idem Job. xiiij. c. ait ad dñm di. Cōtra
folium quod vento rapit ostendis potentia
tuā et stipulam siccam psequer^o. s. si me ad ni-
hilum redigis. Et iterum verum esset quod
etiam Job. x. c. ait. Manus tue fecerunt me
et plasmaverunt me totum in circuitu: et sic re-
pente precipitas me et anihilas me. Ampli^o
ad summi dei magnificentiam est dispensare
vnicuiq; quod recipere potest. Sed hūanus
corpus per vnionem ad animam capax ē be-
attitudinis sempiternae: sicut per extra mani-
feste patet in auro et lapidibus preciosis: que
in se habent proprietates celestes. Sed si hoc
suscipit p̄ciosus lapis quāto magis hoc reci-
pere potest humanum corpus: quod quidem
ceteris corporibus inferioribus est sublimi^o
Nec insuper sapientis artificis honorificētia
esset: si construendo domum: partes eius se-
paratas edificaret. Sic nec pertineret ad ho-
nozem sapientie dei si animam locaret in ce-
lo et eius corpus relinqueret in sepulcro. Ad
gloriam quoq; regis est q; milites eius eodē
precioso panno induti sunt. Hinc. ij. Corin-
theo. v. c. apostolus ait. Nos qui sumus in
hoc tabernaculo ingemiscimus grauati eo q;
nolumus expoliari sed superuestiri vt absor-
beatur quod est mortale a vita.

Dñica resurre. infra diē de hūane resur. nece.

Ter ex pte clementie dei demōstratur resurrectionem nostrā de necessitate esse futurā. Ca. iij.

Quarto quoq; ostendit resurrectionē esse necessariā diuina clementia et misericōdia et imensa bonitas ei⁹. Nō em̄ illius bonitas appareret nisi sūmme diligeret suos amicos atq; sūmme misericors eēt in eos. Nec hoc insupvide retur: nisi in eis sempiterna bona: imo seipm̄ eternaliter pparasset. Hoc vtiq; tangit Job. x. c. Vitam et misericōdiam. i. p misericōdiam eternaz vitā tribuisti. i. tribues mihi. Et visitatio tua. scz glorificās me custodiuit. i. custodiet in eternum spm̄ meum. Et iterū. xiiij. c. ait. Signasti quasi in sacculo delicta mea. s. vt cōdigna iusticia me punires: s. curasti. i. curabis iniquitatem meā. s. p grām me ad gloriā pducendo. Propterea si corp⁹ nrm̄ nō resurgeret: nō appareret pfecta charitas et vitas apud eum: qz qui duce sapia sua iuste vixerūt: inuenirēt se deceptos. Illūdo qui male: sapiēter egisse cōprobarent. Et sic verificaret qd̄ Malach. ij. scriptū est. Vanus est qui seruit deo. hinc. j. Corinth. xv. c. ap̄ls ait. Sic i hac vita tm̄ i xpo sperantes sum⁹: miserabiliores sum⁹ oib⁹ hōibus imo et multis aialib⁹: vñ vox desperatiū futurā resurrectionē eē ista que Sapiēti. ij. dī. Ex nihilo nati sum⁹: et post hoc erim⁹ tan q̄ nō fuerim⁹.

Articulus secūndus in quo nostram resurrectionē cū ppetuitate vite eē necessariā ex parte nostri quadrupliciter demonstrat.

Secundo pōt pbari necessariam eē resurrectionem et ppetuitatem humane vite respectu nostri. Et hoc quattuor modis pbant. Prio anime dignitas. scbo aīe pnitas. tertio naturale desiderium eternozū. q̄rto sensus et gust⁹ diuinorum.

Ter dignitas anime nostre futurā resurrectiones ostendit.

Capitulum. j.

Primo pbat futurā resurrectionē anime dignitas. Naturalis nempe altitudo anime rōnalis ac toti⁹ humane nature: maxime quo ad duo cōphēndi potest. P̄mo quo ad lumē intellectus et rōnis causata. secundo quo ad robur libertatis. Est em̄ dignitas spūalis et

intellectualis lucis: q; statim se ingerit vt transcendens omnem corporalem virtutem imo omnem que nō est intellectiua seu intellectual transcendere conuincatur. Et ex hoc manifeste clarescit q; statim se ingerit vt res corruptibilis et immortalis. Secundo apparet dignitas anime quo ad robur libertatis q; multo ampli⁹ relucet q̄ in primo in potestate dominatiua seu in libertate volendi et imperandi. Nam si ista corruptibilis aut generabilis esset: cōstat q; necessario foret subijcibilis virtuti et actioni et generantium et corrupentium suarū causarū: et quādo generaret fm̄ totum suum esse et posse eis necessario subiecta esset. Et idem etiam esset quādo corrumpere tur. Ordo quoq; quem ordinem capax ē nō solum totius vniuersi sed etiam ipsi⁹ magnifici et gloriofi dei: in eo q; pōt ferri in ipm̄ tāq; in obiectum aptissime clamat aīam nostram nō tm̄ transcendentis ambitus et ordinis eē. sed etiam ostendit eam ordinatam fore ad ipsa dignissima et eterna: qd̄ ex hoc manifeste apparet: quia eternitatem dei obtinet pro obiecto. Si aut̄ anima immortalis forma cū qua ordinem et inclinationem vere sit formam eē sine materia sua et p̄cipue in eternū manifeste clarescit: q; contra naturalem ordinem esset si eternum sine suo corpe pduraret. P̄terea omnis materia in eo q; capax est alicui⁹ forme vti q; capax est diuersarū pprietatum et statuum illius forme. Sed anima rōnalis mereri pōt et demereri puniri p̄mari: pōt quoq; eē mūda et scā: atq; vitij infecta et deprauata: q; huimanum corpus istoz statuum aliquo modo est capax: et inq̄stuz talis anime corpus eē: erit ordinatum vel ordinabile ad p̄mia sempiterna vel ad eternas penas. Hec aut̄ tangit Job xiiij. c. di. Roborasti. i. roborabis eū paululum. s. p veram resurrectionem vt in ppetuū trāsiret. i. etnalit̄ pmanēt. s. i gloria sempiterna. Et hec dicit quo ad beatitudinem vel quo ad beatum. Et de damnando iterū subdit. Immutabis faciem eius. s. p horrendam corpis resurrectionem: et emittes eū. s. in exteriores tenebras: vbi erit fletus et stridor dentium.

Ter ex naturali inclinatioe anime ad corpus necessariam esse resurrectionem demonstrat. Ca. ij.

Secundo pbat resurrectionem futuram aīe pnitas. Habet em̄ aīa dependentias quasda atq; potentias in compatiōe ad corp⁹: q; nisi i corpore minime p̄ficiūt. Vititudo q̄dez ē p̄fectio

plena et consummata. Ex quo manifeste apparet quod aut anima nunquam erit beata aut necesse est per resurrectionem cum corpore reuniri. Preterea ad animam perpetue ligationis cum corpore habet desiderium naturale. Sed sicut dicitur in *De anima*. Natura nihil facit frustra. Nullusque appetitus cassus in anima creatus est. Ex quo manifeste apparet: quod potest et debet ad perpetuam ligationem cum corpore pervenire. Hoc quidem nequaquam fieri potest in hac vita: ergo necesse est in altero seculo hoc adimpleri. Amplius manifeste etiam patet quod anima est perfectio corporis: sed perfectio ad perfectibile ordinatur: et perfectibile ad perfectionem dependet: ergo perfecta beatitudo in uno sine appetitu perfecto affigeret eam nisi speraret se profecto securam.

Quod necessariam esse resurrectionem ostendit futuram anime naturale desiderium de eternis. Capitulum tertium.

Quarto probat illam desiderium eternorum Naturale siquidem desiderium insertum reperimus in nobis: ut vigilando et dormiendo et laborando et vacando atque in omnibus operibus nostris ut semper concupiscamus vitam cognitionem delectationem et pacem: omnesque nostri appetitus et actus ad hunc finem diriguntur. Et quid aliud in nobis aliud clamant: nisi quod homines naturalissime appetunt felicitatem eternam ubi est eterna vita: cognitio clara. delectatio infinita seu tranquillitas que exuperat omnem sensum: sed si hoc nunquam homo consequi posset nec unquam consequeretur: tunc quidem iste superfluo et impossibili fundatus esset ad summam felicitatem et tunc ad ipsam verum esset quod *Eccl. iii. c. inquit*. *Audavi magis mortuos quam viuentes et felicitatem utroque iudicavi qui necdum natus est.* Quia igitur tale celestis felicitatis desiderium a natura nobis insertum est. Ideo ita vehementer abhorret homo anihilationem et miseriam etiam temporalem. Predictum desiderium ostendit esse in nobis *Job. xiiij. c. d. Requiescat*. s. anima glorificata in celo donec optata veniet. s. felicitas sempiterna cum corpore glorioso: et sicut mercenarius dies eius: quia sicut mercenarius laborat ut quicquid requiem consequatur. Sic homo in presenti vita laborat ut tandem anima et corpore in celesti gloria eternaliter requiescat. *Et hoc etiam ostendit Job. vbi dicitur se propterea mortem plusquam miserabilem vitam elegit.*

Quod divini sensus et gustus indicant resurrectionem nature humane esse futuram. Cap. iij.

Quarto quoque probant resurrectionem futuram sensus et gustus divinatorum quos in tanta altitudine multitudinis et certitudine experimur iter que est certitudo fidei atque spei: quam quidem roborat et accendit ardentissima charitas et influxus spiritus sancti. Hinc apostolus. *v. c. ad Rom. ait. Spes non confundit et charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Et ad Rom. viij. c. ait. Quicumque spiritus dei agunt hi filii dei sunt. Et sequitur. Spes enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei: si autem filii et heredes: heredes quidem dei: coheredes autem christi. Et iterum in eodem. c. Spes spiritus postulat. s. hos influxus pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Hec tangit *Job. xiiij. c. di. Omibus diebus quibus nunc milito. s. peregrinus: expecto. s. sensu fidei et spei et charitatis: donec veniat imitatio mea. s. pro gloria sempiterna. Item Job. xij. Deridet enim iusti simplicitas. s. quia hic fidei sensu et spe expectat alteram vitam: lapsus contra tempta apud cogitationes divitum parata ad tempus statutum. In lampade enim est splendor et lucis soliditas vitis: et calor ignis: ut in ea denotetur anima iusti que pro fidei splendorem: spei vigore et charitatis calore parata est ad tempus statutum future resurrectionis. Tale lampadem inquam contemporant cogitationes divitum. Et iterum in persona huius iusti. *vij. c. inquit. Adulteria est vita hominis super terram. s. qui pugnat pro adipiscenda corona: sciens quia ut apostolus. ij. Timoth. ij. c. ait. Non coronabitur. s. in gloria sempiterna nisi qui legitime certaverit: et sicut dies mercenarius. s. expectantis post laborem premium dies eius. Sicut ceruus desiderat vimbram: et sicut mercenarius postulat finem operis sui ut requiescat et premietur: sic et ego habui menses vacuos et noctes laboriosas enumeravi mihi. Mensis dicitur a mense quod est defectus menses enim vacuos habuit: quia usque tunc ab expectata gloria absens fuit. Et propter hoc noctes laboriosas. i. temporaria presentia expectationis laboribus plena sibi enumerat. s. ex desiderio eternorum: propterea quoque inflamatus eodem sensu etiam inquit. Quomodo desiderat ceruus ad fontes aquarum. Ita desiderat anima mea ad te deum. s. pro gloria sempiterna. Sitiuit anima mea ad deum fontem vivum quem veniam et apparebo scilicet gloriosus ante faciem dei.***

Unica resurrectionis de huma. resur. necessi.

Articulus tertius: quod omnes creature quadrupliciter monstrant resurrectionem et humane nature perpetuitatem esse futuram.

Quarto etiam probari potest esse necessariam resurrectionem et perpetuitatem humane vite ex parte vniuersi. Quatuor enim clamant et ostendunt hanc futuram esse. Primo diuersa substantia. secundo diuersa nobilitas. tertio diuersa creatura. quarto diuersa experientia.

Substantie diuersitas resurrectionem futuram esse demonstrat. **Ca. i.**

Primo ostendit hoc diuersa substantia. Nam est substantia quedam pure corporalis sicut ista corporalia: ut puta elementa planete celi. Et quedam est omnino incorporea: sicut sunt angeli dei. Et rectus ordo requirit ut sit substantia quedam composita. scilicet partim corporalis et partim spiritualis et hoc est homo. Corporalis ex parte corporis: spiritualis ex parte anime: verum quartum membrum etiam non potuit. scilicet quod aliqua creatura esset nec corporalis nec spiritualis. Non autem deficiet vniuersa creatura spiritualis videlicet angelica cum etiam secundum Platonem sit duratione eterna. Nec etiam pure corporalis creatura: cum secundum philosophum corpora celestia sint perpetua et eterna: ergo non deficiet mea vel mea ex vtriusque composita: sed quia hoc in presentia non est in futura resurrectione expectari debet.

Qui diuersa creaturarum nobilitas ostendit resurrectionem esse futuram. **Ca. ii.**

Secundo ostendit hec diuersa nobilitas. Omnis enim substantia viuens nobilior est non viuente secundum Augustinum et Aristotelem. Sed corpus hominis viuunt sentit: corpus autem celi nullavita viuunt: ergo celesti corpe nobilior est corpus humanum: et si corpus melius fortius totus homo: ergo si non deficiet corpus celi ab vniuerso: melius minus neque homo. Preterea nobilior est natura composita quam ea que est pure corporalis cum intellectualem vitam addat ad illam: ergo plus ad perfectionem mundi facit ista quam illa: quare si non deficiat ista multo fortius neque illa. Item secundum philosophum. homo quidam modo est finis omnium: et etiam certum est: quod humanum corpus omnium corporum finis est: et ipsorum etiam motuum tam superiorum quam inferiorum ac finis horum

que sunt ad finem: necessitate imponit vel ponunt et nobilior eis existit: ergo si corpus celi quod ad hunc finem est remanebit finis hic deesse non poterit: homo ergo in sua specie remanebit. Ex quibus sequitur resurrectionem nisi amveram esse futuram.

Qui omnis natura rerum que est in homine demonstrat futuram esse resurrectionem. **Ca. iii.**

Quarto ostendit futuram resurrectionem diuersa seu vniuersa creatura: quia omnis creatura habet esse nobilissimum in humana conditione. Nam sicut super illud Bar. ultimo. predicat euangelium omni creature. Gregorius ait. Omnis creature nomine significatur homo. Sunt namque lapides sed non viuunt. Arbuta autem sunt et viuunt sed non sentiunt: bruta quoque animalia sunt: viuunt sentiunt sed non discernunt. Angeli enim sunt viuunt sentiunt et discernunt. Omnis autem creature aliquid habet hominis. Habet namque commune cum lapidibus: viuere cum arboribus: sentire cum animalibus: intelligere cum angelis. Si ergo commune habet aliquid cum omni creatura homo: iuxta aliquid omnis creatura homo: omni ergo creature predicat euangelium cum soli homini predicat: si si homo non resurgeret ad fruitionem glorie sempiternae si preciparet omnis creatura diuina bonitatem nec suo modo frueretur ea: posito ergo homine in fruitione diuina in homine omnis creatura illa deitate fruatur cum in illo sit factus ordinatissimus vniuersi atque in eo omnis creatura significet.

Qui omnis natura rerum resurrectionem esse futuram continue prefiguratur. **Ca. iiii.**

Quarto ostendit resurrectionem futuram diuersa experientia. Contemplare diuersas naturas reorum et vbi cumque reperies resurrectionis imaginem figurari. Considera primo naturas que tamen habent esse. secundo naturas que ultra esse habent etiam viuere. tertio naturas que habent ultra predicta sentire. Primo considera naturas que tamen habent esse. Nonne de pulueribus per artificium fit ordinatissimum vitrum? Sed si artifex habet potestatem quanto magis artificis fabricator de pulueribus nostris corpora gloriosa et iucundissima reformabit. Hinc ad Iero. ix. c. apostolus ait. An non habet preterea figuram lutum ex eadem massa facere: aliud quidem vas in honore. alio modo in contumelia. Respice solem atque luminaria celi que successu vario per occasum et ortum quasi moriuntur atque resurgunt. Hinc Lucas. i. c. ait. Quasi sol et

occidit et ad locum suum reuertit: ibique renascens gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem lustrans uniuersa: et sic successiue resurrectio indicat: quia mori non mori dies. Itaque sic dicitur Job. vii. Si dormiero dicam quoniam resurgam. Contemplant ergo naturam que cum esse habet etiam uiuere: et videas imaginem resurrectionis in terrenis arboribus. Singulis annis emortuis hyeme herbis: vere adueniente iterum reuiuiscunt: amputateque resurgunt. Arbores quoque hyeme casu fructuum et foliorum quasi quadam indicant subire mortem: sed adueniente estate resurrectionem monstrant. Item si percinditur arbor et mortem quasi subire cogatur: tamen ad tempus pullulare non cessat et resurrectionem christi que per annunciarum conatur. Unde Job. xiiij. c. te qua potest annunciarum conatur. Unde Job. xiiij. c. lignum habet spem si percisum fuerit rursum uirescit et rami eius pullulant: si senuerit in terra radix eius et in puluere emortuus fuerit truncus illius ad odorem aque germinabit et faciet comam quasi cum primis plantatum est. Et in hoc exemplo nos docet Job augmentari quasi per locum a minori resurrectionis gloria esse futuram. Et de grano frumenti iterum Job. xxiij. do minus ait. Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit multum fructum affert. scilicet per resurrectionem: quia uiuificatur in spica. Hinc et apostolus I. Corinth. xv. in persona primo quorundam infidelium ait. Non resurgent mortui: quali autem corpe uent: quibus respondet di. insipientes. Non tu seminas non uiuificatur nisi prius moriatur et quod seminas non corpus quia futurum est: seminas sed nondum granum ut puta tritici aut alium ceterorum: deus autem dat illi corpus sicut uult. Tertio considera naturam que habet cum esse uiuere et sentire et uidebis aquilam renouari deposita senectute. Aues etiam abiectis ueteribus pennibus annuatim uestiunt nouas. Serpentes quoque pelle ueterem exuentes annuatim resumunt aliam. Insuper et leona filios mortuos pariens super eos post tres dies fortissime rugiens illos ad uitam reducit: pellicanus quoque uis dum a serpente filios reperit interemptos super eos sanguinem suum fundit: et sic eos ad primam uitam reddit. Respice arabie aue que cum unica sit in mundo quingentis et ultra uiuat annis: dum se uiderit senuisse collectis aromatum uirgulis rogum. scilicet compositionem lignorum instituit: et conuersa ad radium solis alarum plausu uoluntarium incendium sibi nutrit: sicque iterum de cineribus suis resurgit secundum prophetiam. Ex omnibus superadictis manifeste clarescit. quod omnia ad spem nostre future resurrectionis inuitant: et de

us cum sua prudentia: cum sua iusticia: cum sua honorificentia et cum sua misericordia attrahit ipsa nostra natura cum aie dignitate: cum anime pronitate: cum desiderio eternorum: et cum gustu diuinorum nos instruit et diuersa substantia: diuersa natura: diuersa creatura et diuersa experientia nos compellit ita ut inexcusabilis sis o homo si non toto corde: toto ore: et toto ope contendis ad illam tanquam prelegitimum membrum feliciter peruenire. Ad quam nos perducatur glorificatus iesus christus dominus noster. qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat in secula seculorum Amen.

Feria secunda post resurrectionem de uniuersali regno et dominio iesu christi. Ser. lix.

Gloria et honore coronasti eum domine: et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. ps. viij. A posterioribus cepim. scilicet ab ipso ultimo re-

surrectionis sine ut clariores intelligentia atque feruentiori deuotione ad ipsum omnium principium qui in fine tanta magnalia est daturus animus inardescat: et saluatoris nostri amor se gradato ordine suscipiat incrementum. Propterea iam ad eternam contemplationem de gloria paradisi dirigamus sermonem que est de uniuersali regno et dominio amorosi et magnifici domini nostri iesu christi: de quo in xpo per allegato propheta ait. Gloria et honore coronasti eum domine: et constituisti eum super opera manuum tuarum: omnia subiecisti sub pedibus eius. In quibus sacratissimis uerbis triplex christi preminentissimi officium insinuat. Nam describit primo generalis creator. secundo generalis redemptor. tertio generalis glorificator. Primum enim ostendit esse ordinatum. scilicet ab effectu. Nam ideo deus uniuersa creauit ut conuenienti ordine produceret: nam illa humana quam supercellens dono bonitatis sue intendebat sibi unire unione persone. Quod et ipse creator ordo patenter ostendit si uis apostolum ad Romanos. i. inuisibilia dei a creaturis mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt. Nam si contemplando transcedis hec quattuor elementa superiorem reperies et perfectiores eis planetas. Insuper eminentiores atque perfectiores ipsi planetis tres resident celi. Quibus autem corporibus digniores sunt anime: que ad dei imaginem et similitudinem sunt create. Habent autem excellentiores ac nobiliores

Fe. ij. p^o resur. dñi de vniuersali regno iesu

angelis iudicant. **M**obiliores etiã nature sũt ar-
changelis et p̄ates q̄ principatus et virtutes
q̄ potestates et dominationes q̄ virtutes et
throni q̄ dñationes et ch. rubin q̄ throni et
seraphin q̄ cherubin. **E**t in gloria virgo ma-
ria excedit omnes seraphin. **E**t iesus x̄ps sup
omnes eminet in imensum: teste ap̄lo qui ad
Eph. j. c. ait. q̄ x̄ps cõstitutus est ad dexteraz
dei patris in celestibus sup omnes principatũ
et p̄atem et virtutẽ et dñationem et omne nomen
quod nominatur non solum in hoc seculo s̄
etiã in futuro. **E**t omnia subiecit sub pedib^o
eius et ip̄m dedit caput sup om̄em ecclesiam q̄
ẽ corp^o ipsius. **E**t sic ex ordine creatorũ quasi
sculari et gradato patet q̄ta sit excellentia Je-
su christi. **S**ed de talib^o gradib^o diffusius di-
cium est supra sermone. l. j. ar. j. c. ij. et iij. **S**e-
cundo aut̄ in creatione cunctoruz x̄ps osten-
sus est mediator. **N**am ideo de^o vniuersa cre-
auit vt ipsa natura assumpta siue ip̄e deus et
iesus benedictus haberet decentẽ comitatũ
create nature: sicut supra dixit ap̄ls. **E**t iterũ
ad Eph. ij. c. ait. **I**psõ sũmo angulari lapide
x̄po iesu: in quo om̄is edificatio p̄structa cre-
scit in templum sanctum in dño: i quo et vos
coedificamini in habitaculũ dei in spirituscõ
Tertio x̄o in creatione cunctorũ x̄ps osten-
sus est disp̄sator. s. cunctorũ honorũ. **N**ã ideo de-
us cuncta creauit vt in om̄em creaturã ratio-
nalem x̄ps diffunderet et dispensaret ineffa-
biles gratias suas: sicut et ip̄e p̄ om̄ib^o susce-
pit gr̄as a sibi vnita p̄sona dei. **V**ñ Joh. j. c.
testat di. **D**e plenitudine eius nos oēs acce-
pimus gratiam p̄ gr̄a. **N**ec solum vt gratias
dispensaret: sed etiã vt om̄em creaturã ratio-
nalem in seip̄o et p̄ seip̄m gustare faceret ine-
stimabilẽ gloriam vnionis fm̄ q̄ ip̄e p̄pheta
ait. **S**icut unguentũ videlicet glorie in capite
scz in x̄po q̄ descendit. s. p̄ influxũ diuini gu-
stus. i. viriles mentes barbã aaron. **Q**ũ de-
scendit in orã vestimenti eius. id est. vltimuz
gloriosum.

Creauit dñs vniuersa sp̄ali-
ter ad sui gloriam et honorem.
Capitulum tertium.

Tertia vero ratio quare de^o vniuer-
sa creauit est propter sui glorifica-
tionẽ. s. vt ipsa natura assumpta sup-
plendo defectũ omniũ creatorum
qui deũ q̄tũ ẽ dign^o glorificare nõ p̄t opati-
ones diuinas excellẽter p̄cipet: fidelissime dõ
seruiret: et dignitatẽ honore condigno glori-
ficaret: vñ merito sequeret q̄ ipsa natura assũ-

pta haberet rõnalem naturã in angel^o et hoĩ-
bus que ip̄m deũ et hoĩem simpliciter hono-
raret sibi seruiret et ab ip̄so gratiam atq; glo-
riam acceptaret: vt tandẽ ex om̄ib^o bonis et
malis resuaret honoz et gloria om̄ condito-
ri p̄ x̄pm dñm n̄rm p̄ infinita seculorũ secula
Amen.

Articulus secundus in quo
ostẽditur christus mediator vni-
uersalis inter deũ et rationalem
naturam ad angelos et homines
in deo gratificãdos.

Secũdũ aut̄ em̄nẽtissimũ officium
christi a p̄pheta ostensuz est: quia
dicit esse generalis redemptoz. **E**t
de hoc subdit. **E**t constituisti eum
sup opa manuũ tuarũ. **A**it em̄ constituisti euz
id ẽ. eternaliter statuisti eum sup opa manuũ
tuarũ. i. sup om̄es creaturas: sic Col. j. ca. di-
ctus est primogenit^o om̄is creature. **B**axie
aut̄ cõstitutus ẽ sup rãtionale naturã que p̄-
eminet om̄ib^o alijs creaturis vt. s. eã p̄ gloria
suo creatori. **Q**uod quidẽ efficit in angelis p̄
recõciliationẽ: et in hoĩb^o p̄ redemptionem: s̄
cut de vtroq; Apoc. xij. mysteriũ Johi mon-
stratũ est. **V**ñ ait. **A**ptũ ẽ tẽpluz dei in celo: et
visa ẽ archa testamenti ei^o in tẽplo ei^o: et facta
sunt fulgura et voces et terremotus et grandis
magna. **I**n q̄b^o sacratissimis verbis tres re-
uelationes de x̄po et de ei^o fide atq; redempti-
one mōstrate sunt. **N**am in creationis prin-
cipio in p̄ma fuit angelis reuelat^o. **I**n secun-
do in archa mystice demōstrat^o. **I**n tertia ab
om̄ib^o angelis glorificat^o.

Quod in angelorũ creatione chri-
stum ẽ recõciliatorem inter eos
et deus: fuit angelis reuelatum.
Capitulum primũ.

In hac em̄ prima visione iohanni
facta fuit dñs iesus angelis reue-
latus. **E**t de hoc in ea tres cõtem-
plemur v̄itates. **P**rima ẽ angeli-
ce dispositionis. sc̄da ẽ angelice reuelatiõis
tertia ẽ angelice exhortatiõis. **P**rima aut̄ est
angelice dispositiõis: et de hac Joh. ait. **A**ptũ
ẽ tẽplũ dei in celo. **T**ẽplũ em̄ dei duplex est.
vnũ in terra: aliud x̄o in celo. **Q**uid ẽ tẽpluz
dei in tra nisi sapiẽs dispositio hũane creatu-
re in mũdo in q̄ de^o ab vniũs statib^o maxime
in p̄tẽplatiõẽ digne colit et amat. **H**inc Joh.
Apo. xj. c. dcm̄ ẽ. **S**urget metire tẽplũ: Et. j.

Corinth. iij. apłs ait. **T**empluz dei sanctū est qđ estis vos. Sic etiā templū dei in celo nil si gnificare cōuenienti⁹ pōt qđ sapientissimā di spositionem angelice nature ad deū cōtem plandum: colendū atq; etiā amanduz. Et de hoc templo ppheta ait. **D**ñs in templo san cto suo: dñs in celo sedes eius. **S**ecūda siqui dem vritas est angelice reuelationis. qz Joh. ait qđ pđictū templū in celo aptū est. **T**ūc siq; dem tēplū illud aptū est in celo: quō angelic⁹ ordo ad pceptionem reuelationis diuine fu it spūali lumine illustrat⁹. **Q**đ em̄ aſi reuela tionem mētis oculis ē absconsum: p reuelati onis lucē clare manifestatur. **P**ropterea ad Ep̄. i. c. optat apłs his ad quos scribit spm̄ sapientie et reuelationis in agnitione dei et il luminatos oculos cordis. **A**ptio nāq; ista an gelis dei facta reuelatio fuit incarnationis filij dei: et illuminatio fidei ei⁹ angelicū spiritib⁹ de monstrata. **P**er reuelationem em̄ eis pposu it ipse de⁹ xpm̄ vniuersalē mediatorē inter sez rōnalē creaturā cū fas nō sit dicere ples me diatores esse: nec rōnalē creaturā ad deuz accedere posse sine ipō mediatore. **T**ertia au tem vritas est angelice exhortationis. **H**ec nē pe exhortatio ex pcedenti illustratione secuta ē qua fideliter pceperūt dignū esse subijci fi lio dei et vero homini xpo: sic in sequēti sm̄oe ar. ij. et c. iij. et in scōa materia gaudij lati⁹ di cendum est.

Quid fides venturi christi in an gelozū creatione fuit in angelis in archa mystice demonstrata.

Capitulū secūdū.

In secunda autē visione h reuelata Johi facta fuit xps i archa angelis mystice demonstrat⁹. **E**t de h Jo. subdit. **E**t visa est archa testamen ti eius in templo ei⁹. **Q**uid em̄ testamenti ar cha cōuenienti⁹ significare pōt qđ nostri redē ptoris pfectam fidem? **A**rcha em̄ dicit ab ar cendo. **F**ides nempe pprie ē illa que mentez arcēdo ad diuina sustollit. **I**psa em̄ sensuz no strum relinquere artat: et sensui diuine sapiē tie que in recōciliatione rōnalis nature dispo sit adherere cōpellit: iuxta illud **Apł. ij. Co rinth. x.** **I**n captiuitatē redigentes omnem in tellectū in obsequiū xpi. **H**āc archā post āge lozū ruinā de celo int̄ quos pmit⁹ visus iussit dñs **Exod. xxv.** inter boies fabricari. **H**ec at archa auro ex omni pte circūtecta erat. **I**n ista etem̄ erat vna aurea habēs celicū manna: et vna aaron q̄ eodē tpe fronderat floruerat

fecerat fructū. **E**rāt quoq; ibi tabule testamē ti: sic ad **heb. ix. c.** apłs scribit. **P**er hec om̄ia cōuicere possum⁹ fidē eē verā testamenti ar cham. **E**rat autē ista archa intus et extra circū tecta auro: quia xpi dñi nri fides diuina sapi entia plena ē foris historijs: et intus in myste rijs: de ligno quoq; incorruptibili facta erat quia xpi fides incorruptibilis ē et firmis dura tura in pñti seculo vsq; ad mūdi finē. **T**ria si quidē cōcludunt in xpi fide q̄ mystice signifi cant in trib⁹ que cōtinent in archa. **P**rimū ē psona xpi. **S**ecūdū ē psona vginis m̄ris. **T**er tium est vtrūq; testamentū. **P**rimo em̄ in xpi fide cōcludit⁹ psona xpi q̄stū ad vtrāq; naturā scz diuinitatis et humanitatis. **E**t hec ē aurea vna hūanitatis habēs sapidissimū māna di uinitatis. **M**āna siq; dē q̄ desupz inuisibiliter veniebat vbum a p̄re genitū et temporaliter in carnatū mystice designabat: qz vbum caro factū ē et habitauit in nobis. **Joh. i.** **S**ecūdo in xpi fide cōcluditur persona virginis matris: et h significabat in virga aaron que absq; huma no ope fronduit floruit et fructum fecit. **S**ic et glorioſa virgo maria: nō minus non semine aaron qz de semine iuda originē trahens nō amittens vginitatis florē in obumbratione spūsancti quasi frondiū vmbra nucem illam amigdalā pduxit: in qua testa humanitatū nucleum diuinitatis absconditū continebat. **Q**si eundē dei et vginis florem et nucem nō minare placuerit dicem⁹ siquidē qđ erat flos q̄stū ad honestatem bone actionis. **I**n super vero q̄stū ad dulcedinem cōtemplationis. **H**inc **Esa. xi. c.** ait. **E**grediet virga de radice iesse. **E**cce vgo de semine sancti **David** et flos de radice ei⁹ ascēdet. **E**cce fili⁹ de vrgine nat⁹. **T**ertio in fide xpi cōcludit⁹ testamentū vetus et nouū: vetus quod est timoris: quo timere debemus creatorē nostrū: et nouum quod est amoris quo astringimur eundē dñm no strum redemptorē amare. **S**olida em̄ christi fides ita hec duo testamenta in se pcludit qđ firmiter credere p̄cipit quicquid continet in eis. **E**t hec significantur p duas tabulas te stamenti. **H**ec igitur archa tunc in templo ce lesti visa est quādo angelozum bene disposi ta multitudine in mundi creatione fides hec p̄mū diuinitus reuelata fuit.

Quā in glorificatione angelo rum honoruz qz in damnatione malozum christus glorificatus est. **Ca. iij.**

Fe. ij. p^o resur. dñi de vniuersali regno iesu

In tertia visione facta Jobi ostenditur xps rex ab omnibus glorificatus p iusticiam: in bonis aut p misericordiam. Et de hoc Jobes scribit. Et facta sunt fulgura. Fulgur enim cu de celo descendens et de nube egrediens habeat repentinum splendorem ardore atq; vigore: quid conuenienter significare potest q̄ reuelatione fidei xpi pcedentem de celo diuine nature: que nubem illam caliginosam et inaccessibilem lucem egrediens: spiritus illos angelicos ad illam intelligendam subito illustrauit ad obediendum irradiandum inflammandum et humiliandum sibi imperio voluntatis dei: atq; obsecrandum: conglorandum: et debellandum spūs diuine voluntati contrariantes: vt verificetur etiam in angelis simeonis verbū qui de christo Lu. ij. c. ait. Postus est hic in ruinā et in resurrectionem multorum: et in signū cui contradicet. Hec siquidem sunt fulgura illa de quib^{us} Job. xxx. viij. c. dñs ait. q̄ missa ibunt et reuertentia dicent. Ecce assum^{us}. Adeo enim illuminationes iste in mentes celestes spiritus misse iuerunt cum tali fidei xpi lumine angeli illustrati sūt. Tūc in sup reuerse sunt dicētes. Ecce assum^{us} cū effectus illos ad quos in bonos et in malos a deo misse fuerunt p opis euidentiā nūciauerunt. His igitur luminib^{us} statim post primam creatiōis morulam angeli illustrati sūt quosdā in tres pres diuisi sunt. Nam diuine voluntati quidā fuerunt consentientes: quidā de illa dubitantes: quidā autē ei rebellantes. Et de his p ordinem Johannes subdit. Et voces et terremotus et grando magna facte sunt. Primo enim fuerūt quidā diuine voluntati consentientes. Cū enim p p̄dictas illuminationes cernerēt quidā angeli voluntatem diuinā in assumptione humane nature iusticie et misericordie plenā illi assentientes meruerunt p̄cipare merita xpi venturi: p cuius merita assumpti sunt statim ad fruitionē glorie sempiternę intelligētes quidē q̄ naturam et gratiā atq; gloriā adepti sunt p dñm nostrum iesum xpm: de quib^{us} oib^{us} inenarrabili gaudio exultantes totū celum spūalibus vocib^{us} et iubilis repleuerūt. Propterea de talib^{us} Johannes ait. Et voces. s. facte sunt a multitudine angelorū bonorū iubilantiū q̄ a deo p merita iesu xpi tot et tanta magnalia susceperunt. Et de hōi vocib^{us} p̄p̄ha ait. Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustorū. id

est. in smētibus angelorū sanctorū qui ex adceptione glorie sancti vtiq; facti sunt. Secundo deo fuerūt angeli quidā de diuina voluntate dubitantes. s. an deberēt eligere adherere voluntati diuine qm̄ deus inspirabat: vel voluntati p̄p̄rie quā sathanas suggererat: sicut Job. xij. c. sc̄p̄ ē. Ex ore ei^{us} lampades pcedūt quasi tede ignis accēse. In prima q̄ dubitatione p̄senti cū tā ruinā primū angeli et ei^{us} sequitum pceperunt: p timorem purgati diuini amoris et voluntatis p fidem in deum cōuersi sunt. Quod quidē exp̄sse Job. xij. nōiū ē vbi dicit: cū sublati fuerit timebūt angeli et territi purgabunt. Et ob h^{oc} Jobes subdit. Et terremotus. s. factus est. Quid enim indicat terremotus nisi illas angelicas mētes sursum atq; deorsum moras? Sursum enī sunt eleuate a voluntate diuina: deorsum p̄sse a voluntate p̄p̄ria: sursum adiute a diuina grā. deorsum p̄sse a sathane culpa. Tandē sicut dictus est voluntati diuine firmiter adheserunt et euerunt. Sic enim ad istam in terram aduenire solet. Eleuat terra atq; descendit subito motu: tandēq; quiescat. Hinc de talib^{us} angelis p̄p̄ha ait. Terra. i. angeli aliquomō sapientes terrena tremuit. s. sicut dictū est et quēuit. s. in voluntate diuina q̄ ē cōsummata q̄es. Cū exurgeret in iudicio de^{us}. i. cū cerneret deus iudicare sathanam et eius sequaces ad tharea regna. Tertio autē fuerunt quidā angeli voluntati diuine rebellantes et cōtrariantes. Hi sunt qui supbia tumētes supne p̄missioni nō tantū obedire spreuerunt: verū etiā in p̄p̄ria p̄tinacia indurati diuine sapientie p̄ quā disposuit naturalē naturā gloriificare toto conamine resistētes de celo ad inferos corruerunt. Et de talib^{us} Job. subdit. Et grando magna. s. facta est. Quid enim quilibet illorū rucitū spiritū p̄ odium dei ab amore ei^{us} refrigeratus: nisi ynus lapis grandinis erat: vti i figura Josue. x. c. scriptum est: q̄ cum amoris rei fugiebant filios israel et essent in descensu bethon: de celo misit dñs sup eos lapides magnos vsq; in azoto. Quid enim p amoris amari interpretatos cōuenienti^{us} significari potest q̄ apostatici illi spūs auersi a dilectione dei. Hi nēpe filios israel. i. sanctos angelos tunc fuerunt: qm̄ p voluntariam descensioē ab eis diuisi sunt: vñ et in descensu bethon q̄ domus ire vel domus mortium interpretatur magni lapides a deo mittunt cum ipi q̄ domus montium p supbiā: et domus ire per vltionem cōdignam facti iuste a deo p diuine iusticie odium refrigerescere: et p obstinatā vo-

luntatem contra pietatem obdurefcere permissi sūt. Quod bene vsq; in 30to que clausa pefuto vel decipula dicit: diuina siquidem exigente iusticia p apostasie spiritum decepti ad hoc puenire meruerunt vt auerfis voluntatibus obstinati in auersione sua impie firmarent: et sic sb diuini decreti fera quasi mus sub decipula capti cōuerfi sunt ne ampli⁹ ad creatorem cum totaliter auerfi sunt conuertī possent. Hec ē illa tertia pars stellarum: de q̄ Apoē. xij. scriptū est q̄ dracho cauda sua trahabat tertiā ptem stellarum et misit eas in terram. Prima autē pars stellarū fuit ea ps angelorum que diuine voluntati statim adhefit. Secūda x̄o fuit illa que de voluntate diuina dubitauit. Tertia autē fuit illa que diuine voluntati rebellauit. Et de hoc subdis. Et misit eos in terram. In celo nempe erant cū creatorem suum contemplando aspiciēbāt. In terram autē missi sunt: cum ad solam miseriam creature terrene considerandam plapsi sunt. Tunc vero in abyssum mitteretur cum post iudiciū etiam creature consideratio ab eis auerfē vt diuina vltione nil cogitare valeant nisi peccata que in se et in alijs cōmiserunt et penas que iusto dei iudicio peccatis ip̄is debentur. Unde Apoē. xix. ad demōes in figura auium dictum est. Venite et cōgregamini ad cenā magnā dei: vt manducetis carnes regum et carnes tribunorū. et c. His tribus visionibus ostensis iohanni consensu mirabili correspondet Job. xxxvij. c. in p̄sona dñi di. Quis demisit lapidem angularem ei⁹ scz terre cum me laudarent simul astra matutina et iubilarent om̄es filij dei? Quis conclusit ostijs mare quando erumpebant quasi b vulua pcedens cum ponerem nubem vestimentum eius? Quem hic per angularem terre figura illa conuenientius notare potest q̄ benedictum filium dei iesum christū qui b terrena materia corp⁹ sumpsit. Sic enī ip̄emet Mat. xxi. c. de seipso ad phariseos ait. Nūc q̄ legistis in scripturis lapidem quem reprobaucrunt edificantes hic factus est in caput anguli. Hunc autē lapidem deus dimisit cum laudarent illum astra matutina: qm̄ christum in assumptione carnis mittendum ab initio creature rationalis inter angelos reuelauit. Vel nunquid lapis angularis solum pro eo dicitur: quia iudeos et gentiles tantū et non magis angelos et homines in vnam cōmunitatez cui ip̄e est caput copulauit. Quomodo igitur vnus esset rex angelorum et hominū n̄ p̄ vtrisq; illam eternam beatitudinem nō

meruisset. Quod et ipse apostolus Col. j. c. testatur dicens. In ip̄o. s. christo complacuit omnem plenitudinem inhabitare: et per euz reconciliari: om̄ia in ip̄m pacificās p sanguinem crucis eius siue que in terris: siue que in celis sunt. Sed de hoc plenius in sequēti sermone. ar. ij. et. iij. per totum. Huic autem incarnationi quidam angelorū fauebant qui scz in christi fide merito dilectionis ei⁹ ad eternam beatitudinem intrauerunt. Et hi astra matutina quasi mane per claritatē glorie orientia iuste denominantur. Tales autem iubilantes eterna exultatione mentis de incarnatione filij dei ipsum deum de sua sapientī dispensatione in sua gratifica saluatione supradictis vocibus laudabant. Ceteri x̄o supbientes angeli luciferi circūuentione attracti nature inferiori subijci contempnebāt: et ob hoc incarnationis christi nequiter inuidebāt propterea multitudo eorum denotatur per mare: eo q̄ a dulcedie dei autē in seip̄s amarissimi facti sunt. Unde etiam cum de vulua diuine prouidentie per creationem procederent et a diuina luce elatione propria se auertendo alienarent nube adeo vestiti: sunt cecitate videlicet mentis per superbiam obscurati. Hos siquidem deus demum hostis cōclusit cum eorum maliciam certis sue dispensationis limitibus coartauit ne tantū scuire possint in hoies q̄tū vellent.

Articulus tertius quāta gloria et honore fulget in celo dominus noster iesus christus.

Tertium eminentissimum officium christi a propheta ostensum est: quia dicitur generalis glorificator. Propterea dicit gloriā et honore coronasti eum domine. Differt autem gloria ab honore: quia proprie gloria est in se ad alios. Honor vero est in se ab alijs. Ex gloria enim christi quam cōmunicat beatis provenit ei honor qui sibi exhibetur ab illis beatis vnde illi fabricatur corona gloriōsa et honorata. Propterea fm̄ prophetam dominū nostrum iesum christum tripliciter contemplemur. Primo honoratū. secūdo glorificatū. tertio coronatū.

De honore quo honorat dominus noster iesus christus inq̄tum homo. Ca. j.

Feria. ij. post resurre. dñi de gloria beatorū

Primo contemlemur dñm iesum xpm in q̄tū est homo in celo honoratū: quia propheta dicit honore. Scdm em̄ Alex. de halis. Honor est p̄testatio p̄minentie in aliqua exhibitioe illi qui honorat. **H**ec aut̄ exhibitio est amor q̄ xpo homini exhibet ab om̄ib⁹ gloriofis. **T**ātus ē em̄ amor iste xpo exhibitus isto modo: q̄ si ad vnā p̄tē statueret om̄is amor quo se iuicem diligunt om̄es creature beate iter eos etiam cōputando virginis gloriose dilectionem actiuam ⁊ passiuam. i. quam ipsa spirat in om̄es beatos ⁊ om̄es beati in eam: ex parte altera statueret amor q̄ minim⁹ br̄s diligit christū in q̄tū est hō: plus excederet amor illius minimi sancti om̄em p̄dictū scōrū amorem q̄ circūferētia cristallini celi excedat minimū centrū suū. **H**oc aut̄ manifeste ostēdit quattuor rōnes que in sequēti caplo subiungunt. **S**i igit̄ minor paradisi sanctus tm̄ diligit xpm: necessario sequitur q̄ q̄to sc̄us i gloria maior est: tanto magis diligit eum. **C**onsidera igit̄ q̄tus est amor oim̄ beatorū ad hominem xpm: quia hic est p̄ncipalis honor q̄ ab eis xpo hōi exhibet.

De gloria iesu christi et de q̄tuor rōnibus quare tam mirabiliter honorat̄ in q̄tū hō. Ca. ij.

Secūdo cōtemlemur xpm in q̄tū ē etiā hō in celo glorificatū: q̄ propheta dicit gloria. **S**z sic p̄dictū ē. gloria est in se ad alios. **Q**uattuor em̄ in se ⁊ p̄ alijs beatis hz ⁊ habuit xps que nunc in celo reddūt gloriofum atq̄ glorioficatum: ⁊ p̄ p̄s a br̄s oib⁹ honorificat: ⁊ hō honore p̄dicte dilectōis. **Q**uoz p̄mū ē donatio scdm passio. sc̄m b̄ritudo. q̄rtū dilectio. **E**x q̄ b⁹ forman̄ q̄tuor rōnes q̄re etiā minim⁹ gloriofus sicut in p̄cedenti caplo p̄z tm̄ diligit iesum xpm: diligit em̄ eū primo rōne donationis. **N**ā etiā minim⁹ beatus apte cognoscit q̄ om̄es alijs beati simul iuncti p̄ sua salute: nō tm̄ posuerunt nec ponere possent q̄tū p̄ illo posuit sol⁹ xps qui animā suā tradidit p̄ illi⁹ redemptione. **S**ecūdo ratione passionis: **N**ā p̄fatus minim⁹ beatus clare intelligit: q̄ om̄es alie creature nō portauerūt nec portare possent tm̄ dolorē ⁊ penā p̄ sua redemptioe: q̄tū solūmodo portauit xps: q̄ q̄dē dolor et pena tante magnitudinis extirrit q̄ apud humanam ⁊ angelicā intelligentiā infinite merito cōputant. **T**ertio ratione beatitudinis: q̄

talis beatus intelligit: q̄ dñs iesus xps in q̄tum homo plus excedit in beatitudine om̄nes beatos simul iunctos: q̄ circūferētia cristallini celi minimū centrū suū: vñ q̄to amplius videt beatū tanto ampli⁹ diligit eū. **Q**uarto rōne dilectionis. **T**ota em̄ dilectio q̄ om̄is natura angelica ⁊ humana in celo diligit aliquā creaturā respectu illi⁹ qua xps in q̄tum homo diligit minimū gloriofum ē minor q̄ centrum ad p̄dictam circūferentiam celi considerato ip̄o fonte vñ talis amor origines habet: quia est dñs iesus xps. **H**ac igit̄ etiā mēsurabili dilectione diligens iesus quemlibet gloriofum: quia intelligit eū beatū fm̄ capacitatem om̄e suū gaudiū in se duplicat p̄tē cū **E**x hoc igit̄ modo atq̄ ex hac dilectione pro quolibet scō inexplicabiliter multiplicat xps gloriofum gaudium suum: videns igitur minimus gloriofus tm̄ diligit se a christo q̄ ē causa tantam gloriā ⁊ gaudiū in eo multiplicare intrin̄ inardescit in illi⁹ dilectionem: q̄ quotiens illum intelligit q̄ se ampli⁹ gloriofum: tanto plus de gloria eius q̄ de propria gloria locundatur. **E**x p̄dictis ergo patet: q̄ donatio: passio: ⁊ beatitudo ⁊ dilectio christi exhibite erga sanctos gloria christi sunt. **A**mor vero omnium beatorum ad christum est illorum honor ad deū: ⁊ de his duobus p̄s. ait. **G**loria ⁊ honore que duo pertinent ad gloriā accidentālē regni dei: sicut sermone. lxiij. ar. iij. ⁊. c. patet.

Quātū in regno celorum dominus iesus christus diligatur i quātū deus. Ca. iij.

Tertio cōtemlemur xpm dei filiū in celo coronatū. **E**t de hoc p̄p̄ba subdit. **C**oronasti eū dñe. **C**orona enim tū p̄pter signū glorie: tum q̄ debet filio regis: tum p̄pter circulū in q̄ p̄ficiatur merito deitatis filij dei ifinitatē designat. q̄ p̄sonalē vnionē xps dei filij coronat: q̄a eternus pater: eternus filius: eternus spirit⁹ sanctus. **I**mmēsus pater: imēsus filij: imēsus sp̄s sc̄s. **E**t tm̄ nō tres et̄ni s̄ vn⁹ etern⁹. **S**ic nō tres imēsi s̄ vn⁹ imēsi. **T**ñ alia ē p̄sona p̄ris alia filij alia sp̄s sc̄i. **S**z p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄s sc̄i vna ē diuinitas eql̄is gl̄ia coetna maiestas. **E**t hic deus trin⁹ ⁊ vnus in p̄mū dat aie gloriose: quod quidem gloria substantialis nuncupat: sic i sermōe. lxiij. ar. iij. p̄ totū pleni⁹ apparebit. **T**ata ē em̄ dilectō cuiuslibz br̄i ad ipsum deū trinū ⁊ vnū: q̄ si ex p̄t̄vna statueret

amor iesu xpi in qtu ho e r amor aginis glo-
 riose. In sup r amor omniu beatoru que om-
 nes supradicti inuice inter se spirat: r ex alte-
 ra pre statueret amor que minor spūs spirat
 in deū: minor vtiqz eēt amor omniu pdictoru
 respectu amoris que minor spūs in ipm deū
 qz centrū respectu circūferētie empyrei celi.
Qui ratio est quia talis dilectio dei vn^o d tri-
 bus principalib⁹ actibus substāialis glorie
 cōputatur: sicut infra sermōe. lxij. ar. ij. r. c.
 ij. manifeste dicit. r sermone. lxxv. c. vltio po-
 nenē. xxv. rōnes quare beati tm diligunt ip-
 sum deū. Sed si tanta erit dilectio dei in mi-
 nimo sancto: qto putas maior erit in sup io-
 ribus beatis: imo qta erit in omib⁹ siml⁹ glo-
 riosis: Age ergo fidelis xpi fuitoz: dilige nūc
 feruentius dñm nrm iesum xpm ex toto cor-
 de tuo: ex tota aia tua: r ex omi mente tua: r
 ex omib⁹ viribus tuis: sciens qz charitas nū
 qz excidit: sed in p̄sentē incipit: r suscipit incre-
 mentū p̄ ḡram r in futuro cōsumat p̄ gloriā
 Quā nobis concedat ipse amozosus iesus q
 cum p̄re r sp̄scō viuūt r regnat in secula secu-
 lozum Amen.

**Feria tertia post resurrectionē
 dñicā de gloria spiritū beatorū
 in regno dei. Ser. lx.**

Gloriam regni
 tui dicēt: r potentia tuā loq̄n-
 tur vt norā faciāt filijs homi-
 nū potentia tuam. ps. cxliij
 Decet gloriosum regem ha-
 bere regnū r familiā sue glo-
 rie competentē: qto magis
 rex regū r dñs dñānū iesus xpus cui obedi-
 unt vniuersa: r glorioso regno celozū fulgere
 debet admirabili famulatu. Maxime igitur
 qz ad ei⁹ gloriā r honorē: sic in p̄cedēti f̄mōe
 p̄tactū ē creauit tā admirabilē multitudinē
 angelozū. Placet ipam naturā angelicā attē-
 tius cōtēplari: eo qz sic in p̄cedēti f̄mōe p̄z in
 b̄ q̄rta p̄tēplatio exp̄mat d̄ gloria paradisi. Cir-
 ca quā aduertēdū est: qz de⁹ angelos creans
 oēs creauit bonos. Nō tñ sūmos nec etiā in-
 fimos: sed medios inl⁹ sūmū bonū r cōmuta-
 bile qd ē ipa creatura: ita qz si cōuerterent ad
 amandū qd erat supra se ascenderēt ad statū
 glie. Si x̄p̄terent ad bonū cōmutabile qd
 erat infra se hoc ip̄o ruerēt in malū culpe. Et
 deinde in malū pene: quia de dec⁹ culpe non
 pōt eē sine decore iusticie. p̄p̄tea notādūz
 est f̄m Sco. in. ij. di. v. r. q. j. qz in p̄ncipio an-

gelozū tres morule concurrerūt. Prima fuit
 creationis. secūda gratificationis. tertia glo-
 rificationis. In prima condita fuit omniu an-
 gelozū natura. In secunda boni susceperūt
 ḡram r mali culpam. In tertia x̄o bonis da-
 ta est gloria: malis autē sempiterna pena. p̄ri-
 mam tangit p̄pheta cū ait. Gloriaz regni tui
 dicent. secūda cū dicit. Et potentia tuā loquē-
 tur. tertia cum subdit: vt norā faciāt filijs ho-
 minū potentia tuā.

**Articulus primus de prima
 morula in qua angelici spūs sūt
 creati.**

Prima morula fuit creatiōis quan-
 do. s. Gen. j. c. dñs ait. Fiat lux: et
 facta est lux. i. angelica natura f̄m
 se. In hac autē creatione tria consi-
 derem⁹ que eis de⁹ creādo dedit. Primo con-
 sideremus eozū pulchritudinē. secūdo eozū
 multitudinē. tertio eozū distinctiōē.

**De pulchritudinē angelozum i
 qua ab initio creati sunt. Ca. j.**

Primo inqz considerem⁹ eozū pul-
 chritudinē. Nā pulchrior creat⁹
 ē minim⁹ angel⁹ paradisi qz q̄libz aia
 hui⁹ mūdi: sic dñs abar. xi. c. ait. Inl⁹ natos
 mulierū nō surrexit maior iohē baptista. s. in
 pulchritudine naturalē: r qz minor ē in regno
 celozū maior ē illo. s. in pulchritudine illa. Ter-
 tiū vtiqz ē qz de angelicis spiritib⁹ dñs locut⁹ ē:
 qz cū h̄ dixit nulla aia in celi⁹ ascēdebat. cū ip̄
 se dñs iesus xps p̄m⁹ fuerit qz celi⁹ ascēdit. Jo-
 hānes em̄ Apoc. j. c. testat⁹ dicit: qz ip̄ ē p̄mo
 genit⁹ mortuozū r p̄nceps regūz tre. i. regni
 celozū qd tra viuētū dicitū ē. Si qz autē pleni-
 us videre desiderat: qta etiā sit minimi ange-
 li pulchritudo recurrit ad ea qz supra f̄mone
 ij. c. ij. r. iij. de pulchritudine anime dicta sūt.

**De multitudine angelozum i
 qua i principio creati sūt. Ca. ij.**

Secundo cōsiderem⁹ angelozū mul-
 tudinē. s. in qua in principio sūt
 creati. Scdm em̄ Alex. de bal. i. ij
 q. ix. Angeli sūt ministri p̄tāi di-
 uine in his creatis mūdi: sic habet p̄ Aug. s̄z
 per Gen. li. ix. Tñ ab eo iussa p̄ angelozū obedi-
 entia ministrant. Preuenit em̄ iussio dei nō
 solū ad hoies: nec solū ad aues: aut pecora.
 verū etiā ad ea que sub aquis latent: sicut ad
 cetū qui deglutit iōnam. Jone. ij. r ad ver-
 miculum. Nam etiā hinc x̄miculū diuinit⁹
 iussuz vt radicē cucurbite seu hedere roderet

Feria. iij. post resurre. dñi de gloria beatorū

sub cui⁹ ymbzaculo requiescebat Jonas. Jo-
ne in fine. Si em̄ homini diuinū donauit de-
us sic eum instituens vt carnē peccati portās
possit nō solum pecora z iumenta suis vsib⁹
subdere nec solum domesticas oues vtrum
etiā libere volūtates z seuas feras cape z mā-
suetas facere z eis impare potentia nō corpo-
ris sed rōnis: cum appetitus z dolores capti-
paulatimq; illectando: laxando. pmendoq;
moderans agrestem exiuit cōsuetudinē: q̄-
tomagi hoc angeli efficere possunt q̄ iussa ei⁹
quē sempiternē intueret incōmutabili x̄tute
p̄specta mouentes p̄ tps z tpa sibi subiecta: p̄
tempus z locū agilitate mirabili z iussa q̄bus
moueat z appetit̄ carnalis in digentia p̄t̄ ef-
ficere z om̄i aiēlyue: vt quocūq; venire opus
est venire nesciēs adducat. Et sic p̄t̄ q̄ neces-
saria est multitudo maxima angelozū fm̄ cō-
gruentiam: nō q̄ mediantib⁹ paucis nō pos-
sit deus istas creaturas dispensare atq; mini-
strare: sed decet magis p̄ ministros mltos h̄
fieri. **S**i hoc accidit terreno regi qui h̄z ter-
renum regnū in quo habet mltos ministros
q̄to magis apud celestē regem ad quē omni-
um gubernatio dinoscit̄ prinere. Et nihilo-
minus si iste creature nō essent: deceret mul-
titudinem angelozū esse assistentes potestati
summe tanq̄ obedire paratā atq; iussa p̄fice-
re. **T**homas quoq; in prima pte. cxxj. q. ar. j
in solutione articuli tertij. ait. Doctores san-
cti diuersis rebus corporeis diuersas substā-
tias spūales dicunt esse p̄positas. **C**ū Aug⁹.
in lib. lxxxiij. q. ait. q̄ vna queq; res visibilis
in hoc mundo h̄z angelicā p̄tatem sibi p̄posi-
tam. **D**amasenus aut̄ dicit. q̄ diabolus erat
ex his angelicis virtutibus que ordini terre-
stri p̄erant. **I**tem **O**rigenes sup̄ illō **F**ume.
xxij. c. Cum vidisset asina angeluz inquit: qd̄
opus est mundo angelis qui p̄sint sup̄ besti-
as z aialiu natiuitati virgulozū plantationū
z ceterarū rerum incremētis. **N**ō tñ̄ p̄onen-
dum est p̄pter hoc q̄ fm̄ suā naturā vn⁹ ange-
lus magis habeat ad p̄sidentum aialibus q̄
plantis: quia qlibet angel⁹ etiā minim⁹ altio-
rem x̄tutē h̄z z v̄iorē. q̄ aliq̄ corpaliū ge-
nus: h̄ hoc est ex ordine diuine sapie q̄ diuersi
reb⁹ diuinos rectores p̄posuit z ordinauit. **N**ūc
at̄ adūrendū ē fm̄ sn̄iam Iugonis de sancto
victore sup̄. xliij. c. d̄ angelica hierarchia que
sola diuina sciētia que om̄ia nouit scit nume-
rum sup̄narū x̄tutū z sola discernit eas z ple-
ne cognoscit: vñ fm̄ quosdam solus numer⁹
angelozum sup̄at arhomos in aere volitātes
Si igit̄ tantus ē numer⁹ angelozū q̄tus erit

aliozū spiritūū: cum fm̄ quosdā p̄ quolibz an-
gelo sint decē archangeli: p̄ quolibet archan-
gelo sint decem p̄ncipatus: p̄ quolibet p̄nci-
patu sint decem p̄tates. z sic de alijs. **H**uius
opinionis rō ē fm̄ aplm. j. c. ad Rho. **I**nuisi-
bilia dei a creatura mundi p̄ ea que facta sūt
intellecta conspiciunt̄. **S**ed fm̄ naturales aq̄
in decuplo maior ē terra: z aer ē maior in de-
cuplo q̄ aqua: z ignis in decuplo maior ē q̄
aer. z sic de singulis corpaliibus vsq; ad celuz
empyreum. **E**x his visibilibus p̄ apostolicas
regulam trahi pōt q̄ in decuplo sunt p̄les ar-
changeli q̄ angeli z principatus q̄ archange-
li: z sic de reliquis cōsiderandum.

Quomodo angeli ab inuicēz specifice distinguunt̄. Ca. iij.

Uerū considerem⁹ angelozum di-
stinctionem vel discretionē quō. s. i.
specifice distinguunt̄. **S**cōm em̄
Bonauesi. in. iij. di. iij. q. 7. **N**otā-
dum est q̄ circa hoc quozūdā fuit opinio du-
plex. **Q**uidā em̄ dixerunt: q̄ in angelis est di-
cretio personalis sed nunq; pure: imo q̄ in
eis tot species quot idiuidia repiūt̄. **S**imi-
liter dicunt esse in luminaribus mundi. **S**z
licet hoc habeat aliquā pbabilitatem in cor-
poralibus nō tamen videt̄ ratiōabile in sp̄i-
tibus vt nullus conueniat cum alio in specia-
li natura. **S**icut em̄ innotescit per scripturas
multi angeli ad idem officium ordinantur z
cōmunem videntur habere operationem iux-
ta illud **D**an. vij. **A**lilia miltium ministra-
bunt ei. **C**onstat em̄ q̄ non tot habeat myste-
ria d̄a specie quot angelos enumerat **D**an-
iel: ergo nec ministri omnes differebāt specie
ergo omnes vel aliqui differebant numero
solo. **Q**d si dicatur q̄ tot mysteria habet obij-
citur de secunda parte auctoritatis. **E**t deci-
es centena milia assistebant ei. **C**onstat enim
q̄ tanta diuersitas nō poterat cadere nisi fm̄
numerū cū haberent vnum statum scz assiste-
re. **N**obis autē nec p̄ scripturam nec p̄ dicta
sanctorum nec per officia tanta diuersitas in-
notescit: ideo non videtur nisi p̄sumptio h̄
dicere maxime cū hoc non appareat in p̄m-
ptu aliqua ratione cogens. **A**lia autem posi-
tio sobria z catholica reputatur. s. q̄ in ange-
lis est ponere distinctōnē quātū ad p̄sonalitatē
tantūmodo. id ē. q̄tum ad numerū nō q̄
tū ad specie: z h̄ aut in oib⁹ aut in aliq̄b⁹. scz
eiusdē ordis vel hierarchie saltem: ita q̄ qui-
libet ordo vel saltem qlibz hierarchia ab alia
specifice distinguat̄. i. q̄ tm̄ differat vnus or-

do ab alio vna hierarchia ab alia: sicut dif-
fert equus a boue: et asinus a porco: et sic de
alijs. Et hoc quia e ad paradisi decorez et ad
gloria magni dei rationale reputatur. Epy-
loga ergo nunc si tara est distinctio inter eos
vt salte vna hierarchia ab alia specificice distin-
guatur. Et tant^o est numerus spirituum: sic
pdictu est. Igitur apli regulam qsta erit pul-
chritudo cuiuslibet archangeli et potestates i
decuplo q archangeli: et potestates in decu-
plo q principatus: et sic de alijs vsq ad sera-
phin vel potius beatoru spirituu. Et imagi-
nare q potius de tanta pulchritudine stupē-
dum e q plene intellect^o capiendus sit. Ita
igit tria. s. angelorum pulchritudo. multitudo.
et distinctio. omnia sunt ad gloriam regni dei
qua gloriam omnes beati spiritus p facti eui-
dentiam semp dicunt. hinc bene ppheta su-
perius dixit. Gloriam regni tui dicet.

**Articulus secundus de secun-
da morula in qua angeli boni fu-
erunt in celo gratificati et mali i
culpa deprauati**

Secunda aut morula angelorum fu-
it gratificationis: qua. s. p merituz
christi ageli boni fuerunt in gratia
confirmati: et p xpi iusticiam mali i
malicia obstinati. Et de his Job. Apoc. xij. c.
ait. Factum e plium magnu in celo. Michae-
el et alij angeli eius pliabant cum drachone et
dracho pugnabat et angeli eius et no pualue-
runt: neq locus inuentus e amplius eorum in
celo. Et proiectus est dracho ille magnus ser-
pens antiquus qui vocabat diabolus et sa-
thanas qui seduxit vniuersum orbem et pro-
iectus est in terra et angeli ei^o cu illo missi sunt
Et audiui vocē magna in celo dicentē. Nūc
facta e salus et xrus deo nostro et regnu dei
nostri et ptas christi eius: quia pietus est ac-
cusator fratru nostroru qui accusabat an con-
spectum dei nostri die ac nocte. In qbus sa-
cratissimis verbis mystice demonstrat q ma-
gnum thesauru ab angelis iustis estimata e
gra saluatoris: vbi p ista acquirenda. pmo
facta est pugna. scdo habita est victoria. tertio
ostensa e leticia.

**De pugna facta inter angelos
pro xpi gra acqrenda. Ca. 1.**

Primo em p xpi gratia acquirēda
ab angelis bonis facta est pugna
Et de hoc Job. ait. Factum est p-
lium magnum in celo. Circa h aut

aduertendum est q aliquibus incouenies r-
putat hoc preliu ad lram de angelis intellige-
re: cu in sacra fides confiteat malignis spirite-
bus sup beatos spiritus repugnare ne. s. nos
ceant qtu possunt. Quod et ipsa sacra scptu-
ra in plibus locis clarius confitet quoru vn^o
ps. vbi dicit. Angelis suis mandauit de tevt
custodiant te in omib^o vijs tuis. Et post. Su-
per aspidem et basiliscu ambulabis: p quos si-
ne dubio maligni spirit^o denotant. Dan. q q
l. c. Multa dicunt de plijs angeloru bonoz
contra malos. Ex quib^o hoc vnu est q angel^o
ibi dicit. Et nunc reuertar vt plier aduersum
principē psaru. Et si beati ageli in curriculo
pfitis tempis bella gerut p salute nostra: nu-
quid a principio ante sua in gratia cofirmati
onem minus necesse habuerut contra aduer-
sarios illi^o multitudinis plari p salute ppria
No em sequit victoria nisi cum pcesserit pu-
gna. De hoc igit prelio ad lram rationabile-
ter intellecto. Iohanes pmo describit initi-
um. scdo pcessum. tertio vero terminum.
Primo aut p hui^o plij initio Job. ait. Factuz
est pliu magnu in celo. hoc aut plium tripli-
citer digestum e iuxta tria que in spuali natu-
ra repiunt que sunt. Ratio. volutas et facul-
tas. Per rationē nempe electi et reprobi an-
geli contraria sentiebant. Per voluntatem ad
contraria afficiebant. Per facultatem vo ad
contraria nitebantur. Nam electi angeli sub-
limiter sentiebant de deo et gratia eius ad gra-
tiam et gloriam eius afficiebantur: et pro facul-
tate sibi data pro illis nitebantur. Angeli ve-
ro superbientes contempnētes gratiaz et glo-
riam dei sublimiter sentiebāt de bonitate na-
ture sue: et ad propriam gloriam afficieban-
tur et toto nixu in contrarium electis spiri-
tus ferebantur. Primo igitur quatū ad con-
trarios conatus: hic angelorum conflictus
prelium dictum est. Prelium enim a premen-
do hostem denominatur. Secundo autē q
tum ad affectionum contrarietatem hoc pre-
lium dictum est magnum. Quia enim ma-
gnis affectionibus electi et reprobi angeli in
contrarium ferebantur: mali in creaturā: bo-
ni in creatorem: mali in naturā: boni in gra-
tiam. Magnū em plium dici potest: quia in
celo inchoatum ante generale iudicium in p-
senti mudo no poterit cōsumari. Omnes em
repugnāte et prietates i hūana natura ex re-
pugnātia angelice creature originē habēt. et
Tertio vero quatū ad sensu cōtrarietate h
plium in celo digestū eē dī. Celū em spūalem
naturā sicut in terra corpale manifeste desig-

Feria. iij. post resurre. dñi de gloria beatorū

sicut **Gen. i. c.** scriptū est. In principio creavit deus celū et terrā. i. spūalem et corpalem naturam. Quia ergo in spūali natura de spūalibus contraria sentiebant in celo p̄specto sibi spūaliter repugnabant. **Ecce** q̄ p̄ acquirēda gratia bellum in celo sumpsit in itū. **Secundo** **Joh. hui.** belli describit p̄cessum cum subdit. **Michael** et angeli eius p̄liabantur cū dracone. **Sicut** enī primus inter ruentes angelos comp̄at draconem p̄pter astuciam et circūuentiuam maliciā: quia primūz circūuenit angelos dei in celo: sic et primus angelorum bonorū **Michael** nuncupat̄ p̄pter sapientie diuine admirationem sublimē. **Michael** nēp̄ quis vt deus nuncupat̄: p̄ quod nomen merito significat̄ in eo admiratiua cōtemplatio sapie dei. **Per** quā vtiq̄z deū omni creature incomphensibile intellexit. **Merito** igit̄ ceterorum angelorum dicit̄ princeps quibus in hac cōtemplatione clarior habebat̄. **Unde** et **Mat. x. c.** **Unus** de principibus primis notatus est: et hoc quia ceteris omnibus prior fuit. **Angeli** aut̄ eius sunt qui in eodē sensu voluntate et actione conueniebant. **Hi** omnes contra draconem et angelos eius preliantur cum se diuine sapientie qua disposuit sibi mūdum per christū recōciliare humiliter subijcētes: sensu voluntate et actione huius diuine voluntatis contra superbientes spiritus coopatores. **Unō** mystice **Gen. xxviii. c. sc̄p.** est q̄ **Jacob** vidit in somnis scalam stantem sup̄ terram et cacumen eius tangebāt celum et angelos dei ascendentes et descendentes per eam: et dñm in iuxum scale. **Quid** aut̄ aliud p̄ scalam cui⁹ multi sunt grad⁹ nisi mysteriū reconciliationis creature ad creatorē multū diuine sapientie gradib⁹ distinctū conuenientius designat̄? **Hoc** aut̄ in terra stare et cacumē eius celum cōtingere describit̄ eo q̄ terrena celestibus et humana diuinis p̄ hanc sapiam coniungunt̄. **Huic** aut̄ scale deus conuenienter innitit̄: nō solum quia sic mundum reconciliare disposuit: verū etiā quia ab eterno sic dispositū temporaliter exhibere voluit quando verbum caro factum est et habitauit in nobis. **Per** hanc siquidē scalam angeli dei ascēdūt cum mysterijs hui⁹ sapientie diuinā voluntatem attendunt. **Per** hanc quoq̄z descendūt cum ad ministrandum diuine voluntati i sapientia nostre reconciliationis ad nos missi pueniunt. **Sed** quia malicia sathane et sequitium eius obstinara reluctabatur contra domini voluntatem. **Ideo** **Johānes** subdit. **Et**

dracho pugnabat et angeli eius. **Dracho** em̄ in multis speris reuertit̄ in seipm. **Sz** h̄ apōstatorum spirituum princeps circulos conederationis sue quibus claritate intellectus sui bene conditas creaturas et creatorē earū multipliciter considerant amore reciproco in gloriam suam reduxit: et ob hoc sublimitates nature sue clare considerās et cognoscens de illa tam immoderate gloriabatur: q̄ inferiori nature quam creator per gratiam exaltare disposuit subijci dedignaret̄. **Sicut** de eo dicit̄ **Joh. xli. c. di.** **Sub** ipso erunt radij solis et sternerent sibi aurum quasi lutum. **Sapiētia** nēp̄ creatoris vel creationis lune: sapientia vero reconciliationis soli comparari pōt. **Sicut** nēp̄ lux solis in immensum excedit lucem lune: sic sine comparatione melior est diuine sapientie lux qua deus disposuit sibi creaturā reconciliare illius luce sapientie qua cunctas creaturas fm naturalē ordinem iam creauit. **Unde** licet hec sapientia incarnationis christi primo angelo cum ceteris alijs reuelata esset: creationis tamen sapientiam in qua ipse ceteris clarior erat et p̄gloriarī volebat amplius q̄ reconciliatiōis gratie sapientiam reputabat. **Et** p̄pter hoc radij huiusmodi solis videlicet diuine sapientie contempnendo supeditabat: et aurum sapientie dei: q̄ ipse deus de terra humanitatis christi cōstauit quasi lutum de quo assumpta est contempnendo obiecit. **Et** idcirco gratia reconciliationis de fortitudine nature sue p̄sumens mox in electis angelis oppugnare incepit tripliciter. **Primo** sensu indicauit naturam gratie p̄ferendam. **Secundo** affectu quoad propriam gloriam afficiebatur. **Tertio** conatu quo. i. electorum angelorum obedientiam subuertere nitēbatur: sicut in precedenti sermone art. ij. et iij. c. patet. **Cauda** nēp̄ illa que trahēbat tertiam partem stellarum: etiam creaturas stellas traxisset: nisi creator illas manu sue gratie tenuisset. **Cum** enim tāta esset malicia ifernalis draconis q̄ sue circūuentiue allectioni cōsentientes corrūperet veneno malicie sue: nō q̄ bonitas dei tā modica eē debeat vt ceteros p̄ gr̄am suā ad obedientiā nō alliceret: et obediētes sibi cōfirmaret ob h̄ pbabiliter vt videt̄ de⁹ dicit̄ eū p̄ncipium viarū suarū. **Joh. xl. misc̄die. f.** ad saluos mō q̄ dictū ē: iusticie dō optū ad dāna res q̄ et hic angeli draconis noīatur suggestiōib⁹ cōsentientes q̄ **Joh. xli.** **Lapides** sicut tede ignis accēse lumine siquidē sue sapie quā

ex natura habebat: inferiores sub se irradiabat et eos ad affectiones sibi similes accedebat donec efficerent conatum suorum imitatores. **Tertio** quod subdit **Job**. huius prelij terminum. **Nesciebat** siquidem serpens antiquus donec experimento probaret quod in omnibus validior est gratia quam natura. **Per** naturam datur creature esse quod ita est in se. per gratiam vero datur creature esse quod habet in deo. **Unde** convenienter subditur **Et** non prevaluerunt sed gratie resistere per naturam. **Natura** enim limitate et finite existit est. gratia vero quodammodo infinita. **Natura** siquidem a deo esse suum per creatorem coiccat. per gratiam vero esse diuinum participat ipsa natura. **Nihil** ergo gratie prevalere potest sicut etiam nec deo. **viij. Job. viij. ca. De** cuius ire nemo resistere potest. **Et Job. xij. ca. de** se dominus ait. **Quis** resistere potest vultui meo. **Et** ideo merito quod gratiam impugnabat locum gratie amiserunt. propterea sequitur **Nec** locus eorum amplius inueniendus est in celo. **Cum** enim celum spirituales naturas sicut supra dictum est precipue increatas naturas que deus est significare potest. que quidem non solum celum sed celum celorum dicitur a propheta. **viij. in psalmo** ait. **Celum** celum domini. **Cum** igitur per gratiam ut dictum est natura diuina participat: convenienter gratia per celum significat. **Natura** vero per terram que nihil est sine gratia indicari habet. **Reprobi** igitur angeli cum adhuc gratie capaces essent tunc quasi in celo erant. **Cum** vero gratiam impugnantes a gratia repulsi sunt: tunc locum celestem amiserunt. **Unde** et dominus **Lu. i. ca. ait** **Uide** bethaniam sicut fulgur de celo cadentem. **Fulgur** enim casu suo extinguitur sic et sathanas a possibilitate obtinende gratie cecidit et a spe recuperationis eius extinctus fuit.

De victoria habita per angelos bonos per pugnas pro christi gratia acquirenda. **Capitulum. ij.**

Secundo autem ab angelis bonis post pugnam de gratia christi habita est victoria et pars apostaticorum spirituum de celo picta est. **Et** de hoc **Job**. subdit. **Et** proiectus est draco et cetera. **ubi Job**. describit sathane primo auersionem. **Secundo** conuersionem. **Tertio** sequantium eius participationem. **Primo** enim describit sathane auersionem. **Septem** enim nomina illi superbi angelo **Job**. attribuit in quibus scripte denotatur auersionis gradus per quos conuincata a deo auersio tam in angelo quam in homine indicatur. **Primo** auersionis gradus est plus diligere creaturam quam creatorem. **Secundus** est abusus creature dilecte. **Tertius** in criminibus delectari. **Quartus** est studium siue astucia ma-

le agendi. **Quintus** est obliuio dei. **Sextus** est obduratio in peccatis. **Septimus** est perditio aliorum. **Primo** auersionis gradus est plus diligere creaturam quam creatorem. **Delectari** enim in creatura non est peccatum sed debito ordine. verum tamen quedam occasio peccandi est. scilicet cum ista delectatio non ordinatur ad creatorem. **Sic** et iste qui ceteris nobilior erat inordinate afficiebatur ad semetipsum ac per hoc cepit seipsum plus diligere quam omnium conditorum. **Propterea** draco nominatur. qui sicut predictum est suis circumlocutionibus reflectitur in seipsum. ut in hoc denotet proprium amorem quo se plus quam deum diligebat. **Secundus** est abusus creature dilecte. sic et ille nobili sua natura abusus est: de seipso non de deo factus gloriari: cum tamen non esset a seipso sed ab ipso factus gloriari: cum tamen non esset a seipso sed ab ipso deo in quo quidem gloriari necesse est sicut. **i. Cor. viij. c. ap. ait.** **Qui** gloriatur in domino gloriatur. **Et** hoc igitur propter singularitatem: singularis utique demonstrat in hoc proprio iste. **Tertius** gradus est in criminibus delectari vel gloriari in tunc quo amplius superat quam amplius peccat. **Et** in hoc siquidem sathanas lapsus est. **Primo** prius superbiuit de natura que etiam opus diuinum erat. et inde ad hoc deuenit ut tandem superbiret de culpa que erat utique opus suum. **Et** hoc notatur in hoc nomine magnus. **Superbi** nempe in oculis propriis magni sunt. **Quartus** gradus est studium seu astucia male agendi: quam habuit ille qui omnium malorum inuentor fuit. **Et** ob hoc ille serpens denominatur qui ceteris animantibus callidior est sicut **Gen. iij. c. scriptum** est. **Quintus** gradus est obliuio dei que maxime per longitudinem temporis obrepere solet. **Propter** ea hic et antiquus dicitur in quo quicquid de euo defuit. suppleuit malicie magnitudo et multitudo. **Hinc** in dampnatione serpentis **Gen. iij. ca. dictum** est. **Super** pectus tuum gradieris eo. scilicet propter remissionem nam diuinarum miserationum nunquam egredieris. **Sextus** gradus in predicis obduratio seu pertinacia nuncupatur: quia frangi quidem potest: ad penitentiam tamen flexi non potest propterea hic angelus diabolus nuncupatur. **Diabolus** ergo clausus et gastulo nuncupatur quod merito conuenit obdurationi sue que quidem deus tanta non est ut sentiat penas suas. tanta est tamen ut propter penas a peccato erire non valeat. **Unde Job. xij. c. scriptum** est. **For** eius indurabit quasi lapis et stringet quasi malleatoris incus que tanto amplius induratur quanto malleo plus ferit. **Septimus** gradus est perditio aliorum cum se sua propria perditioe non contentatur sed auctorem se constituit aliene **Et**

Ge. iij. p^o resurre. de gloria beatorū et casu

ex hoc sathanas noīatur qz videlz ille angel^o
omnis boni iudiciarius est: cupiens a deo auer
tere omēs sicut et ipse auersus ē. Et hoc signi
ficatur cū subdit. Qui seducit vniūsum orbem
id est voluntatē habet ex se a deo omēs
auertere creaturā: licet nō habeat facultatez
nisi in q̄rum deus praeue volūtati suae iustissi
me cōcedit effectum sicut Job. xxij. ca. patet
Ubi manifeste mōstratur qz tm̄ in ipm̄ potu
it q̄stuz de^o p̄missi: valuit em̄ bona illi^o aufer
re salutē corpis euacuare: corpale nihilomi
nus vitā quā sibi referuauit deus p̄ tot afflic
tiones nō potuit auferre. Alter qz vniuer
sum orbē seducit qui potestate amissa quam
inter celestes spūs habuit p̄nceps omnium
maloz scz culpe et pene que in p̄senti mūdo ha
bundāt effect^o fuit. Unde et p̄nceps hui^o mū
di a dño dicitur est cum Job. xij. ait. Nūc prin
ceps hui^o mūdi eiecit foras. Ante em̄ passi
onē xp̄i peccatū dñābat in mūdo a q̄ omino
null^o exiit lib̄ exceptis xp̄o et sanctissima ei^o
m̄fe. Sed post passionē ei^o innuberabiles a
iugo peccati liberati sūt qui scz in ei^o credide
runt aduentum. Propterea post passionem
xp̄i quodāmo eiec^o est ne mūdo penit^o dñā
retur p̄ culpā. licet durante cursu vite p̄sitis
omnibus etiā ip̄i xp̄o dñetur p̄ penā. Hoc autē
dominiū in sc̄do xp̄i aduētū omino amittet:
cū xp̄s regnū tradiderit deo patri. et oim̄ ma
lozū inuētor in profundū inferni p̄cieit sicut
et an̄ de celo. p̄cieus est in voraginē hui^o mū
di. Sc̄do describit Job. sathane cōuersionem
scz ad malū. Et de hac subdit. Et proiect^o est
in terrā. Postqz em̄ sathanas p̄ culpaz a deo
auerus est vel fuit. licz naturā suauerit: a cō
dicōibus tm̄ spūalis nature lapsus est sicut
ad eum Ezech. xxvij. ca. in figura principis
tyri dicit. Ambluasti p̄fect^o in v̄is tuis a die
cōdinonis tue donec inuenta est iniquitas i
te. Per iniquitatē corruit de celo in terrā cū
sibi iam nō celestū sed solū naturalū rerum
scientia relicta est. Spirituales quippe cōditi
ones sicut predictū est exiit. et aiales motus
miserabili mutatione recepit. Propter quod
Job. xl. a dño behemoth. i. alter appellatus
est. Iracundie enim inuidie: cōcupiscencie:
tristitie et similes alios motus animales in
currat iusto iudicio dei. vnde etiā duplici ani
mali a domino comp̄at. elephanti qui maior
est in terra: et ceto qui maior in mari reper
tur. Circa em̄ prospera per cōcupiscētiā agit
vt videlicet per eam fallat. Circa vero aduer
sa multipliciter vexat vt p̄ tristitiaz frangat.
Tertio subdit Job. sequaciū eius participati
onem: quia nec solus ille proiectus est sed si

cut Job. subdit: et angeli eius cū ipso missi sūt
Cum enī essent angelice nature: pro verita
te tres habebant dignitates. Nā primo erāt
p̄spicaces mente. sc̄do erant virtuosī volūta
te. tertio erāt efficaces facultate. Cū x̄o i frā
proiecti sunt: natura spūalis passionib^o ani
malibus subiecta est. Nā prima corū p̄spi
catia ad deceptiones: circūuentiones: diuina
nationes et cautelas detrusa fuit. sc̄da autez
virtuositas in maliciā mutata est. tertia vero
efficacia temptationib^o et negocijs humane
p̄ditionis applicata est sicut p̄ totam scriptu
ram manifeste apparet.

**De leticia et exultatione pro
christi gratia per victoriam acq̄
sita. Capitulū. iij.**

Tertio autē post victoriaz dei gratia
ostendit a Jobe in sanctis angelis.
Et hoc exultatio et leticia: subdit pro
pheta. Et audiui vocē magnam in celo. Hec
autem vox spiritualis nō corporalis est. cla
mor cōgratulationis interioris nō vocis ex
terioris. quia scilicet beati angeli maxime de
tribus gaudēt. que tres materie gaudij dici
possūt. Prima de gloria dei. sc̄da de merito
christi. tertia de salute proximi. i. nostri. vñ
nō solum de proprio bono qd̄ tunc cōsecuti
sunt gaudebant et gratias deo agebant. vñ
etiaz de humani sanguinis christi merito et
suo mysterio obtinenda. Et t̄do merito talis
vox dicta ē magna qz maḡ exultationis cor
pore fuit materia. Prima autē materia gaudij est
de gloria dei et proximi. Unde subdit. Nūc
facta ē salus et virtus et regnū dei nostri et po
testas christi eius. Salus enī dicitur q̄rum
ad liberationem a malo. virtus quārum ad
exercitationem in bono. regnū vero q̄rum
ad libertatez qua libere et sine vlla cōtradicti
one obedit deo. Vñ Apoc. i. c. fecit nos re
gnum et sacerdotes deo et patri suo. Et sub
dit: dei nostri. i. cognita sunt ista esse soluz a
deo nostro. Hic em̄ ille supbiens angelus ex
natura habere volebat. gratiam vero p̄ quā
deus rationali creature gloriā obulit contē
nebat: et q̄rum potuit electam illam multitu
dinem angelozum qui se oblate gratie gra
tos reddebant impediēbat. quod quidēz fu
it p̄lium inter angelos supradictum. Non
enim verisimile est electos angelos sine pro
batione tantū premium suscepisse: cum nec
homines qui inferiores nature sunt sine ap
probatione acceptari valeant. Iuste igit̄ cō
temptor gratie qui suam naturam nobilem
existimabat sibi sufficere iā proiecto: clamāt

angeli: **S**alus et virtus et regnum deo nostro: recognoscentes non aliunde esse salutem quæ per gratiam dei a quo gratis susceperunt naturam. **H**inc **A**poc. viij. ca. exultando dicunt. **S**alus deo nostro qui sedet super thronum et agno te. **S**cda materia gaudij est de merito seu gratia christi. **P**redictæ namque salutis cuius deus est auctor: agnus dei est mediator. **I**n **J**o. subdit. **E**t patras christi eius. **S**icut enim christus secundum diuinitatem dominium habet et potestatem vniuersalis premij: sic secundum humanitatem potestatem habet vniuersalis meriti. **N**ec enim angelica nec humana natura aliquod pondus equalitatis iusticie habere possunt. aut illud premium infinitum quod est deus: nisi fulciant merito iesu christi. **I**llud enim sicut rationem meriti habet ratione assumptæ humanitatis: sic rationem infiniti habet ratione coniuncte diuinitatis: ut per hæc secundum iusticie equitatem infinito premio respondeat infinitum meritum. et finito merito soluat infinitum premium. **E**t hæc siquidem est potestas christi eius. **H**uius igitur meriti potestati premium inter angelos reuelati sicut in precedentibus dictum est: angelis intrauerunt ad gloriam diuine fruitionis. et inuidentes angeli proiecti sunt ad chaos eterne dampnationis. **E**x tunc enim preualere cepit hominis christi meritum per fidem que in ipso erat. cui secundum formam voluntatis dei electi angeli se humiliter subiecerunt. **H**oc autem non immerito ex dicta misericordie diuine sapientia processit ut sicut inferiores creaturas per superiores ad sui cognitionem veram humiliat. **N**one sicut de humiliat creaturam humanam ut se inanimatis creaturis subiciat ad salutem in sacramentorum perceptione et in ceteris necessitatibus suis non tantum in spiritualibus sed etiam in corporalibus: sicut ad **R**o. viij. c. apostolus ait. **C**lanitati creatura subiecta est non volens sed propria voluntate: sed propter eum. scilicet deum qui subiecit eam in spe. **O**portuit enim sublimes angelos per creaturam inferiorem que humanitas est: merito erudiri ad humiliandum se sub potenti manu dei. **Q**uod si quis obijciat: quomodo meritum christi tunc angelis valebat. cum non meruerat christus? **D**icat et ipse mihi: quomodo illis hominibus iam valere poterat qui ante aduentum suum crediderunt in eum: quod ecclesia sancta vere et fideliter valuisse testatur. **E**t ex hoc intelliget quomodo angelis eius meritum iam valebat. **H**umanitas enim christi qui mereri habebat debebat esse vnita infinito deo cui non tantum omnia loca sed etiam omnia tempora pre-

sentia sunt. **P**ropterea virtute infinite potentie dei tale futurum meritum christi ad omnia tempora dilatatum est. et in hoc maxime apparet mirabilis potestas christi eius. **T**ertia vero materia gaudij est de salute proximi. id est nostri. **P**er fidem enim et dilectionem christi angeli electi meruerunt salutem quam deinceps in mysterijs suis hominibus sibi obedientibus procurant. **U**nde ad **H**eb. j. c. apostolus ait: **O**mnes administratorij spiritus sunt in mysterium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. **E**t de hoc **J**o. subdit. **E**t proiectus est accusator fratrum nostrorum. **A**diratur quidam quomodo angelus huiusmodi accusator actu fuerit ceterorum: Sed aduertant diligenter quod sicut dominus iesus christus mediator erat totius creature rationalis ad deum eo quod gratia eius toti rationali creature sufficeret ad salutem: licet aliqui mediatoris gratiam impugnantes gratia eius facerent se imunes sic et ille superbiens angelus totius rationalis creature accusator erat cuius demeritum toti rationali creature ad dampnationem sufficiebat: nisi christi meritum pro datis sibi a deo patre interuenisset: **S**icut ad eum pater in ps. ait: **P**ostula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terre. **A**ccusator igitur fratrum erat qui omnibus filiis indifferenter auersionem suggerebat. **U**nde de eo **J**ob. xl. in figura dominus ait: **A**bsorbebat fluumium et non mirabitur et habet spem quod influat iordanis in os eius. **U**nde ista sit verba huius accusatoris qui multitudini angelorum se incorporauit. **Q**uid enim angeli defluentes nisi fluius erat qui a beatitudine eterna in corpus dampnati draconis inflebant. **A**dior tamen sine copatione illius astucia erat quæ multitudo requireret quam seducebat. propterea dicit. **E**t non mirabitur **Q**uid enim miraretur se angelos circumuenisse dampnatos cum presumeret quod ad assencendum sibi et electos angelos inclinaret. **I**haby inquit fiduciam quod influat iordanis in os eius **J**ordanis nempe qui riuus iudicij dicitur est electorum angelorum multitudinem denotat qui in iudicio recte rationis stabant. **I**hos siquidem in os suum behemoth sperabat influere cum eos suggestioni sue confidebat consensum adhibere. **A**lter etiam ceteros accusabat qui naturali ratione prefulgens multa que nimis clare illi in suis mysterijs agnoscebant: ille clarius intelligebat. **U**nde eos qui si accusabiles coram deo exhibuit quos a sua perfectione deficientes clatus mente contemp-

Fe. iij. p^o resurre. de gloria beatorū et casu

fit. Deus vero qui defectum nō imputat nature sed culpe. humiliatis sub manu potentis sua: hoc vberius adimpleuit per gratiā quā minus habuerāt per naturā. Unde Ezech. xviij. c. dominus ait. Et scient omnia ligna regionis quod ego dominus. humiliavi lignū sublime et exaltaui lignum humile. Lignū sublime et humiliatum: primus iste angelus ē quod de sublimitate sua spiritualiter supbiuit: et ob hoc eum dominus ab ea proiecit. Ideo Job. ait: Quia proiectus est accusator fratrum nostrorum. Lignum humile christus est qui humiliter inter homines puerfatus: in fine factus est obediens usque ad mortem crucis. et ob hoc deus exaltauit eum. Per hec autē omnia ligna regionis celestis. scilicet et terrestres. i. angeli atque homines nō solū scientia sed etiā experimēto sciunt quod nō superbia sed humilitate ad diuinā celsitudinem perueniūt. Humilibus cum christo iam exaltatis in gloria. Superbis cum superbo humiliatis in pena. verum si scire velimus qui sunt hi fratres quos iste accusat. Sciendū quod tam angeli quam homines fratres dicunt. Filij quidem vnius patris. scilicet dei. quorum primos accusabat sathanas in celis. scōs adhuc modo nō cessat accusare in terris: vtriusque impeditores obiciens se salutis. Cui sequitur: qui accusabat illos ante conspectū dei die ac nocte. Die quidem accusabat angelos quos in claritate angelice vite constitutos accusabiles facere intendebat. Nocte vero accusabat homines quos in presentis vite tenebris deo accusabiles red dere conat. Non est enim qui faciat bonum nō est usque ad vñū: sicut ps. ait: Vel per dies contemplationis claritas. per noctē vero accusationis intelligat obscuritas. Die igitur ac nocte ecclesiam sanctā accusat qui eam tam in contemplatiua quam in actiua vita peruertere studet. Si etiā diem bonorum claritatē et noctē dixerimus peccatorum obscuritatē: et tūc die ac nocte accusat qui ecclesiam sanctā vel manifestis culpis vel falsa iusticia per vanam gloriam corruptam obsidere non cessat. Et aliter dicere possumus quod per dies prosperitas: per noctes vero aduersitas designat. Vel dies sūt precepta affirmatiua. et noctes precepta negatiua in quibus coram deo omnis conat accusabiles presentare. In his autē omnibus deus in cuius conspectu hoc certamē agit ecclesie sue ex electis angelis et hominibus constituit: in se et in merito passionis filij suaveraciter confidenti semper per gratiam suam assistit et contra temptamenta iugiter eas defendit. Sicut propheta ei promittit dicens. Scuto circumdabit te

veritas eius non timebis a timore nocturno. Sagittayolante in die a negotio perambulante in tenebris ab incurfu et demonio meridiano. Cadent a latere tuo mille et decē milia a dextris tuis ad te autē non appropinquabit. In quibus verbis omnes describunt temptationes quas ab initio seculi usque in fines in quolibet tempore persona et statu: ecclesia christi passa et passura est. A quibus semper protegit auxilio dei. De quibus omnibus a libi dictum est. In omnibus tribus iam dictis scilicet in angelorum pugna. in illorum victoria atque in eorum leticia: semper admirandam christi potentiam loquuntur per euentiā facti. Unde merito propheta subdit. Et potentiam tuam loquentur.

Articulus tertius de tertia morula in qua scilicet glorificati sūt angeli boni.

Tertia autē morula in angelis bonis fuit glorificationis in qua post gratiam per triumphalem victoriā acquisitam in merito iesu christi condignā gloriam adepti sunt. Et de hoc Jo. vbi supra subdit. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni et propter verbum testimonij sui et nō dilexerunt animas suas usque ad mortem. propterea letamini celi et qui habitatis in eis. In quibus sacratissimis verbis ostendit quod statim in confirmatione eorum tria premia perfectissime consecuti sunt videlicet. primo tranquillitatē. scōbo veritarē. tertio suauitatē: primum in patre scōm in filio. tertium in spiritu sancto. Tranquillitatē per christū reconciliatorē: veritates per christum doctorem: suauitatem per christum dilectorem seu amorem. primum in memoria scōm in intelligentia. tertium in voluntate. primum ex merito spei. scōm ex merito fidei tertium ex merito dilectionis.

De premio angelorum sanctorum quod est consummata tranquillitas post victoriā in sanguine christi. Capi. ij.

Primum ergo premium quod consecuti sunt angeli in glorificatione sua est tranquillitas memorie in eterno patre et hoc ex spe habita in reconciliatore christo. Et de hoc Jo. subdit. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni. id est propter spem quā habuerunt in passione christi. Sed hic dubium insurgere potest. quomodo hoc angelis cōuenire possit qui nō peccauerunt ut per hoc egerent reconciliatore. et specialiter

vt per sanguinem christi reconciliarent deo
Ad qđ dicendū qđ licet redemptor et reconci-
 liator vnus sit christus tamen redemptor eo
 dicit qđ pro peccatis suorū patri suo satisfecit
 Reconciliator vero dicitur est qđ p̄ gratiā p̄-
 meruit eis. **H**om inib⁹ ergo in se credentib⁹
 qui peccauerūt et egent gloria dei: xps redē-
 ptor fuit: quia pro peccatis eorū plenissime
 satisfecit. Reconciliator vero pro angelis di-
 ctus ē: qui a gratiā p̄meruit eis. **N**ā angelis
 qui nō peccauerunt vtiq; redemptor mini-
 me fuit nisi forte redemptio large accipiā.
Eisdem enī christi meritis sunt homines pec-
 catores a peccatis dimissi: et angeli sancti ne
 peccarent preseruati. **E**gebant tamē angeli
 electi reconciliatore seu mediatore qui eis a
 deo gratiam mereret. **P**erfectissimū autem
 meritū requirit difficilima operari et pati p̄
 amore illius apud quē mereri intēdit. **E**t ob
 hoc oportuit christum mori ad cōplementū
 caritatis sue ad patrē et ad fratres suos eiusdē
 scz glorie participes. **H**anc autē mortē christus
 pro angelis solū affectione: pro homini-
 bus vero affectione et executione cōpleuit.
Notanter etiam aduertendū est qđ nō dixit
 beatus **J**o. qđ angeli redempti sunt in sangui-
 ne agni: quia hoc non solū hominibus: s̄
 ait qđ ip̄ si vicerunt eum. scz diabolū: quia
 hoc toti ecclesie cōmune est. **T**am enim bea-
 ti angeli q̄ etiā electi homines diabolū de-
 vicerunt nō proprijs quidē virib⁹ sed meri-
 to iesu christi qđ cōplementū est in effusione
 sanguinis eius. **P**ropterea subdit in sangui-
 ne agni. **E**x his igit̄ patet qđ in angelis finis
 victorie habite p̄p̄ sanguinē agni nihil aliud
 est qđ tranquillitas illa quā habent in deo in
 quo est pax et tranquillitas cōsummata exupe-
 rans omnem sensum.

Ube scdo premio angelorū bea-
 torū quod est vera cognitio ves-
 pertina et matutina. **Ca. ij.**

Secundū vero premiū in eorum glo-
 rificatione ab angelis consecutum ē
 veritas intelligentie in sūma verita-
 te et hoc ex merito fidei habite in nostro recō-
 ciliatore christo. **N**ā licet iam clari essent q̄
 tum ad cognitionē vespertinā per quā cog-
 nouerūt creaturas in se: ignari tñ et tenebro-
 si erant adhuc anteq̄ ad beatā visionē intra-
 rent et matutina luce fruerent̄ in verbo. **A**d
 quā lucem cū ingressi sūt: ita perspicaces sūt
 effecti: vt nō tantū cognoscerent res in pro-
 prio esse sed etiā in ipsa arte: ac per hoc nō tā-
 tum cognitionē vespertinā haberent: vtz
 etiam matutinā vel etiā diuinā propter ip̄

sus lucis plenitudinem et omnimodā puri-
 tatē respectu cuius omnis creatura tenebra
 merito dici potest. **U**ñ eodez verbo dei quo
 nos in assumpto corpore in tempore erudi-
 ti sumus ipsi ante tempus per reuelationez
 instruebant̄ precognoscentes ad meritū ad
 quod iam in verbo dei clare intuerent̄ ad p̄-
 mium. **E**t hoc beatus **J**o. notat in eo qđ sin-
 gulariter dicit. **E**t propter verbum testimo-
 nij eius. **T**estimonij enim christi quod nō
 bis innotuit multis verbis ipsi vno diuino
 inspirationis verbo propositū fuit sicut etiā
 patet in precedenti sermone arti. ij. per totū

Ube tertio p̄mio angelorū san-
 ctorū qđ ē consummata suauitas et
 dilectio dei. **Cap. iij.**

Tertū vero premiū quod sancti an-
 geli cōsecuti sunt in vltima morula.
 i. glorificatione sua fuit suauitas vo-
 luntatis in dulcedine spiritus sancti: et hoc p̄-
 pter meritū dilectionis quā habuerūt ad de-
 um et ad ipsum mediatore christū. **L**icet enī
 beati angeli mori minime possent cū imorta-
 les creati essent qđ si habebat nasa: adipleuit
 tamen in eis fortitudo dilectionis. **N**am di-
 cit̄ **L**anti. viij. c. Fortis vt mors dilectio. **T**ā-
 ta enī vis dilectionis mentib⁹ eorū inerat vt
 pro eius gloria et honore libenter mori vo-
 luissent si eis possibile extitisset. **D**ilectio que
 in hominibus facit de necessitate virtutē: in
 angelis fecit de virtute quandā necessitatez.
Qđ bene notat **J**o. cū subdit. **E**t nō dilexe-
 runt animas suas vsq; ad mortē. i. sic dilexe-
 runt deum: vt licet mortales nō essent neces-
 sariū tamē sibi existimarent proprie vite nō
 pacere p̄ diuine dilectionis feruore. **E**x om-
 nibus iam p̄dictis **J**o. quasi oēs creaturas
 ad gaudiū et exultationē inuitans cōcluden-
 do subiungit. p̄pterea letamini celi et qui ha-
 bitatis in eis. **S**icut enī celū singulariter sūp-
 tum denotat spirituale naturā sicut p̄dictūz
 est: sic celi diuersitatē spūalis nature. i. saltē
 nouem species angelorū sicut in primo p̄ce-
 denti ar. i. c. patet importare vident̄. **Q**z
 si in illa natura nobis occulta diuersitatē ali-
 am ignoram⁹: saltē ex scriptura **E**sa. xj. hāc
 diuersitatē intelligam⁹. qđ scz est spiritus sa-
 pientie et intellectus: spūs consilij et fortitudi-
 nis: spiritus scientie et pietatis: et spiritus
 timoris domini. **H**abitātes vero in eis ipse
 angelice p̄sone sunt que sūt mensurā gratie
 dei clariores vel min⁹ clari in hac natura ef-
 facti sunt. **J**uxta qđ gratia perficit in eis natu-
 raz: de quibus **D**an. viij. c. scriptū est. **M**ilia
 milium ministrabant ei. **I**lli vero superbie-
 3 3

Fe. iiii. p^o resurre. dñi de virgine benedicta

tes angeli tūc in celis profecto erant cū in puritate nature a deo cōditi essent. In eis tamē nō habitabant quia a gratia dei repulsi cōditiones spūalis nature nō seruauerūt. Electi vero angeli in gratia cōfirmati habitationē in celis tūc susceperunt cū naturā in eis gra et gratiam gloria exaltauit. Juxta qđ dominus Math. xviij. c. discipulis suis ait: Dico enim vobis qđ angeli eorū in celis semp vidēt faciem patris mei qui in celis est. In tribus igitur p̄m̄is supradictis. s. in tranquillitate veritate et suauitate omnes electi spūs iuxta p̄phetie sniam. Notā facient filijs hominuz potentia dei dū semp nobis spirant intellectum lumine diuine veritatis p̄ fides cognitio nē. In affectu dulcorē diuine suauitatis p̄ verā dilectionē Et in cōscientia pacem diuine maiestatis per bonā operationē. Nam iuxta sententiā apostoli ad Heb. j. c. Omnes sunt administratorij spiritus in misterium missi p̄pter eos qui hereditatē capiunt salutis: vt scz omnes auxiliū prestent ad reinuentionē centesime ovis et decime dragme. id ē humani generis: hoc est omnū predeterminatorū. Inter quos nos connumerare dignet̄ misericordia saluatoris. Qui cū patre et spiritu sancto viuit et regnat rex gloriosus in secula seculorum. Amen.

V Feria quarta post resurrectionē de supadmirabili grā et gloria matris dei. Ser. lxi.

Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate p̄s. xliij. Ad honorē virginis matris dei. In hac q̄nta

ta contemplatione de gloria paradisi in sermone principio exordij sumamus a verbis deuotissimi filij eius gloriosi Berni. in principio cuiusdā sermonis de assumptione q̄ ait: Hoc totū decurrat in celū et aure sermo totū reluceat venustatē. Volūtaria oris mei bñ placita faciat sibi genetrix dei dñā mūdi regina celi. Ipsa sensū acuat: dirigat stilū et linguā paupis venustiori spergat eloq̄o. Qđ et ipsa mihi hodie impartiri dignet̄ vt de magnificentijs ei balbuciedo depromā iuxta prophetica v̄ba. Que dicūt. Astitit regina a dextris tuis in vesti. etc. In q̄b sacratissimis verbis tres cōtēplationes de virgine matre per ordinē distinguam^o. primo em̄ cōtēplemur eā gratijs coronatā ibi. astitit regina. scđo in gloria exaltatā ibi: a dextris tuis i vestitu de

aurato. tertio ab oib^o honoratā ibi. circumdata varietate. Et quidē tres p̄tēplationes sicut p̄s. habuit i veteri testamēto: sic Jo. euāgelista in visione eas habuit in nouo testamento. Vñ Apoē. xij. c. ait. Signū magnū apparuit in celo. Mulier amicta sole et luna sub pedib^o eius et in capite eius corona stellarū duodecim.

Articulus primus de duodecim gratijs et excellētis b̄tē virginis quib^o quasi. xij. stellis tā q̄ regina in p̄nti mundo coronata fuit.

Primo cōtēplemur beatā virginē gratijs coronatā. qz p̄s. vocat eā reginā d. Astitit regina a dextris tuis. Et euangelista Jo. dicit

eā habere in capite coronā stellarū. xij. Cōtēplemur ḡ eaz reginā corona stellarū. xij. coronatā. Tanta est em̄ gratia virginis matris q̄ q̄to gratie eius et virtutes ac dignitates fidelibus et deuotis se offerūt digniores suauiores et puriores: tanto purius et suauius atq̄ diuinius afficiunt eos: et tanto in eis sumam puritatē dei atq̄ suauitatē et diuinitatē dulcius et plenius assaporant. Propterea distinguam^o. xij. mirabiles gratias: que xij. eius corone stellas signant quas etiaz in p̄nti vita peregrina habuit. prima est nobilitas. scđa ē p̄seruatio. tertia meritū. quarta potestas. Ad dant̄ alie quattuor. prima ē superexcellētia. scđa ē dñatio. tertia ē regnum. quarta dispēsatio. Supaddant̄ alij quattuor. prima cōsumatio. scđa ornat^o. tertia retributio. quarta incomprehensibilitas.

Quod beata virgo nobilior femina mundi fuit scđm carnē. Capitulum. j.

Prima stella nobilitas nuncupat̄. fuit em̄ beata virgo nobilior indiuiduum seu nobilior creatura omnibus indiuiduis seu creaturis que in hūana natura fuerūt aut p̄sit aut potuerunt generari. Equidē Math. c. j. in fine ponens tres quaterdenas generationis abraā vsq̄ ad xp̄m describit eā fuisse natā s. xliij. p̄tarchis. s. xliij regib^o. et de. xl. ducib^o fm q̄ distiguūt et enumerant quidā. Lucas quoq̄. c. j. describens nobilitatem originis sue exordies ab adam et eua vltimo vsq̄ ad xp̄m deū generationē suā p̄traxit. habem^o nāq̄ qđ dñs iesus xp̄s qđ sine matre fuit in celis et sine patre in terris.

totā a virgine humanitatē recepit: et dignitates q̄ ad humanitatē sequunt: scz cognandis vt diceret filius dauid: et cōsanguinitatis vt diceret habere fratres ex nobili parentela: totū hoc a sua benedicta matre suscepit. **Q**uā etiā esset vltim⁹ dux vltim⁹ rex et vltim⁹ p̄farcha totius populi israel. **U**bi hoc habuit nisi a virgine glorioza: vt ex hoc manifeste clarescat q̄ omnis nobilitas corporis cōcessa humano generi in adā a dño principaliter data est vt descenderet p̄ multas generationes et p̄ virginē matrē terminaret i christū. **H**inc tantā mundiciā p̄cipiebat deus in lege sua tantū in humanis corporib⁹ sed etiā in vasif in domibus: in castris et in cunctis que erāt in populo dei. vt. s. populus per xpm illā nobilitatē et mundiciā cōseruare deberet. **C**um autē venit christus exhausta maniteste apparet omnis munditia et nobilitas iudeorū q̄ non crediderunt in eum. **I**ta q̄ ubi gens iudaica nobilissima et mundissima fuerit ante xpm nunc vilissima et abiectissima apparet vltima omnes nationes. **H**oc etiā manifesta apparetia monstrat: qz post christū nō habuerunt aliquē patriarchā vel regē vel ducem sicut ipsimet publice attestant: vt verificet qd ipse de se **A**poc. ij. c. ait. **H**ec dicit prim⁹ et nouissim⁹. **P**rimus scz quē de⁹ in suo populo principaliter intēdebat. **E**t nouissim⁹ scz patriarcha rex et dux in populo isto. **Q**uia igit omnes p̄claritates: ingenuitates: prefecturas: dignitates et nobilitates que possunt esse in aliquo indiuiduo humano fm originē sanguinis describūt euangeliste in hac puella: oportet nos eorū testimonio eā preferre omnibus principib⁹ et principissis regibus et reginis: impatorib⁹ et imperatricib⁹ et omnib⁹ potestatib⁹ tribub⁹ et linguis totius vniuersi.

Q totus mūdus post primorū nostrorū parentū culpā amore tante virginis preseruatus ē

Capitulum. ij.

Secunda stella dicit preseruatio: maria namqz sola p̄ multa milia annorū aq̄z nasceret. **P**rimoqz p̄cipaliter adā et eua et totā eius posteritatē p̄seruauit esse. **C**onstat nempe q̄ ex propria transgressionē adā et eua nō solū mortis sed et annihilationis exterminū meruerūt et diuinavltio q̄ p̄sonarū acceptionē ignorat sicut nec culpā angelicā sic nec etiā humanā dimissis impunē. **S**z p̄pter precipuā reuerentiā et singularissimā dilectionē quā habebat ad virginē p̄seruauit: qz eā ab eterno sup oēs creaturas

deo nostro vliendas que creande erāt sup excessiue dilexit. p̄pterea p̄seruan sūt p̄bo-plausti: nec vt merebant in nihilū sunt redacti. **R**ō hui⁹ est: qz hec b̄ndicta puella in lūbis erat ade fm seminale rōnē. **E**t sic nos suim⁹ potētia p̄ducēde puella in primis p̄ntib⁹ impressa erat donec educeret in actus. **P**e ipsa nāqz nasci debebat dei fili⁹ iesus xps qui fm corpulentā substātiā in adā existens erat solū. **E**t de nulla alia educendus indulgit misericors de⁹ primis parentib⁹: nec eos annihilauit: qz sic nō fuisset exorta brā virgo: nec p̄sequēs xps siue de⁹ carnē vestisset hūanā. **E**rgo p̄p̄ istā nobilē creaturā de⁹ salua uit parentes primos de prima eorum transgressionē **Genes. ij.** **N**oe diluuiū inundate **Gen. vij.** **A**braā de sede regū chaodolaomoz **Gen. xiiij.** **I**saac d̄ hismaele **Gen. xxj.** **J**acob de esau **Gen. xxvij.** **J**udiacū populū de egypto et de impia pharaonis manu **Exo. xxi.** et de mari rubro **Exo. xiiij.** de vitulo i deserto **Exo. xxxij.** de manib⁹ diuersorū regū tyrannorū. s. nabuchodonosor **Dan. ij.** de captiuitate babilonie **Isa. xxxij.** et assyriorū. **ij.** **Regl. xvij.** **D**e golia dauid et de saule. **j.** **Regl. xvij. c.** **E**t vt breui sermone cūcta cōprehendam omnes liberationes et indulgētiās factas in veteri testamēto nō ambigo deū fecisse solū p̄pter hui⁹ benedictē puellē reuerentiā et amorē quib⁹ eaz deus in suā predestinationē p̄honorandā cunctis operib⁹ suis ab eterno p̄ordinauit.

Q meritū beate virginis i cōceptione filij dei merita omnium purarū creaturarū excedit. **Ca. iij**

Tertia stella meritū nuncupat. **P**lus em̄ meruit glorioza virgo in vno suo consensu scilicet cōceptionis filij dei: qz omnes creature siue angeli siue hoīes in cūctis suis actib⁹ motibus et cogitationib⁹. **E**t quidē omnes q̄ meruerūt: nihil amplius mereri nisi fm diuersos status et gradus gloriā felicitatis eterne. **H**ec autē virgo in illo glorioso consensu meruit extinctionē fominis p̄ matū orbis: dñiuz mūdi sup oēs creaturas sceptrū regni: pleitudinē oīm grāz oīm virtutū oīm donorū: oīm b̄itudinū: oīm fructū spūs: oīm scientiāz et maxime altissime theologie interpretationis sermonū: spūs p̄phetie discretionis spiritū: opationis virtutū gratie suauitatū. **M**eruit secunditatē in virginitate. **A**ternitatē filij dei q̄ sit stella maris: porta celi et sup omnia q̄ diuine misericordie sit regina et regina misericordie nomine

Fe. iiii. p^o resurre. dñi de virgine benedicta

tur quod multipliciter probari potest. **P**ri-
mo enim plus ei conuenit hoc nomē q̄ si dica-
tur imperatrix. **N**ā imperatrix est nomē ma-
gni timoris atq; rigoris. **R**egina autē plus
est nomē prouidentie et equitatis. **P**ropte-
rea nō credo in tota scriptura sacra deū ex p̄-
se nomīari imperatōre sed regē: hoc nempe
nomē est maiestatis. **S**cdo etiam dicit magi
proprie regina misericordie q̄ dñs domina-
rum. vel regina reginarū: vel dea dearum
hec enim omnia important dignitatē vel ex-
cellentiā respectu maiorū vel minorū. **S**i em̄
diceret dea dearū nō uideret esse dea vel re-
gina peccatorū vel demonū. **S**imiliter pro-
prie nō diceret regina pacis et dilectōis: qm̄
nō est hoc vniuersale omnibus sui regat.
Tertio etiā dicit melius regina misericordie
q̄ potentie vel sapiētie. **I**n sapientia em̄ in-
telligit potentia sed nō cōuertit. **I**n miseri-
cordia dñs intelligit et sapia et potētia et nō ecō-
uerso. **U**nā misericordia claudit illa tria in se
propterea regina misericordie est regina po-
tentie et sapientie et nō ecōuerso. **Q**uarto eti-
am pprie nō potest dici regina glorie seu re-
gina gratie aut regia iusticie. **N**ā gloria gra-
tia et iusticia per se tantū dicūt collationē bo-
ni et ablationē mali. **P**er se em̄ plus cōprehē-
dit et in amplius se extendit regnū misericor-
die q̄ glorie gratie uel iusticie. **S**ed ab ampli-
ori et maiori potentia dignitas et denomina-
tio maior ē. **E**st ergo beata virgo maria a sū-
ma dignitate et regia misericordie dici debet
Quinto ad idē. gloria em̄ tantū ē in celo nō
in terra: nō in inferno: nō in purgatorio sed
misericordia in quolibet horū est: ergo maxi-
mum est regnū misericordie: merito q̄ regi-
na misericordie est dicta. **S**exto insup regia
misericordie dici debet. **N**ā quicquid est su-
perius superiore superi^o est inferiore. sed mi-
sericordia est sup omnia opa dei et regnū mi-
sericordie sup misericordiā: ergo regina mi-
sericordie determinat potētiā sup oia: sed il-
la cōuenit virgini purissime: ergo proprie ē
regina misericordie. **S**eptimo etiā sup patri-
monium et proprietatē filij sui est regina sed
hec est misericordia. **P**ropriū etiam dei ē mi-
sereri sp̄ et parcere: ergo beata xgo pprie mi-
sericordie est regina. **O**ctauo etiam p̄bati pōt
Esa. em̄. xviii. dicit dñs. **E**go autē p̄siderabo
in loco meo glo. q̄ locus est misericordia: s̄
pprius locus regis ē regnū: ergo misericor-
dia est regnū regis et regine. **S**z proprie dicit
tur rex et regina eius qd̄ est ip̄s regnūz si-
cut rex vel regina francie dicit cui^o est regnū
frācie. p̄pterea bñssima virgo pprie dicit re-

gina misericordie cui^o misericordia regnū ē
Wbtā virgo potuit facere de
deo qd̄ de se nō potuit facere eti-
am ipse deus. **Caplm. iiii.**

Quarta stella est potestas. **P**lus enim
potuit facere beata xgo d̄ deo q̄ de^o
d̄ seip̄o. **Q**uedā em̄ tria et p̄dictoria
int̄ deū et virginē erant que dum accessit ad
virginē cōcordata sunt: puta. **P**rimo impos-
sibile erat deū nō generare: impossibile erat
virginē generare. **I**te scdo impossibile erat
deum generare nisi deū: impossibile erat vir-
ginē generare deum. **A**mplius tertio impos-
sibile erat deū cum alia persona generare: i-
possibile erat virginē sine persona generare
Accessit ergo deus ad virginē et necesse fuit
virginē generare et nō aliu q̄ deū. et nō de a-
lio q̄ de deo. **S**z deus non potuit generare
nisi deū de se: et tamē virgo deū fecit homiez
deus nō potuit generare nisi infinitū imor-
taliter eternū insensibilē: impalpabilē: inuisi-
bilē sub forma dei. **S**ed virgo fecit eum fi-
nitum: mortalem: mendicū: temporalē: pal-
pabilem: sensibilē: visibilem sub forma serui
supposituz sub natura creata. **O** ineffabilis
hūilitas. **O** incogitabilis virt^o virginis ma-
tris. **O** incōprehēnsibilis altitudo mysterioz
dei: vna m̄lier hebreā fecit iuasionē i domo
regis eterni: vna puella nescio quib^o blandi-
cijs: nescio quib^o cautelis: nescio quib^o violē-
tijs seduxit: decepit et vt ita dicā vulnerauit
et rapuit diuinū cor et diuinā sapiētia circū-
uenit. **P**ropterea cū q̄rit dñs de beata virgi-
ne d. **Ca. iiii.** vulnerasti cor meū soror mea
sponsa mea vulnerasti cor meū. vbi glo. p̄ a-
more tuo carnē assūpsi et vulnerib^o p̄mis i cru-
ce vulnerasti cor meū. **F**lam p̄mogenita filij
tui fuit: plusq; p̄ ea redimēda in mūdū venit
q̄ p̄ omī alia creatura. **E**x virginis igit car-
ne de^o flens dico sūmā altitudinē vestiuit hu-
militate: sūmā deliciā vestiuit penalitātē: sū-
mā opulētā vestiuit paupertate et sūmā lucē ve-
stiuit tenebris: sūmū honorē vestiuit oppro-
brijs: sūmū amabile vestiuit flagellis. **R**eue-
ra deo patri p̄ omnē modū impossibile esset
de se aliqd̄ tale facere. **P**ropterea in h̄ stat vir-
ginis p̄rogatiua: qz cū hec de^o nō possit nul-
li alteri creature p̄cessit. **Q**z autē sic generauit
totū p̄ salute geueris humani pcuratū ē: vñ
sicut illud qd̄ pater dedit maius ē omnibus
vt scribit̄ alibi sic qd̄ mater dedit mai^o ē omni-
bus. **Q**uid igit agendū est nisi cū **G**regorio
exclamandū et dicendum. **O** mira circa nos
vtriusq; parentis iesu christi pietatis digna

tio. **O** inestimabilis dei et virginis dilectio caritatis qui ut seruū redimeret cōmunē filiū tradiderunt ppter nimiam charitatem qua deus et virgo nos miseros peccatores dilexerunt. Hec sunt quattuor prime stelle. Ad dant alie quattuor.

Q solus eternus pater et virgo beata potuerūt filiū habere deū. **Capitulum. i.**

Prima est supercellētia. Persona nāq; virginis tante supercellētie est q̄ nec in psonis increatis nec i personis creatis vt angelis et hominibus inuenit hec incogitabilis dignitas scz q̄ habeat deū filiū nisi in vna persona diuina: que est patris et in vna persona humana que est matris. Sane priuilegiū hoc isti soli persone ita concessū est q̄ sicut impossibile est p̄sone filij vel p̄sone spiritus sancti generare deū pro eo q̄ in eis nō est natura cuius primitate fecunditatis nec intellectus cū actu dicit aliquod verbū siue cum fecunditate et potētia ad producendū imaginē sicut in patre est. Unde sicut impossibile est patri pducere aliud verbū pro eo q̄ hoc verbū genitū sit p̄fectissimū et totā potētiā generandi exhaustit in patre. Ita impossibile est miserē aā que generare deū nisi per nouā potētiā alicui collatā a deo. **Q**d certuz est nunq; futurū esse. Potētia eñ cōcipiendi et pariendi deū q̄ nature humane copulata fuit s; q̄ dicim⁹ christū fuisse in lymbis patrū s; copulētaz substantiā descendit ab adam vsq; ad virginem. Et fuit impossibile ad actū in aliquem mulierem deduci nisi in mariā virginem q̄ potētia ita per natiuitatem christi exhausta est de natura humana q̄ quicunq; diceret aliquā personam diuinā esse humanam in aliquo s; copulētaz substantiam ess; vt in p̄ssimus hereticus puniendus.

Q tot seruiuerunt creature beate marie virgini quot seruiūt beate trinitati. **Ca. ij.**

Secūda stella est dominatio siue sivo lumus dicere famulatus. Tot enim creature seruiunt gloriose virgini marie quot seruiunt trinitati. Omnes nempe creature quēcunq; gradum teneant in creatis siue spirituales vt angeli: siue corporales vt corpora celestia vel elemēta et omnia que sunt in celo et in terra siue dampnati siue beati que omnia sunt diuino imperio subiugata: gloriose virgini sūt subiecta. Ille eñ qui

filius dei est et virginis benedictę volens vt sic dicam paterno principatū quodāmodo principatum equipare maternū ipse qui deus erat matri famulabat in terra. vñ Luc. ij. c. scriptuz est de virgine et gloriose Ioseph. Et erat subditus illis. p̄pterea hec est vera diuino impio omnia famulant et virgini. Et iteruz hec est vera: imperio virginis omnia famulant et deus.

Q hereditario iure successit beate virgini regnū totius mundi. **Capitulum. iij.**

Tertia stella est regnum. Rege enim successionis et hereditario iure totius mundi debet beate virgini primatus et regnum. Quis autē benedicta virgo fuerit nobilioz persona que fuerit vel futura sit in orbe terrarū: tantę perfectionis q̄ etiam si non fuisset mater dei nō minus debuisset esse domina mundi. tamē s; leges q̄ bus regitur mundus iure hereditario omnem hui⁹ mundi meruit principatū et regnū qz filius ei⁹ in primo instanti sue cōceptiōis monarchiā totius promeruit et obtinuit vniuersi: sicut propheta testat d. Domini est terra et plenitudo eius orbis terraruz et vniuersi qui habitant in eo. Ex iure ergo conceptionis filij dei virgini incubebat totuz illud p̄curare et administrare quod extunc filio datum est vsq; ad legitimaz etatem filij sui sicut ipse diligens nutrit s; q̄ volunt iura. nec tamen est mirū si tam generosa regina administrandi orbem curā omiserit. primo qz femina. scdo quia puella. tertio qz virgo uerecunda. quarta qz paupercula. quinto quia cure filij dei et sui erat totaliter dedicata. sexto qz non credebatur m̄ filij dei nec recipiebatur vt orbis domina: sicut nec filius qui vltimū totius orbis et mores ordinabat. tamen non est vt deus agnitus: nec vt orbis rex et heres receptus: sicut Ioh. j. c. scriptum est. Mundus per ipsum factus est: et mundus eum nō cognouit. In propria venit et sui eū non receperunt. Sciens igitur mater in filio latētis diuinitatis virtutē curam administrandi reipublicam dereliquit licet vbi poterat pro posse exerebatur: sicut patet Ioh. ij. q̄ in reipublice solatium et supplementum vinum in nuptiis postulauit. Ac dolens que rebat filium ne mundus perdidisset dominum suum: quinimo cum filius eius vnigenitus moreretur in cruce cū nullum habuisset iuris q̄ de iure succederet ei: m̄ om̄ s; iura successit: ac p̄ principatū omnium acq̄siuit

Fe. iij. p^o resurrectionem de beata virgine

Successionē autē hanc nusq̄ legimus reuocatam sed diuino munere operante et gratia virginis impetrāte cernim⁹ expressius elucidare quōdā cum eam dñam et reginā omnium predicamus. De monarchia autē vniversi nunq̄ christus testatus ē eo q̄ sine matris p̄ iudicio nequaq̄ poterat fieri. Insuper no- uerat q̄ p̄t mater irritare filij testamentū si in sui p̄iudiciū sit cōfectū. Ex his omnibus apertissime claret q̄ mater iesu christi maria hereditario iure omniū que sunt infra deū habet regale dñium et inclitū obtinet principi- patum.

Q nulla gratia ad nos desce- dit nisi p̄ manus b̄tē virginis di- spenses. **Ca. iij.**

Quarta stella ē dispensatio. **A** tempe- em a q̄ virgo mater cōcepit in utero uerbum dei: quādam ut sic dicā iuris- ditione seu auctoritate obtinuit in omni sp̄i- tualit̄i p̄cessionē sp̄iali: ita q̄ nulla creatura aliqua a deo obtinuit gratiā vel virtutē nisi fm̄ ipsi⁹ matris dispensationē. Hinc Bern⁹. deuotissimus ait: Nulla gratia venit de celo ad terrā nisi transeat p̄ manus marie. Hinc Hierony. de eius assumptione in sermone i- quit. In xp̄o fuit plenitudo gratie sicut in ca- pite influente. In maria uero sicut in collo transfundente. **U**bi. **L**anti. viij. c. de uirgine ad xp̄m salomon ait: Collū tuum sicut turris eburnea. Nam sicut per collū vitales sp̄s a capite descendūt in corpus. sic per uirginē a capite xp̄i vitales gratie in eius corpus my- sticū transfundūt. **U**bi iste est ordo diuināz gratiarū influxus ut prius a deo defluant in xp̄i animā benedictā. deinde in animā uirgi- nis matris: inde in seraphin et in alios san- ctos ordines angelorū: demū in ecclesiā mi- litantē. **U**bi em̄ tota natura diuina totū esse et posse scire et uelle diuinū intra uirginis utero extiterit clausū: nō timeo dicere q̄ omni- um gratiarū effluxus quādam iurisdictionēz ha- buerit hec x̄go de cui⁹ utero q̄si de q̄dā diui- nitatū oceano riuū et flumina emanabāt oim- graz. Reuera magnitas dei hāc in mūdo na- tali iure obtinuit dignitatē ut regina miseri- cordie sic p̄dictū ē merito nūcuparet: et h̄ p̄- p̄t filij magnificentiā q̄ ē rex regū et dñs dñantū. Repio nāq̄ in rege n̄ro iesu duas dignissimas dignitates: uidelz q̄ sit etn⁹ de⁹ genit⁹ ab et- no: et eternū deū p̄ducatur eo q̄ sp̄m̄ sc̄m̄ sp̄i- ret et ipse clausus in x̄ginis utero in etnitate a deo p̄se de⁹ generabat etern⁹ et in eadē et- nitate ipse puer i- x̄tute matris deū spirabat et p̄ducebat eternū. Primā filij dignitatē scz

q̄ sit generat⁹ a deo tā infinito mō uirgo b̄n- dicta p̄cipit auit q̄ ies⁹ si dicat magis uer⁹ fili⁹ dei q̄ fili⁹ uirginis nec maior nec minor nec dignior ē dei filius in throno paterno sedēs uelut claritate q̄ habuit anteq̄ mundus fieret q̄ p̄anis paupib⁹ inuolūt et intra fenūz in p̄sep̄io inclinatus uel reclinat⁹. **E**t q̄ talis ē mater filij dei qui p̄ducit sp̄m̄ sanctū. **I**do omnia dona uirtutes ipsius sp̄m̄ sancti qui- bus uult q̄ uult quō uult et q̄tum uult per manus ipsius administrant. **J**am duos q̄- ternarios stellaz tetigim⁹: nūc ad tertium trā- seamus. **S**upaddant alie quattuor.

Q beata uirgo cōsumatio et p̄fectio ē totius create creature.

Capitulum. j.

Prima autē stella est cōsumatio. **O**m- nes em̄ naturas et mūdi p̄fectiones uelut sua p̄fectione uirgo sacra cō- pleuit. **D**eus quidē licet in mūdi creatione nihil p̄duxit imp̄fectū sed omnia perfecta si- cut eoz exigebat natura: tñ uelut p̄fectionis cōsumatio usq̄ ad partū uirginis dilatata ē et soli x̄gini reseruata. **O**ia nāq̄ entia unū ens nobilissimū appetebāt: uiuētia unū no- bilissimū uiuēs: sentientia unū nobilissimūz sentiens: cōceptiones unū nobilissimū cōce- ptū: natiuitates unū nobilissimūz nascibile. **R**ationalia singularissimū rōale: sp̄ualia ex- cellētissimū sp̄uale. **E**t breuiter om̄s creatu- re appetebant unum quoddā optimū purūz creatum. **H**is sic existentib⁹ imp̄fectis prou- isuz est mundo de vna femina sup omnibus benedicta: q̄ unico suo partu omnibus gene- ribus rerū sūmam et uelut p̄fectionē ad- duxit. **A**duerte diligenter aīa q̄ hec benedi- cta puella tantā p̄fectionē attulit uniuerso q̄ uelut p̄fectionis nō est capax: nec de⁹ potest ordinaria potestate ipsuz perficere uel- teriori p̄fectione: imo si tempe pater uel sp̄i- ritus sanct⁹ de seia nasceret nihil accresceret orbi: q̄ q̄cqd nobilitatis: q̄cqd diuitatū et q̄c- qd etnitatū ē totū i orbe diffusū ēz p̄ductū p̄ uirginē i illo eterno supposito q̄b generauit beatissima uirgo. **N**ec uirgini magnū ē q̄ p̄- fectionib⁹ adduxit orbis uelut p̄fectionem cum et ipsi uniuersitatis auctori nōnullas p̄- fectiones adduxerit: puta eterno principio inceptiōis exordij: etnitati diuine sp̄alē p̄iō- dū infinitate imēse q̄titate corp̄is speciei etne pulchritudinē nouā. p̄ q̄b oib⁹ scriptū ē: ois p̄sumantōis uidi finē q̄. i. ē b̄tā uirgo maria.

Q tota ecclesia militās ex b̄tā uirgine ornat et decorat. **Ca. ij.**

Secunda stella est ornat⁹. de carne em̄
virginis benedicte ⁊ in parte corpo-
ris eius excisa: cōsistit p̄fici⁹ ⁊ termi-
nat totū decus ⁊ pondus sacramentorū ec-
clesie dei. Certū est em̄ q̄ ois institutio sacra-
mentorū ⁊ oia alia sacramēta tanq̄ in vltimū
finē ⁊ ad illud sacramētū omniū sacramen-
torū excellentissimū quod est eucharistia or-
dinat: q̄ quidem conficit ⁊ p̄secrat dū panis
in corpus christi cōuertit. Quis em̄ p̄ cōco-
mitantiā in christi corpore sit diuina substā-
tia ⁊ anima sola: tñ substātia panis trās-
stantiā in solā substātiā carnis: nō in diuī-
nitatez neq̄ in animā: ideo hoc sacramētū
est finis omniū sacramentorū. Et vt expressi-
us magnificē illam dignissimā ⁊ beatissimāz
carnez de virgine gloriosa decisam. Dico q̄
tanta infinitate nobilitatis eam dignificauit
altissimus: q̄ cū esset veri hominis caro duz
viuebat iesus formam hominis posset p̄de-
re: dei autē nequaq̄: nō enim erat verū dice-
re de corpore exanimi christi hoc corpus est
hō: ⁊ verū erat dicere hoc corpus est deus.

Quia virgo beata retribuat
dño p̄ omnibus q̄ ipse retribuit
nobis. *Ca. iij.*

Tertia stella ē retributio. sola em̄ bñ-
dicta virgo maria plus fecit deo vel
tñ vt sic dicam q̄tum fecerit deo to-
ti generi humano. Credo em̄ certe q̄ mihi in-
dulgebit deo si nunc p̄ virgine loquar. Cō-
gregemus in vnū que deus homini fecit. et
consideremus q̄ maria virgo dño satisfecit.
Primo namq̄ formauit hominē de limo ter-
re: sed maria formauit em̄ de purissimis san-
guinibus suis ⁊ de purissima carne sua que
preualet omnib⁹ reb⁹ mundi. Scdo deo im-
pressit in hominē decore imaginis sue: s̄ glo-
riosa maria impressit in eū imaginem suam.
Nam sicut ipsa erat pulchrior omniū femi-
narum: sic iesus ē pulchrior ⁊ preciosior forma
p̄re filiis hominū. Tertio deus fecit hominē
sine passione: famis: sitis: caumatis: frigoris
⁊ consimiliū: sed sedula mater iesu ⁊ p̄re cun-
ctis hominibus p̄ia omnib⁹ passionibus ei-
us occurrebat. s̄ fami: siti: nuditati: frigori:
calori: sicut status pauperrim⁹ exigebat ⁊ h̄
cū maxima patientia sua. Quarto vestiuit
deus hominē pellicea veste sed virgo bene-
dicta vestiuit eū in p̄sepio suis paupculis p̄a-
nis ⁊ p̄cessu t̄pis tunicā incōsutilē ei fecit q̄ p̄-
ualuit oib⁹ vestib⁹ mūdi. Quinto docuit deo
hōies sapiāz s̄ sapiētissima ⁊ prudētissima x̄go
maria docuit x̄pm puerilia noxia fugē

⁊ seq̄ eā. Sexto nutriuit deo hōies de fructib⁹
parisi s̄ bñssima x̄go nutriuit x̄pm de iuo la-
cratissimo lacte vberē d̄ celo pleno cui⁹ mini-
ma stilla p̄ualet oib⁹ fructib⁹ parisi te restris
ac toti⁹ mūdi. Reddēdo ergo singula singu-
lis. s̄ q̄ fecit deo hōi ⁊ q̄ fecit deo beata virgo
videbis q̄ plus fecit maria deo hōi q̄ hōi de-
us vt sic p̄ solatio dicere liceat q̄ p̄pter brām
virginē quā tñ ipse fecit deo q̄dāmō plus ob-
liget nobis q̄ nō ipsi.

Quā incōprehēsbiles sint p̄-
fectiōes virginis gliose. *Ca. iij.*

Quarta ⁊ vltima stella ē incōprehēsi-
bilitas. Sicut diuine p̄fectiones oī-
intellectui incōphēsbiles sūt: sic p̄fecti-
ones gratiaz q̄s virgo suscepit in cōceptio-
ne filij dei soli intellectui diuino ⁊ x̄po et sibi
cōprehēsbiles extiterūt. Et q̄dē q̄ deo gene-
raret deū nulla req̄rebat i deo dispositio cū
ei ex natura cōueniret vt p̄viā nature intelle-
ct⁹ p̄duceret verbū p̄ oia sibi eq̄le: imo imposs-
bile est q̄ non generet deū p̄pter suaz secun-
ditatē. S̄ q̄ scia p̄cipet ⁊ pareret deū ē ⁊ fuit
miraculū miraculoz. Sporuit em̄ vt sic di-
cā: femiaz eleuari ad q̄ndā eq̄litate diuinā p̄
q̄dā q̄si infinitatē p̄fectionū ⁊ gratiarū quā
eq̄litate creatura nūq̄ expta ē. Tñ vt credo
ad illā abyssuz inpscrutabile oim carismatuz
spūssanci descēderūt in hora cōceptionis q̄ i
beatā virginē descēderūt in hora diuine cō-
ceptionis intellect⁹ hūan⁹ vel angelic⁹ nūq̄
potuerūt attingere: q̄ declarās angel⁹ ga-
briel Luc. i. cū ab eo q̄reret beata virgo ⁊ di-
ceret. Quō fiet istud qm̄ vix si cognosco: r̄si-
dit angel⁹. Spūssanci supueniet in te ⁊ x̄i⁹
altissimi obumbzabit tibi. q. d. Quod a me
queris ignoro sed eterne sapiētie doctor qui
sibi solū hoc altissimū mysteriū reseruauit te
p̄ illuminatissimā exp̄tentiā edocebit.

Articulus sc̄os de exaltatiōe
beate virginis in gloria

Secundo cōtemplemur beatā vir-
ginem in gloria exaltatā. Et de h̄
subdit ps̄. Adextris tuis in vesti-
tu deaurato. Adextris siq̄dē dei
assistit brā virgo cū in potiorib⁹ bonis etnis
vltra oēs beatos post filiū suū exaltata ē: et
hoc quidez in vestitu deaurato. i. cū corpo-
re iā glorificato ex cuius splendore post filiū
suū tota lucecit ciuitas brōzū. Et de hoc etiā
Jo. s̄dit: Signū magnū apparuit i celo mu-
lier amicta sole. Qd̄ verbuz p̄t esse thema in
presenti articulo cū quis vult soluz loqui de

Fe. iiii. p^o resurrectionem de beata virgine

gloria virginis quā habet in regno dei. In q̄
qdē verbo triplex mysteriū declarat. p̄mū si
gnificatōis ibi signū magnū. scōz apparitōis
ibi apparuit in celo. tertū glorificationis: ibi
mulier amica sole **Apoē. xij. c.**

**De beata virgo est illud admi
rabile signū quo nobis reuelat
gratia ⁊ gloria atq; intelligētia**
Capitulum.

Primū est mysterium significationis
Et de hoc **Jo. ait:** Signū magnum
apparuit. Dicit em̄ virgo gloriosa si
gnū magnū tripliciter. primo. s. magne gra
tie. scōz glorie. tertio magne itelligētie. Pri
mo em̄ fuit beata virgo signū magne gratie
in incarnatione filij dei demonstrate ⁊ date
Signū enim aperit ⁊ claudit quod signatur
ē. Sic ⁊ beata virgo in immaculato utero suo
ex dono gratie magne et infinite clausit ⁊ a
peruit filium dei pro nobis. qm̄ scz verbū ca
ro factum est ⁊ habitauit in nobis vel in ea.
Uñ Ezech. xxxij. c. dñs ait. Solē nube tegā
id est christū in virgine abscondam. Et **Ela.
vij.** iterum dicit. Dabit dñs ipse signū vobis
Ecce virgo cōcipiet ⁊ pariet filiū ⁊ vocabitur
nomen emanuel qd̄ interpretat nobiscū de
us. Ecce q̄ beata virgo magne gratie signū
ē dñi celum vel deū per carnis assumptionē
fecit esse nobiscū ex gratia sua. Propt̄ea ga
briel angelus **Lu. j. c.** ad eam inquit. Inueni
sti em̄ gratiam apud deū: qz ipsa sola ⁊ non
alia creatura per eūā perditā nobis gratiaz
reinuenit. **Uñ Aug^o.** in sermone de natiui
tate. Auctrix peccati eua Auctrix meriti ma
ria. Eua occidendo obfuit. Maria viuificā
do pfuit. Percussit illa. Sanauit ista. Scōz
est virgo signū magne glorie tam utiq; mag
ne q̄ sicut infra patebit vltra q̄ dici possit: su
perat ⁊ lenificat omnes angelicos ciues. **Uñ
Ecclesiasti. xliij.** Luna signū diei festi. A lit
tera est in principio lunaris mensis: luna af
pectibus hominū occultat ⁊ tamē a sole illu
minatissima ⁊ ei cōiunctissima est. Tunc etiā
ad litterā apud iudeos erat festū neomenie
Sed et gloriosa virgo maria in assumptio
ne sua oculis hominū absconsa ⁊ a tota trini
tate dei formata atq; filio suo in gloriosa fide
cōiuncta: festū superne ac magne glorie ma
gno gaudio ⁊ leticia cōsecrauit. Unde **Pro
uer. xj. c.** scriptū. Mulier gratiosa. id est be
ta virgo inuenit gloriā. scz nouā in paradiso
sicut infra patebit. Et merito quidē inuenit
gloriā nouā in celo que amissam graz inuenit
in terra. Tertio vero gloriosa x̄go signū est

magne intelligētie. Signū em̄ ducit in signa
ti cognitōez Sic x̄go maria supra om̄ez aliā
creaturaz ducit in sapiētiam et intelligētiā
filij sui ⁊ dei. Hinc **Esaia. lxxxix. ca.** de ipsa
dñs ait. Exaltabo ad populū meū signū me
um. i. per signuz ytiq; meū quod est gloriosa
virgo: atq; intelligentiā dabo de meip̄o ⁊ de
filio meo dicit dñs. Propt̄ea et dicit porta
celi: quia per eam alta ⁊ sacra celi ⁊ scriptura
rum ac sacrozū mysteria referātur.

**De triplici celo in quo glorio
sa virgo mōstrata est ad imitati
onis exemplum et glorie ei^o de
uotionē. Caplm. ij. l**

Secundum mysterium quod subdit
Ioannes est apparitionis. Unde ait:
Apparuit in celo. In triplici enim ce
lo apparuit hoc virginale ad celeste signum.
primo in celo ecclesie. scōz in celo glorie. ter
tio in celo anime. Primo eniz apparuit in ce
lo glorie. s. militantis: de q̄ celo **Apoē. xxi.**
Celum nouum ⁊ terra noua. In hoc celo ap
paruit beata virgo vt omnib^o bene viuendi
preberet exemplum. Unde **Ambrosius lib.**
de virginitate de virgine ait sic: Ut de ceteris
virtutibus eius taceam virgo erat nō so
lum corpore sed etiam mente: corde humilis
verbis grauis: animo prudens: loquēdi pe
ritior: legendi studiosior: nō in certo diuitia
rum sed in prece pauperum spem reponens
intenta operi: verecunda sermone: arbiter
mentis non hominē sed deum querere: nul
lus ledere: omnibus bene velle: maioribus
assurgere: equalibus nō inuidere: iactantiā
fugere: rationem sequi: virtutē amare. **Uñ**
ista fastidiuit humiles: quando risit debiles
qm̄ vitauit inopē: nihil in oculis toruum: ni
hil in verbis procar: nihil in actu verecundū
nō gestus fractior: nō incessus solutor: non
vox petulātor vt ipsa species corporis simu
lacrum fuerit mētis ⁊ figura probitatis. **Ta
lem euangelista monstrauit. Talem spiri
tus sanctus elegit. Quid etiam in singulis
moroz que digna fuit vt ex ea filius dei nasce
retur: Deniq; in verbo eiusdem Ambrosij
ibidem concludaz. Talis fuit maria vt eius
solius vita omnium sit disciplina. Ecce q̄ be
ata virgo exemplum omnium virtutum est
toti ecclesie militanti. Scōz autem hoc virgi
nale signū apparuit in celo glorie cū. s. i. aia ⁊
corpe i celū assūpta ē ex q̄ tota celesti curia de
corat **Uñ beatus Bern.** in qdā sermone ait
sic. Marie presentia totus illustrat orbis a
deo vt ipsa tam celestis patria clarius rutiler**

virginis lampadis illustrata fulgore. **Hinc**
Eccl. xliij. c. Species celi in visione glorie. s.
 virginis matris dei. **Tertio** insuper hoc vir-
 ginale signum apparuit et quotidie apparet in
 celo anime: de quo celo propheta ait: **Celum**
 celi domino. **Celi** enim cum a celado dictum
 sit: animam designare potest que nobis celata
 manet. **Hoc** autem celum: celum celi merito dicta
 est eo quod pro celo creata sit. **Hoc** igitur virginis
 signum apparet in celo anime. scilicet quoniam quilibet
 iustus seu peccator: deuotionis virginis non
 est oblitus. **Secundum** hoc mari seculi periculis ple-
 ni: deuotionis oculos ad mariam que dicit stel-
 la maris instanter leuant. **Unde** **Bern.** in qua-
 dam sermone ait: **Si** criminum immanitate tur-
 batus es: si conscientie feditate confusus: si iu-
 dicii horrore perterritus: si baratro despera-
 tionis incipias aboleri: mariam cogita: ma-
 riam inuoca: non recedat a corde: non recedat
 ab ore. **Nam** ipsam cogitans non erras. ipsam
 rogans: non desperas. ipsam sequens non de-
 uias. ipsa tenet non corrumpit: ipsa protegente
 non metuis: ipsa duce non fatigaris: ipsa pro-
 picia peruenis. **Hec** ille. **Et** sic in temetipso
 experiri poteris quod merito dictum sit nomen vir-
 ginis marie maris stella. **Oporet** enim vni-
 uersos christicolos inter fluctus huius secu-
 li nauigantes attendere hanc maris stellam
 que supremo cardini. id est deo proxima est
 et respectu exempli eius cursum vite dirige-
 re. **Quod** qui fecerit: non iactabit vane glorie
 ventis: nec frangeat scopulis aduersorum: nec
 aboleret scylla voragine voluptatum sed pro-
 spera veniet ad portum quietis eterne. **Hec**
Bernardus.

De triplici sole quo et anima
 et corpus gloriose virginis sola-
 ri lumine amicta totum irradiat
 paradysum.

Tertium mysterium quod subdit a **Iobe**
 glorificationis dictum est. de quo sub-
 iungit: mulier amicta sole. **Triplici**
 enim sole dicitur amicta beata virgo. primo sole
 amoris. secundo sole splendoris. tertio sole ful-
 goris. **Primum** enim pertinere meretur ad volunta-
 tem eius que dei amore feruet. scilicet vero ad
 intellectum eius que dei lumine splendet. ter-
 tium autem ad corpus eius quod totum para-
 dysum ultra omnes beatos fulgoribus replet.
Primo enim dicitur amicta sole. scilicet candidis-
 simi et ignitissimi amoris. quo scilicet super om-
 nes beatos diligit deum et filium suum iesum
 christum dominum nostrum. **Unde** beatus **Bern.**
Hoc enim amoris igne labia prophetę purgant

isto quoque seraphim accendunt: longe vero
 aliter hec virgo meruit non velut summatim tan-
 gi sed operiri: magis autem circumfundi et tanquam
 ipso igne concludi et cetera. **Sane** candidissimus
 atque calidissimus huiusmodi mulieris amic-
 tus cuius omnia tantum irradiata noscunt. ut
 nihil in ea non dico tenebrosus vel saltem mi-
 nus lucidum sed nec tepidum liceat suspica-
 ri per **Bern.** **Secundo** autem dicitur beata vir-
 go esse amicta sole splendoris. scilicet quo ad
 lucem glorie quam in anima habet. **Unde** idem
Bern. **Denique** ipsa est mulier amicta sole. id
 est induta ineffabili claritate. amicta inquam lu-
 mine sicut vestimento de quo ait apostolus:
Induimini vestimentum dominum iesum christum.
Nam gloria ipsius dei super omnem
 creaturam ornata fuit. **Tertio** etiam beata vir-
 go dicitur amicta sole fulgoris scilicet quo ad
 lucem quam habet etiam in corpore ex redun-
 dantia glorie que sibi a deo in anima datur.
De qua **Bern.** ait: **Quod** familiaris ei facta es
Domina quam proxima imo quam intima vel vi-
 cina. vestisti cum substantia carnis et ille te glo-
 ria sue maiestatis: vestisti nube sole et ipsa so-
 le vestiris. scilicet tam in corpore quam in anima. **Tam**
 enim differt gloria virginis a gloria al-
 iorum beatorum quantum sol a ceteris luminari-
 bus celi: et quodammodo sicut cetera luminaria
 irradiant a sole sic tota celestis curia a glorio-
 sa virgine lenificatur et decoratur. **Unde** **Bern.** in
 sermone de assumptione ait: **Itaque** gloriosa
 virgo dum celos ascendit: etiam supernorum
 gaudia civium copiosius augmentis cumu-
 lauit. **Itaque** si paruuli necdum nati **Iobis** ani-
 ma liquefacta est: et maria locuta est: que non
 fuit illa exultatio celestium curie et eius audire
 vocem et videre faciem eiusque beata presentia
 frui meruerunt. **Et** iterum **Aug.** in quodam ser-
 mone de natiuitate virginis ait. **Ipsius** celus
 quod penetrasti necdum circum que in eo sunt
 contenta: noua et ineffabili gloria decorasti
 prioremque eius gloriam ultra quam dici potest:
 tua presentia magnificasti. noua illic ac prece-
 denti tuarum virtutum dignitate irradias in-
 mensaque gratiarum tuarum luce plustras. **Quarta**
 autem in paradiso sit gloria virginis benedice
 septem excellentie seu dignitates quibus glorio-
 sa prefulget manife ostendunt. prima dicitur ma-
 ternitas. secunda caritas. tertia conformitas. qua-
 rta tranquillitas. quinta capacitas. sexta unitas.
 septima largitas nominatur.

Quod beata virgo est mater dei
 meretur super omnes beatos in gloria exalta-
 ri. **Capitulum. iij.**

Fe. iiii. p^o resurrectionem de beata virgine

Prima enim dignitas seu excellentia virginis gloriose que ei⁹ gloriā magnam ostendit: maternitas dicta est. Maxima nempe excellentia est q^{uod} virgo beata sit mater dei q^{uod} sit d^{omi}nia creaturarū dei. Hoc em̄ dependet ab illo sic ram^a sua radice. ergo certitudinaliter tenendū est q^{uod} ipsa ē super omnes ordines angelorum tanq^{uam} perse implens et cōtinens vnum integrū ac totalem statum cui fm rectam rationē altera psona congrue nō potest addi: quia ipse status ex sui ratione ppter dignitatem incōmutabilem exigit vnitatē. Sicut enim nullatenus decet plures esse christos: nec deū plures homines esse: Sic nullo modo decet dei filium nisi vnā solā matrem naturalē habere. Itē ratio naturalis ex gratuita lege dicit q^{uod} mater regis omnium est in sede regia sup omnes ordines ministrozū et militū. Unde quia est electa in matrē: est electa ad dignitatē trāscēdētē omnē dignitatē mistroz et famuloz: q^{uod} rō materni amoris ei⁹ qui fert in deuz vt in suū filiū realem a nullo alio affectu cuiuscūq^{ue} que nō est realiter mater dei pter q^{uod} ab ipa vnq^{uam} participari potest. Nā vt dicit hebre. i. Sicut fili⁹ dei sedet a dextris maiestatis i excelsis tāto melior angelis effectus q^{uod}to differentius pre illis nomē hereditauit q^{uod} nomē est vt sit vere deus p gratiā vnionis: sic et mater domini nostri iesu gloriose maria tanto melior est angelis effecta q^{uod}to pre omnibus creaturis hereditauit vt optineret dignissime matris nomē. Vñ propheta ait: Eleuata est magnificentia tua sup celos deus. Magnificentia em̄ dei dicta est virgo maria. Nā sicut in p^{ri}ma cōditiōne magnificatus est deus: q^{uod} de nihilo tam sublime vniuersū et taz sublimēs angelos condidit: sic quoq^{ue} in reparatione non minus magnificatus est: q^{uod} de humana natura infecta perdita et dampnata: christuz hominem propagauit et de muliebri sexu in ordine rōnaliū scōm cōmunez cursum infimo: et matrem sibi et toti celesti curie dedit. In quo quidem apparet q^{uod} magnus et excelsus dominus humilia respicit. nō respexit humilitatē ancille sue Luce. ij. vt ex hoc magnificent eū oēs generationes angelice et humane: q^{uod} sicut magnificentia diuine virtutis et impiofitas in boie xpo resplendet sic viscerosa et tene ra materna magnificentia pietatis ex christi matre resplendet. Et h^{oc} quidem intantum q^{uod} sicut christus spiritualiter est genitus et cōceptus in corde vniuscuiusq^{ue} beati et iusti: sic exemplo naturalis matris filij dei p^{ri}ms in ipsam vt in verum filius

inardescant. Hec autē matris magnificentia amplius magnificat deum q^{uod} omnis alia creatura simul sumpta. vñ merito eleuata dicitur super celos. id est super angelos vniuersos

In q^{uod}ta gloria super cūctos beatos sit gloriose virgo in paradiso ex sua dilectione. **Ca. v.**

Secunda excellētia virginis que magnam eius gloriā ostendit: caritas nuncupatur. Omnes nempe ordines et status glorie p^{ri}ncipaliter distinguuntur fm superiores et inferiores rationes diuini amoris. Non enī in cōmuni ratione caritatis distingui possunt cum omnes participent illam. nec per aliquā rationē que nō sit ratione diuini amoris potest vnus super alterū in maiori propinquitate seu intimitate ad deū superlocari. Maternis igit amor incōparabiliter transcendere debet omnes alias rationes amoris diuini preter illam q^{uod} est in anima christi que scilicet fertur realiter in deum tanq^{uam} in propriam personam.

In paradiso gloria matris dei est conformis glorie christi q^{uod} amor omnium beatorum. **Capitulum. vj.**

Tertia autē excellētia virginis magnitudinem glorie eius ostendens conformitas nominatur. Nam anima christi et christus in q^{uod}stum homo transcendit omnem ordinē pure creature seu create nature. Gradus autē matris conformis est christo cuius humanatio intantum transcendit omnem ordinē p^{ri}me conditionis q^{uod} est omnino extra et supra integritatem ordinis vniuersi. Propterea non potuit ab vniuerso capi. sed dignitas m^{at}ernitatis dei sic operi incarnationis cōnexa est q^{uod} omnino aliter nō potuit dari. Vñ ecclesia ad virginē ait. Quē celi capere non poterant tuo gremio contulisti. Unde beata virgo Eccl. xxiiij. de se ait. Virum celi circuiui sola. Igitur huius maternitatis atq^{ue} materne dignitatis ordo est super totalem integritatez p^{ri}mi ordinis vniuersi et per cōsequēs sup totalē dignitatē et integritatē āgeloz ordinū atq^{ue} hierarchiaz vñ Bern. in q^{uod}dā ser. ait: Venter capator celis: diffusior tris: latior elemētis q^{uod} illū cōtinere valuit quē totus mundus cōprehendere nō potuit. et q^{uod} trib^{us} digitis moles terre appendit.

In amorosus et approbatus

aspectus filij dei ad matrem eaz
super omnes beatos exaltant.
Capitulum. vii.

Quarta excellentia magnitudinē vir-
ginis glorie demonstrans est tran-
quillitas. Tranquillitas christi est si-
lialis aspectus ad matrē singularissimus et
amorosissimus ac transcendētissim⁹ esse de-
bet ita q̄ totā celestem curiā simul sumptam
preter matrē: nō debent aspicere sub tali re-
uerentia. nec sub ordine talis aspectus seu
amoris. **Q**uio autem dei aspectus altius fer-
tur in aliquem beatoruz: tanto fortius ⁊ alti⁹
per beatitudinē se imprimi illi: ac tanto alti⁹
conspicit ac sufficit ⁊ acceptat ab eo. **I**gitur
inexplicabilis est sub q̄tra altitudine latitudie
et glorie intimitate dei fili⁹ se ingerit sue ma-
tri. Et cōsimiliter sub q̄tra altitudine latitudi-
ne ⁊ intimitate suscipit ab eadem. **T**alis au-
tem dei ad eos fixio glorie ⁊ huiusmodi aspe-
ctibus beatorū eorum si quidem glorie sedes
est. **U**n̄ antedictus aspectus dei ad matrem
sua regia est sedes ⁊ eius in illo fixio est eius
regalis ⁊ gloriosa corona. **U**n̄ hiero. in ser-
mone de assumptione. **N**ec in mundo locus
dignior fuit virginalis vteri: templo in quo
dei filium suscepit: nec in celis sublimior re-
gali solio: quo mariā marie fili⁹ sublimavit.

Quarta beata virgo facit in gloria
beatorum gradum super omnē
aliū excellentem. **Capitulum. viii.**

Quinta excellētia virginis capacitas
dicta est. **S**cōz enī **D**yonī. in regno
celorum omnia inferiorū dona in su-
perioribus in tanta excellentia sunt: q̄ quasi
nulla est comparatio: nisi sicut est circūferen-
tia ad suum centrū. **C**um ergo beata virgo
supra omnem ordinem sit intantuz q̄ per se
faciat ordinēz incōmunicabilem sicut predi-
ctū est. **S**equit̄ q̄ sup omnes inferiores ordi-
nes tam angelorum q̄ hominū simul sumptō-
rū ipsa improporzionaliter est plata. et q̄-
quid est in gloria in omnīū glorificata natu-
ra tam angelica q̄ humana: multo preexcel-
lentius est in virgine matre dei. **N**ec dubiuz
si **B** reddat aliorū beatorū multitudo nume-
rosa ⁊ magna: q̄ hoc nihil facit ad rē maiori-
tatis glorie essentialis seu substantialis. **N**az
in spiritualib⁹ idē mai⁹ q̄ melius reputatur
Unde plus de substantiali gloria est in vni-
co seraphin q̄ sit in omnibus inferioribus:
si per impossibile fm numerum multiplicā-
rentur in infinitum. **S**upaddē dū quoq̄ est

q̄ nullus inter puras creaturas ordo in celis
intantū superat ordinem imediate sibi cōiū-
ctum: q̄tuz gloria matris dei superat omne
quod inferius est. **A**d hanc intelligentiā ma-
nuduē p̄sidero ordinēz dū ecclesiasticorū
Nā quicquid possunt ordines inferiores: po-
test etiam sacerdotalis gradus ⁊ incōparabi-
liter plus: sicut episcopus super sacerdotes
papa super episcopos. **I**dem patet in corpo-
ralibus vniuersi idem quoq̄ intelligi valet.
Nam omnia superiora continent etiam infe-
riora ⁊ inextimabiliter plus: sic ⁊ in gradib⁹
glorie infinita sapientia dei plenissime ordiā-
uit. **N**am fm **A**postolū ad **R**o. j. Inuisibilia
dei a creatura mundi per ea que facta sunt i-
tellecta conspiciunt̄. id est conspecta intelli-
guntur.

Quarta beata virgo plus in infini-
tus deo ⁊ eius filio vniat̄ q̄ om-
nes alie pure creature. **Capitulum. ix.**

Sexta autē excellentia vnitatis nomi-
natur. **Q**uio enim beati magis vni-
untur cum deo tanto gloriores fi-
unt in eo. **O**mnes enim creature simul iun-
cte non tantum vniunt̄ deo q̄tum sola bea-
ta virgo. **A**d cuius intelligentiam notandū
est q̄ sex sunt ascensus seu gradus vniōnis
in deum quibus creature in eum gradatim
ascendūt. **P**rimus est vniō creationis. scōs
est cognitionis. tertius est dilectionis. quar-
tus glorificationis. quintus est maternalis
conceptionis. **S**extus personalis vniōnis.
Primus autē vniōnis ascensus est creatiōis
id ē p̄ticipationē eēndi p̄ quā enciaziungū-
tur deo vt cause efficienti ⁊ exemplari atq̄ fi-
nali. **S**cōs est vniō cognitionis. s. p̄ vim in-
telligēdi p̄ quē intellectū alia vniunt̄ deo vt
obiecto itelligibili p̄ gr̄az fidei q̄ vniunt̄ deo
vt supnaturali credibili ⁊ vt credo ⁊ credēdo
Tertio ē vniō dilectionis. s. p̄ donū gratificātis
amorē p̄ quā vniunt̄ deo tanq̄ amico ⁊ ama-
to. **Q**uarto ē vniō glorificationis. s. p̄ visionēz
⁊ fruitionē glie sempitēne p̄ quā aia vniunt̄ deo
vt obiecto bñifico ⁊ facialit̄ viso. **Q**uinto ē m-
terialis cōceptionis p̄ quā beata virgo facta ē
mater dei ita vt vna atq̄ eadez esset caro vir-
ginis ⁊ caro christi non cōsiderata in christo
diuinitate eius. **S**extus autem est persona-
lis vniōnis rē. **I**n quolibet autem istoruz q̄-
bus excedit alterum in infinitum: quia infe-
rior in sua specie infinities multiplicat̄: supe-
riori equipari non valet. **Q**uō sic patere pōt
Primū est p̄t̄ q̄ esse i infinitū excedit oē eē
q̄ talia infinita si equalent mmo p̄cto eēndi

Fe. iiii. p^o resurrectionem de beata virgine

Secūm etiā patet qz infinita nō intellectualia vni intellectui vel intellectuali equalere non possunt. Tertū etiā similiter patet qz oēs intellectus infidelis z inimici dei nō equialēt vni fideli z amico dei. vñd̄ **Prōu. xvj. c.** Melior est vnus timens deum q̄ mille filij impij. Quidem veruz est nisi pro q̄to quidaz ex eis in dei p̄destinatione pro tpe futuro habēt tur vt dei fideles atqz amici. Quartū etiā patet quicqd̄ dari potest circa visionē dei: n̄ equalēt vni beato. qz omnia simul sumpta nō facerēt vñd̄ beatū: q̄uis pro q̄to maior grad^o glie spe z meritorie z per modū seminarij in dono glorie cōphendatur et quodāmo tale donū dici valeat quo ad quid excedere inferioris glie gradū. Quintū quoqz patet. Nā illa vnio siue ascensus qui est p̄ originalē seu m̄fnalem cōceptionē trāscendit om̄s inferiores in infinitū prout in hoc ascensu includit maxim^o amor sibi corruēdens vt plenarie cōsumatur. Quia sicut cōis amoris grad^o cōsumatur in glia: sic matern^o amor dei consumat in maria. Sextū z vltimū insup̄ ptz. Nā ascensus per p̄sonalem vnionem tāte transcendēcie est q̄ reliqui citra ip̄m infiniēcies multiplicari ei equalere nō possent. Et loquor p̄ ut i p̄sonali vnioe includitur b̄nfica reflexio mēris p̄sonaliter deo vnite. Ecce q̄ hic ascēsus vnionis in deū. s. q̄ ad maternales p̄ceptionem: in infinitū excedit om̄es alios p̄cedentes. Et quo manifeste apparet q̄ q̄tum in p̄senti seculo talis vnio excessit alias vniones in gloria vel gr̄a nunc: tunc in paradiso excedit in gloria.

Vota largitate gr̄e et glie btā virgo a deo dotata sit **Caplm. x**

Sextima excellentia virginis glorio-
sissime eius magnitudinē monstrās largitas dici potest. Duplex em̄ largitas beate x̄gini a dō donata ē. Una gratie altera glie. Primo em̄ de largitate gr̄e in sermone de assumptioe hier. ait de x̄gine Gratia plena. quia ceteris quidē per ptes prestā marie verō tota se simul infūd̄it gr̄e plenitudo: sicut in capite influēte q̄ fuit in x̄po quaz q̄ aliter et aliter. Et addit Nā in x̄po fuit plenitudo gr̄e sicut in capite influēte. In maria vero sicut in collo trāsfundēte: sicut super^o articulo. j. et viij. ca. latū dicitū est **Ubi Berni** ait Nulla gr̄a venit de celo ad terrā nisi transeat p̄ man^o marie zc. Et quo patet q̄ excepto x̄po tanta gr̄a virginis a dō data est q̄tā vni pure creature dari possibile esset. Secūdo aut̄ data est illi largitas glie. Nam in paradiso diuine glie p̄cipano ceteris quidē modo p

ptes datur. Sed scdm̄ Berni. beata x̄go maria diuine sapientie p̄fundissima vltra q̄ cre di valeat penetrauit abyssum: vt q̄tum siml sine p̄sonali vnione creature cōdicio patitur illi luci inaccessibili videat immerfa.

Articulus terti^o de triplici honore quo honorata fuit z est beata virgo.

Tertio cōtemplemur beatā virginēz ab om̄ib^o honoratā cū de ista p̄p̄ba subdat: circūdata varietate scz. assistit beata x̄go a dexteris dei. Triplici em̄ varietate circūdata assistit. Primo. s. eminēciāz scdo differentiarū. Tertio gr̄arum. Primā habuit anteq̄ ascēderet i celū. Secūda in celo. Tertiā nobis dispensat de celo. Ex quib^o oibus in summo glorificat z honoratur. Et de his merito **Jo. dicit.** Et luna sub pedib^o eius scilicet beate x̄ginis

Vota beata virgo dū vixit omnia temporalia intellectualia et effectiua superauit **Caplm. j.**

Prima aut̄ varietas qua beata virgo circūdata assistit a dexteris dei: est eminēciarū. Tres em̄ sunt eminēcie p̄ntis vite quibus honorata fuit beata virgo. Prima t̄paliū. scda intellectualium. tertia affectualū. Hec significat in luna que tres habet naturas. Primo est mutabilis. Ecce temporalia. secundo est lucida. Ecce intellectualia. Tertio frigida. ecce affectualia. que omnia quasi luna sub pedibus beate virginis p̄strata fuerūt. Prima eminēcia est t̄paliū: valde em̄ eminēcia reputantur ista t̄palia bona tñ sunt mutabilia et defectibilia sic luna. Hec aut̄ habuit btā virgo sub pedib^o suis qz suis affectibus p̄ cōtemptuz om̄ia subiugauit ne scilicet aliquō eius dilectioem ad siliū variaret. Amor em̄ cōmutabilis boni semp̄ aliquō derogat amori boni quod incōmutabile est. Propterea lib. x. cōfessionū **Augu^o** ad deuz ait. Dñe min^o te amat q̄ tecū aliqd̄ amat q̄ nō p̄pter te amat. Secūda vero eminēcia est intellectualiū. Nā omniū sciēciāz et creaturarum actiua z passiuā btā virgo in cōpatione ad supeminētem x̄pi sciēciam p̄pendit. Ecce luna subpedib^o eius. hoc etiā p̄cipabat **ap̄lus** qui **Phil. iij. c.** de se dicebat. Que mihi lucra fuerūt hec arbitrat^o suz p̄pter x̄pm detrimēta. Verūtāem̄ estimo om̄ia detrimētum esse propter eminētem sciēciam. Hesu x̄pi domini mei. Tertia aut̄ eminēcia est affectualū. Tanta em̄ fuit dilectio qua btā x̄go etiāz in vita p̄nti dilexit x̄pm q̄ om̄s amores

presentis vite preteriti: presentes atq; futuri respectu huius sunt quasi luna sub pedibus eius. **U**n Eccl. xxiiij. ca. beata virgo merito de se ait: Ego mater pulchre dilectionis quasi diceret. Quia sum mater dei: habeo dilectionem tanta pulchritudine eminentem ab omni alia quantum eminet sol a luna.

Quia accidentalis gloria et gaudia crescunt in beatis omnibus ex virgine gloriosa. **Ca. ij.**

Secunda autem varietas que circumdat et assistit beata virgo a dextris dei est differentiarum que reperiuntur in gloria beatorum: sicut dominus Job. xiiij. c. ait. In domo patris mei mansiones multe sunt. Et iterum Cor. xv. c. Stella a stella differt in claritate. i. beatus ab alio beato in beatitudine. i. quantitate glorie differt. Est nihilominus aduertendum secundum Richar. et Bonauent. in. iij. di. xlix. **Q**uod in beatitudine duo consideranda sunt. Primo beatitudinis obiectum. scilicet increatum bonum quod existens vni et idem participat ab omnibus. Secundo consideranda est ipsa dispositio beatorum per quam illud bonum clare videndo et perfecte diligendo participat. Ex parte ergo obiecti participati nullus alio beatorum est sed omnes in gloria sunt equales: quia idem est obiectum quod participat omnes. Sed ex parte dispositionis beatorum vnus alio beatorum est in quantum scilicet vnus alio clarius deum videt et perfectius amat. Qui enim equaliter habentes virtutem nature habent inequaliter habitum glorie vel equaliter actum inequaliter sunt beati propter inequalitatem ex parte beatorum dispositionem. **U**no glo. sup illud Job. xiiij. In domo patris mei mansiones multe sunt: dicit diuersa prima meritorum. **H**is igitur premissis notandum quod in mensa dilectionis beatorum quam inter se mutuo habent: multiplicat inter eos quasi in infinitum numerum gaudiorum secundum perfectionem diligentium et dilectorum ex quo crescunt stupendo modo differentie accidentalis glorie inter illos. **T**res enim differentie sunt inter beatos. Quidam inter se in gloria sunt equales. Quidam vero maiores. Quidam autem minores. Et tunc secundum Aug. super Jo. Inter eos non erit invidia aliqua disparis claritatis quam regnabit in omnibus vnitas caritatis. Et Grego. in moralibus. Tanta vis in illa pace nos faciat ut quod in se quisque non accepit. hoc se accepisse in alio exultet vna cunctis erit beatitudo letificata quous non vna sit omnibus sublimitas vite. Et ab omnibus his sic concordibus honorabitur virgo beata. **P**rimo enim sunt quidam qui in se

in gloria sunt equales et hi duplicant predictam accidentalem gloriam inter se pro quolibet ex amore. **R**atio huius est quod inequali mensura se diligunt et se diligere cognoscunt. **E**x quo quilibet beatus de quolibet sibi in gloria coequalitatem gaudet quantum de semetipso ex se inuenit intensius. **E**t idem de consimilibus in presenti capitulo intelligendum est secundum Richar. **S**ecundo autem quidam in gloria sunt maiores: et hi duplicant sibi gloriam accidentalem: pro quolibet etiam qui in gloria est eis minor et hoc non quod se videant diligere quantum diligunt: sed quod gloria illorum quantum licet minorum tamen gaudeant quantum de sua propria: cum quicumque secundum suam capacitatem intelligunt gloriosius. **U**n Petrus plus gaudet de bono lini quam ipse linus. tamen secundum Bonauent. in. iij. di. xlix. in fine. ex hoc non sequitur quod tantum gaudeat quantum si haberet illud bonum quod si haberet illud haberet maiorem caritatem et potestatem intensius gaudendi etc. **T**ertio vero quidam in gloria sunt minores: et hi toties duplicant gratiam suam accidentalem quoties gloriosiores se esse cognoscunt eos qui propter amorem eorum duplicant gloriam suam. **N**unc autem minores sancti conspiciunt aliquem sanctum decies in gloria se maiorem: quendam decies: alique decies milies: alium centies milies. **A**lter mille milies. **E**t huiusmodi sancti martyres maiores quasi infinita milia sunt versus minores quoties intelligunt cum gloriosiores se esse beatorum toties duplicat gaudium suum cum cognoscant se tantum diligere a quolibet suo maiori quam in quolibet eorum propter eos gloria duplicat. **N**unc igitur ad propositum statuamus ex vna parte integraliter totum amorem quem adinuicem habent sancti atque ex altera parte amorem quo minor beatus diligit et gignem gloriosam. **E**t credo quod talis amor minimi gloriosi excedat omnem alium beatorum simul sumptorum tam angelicum quam humanum non inspiratum in beatam virginem aut in christum hominem seu in ipsum deum. **E**t licet de hoc plures possent rationes dari tamen causa breuitatis quattuor subiungam. **E**st autem hoc primo ratione conceptionis. **T**alis enim minimus beatus clare cognoscit quod beata virgo cum sit mater dei propter se possit vel posuerit pro sua salute quam posuerit vel ponere possit tota rationalis natura simul supra considerata excellentia dilectissimi filii sui qui fuit instrumentum sue redemptionis saluationis et glorificationis: considerat etiam virginis meritis et suffragiis et exemplis. **S**ecundo ratione compassionis. **T**alis nempe aperte intelligit quod tota rationalis natura non sustinuit nec sustinere posset tantum dolorem et penam pro sua redemptione quantum sola sustinuit mater

Fe. iiii. p^o resurre. dñi de virgine benedicta

dei cōsiderata dilectione qua filiū suū ama-
uit. Tantis em̄ fuit dolor virginis in morte
xpi q̄ si in om̄es creaturas q̄ pati possunt di-
uideret om̄es subito interirēt. **H**ic tñ dolor
virtute illius spūs q̄ supuenit i eā i virginis
aula claudēbat q̄ nulle sensitiue parti corpis
ne añ debuit tempus subito morerēt. p̄mit-
tebatur effundi. **T**ertio ratione glorificatio-
nis. Tanta est autē gloria virginis matris
dei sicut ex precedentib⁹ patet q̄ tantū exce-
dit in gloria naturam angelicā z humanā si-
mul iunctam: q̄tum circūferentia firmamē-
ti excedit in magnitudine suū centrū cum in-
telligat in filio suo se quasi alterū se diuinita-
te vestitum. **Q**uarto rōne dilectionis. Tan-
tus etem̄ est amor beate virginis ad quēlibz
minimū gloriofū q̄ om̄is amor q̄ in regno
celoz natura angelica z hūana diligit aliq̄
iam beatū: ē sicut predicat q̄ centrū ad circū-
ferentiā firmamenti vel min⁹ respectu amo-
ris quo ipsa virgo gloriofa minimū beatum
amat considerato fontali principio vñ talis
amor originē habet. **P**ropter hūc autē amo-
rez virginis gaudiū duplicat dū eū iuxta ca-
pacitatē suam cernit pleno z quieto deside-
rio gloriofū. **E**t sic per hunc amorē z p̄ hunc
modum p̄ quolibet sancto virginis gaudiū
in celo multiplicat. **V**idens autē minim⁹ san-
ctus se tantū diligi a virgine gloriofa q̄ p̄p̄
eū tanta gloria in ea crescit intantū inflāmat
i ei⁹ amorē ac intm̄ letificat de gloria ei⁹ q̄
tūc eū itelligit se i glia sup̄: tonēs d̄ glia ei⁹
plusq̄ de pp̄ria iocundat. **S**i igit minor sā-
ct⁹ q̄ ē i regno celoz tñ a beata v̄gie dilect⁹
z tāto amore sicut predictū ē diligit eā: neces-
sario sequit q̄ oēs sancti q̄ eo maiores sunt i
gloria ampli⁹ diligant ab ea: atq̄ amplius p̄
amorē inardescant in eā. **E**t q̄ accidentalis
gloria fm̄ predictū modū in ea p̄pter illos et
in oibz eis p̄pter eā multiplicat. **Q**uis igit
tur exprimere possz infinitatē gaudiū z amo-
ris quib⁹ actiue z passiue gloriofa virgo ma-
ria hac triplici differētia accidētali gloria va-
ria circūdat z honorat. **D**ēs tamen bētres
differētie beatoz possūt dici luna sub pedi-
bus eius collacata: q̄ si indicare velit q̄ tātūz
differt ei⁹ accidētalis gloria a gloria om̄iuz
predictozū q̄tū sol a pp̄rietatib⁹ lune.

Ve sapientia beate virginis
z quō inuitata fuit ad celus z q̄
maximi scelerati ei⁹ meritis mi-
sericordiā assequunt. **Ca. iij.**

Tertia autēz varietas qua circūdata
assistit gloriofa virgo a dextris dei

est gratiaz: que sez in nobis in hoc seculo pe-
grinis dispensant p̄ eā vñ maxime hono-
rat. **D**ictū est enī sup̄ ar. j. c. viij. q̄ nulla gra-
de celo nisi ea dispēfante ad nos descendit.
Hoc em̄ singulare officiū diuinit⁹ ab eterno
adepta est: sicut p̄rouer. viij. c. ipsa testat di-
cent. **A**b eterno ordinata sum. s. dispēfari-
gratiarum celestū. **H**inc quoq̄ **Ca. iij. ca.**
ad hoc officium eam inuitans sponsus ait:
Veni de libano sponsa mea: veni de libano
veni: coronaberis de capite amana: de ver-
tice sanir z hermō: de cubilib⁹ leonū: de mō-
tibus pardoꝝ. **I**n q̄bus sanctissimis verbis
tripliciter virginē mariā cōtemplare. primo
cādidatā. sc̄do inuitatā. tertio coronatā. **P**ri-
mo inq̄ cōtemplare virginē candidatā. **L**i-
ban⁹ em̄ candidatio interpretat. **T**riplici em̄z
candore refulfit beata virgo, primo candore
diuinalis sapie. sc̄do candore virginalis i-
nocentie. tertio candore p̄uersationis hone-
stissime. **P**rimo enī refulfit candore diuina-
lis sapientie cū ipsa fuerit candor lucis eter-
ne z speculū sine macula z speciosior sole. **T**ā-
to em̄ lumine illustrata fuit beata virgo cum
etiā esset in ventre matris q̄ nō tñ plena fu-
it lumine rationis sed etiā altissime cōtēpla-
tionis. **I**n quo quidē lumie p̄fecte hec quat-
tuor itellexit. primo naturā creatā irrōnalez
sc̄do naturā creatā rōnalē. tertio naturā crea-
tam spūalē. quarto naturā increatā diuina-
lem. **Q**ue distinctio cogitionē creationis et
ois creature in se cōprehendit qz in lumine
creatori cognouit oēs alias creaturas: sicut
p̄pheta ait: **I**n lumine tuo videbim⁹ lumen
Ad tātam em̄ cōtēplationē sublimata ē vt
perfectius etiā in ventre matris cōtemplare
tur deum q̄ vñq̄ fuit cōtemplatus aliquis
in perfecta etate: magisq̄ cōtēplatione dei
excessit dormiendo q̄ aliquis alius vigilan-
do: sicut ip̄a **Ca. xv. c. v.** **E**go dormio z cor-
meū vigilat. **E**cce candor sapientie diuinalis
Sc̄do refulfit candore virginalis innocētie
vñ om̄is cordis eius conceptus quasi naza-
rei fuerunt candidiores niue: nitidiores la-
cte: rubicundiores eboze: antiq̄ saphyro pul-
chriores: sicut **Thre. iij.** **T**ertio refulfit can-
dore cōuersationis honestissime z om̄i virtu-
te cōposite. **C**ū **hiero.** in sermone de assum-
ptione. **S**i diligenter attendas nihil est vir-
tutis: nihil splendoris: nihil gratie z nihil cā-
doris quod non respēdat in virgine glori-
osa. **S**ed de hoc plenius. s. ar. ij. c. ij. in pri-
cipio **S**c̄do cōtemplare virginē inuitatam
Trib⁹ em̄z vicibus dicit ei veni quasi triplici-
ter inuitet. **P**rimo relinquere mundū. sc̄do

ascendere celū. tertio intrare in deū. **Primo** in q̄ cōtemplare quō inuitat relinquerē mū dum. **Propterea** dicit ei: veni scz de loco miserie huius mūdi. **hinc** **Lan.** ij. c. ait. ad eaz sponſus. **Surge** propera amica mea z veni id est. relinque mundanās miseras et corruptiones. **Et** sequit̄. **Lolumba** mea in foraminib⁹ petre in cauerna macerie. **Corpus** et enim christi petre perforate z macerie depulſe merito cōparat: qz tempore passionis plenum fuit foraminib⁹ sensuuz z penalitauib⁹ passionum: propterea vocat virginem colūbam in foraminibus petre. **In** cauerna macerie que q̄ diu vixit dilatato ituitu z spatiosavolatu p foramina passionū corpis iesu christi: z per cauernā vulneris lateralis semp in eius doloribus genuit et cōtinue latitauit. **Sed** nūc ad resurrectionis gaudiū inuitat. **Secūdo** inuitat ascendere celū scilicet progrediendo per choros hierarchiaz celestiu. **Nā** inuitat eam iesus vt per mediū angelozū trāsiens illozū vallata societate omniuz beatorum spiritūū superet dignitatē. **Uñ** **Lan.** ij. c. ait: **Surge** propera amica mea: colūba mea: formosa mea z veni. **Nā** cñ hyems trāsiit imber abiit z recessit flores apparuerunt in terra nostra. **hi** siquidē flores angelici spiritus sunt qui in terra apparuerunt ad virginē. de huius vite ergastulo educendā. **hi** enim ascenderunt cū virgine ascendente de super riuos aquarū. **Et** sicut dies verni circūdabant eam flores rosarū z lilia conualliu. **Tertio** aut̄ inuitatur intrare i deū. i. suscipere ab eo gloriā sempiternā quasi dicit ei: veni dilectissima spōsa mater: z filia ingredi in ortum delitiarū z inaccessibile secretū z ad delectationē diuinarum personarū in medio trinitatis beatissime introducta. **Uñ** **Lan.** v. c. ait sponſus ad eā. **Veni** in ortū meū spōsa mea soror mea: messui mirrhā meā cuz aromatis meis. **Comede** fauū meū cū melle meo. **hic** est ortus assueri beati dei qui regia manu consitus erat. **hester.** j. ca. **In** hoc orto factum cōuiuuium grande pro nuptijs z cōiunctione hester quā adamauit rex de⁹ super omnes mulieres. id est super omnes creaturas: z posuit dyadema regni super caput suum z voluit eam esse reginā **hester.** ij. c. **Istud** est dyadema speciei z corona glorie qua virgo super āgelos coronat vt itra trinitatis gloriā ipsa sola amplius sit euecta ac plus beatissime trinitatis diligat gloriā: capiat: sentiat z fruā q̄ omnis alia creatura simul sumpta de gloria post filium participat

viuuerit. **Quarto** cōtemplare virginem coronatā quia subditur coronaberis zc. **Qui** q̄ em singularissimas gratias impetrat misericordissima mater super impios peccatores vt cōuertatur ad deum qui dici possunt quinqz lapides preciosi. **Hanc** coronam virginis adornantes vt aperte clerſcat qz gloria sua tantum habet in alios redundare qz post filium suum ipsa sit singularis ratio peccatorum. **Nam** propter virginis immēſam dilectionem tam ipse christus q̄ tota etiam beatissima trinitas sceleratissimis peccatoribus frequenter indulget. **Primus** igitur lapis dicit amana. **Amana** em mons silicie est z inimicus ei vel coangustians eū seu cōprimens eum aut angustiator eius interpretatur. **Designat** enim homicidiales tyrānos z crudeles homicidas z parentū oppresores: viduarū z pupilloz deuoratores. **sz** in capite huius montis designatur sūmitas in sceleribus supradictis. **Secūdo** lapis sanir dicitur est. **Uñ** subdit d vertice sanir. **Sanir** em mons est in iudea in quo leones latitare dicunt atqz fetoz interpretat̄ z significat carnales homines. **In** vertice huius mōtis designat etiam sūmitas in predictis. **Terti⁹** lapis hermon nominat⁹ est. propterea addit. **Et** hermon. **hic** ē etiam mons iudee in quo similiter cōmorantur leones z interpretatur anathematizatio z designat p phanos z excomunicatos sacrilegos. **In** vertice q̄qz hermon indicat etiam sūmitas in predictis culpis. **Quartus** lapis cubilia leonum denotatur. **Uñ** subdit: de cubilibus leonū. **hi** sūt raptors superbi: predones: fures: z pirate. **hi** in cubilibus malarū conscientiarum suarū sine cōtritione quiescunt. **Quint⁹** lapis mōtes pardozū dicitur est ido addit. **Et** de mōtib⁹ pardozū. **hi** sunt homines mendaces duplices simlatores hypocrite facti falsarij z proditores crudeles z malis artib⁹ pleni designati i paradys propter crudelitatem z varietatē. **Magnitudo** autē nocumenti in montibus designatur. **De** his omnibus coronatur beata virgo: quia vel ei⁹ meritis cōuertuntur vel eius meritis a suis vitijs deuincuntur. **Hac** igitur gratiarum varietate adornantur in regno celozū glorioſa virgo predictas gratias nobis dispensando q̄ lumen quasi luna sub pedibus eius. **igitur** femina ab omnibus z super omnia benedicta. **Tu** nobilitas z pseruatio generis humani. **Tu** meriti latitudo z cōsumata potestas omnium creatorum. **Tu** vnica mater dei.

Fe. v. p^o resur. dñi de substāiali gloria bea.

Tu domina vniuersi: regina mundi. **Tu** di pensatrix omnium gratiarum. **Tu** consummatio vniuersi et ecclesie sancte decor. **Tu** nostra satisfactio digna coraz largitore cunctorum bonozū. **Tu** omnium virtutum donozū et gratiaz incōprehensibilis magnitudo. **Tu** preelectum et dignissimū vasculū a primo artifice fabricatorū essentie dei capax. **Tu** templum dei. **Tu** ortus deliciarū. **Tu** exempluz oim bonozum: consolatio deuozozū et totius salutis radix et ornamentū. **Tu** porta celi: leticia paradisi. et vltra q̄ dici possit gloria sumi dei. **Uere** baluaculo has laudes et excellentias tuas enunciam^{us} sed tuā imensam dulcedinem suppliciter exoramus: tua supple benignitate insufficientias nostras vt te digne laudare possimus per infinita secula seculozum. Amen.

Feria. v. post resurrectionem de substāiali seu essentiali gloria animarum sanctaz. Ser. lxij

Gloriabuntur.

Gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuū ps. v. **Uiso** de gloria christi et matris eius atq; omnium angelozum. **Itaq;** ad sextam contemplationē glorie paradisi que est de substāiali seu essentiali gloria animarum sanctarum mentis oculos eleuemus. **Circa** quā aduertendum est q̄ in tribus consistit gloria sanctorū: scilicet in gloria substāiali: in gloria cōsubstāiali: et in gloria accidentali. **Prima** est gloria substāialis et in hac consistit om̄s gloria anime. **Scda** est substāialis et in hac cōsistit tota gloria coraz. **Tertia** est accidentalis: et hec consistit maxime in tribus aureolis que nō sunt omnium saluandozum. **Consistit** etiam in leticia actiua et passiuā omnium sensuum beatorum. **Prima** autē dicit gloria substāialis seu essentialis et quāq; aurea nuncupat: sicut dicit i sermone. lxiiij. arti. j. et ca. j. **Et** de hac etiam loquit propheta in verbo p̄allegato. **Gloriabunt** in te omnes qui diligunt nomen tuum. **In** quibus verbis tria mysteria de anima per ordinem describunt. **In** primo stat^{us} eius nature ibi: om̄is. **In** scdo status eius gratie ibi: qui diligunt nomen tuum. **In** tertio status eius glorie ibi: gloriabuntur in te.

Articulus prim^{us} de statu in quo scdm naturā aīa creata est.

Primū mysteriū vertit circa nature animarū statū omnium beatorū. **Itē** dicit ois: qz omnes tangit. **Quelibz** em̄ aīa ad imaginē dei formata tres potentias habet: videlicet intellectū memoriā et volūtātē q̄ sunt. **Primo** quidē intellect^{us} et hic creatus est ad imaginē filij. **Scdo** memoria et hec creata est ad imaginē patris. **Tertio** volūtās et hec creata est ad imaginē spūs sancti: de q̄ potētis simul p̄s ait. **Signatū** est sup nos lumen. **Ecce** intellect^{us} ad similitudinē filij. **Uultus** tui dñe. **Ecce** memoria ad similitudinē patris. **Itaq;** sicut a p̄e generat filius: ita a memoria intellect^{us}. **Dedisti** leticiā in corde meo. **Ecce** volūtās ad similitudinē spūs sancti: cui exhibet leticia cordis. **Hec** tres potentie naturalis tāq; fundamēta omib^{us} bonis spūalibus taz gr̄e q̄ glie substernūtur. **Ex** his igit patet q̄ de^{us} fecit aīam capacez sui nec ab alio q̄ ab ip̄o impleri potest. **Hec** eius capacitas terminari seu quietari valet nisi in ip̄o trino et vno.

Arti. ij. de grā q̄ dat aīe per triplicē habitū theologiaz virtutū a deo infusum.

In scdo mysterio status gratie q̄ aīe dat a p̄e exprimitur. cum subiungit. **Qui** diligūt nomē tuū. **Ad** cui^{us} intelligentiā ē aduertēdū q̄ tres sunt habit^{us} diuinae seu theologice virtutū. scilicet fidei spei et caritati. **Hi** siquidē gratis ad informationē trium potentiarū p̄dictaz a dño infundunt eis dē quoq; ipse potentie dirigunt. **Et** sicut cū aqua et arena et calce mixtis in muro lapides cōiungunt: sic fide spe et caritate cū deo aīa p̄ gratiā copulat. **Hoc** nēpe mō edificat celestē hierlm: sicut p̄pheta ait: **Hierlm** q̄ edificatur vt ciuitas cui^{us} p̄ncipatio ei^{us} in ipsuz. **Hec** p̄ncipatio ē fides spes et caritas q̄ iam faciūt nos p̄ncipare deū p̄ gratiā: s̄ demū i celo ple ne possidebim^{us} p̄ gliaz. **Per** hos igit virtutū habit^{us}: ab his trib^{us} virib^{us} tres act^{us} eliciunt. **Prim^{us}** est credere assentiendo sume veritati p̄pter se et sup omnia. **Scd^{us}** ē sperare in itendo sume imēsitati seu largitati p̄pter se et sup oīa. **Tert^{us}** est diligere cōplectēdo sumā bonitātē p̄pter se et sup oīa. **Ex** his ptz q̄ p̄ has tres virtutes tota aīa reddit deo grata. **Primo** gratificat intelligētia seu rōnalis p̄ fidez. **Uti** ap̄th. ix. c. dixit dñs iesus mulieri fluxū sanguis patenti. **Cōfide** filia fides tua te saluā fecit. **Et** ad Ephe. ij. **Grā** em̄ saluati estis p̄ fidē. **De** talib^{us} erat Ap̄lus q̄. ij. **Thi. j. de** se dicebat. **Scio** em̄ cui credidi et cert^{us} sū qz

potens est depositū meū seruare in illū diez
Secūdo gratificat memoria seu irascibilis per
 spem. **Unde** Job. xiiij. **Et** iam si occiderit me
 sperabo in eum. **Ecce** spes cōtra oīa aduer-
 sa. **Et** Sap. iij. **Spes** illorū immortalitate ple-
 na est. i. gratia dei. **Propterea** in psona talis
 gratificati p̄s. ait: **Ad**hī autē adherē deo bo-
 nus: est ponere in dño spē meā. **Tertio**
 gratificat voluntas seu cōcupiscibilis p̄ cari-
 tatez. **Hinc** xiiij. c. ad Rōma. ap̄lus ait: Ple-
 nitudo legis est dilectio. **Et** itez **Prover.** x.
Uniuerſa delicta operit caritas. **Et** idem. j.
Pet. iij. **Caritas** operit multitudinē pecca-
 torū. **Uñ** propheta merito ait: **Diligā** te dñe
 fortitudo mea. **Hi** sūt igit̄ q̄ iuxta verbū p̄s.
 diligunt nomē dñi. **In** quib⁹ verbis pp̄ha-
 ta ostendit per has virtutes totaz animā gra-
 tificatā. **Primo** gratificatū intellectū seu rō-
 nem p̄ fidem cū dicit nomē. **Quid** enī p̄ no-
 men nisi noticiā fidei demonstrat. **Nomen**
 enī a notāmie ta ablato p̄ sincopā dictū ē ⁊ si-
 gnificat noticiā verā. **Hinc** **Math.** vj. in ora-
 tione dñica postulam⁹. **Sancificet** nomē tu-
 um. i. per fidem sancta intelligat noticiā tua
 seu notificeris tu sanctus. **Secūdo** ostēdit gra-
 tificatā memoriā seu irascibilē per sp̄z cū di-
 cit tuū. i. q̄ nomē facit p̄ sp̄e: sp̄m humanuz
 etiā tuuz qz in eo regnas quasi in regno tuo
Hoc autē fieri q̄tidie postulam⁹ cū dicim⁹ ad-
 ueniat regnū tuū. **Apoc.** quoz. j. c. tales gra-
 tificati dicūt ad xpm. **Secisti** nos deo nostro
 regnū. **Tertio** ostendit gratificatā volunta-
 tem seu cōcupiscibilē p̄ caritatē cū dicit. **Qui**
 diligūt. **Hanc** siquidē voluntatē gratificatā
 habebat qui dicebat. **Diligam** te dñe fortitu-
 do mea. **Uñ** verbū exponens **Cassiodo.** ait
Diligere est quasi de omnib⁹ eligere. **Ille** cr-
 go deū diligit qui semp eū omnib⁹ antepo-
 nit. **Et** tales merito gratificatā obtinet volun-
 tatem.

Articul⁹ tertio qd sit proprie
 substantialis glia q̄ dat anima-
 bus beatis.

In tertio mysterio a p̄s. stat⁹ glorie
 anime demonstrat cū subddit. **Glori-**
 abunt in te. s. deo. **Et** merito quidē
 cum a nullo minus deo possint rationales
 spiritus p̄miari. **Unde** i premiū dat cis dei
 formitas glorie p̄ quā deo efficiant p̄formel
Hinc ad dñm propheta ait: **Gloria** virtutes
 eorū. s. tu es solus ⁊ nō alius. **Iungunt** enī
 tres status iam dicti in gloria sempiterna h̄
 modo. **Nā** tria sunt obiecta ad que tres act⁹
 egredientes a tribus potētis anime p̄pter
 tres virtutes theologicas. primū obiectū est

increata veritas. sc̄dm increata maiestas. ter-
 tiū increata bonitas. **In**creata veritas ē ob-
 iectū fidei. **In**creata maiestas ē obiectū spei
Increata bonitas est obiectum caritatis.
Respiciunt autē hec tria obiecta statū ⁊ me-
 ritū viatorū: s̄ demū p̄ hec natura cuz gloria
 copulat in statu beatorū. **Uñ** his trib⁹ meri-
 tis in animabus beatis tria premia cor̄ respō-
 dent que dicunt tres anime doctes. prima ē
 visio clara. sc̄da tentio seu possessio sempiter-
 na. t̄tia ē dilectio p̄fecta. **Visio** ē cōgnō infalli-
 bil̄ x̄it̄. **Tentio** seu possessio ē certitudo in-
 amissibil̄ dignitat̄. **Dilectio** ē dilectatio infasti-
 bilis dignitatis ⁊ bonitatis vt sic animā tota
 vniat̄ tota doctet: in trib⁹ aīe virib⁹ deo trino
 et vno tota cōfiguret̄ tota illi vniat̄: tota illu-
 minef: tota quietet̄ ac eternaliter delectet̄ cū
 in statu omnīū bonoz aggregatione p̄fecto
 eternaliter viuēs br̄a dicat ⁊ glorioſa. **Dicu-**
 tur autē hi tres glorie actus anime doctes q̄si
 diuinit̄ anime desponsate: qz fm hos aīa deo
 vniat̄ tanq̄ sponsa sponſo: et in his ditat̄ et
 replet̄ nō solū modo vigorat̄. **Hec** a quibus-
 dam substantialis gloria taliter diffinit̄. **Glo-**
 ria substantialis est p̄fecta intelligētia admi-
 rabilis excellentie dei cognite in sua natura
 ac glorioſus amoris actus in deū cōtinue in-
 spiratus que homini in eternū cōicant̄. **In** q̄
 diffinitione tota substantialis gloria demon-
 stratur. **Nā** exprimit̄ primo cognitio infalli-
 bilis veritatis: qz dicit q̄ substantialis gloria
 est p̄fecta intelligentia admirabilis excel-
 lentie dei cognite in sua natura. **Secūdo** expri-
 mit̄ possessio inamissibilis dignitatis qz con-
 cludit q̄ hōi ietnū cōicant̄. **Tertio** exprimit̄ in-
 fastibilis bonitatis: qz subdit glorioſus amo-
 ris actus in deū cōtinue inspiratus. **Ex** quo
 patet q̄ gloria substantialis est om̄e id sine q̄
 aīa nō potest esse beata. **Sed** predicta h̄mōi
 sūt sic maifeste apparz. **Quoz** tñ hec substācial
 gloria attribuit̄ visioni. **Unde** sup̄ illud p̄s.
Ostendā illi salutare meū. **Ait** glo. q̄ visio ē
 tota merces. **Et** est verbū Augustini. j. de tri-
 nitate. c. penul. **Et** Job. xiiij. c. **Ostende** no-
 bis patrē ⁊ sufficit nobis. **Et** Jo. xvij. **Hec** ē
 vira etnauit cognoscant te solū deū. **Secūdo** em̄
Bonauen. in. iij. tres actus predicti sunt
 omnino coninncti atqz connexti. **Unde** qui
 p̄fecte videt: p̄fecte amat ⁊ habet. **Et** ideo in
 sanctorū verbis p̄ cōnexionez q̄ ē oim̄ attri-
 buit̄ verū. **Magis** autē visioni appropriat̄:
 qz in visione distinguit̄ status patrie a statu
 vie: nō sic autē in dilectione qz vtr̄ obiqz dile-
 ctio. sed in patrie est visio nō in via: qz in via
 est crudelitas de nō viso. **Hec** **Bonauen.** in

Fe. v. p^o resur. dñi de substā. gloria bea.

liij. di. xlix. ar. j. q. v. Insuper notandū est fm Richar. in. iij. q. proprie loquēdo in donib⁹ anime beatitudinis essentia nō consistit: sed in actib⁹ earundē ad quos ordinant: sicut habitus ordinat ad actum.

De deivisione et de triplici visione eius ac de tribus posterioribus suis. Ca. j.

Primū premiū siue dos anime est visio clara. per quā propter meritū fidei intellectus perficitur et beatificatur in cognitione infallibilis veritatis. i. filij dei q̄ Jo. xiiij. c. ait: Ego sum via veritatis et vita. Hec autē visio ponit presentiam rei in se. Scōz autē Richar. de media villa. Pos visionis ē quidā habitus luminosus in intellectu quo illuminat ad clare deū videndū sicut ē. Et hec erit visio qua beati videbūt deum. Hinc j. Cor. xiiij. Ap̄ls ait: Videmus nunc p̄ speculum in enigmate: tunc autē facie ad faciem. Quia autē difficile valde est intelligere qd sit videre deū in paradiso facie ad faciem. Ido fm Alexā. de halis in. j. q. ij. Triplex dei facies et tria eius posteriora distingui possunt. Nam primo est facies corporalis. scōda spiritalis. tertia celestialis. Prima em̄ facies est corporalis. i. presentia p̄ carnē. Hanc autem postulabat propheta dicens. Ostende faciē tuam et salui erimus. Et in figura Exo. xxx. iij. c. moyss dñs ait: Facies mea precedet te. Hui⁹ autē faciei posteriora dicūt figure legis q̄ figurabāt incarnationes filij dei. vñ et illi q̄ erant in veteri lege videbant eū quasi a posteriori p̄ figurā futuroz. Sed nos videmus eum quasi in facie qz nos credim⁹ et accipim⁹ eum vt in carne presentē. Et sic intelligit illō apli. ij. Cor. iij. Nos autē reuelata facie gliaz dñi specularē in eandē imaginē transformamur a claritate in claritatē tanq̄ ad domini spiritū. Ubi postq̄ locut⁹ est de velamine figuraz hoc adiunxit ap̄lus vbi sup̄. Scōdave ro facies dei ē spūalis et hec est p̄sentia dei p̄ gratia in gratificantē. Ideo hanc gratiā qui dā sic diffiniunt. Gratia est lux quedā et emanatio intuit⁹ vultus diuine approbationis q̄ respicit tantū suos et nō alienos. Et de hac facie p̄p̄ha ait: A facie dñi: mota ē fra a facie di iacob. Hec igit⁹ cognitio di p̄ faciē ē cognitio eius p̄ p̄sentia gratie seu p̄ cōtemplationē. Et fm hoc accipit illud iacob Gen. xxxij. Vidi dominū facie ad facie et salua facta ē anima mea. Huius autē faciei posteriora sunt rationes naturales: qz a posteriori est cognitio di ipso deo cū nō accipiat presentiam eius in affectu sicut fū i cognitione per gratiā: nihilomi-

nus accipit quasi a posteriori veritatē aliquā de deo fm intellectū. Tertia vero facies dicta est celestialis. i. presentia dei p̄ gloriā in propria forma. Uñ Job. xxxij. c. ad quēlibet beatum futurū dicitur est: Videbis faciē eius in iubilo. Et qd supra ap̄ls ait: Tunc autē facie ad faciē. Posteriora autē huius faciei sūt omnis creata natura. Nam est cognitio dei in sua forma: et est cognitio ei⁹ in suo effectu. Cognoscere autē ipsuz in sua forma sicut est est cognoscere in sua facie: cognoscere autē ipm in suo effectu est ipm cognoscere a posteriori. Hinc Exo. xxxij. capitu. ad Moysen ait dominus. Non poteris videre faciem meam. Non enim videbit me homo et viuet. Et sequit. Videbis autē posteriora mea. Facies autē meam videre nō poteris. Quia si moyses i presenti vita faciē eius videre nō potuerit. Nos pusilli et ceci quō illud audebim⁹ attendere? Delectat tñ deū videre sed si faciē eius contemplari nō possum⁹ saltē postera eius cōplet speculari vt pulchritudine posteriorū illecti et attracti. Studeamus in p̄nti vita aliter operari q̄ mereamur introduci tandem in altera vita ad illam gloriosaz faciem contemplandaz quā videre est gloria cōsumata. Quia eius posteriora cōprehendi possunt sui adiutorū ac modus ex triū cōsideratione. primo ex cōsideratione creaturaz corpaliū. scōdo ex cōsideratione creaturaz rōnaliū. tertio ex cōsideratione creaturaz spūaliū. scz cōsiderare angeloz pulchritudinē: multitudinē et distinctionē: sicut. sermo. xlix. est plen⁹ demonstratū. Per has itaqz tres cōsideratōes inē humana lumie fidei gradatim ascendēs ad cōtemplandū posteriora dei satis facile poterit puenire. Quo cū stupenti poti⁹ q̄ intelligenti a se ex diuino munere datū fuerit eluari et tantā pulchritudinē nouerit in corporalibus creaturis: tanq̄ maiorē in creaturis rōnalib⁹: tā etiā incōpabilit⁹ p̄minentiorē in creaturis spiritualibus: nihil aliud super est nisi clamare et dicere cū propheta. Domine dominus noster q̄ admirabile est nomē tuū in vniuersa terra. Quā eleuata est magnificentia tua sup̄ celos. id est magnifica intelligentia sapientie tue infinite supat oēs alias omniū creaturaz. Et nihilomin⁹ aduertendum q̄ tribus modis cognoscit aliquid primo q̄ ē. scōdo sicut est. tertio quid est. Primo autē cognoscit aliquid q̄ est: et sic cognoscit deus in presenti vita nō tantū a bonis: sed etiā ab ipsis malis. Scōdo vero cognoscit aliquid sicut est et hoc mō deus in patria cognoscit a bonis. Uñ. j. Jo. iij. Similes erimus qñ videbimus eū sicut est. id est suā

bonitate: maiestate: benignitate etc. Tertio aut modo cognoscit quid est et hoc modo deus non poterit videri a bonis nec a malis nec in via: nec in patria: quia finitum nunquam infinitum comprehendit. Multis autem modis videbitur deus primo in se, secundo in nobis, tertio nos in deo. Quarto deus in creatura: et creaturas in deo quia omnia reducuntur ad dei triplicem visionem. Prima dicitur meridiana, secunda matutina, tertia vespertina. Primo enim cognoscere deum in sua essentia dicitur visio meridiana. Secundo autem cognoscere creaturas in verbo dicitur visio matutina. Tertio vero cognoscere in se creaturas hoc est in suo proprio genere vespertina visio appellatur.

Quam magna erit ad deum dilectio et fructio et rationes. **Ca. ij.**

Secundum autem premium seu secunda dona anime gloriose. Dicamus ad primum quod est dilectio perfecta et consummata ubi preceptum de diuina dilectione sine aliquo defectu impletur: sicut propheta testatur. Omnis consummationis vidi finem latum mandatum tuum nimis. Tale autem premium per quod propter meritum caritatis voluntas perficitur et glorificatur in dilectione infatigabilis bonitatis. Tamen Richar. ubi supra vocat hanc dilectionem fructuionem. Et dicit quod dona fructuionis est summo bono clara visio perfecta amore inherere propter seipsum. Vel aliter dici potest secundum eum quod est perfectus caritatis habitus quo anima fructus deo. Aduertendum est tamen secundum quosdam quod licet deus sit principale obiectum glorie beatorum: nihilominus reliqua ut illi coniuncta et correlata ad substantialem gloriam pertinere videntur. De substantiali enim perfectione caritatis est diligere semetipsum et omnes virtutes sibi conexas et suam mentem esse velle deo et ipsi caritati unitam et e converso et amare humanitatem filii dei in quantum est eius: et omnes beatos in quantum sunt amici dei ac deo amorosissimo pleni et in unum corpus collegium a deo et in deo constructi et colligati. Hec in quantum sunt deo relata sic sunt naturalia glorie substantialis obiecta quod et substantialia sunt et formales rationes obiecti. id est dei: in his habent et participat a mente beata. Cum predictis concordat Richar. in. iij. di. xlix. Insup est notandum secundum Richar. ubi supra quod beatitudo anime principalis est in actu voluntatis quod in actu intellectus quod ostendi potest triplici ratione. primo ratione caritatis. secundo ratione nobilitatis. tertio vero ratione principalitatis. Nam per eandem per quam res mouetur ad terminum in termino quiescit: ergo per illam virtutem per quam res principaliter mouetur ad terminum per illam principaliter in termino quiescit. Quis autem

homo moueatur ad ultimum finem per intellectum et voluntatem: principaliter tamen mouetur in ipsum per voluntatem quod per intellectum. Propterea Augustinus xi. de ci. dei. xvij. c. Mouetur attribuit amorem. Sicut corpus pondere: sic animus amore ferri quocumque ferri. Secundo ratione nobilitatis principaliter enim persistit beatitudo in nobilitatis potentie actu quod in actu minus nobili: sed voluntas intellectu nobilior est eo quod in suo actu non potest cogi: nec circa ea que sunt ad finem necessitari. Magis etiam potest transformare animam voluntas quod intellectus et suum obiectum respicit sub ratione nobilitatis. Tertio ratione caritatis. Sicut enim inter habitus vice caritas est principale donum secundum Augustinum xv. di. ci. di. xvij. c. Ita inter habitus patrie caritatis donum obtinet principatum: sed in patria nobilior habitus habet nobilioris actum: ergo perfecte deum diligere quod est actus caritatis patrie nobilissimus aie actus est. Cum ergo in nobilissimo actu principatissima beatitudo consistat et diligere sit actus voluntatis: tunc principaliter consistit in actu voluntatis quod intellectus. Unde Augustinus xi. de ci. dei. Tota virtus ubi videre quod amas et summa felicitas amare quod videas. Ibi beata visio in suo fonte bibit ubi veritatis visio clarissime aperit. Quis autem beati diligant deum satis patet ex his que dicta sunt super sermone. lix. c. vlti. quas considerare satis deuotum est.

Quod beati securi erunt deum eternaliter contemplari et illo frui. **Capitulum. iij.**

Tertia vero dona anime est tentio seu possessio et securitas sempiterna per quam propter meritum spei memoria proficitur et beatificatur in possessione et securitate iam insubstantialis dignitatis. Secundum tamen Richar. ubi supra proprie loquendo tentio non est dona a duobus supradictis distincta. Nam tenere secundum sapientiam est tenere vel possidere. Intellectus autem clare videndo deum sicut supradictum est: habet eum sub ratione summi veri. Voluntas enim perfecte fruendo illo viso: habet eum sub ratione summi boni. Unde tenere summi verum realiter idem est cum clara visione: tenere etiam summi bonum realiter idem est cum perfecta summi boni fructuione. Tertia autem dona ab his duobus distincta proprie loquendo est perfectus habitus qui intelligentia et voluntas sunt perfecte secure de tentiois predictae perpetuatione. Sine enim asssecuratione predicta non potest intelligi anima perfecte deo coniuncta. Securitas ergo non est idem quod tentio: sed securitas summa est vna de tribus principalibus donis anime. Includitur enim in beatitudinis essentia secundum Iniam Augustinum xij. de trinitate. c. viij. ubi ait:

Fe. vi. p^o resur. dñi de cōsubstā. gloria bea.

Impossibile est aliquē esse beatū: nisi sit securus de sua beatitudine perpetuatione. Nec est tamen intelligēdū q̄ talis assecuratio tantum exclusio sit: imo est quidā actus in intellectu et voluntate respectu dei: sub ratione quo est ens sūme arduū quo excludit omnis timor. Et licet in ista eterna felicitate beati sint eternaliter permāsuri: tñ fm Aug. li. de moribus. Tanta est pulchritudo iusticie: tanta ē fecunditas lucis eterne: hoc est incommutabilis veritas et sapientie vt etiā si nō liceret amplius in ea manere q̄ vni^o dici hora: ppter hoc solū innumerabiles anni hui^o vite pleni delitijs et circūfluentia bonorū t̄paliū recte et merito ptempneret. Vide igit̄ et diligēt attende anima mea quid erit in ista beata vita deus facie ad facie eternalit̄ cōtemplari: eternaliter frui: et de eorū iamissibilitate eternaliter securari. Si em̄ p creaturas corporales rationales et spirituales tam stupēdū est videre posteriora dei: sicut in .j. c. hui^o. iij. arti. dictū est. Sic etiā tanta est dilectio in dilectōne actiua et passiua mutuo habita in creata natura. s. oīuz corporaliū rōnaliū et spiritualiū sup̄dicta quoq̄ cognitio atq̄ delectatio sempiterna securitate possident: nō tñ ex his aīa esset beata: qz talis beatitudo finita in duobus primis p̄torib^o esset. Sed cū hec tria scz visio: fructio et securitas ac sempiterna possessio habent̄ in deo: reddunt animā cōpletissime gloriosam. hanc gloriā sempiternam ex illo tuo largissimo munere clemētissime de^o largire nobis infatigabiliter querere: infallibiliter inuenire: ac perhenniter possidere vt possim^o te infallibilē veritatē facie ad facie cōtemplari: te infallibilē bonitatem sempiterna fruitione amare: et iamissibile dignitatē possidere secure deus qui es via in excelso. veritas in p̄misso et vita in p̄mio sempiterno. Tu inq̄ qui es trinus et vnus b̄ndict^o et gloriosus in secula seculorū Amen.

Veria sexta post resurrectionē de gloria consubstantiali corporū beatorū. Ser. lxiij.

Gloria hec est omnib^o sancti eius. ps. clix. Admiranda quidē est semp̄ in omnib^o operib^o suis sapientia dei: qui hoīez ad imaginem et similitudinē suā creans corpus aīe stupendo glutino alligauit naturalit̄: ac mutuo appetitu inuicē copulauit: ad gubernationē subiecit et in statu meriti collocauit: et hoc vt

spiritus cōdescenderet et intēderet corpori gubernādo: et sic ppter exercitiū mereret. Nec em̄ naturalis panis appetitus q̄ aīa sit vere ac plene beata nisi ei corpus restituat ad qd̄ resumendū habet naturalē inclinationē incertam. Nec etiā sustinet regiminis ordo q̄ beato spiritui corpus restituat nisi p omnia sit ei subiectū atq̄ cōforme q̄tū valet corpus spiritui cōformari. Sit autē ei cōforme cuz sc̄da gloria que consubstantialit̄ ē dicta sibi a deo misericordit̄ dispensat. Cū fm Richar. i. iij. di. xlix. ar. v. q. ij. gloria cōsubstantialis dicta est q̄ dat̄ corpori iā beato. Cōsubstantialit̄ tamen dicta est respectu anime: sed respectu ipsius corporis substantialit̄ dici potest. Nā sicut in p̄cedenti sermone patet: anime substantialit̄ gloria dicta est. Omne illud sine quo non pōt vere esse beata: sic et corporis substantialit̄ gloria dici potest omne illud sine q̄ beatū esse nō pōt. Denominat̄ aut̄ consubstantialis ab aīa tanq̄ a nobilioz hoīs parte: licz respectu corporis substantialis denominetur. De hac igit̄ cōsubstantiali gloria septima cōtemplatio de gloria paradisi versat̄. De qua quidē tria mysteria cōtemplemur. primū de beatorū corporū dotatione. sc̄dm de beatorū corporū perfectione. tertiu de beatorū corporū cōicatione. Et hoc triplici mysterio intelligi pōt ps. passumptū verbū quod dixit. Gloria hec est omnibus sanctis eius.

Articulus primus de quattuor dōtibus corporum.

Primū mysteriū est de beatorū corporū dotatione. Erūt aut̄ in corporib^o dotes. Nā sicut dispositiones anime beate per quas deo p̄fecte cōiungit̄ et ei p̄fecte obediens est dicunt̄ dotes sicut in p̄cedenti sermone ar. iij. et .c. j. patet: sic dispositiones corporū beatorū p quas aīabus suis p̄fectius cōiungent̄ et eis p̄fecte obediēt dotes merito nuncupantur fm Richar. in. iij. Circa igit̄ corporū beatorū dotes ad p̄s distinguam^o quattuor cōsiderationes. prima sit de quo sancti in corpe p̄miabunt̄. sc̄da vñ p̄miabunt̄. tertia q̄re premiabunt̄. quarta q̄tū premiabuntur.

De qualitate dōtum que beatorū corporibus tribuent̄. Ca. j.

Prima cōsideratio est de quo sancti in corpe premiabunt̄. Circa qd̄ aduertendū est q̄ q̄ttuor sūt generales dotes corporū beatorū. prima dicit̄ claritas. sc̄da subtilitas. tertia inextinguibilitas. quarta agilitas. Et in his q̄ttuor includunt̄ cetera eorū corporū

lia bona. De his igit quattuor simul Sapi. iij. ca. scriptum est. Fulgebunt iusti et tanquam scintille in arundineto discurrent. Primo enim in fulgore claritas designat. scdo impassibilitas designat in igne quod elementum maxime est actiuum. tertio in subtilitate scintille subtilitas indicat. quarto vero in discursu potest agilitas designari. Scdm autem Alex. de halis in. iij. ad has quattuor dotes glorie reuelandas iesus in dote claritatis voluit apparere: quoniam Mat. xvij. In monte thabor transfiguratus est. Nam ipsa claritas est principalis dos ad quam cetera consequuntur. Ad ipsam enim consequitur subtilitas versus lux per naturam habet subtilitatem ad corpora penetrandum et maxime que transparentia sunt. Sicut patet in lapide cristallino quod penetrat a luce. Ad ipsam quoque consequitur agilitas ipsa unde motus vel mutatio eius quasi subita est. In super ad ipsam consequitur impassibilitas. versus nullum ab alijs patitur inquinamentum. Quia igit claritas omnes alias ponit proprietates que sunt corporum beatorum et nullas alias potest ponit omnes alias: ideo convenienter per claritatem sit ostensio glorificationis corporis nostri. Et hinc est quod Mat. thei. xij. dominus glorie corporis nostri ostendere volens non multiplicat verba sed eas integre totaliter et perfecte per claritatem demonstrat cum ait: Fulgebunt iusti sicut sol in regno patrum eorum. Hec ille. Nam sicut aperte patet in sole sunt omnes quattuor predictae qualitates. Scdm vero Bonauē. in. iij. di. xlix. De quattuor dotes ordinantur secundum quattuor elementa ex quibus corpus nostrum compositum est. Nam quia elementa sunt imperfecta: ideo corpus nostrum quadruplicem habet ab eis defectibilitatem. Primo autem ab aqua que est elementum humidum et passibile habet passibilitatem et corruptionem. Unde humidum aqueus corpus corrumpit. Scdo habet a terra obscuritatem quod est elementum opacum. Tertio habet ab igne animalitatem: quod calor continue consumit in continuo indiget habere alimonia ciborum. Quarto ab aere habet infirmitatem. Aer enim facile immutatur et cedit cuiuslibet impellenti. Quoniam igit ista quattuor defectus debent per opposita bona remoueri ad hoc quod corpus perfectum sit perfectione completa. Ideo quattuor sunt dotes. primo enim contra corruptionem aque datur impassibilitas. scdo contra obscuritatem terre datur claritas tertio contra animalitatem ignis datur subtilitas quarto contra infirmitatem aeris virtus seu penetrabilitas dispensat. Talis autem suppositio dotorum concordat auctoritati et rationi. Primo concordat auctori. Unde apostolus. j. Cor. xv. Seminatur corpus in corruptione: resurget in incorruptione. Ecce impassibilitas contra corruptionem

aque. Seminatur in ignobilitate: surget in gloria. Ecce claritas contra obscuritatem terre. Seminatur in infirmitate: resurget in virtute. Ecce penetrabilitas contra animalitatem ignis. Seminatur aiale: surget spirituale. Ecce agilitas contra infirmitatem aeris. Unde apostolus. sumit dotes per compationem ad istos quattuor defectus que remouent dotes simul. Similiter Aug. xvij. de ciui. dei inquit. Ab erit a corporibus nostris omnis deformitas: omnis tarditas: omnis infirmitas: omnis corruptio per impassibilitatem. Scdo concordat hec positio dotorum ratione. Dotes enim corporis dicuntur non omnes qualitates: sed qualitates nobiles et principales de nouo supadditas ipsi nature. Et quod de nouo supaddite sunt ideo debent accipi secundum defectum et secundum causas principales que sunt quattuor elementa. Ideo per quod ista via inter omnes alias vias congruissima est. Descendam igit iam ad predictas quattuor dotes particulariter explicandas. Primo autem dos claritas nominatur. Erunt enim corpora sanctorum clara tanquam sol sicut predictum est. Quod quidem iuxta doctorum sententiam intelligendum est non de claritate solis sicut nunc lucet sed secundum quod post diem iudicij lucidus erit. Nam teste Esa. xxx. c. Erunt lux lune sicut lux solis. et lux solis erit septupliciter sicut lux septem dierum. Et nihilominus aduertendum secundum Richar. i. iij. di. xlix. quod non sunt eiusdem speciei lux elementaris et lux corporis gloriosi. Lux elementaris quasi quedam mutatio illius est: sicut interior lux spiritualis anime non est eiusdem speciei cum luce spirituali superne glorie sed est quedam mutatio eius. Scdm enim quosdam beata corpora erunt simul luminosa et peruia secundum aliam et altam rationem. Peruia propter subtilitatem. Luminosa vero propter claritatem aut fulgorem. Peruia quidem ad modum vitri. Luminosa vero ad modum aurivul argenti. Sed secundum Bonauē. in. iij. di. xlix. Hec positio conueniens non videtur quia si peruia essent non terminarent visum nec haberent distinctionem in partibus et sic oculi non possent discerni a naso. Et iterum magnitudo luminis non patitur corpus esse transparentes sicut patet in sole in quo est aggregatio luminis et similiter in candela. Hec obstat secundum eum quod Grego. ait exponens illud Job. xxvij. Non adequabitur aurum vel vitrum: ubi dicit. Ubi quippe vultus cuiusque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abscondet sed patebit animus: patebit corporalibus oculis ipsa corporis armonia sicque vnusquisque conspicibilis alteri sic nunc esse non potest conspicibilis sibi. Nam ex hoc non sequitur quod corpora beata peruia sunt quia non

Cfe. vi. p^o resur. dñi de cōsubstā. gloria bea.

magis videtur mens per corpus peruium
q̄ per corpus solidum. Sed vult dicere q̄ ita
cogitationes et affectiones habebuntur int^o
in corde vt extra etiam si sint patentes. Hoc
etiam sentit Scotus. Et addit. Non video q̄
gloriosum corpus possit peruium dici nisi p
pter poros: non propter aliquā perspicuita
tem ita q̄ solida caro beati fiat tanq̄ cristall^o
tamen in corpore eius erunt pori et minores
q̄ modo. Sic et tunc oculus beati propter li
piditatem poterit videre per illos sicut si eēt
transparens: sicut dicitur lux videri per pa
rietē vel videbit interiora cordis oculos me
tis. Hec ille. In super armonia de qua loqui
tur Greg^o. ibi fm Bonauē. Natura est pele
ctare visum non corporalem sed spirituales
Et hunc delectare potest etiā si corpus mini
me peruium eēt. Scdm enī Scotum. in. iij.
di. xlix. Corpus gloriosum erit luciduz et co
loratum. Nam in se quilibet experitur q̄ ma
gis sibi delectabilis est ille color q̄ ille. Si enī
corpus beatum luminosum sit atq̄ coloratū
sicut noctiluca tunc vtriusq̄ est susceptiuum
Noctiluca enim de die videtur per colores et
non de nocte: siue quia refulgens est color et
claritate lucis non que est dispositio vel qua
litas elementaris sed distincta qualitas. Tū
quando de nocte videtur noctiluca est ibi
resplendentia lucis non coloris. Si ergo pos
sibile sit corpus beati habere lucem cum tali
colore tunc erit claritas non tantuz sicut sol
imo plus de claritate erit in eis. Unde. fm
Aucennā. vi. naturaliu. Ita tria distincta
sunt: lux: color: et lumen. Color enim terminat
visum et nunq̄ nisi in corpe terminato. Lux
est in sole et lumen in medio vt in perspicuo
ist a claritas sufficerere videt: quia magis de
lectatur sensus visus hoīs in colore pulchro
humani corporis q̄ in corpore luminoso. Tū
amplius naturaliter delectat inuidendo fa
ciem humanā optime coloratam q̄ solē. Ta
lis autem modus claritatis q̄ futurus sit in
beatis satis est mihi planus: quia in eis erit
color fm vltimam perfectionē complexionis
cum refulgentia cōueniente cōplexionibus
suis. Si autem corpus beati sit capax lucis et
non tantū coloris placet mihi q̄ ponat ibi.
Talem autē perfectam claritatē fm vltimaz
perfectionem cōplexionis cum refulgentia
nominet dorem claritatis. Si quis autē ob
stet q̄ fm dictū Gregorij superi^o allegatum
corpus beatum peruium erit et coloratum

sicut coloratum vitrum et cum hoc corpus il
lud erit lucidum. Dico q̄ mirabile videtur.
Nam fm auicē. vi. naturaliu. Lumen lux et
et color habent diuersa receptiua et min^o po
test aliquid esse receptiuum lucis et luminis
q̄ lucis et coloris: quia susceptiuum lucis est
opacum et densum. susceptiuum autem lu
minis est peruium. Unde densior pars or
bis lucida est vt stella: nec potest per eam vi
deri q̄ post eam est: imo eclypsat illud vel ali
am stellam. Alie autem partes orbis lumio
se sunt ac perspicue. Et ideo si corpora beato
rum sūt lucida non videtur q̄ peruia esse de
beant: neq̄ q̄ p̄ ista videri possit aliquod cor
pus. Susceptiuum autem coloris est densū
quia color nō est in perspicuo terminato. In
de magis videtur possibile q̄ corpus beati
lucidum sit et coloratum q̄ sit lucidum et lu
minosum. Et tūc dici potest q̄ color et lux fm
se non repugnant nec ex parte suscepti: nec
ex parte agentis. Et ideo simul ab agēti cre
ato possunt induci. Sed partes corporis p
spicue non sunt receptiue lucis sed luminis
tantum et ideo colorata: et que habent lucem
non possunt esse perspicua: sed si sunt perspi
cua et cū h̄ habent lucem non nisi sicut nocti
cula. Hec Scotus. Est etiam aduertendum
fm Richardum. vbi supra q̄ claritas in cor
pore glorioso est ex merito voluntatis. Pro
pterea occultatio seu manifestatio eius sub
detur imperio voluntatis. Unde Aug^o. xix.
de ciuita. dei. et. xxvij. ca. inquit. Imperabit
deus animo: et animus corpori tanq̄ obedi
enti. Tūc in potestate corporis gloriosi erit
claritatem suam manifestare vel occultare.
huius autem ratio est: quia si visibile vide
tur fm q̄ agit in visum ex hoc q̄ agit vel non
agit in aliquod extrinsecum non fit aliq̄ mu
tatio in eo. Unde sine mutatione alicuius p
rietatis que fit de perfectione corporis glo
riosi p̄tingere p̄t q̄ videat vlt̄ videat seu i va
ria specie videat. Quidē ad perfectiones
glorie pertinere videtur sicut de christo re
suscitato manifeste apparet. Nam Jo. xx. ma
gdalene hortulanus et Lu. xxij. duobus di
scipulis euntibus in emaus peregrinus ap
paruit non quia corpus suum taliter varia
ret: sed quia per mysterium voluit apparere
sic. Demū q̄ ab vtriusq̄ disparuit quia volū
tarie sic mystice dispensauit. Scda vero dos
beatorum corporū subtilitas dicta est. Scbz
autem Richarduz. vbi supra. Subtile dicit
a penetrādi virtute fm q̄ accipi potest ex ver

bis philosophi in. ij. de generatione. Res enim triplici de causa penetratiua est. primo propter paruitatem. secundo propter raritatem. tertio propter virtutem. Primo inq̄ propter quantitatis paruitatem maxime sc̄dm latum et profundum. Unde actus qūis parua penetratiua est. Sec̄do propter raritatem seu materie paucitatem et sic aer penetratiua est valde. Tertio propter virtuositatē. id est propter virtutis actiue magnitudinē: et sic vinum penetratiuum est multo magis q̄ aqua simplex q̄ tumcū q̄ sit simplex: quia propter aqua bibita cum modico vino magis refrigerat sanum q̄ si per se biberetur sola: quia vinum facit eas ad loca corporis efficacius penetrare ad q̄ per se penetrare non posset. Secundū primam causam penetrandi non attenditur subtilitas corporum beatorum quia indēbita quantitate resurgeret: nec etiam sc̄dm causam penetrandi secundā: quia tota materia que necessaria est ad eorum essentiam in eis resurget. Unde quidam errauerunt dicentes q̄ corpora beatorum erunt tenuiora vel rariora aere siue vento. Unde Grego. xiiij. moralium versus finem ait: Non sicut euticius constantinopolitane urbis episcopus scripsit: corpus nostrū in illa resurrectionis gloria erit impassibile ventis aereq̄ subtilius: sed hoc stare non potest quia dominus post resurrectionem cum corpore palpabili resurrexit. Unde Lu. xiiij. c. ait: Palpate et videte quia spiritus carnis et ossa non habent sicut me videtis habere. Materia autē carnis et ossis predicta non patitur raritatem. Sed s̄m tertiam causam attenditur subtilitas corporum beatorum. Per virtutem enī beatitudinis anime tanta magnitudo virtutis actiue erit in corpib⁹ earū dē q̄ per eū multo efficacius poterūt penetrare q̄ ignis vel aer. Ubi Anselmus magnitudinē sue virtutis actiue considerans in libro de similitudinibus. c. lv. de quolibet beato sic ait: q̄ tñ erit fortis q̄ si velit etiā terrā commouere possit. Hec tñ fortitudo potius erit ad decorē ad p̄fectōes q̄ ad aliquē actū exercendum. Hinc etiam Grego. vbi supra ait: In illa resurrectionis gloria ē corp⁹ nostrū: subtile per effectū spiritualis potentie sed palpabile nature. Deniq̄ de hac subtilitate ap̄s ait. j. Cor. xv. d. Seminat corpus animale: resurget corpus spirituale. i. spiritui ac spirituali voluntati subiectum.

Nec est tñ intelligendū q̄ corpus beatū taliter sp̄iale resurgat q̄ in spiritū cōuertat: sic̄m Aug. quidā heretici putauerūt. Et q̄ hoc esse nō possit potest probari duplici ratione. Primo q̄ si ap̄s sic intelligeret corpora spiritualia noīare: parī etiā ratione nominaret corpora animalia que in animam sunt conuersa q̄ patet manifeste esse falsū. Sec̄do q̄ si hoc possibile esset corpore iā cōuerso iā nō resurgeret homo qui quidē ex anima et corpore cōstat. Utrū autē tale corpus gloriosum cuius alio stare possit diuersi varia opinati sunt. Quidam enim dicunt q̄ sicut duo corpora non glorificata simul esse non possunt in eodem loco sic etiā nec glorificata. Alioquin incōueniens sequeretur. sc̄z q̄ in vno glorificato corpore potentia esset intrandi atq̄ aggrediendi corporis alterius p̄tes in alio quoq̄ esset in potētia resistendi. Est tamē sententia antiquorum q̄ corpus glorificatū pōt esse simul in eodē loco cuius corpore glorioso: quod tamen nec fides nec auctoritas habet et demonstratiua ratio cōtradicit. Aliquid tñ apparente p se videtur habere. Nam sicut in corporibus non gloriosis ipsa grossities prestat impedimentū ne duo corpora possint esse simul in eodem loco: quia vnum alteri resistantiam facit. Ita grossities ista per subtilitatem glorie amouetur ne non gloriosum possit resistere glorioso. Et sic corpora gloriosa alia corpora penetrabunt non ista diuidendo: sed subintrando manente distinctione et dimensione corporis vtriusq̄. Richar. vbi supra sentit q̄ penetratio ianuarū atq̄ celestium sperarū a corpore xp̄i facta nō fuit p̄ dotes subtilitatis sed per diuinā potentiam imediate tñ. Ubi s̄m eum quia ex decreto diuine sapie aderit diuina potētia infallibilit̄ cui⁹ q̄ beato. Ad hoc vt faciat corpus eius esse simul cum non glorioso sicut ipsi beato beneplacitū ē: ideo magis dicitur corpus glorificatū posse eē simul cum nō glorioso sine cū glorioso q̄ nō deceret diuinā virtutē facere corp⁹ gloriosū cū glorioso sicut cui⁹ nō glorioso: q̄ decēs ē q̄ in eis locorū ordo seruet. Propterea nunq̄ necessitas aderit nec cōgruitas vt vnū p̄ aliud transeat: q̄ nūq̄ vnū vltēri se opponet rē. Tertia autē dōs impassibilitas noīat. Quis enim impassibilitas significet negatiuo modo: tñ res per eā significata non est priuatio sed habit⁹. Est enī qualitas in corpore ex redūdantia beati-

Fe. vi. p^o resur. dñi. de cōsubstāiali glo. bea.

tudinis anime create corpus prohibens ab omni passione sue pfectioni contraria. Hec sentit Richar. in. iij. di. xlix. Talis autē impassibilitas resultabit ex virtute aie suū corpus potēter cōtinētis. Ita q̄ a nullo extiori agente inutare valebit. Et q̄uis sanctorum corpora ex cōtrarijs cōposita sint talis tñ cōtrarietas ad omnimodā equalitatē et cōcordiam reducef. De tali dicit. i. Cor. xv. apostolus ait: **S**oportet enī corruptibile hoc induere incorruptionē: et mortale hoc induere immortalitatē. Et iterū Apo. xxi. c. Jo. inqt. **E**t mors vltra nō erit neq̄ luct^o neq̄ clamor neq̄ dolor erit vltra: q̄ postea abierūt. Itē Aug^o. ad Tholosoz ait: **T**am potentes fecit dominus animā vt ex ei^o plena felicitate redundet in corpus sanitas ppetua. Tres enī impassibilitates q̄tum ad presens spectat distingui possunt. prima primozū parentuz in terrestri paradiso. scda sanctorū qui sunt in celo. tertio pueroz qui sūt in limbo. Prima autē fuit primozū parentum in terrestri paradiso. tpe innocentie Erāt enim corpora ade et eue impassibilia: q̄ poterant non pati: q̄ ne paterent lesionē ab aliquibus poterant perseuerari. Partim p propriaz rationē per quā poterant nociua vitare. Partim etiam per diuinam prouidentā que sic eos tuebatur vt nihil eis occurrerēt ex iprouiso a quo lederēt. Scda impassibilitas est sanctoruz q̄ sunt in celo: et hoc est aliquomodo non posse pati. Tertia autē impassibilitas est puerozum qui in limbo sunt. Nam secūdū opinionem eozum qui tenent q̄tales non cruciantur pena sensus: erit nihil omnino pati et hoc si ex potētia resistendi extrinsece lesioni quā non habebunt: sed ex ordinatione misericordie dei que non pmittet eis aliquid adhiberi per qd̄ habent aliquo mō ledi. Ex hoc patet q̄ si post resurrectionē locarēt in igne lederēt ab eo nisi diuinitus tuerent. Secus autē de corporibus beatozū que si ponerēt etiam in inferno nō sentirent aliquā lesionē. Quarta vero dos corporum agilitas dicta est: quia erunt agilia. Unde Esa. xl. Qui sperant in domino mutabunt fortitudinē: assument pennas vt aquile: current et non laborabunt: ambulabunt et nō deficient. Scdm enim Richar. in. iij. di. xlix. Ad motus agilitatis tria cōcurrunt. primo fortitudo virtutis motiue. scdo habilitas mobilis ad motū tertio istorum duozū pfecta punctionio: que scilicet requirit inter mobile et motozē. Primū erit in beatis per gloriam anime iam beate.

Scdm erit in corpore per quandam qualitatem qua habile erit moueri fm voluntatem anime sue in nullo penitus ei resistens: que quidē qualitas dos agilitatis merito nuncupatur. Tertio erunt illa duo cōiuncta simul. Per ista enī duo perfecta coniunctio erit inter corpus et animam que requirit inter mobile et motozem: sicut per impassibilitatē perfecte vnietur anime vt forme danti complementum primi esse. Unde anima ita velociter poterit corpus suū mouere: sicut sine corpore potest mouere seipsam. Quod satis inuit Augustinus. xxi. de ciuita. dei. ca. xxx. di. **U**bi volet spiritus ibi protinus erit et corpus. Hec tamen per hoc intendit dicere q̄ in instanti ipsum moueat: quia nec seipsam sine corpore posset mouere de loco ad locū in instanti. Et iterum Augustin^o in questionibus de resurrectione ait: **C**orpus gloriozū vtraq̄ interualla pari celeritate continget sicut radius solis. Et hoc dicit quia inceptibiliter quasi mouebit propter temporis breuitatem fm quosdam.

Unde quattuor dotes corporum beatorum habebunt originem. **Cap. ij.**

Secunda consideratio circa beatorum corporum dotes est vnde facti in corpore premiabunt: hoc est vnde habebit originem gloria beatorum corporū. Scdm enim Bonauen. in iij. di. xlix. est loqui de donibus corporū beatorum vel q̄tum ad dispositionē vel q̄tum ad cōsumationem. Primo q̄tum ad dispositionem sic dico: q̄ dicunt dispositiones que sunt qualitates absolute ipsius corporis que dant: ibi a deo in reformatione illius. Scdo q̄tum ad cōsumationem sic dico: q̄ sunt a gloria anime siue ab anima glorioza. Unde sicut in presenti anima i corpus influit et per illam influentiam corpus est coloratus: corpus durabilis: corpus est virtuosius: corpus est agilius q̄ cum anima separat ab eo. Sic dico i proposito suo modo q̄ anima glorioza in corpus suum influens omnes istas dotes ad quas dispositiones habebat p sui informationē perficit et cōsumat. Unde credo q̄ si corpus separaretur q̄ et si esset claruz non tantum vt nunc. Ex his igitur patet q̄ preexigitur q̄ a deo reformetur humile. scilicet corpus et per istam influentiaz anime ista humilitas consumeat. h. ille. De resurrectione ad Ph. l. ij. ap̄s ait: **S**aluatozē expectam^o

dominū nostrū iēsum christum qui reforma-
bit corpus humilitatis nostrę figuratū cor-
pori claritatis sue. De influentia aie in corp⁹
suū Diony. ad Dyoscor. scribit. **S**ecundum
nō est corporū sed ab animab⁹ redundat in
corpora. **Q**ue autē sit influentia harū dotū z
quō anima influit in corpus suū ponit Bo-
naue. in breuiloquio dicens. **P**rimo em̄ quia
spiritus illustratus et glorificatus erit in visi-
one lucis eterne. **I**deo claritatē suo corpori
ministrabit. **S**ecōdo qz dilectione dei spiritus
erit summe spūalis effectus: ideo correspon-
dentē subtilitatē z spūalitatē corpori suo im-
prietur. **T**ertio vero quia tentione z possessi-
one impassibilitatis dei spūs humanus om̄i-
no impassibilis factus erit ideo corpi suo taz
intra q̄ extra omnimodā ipassibilitatē pre-
stabit. **Q**uarto quia ex his tribus iam dictis
spiritus promptissim⁹ erit ad tendendū ad
deū. ideo in suo corpe glorioso sūmam agi-
litate cōicabit. **E**t sic p̄ has quattuor dotes
fiet corpus spiritui totaliter cōformatuz atqz
subiectū. **N**ecnō z ratione earū fiet idoneuz
sequi ipsuz z locari in regione q̄ est regio be-
atorum: quia in his pprietatib⁹ seu dotibus
corpa nostra celo empyreo simulant vt sic ani-
ma confirmet̄ deo: corpus aie: celuz corpori
firmamentū celi empyreo celo: z planete fir-
mamento z elementa planetis: ac p̄ hoc a sū-
mo capite deo z dño nostro iēsu christo vsqz
ad orā vestimēti eius plenitudo dulcedinis
sue redundet: z q̄tū decet vel est possibile de-
riuent: iuxta p̄phetiā dictū. **S**icut vnguē-
tū in capite qd̄ descendit i barbā barbā aarō
quod descendit i orā vestimēti ei⁹: sicut ros
hermon qui descendit in mōtem syon: atqz
p̄ hoc quasi p̄ hierarchicos gradus anima in
presenti vita gradatim p̄ considerationē re-
ducat̄ ad suū p̄ncipiū deū in quo beata et-
naliter requiescet.

Qz p̄pter meritū quattuor vir-
tutū cardinaliū beatis corpori-
bus quattuor dotes tribuentur
Capitulum. iij.

Tertia cōsideratio ē q̄re sancti in cor-
pore p̄miabunt. **C**irca quā notādūz
ē q̄ licet he q̄ttuor dotes corporis redū-
dent ex sbali gloriā aiaz z principalit̄ dent̄ p̄-
pter meritū theologiarū virtutū: nihilomin⁹
qz iusti fuerūt in q̄ttuor virtutib⁹ cardinali-
bus exercitati: iō q̄ttuor p̄dictas dotes me-
rito cōsequēt̄. **C**ardinales autē virtutes he
q̄ttuor nuncupant̄. s. temporantia: prudētia
fortitudo: z iusticia. **P**rimo quidem virtus

temperantie hominē perfecte manifestat lu-
minosum in presenti vita in abundantia il-
lum refrenando z in p̄speris humiliādo. **I**ux-
ta quod dñs ad hanc virtutē inducēs **A**ba-
thi. v. c. ait: **S**ic luceat lux vestra corā homi-
nibus vt videant opera vestra bona: z glori-
ficent patrem vestrū qui in celis est. **P**ropter
autem hanc splendentē virtutē habitam in
presenti: corpus in futuro exornabit̄ quodā
modo sūma luce que claritas nominat̄. **S**e-
cundo autem prudentie virtus multā subti-
litate in homine operat̄. **N**am primo om̄i-
bus tribus temporib⁹ mentem illius subtili-
tando extendit atqz dilatat vt de preterito do-
leat: de p̄senti ordinet: z de futuro disponat.
iuxta diuine volūtati normā fm̄ q̄ dñs **A**ba-
thi. x. ait: **E**stote prudentes sicut serpentes
z simplices sicut columbe. **S**ecōdo mentē sub-
titi liberalitate disponit oīa t̄palia prudenter
dispēsando trāsitoria p̄ eternis iuxta christi
cōsiliū **A**bat. vi. **T**hesaurizate vobis thesau-
ros in celo zc. **T**ertio subtiliter corpus regit
sibi sola necessaria ministrādo. iuxta xp̄i moni-
tionē q̄ **L**uc. xxi. c. ait: **A**ttēdite autē vobis ne
granent̄ corda v̄ra crapula et ebrietate z cu-
ris huius vite. **Q**uarto subtilit̄ cogitatioēs
mentales disponit p̄ b̄ficijs iam acceptis t̄-
mendo diuinā iusticiā: z sperando in diuina
misericordia iuxta verbū p̄phete q̄ ait: **D**e-
clina a malo. s. p̄p̄ dei timorē z fac bonū. scz
p̄pter diuinā sp̄. **U**ñ talis prudentia in tali
b⁹ subtilit̄ exercitata corpi suo p̄petuā subti-
litate acq̄rit. **T**ertio autē virtus fortitudinis
voluntate z opere se exercet p̄pter diuinā
amorem sustinere labores: sicut apostolis di-
ctum est. **E**stote fortes in bello z pugnate cū
antiquo serpente z accipietis regnū eternū
Propterea digne merēt̄ acquirere corpori
fortitudinē imortalē que impassibilitas no-
minat̄. **Q**uarto autē iusticia in homine exer-
citata vnicuiqz tribuit sua. primo sūmo crea-
tori reddit dilectionē obediendo gl̄iaz z ho-
norē: sicut **M**ath. xxij. c. scriptū est. **D**iligēs
dñm deū tuū ex toto corde tuo et ex tota aīa
tua et ex tota mēte tua. i. sup̄ oēs res t̄pales
sup̄ corp⁹ z sup̄ aiaz: qz q̄ h̄ mō diligit oīa p̄-
dicta seruat zc. **S**ecōdo reddit ipsi hōi odiū et
despectionē: sic **I**o. xij. ca. ait dñs. **Q**ui odit
aīaz suā in h̄ mūdo in vitā eternā custodit eā
Tertio primo sicut sib̄ ipsi dilectionē: iuxta
p̄ceptū dñi **L**uc. x. **D**iligēs primū tuū sicut
teipsū. **Q**uarto cuiuslibet alii creature reddit
delectatōez ac dilectōz p̄p̄ deū: sic p̄pha ait
Delectasti me dñe i facta tua. z sic talis est p̄-
fecte iustus. **D**e hac iusticia **P**rouer. xv. ca.

Prima consideratio est de eorum etatibus. Etas enim ut ponit Richar. in iij. sumit pro statu corporis et virtutis: qui ex annis relinquit in humano corpore finem quem modum accipiendi etate dicimus quod ad hunc factus fuit in etate virili. Et sic dico quod omnes beati in eadem etate erunt in gloria sempiterna: quia omnes resurgent in statu corporis et naturalis virtutis quam habituri erant si tantum vixissent: vel habuerunt qui tantum vixerunt hoc est in tempore ad quod terminatur proficiendi motus qui circiter ob lege communi est illud tempus quo Christus mortuus est. Unde Augustinus. xxij. de ciuitate dei. c. xv. ait: **Q**uod commemorat apostolus de mensura etatis plenitudinis Christi: sic accipiamus dictum ut nec intra nec infra iuuenilem formam resurgant corpora mortuorum in optimo statu corporis ad quem Christum peruenisse cognouimus. Propter enim perfectionem nature decet ut resurgant in optimo statu corporis quem habuerunt vel si tantum vixissent erant naturaliter habituri. Ille autem status est in termino motus proficiendi. Ex quo patet quod paruuli atque decrepiti ad predictam omnes reducentur etatem.

Quod perfecti erunt quinque gloriose sensus corporis. Ca. ij.

Secunda consideratio est de beatorum sensibus gloriose. Quilibet enim sensus erit in sua perfectione. Sed aduertendum est quod sicut ex precedentibus patere potest anima per gloriam substantialem glorificabitur in omnibus sensibus spiritualibus. Videbit enim deus per claram et facile cognitionem: gustabit deum per dilectionem: tanget deum per adhesionem: odorabit deum per transfigurationem: audiet deum per sue voluntatis impletionem. Et his igitur sensibus in anima gloriose redundabit gloria in sensibus corporis gloriose. Et quanto magis erit anima glorificata a deo in sensibus suis: tanto magis in corporeos maior gloria redundabit. Propterea de singulis corporis sensibus videamus. Primo quidem de visu. Erunt enim visus tante perfectionis: quod ab extrinseco non poterit corrumpi vel impediri. Nam sine obstaculo videbit cuncta corporalia. unde. xij. nobilitatibus decoratus erit. Primo quidem videbit omnia intra sicut extra et cordis et corporis armonias: atque interiorum membrorum dispositionem. Unde Commentator super angelicam hierarchiam inquit. Postquam Christus reformauerit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue in illa immortalitate sanctorum corpora sibi inuicem et erunt fulgentia et transfulgentia. Sed hoc intelligendum est sicut dictum est supra in. j. c. arti. precedente. ubi dicitur

ba Gregorij declarant. Secundo videbit oculus subter sicut supra. tertio videbit de longe sicut de prope. quarto videbit minima sicut magna: Nam videbit atomum in oriente si ipse in occidente maneret. quinto videbit retro sicut ante non se vertendo. sexto videbit superiora oculos non leuando. septimo videbit inferiora oculos non inclinando. octauo videbit diuersa obiecta et quasi infinitos radios tanquam unum vel quasi unum. nono videbit quodlibet obiectum et quodlibet omnium predictorum quasi infinitorum radiorum altero separati. decimo videbit in nocte sicut in die. undecimo videbit oculis clausis sicut apertis. duodecimo videbit absque ulla labore et infatigabiliter omnia supradicta. Ratio autem doctorum est quod corporalis visus subditus est voluntati ut dictum est. Unde Esai. lx. Videbis et afflues et miraberis et dilatabitur cor tuum. Secundo auditus perficitur. Nam nullum obstaculum illi poterit impedire vel corrumpere. In tribus maxime perfectus erit. Primo namque audiet simul omnes voces et sonos et omnes cantus tonitruum celestis regni sine reuerberatione aeris. Secundo discernet in cantibus et sonis et vocibus unum ab altero ita distincte quod nullus sonus aut vox ab altero poterit impediri. Tertio quidem audiet sine obstaculo omnes cantus sonos et voces ita de longe sicut de prope quem omnia nobis nunc sunt impossibilia. Tertio autem odoratus tanta perfectione decorabitur quod etiam in seipso contineat virtutes. Primo quidem odorabit in simul omnes odores tanquam si solummodo esset unus odor. Secundo autem odorabit distincte unum quemque odorum ita ut nullus odor ab alio impediat. tertio odorabit de longinquo sicut de propinquo quem omnia nunc a nobis seruari non possunt. Aduertendum est tamen quod nulla corruptibilis creatura obiectum delectabile potest gloriose sensibus beatorum nec in visu nec in auditu nec in odoratu nec in alio sensu. Quarto gustus et tactus in presenti vita quodammodo consimiles dici possunt. Nam gustus particularis est tactus quodammodo est in omnibus subiectis quibus sensuum et in partibus sensiuum. Tactus est gustus et sensus vniuersalis. Potest etiam dici quod gustus non est in patria in aliquo actu quod deficiat nutritiue: sed tamen in actu est apprehensiuus saporum. Redundabit quidem dulcedo anime gloriose in sensu gustus: et sicut quidam creabit in lingua et gustu beatorum quidam suauissimum humiditatem atque illi saporum quod correspondeat perfectioni illi scilicet cuius seculi erit lingua et cum tali sapore palatum et lingua imperpetuum incorruptibiliter seruabunt. Richar. tamen ubi supra sentit quod ta-

Fe. vi. p^o resur. dñi. de cōsubstantiali glo. bea.

lis hūiditas in palato aut gustu aut fiet a dō
p creatiōez z creabit in ea ex vi beatitudinis
aie. **Q**uito xō tact^o p̄ficiet atq; inex̄p̄sibili d̄
lectatiōe iocūdabit. **Q**z nēpe aia quietissima
suauitatē adhibebit. **H**inc q̄pe est q̄ corpori
suo iūcta hanc iocūdissimā adherētā illi im-
p̄riet. **S**z qz aia gl̄iosa est: hinc est q̄ gl̄iaz suā
toti corpori suo cōicabit p̄ exp̄iētā rāti altissimi
z gl̄iosissimi sēsus q̄ in p̄sū vita nō p̄t b̄i intel-
ligi aut credi nisi forte ab his que p̄ p̄uilegiū
singulare excessiue in toto corpore aliqua diui-
nalē dulcedinē exp̄imētalis exp̄ti sūt. **T**al' au-
tem p̄fectio sensuū p̄dictoz sic ex p̄cedētibz
parz p̄cedet qz volūtas subiecta deo corpori et
sensib^o ad libitū impabit sic qz parebit corp^o
cū sētib^o suis aie sicut anima deo.

De deformitatē in corporib^o beatīs reformabunt. Ca. iij.

Tertia cōsideratio est de brōz de for-
mitatib^o. **O**m̄is em̄ corpis deformatas
sc̄dm q̄ accipi potest ex sentētia.
Augusti. xxiij. de ciuitate dei ca. xix. ad q̄tu-
or reduci p̄t. **P**rimo p̄t esse deformitas in co-
lore. sc̄do in figura. tertio i diminutiōe. q̄rto
in sup̄abudātia. **S**z qz electi conformes esse
debēt p̄mogenito dei dñō n̄sō iesu christo i
quo om̄ino nulla d̄formitas fuit: ideo neces-
se erit: q̄ in beatis primo si fuerit deformitas
in colore sicut cōtingit in indianis vel in qui-
buscūq; alijs turpit coloratis reformabit ad
plenitudinē coloris formosi. **S**c̄do si fuit de-
formitas in figura qz deformatas erat in vultu
vel erat gibbosus seu claud^o z sic de similib^o
reformabit ad formosaz figurā. vñ z cicatris
ces que mō vidētur ad indecētā erūt in mar-
tyrib^o ad decorē. propterea **A**ug^o. inquit de-
cebit in illo nouo sc̄lo vt indicia gl̄iosoz mar-
tyrū in vna immortalī carne cernātur: quīs
om̄ia q̄ tūc apparebūt vitia nō erūt deputan-
da s̄ vitis insigna: sicut. i. **L**oz. xv. ca. **A**poc.
ait q̄ resurgēt in gl̄ia. **I**pe quoq; dñs cicatris
retinebit quas in iudicio demōstrabit
d. illud **Z**acha. xiiij. **H**is plagis plagat^o sum
in domo corz q̄ me diligebāt. **T**ertio si fuit d̄-
formitas in diminutiōe quia fuit magn^o vel
paru^o seu defecit in mēbris ad quāritatē z in-
tegritatē debitā reducētur: qz sc̄dm aplm. i.
Loz. xv. mortui resurgēt incorrupti. i. inte-
gri z p̄fecti. **Q**uarto si deformitas fuit in a-
budātia sicut in gigante vñ in alio nimis ma-
gno: aut habuit hō sup̄flua mēbra z p̄similia
om̄is tales ad debitā formā reformabūt. **E**t
sic corpora brōz sine om̄i deformitate resurgēt
qz om̄is deformitas ad aliq̄ vitū nature p̄-

tinet. **S**ed sc̄dm **A**ug^o. vbi supra. corpora sc̄oz
resurgēt sine vilo vno fuata integritate na-
ture. **C**ōcordat cū sup̄dictis **B**on. in centilo
quo z **R**ich. in. iij. zc.

Qz in corpib^o beatīs cōserua- bunt vngues capilli z intestina Capitulum. iij.

Quarta cōsideratio est de beatorz sup-
fluitatib^o. **C**irca hoc aut̄ fm̄ **R**ich. in
iij. di. xliij. **M**orandū est q̄ in hūano
corpore quedā sunt de p̄ncipali intētiōe nature
quedā aut̄ sunt de secūdaria ipsi^o nature intē-
tiōe vt ea q̄ sunt ad p̄dictoz cōsūatiōem atq;
decorē sic in arborib^o folia esse cōtingit. vñ
Phus in sc̄lo de aia dicit q̄ foliū corticis ē co-
opimentū: cortex aut̄ fruct^o: sic i hūano cor-
pore sūt capilli z vngues. **P**ili aut̄ barbe fm̄
Aug^o. xx. de ciui. dei. ca. iij. non sunt p̄ mu-
nimēto. s̄ p̄ virili ornamēto. **E**t quia in hoīe
nō tantū resurgēt id q̄ est de p̄maria eius
p̄fectione z p̄ma nature intētiōe sed etiā
q̄ est de sc̄daria ipsius nature intētiōe. **N**ō
vngues pili barbe z capilli in homine beato
resurgēt z erunt in paradiso. **U**n̄ **A**bat. x. **C**e-
stri aut̄ z capilli capitis om̄is numerati sunt.
Et **L**uc. xxi. **C**apillus de capite vestro nō pi-
bit. **A**duertendū est tñ q̄ vngues z capilli ca-
pitis z barbe resurgēt i vna q̄titate que ma-
gis est ad ornamentū corporis z decorē. **U**n̄
nō est intelligendū q̄ resurgat q̄cquid p̄ ton-
suram vel rasuraz de sup̄dictis amoriū est.
Nā sicut **A**ugustin^o in encheridion. l.ij. c. ait
z magister recitat in. iij. xliij. di. capitulo. ij.
Intelletoz aliq̄d ibi n̄ erit. **N**ec tñ intelligē-
dū ē q̄ resurgat p̄pter corz q̄ sūt de p̄ma intē-
tiōe nature cōseruatiōe: qz incorruptibilia
corpora resurrectura sūt s̄ p̄pter ornatū z de-
corē necnō p̄pter sc̄darias p̄fectiōem nature
Itē sc̄dm **B**onanen. vbi sup̄ **I**ntestina sūt
de nature plenitudine. vñ **A**ug^o. in lib. xxiij.
de ci. dei ait: q̄ in gl̄ia sempiterna i interiō-
bus viscerib^o q̄ nullū dec^o mō vidētur habe-
re ita pulchritudo rōis delectabit vt em̄z for-
me apparētī q̄ oculis placet s̄ merita iudicij
preferatur.

Articulus tertius q̄ quilibet beatus omnibus alijs beatis p̄ emanationem quadrupliciter p̄- cipat gloriam suam.

Tertium mysterium contemplan-
dum est de beatorum corporoz par-
ticipatiōe z cōmunicatiōe. **O**m̄-
nia quidā corpora brōz ita de lōge

sicut de prope p totum celorum regnū glori-
osis corporibus sensib⁹ proportionabiliter
in obiectum cōstituta sine fine pseuerabunt:
ita vt quilibet beat⁹ omnibus z cuiuslibz sit ob-
iectum z omīs habeat in obiectum. Quattu-
or quidem singulares delectationes partici-
pabit z cōmunicabit quilibet beatus omni-
bus gloriosus per sui corporis instrumentū
primo in odore. scdo in voce. tertia in splen-
dore. quarta in pulchritudine z colore.

Quilibet beatus cōmuni-
cabit oibus alijs gloriosis sin-
gualrem odorem z in quibus p
odoratum delectabunt. **Ca. i.**

Primo quidē participabit quilibz
beatus tam de longe q̄ de prope
omnib⁹ gloriosis singularē delecta-
tionē in odore. Nam quodlibet
beatum corpus p totū paradisu spirabit p-
ticularē fragrantia singularis odoris in sua
ultima perfectione. Hanc delectationē de oī-
bus sanctis: sancti oēs participabūt sine his-
tribus. Primo sine cerebri resolutione. Ecō-
tra modo odoratus sentiri nō pōt nisi fiat in
cerebro resolutio quedā. Secundo sine terre-
stri fumositatē z euaporatione. Odor eteni-
rei per quandam applicationē putrescit po-
mum: quia fit attractio odoris. Omnia autē
defectibilia ista que sunt in isto mundo non
erunt in paradiso. In tribus omnes beati
per odoratū maxime delectabunt. Primo i
odore corporis christi. Cū Lant. i. In odo-
rem curremus vnguentorū. Secūdo i odo-
re virginis gloriose: propterea Lant. iij. de
virgine ascendēte cum anima z corpore oēs
beati dicunt. Que est ista que ascēdit per de-
scētū sicut virgula sumi ex aromatibus mir-
rhe z thuris z vniuersi pulueris pigmenta-
riū? Tertio in odore oīz beatorū sicut predi-
ctum est. Cū Apoē. v. Habentes singuli cy-
tharas z phyalas aureas plenas odorame-
torum. Cythare sunt corpora sanctorū: sicut
patet in sermone. lxx. ar. ij. in principio pri-
mi. c. Phyalae sunt quedā vasa lucida et lata:
z designant animas beatorū que deum vi-
dent z ample amant. Et hec plena sunt odo-
ramento.

Quorū gloriose cātus z melo-
die cuiuslibet gliosi in auribus
oīm beatorū singulariter resona-
bit et in quibus oibus alijs ar-
monijs sc̄i delectabunt. **Ca. ij.**

Secūdo participabit taz delonge q̄
de prope singularē delectationē in
voce. Nam quilibet beatus cātabit i
ppria corporali z singulari voce: que ab om-
nibus piculariter discernet. In tribus au-
dibilibus specialit delectabunt omnes cele-
stes ciues. Primo in laudib⁹ z cātibus oīz
beatorū. vnde Apoē. xix. Ioannes has lau-
des spiritualit audiuit: z d̄ illis ait: Post hec
audiui vocem quasi tubarū multarū in celo
dicentiū alla. Laus gloria z virtus deo no-
stro. Laus quidē ratione bonitatis que attri-
buit spiritus sancto: virtus. i. honor ratione
potentie que attribuit patri. Gloria vero ra-
tione sapientie que attribuit filio deo nostro
scilicet cantari debet. Scdo in consonantijs
orbium firmamenti. id est septem planetarū
Cū Job. xxxvii. Cōcentū celli quis dormi-
re facit? Tertio delectabunt in armonia q̄-
tuor elementorum. Unde Sapi. vii. In se-
enim elementa dum cōuertuntur sicut in or-
gano qualitates imutant z omnia sonum su-
um cultodiunt ideo de tempore post resur-
rectionem.

Quilibet beatus particula-
ri suo splendore atq; colore totā
celestē patriā illustrabit. **Ca. iij.**

Tertio participabit tam de longe q̄
de prope singularē delectationē in
splendore z candore. Nam quodli-
bet beatus corpus suo singulari z particula-
ri radio z colore totū paradisu irradiabit
refulgens amplius q̄ in presentivita capere
possit intellectus humanus. Est rama intel-
ligendū fm Richar. in. iij. di. xlix. q̄ differt
predicte luces corporum beatorum a luce
corporis christi z inter se fm magis z minus
q̄d notat ap̄tus. j. Lor. xv. Alia erit claritas
solis. Alia claritas lune. Alia claritas stella-
rū. Stella autē a stella differt in claritate sic et
resurrectio mortuorū. Sic et dicit magister
sniarū di. xlix. Erit claritas corporū differēs
fm differētiā glorie aiarū. Qd̄ qdē rōnabile
est. Nā ex claritate beatitudinis anime i cor-
pus claritas redūdabit sicut iā dictū est. Pro-
pterea fm proportionē qua beatitudo ani-
me christi excedit cuiuslibet anime alteri⁹ be-
atitudinem: sic z lux corporis christi lucez fu-
turaz in quocunq; sancto superat et excedit
Unde in pdicto apostoli verbo claritas cor-
poris christi claritati solari assimilatur: iux-
ta illud Malach. iij. Vobis timentibus no-
men meum orietur sol iusticie. id est christus
Claritas autem beatorum aliorum respectu

Sabbato p^o resur. dñi. de accñta. gloria bea.

christi stellaz. lumini comparari potest. Claritas vero virginis gloriose fm quosdā comparatur lune. Comparari etiā potest ipsi lune claritas puerorū qui post baptismū moriuntur anteq̄ pueniant ad annos discretionis. Nam sicut luna a seipsa nō habet lumen sed ab ipso sole: sic et isti gloriā minime habent ex proprijs meritis s̄ ex merito christi. Baptismus enim in quo ipsi abluti sunt ex xp̄i passione efficaciam habet.

Quilibet gloriosus totā celestā curiā sua particulari pulchritudine delectabiliter decorabit.

Capitulum iij.

Quarto participabit tā de longe q̄ de prope singularē delectationē in colore et pulchritudine. Nam quolibet beatum corpus dotatū erit et ornatū colore formositate et pulchritudine singulari. qz fm Scotū quilibet habebit colorem pulchrum fm gradū complexionis sue et fm merita sua. Erunt igitur corpora beatorum nō tantū lucida sed etiā colorata colore et pulchra pulchritudine singulari. **Uñ Aug^o. xxij. de ciuitate dei. c. ix.** Omnis pulchritudo est partū conuentia cuz quadam coloris suauitate. Sed corpora gloriose pulcherrima erūt: ergo habebunt suauitatē coloris. **huius etiā sententie est Bonauē. in. xl. di. lxxxix.** vbi exemplum ponit de ense qui nō tantū habet splendorem sed etiam habet colorem. Item de carbone qui per sui naturā alicuius coloris est et adueniente igne efficitur luminosus. Sic beati habent corpora colorata propter naturā quattuor elementorū et eorum qualitātū ex quibus humana corpora consistunt sed luminosa sunt ratione luminis superadditi. Et iterū Scotus vbi supra inquit q̄ corpora beatorum erunt clara. Claritas tamen hęc resurgentia quedā: et addit super lucem et colorem manifestationē sui magnificationem. **Pro q̄to d.** perfecte manifestationē sui eodem modo quo dicitur clara lux vel clara veritas et clara intelligentia. **Hoc ergo modo erūt clara corpora beatorum quia habebunt perfectam manifestationem coloris sui: eo q̄ habebunt colorem sui perfecte manifestissimū scilicet per totū paradysum. Nam quilibet habebit colorem pulcherrimū sue complexionis. Nec omnes habebunt eundem colorem nec fm eundem gradum qui habent similes colorem: eo q̄ cōmensurationes celorum sequuntur cōmixtionem primarum qualitātū**

Et sic fm diuersas complexionem habebunt varietates colorum. **Quēadmodū et modo magis delectatur vnus in vno colore q̄ in alio: quia conueniens est sue complexioni. Nec insuper omnes erunt eque clari etiā hñtes similem complexionem: Sed fm merita sua: iuxta illud apostoli. i. Corinth. xv. Stella a stella differt in claritate. Hęc Scotus. Richard. vero vbi supra addit etiam q̄ non omnes corporis partes in quolibet sancto erūt equaliter clare et colorate: sed scdm proportionem illam quaz magis requirit corporis pulchritudo. Omnia autem supradicta resultant in pulchritudinem admirandaz. **Sequitur enim ergo ingredi in illam hanc gloriā sempiternaz. Ubi est certa securitas: securi tranquillitas: tranquilla iocunditas: iocunda formositas: formosa societas et eterna festiuitas. Ad quā misericorditer nos perducat ipse rex glorie dominus iesus christus q̄ cum patre et spiritu sancto viuunt et regnant in secula seculorum Amen.****

Sabbato post resurrectionem de accidentali gloria que est i beatis. Ser. lxxij.

Ecce q̄ bonū et q̄ iocundū habitare fratres in vnum ps. cxxxij. **Ad tertium beatorum premium descendamus quod accidentalis gloria nuncupatur. Est enim gloria accidentalis q̄ bonum creatum habet p obiecto: que ideo sic denominatur quia tale premium non est de ratione beatitudinis anime nostre: eo q̄ sine illo vere potest esse beata. Unde Augustinus libro. v. confessionū Inter principium et medium de bonis creatis ad deum loquens inquit. **Beatus autem qui te scit: etiam si illa nesciat. Qui vero te et illa nouit non propter illa beator sed propter ipsum beatus est. Quod autem sit bonū illud quod habet accidentalis gloria pro obiecto: Dicendum q̄ nihil aliud est q̄ gaudium quod ex amore proprio et cōmuni et actiuo et passiuo inter sanctos habito generat. Et in hac gloria consistit octaua contemplatio de gloria paradisi. Hoc igitur gaudium contemplatur propheta quasi inuētiue atq̄ admiratiue ait: **Ecce q̄ bonū et q̄ iocundum habitare fratres in vnum. In quibus verbis triplex mysteriū de accidentali gloria declarat. primū ē gloriose singularitatis: ecce q̄ bonū******

Sabbato p^o resur. dñi. de accñta. gloria bea.

aureolaz consequat debet habere tria. p^omo penā acerbā. scdo causam iustaz. tertio volū tatem promptā. **P**rimo quidē debet habere penā acerbā: sed inter omnes illatas exteriorū passiones mors obtinet pncipatus. p^opterea dolor tactus omnib^o alijs doloribus p^ominentior est. et ideo in hoc gloriofior est triumphus. **S**cdo debet habere causam iustā que est ipse christus cū martyrē faciat causa non autē pena. **T**ertio debet habere voluntatez promptam. **N**ā martyrio nō debet premiū fm hoc q^o ab exteriori infligit. sed fm q^o voluntarie sustinet qz minime quidē meremur nisi per ea que intra nos sunt et nō p^o ea que sūt extra nos sic nec vtiqz demeremur. **I**nsuper q^o id quod quilibet volūtarie sustinet volūtarie difficilius ē tanto voluntas que p^opter christū patit in xpo firmior demonstrat et ideo excellēt^o premiū ei debet. **N**ec tamē intelligēdū q^o cicatricū decor que in martyz corporibus apparebūt debeant aureola dici qz quidā martyres cicatrices nō habebūt vt puta qui sunt submersi vel famis inedia aut carceris squalore pempti et isti tñ aureolā cōsequunt. **T**ertio cōcupiscibilis p^o tempantia exercet suū perfectissimū et difficilissimū actū qui est semp^o seruare carnē suā imaculatā qd et virgines operant. **P**ropterea et aureolam virginū cōsequunt. **I**llis tamē virginib^o et aureola preparat q^o in virginitate perpetuo pseuerandi propositū habuerūt: licet hoc p^opositū fuerit interruptū itegritate nihilominus remanente dūmodo in fine vite inuentatur ad primū propositū rediuisse: qz virginitas mētis vtiqz reparari potest: carnis nū q^o fm hiero. **S**i qua autē sit virgo carne nec ppositū habuit perpetuo virginitatē seruare aureolā nō meref. **N**ō est dubiū qn sit habitura speciale gaudiū supsubstantialē de in corruptione carnis: sicut etiā innocentes plurimum gaudebūt q^o imunes a peccato fuerit q^ouis nō habuerūt oportunitatez peccandi. **S**ed quid de illa q^o violenter oppressa amisit virginitatē carnis nō mentis. **D**icenduz fm Richar. q^o talis aureolā nō amittit. **P**ropterea beata Lucia ait: **S**i me inuitā violari feceris: mihi castitas duplicabit ad coronam. **Q**uid quidē nō est intelligēdū de aureola duplicata: s^o qz duplex premiū reportabit. vnū pro virginitate seruata: et aliud p^o iniuria passa. **I**ps concordat Aug^o. li. ij. de ciuitate dei c. xix. dicens de violenter oppressis. **Q**uis sana mente putauerit se perdere pudicitiaz: si forte vi apprehēsa et oppressa carne sua exerceatur et expleat libido nō sua. **S**i enim h^o mo-

do pudicitia pariter pfecto pudicitia virtus animi nō erit. **E**t infra quo proposito animi permanente p^o quod etiam corpus sanctificari meruit. **N**ec ipsi corpori aufert sanctitatē violentia libidinis aliene quā seruat pseuerantia cōtinentie sue. **E**t infra etiā subdit: nō amittit corporis sanctitatez manente anime sanctitate et corpe oppresso: sicut amittit corporis sanctitas violata anime sanctitate vel animi etiam corpe intacto. **S**icut enim integritatē mentis deus restaurare potest mediante mentis corrupte pnia q^ouis facere nō possit quin fuerit corrupta q^ouis carnis integritas ad aliud qd est de essentia aureole nō possit necessaria reputari. **T**ertio considerare mus quare aureola dat. **U**bi norandū est q^o danē predictis hec tres aureole ppter tria signa. primo in signū triumphationis. scdo in deuotionis. tertio in signum cōformationis. **P**rimo quidē danē in signū triumphationis q^oisti tres hostes in pugna triumphalis prostrauerūt. scz mūdū carnē et demonia. **M**artyres em̄ vicerunt mūdū. **V**irgines vicef carnem. **P**redicatores vincunt diaboluz q^o nō solum de se sed etiā de cordibus aliorum expellunt. **I**n horū mysteriū tres habebant aureolas in veteri testamento sicut legit **E**o od. xxv. et xxvij. **A**ltare incense: archa federis: et mēsa ppositionis. **P**rima designat aureolam martyrū qui corpa sua sub altari passionis imolauerūt. **S**cda virginū qz sicut archa federis fuit intus et extra auro decorata **T**rayirginitas mentē et corpus exornat. **T**ertia predicatorū quia sicut mensa ppositionis ministrat doctrine veritatis panes. **S**econdo in signum donationis. qz em̄ hi tria maxima domino obtulerunt. **I**deo his tribus aureolis pmanē. **P**rimo em̄ martyres obtulerunt domino sustentiam mortis acerbā penā. **S**cdo virgines obtulerunt carnez propriā purā et incorruptā. **T**ertio p^odicatores obtulerunt fidei et morū doctrinā veraz. **T**ertio in signū conformationis: conformabunt autē capiti suo christo qui fuit martyr et virgo et doctor. **P**rimo quidē fuit martyr fm q^o a mūdo sustiuit passionē. propterea **Jo. xvij. c. ait: Ad hoc veni in mūdū vt testimoniu phibeā veritati: qz testimoniu non tñ verbo sed mortē sustinendo phibuit. Et iterū in eodē. c. ait: Confidite ego vici mūdū id ē impias tyrannicas. Scdo fuit virgo fm q^o puritatē seruauit vincendo cōcupiscētiā carnis nō in se qz eas nunq^o potuit habere: sed in alijs sicut aliquis vincit pncipez vincendo robur exercit^o sui. **T**ertio fuit docto-**

fm q̄ veritatē mūdo māifestauit: et p̄ eas dia-
 bolicas fraudulētias sup̄auit se et in mēbris
 suis. Propterea Jo. xij. c. ait: Hunc p̄nceps
 hui⁹ mūdi eijciēt foras. Et hi oēs quia p̄ cō-
 formitatē secuti sunt christū per gr̄am in pre-
 senti seculo: idē p̄ adeptiōnē aureole nunc se-
 quunt̄ illū per gloriā in celesti regno. Unde
 Apoc. xiiij. scriptū est. Hi sūt q̄ cū mulierib⁹
 nō sunt coinquinati: virgines enī sūt: hi sequū-
 tur agnū quocūq̄ ierit. et hoc dicit q̄tum ad
 virgines: hi empti sunt ex oibus p̄mitie deo
 et agno: hoc dicit quo ad martyres: et in ore
 ipsoꝝ non est inuentum mendaciū. Sine ma-
 cula enī sūt ante thronū dei: et hoc dicit quo
 ad p̄dicatores. Primo quo ad virgines q̄ ha-
 buerūt triplicē virginitatē sicut christ⁹. s. cor-
 poralē mentalē et virtualē. i. p̄pter deū. De
 his. j. loz. viij. ap̄ls ait: Mulier inuupta et
 virgo cogitat que dei sunt vt sit casta corpe
 et spiritu. Primo habuerūt virginitatē cor-
 poralē. p̄pterea Jo. ait: Hi sūt q̄ cū mulieri-
 bus non sunt coinquinati. s. corpe sed incorru-
 pti p̄seuerauerūt. Secūdo habuerūt virginita-
 tem mentalē que dignior ē q̄z corporalē: et de
 hac subiūgit: virgines enī sunt. s. mēte. Quid
 eteni p̄dest apud deū virginitas corpis nisi
 assit virginitas cordis? De tali corde corru-
 pto Eccl. xx. c. scriptū est. Concupia spadois
 deuirginabit iuuenulaz. Spado intelligit q̄
 ad coitum ineptus ē: vnde et solo corpe mun-
 dum significare potest q̄ iuuenulā. i. aīaz su-
 am p̄cupiam ex malis p̄cupiscētis p̄deun-
 tē corrupit et sic amittit virginitas mentis
 Tertio habuerūt x̄ginitatē virtualē: Quia
 nec duo p̄dicta habuerūt p̄pter gloriā mun-
 di sed vera hūilitate ad gloriā. Hierony. Si-
 cut enī virginitas est imunitas a pollutione
 hoīum: sic hūilitas a pollutione demonū. Sic
 enī demones miscēt aiabus et eas corpum-
 punt p̄ supbiā: sic hoīes corpibus et illa corru-
 punt p̄ luxuriā. Unde igit̄ hec virginitas vir-
 tualis p̄ncipalit̄ est q̄ta deo. Et hāc cuz alijs
 duabus habuit christ⁹ et veri virgines imita-
 tores christi eius. Et de his subdit: Hi sequū-
 tur agnū quocūq̄ ierit. Nam sicut agno per
 veram x̄ginitatē p̄formes fuerūt i terris: sic
 p̄ veram p̄formitatē sequunt̄ illū in celis. Se-
 cundo q̄ ad martyres subdit: Hi empti sunt
 ex oib⁹ p̄mitie deo et agno. Per mortē enī
 a nephartis hoībus violentē illatā a vita ista
 que inter hoīes agitur empti. i. adempti sūt
 vt p̄mitie sanctorū ad gloriā dei et christi esse
 mereant̄ vel empti sunt. s. ad gloriā pre cete-
 ris hoībus p̄ciosum sangu. nē iesu christi:

vt non solū p̄formēt vite christi per similitu-
 dinem moꝝ sed etiaz mortē eius p̄ tolerantia
 passionū et tormentoꝝ. De his quidem erat
 ap̄ls qui Phil. iij. optat se habere iusticiam
 que ex fide ē iesu christi ad cognoscendū illū
 et virtutē resurrectiōis eius et p̄figurari mor-
 ti eius p̄ societate passiōis ipsius. Tertio q̄
 ad p̄dicatores subdit: Et in ore ipsoꝝ non est
 inuentū mendaciū: licet enī corruptiōe na-
 ture oīs homo sit mendax. Primo tamē gr̄e
 dei hi sunt qui vita non mentiunt̄ a vera iu-
 sticia in credēdo: nec x̄bo mentiri p̄nt verita-
 tem christi negādo vel falsam doctrinā p̄-
 dicando. Unde et a p̄trario ap̄ls Rho. j. de
 q̄busdam ait: q̄ veritatē dei in iusticia deti-
 nent. Sed hi veritatem dei x̄bo et exēplo do-
 cent. Iuxta illud q̄ ap̄ls ait. j. loz. ix. c. Ca-
 stigo corpus meū et i seruitutē redigo: ne for-
 te cum alijs p̄dicauerim ipse reprobo efficiar
 Unde et beatus Johānes q̄si rationem red-
 dens quare non mentiunt̄ in doctrina qz. s.
 non corrupti in vita dicit: Sine enī macula
 sunt ante thronū dei. i. in throno iudicij aspe-
 ctu examināt semetipsos vt vel maculā non
 habeat vel p̄tractā moꝝ per penitentiā pur-
 gent: et sic immaculati coram iudice p̄seuerent.

**Quid sit et cui debetur pal-
 ma. Capitulum. iij.**

Tertiu⁹ premiū b̄toꝝ multoꝝ dicit̄
 palma. Qd̄ quidem nec radici. i.
 charitati nec operi debet sed volū-
 tati. Tale premiū habuit beatus Martinus
 quia martyriū desiderauit: licet opus mar-
 tyrii non fuerit subsecutū. Propterea de ip-
 so ecclesia cantat. Quem si gladi⁹ p̄secutoris
 non abstulit: tamē palmā martyrii non ami-
 sit. Et de b̄to Francisco legit: q̄ tribus vit-
 tibus mare trāsiuit p̄ martyrio p̄sequēdo: sed
 qz illū dñs reseruauit martyrio duri amoris
 atqz illū intēdebat decorare suis stigmatib⁹
 sacris in memoriā sue sacratissime passiōis
 idē inf̄ fideles vitā finire mirabiliter disp̄saut:
 et tñ palmā martyrii illi ex singlari gr̄a refer-
 uauit. Propterea de ipso cantat ecclesia. O
 martyr desiderio francisce q̄to studio com-
 patiens hunc sequeris rē.

**De triplici varietate fructuū
 beatoꝝ et quib⁹ beatis dentur.**

Quartū premiū d̄z fruct⁹. Et h̄ fm
 Bonauē. diuificat fm p̄tinētie di-
 uersitatē qd̄ triplex ē. s. p̄ugal: vt

Sabbato p^o resurrec. dñi de accidē. glo. bea.

dualis et xginal. Et de his loquit dñs adbat. xliij. q. qdam semia ceciderūt in terrā bonā et dederūt fructū aliud ceterisimū aliud. lx. aliud. xxx. Prima ē continentia iugal' abstinentis ab oī coitu illicito: huic corrūdz fruct' .xxx. i. q. est denari' q. etna designat et ternari'. s. triū bonoz iugū videlz. plis fidei et sacramti: que qdem ad denariū referē. i. ad gloriā sempiternā. Secūda ē continentia vidua' abstinentis in carne corrupta ab oī coitu respectu tps et psonē a posteriori tñ: cui corrūdet fructus. lx. in q. est denari' eterna significās et senarius opoz in qb' ppter denariū eternorum debent se vidue exercē fm aplm .j. Li. motb. v. Quoz p̄mū est reddere vicem parentib'. scdm instare ofonib' et obsecrationibus. tertū est filios educare. qrtū est paup' hospitio recipere. qntū est sc̄os pedes lauare. sextū tribulationē sustinentib' subministrare. Tertia ē continentia xginalis abstinentis in carne corrupta respectu cuiuslibz tps et psonē: cui fruct' centesim' corrūdet q. pstat ex denario in se ducto. Iste cōpetit virginib' que in terra manētē āgelicā et dlectatiōib' spūalib' plenā ducūt vitā: et tñ interi' sibi vacāt. p̄p̄t̄ etnū bonū: qd est denariū inducē. In sup addendum ē q. cuz xginitas sit in carne corruptibili p̄petuo icorruptiōis meditatio xginitas tria dicit. Primū ab oī coitu illicito. scdm ē abstinere ab oī licito. tertū ē integritas mēt' et corporis. Qrtū ad p̄mū dicit habitū: et huic debetur aurea: Qrtū ad sc̄bz dicit x̄tutis statū et huic corrūdet fruct' centesim'. Qrtū ad tertū dicit decorē: et huic corrūdet aureola. Fruct' aut' in xginitib' determinat ante se aureolā. Aureolā x̄o p̄supponit aureā: volūtati aut' continentia ppter deū debet aurea. S; cum addit' i carne incorrupta sup addit' ei aureola: qz sic ē continentia in suo summo. Alteri' tñ addit' cur' libet tps et psonē fruct' cōpetit ei.

Articulus. ij. de triplici iocūditate oīum beatorū qua vndiqz letabuntur.

Secūdū mysteriū accidētāl' glorie brōz est gloriose iocūditas. s. quaz hñt sc̄i in patria. Et d' hac p̄s. subdit: Et qz iocūdū. Iocūditatē nēpe habebūt sc̄i de oib' creatur' nō solū de creatore. Hic Sap. v. c. sc̄p. est. Accipiet. s. sc̄i regnū decoris et diadema sp̄i de māu dei. Diadema si qdem sp̄i siue regnū decoris nihil aliud est qz iocūde videre plenitudinē dei vni' et trini hūanitat' christi rōnabiliū et irrōnabiliū sen-

sibiliū et insensibiliū. Hinc Aug'. vi. misce ait: Plenitudo nihil aliud ē qz equalitas numerosa: vnde vbi non ē nūs non est plenitudo: sicut patet in eo q. tñ vñū oculū habet. Similit' vbi est nūs sine cōlitate non plenitudo: sicut patet i eo q. habet vñū parū et vñū magnū. Triplicē autē iocūditatē habebūt sancti p̄ncipalit': primā extra se. sc̄dam intra se. tertiā infra se.

De triplici gaudio quod habebunt sancti supra se. Cap. i.

Primā in qz iocūditatem sc̄i habebunt sup se: sicut Esa. xxxv. testat di. Leticia sempiterna sup capita eoz gaudium et exultationē obtinebūt. Triplici nanqz let. Primo nanqz leticia iocūdabunt sc̄i in patria sup se: qz videbunt sup se gloriosam christi aiām. Sc̄do videbūt gliosuz christi corp' et faciē. Tertio qz videbūt gloriosaz eius vnionē. Primo nanqz letabunt: qz videbūt christi aiām gloriosam seu sp̄m. Eli. j. Pe. j. In quē desiderāt angeli p̄spicere ppter admirandā plenitudinē eius. Que et q̄ta erit leticia aiātū videre animam redēptorū sui. Sc̄do videbūt christi corpus gliosuz et faciē. Q̄ta erit leticia brōrum cum regem celozuz in decoze suo videbunt: sicut Esa. xxxij. c. testat di. Regē celorum in corde suo videbūt. Iō gliosuz christi faciē videre expectās p̄s. dicebat: Adimpleb me leticia cū vultu tuo. Aut enī adimplebis qz non tñ erim' pleni nec solūmō impleti. Itā pleni erūt beati de gloria p̄ximoz: impleti p̄pria gloria: sed adimpleti vidēdo faciē iesu christi. Iō in qz: Adimpleb me leticia cum vultu tuo: nec dicit in vultu tuo sed cuz vultu. Angelos enī impleuit in vultu: s. homines in vultu p̄p̄t̄ p̄formitatē hoīs ad christum. Eli. Jo. xvi. c. dñs disci. s. ait: Iterū vi debo vos et vos me: et gaudebit cor v̄m: et gaudiū v̄m nemo tollet a vob. Tertio letabunt qz christi vnionē gloriosam qd enūare posset gaudiū qd habebūt sc̄i cū videbūt finem suū fm carnē verū deū esse: quem videre sperans Job. xix. c. exultans ait: In carne mea videbo deum saluatozē meuz. Hinc etiam Jo. x. c. dñs ait: Ego suz ostiū: per me si quis introierit saluabit et ingrediet et egredietur et pascua inueniet. Quos exponens Aug'. ait: Propterea deus factus ē homo: vt totum hoīez in se glorificaret vt siue ingrediat siue egrediat pascua inueniat in suo pastore christo. i. siue ingrediat ad p̄empla-

tionē dīnitatī siue ad p̄tēplationē hūanitatī
v̄trobīq; ⁊ ex v̄trobīq; inexplicabilē leticiam ⁊
gaudiū exp̄iet. Tria igit̄ p̄dicta sūt ista bona
de qb̄ p̄s. ait: Credo vidē bo. dñi in ter. vi.

**De triplici rōne p̄ quā sancti
gaudēt intra se. Cap. ij.**

Secundā iocūditatē habebūt san-
cti intra se ⁊ h̄ triplici rōne. P̄rio
rōne dispositiōis. sc̄do rōne actio-
nis. tertio rōne dilatiōis. P̄mo nāq; gau-
debūt intra se rōne dispositiōis. Quilibz be-
atus intelligit i se q̄ndā quasi inatā ⁊ insepā-
bilē dispositiōnē q̄ possit corp⁹ ⁊ aīaz i gloriā
eternalit̄ possidē. Cū pp̄ha i p̄sona cuiuslibz
gloriosi ait: hec req̄es mea i secu. se. h̄ ba. q̄.
ele. eā. Sc̄do gaudebūt rōne actiōis. Quili-
bet nāq; br̄us diligit semetipsuz q̄tū seipsuz
intelligit fructuosum. s. q̄ ad aīaz ⁊ q̄ ad coz-
pus. Cū ab̄at. vii. Bona arbor fru. bo. fa.
Et Esa. iij. dicite iusto qm̄ bñ: qm̄ fructū ad-
inventionū suaz comedet. Et Sap. iij. Bo-
noz laboz gloriofus ē fruct⁹: quē. s. ipse ex-
perimentalit̄ gustat. Tertio gaudebūt rōne
dilatiōis. Sancti nāq; dilatat̄ intelligētiā su-
am p̄ gloriosaz cognitionē ad totā p̄peruita-
tem t̄pis: in q̄ sine fine debēt gloriā possidē:
in q̄ quidē cognitione q̄s exp̄mē possēt q̄ta
gaudebūt ac dilatabunt̄ cordis iocūditate.
Cū ad quēlibz eoz Esa. lx. c. ait: Tūc videb̄
et afflues ⁊ mirabif ⁊ dilatabif coz tuū.

**De tribus gaudebunt sancti
extra se. Capitulum. iij.**

Tertīa iocūditatē habebūt sc̄i ex se
De trib⁹ enī maxie letabūt. P̄rio
de liberatiōe br̄oz. sc̄do de afflicti-
one dānatoz. tertio de inclusiōe pctōz. P̄-
mo letabunt̄ de liberatiōe br̄oz. Propterea
in p̄sona sc̄toz pp̄ha ait: Nā n̄ra s̄. pas. ere.
est de la. venā. la. p̄tri. est ⁊ nos li. su. In hu-
ius mysteriū. ij. Bachab. j. in p̄sona br̄oz di-
ctum ē. De magnis piculis liberati magni-
fice gr̄as agim⁹. s. deo. Sc̄do letabunt̄ de afflic-
tione dānatoz. Tāta nēpe erit v̄nio volūta-
tis br̄oz ad volūtatē dei: q̄ nō poterūt aliud
velle q̄ ipse velit. Propterea simul cum ipso
p̄ḡulabunt̄ pulchritudini iusticie ei⁹: s̄m q̄
de ipso Prou. j. sc̄p. est. Ego q̄ i interitu ve-
stro ridebo. Et de iustis br̄is d̄r: Letabif iu-
stus cū viderit vindictā. s. cuiuslibz dānati.
Et iterū p̄s. ait: Sup̄ eū ridebūt ⁊ dicēt: Ecce
hō q̄ nō posuit deū adiutorē suū: s̄ spera-
uit i multitudie diuitiarū suarū ⁊ p̄ualuit in
vanitate sua s̄ nūc p̄m̄tur in iusticia aliena.
Tertio letabunt̄ de inclusiōe pctōz. Nā pec-

cata q̄ maxie hoīb⁹ nocuerūt post diē iudiciū
in inferno sicut in loco pp̄rio claudēt.

**Articul⁹. iij. q̄ p̄pter tria gau-
debūt sancti d̄ fraterna societate**

Tertū mysteriū circa accidētalem
gloriā br̄oz est gloriose societatis.
De h̄ pp̄ha subdit: habitare fr̄es
in v̄nū. s. summū bonū qb̄ est de⁹
Societas q̄ br̄oz p̄gregata in v̄nuz. pp̄ tria
inenarrabili leticia gaudebit. P̄mo p̄pter
charitatē. sc̄do p̄pter nūositatē. tertio p̄pter va-
rietatem.

**Quisimul gaudebūt ex mutua
charitate sancti. Cap. j.**

Primo gaudebūt insimul pp̄ cha-
ritatem. Quilibz enī br̄us diligit
quēcūq; beatū: plus vel min⁹ s̄m
gloriosam p̄fectionē actiuā ⁊ passiuā que erit
in sc̄to. Propterea p̄s. ait: Cūq; petij a dño
sc̄z vitā eternā: ⁊ tñ nō determinat quā v̄nam
petijt vt innuat q̄ illud ē oē bonū. Et subdit
hanc req̄rā. i. iterū atq; iterū querā vt inha-
bitem i domo dñi oīb⁹ dieb⁹ vite mee: vt me-
reā volūtatē dñi. s. tā in se q̄ in suis br̄is ⁊ vi-
sitē templū ei⁹: ⁊ totā celestē hierusalē. i. oēs
br̄os. Q̄ sicut idē alibi ait q̄ tūc dñs reuelā-
bit p̄dēsa. i. v̄mbacula mysterioz q̄ in p̄sen-
ti dicta sunt de gloriā padysi māifesta s̄ēt ⁊ i
templo ei⁹ oēs dicēt gloriā. i. amor. amor.
amor. in q̄ maxie p̄sistit gloriā padysi.

**Quilibet br̄us multipliciter
delectabif in quolibet glorioso.**

Capitulum. ij.

Secūdo gaudebūt insimul sc̄i pp̄
nūositatē. Sc̄i nāq; dilatant̄ sp̄s
lem atq; gloriofum aspectū seu in-
tuitū suū ad infinitū numerū br̄oz in qb̄ su-
am accidētalem gloriā debēt multiplicare ⁊ in-
effabili delectant̄ sicut ex p̄cedēti sermōe et
ultimo articulo clarescere poruit.

**Epylogus de tota supradicta
gloria. Capitulum. iij.**

Tertio gaudebūt insimul sc̄i pp̄
varietatem. Nam gaudebūt eq̄-
les de gloriā eq̄liū: miores de glo-
ria miorz: maiores de gloriā maiorz: sicut dif-
fuse dictū est. s. sermo. lxi. ar. iij. et. c. ij. Hec
igit̄ triplex gloriā subalis: p̄subalis: ⁊ accidē-
talis est in qb̄ claudif ⁊ p̄sumat̄ integritas ⁊
plenitudo oium bonoz spectantiū ad glorie
cōplemētū. Qualia aut̄ ⁊ q̄ta sint illa nō ver-
ba mea s̄ gloriofi An̄selmi ponant̄: ait enī

Dñica in octa. resurrec. que erūt exercitia bea.

In fine. Excitare nūc aīa mea et erige totū intellectū et cogita q̄tū potes. Si enī singla p̄dicta delectabilia sūt: cogita et q̄le et infinituz sit bonū illud qd̄ p̄tinet iocūditatē. Delectabilia sūt cogita et q̄le et q̄tū sit bonū illud qd̄ p̄tinet iocūditatē oīuz bonoz: nō q̄le i creaturē reb' sum' exp̄tī s̄ tāto differēt' q̄to creator a creatura. Si enī bona ē vita creata q̄tū est bona creatrix. Si iocūda ē salus p̄fecta: q̄tū sit iocūda salus q̄ facit oēm salutē. Si amabilis ē p̄fecta et sapia i cognitiōe rex p̄ditarū q̄ amabilis ē sapia q̄ oīa p̄didit ex nihilo. Deinde si multe et magne sūt delectatiōes in rebus delectabilib': q̄lis et q̄ta ē delectatiō i illo q̄ fecit illa delectabilia: q̄ h̄ bono fruet qd̄ illi erit et qd̄ illi nō erit. Certe q̄cqd̄. uolet erit et nolet eē nō erit. Illi q̄ppe erūt bona corpis et aīe q̄lia nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec cor cogitauit. Cur p̄ multa uagari o homo q̄redo bona aīe et corpis tui. Ama unuz bonū in q̄ sūt oīa: et sufficit. Desidera unū sūmū bonū qd̄ est oē bonū et satis ē. Quid enī desideras caro mea ubi ē q̄cqd̄ amas: q̄cqd̄ desideras? Si delectat pulchritudo: fulgebūt iusti sicut sol. Si uelocitas aut fortitudo aut libtas corpis tui: ut ubi nihil obsistere possit erūt similes angel: qz semias corp' aīale et resurget corp' spūale: p̄tate utiqz n̄ natura. Si longa et salubris vita ubi est sana eternitas quia iusti imperpetuū uiuent et salus iustorū a dño. Si satietas satiabūt cū aparuerit gloria dei. Si ebrietas inebriabūt ab ybrate dom' dei. Si melodia ibi angeloz chori p̄cūnt sine fine deū laudātes. Si q̄libz non immūda s̄ mūda uoluptas de torzēte uoluptatis tue potab eos. Si sapia ipse de' sapia se ostēdet eis. Si amicitia diligēt deū plus q̄ se ipsos: qz illi illū et ille se et illos p̄ seipsum. Si p̄cordia oibus illis erit una uoluntas: quia nulla erit eis nisi dei uolūtas. Si p̄tās oīpōtentes erūt sue uolūtatē sicut deus sue. Nā sicut poterit deus qd̄ uolet p̄ seipsum: ita poterunt illi p̄ illum qd̄ uolent: quia sicut illi nō aliud uolent q̄ q̄ ille: sic ipse uolet q̄cquid illi uolent: et qd̄ ipse uolet non esse si honor et diuitie deus suos seruos bonos et fideles sup̄ multa p̄stituet: imo filij dei et dñj uocabunt et erunt et ubi erit ibi erunt et illi heredes q̄dez dei: coheredes autē christi. Si uera securitas certe ita certi erunt ut nunq̄ et nullaten' ista uel potius illud bonū defuturū putent: sicut certi erunt se non sua sponte illud amissuros nec delectarēt deuz se delectorib' suis inuulablaturū. Nec deo potenti' inuitos deum et illos paratur: gaudiū d̄o quale erit aut q̄tū ubi talis ac nū bonū cor humanū indigēt cor

expertū erūnos imo exitum erumnis q̄tuz gauderes si his abūdares. Integra intima tua si capere possunt gaudiū suū de tāta beatitudine sua: sed certe si quis alius quez oīno sicut teipsum diligēs eandem beatitudinēz haberet duplicaret gaudiū tuū: quia nō minus gauderes pro eo q̄ pro teipso. Si uero duo uel plures idipsum haberēt: tantūdem pro singulis q̄tū pro teipso gauderes si singulos sicut teipsum amares. Ergo in illa p̄fecta etate uniuersaliū angeloz et hoīuz beatorum ubi nullus min' q̄ seipsum diligit nec aliter gaudebit quisqz pro singulis q̄ pro seipso. Si ergo cor hoīs de tanto suo bono uix capiet suū gaudiū: quō capax erit tot et tantorum gaudiōz? Et utiqz quia q̄to quis diligit aliquem: tanto de eius bono gaudet: sicut in ipsa p̄fecta felicitate unusqzqz pl' amabit sine compatione deum q̄ se et alios secuz ita gaudebit plus absqz estimatiōe de felicitate dei q̄ de sua et oīum alioz secum: sed si deum diligeret toto corde: tota mente: tota anima: nō sufficiat dignitati dilectiōis. Profecto sic gaudebūt toto corde: tota mente: tota anima ut totum cor: tota mēs tota anima non sufficiat plenitudini gaudiū. Non dum ergo dñe cognoui aut dixi q̄tum gaudebūt illi beati: tū utiqz tū gaudebūt q̄tū amabūt tū amabūt q̄tum cognoscēt q̄tū cognoscēt te et q̄tū amabūt te. Certe nec oculus uidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascendit in hac uita q̄tum te cognoscēt et amabūt in illa uita. Pro deus ut cognoscā te: amē te: ut gaudeam de te: et si non possum ad plenū in hac uita non p̄ficiam indices usqz dum ueniat illud ad plenū p̄ficiat: hic in me tui nōcia et dei fiat plena. Crescat amor tuus et ibi sit plenus ut hic gaudiū meū sit in spe magnuz et ibi sit in te plenū debeo per filium tuū iubēs imo p̄sulis petere et p̄mittis accipere ut gaudiū nostrum plenū sit deus uerax: Peto dñe qd̄ p̄r admirabilē p̄siliarium nostrū cōsulis accipias: qd̄ p̄mittis per ueritatem tuū gaudiū meū plenū sit. Medietur interim mens mea: loquatur inde lingua mea: amet illud corz meū: sermōnet os meū esuriat illud anima mea: desideret tota s̄bstantia mea donec intrem in gaudiū dñi mei: qui est trinus et unus deus benedictus et b̄ndicibilis in secula seculoz Amen.

Dñica in octaua resurrectionis de mane que erunt exercitia beatorum. **Sermo. lxx.**

Exultabunt sancti in gloria: letabunt in cubilibus suis: exultationes dei in gutture eorum ps. cxlii.

Jam p̄tem-
 plenus q̄d facturi sint ⁊ in q̄bus exercit⁹ se
 occupabit illa glorioſa ſocietas beatorū: ⁊ ne
 in hac nona p̄templatiōe de gratia paradysi
 vagemur incerti. **P**ropheta hic manifeſtat
 dicēs: **Exultabūt ſancti in gloria: ſc̄. i. cubi. ſ.**
exul. dei in gut. eorū. In quibus ſacraſſimis
 verbis oſtendit p̄pheta tria myſtica exerci-
 tia in quibus glorioſi ſemper occupabunt.
Primū ē tripudiare ſeu exultare ſiue choria-
 re. **ibi. Exultabūt ſancti in gloria.** ſc̄dm̄ eſt ſo-
 nare. **ibi. letabunt in cubilib⁹ ſuis.** tertiu⁹ eſt
 cantare. **ibi. exultationes dei in gutture eorū**
Que tria exercitia Apoc. xv. ponunt. vbi di-
citur: Glidi tanq̄ mare vitreū mixtum igne
eos qui vicerunt beſtiā ⁊ imaginē eius: ⁊ nu-
merū nois eius ſtantes ſupra mare vitreū
Et hoc tripudiū eſt habētes cytharas dicen-
tes: hic eſt ſonus: Et cantātes canticū moy-
ſi ſerui dei ⁊ canticū agni dicentes: magna ⁊
mirabilia ſunt opera tua dñe deus omnipo-
tens: iuſte ⁊ vere ſunt vie tue rex ſeculorū. Et
hic eſt cantus.

Articulus primus q̄ ſancti in gloria tripudiabūt ⁊ exultadūt.

Primū myſticū exercitiū beatorū
 erit exultare ſeu tripudiare ſiue
 choria: q̄ exultabūt ſancti in glo-
 ria. **Exultare autem nihil aliud ē**
 q̄ gaudiū q̄d eſt in mente extra p̄ manifeſta
 ſigna corporis demonſtrare. **Tria autem ma-**
xime neceſſaria ſunt ad tripudiū ſeu chorū
Primū eſt p̄ueniens locus. ſc̄dm̄ p̄ueniēs cā
tertiū p̄ueniens p̄ſona.

De quadruplici natura loci i quo beati in gloria exultabunt.

Capitulum. j.

Primū quidem neceſſarium eſt ad
 tripudiū ſeu chorū p̄ueniens loc⁹.
Quattuor p̄ditiones debet h̄re lo-
cus vt tripudio p̄ueniēs ſit ⁊ apr⁹ ſeu vt mā-
ſio ſit. Primo ampla. ſc̄do ſpatioſa. tertio lu-
minofa. q̄rto firma ſeu duratiua que oīa ha-
bet māſio beatorū ⁊ ciuitas ſummi. Primo q̄
dem eſt ampla. Sicut enī in q̄: ap̄ls ad Rho.
j. c. Inuiſibilia enī dei a creatura mūdi p̄ ea
que facta ſunt intellecta p̄ſpiciunt. Si q̄s enī
p̄ hec viſibilia p̄ſiderare cupit locum inuiſi-

bilis paradysi dei. p̄ſideret magnitudinē ter-
 re: q̄ maior i decuplo eſt aqua: aer decies ē
 maior q̄ aqua. **Ignis decies eſt maior q̄ aer**
Sphera lune in decuplo ſup ignē. Abecuri⁹
in decuplo in ſphera ſua ſupat lunam. Cle-
nus tantūdem ſupat mercuriū. Sol tantū-
dez ſupat venerē. Mars tantūdem ſuperat
ſolem. Jupiter tantūdem ſupat martē. Sa-
turnus tantūdem ſupat iouem. Celum ſyde-
rium tantūdez ſupat ſaturnū. Celū chryſtal-
liū tantūdem ſupat ſtellarū. Et celum empy-
reū tantūdem chryſtallinū. Nunc autē p̄ſide-
ra magnitudinē loci ⁊ latitudines paradysi.
Propterea Baruch. iij. c. admirant⁹ ait: O
israel q̄ magna eſt dom⁹ dei ⁊ ingens locus
poſſeſſiōis eius: magn⁹ ⁊ non habet p̄ſum-
mationē. Tante nanq̄ magnitudinis eſt q̄ a
nullo circūdat niſi a ſolo dō. Unde Eccl. xx-
iiij. c. ait ſapientia dei: Syrū celi circūui ſola
q̄d verificari non p̄t de aliquo alio celo: q̄
nullum eorū a ſolo deo circūdat ſed ab vno
oīa p̄tinent: habet enī integritatē p̄fectā. U-
de igitur q̄ ampla ſit habitatio beatorū: ſ de
hoc. ſ. ſermo. xij. ar. j. c. lati⁹ dictū eſt. Se-
cundo autē eſt ſpatioſa. Q̄ta autē ſit pulchri-
tudo celeſtis hieruſalē quis exp̄mere poſſet?
Cum enī creauerit vniūſum quaſi palatium
ſeu domiciliū ſuū ſm̄ q̄ p̄ueniebat magnifi-
centie ſapientie ⁊ clemētie ſue: ⁊ dilecti filij ſui
ac ſponte ⁊ femine ſue hunc mūdū ⁊ terram
oibus inferiorē p̄ſtituit quaſi ſtabulū p̄ aīali-
bus ſuis. i. p̄ hoībus vt ibi hūiliati ſub māu
potentis dei in fine exultarent ad cubicū u-
ſummi regis. Propterea p̄s. ait: Animalia
tua. i. humanū genus habitaculū in ea. ſ. ter-
ra paſti: in dulcedine tua paup̄i deus. i. pa-
radysum quem ſolū eis qui affectu terreno-
rum priuati ſūt dñs p̄parauit. Unde Mat.
v. c. ipſe ait: Beati paupes ſpiritu: q̄m̄ ipſorū
eſt regnū celorū. Si igit tanta pulchritudine
fulget ſtabulū dei. ſ. figura hui⁹ mūdi q̄ trā-
ſit: q̄ta pulchritudine fulgere debet thalamus
ſummi regis qui p̄manet in eternū. Conſi-
dera pulchritudinē mūdi ⁊ aſcēde p̄ gradus
p̄numeratos vſq̄ ad empyreū celum: ⁊ ſm̄
quemlibet gradū elemētōz ⁊ planetarū atq̄
celorū imaginare ſm̄ doctores pulchriorēz et
nobiliorē naturā in decuplo ⁊ miraberis pul-
chritudinē paradysi: ita vt ſi nobilis eſt ter-
ra in decuplo nobilior eſt aqua: ⁊ plus aqua
in decuplo nobilior eſt aer: ⁊ ſic de ſingulis
vſq̄ ad empyreū celum. Unde Eccl. xliij. c.
Altitudinis firmamentū pulchritudo eius
eſt ſpecies celi in viſſone glorie. Et iterū p̄s.

Dñica in octa. resurrec. que erūt exercitia bea.

inquit: **D**ilecta tabnacula tua dñe virtutum: p̄cu. et deficit am. mea in atria dñi: sed d̄ hoc sermōe. xli. dictum est. **T**ertio est lumio sa. **T**anti vtiq; splendoris empyreū celum ē: q̄ si oēs firmamētū stelle haberent lucē: nihil esset i cōparatiōe luciditatē illi: q̄ sic in sermone de anima p̄dictū est: habet splendorē et q̄ si dotes glorioſi corpis. **A**ddat q̄ non tñ ibi erit lux b̄iōz corp̄z atq; x̄gis m̄ris dei: s̄ etiam fulgidissimū corpus et anima dñi n̄si iesu christi. **U**nde **A**poc. xi. c. scriptum est. **C**ivitas illa non eget sole neq; luna vt luceāt in ea. **N**am claritas dei illuminabit eam: et lucerna eius est agnus. **P**ropterea anima sapientia dei plena **Sap. vii. c.** ait: **S**up salutem et pulchritudinē dilexi eaz: et p̄posui p̄ luce habere illam. **Q**uarto autem firma atq; duratura qz eterna. **U**nde p̄s. ait: **R**egnū tuū regnum oīum seculoz: et dñatio tua in oī generationē et generationē. **E**t **D**an. vii. **P**rtās eius p̄tās eterna que nō aufereſ: et regnū eius q̄b non corrumpeſ. **P**ropterea p̄s. ait: **U**nā petij a dño: hāc req. vt inha. i do. dñi om. die. vi. mee. **E**t huius desiderij alibi rationē assignat: qz glorioſa dicta sunt de te civitas dei. **N**ec mirū si p̄pter hec q̄ttuoz sup̄dicta tale regnū precio a dño v̄daſ charo. **S**olet etiā a iustis venditorib; que chara sunt charē v̄dī. **N**ec etiam quisq; amicus dei potuit illib emere absq; precio magno. **N**am et petr; illib emit supplicio crucis. **P**aulus amputatione capitis. **B**arholome; decoratione pellis. **L** Laurentius craticule supplicij: et sic de alijs p̄similib; multis: sicut narrat ap̄lus. xi. c. ad **Heb. et Act. xiiij.** **P**er multas tribulationes oportet nos introire in regnū celoz: imo vt fortius dicam: **N**on potuit sufficē precij cuiuscūq; ementis nisi filius dei p̄ supplicij crucis precium integrasset: quia sicut paulus viij. ad **Rho.** testatur. **N**on sunt p̄digne passionēs huius t̄pis ad futuram gloriā que reuelabit in nobis. **H**ec quattuor esse in loco beator; a iohanne in p̄allegata figura mystice exprimunt. **P**rimo enī latitudinē exprimit dicens: **U**idi tanq; mare. **M**are siquidē latum est et latitudinē exprimit paradys. **S**c̄do durabilitatē in vitro mōstrat: qz vidit tanq; mare vitreum: sed duo reliq; .s. pulchritudo atq; luciditas insinuant cum addit: mixtum igne: quia ignis est pulcher et luminosus esse dinoscitur.

Qz p̄pter quattuor causas sancti in gloria exultabūt.

Capitulum. ij.

Secundo q̄dem necessarius est ad tripudium seu choz pueniēs causa. **Q**uattuor cause sunt que maxime pueniūt: tripudium seu choz. **P**rima est iocūditas. sc̄da trāsq̄illitas. tertia satietas. q̄rta ebrietas q̄ oīa strictissime et p̄fectissime p̄sumabunt in beatis. **P**rimo erit ibi iocūditas. .s. ex viſione summi dei et anime et corporis iesu christi. **P**ropterea **J**ob. xvj. discipul; suis ait: **I**terum videbo vos et gaudebit cor vestrum: et gaudiū vestrū nemo tollet a vob; **E**t iterum p̄pheta ait: **L**eticia sempiterna sup capita eoz et gaudiū et exultationē obtinebūt **E**t iterū alibi dicit: **S**it aīa mea cognosceret nimis. **S**c̄do ibi erit tranquillitas videlicet ex possessione dei. **U**nde **A**poc. xiiij. **A**modo iam dicit sp̄s vt requiescāt a laborib; suis. vt quilib; dicere possit illud **Ecc̄i. li.** **M**odicum laboravi et inveni mihi multam requiē **E**t iterū p̄s. ait: **I**n pace in idip. dor. et re. **E**t **E**sa. xxxij. **S**edebit populus me; in pulchritudine pacis. **T**ertio erit ibi satietas ex fructuione siue ex diuina dilectiōe. **U**nde **L**u. xx. ij. c. saluator ait: **E**cce dispono vobis regnū sicut disposuit mihi pater vt edat et bibat super mensam meā. **N**on est tñ hec mensa materialis sed sp̄ualis: in qua tot sūt fercula q̄t rerum oīum relucēt in diuina sapia rōnes. **D**e hac mensa **P**rou. ix. c. scrip. est. **S**apientia edificauit sibi domū. .s. q̄n assumpsit hūanam carnem: excidit columnas septem. .s. q̄n roborauit ecclesiā per sp̄itū septiformē: posuit mensam q̄n rationes eternas oīum i regno suo anime regnāti p̄parat et posuit p̄templandas. **H**ec est mēsa sup quā in gloria satiatur: sicut de se p̄pheta ait: **S**atiabor cum apparuerit gloria tua. **Q**uarto erit ebrietas sc̄z ex imensa delectatiōe. **P**ropterea p̄s. ait: **I**nebriabunt ab v̄brate dom; tue: et torrente voluptatē tue potab; eos. **H**ec q̄ttuor futura esse in b̄tis a iohāne in mysterio demōstrantur. **N**ā primo iocūditas viſiōis in lucido vitro. sc̄do tranquillitas possessiōis in p̄manētia vitri. tertio satietas fructiōis in latitudine maris. q̄rto ebrietas delectatiōis seu dilectiōis ibi mixto igne significat.

Qz quattuor habebūt sc̄ti que ad b̄n exultandū necessaria sunt

Capitulum. iij.

Tertio ē necessariū ad tripudium seu choz pueniēs p̄sona. **Q**uattuor p̄ditiones circa tripudiādi artes

Vñica in octa. resurrec. que erūt exercitiā bea.

Tertium exercitiū mysticū btōz erit cantare et deū laudare. Et de h̄ ps̄ subdit: Exultatiōes dei in guttore eoz. Scdm glo. sup h̄ s̄ba ait:

q̄ in patria erit son⁹: qz ibi erit laus vocalis et imutabit auditū n̄ facta aliq̄ mutatiōe naturali et materiali in auditu nec in medio et generabit in ipso medio absqz materiali passibilitate vel in aere in loco formatiōis vocis reseruato q̄ ibi incorruptibilis p̄māebit. **U**el fm̄ opi Rich. i. iiii. di. lxx. rix. dici p̄t: qz partes empyrei celi diuidi p̄t a se inuicē et iterū reuniri: sicut p̄cipim⁹ in p̄tib⁹ aeris fieri. **P**otest etiā fm̄ sui p̄tes moueri tremoris motu et pati illa passiōe q̄ necessaria est ad vocis formatiōem et inspirationē. **C**ū enī hic motus sit vocalis dicit̄ qdā q̄ erit in btīs. vnde ita se habebit illud corpus ad corpa btōz sicut aer ad corpa corruptibilia: et celū aqueū in se habebit ad eos aliquō sicut ad nos se habet terra: q̄ ad h̄ q̄ habebūt pedes suos sup̄ p̄neritate illius q̄uis q̄cūqz placebit eis ita se sine difficultate eleuare poterūt vt illud nō tāgant. **E**t cū illud corp⁹ incorruptibilis sit nature sicut ē in celo stellato est soliditas et firmitas create non sunt p̄ q̄ttuoz p̄rias q̄litates que sunt caliditas frigiditas hūiditas et siccitas sicut q̄litas p̄ quā celū empyreū ē penetrabile et p̄dicto mō possibile nō est aliqua de q̄litatib⁹ antedictis. **N**ec p̄ aliquā illarum quōlibz creatā. **D**icit ḡ p̄p̄ha: Exultationes dei. i. de magnificētia dei in guttore eorum. **T**riplex tm̄ est btōz cant⁹ in glioso regno. **P**rim⁹ ē general. scdm ē vocal. tertius ē mentalis siue intellectualis.

De tenore et biscātu vocal' cantus sanctorū. Cap. i.

Primus autē cant⁹ erit general: qz ab oib⁹ saluatis generalit̄ fiet. **E**t de h̄ btīs iohes subdit: Et cantantes canticū moysi serui dei et canticum agni. **I**n q̄ oñdit q̄ in btōz cātu erit tenor et biscantus. **P**rim⁹ erit tenor liberatiōis. scdm erit biscantus gliificatiōis. **P**rim⁹ qz erūt libati ab oi malo. scdm quia erūt p̄firmati i omi bono. **P**rim⁹ erit cant⁹ liberatiōis ab oi malo: et h̄ est tenor. **L**audabūt qdē summū opificē: qz liberauit eos de insidijs diaboli et malicjs p̄cā: de laqueis seculi atqz de penis inferni. **E**t de h̄ cātu subdit: Et cātates canticū moysi serui dei vt mystice demōstret q̄ sicut p̄ manū moysi educ⁹ est de egypto p̄ls dei: sic p̄ meritū christi educ⁹ est p̄ls btōz de tenebris

huius vite et de piculis aduersarioz suoz vt merito cantare possit p̄ls iam btūs qd̄ cātavit p̄ls dei a p̄lo egyptiaco et pharaonico liberat⁹: et dicat illud **Apoc. xv.** **C**antem⁹ dño gloriose enī honorificat⁹ est equū et ascēsores piecit in mare. **E**t iterū in eoz p̄sona ps̄. cātāt di. **B**ndict⁹ deus q̄ nō dedit nos in captiōe dentib⁹ eoz. **N**ia n̄ra sicut passer erepta est de laqueo venātiū. **L**aque⁹ p̄tri. ē et nos libe. su. **A**diutorū no. i no. do. q̄ se. ce. et ter. **S**cdm erit cant⁹ gliificatiōis. s. in oi bono. **E**t hic biscant⁹ qz p̄siderabūt gloriā sempiternā quā p̄ meritū agni adepti erūt: tam in aia videndo possidēdo et diligēdo deū: qz in corpe lucido impassibili subtili et agili: qz etiā in visionē et p̄fortio corpis christi gliosi et btē x̄ginis marie et oium btōz. **E**t de h̄ iohes subdit **E**t canticū agni. s. cātābūt agno dei iesu christo oēm p̄secutā gloriā appropiātes.

De vocali laude btōz et qz de quattuor maxime glorificabunt deum. Capitulū. ij.

Quod dicitur autē cant⁹ erit vocalis: qz exultādo cātābūt de gloria magnificētie magni dei: et de excessu salutis sue. **A**d h̄n canēdū circa ipsam artē q̄ttuoz req̄runt. **P**rimo vox bona. scdm vox pulchra. tertiu⁹ vox alta. q̄rtū vox infima. q̄ oia i btīs p̄fecta erūt. **C**orpali igi⁹ voce gliificabūt laudabūt et magnificabūt deum. **P**ropterea dicit̄ magna et mirabilia sūt opa tua dñe ds̄ ops. **I**uste et vere sunt vie tue rex seculorum vbi oñdit q̄ magnificabūt deū de q̄ttuoz magnificētijs suis. **P**rimo de potētia. **T**ō dicit̄: **A**ḡ sunt opa tua dñe ds̄ ops. **N**ihil vtiqz mai⁹ q̄tū ad potētiā q̄ triumphare de illo cuius p̄tati nihil compabile ē in terra qui vtiqz diabolus ē: de q̄ **Job. xl.** **N**ō est p̄tās sup̄ terram que comparet ei. **A**ḡ etiā sunt in liberatiōe potēti ab oib⁹ alijs adūsarijs suis. **A**ḡ etiā sunt qz vtiqz ps̄. testat. **D**ia quecunqz vo. do. se. dñs in celo et in terra in mari et in oib⁹ abyssis. **S**cdm magnificabūt cum de sapia: q̄ oia que vult dispēsat: vñ dicit et mirabilia: nihil vtiqz mirabili⁹ etiā est q̄ de opib⁹ diaboli et mistroz sic mirabilē dispēsa re vt licet plurime sc̄tis sint in̄ p̄ eos x̄rif q̄cūquid p̄ se facē arbitrant. **P**ropterea de tali mirabili dispēsiōe **Ecc̄i. v. c. ait:** **E**xcelso ex celsior ali⁹ ē. s. diabolus potētiā et sciam q̄libet mistro suo. **E**t super hos q̄ em̄nētiōes sunt alijs. s. angeli gloriofi q̄ h̄n dispēfant de eoz opib⁹ malis. **Q**rtū vō ad vniūsale dñiū

ipſus dei q̄ oīa p̄ oīpotentiā regit ⁊ mirabili-
ter p̄ sapiam̄ disp̄ſat comode ſubinfer̄. Et
inſup̄ vniūſe terre rex impat̄ ſeruiēti. i. crea-
ture ſue que ſibi ad volūtatem ſeruit vel ipſe
iuxta volūtatē ſuā de illa disp̄ſat. Tertio
magnificabūt de iuſticia que oēm ineq̄litatē
et iniuſticiā ab eis tollit. **U**n̄ ſubditur: Juſte
ſunt vie tue rex dñe ſeculoꝝ. Quarto mag-
nificabūt deū de mīa. **U**n̄ ſubdit: et vere ſūt
ſc̄ p̄miam̄ q̄ ſe ſperantib⁹ ſemp̄ aſſiſtit. **U**n̄
etiā p̄s ait: Rectus ē dñs deus vere ⁊ non
eſt iniquitas in eo. **H**ec q̄dē quattuor magnifi-
centie dei maxie apparebūt in ope redēptio-
nis hūane. **P**rimo enī q̄d ſapientī q̄ hūane
redēptiois viam inuenire que impaſſibilis
erat ex parte creature que nō ſuffecit ad re-
dimendū. **I**mpaſſibilis etiā erat ex parte dei
qui inhabilis erat ad moriēdū. **Q**ue etiā ſa-
pientia maior q̄ duo maxie diſtancia i vni-
us p̄ſone ſimplicitate ſine compoſitōe copu-
lare. **S**c̄do q̄d potenti⁹ q̄ mortale ⁊ imozita-
le vñū facē: ſicut p̄s ait ſimul in vñū diues et
paup̄. ſ. p̄ diuinā sapiam̄ copulati ſunt. **T**er-
tio que inſticia amor atq̄ rigor q̄ ne iniuſti-
cia multa eſſet filium ſuū vnigenitum daret.
Quarto que mīa leuior q̄ vt ſeruis ſuis par-
ceret filiū p̄p̄tū ſuū p̄p̄cio cruciaret. **D**imen-
ſitas miſericordie dei.

De intellectuali cātu btōꝝ et
viginti quinqꝝ rōnib⁹ quare ab
oībus beatis diligēſſe laudatur ⁊
glorificatur deus. **Cap. iij.**

Tertio dō btōꝝ cant⁹ erit mētal⁹ ſeu
intellectualis. **V**oces aut̄ hui⁹ can-
tus non voces corpales ſed admi-
ratiōes mētales ſunt que reſultāt
in btōꝝ mētes ex rōnib⁹ q̄s comp̄hēdūt āre
ab eis diligēdus eſt deus. **N**ā q̄cqd̄ boni ac-
ceperūt: accipiēt ⁊ accepturi erūt: reſoluēt i
ipſum p̄mū p̄ncipiū deū. **P**oſſunt aut̄ ad p̄-
ſens. **xv.** admiratiue rōnes aſſigri q̄re a be-
atis diligēdus erit de⁹. **Q**ue. **xv.** btōꝝ lau-
des ſint cantus noſari p̄nt̄ q̄s exp̄licare nō pi-
get in p̄ſona illoꝝ btōꝝ q̄b⁹ p̄ueniūt huiusce-
modi rōnes. **I**n q̄b⁹ manifeſte clareſcit q̄tū
ab et̄no nos dilexit deus ⁊ diliget in eternū.
Has igiſ rōnes oēs b̄ti altiffimis clamozibus
intellect⁹ corā cūctoꝝ op̄ifice reſpirāt: q̄ruz q̄-
dam reſpiciūt p̄teritū: q̄dā p̄ns: q̄dā etiā fu-
turū. **P**rimo enī qlibet dō altiffimo dicit. **T**u
es dñe benign⁹ creator me⁹ ad tuā imaginez
et ſimilitudinē me creādo. **S**c̄do tu p̄ p̄cu-

rator me⁹ me p̄tinue nutriēdo. **T**ertio tu ſo-
licit⁹ cuſtos me⁹ ſemp̄ me p̄ſeruādo. **Q**uar-
to tu zelans p̄dicator me⁹ me diligētiffime in-
ſtruendo. **Q**uinto opator me⁹ fidelis in me
ſaluatiōē exercēdo. **S**exto tu ver⁹ illūiator
me⁹ me ſp̄ualit̄ irradiādo. **S**eptio tu cordial⁹
inamorator me⁹ de te inamorādo. **O**ctauo
tu dulciſſim⁹ amor me⁹: me in te totalit̄ tranſ-
formādo. **N**ono tu redēptor me⁹ temetipſuz
p̄ me p̄ciū dādo. **D**ecimo tu ſolus gl̄ficator
me⁹ ſicut exp̄ior me in te b̄rificādo. **U**ndeci-
mo cum tu in tāta altitudie p̄manēs in meaz
infirmiatē descendē voluisti vt me in tantaz
altitudinē ſublimares. **D**uodecimo cū habi-
tares in hāc inaccessibilē lucē aſſumpſiſti me
am obſcuritatē vt me hac luce veſtires. **T**er-
tiodecimo cū in tam admirabili angeloz cō-
ſortio morarer̄ in meā ſolitudinē descendisti
dñe de⁹ me⁹ vt me infra tale p̄ſortū colloca-
res. **Q**uartodecimo cū intra tot admirandas
diuitias morareris paup̄tatē meā ſuſcipe di-
gnat⁹ es: vt his admirādis diuitijs me dita-
res. **Q**uindecimo cū eſſes tu dñe in tot ad-
mirādis honorib⁹ honorat⁹ p̄uſſionē meam
aſſumē voluisti: vt me tecū in tāta gloria ho-
norares. **S**edecimo cū infra tot deſiderabi-
les delicias letareris dulciſſime dñe: p̄ me in
digno penas meas aſſumē dignus es: vt ad
hāc impaſſibilitatē ascendē poſſem. **D**ecimo
ſeptimo cū eſſes iudex vt me p̄dēnares: feci-
ſti te aduocatū meū vt me liberares. **D**ecio-
octauo cū eſſem inimic⁹ tu⁹ mortalis fact⁹ es
frat̄ me⁹ corpalis vt fierē frat̄ tuus celeſtialis
Decimonono cū eēs dñs ⁊ dñator me⁹: ſa-
ctus es hūiliſſim⁹ ſeru⁹ me⁹ vt ad tm̄ dñium
ſublimarer. **V**iceſimo cū eſſes creator meus
et de⁹ me⁹ feciſti te filiū meū vt fierē de tali fi-
lio p̄f. **V**iceſimo p̄mo tu gl̄ioſus ⁊ infinit⁹ et
amoroſus ⁊ b̄ndict⁹ p̄p̄t̄ amorē meū aſſumē
do naturā meā q̄dāmodo p̄ carcē aſſumpſi-
ſti: volēs hūanitatē meā viliffimā cū admi-
randa dinitate tua vnire. **V**iceſimo ſecūdo
tu dñe oīum btōꝝ glorie p̄adyſus in natura
mea tuū carcerē ⁊ incarceratū incarcerando
vt ex x̄gine naſcēs me reddēs certū q̄ hō fa-
ctus es vere de⁹. **V**iceſimo tertio tu micors
et miſerator d̄s derelinq̄ns mūdū aſcēdiſti i
celū credo vt me gl̄ficares ⁊ in ſac̄o altaris
gl̄ioſus atq̄ cūctis alijs ſac̄is potentialit̄ ac
miraculole meū benigniffime remanſiſti vt
p̄ illa ad et̄nā gloriā p̄uenirē. **H**e ſiq̄dē rōnes
yltime que imediate ſubdunt̄ p̄p̄t̄ q̄s ab oī-
bus b̄tis diligēdus ē d̄s q̄ſi in ſummo ſūt ex-
cellētiffime in oīb⁹ glorioſis. **P**rima ē q̄ ad-

Unica in octa. resurrec. de pug. et sacco. para.

miranda magnificentia dei tante dulcedis e q
dignat ex debito diligi ab oib⁹ creatur⁹ qm
cuiuslibet virtus creature se pot⁹ extendere ad
amandū. Scd̄a dō est q⁹ quelibet creatura in
telligit ampl⁹ diligi a sūmo deo q⁹ sit omnis
amor a creatur⁹ z int⁹ oēs creaturas mutuo
inspirat⁹. D⁹ igit⁹ beata regio padyfi. D⁹ bea-
ta regio deliciarū ad quā suspiro de valle la-
chrymarū. Vbi ē sūmata sapia sine ignora-
tia: vbi impleta ē memoria sine obliuioe: vbi
irradiat⁹ est intellect⁹ sine errore: vbi ratio si-
ne obscuritate fulgebit. D⁹ vita vitalis dile-
cta z amabil⁹ z semp⁹ memoria: vbi felix etni-
tas: eterna bñtudo: z bñs sine fine visio vere
beati q⁹ habitabūt ibi z laudabūt dñm in se-
cula seculoz Amen.

Unica in octava resurrectionis infra diem de pugna z sacco manno padyfi siue celestis hierusalem. Sermo. lxxvj.

Sedebit domi-
nus rex i eternū dñs virtutē p̄lo
suo dabit: dñs bñdicet populo
suo i pace ps. xxviii. In sacris
enī scriptur⁹ legim⁹ dilectissimi fr̄es: q⁹ p⁹ pec-
catū ade z illi⁹ diluuij vastationē solennem:
electa sit iustoz pluralitas infinita cū quibus
dñs facie ad facie locutus est. Trāssert enim
enoch: elegit noe: vocat abzaā: ysaac diligit:
iacob deū facie ad facie p̄tēplānt: ioseph vo-
cat saluator mūdi. Nec tñ dei ad illos vel il-
loz ad hoies fit aliq⁹ mēto manifesta de re-
gni celest⁹ p̄petua māsioe. Moyses assumit
in ducē populi iudeoz: iudeū p̄stituit pha-
raoni facit dñs in egypto magnalia mirabi-
lia in terra cham: terribilia i mari rubro. As-
cendit moyses in mōtē sina ingredit caligi-
nem in q⁹ dñs erat: dat in ipso mōte mltiplex
auctoritas p̄ceptoz. Iō ille cū deo q̄st ad ho-
minē hō fuerit moysi manifesta q⁹ de cōi oc-
culto agebat gloriosumq⁹ adonay qd⁹ fuit in
oib⁹ obuelatū reuelatū est ei. S⁹ in his oib⁹
regni celoz memoria nō audis nec etiā noia-
tur. Ascendit aaron summ⁹ sacerdos poten-
tis xge gestari⁹ z vnc⁹ z delibut⁹ sacoz ces-
lestiū vncioe. Succedit ioseph z ois illa iudi-
cū multitudo: nec est vl⁹ illa tenuis clara men-
tio supni regni. Inuenit dñs dauid seruum
suū virū fm cor suū. Salomonē eius filium
sapia cumulat singulari: oīm⁹ illū p̄pheta-

lem choz cui spūscētū ordinat⁹ infundit mē-
titudinē ḡrarū. Nihil tñ apte de celest⁹ regni
gloria p̄phat. Claudat helias celū ānis tri-
bus z mētib⁹ sex. Et mortuus helise⁹ mortu-
um restituit vite. Et tñ ab his nec vlla clara
scintilla bñc māsiois elucet. Quid plura a p̄-
cipio mūdi vsq⁹ ad christū vniūsitatē collige-
cticoz mysterioz: nec in sermōe vel ope illi⁹
sanctuarij apte poter⁹ repire dulcedinē. Ve-
ni ergo ad dñi p̄cursorē z tubā christi altissio-
nam z audi vocē p̄solatiois vocez leticie mie
x̄bū sermonē glorie ḡre largitate q⁹ spūali lu-
mine ac flāma celestis regni replet⁹ in feruo-
re spūs valido clamore annūciās regnū dei
ait: P̄niaz agite appropinq̄bit ei regnū celo-
rū. Vox enī turturis audita est in terra n̄ra
tps puratiois aduenit. Nec tñ vox ista totius
iocūditat⁹: Sit enī p̄niam agētib⁹ p̄pinquoz
esse regnū celoz. Quid inde. Tñ enī in illō
patet ingressus vñ apit⁹ vbi ianua paradysi.
Quis enī nobis apire pot⁹ vtiq⁹ q⁹ habet cla-
uem dauid q⁹ aperit z nemo claudit: claudit
et nemo apit. Veni ergo ad christū dic ani-
ma mea: Sonet vox tua in aurib⁹ meis: vox
enī tua dulcis z facies tua decora. Audi vo-
cem exultatiois: vocē mire iocūditat⁹: vocez
iubili cordial. Qd⁹ ante celauerat de⁹: tacue-
rat angelus: latuerat p̄farchas: p̄phete nō
dixerat: p̄cursor christi trāsserat. S⁹ abat. xj
c. Aperies os suū rex celoz z dñs angeloz
ait: A dieb⁹ iohānis baptiste vsq⁹ nūc regnū
celoz vim patit⁹ z violētū rapuerit illud. Qd⁹
pot⁹ etiā in p̄nti materia esse thema. D⁹ inex-
plicabilis iocūditas z incogitabilis suauitas
et insatiabilis auditas regnū vim pati z vio-
lentia rapi. Quō p̄nt h⁹ fieri. Regnū tam al-
tum tam magnū tam incōp̄rehensibile bonuz
vim pati violētia rapi. D⁹ de⁹ qd⁹ ē h⁹: qd⁹ ar-
mis: qd⁹ ē h⁹ de⁹. Audi patient⁹ aia mea z in-
telliges q⁹ sicut ait p̄pheta in x̄bo p̄allegato.
Sedebit dñs rex in eternū: dñs virtutū popu-
lo suo dabit: dñs bñdicet p̄lo suo in pace.
In qd⁹ sacratissimis verbis vltima p̄tēplā-
tio de padyso manifestat que est de pugna z
saccommāno padyfi. De h⁹ igit⁹ saccommāno tri-
plex mysteriū distinguam⁹. Nā hui⁹ exerci-
tus rapientū celū ostendit. Primo rassigna-
vel mōstra. scd̄o bellū vel pugna. tertio d⁹ pa-
radyso victoria. Primū mysteriū est de rassigna-
vel mōstra quā tāgit p̄pha di. Sedebit
dñs rex in eternū. s. ad respiciendū p̄ appro-
bationē electos milites suos sicut vtiq⁹ alibi
a p̄pheta dictū est. Oculi dñi sup iustos: et
aures eius in preces eoz. Scd̄m mysterium

est de bello vel pugna: et de h[uius] p[ro]ph[eta] subdit: d[omi]nis virtutē populo suo dabit et non ē inane q[ui]dem: q[ui] aliter pugna cum victoria exercere non possent milites isti christi ap[osto]lo teste: qui ij. loz. iij. ait: Non sufficiens sumus aliqd cogitare a nobis quasi ex nobis: sed sufficiētia n[ost]ra a deo est: p[er] s[an]ct[um]. etiam inquit: d[omi]ni est salus. Tertiu[m] mysteriu[m] est de paradysi victoria: de qua p[er] s[an]ct[um] subiūgit: d[omi]nis b[en]edict[us] populo suo in pace. s. post victoriā acq[ui]sitam. Ad hoc s[an]ct[us] d[omi]n[us] dat d[omi]nis virtutē in bello vt milites sui p[er]tingant ad triūphalem pacē: Unde p[er] s[an]ct[um]. cuilibet militi christi ait: Inquire pacem et p[er]sequē eā

Articulus primus de rassigna vel monstra toti[us] exercitus eter-

ni regis.

Primū in ysteriū p[re]templanduz mentis oculos sustollam: et hui[us] exercitus electoz inspiciam mon- stram seu rassignaz. Ad quam intuentā se- debit d[omi]n[us] rex in eternū sicut p[ro]ph[eta] ait: Cir- ca igit[ur] hoc p[ri]mū mysteriū de monstra seu rassigna septē p[re]templatiōes subordinem[us] s[ed] q[ui] septem descriptiōes de illo p[er] ordinē subiun- gunt. Prima est descriptio electoz. sc[ilicet] s[an]ct[us] secreta- rior[um]. tertia capitaneoz. q[ui]arta militū. q[ui]n- ta armoz. sexta equoz. septima multitudinis.

De omnis electoz turba noie scitissime trinitatis seu iesu in me- tali fronte signati sunt. Cap. j.

Primo p[re]templanda est descriptio electoz. Hos enī describit p[ri]ncipa- lis cancellari[us] regis eterni Apoca. iij. vbi scriptum est. Vidi et ecce agnus stabat supra montē sion: et cū eo cen- tum q[ui]dragintaq[ui]tuor milia h[ab]ites nomē ei[us] et nomē p[at]ris eius scriptū in frontib[us] eozum. Quid namq[ue] p[er] agnū istum nisi ille de q[ui] Jo. c. j. baptista inquit: Ecce agn[us] dei ecce q[ui] tollit peccata mūdi. Sion speculatio interpretat sup[er] montem sublimis visiois stat agnus dei iesus non solū q[ui] oēs p[er]emmet in natura et g[ra]tia: sed etiam in approbatiua cognitiōe oīuz electoz. Juxta q[ui] ipse Jo. x. inquit: Ego cog- nosco oues meas. Unde et de eis Jo. sub- dit: Et cum eo centum q[ui]dragintaq[ui]tuor mi- lia signati. O beata gens cuius d[omi]n[us] de[us] eius vel eoz[um] populus quē elegit d[omi]n[us] in heredita- tem sibi. Per hanc enī oīs electoz n[ost]r[us] desig- tur. Nam q[ui]dragenari[us] n[ost]r[us] virtutū exercitiū indicat vel disciplinā. Centenari[us] oblectatio

nem virtutis que per disciplinā attingitur et millenari[us] scientiam seu sapiētiā que perficit ipsam virtutem sicut alibi per nos laus dictum est in libro de charitate seu de sera- phin sermone. lxxvij. ar. iij. et. c. x. Hunc nē- pe omnes electi nomē ipsius iesu et nomē pa- tris eius in frontib[us] suis scriptū. Itā p[er] dat intelligē filium respectu cuius est pater. Ibi g[er] nomen patris scriptum in frontib[us]. id est. in mentibus habent. Propterea nomē filij ig- norare non potest ipsa veritate attestante q[ui] Abat. x. ait: Qui me recipit: recipit eum qui me misit. Sed quia scriptura ista qua nomē patris et filij in mentib[us] fidelium scriptum est facta creditur digito dei viui qui alius spi- ritus nūcupat. Ideo omnes isti electi nomē trinitatis in mentib[us] suis habere noscunt. In intellectu nempe per fidem formata habent nomē filij. In memoria per spem robo- ratam nomen patris. In voluntate x[risti]o per charitatem inamoratū lumē. Ecce nomen fi- lij vult[us] tui d[omi]n[us]. Ecce nomen patris dedisti leticiam in corde meo. Ecce nomē sp[irit]us sancti. Hec autem oīa breuius comphendunt in h[uius] noie iesu s[ecundum] quosdam. Itā in. j. mio elemē- to denotat filius dei et exinanitio deitatis. Jux- ta illud ad Rhoma. c. ix. verbum abbrevia- tum fecit d[omi]n[us] super terraz. In. h. que est ha- sprandis nota: demonstratur sp[irit]us sanct[us] qui est inspiratio sanctitatis. In. s. x[risti]o si fiat recta quia altitudo eius est sup[er]ius inclinata des- nat pater et eius inclinatio maiestatis. Si at sit littera. s. i seipsa reflexa quia ex toto se hu- miliat et inclinat etiam ipsam paternā maie- statez inclinataz designat. Addatur demuz eius titulus supra p[er]transuersuz in modum crucis vt semper in hoc noie reluceat redem- ptio nostre captiuitatis s[ecundum] q[ui] Abat. ij. c. an- gelus ad ioseph ait: Vocabis nomen eius ie- sum: ipse enī saluū faciet populum suū a pec- catis eozum.

De secretarijs et alijs princi- palioribus amicis eterni regis

Capitulum. ij.

Secundo autem p[re]templemur de- scriptionem secretarioz et interio- rum eterni regis. Sedet ergo do- minus in eternū rex regum et d[omi]n[us] d[omi]nantiu[m] eligens turbam ipsam iustozum cuius thro- nus in seculum seculi. Ipsi enī circūstant q[ui] tuor cācellar ij p[ri]ncipales videlz mare[us] et lucas mat[theus] atq[ue] ioh[ann]es. Proptea Apoc. iij. sc[ilicet].

Domnica in octa. resurrec. de pugna paradysi.

¶ In circuitu sedis erant quattuor aialia plena oculis aſi ⁊ retro: Et aial p̄mū ſiſe leoni: ⁊ ſcōz aial ſimile vitulo: ⁊ tertiu aial h̄is faciem hominis: ⁊ quartū animal ſimile aquile volati. Adſunt etiā his cancellarijs quattuor p̄ncipales ſc̄ptores ⁊ plurimi ſubſcriptores. Hieronymus a deſt marchio q̄ſi leonina iuſticia vni⁹ ſcriptū eſt enī Prou. xxvij. Juſt⁹. ſ. hieronymus q̄ſi leo p̄fidēs. Ambroſi⁹ a deſt luce q̄ſi cornupeta bos in fortitudie ſpūs ⁊ virtutū cōtra fidei ſubūſores: huic p̄ſentire videt quia euāgelii luce diſcretiōis virgula luculentiſſime declarat. Gregori⁹ totus in morali ſenſu hūan⁹ mattheo ſatis p̄formis eſt. Auguſtin⁹ p̄tēplatiōe altitudo Johānē vt aq̄la imitat. P̄ncipalior vō et̄ni regis p̄co iohes baptiſta eſt q̄ Mar. iij. de ſeipſo inq̄t: Ego vox clamantis i deserto pate viā dñi. Hic aſi ex ore aluſſimi voce p̄conia clamat p̄ oēs adūſarias p̄tates Apoē. vij. c. d. Nolite nocē terre ⁊ mari neq̄ arborib⁹ q̄ aduſq̄ ſignem⁹ ſeruos dei in frontib⁹ eoz. Duodecim ſūt p̄cones exercitus vniūſi. ſ. apli ſancti: dicente dño vlt. c. Mar. Cūtes in mūdū vniūſum p̄dicare euāgelii oī creature. Duo ſunt vexilliferi p̄ncipales portātes vexilla regl. Prim⁹ e apoſtolus paulus q̄ geſtat p̄ vniūſum mūdū p̄ncipale vexillū regl qd eſt nomē ieſu dño atteſtante q̄ Act. ix. c. ait: Uas electiōis mihi eſt iſte: vt portet nomē meū corā gētib⁹ ⁊ filijs iſrael. Scōs vexillifer glorioſus frāciſc⁹ e qui glorioſum vexillū triūphaliſſime crucis i cor pore ſuo portat. De q̄ Apoē. vij. ſc̄p. ē. Vidi alterū angelū aſcēdētē ab ortu ſolis h̄itez ſignū dei viui: qd ⁊ ipſe ardēs frāciſc⁹ ad Gal. vlt. apta facie p̄ſtet d. Ego ſtigmata dñi ieſu in corpore meo porto.

De principalib⁹ capitaneis exercitus electoz. Capitulu. iij.

Quarto vō triūphemur deſcriptiōne capitaneoz. Sūt p̄terea p̄ſtituti a regū rege. xij. capitanei ſup totum exercitū puḡtoz. Prim⁹ d̄r iudas. ſcōs ruben. tertiu⁹ gaad. q̄rt⁹ aſer. q̄ntuſ neptalim. ſext⁹ manasses. ſeptim⁹ ſymeō. octau⁹ leni. non⁹ yſachar. decim⁹ zabulon. vndecim⁹ ioſeph. duodecim⁹ beniamin. Iſtoz q̄libz. xij. milia electos pugiles ſub p̄tate ſua hz: q̄rū q̄libz fulgoroſum nomē ieſu tanq̄ ſignū diuidēs iſt electos ⁊ reprobos in frōte portat. Solet nēpe iſt exercit⁹ adūſantes ſignū amī. iſte ⁊ inimicitie poni. H̄ites enī nomē ieſu veri ſunt milites dei: teſte angelo q̄

Apoē. xix. ad Jo. inq̄t: Conſeru⁹ tu⁹ ſum ⁊ frat̄z tuoz h̄itū teſtionū ieſu. Et itez apls j. Roz. xij. ait: Nemo p̄r dicē dñs ieſus. ſ. cor de ore ⁊ ope niſi in ſpūſc̄rō. Omēs capitanei cunctuſq̄ exercit⁹ a p̄ncipali ſecretario iohāne p̄ſcripti ſunt ad ſoldū ſiue ad ſtipēdiū maḡni regl. Sicut ipſe Apoē. vij. teſtat di. P̄rio ex tribu iuda. xij. milia ſignati. ſcōo ex tribu ruben. xij. mi. ſiḡni. tertio ex tribu gaad. xij. mi. ſig. q̄rto ex tribu neptalim. xij. mi. ſigna. q̄nto ex tribu aſer. xij. mi. ſig. ſexto ex tribu manasses. xij. mi. ſig. ſeptio ex tribu ſymeon xij. mi. ſig. octauo ex tribu leui. xij. mi. ſiḡni. nono ex tribu yſachar. xij. mi. ſig. decimo ex tribu zabulon. xij. mi. ſig. vndecio ex tribu ioſeph. xij. mi. ſig. duodeciū ex tribu beniamin. xij. milia ſignati. O dilecti chriſti milites. O ſc̄tā ſocietas electoz. O laudabil⁹ p̄ſ quē dñs exercitū h̄ndixit. O vere laudabilis quē decorat volūtas bona: cogitatu mūdā: deſideria ſancta: p̄ſcia recta: p̄ſcia pura: fides nō ficta: charitas feruida ⁊ iō vita immaculata. In h̄ ſiq̄dē p̄io complacet ſibi d̄s qz b̄n̄placitū eſt dño in p̄ſo ſuo.

Quo ordine milites hui⁹ exercitus adhereāt capitaneis ſuis

Capitulum. iij.

Quarto inſup p̄tēplemur deſcriptiōne militū eterni regl: ⁊ p̄io ordine adhereāt capitaneis ſuis. Quilibet enī capitane⁹ ſepatim hz militiā ſuā cum qua comparat corā rege ſedēte in ſolio maieſtatis ſue. Primo nanq̄ comparat iudas capitane⁹ vaſtatoz ⁊ depopulantū adūſarios regis. Judas enī p̄ſſio interp̄taſ. Per p̄ſſionē nanq̄ oīa pctā cunctaq̄ ſclera deſtrunt atq̄ exterminant. Sequunt⁹ aſi hūc capitaneū cūcte aie penitētēſ: licet p̄ eas multa ſclera p̄petrata ſint: ſicut fornicatozēſ: homicidēſ: incēdiarij partiales: meretrices: fures: yſurarij. Itē veniūt cū eo raptozes falſi teſtes mēdaces ſymoniaci falſarij excōicati ſacrilegi heretici p̄ditozes ſodomite blaſphemi ceteriq̄ p̄ſimiles ad deū p̄ſi. Capitaneoz aſi hoz p̄cipit rex. c. xvij. Joſue. Trāſſib ad montes ⁊ ſuccides tibi atq̄ purgab ad habi tandū ſpacia: ⁊ poteris vltra p̄cedere cū ſub uerteris cananeū quē dicis ferreos h̄re curus ⁊ eſſe fortiffimū. Scōo ſequit⁹ ruben cōparens corā rege. Hic ē capitane⁹ vrentiū baſiſtis ⁊ arcub⁹. Interp̄taſ enī filius viſionis. Cum iſto procedunt omnes viri docti in canōnib⁹ ⁊ legib⁹ i medicinar q̄libz alij i q̄cūq̄

alia scia cruditi: s̄ electiores milites sui sunt
sacris litteris illustrati q̄ in se et in alijs dei of-
fensas cauent. **Quilibet** eorum cum ps̄, vi-
di preuaricantes et rabescbam quia eloq̄a
tua non custodierūt. **Terno** sequitur gaad
saccamānoꝝ capitane⁹ ē: interpretat̄ enī accin-
ctus latrūculus. **Accincti** q̄dē latrūculi sunt
q̄libet piugati: maxie q̄ in se seruāt scrissimā
castitatē seip̄os p̄pter x̄pm castrātes. **De** q̄-
bus dñs **Mat. xix.** Sūt eunuchi q̄ se castra-
uerūt p̄p̄ regnū celoꝝ. s̄. p̄ violētā acq̄rēdū
et furandū. **Quarto** cōparet asser q̄ capita-
neus ē sacerdotū oīum curatoꝝ: interpretat̄
enī bt̄is vel diuitias h̄is qz sacerdos vere
beati sunt cū diuitias uerbi dei atqz sacramē-
toꝝ et maxie corp̄is et sanguis iesu x̄pi sibi et
ceteris h̄it disp̄sare. **Quinto** supuenit ne-
ptalim quē sequunt̄ oēs religiosi mēdicātes
Interpretat̄ enī dilatatio mea. **H̄i** enī in se dila-
tant nō solū ad p̄cepta s̄ etiā ad p̄similia ob-
seruāda. **Insup** cultū dilatāt in aīarū salutes
Propterea ii. **Cor. vi.** dicūt: **Cor** n̄m dilata-
tū est. **Sexto** aduenit manasses quē sequūt̄
oēs mōchi et moniales ordinū q̄rūcūqz. **In**
p̄terat̄ enī obliuio: qz talib⁹ dictū est. **Oblī-**
uiscere pplm tuū et domū p̄ris tui. **Septio** sy-
meon se p̄stat cū oib⁹ filijs dilectis et bonis:
q̄ iussis parentū obtemperāt. **Interpretat̄** enī
auditio vel obīa. **H̄a** quilibet patrū eoz dice-
p̄t illud ps̄. **In** auditu auris obediuit mihi.
Octauo loco succedit leui capitane⁹ oīuz pō-
tificū et p̄latoꝝ. **Interpretat̄** enī assumpt⁹. **As-**
sumunt̄ q̄dem ad dei vicariarū et regimē ani-
marū. **Uñ** **Gen. xlii.** **Symeon** et leui fr̄es va-
sa iniquitatis bellātia. **Symeon** audiēs merorē
interpretat̄ et significat subditos q̄ semp audi-
unt merorē alicui⁹ t̄palis iniquitatis aut in se
aut in suis. **Symeon** q̄ et leui. i. subditi et p̄la-
ti fr̄es. s̄. sunt in x̄po. **Sz** addit vasa iniquitatis
bellātia: qz inter subditos et p̄latos nisi chari-
tas et hūilitas eos piugat et pacificos eos faci-
at semp inuicē h̄it. **Nono** comparet ysachar
ductor exercit⁹ mercatoꝝ artificū et rusticoꝝ
Interpretat̄ enī vir mercedis vel memorans
dñm: qz memores eē debēt dñi ne iniquā su-
scipiāt mercedē. **Et** tūc merito audiet labo-
res manū tuarū: qz māducab bt̄is es et bt̄i
sibi erit. **Decimo** zabulon venit capitane⁹ im-
peratoꝝ regū ducū comitū marchionū dño
rū baronoꝝ oīuz nobilitū et rectoꝝ atqz iusto-
rum stipēdiarioꝝ. **Interpretat̄** enī habitacu-
lū fortitudis. **H̄i** sunt q̄ in celo dei p̄ opa di-
cunt faciētes p̄uaricanōdes odiui. **Undecio**
ioseph p̄cedētib⁹ se piugit capitane⁹ merca-

toꝝ. **Interpretat̄** enī ampliat⁹ vel augmentum
Mercator enī cū plus querit dilatari et am-
pliari in sp̄ialib⁹ q̄ in t̄palibus bonis rapit
vīqz celū. **Talis** enī dño dicit̄: via n̄ra. cu. cō-
di. cor. meū. **Duodecio** p̄cedit vltim⁹ benia-
min capitane⁹ x̄ginū p̄nentiū et viduarum
De q̄b⁹ **Sap. iiii.** **D** q̄ pulchra ē casta gene-
ratio cū claritate.

De sp̄ialib⁹ ac militarib⁹ ar-
mis militū iesu christi. Cap. v.

Quinto etiā p̄teplemur descriptio-
nē armoz militū dei. **Dēs** enī hu-
ius exercit⁹ capitanei atqz milites
eoz in toto corpe suo armati sunt
sicut fuit bt̄is **Geo: q̄** gloriofus miles. **Cō-**
templemur q̄ hoz militū sp̄ialia arma a ca-
pite inītiū assumētes: et descendam⁹ vsqz ad
pedes. **Primo** enī habēt sup caput galeā cuz
noīe iesu. **Hic** est filialis dei timor atqz caput
mentis a pctōꝝ ictib⁹ munient̄: de q̄ ps̄. inq̄t
Initiū sapie timor dñi. **Ecce** galea capitis et
defensioē ab ictib⁹ pctōꝝ. **Uñ** **Eccl. i. c. ait:**
Timor dñi expellit pctm̄. **Hanc** galeā assu-
mere horrat paulus ad **Ep̄. vi. c. d.** **Galeaz**
salutis assume. i. timorē iesu q̄ salus interp̄-
tat suscipite. **Hic** h̄z viserīa cuz riuulis vel fo-
raminib⁹ paruis que est veri intelligētia cuz
illuminatiōib⁹ multis. **Uñ** cum p̄t⁹ p̄pha de
galea p̄missis: **In**itiū sapie timor dñi statū de
viserīa illi⁹ subiūxit dicēs: **Intellect⁹** bon⁹
oib⁹ faciētib⁹ eū. **Est** etiā chusta p̄narū diū-
soꝝ coloꝝ ipsi galee supinfixa: q̄ est intētio in
deū erecta: multis respectib⁹ in mēte discolo-
rata. **Quicqd** agāt hoīes intētio iudicat oēs
Uñ **Mat. v. c.** **Si** oculus tuus. i. intētio tua
simplex fuerit: totū corpus tuū luciduz erit.
Supra ē choam⁹. **Solz** enī argente⁹ et spino-
sus esse hec est sollicita sui circūspectio et timo-
rosa. **Uñ** **Eccl. vii.** **Qui** timet deuz nihil ne-
gligit. **Lur**gitabulū etiā h̄it in q̄libet galea
q̄dē māsuētudo est ad primū. **Solet** nē-
pe māsuētudo inclinare caput et flectē colluz
volūtati aliene. **Sicut** se in christū posuit x̄ps
Mat. xj. cū dicit: **Discite** a me qz mitis suz et
hūilis corde. **Est** enī māsuētudo ornamētuz
x̄rutū. **Propterea** de tali aīa māsueta et colū-
bina **ps̄. ait:** **Pēne** colūbe deargētate et po-
steriora dor̄si eius in pallore auri. **Armati** eti-
am h̄it corp⁹: habent enī lorica h̄ ē iusticiam
x̄rutem vniūsalē. **Hāc** lorica precipiebat dñs
inducere ap̄los **Mat. v.** cū dicebat. **Missi** abū
dauerit iusticia v̄ra pl⁹ q̄ scri. et phiseoꝝ: nō
intra. i. re. ce. **De** hac lorica. **vj. ad Ep̄. ap̄s**

Unica in octa. resurrec. de pugna paradysi.

ait: Induti lorica iusticie: habet quoque tho-
racez: que quod est supercessiva fiducia in domino
iesu christo in eius promissis et verbis in omni du-
bio et periculo cor in effabili securas: ita ut
quasi omnia castra demonum: et omnis synagoga pec-
cantium et tota caterua mundanorum sapientium et
principum ipsum obsideret: omnes habet per summo
volatili: simpliciter confidentia ad deum. **U**ltimo Job
xviij. c. postulat di. **P**one me iuxta te: et cuius-
uis manus pugnet contra me. **A**dductusque inquit
dominus mihi adiutor non timebo quod faciat mihi
homo. **Q**uilibet enim habet calibet quod est
ardens et supercessivus amor christi nihil aliud
cogitare loqui aut sperare aut sentire no-
lens nec valens nisi in deum trinum et unum et ie-
sum christum humanatum et crucifixum et mortuum
hinc semper ebullit ad christi honorem et laudem
et animas christo incorporandas et christum in eis.
hinc semper sollicitatur quod in omnibus possit placere
dilecto et quod mimas eius offensas omnino va-
leat evitare. hinc semper querit ubi est dilectus me-
us: nunciate dilecto meo quod amore languet:
et per dilecto circumit omnia velut ebrius et sicut stul-
tus semper tamen dilectum quem querit hinc dulci-
ter amplectatur et sibi inseparabiliter herens cum pau-
lo aut ad **R**ho. viij. **Q**uis nos separabit a cha-
ritate christi. **T**ribulatio: an angustia: an per-
secutio: an fames: an nuditas: an periculum: an
gladius? **E**t sequitur: **C**ertus sum enim: **Q**uia neque
mors: neque vita: neque angelus: neque principatus:
neque virtutes: neque instantia: neque futura: neque
fortitudo: neque profundum: neque creatura alia
poterit nos separare a charitate dei que est in
christo iesu domino nostro. **H**abet insuper creas fer-
reas tangentes crura: que sunt duplicata viri
que habeat spiritum sustentare. **P**rima est patientia
invincibilis. **S**cda est constantia magnanimis de
quibus **P**rou. xvj. **M**elior est vir patientis viro
fortis. **H**ec est virtus prima. **E**t quod dominus animo suo ex-
purgatore virium: **H**ec est secunda. **C**alcaria habent
aurca tanquam viri milites christi regni eterni que sunt
timor inferni et desiderium paradysi. **P**ropterea
de ambobus **E**ccl. ix. c. **N**emo scit vix dignus
sit odio vel amore. **B**rachialia eorum etiam sunt
declinare a malo et facere bonum. **H**abet insuper
chyrothecas. i. manuum thecas. i. generatos
que sunt discreta practica in declinando malum et
faciendo bonum. **I**n sinistra quod dicitur quilibet tenet scu-
tum triplici textura perfectum. **P**rima est continuus
sensus divine partem ut ipsum undique obambret
De quo per. ait: **P**rovidebam dominum in conspectu meo
semper. **S**cda causa est iustissima et gloriosissima: per
quam pugnat. s. pugnat per celo rapiendo et depedendo
Acl. xiiij. **P**er multas tribulationes oportet

nos introire in regnum dei. **T**ertia est desuper or-
nans totum scutum. s. nomen iesu. s. iesus in me-
dio solis cum xij. radijs solaribus quasi principalio-
ribus et cum multis puulis veluti fulguribus in my-
sterium supersplendissime trinitatis: et in signum nostre
per ipsum iesum christum gratificacionis et
saluacionis. **D**e quo scuto per. ait: **S**cuto cir. te
veri. ei: non tibi. a tibi. noc. **S**agittas. vola. in die a-
nego. pambu. in tene. ab incur. et demo. me-
ri. **L**adetur a late. tuo mil. et de. mi. a dex. tuis
ad te autem non appropin. **L**ancea vero solida et lo-
gam in manu dextera gestat que designat famo-
sam exemplaritate attingentem in longum: non solum
in perseverantia sed in diffusa bonitatis fama. **H**ec
est que acerrime deerberat pectora emulo-
rum. **I**n apost. iij. **C**or. viij. ait: **P**rovidemus enim
bona non solum coram deo: sed etiam coram omnibus hominibus
Ecce lancea longa. **S**ed hanc lanceam in dextera por-
tat manu quod exemplum bonum non bene refulget in ve-
ritate nisi in plenitudine bonorum operum sancta in-
tentioe factorum iuxta dominum preceptum **M**att. v. c.
Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera
bona: et glorificent patrem vestrum qui in celis est. **A**nsis
eorum umbraculorum purgans et undique scindens atque so-
latus: hic est fulgens sed recedit in vagina dei
verbum ad mores pertractabilis atque efficacis pe-
netras atque illuminans: sed in vagina memorie
recedit et per continue oportuno necessitante prepa-
tus. **D**e eo apost. vj. ad **E**ph. ait: **E**t gladius
spiritus quod est verbum dei. **H**abet etiam sicca seu pugio-
nem. i. dagam lateri adherentem: que est feruor et sin-
gulari efficacia verbi dei. **D**e quo apost. ad **H**eb.
c. xiiij. inquit: **V**ivus est sermo dei efficacis pene-
trabilior omni gladio ancipiti. **H**abet etiam omnes mili-
tarem vestem. s. sagum vel signum quod quasi super arma
portat hyacinthini coloris volitante hinc inde
eo quod libere ante et retro depedat. **I**n quo quilibet
parte ante depictum est nomen iesu in medio fulgu-
rantis solis et retro nomen christi in consimili sole.
Sicut scriptum est. **I**n sole posuit tabernaculum su-
um. **E**t iterum **Z**ach. vj. **Q**ui est nomen eius. **H**ec
militari vestis quasi bipartita est. **S**audium de redem-
ptione et spes de glorificatione. **S**audium quod dicitur de re-
demptione hec est posterior pars cum iam sumus redem-
pti: que redemptio in christi nomine demonstrat. **I**n-
terpretatur enim vincit quod christi sanguine vincti redem-
pti et loti sumus. **U**ltimo **A**po. i. **L**avit nos a pec-
cati nostri sanguine suo. **E**t est spes de glorificatio-
ne quasi anterior pars in qua est nomen iesu que interpretatur
salus: quia ait apost. petr. **A**cl. iij. **N**on est in
alio nomine salus in qua salutem electi sperant. **S**ed
hec vestis ideo celestis coloris est: quia et redem-
ptio et glorificatio de summis celis ex vino
munere venit: sicut **J**aco. i. scriptum est. **D**om-

ne datū optimū: hec est redēptio: et oē donū pfectum: hec est gificatio defursum est. In sole est nomē iesu: qz nomē iesu. i. noticia iesu illuminat oēm hoīem venientē in hūc mūdum. Et p similitē christi nomē: qz ipse d se Jo. viij. c. ait: Ego sum lux mūdi: qui sequit me nō ambulat in tenebris sed habebit lumē vite. s. glorie sempiternē.

Ube equis militie christi: et de spūali ornatu eoz. **Cap. vj.**

Sexto q̄ p̄teplemur descriptionez equoz hui⁹ militie admirāde. Nā quilibet miles hui⁹ exercitus equat sup cādidissimū equū. Miles enī cuiuslibet equi rōnalis spūs est. Equus autē albus ē innocens corp⁹ subditū rōni: qd̄ ipse q̄ rōni p̄pheta ait: Et iumentū factus sum apud te: et ego semp tecū. Retinacula et habena cuiuslibet eq̄ sunt prudētia et simplicitas quas in manib⁹ ap̄los retinere p̄cipiebat dñs cum dicebat Mat. c. x. Estote p̄u. sicut ser. Hec enī retinacula a retinēdo dicta sunt. nam retinēt impetū eq̄ ne ruat: qz sunt grossiora et simplices sicut colūbe: hec habena q̄ subtilior est: his enī duobus regunt̄ et dirigunt̄ iustoz spūm corpoz eq̄. Sella cuiuslibet est vera p̄sideratio sui: que sella duas habet pres anteriorē et posteriorē. Anteriorē p̄sideratio nobilitat̄ aīe ad imaginē et similitudinē dei formate: Sicut Gen. j. c. sc̄p. ē Creauit de⁹ hoīem ad imaginē et similitudinē suā. Posteriorē vō pars selle ē p̄sideratio miserie et vilitat̄ hūane: exēplo illi⁹ q̄ Job xvij. dicebat: Putredini dixi p̄ me⁹ es: et m̄ meaz soroz mea x̄mib⁹. Hec duo faciūt spiritum sup corpus firmū residere et dñari. Hūc q̄ selle ornāmēta posteriora et anteriora q̄ dicunt̄ postella et antella. Postella enī est cōfessio p̄teritoz cōmissoz. Cū in ps̄. Cogitatio hoīs p̄stebit̄ tibi. Et antella vō ē memoria mort̄ et secretoz iudicioz dei. De q̄ Eccl̄. viij. c. ait: Memozare nouissima tua et in es. non pec. Lingula vō q̄ sub corpe equi cingit̄ est exaiano p̄cie iue. Cū sc̄p. est Osee. ij. Iudicate m̄ez v̄az. s. p̄ciam v̄am. Duos etiā scapeos quelibz sella h̄z: Dext̄ hūilitas ē in p̄speris. Sicut Eccl̄. iij. scriptū est. Pro magnus es: hūilia te in oib⁹: et corā deo inuenies grām. Sinister ē magnimtas in adūsis exēplo ap̄li q̄ de se inqt. s. Coz. iij. Tribulationē patimur et sustinem⁹. s. magnimtis et indefesse. Serra q̄ruoz pedū cui⁹libz eq̄ experimenta feruida et forma sunt q̄ruoz affectio-

nū quib⁹ et dolet et gaudet et sperat et timet s̄z deum non s̄m mūdānum affectuz. Cū d̄ tali iusto atqz de affectioib⁹ ei⁹ Jo. Apoc. x. c. ait: Pedes eius tanq̄ colūna firma: rectitudo intētiōis ad deū in igne ascēdisti atqz feruenti feruēs dei affectio denotat. Talis autē cū p̄ph̄a ait: viā mādātoz tuoz cucurri: cuz dilatasti cor meū. s. in feruētī tua affectione.

Ube innumerabili multitudie populoz et peditū regis eterni.

Capitulum. vij.

Sextimo p̄teplemur descriptionez multitudis ip̄loz et peditū hui⁹ exercitus. Post p̄cedētes milites sequit̄ innūabilis multitudo p̄miscu⁹ sexus. Oēs enī se p̄stāt ante thronū hui⁹ et̄ni regis. Propterea magn⁹ cācellari⁹ xp̄i Joh. viij. c. Apoc. subdit. Post h̄ vidit turbam magnāz quā dinūerare nemo poterat ex oib⁹ gētib⁹ et tribub⁹ et p̄lis et linguis stātes aī thronū in p̄spectu agni amici stolis albis et palme i manib⁹ eoz. Et clamaueit voce maḡ dicētes Salus deo n̄ro iesus q̄ interpretat̄ salus q̄ sedet sup thronū et agno. Eques enī multitudo ante descripta pl⁹ ad p̄teplatiōes q̄ ad actiōes. Nā in quibet statu aliq̄ dīno lumie illustrati reperiunt̄. Hec autē turba maḡ pl⁹ p̄tinet ad actiōes: qz actiua vita magis vel magnis triblatiōib⁹ plena ē. Propterea marthe a domino Lu. x. dictū est: Martha martha sollicita es et turbat̄ erga plurima. Hec autē turba p̄ eo innūabilis dicta ē: qz nemi nota nisi illi q̄ nūerat multitudinē stellarū et oib⁹ eis nomina vocat. Hi sūt ex oib⁹ gētib⁹ etiā barbaris ad xp̄m p̄s̄s̄s: et tribub⁹ gētiū et p̄lis tribuū et linguis ip̄loz. In gētib⁹ diūse sūt tribus: in trib⁹ diūsi p̄li: in p̄lis diūse sūt lingue. Et de oibus istis elicit dñs electos suos stātes aī thronū q̄rū ad reuerentiā dīne mate stāt. In p̄spectu agni q̄rū ad obsequiū general redēptiois n̄ri iesu xp̄i. Amici stol alb̄ q̄ ad puritatē cādorē: et palme i māibus eoz q̄ ad triūphalē honorē. Palme enī victozibus dant̄: oēs hi clamabāt voce maḡ. i. feruido desiderio dicētes: Sal⁹ deo n̄ro q̄ sedet sup thronū et agno: qz oēs hi suā salutē attribuerunt sūme puidētie dei et infinito merito inocenitissimi agni xp̄i q̄ si s̄b alio sensu affectualit̄ clamēt. Viuat. viuat. viuat rex et̄n⁹ et dñs iesus christus in secula seculoz Amen.

Articulus. ij. de plio dato ad celestē hierusalē p̄ milites christi

Unica in octa. resurrec. de pugna parady i.

Consumato iam primo mysterio de christi resigna vel mostra. Iam ad secundum mysterium. s. de eorum pugna metis oculos erigam. De quibus victoria sperandum est: quia sicut propheta ait: Dominus virtutem populo suo dabit. Circa quod mysterium tria noui preplemur. Primo ciuitatis perscrutatione. 2. militum preparatione. 3. pugne executione.

Quod ut milites christi ad prelium aiarent eis ciuitatis supne dispositio reuelat. Cap. j.

Primo preplemur ciuitatis perscrutatione seu exploratione: quia ciuitas ista sancta que expugnanda est quam admiranda sit debet militibus reuelari ut ad pugnam et victoriam fortius animentur. Propterea angelus in euangelio iohannis scrutator et explorator huius ciuitatis mittitur ab eterno rege quam cum contemplaret fundamenta in montibus suis: et montes in circuitu eius: reuersus regni consiliarius ac militibus ait: Vidi ciuitatem sanctam hierusalem nouam descendente de celo. Et subiungit: Et habebat murum altum et magnum habentem portas. xij. Et in portis angulos ab oriente porte tres: et ab aquilone porte tres: et ab austro porte tres: et ab occidente porte tres. Quia tamen sicut propheta ait: Omnia dei opera proficiuntur in fide: et sine formata fide hec mime proficiunt. Ideo in his verbis regi consiliarius ac militibus eius a iohanne per ordinem de hac ciuitate triplex mystica visio reuelat. In prima quidem reuelat eis fidei primium. in secunda fidei meritum in tertia vident fidei transitum. In prima quidem visio reuelat eis fidei primium quod est gloria sempiterna que finis est cunctorum operum que fiunt per formatam fidem. Et de primo Iohannes ait: Vidi ciuitatem sanctam hierusalem. no. descende. de celo. a deo paratam sicut sponsam ornata viro suo. In quibus breuibus verbis comprehendit totam futuram gloriam beatorum quo ad septem eorum principales dotes. Quarum sicut in precedentibus patet: tres prime pertinent ad animam: et quattuor sequentes corpori correspondent. Prima que ad animam pertinet est dilectio plena. Et de hac dicit: Vidi ciuitatem. Ciuitas est quasi ciuium vnitas dicta que maxime per dilectionem fieri habet: quia ibi in deo mira est vnitas beatorum omnium tanquam ciuium illius admirabilis ciuitatis. Secunda est possessio certa: et de hac dicit sancta. Sanctus enim idem est qui firmus: quia beati omnes firmi et inseparabiliter adherent summo deo. Tertia visio aperta et clara per hierusalem denotata que interpretatur visio pacis: quia ibi beati omnes semper deus re-

gem pacificum contemplant. Addant alie quattuor dotes quibus premiabuntur premia beatorum. Prima est impassibilitas. Et de hac subiungit noua: quia per remotionem vetuste corruptionis et passibilitatis beatorum corpora noua impassibilia fient. Secunda est agilitas quam per descendentem de celo clare manifestat. Tertia est subtilitas: de qua subiungit: a deo parata. Sicut enim res grossitudine hominis parari debet quam subtilitas: sic et corpus beatorum a deo parabitur cum illud faceret tam subtile quam quasi spirituale redderet. Quarta vero est claritas: de qua manifeste subiungit: sicut sponsam ornata viro suo. Nam sicut ornamentum formosum reddit corpus: sic et claritas beatorum corpora decorabit. In secunda autem visione reuelatur huic militie fidei meritum et omne meritum electorum proficit et gratificatur in fide merito iesu christi. Et de hoc fidei merito Iohannes ait: Et habebat murum magnum et altum. Ad litteram autem per magnum intelligit latum et longum seu totum circuitum eius. Quid ergo aliud per hunc murum quam meritum christi peruenienter designat? Per hoc enim illam ciuitatem sanctam vndique circumcingit: protegit et defendit. De quo muro Esaias. xxvi. c. ait: Urbs fortitudinis nostre sion saluator noster ponet in ea murum et antemurale. Hic autem murus magnus et altus merito notatur: quia meritum christi magnum est propter incomprehensibilitatem diuinitatis quam meritum christi dilatatum est. Et altus propter altitudinem humanitatis quam tale meritum acquisitum est. Vnde hieremias. xxxij. c. ait: Fortissime magne potestatis dominus exercituum nomen tibi. Magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu. Et in hoc tam magno et alto merito omnia istorum merita et in tanta magnitudine crescunt et dilatantur et infinito primo eterne glorie compescunt. In tertia vero visione reuelat Iohannes his militibus christi fidei transitum. id est vnus est ingressus et transitus ad gloriam sempiternam per futuram pugnam. Et de hoc subdit hanc portas. xij. et in portis angulos. Per. xij. enim portas. xij. articuli fidei designantur. Nam sicut per portas ingredimur ciuitatem terrenam: sic per articulos fidei ciuitatem ingredimur sempiternam. Hanc vero portarum. xij. anguli sunt in quibus articulo firmitas humilis et occulta. In scripturis enim sacris sepe sumitur angulus per fortitudinem. Nam in angulis domorum in quibus parietes iunguntur domus fortior consistit. Vnde et christus lapis angularis dicitur est. Et qui in caput anguli factus est Iob quoque. c. j. dictum est qui ventus concussit quattuor angulos domus ut dirueret eam. Ecce qui firmitas fidei in angulo denotatur: quia in partibus vite decursu tanta spernit firmitas fidei christi quam nunquam deficiet fides articulo: sicut Lu. xxij. c. ait: Ego rogavi pro te petre ut non

desi. si. t. Ad hanc autem fidei firmitatem hortatur apostolus per. i. De. v. cum ait: Adversari? vs. dia. tanquam leo ru. cir. que. quem deuo. cui resi. for. in fi. Qui autem ingressuri sint. xij. portas manifestat iohannes cum subdit: Ab oriente porte tres: ab aqilone porte tres: ab austro porte tres: et ab occasu porte tres. Per orientem. n. iusti qui fuerunt ab origine mundi intelliguntur. Per aqilonem significant illi qui a bono frigidi ad calorem fidei sunt conversi. Per austrum autem antiquos iudeos iustos in saluatoris fide calentes conveniunt intelligere possumus. Per occasum vero illi qui in fine seculi penitent. Ab oriente et ab aqilone: ab austro et ab occasu porte tres esse in civitate congrue designantur: quia quicumque ex gentibus ante dictis intrant in civitatem ante dictam per fidem sanctissime trinitatis in quatuor mundi partibus in. xij. articulis predicata ingrediuntur. Hinc apostolus. xi. c. ad Hebr. de hac fide intelligens ait: Sine fide impossibile est placere deo. Potest etiam non inconuenienter aliter dici. Primo. s. q. tres porte sunt ab oriente ad aperientium intelligentiam nram de tribus. Primo de creatione. secundo de redemptione. tertio de regeneratione per sacramentum gratiam incarnati christi. Hec enim tria in oriente nouo recipiuntur. Secundo enim sunt tres porte ab aqilone ad aperientium aqilonarem algorem per obscuritatem atque percellam temptationum hostilium et certaminum quorumcumque qui principaliter sunt a tribus. Primo sunt a carne. secundo a mundo. tertio a diabolo seu a concupiscentia carnis: a concupiscentia oculorum et a superbia vite seu ab errore fauore et terrore. Primo enim error seductorius impugnat varietatem et intelligentiam eius. Secundo autem fauor adulatorum et mundanorum allucit et inficit voluntatem. Tertio vero terror comminari et malignus pusillanimitatem et fugam inducit et constantiam frangit. Tunc proprie primus est sensus rationalis. secundus concupiscentia. tertius vero irascibilis. Tertio quibus sunt tres porte a meridie. s. ad aperientium tria de christo. Primo ad ardentissimam charitatem. secundo eius incorruptibilis claritatem. tertio eius iocundissimam felicitatem. Hec enim tria meridionalia sunt que sponsa sponso canit. i. instantem petit cum ait: Indica mihi vbi pasceas vbi cubes in meridie. Quarto quibus sunt tres porte ab occasu etiam ad aperientium tria. Primo in se penitentium miserabilem fragilitatem. secundo nram culpam horribilem deformitatem. tertio penitentium iudicialium sibi debitarum et committarum terribilem et intolerabilem infinitatem seu eternitatem. Hec quidem vere tria occidetalia sunt. He igitur sunt porte civitatis que expugnanda et sacco madanda est.

Ordo et preparatio ad pugnam

celestis hierusalem. Ca. ij

Secundo preplemur militum preparatio

nem ad pugnam. Post enim nota facta est regi ac toti militie eius dispositio civitatis festine: ac festine omnes preparant ad pugnam precipiente rege ut verius civitatem totius exercitus dirigat. Difficilima tamen gressu ipsa civitas est: nec quidem adiri potest nisi duabus viis sicut propheta ait: Uniuerse viae domini misericordia et veritas: utraque tamen admodum ardua: quia ardua est via que ducit ad vitam: et pauci sunt qui inueniant eam: sicut dicitur. vii. dicitur: Differunt tamen: quia via veritatis ardua est. via autem misericordie plana et plura: illa autem fortium in firmorum. Ista recipit pauperes debiles cecos claudos: vulgusque promiscui sexus videt qui faciunt amicos de mamona iniquitatis: quia bene misericordes: qui misericordiam sequuntur. dicitur. v. c. Per hanc igitur misericordiam via tota munitione huius exercitus et omnia fulcimenta et victualia necnon caritatis eius et cuncta illi necessaria diriguntur. Alia autem terribilis est ut castrorum acies ordinata. Ca. vi. Solu est enim viros fortium et eos qui parati ad bella procedere via veritatis eligentes utpote viriliter vim facturi. Ambe tamen viae eius via pulchre. Mouetur exercitus et unusquisque iuxta proprias vires et animi nobilitatem aggreditur iter civitatis magne. Ambeque sumuntur viae ad ascensum animarum omnes: mouent castra via veritatis eligit rex eius ipso attestante. Jo. xiiij. Ego sum via veritatis et vi. Per hanc dirigunt gressus suos quia oportuit christum pati et sic intrare in gloriam suam. Lu. xxij. Ipsum sequuntur omnes animosi viri et milites eius electi. Reliqua vero multitudo per misericordiam dirigunt iter suum. Tyrones igitur validi in comitatu eterni regis per vallum lachrymarum cum alacritate de virtute in virtute ascendunt donec tandem apprehendentes virtutem mundi perveniunt usque ad civitatem munitam. Et quia ut dicitur. Pro. xxij. Cum dispositio in iudicium bellum. Castrametant omnes de exercitu simul: collectaque omni multitudine exercitus inchoat civitatem obsidionem: tendunt papilionem precitibus vine: firmant vexilla expulsores scorum et omnes acies equitatum et peditatum per vine distinguunt. Ad orientem aduersus primam portam ordinat iudas: aduersus secundam ruben: aduersus tertiam gaad et omnes cum exercitu suo. Ad aqilonem aduersus primam portam statuit aser: per secundam neptali: per tertiam manasses et quilibet cum exercitu suo. Ad austrum vero symeon opponitur prime porte: leui secundum: ysachar tertie. Et quilibet habet secum suum exercitum. Ad occasum iabulon opponit prime porte. ioseph secundum: beniamine. omnesque milites eorum cum eis. Et sic viri belli distinguunt omnes exercitus militum multitudine omnesque multitudo bellantium undique circumcigitur: bene

De modo expugnandi et sacco manandi supnam hierusalem

Dñica in octa. resurrec. de pugna paradyfi.

Capitulum. iij.

Tertio pteplemur hui⁹ mirade pugne executione. In primo igit civitatis ingressu pugtores civium pstantiu emollire nitunt. Propterea primo approximant ad vrbē ipsi scutati lectioib⁹ supernorum: necnon et clypeati collatioib⁹ celestiu thesauror⁹: statimq⁹ inherēt eis ancilliferi: q⁹ per sui ptemptū dum se opiunt infirmitate culpaz celestib⁹ gratijs appropinquāt. **S**ec⁹ istos balistarū subsequunt ipsi videlicet orātes ac genuflexioib⁹ balistas corporoz suozuz tendētes: et q⁹q⁹ brachijs in crucis modū extensis: demū manib⁹ iūctis et elevatis in celestes ciues sagittas ofonū efficaciu emittētes. **S**edēt ipi sagittarij parati ad bellū: interim aerē ignitis replēt sagittis desiderioz scōzū. **S**ūtq⁹ et q⁹ ardentis sagittas emittūt ab imo ardentis cordis euulfas. **A**li inuisibilia speculationū celestiu multiplicare non cessant. **C**onstituūt p inde subito ante ianuas vrbis bestie nultiplices cum falsis meditationū celestiu secretor⁹. **I**nde iaciūt ad civitatē mentia et in ipsam etiā civitatē fundibularij in oculorum fundis laudes lachrymarū. **D**is eniz deuota lachryma lapis est qdē de funda oculi in civitatē celestez eiecta. **F**undibularij q⁹ iacere non cessant lapides gemitū ienarrabiliū. **S**picularij etiā indefesse mltiplicāt plāctū et pectorū tunctionū. **N**ec dubiū in tāto teloz et tā acri certamine actanta violētia pugtor⁹ qn celestes ille angeloz pbalāges suscipiant crebra miserationuz vulnera intm vt passim sauciata sit angeloz caterua. ac multo magis xgo maria: vtpote medullū affecti videlz pietati p fofsa et cordialit pforata. ita vt clamare cogat vulnerata charitate ego suz. **S**icut ab his validis pugtorib⁹ vulnerantur illi celestes ciues: sic et ipsi vulnerāt ipsos vrbis expugtores. **C**orde siqdē pcussi sūt illi q⁹ ipse igne amoris acule⁹ mētē medullū penetrat affectū et trāsuerberat intm vt desiderū sui est⁹ cohibē vel dissimilare oino non possint. **T**ales deniq⁹ vulnerati desiderio ardent feruēt affectu estuāt: anhelant: p funde ingemiscūt et lōga suspiria trahunt. **H**ec tibi vulneratarū asarū certa sūt sig⁹ gemit⁹ et suspiria et vult⁹ pallēs atq⁹ tabescēs. **I**nterea pstitunt bōbarde cordialiu ardoz atq⁹ clamoz ex feruore spūs emissoz: q⁹ violēto impulsu pcutiūt atq⁹ pfringūt muros et alta mentia civitatē. **C**ōstructa aut etiā maganoz vel magtoz. i. mētaliū actionū in civitatē muros et mentia feriūt in gēte saxoz moles et lapides lapidib⁹ illudunt. **E**t ex crebra saxoz collisio

ne secreta celi mysteria reuelat. **A**pplicant in terra ad murū machine operū pfectoz: et fortib⁹ pugtorib⁹ inpositū aggrediūt cōis ppu guarozes vrbis. **I**nterea inspata velocitate subito murl applicant scale celestiu spectatio nū: p q⁹ veloci ascēsu milites scādūt se p visibilia et inuisibilia rapiētes: astricti q⁹ feruozibus importunis audaci conatu subito scandūt muros pstrepūt milites clāgēniū et laudantiū buccinarū clamozesq⁹ feruoz vociferanti exercit⁹ ac dicēt: sacco. sacco. sacco totam civitatē in admirationē et stuporē adducūt. **H**is deniq⁹ i hūc modū certātib⁹ et machinis et ppu gcul alijsq⁹ mirabilib⁹ armis et modis fortissime dimicātib⁹ vulnerāt et vulnerantur inde reportātes vulnera pietati. **M**l igit violētis atq⁹ violātib⁹ ictib⁹ frangunt et aperiant celesti hierusalē muri. **I**aq⁹ spiciunt q⁹ int⁹ sūt vel sūt: nec ista sufficiūt s⁹ vallo humilitati qd⁹ civitati circūstat repleto sensu vtilitatis p fractisq⁹ vallis corpaliū rerū admonent ad murū multitudies arietūz incurrēte directa rōcinatiōe validis argumētoz ictibus muroz sublimitas tādē hincinde dissoluit: mentiaq⁹ vrb vario machinamētoz impulsu vndiq⁹ lacerant. **E**t iā illa p fonda altitudo dinorū mystētoz penetrat: fractozq⁹ muro ibi spisso i figurū et structo enigmatib⁹ sacrilicū irruūt vndiq⁹ fortes alta voce clamātes viuat iesus: viuat iesus: viuat fili⁹ dei dñs iesus xps. **E**t pscrutātes scrutatio irrupūt audaciozes et plateā civitatē intrātes penetrālia dñi palatij ingrediūt. **I**nt⁹ q⁹ fuerūt paul⁹ et frāct⁹: ibiq⁹ audiūt archana xba q⁹ nō licet hoi loq⁹. ij. **C**oz. xij. **D**ividūt ceteri p plateas et vicos secretoza edū penetrātes: nihilq⁹ in discussum domib⁹ relinq⁹ntes intrāt audaciozes ad regē ita vt lamētabilit⁹ ler⁹ dicat: q⁹st irruo muro et apta ianua irruerunt sup me **J**ob. xxx. **I**ngrediūt it⁹ in efna gazophylacia celestiu thesauror⁹: in qb⁹ abscondita latet altitudo diuitiaz sapie et scie dei. **R**apit q⁹q⁹ qd⁹ pōt: ab alio rapit sermo sapie: ab alio sermo scie: ab alio fides: ab alio g⁹ sanitatum: ab alio opatio x⁹trū: ab alio pphia: ab alio discretio spūum: ab alio genera linguaz: ab alio interpretatio sermonū. j. **C**oz. xj. **A**li⁹ rapit abstractiōes: ali⁹ extasim: ali⁹ rap⁹: aliū reuelatiōes: ali⁹ visōes. **A**b isto rapit thesaur⁹ sapie: ab illo thesaur⁹ intellect⁹: ab alio thesaur⁹ p silij: ab alio thesaur⁹ fortitudis: ab alio thesaur⁹ pietati: ab alio thesaur⁹ timozis. **I**n hunc igit modū gaze iste charismatū spū ritualiū varia sorte a diuisis diripiunt vt cōstet iuxta infallibilis veritatis verbum: q⁹ regnū celoz vim patit et violenti rapiūt illud.

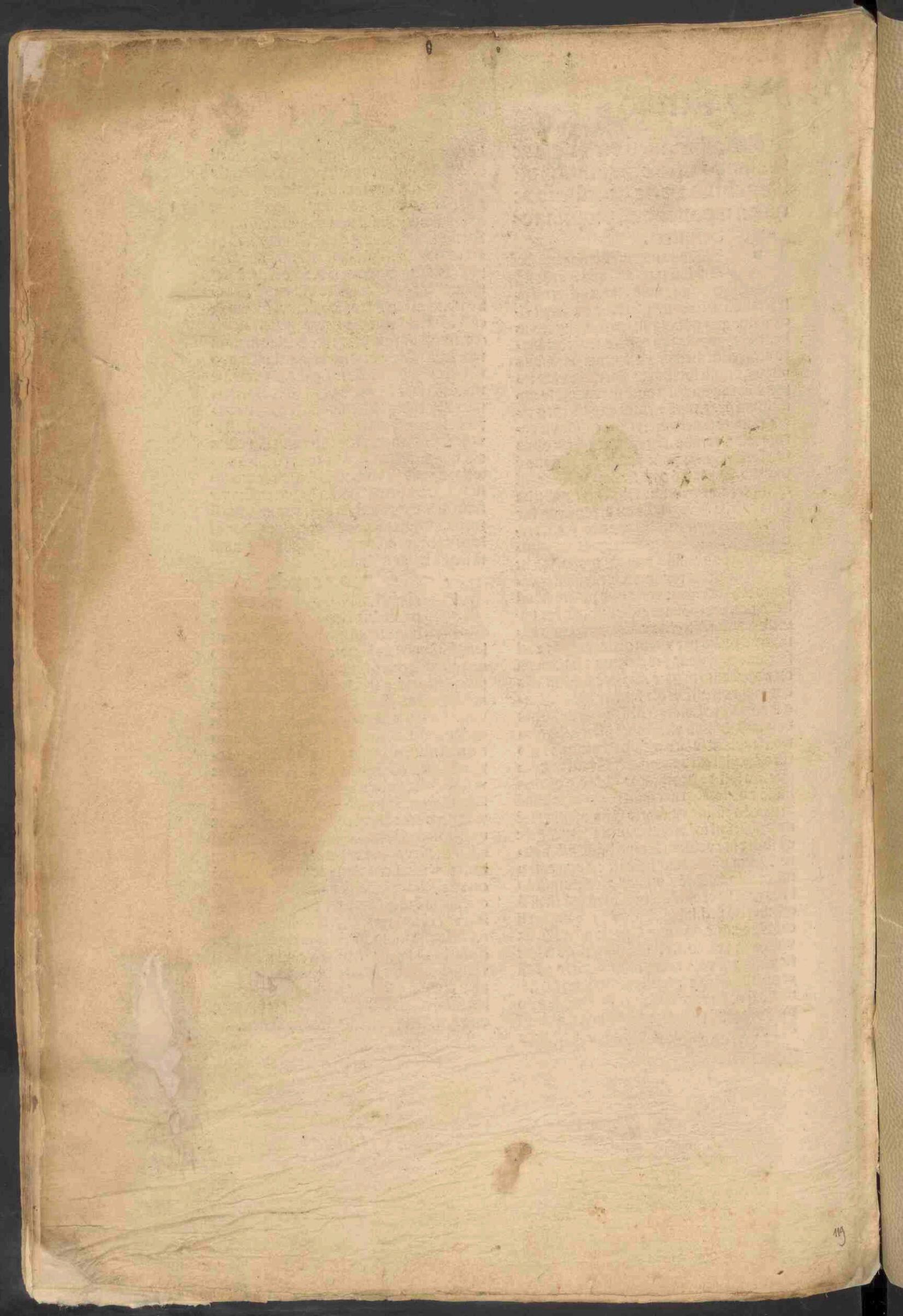
Articulus. iij. de victoriosa ac triumphali pace acquisita per milites christi: et de benedictione quam reportant ad propria redeuntes.

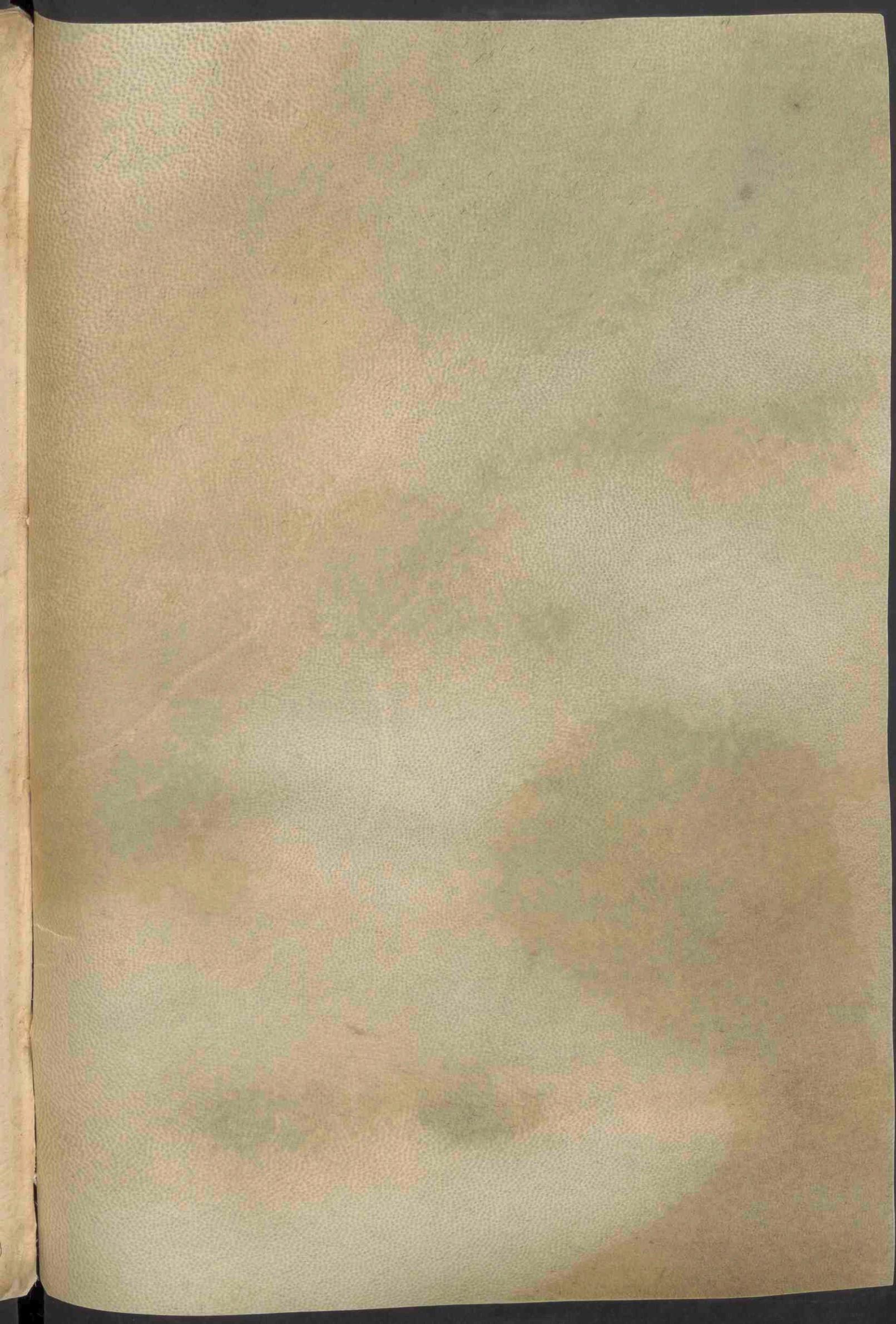
Dobus autem mysterijs circa faccomanum paradysum que fuerunt signa et pugna visis. Nam ad tertium pertractandum descendam quod est de paradysi victoria: de qua propheta ait seu subiungit: dominus benedicet populo suo in pace. Saccomanato atque celesti thesauro a virtutum perdonibus omnes onusti spolijs cum alacritate victores per viam aliam reuertuntur in regionem suam. Qui enim per semitam virtutum ascenderunt per viam tramitem reuertuntur: ut sicut uniuerse viarum et veritas. Qui enim ascenderunt opus fuit fortitudinis: quod autem descenderunt opus est pietatis. Iuxta illud apostoli. iij. Cor. v. Siue enim mente credimus deo: siue sobrijs sumus nobis: charitas enim christi viget. Amor dei rapit eos sursum. Amor proximi trahit eos deorsum. Et redeunt itaque gaudentes sicut exultant victores capta preda quando diuidunt spolia. Sicut beniamin lupus rapax mane rapit preda vesper diuidit escas: unde non potentibus ad bella procedere spolia diuidantur. Et secundum dauid decretum. i. Reg. xxx. Equa sit portio estium ad prelium per vitam contemplatiua: et ad sarcinas congregatis rex eternus dominus benedicet populo suo in pace. Ad hoc siquidem dominus dat prius virtutem ut omnia fortiter agendo peringat ad pacem. Poterat enim sine eorum industria dominus militibus suis plenam pacem prestare. Sed gloriosius reputat suos per triumphalem victoriam et gloriam ad pacem securitatem perducere. Est enim pax ista que fit a spiritu et a deo: si impetrata est per orationem humilium et deuotam: quod nec spiritus per vim eorum obtinere potest: nec deus ea sine voluntario spiritus consensu facere nolet. Ut igitur in utraque pax ista firmetur necesse est spiritui diuine voluntati se omnino humiliter subiugare. Deum nihilominus necesse est eius infirmitati misericorditer descendere et utilitati consulere: nunquam deo spiritus totum preter exoluere quod dicitur. Cui tamen factum est: si humiliter exhibet quod preter. si humiliter voluntati sue consensum: sicut apoc. iij. c. dominus ait: Ego sto ad ostium. sed voluntatis et pulso. si per illuminationem: si quis audierit vocem meam et aperuerit mihi intrabo ad eum et cenabo cum eo et ipse mecum. Sed quod nazareth benedictio que datur a rege nisi quam dominus dare suo populo consuevit: propterea licentiam rex eternus omnes de suo exercitu et ad propria eos remittens

benedicit eis dicens: Reuertimini ad propria benedicti patris mei: crescite et multiplicamini et replete terram Gen. i. Bonasane benedictio multumque expetenda que sit ut bona voluntas semper efficiat se ipsa maior. Et virtutum numerus de die in diem copiosior fiat sicut sperabat que ait: Multiplicabit in anima mea virtus. si per quam uiuentium terra replebitur. Reuersus proinde de hoc bello bellus frater manserit ac pedibus ac lateribus vulneratus cum descendisset in sacrum montem aluerne. Et videtur eum frater totaliter vulneratum interrogauerit eum dicentes: Quid sunt plage iste in medio manuum tuarum? Et respondit eis: Plagas sum in medio eorum qui diligebant me Zach. xij. c. Sed ut reuerentiam filij mei seriose agnoscat eam vulgari ser. referabo vobis. Recurre ad legendam de impudice sacrorum stigmatum: quam eorum que dicitur se velle referare noticiam habere non potui. Ciuilitatis autem superne commilitones ac triumphatores victoriosissimos cum benedictionis fructu reportatione iesus christus dei filius benedictus per incrementa virtutum ciues illius constituet perpetuos misericordiam suam quam secundum paulum diues est nos efficiat. Cui sit honor laus et prehenis gloria cum patre et spiritu sancto: per infinita secula seculorum Amen.

Operis conclusio.

Ingi euasit hoc opus quod volubam quod putabam: sed legentibus atque predicantibus quod non erit in futurum: mitem erit longum. Quibus vero longiores viderent esse sermones assumat eorum que scilicet in predicacione magis placuerit pres. Cum quilibet articulus cuiusque sermonis contentus ad legendum et predicandum formatum et ordinatum materia prestat. Immensas igitur gratias agam ipsi ineffabili misericordie et dulcedini saluatoris nostri iesu: que decursis tantum pelagi feliciter perduxit ad portum. Orates ac suppliciter postulantes: ut si aliquibus in loco alio locuti sumus quod ipse velit misericorditer veniam largiatur. Si vero est que pie corrigere velit dum uiuo in hac labili vita: corde ore: et opere: correctionem humiliter suscipere patrem sum. Si autem omni iesu vocatio velox me subtraxerit ex hac luce. Sancta rhomana ac uniuersal ecclesia cui uniuersale magisterium datum est: si quoniam et in hoc opere aut in quocumque alio per me facto seu fiendo prospexerit esse indigna: dignetur obsecro emendare. Asserens insuper pleno corde quod quicquid in his que per hunc librum scriptum sensum uel minus bene nobis verissime imputamus. Si quod autem digne illi dono non sentimus que nec loco concludit nec tunc variat immensus eternus benedictus benedictibilis ac benedictendus. Per infinita secula seculorum Amen.

996937

